MİTAT SADULLAH

RESİMLİ YENİ TÜRKÇE LUGAT

TEFEYYÜZ
KİTAPHANESİ

[illegible] sadaf

[illegible] ya çevirir

MİTAT SADULLAH

RESİMLİ

Yeni

Türkçe Lûgat

Türkçede kullanılan bütün kelimelerin, ilmî,
fennî, içtimaî tabirlerin ve ıstılahların
en doğru bir şekilde imlâlarını
ve manalarını havidir.

Tefeyyüz Kitaphanesi

İstanbul — Şirketi Mürettibiye Matbaası

Bütün hukuku mahfuzdur.

A (*i*) Türkçe alfabenin ilk harfi. Hayret, nida, tacil, sevinç, ihtar gibi manalar bildirir. "A yavrum, nerdesin? A!bu ne? Haydi biraz koşsan a! A efendim,yapma demedim ya!„

Aba (*i*) Yünlü kaba kumaş;bu kumaştan yapılan ruba.

Âba (*i*) Babalar.

Abadan (*s*) Şen, mamur.

Abadi (*i*)Hindistanda yapılan parlak kâğıt.

Abajur (*i*)Lambaların aydınlığını etrafa dağıtan külâh.

Abamak (*m*)Kabul etmemek, yapmamak.

Abandırmak (*m*) Çöktürmek, çökertmek.

Abanlamak (*m*) Adımlarını açarak yürümek;toprağı adımla ölçmek.

Abanmak (*m*) Birşeyin üzerine kapanmak, çullanmak; biryerden sarkmak.

Abanoz (*i*) Sert, siyah ve ağır bir ağaç. —*Kesil-*

mek Sertleşmek.

Abat (*s*) Şen, mamur.

Abbasî (*i*) Emevîlerden sonra halifeliği ellerine alan sülâle.

Abede (*i*) İbadet edenler, tapanlar.

Abes (*i*)Beyhude, lüzumsuz iş, söz. —*le iştigal etmek* Beyhude uğraşmak.

Abıdar (*s*)Sulu,taze, parlak; keskin.

Abide (*i*) Ebedî bir halıra olmak üzere dikilen heykel veya sütun.

Abıhayat (*i*) İçenleri gûya ebedî hayata kavuşturan bir su;tatlı ve hafif su.

Abıru (*i*) Yüzsuyu; namus. —*dökmek* Çok yalvarmak.

Abit (*i*) Kul, köle.

Âbit (*s*) İbadet eden.

Abla (*i*) Büyük kızkardeş; eski halayık, kalfa.

Ablak (*s*) Değirmiçehreli genç irisi.

Abli (*i*)Yelken kullanmak için elde tutulan ip. —*yi bırakmak* Şaşırmak.

Abluka (*i*)Denizden muhasara.

Abone (*s*) Kitap, gazete v.s. için evvelden para vererek müşteri olan. —*yazılmak, abone olmak.*

Abraş (*s*) Beyazbenekli; vücudunda uyuz gibi bir illet olan.

Abuksabuk (*s*) Saçmasapan, münasebetsiz.

Aburcubur (*s*) Karmakarışık, sıhhate yaramıyan.

Acar (*s*) Ele, avuca sığmaz; tutulmaz, kapılmaz.

Acil (*s*) Çabuk, süratli. —*şifa* Çabuk iyileşme.

Aciz (*i*) İktidarsızlık,kuvvetsizlik, zayıflık, beceriksizlik.

Âciz (*s*) İktidarsız, zayıf, kuvvetsiz; beceriksiz. —

leri Ben. *Acizane* Âcizler gibi: (*Bu işi acizane bir haftada bitiririm*).

Acı (*s*) Ağrı, sızı; keder, tatlı olmıyan — *su* İçilmez su; — *ses* Çirkin ses. — *söz* Fena, sert söz. — *ağaç* Kavasya. — — *bağırmak* Fena bağırmak. *Kuyrukacısı* Kin, öç, garaz. *Acısını çıkarmak* Yerini doldurmak.

Acımtırak (*s*) Az acı,acıyaçalar.

Acık (*i*) Keder; yas. — *lı* Yaslı, kederli;dokunaklı: (*Kadıncağız acıklıdır*).

Acıklanmak (*m*) Kederlenmek; yaslı olmak.

Acıkılmak (*m*) Açlık duymak.

Acıkmak (*m*) Açlık duymak; candan istemek.

Acılanmak(*m*) Acı olmak.

Acıkmış (*s*) Aç.

Acıktırmak(*m*) Açlık vermek: (*Bu ilâç acıktırıyor*).

Acımak (*m*) Acıduymak, ağrımak;merhamete gelmek; esirgemek.

Acınacak (*s*) Merhamete lâyık, merhamet edilecek bir halde.

Acınmak (*m*) Merhamet duymak,haline teessüf et.

Acırga (*i*) Yabanturpu.

Acırganmak (*m*) Acıyıp himaye et., korumak.

Acıtmak (*m*) Ağrıtmak, canını yakmak.

Acul(*s*) Aceleci; sabırsız. — *âne* Çok acele ile, ivgenlikle.

Acur (*i*) Rushıyarı.

Acuze (*i*) İhtiyar kadın; kocakarı; cadı, çirkin ve kavgacı karı.

Acyo (*i*) Esham, tahvilât ve para değiştirilmesinden edilen kâr.

Aç *s*Yemek yememiş olan, doymaz,tamahkâr;yoksul,

muhtaç.— *lık* Tok olmama; yemeye iştahlılık; doymamazlık;tamahkârlık.

Açar (*i*) Anahtar; iştah açacak içki.

Açgözlü (*s*) Doymak bilmiyen, haris. — *lük* (*i*) Doymak bilmemezlik,hırs.

Açıcı (*s*) Açan; cilâcı; ferahlandırıcı.

Açık (*s*) Örtüsüz; kapalı olmıyan; işlek (*yol*) geniş;çıplak; bulutsuz, berrak; aşikâr. — *bono* Hamiline ödenir senet. Çekinmez, serbest. — *imza*İmzalanmamış kâğıt. — *el, eli* — Cömert. — *göz* Becerikli, uyanık. — *gözlülük* Becerikli-lik, uyanıklık. — *okumak* Yüksek sesle okumak. — *söylemek* Hiç birşey gizlememek. — *lar komisyonu* Azlolunmuş zabitlerin işlerini gören askerî heyet. *Açığa çıkarmak* Hakkında tahkikat bitinciye kadar memuriyet vermemek. — *hesap* Kapanmamış hesap. — *kredi* İstenildiği kadar veresiye mal verme. — *tan:* dışardan. *Apaçık* Açıktan açığa, serbestçe. *Açığa vurmak* Ortaya çıkarmak.

Açıklamak (*m*) Meydana çıkarmak, açığa vurmak, aşikâre söylemek ve yapmak; meydana çıkmak.

Açıklık (*i*) Aralık, mesafe; meydan; boş yer, ferahlık; berraklık; açıkmeşreplilik; bozuşukluk, ihtilâf.

Açılmak(*m*) Açık bir hale gelmek; berrak ve açık ol.; yapraklanmak; ferahlanmak; uzaklaşmak; sıkıntıdan kurtul-

mak. *Araları* — Bozuşmak.

Açkı (*i*) Cilâ, perdah. — *cı* (*s*) Cilâcı, perdahçı.

Açma (*i*) Tarla haline getirilmiş toprak.

Açmak (*m*) Açık bir hale koymak; örtüyü kaldırmak; delmek. *Söz* — Görüşmek. *Sır* — Sır söylemek. *Düğüm* — Çözmek, zor bir iş görmek. *Adımları* — Acele ile yürümek. *Ağız* — Söze başlamak, sırları meydana çıkarmak. *El* — Dilenmek. *Çığır* — Yeni bir usul vücuda getirmek. *Defter* — İane toplamak. *Göz* — Dikkat etmek.

Açmaz (*s*) Sırrını saklıyan.

Açtırmak (*m*) Birisi vasıtasile açmak; ham toprağı işletmek. *Ağız* — Söyletmek.

Ad (*i*) [*ddi*] Sayma. *Addetmek*: Saymak. (*Bu adamı âlim addetmemeli*).

Ada (*i*) Hertarafı su ile çevrilmiş karaparçası. — *lar* İstanbul civarındaki dört ada.

Adabı muaşeret (*i*) İnsanların biribirlerine karşı nesuretle hareket etmeleri lâzımgeldiğini bildiren usul ve kaideler.

Adaçayı (*i*) İçilmekte kullanılan hoşkokulu birnevi ot, meryemiye.

Adatavşanı (*i*) İnsana çabuk alışan bircins küçük tavşan.

Adak (*i*) Tanrıya veya mukaddes sayılan bir yere hediye vermek için edilen nezir; vait.

Adale (*i*) Vücudumuzdaki azayı kımıldatmıya yarıyan sinirli et.

Adalet (*i*) Herkesin hakkını verme, haksızlık etmemek.

Adalî (*s*) Sinirli etlere ait.

Adam (*i*) İnsan, beşer; insaniyetli ve terbiyeli kimse; etba, maiyet,memur, hizmetçi, uşak.

Adamak (*m*) Mukaddes bir yere hediye nezretmek, vadetmek.

Adamakıllı (*s*) İşe yarar, aklauygun.

Adamcağız (*i*) Zavallı adam.

Adamcasına (*s*) İnsana yakışacak surette,adamcılayın.

Adamcık (*i*) Küçük adam.

Adamsız(*s*)Kimsesiz; yardımsız.

Adap (*i*) Edepler, terbiyeler.

Adaptasyon (*i*) Birşeyi başka şekle uydurma; bir edebî eseri biraz değiştirerek başka bir şekle koymak.

Adaş (*i*) Adibir, ayni isimde olan.

Adat (*i*) Sayılar, rakamlar, adetler.

Âdat (*i*)Âdetler. *B.* Âdet.

Adavet (*i*) Düşmanlık;kin. — *et.* Düşmanlık etmek.

Adem (*i*) Yokluk, bulunmamaklık.

Âdem (*i*) İlk insan, insanların babası.

Aden (*i*) Cennet.

Adese (*i*) Dürbün ve pertavsız camı; mercimek tanesi.

Âdet (*i*) Görenek, alışılmış olan hal; kadınların ve yetişmiş kızların aybaşısı, hayız.

Adeta (*hl*) Alışıldığı gibi, âdetüzere; ikisi ortası; düzcesi; tabiî.

Adi (*s*) Bayağı, aşağı. — *alacak* Rehinsiz, imtiyazsız alacak. — *senet* Ticarete dair olmıyan senet.

Adil (*i*) Doğruluk, adalet.

Âdil (*s*)Doğru adam; adalet sahibi. —*şahit*-Yalan

şahidi olmıyan.
Âdili mutlak *i* Tanrı,Allah
Adilâne (*s*) Doğrulukla, adelet üzere.
Adım (*i*)Yürürken iki ayağın arasındaki mesafe. — — Ağır ağır, yavaş yavaş. *Bir — kaldı* Çok yakındır. *Yanlış— atmak* Düşecek gibi olmak;yanılmak. — *ını tekatmak* Düşünerek hareket et.
Adımlamak (*m*) Adım atmak; adımla ölçmek.
Adiyo (*i*) Allaha ısmarladık. *Bir işe* — Bir işi bırakmak.
Adla (*i.he*) Dılılar. *Zu erbaatüladla* Dört tarafı olan hendese şekli. *Zukesirüladla* Çok tarafı olan hendese şekli.
Adlî (*s*)Adalete müteallik; adliyeye ait.
Adliye (*s*) Davalara müteallik. (*i*) Davalara bakan daire. *Adliyekapısı* Mahkemelerin bulunduğu daire. *Adliye zabıtası* Adliye işlerile uğraşan polis memurları.
Adres (*i*)Bir adamın oturduğu yer, ikametgâhı; kendisine mektup gönderilen adamın bulunduğu yeri göstermek için zarfın üzerine yazılan yazı.
Adu (*i*) Düşman, hasım.
Adudî (*s*) Kola ait olan. — *şiryan* Kola ait kırmızı kandamarı.
Adul (*i*) Jüri. — *heyeti* Jüri heyeti.
Aeroplân (*i*) Tayyare,havada kuş gibi uçan makine.
Af (*i*) Birinin kabahatini bağışlama. *Umumî* — Hükûmet tarafından bütün mahkûmların, affedilmesi; istisna, vergiden af, askerlikten af.
Afacan (*s*) Çok yaramaz

çocuk, tekdurmaz çocuk.
Afak (*i*) Ufuklar, göğün göze görünen kenarları. *Şöhreti, —ı tutmak* Çok meşhur olmak.
Afakî (*s*) Havaî, ehemmiyetsiz.— *sözler* Dereden tepeden sözler.
Afallamak (*m*) Şaşırmak, duraklamak.
Afallaşmak (*m*) Şaşkınlamak, duraklamak.
Afallatmak (*m*) Şaşırtmak, duraklatmak.
Afatlamak (*m*) Gürültü patırdı et., kıyamet koparmak.
Afatlatmak (*m*) Sabrın tüketmek.
Aferide (*s*) Yaratılmış, mahlûk.
Aferim, Aferin! (*n*) Takdir bildirir, yaşa! Çok iyi! Bravo! Bazan da alay makamında kullanılır.
Afet (*i*) Belâ,musibet;çok güzel, dilber.
Affetmek (*m*) Birinin kabahatinden geçmek, suçunu bağışlamak; istisna et. *Askerden, vergiden* —Asker,vergi almamak.
Afetzede (*s*) Belâya uğramış olan.
Afgan (*i*) Afganistanlı — *istan* Afgan memleketi.
Afif (*s*) Namuslu, ırzehli, iffetli; doğru, temiz.
Afiş (*i*) Duvar ilânı; *el—i* Elden dağıtılan ilân. — *çi* Duvarlara ilân yapıştıran.
Afitap (*i*) Güneş.
Afiyet (*i*) Sağlık, sıhhat. —*olsun* Yediğin canınasinsin.
Aforoz (*i*) Bir hıristiyanı kiliseden büsbütün kovma.
Aforozlamak (*m*) Aforoz etmek,aforoz okumak,bir hıristiyanı büsbütün kiliseden kovmak.

Aforozlu (*s*) Aforozlanmış; heryerden kovulmuş.

Afrika (*i*) Dünyanın beş kıt'asından birinin ismi.

Afsun (*i*) Büyü, sihir, üfürük. — *cu* (*s*) Büyücü, sihirbaz, üfürükçü — *lamak* (*m*) Büyü yapmak, okuyup üflemek.

Afyon (*i*) Haşhaştan çıkarılan uyutucu ve uyuşturucu bir madde — *topağı* Afyonkülçesi. — *ruhu* Afyon hulâsası, lâvdanom.

Ağ (*i*) Kafes şeklinde seyrek örğü, şebeke.

Ağa (*i*) Eski zamanlarda reis, ileri gelen, büyükefendi; okuyupyazma bilmiyen erkek; kibar hizmetçisi; bir dairenin başhademesi; yeniçerioca-ğının büyüğü. *Hadım* — *sı* Tavaşi. — *bey* Büyükkardeş. *Kızlar* — *sı* Haremağalarının başı.

Ağaç (*i*) Sapları ve dalları sert büyük nebat; tahta, kereste; direk. *Ağaçtan* Tahtadan, keresteden.

Ağaççileği (*i*) Güzelkokulu kırmızı veya beyaz çileğe benziyen bir yemiş, frambuvaz.

Ağaçkakan (*i*) Ağaçların kabuklarını gagalıyan uzungagalı bir kuş.

Ağaçkavunu (*i*) Limona benziyen, fakat ondan daha büyük ve kalınkabuklu bir meyva.

Ağaçkurdu (*i*) Ağaçların içinde yaşıyan birnevi kurt.

Ağaçlık (*i*) Ağacı çok olan yer, ormancık, koru.

Agâh (*s*) Bilen, malûmatlı; haberdar; uyanık. — *olmak* Haberdar olmak,

malûmat almak.

Ağalık (*i*) Büyüklük; reislik; alicenaplık.

Ağarma (*i*) Tan, sabah şafak, fecir.

Ağarmak (*m*) Beyazlanmak; yıkanıp temizlenmek; rengi solmak; ak düşmek; ihtiyarlamak. *Yüzağırmak* Bir işte muvaffak olmak.

Ağartmak (*m*) Beyazlatmak; yıkayıp temizletmek; soldurmak. *Saç sakal—* İhtiyarlamak. *Yüz —* Şerefli bir iş görmek.

Agaz (*i*) Başlama, başlangıç. — *et.* Başlamak. *Söze — etmek* Söze başlamak.

Ağda (*i*) Kaynatılıp koyulaştırılan şeker, pekmez v.s.; macun.

Ağdalanmak, Ağdalaşmak (*m*) Şeker v. s. kaynayıp koyulaşmak; macun haline gelmek.

Ağdırmak (*m*) Ateşte karıştırıp koyulaştırmak, macunlaştırmak.

Ağı,Ağu (*i*) Zehir. — *otu* Baldıran. — *ağacı* Zakkumağaç.

Ağıl (*i*) Koyun, keçi gibi hayvanların yatıp kalkması için üstüaçık ve etrafı çitle çevrilmiş yer, mandıra. *Ay—ı* Ayhalesi.

Ağıllanmak (*m*) Koyun v. s. ağıllara girmek ve orada beslenmek; sürü toplanıp durmak.

Ağılmak (*m*) Yere yatıp
Ağınmak(*m*) hayvan gibi tepinmek.

Ağım (*i*) Ayağın topuk tarafındaki boynu. *—lı* Ağımı yüksek ayak.

Ağır (*s*) Hafif olmıyan, tartıda çok çeken, sakil; güç, zor, zahmetli; pek ehemiyetli, mes'uli-

yetli; pahalı,kıymetli;yavaş, aheste. — *baş, başlı* Vakarlı, ciddî. — — *söz* Güce giden, dokunaklı. — *vücut* Şişman. *Kulağı* — Sağırca. *Eli* — Elinden çabuk iş çıkmaz.

Ağırlamak (*m*) Yavaşlamak, ağır hareket et.; hürmet et.; ikram et.

Ağırlanmak (*m*) Ağır ol.; yavaş olmak; ağırbaşlı olmak; hürmet görmek.

Ağırlaşmak (*m*) Daha ağır ol.; ağırlığı artmak; tehlikeli bir halde ol.; vergi artmak; vakarlı ol., akıllanmak, uslanmak; yavaşlamak; fena kokmağa başlamak.

Ağırlaştırmak (*m*) Ağırlığını artırmak, daha ağır bir hale koymak; ehemmiyetini, tehlikesini artırmak; zorlaştırmak, güçleştirmek; yavaşlatmak.

Ağırlatmak (*m*) Ağırlığını artırmak;yavaşlatmak; hürmet, ikram etmek.

Ağırlık (*i*) Tartıda ağır olma, sıklet; yavaşlık, ağırdavranış;ağırbaşlılık, vakar;cihaz, çeyiz;askerî eşya; küçük zahmet; uykuda basan sıkıntı, kâbus; havada durgunluk; tehlikeli hal. — *merkezi* Bir cismin ağırlığının orta noktası. — *vermek* Zahmet vermek.

Ağırşak (*i*) İplik bükülen aletin altındaki mantar gibi tahtadan veya kemikten tekerlek; yuvarlak ve tümseğimsi şey.

Ağırşaklanmak (*m*) Ağırşak gibi ol.; şişip muntazam surette yuvarlanmak.

Ağız (*i*) İnsanların ve hayvanların yiyip içmeğe ve sesçıkarmağa mah-

sus uzvu; şişe ve sürahi gibi kapların açık tarafı; kenar; bıçak v.s.nin keskin yüzü; bir ırmağın v.s.nin denize döküldüğü yeri; girilecek yer, girilir, methal; yeni doğuran hayvanın ilk sütü; söz. — *açmak* Söylemek. — *açmamak* Susmak. — *açtırmamak* Söyletmemek. — *açık kalmak* Şaşmak. —*aramak* Açıktan sormaksızın birinin fikrini anlamağa çalışmak. *Ağız-ağıza* Ağzına kadar. —*a alınmaz* Söylenmez, çirkin (*söz*). — *dan* Sözle, şifahen. *Ağzıbozuk* Çirkin sözler söyliyen, *Bir — dan* Hepbirden, bir sesle;*Parmağı ağzında* Şaşmış, şaşıp kalan. — *satmak* Atıptutmak.

Ağızlık (*i*) Ucuna sigara takılan alet, sigaralık, sigaraemziği.

Ağızpersengi (*i*) Sık sık tekrar olunan söz.

Ağzı pek (*s*) Sırsaklıyan.

Ağzıpoyraza açmak (*m*) Ümidi boşa çıkmak.

Ağlama (*i*) Gözyaşı dökme.

Ağlamak (*m*) Gözyaşı dökmek, gözleri yaşarmak;yalvararak dilemek, niyaz et., *Ana* — Çok zahmet çekmek.

Ağlamsamak (*m*) Yalandan ağlamak.

Ağlaşmak (*m*) Birkaç kişi birlikte ağlamak; daima halinden şikâyet et.

Ağlatmak (*m*)Birinin ağlamasına sebep olmak, gözyaşı döktürmek; çok müteessir etmek.

Ağlayık (*s*) Daima ağlar gibi duran, sebepli sebepsiz ağlıyan.

Ağlayış (*i*) Gözyaşı dökme, ağlamaklık.

Ağma (*i*) Yıldız; şahap.
Ağmak (*m*) Yukarı kalkmak, yükselmek; buhar olup yukarı kalkmak.
Ağnam (*i*) Koyun, keçi gibi hayvanlar. — *vergisi* Sayımvergisi.
Ağniya (*i*) Zenginler.
Agrandisman (*i*) Büyültme; artırma; fotoğraf resimlerinin büyütülmesi.
Ağrı (*i*) Acı, sızı, ıstırap; *İç — sı* Sancı. *İlkgözağrısı* İlk sevgi. —*lı* Acılı, sızılı, hastalıklı. — *tutmak* Doğuracak kadın sancılanmağa başlamak.
Ağrımak (*m*) Acımak, sızlamak.
Ağrıtmak (*m*). Ağrı vermek, acıtmak. *Baş* —Baş ütülemek, tıraş et, tasdi et·
Ağustos (*s*) Senenin sekizinci ayı. — *böceği* Ağustosta çok öten cırcırböceği, orakböceği; geveze, boşboğaz(*adam*).
Ağuş (*i*) Kucak. — *unda büyütmek* Kucağında beslemek.
Ağyar(*i*)Başkalar, yabancılar; rakipler.
Ah! (*n*) Maddî ve manevî bir acı duyulduğu zaman kullanılır:(*Ah! güzel yavrucuğum, biz, sensiz mi kaldık!*); pişmanlık ve esef bildirir: (*Ah! evvelden bileydim*!); iççekme; lânet, beddua. *Ah tutmak* Bedduaya uğramak.
Aha! (*n*) Sahi! gerçek! işte! al! şurada.
Ahali (*i*) Bir memlekette oturanlar, bir memleketin yerlileri, halk.
Ahar (*i*) Akdüzgün; kâğıdı parlatmak için üstüne sürülen yumurta akından ve şaptan ibaret tertip, perdah kolası.
Aharlamak (*m*) Düzgün sürmek; kâğıdı aharla

perdahlamak.

Âhar (*s*) Başka, diğer.

Âhat (*i.h.*) Birler, birden ona kadar olan rakamlar.

Ahbap (*i*) Yakından tanıdık,dost,muhip.—*lık* Dostluk. — *ça* Dostça.

Ahdar (*s*) Yeşil.

Ahdî (*s*) Ahte, misaka dair, muahedeye müteallik.

Ahen (*i*) Demir; merhametsiz.

Ahenin (*s*) Demirden,demir gibi, demirden yapılmış; çok sağlam. *Ahenin kale* Demirden kale, pek sağlam yapılmış kale. *Aheninbeden* demirvücutlu.

Ahenk (*i*) Düzen; musikide sesler arasında uygunluk; söz ile, çalgı ile eğlence; renkler arasında uygunluk; heceler arasında uygunluk, hafif hecelerden sonra gelen hecelerin hafif, kalın hecelerden sonra gelen hecelerin kalın okunması — *li* Düzenli; uygun,makamlı.

Aheste (*s*) Yavaş, ağır, acelesiz; yayaş okunan yeya çalınan (çalgı).

Ahetmek(*mi*)Beddua okumak, lânet et.

Ahfat (*i*) Torunlar, hafitler; gelecek nesiller.

Ahibba (*i*) Dostlar, ahbaplar.

Ahır (*i*) Hayvanların yatırıldığı yer.

Âhır (*s*) Sonraki, en sonra vaki olan; son.

Ahiren (*zr*) Son, en sonra; bulunduğumuz zamandan az evvel, son günlerde: (*Ahiren aldığım emir üzerine*).

Ahit (*i*) Sözverme, vait; yemin, ant, kasem; zaman, devir, asır; mua-

hede; misak, sözleşme, mukavele. *Eski* — Tevrat; *yeni* — İncil.

Ahitleşmek (*m*) Sözleşmek; biribirine karşı taahhüt altına girmek.

Ahitname (*i*) Muahede şartlarını ve yapanların imzalarını havi resmî varaka, muahedename.

Ahize (*i*) Telefon, telsiz telefon cihazlarının kulağa getirilen kısmı.

Ahkâm (*i*) Hükümler; emirler; iradeler. *Kanunun — ı* Kanunca verilen hükümler. *Dinî*— Dinin verdiği emirler. *Şahsî ahkâm*: karı koca davaları.

Ahlâf(*i*) Sonradan gelenler; başkalarının yerlerine geçenler, halefler; gelecek nesiller.

Ahlâk (*i*) İnsanın yaratılışında kendisinde bulunan veya terbiye ile kazanılan ruhî haller, huylar; tabiat, hal ve hareket. — *ilmi* Ahlâk dersleri. — *sahibi*: Güzel huyları olan.

Ahlâkî (*s*) Ahlâka dair. —*dersler* Ahlâk dersleri.

Ahlâkıyat (*i*) Ahlâka dair bahisler ve mütalealar, mülâhazalar.

Ahlat (*i*) Yabani armutağacı.

Ahlât(*i*)Eski tababette insanın vücudunda farzolunan dört esas, yani kan, balgam, safra ve sevda.

Ahmak (*s*) Akılsız, bön, budala. — *ça*, — *çasına* Ahmak gibi, budalaca, budalacasına.

Ahmer (*s*) Kırmızı. *Bahri* — Kırmızı deniz

Ahmet (*s*) Çok methedilen; hususî isim.

Ahrar (*i.s*) Hür olanlar

serbest olanlar, esir olmıyanlar; serbestfikirli olanlar.

Ahret,Ahiret (*i*) Obür dünya, öldüktensonra gidilecek âlem. — *adamı* Allahlık.

Ahretlik,Ahiretlik (*s*) Öbür dünyaya mensup, Allahlık; evlâtlığa alınan öksüz, canevlâdı, evlâtlık.

Ahşa (*i*) İnsanın ve hayvanın göğsü ve karnı içerisinde bulunan ciğer, yürek, barsak, işkembe, dalak v.s.

Ahşap (*i*) Keresteden, (ev v.s.); tahtabina.

Ahtapot (*i*) Sekiz uzunkollu birnevi denizhayvanı; seretana benzer birnevi çıban.

Ahter(*i*)Yıldız; talih, baht.

Ahtetmek(*m*)Sözvermek; vadetmek; yemin et.

Ahu (*i*) Ceylân, gazal,gazele (dişisi); güzel;güzel göz; güzelgözlü.

Ahubaba (*i*) Saçları ağarmış, aksakallı, hürmete lâyık adam.

Ahududu (*i*)Birnevi ağaççileği, frambuvaz.

Ahval (*i*) Oluşlar, bulunuşlar,haller, keyfiyetler. *Ahvali âlem* Dünyanın halleri, keyfiyetleri, bu âlemde görünen haller. *Ahvali isim*:İsimlerin halleri,sonlarının değişmesi.

Ahyanen (*zr*) Vakit vakit, zaman zaman, bazan, arasıra.

Ahzetmek (*m*) Almak.

Ahzüita (*i*) Alışveriş.

Aidat (*i*) Gelir, irat; hisse, pay; ondalık.

Aile (*i*) Ana baba ve evlâtlardan ibaret evhalkı, familya. *Kelime — si* Ayni kökten çıkan kelimeler.

Ailevî (*s*) Ailece, famil-

yaca. — *terbiye* Famil-yaca verilen terbiye.

Ait (*s*) Münasebeti olan, dair, raci. — *olmak* Münasebeti ol., taallûku ol.

Ajan (*i*) Bir devletin veya şirketin başka devlet veya şirket nezdinde bulunan büyük memuru, mümessili.

Ajans (*i*) Mümessillik; acentalık; havadis acentalığı.

Ak (*s*) Beyaz; temiz, pak; lekesiz. — *akçe* Gümüş para. — *su* Göze inen beyaz leke. *Göz — ı* Gözün beyaz kısmı.

Aka (*i*)B. Ağa. İran Türkleri arasında «ağa» manasında kullanılır.

Akabe (*i*) Tehlikeli geçit, çıkılmasıgüç yokuş.

Akademi(*i*)San'at,ilim,fen ve edebiyat mütehassıslarından mürekkep resmî cemiyet; dil, san'at, fen ve ilim encümeni.

Akağa (*i*) Siyah olmıyan hadımağası.

Akağaç (*i*) Kayınağacı nev'inden kerestelik ağaç.

Akait (*i*) İtikatlar, inanılan esaslar; din dersleri.

Akamber (*i*) Amberin beyaz cinsi.

Akamet (*i*) Doğurmazlık, kısırlık; neticesizlik; doğurma kudretinden mahrumluk. — *e uğramak* Netice vermemek.

Akar (*s*) Daima akan.

Akar (*i*) İrat getiren binalar, akaret.

Akarat (*i*) Akarlar, akaretler, irat getiren binalar. — *sahibi* Akarlar olan.

Akasma (*i*) Çardağa sarılan beyaz gül.

Akasya (*i*) Çiçekleri güzel kokan dikenli veya dikensiz bir ağaç.

Akbaba (*i*) Tepesi tüysüz, beyaz ve boynunda kabaca tüylerden gerdanlığı olan iri kuş.

Akbalık (*i*) Kefala benzer birnevi gölbalığı.

Akbenek (*i*) Gözbebeğinin akına inen beyaz leke ki tehlikeli bir hastalıktır.

Akça,Akçıl (*s*) Beyazca, beyazımsı.

Akça,Akçe (*i*) Para, sikke, nakit; eski türk parası ki "bir paranın» üçtebiri idli. *Bir kese akçe* Eskiden beş yüz kuruş. — *kesesi* Parakesesi.

Akçaağaç (*i*) Odunu hafif ve dayanıklı olan bircins ormanağacı.

Akçaarmudu (*i*) Sulu ve iyi cins armut.

Akçakavak(*i*) Beyaz kavakağacı.

Akçasızlık, Akçesizlik (*i*) Parasızlık, fakirlik, züğürtlük.

Akciğer (*i*) Nefesalmıya ve kanı temizlemiye yarıyan beyaz ciğer.

Akdarı (*i*) Beyazımtırak darı.

Akdem (*s*) Daha evvel, daha önde, daha ileri,daha ehemmiyetli, birinci, ilk. *Akdemce* Evvelce, daha evvel, az evvel.

Akdes (*s*) Pek kutsiyetli, pek mubarek, pek mukaddes.

Akdiken (*i*) Meyvası ishal verici gül cinsinden dikenli ve ekşi muşmulaağacı.

Akgünlük (*i*) Ardıçağacında yetişen zamk.

Akhardal (*i*) Eczacılıkta kullanılır beyaz hardal.

Akhaşhaş (*i*) Şurup yapılan birnevi haşhaş.

Akıbet (*i*) Son, nihayet; en sonunda.

Akibinde (*zf*)Hemen sonra, arkasısıra.
Akide (*i*) İtikat, inanılan dinî esaslar. — *şekeri* Sarı, kırmızı v.s. renkli türkşekeri.
Akik (*i*) Yüzüktaşı, mühürtaşı yapılan oldukça kıymetli bir taş *(Hakik okumak yanlıştır)*.
Akıl (*i*) İnsanı hayvanlardan ayıran anlayış ve düşünüş hassası, us;anlama, idrak; düşünme, tefekkür;tedbir,yol,çare.
Âkıl (*s*) Akıllı, uslu; tedbirli.
Akılâne (*s*) Akıllı adama yakışacak surette, uslu-ca, akıllıca; tedbirlice.
Akılbaliğ (*s*) Rüşte varan.
Akıldişi (*i*) Yirmi yaşında çıkan en sondaki azıdişi.
Akil (*s*) Yiyen.
Akılgın (*i*) Meyvası develere yedirilir ve kabuğu tabaklıkta kullanılır kumluklarda yetişen bir ağaç.
Akılhocası (*s*) Akılöğreten, yolgösteren.
Akim (*i*) Kısır, evlâdı olmıyan (kadın); neticesiz, semeresiz;mahsul vermiyen (toprak).
Akın (*i*) Şiddetle hücum; çapul için düşman memleketine hücum.
Akın akın (*i*) Biribiri ardına kalabalıkla, takım takım.
Akıncı (*i*) Akın eden, asker, çapulcu asker.
Akıntı (*i*) Sulu bir maddenin daima akması,seylâp; cereyan; seyelân.
Akip (*s*) Birşeyin ardından gelen.
Akis (*i*) Çarparak geridönme; bir ışığın, bir sesin bir yere vurup geridönmesi veya orada görünmesi; ters, zıt.
Akise(*i*) Işığı ve sesi ters

çeviren alet, reflektör.

Akit (*i*) Bağlama, bağ; düğümleme, dügüm; nikâh, evlenme; evlenme cemiyeti.

Âkit (*s*) Bir mukaveleyi, imza edenlerden herbiri.

Akıtma (*i*) B. Akıtmak; atın alnından burnuna doğru uzanan beyaz leke. —*lı* (at) Böyle bir at.

Akıtmak (*m*) Akmasına sebep ol., isale et.; cereyan ettirmek. *Gözyaşı*— Ağlamak.

Akkefal (*s*) Kefalbalığına benzer tatlısubalığı.

Aklamak (*m*) Ağartmak, beyazlatmak; beyaz nişan koymak; paklamak, temize çıkarmak.

Aklen (*h*) Akıl ile, akla göre, akılca.

Aklî (*s*) Akla ait, akıl ile anlaşılan, bulunan, öğrenilen. *Aklî ilimler* Riyaziyat gibi akıl ile öğrenilen ilimler.

Akliyat (*i*) Akıl ile anlaşılan, öğrenilen ilimler, fenler.

Akmak (*m*) Sulu bir maddenin aşağıya doğru gitmesi; cereyan et.; seyelân et.; sızmak, damlamak. *Ağızın suyu*—, *salya akmak*, imrenmek.

Akonit (*i*) Kurtboğanotu ki zehirlidir.

Akort (*i*) Piyano ve başka musiki aletlerinini düzeni, uygu. — *çu* Akort yapan, düzenci, uygucu.

Akpelin (*i*) Eczacılıkta kullanılan beyaz pelin.

Akraba (*i*) Aralarında nesep cihetile münasebet bulunanlar, hısımlar. [Müfret makamında da kullanılır, hısım].

Akran (*i*) Biribirine yaş, derece, iktidar cihetile benziyenler .[Müfret ma-

nasında da kullanılır,arakadaş.]

Akrep (*i*) Kuyruğu ile insanı sokan zehirli bir böcek; saatin küçük ibresi; on iki bürçten biri.

Aksa (*s*) Uzak, irak; en son; en uzak, en kenar. *Aksayışark* Avrupaya nazaran şarkın en uzak memleketleri olan Çin, Japon ve Koşinşin kıt'aları.

Aksak (*s*) Topal. — *lık* Topallık.

Aksamak (*m*) Topallamak; noksan kalmak; işileri iyi gitmemek.

Aksata (*i*) Alışveriş (Ahzüitanın türkçeleşmişidir.)

Aksatmak (*m*) Topallatmak; eksik bırakmak, zorluğa uğratmak.

Aksar (*s*) En kısa.

Akse (*i*) Hastalık nöbeti; bir fenalığın birdenbire gelmesi.

Aksi (*s*) Ters, zıt; huysuz, inatçı; iyi gitmiyen, uğursuz. — *lik* Terslik; uğursuzluk; inatçılık.

Aksırık (*i*) Aksırma,hapşu, burundan gelen ve öksürüğe benziyen bir hal.

Aksırmak (*m*) Aksırık yapmak, hapşu yapmak.

Aksiyon (*i*) Hükûmetlerin ve anonim şirketlerin çıkardıkları hissesenedi, sehim.

Aksöğüt (*i*) Yaprakları ipek gibi olan beyazsöğüt.

Aksu (*i*) B. Ak.

Aksülümen (*i*) Cıva ile klordan yapılan yakıcı ve pek zehirli bir su.

Akşam (*i*) Güneşin battığı veya batmaküzere bulunduğu zaman. Güneşin battığı zamandan yatılacak vakte kadar olan zaman. — *etmek* Günü geçirmek. —*yıldızı*

Çobanyıldızı, Zühre. — *suları* Akşamvakti.

Akşamcı (*s*) Akşamları erken yatan; herakşam içki içen (adam).

Akşamlamak (*m*) Bütün günü bir işte veya bir yerde geçirip akşam etmek; geceyi bir yerde geçirmek.

Akşamlatmak (*m*) Akşama kadar oyalamak, akşama erdirmek; akşam oluncaya kadar uğraştırmak;gece alıkomak.

Akşamlayın(*zr*) Akşamvakti.

Akşamlık (*s*) Akşama mahsus, akşam için.

Aktar, Attar (*i*) Mahalle aralarında iğne, iplik, defter, kalem gibi ufak tefek şeyler satan dükkâncı, çerçi.

Aktarma (*i*) Bir gemiden başka gemiye geçirme; dam kiremitlerinin düzeltilmesi.

Aktarmak (*m*) Bir yerden başka bir yere geçirmek, taşımak; dam kiremitlerini altüst ederek düzeltmek; bir tarlanın toprağını altüst et.

Aktavşan (*i*) Çölsıçanı, yerfaresi.

Aktetmek (*m*) Bağlamak; düğümlemek; meclis kurmak; bir mukavelename imzalamak; nikâhkıymak, evlendirmek.

Aktör (*i*) Tiyatroda oynıyan erkek oyuncu.

Aktris (*i*) Tiyatroda kadın oyuncu.

Akümülâtör (*i*) Lüzumu halinde cereyan şeklinde sarfolunmak üzere elektrik kuvveti toplıyan alet.

Akustik(*s*) Sesi dağıtmağa menisup; tiyatro gibi yerlerde sesi iyi işittiren

hal; «Fizik»te sâda nazariyesi.

Akya (*i*) Lüferazmanı.

Al (*s*) Parlak kırmızı; löğusalara arız olan yılancıkhastalığı; yüze, dudağa sürülen pembe düzgün.

Âl (*i*) Familya, aile, evlât; hanedan,sülâle, nesil. *Âli Abbas* — Abbasîler sülâlesi.

Ala (*e*) Bazı kelimelerin başına getirilerek «tarzında, usulünce» manalarını verir: (Alaturka: türk tarzında; alafranga: frenk usulünce).

Ala (*s*) Alacalı, karışık benekli.

Ala (*n*) Hey, heya, haydi!

Âlâ (*s*) Pek yüksek, en yüce. — *makam* En yüksek yer, memuriyet. Pek güzel, pek nefis. — *bir ders* Pek güzel bir ders, bir tekdir. — *bir yemek, bir süt* Mektep şehadetnamelerinde ikinci derece. *Pekâlâ*, Çok iyi, pek iyi.

Alabalık (*i*) Eti çok lezzetli tatlısubalığı.

Alabanda (*i*) Zırhlıların bir tarafında bulunan topların birden atılması,borda yaylımateşi; pek şiddetli tekdir, azar. — *yemek* Pek şiddetli bir surette azarlanmak, tekdir görmek.

Alabura (*i*)Serenlerin direkler üzerine bağlanması; resmî selâm vermek için sandal küreklerinin kaldırılması.

Alaca (*s*) Renk renk, karışıkrenkli, benekli; birkaç renkli iplikten dokunmuş kumaş. — *karanlık* Gece olmadan basan karanlık.

Alacak (*i*) Birinden istenilen para, matlup. *Adi*

— En evvel ödenmesi lâzım gelmiyen alacak. *İmtiyazlı alacak* En evvel ödenecek alacak. Bir defterin —*kısmı* Çıktısı. — *lı* Birinden alacağı olan, dayin.

Alacalanmak (*m*) Renk renk ol.; alaca olmak.

Alaçık (*i*) Türk aşiretlerinin çalıçırpıdan yaptıkları barınacak yer,oba.

Alafranga(*s*) Avrupa tertibi, usulü. — *tarih* Efrenci tarih. — *saat* Öğleyi on ikide gösteren saat.

Alâka (*i*) İlişik, bağ; münasebet; gönülbağı sevgi, sevda, aşk, kalbî münasebet hak, sahip olma: (*Çiftlikte bir — sı kalmadı*); kimyada cisimlerin biribirile birleşme hassası; menfaat, hisse.

Alâkadar (*s*) İlişiği, alâkası olan, münasebeti, hissesi olan. — *lar* İşte hissesi,menfaati olanlar.

Alakarga(*i*) Siyah ve külrenginde karga.

Alamana (*i*)Küçük odungemisi; büyük balıkçıkayığı; bu kayıkta kullanılan ağ, ırıp. — *çorbası* Kayıkçıların pişirdikleri çorba.

Alâm (*i*) Elemler, kederler.

Alâmet (*i*) Nişan, işaret; iz, isir, kocaman, iri,battal.

Alan (*s*) Karmakarış, altüst,gürültülü,patırdılı;«almak»mastarından ismifail.

Alarga (*i*) Engin, açıkdeniz. — *et.* Açığa çekilmek; açık gel! yanaşma! yaklaşma!

Alaşa (*n*) Aşağı al! aşağı indir! Alıkoma.

Alât (*i*) Aletler, avadanlıklar; insanın vücudundaki aletler,uzuvlar *Harp*

— *i:* Muharebede kullanılan aletler, silâhlar.

Alavere (*i*) Karışıklık, altüstlük, kargaşalık, aktarma; elden ele aktarma; vapurlara kömür vermek için bordaya kurulan iskele; tulumbanın işlemesi.

Alay (*i*) Kalabalık; çok, şenlik, merasim; üç dört tabur ve beş bölük süvari askerden mürekkep bir kuvvet; eğlenme zevklenme —*lı* Harbiye mektebinden yetişmemiş zabit. — *cı* Herkesle eğlenen. — *malay* Hep birlikte.

Alâyiş (*i*) Yalancı süs, gösteriş.

Alaz (*i*) Ateş alevi, alev. — *lamak* Alevde kızartmak; dağlamak. — *lanmak* Alevde kızarmak; dağlanmak; kan hararetinden kızıllık peyda etmek.

Albüm (*i*) Fotoğraf, kart, pul vesair hatıralar koymıya mahsus kitap şeklinde cüzdan.

Albümin (*i*) Hastalık neticesi olarak insan kanında hâsıl olan tuzlu bir maddedir ki yumurtaakının hassasındadır.

Alçak (*s*) Yüksek olmıyan; dun; aşağı (adam), deni. — *lık* Alçak olmaklık, yüksek olmayış; denilik, aşağılık.

Alçalmak (*m*) İğilmek; inmek; aşağılamak.

Alçarak (*s*) Az alçak, alçakça.

Alçı (*i*) Kireç cinsinden pişirilmiş beyaz bir taşın tozu.

Aldanç (*s*) Çabuk aldanır, kolay inanır (adam).

Aldangıç (*i*) Aldatıcı şey; hile, oyun.

Aldanma, Aldanış (*i*) Aldanmaklık, yanlış bir

fikre kapılma.

Aldanmak(*m*) Hileye kapılmak, yalana inanmak.

Aldatmak (*m*) Hile ile kandırmak; yalan söylemek,vadinde durmamak.

Aldırmak (*m*) Almağa mecbur et., biri vasıtasile almak; sığdırmak; ehemmiyet vermek, kulakasmak.

Alelâde (*zr*) Âdetüzere, tabiî olarak.

Alelâcele (*zr*) Acele olarak, çabucak.

Alelâcayip (*s*)Tuhaf,acayip.

Alelhusus (*zr*) Hususile, bahusus, hususa.

Alelûsul (*zr*) Usulüzere, üsulü veçhile, usulile.

Alelûmum(*zr*) Umumiyetüzere, umumiyetle, umumen.

Âlem (*i*) Dünya, kâinat; halk; hususî hal, keyfiyet: (Eğlence âlemi). *Ticaret —i* Piyasa.

Alem (*i*) Nişan, alâmet; bayrak; minarenin tepesindeki ay; hususî isim.

Alemdar (*i*) Bayrak taşıyan, sancaktar.

Alemdarlık (*i*) Sancaktarlık, bayraktarlık.

Alemgir (*s*) Dünyayı tutan; hertarafa yayılan; fatih.

Alemşümul (*s*)Bütün dünyaya yayılan; fevkalâde: (*— bir şöhreti vardır*).

Alenen (*he*) Açıkça, gözönünde olarak; açıktan-açığa, gizlemeksizin.

Alenî (*s*) Açıkça, gözönünde; gizli olmıyan. *— muhakeme* Herkesin dinliyebileceği muhakeme.

Aleniyet (*i*)Bir işin açıkta, meydanda olması. *— e çıkmak* Meydana çıkmak.

Alesta (*s*) Hazır.
Alet (*i*) Avadanlık. *Ziraî — ler* Çiftçiliğe müteallik aletler. *Cerrahî*—Cerrahlıkta kullanılan alet; vücudumuzdaki uzuv,organ. *Birinin elinde alet olmak* Birinin elinde oyuncak olmak.
Alev (*i*) Ateşyalını, yalaz; mızrak ucuna, direk tepesine takılan uzun ve ensiz bayrak. — *almak* Tutuşmak; kızmak.
Alevî (*s*) Sîî mezhebine mensup olan; Hazreti Aliye mensup olan.
Alevlenmek (*m*) Yalazlanmak; tutuşmak; kızmak.
Alfabe (*i*) Bir dilin bütün harflerini ve bu harflerin okunmasını öğreten ufak kitap.
Âli (*s*) Yüksek, yüce. — *fikir* Yüksek fikir. — *üslûp* Yüksek yazılış. — *mektep* Darülfünun şubesi.
Alıç (*i*) Yabanierik nevilerinden biri.
Alicah (*s*) Büyük makam ve memuriyet sahibi zat.
Alicenap (*s*) Cömert, sahavetli, yüksekkalpli. — *lık* Cömertlik, iyikalplilik, sahavet.
Alıcı (*s*) Alan; satınalan; müşteri, talip.
Alihe (*i*) Allahtan başka Allahlar,ilâhlar,mabutlar.
Alihimmet (*s*) Büyük işler gören zat.
Alık (*s*) Budala, ahmak.
Alikadir (*s*) Kıymeti yüksek olan,çokkıymetli(zat).
Alıkomak (*m*) Gerikomak, tutmak, geribırakmak; saklamak.
Alil (*s*) Hasta, illetli, gözükör; sakat.
Alım (*i*) Almaklık; mubayaa; merminin yetişebildiği yer, menzil, atım;

anlayış.

Alim (*s*) Çok bilen, çok âlim.

Âlim (*s*) Bilgili, bilgiç, çok okumuş.

Alımlı (*s*) Anlayışlı, çabuk belliyen, zeki.

Alın (*i*) Saçlardan kaşlara kadar yüzün üst kısmı, nasıye; herşeyin öntarafı, cephe. *Alnıpak* Lekesiz, temiz(adam)— *damarı patlamış* Utanmaz,arlanmaz. — *damarı* Namus, utanma, haya.

Alıngaç,Alıngan (*s*) Her şeye alınan, her sözü fena manasile üstüne alan.

Alınaçık (*s*)Utanacak bir işi olmıyan, namuslu, iffetli.

Alınlık (*i*)Eski zamanlarda kadınların alınlarına taktıkları süs; binaların cephesine takılan süslü lâvha.

Alınmak(*m*)Elegeçirilmek; mubayaa olunmak, sözü üstüne alıp çabuk gücenmek.

Alınteri (*i*) Zahmete katlanarak namusile çalışma.

Alınyazısı (*i*) Kader, kısmet, mukadderat.

Alış (*i*) Alma, alım, alışveriş, aksata; satınalma.

Alişan (*s*) Şanıyüksek, çok şanlı.

Alışık,alışkan(*s*)İyicealışmış olan. — *hayvan* İnsana çabuk alişan hayvan, devamlı.

Alışmak (*m*) Ülfet et., âdet et.; öğrenmek.

Alıştırmak (*m*) Ülfet,âdet ettirmek; öğretmek; yabanilikten çıkarmak.

Alıvermek (*m*) Acele, çabuk almak, hemen almak; acele satınalmak.

Alkış (*i*) Elçırpma, elçırparak takdir ediş. *Sürekli alkış* — Çok alkış, fevkalâde takdir.

Alkışlamak (*m*) Elçırparak takdir etmek.

Alkışlanmak (*m*) Elçırpmalarile takdir edilmek.

Alkol (*i*) İspirto, küul.

Alkolik (*s*) Çok içki kullanan, gecegündüz sarhoş olan, ayyaş.

Allah (*i*) Tanrı, Çalap, Cenabıhak. — *aşkına* Allahı seversen. — *tan korkmaz* Zalim,gaddar. *Allaha ısmarladık* Allaha emanet olun.

Allak (*i*) Hile yapan, sözünde durmıyan,hilebaz müzevvir.

Allakbullak (*s*) Karmakarışık, altüst.

Allâme (*s*) } Çok âlim, her
Allâm (*s*) } ilmi bilen(zat) —*kesilmek* Kendisini pek âlim sanmak,kendini pek âlim. yerine koymak.

Allık (*i*)Koyu parlar pembe renk; kadınların yüzlerine, dudaklarına sürdükleri kırmızı düzgün.

Almak (*m*) Elile tutup kaldırmak, ahzetmek; kabul et.; edinmek; öğrenmek; bir şehri zaptetmek, satınalmak; içine sığmak; anlamak. *Nam* — İsim kazanmak; kapmak, yakalamak. *Ateş* — Tutuşmak. *Ele* — başlamak. *Ödünç* — Birinden borç para kaldırmak. *Örnek* — Birine uymak,arkasından gitmek. *Üstüne* — Sözvermek, deruhte et. *Kabahati üstüne* — Kendini kabahatli yapmak. *Önü-nü* — Bir fenalığın önüne geçmek. *Ölçü* —Ölçmek; üzerine biçmek. *Haber* — Duymak. *Suret*

—Bir yazının aynını çıkarmak. *Soluk*—, *nefes*— Biraz rahat et. *İbret* — Ders almak. *Kan*—Hacamat et. *Kız* — Evlenmek. *Göz* — Gözü kamaştırmak. *Gönül* — Hatırını hoş et. *Maskaraya* — Eğlenmek, alay et. *Meydan* — Fırsat bulmak. *Alıp vermek* Birbirine ağır sözler söylemek. *Alıp verecek* Alacak verecek. *Fitili* — Kendikendine kurmak; kızmak.

Alman, Alaman (*i.s*) Almanyalı, cerman. — *ca* Alman lisanı, alaman dili.

Almanak (*i*) Salname, birçok malûmatı havi olan takvim.

Alamanya, Almanya (*i*) Almanların memleketi, Cermanya.

Alo! (*n*) Telefonda çağrılan adamın: «Ne istiyorsun?» manasına olarak verdiği ses.

Alp (*s*) Yiğit, kahraman. (*i*) İtalyanın şimalinde bulunan bir dağın ismi.

Alpak (*i*) Alpaka denilen bir hayvanın kılından yapılan sofa benzer bir kumaş.

Alt (*i*) Dip, üstün karşısı; aşağı; son, nihayet. *Alttaki* Aşağıdaki. *Altalta* Dipdibe, biribirinin altında. — *et.* Yere vurmak, galebe çalmak. *Alta almak* — Yere yatırmak, mağlûp et. — *üst et.* Karıştırmak. — *üst olmak* Çalkanmak, karmakarışık olmak. — *taraf* Alt yan. Devam, aşağı, mabait. *Ayakaltı* Yol üzerinde bulunan, geçit.

Altı (*s*) Beşten sonra gelen sayı. (*m*) Bir tam sayının altıdabir kısmı.

— *okka yapmak* Birini arkaüstü yatırıp kollarından, ayaklarından tutarak yukarı, aşağı çıkarmadan ibaret olan bir çocukoyunu.

Altıköşe (*i*) Altı zaviyesi olan hendese şekli.

Altılık (*i*)Kıymeti altı kuruş v.s. olan; altı sayılı olan.

Altın (*i*) Belli kıymetli maden; altınsikke. *Altından yapılmış*; pek güzel, yolanda, *[Onun işi altındır]*. — *babası* Pek zengin (adam).

Altıncı (*s*) Beşinci ile yedinci arasındaki rütbî sayı sıfatı.

Altıncı (*i*) Altından kıymetli şeyler yapan san'atkâr; altını varak haline getiren san'atkâr.

Altınkökü (*i*) Pekvane denilen bir kök.

Altınlamak (*m*)Altın kaplamak; altınla yaldızlamak.

Altınotu (*i*) Eğreltiotu nev'inden tababette kullanılır kazayağı.

Altıntop (*i*) Amberçiçeği. — *u* Pek güzel sarışın çocuk.

Altıparmak (*s*) Elinde altı parmağı olan (adam) palamutbalığının irisi, torikbalığı.

Altıpatlar (*i*) Revolver, çok ateşli tabanca.

Altışar (*s*) Her defasında verilen altı tane.

Altlık (*i*) Yazı yazarken kâğıt altına konulan kalınca mukavva; ince bir şey altına konulan kalınca bir şey.

Altmış (*s*) Altı kere on «60» aslî sayı sıfatı, altmışıncı.

Altmışaltı (*s.i*) Altmıştan altı ziyade «66»; iskam-

bilkâğıdı ile oynanan birnevi oyun.

Altmışlamak (*m*) Altmış yaşına varmak.

Altmışlık (*i*) Altmış parçadan ibaret; altmış yaşında olan (adam); altmış paralık sikke.

Alûde (*s*) Bulaşmış olan, bulaşık; dalmış.

Alüfte (*s*) Aşk ve sevdadan deli gibi olan, namussuz karı, fahişe.

Alüminyom(*i*)Gümüş gibi parlak beyaz ve sağlam maden.

Âm (*s*) Herkese mahsus, umumî, bayağı, adi.

Ama, Amma (*e*) Lâkin, ancak, şukadarki; kaldıki, onagelince, ona gelelim; taaccüp ve izam «büyütmek» bildirir.

Âma (*s*) Kör, gözügörmiyen.

Amaç (*i*) Kurşun nişanı, mermi nişanı, hedef.

Amaçgâh (*i*) Nişanyeri, nişangâh, hedef.

Amade (*s*) Hazır, hazırlanmış olan; hazırlıklı, alesta.

Amal (*i*) İşler, ameller. *Amalierbaa* Cemi, tarh, zarp, taksim denilen dört nevi hesap.

Âmal (*i.c*) Emeller, arzular, istekler; ümitler.

Aman (*n*) İmdat istemek için kullanılır. (*Aman! yetişin, hırsız var!*); af, rica ve niyaz beyan eder:(*Aman efendim! birdaha yapmam*) tenbih ve sakındırmak için söylenir: (*Aman! çocuğa iyi bak, düşmesin!*)

Ambalaj (*m*) Denk bağlama, sandıklama, iyice sandığa yerleştirme. — *et* Denk bağlamak, iyice sandığa yerleştirmek.

Ambar (*i*) Erzak v.s. ko-

nulan büyük sandık;tüccar malı konulan mağaza, depo; gemilerde yük konulmağa mahsus yer; zırhlılarda topların bulunduğu kat. (İkiambarlı, üçambarlı gemi) *Ambar defteri* Bir dükkânın, bir ticaretanenin mallarının yazıldığı, emtaa defteri. *Kırk* — Aktar dükkânı; *Kırk* — (*adam*) çok âlim, allâme.

Ambarcı (*s.i*) Ambarmemuru, ambaremini, depomemuru.

Ambargo (*i*) Bir geminin bulunduğu limanda muvakkat bir zaman için haciz ve tevkif edilmesi.

Ambarkman (*i*) Gemiye binme, bindirme; gemiye eşya yükletme, askerlerin ambarkmanı.

Amber (*i*) Adabalığının, amberbalığının barsaklarında toplanan kül-renginde yumşak yapışkan,güzelkokulu bir madde; güzelkoku.

Amberbalığı (*i*) Erkeğinin boyu yirmi iki metre olan pek iribaşlı, balinaya benzer bir balık, adabalığı.

Amberbaris(*i*) Kadın toznluğu denilen bir nebat, berberis.

Amberçiçeği (*i*) Sarıçiçekli ve miskokulu yuvarlak bir çiçek.

Amberin (*s*) Amber gibi kokan.

Amberli (*s*) Kokulu, miskokulu.

Amberiye (*i*) Yaylâçiçeği; amberli ve güzelkokulu herşey; amberli, güzel iksir.

Amca (*i*) Babakardeşi. — *zade* Amcaoğlu veya kızı, amca evlâdı.

Amden (*hl*) Evvelce düşünerek, taşınarak, ku-

rarak işlenen «cürüm».

Amedî (*i*) Şimdiki Başvekâlet kalemimahsus müdürüne eskizamanda verilen isim.

Amel (*i*) İş, fiil; bir işin icrası, tatbikı; iş, yapılış; karınsürmesi, ishal. — *et* İşlemek, yapmak, tatbik .et. ; karınsürmek, ishal ol. — *olunmak* Yapılmak, icra edilmek.

Amele (*i*) İşçi; rençper. — *sınıfı* İşçilerin sınıfı. — *birliği* İşçiler cemiyeti.

Amelî (*s*) İşlemek suretile, tecrübe ile elde edilen, nazarî olmıyan, pratik.

Ameliyat (*i*) Bir fennin ve ilmin tatbikat ciheti, pratik kısmı; hastanın bir uzvunun kesilip dikilmesi, operasyon.

Ameliye (*i*) İş, ameliyat.

Amelmanda, amelmande (*s*) Hastalıktan, ihtiyarlıktan işe yaramıyacak bir hale gelen.

Amenna (*n*) İnandık,buna diyecek yok, kabul! tasdik!

Amerika (*i*) Dünyanın beş kıt'asından biri, Yenidünya.

Amerikan (*s*) Amerikalı, Amerika hükûmeti tebaasından olan; Amerika işi; malı; mamulâtı.

Ametçi (*i*) B. Amedî.

Amik (*s*) Derin, dibi pek aşağıda bulunan, derin, ince. *Amik düşünce* İncedeninceye, teferruatile.

Amil (*s*) İşliyen; işçi; sebep;tesir yapan, müessir.

Amim (*s*) Umuma ait, umumî, herkesi şamil.

Amin (*n*)Öyle olsun, rabbim, kabul eyle!

Amir(*s.i*) Emreden, buyurucu, bir kalem memurlarının mafevkı, büyüğü.

Âmir (*s*) Devlete ait,resmî; şen, kalabalık.
Amiral (*i*) En büyük bahriye kumandanı.
Amirane(*s*) Amirce, amircesine.
Amiyane (*s*) Adice, kabaca.
Amme (*i*) Herkes, bütün halk, umum.
Amonyak (*i*) Nişadırruhu.
Amortisman (*i*) Bir borcun yavaşyavaş ödenip bitirilmesi, itfası.
Amper(*i*)Elektrik cereyanının kuvvetini ölçmekte vahidikıyasî.
Ampirik (*i*) Tahsilsiz doktor,şarlatan,mutatabbip.
Ampul (*i*) Elektrik lâmbası.
Amuden (*hl*) Amudî olarak, doksandereceli zaviye yapmak suretile.
Amudî (*s*) Doksandereceli zaviye yapan hat, çizgi, satıh.
Amut (*i*) Direk, sütun; doksandereceli zaviye yapan hat, çizgi, satıh.
An (*i*) Çok küçük bir zaman, lâhza; vakit;zaman.
An (*i*) Güzellik, cazibe.
Ana (*i*) Evlât sahibi kadın; yavru doğuran hayvan; anne, valide; kütük. — *defter* Tüccarın defterikebiri. — *direk* Temeldireği. *Üveyana* Analık. —*dandoğma* Çırılçıplak. *Süt* — , *sütnine anababa evlâdı* Kıymetli, sevgili. *Anababagünü* Çok kalabalık gün.
Anaç (*s*) Birkaç defa yavru yetiştirip kartlaşmış veya alışmış olan kümeshayvanı; iş içinde tecrübe görerek yetişmiş usta; kurnaz.
Anadolu (*i*) Asyanın Karadenizle Akdeniz ve

Marmara ile Adalardenizi arasında olarak şarktan Fırat vadisine kadar uzanan ve Küçük Asya denilen yarımadasıdır ki Türkiyenin büyük bir kısmını teşkil eder.

Anafor (*i*) Denizde akıntının yanında veya altında aksine olarak akan su; bir rüzgârın bir engele çarparak geridönmesile ilerigelen cereyan; parasız, bedava, açıktan.

Anaforcu (*s*) Parasız olarak başkasının kesesinden geçinen.

Anahtar (*i*) Açar, miftah, vasıta; şifre yazıyı okuyabilmek için cetvel.

Analık (*i*) Ana olmak hali ve sıfatı, annelik, validelik; üveyana, ahretanası.

Analiz (*i*) Ayırma, tahlil; sözü teşkil eden kelimeleri ve söz kısımlarını ayırma, tahlil.

Ananas (*i*) Aslı Amerikada yetişen meyva, lezzetli ve güzelkokulu bir ağaç, bunun meyvası.

An'anat (*i*) Eskidenberi ağızdanağıza işitilen vak'-'alar, rivayetler.

An'ane (*i*) Rivayet suretile gelen haberler; tafsilât; teferruat.

Anarı (*hl*) Öteyan. — beri. öteberi.

Anarşi (*i*) Hükûmetsizlik; kargaşalık, hükûmet nüfuzunun kaldırılması; hükûmetin hertürlü mürakabesinden uzak olarak fertlerin serbestçe çalışıp ilerigitmelerini kabul eden meslek.

Anasır (*i*) Unsurlar, esaslar, maddeler, asıllar;eskiler tabiatta dört unsur kabul etmişlerdi: Ateş, hava, su, toprak.

Anason (*i*) Güzelkokulu bir tohumdur ki ekmeğe, gevreğe ve içkilere konulur.

Anca (*zr*) Onungibi, onunkadar, okadar, öylece.

Ancak (*e*) Yalnız, tek, sade; sırf; güçhalle, daradar; lâkin.

Ancelika (*i*) Melekotu.

Ancılayın (*zr*) Öylece, osuretle, okadar.

Andık (*i*) Sırtlanın bir nev'i.

Andırmak (*m*) Hatıra getirmek; unutturmamak; benzemek.

Andız (*i*) Ardıç nev'inden çalı; şehir dışarısında çalılık; fahişeler mahallesi; tıbbî bir ot.

Ane (*i*) Kasık.

Anestezi (*i*) Hissin iptali.

Anfiteatr (*i*) Bir tiyatronun sahne karşısında olan kısmı; seyircilere veya dinleyicilere mahsus sıraları aşağıdan yukarıya doğru yükselen oyun veya konferans salonunun vaziyeti.

Angajman (*i*) Vait, taahhüt, sözverme.

Angarya (*i*) Ahaliye bedava gördürülen iş; araba, hayvan ve amelenin hükûmet tarafından ücretsiz olarak kullanılması; istemiyerek, gönülsüz, ehemmiyet vermeksizin.

Angıç (*i*) Çitten döşemesiz araba.

Angudi (*s*) Angıtkuşu ve tuğlarenginde olan.

Angıt (*i*) Leylek nev'inden kazdan büyücek, tuğlarenginde suda yaşar bir kuş.

Anide (*zr*) Hemen, derhal, oande.

Anilin (*i*) Garibaldiboyası, anilin.

Anırmak (*m*) Eşek v.s. bağırmak; çirkin çirkin

bağırmak.

Anırtmak (*m*) Eşek v.s.yi bağırtmak; çirkin çirkin bağırtmak.

Anjin (*i*) Boğaziltihabı, hunnak (illet).

Anız (*i*) Ekin biçildikten sonra yerde kalan köke bitişik samanuçları.

Anka (*i*) Kafdağında bulunduğu farzolunan ismivar, cismiyok bir kuş (föniks).

Ankarip(*zr*) Yakında,yakın zamanda.

Ankastin (*hl*) İstiyerek, kast ile, kasten.

Ankesman (*i*) Para ve para hükmünde olan kâğıtları alıp kasaya koyma, para tahsili, tahsilât.

Anket (*i*) Tahkikat.

Anlamak (*m*) Akılerdirmek, zihni almak; öğrenmek; farkına varmak.

Anlaşılmak (*m*) Bildirilmek, malûm olmak,akılerdirilmek.

Anlaşmak (*m*) } Birinin
Anlanmak (*m*) } maksadını anlamak; uzlaşmak.

Anlatılmak (*m*) Bildirilmek.

Anlatış (*i*) Bildiriş.

Anlatmak (*m*) Bildirmek, tefhim et., öğretmek,ders vermek, talim et.

Anılmak (*m*) Hatıra getirilmek, yadolunmak.

Anlayış (*i*) Akılerdirme, anlama; zekâvet. — *lı* Anlayışıyerinde, zeki.

Anne (*i*) Ana, valide. Büyük— Büyükvalide, nine.

Anonim (*s*) İsimsiz, adı belli olmıyan. — *şirket* Tesmiyesiz ortaklık,kimsenin namına olmayıp hissedarların hepsine ait bulunan ve yapılan işe göre hususî bir ismi olan şirket.

Ansalamak } (*m*) Birinin
Ansılamak } taklidini

yaparak alay et; maskaralık et., soytarılık et.

Ansiklopedi (*i*) Bütün ilimlerden, fenlerden, san'atlerden bahseden lûgat tar zında yapılmış büyük eser.

Ansız, ansızın(*hl*) Birdenbire, hatırda yokken.

Ant (*i*) Yemin, kasem. — *et.*, — *içmek* Yemin et. — *vermek* Yemin ett., adak, nezir.—*lı* Yeminli.

Antant (*i*) Anlaşma; uzlaşma, itilâf.

Anten (*i*) Haşaratboynuzu; telsiztelgrafta ve telsiztelefonda kullanılan uzun elektrik nâkili.

Anterit (*i*) Barsak iltihabı (illet).

Antika (*i*) Eskizamandan kalma eserler, asariatika; pek nadide; tuhaf, garip.

Antimon (*i*) Basit cisimlerden bir maden, kurşunla karıştırılıp matbaa hurufatını eritmek için kullanılır.

Antipirin (*i*) Sinirhastalığına, başağrısına karşı kullanılan beyaz bir ilâç

Antisepsi (*i*) Mikropları öldürücü tedavi usulleri.

Antiseptik (*s*) Mikropları öldüren ve taaffünü yokeden (maddeler).

Antişambr (*i*) İçiçe oda; dehliz; beklemeodası.

Antlaşmak (*m*) Yeminleşme, biribirine karşı yemin et.

Antoloji (*i*) Edebî eserler mecmuası, müntehabat.

Antrasit (*i*) Çok dayanıklı bir madenkömürü.

Antre (*i*) Bir yerin girilecek mahalli, kapı; girilir.

Antrenör (*i*) İnsanları spora hazırlıyan ve hayvanları terbiye edip koşuya alıştıran idmancı.

Antrepo (*i*) Tüccar emtaasının depo edildiği ambar.

Anut (*s*) İnatçı.

Ap (*i*) Su.

Apaçık (*s*) Büsbütün açık.

Apalak (*s*) İri ve tombul (bebek).

Apandisit (*i*) Körbarsak hastalığı.

Apansız,apansızın (*zr*) Birdenbire, hiç hatırda yokken.

Aparmak (*m*) Alıp götürmek; aşırmak.

Apartıman (*i*) Ayrı ayrı birkaç daireden ibaret büyük bina.

Apaş (*i*) Gecehırsızı;çapkın.

Apaz (*i*) Kapalı avuç,yumruk, muşta; bir avuç miktarı.

Apazlama (*i*) Geminin hafif yalpası.

Apazlamak (*m*) Gemi hafif yalpa yaparak yavaş yavaş gitmek.

Aperitif (*i*) İştahaçan bir iki kadeh içki, açar.

Apiko (*i*) Geminin zinciri toplayıp demir kaldırmaküzere hazır bulunması; hazır, tetik, çevik.

Apış (*i*) Oyluğun içtarafı, budun içyüzü.

Apışık (*s*) Kuyruğunu bacağının arasına alıp yorgun ve yılgın bir halde giden (kurt, köpek v.s.); âciz kalmış, şaşırmış (adam).

Apışmak (*m*) (Hayvan) Apışlarını açıp çatlıyakalmak; ileriye gidememek;bir işi beceremek.

Apıştırmak (*m*) Hayvanı çok yormak; birini âciz bırakmak; gemiyi hareketsiz bir hale getirmek.

Apolet (*i*) Zabitlerin omuzları üzerine taktık-

ları alâmet.
Apse (*i*) Çıban, şiş.
Apsent (*i*) Birnevi acı ot; bundan yapılan çok sert bir içki.
Apşak (*s*) Apışlarıaçık (hayvan), kuvvetten düşmüş, takatsiz (adam).
Aptes (*i*) İbadet için elleri, yüzü ve ayakları yıkama.
Aptesane (*i*) Aptes bozacak yer, ayakyolu, memşa.
Aptessiz (*s*) Aptes almamış; perhizsiz., günah sayılan hareketlerde bulunan.
Apulapul(*zr*) Semiz kaz gibi iki yana sallanarak yürümeyi anlatmak için kullanılır. — *yürümek*.
Ar (*i*) Ayıp, utanma, haya; arazi ölçüsü.
Ara (*i*) Beyin, meyan; fasıla, mesafe; zaman, esna; alâka, münasebet.
Âra (*i*) Reyler, fikirler.— *ya komak* Bir iş için rey toplamak.
Âra (*s*) Donatan, süsliyen, beziyen. *Cihanara* Dünyayı donatan.
Araba (*i*) İnsan ve eşya taşımıya mahsus tekerlekli vasıta.
Arabacı(*s.i*) Araba yapan, satan ve süren (adam).
Arabî (*s*) Arap kavmına mensup; arapça.
Arabistan (*i*) Arapların oturdukları memleket.
Arabiyat (*i*) Arapçaya dair ilimler; kitaplar.
Araf (*i*) Cennet ile cehennem arasında bir yer.
Arafat (*i*) Mekke civarında da hacılık zamanında halkın üstüne çıktıkları bir dağ.
Arak (*i*) Ter; buhar, buğu.
Arakapı (*i*) İki ev veya iki daire arasındaki kapı.
Arakiye (*i*) Tiftikten ince

keçekülâh.

Aral (*i*) Biribirine yakın adaların hepsi; Asyada bir göl ismi.

Aralamak (*m*) Aralarını açmak.

Aralık (*i*) İki şey arasındaki boşluk, mesafe; odalar v.s. arasındaki ufak açıklık; fırsat; zaman (*s*) Seyrek, açık,fasılalı.

Aram (*i*) Dinlenme, sükûn; rahat; oturma; durma. — *et.* Durmak; dinlenmek v.s. — *gâh* — Rahat edecek yer; ordunun durduğu ova.

Aramak (*m*) Bulmağa çalışmak; istemek; yoklamak; bakmak.

Aramsaz (*s*) Oturan; rahat eden (ordu), yorgunluk alan. — *olmak* Oturmak; rahat et., yorgunluk almak.

Aranmak (*m*)Birşeyi bulmak için etrafa bakınmak; sonradan kıymeti anlaşılmak.

Arap (*i*) Arabistan halkı. *Arapsaçı* Karmakarışık şey.

Ararot (*i*) Ufak çocuklara yedirilen güzel nışasta.

Arasıra (*zr*) Bazı bazı, zaman zaman, bazan.

Arasta (*i*) Çarşının bir esnafa mahsus kısmı: *Kürkçüler arastası* gibi.

Araştırmak (*m*) Dört tarafı aramak, yoklamak; teftiş et.

Aratmak (*m*) Vasıta ile aramak;istemek; teftiş et.

Arayıcı (*i*) Denize düşen şeyleri arayıp bulan adam; gümrükkolcusu.

Arayiş (*s*) Süs; ziynet.

Âraz (*i*) İnsanda hastalık gibi sebeplerden ilerigelen haller; paradan maada mallar,gayrimenkul mallar.

Arazî (*s*) Doğuşta olmayıp sonradan ilerigelen, gelipgeçici.

Arazi (*i*) Yer, geniş yer; topraklar.

Arbede (*i*) Kavga, niza; gürültü.

Arbitraj (*i*) Hakem usulü; hakem tayini; borsada pahalıya satma muamelesi.

Arda (*i*) Nişan için dikilen değnek; çıkrıkçı kalemi.

Ardala (*i*) Katarın en gerisindeki devenin boynuna takılan çıngırak; hayvanın üstüne konulan şilte.

Ardıç (*i*) Dağselvisi — *suyu* Ardıçkatranı. — *kuşu* Sarılı karatavuk.

Ardın ardın(*zr*) Arka arka, gerisingeriye.

Ardısıra (*hl*) Arkasısıra, peşinden.

Ardıye, arziye(*i*) Ticaret eşyasının konulduğu depo, ambar;tüccar malının resmen ücret mukabilinde saklandığı yer,ambar; bu maksatla alınan ücret.

Argaç (*i*) Dokumada enine atılan iplik, atkı; *Dağargacı* Dağın yassı tepesi. — *lamak* Atkılamak, sarmak.

Argalı (*i*) Yabankoyunu, dağkoyunu.

Argamak (*m*) Sarmak.

Argın (*s*) Düşkün, dermansız, (yorgun argın).

Argıt (*i*) Dağbeli, geçit, boğaz, — *mak* Düşkünletmek, zayıflatmak.

Arı (*i*) Bal yapan böcek; kovan. — *otu* Yüksükotunun pembe veya sarı cinsi.

Ari(*s*) Hâli,çıplak,boş; siz, sız, süz, suz. *Ayıptan*—, *noksandan* —Kusursuz.

Arıbeği (*i*) Her kovanda kumanda eden dişiarı.

Arif(*s*) Bilen, bilgi sahibi; anlıy an. —*ane* Malûmatlı olana yakışır surette.

Arife, arefe (*i*) Bayramdan bir evvelki gün.

Arık (*s*) Eti, yağı erimiş, zayıf, zebun, lâgar; sade, temiz, pak. — *lamak* Lâgar ol.; zayıflamk. — *mak* Etsiz ve lâgar ol; zebun düşmek.

Arıkovanı (*i*) Arıların bal yaptıkları yuva.

arıkuşu (*i*) Yeşilli sarılı çağırtkan bir kuş.

Arılmak (*n*) Hastalıktan kalkmak; iyileşmek.

Arımak (*m*) Temizlenmek; etsiz ve lâgar ol.; hastalıktan kalkmak.

Arınmak (*m*) Yıkanmak; temizlenmek; saf ve sade ol.; kendini ıslah et.

Aristokrasi (*i*) Asılzadeler sınıfı; asılzadeler idarasi usulü.

Aristokrat (*s*) Asılzadeler taraftarı, bu sınıfa mensup olan.

Arış (*i*) Dokumada uzunluğuna iplikler; dirsekle bilek arası; öküzarabasının oku.

Arıtmak (*m*) Yıkayıp temizlemek; tasfiye et.;sadeletmek.

Ariyet (*i*) Ödünç, geriverilmeküzere alınan şey; iğreti.

Ariz (*s*) Geniş; enli (— *üamik işi tetkik edecekler — incedeninceye...*)

Arız (*s*) Birşeye sonradan gelen; dadanan. — *olmak* Gelmek.

Arıza (*i*) Başagelen şey, — *lı* Yüksek,kazalı; tümsek, iniş yokuş (yer), ilişikli, zor (iş).

Ariza (*i*) Küçükten büyüğe yazılan mektup v.s.

Arızî (*s*) Sonradan gelen; iğreti.

Arjantin(*i*) Cenubî Ame-

rikada bir Cumhuriyet.
Ark (*i*) Tarlaya ve bostana su akıtmak için açılan yol, cetvel.
Arka (*i*) Sırt, geri taraf; ters taraf; sonra; taraf, himaye, iltimas; hami, iltimasçı, koruyucu (*s*) Geri, — *vermek* Dayanmak.— *sıpek* Kalın giymiş.
Arkadaş (*i*) Yoldaş, refik; muavin, yamak.
Arkalı (*s*) Arkasıkuvvetli, iltimaslı, hamisi olan.
Arkalıç (*i*) Hamalsemeri.
Arma (*i*) Geminin direk, seren, yelken v.s. gibi techizatı; hükümdarlara mahsus birtakım işaretleri ve resimleri havi lâvha.
Armağan (*i*) Hediye,peşkeş.
Armator (*s.i*) Geminin teçhizatını yapan usta; halat ilıştirmeğe mahsus ağaç veya demir kol.
Armonik (*i*) Birnevi körüklü çalgı.
Armudi,armudiye (*s*) Armut biçiminde olan.
Armut (*i*) Bildiğimiz lezzetli meyva. *Tereyağ gibi*— Pek tatlı armut.
Arnavut (*i*) Rumelinin garp tarafında yerleşmiş bir kavm. — *biberi* Kırmızı, baçbiber. — *ça* Arnavut dili. — *luk* Arnavutların memleketi.
Arnika (*i*) Öküzgözü (Kanı durduran bir kök).
Arpa (*i*) Hayvanlara yedirilen bildiğimiz tane.— *suyu* Bira. *Nemçe* — *sı* Çorbalık kırılmış arpa.
Arpacık (*i*) Gözkapağının kenarında çıkan kabarcık.
Arpağ (*i*) Büyü, sihir.
Arpağan(*i*)Yabanarpası.
Arpalık (*i*) Hayvanların yaşını bildiren diş nişanı;

eskiden ulemaya verilen tahsisat.

Arsa (*i*) Bina yapılmamış toprak.

Arsenik (*i*) Siçanotu.

Arsız (*s*) Utanmaz, yüzsüz, hayasız; yaramaz (çocuk).

Arş! (*n*) Askerde «Yürü» kumandası, ileri!

Arş (*i*) Tavan; gök.

Arşidük (*i*) Başdüka; Avusturya hanedanı prenslerine verilen unvan.

Arşın (*i*)Parmaklar ucundan omuza kadar olan bildiğimiz ölçü,zira,adım. — *ları açmak* Çabuk yürümek.

Arşınlamak (*m*) Arşınla ölçmek; açık adımlar atarak çabuk yürümek.

Art (*i*) Arka, geri; sırt; alt taraf. — Son *Kışın ardı.* (*s*) Arka tarafta, geride bulunan.

Artamak (*m*) Arkaya kalmak; evlâdı öldükten sonra yaşamak.

Artık (*s*) Ziyade, fazla; artan, gerikalan: (*Artık mal göz çıkarmaz.*) (*zr*) Daha, bundanziyade; öyleyse; elverir.

Artırma (*i*) Mezatta, hacizde fiat yükseltme,müzayede.

Artırmak (*m*) Çoğaltmak, ziyadeleştirmek; müzayedede fiatı yükseltmek.

Artist (*i*) San'atkâr, tiyatrocu, ressam, heykeltraş,bestekâr gibi zat.

Artma (*i*) Çoğalma; yükselme.

Artmak (*m*) Çoğalmak; fazlalaşmak; fazla gelip kalmak.

Arttırılmak (*m*) Çoğaltılmak; mezatta yükseltilmek.

Arus (*i*) Gelin. — *zülfü* Hintbaklası.

Aruz(*i*) Nazım vezinlerinden bahseden ilim. Arap ve Acem edebiyatından aldığımız "failâtün, mefailün» gibi vezinler.

Arvana (*i*) Bozrenkli dişideve.

Arya (*i*) Gemide halatları salıverip yelkenleri indirmek haraketi — *et.*

Arz (*i*) Sunmak, takdim et.; küçükten büyüğe söylemek, anlatmak.

Arz (*i*) Genişlik (*Bu odanın arzı beş metredir. Arzan* Genişlikçe.

Arz (*i*) Yer; toprak, zemin. Küreiarz, yeryüzü.

Arzî (*s*) Toprağa mensup. *Arzî malûmat.*

Arziyat (*i*) Yere, toprağa ait ilimler ve meseleler.

Arziye (*i*) B. Ardıye.

Arzu (*i*)İstek, emel,heves.

Arzuhal (*i*) Bir iş için bir makama verilen pullu kâğıt.

Arzukeş (*s*) Arzuçeken, candanistekli.

Arzulamak (*m*) Candan istemek, özlemek, göreceğigelmek.

As (*i*) Kakım denilen hayvan; mersinağacı.

Asa (*i*) Uzun değnek;baston; ruhanî reislerin resmî değneği.

Asa (*e*) Gibi. *Bülbülâsa* Bülbül gibi.

Asabe (*i*) Baba tarafından akraba, hısım.

Asabî (*s*) Sinirli.

Asabiyet (*i*) Asabilik, sinirlilik; bir işi fevkalâde bir gayretle müdafaa etmek.

Asaf (*i*) vezir; Hazreti Sülüymanın bir vezirinin ismi; türkçede büyük zatlara bu sıfat verilir.

Asalet(*i*)Zadegânlık; soyu

temiz olma; vekil olmayıp asil olma, avukatsız davasına bakma. *Asaleten* — Avukatsız olrak,doğrudan doğruya kendi davasını müdafaa ederek.

Âsan (*i*) Kolay.

Asansör (*i*) Yüksek binalarda insanları ve eşyaları yukarı çıkaran makine.

Asar (*i*) İşler; eserler; telifler: (*Namuk Kemalin asarı ölmez.*)

Âsar (*i*) Asırlar, devirler.

Asas (*i*) Gecebekçisi; geceleri sokaklarda kolgezen polis, jandarma.

Asayiş (*i*)Rahat, emniyet.

Asepsi (*i*) Mikropları yokeden tedavi usullerinin umumu.

Asetilen (*i*) Parlak ve beyaz ışık veren ve sarmısak gibi kokan gaz.

Asfalt (*i*) Sokakları, avluları döşetmek için kullanılan katı ve parlak katran.

Asgar (*s*) En küçük, küçücük, minimini.

Asi(*s*) İsyan eden, karşıgelen, serkeş; haydut, şaki.

Aside(*i*)Pirinç veya arpaunu ortasına dökülmüş bir arapyemeği.

Asıl (*i*) Kök, kütük, dip temel, esas; birşeyin bellibaşlı kısmı, soy, nesep. — *sız* Aslı ,esası olmıyan,esassız bir dava, bir haber.

Asil (*s*) Asalet sahibi;vekil olmıyan. — *ane* Asaletle, asil olana yakışacak bir surette.

Asılı (*s*) Asılmış duran; idam olunan.

Asılış (*i*) Musallat oluş,
Aslıma(*i*) zorla isteyiş.

Asılmak(*m*) Bir yere iliştirilip sarkıtılmak, iple idam olunmak;iğilmek,yapışıp istemek; zorla kabul ettirmeğe uğraşmak.
Asılzade (*i*) Asil evlâdı; hanedan, soyubelli.
Asıntı (*i*) Bir işin geriye bırakılması, tehir edilmesi.
Asip (*i*) Belâ, musibet, afet.
Asır (*i*) Yüz senelik zaman, devir.
Asit (*s*) Ekşi, kekre. (*km*) Ayçiçeği mayisini kırmızıya tahvil eden madde.
Asitan (*i*) Eşik.
Asitane (*i*) Eskiden hükûmet merkezi olan İstanbula denirdi.
Asiyap (*i*) Değirmen.
Asiye (*i*) Mersinağacı cinsinden ağaçlar.
Asker (*i*) Yurdu düşmana karşı korumak için silâhaltına alınan vatan evlâdı — *ce* (*s*) Askere yakışır bir halde.— *î* (*s*) Askere mensup. —*lik*(*i*) Askerin hayatı, vazifesi.
Askı (*i*) Tavana ve duvararlara asılan çiçek v.s.; pantolon düşmemek için omuzdan asılan bağ; resmî müzayede ve münakasalarda bu işe ait kâğıdın bir müddet asılı durması.
Asla (*zr*) Hiç, kat'iyyen kat'a.
Aslan (*i*) Dörtayaklı hayvanların en kuvvetlisi olarak bildiğimiz hayvan, kahraman adam. — *kesilmek* Pek cesur ol.
Aslanağzı (*i*) Aslanağzına benzer bir çiçek; havuzlara su akıtmağa mahsus aslan gibi yapılan mermer taş.
Aslanlanmak (*i*) Sonradan gayrete gelip birdenbire atılmak; büyük

yiğit ol.

Aslî (*s*) En evvelki, iptidaki; en başlı, en esaslı. — *madde* Bir kelimenin kökü.

Asma (*i*)Çardağa asılmış üzümağacı, hernevi üzümağacı; yüksek bir yere iliştirip aşağıya sarkıtma. (*s*) Asılmış, asılı.

Asmak (*m*) Yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak; sallandırmak, iple idam et.; borcunu vermemek.

Asmakabağı (*i*) Çardakta yetişen uzun kabak.

Asmayaprağı (*i*) Dolma yapılan üzümyaprağı.

Aso (*i*) Oyunkâğıdında birli, bey; dominoda birli.

Aspur (*i*) Yabansafranı; pek kırmızı boya.

Asrî (*s*) Asra, zamana uygun, yeni, yenikafalı.

Astar (*i*) Kumaşın altına geçirilen bez v.s.; sıva, boya ve sairenin altına sürülen kaba kat.

Asude (*s*) Rahatlanmış, rahatta, müsterih.

Asüman (*i*) Gök, sema.

Asümanî (*s*) Göğe mensup, semavî; gökrengi-nde, açıkmavi.

Asya (*i*) Küreiarzın beş kıt'asından birinin ismi.

Aş (*i*) Yemek, taam.

Aşağı (*s*) Yukarı olmıyan; eksik,noksan;alçak, bayağı; değersiz.

Aşağılamak (*m*) Aşağı olmak, inmek, itibardan düşmek.

Aşağılı (*s*) Aşağısı olan.

Aşağılık (*s*) İtibarsız, bayağı.

Âşar (*i*) Üşürler, malısulâtın ondabirinden alınan varidat.

Aşarat (*i*) Onlar, hesapta onlar hanesi.

Aşair *i*) Aşiretler, ka-

bileler.

Aşçı, ahçı (*i*) Yemek pişiren adam, yemek pişirip satan adam.

Aşebî (*s*) Ot kabilinden olan.

Aşermek (*i*) Kadınların gebelik zamanında gelen hal.

Aşevi (*i*) Yemek yapılan yer.

Aşhane (*i*) Mutfak.

Aşı (*i*) Birşeyden alınıp diğer birşeye naklolunan madde; çiçek; tifo gibi bir hastalığın önünü almak için telkih olunan madde; bir ağaca iyi cinsinden vurulan kalem veya yaprakaşısı.

Aşıboyası (*i*) Duvar boyamakta kullanılan toprakla karışık kırmızıboya.

Aşifte (*s*) Çıldırırcasına âşık, meftun; oynak, namussuz kadın.

Aşık (*i*) Birşeyin üzerinden aşıp geçmiş olan; topukkemiği ki çocuklar onu atarak oynarlar.

Âşık (*s*) Çok seven, birine tutkun olan, müptelâ; sazşairi.

Aşıkane (*s*) Âşıka yakışır surette.

Aşikâr (*s*) Açık, meydanda, belli.

Aşikâre (*hl*) Aşikâr olarak, açıktan.

Aşıkmak(*m*) Acele etmek.

Aşılama (*i*) Aşı yapma.

Aşılatmak (*m*) Aşı yaptırmak.

Aşılı (*s*) Aşı vurulmuş.

Aşina, aşna (*s*) Bildik.

Aşinalık, aşnalık (*i*) Bildikoluş, tanışıklık; selâm ve temennalı gibi tanışıklık alâmeti.

Aşinayi (*i*) Bildiklik.

Aşındırmak (*m*) Sürterek ezip çukurlatmak.

Aşınmak (*m*) Sürtünmek-

ten oyulup çukurlanmak.
Âşir (*s*) Onuncu.
Aşiret (*i*) Kabile, oymak; göçebe halinde yaşıyan cemmaat.
Aşırı (*s*) Hadden yukarı, pek ziyade olan; birşeyin ötesinde, arkasında bulunan.
Aşırılmak (*m*) Hırsızlık edilmek, çalınmak; yüksek birşeyin üstünden geçirilmek.
Aşırmak (*m*) Hırsızlık et., çalmak; yüksek bir yerin üstünden geçirmek.
Aşırtmak (*m*) Çaldırmak; yüksek bir yerin üstünden geçirtmek.
Aşısız (*s*) Hastalığa karşı aşılanmamış; aşı vurulmamış yabaniağaç.
Aşıtaşı (*i*) Aşıboyasının madeni, ezilmemişi.
Aşiyan / **Aşiyane** (*i*) Kuşyuvası; mesken, ikametgâh, yuva.
Aşk (*i*) Sevgi, sevda, tutkunluk; iptilâ.
Aşkın (*s*) Geçkin, aşmış olan.
Aşlama (*i*) Soğutulmuş, aşlanmış (su v. s.)
Aşlamak / **Aşlatmak** (*m*) Yemekyedirmek; aşılamak; soğutmak (v.s.)
Aşlık (*i*) Yenilecek şeyler, zahire. — *çı* Zahire tüccarı.
Aşma (*i*) Üstünden geçme; aşan.
Aşmak (*m*) Yüksek birşeyin üstüne çıkıp ötesine inmek; atlamak; haddini geçmek; çiftleşmek.
Aşure (*i*) Muharremin onuncu günü; o günde buğday, meyva ve hububattan yapılan tatlı.
At (*i*) İsim, nam; şöhret; itibar.
At (*i*) Binek, koşu ve yük için kullanılan bildiğimiz dörtayaklı hayvan.

Ata (*i*) Büyükbaba, efendibaba; atalar: ecdat. — *sözü* Darbımesel.

Ata (*i*) Bahşiş, bağışlama

Atak (*s*) Düşünmeden her işe atılıp sokulan,savruk, mülâhazasız.

Ataklık (*i*) Düşünmeden her işe atılıp sokulma, savrukluk.

Atalet (*i*) İşsizlik, boşdurma.

Atalık(*i*)Babalık. (*s*) Lâla; mürebbi.

Ataşe (*i*) Sefaret maiyetinde memur.

Atbalığı (*i*) Hipopotam, Afrikanın büyük nehirlerinde yüzen büyük bir hayvan, ırmakatı.

Ateh (*i*) Bunama, bunaklık. —*getirmek* Bunamak.

Atelye (*i*)İşçilerin, san'atkârların çalıştıkları oda.

Aterina (*i*) Gümüşbalığının irisi.

Ateş (*i*) Odunun ve sairenin yanmasından hâsıl olan madde, öt, nar.

Ateşbalığı (*i*) Sardalyabalığı.

Ateşbaz (*i*) Ateşle oynıyan hokkabaz.

Ateşböceği (*i*) Arkasında fosfor olup yaz geceleri uçan böcek.

Ateşçi (*i*)Vapurlarda buharmakinelerinin kazanını yakan ve idare eden adam.

Ateşgede (*i*) Ateşe tapanların ibadethanesi.

Ateşî (*s*) Ateşrengiinde, açıkkızıl.

Ateşin (*s*) Ateşli,ateş gibi pek kızgın; şiddetli, hiddetli.

Ateşkayığı(*i*) Büyük kayık; yangın için tulumba taşıyan kayık.

Ateşlendirmek (*m*) Ateş vermek, tutuşturmak; ziyade kızdırmak.

Ateşlenmek (*m*) Ateşal-

mak, tutuşmak.
Ateşli (*s*) Hararetli, sıcaklığı olan; kızgın; zaptıgüç hayvan.
Ateşlik (*i*) Ateş yanan yer, külhan; cehenneme müstahak, cehennemlik.
Ateşpare (*i*) Ateşparçası, kıvılcım; haşarı.
Ateşperest (*s*) Ateşetapan, zerdüşt.
Atfetmek (*m*) Meylettirmek; atmak, yükletmek. *Nazar* — Gözatmak. *Birine* — Yükletmek, isnat etmek.
Ati (*s*) Gelecek olan, önde bulunan, müstakbel. — *deki* Aşağıdaki.
Atıcı (*s*) İyi silâh atan, nişancı; çok yalan söyliyen; övünen.
Atıf (*i*) Meyletme; gözatma; bağlama.
Atıfet (*i*) Esirgeme; meyil, tevecciih; merhamet; şefkat.
Atık (*i*) Süt ve yoğurt için küçük yayık.
Atik (*s*) Çabuk davranan.
Atik (*s*) Eski. — *numara* Eski numara.
Atılmak (*m*) Fırlatılarak elden bırakmak; itibardan düşmek; söze karışmak; işten çıkarılmak.
Atım(*i*) Ateşli silâhın boşaltılması, atılması; kurşunmenzili; bir defa atılmak için iktıza eden barut v.s.
Atış (*i*) Atmak işi ve tarzı, atma; nişancılık; övünmek için söylenmiş büyük yalan.
Atışmak (*m*) Taş ve silâhla vuruşmak; biribirine söverek kavga et.
Atıştırmak (*m*) Söyüp saymak;acele ile yemek.
Atiye (*i*) Bahşiş, peşkeş, armağan.
Atiyen (*h*) İlerde, önde; gelecekte.

Atkafalı (*s*) Ahmak, beyinsiz.

Atkestanesi(*i*) İri ve yenmez kestane ki ağacı süs için dikilir.

Atkı (*i*) Dokumada arışın arasına mekikle atılan arğaç teli; ekin demetlerini yükseğe atmağa mahsus büyük yaba; omuza veya arkaya atılan şal v.s.

Atkılamak (*m*) Mekikle atkıyı atarak dokumak.

Atkulağı (*i*) Marula benzer bir nebat.

Atkuyruğu (*i*) Bircins nebat.

Atlama (*i*) Birşeyin üstünden sıçrayıp geçme; yüksek bir yerden aşağıya sıçrama.

Atlamak (*m*) İleriye doğru fırlamak, sıçramak; aşmak,üstünden geçmek.

Atlambaç (*i*) Çocukların atlamaoyunu.

Atlangıç (*i*) Derenin öte tarafına geçmek için suyun içine konulmuş atlamataşı.

Atlanmak (*m*) At gibi kalkmak, şahlanmak; ata binmek; nam, şöhret kazanmak; adıçıkmak.

Atlas (*i*) Coğrafya haritalarını havi mecmua; yüzü ipek ve tersi pamuk ile dokunmuş kumaş.

Atlatmak (*m*) Birini atlamağa ve sıçramıya sevketmek, mecbur et.; geçirmek; savmak.

Atlayış (*i*) Atlamak işi, atlama.

Atlaz (*i*) B. **Atlas**.

Atlı (*s*) Atabinmiş; süvari; atı olan.

Atma (*i*) Atmak işi, atış B. Atmak.

Atmaca (*i*) Alıştırılarak kuşlara saldırılan bircins yırtıcı kuş.

Atmak (*m*) Fırlatmak; dışarı çıkarıp kovmak; bırakmak; düşürmek; saçmak, serpmek; üstüne almak, örtmek; kaybetmek;bir tarafa komak; vurmak; boşaltmak (silâh); geriye bırakmak; yükletmek; yere yatırmak; uydurmak; övünmek. *Temel* — Esas kurmak.

Atom (*i*) Zerre, cüzüfert.

Atsız (*s*) İsmi olmıyan; şöhret ve itibarı olmıyan; ahvali meçhul.

Atsineği (*i*) Hayvanlara yapışan ve onları taciz eden sinek.

Atsülüğü (*i*) İşe yaramaz sülük.

Atş (*i*) Susuzluk, hararet.

Attırmak (*m*) Atmağa sevk ve mecbur et.; fışkırtmak. B. Atmak.

Av (*i*) Karada hayvan, yahut kuş, denizde balık vurmak veya tutmak işi, sayt, şikâr; vurulan veya tutulan hayvan, Kuş ve balık. — *aramak* Kelepir şey aramak. — *eti* Vurulan hayvan ve kuş eti.

Avadanlık (*i*) San'atkârların aletleri; marangoz v.s. takımı.

Avait(*i*) Gelir, aidat, irat; tahsisat, hizmete bedel verilen muayyen para.

Avam (*i*) Halkın aşağı kısmı, adi halk.

Avamil (*i*) Amiller, sebepler; arapçanın nahiv kısmı.

Avanak (*s*) Çabuk aldanır, alık, şaşkın. — *lık* Çabuk aldanış, alıklık.

Avanta (*i*) Menfaat, açıktan kâr, istifade.

Avantüriye (*i*) Talih kovalıyan, sergüzeşt peşinde koşan; entrikalı hayat süren.

Avara (*i*) Kıyıdan açılma. (*n*) Açıl!

Avare (*s*) Ötede beride dolaşan serseri; boş gezen, işsiz güçsüz.

Avarya (*i*) Bir gemiye veya hamulesine arız olan hasar, ziyan.

Avaz (*i*) Ses, sada; nida, nara.

Avcı (*i*) Av avlıyan, sayyat; pek iyi av tutan, ava pek haris (hayvan). — *bölüğü* Hafif askerler.

Avdet (*i*) Gerigelme, geliş, geridönme.

Avene (*i*) Yardaklar, kötülükte arkadaşlar; kafadarlar.

Avenk (*i*) Hevenk. (üvez ve elmahevengi).

Avgan (*i*) Gebe inek.

Avgın (*i*) Duvar dibinde sudeliği.

Aviyon (*i*) Deniz tayyaresi.

Avize (*i*) Tavana asılan tek veya birçok mumları, lâmbaları, fenerleri olan billûr veya madenî askı.

Avizo (*i*) Donanmalarda haberci gemi; hafif harpgemisi.

Avkamak, Avkımak (*m*) Sıkıp ufaltmak; ovalamak; ezmek; dağılmak.

Avköpeği (*i*) Zağar ve tazı gibi av avlamağa mahsus köpek.

Avlak (*i*) Dere, vadi; sucetveli; av yeri, çok av bulunan mahal.

Avlamak (*m*) Kuş, hayvan ve balık tutmak, sayt ve şikâr etmek.

Avlanmak (*m*) Saydolunmak; tuzakla tutulmak, tuzağa düşmek.

Avlu (*i*) Bir evin veya bir binanın önünde etrafı duvar veya çitle çevrilmiş yer.

Avrat, avret (*i*) Vücudun

gösterilmesi ayıp olan yerleri,göbek ile dizler arasındaki kısım; karı, zevce; kadın.

Avruk (*s*) Kıvrık, çarpık.

Avrulamak (*m*) Yayı kurmak, çarpmak, kıvırmak.

Avrulmak (*m*) Kıvrılmak, çarpılmak.

Avrupa (*i*) Küreiarzın beş kıt'asından biri ki en küçüğü ve ilerigitmişidir.

Avuç (*i*)Parmaklar da beraber olduğu halde elin içtarafı; bir avucun içine sığacak miktar.

Avuçlamak (*m*) Avucun içine almak, avuçla kavramak; bol bol almak, avuçdolusu almak.

Avukat (*i*) Davavekili, muhami;çeneli, cerbezeli.

Avunmak (*m*)Oyalanmak; bir çocuk aldanmak; inek v.s. gebe kalmak.

Avundurmak (*m*) Oyalatmak; çocuğu aldatıp bekletmek.

Avurt (*i*) İki yanağın içtarafı, boş yeri; övünme.

Avurtlu (*s*) Ağzıkalabalık; övünen.

Avustralya (*i*) Küreiarzın beş kıt'asından en küçüğü.

Avusturya (*i*) Merkezi Avrupada olan bir cumhuriyet.

Avutmak (*m*) Eğlendirip oyalamak; aldatarak geribırakmak; bir çocuğu hoplatarak susturmak.

Ay (*i*) Kürreiarzın etrafında dönen ve geceleri onu aydınlatan bir peyk, kamer; senenin on iki kısmından biri, şehir;hilâl resmi ve şekli; pek güzel çehre. — *ağılı* — Hale. — *başı* Ayın ilk günü; kadınların âdeti, hayız.

Ay! (*n*) Birdenbire his-

solunan hayret ve korku bildirir; keder, teessüf veya bir ağrı duyulduğunu beyan eder.

Aya (*i*) Parmaklar içinde olmaksızın el ve ayağın içi. Elayası, kef. Ayakayası, Taban.

Aya! (*n*) Acaba mümkün mü? imkânı var mı?

Ayağınaçabuk (*s*) Çevik çabukhareketli.

Ayak (*i*) İnsanın ve hayvanın durmasına ve yürümesine yarıyan uzuv. Masa v. s. ayağı. Heykelayağı, kaide. On iki parmaktan, yani yarım arşından ibaret mesafe Olçüsü. *Nehir v.s. ayağı* onların deniz v. s.ile birleştiği yer.

Ayakaltı (*s*) Yol üstü (ev v.s.)

Ayakkabı (*i*) Kundura v.s. —*cı* Kunduracı (yapan ve satan).

Ayaklamak (*m*) Adımatmak, yürümek; ayakla basmak,çiğnemek.

Ayaklandırmak (*m*)Ayağa kaldırmak, isyan ettirmek.

Ayaklanmak (*m*) Davranıp ayağa kalkmak; yürümek; isyan et.

Ayaklı (*s*) Ayağı olan yürüyen; yüksek (hayvan); gezici,seyyar; dört ayağı olan (hayvan).

Ayaklık (*i*) Ayak yapmağa yarıyan şey; bir ayak büyüklüğünde olan; cambaznalını; sütun kaidesi; kürsütaşı.

Ayaktaş (*i*) Yolarkadaşı, yoldaş, arkadaş, meslekdaş.

Ayaküstü (*h*) Ayakta durmuş olarak.

Ayakyolu (*i*) Aptesane halâ.

Ayakteri (*i*) Doktorlara

v. s.ye verilen ücret.

Ayal (*i*) Bir aile efradı, familya, bir babanın refikası ve çoluk çocuğu; karı, zevce, refika.

Ayan (*s*) Gözle görünen açık, aşikâr, gözönünde, belli.

Âyan(*i*)Bazı memleketlerde en büyük meclis,senato.*Âyanmeclisi,âyanazası.*

Ayanbeyan (*s*) Apaçık, pek aşikâr, güneş gibi meydanda.

Ayar (*i*) Altın ve gümüşün saflığı derecesi; saatin doğru gitmesi; terazi ve başka ölçülerin doğru gitmesi; derece.—*cı* Ayar eden.

Ayarmak (*m*) Yoldan şaşmak; azmak.

Ayartılmak (*m*) Kandırılıp yerinden, hizmetinden çıkarılarak başka yere ve işe konulmak.

Ayartmak (*m*) Kandırıp yerinden, işinden çıkarmak; aldatıp baştan çıkarmak.

Ayaz (*i*)Kışın açık havada kuru soğuk.

Ayazlamak (*m*) Ayazda üşümek; ayazda beklemek; üşümek.

Ayazlanmak (*m*) Ayazdan soğuk almak.

Ayazlatmak (*m*) Gece ayazına bırakıp üşütmek; ayazda bekletmek.

Ayazma (*i*)Rumların mubarek sayarak ziyaret ettikleri çeşme veya pınar, kaynak.

Aydın (*s*) Aylı (gece), mehtaplı; ışık, ziyadar; açık, vazıh, aşikâr, kutlu, mubarek. (*Gözünüz aydın!*).

Aydınlamak (*m*) Aydınlık olmak, ziyadar ol.

Aydınlatmak (*m*) Aydınlık etmek; ışık vermek.

Aydınlık (*i*) Işık, ziya;

ışık yer; dambacası;tavan penceresi.

Ayet (*i*) Nişan, alâmet; Kuranı Kerimdeki cümlelerin herbiri.

Aygır (*i*) Enenmemiş damızlık at (erkek); azgın adam.

Ayı (*i*) Bildiğimiz dörtayaklı vahşi hayvan; iri yarı kaba adam.

Ayık (*s*) Sarhoşluktan veya baygınlıktan kurtulmuş olan, aklıbaşında; uyanık.

Ayıklamak (*m*) Ayırmak; seçmek.

Ayıklanmak (*m*)Ayık olmak; sarhoşluktan veya baygınlıktan aklı başına gelmek; seçilmek, ayrılmak.

Ayıklatmak (*m*) Sarhoş veya baygın birinin aklını başına getirmek; ayıklatmak, seçtirmek.

Ayıklık (*i*) Sarhoşluktan veya baygınlıktan kurtuluş; aklın başta olması; uyanıklık.

Ayılmak (*m*) Sarhoşluktan, baygınlıktan uyanmak, kendine gelmek; aklını başına toplamak.

Ayin (*i*) Âdet, görenek; merasim; usul. *Ruhanî*— Dinî merasim.

Ayine (*i*) Ayna, gözgü.

Ayıp (*i*) Utanılacak şey, ar, leke; kusur, noksan. (*s*) Edep ve terbiyeye karşı (söz veya iş).

Ayıplamak (*m*) Ayıp saymak.

Ayıplanmak (*m*) Ayıp sayılmak.

Ayıplı (*s*) Kusurlu, lekeli.

Ayıpsız (*s*) Kusursuz, lekesiz.

Ayırmak (*m*) Bölmek;seçmek; yarmak (kereste); boşatmak (karı koca); çekip almak.

Ayırt (*i*) Ayırma: seçme.

Ayırtlamak (*m*) B. Ayıklamak.

Ayırtmak (*m*) Biri vasıtasile ayırmak; B. **ayırmak.**

Aykırı (*s*) Biribirine uymıyan, yakışık olmıyan.

Aylak (*s*) Bir işte olmıyan, boş gezen.

Aylakçı (*i*) Belli bir işi olmayıp gündelikle çalışan rençper, gündelikçi.

Aylamak (*m*) Dolaşmak, devriye gezmek; yukardan aşağıya kayıp düşmek.

Aylanmak (*m*) Dönmek, devretmek.

Aylık (*s*) Ayda bir, heray olan, şehrî; bir ayda olabilen; yaşı şukadar aydan ibaret olan; vukuundanberi şukadar ay geçmiş olan; bir aylık hizmet için verilen ücret, maaş.

Aylıkçı (*i*) Aylıkla, maaşla çalışan adam.

Aylıklı (*s*) Aylığı olan, maaşlı, muvazzaf.

Aymak (*m*) Yükselmek; dolaşıp devretmek; çekilip ayrılmak.

Ayn (*i*) Göz; kaynak, pınar.

Ayna (*i*) B. **Ayine.** — *cı* Ayna yapan ve satan;hillekâr.—*lı* Ayna veya aynalarla süslenmiş (dükkân v.s.) güzel. — *sız* Çirkin.

Aynen (*h*) Asıl kendisi olarak; tıpkıtıpkına, tıpkısı olarak.

Aynî (*s*) Göze müteallik.

Ayni(*s*)Tıpkı, başka olmıyan, tamamile, kendisi.

Aynıbakar (*i*) Etli ve sulu iri güzel bir cins erik.

Aynile (*h*) B. **Aynen**

Aynısafa (*i*) Ayçiçeği.

Ayniyet (*i*) Bir şahsın veya birşeyin tıpkısı, ayni olması, ta kendisi olması.

Ayran (*i*) Yayıkta dövülüp yağı alınmış ve su karıştırılmış yoğurt.

Ayranlık (*i*) Dalak —*şişmek* Kızmak.

Ayrı (*s*) Aralıklı, fasılalı; kendibaşına, yalnız;başka. *Ayrı ayrı* Herbiri ayrı olarak, kendibaşına, yalnız olarak. — *ca* Ayrı olarak; başkaca.

Ayrık (*i*) Bağlara,bahçelere musallat olan kökü pek derin ve sert bir cins çayırotu.

Ayrılanmak (*m*) Ayrılmak, yalnız olmak; kimseye uymamak.

Ayrılaşmak (*m*) Biribirinden ayrılmak, yalnız ol.

Ayrılık (*i*) Ayrılma; ayrılış, ayrı olmak, firkat, hicran.

Ayrılmak (*m*) Ayrı düşmek, uzak düşmek; bölünmek; farklı ol.; seçilmek; yarılmak, çatlamak; boşanmak (karı koca); uzaklaşmak, çekilmek.

Ayıtmak (*m*) Söylemek, demek.

Ayva (*i*) Bildiğimiz meyva. — *gibi* Pek sararmış. — *lık* Ayva bahçesi.

Ayvaz (*i*) Büyük konaklarda aşağı hizmetlerde kullanılan erkek hizmetçi, uşak.

Ayyar (*s*) Kurnaz; hilekâr.

Ayyarlık (*i*) Kurnazlık; hilekârlık.

Ayyaş (*s*) Çok içki içen, bekri, işrete müptelâ.

Ayyuk (*i*) Kırmızırenkli küçük ve parlak yıldız, Keçiyıldızı; göğün en yüksek yeri.

Az (*s*)Çok olmıyan, cüz'i; seyrek; nadir.

Aza (*i*) Vücudun el, ayak gibi cüzüleri, uzuvlar; bir meclisi veya heyeti

teşkil eden zatlar vebunlardan herbiri.

Azacık, Azcık, Azıcık(*s*) Pek az miktarda; pek az zaman.

Azade (*s*) Serbest, hür, bağlı olmıyan; kurtulmuş.

Azalmak (*m*) Az olmak, eksilmek.

Azaltmak (*m*) Miktarını indirmek, eksiltmek.

Azam (*s*) En büyük, pek yüce, pek ulu.

Azamet (*i*) Büyüklük, ululuk, yücelik; kurulma; kibir, gurur.

Azametli (*s*) Büyük, ulu, yüce; kurulan, kibirli, gururlu.

Azamî(*s*) En yüksek, sonderece.

Azap (*i*) Eziyet, büyük sıkıntı, işkence.

Azap (*i* Bekâr, evlenmemiş; eskiden Bahriye tüfekçisi.

Azar (*i*) İncitme; darılma, tekdir.

Azarazra(*h*) Az miktarda, yavaş yavaş.

Azarlamak (*m*)Çıkışmak, tekdir etmek.

Azarlanmak (*m*) Azar yemek, tekdir görmek.

Azarlatmak (*m*) Azar işittirmek, tekdir gördürmek.

Azarlayış (*i*) Çıkışma, azarlama, tekdir.

Azat (*i*) Kurtuluş; esaretten kurtarma; talebenin mektepten salıverilişi.

Azatlamak (*m*) Esiri, köleyi azat etmek serbest bırakmak; mektepten talebeyi salıvermek.

Azatlı (*s*) Azat edilmiş, serbest bırakılmış (köle v.s.)

Azatlık (*i*) Köle v.s. nin salıverilmesi, azat edilmesi; serbestlik, hürlük.

Avcılık

(*s*) Azat edilmek, serbest bırakılmak zamanı gelmiş olan.

Azdırmak (*m*) Kızdırtmak; kudurtmak; şımartmak; ayartmak, sapıtmak, baştan çıkarmak.

Azdırılmak (*m*) Kızdırılmak; kudurtulmak ; şımartılmak; yoldan, baştan çıkartılmak.

Azerbaycan (*i*) Rus sovyet ittihadına dahil bir Türk Cumhuriyeti.

Azgaşmak (*m*) Bozuşmak, biribirine hasım ol.

Azgın (*s*) Azmış, kudurmuş; haşarı (at).

Azgınlık (*i*) Azmışlık,kudurma; haşarılık.

Azı "dişler„ (*i*) Ağzın altlı üstlü iki tarafındaki düz ve yassı ezici dişler.

Azık (*i*) Yiyecek, yiyinti; zahire, rızk, kut.

Azıklanmak (*m*) Yemek; beslenmek; zahire toplamak, kutedinmek.

Azıklı (*s*)Aç doyuran,sofrasıaçık.

Azil (*i*)Memuriyetten,hizmetten çıkarma.

Azılı (*s*) Serkeş, haşarı; azgın.

Azim (*i*) İyice fikrine koma, kurma; gitme.

Âzim (*s*) İyice fikrine koyan, kuran; giden.

Azîm (*s*) Büyük, ulu; yüce; iri; ehemmiyetli, mühim.

Azım (*i*) Kemik.

Azimet (*i*) Yola çıkma, gitme, gidiş.

Azımsamak (*m*) Az görüp beğenmemek, istihfaf etmek.

Azırganmak (*m*) Az vermek, esirgemek, kıskanarak vermek.

Azışmak (*m*) Yavaş yavaş azmak, şiddetlenmek; kavga et., tutuşmak.

Azıştırmak (*m*) Gitgide şiddetlendirmek.

Azıtmak (*m*) Çok uzatmak, ölçüsünden ziyade uzamak; yoldan sapmak.

Aziz (*s*) Kıymetli, muhterem; sevgili; kuvvet ve kudret sahibi; Evliyadan, keramet sahibi, mubarek zat, veli.

Azizlik (*i*) İzzet; velilik; muziplik.

Azletmek (*i*) Memuriyetinden, hizmetinden çıkarmak.

Azma (*i*) Kızma, kudurma; taşma, doğru yoldan şaşma, sapma; melez, iki ayrı cinsten doğan hayvan.

Azmak (*i*) Taşmış dere, sel; suseddinin suyun fazlasına yolveren deliği.

Azmak (*m*) Coşmak; kızmak, kudurmak; taşmak, sapmak; şehveti artmak; bozulmak; ayrı iki cins hayvandan doğmak.

Azman(*s*) İcabından fazla büyümüş, pek iri, kocaman; B. **Azma**.

Azot (*i*) Tatsız, kokusuz basit bir gaz.

Azvay (*i*) Bircins yabanmersini.

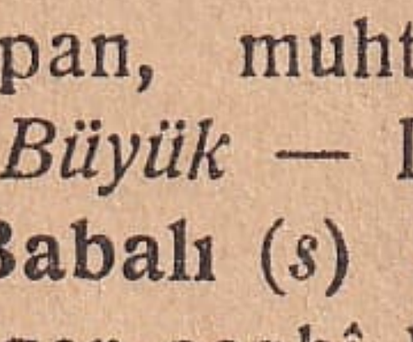

(*i*) Türkçe alfabenin ikinci harfi; iki; Epçethesabında iki.

Baba (*i*) Peder, yaşlı adam; bektaşi şeyhi; zencilere arız olan asabî bir hal. (*s*) İyilik yapan, muhterem; erkek. *Büyük* — Dede.

Babalı (*s*) Saraya benzer asabî bir hali olan.

Babalık (*i*) Pederlik; ahretbabası, üveybaba; kayınpeder. (*s*) Doğru ve saf, hile bilmez.

Babaocağı (*i*) Ecdattan, atadan kalma ev.

Babayani (*s*) Yaşlıbaşlı, vakarlı bir adama yakışır surette.

Babayiğit (*i*) Yetişmiş genç, delikanlı; cesur, kahraman.

Babayiğitlik (*i*) Gençlik, delikanlılık, cesaret, cesurluk, kahramanlık.

Babayurdu (*i*) Ecdattan kalan toprak v. s.

Babıali (*i*) Eskiden Sadaret, Divanıhümayun, Şurayıdevlet ile Dahiliye ve Hariciye Nezaretlerini ve şimdi İstan-

bul vilâyeti konağını havi olan büyük daire.

Baca (*i*) Ocağın dumanını çekmek için damdan yukarı çıkan kısmı; tepepenceresi, damlarda açılan ışıkdeliği; suyolu, lâğım gibi yerlerin dışardan açılır kapanır deliği.

Bacak (*i*) Vücudun kalçadan tabana kadar olan kısmı; oyunkâğıdında oğlan, vale, fanti.

Bacaklı (*s*) Boylu, uzunboylu.

Bacaksız (*s*) Bacakları ve boyu kısa, boysuz. —*lık* Kısaboyluluk, kısaboy.

Bacanak (*i*) İki kızkardeş kocaları.

Bacı (*i*) Büyük kızkardeş, abla; konaklarda yaşlı ve kıdemli kadın, kalfa, abla.

Baç (*i*) Eskiden alınan gümrükresmi,vergi,haraç.

Badana(*i*) Duvarlara vurulan kireçle karışık aşıboyası şerbeti.— *cı* Duvarlara badana vuran işçi.

Badanalamak (*m*) Duvarlara badana vurmak.

Badanalatmak(*m*)Duvarlara badana vurdurmak.

Badanalı (*s*) Badana vurulmuş,yüzüne çok pudra sürmüş kadın,pudralı.

Badaşmak(*m*)Uymak,mutabık kalmak; uzlaşmak.

Badat (*i*) Şekerli yerelması; düztaban.

Bade(*i*)Şarap, (Asıl türkçesi «sücü» dür) çakır. — *nuş ol.* Şarap içmek.

Badehu (*zr*) Ondansonra, sonra.

Badem (*i*) Bildiğimiz kabuklu meyva.

Badema (*zr*) Bundansonra. — *sı için.* Bundansonrası için.

Bademcik (*i*) Boğazın iki tarafındaki iki bez.

Bademezmesi (*i*) Ekser

yenidoğan çocuklara verilen birnevi türkşekeri.

Bademî (*s*) Badem şeklinde

Bademiçi (*i*) Bademin ayıklanmış içi.

Bademlik (*i*) Bademağacı dikilen yer, bademağacı bahçesi.

Bademşekeri(*i*) Bademin üstü beyaz şekerle kapatılarak yapılan bir türkşekeri.

Bademyağı (*i*) Bademdem çıkarılan ve tababette,sanayide kullanılan bir yağ.

Baderna (*i*) Halatın aşınacak yerine sarılan ip, bez, halatsargısı.

Badi (*i*) Ördek. (*h*) Ördek gibi. *Badi badi yürümek* Ördek gibi yürümek.

Bâdi (*i*) Sebep (*s*) Sebep olan; ilk, iptida, evvel.

Badire (*i*) Birdenbire zuhur eden vak'a; birdenbire söylenen hatalı söz.

Badısaba (*i*) Hafif hafif esen rüzgâr.

Badiye (*i*) Çöl, sahra,kır.

Badnüma (*i*) Rüzgârın estiği tarafı gösteren alet.

Badya (*i*) Topraktan v.s. den yapılan gerdele benzer sukabı.

Bağ(*i*)Bağlanacak ip v.s. bent, kayit, rapt, rabıta; deste; münasebet alâka.

Bağ (*i*) Bostan; üzümkütüklerini havi mahal; üzümağacı.

Bağa (*i*) Kurbağa, kaplumbağa soyundan olan hayvanların umumî adı; bu cins hayvanların kabuğu; bu kabuktan yapılan tarak, düğme v.s.

Bagaj (*i*) Yolculuk eden adamların beraber aldıkları eşya, hareket eden asker kıt'asının eşyası.

Bağdadî (*s*) Bağdatlı.

Bağdadi (*i*)İnce tahtalardan aralık aralık mıhlanmış ve üstü sıvalanmış

duvar ve tavan.

Bağdalamak (*m*) Güreşte (güleşte) hasmın bacağını kendi bacağı ile sarıp yıkmak.

Bağdamak (*m*) Biribirine geçirip bağlamak.

Bağdaş(*i*) Bacakları çapraz toplıyarak üzerine oturmak.

Bağdaşmak (*m*) Bağdaş kurup oturmak; uymak; uyuşmak; oyunda kâğıtları ortaklardan birine gitmeküzere tertiplemek.

Bağı (*i*)Büğü,arpağ,afsun.

Bagi (*s*) Serkeş, asi.

Bağıldak (*i*) } Beşikteki
Bağırdak (*i*) } çocuğun kundağını beşiğe bağlıyan enli bağ; âdet gören kadınların tutundukları bez.

Bağır (*i*) Karaciğer; göğüs. *Bağra basmak* Kucaklamak.

Bağrış (*i*)) Yüksekseslе
Bağırma (*i*)) seslenme, bağırma, nara; öğürme (hayvan)

Bağrışmak (*m*) Birlikte ve birağızdan bağırmak, yaygara koparmak.

Bağırmak*m*)Yükseksesle seslenmek, haykırmak, nara atmak; böğürmek, öğürmek (hayvan).

Bağırtlak (*i*) Suçulluğu denilen yabanördeği.

Bağırtmak (*m*) Bağırmağa mecbur et.

Bağışlama (*i*) Karşılıksız verme, bahşetme; alacağından vazgeçme; affetme, af.

Bağışlamak (*m*) Karşılıksız vermek, bahşetmek; alacağından vazgeçmek, affetmek.

Bağlama (*i*) B. **Bağlamak**; tambura nev'inden telli çalgı.

Bağlamak (*m*) Düğümlemek, raptetmek, bendetmek; sarmak; takmak, kuşatmak; kapamak;pey-

da et., tahsis et. (maaş); denk et., (eşyayı). *Baş—* Hesabı toplamak ve kapamak.

Bağlan (*i*) Kanatları kırmızı kaz.

Bağlanmak(*m*) Raptolunmak,bendedilmek;ayrılamamak (bir işten);taahhüt altına girmek.

Bağlatmak (*m*) Raptettirmek, bendettirmek.

Bağlı (*s*) Bağlanmış, raptolunmuş, bendedilmiş; mütevakkıf.

Bağmak (*m*) Bağlamak, büyü, sihir et.; afsunlamak.

Bağteten (*h*) Birdenbire, ansızın.

Bah !(*n*)Acayip! tuhaf şey, garip şey.

Bah (*i*) Erkekle dişinin biribirine olan tabiî muhabbeti, şehvet.

Bahadirane (*s*) Yiğitçe, kahramancasına.

Bahadirlik(*i*)Yiğitlik,kahramanlık.

Bahar (*i*) İlkyaz, ilkbahar,martın 21 inci gününden haziranın 21 inci gününe kadar olan zaman. Sonbahar, güz, yazdan sonra gelen mevsim.

Bahar }(*i*) Tarçın, ka-
Baharat}(*i.c.*)ranfil, yenibahar gibi güzelkokulu maddeler.

Bahariye (*i*) Bahar mevsiminin tavsifine ve bu münasebetle bir zatın methine dair yazılan kaside.

Bahçe (*i*) Ekseriya evlerin arkasında etrafı çevrilmiş çiçeklik ve ağaçlık yer,küçük bağ,bostan.

Bahçıvan (*i*) Bahçeye bakan, bahçeyi idare eden adam.

Bahçıvanlık (*i*) Bahçeye bakmak san'ati ve ilmi.

Bahir (*i*) Deniz, derya; nazımda vezinlerin ayrıldığı şubelere verilen isim; çok âlim adam, allâme.

Bâhir (*s*) Belli, açık, zahir; parlak; güzel.

Bahis (*i*) Söz açma; bir maddeye dair tetkik suretile söz söyleme; münakaşa tarzında görüşme; öndül verilmek şartile sözleşme; mesele.

Bâhis (*i*) Birşey hakkında malûmat veren (kitap v.s.) bahseden, konuşan.

Bahname (*i*) Açıksaçık resimleri ve tarifatı hâvi mecmua v.s.

Bahren (*h*) Deniz yolu ile, denizden.

Bahrî (*s*) Denize müteallik; gemiciliğe dair; (*i*) bircins denizördeği.

Bahriye (*i*) B. **Bahrî** (*s*) — *li* Denizaskeri.

Bahsetmek (*m*) B. **Bahis**.

Bahş (*i*) Bağışlama, hibe; af; bağışlıyan, hibe eden; affeden.

Bahşiş (*i*) İş adamlarına ve hademeye ücretlerinden başka verilen para.

Baht (*i*) Kısmet, talih(tali), ikbal.

Bahtiyar (*s*) Bahtlı, talihiyaver, kısmetli; ikballi.

Bahtiyarlık (*i*) Bahtlılık, talihin yaverliği.

Bahusus (*h*) Hususile, alelhusus;hele,en ziyade.

Bais (*s*) Sebep. — *olmak* Sebep olmak.

Bait (*s*) Uzak, ırak; ihtimal verilemez, umulmaz.

Bak! (*n*) Askerlikte selâm manasını veren kumanda.

Bakalorya (*i*) Lise tedrisatı; lise şehadetnamesi. Yüksek tahsile devam edebilmek için ehliyet imtihanı.

Bakanak (*i*) Koyun, keçi, sığır v.s. hayvanların çataltırnağı.

Bakara (*i*) İskambilkâğıdı ile oynanan birnevi kumaroyunu.

Bakaya (*i*) B. **Bakıye**. Tahsil olunamıyan ver-

giler; silâhaltına alınmayıp sonraya bırakılan kurası çıkmış efrat.

Baki (*s*) Sonuna kadar kalan, devam eden, daim; daimî, artan, gerikalan; hesaptan kalan.

Bakıcı (*s*) Hizmet eden, hizmetçi; falcı, — *lık* Falcılık.

Bakıldak(*i*)Harmanda kabuktan çıkan çürük tane.

Bakılmak (*m*) Gözatılmak;dikkat olunmak; hizmet edilmek, himmet edilmek.

Bakım (*i*) Bakma; tımar; hizmet. — *sız* İyi bakılmamış; tımarsız.

Bakımlı (*s*) İyi bakılmış; tımar edilmiş;semiz(hayvan).

Bakınmak (*m*) Kendi üstüne ve dört tarafına bakmak; şaşakalmak, saşalamak.

Bakır (*i*) Kırmızıya yakın renkte bir maden;bu madenden yapılan mutfak kapları.

Bakir (*s*) Aslında olduğu gibi, dokunulmamış; sürülmemiş (toprak).

Bakire (*i*) Kızoğlankız Evlenmemiş kız.

Bakış (*i*) Bakma, gözatış. — *lı* Kendine mahsus bakışı olan.

Bakışmak (*m*) Biribirine bakmak, gözatmak.

Bakıye (*i*) Artıp kalan şey (hesap v.s.) geritaraf, alttaraf; mahvolan şeyin kalan kısmı.

Bakkal (*i*) Yiyecek ve evce kullanılacak şeyler satan dükkâncı. — *iye* Bakkalın sattığı mallar.

Bakkam (*i*) Kırmızıboya ağacı;hertürlü ham boya.

Bakla (*i*) İlkbaharda en evvel çıkan yeşil sebze. *Kuru* — Ekseriya kışın yenen kurutulmuş bakla.

Baklaçiçeği (*i*) Açıkye-

şil güzel renk.

Baklakırı (*s*) Bembeyaz olmayıp yer yer sıyahımtırak dalgalı kırrenk; donrengi (at rengi).

Baklava (*i*) Bildiğimiz meşhur türktatlısı.

Bakliye (*i*) Sebze kabilinden olan nebatlar.

Bakmak (*m*) Gözatmak; dikkat et; tımar et; beslemek; tedavi et.; muayene etmek.

Bakraç (*i*)Bakırdan kulplu, üstüaçık su, süt v.s. kabı.

Bakteri (*i*) Mikrop.

Baktırmak (*m*) Gözattırmak; tımar ettirmek; hizmet ettirmek; doktora göstermek.

Bal (*i*) Arının çiçeklerden toplayıp yaptığı bildiğimiz tatlı madde. — — *gibi* Çok tatlı.

Bala (*i*) Küçük çocuk; yavru.

Balâ (*s*) Yüksek, yukarı. — *da yazılı* Yukarda yazılmış olan.

Balaban (*i*) Sokaklarda oynatılan ayı; iriyapılı adam ve hayvan; büyük davultokmağı.

Balabanlaşmak (*m*), **Balabanlanmak**(*m*) İrileşmek; şişmanlanmak; sarhoş gibi söylemak.

Balak (*i*) Tilkiyavrusu.

Balçık (*i*) Yapışkan çamur; çömlekçi çamuru.

Baldır (*i*) Dizile ayağın oynakyeri arasındaki kısım; buradaki kaba et.

Baldıran (*i*) Ağuotu, zehirli bir ot.

Baldırak (*i*) Don ve şalvar paçası; baldıra gelen yeri.

Baldız (*i*)Evli bir adamın karısının kızkardeşi.

Balgam (*i*) Öksürük neticesinde tükürükle dışarı çıkan yapışkan bir madde.

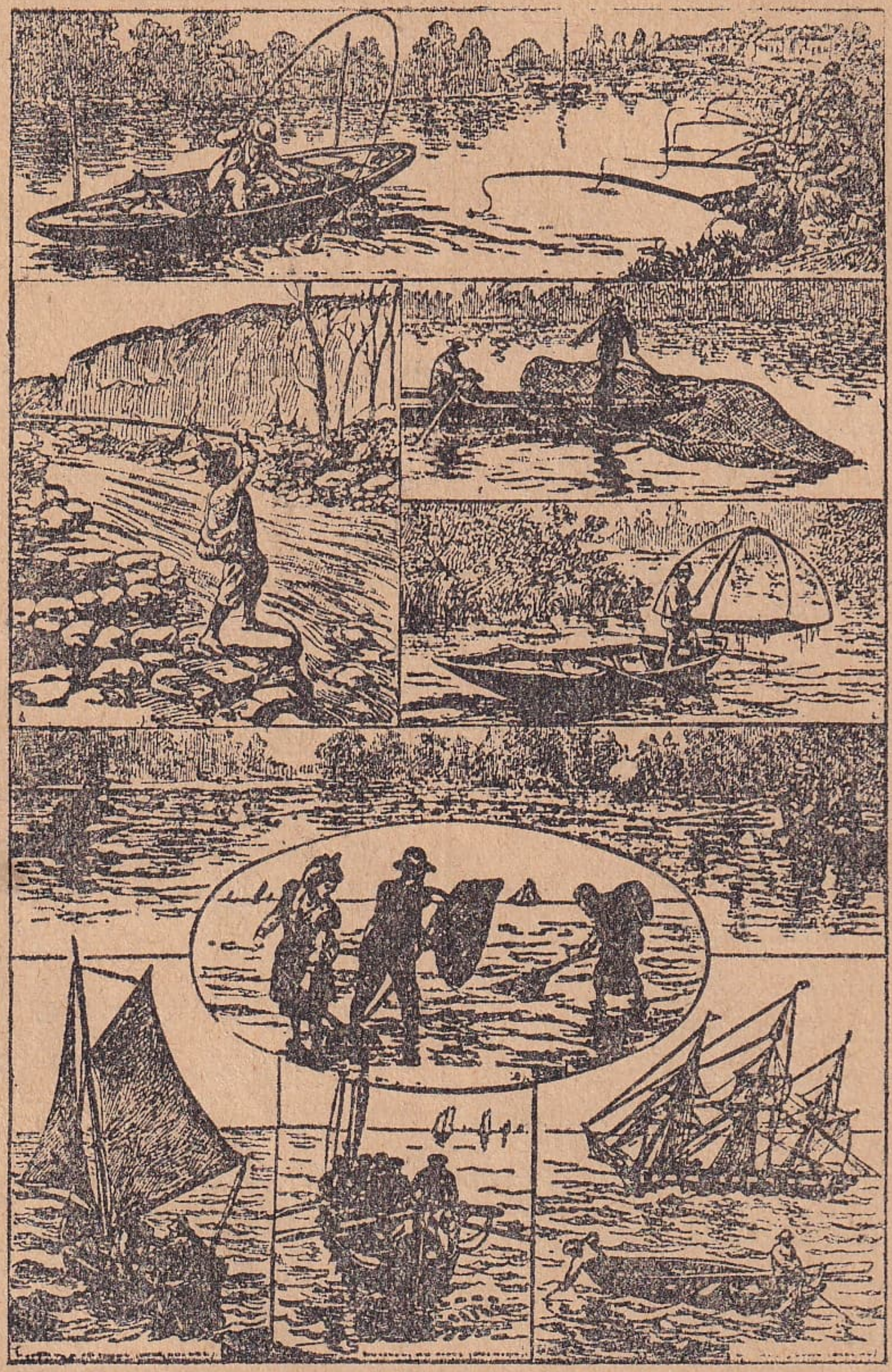

Balıkçılık

Baliğ (*s*) Varmış, erişmiş; yetişmiş, bülûğa ermiş. — *ol.* Varmak, erişmek; yetişmek, bülûğa ermek.

Balık(*i*) Sudayaşıyan bildiğimiz hayvan.

Balıkane (*i*) Balıkların rüsumunu alan ve balıkların pay edilmesine nezaret eden resmî daire.

Balıketi (*s*) Ne şişman, ne de zayıf vücut. — *etli* Orta derecede toplu vücudu olan.

Balıklama (*i*) Balık gibi sıçrama.

Balıksırtı (*i*) Ortası az yüksek kamburca yol.

Balina (*i*) Büyük denizlerde yaşıyan gayet iri bir balık.

Balkabağı (*i*) Kışın yenilen iri tatlı bir kabak.

Balkan (*i*) Sarp ve ormanlı sıradağlar, dağ silsilesi; Rumeliyi garptan şarka doğru kat'eden dağlar ki bundandolayı o taraflara Balkanyarımadası denir.

Balkon (*i*) Bazı binaların pencere önlerinde bulunan şahnişin; tiyatrolarda seyircilere mahsus şahnişin.

Balmumu (*i*) Eritilen baldan ayrılan madde ki bununla mum yapılır.

Balo (*i*) Umumî veya hususî maskeli, maskesiz danslı toplanma.

Balon (*i*) Havadan hafif bir gaz kuvvetile gökte uçan havagemisi.

Balta (*i*) Odun v. s. kesmeğe mahsus uzun saplı alet; teber.

Baltabaş (*i*) Burnu balta gibi düz olan vapur; iribaşlı (adam).

Baltacı (*i*) Eskiden saray hademesinin bir sınıfı idi; balta ile giden itfaiye neferi; balta yapan ve satan.

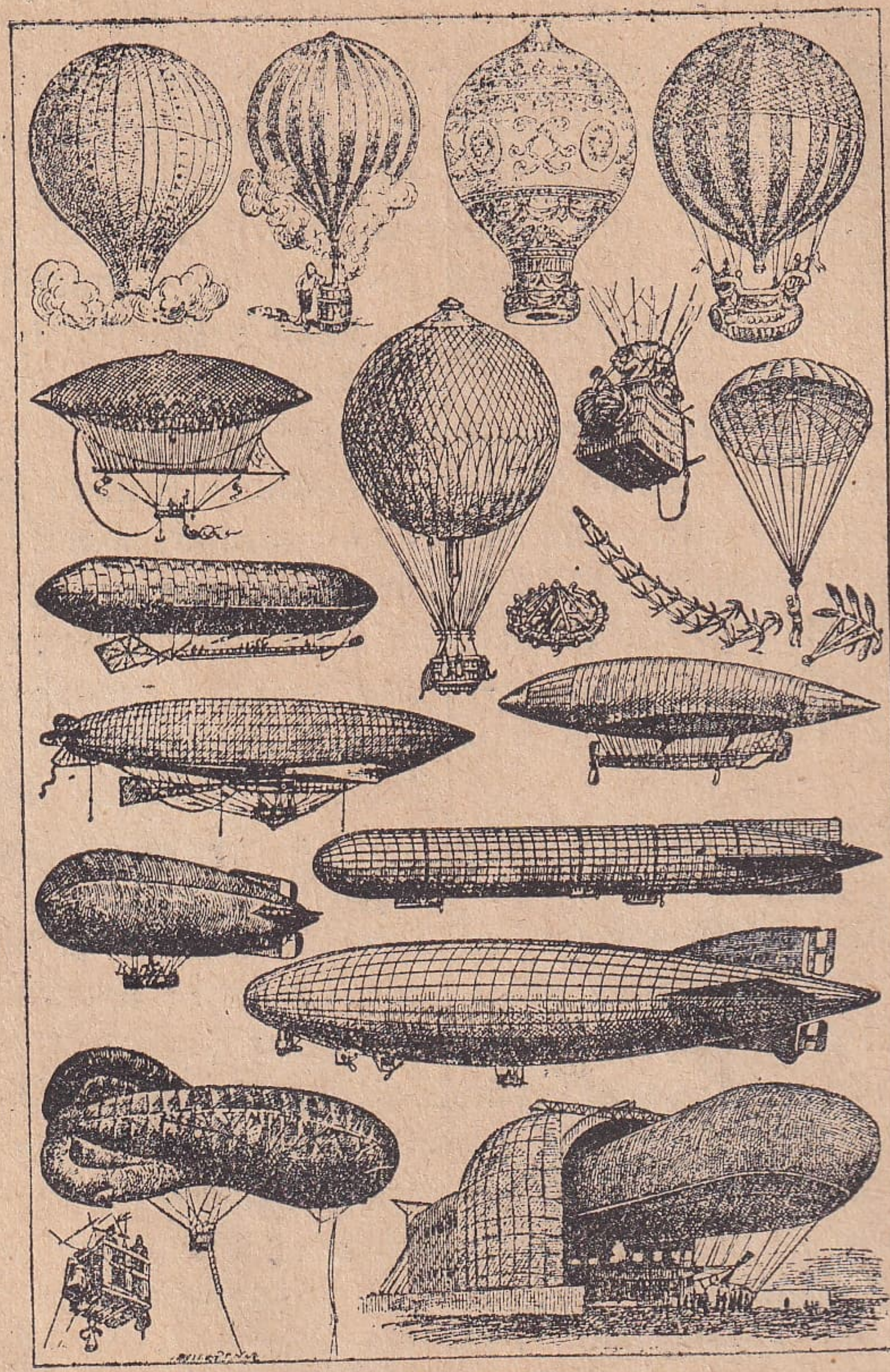

Balonlar

Baltalık (*i*) Ahalinin odun ihtiyacını parasız temin için bırakılan orman parçası, koruluk.

Balya (*i*) Tüccar emtaası dengi.

Balyoz (*i*) Eskiden Avrupa sefirlerine, konsoloslarına ve ilerigelen memurlarına verilen isim; gayet iri demirciçekici.

Bambaşka (*s*) Büsbütün başka, bütünbütüne, tamamile.

Bambu (*i*) Hezaren denilen uzun yapraklı kamış.

Bamya, bamye (*i*) Yazın çıkan ufak sebze.

Bandıra (*i*) Ecnebi bayrağı, sancağı.

Bandırma (*i*) Pekmezli cevizsucuğu; Anadoluda bir şehir ismi.

Bandırmak (*m*) Sulu birşeyin içine batırarak yumşatmak.

Bandrol (*i*) İnhisar idarelerinin emtaasına yapıştırılan damgalı kâğıt.

Bando (*i*) Askerî v.s. mızikatakımı.

Bangır (*h*) Hüngür hüngür, bar bar — — *ağlamak bağırmak* Hüngür hüngür ağlamak;bar bar bağırmak.

Bani (*s*) Bina eden, yapan;esas koyan, müessis.

Banka (*i*) Para muamelesi yapan büyük müessesse.

Banker (*i*) Banka sahibi; büyük sarraf.

Banknot (*i*) Bankaların piyasaya çıkardıkları kaime, kâğıtpara.

Banmak (*m*) Sulu bir şeyin içine batırarak yumşatmak.

Banyo (*i*) Suya girmek için tabiî sıcak veya soğuk hamam, ılıca, kaplıca; suda oturmak veya yıkanmak için büyük sukabı.

Bap (*i*) Kapı;girilecek yer, girilir; methal; bir kitabın en büyük kısımlarından herbiri; husus,madde; uğur.

Bar (*i*) Yük; ağırlık; defa, kere, meyva. *Birine — olmak* Birine yük ol.

Bar (*i*) Dans salonu; çalgılı ve rakılı birahane.

Baraka (*i*) Tahtadan yapılan temelsiz bina, salaş, sundurma, kulübe.

Bar bar (*h*) Çok ve hızlı bağırmağı bildiren kelime. — — *bağırmak*.

Barbars Vahşi, medeniyet kisvesini giymiyen;zorba (adam);pek sert (adam).

Barbunya (*i*) Kırmızımsı renkli kıymetli bir balık; kırmızıbenekli fasulye.

Barça (*i*) Büyük sandal; eskiden harp sandalı.

Barda (*i*) Fıçıcı keseri ve küşteresi.

Bardak (*i*) Su v.s. içmeğe mahsus büyücek kadeh, kupa.

Bari (*e*) Hiç olmazsa, hiç değilse.

Bari (*i*) Tanrı, Allah.

Barika (*i*) Şimşek parıltısı,yıldırım parıltısı;parıltı.

Barındırmak (*m*) Korumak;bir yere sığındırmak.

Barınmak (*m*) Sığınmak; bir yerde idare olunmak.

Barış (*i*) Barışma; uzlaşma; düşmanlığın ortadan kalkması.

Barışık (*s*) Barışmış, araları bulunmuş; uzlaşmış; dost.

Barışma (*i*) Barışıklık;düşmanlık kalmama, araları bulunma.

Barışmak (*m*) Uzlaşmak, araları bulunmak, dostolmak; sulholmak.

Barıştırmak (*m*) Uzlaştırmak, aralarını bulmak, dostetmek; sulhetmek.

Barit (*s*) Soğuk; yakışmamış olan; modasıgeçmiş.

Bariton (*i*) Tenor ile baso

arasında ses; Alto ile baso arasında bakır musiki aleti (*s*) Tenoru ile baso arasında sesi olan(adam).

Bariz (*s*) Belli, meydanda, ayan, aşikâr, zahir.

Bark(*i*) Aile, familya, evbark sahibi, çoluk çocuk sahibi aile reisi.

Barka (*i*) Büyük sandal, filika.

Barklanmak (*m*) Evbark sahibi olmak, aile teşkil et.

Baro (*i*) Avukatlar birliği; avukatlar zümresi.

Barometre(*i*)Havanın değişikliğini gösteren alet, havamizanı.

Baron (*s*) Vikonttan aşağı ve şövaliyeden yukarı bir asalet unvanıdır.

Baroskop(*i*)Havanın tazyikını gösteren bir fizik aleti.

Barsak (*i*) İnsan ve hayvan karınlarında dar,uzun, dolaşık olan ve mideden aşağıya doğru inen içiboş boru, uzuv.

Baru (*i*) Kaleduvarı, hisarbürcü, sığınacak yer, siper.

Barudî (*s*) Barutrenginde, koyuzeytunî.

Barut (*i*) Top, tüfek gibi silâhları patlatmak için kullanılan öldürücü madde; çabuk kızan adam; gayet sert rakı,sirke v.s.

Barutane (*i*) Barut fabrikası; barutdeposu.

Barutluk (*i*) Barutkabı; barutkutusu.

Bas(*i*)Basmak mastarının emrihazır sigası olup «geri bas, geriye doğru gel»manasında kullanılır.

Basamak (*i*) Merdiven kademesi, ayağı.

Basar (*i*) Göz. —*î* Göze müteallik.

Basarık (*i*) Dokuma tezgâhının ayaklığı, piyanoayaklığı.

Basık (*s*)Alçak (oda v.s.),

sıkıntılı; dar; peltek — *dil* Peltek.

Basıklık (*i*) Alçaklık;yükseklığin zıddı; pelteklik.

Basil (*i*) Bir hücreli mikrop.

Basılı (*s*) Basılmış; damga ve kalıp vurulmuş; tab'olunmuş.

Basılış (*i*) Basılma, basma, tabı.

Basılma (*i*) Basılış, tabı.

Basılmak (*m*)Ayakla çiğnenmek; ezilmek; düşman birden hücuma uğratılmak ; tab'olunmak ; söndürülmek ; durmak (rüzgâr); kalıp, damga vurulmak.

Basıra (*i*) Gözdeki görmek kuvveti; göz.

Basiret (*i*) Kalpgözünün açıklığı; gafil olmamak.

Basırganmak (*m*) Üstüne ağırlık basarak sıkılmak, kâbusa tutulmak.

Basış (*i*) Basma, tabı.

Basit (*i*) Düz,inişi yukuşu olmıyan; alçak, yüksek olmıyan; sade.—*Cisim* Mürekkep olmıyan. — *kelime* Mürekkep olmıyan (kelime).

Baskı (*i*) Basıp sıkacak alet, iri mengene, cendere, pres; ağırlık veren şey; sıkı nezaret, sıkı muamele, kalıp, damga.

Baskın (*s*) Birdenbire hücum, birden basıp kabahat işlerken tutma.

Baskül (*i*) Ağır şeyleri tartmak için kullanılan hususî kantarm akinesi; salıncak (oyun).

Basma (*i*) Basılış; renkli ince, bildiğimiz dokuma; tabı,tabaat. *Taş —sı* Litoğrafya.*Hurufat —sı* Tipoğrafya; basılmış, tab'olunmuş.—*hane* Matbaa.

Basmacı (*i*)Tülbent üzerine kalıp basan; matbaacı;basma yapan ve satan.

Basmak (*m*) Ayakla çiğnemek, ağırlık vermek, tazyik et; kalıp, damga vurmak, tab'etmek; birdenbire hücum et.; kabahat işlerken tutmak; kuluçka oturtmak; üzerine el koymak;*El* — Yemin etmek.

Baso (*i*) Kalın, kabasesli musiki aleti; kalın,kabasesli adam.

Bast (*i*) Yayma, serme; açma, etraflıca söyleme, anlatmak; — *et.* Yaymak, sermek; etraflıca söylemek, anlatılmak.

Bastı (*i*) Etliyemek. (*s*) Ağırlığı ile üzerine basan.

Bastırılmak (*m*) Baskı altına konmak; söndürülmek; tab'ettirilmek.

Bastırmak (*m*) Ezdirmek; söndürmek; tab'ettirmek. galebe çalmak; örtbas et.

Baston (*i*) Eldeğneği,değnek.

Basur (*i*) Mayasıl, kalınbarsağın iltihabından dolayı makattan cerahatle kan gelme.

Baş(*i*)İnsanın ve hayvanların kafası; birşeyin en yukarı kısmı,zirve;uç,düğme şeklinde tepe,meme;uç, başladığı yer(köprübaşı); canlı hayvanın sayısı(on baş koyun); büyük, reis, âmir; birinci;akıl, fikir,zekâ; (*s*) Başlıca.

Başabaş (*h*) Tastamam, tamamıtamamına.

Başak (*i*) Ekinbaşı, sümbüle.

Başaklanmak (*m*) Başak bağlamak,başak tutmak.

Başarılmak (*m*) Başa çıkarılmak,becerilmek, yapılabilmek.

Başarmak (*m*) Başa çıkarmak,becermek,yapabilmek.

Başbuğ (*i*) Gayrimuntazam asker kumandanı; izci teşkilâtında bir rütbe.

Başçı (*i*) Bir işin başında

bulunan büyük, âmir;koyun, keçi, v. s. başlarını satan ve pişiren.

Başetmek (*m*) Yenmek, galebeçalmak;hesabı toplamak, başbağlamak.

Başgözyarmak(*m*)Yapamamak,yüze göze bulaştırmak, beceremek.

Başıboş (*s*) Boş gezen, serseri;bağlanmamış(çocuk, hayvan)

Başıkabak (*s*) Açıkbaş, başı açık olan;saçları dökülmüş olan.

Başınmak (*m*) Karşı durmak, inat et., dikine gitmek.

Başka (*s*)Özğe,diğer,gayrı, sair.

Başkaca (*h*) Ayrı olarak, ayrıca,başkaca; yalnızca; mahsusan, resen.

Başkalaşmak (*m*) Başka türlü olmak, değişmek.

Başkalık (*i*) Değişiklik, başka hal; ihtilâf.

Başkâtip(*i*) Resmî bir dairede bulunan kâtiplerin büyüğü, âmiri,mümeyyiz.

Başkonsolos (*i*) Başşehbender, jeneral konsolos.

Başlama (*i*) Girişme, başlangıç; ayakkabı pençesi.

Başlamak (*m*) İşe girmek, mübaşeret et., iptidar et.

Başlangıç (*i*) Girişme, iptida, mebde,mukaddeme.

Başlanmak(*m*)Girişilmek, mübaşeret olunmak;başbağlamak(sebze v.s.)yuvarlak olmak, yuvarlanmak.

Başlanılmak (*m*) B. **Başlanmak** (birinci mana).

Başlatmak (*m*) Giriştirmek, mübaşeret ettirmek.

Başlı (*s*) Başı,tepesi olan; yuvarlak,top (lâhana v.s.); esaslı, ehemmiyetli (iş); ilerigelen (efendi). *Büyük* — Akıllı, zeki.

Başlıbaşına (*h*) Kendibaşına, yalnızca.

Başlıca (*s*) En esaslı, en ehemmiyetli; en evvel, en

ziyade.

Başlık (*i*) Reislik, sergerdelik, âmirlik; kukuleta v.s.; harpte başa giyilen demirkülâh, tas, miğfer, tolga; direkbaşı, tepelik.

Başmak (*i*) Ayakkabı v.s. — *lık* (kösele v.s.).

Başmaklık(*i*) Eskizamanda sultanlara verilen aylık para, tahsisat.

Başmuharrir (*i*) Gazetelerde başmakale yazan muharrir.

Başmüdür (*i*) Müdürlerin büyüğü, umumî müdür.

Başmüfettiş (*i*) Müfettişlerin en büyüğü, umümî müfettiş.

Başmuallim (*i*) Muallimlerin en büyüğü; müdürü bulunmıyan ilkmekteplerde müdürlük eden muallim.

Başsız (*s*) Başı olmıyan; âmirsiz, reissiz.

Başörtü(*i*) Kadınların baş, saç, boyun örttükleri ince tül.

Baştansavmak (*m*) Kovmak, defetmek.

Baştanbaşa (*h*) Bir ucundan öbür ucuna kadar , baştan tırnağa kadar.

Başvekâlet (*i*) Başvekillik; Vekiller Heyeti Reisliği; — *dairesi* Başvekillik makamı.

Başvekil (*s*) Vekiller Heyeti Reisi, Kabine Reisi.

Bataet (*i*) Harekette ağırlık, ağırdavranış.

Batak(*s*)Batacak, mahvolacak, ümitsiz; suyabatan, batıcı; batacak yer, çamurluk;hayvan havuzu; hayvanları sokmağa mahsus gölceğiz.

Batakane (*i*) Devam eden saf adamları soymağa ve büsbütün mahvetmeğe mahsus kumarhane ve fuhşiyat mahalli.

Batakçı (*s*) Borcunu vermiyen;işi pek bozuk olan.

Batakçılık (*i*) Borcunu

vermemeklik; işin fevkalâde bozulmuş olması.

Bataklık (*i*)Batakları çok yer; çamurluk.

Batarya (*i*) Dört ve en-çok altı topu ve lâzım olduğu kadar askeri olan takım; azarlama, tekdir, alabanda.

Batı (*i*) Güneşin battığı taraf; garp,garptan esen rüzgâr. — *karayel* Şimalî garp tarafından esen rüzgâr.

Bati (*s*) Ağır. *hazmı*— Zor hazmolunan.*Hareketi* — Ağıryürüyüşlü.

Batıl (*s*) Haksız;boş;beyhude.

Batın (*i*) Karın; soy, nesil, sülâle.

Bâtın (*s*) İç; gizli. (*i*) İçyüz, kalp, sır, esrar.

Batınî (*s*) Gizli, derunî.

Batırılmak (*m*) Sokulmak; girdirilmek; garkolunmak; mahvedilmek, bitirilmek.

Batırmak (*m*) Sokmak, daldırmak;girdirmek;garketmek; mahvetmek.

Batış (*i*) / **Batma**(*i*) Batmak hali ve tarzı.

Batmak (*m*) Suya dalmak; garkolmak sokulmak; girmek; gurup et (güneş); mahvolmak, ismi, cismi kalmamak; dokunmak.

Batman (*i*) İki okkadan sekiz okkaya kadar olan bir ölçü, ölçek.

Battal (*s*) Hükümsüz,boş; işlemez; çok büyük,hantal; matbaa kâğıdının bircinsi.

Battaniye(*i*) Yorgan üzerine alınan veya yorgan yerine kullanılan yünörtü.

Bavul (*i*) Ekseriya yolculukta kullanılan meşin çanta.

Bayağı (*s*) Adi; aşağı; adeta, düzce.

Bayağılık (*i*) Adilik; aşa-

ğılık.

Bayat (*s*) Taze olmıyan; eski, modasıgeçmiş.

Bayatlamak (*m*) Bayat olmak; tazeliği gitmek; bayağılaşmak.

Bayatlatmak (*m*) Eski tip tazeliğini geçirmek, bırakıp tazeliğini kaybettirmek.

Baygın (*s*) Bayılmış,kendini kaybetmiş; cansız ; mecalsiz; soluk, fersiz (göz).

Baygınlık (*i*) Bayılma, kendini kaybetme; gevşeklik; susuzluk.

Bayılmak (*m*) Kendini kaybetmek, kendinden geçmek;solmak; çok sevmek; çok gülmek v.s.

Bayıltmak (*m*) Bayılmasına sebep olmak; kendinden geçirmek; soldurmak.

Baykuş (*i*) Viranelerde yaşıyan ve geceleri fena fena bağıran kukukuşu.

Bayi (*s*) Satan, satıcı.

Bayır(*i*) Az inişli yokuşlu yer.

Bayırmak (*m*) Zengin ol. zenginlenmek.

Bayrak (*i*) Bir devletin hususî alâmetini havi renkli bez, sancak, bandıra.

Bayraktar (*i*) Bayrağı önde taşıyan,sancaktar; kabile ve aşiret reisi; edepsiz karı.

Bayram (*i* Bir dinde veya millette mubarek sayılan gün; yortu; şenlik.

Bayramlaşmak (*m*) Biribirine bayramı tebrik et.

Bayramlık (*s*) Bayrama mahsus; bayram hediyesi, bahşişi.

Baytar (*i*) Hayvan hastalıklarına bakan doktor.

Bazan, bazen (*zr*) Her zaman olmıyan, vakit vakit, bazıkere, arasıra.

Bazı (*zr*) Arasıra, kimi-

vakit; birtakım, biraz, birmiktar, birkaç.

Bazu (*i*) Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısım.

Be (*n*) Hey; behey, yahu! (be kardeş! be adam!)

Bebe (*i*) Minimini, yenidoğmuş çocuk; çocuklara mahsus göğüsten aşağı elbise.

Bebek (*i*) Küçük çocuk; yapmaçocuk. (*s*) Çok süslü; gözbebeği, gözün ortasındaki siyah; sevgili.

Beca (*s*) Yerinde, yakışır, münasip, lâyık.

Becayiş (*i*) İki memurun memuriyetlerini değiştirmeleri.

Bece (*i*) Gözkapağında çıkan sivilce, arpacık.

Becerik (*i*) İşgörme, elden iş gelme, muvaffak olma.

Becerikli (*s*) Elinden iş gelir, tuttuğu işte muvaffak olan.

Becermek (*m*) Bir işi başaçıkarmak, bitirmek, bir işi görmeğe muvaffak ol.; işini bitirmek; öldürmek.

Becertmek (*m*) Bir işi başa çıkartmak,bitirmek, gördürmiye muvaffak ol.; işini bitirtmek,öldürtmek.

Bedahet (*i*) Açık olma, belli, aşikâr olma, bedihî oluş; birdenbire söz söyleme, hazırcevaplık.

Bedava (*h*) Parasız, meccanî; pek ucuz.

Bedayi (*i*) Fevkalâde güzel şeyler, güzellikler.

Bedbaht (*s*) Talisiz, bahtsız, karabahtlı.

Bedbahtlık (*i*) Talisizlik, bahtsızlık.

Bedbin (*s*) Herşeyi fena gören; herkesin kötülüğünü gören.

Bedbinlik (*i*) Herşeyi fena görme; herkesin kötülüğünü görme.

Beddua (*i*) Lânet, inkisar. — *et.* Lânet okumak, inkisar et.

Bedel (*i*) Birşeyin yerini

tutan, yerine geçen şey; karşılık(para v.s.)*Askerlik — i* Askerlik müddetinin kısalması için verilen para.

Bedelci(*s,i*Askerlik bedeli veren (adam).

Bedelli(*s*) Bedeli ve karşılığı olan;askerlik bedeli veren efrat.

Beden (*i*) Gövde, vücut, ten; ağaçların gövdesi, kütüğü.

Bedenen (*h*) Bedenle, vücutla.

Bedesten (*i*)Kıymetli eşya alışverişine mahsus üstüörtülü resmî çarşı.

Bedevî (*s*) Çölde çadır altında göçebe halinde yaşıyan, yürük.

Bedia(*i*)Yeni ve güzel şey

Bedihî (*s*) Pek belli, açık, zahir, aşikâr.

Bedihiyat (*i*) Pek belli, aşikâr olan şeyler;ispata muhtaç olmıyan şeyler.

Bedir (*i*) On dört gecelik ay, tamam ay.

Beğendi (*i*) Beğenmek mastarının şühudî mazi-sigasının müfret gaibi; üstüne kebap konan patlıcanyemeği.

Beğendirmek (*m*) Aradığı şeyi seçtirmek; kabul ettirmek, tahsin ettirmek.

Beğenilmek (*m*) Makbule geçmek;seçilmek, tahsin edilmek.

Beğenmek (*m*) Birşeyi iyi bulmak, tahsin et.; seçmek. *Kendinibeğenmiş* Hodbin; mağrur.

Behane (*i*) Sebep, vesile; asılsız özür; sahte mazeret.

Behemehal(*zr*) Herhalde, muhakkak, mutlaka.

Beher (*s*) Herbir, her.

Behey (*n*) Hay! ey! be! Hiddet ve gücenme bildirir.

Behişt (*i*)Cennet, uçmak.

Behre (*i*) Pay, hisse,kısmet. — *si olmak* Malû-

matı olmak.
Behreli (*s*) Malûmatlı,bilgili, hisseli.
Beht (*i*)Şaşakalma, hayret.
Beis (*i*) Zarar, mahzur. — *yoktur* Zarar yoktur.
Beka (*i*) Bulunduğu halde kalma, devam; sebat.
Bekâr (*s*) Evlenmemiş (erkek); taşralı olup büyük bir şehirde işle meşgul olan ailesiz erkek.
Bekçi (*i*) Birşeyi bekleyip koruyan adam, korucu; muhafız.
Beklemek (*m*) Korumak; gözetmek; muntazır olmak; ummak.
Beklenilmek (*m*) } Gözetilmek;
Beklenmek (*m*) } intizar olunmak; umulmak.
Bekletmek (*m*) Beklemeğe mecbur et, intizar ettirmek; bekçi komak.
Bekri (*s*) Sarhoş, ayyaş, içkiye düşkün.
Bektaşi (*s*) Hacı Bektaşı Velinin tarikatine mensup derviş; kayitsiz,rint.
Bel (*i*) İnsan bedeninin ortası, kuşak bağlanan yeri; insan ve hayvanların karnının arkası ; dağgeçidi, boğaz.
Bel (*i*) Ayakla basarak toprağı kazmakta kullanılan bahçıvan aleti.
Belâ (*i*) Keder, gam, tasa; afet, musibet; ağırlık, sıkıntı; zorluk; ceza; *Baş — sı* Defedilmesi güç adam ve gaile.
Belâgat (*i*) Meramın güzel, düzgün ve san'atli sözlerle beyan olunması.
Belâlı (*s*) Sıkıntılı, tehlikeli (iş); zorla kendini bir fahişeye dost tuttturan (azgın adam).
Belde (*i*) Şehir; kasaba.
Beledî (*s*) Şehir ve kasabaya mensup; yerli, mahallî; Belediye daire-

sine müteallik.

Belediye (*i*) Bir şehir ve kasabanın temizliğine, yollarına, tenviratına bakan daire.

Beleş (*s*) Bedava, ücretsiz, meccanen.

Beli! (*n*) Evet! hayhay!

Beliğ (*s*) Düzgün ve san'atle söz söyliyen; düzgün ve san'atle söylenmiş, yazılmış söz.

Belinlemek (*m*) Gözleri açıp şaşkın şaşkın bakmak, şaşakalmak, hayran olmak.

Belirmek (*m*) Meydana çıkmak; dikilmek, birdenbire karşısına çıkmak; gözleri çok açıp bakmak.

Belirsiz (*s*) Bellisiz, farkolunmıyan; şüpheli.

Beliyye (*s*) Belâ, musibet, felâket, afet.

Belkemiği (*i*) Enseden kuyruksokumuna kadar uzanan istifistif dizilmiş kemikler.

Belki (*e*) Olabilir ki, umulur, ihtimal, hattâ.

Bellâdon (*i*) Avratotu denilen zehirli bir nebat olup bunun yağı tababette kullanılır.

Belleme (*i*) Öğrenme, fikirde saklama; zihne koma; bel ile kazma; atın belini örtmek için eyerinin altına konulan keçe veya fanilâ.

Bellemek (*m*) Öğrenmek, fikirde saklamak, zihne komak; zannetmek.

Bellenmek (*m*) Bel ile kazılmak, işlenmek.

Belletmek (*m*) Öğretmek, fikrinde saklatmak; meydana çıkarmak; belli et.; bel ile kazdırmak.

Belli (*s*) Meydanda, açık, aşikâr. —*et.* Göstermek. — *başlı* Belli, namlı, maruf, meşhur.

Bellisiz (*s*) Belli olmıyan, malûm olmıyan, meçhul; farkolunmaz.

Belûtiye (*s*) Meşeaağacına benzer nebatlar fasilesi.

Belsoğukluğu(*i*)İdrar yolunda hâsıl olan iltihap neticesinde irinli akıntılı fena bir hastalık.

Bembeyaz (*s*)Çok beyaz, gayetle ak.

Ben (*za*) Şahsî zamirin müfret mütekellimidir. *Senlibenli* Teklifsiz, lâübali.

Ben (*i*) Tende ve alelhusus yüzde bulunan az kabarık kara benek, hal.

Benam (*s*) İsmile, namile meşhur, namdar.

Bende (*i*) Tutsak, esir; kul, köle.

Bendegân (*i*) Bendeler, kullar, köleler; eskiden doğrudandoğruya saray hizmetinde bulunanlar.

Bender (*i*) Büyük ticaretgâh iskele; denizkıyısında ticaretgâh büyük şehir. Boğaz ve limanağızlarında yapılan kale.

Benderek (*i*) Küçük ticaret iskelesi;küçük bender.

Benek (*i*) Tende deri ile beraber olan ben,leke,pul.

Beniâdem (*i*) Hazreti Adem oğulları, insanlar, beşer.

Benim (*za*) Şahsî zamir olan «ben» kelimesinin muzafıileyhi.

Benimki(*za*) Mülkî zamirin müfret mütekellimidir.

Benimsemek (*m*) Kendisinin olmıyan şeyin kendisinin olduğunu iddiat et.

Beniz(*i*) Yüz; çehre; yüzrengi. —*Benzi atmak* Sararmak, solmak.

Benlik (*i*) «Benim!» deme, enayilik, hodbinlik; kibir, gurur.

Bent (*i*) Bağlama, rapt, kayit.—*et*.Bağlamak,bağ, rabıta; boğum, mafsal; madde, fıkra; sudeposu, suseti; gazete makalesi.

Benzetilmek (*m*) Uydu-

rulmak; taklit edilmek; yanlışlıkla başka zannolunmak; teşpih edilmek.

Benzemek (*m*) Birşeyin benzeri olmak; birşeye müşabih olmak, müşabeheti olmak.

Benzer (*i*)Eşi, tıpkısı,benzeme, benzeyiş.

Benzetme (*i*) Taklit, benzetmek suretile yapılmış olan şey; teşpih.

Benzetmek (*m*) Tıpkısını yapmak;taklit et.; yanılarak zannetmek;bir suretle yapmak,çaresini bulmak.

Benzeyiş(*i*) Benzeme,müşabehet.

Benzîn (*i*) Madenkömürünün katranından çıkan ve bazı makineleri işletmekte kullanılan kuvvetli bir mayi.

Beraber(*h.s*)Birlikte bulunan;bir olma, müsavi; bir hizada bulunma.

Beraet (*i*) İlişiği olmama, mahkemece pakçıkma,lekesiz çıkma. — *et.* Beraet kazanmak.

Berat (*i*) Nişan, madalya, rütbe, imtiyaz v. s. için verilen resmî varaka.

Berbat (*s*)Perişan, harap, viran, pis, murdar; kötü, fena.

Berber (*i*) Sakal tıraş eden ve saç kesen san'atkâr, perukâr.

Berdevam (*s*) Süren, sürekli, devamüzere bulunan; baki, daim,

Bere (*i*)Vurma ve incitme neticesi olarak vücutta hâsıl olan çürük, hafif yara.

Bereket (*i*) Bolluk; mubareklik. — *versin* Hamdolsun. —*li* Bol. —*siz* Az.

Berelemek(*m*) Vurup çürütmek, bere yapmak, meyva v.saireyi zedelemek, azıcık çürütmek.

Berelenmek (*m*) Vurulmaktan çürümek; meyva gibi şeyler zedelenmek.

Bergamot (*i*) Portakal nev'inden güzelkokulu bir meyva.
Bergüzar (*i*) Yadigâr olmaküzere verilen hediye.
Berhane (*i*) Büyük ve intizamsız ev, konak v.s.
Berhava (*s*) Havaya kalkan. —*olmak* Havaya kalkmak.
Berhurdar(*s*)Kutlu, mutlu.
Beri (*s*) Kurtulmuş; pak, temiz; borcu kalmamış olan; bir ilişiği olmıyan.
Beri (*zr*) Bu tarafta, yakında; daha yakın. (*s*) Yakında bulunan. (*i*) Yakında,bu tarafta olan;başlıyarak, itibaren.
Beriki (*s*)Butaraftaki, yakındaki.
Berrak (*s*) Pek parlak;saf; bulutsuz, açık.
Berrî, Berriye (*s*) Karaya mensup. *Berrî asker* Karaaskeri. *Berrî kuvvet* Karakuvveti.
Bertaraf (*s*) Ortadan kaldırılmış ; şöyle dursun ! — *et* Ortadan kaldırmak.
Berzah (*i*) İki karayı biribirine bağlıyan ve iki denizi biribirinden ayıran dar yer.
Besa (*i*) Arnavutların yemini; biribirinin kanını içen hasımlar arasında bir vakit için mütareke.
Besalet (*i*) Yiğitlik, kahramanlık, şecaat.
Besbelli (*s*) Pek aşikâr, pek açık, çok zahir.
Besili, besli (*s*) Mahsusan besletilmiş, semirtilmiş, tavlatılmış.
Besleme (*i*) Yedirip içirme; yetiştirme; semirtme, boğazıtokluğuna hizmetçi kız; altı ve etrafı doldurulmuş şey.
Beslemek (*m*) Yiyip içeceğini tedarik et.; yedirip içirmek; semirtmek.
Beslenmek (*m*) Yiyip içmek; semirmek, tavlanmak.

Beste(*s*) Bağlanmış, bağlı;bir şarkının, bir manzumenin, bir operanın nağmesi, makamı, ahengi.

Besmele(*i*)Bismillâh cümlesi.

Bestekâr (*i*) Şarkı ve tiyatro manzumelerine makam ve ahenk uyduran musikişinas.

Bestelemek (*m*) Şarkı ve tiyatro manzumelerine makam ve ahenk uydurmak.

Beş (*s*) Dörtten sonra gelen sayı.

Beşaret (*i*) İyi bir haber verme, müjde.

Beşaşet(*i*) Güleryüzlülük.

Beşbıyık (*i*) Muşmula, döngel.

Beşer(*s*) Herbirinde veya herdefasında beş.

Beşer (*i*) Adam, insan.

Beşere. (*i*) Derinin dıştabakası.

Beşik (*i*) Küçük çocukları içine yatırıp sallıyarak uyuttukları bildiğimiz salıncaklı yatak.

Beşinci (*s*) Dördüncüden sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

Beşleme (*i*) Beşkat etme.

Beşli (*s*) Beş sayısını havi olan. (*i*) İskambilkâğıdında beşbeneklisi.

Beşlik (*i*) Beş lira v.s. kıymetinde; beştaneli;beşsayılı.

Beşuş (*s*) Güleryüzlü.

Bet (*s*) Kötü, fena; çirkin, soğuk. (*i*) Kötülük, fenalık.

Bet(*i*) Beniz, çehrerengi.

Beter (*s*) Daha kötü, daha fena; daha fena hal.

Beton (*i*)Dondurma harç.

Betonarme (*i*) Dondurma harçla yapılan bina.

Bevli*i*Sidik,idrar,küçükçiş

Bevvap (*i*) Kapıcı, mektepkapıcısı.

Bey (*s*) Okuyupyazma bilenlere verilir bir un-

van; asılzade; iskambil-kâğıdında birli; aşıkkeğinin dört yüzünden biri.

Beyaban (*i*) Çöl, badiye.

Beyan (*i*) Açık söyleme, anlatma —*et.* Söylemek, anlatmak. — *name* Pusla, bordro.

Beyarı (*i*) Arıkovanında bütün arılara kumanda eden dişiarı.

Beyaz (*s*) Ak (*i*) Aklık.—*et.*, —*a çekmek* Bir müsveddeyi temize çekmek.

Beyazımsı (*s*) Beyaza **Bezazımtırak** (*s*)çalar,ak gibi görünen.

Beyazlanmak (*m*) Ağarmak, aklanmak.

Beyazlatmak (*m*) Ağartmak, aklatmak.

Beyazlık (*i*) Aklık.

Beyefendi (*s*) Hürmet için hem bey, hem de efendi kelimelerinin beraber kullanılan şeklidir.

Beygir (*i*) Enenmiş, hadım edilmiş at:yükhayvanı, araba çeken v.s.işler gören at.

Beyhude (*s*) Nafile, boş, faydasız;boş yere, nafile.

Beyi (*s*) Satma, satış. — *et.* Satmak.

Beyin (*i*) İnsan ve hayvan kafası içinde bulunan madde ki sinirlerin merkezi olduğundan his ve şuur mahallidir,dimağ, mağz; akıl, şuur, fehim, zekâ,idrak. —*sizlik* Akılsızlık, ahmaklık. —*li* Akıllı, zeki.

Beyit (*i*) İki mısradan ibaret nazım, ev, hane.

Bey'iye (*i*) Bir satıcının sattığı mal bedelinden aldığı hisse, ondalık.

Beylik (*i*) Bey sıfatı, unvanı;ağalık:prenslik,emaret; hükûmete ait, mirî.

Beylikçi (*i*) Saltanat devrinde Divanıhümayun kalemi müdürü.

Beyn (*zr*) Ara,aralık; be-

yinleri: araları(arada, araya).

Beytutet etmek(*m*) Gecelemek, geceyi bir yerde geçirmek.

Beyyine (*i*) Kuvvetli delil, ispat. *Tahrirî* —Senet v.s.

Beyza (*s*) Ak, beyaz.

Beyzade (*s*) Beyoğlu; babası büyükrütbeli olan; soylu, asılzade.

Beyzî (*s*) Uzunca yuvarlak, değirmi, yumurta şeklinde.

Bez (*i*) Başlıca çamaşır, çarşaf v.s. yapılmıya mahsus pamuk veya keten dokuma.

Bez (*i*) Boyunda, koltukaltı ve kasık gibi yerlerde bulunan oynak taneler, gudde.

Bezek (*i*) Süs. —*çi* Gelinleri donatıp giydiren kadın.

Bezelye (*i*) Nohut nev'inden bildiğimiz sebze.

Bezenmek (*m*) Süslenmek.

Bezgin (*s*) Bıkmış, usanmış, bezmiş; fütur getirmiş, meyus.

Bezir (*i*) Ketentohumu. —*yağı* Ketentohumu yağı.

Bezletmek (*m*) Gönül rızasile vermek, esirgemiyerek bolbol sarfetmek.

Bezm (*i*) Sohbet meclisi; işretâlemi.

Bezmek (*m*) Usanmak, bıkmak; bıkıntı gelmek, fütur getirmek.

Bezzaz (*i*) Bez v.s. dokuma satan adam.

Biat (*i*) Bir hükümdarın hükûmetini tasdik edip ona sadakat göstermeyi taahhüt etme.

Biber (*i*) Yakıcı siyahımtırak bildiğimiz habbecik ki tozu yemeğe konur. (Karabiber; kırmızıbiber).

Bıcılgan (*i*) Demir deliklerini cilâlamıya mahsus

alet; gözleri parlak (çocuk).

Bıçak (*i*) Çelikten yapılan keskin alet.—*çı* Bıçak yapan ve satan adam;adam vuran.

Bıçaklamak (*m*) Bıçakla kesmek; adam vurmak, yaralamak, öldürmek.

Biçare (*s*) Çaresiz kalmış, zavallı.

Bıçkı (*i*) Testerenin büyüğü, iridişli testere.

Biçilmek (*m*) Bıçkı ile kereste yarılmak; kesilmek (elbise);orakla ekin kesilmek.

Biçim (*i*) Şekil; tarz.—*li* Şekliyerinde; endamıgüzel, yakışıklı. — *siz* Şekilsiz, çirkin, yakışıksız.

Biçmek (*m*) Kesmek;yarmak, bölmek (kereste); ölçüp kesmek(elbise v.s); ekinkesmek, hasat et.

Biçtirmek (*m*)Kestirmek; yardırmak; esvap yaptırmak.

Bıdaa (*i*) Sermaye; bilgi; malûmat.

Bidar (*s*) Uyanık. —*î*,— *lık* Uyanıklık.

Bid'at (*i*) Dine ait olup sonradan konulan şeyler; iyi veya kötü yenilik.

Bidayet (*i*) Başlama,başlangıç; evvel, iptida.

Bidon (*i*) Gazyağı ve benzin tenekesi.

Bigâne (*s*) Yabancı. — *kalmak* Yabancı durmak.

Bigayrihakkın (*h*) Haksız olarak, haksızlıkla.

Bihakkın (*h*) Haklı olarak; lâyıkı ile, tamamile.

Bihuş (*s*) Aklı başından gitmiş, baygın; şaşkın.

Bikes (*s*) Kimsesiz, bakımsız; öksüz, yetim. — *lik* Kimsesizlik, bakımsızlık; öksüzlük.

Bıkılmak (*m*) Usanılmak, bıkıntı getirmek.

Bıkıntı (*i*)Usanç, bezginlik. — *gelmek* B. **Bıkmak**.

Bikir (*s*)Kızoğlankız, kızlığı bozulmamış. (*i*) Kızlık, kızoğlankızlık.

Bıkkın (*s*) Usanmış, bıkmış, bezmiş.—*lık* Usanç, bezginlik.

Bıkmak (*m*) Usanmak, bezmek.

Bıktırmak (*m*) Usandırmak, bezdirmek.

Bilâkis (*h*) Aksine olarak, zıddına olarak.

Bilâhare (*zr*) Sonra. (—*geldi* Sonra geldi).

Bilât (*i*) Beldeler, şehirler, kasabalar.

Bilcümle (*s*) Hep, bütün.

Bildik (*i*) Tanıdık, yabancı olmıyan.

Bıldır (*i*)Geçen sene, bir yıl evvel.

Bıldırcın (*i*) Sonbaharda avlanan bildiğimiz kuş.

Bildirilmek (*m*) Anlatılmak;haber verilmek, yazılmak.

Bildirmek (*m*) Anlatmak; haber vermek, yazmak.

Bile (*e*) Beraber; hattâ, velev.

Bilek (*i*) Elin kola birleştiği yerdeki oynak, dirsekten aşağı olan oynak yeri.

Bileği(*i*)Makas, bıçak gibi kesici aletleri bileyen alet.— *taşı* Bilemeğe mahsus olan taş.

Bilemek(*m*) Makas,bıçak gibi şeyleri bileğitaşına sürüp veya çarkına tutup keskinletmek.

Bilenmek (*m*) Bileğitaşına sürülüp veya çarkınan geçirilip keskinlenmek.

Bilet (*i*) Vapur, tramvay gibi yerlerde para mukabilinde alınan ve sorulduğu vakit gösterilmesi iktıza eden basılmış kâğıt.

Biletmek (*m*) Makas, bıçak gibi şeyleri bileğiciye keskinletmek.

Bilezik (*i*) Kadınların bileklerine taktıkarı halka; kuyuağzına konulan yek-

pere taşhalka.

Bilgi (*i*) Malûmat, ilim.—*li* Malûmatlı, âlim. —*sız* Malûmatsız, cahil.

Bilgiç(*s*)Âlimlik satan,bilgi taslıyan.

Bilgilik (*i*) Alâmet, nişan.

Bilhassa(*zr*) Hususile,hususa; ayrıca hususî olarak, mahsusan.

Bilinmek (*m*) Tanılmak; malûm olmak;kabul olunmak, makbule geçmek.

Bilinmez (*s*) Anlaşılmaz; takdir olunmaz.

Bilişmek (*i*) Biribirini bilmek, öğrenmek,tanışmak.

Billûr (*i*) Elmas gibi şeffaf ve parlak taş, buna taklit olarak yapılan has cam; elmaştraş.

Bilmece (*i*) Başkalarına hallettirilmeküzere söylenen kapalı söz,muamma.

Bilmedik (*s*) Bilmiyen;(*i*) Bilinmiyen şey.

Bilmek (*m*) Malûmu ol.; öğrenmek; tanılmak, hatıra getirmek;zannetmek; muktedir olmak; me'sul tutmak.

Bilmez (*s*) Bilmiyen, cahil.

Bilmeyiş (*i*) Bilmemeklik, cehil, cahillik.

Bilûmum (*s*) Hep, cümleten, bütün, cümle.

Bimuhaba(*zr*) Düşünmeden, çekinmeden.

Bin (*s*) On kere yüz(1000); binmek mastarının emri-hazır sigası.

Bina (*i*) Yapı;yapma. —*et.* Yapı yapmak; kurmak.

Binaberin(*e*) Bununüüzerine, binaenaleyh.

Binaen (*h*) Dayanarak,bina ederek.

Binaenaleyh (*e*) Öyleyse, bundandolayı, binaberin.

Binbaşı(*i*)Bin kişiden mürekkep olan bir tabura kumanda veren zabit.

Bindirmek (*m*) Oturtmak; fiatı artırmak.

Binek (*s*) Binmeğe mahsus.
Binekatı (*i*)Binmeğe mahsus hayvan, at.
Binektaşı(*i*)Hayvana binmeğe mahsus yapılan set, konulan yüksek taş.
Biner(*s*) Herbirinde veya herdefasında bin.
Bıngıldak (*i*) Yenidoğan çocuğun başının yumşak olan yeri.
Bıngıldamak (*i*) Hafifçe oynayıp sallamak.
Binici (*s*) Binmede usta olan süvari. —*lik* — Binmede ustalık, süvarilik.
Binihaye (*s*) Sonsuz, nihayetsiz, tükenmez.
Binilmek (*m*) Oturulmak (ata; arabaya v. s. ye)
Bininci*s*Bin derecede olan
Biniş(*i*) Ata binmek; eskiden ata binildiği zaman giyilen resmî elbise;geniş cüppe.
Binlik (*i*) Bin kuruş v s. kıymetinde olan, bin arşın v.s. boyunda, bin okka ağırlığında olan, iki okkadan fazla olan şişe, galon.
Binmek(*m*)Oturmak(hayvan, vapur v. s. ye); fiat yükselmek.
Bioloji (*i*) Uzvî cinsimlerin hayatından bahseden ilim, hayatiyat.
Biperva(*s*) Birşeyden çekinmez, sakınmaz, korkmaz,sakınmıyarak, korkmıyarak.
Bir (*s*) Sayının en ufağı, ilki; farksız, müsavi.
Bira (*i*) Arpasuyu, bildiğimiz içki.
Birader (*i*) Erkekkardeş; dost, ahbap.
Biraderane (*s*) Kardeşçe, kardeş gibi; dostça, dostane.
Birahane (*i*) Bira içmeğe mahsus kazino.
Bırakılmak(*m*) Elden atılmak, terkolunmak.
Bırakmak (*m*) Elden at-

mak, terketmek, vazgeçmek;komak;teslim etmek müsaade etmek; boşamak (zevce).

Bıraktırmak (*m*) Elden attırmak, terkettirmek ; boşatmak.

Biraz (*zr*) Azcık, azacık, cüz'î; azvakit.

Birçok (*s*) Hayli,çok miktarda, birtakım.

Birden(*zr*) Bir defada;beraber, birlikte.

Birdenbire (*zr*) Ansızın.

Birebir (*s*) Pek tesirli, faydalı (ilâç).

Birer (*s*) Herbirine bir, yahut herdefasında bir; teker. *Birer birer* Teker teker.

Biri (*zm*)Birisi, birkimse.

Biribiri(*zm*)Yekdiğeri.*Biribirine* Yekdiğerine.

Biricik (*s*) Birtanecik, yegâne, tek.

Birikinti(*i*) Birikip yığılan şey, çörçöp.

Birikmek (*m*) Toplanmak, yığılmak.

Biriktirmek (*m*) Toplamak; cemetmek.

Birinci (*s*) İlkevvel; evvelâ; en ileri olan, başta bulunan.

Birisi(*zm*)Biri, kimi, bir adam.

Birkaç (*s*) Birden ziyade.

Birleşmek (*m*) Bir olmak; bir yere girmek, toplanmak.

Birli (*i*) İskambilkâğıdında,tavla zarında bir pullu.

Birlik (*i*) Bir olma, teklik; toplanış; cemiyet, klüp.

Birlikte (*zm*) Beraberce, hepberaber.

Birtakım(*s*) Birkısım, bir alay; birçok.

Bisiklet (*i*)Şeytanarabası, ikitekerlekli velosipet.

Bismillâh (*i*) Allahın ismile, başlıyorum.

Bit (*tb*) Kehle. *Tahta —i* Tahtakurusu. — *pazarı* Eskipüskü, kullanılmış elbise ve bunlar gibi şey-

ler satılan pazar.
Bitap (*s*) Kuvvetsiz, takatsiz; yorgun argın.
Bitaraf (*s*) Hiçbir taraftan olmıyan. — kalmak.
Bitevi (*s*), **Biteviye** (*s*) Bütün, tekmil; yekpare; boyuna, birdüziye.
Bitik (*s*) Bitmiş, mahvolmuş; ümitsiz (*halibitik*).
Bitik (*i*) Yazılmış şey, mektup, yazı.
Bitikçi (*i*) Yazıcı, kâtip, muharrir.
Bitirim (*i*) Bitirme, tamamlanma, ikmal; son, nihayet, encam.
Bitirme (*i*) B. **Bitirim** (İlk manalarda); (*s*) Götürü, kesme (pazarlık).
Bitirmek (*m*) Sona erdirmek; mahvetmek;yetiştirmek (nebat).
Bitişik (*s*) Biribirine yapışacak surette yakın, kavuşuk; muttasıl, yanındaki (ev v.s.).
Bitişmek (*m*) Biribirine dokunacak surette yaklaşmak, kavuşmak.
Bitiştirmek (*m*) Yaklaştırmak, kavuşturmak.
Bitkin(*s*) Bitmiş, mahvolmuş, takati kalmamış.
Bitlemek(*m*) Bitleri ayıklayıp kırmak.
Bitlenmek (*m*)Kendi bitini ayıklayıp kırmak;üstünde,başında bit bulunmak.
Bitli (*s*) Üstünde bit bulunan, kehleli.
Bitmek (*m*) Sona ermek, hitam bulmak; tükenmek; mahvolmak.
Bittabi (*zr*)Tabiatile, şüphesiz, elbet, elbette.
Bitüm (*i*)Topraktan çıkarılan sarımtırak veya siyahımtırak zift.
Bityeniği (*s*) Gizli kusur, gizli ayıp.
Bıyık (*i*) Erkeklerin üstdudakları üzerinde biten kıllar. —*lı* Bıyığı olan, bıyıkları gelmiş, büyümüş.—*sız*Bıyığı çıkmamış

Bıyıklanmak (*m*) Bıyıkları çıkmak;büyümek,adam sırasına girmek.

Biz (*zm*) Şahsî zamirin cem i mütekellimi, söz şöyliyen ile arkadaşları.

Biz (*i*) Kunduracı v.s. nin iğne geçirecekleri yeri delmeğe mahsus tahtasaplı sivri demirden küçük bir alet:pek sivri şey.

Bizar (*s*) Bıkmış, usanmış olan.

Bizim (*zm*) «Biz» şahıs zamirinin muzafiileyhidir.

Bizimki (*zm*) Mülkî zamirinin cemi mütekellimi; bize ait olan.

Blöf (*i*) Avundurmak için söylenen söz.

Blûz(*i*)Kalın bezden amelegömleği; kadınların ince ketenden,ipekli ve yünlü kumaştan giydikleri kısa iç elbisesi.

Boa (*i*) Altı metre uzunluğunda zehirsiz ve insana salmaz yılan.

Bobin (*i*) Elektrik cereyanını geçirmek için üzerine madenî ince tel sarılan içikovuk makara. *Kâğıt bobini* Tahtadan büyük bir üstüvaneye sarılmış olan matbaa kâğıdı.

Boca (*i*) Devirme, döndürme; aktarma.—*et.*Birden çevirip aktarmak. *Orsa*— Gemi gibi bir sağa, bir sola gitme.

Bocalamak(*m*)Gemi sağtarafa, sancağa dönmek; söz söylerken şaşırmak, saçmalamak.

Bocurgat (*i*) Ağır şeyleri, yükleri kaldırmak için manivelâ ile döndürdükleri alet.

Bodrum (*i*) Binaların en alt katı, mahzen, izbe.

Bodur (*s*) Pekkısaboylu, boysuz; alçak (ağaç). —*luk* Kısaboyluluk,boysuzluk; alçaklık (ağaçta).

Boğa (*i*) Sığıraygırı, to-

sunun büyüğü.

Boğan (*s*) Boğazı sıkıp öldüren; suya atıp öldüren.

Boğası (*i*) Astar; astarlık bez;ince amerikanbezi.

Boğaz (*i*) Gırtlağın yukarı kısmı; gerdan; şişe gibi şeylerin dar ve boğuk yeri; dar geçit; derbent, çayağzı; yiyecek, yem.

Boğazici (*i*) İstanbul boğazı, Sarayburnundan Karadenize kadar olan boğaz, bosfor, İstanbul boğazının iki sahili.

Boğazkesen (*s*) Su ile beraber yapılan hisar, boğazları muhafaza için yapılan kale ve tabya.

Boğazlamak (*m*) Boğazından kesmek (insan, hayvan).

Boğazlıyan (*s*) Batakane, batakçı yeri.

Boğazlı (*s*) İştahlı, çok yiyen, iştahıçok.

Boğazsız (*s*) İştahsız, az yiyen, iştahıaz.

Boğmaca (*i*) Çocuklara arız olan şiddetli öksürük. — *öksürüğü.*

Boğmak (*i*) Boğum yeri, mafsal.

Boğmak (*m*)Elile, ip v.s. ile boğazı sıkıp öldürmek; suya daldırıp öldürmek, garketmek.

Boğuk (*s*)Boğulmuş; yeraltından gelir gibi (ses).

Boğulmak (*m*) Boğaz tıkanmakla ölmek; suda garkolmak; zor nefes almak; çok sıkılmak.

Boğum (*i*)Boğulmuş yer; kemiklerin oynakyeri mafsal; kamış gibi nebatların düğümü.

Boğumlu (*s*) Mafsallı;düğümlü (nebat).

Boğun (*i*) Kubbe ve tavanlarda dumanı çeken delik.

Boğunuk (*s*) Boğuk; kapanık (yer).

Boğuşmak (*m*) Biribirinin boğazına sarılarak hayvanlar gibi güreşmek ve oynaşmak; çekişmek.
Boğuntu (*i*) Boğulma; sıkıntı; kandırıp aldatma.
Bohça (*i*) Eşya sarmağa mahsus dörtköşeli kumaş; seçme ve ufak denk halinde tütün.
Bohçalamak (*m*) Bohçaya sarmak, bohça içine istif etmek.
Bok (*i*) İnsan ve hayvan tersi, kazurat,necaset.
Boks (*i*)Yumrukoyunu yarışı.
Boksör (*i*) Yumrukoyununda usta,boksoynıyan.
Bol (*s*) Geniş;çok. *Bol bol* Ferah ferah; ziyadesile.
Bolalmak (*m*) Bollanmak; genişlenmek.
Bollanmak (*m*) Genişlemek,enlenmek;çoğalmak; bereketli olmak.
Bollaşmak (*m*) Genişlenmek,enlenmek;çoğalmak.
Bollatmak (*m*) Genişletmek;enletmek;çoğaltmak.
Bolluk (*i*) Genişlik; enlilik; çokluk.
Bolşevik(*i*) Rusyada halk hükûmeti esasınca yapılan bir fırka.
Bomba (*i*) İçi barut v. s. dolu patlıyan fitilli madde, kumbara.
Bombacı (*i*) Kumbaracı, bomba yapan; bomba atan asker.
Bombardıman (*i*) Bomba ile bir kaleyi(v.s.)dövme, topatutma.
Bombon(*i*) Şekerleme,yenilen şeker. *Türk—u* Türk şekeri.
Bomboniyer (*i*) Şekerlemekutusu.
Bomboş(*s*)Tamamile boş, büsbütün boş.
Boncuk (*i*)Süs olarak takılan, delikli renk renk cam kürecikler: nazarboncuğu.
Bonjur (*lb*) Sabahlar hay-

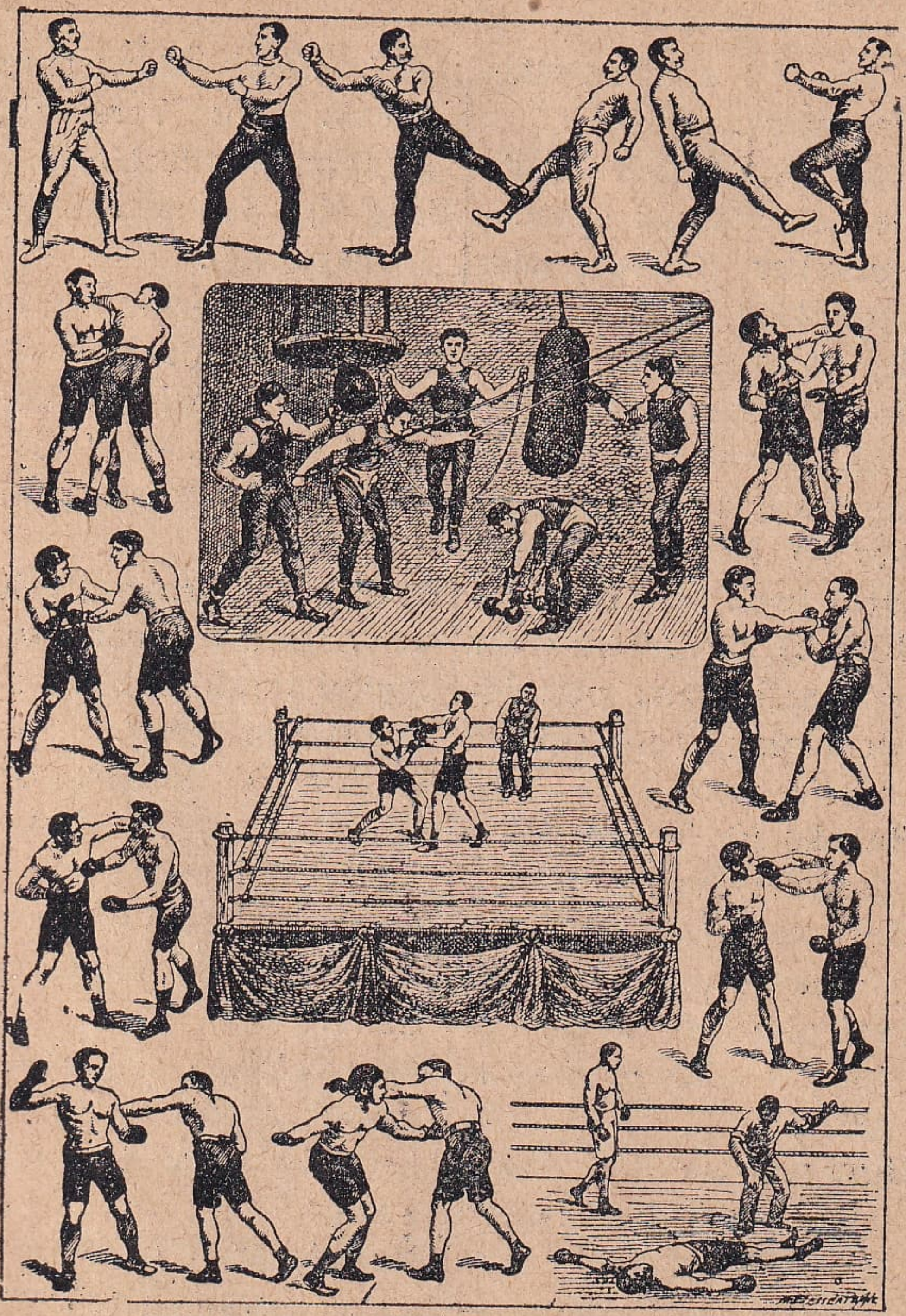

Boks

rolsun, sabahışerifler hayrolsun.

Bono (*i*) Bedeli hâmiline ödenir ticarî senet.

Bonsuvar (*tb*) Akşamlar hayrolson, akşamışerifler hayrolsun.

Bor(*i*)İşlenmez geniş toprak, çorak yer; bulanık suyun kapta bıraktığı pas.

Bor (*i*) Kimyevî ve madenî basit bir cisim.

Bora (*i*) Birdenbire çıkan poyrazfirtınası; pek şiddetli rüzgâr; çok şiddetli tekdir, azar

Boraks (*i*) Tenkâr, kuyumcumadeni, alçıtaşı.

Borazan (*i*) Askerî dairelerde boru ile emreden nefer; harpte kumandanın yanından ayrılmıyan nefer.

Borazanbaşı (*i*) Asker kıt'alarında borazanları idare eden zabit.

Borç (*i*) Ödünç alınan para, verecek, deyn;vazife. —*et.*, *almak* Ödünç para almak. —*lu* Verecekli, medyun; vazifesi olan.

Borç (*i*) Sebzesibol etli rusyemeği.

Borçlanmak (*m*) Borcagirmek,ödünç para almak.

Borda(*i*) Geminin başkısmının dışyanı. — *et.* Gemiyi başyan tarafına yanaştırmak.

Bordro (*i*) Hesapcetveli, beyanamesi; maaş sahipleri tarafından her ay imzalanan cetvel.

Bordür (*i*) Süslü kenar; resim çerçevesi; fistan v.sairenin kenar süsü.

Borsa (*i*) Sarraf muamelerini gören nimresmî daire.

Boru (*i*) İçiboş üstüvane, embube, nefesle çalınır bir çalgı aleti; boş şey, saçma.

Boruçiçeği (*i*) Boruya benzer morumsu bir çiçek.

Borucu (*i*) Boru yapan

ve satan; tulumbanın hortumu ucundaki boruyu tutup su veren adam.

Bos (*s*) Boy, boybos. [Daima müradifi olan (boy) kelimesile peraber kullanılır.

Bosfor (*i*) Boğaziçi, İstanbulun Karadenizboğazına giden iki taraflı köyleri.

Bostan (*i*) Sebzebahçesi; kavunkarpuz. —*cı* Sebzebahçıvanı ; eskizamanda sarayları muhafaza eden asker.

Boş(*s*) içinde kimse veya birşey olmıyan, hâli; manasız, beyhude; boşanmış, biribirinden ayrılmış karı koca;kiracısız(ev);işsiz(adam).Boşuna, nafile.

Boşalmak (*m*)Boş olmak; ırmak v.s. akmak.

Boşaltmak (*m*) Birşeyin içindekini çıkarıp boşbırakmak, tahliye et.; kaptan kaba aktarmak; (tabanca v.s. atmak.

Boşamak (*m*) Karı koca biribirini bırakmak, biribirinden ayrılmak.

Boşanmak(*m*) Kurtulmak (hapisten); şiddetle, yağmur yağmak;akmak(kan) ayrılmak (karı koca).

Boşboğaz (*s*) Sırsaklamaz; geveze, lâfazan.

Boşboğazlık (*i*) Gevezelik, lâfazanlık.

Boşlamak (*m*) Bırakmak, elçekmek, vazgeçmek.

Boşluk (*i*) İçinde birşey bulunmamaklık, hâlilik; açıklık.

Boşta(*s*)İşsiz; açıkta,boşgezen; azlolunmuş.

Boşuna (*s*) Nafile, faydasız, beyhude.

Boy (*i*) Uygunluk, yüksekliğ; bedenin yüksekliği, kamet.

Boya (*i*) Renkvermek için kullanılan nebatî ve madenî madde. —*sı atmak* Solmak.

Boyacı (*i*) Boya yapan ve satan; boyayan san'atkâr. Boya süren (adam). *Lostra* —*sı* Kunduraboyacısı.

Boyahane (*i*) Boya fabrikası, boyacıdükkânı.

Boyalamak (*m*) Boya sürmek; boya fıçısına sokmak, lekelemek.

Boyalatmak (*m*) Boyaya vermek, boya sürmek.

Boyalı (*s*)Boya sürülmüş. boyalanmış, boyasürülü.

Boyama (*s*) Boyanmış, boyasürülü, hasolmıyan; sahte; yapmarenk.

Boyamak (*m*) Boya sürmek, boyaya batırarak renkvermek, boyalamak, *göz*— Aldatmak.

Boyan (*i*) Meyankökünün ağacı —*balı*Meyanbalı.—*kökü* Meyankökü.

Boyanmak (*m*) Boya vurulmak,sürülmek. *kana*— Ortalık kan içinde kalmak.

Boyatmak (*m*)Boya vurdurmak, sürdürmek; boyalatmak.

Boykot (*i*) } Siyasî bir
Boykotaj (*i*) } fikirden dolayı alışverişi kesme; münasebeti,alâkayı kesme

Boylanmak (*m*) Uzanmak,boy atmak;para vermek.

Boylatmak (*m*)Uzatmak, boyattırmak; uzağa yollamak, koşturmak.

Boylu (*s*)Boyu olan,uzun.

Boynuz (*i*) Bazı hayvanların başı üzerinde tırnak gibi sert maddeden uzunca sivri veya kıvrık uzuv.

Boynuzlu (*s*) Boynuzu olan; karısı namussuz olan; namussuzluğa vasıta olan.

Boyskavt (*s*)İzci; izcilik.

Boyun (*i*) Başı bedene bağlıyan uzuv;şişe v.sairenin yukarı kısmı.—*borcu* Vazife. —*bağ* Kravat; tasma.

Boyuna (*i*) Kayıklarda dümen yerine kullanılan yarım kürek; (*zr*)daima,-durmaksızın, ardısıra.

Boyunburan (*i*) Sarı asmaya benzer benekli bir kuş, şakrak.

Boyunduruk (*i*) Öküz, manda gibi hayvanların boyunlarına takılan ağaç çerçeve; zorbalık.

Boz (*s*)Toprak, devetüyü-renginde, hakî.

Boza (*i*) Darıhamurundan yapılmış ekşimsi meşrup.

Bozarmak (*m*) Bozrengini almak. (*Kızarıp bozarmak.* Renk renk ol.; mahçup olmak.

Bozbakkal (*i*) Ardıçkuşuna benzer baharkuşu.

Bozca (*s*) Bozrengine çalar, bozumsu.

Bozdoğan (*i*) Doğankuşunun bir nev'i; topuz; iyi cins bir armut.

Bozdurmak (*m*) Biri vasıtasile bozmak; harap ettirmek; ufaklık yapmak.

Bozgun(*s*) Bozulmuş, perişan; (*i*) muharebede yenilme. — *vermek* Yenilmek, mağlûp olmak.

Bozgunluk (*i*) Bozulma; perişanlık; yenilme, mağlûp olma.

Bozmak (*m*) Düşmanı altüstetmek; harap et.; işlemez bir hale getirmek, feshetmek; kızlığını izale et.; *Ağız* — Sövmek.

Bozrak (*s*) Bozrengine çakar, bozca.

Bozuk (*s*) Bozulmuş; işlemez; harap; nizamsız; kokmuş; ufaklık,ufak(para)ahlâksız. *Çiçekbozuğu* Çopur.

Bozukdüzen (*s*) Karışık, nizamsız, tertipsiz.

Bozulmak(*m*) Düzeni gitmek; harap olmak; işlemez bir hale gelmek; fesholunmak;fenalaşmak; kokmak(yemek v.s.);bozgun vermek, yenilmek.

Bozum (*i*) Bozma, harap etme.
Bozumca *i*)Kertenkelesoyundan bir hayvan.
Bozuntu(*i*) Bozulmuş birşeyin kalan kısmı, enkaz, döküntü.
Bozuşmak (*m*) Araları açılmak, araya soğukluk girmek, düşman olmak.
Bozuşturmak (*m*) Aralarını açmak, dost iken düşman ettirmek.
Bozuşuk (*s*) Araları açılmış, düşman olmuş.
Bozuşukluk (*i*) Ara açıklığı, soğukluk,düşmanlık.
Böbrek(*i*)Belkemiğinin alt tarafında bulunan ve sidik yapan -yumurta büyüklüğünde - uzuv,kilye.
Böcek (*i*) Küçük hayvan, haşarat. *İpekböçeği* İpek yapan böcek.
Böcekkabuğu *i*) Mavi ile yeşil arasında güzel ve parlak bir renk.
Böceklenmek (*m*) Bitlenmek, böcek peyda et.
Böcekli (*s*) Böceklenmiş, böcek peyda olmuş.
Börülce (*i*) Küçük ve yuvarlaktaneli bir cins fasulye.
Böğür (*i*) İnsan ve hayvan bedeninin koltuk ile oylukları arasındaki iki yanı. *Dağın—ü*Dağınyanı.
Böğürmek (*m*) (Sığır manda, deve gibi hayvanlar) bağırmak.
Böğürtlen (*i*) Kırmızımsı bir meyva veren dikenli bir çalı, mormeni çalılığı ve meyvası.
Böğürtmek (*m*) Eti saklamak için yarıpişirmek, sebzeyi ateşte azıcık pişirip öldürmek.
Böğürtü (*i*) Sığır ve bugibi hayvanların bağırması.
Bölme (*i*) Ayırma; kesme; bir binanın araduvarları, tahtaperdeleri; bir binanın taksimatı.

Bölmek (*m*) Parçalara ayırmak, taksim et.; ikiye ayırmak; iki parça et.
Bölük (*i*) Paralanmış bir-şeyin herbir kısmı; pay, hisse; daire, oda.
Bölünmek (*m*) Ayrılmak, taksim olunmak; ikiye ayrılmak.
Bölünmez(*s*) Parçaya ayrılmaz, taksim olunmaz, kabilitaksim olmıyan.
Bölüşmek (*m*)Paylaşmak, aralarında taksim et.; kırışmak (kâr).
Bön (*s*) Şaşkın, avanak, ahmak.
Börek (*i*) Hamurdan yapılan bildiğimiz yemek.
Böy(*i*) Uzunayaklı bircins zehirli örümcek.
Böyle (*zr*)Bunungibi, bir tarzda. *Bundan* — Bundansonra.
Bravo (*n*) Aferin, aferim, aşkolsun.
Brehmen (*i*) Hint dini ruhanî reisi.
Briçka (*i*) Tekatlı üstüaçık tenteli yazarabası.
Brik (*i*) İkidirekli küçük yelkengemisi.
Briç (*i*) Bir kâğıtoyunu.
Briyantin (*i*) Saçları parlatan kokulu yağ.
Brom (*i*) Denizsuyundan çıkarılan fenakokulu basit bir cisim.
Bromür(*i*) Bromun başka bir basit cisimle terkibi.
Bronşit (*i*) Akciğerborusunun iltihabı, fena öksürük.
Bronz (*i*) Bakır, kalay ve çinko halitası.
Broş(*i*)Elmaslı büyük iğne
Bu (*s,zm*)Yakını gösteren işaret sıfatı; işaret zamiri.
Bucak (*i*) Köşe, zaviye. *Ucu —ğı yok* Pek geniş.
Bucuk (*i*) Hazreti İsanın doğumyortusu, küçük paskalya.
Buçuk (*s*) Yarım, nısıf, nim. *Yarıbuçuk* Cüz'îce, birmiktar.

Buda(*i*)Hindistanta «Buda»mezhebinin müessisi.
Budacık(*i*) Küçük budak.
Budak (*i*) İnce ve küçük dal; ağaçta ve tahtada göz, dal yeri.
Budaklanmak (*m*) Dallar, budaklar sürmek, dallanmak.
Budala (*s*) Akılsız, ahmak, bön; divane. *Para — sı* Para divanesi, parayı çok seven.
Budama (*i*) Ağacın fazla dallarını,budaklarını kesme; etin iyi yerlerinden kesip alma.
Budamak(*m*) Ağacın fazla dallarını, budaklarını kesmek. *Asma* — Boş lâkırdı söylemek.
Budanmak (*m*) Ağacın fazla dalları, budakları kesilmek.
Budatmak (*m*) Ağacın fazla dallarını,. budaklarını kestirmek.
Budism (*i*) Budanın Hindistanda kurduğu Budî mezhebi.
Budist (*s*) Budî mezhebine mensup olan adam.
Buğ (*i*) Baş olan, reis, âmir.
Buğday (*i*) Ekmek yapmıya yarıyan hububatın en başlısı.
Buğu (*i*) Kaynıyan sudan ve kuruyan ıslak şeylerden çıkan sulu hava, buhar.
Buğuhane (*i*) Koza böceklerini boğmağa mahsus fırın.
Buğulama (*i*) Buğuda pişirilen etyemeği.
Buğulamak(*m*)Buğu vermek, cam gibi şeylerin yüzünü buharla örtmek.
Buğulanmak (*m*) Buğu ile, buharla örtülmek.
Buğz (*i*) Sevmeme, kin, düşmanlık, adavet.
Buhar (*i*) B. **Buğu**. (— *makinesi*).
Buhran (*i*) Bir hastalığın

en şiddetli derecesi; bir işin tehlikeli hali.

Buhur (*i*) Tütsü; günlük.

Buhurdan (*i*) Tütsü yakmıya mahsus kap.

Buhurlamak (*m*) Tütsülemek, tütsüye tutmak.

Buhurlanmak (*m*) Tütsülenmek,tütsüye tutulmak.

Buhurlu (*s*) Tütsü gibi güzelkokulu.

Buhurluk (*i*) Tütsü, günlük v.s. kabı, buhurdan.

Bukağı, (*i*) Köstek, zincir, pranga; payvant.

Bukağılı (*s*) Bilekleri ak olan (at).

Bukalemun (*i*)Derisi türlü renkler gösterir bircins keler, kayakeleri; başka başka renk gösteren kumaş,şanjan;sebatsız,renk değiştiren adam.

Bukle(*i*) Kıvrılmış şaç,helezonî şaç.

Bulak (*i*) Yerden bulana bulana çıkan su, kaynak, pınar.

Bulama (*i*) Pekmeztatlısı.

Bulamaç (*i*) Un, yağ ve şekerle yapılan bir yemek.

Bulamak(*m*)Sıvamak,sürmek, yapıştırmak.

Bulandırmak (*m*) Karartmak; karıştırmak; su v.s. nin berraklığını gidermek, bulantı vermek.

Bulanık (*s*) Saf ve berrak olmıyan (su v. s.) kararlı (hava).

Bulanmak (*m*) Karışmak, kararmak, içi karışmak, altüst olmak.

Bulantı (*i*) Midenin karışıp kusacak hale gelmesi.

Bulaşık (*s*) Karışık;yıkanmamış,pis(su;yemek kapları),çirkef;sari(hastalık); sarkıntılık eden (adam).

Bulaşmak (*m*) Sürülmek, yapışmak; kirlenmek; sirayet et. (hastalık), geçmek; işe sarılmak; karışmak.

Bulaştırmak (*m*) Sürmek,

yapıştırmak;kirletmek;sirayet ettirmek(hastalığı).

Buldok(*i*)Dok denilen köpekten ufak, fakat ondan azgın ingilizköpeği.

Buldurmak (*m*) Kaybolan birşeyi arattırıp ele geçirmek; tedarik ettirmek.

Bulgari(*i*)Küçük tambura, saz.

Bulgu (*i*) Akıl ile bulmak istidadı; anlayış; buluş.

Bulgur (*i*) Kaynatılıp kurutulan buğday.

Bullak (*s*) Karışık, allak bulak— Altüst, karmakarışık.

Bulmak(*m*) Elde et.; ele-geçirmek; varmak (yaş), yetişmek; keşfet.; icat et. *Yüz* — Şımarmak.

Bulundurmak (*m*) Mevcut ve hazır olmasına dikkat etmek.

Bulundurulmak (*m*) Mevcut ve hazır olmasına dikkat edilmek.

Bulunmak (*m*) Kaybolan şey ele geçirilmek; meydana çıkarılmak; keşfolunmak; icat olunmak.

Bulunmaz (*s*) Pek nadir, ender; emsalsiz.

Bulunulmak (*m*) Mevcut olmak, tedarik edilmek; yardımına koşulmak.

Buluş (*i*) Bulma, akıllerdirme; keşif, icat.

Buluşmak (*m*) Biribirini bulmak; biribirine rasgelmek.

Buluşturmak (*m*)Biraraya getirmek; arayıp ele geçirmek.

Bulut(*i*)Havada toplanmış su buğusu ki yağmur ve kar olur.

Bulutlanmak (*m*) Bulut peyda et., bulutla kaplanmak, bulanmak; lekelenmek;göz dumanlı görmek.

Bulutlu (*s*) Bulutla kaplı, bulanık.

Bumbar (*i*) Koyun, sığır gibi hayvanların kalın-

barsağı ki içine kıyma doldurularak sucuk yapılır.

Bunak(*s*) Bunamış, atehgetirmiş, matuh, fertut.

Bunalmak (*m*) Şaşırmak, alıklanmak;dumandan v.s. den boğulmak.

Bunaltmak (*m*) Alıklatmak, şaşırtmak; duman boğmak, nefesi kesilmek.

Bunamak (*m*) Bunaklaşmak, atehgetirmek; alıklaşmak.

Bunamış (*s*) Atehgetirmiş, matuhlaşmış; alıklaşmış.

Bunca (*zr*) Buderecede, bukadar, çok.

Buncılayın (*zr*) Bukadar, bumiktarda; böyle, bu tarzda.

Bura (*zr*) Bu yer(burada, buraya, buranın; buraca) şekillerinde kullanılır.

Burak (*i*) Tenkârmadeni (kuyumcular ve kalaycılar kullanırlar).

Buram (*zr*) Çok şiddetli (buram buram kar yağıyor).

Buran (*i*)Yağmur ve karla karışık esen şiddetli rüzgâr.

Buranca (*i*) Sığırdili cinsinden bir nebat.

Burası (*zr*) Bu nokta,bucihet (*Burası iyi okunmalı*).

Bürç,burç (*i*) Kaleçıkıntısı ve kulesi,tabya;hisar,kule; güneşin medarının taksim olunduğu 12 kısımdan herbiri.

Burçak (*i*) Sığırlara yedirilen yuvarlaktaneli hububat, cılban.(*s*)Bükülmüş, lüle lüle. — — *saç.*

Burdurmak (*m*) Erkek hayvanı hadım ettirmek.

Burgacık (*i*) Karışık şey, dolaşık şey. (Kargacık burgacık yazı).

Burgu (*i*) Tahta v.s. delmeğe mahsus alet, küçük matkap.

Burgulamak (*m*) Burgu ile delmek.
Burjuvazi (*i*) Halkın orta sınıfı, ortahalliler takımı.
Burkulmak (*m*) Burulup incinmek.
Burkutmak (*m*) Uzvun birini vurup incitmek.
Burma (*i*) Çevirme, döndürme, kıvırma;enenmiş, idiş. (Burma kıvırcık).
Burmak (*m*) Döndürüp bükmek, kıvırmak, çimdiklemek; enemek, idiş etmek (hayvan). *Burmak* — Beğenmemek.
Burnuz (*i*)Arapların üstten giydikleri pek geniş ve kolsuz elbise; kadınların kırlarda giydikleri birnevi yeldirme.
Burtlak(*i*)Domuzyavrusu.
Buruk (*s*) Burulup incinmiş; buruşturucu.
Burun (*i*)Yüzümüzün ortasında çıkıntılı ve ikidelikli uzuv; uç: kalemin burnu, mumun burnu.
Burunduruk (*i*) Hayvanları tımar ederken burunlarını sıkmağa mahsus tahtakısaç.
Buruntu (*i*) Barsaklarda şiddetli sancı.
Buruşmak (*m*) Çekilip toplanmak; ekşi birşeyden dil kamaşıp çekilmek.
Buruşturmak (*m*) Ütüsünü bozmak *Yüz* — Surat asmak.
Buruşuk (*s*) Çekilip toplanmış; ütüsü bozulmuş.
Buse (*i*) Öpme, öpüş. — *çin olmak* Öpmek.
But (*i*)Bacağın kalın,topetli tarafı; yağsız lop et.
Butlan (*i*) Haksızlık;boşolma, boşluk; hükümsüzlük.
Buüt (*i*) Uzaklık, ıraklık. (mesafenin budü).
Buyruk (*i*) Emir, ferman; hüküm (Buyruk kulu).
Buyurmak (*m*)Emretmek; hükmetmek;küçükten büyüğe söylemek, demek;

gitmek; gelmek; almak; yapmak; yemek.

Buyurtmak(*m*) Bir arzuhali havale ettirmek.

Buyrultu (*i*) En yüksek resmî makamdan verilen emirname; küçük zabitlere rütbelerinin verildiğine dair resmî kâğıt.

Buz (*i*) Donmuş su; pek soğuk şey (—*bağlamak*, — *tutmak*, — *kesilmek*.)

Buzağı (*i*) Sütten kesilmemiş inekyavrusu.

Buzderyası (*i*) Donmuş deniz, Bahrimüncemit.

Buzhane(*i*) Buzluk; buzfabrikası.

Buzkıran (*i*) Buzları kırıp gemilere yol açan vapur.

Buzlanmak(*m*) Üstü donmak; ayna v.s. dumanlanmak; buzlu gibi görünmek.

Buzlu (*s*) Buz bağlamış, buz tutmaz; çok soğuk.

Buzlucam(*i*) Üzerine buz gibi bir madde sürülmüş olan cam, şeffaflığı kaybolan cam.

Buzluk (*i*) Buzhane, buzfabrikası.

Bücür(*s*)Ufaktefek(adam) bodur, kısaboylu.

Büfe (*i*) Sofra takımlarına mahsus dolap; hususî mahallerde istasiyonlarda v.s. de lokanta ve birahane gibi yer.

Büğlü (*s*) Kıvrılmış; iğri; (*i*)birnevi büyük klarneta.

Büğrü(*i*) İğri (Bu iki kelime daima beraber kullanılır: iğribüğrü.)

Büğünlemek (*m*) Akan suyun önüne set çekip onu durdurtmak.

Bühtan (*i*) İftira. —*cı* İftiracı, müfteri.

Bükâ (*i*) Ağlama,ağlayış.

Büklüm (*i*) Kıvrım; kat, katlanmış (*dört*—).

Bükmek(*m*) Kıvırmak;kırmak;katlamak (kâğıt v.s.)

Bükülmek (*m*) Kıvrılmak;

iğrilmek; iğilmek.
Bükülü(*s*) Bükülmüş; kıvrılmış, kıvrımlı.
Büküm (*i*) Bükme; birdefalık bükmeyünü v.s.
Bükünmek (*m*) Kıvrılıp yatmak; sancıdan kıvranmak; bir yere su toplanmak.
Büküntü (*i*) Bükmek nişanesi; düğüm; bükerek yapılan dikiş, kıvırma.
Bülbül (*i*) Nisanda, mayısta erkeği pek güzel öten kuş, andelip; pek güzel konuşan adam.
Bülent (*s*) Yüksek, yüce. — *mertebe* Yüksek paye. — *avaz* Yüksek ses.
Bülûğ (*i*) Erkek çocukların, erkekliğe, kızların da hayza vardıkları çağ (—*a ermek*; —*a varmak*).
Bünyan (*i*) Yapı, bina.
Bünyat (*i*) Temel, esas; bina.
Bünye (*i*) Vücudun binası. —*si kavi* Sağlam.
Bürhan (*i*) Kuvvetli delil, ispat; kıyas.
Bürkân (*i*)Yanardağ, volkan.
Büro (*i*) Yazımasası; yazıhane; kalemodası.
Bürokrasi (*i*) Kırtasiyecilik, kalemle idare usulü.
Bürülü (*s*) Örtülü, sarılı, örtünmüş.
Bürüm (*i*) Bürüme, katlama; katlanmış şey, keskin (koku) bürüm bürüm koku.
Bürümcek (*i*) Koza gibi yumaklanmış şey.
Bürüme (*i*)Acele,baştansavma; ehemmiyet vermeksizin çabucak bitiriverme.
Bürümek (*m*) Sarmak; etrafını almak, kaplamak.
Büründüncük (*i*) Ham ipek; ham ipekten yapılan bez.
Bürünme (*i*) Örtülme, sarılma.
Bürünmek (*m*) Sarılmak, örtünmak, tutunmak.

Büsbütün (*s*) Bütün bütün, tamamile, tamamen.
Büst (*i*) Vücudumuzun belden yukarı kısmı; yarımheykel.
Bütçe (*i*) Bir hükûmetin, bir adamın irat ve masrafını gösteren cetvel (bütçesi yerinde,düzgün).
Bütün (*s*) Hep, cümlesi; tam; her.
Bütünlemek (*m*) Tamamlatmak, tekmil et.
Büye (*i*) } Hayvanları
Büyelik(*i*) } azdıran mavimsi bir sinek, atsineği; zehirli örümcek.
Büyecik (*i*) Pompom örümceği.
Büyü (*i*) Arpağ, sihir, afsun.
Büyücü (*i*) Sihirbaz, arpağcı.
Büyük (*s*) İri, ulu, yüce, yüksek (adam);yaşlı, koca; geniş, bol; çok; debbedeli. — *kafalı* Akıllı, zeki.
Büyüklemek (*m*) Büyük saymak, hürmet etmek, ağırlamak.
Büyüklenmek (*m*) Kendini büyük göstermek , azamet satmak.
Büyüklük (*i*) İrilik, ululuk; yükseklik; genişlik; çokluk; kalabalık; debdebe.
Büyülemek(*m*) Birine büyü yapmak, birini afsunlamak, sihirlemek.
Büyülenmek (*m*) Kendine büyü yaptırmak, afsunlanmak.
Büyülü (*m*) Büyüye uğramış olan; birine büyü yapılmış.
Büyümek*m* Büyük ol.;hacmi artmak;dalbudak salıvermek,yaşlanmak,kocamak;boy atmak,uzanmak; ilerlemek , yükselmek (memuriyette v.s.).
Büyütme (*i*) Agrandisman; büyütmeklik.
Büyütmek (*m*) Büyüme-

sine hizmet et.; izam et.; mübalâğa etmek.

Büzme (*i*) Toplayıp sıkma, daraltma. *Çekmebüzmeli* Açılır kapanır.

Büzmek (*m*) Toplayıp sıkmak. *Ağız* — Beğenmemek, hazzetmemek.

Büzük (*i*) Çekilip büzülmüş sey; insan ve hayvanların makadı.

Büzüktaş (*i*) Kötülükte arkadaş; külhanbey lisanında arkadaş.

Büzülmek (*m*) Çekilip toplanmak; buruşmak; toplanıp devşirilmiş bir halde oturmak, çekilip ufalmak.

i Türkçealfabenin üçüncü harfi ; üç; epçet hesabında üç.

Caba (*i*) Parasız, bedelsiz,meccanen verilen şey, bedava verilen şey. (*s*) Çok ucuz.

Cabacı (*s*) Bedava, yahut çok ucuz mal arıyan;anaforcu.

Cabi (*i*) Evkaf tahsildarı; bir vakfın mütevellisine yardım eden adam.

Cacık (*i*) Yoğurt ile hıyardan yapılan salata.

Cadaloz (*s*) Ağzıkalabalık (adam), şarlatan. — *luk*.

Cadde (*i*) Büyük yol, postayolu; büyük sokak.

Cadı (*i*) Büyücü, sihirbaz; karakoncolos, hortlak;fenahuylu kocakarı, acuze.

Cafcaf (*i*) Ağızkalabalığı, şatafat.—*lı* Şatafatlı(söz).

Cağ,cav (*i*) Tekerlekparmağı.

Cağız (*e*) Küçültme, acıma edatı.(Kuşçağız:küçük kuş, zavallı kuş).

Cah (*i*) Mansıp, makam;

hürmet, itibar.

Cahil (*s*) Bilmiyen, bilmez; okumamış, ilimsiz; genç, tecrübesiz.

Cahillik (*i*) Bilmezlik;okumamazlık; gençlik, tecrübesizlik.

Caiz(*s*) Yapılabilen,yasak olmıyan; mümkün, kabil.

Caize (*i*) Doğru olan hesaba atılan işaret; büyük bir zata takdim olunan bir şiire v.s.ye verilen bahşiş.

Cali (*s*) Yapma, uydurma; sahte.

Calip (*s*) Kendine doğru çeken, celbeden.

Calis (*s*) Oturan; tahta oturan.

Cam (*i*) Çakıltaşını kum ve potasla karıştırıp eriterek yapılan bildiğimiz şeffaf cisim; sırça, şişe; bardak, kadeh.

Camadan (*i*) Çaprazdüğmeli ve süslü kısa ve kolsuz yelek; büyük çanta.

Cambaz(*i*)Tehlikeli oyunlar oynıyan adam; meşhur binici; at alıp satan adam; hilekâr. —*lık* Böyle oyunları kendine sa'at yapmaklık; at alıp satma; hilekârlık.

Camcı (*i*) Pencere v.s. camlarını takmağı kendine san'at edinen adam.

Camdolap (*i*) Kitap v.s. koymak için camkanatlı dolap.

Camekân (*i*) Dükkânların, mağazaların yüzünde bulunan camlıdolap; hamamlarda soyunma yerlerinde camlı kapılarla ayrılmış oda; camlıbölme.

Camgöbeği (*i*) Yeşile çalar mavirenk.

Camgöz (*s*) Tamahkâr; köpekbalığının bir cinsi.

Cami(*i*)İçinde hutpe okunan minareli ve mimberli büyük mesçit. Müslüman ibadethanesi.(*s*)Top-

lıyan, içine alan, havi, şamil.

Camit (*s*) Donmuş, donuk; katı (taş, demir gibi).

Camlamak (*m*) Cam takmak, cam geçirmek.

Camlatmak (*m*) Cam taktırmak, cam geçirtmek.

Camlı (*s*) Camı olan, cam takılı; camlarla süsletilmiş.

Camlık (*i*) Camlıbölme; çiçekkışlağı, küçük limonluk.

Camus (*i*)Manda, susığırı.

Can (*i*) İnsanları ve hayvanları yaşatan kuvvet, ruh; hayat; gönül; kuvvet, cesaret; çok sevgili dost.

Canan(*i*) Sevgili, maşuka.

Canavar (*i*) Yırtıcı, vahşi hayvan; domuz, hınzır; gaddar, pek zalim adam. —*lık* Vaşilik; domuzluk, hınzırlık, gaddarlık.

Canciğer (*i*) Biribirini çok seven dostlar,arkadaşlar, sevişen ahbaplar.

Candar(*s*) Canlı, diri; (eskiden zaptiye neferi, jandarma).

Canevi (*i*) Ruh;yürek,kalp.

Caneriği (*i*) Henüz yeşil olduğu halde yenilen erik.

Canfes (*i*) İnce, parlak ipekli kumaş. (*s*) Bu kumaştan dikilmiş (fistan).

Cangılcungul (*s*) Gürültülü patırdılı, dangıldungul, paldırküldür.

Cani (*s*) Cinayet işliyen, ağır bir çürüm yapan.

Canip(*i*)Taraf, yan; cihet.

Canipdar (*i*) Ordunun bir yanında bulunan fırka, kıt'a.

Cankurtaran (*i*) Denize düşenleri kurtaran adam, denize batmamak için viücuda geçirilen mantarlı simit. — *yok mudur?* İmdat!

Canlandırmak (*m*) Canvermek, diriltmek; ayılt-

mak, kendine getirmek, taze hayat vermek.

Canlanmak (*m*) Dirilmek; ayılmak, kendinegelmek; taze hayat bulmak.

Cansız (*s*) Canı çıkmış, ölü; canı olmıyan, ruhsuz; pek zayıf,kuvvetsiz.

Cansızlık (*i*) Ruhsuzluk; pek zayıflık.

Car (*i*) Kadınların büründükleri örtü, çarşaf;uçurum.

Carcar (*s*) Geveze, lâfazan, ağzıdurmaz.

Carcı (*i*) Tellâl, münadi.

Cari(*s* Akan,akar(su);geçmekte olan,hazır. (—*sene* İçinde bulunduğumuz sene; geçen, mer'i olan (— usul). — *hesap* İki müessese arasındaki hesap.

Carih (*s*) Yaralıyan, cerheden, yaraaçan.

Cariha (*s*) Yaralıyan , cerheden kadın.

Caris (*s*) Yaygaracı, gevеze; gürültücü; terbiyesiz.

Carislenmek(*m*)Yaygaracılık et., gevezelik et.,gürültü et., terbiyesizlik et.

Carislik (*i*) Yaygara, gevezelik; gürülü; terbiyesizlik.

Cariye (*i*) Halayık, para ile satınalınan hizmetçi kız.

Carlamak(*m*) Carcar söylemek, gevezelik, lâfazanlık et.

Carlık (*i*)Tellâl ve münadi vasıtasile yapılan ilân; hükûmet tarafından neşrolunan beyanname; eskiden yerliğ, menşur, ferman.

Carta (*i*) Yellenme. —*yı çekmek* Ölmek.

Cascavlak (*s*) Çırçıplak; büsbütün tüysüz, taslak, dibi düz olmak.

Casus (*s*) Kötülük maksadile gizlice öğrendiğini hükûmete veya başka-

larına haberveren; düşman tarafından bir devletin askerî sırlarını öğrenip kendi hükûmetine bildirmek üzere gönderilmiş olan adam; yahut kendi devletinin sırlarını para mukabilinde başka devlete satan hain adam, çaşıt.

Casuslamak (*m*) Casusluk et., çaşıtlık et.

Casusluk(*i*)Çaşıtlık;memleketini düşmanlara satmak hıyaneti.

Cavalacos (*s*) Değersiz, itibarsız.

Cavlak (*s*) Çıplak; tüysüz, taslak.—*lık* Çıplaklık, tüysüzlük, taslaklık.

Cavlamak (*m*) Çıplaklanmak, tüyü dökülmek, dımdızlak olmak.

Cavmak(*m*) (Ok v.s,) nişandan şaşmak.

Cay (*i*) Yer, mevki. —*i dikkat* Dikkat yeri, dikkatelâyık.

Caydırmak (*m*) Vazgeçirmek, döndürmek.

Cayır cayır (*zr*) Pek çabuk, çatır çatır, (— — yanmak Çatır çatır yanmak).

Cayırdamak (*m*) Acı bir ses çıkarmak, gıcırdamak.

Cayırdatmak(*m*)Gıcırdatmak, gıcır gıcır ses çıkarmak,

Caymak (*m*) Vazgeçmek, sözünden dönmek.

Cazbant (*i*) Amerika çalgıtakımı, caztakımı.

Cazibe (*i*) İnsanın gönlünü kendine doğru çeken kuvvet ve hassa;çekicilik. *Arzın —si* Küreiarzın merkezinde bulunan çekici kuvvet.

Cazibeli (*s*) Gönülçeken, sevimli, kendine döğru celbeden.

Cazip (*s*) Kendine doğru

çeken,celbeden; gönülçeken, sevimli.

Ce (*e*) Noktasından, cihetinden: (since); göre, kalırsa:(bence); tarzında usulünde: (askerce) azlık bildirir:(güzelce); sıfat edatı: (İngilizce).

Cebanet (*i*)Korkaklık; cesaretsizlik, cür'etsizlik.

Cebbar (*s*) Kuvvet, kudret sahibi; zorba, zalim, gaddar.

Cebbarane (*s*) Zorbalıkla, zalimce, gaddarane.

Cebe (*i*) Zırh, pusat.

Cebeci (*i*) Eskiden zırhlı asker.

Cebel (*i*) Dağ,Cebelitarık.

Ceberut (*i*) Kibir, büyüklük, azamet.

Cebin (*s*) Korkak, yüreksiz.

Cebin(*s*) Alın,cephe, nasıye.

Cebir (*i*) Zor, zorlama.

Cebir (*i*) Cebir ilmi, alcebra. Cebriadi; cebriâlâ).

Cebire (*i*)Cerrahların kullandıkları kırıktahtası.

Cebrail,Cibril (*i*) Dört büyük melekten biri, peygamberlere vahiy getirmiş olan melek.

Cebren (*zr*) Zorla, cebir kullanarak.

Cebrî (*s*) Zorla icra olunan; polis kuvvetile yapılan.

Cebrinefis(*s*) Nefsini, arzusunu yenme; kendini zorla zaptetme.

Cebriye (*i.s*) İnsanlarda irade denilen kuvveti tanımayıp yapılan günahların sebeplerinin haricî olduğunu iddia eden bir mezhep.

Cedde (*i*) Büyükana, nine.

Cedel (*i*) Ağızkavgası, dil yarışı.

Cederî (*i*) Çiçek illeti. *Telkihi cederî* Aşı.

Cefa (*i*) Sıkıntı, eziyet, ce-

vir; vefasızlık; ayrılık.
Cefakâr (*s*) Eziyet edici, cefa verici, can çıkaran.
Cefakeş (*s*) Sıkıntı çeken.
Ceğiz (*e*) B. **Cağız**.
Cehalet (*i*) Bilmezlik, nadanlık, okuma yazma bilmemeklik; cahillik, cehil.
Cehennem (*i*) Günahkârların öldükten sonra gidecekleri yer,tamu,duzah; pek sıcak yer; hamamkülhanı.
Cehennemî (*s*) Cehennem gibi, cehennemlik; çok sıcak.
Cehennemlik (*s*) Cehennemelâyık(*i*) Hamamkülhanında asıl ateş yanan yer.
Cehil (*i*) Bilmezlik,nadanlık, cahillik, ilimsizlik.
Cehre (*i*) Pamuk ve ipek sarılan saplı bini;bir cehrelik ipek veya bürüncük.
Cehren(*zr*) Yüksek sesle, alenî,açıktanaçığa olarak.
Cehrî(*s*)Yüksek sesle olan açıkaçığa söylenen,alenî.
Cehri (*i*) Sarıboya kökü.
Cehtetmek (*m*) Çalışmak, çabalamak,gayret etmek.
Celâdet (*i*) Yiğitlik, kahramanlık.
Celâl (*i*) Büyüklük, ululuk; yükseklik, yücelik.
Celallı (*s*) Çabukparlar, kızar, ateşli; sert,serkeş.
Celep (*i*) Sürü ile koyun v.s. getirip kasaplara satan adam.
Celi (*s*) Açık, zahir, aşikâr; uzaktan okunacak iri yazı.
Celil (*s*) Yüksekmertebeli, büyük, ulu.
Cellât (*i*) Eskiden idam mahkûmlarının kellesini kesen memur; pek merhametsiz adam, katıyürekli.
Celbetmek (*m*) Çekmek, kendine doğru getirmek; getirtmek; mahkemeden v.s.den çağırmak. *Celp*

yazmak,—yollamak Mahkemeden resmen çağırmak.

Celpname (*i*) Celpposlası, mahkemeden resmen gönderilen celpkâğıdı.

Celse (*i*) Bir meclisin, bir mahkemenin toplanış müddeti. *İlk celse* Birinci toplanış.

Cem (*i*) Padişah, hükümdar [Asıl «Cemşit» gibi eski İran hurafatında mevhum bir hükümdar isimidir].

Cem (*i*)Top,mecmu. *Cemigafir* Pek kalabalık.

Cemaat(*i*) Bir yerde toplu insanlar; bir imama uyup [namazkılan müslümanlar;ekalliyet ahalisi.

Cemadat (*i*) Cansızlar, canı olmıyanlar, insan, hayvan ve nebattan başka şeyler,taşlar,madenler v.s

Cemal (*i*) Güzellik, yüzgüzelliği.

Cem'an(*zr*) Toptan, hep; bütün (hesap) yekûn.

Cemat (*i*) Canı olmıyan taş, maden v.s.

Cemaziyelâhır (*i*) Arabî ayların altıncısıdır.

Cemaziyelevvel (*s*) Arabî ayların beşincisidir. (*i*) Bir adamın geçmiş hayatı, sabıka.

Cembiye (*i*) Yantarafa asılan iğri kama veya hançer.

Cemetmek (*m*) Toplamak, biriktirmek; yığmak, devşirmek; kendinde bulunmak; birleştirmek.

Cemi (*i*) Toplama, biriktirme; yığma, devşirme, birden ziyade gösteren kelime; hesapta amali erbaadan birincisi, karacümle.

Cemi (*s*) Hep, bütün, cümle, kâffe.

Cemil (*s*) Güzel, —*e* (*i*)

Hoşagitmek için yapılan şey.

Cemilendirmek (*m*) Bir kelimeyi cemi yapmak.

Cemilenmek (*m*) Cemolmak,cemi şekline girmek.

Cemiyet (*i*) Toplanma, topluluk; düğün; birlik. — *merkezi* Birliğin ocağı

Cemiyetli (*s*) Toplu; etraflı (söz).

Cemre (*i*) Yanmış kömür parçası, kor. Şubatta yavaş yavaş hâsıl olan hararet.

Cenabet (*i*) Yıkanma iktıza ettiren hal; küfür tabiri; pek kötü adam.

Cenap (*i*) Hürmet tabiri olup «Hazret» gibi kullanılır.

Cenaze (*i*) Tabuta yatırılmış ölü.

Cendere (*i*) Çamaşır ütülemeğe mahsus alet; baskı ve perdahmakinesi; kalın oklava; dar boğaz.

Ceneviz (*s*) Eski Ceneva ahalisi; usta adam, şeytan adam.

Cengâver (*s*) Cenkçi. — *lik* Cenkçilik.

Cenge (*i*) Kıvılcım gibi küçük ateş koru.

Cenin (*i*) Ana karnındaki çocuk, döl.

Cenk (*i*) Harp, muharebe, kavga.

Cenkleşmek (*m*) Muharebeye girişmek;biribirile kavga etmek.

Cennet (*i*) Bahçe; uçmak; pek güzel ve ferah yer. — *lik* Cennetelâyık.

Cennetli (*s*) Cennete nail olan, müteveffa, merhum.

Cennetmekân (*s*) Ölmüş ve cennete nail olmuş.

Centilmen(*i*,s) İyi terbiye görmüş, nazik ve cömert adam.

Centilmenlik (*i*) Naziklik; cömertlik.

Cenuben (*zr*)Lodos tarafından, cenup cihetinden.

Cenubî(*s*) Lodos tarafında bulunan, cenup cihetindeki.

Cenup (*i*)Lodos, lodos tarafı, şarka dönünce sağ tarafımız;şimal mukabili.

Cep (*i*) Yaka, yaka açıklığı; elbisede para, mendil v. s. konulmak için yapılan kese.

Cepane (*i*) Barut v.s. konulup saklanılan yer; silâh v. s. levazimatı.

Cepanelik(*i*) İçinde barut, mermi v. s. bulunan depo.

Cephe(*i*)Alın, nasıye; bina v.s. nin öntarafı; ordunun öntarafı, önsırası, önsaffı.

Cer (*i*) Uçurum; kale etrafında hendek;çekme;kendine doğru çekme (ağırlığın cerri).

Cerahat (*i*) İrin.

Cerahatlenmek (*m*) İrin bağlamak.

Cerahatli (*s*) İrinli, işliyen yara.

Cerbeze (*i*)Beceriklilik;dili dönme,natıkaperdazlık. —*li* Becerikli; dili ağzında dönen, natıkaperdaz.

Cereme,cerime (*i*) Şuç, günah; naktî ceza.

Cerep (*i*) Uyuzilleti.

Ceres(*i*)Hayvanların boynuna asılan çıngırak.

Cereyan (*i*) Akış, akma, akıntı; geçme,gidiş, elektrikkuvveti.(hava—, elektrik cereyanı, suların —*ı*) — *et.* Akmak; olmak;gitmek.

Cerh (*i*) Yaralama. *Cerh etmek* .Yaralamak.

Ceride (*i*) Gazete; bazı resmî dairelerin esas defteri.

Ceriha (*i*) Yara. — *dar olmak* Yaralanmak.

Cerip (*i*) Dönüm,uzunluğu ve eni 60 arşın olan ölçek, arazi ölçüşü.

Cerrah (*i*) Ameliyat yapan ve haricî hastalıklara bakan doktor,operatör.

Cerrahlık (*i*) Operatörlük.

Cerrieskal (*i*) Ağırlıkların kaldırılmasından bahseden fen.

Cesamet(*i*)Büyüklük,irilik.

Cesaret (*i*) Cesurluk,serbestlik, cür'et, yiğitlik.

Cesaretlenmek(*m*) Cesaret almak, cür'et gelmek, serebstlenmek.

Ceset (*i*) İnsan ve hayvan bedeni, gövdesi; ölmüş beden, ten, gövde.

Cesim (*s*) Büyük, iri; pek ehemmiyetli.

Ceste ceste(*zr*)Azar azar parça parça (borcu — — ödemek).

Cesur(*s*)Cesaretli, cür'etli; yürekli; yigit.

Cet (*i*) Büyükbaba, dede.

Cetvel (*i*) Tabiî ve sınaî suarkı, kanal; çizgili defter, kağıt;—*tahtası* Çizg çizecek alet.

Cev (*i*) Boşluk. *Cevviha-va* Havaboşluğu, gök.

Cevaben (*zr*) Cevap olarak, cevap makamında.

Cevabî (*s*) Cevaplı. — mektup.

Cevahir (*i*) Kıymetli taş, elmas; mücevher. (*s*) Elmaslı, elmas taşlarla bezenmiş.

Cevahirci (*i*) Elmas taşlar satan ve mücevher yapan san'atkâr.

Cevap(*i*)Suale karşı söylenen söz; kabul etmeme, ret. *Cevap mektubu* Cevapname.*Hazır* —Düşünmeden söz söyliyen.

Cevaplı (*s*) Cevabı olan, cevap verilen.

Cevapname (*i*) Cevap mektubu,cevap tezkeresi veya tahriratı.

Cevapsız (*s*) Cevap verilmiyen. — *bırakmak* Cevap yazmamak.

Cevaz(*i*) Caiz olma, müsaade. *Cevazı istihdam kararı* Bir memurun tekrar işte kullanılması için verilen karar.

Cevelân (*i*) Dolaşma, gidipgelme. — *etmek* Dolaşmak.

Cevf (*i*) İç,orta; kof,oyuk.

Cevher (*i*) Öz; tıynet,hamur, cibillet,maya; istidat; değer; kıymetli taş,elmas; bir kelimenin aslı; kılıcın namlısı v. s. üzerindeki meneviş.

Cevherî (*s*) Elmaslı; aslî.

Cevherli (*s*) Mücevherli.

Cevir (*i*) Eziyet, cefa, zulüm. *Cevretmek* Eziyet vermek, zulmetmek.

Ceviz (*i*)Koz denilen bildiğimiz yemiş. —*den* Cevizağacından yapılmış.

Cevval (*s*) Çok dolaşan, çok işliyen,faal. (— *fikir*, —*adam*).

Cevza (*i*) On iki burçtan olup ikiz iki adam suretinde gösterilir.

Ceylân (*i*) Geyiğe benzer küçük incebacaklı, pek hafif ve çok koşan bir hayvan, gazal. — gibi bir adam.

Ceyp (*i*) Müsellesatta nısfkutura indirilen amudî hat (*Sinus*).

Ceza (*i*) Kabahatli adama verilen eziyet, azap.*Ağır ceza davası*Cinayet davası

Cezalandırmak (*m*) Ceza vermek, mücazata uğratmak; mücazat, mahkemece ceza tayin et.

Cezalanmak (*m*) Ceza görmek, mücazata uğramak.

Cezayinaktî(*i*)Naktî ceza, cereme, cerime.

Cezayir (*i*) Cezireler, adalar; Şimalî Afrikada Fransız idaresinde bir memleket ve bunun merkezi olan şehir.

Cezbe (*i*) Ruhî bir hal, kendini Allaha verme; ruhun heyecanı.

Cezim (*i*) Fikirle birşeyi kesme, kestirme; kat'î surette kararlaştırma.

Cezir (*i*) Dışdenizlerde ay tesirile suların hergün karaya doğru uzanıp çekilmesi. (Meddü cezir).

Cezir (*i*) Ağaçkökü, kök; kendi misline zarbolunmakla bir sayı hâsıl eden rakam (*hs*).

Cezire (*i*) Ada, hertarafı su ile kaplanmış kara.

Cezp (*i*) Kendine doğru çekme. *Cezbetmek* Çekmek.

Cezve (*i*) Kahve pişirmeğe mahsus uzunkulplu bildiğimiz kap.

Ci (*e*) Sıfat yapan edat, «yapan» ve «satan» manalarını verir (şekerci, silici).

Cibayet (*i*) Cabilik, evkafın varidatını toplama; varidat tahsili.

Cibillî (*s*) Yaratılışta olan, hilkî, tabiî.

Cibilliyet (*i*) Yaratılış, doğuş, tıynet, hilkat.

Cibinlik (*i*) Sivrisinek v.s.den korunmak için kullanılan tülörtü.

Cibre (*i*) Suyu alınan üzüm v.s. meyva posası.

Cici (*s*) «Çoçuk dilinde» güzel, iyi, makbul. (*i*) Çocuk aldatıcı kıymetsiz şatafatlı şey.

Cicili (*s*) Kıymetsiz ve şatafatlı, çocuk aldatıcı (süslü şey) — bicili.

Cicim (*i*) İnce kilim (örtü ve perde olur).

Cicoz (*i*) Yok, bitti.. (paralar cicoz.

Cidar (*i*) Duvar; iki yeri ayıran zar.

Cidal (*i*) Kavga, cenk; münazaa, şiddetli mubahase, ağızkavgası.

Cıdağu, Cıdav (*i*) Atın iki omuzu arası, iki omuzunun başı.

Cidden (*zr*) Gerçekten, sahi, ciddî olarak.

Ciddî (*s*) Hakikî, sahi, lâtife değil; ağırbaş, vakarlı, temkinli; ağır, ehemmiyetli,

Ciddiyet(*i*) Hakikîlik, ciddîlik; ağırbaşlılık, vakar.

Cife (*i*) Leş, lâşe, ölü hayan.

Ciğer (*i*) Nefesalmak için insan ve hayvanların göğüsünde bulunan gayet mühim bir uzuv, rie. (Akciğer, karaciğer.

Ciğerci (*i*)Koyun ve sığır ciğerlerini, yüreklerini v. saireyi satan adam.

Ciğerotu (*i*) Denizkadayıfı.

Ciğerpare (*i*)Pek sevgili evlât.

Cihan (*i*) Dünya, âlem, kâinat;yeryüzü, küreiarz.

Cihangir(*s*) Dünyayı zapteden, büyük fatih.

Cihannüma (*i*) Dünyayı gösteren harita veya coğrafya kitabı.

Cihar, çar (*s*) Dört; tavlaoyununda dört gösteren zar.

Cihat (*i*) Din uğurunda muharebe; din için çalışma.

Cihat [tı] (*i*) Taraflar.

Cihaz (*i*) Bir işte lâzım olan alât ve edevat,avadanlık, cerrah alâtı; geline verilen çeyiz, ağırlık; cenazeye lâzımolan kefen v.s.;vücuttaki uzuvlar; elektrik aletleri v.s.

Cihet (*i*) Taraf, yan; bakım, suret; sebep.

Cik,Cük,Cek (*e*) Küçültme ve acımayı anlatır edatlar (elcik, köprücük, büyücek gibi).

Cil,Cıl (*e*) Düşmanlık, yiyicilik bildirir. (Adamcil, tavşancıl), yakınlık,sebep gösterir.*Akçıl* Beyaza yakın.*Ölümcil* Ölüme sebep.

Cilâ (*i*) Parlaklık, perdah, lostra.

Cilâcı (*i*) Çilâ veren, perdahçı; lostracı.

Cilâlamak (*m*) Parlatmak, perdahlamak, cilâvermek.

Cilâlı (*s*) Parlak, perdahlı.

Cilbe (*i*) Gemkayışı,kayış yular.
Cilbent (*i*)Büyük cüzdan, evrakçantası, dosya.
Cildî (*s*) Deriye müteallik. —*hastalık* Deri hastalığı.
Cildiye (*i*) Cilt yapmak ücreti.
Cileyin (*e*) Benzerlik bildirir edat(bencileyin,sencileyin)
Cilt (*i*) Deri; meşin, kitap kabı, kitap bağlaması, kitaba kap geçirmek; büyük bir kitapın herbir parçası.
Ciltlemek (*m*) Kitaba kap geçirmek,kitabı bağlamak.
Ciltlenmek (*m*)Kitaba kap geçirilmek, kitap bağlanmak.
Ciltletmek (*m*)Kitaba kap geçirtmek, kitabı bağlatmak.
Ciltli (*s*) Kitaba kap gecirilmiş, bağlanmış (kitap).
Cilve (*i*) Edalı yürüyüş, nazetme; iyi bir surette meydana çıkma, tecelli.
Cilveli(*s*)Cilvesi olan,edalı
Cima (*i*) Çiftleşme, yaklaşma.
Cimbakuka (*s*)Vücudu iğribüğrü,biçimsiz, çelimsiz (adam).
Cimcime (*i*) Küçük ve güzel karpuz; gözüaçık adam.
Cimnastik (*i*) Beden idmanı, talimi.
Cimri (*s*) Pek hasis, pinti; miskin. —*lik* Çok hasislik, pintilik; miskinlik.
Cin (*i*) İnsandan, meleklerden,şeytanlardan gayrı yaratılmış ve gözle görünmez mahlûk, ecinni; pek zeki, akıllı adam.
Cinas (*i*) Aynı kelimeyi iki manada kullanma.
Cinayet (*i*) Ağır cezaya müstahak iş.
Cingil (*i*)Asmanın sonradan sürdüğü ufak salkımlar.
Cinnet (*i*)Cin tutma;delilik.

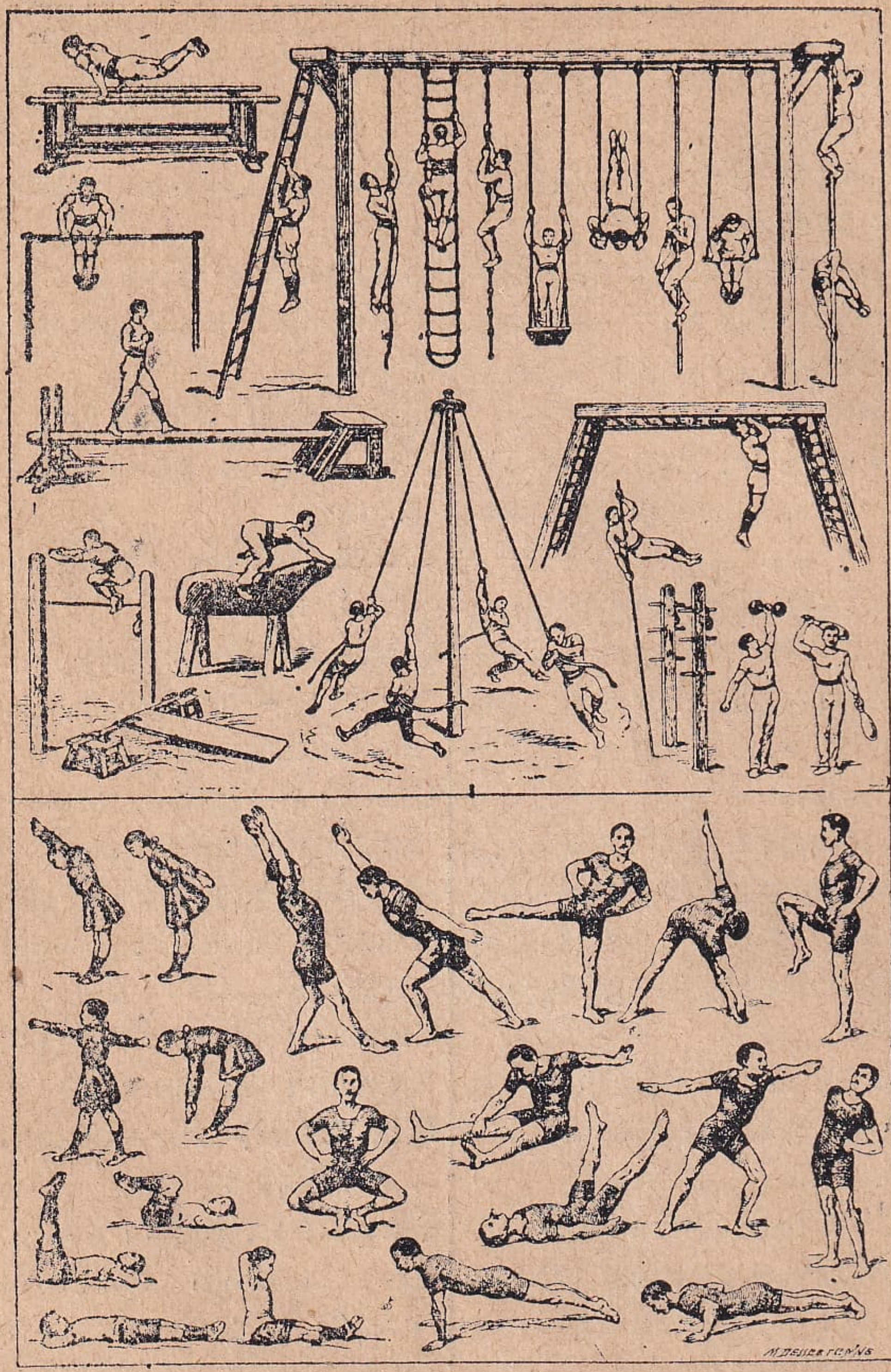

Cimnastik 5

Cinnî(*s*)Cin taifesine mensup; (*i*) Cin, ecinni.

Cins (*i*) İnsan,hayvan, nebat v.s. nin ayrılmış bulunduğu herbir kısım;soy, nesil, ırk; iyi soydan olan.

Cinsiyet (*i*)Bir kavma, bir kabileye mensup olma; isimlerin müzekker ve müennes halleri.

Ciranta (*i*) Poliçayı v.s. ticarî senetleri ciro, yani devir ve havale eden adam.

Cirit (*i*) At üzerinde değneklerle oynanan oyun. — *oynamak* İstediğini yapmak.

Civciv (*i*)Yumurtadan henüz çıkmış tavuk, kuşyavrusu, piliç; bunların ötüşmesi; çok ses, gürültü, vızıltı; kalabalık. —*li* Gürültülü; canlı; çok kalabalık.

Cizye (*i*) Eskizamanda vergi, haraç.

Cıcık (*i*) Meme. — —*kullanmak* Tepe tepe kullanarak hırpalamak.

Cıgara (*i*) Kâğıda sarılı ince hazır tütün, sigara.

Cık,cuk,cak(*e*)B. **cik,cük, cek**.

Cılayın (*e*) B. **cileyin**.

Cılız (*i*) Zayıf, narin, kuvvetsiz, çelimsiz.

Cılk (*s*) Bozuk, kokmuş, çalkanmış (yumurta);boş; çürük; beyhude,faydasız.

Cılkava (*i*) Kurdun enseğinden yapılan kürk.

Cımbıstra (*i*) Kıl yolmıya ve tene batan diken v.s.yi çıkarmıya yarıyan küçük maşa.
Cımbız (*i*)

Cınak (*i*) Yırtıcı hayvanların pençe ve tırnakları.

Cıngıl (*i*) B. **Cingil**.

Cırboğa (*i*) Çölsıçanının birnev'i; cılız, zayıf, çelimsiz çocuk.

Cırcır (*i*) Hafif gürültü; orakböceği; ağustosböceği; geveze, lâfazan.

Cırıldamak (*m*) Gevezelik etmek.

Cırıltı (*i*) Gevezelik; lâfazanlık, cırcırlık.

Cırlak (*s*) Batar ve acı sesli geveze. (*i*) Orak çekirgesi.

Cırlamak (*m*) Böcek gibi cırcır ötmek; zırlamak.

Cırlanmak (*m*)Zorlanmak, dırlanmak, dırdır et.; gevezelik etmek.

Cırtlak (*s*) Boş şeylerle övünen,kendini beğenen.

Cırtlamak (*m*) B. **Cırlamak.**

cıva (*i*) Yerinde durmaz, erimiş gümüşe benzer bir maden, zeybak.

Cıvata (*i*) Arkası iribaşlı ve ucu somun geçmek üzere vidalı ekser.

Cıvık(*s*) Çok sulu ve bulaşkan. — — Çok bulaşmış; sırnaşık.

Cıvıklamak (*m*) Yağ gibi şeyleri avuç içinde sıkıp karıştırmak.

Cıvıklanmak (*m*) Yağ gibi şeyler avuçlanarak karışmak.

Cıvıl cıvıl(*i*) Piliç ve kuşçağızların ötüşmeleri, cıvıltı.

Cıvıldamak (*m*) Piliçler, kuşçağızlar ötüşmek.

Cıvıltı (*i*) B. **Cıvıl cıvıl.**

Cıvımak(*m*) Sulu bir hale gelmek,sulanmak; tertibi bozulmak.

Cıvıtmak (*m*) Sulu bir hale getirmek, sulatmak; ciddîlikten çıkarmak.

Cıyak(*i*) Çaylak gibi büyük kuşların bağrışı. — — *bağırmak* (Çocuklar için denir).

Cız (*i*) Et ve balık gibi şeylerin yanarken çıkardıkları ses. —*bız* İskarada az pişirilen et v.s. (külbastı gibi).

Cızık (*i*) Kuyrukyağının kıkırdağı; hisseden, hassas; yazı, çizgi.

Cızıktırmak(*m*) Yazı yazmak; mektup yazmak.

Cızıldamak (*m*) Cızırcızır ses çıkarmak; cızır cızır yanmak.

Cızıltı (*f*) Yanan etin çıkardığı ses.

Cızır (*i*) B. **Cız.**

Cızırdamak (*m*) B. **Cızıldamak.**

Cızırdatmak (*m*) Cız ettirerek yakmak.

Cızırtı (*i*) B. **Cızıltı.**

Cızlamak (*m*) Cız ederek yanmak; yürek acımak.

Coğrafî(*s*)Coğrafyaya ait.

Coğrafya (*i*) Küreiarzın her halinden bahseden ilim.

Cokey (*i*) Binici, binekhayvanını tımar eden ve ona binen.

Coşkun (*s*) Coşmuş, taşmış; galeyana gelmiş. — *luk* Taşkınlık,coşmuşluk, galeyan; feyezan.

Coşmak(*m*)Taşmak,feyezan et., galeyana gelmek.

Coşturmak (*m*) Feyezan ettirmek; galeyana getirmek.

Cömert (*s*) Eliaçık, sahavetli, civanmert. — *lik* Elaçıklığı.

Cudam (*i*) Bayağı adam.

Cuma (*i*) Haftanın altıncı günü.

Cumartesi (*i*) Haftanın yedinci günü, cumadan sonraki gün.

Cumba (*i*) Dışarıya fırlamış yer, tümsek; duvarın hizasından dışarı çıkmış oda.

Cumbadak(*zr*)Birden suya veya derin bir yere düşen şeyin çıkardığı sesi bildirir.

Cumbalak (*i*) Büyük taklak. —*ğı atmak* Ölmek.

Cumbul Cumbur (*i*) Gürültü patırdı ile, karmakarışık.

Cumbuldamak, Cumburdamak (*m*) Fıçı v. s. içindeki su oynayıp cumbul cumbul yapmak; çok gürültü ve patırdı etmek.

Cumburtu (*i*) Fıçı v. s. içindeki suyun oynayıp çıkardığı ses; gürültü, patırdı.

Cura (*i*) Bircins çok bağıran atmaca.

Curcuna (*i*) Sarhoşoyunu, havası; yaygaralı,patırdılı,gülünç birtürlü hora; kavga,patırdı; rezalet.

Curum (*i*) Takım takım gelme (balık curumu).

Cuş, Cuşiş (*i*)Kaynama, galeyan; coşma.

Cüce (*s*) Pek kısaboylu, pek bodur.

Cücük(*s*) Tatlı; körpe, pek taze; (*i*) Sakalın bamteli; soğanın göbeği ortası.

Cücümek (*m*)Tatlılanmak, lezzetlenmek.

Cücütmek(*m*)Tatlılatmak, şekerletmek.

Cüda (*s*) Ayrı,ayrılmış.—*düşmek* Ayrılmak.

Cülûs (*i*)Oturma; hükümdarların tahta geçmesi, çıkması.

Cümbüş (*i*) Zevk, eğlence, kımıldanma. —*lü* Zevkli, eğlenceli.

Cümcüme (*i*) Başı, kâsesi.

Cumhur(*i*) Halk,ahali;halk idaresi.

Cumhuriyet (*i*) Başında Millet Meclisi tarafından seçilmiş bir Cumhur Reisi bulunan Devlet.

Cumhuriyetçi(*i*)Cumhuriyet taraftarı.

Cümle (*i*) Bütün, hep, cemi; tam bir mana bildiren söz.

Cümleten(*zr*)Hepberaber; hep; bütün.

Cümudiye (*i*) Kutuplarda ve şimalin yüksek tepelerinde daima bulunan buz yığınları, glâsiye.

Cündî (*s*) Askerî; eskiden

süvari; binici. —*lik* Eskiden süvarilik; binicilik.

Cünha (*i*) Kabahat ve cinayetin ortası olan cürüm.

Cüppe (*i*) Sarıklı olanların, ruhanîlerin, avukatların giydikleri uzun bol (çuhadan veya softan) elbise.

Cür'a (*i*) Bir yudum içilecek su v.s. hususile şarap.

Cür'et (*i*) Cesaret, serbestlik.

Cüruf (*i*) Maden posası.

Cürüm (*i*) Kabahat; cezayı mucip olan fenalık; günah, suç.

Cüsse (*i*) Gövde, vücut, beden. —*li* Gövdeli, iri, büyük.

Cüz (*i*) Parça; kısım; Kuranı kerimin otuz parçasından herbiri; bir kitabın neşrolunan forması, fasikül.

Cüzam (*i*) Miskinilleti, miskinlik. — *lı* Miskin, miskinliğe tutulmuş.

Cüzdan (*i*) Para ve evrak koymağa mahsus ufak veya büyücek çanta.

Cüz'î (*s*) Az miktarda, az; ehemmiyetsiz. —*ce* Pek az miktarde, çok az.

Cüzüfert (*i*) Bir cismi terkip eden pek ufak ve gözle görülmiyen kısımların herbiri.

Cüzur (*i*) Kökler, cezirler.

Ç

Ç (*i*) Türk alfabesinin dördüncü harfi; epçet hesabı ile«c» gibi «üç» yazılır.

Çabalanma (*i*)El ve aya-
Çabalayış (*i*)ğını oynatıp teprenme; çok çalışma, didinme, gayret.

Çabalamak (*m*)El ve a-
Çabalanmak (*m*) yağını oynatıp teprenmek; çok çalışmak didinmek, uğraşmak, gayret etmek.

Çabucacık (*zr*) Pek ça-
Çabucak buk,çarçabuk alelâcele, acele tertip.

Çabuk (*s*) Tez, seri,acele, hızlı(*zr*) Acele ile, serian.

Çabuk çabuk (*zr*) Çarçabuk,acele tertip, pek seri.

Çabukluk (*i*) Tezlik, hız, sürat.

Çaça (*i*) Gemici; hamsibalığının ufağı.

Çaçaron (*s*) Geveze,lâfazan, şarlatan, çançan.

Çadır (*i*) Orduda askerlerin,göçebelerin ev makamında yaptıkları barınacak yer, oba.

Çağ (*i*)Vakit, zaman;mevsim, yaş, boy.

Çağ (*i*) Bulaşıkçukuru; su yolu, lâğım.

Çağan (*i*) Kalın ve kuvvetli deve kösteği.

Çağanoz(*i*) Denizyengeci.

Çağatay (*i*) Asyanın ortasında,Kırım ve Kazanda oturan Türkler ve lisanları. —*ca* Şark türkçesi.

Çağıldamak (*m*) B. **Çağlamak.**

Çağıltı (*i*) Taşlara, kayalara v.s.ye çarpan suların çıkardığı ses.

Çağırmak (*m*) Bağırmak, haykırmak; yüksek sesle şarkı v.s. okumak.

Çağırtmak (*m*) Bağırtmak, haykırtmak; yüksek sesle şarkı v.s. okutmak.

Çağla (*i*) Yeşilkabuklu ham meyva (— *bademi*).

Çağlar (*i*) Yerlerden köpürerek fışkıran su, şelâle, tabiî çağlayan.

Çağlayan (*i*) Sun'î çağlar, şelâle.

Çağlayık (*i*) Yerden sesle kaynıyarak fışkıran su, kaynarca.

Çağlayış (*i*) Çağlama, çağıltı.

Çağlı (*s*) Boylu boslu, aynalı; semiz, tavlı.

Çağrılmak (*m*)Bağrılmak.

Çağrışmak (*m*) Hepbirden çağırmak; bağrışmak, yaygara koparmak.

Çak (*i*) Kakma ve çekiçle vurma sesi.

Çâk (*i*) Yarık, yırtık. — *etmek* Yırtmak, paralanmak.

Çakal (*i*) Köpeğe benzer ve sürü ile gezer yabani bir hayvan. — *eriği* Eriğin en adi nev'i ve ekşisi.

Çakaloz(*i*) Çakıltaşı atan top.

Çakçak*s*)Parça parça,paramparça. (— *olmuş* Paralanmış).

Çakı(*i*) Açılıp ufak şeyler kesmeğe yarıyan küçük bıçak.

Çakıl (*i*) Deniz ve ırmak kenarlarında suyun çalkayıp yuvarlattığı renkli taşlar.

Çakıldak (*i*) Su değirmeni dönerken üst taşının üzerinde hareket edip ses çıkaran tahtaparçası; döndükçe gürültü çıkaran çocuk oyuncağı; keçi, koyun gibi hayvanların kuyruğu altına yapışıp kuruyan kığ.

Çakıldamak(*m*)Çakıl taşlarının gürültüsü gibi ses çıkarmak.

Çakılmak (*m*)Mıhlanmak; kazık v.s. ye bağlanmak.

Çakım, Cakın (*i*) Şimşek.

Çakıntı (*i*) Bir yerde oturup işret et.; çakmak.

Çakır (*s*) Maviçizgili elârenginde,(göz);iri ve keskinpençeli doğan. —*pençe* Tuttuğunu bırakmaz; haris.(*i*)Şarap.—*keyif*Düşmiyecek derecede sarhoş.

Çarkırdikeni (*i*) Kara arfeci (ot).

Çakırkanat (*i*) Kanatları tahrilli yani çizikli olan ördek.

Çakışmak (*m*) Biribirine geçip kinetlenmek, takılmak.

Çakıştırmak (*m*) İşret etmek, oturup içki içmek, keyfetmek.

Çakmak(*m*) Kakmak,mıhlamak;hayvanı bağlamak; sürmek (para); geçirmek (diş); parıldamak (*şimşek çakıyor*); içki içmek, keyfetmek.

Çakmak (*i*) Kıvılcım çıkaran ufak alet; bildiğimiz tüfeğin horoz ve zembereği; — *gibi* Pek çevik adam.

Çakmaklı (*s*) Çakmaktaşı ve zemberekle ateş alan eski bir tüfek.

Çakmaksız (*s*) İşe yaramaz (tabanca, tüfek)

Çakşır (*i*) İnce kumaştan

dikilen uzun şalvar; bazı tavukların, kuşların ayağındaki tüy paça. — *lı* Çakşır giyen; paçalı (tavuk, kuş)

Çaktırmak (*m*)Kaktırmak, mıhlatmak; farkına vardırmak, anlatmak, duyurmak; içki içirtmek.

Çal,çala (*e*) Kelimelerin evvelinde bulunup şiddet bildirir (*Çalçene* Geveze;*Çalakırbaç* Daima kırbac vurarak).

Çalâk (*s*) Ayağınaçabuk, çevik.

Çalap (*i*) Tanrı, Allah, Oğan.

Çaldırmak(*m*)Çarptırmak; kaptırmak,bir musikialetini oynatmak(*piyano çaldırmak*); vurdurmak(kapıyı).

Çalı (*i*) Ağaçla ot arasında dikenli yabani fidan, funda. — *Kuşu* Şakrak. *Çalıfasulye*Fasulyenin en ıyi cinsi. —*lık* Fundalık, çalı ormanı.

Çalık(*s*) Bir tarafa iğilmiş, çarpık; solmuş, solgun; doğru yürümeyip yanyan giden; doğru yatmıyan. (*i*) Koyun uyuzu.

Çalım(*i*) Kılıç v.s. nin keskin tarafı, ağzı; kurum, kurulma; tavır. — *satmak* Kurulmak. —*lı* Kurumlu; tavırlı.

Çalınmak(*m*)Uğrulanmak, çarpılmak; aşırılmak; vurularak ses çıkarmak;musiki aletile oynamak;seslenmek; vurulmak (kapı); dövülmek;yere çarpılmak.

Çalışılmak (*m*) Gayret edilmek; iş işlenmek;derse, tahsile devam olunmak.

Çalışkan (*s*) Çok çalışan, gayret eden, gayur.

Çalışmak (*m*)Çabalamak, gayret et.;işlemek,iş görmek; uğraşmak; derse, tahsile devam etmek.

Çalışmaklık (*i*) Çalışma, gayret.

Çalıştırmak (*m*) Çabalatmak, gayret ettirmek; işletmek, iş vermek, işte kullanmak; okutmak,tahsil ettirmek; uğraştırmak.

Çalgı (*i*) Musiki aleti; saz; musiki, ahenk; saztakımı, musiki takımı; (*çalgı çalmak*).

Çalgıcı (*s*)Çalgı çalan, sazende, musikişinas. —*lık* Sazendelik, musikişinaslık.

Çalkama (*i*) Sallayıp karıştırma; omlet.

Çalkamak (*m*) Sallayıp karıştırmak; temizlemek (kadeh v.s); gargara et.; yalpa ettirmek, gemiyi sallamak (dalga); gemi sarsmak; kuluçka yumurtalarını yerinden oynatmak; yumurtayı iyice dövmek; sütü yayıkta dövmek: ayakoyununda göbekatmak.

Çalkanmak (*m*) Sallanmak; karışmak; dalgalanmak;altüst olmak;yürürken iki yana sallanmak; yumurta bozulmak, cılkolmak.

Çalkantı (*i*) Dalgalanma, çarpınma; mide bozukluğu; yumurta v.s. nin bir kaba dökülmesi.

Çalkar (*i*) Mideyi bozan yiyecek; müshil; pamukkozasını temizlemeğe mahsus dolap, çırçır.

Çalkatmak (*m*)Sallatmak; çocuğu sütten hastalatmak; gemi zahireyi ıslatıp bozmak; (kuluçka tavuk) yumurtayı soğutmak.

Çalma (*i*) Çalmaklık, çalış; çırpma, uğrulma; sarık;işlenmiş maden eşya.

Çalmak (*m*)Vurmak(kamçı, saat, piyano v.s.); davul v.s. ye vurup ses çıkarmak;çalgı oynamak; vurmak (kapı v.s); çırp-

mak, uğrulamak; katmak (tuz); tattırmak, lezzetini duyurmak; avutmak (*ağzına bal—*); sallamak *Kürek—, sopaçalmak, Düdüğü—* Meramına ermek.

Çalpar (*i*) Çengilerin oynarken parmaklarına taktıkları tahtazil, şakşak.

Çalyaka etmek (*m*) Yakasından kapmak, iyice yakasından yakalamak.

Çam (*s*) Yaprağını asla dökmiyen ve havayı temizliyen kıymetli bir ağaç.

Çamaşır (*i*) Elbise altına giyilen gömlek v.s. beyaz içelpisesi. *—cı* Çamaşır yıkayan.

Çamaşırhane (*i*) Çamaşırlık.

Çamçak (*i*) Ağaçtan kulplu sukabı.

Çamiç (*s*) Ufaktefek; hırçın; kuruüzümün ufak-tanelisi; ufak ve siyah gözbebeği.

Çamlık (*i*) Çamormanı, koruluğu.

Çamsakızı (*i*) Çamağaçlarında çıkan reçina, yılışık; yapışkan.

Çamur (*i*) Sokak tozlarının su ile karışması; duvarharcı; bulaşık (adam) leke, kir.

Çamurlamak (*m*) Çamur sürmek; çamurla sıvamak; lekelemek; kirletmek.

Çamurluk (*i*) Çamurlu yer, bataklık; paça tozluğu.

Çan (*i*) Tunç v.s. madenden yapılan mahrutî bir alettir ki içinde asılı tokmağının kenarlarına vurmasile gürültülü ses çıkarır, kampana.

Çanak (*i*) Topraktan yapılmış yemek, su v.s. kabı; makat.

Çanaklık (*i*) Gemidireklerinin başlarına doğru yapılan taraçamsı yer.

Çançan(*s*)Geveze,lâfazan

Çangal (*i*) Takılmış fazla şey; ölmüş koyunun başka koyuna emdirilen yavrusu.

Çangılçungul (*s*) Kaba ve vezinsiz sesi taklit eder (—*söylüyor*).

Çangırçungur (*s*) Biribirine çarpılan demirparçalarının gürültüsünü taklit eder.

Çangırdamak(*m*) Demirparçalarının biribirine çarpmasından hâsıl olan gürültü gibi ses çıkarmak.

Çanta (*i*) Meşinden veya bezden yapılmış kulplu ve ağzı demirçemberli mahfaza.(Yolçantası,postaçantası, elçantası).

Çap (*i*) Kalınlık ve kutur ölçüsü; ölçü (iriçapta bir adam: cüsseli).

Çapa (*i*) Bahçıvankazması; harç karıştırmıya mahsus büyük gelberi; kulaklı gemidemiri, lenger resmi.

Çapaçul(*s*) Çolpa; biçimsiz, kıyafetsiz.

Çapak (*i*) Göz kenarlarında ve kirpiklerde peyda olan sulu kir; döşeme, demir v.s. etrafında kalan pürüz.

Çapaklanmak(*m*)Göz çapak tutmak,gözden akan su göz kenarlarında ve kirpiklerde kurumak.

Çapalamak (*m*) Çapa ile kazmak.

Çapalanmak (*m*) Çapa ile kazılmak.

Çapalatmak (*m*) Çapa ile kazdırmak, çapa vurdurmak.

Çapan (*i*) \ Postatatarı ,
Çapar (*i*) / ulak.

Çapanak(*i*)Kaçırılmış mal, kaçak eşya.

Çapari (*i*) İğnesiçok balıkoltası.

Çaparız (*i*) Engel. —*lı* Engelli.

Çapıcı (*s*) Akıncı; sürücü.

Çapkı (*i*) Yağma maksadile düşman memleketine girip hertarafına hücum etme, akın.

Çapkılamak (*m*) Akıncılık et., çapulculuk et.

Çapkın (*s*) Huvarda, bıçkın, serseri, sefih. — *lık* Külhanbeyilik, huvardalık, bıçkınlık.

Çaplı (*s*) Bir türlü çapı ve kutru olan, kalınlığı çok. (çaplı kereste).

Çapmak (*m*) At koşturmak; koşmak, öteye, beriye salmak; akıncılık et.

Çaprak (*i*) Süvari eyerinin örtüsü.

Çapraşık (*s*) Çapraz olup biribirine kavuşan.

Çapraşmak (*m*) Çapraz iki şey kavuşup geçmek.

Çapraz (*s*) Sağlı sollu (düğme v.s.) (*i*) Sağlı sollu düğmeleri olan yelek, salta; sağlı sollu takılan fişek, palaska v.s. testereeğesi.

Çaprazlama (*s*) Sağlı sollu olan (fişeklik v.s.).

Çapul (*i*) Yağma. —*cu* Yağmacı, akıncı. —*culuk* Yağmacılık, akıncılık.

Çapullamak (*m*) Düşman toprağında akıncılık, yağmacılık et.

Çapullanmak (*m*) Yağma mal elde et., toplamak.

Çaput (*i*) Elbise ve çamaşırlara konulan üçköşe parça; paçavra, yama.

Çar (*i*) Umumî harpten evvel Rusya imparatorlarına verilen unvan; Bulgar kıralı; çabuk sıfatının evveline gelir ve çok manasını verir: (*çarçabuk* Çabucak.

Çardak (*i*) Dört direk üzerine yapılmış salaş, behçıvan, bekçi v.s. kulübesi; asma, asmakabağı sarılmak için yapılan kafes.

Çare (*i*) Kurtuluşa sebep; ilâç,tedbir;yardım,medet.

Çaresiz (*s*) Tedbiri, ilâcı, çaresi olmıyan; zarurî. (*zr*) Mutlaka, herhalde.

Çaresizlik(*i*) Tedbir yokluğu; zaruret.

Çarha (*i*) Hafif askerlerin ileri saflarda ettikleri talim

Çarhacı (*i*) Eski zamanda ordunun ilerisinde cengeden hafif asker; ilerikarakol.

Çariçe (*i*) Umumî harpten evvel Rusya imparatoriçasının unvanı idi; Bulgar kıraliçası.

Çarık (*i*) İşlenmemiş sığırderisinden yapılmış köylü ayakkabısı. —*ğı çıkarmak* Köylülük halinden kurtulmak.

Çarka (*i*) B. **Çarha**.

Çark (*i*) Dönen pervaneli tekerlek;bir makinenin döner tekerleği;tekerlekli makine.

Çarkçı (*i*) Bir makiney idare edip işleten adam

Çarkıfelek (*i*) Bir makineye ve dolaba benzetilen gök; talih, baht, yakılınca döne döne ateşpüskürür birnevi donanmafişeği.

Çarklı (*s*) Dönertekerlekli veya pervaneli çarkı olan.

Çarlık (*i*) Umumî harpten evvel Rusya imparatorluğunun unvanı; Bulgar kırallığı.

Çarmık (*i*) Haç, salip; bir geminin direkleri başından aşağıya inen kalın ipler.

Çarnaçar (*zr*) İsteristemez, mecburî olarak.

Çarpık (*s*) İğribüğrü; birtarafa iğilmiş; muntazam olmıyan; inmeli (adam), cin tutmuş; ters, uğursuz (adam).

Çarpıkbacak (*s*) Bacağı iğri olan.

Çarpıkçurpuk (*s*) İğri-büğrü.

Çarpılmak (*m*)İğrilip bükülmek; yüzünü buruşturmak; cin tutmak; vücudunun birtarafı inmek, nüzul isabet etmek.

Çarpınmak(*m*)Vurunmak, yüreği oynamak, halecana gelmek.

Çarpıntı (*i*) Yürekoynaması, halecan; dalgaların vuruşması.

Çarpışık (*s*) Karışık, çapraşık; çarpık, iğri; biribirine binmiş (diş);düzgün olmıyan (lisan), çetrefil.

Çarpışma (*i*) Vuruşma, tokuşma, çalışma, musademe; tutuşma, mudarebe.

Çarpışmak (*m*) Vuruşmak, tokuşmak, çarpışmak, musademe et.; tutuşmak, dövüşmek.

Çarpıştırmak (*m*) Vuruşturmak, tokuşturmak,musademe ettirmek; tutuşturmak, mudarebe ettirmek.

Çarpma (*i*)Çarpış;kabartma, kabartmalı.

Çarpmak(*m*)Şiddetle vurmak; vurup yere düşürmek, yıkmak; zorla almak; başavurmak (kömür, içki);yürek vurmak; halecana gelmek, titremek.

Çarptırmak (*m*) Vurdurmak; çaldırmak; iğrilmek; yüreği oynatmak, halecana getirmek.

Çarşaf (*i*)Yatağa serilen, yorgana kaplanan bezden örtü;kadınların üzerlerine aldıkları örtü.

Çarşamba (*i*) Haftanın dördüncü günü.

Çarşı (*i*) İki tarafı dükkân ve üstü örtülü, yahut ta açık alışveriş yeri; pazar.

Çaşıt (*i*) Gizli malûmat

veren; casus. —*lık* Casusluk.

Çat (*i*) Vurmak sesi, kapıçalınması sesi. —*çat Kapı gelmek* Vakitli vakitsiz gelmek.

Çatak(*s*)Biribirine çatmış, çatışmış; iki dağın birleştikleri yer, yani dere.

Çatal (*i*) İkiye ayrılmış dal v.s.; ikidişli, yaba ve buna benzer aletler; sofrada kullanılan üç ve dörtdişli bildiğimiz maden alet (*s*) Ucu ikiye ayrılmış;çatlak borudan çıkar gibi boğuk ses; ikimanalı (söz) —*tırnak* Tırnağı ikiye ayrılmış, bakanak. — *görmek* Herşeyi iki görmek.

Çatallandırmak, Çatallaştırmak (*m*) İkiye ayırıp çatal etmek;karıştırmak.

Çatallanmak, Çatallaşmak (*m*)İkiye ayrılıp çatal olmak; dallanmak,(iş) karışmak.

Çatallı (s) İkiye ayrılıp çatal olmuş; dallanmış, karışık.

Çatalmuk(*i*)Buğday tarlasında biten zararlı bir ot.

Çatana (*i*) Makine ile işliyen sandal,küçük istimbot.

Çatı(*i*) Binanın kiremitaltı.

Çatık (*s*) Uçlarından bitişik, kavuşuk; aralıksız, fasılasız; buruşuk, buruşmuş (çatık çehre).

Çatıkkaş(*s*) Biribirine birleşmiş gibi olan kaş (çatıkkaşlı bir adam).

Çatır çatır (*zr*) Kereste, kiremit gibi şeylerin çıkardığı ses.

Çatırdamak (*m*) Çatır çatır ses çıkarmak.

Çatırdatmak(*m*)Çatır çatır ettirmek,çatır çatır ses çıkartmak.

Çatırdı (*i*) Gevrek birşeyin düştüğü, kırıldığı zaman çıkardığı ses.

Çatışmak (*m*) Kavuşmak, ilişmek,ucuca bağlanmak, tokuşmak,çarpışmak,musademe etmek.

Çatıştırmak (*m*) Ucuca kavuşturmak, iliştirmek, biribirine bağlamak; tokuşturmak, çarpıştırmak, musademe ettirmek.

Çatkı (*i*) Çatılan ve kurulan şey; aykırı bağlanan şey.

Çatkılık (*i*) Çiftöküzlerini biribirine bağlıyan ağaç boyunduruk oku.

Çatkın(*s*) Bir zengine veya nüfuzlu bir adama çatmış olan.

Çatlak (*s*) Parçaları ayrılmıyacak derecede kırık, çatlamış;(*i*)birşeyin çatladığı yer, yarık.

Çatlama (*i*) Çatlayış,çatlamaklık.

Çatlamak (*m*) Çat ederek büyük sesle yarılmak; parçaları ayrılmıyacak surette kırılmak;hayvan çok koşmaktan telef olmak; kıskançlıktan, hiddetten v.s. den telef olacak dereceye gelmek; çok ağrımak (baş v. s.).

Çatlatmak (*m*) Birşeyi parçaları büsbütün ayrılmıyacak derecede kırmak; sıkıntıdan, çok yemeden patlıyacak dereceye getirmek; kıskançlıktan patlatmak; atı çok koşturup telef et. *Topuk* — Çok koşmak.

Çatma (*i*) Çatmaklık, çatış; ariyeti olarak ilişti-rilip durdurulmuş kereste; sonra sökülmek üzere kabaca dikilmiş parça; döşemelik ipekli kumaş. *Derme* — Öteden beriden toplanmış (asker, söz).

Çatmak (*m*) Kurmak, kereste v.s.yi biribirine bağlayıp durdurmak; ucuca kavuşturup iliştirmek (dikiş çatmak); vurmak,

çarpmak, musademe et.; uğramak ; rasgelmek ; yaklaşmak(mevsim v.s.); birine yaklaşmak, dalkavukluk et.; kafatutmak (ne çatıyorsun?). *Keyif* — Keyfetmek, işüişret et.

Çatrapatra(*s*) Yalan yanlış, şivesiz.

Çatpat (*s*) Tektük, arasıra; bazı, bazan.

Çattırmak (*m*) Vuruşturmak; musademe ettirmek; gemiyi başka bir gemiye vurdurup batırmak; kurdurmak (bina); iki hasmı biribirine karşı çıkarmak.

Çavdar(*i*)Buğdaydan daha uzunsaplı ve esmer nebat.

Çavun (*i*) Hayvan derisinden veya sığır sinirindan yapılan kırbaç.

Çavuş (*i*) Onbaşıdan yukarı derecede bulunan asker. — *üzümü* İrita-neli kabuğu ince pek güzel üzüm.— *kuşu* Hüthüt.

Çay (*i*) Doğrudandoğruya denize dökülmiyen ve nehre dökülen küçük ırmak.

Çay (*i*) Haşlanıp suyu içilen bildiğimiz hoşkokulu yaprak.

Çaydanlık (*i*) İçinde çay haşlanılan ibrik.

Çayhane (*i*) Çay pişirilip satılan dükkân.

Çayır (*i*) Üzerinde yeşil ot biten geniş toprak; taze ot.

Çayır çayır(*zr*) B. **Cayır-cayır.**

Çayırlamak (*m*) Hayvan otlamak,çayıra çıkarmak

Çayırlatmak (*m*) Hayvan otlatmak, çayıra çıkartmak.

Çayırlık (*i*) Ot biten yer, çayır çimen.

Çayırotu(*i*) Çayırdan vakitsiz kesilip atlara yedirilen yeşil ot.

Çayırpeyniri (*i*) İlkbaharda çıkan tuzsuz. beyaz peynir.

Çaylak (*i*) Sıcak memleketlerde yaşıyan bildiğimiz yırtıcı kuş;tamahkar, açgözlü, kaparozcu.

Çeç (*i*) Hububat ve zahire yığını.

Çeçen (*i*)Kafkasyada çerkez cinsi.

Çedik (*i*) Eskiden sarıklılarla bazı kadınların giydikleri sarı meşinden mest, pabuç.

Çehre (*i*) Yüz, surat; ekşiyüz, dargınlık.—*et*.Yüzçevirmek.—*li* Suratıasık, hiddetli.

Çek (*i*) Ciro yani havale olunabilir ve bedeli hâmiline ödenir ticarî senet.

Çekçek (*i*) Dörttekerlekli elarabası.

Çekememek (*m*) Kıskanmak.

Çekememezlik (*i*) Kıskanma.

Çeki (*i*) İkiyüz elli kilo çeker odun ve kömür ölçüsü.

Çekiç (*i*) Çivi çakmağa ve çatal tarafile çivi çıkarmağa mahsus alet.

Çekiçane (*i*) İri çekiçler bulunan fabrika.

Çekidüzen (*i*)Süs.*Kendine — vermek* Süslenmek, bezenmek,kalıbını, kıyafetini düzeltmek.

Çekik (*i*) Tarlakuşu.

Çekilir (*s*)Tahammül olunabilir, katlanılır. (*—dert değil*).

Çekilmek (*m*) Sürüklenmek; tahammül olunmak; birşeye karışmamak;toplanmak, büzülmek; gerilmek; gerilemek, ricat et., gerisingeri gitmek; defolmak; dağılmak,hepsi birtarafa gitmek.

Çekilmez (*s*) Tahammül olunmaz.

Çekin (*i*) Omuzbaşile boyun arası.

Çekinmek (*m*) Sakınmak, hicap etmek; utanmak.

Çekirdek (*i*) Meyvaların içindeki tohum.

Çekirdeklenmek (*m*) Çekirdek peyda et.;kartlanmak.

Çekirdeksiz(*s*) İçinde çekirdeği olmıyan(üzüm v.s)

Çekirdemek (*m*) İçinde çekirdek oynar gibi ses çıkarmak, tıkırdamak, çıtırdamak.

Çekirdi (*i*) İçinde çekirdek oynar gibi ses çıkarma, tıkırdı,çıtırdı.

Çekirge (*i*) Dörtkanatlı, sıçrıyan ve tarlalara ziyan veren bildiğimiz hayvan.

Çekişmek (*m*) Biribirini çekmek; tutuşmak, ağız veya el kavgası yapmak. *Can*—Ölüm halinde olmak.

Çekiştirmek (*m*) Fenalığını söylemek, birini zemmetmek.

Çekitaşı (*i*) İkiyüz elli kilo ağırlığında çekidei kullanılır taş, yahut demir. — *nı kaldırır* Çok kuvvetli.

Çekme (*i*) Çekiş, çekmeklik; çekilmiş, çekilen şey; yazıhane, masa ve dolap gibi şeylerin dışarıya açılır gözü; iş arasında üstten giyilen geniş pantolon v. s.; muntazam, düzgün: *çekme burun.*

Çekmece (*i*) Ufak gözleri olan küçük sandık veya dolap; birgözlü ve dörtayaklı küçük yazıhane; içinde kıymetli şeyler saklanır çekmesiz küçük sandık.

Çekmek(*m*)Kendine doğru getirmek; sürükleyip götürmek;nefesle su v.s. yi içeri almak; birşeyi sokulmuş olan yerden çıkarmak; kuyudan su çıkarmak; gönülalmak;

tahammül et., katlanmak; kuşatmak, çevirmek (duvar v.s); çizgi çizmek: sürmek (boya v.s); hayvanları dişiye aşırmak, çiftleştirmek; tartmak; vermek (ziyafet, telgraf v.s); daralmak, büzülmek; zahmete, derde uğramak; benzemek, andırmak; *iç* — Ahetmek; gönül istemek; *el* —Vazgeçmek, artık karışmamak; memuriyetten çıkmak.

Çekmen (*i*) Çepken; yağmurluk; bol şalvar.

Çektirme (*i*) Çektiriş;kürekle yürütülür birdirekli büyük odun v.s.kayığı.

Çektirmek (*m*) Taşıtmak; sürükletmek;çekerek yürütmek; çıkartmak (diş v.s); kürekle yürütmek; cefa vermek.

Çelâçe (*i*)Tabaklıkta kullanılır boyalı ecza.

Çelebi (*i*) Eskiden şehzadelere verilen unvan; Konya mevlevilerine verilen unvan; yahudilere verilen unvan; terbiyeli, nazik (adam)

Çelenk (*i*) Elmas taşlarla donatılmış sorguç, taç; cenazelere hürmet için tabutlara konulan çiçek demeti; buket.

Çelik(*i*) Su verilmiş, sertleştirilmiş demir, pulat; çelikçomak oyununda çomağa vurulan değnek; köksalmak için yere gömülen ağaçbudağı, aşı için ince dalparçası. (*s*) Çelikten yapılmış. — *şurubu* Kuvvetşurubu.

Çelikçomak (*i*) Bildiğimiz çocuk oyunu.

Çelim (*i*) B. **Çalım**. —*siz* zayıf, kuvvetsiz: ufaktefek (adam).

Çelme(*i*) Birini düşürmek için ayağını onun ayağına geçirme.

Çelmek *m*)Vurmak;çarpmak; düşürmek; kurban kesmek; kapmak; caydırmak;kendi tarafına almak.

Çeltik (*i*)Dövülmemiş kabuklu pirinç; pirinç tarlası.

Çemberi)Daire;tef ve kalbur gibi şeylerin tahtadan dairesi; fıçıların tekerlek halkası;başa,boyuna bağlanan yemeni; direk veya sütuna geçirilen demirhalka veya kabartma daire; eski itikada göre gök etrafında daire.

Çemberlemek (*m*) Çember geçirmek; çemberle sağlamlatmak.

Çemberli(*s*)Üzerine çember geçirilmiş.(—*taş* Bildiğimiz dikili taş).

Çemçe (*i*) Pisibalığı.

Çender (*i*) Saç uzatan bir ot.

Çene (*i*) Ağızda dişlerin oturduğu kemikler; gemide bir dirsek; gevezelik, boş lâf.

Çenealtı (*i*) Çenenin alt kısmı.

Çenebaz (*s*) Geveze, lâfazan, boşboğaz.

Çeneçalmak (*m*)Çok söylemek.

Çenge (*i*) Köylerde gelini karşılarken tef çalarak okunan şarkı.

Çengel (*i*) Birşey asmağa mahsus demir kanca; ucu-iğri ve sivri demir; eski zamanlarda idam cezası.

Çengeliemek(*m*) Öte beri asmağa mahsus bildiğimiz çengeli bir yere takmak; çengele asmak; çengelde idam etmek.

Çengelsakızı (*i*) Kenger denilen otun sütünden çıkarılan yabani sakiz.

Çengi (*i*) Tef çalarak türkü okuyan ve ayniza-

manda göbekatan kadın ve ekseriya çingenekızı.

Çent (*i*) Santim, herhangi bir sayının yüzdebiri. (*s*) Birkaç, bazı.

Çentik (*i*) Çetele dişi; ufak gedik; kusur, ayıp.

Çentiklemek (*m*) Dişdiş etmek,kertmek,çentmek.

Çentilmek (*m*) Dişdiş olmak, kertiklenmek.

Çentmek(*m*)Dişdiş etmek, kertmek, çentiklemek.

Çepçevre } (*s*) Bütün etrafı
Çepecevre } bütün çevresi, fırdolayı.

Çepel (*s*) Koyu; bulanık; (*i*) Karışık, fırtına; çamur mevsimi; toz; çöp.

Çepiç (*i*) Bir yaşında keçi.

Çepken (*i*) Kolları yarık, arkaya sarkıtılan süslü salta.

Çepreşik (*s*) B. **Çapraşık**.

Çerağ (*i*) Kandil, mum ve meşale gibi ışıkveren alet.

Çerçeve (*i*) Cam,ayna,resim gibi şeylere takılan pervaz, korniş; basmacı tezgâhı.

Çerçevelemek (*m*) Çerçeve geçirmek, pervaz takmak.

Çerçeveletmek (*m*) Çerçeve geçirtmek, pervaz taktırmak.

Çerçi (*i*) Ufaktefek şeyler satan aktar.

Çerez(*i*) Yemeğe başlanmadanevvel yenilen salata yumurta,havyar v.s.meze.

Çerezlenmek (*m*)Yemekten evvel meze yemek, hafif şeyler yiyerek,açlığı kestirmek.

Çerge (*i*) İki direkli hafif oba,küçük çingene çadırı, kulübe.

Çeri(*i*)Eskiden asker;kıptı. — *başı* Eskiden kumandan, şimdi kıptı muhtarı, reisi.

Çerkez (*i*) Kakfasyada o-

turan bir kavm

Çeruka (*i*) Kırmızıkanatlı gölhamsisi.

Çerviş (*i*) Eritilmiş sığır-yağı.

Çeşit (*i*) Nevi, örnek, türlü. *Çeşit çeşit* Türlü türlü. *—lik* Örneklik.

Çeşitlemek (*m*) Çeşit çeşit yapmak, çeşit düzmek.

Çeşitli (*s*) Türlü türlü, çok örnekli.

Çeşme (*i*) İçilecek veya kullanılacak su akıtmak için yapılan yer ki ya daima akar, yahut musluğu bulunur.

Çeşni (*i*) Tat, lezzet; zarphanede sikke ayarı; koyunlarda fiat kesmek için seçilen hayvan; ekmek ununun ayarı.

Çeşnici (*s*) Yemeğin tadına ve tuzuna bakan; zarphanede ayar memuru; Belediyelerde çeşniye ve örneğe bakan memur.

Çeşnilenmek (*m*) Lezzetli ol., tadı, tuzu yerinde olmak.

Çeşnili (*s*) Lezzetli, tadı, tuzu yerinde; eczalı, kapsollu tüfek, tabanca.

Çete (*i*) Haydut, eşkıya takımı.

Çeteci (*s*) Haydut, şaki, komitacı.

Çetele (*i*) Bir tahtaparçasına kertikler yaparak tutulan hesap aleti. — *tutmak* Veresiye mal satmak.

Çetin (*s*) Sert, katı; inatçı; zor, güç (iş) müşkül.

Çetinleşmek (*m*) Zorlaşmak, güçleşmek, müşkülleşmek.

Çetrefil (*s*) Dilibozuk, doğru bir şive ile söylenmiyen (lisan).

Çevre (*i*) Etraf; civar, kenar; etrafı işlenmiş tülbent yemeni, mendil.

Çevik (*s*) Çabuk ve kolay iş görür; sağlam.

Çevirme (*i*) Çevirmeklik, çevirerek yapılan kebap.

Çevirmek (*m*) Döndürmek; altüst et.; etrafını almak; gerisingeri döndürmek;değiştirmek(söz); gerialmak; *yüz* — İltifat etmemek.

Çevirtmek (*m*) Döndürtmek;altüst ettirmek,etrafını almak,kuşatmak; geridöndürmek.

Çevrinti (*i*)Deniz ve nehir sularının dönmesi;girdap; hububat mahlûtu.

Çeyiz (*i*) Gelinin babasının evinden beraber götürdüğü elbise ve eşya.

Çeyizlemek (*m*) Gelinin çeyizini hazırlayıp vermek.

Çeyizlik (*s*) Çeyiz olmaya yarıyan (kumaş v.s).

Çeyrek (*s*) Dörttebir; — *saat* Onbeş dakikalık zaman.

Çeyreklemek (*m*) Yeni doğan çocuğun kollarını, bacaklarını karşılıklı çekmek.

Çiçe (*i*) Hala, baba kızkardeşi.

Çiçek (*i*) Ağaçların ve otların meyva ve tohum veren parlakrenkli ve hoşkokulu kısmı; kumaş üzerine işlenmiş süs; bildiğimiz çiçekhastalığı, cederî; allâk, hilebaz adam; yaramaz çocuk.— *ğiburnunda* , Pek taze, yeni koparılmış.—*bozuğu* Çopur.—*suyu* Limon,portakal çiçeklerile sair türlü türlü çiçekler taktir edilerek çıkarılan su.*Su—ği*Çiçekhastalığının hafifi. — *aşısı* Bu hastalığa karşı yapılan aşı,telkihi cederî.

Çiçeklenmek (*m*) Çiçek açmak, ciçeklerle bezenmek.

Çiçeklik (*i*) Çiçekbahçesi; süslü çiçeksaksısı;

kışın çiçek saksıları konulan camekân.

Çift (*s*) İki; ikitek, saban çeken iki öküz v.s.; erkek ile kadın,zevç ve zevce; ufak hurufat v.s. maşası.

Çiftçi (*i*) Çiftsüren adam, ekinci, rençper, zürradan biri. —*lik* Ekincilik, rençperlik, ziraat.

Çifte (*s*) İkikat, ikili, katmerli; ikinamlılı avtüfeği; tepme (at v.s.); *Bir çifte, iki çifte kayık* İkikürekli,dörtkürekli kayık.

Çifteli (*s*) İkili; ikiyüzlü, hilekâr (adam), allâk.

Çiftelemek (*m*) Hayvan iki arka ayağı ile tepmek.

Çiftleşme (*i*) Hayvan dişiye aşma.

Çiftleşmek (*m*) Eşini bulup çiftolmak;hayvan dişiye aşmak.

Çiftleştirmek (*m*) Çiftletmek, hayvanları dişlerine aştırmak.

Çiftlik (*i*) Hertürlü ziraat yapılan ve mahsulât yetiştirilen yer.

Çiğ (*s*) Pişmemiş; iyi pişmemiş; tecrübesiz,acemi, ham(adam);soğuk(renk); işlenmemiş (toprak). (*i*) Kırağı, jale.

Çiğdem (*i*) İlkbaharda çıkan ve beyaz, pembe, sarıçiçekli nevileri bulunan bir nebat ve kökü, öksüzoğlansoğanı.

Çiğdene (*i*) Karadenizin bu namdaki iskelesinden gelen çıralı kaplamalık tahta.

Çiğit (*i*) Kabuklu çekirdek; pamuk v.s. tohumu; yüzdeki çil lekesi.

Çiğlik(*i*)Pişmemişlik;hamlık; tecrübesizlik.

Çiğnemek (*m*) Ayakla basmak,ayak altında ezmek;yemeği dişle kırıp ezmek.

Çiğnemik (*i*) Başkaları

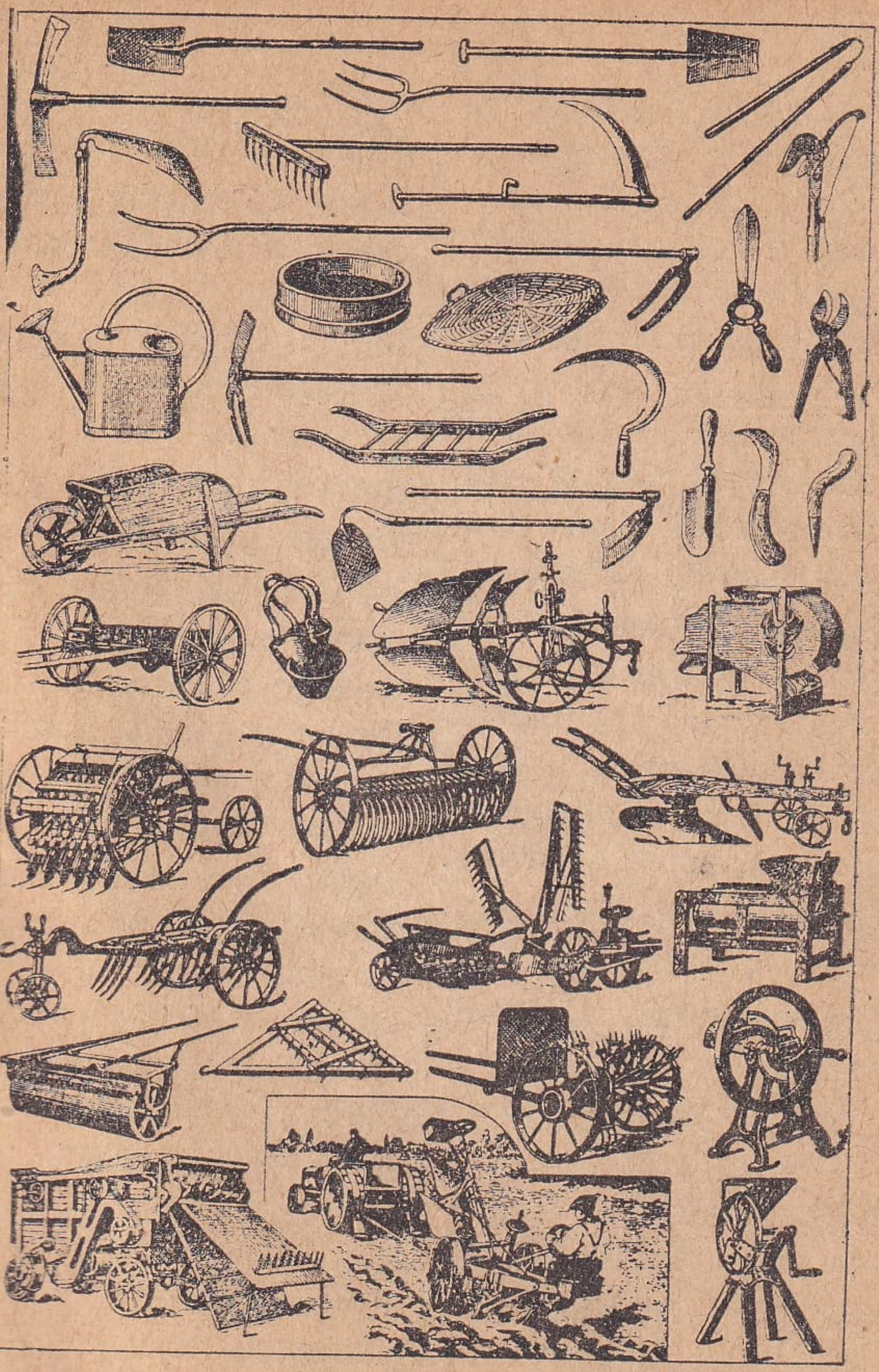

Çifçilik. aletleri

tarafından çiğnenip çocuklara verilen yemek. *[Çocuklara çiğnemik vermek terkolunması lâzımgelen çok muzır ve sıhhatamugayir bir âdettir]*.

Çiğnenilmek } (*m*) Ayak-
Çiğnenmek } la basılmak, ayak altında ezilmek; yemek dişler arasında kırılıp ezilmek.

Çiğnetmek (*m*) Ayak altında ezdirmek, ayakla bastırmak; yeşermemiş ekini kardan evvel yatırmak,bastırmak;dişle kırdırmak,yemeği ezdirmek.

Çiğremek (*m*) Uyku kaçmak, uyuyamamak.

Çiğsemek (*m*) Çiğ yağmak; çiğ gibi pek ince yağmur yağmak, tozarmak.

Çiğsenmek (*m*) Uyuyamamak,uykusuz kalmak.

Çikolata (*i*) Kakao ve şekerden sütlü veya sütsüz olarak yapılan bildiğimiz şekerleme.

Çil (*s*) Akbenekli; yeni, parlak. (*i*) Yüzdeki leke; abraşlık.

Çilan (*i*) Bahçelerde yetiştirilen pek kırmızı ve iri hünnap.

Çile(*i*) İbrişim, sırma v.s. yumağı; yaykirişi.

Çile(*i*) Tarikatte kırk gün devam eden perhiz; ruhanîliğe girenlerin tuttukları kırkgünlük perhiz; zahmet, sıkıntı, eziyet. (— *çekmek*).

Çilek(*i*)Yerleberaber dikilen ufak bir fidanın verdiği pemberenkli, gayet hoşkokulu, nazik ve kıymetli meyva.

Çilekeş (*s*) Çileçeken; sıkıntı, zahmet çeken.

Çilingir (*i*) Kilit, anahtar gibi ince demir işleri yapan san'atkâr.

Çillenmek (*m*) Ak lekeler

peyda et.;yüzü çil olmak.

Çim (*i*) Yeşil ot, çimenotu; yol kenarlarına konulan kısa ve sık yeşillik; yosun.

Çimdik (*i*) Parmakuçları ile sıkma.

Çimdiklemek(*m*)Parmakuçları ile birinin etlerini acıtarak sıkmak.

Çimlendirmek (*i*) Ekilen tohumu ve dikilen fidanı filizlendirmek.

Çimen (*i*) Çayır; yeşillik. — *lik* Çayırlık, yeşillik.

Çimlenmek (*m*) Tohum ve çubukları filizlenmek.

Çimento(*i*) Kireçtaşı tozu.

Çimmek (*m*) Suya dalıp çıkmak, suya girip yıkanmak; dolanıp batmak, gömülmek.

Çimrenmek(*m*) Suya girmek için paçalarını sıvayıp hazırlanmak.

Çin (*i*) Asya kıt'asının şark tarafında 400 milyondan fazla nüfusu olan memleket.

Çinakop (*i*) Lüfekbalığının ufağı.

Çinçin(*i*) Billûr veya maden sesi. — *ötmek* Güzel ses çıkarmak (çan).

Çingene } (*i*) Kıpti. (*s*)
Çingâne } Arsız, utanmaz, yüzsüz; pek hasis; alçak. —*lik* Kıptilik; arsızlık, yüzsüzlük; pek hasislik.

Çingeneleşmek } (*m*)Pek
Çingâneleşmek } hasislenmek; yüzsüzlenmek, arsızlanmak.

Çini (*i*) Çinde yapılan iyi cins tabak,çanak v.s.; duvarları kaplamak, yeri döşemek için sırlı ve nakışlı lâvhacık; üzerimineli tuğla. — *mürekkebi* Koyusiyah mürekkep.

Çinili (*s*) Çinilerle süslenmiş bina v.s.

Çinko (*i*) Tutya denilen

maden. —*lâvhası* Çinko-tahtası.

Çinkoğraf (*i*) Çinko üzerine fotoğrafla resim,yazı v.s. çıkartan ve hâkeden san'atkâr. —*i*Çinkoğrafçılık.

Çintiyan (*i*) Köylü kadınların giydikleri geniş ve uzun şalvar.

Çipil (*s*) Gözleriağrılı ve çapaklı, kirpikleri altında çıbancıkları olan.

Çiriş (*i*) Sarızambak kökünün unu ki su ile karıştırılarak mukavva ve meşin yapıştırmakta kullanılır.

Çirişlemek (*m*) Çiriş sürmek, çirişle yapıştırmak; sözün arasını kesmeyip söylemek.

Çirişlenmek (*m*) Çirişle yapıştırılmak.

Çiroz (*i*) Uskumrubalığının kurutulmuşu; pek kuru ve zayıf adam.

Çiselemek (*m*) Gayet hafif yağmur yağmak, tozarmak.

Çisimek(*m*) Çiğ yağmak, çiğ gibi yağmur yağmak.

Çisinti (*i*) Çiğ gibi pek ince yağmur.

Çiskin (*i*) Pek ince çiğ; az ve hafif kırağı, ince kırağı.

Çiş (*i*) Sidik, işeme, bevil. —*et.* İşemek.

Çişik (*i*) Tavşanyavrusu.

Çit (*i*) Basma gibi bircins bez;çalıçırpıdan yapılmış bölme; bu yolda yapılmış duvar.

Çitari (*i*) Mercanbalığına benzer yüzdirhemlik alaca bir balık.

Çiti (*i*) Çentik, ufak gedik; elde ovalıyarak yıkama.

Çitilemek } (*m*) Elde sı-
Çitmek } kıştırıp ovalıyarak yıkamak.

Çitlembik (*i*) Küçükta-

neli, tekçekirdekli siyahımsı ve turuncumsu lezzetli bir meyva.

Çitlik (*i*) Çit yapmağa yarıyan çalıçırpı gibi şeyler.

Çitmik (*i*) Üzümsalkımının küçük dalı, çıngıl.

Çivdirmek (*m*) Oku hedeften şaşırtmak, oku isabet ettirmemek.

Çivi(*i*) Ekser, karfiça, mıh.

Çividi (*i*) Çivitrenginde koyumavi.

Çividiş (*i*) Dokuz yaş dişi.

Çivilemek (*m*) Çivi ile mıhlamak, karfiçalamak.

Çivilenmek (*m*) Çivi ile mıhlanmak; geçirmek,bir yerde ilişip durmak.

Çivit (*i*) Koyumavi boya. Hintte ve Yemende yetişen bir nebattan çıkarılır.

Çivitlemek(*m*)Çivitle boyalamak.

Çivmek (*m*) Ok hedeften şaşmak, isabet etmemek; silmek, yazıyı bozmak.

Çizdirmek (*m*) Kalem veya başka birşeyle çizgi çektirmek; bozdurmak, hazfettirmek.

Çizgi (*i*) Kalemle veya başka birşeyle çizilmiş sıra, hat.

Çizgili (*s*) Çizgileri olan. — *kâğıt.*

Çizi,çizik (*i*) Çizmek izi, eseri, hat, yol. *Çizik çizik* Yol yol.

Çizikli,cizili (*s*) Çizilmiş olan, çizgileri olan.

Çizilmek (*m*) Kalem v.s. ile çizgiler peyda et.:kaydi bozulmak, terkin deilmek; sivri birşeyle tırmalanmak.

Çizme (*i*) Koncu dize kadar ve bazan ondan da yukarı olan bildiğimiz ayakkabı,çekme;çizmeklik.

Çizmek(*m*) Çizgi çekmek; sivri birşeyle tırmalamak; kaydini bozmak.

Çıban (*i*) İçicerahatli kızarmış kabarcık.

Çıdam(*i*) Sabır,tahammül.

Çıdamak (*m*) Sabretmek, tahammül et.; acıya dayanmak, katlanmak.

Çıfıt (*i*) Yahudi, Musevî.

Çıfıtlık (*i*) Yahudilik,Musevîlik.

Çığ(*i*)Dağdan yuvarlanan kar kütlesi,kamış ve çalıçırpıdan yapılmış yüksek çit;çadır bölmesi;yüksek ses, gürültü, yaygara.

Çığa (*i*) Karamersinbalığı.

Çığıltı (*i*) Karışık hayvan sesi, gürültü, çığlık.

Çığır (*i*) Çiğ izi; yol; usul, tarz, üslûp yeni bir — *açmak* Yeni bir usul icat etmek.

Çığırgan (*i*) Başka kuşları celbetmek için öttürülen avcıkuşu.

Çığırmak (*m*) Seslenmek, çağırmak; davet etmek, celbetmek.

Çığırtkan (*i*) Çığırtkankuşu; velveleci, gürültücü adam.

Çığırtma (*i*) Dilsiz ufak düdük.

Çığırtmak (*m*) Biri vasıtasile davet et.;bağırtmak, zorla bağırtmak.

Çığlık (*i*) Bağrışma,feryat. (— *koparmak*).

Çığrılmak(*m*) Davet olunmak.

Çığrışmak (*m*) Biribirini çağırmak; hepbirlikte ve birağızdan çağırmak.

Çıkar (*i*) Sahsî menfaat; iyi netice verir (iş).

Çıkarılmak (*m*) Dışarıya atılmak, tardolunmak;suyu alınmak.

Çıkarmak(*m*)Dışarıya atmak;sökmek,çekmek;yolmak;göstermek; yükseltmek,yukarıya kaldırmak; birşeyin suyunu almak; icat et.; neşretmek;yetiştirmek;bir yazıyı okumak;

soymak; *Acı* —Öç,intikam almak. *Elden* — Satmak. *Yanlış* — Yanlış bulmak.

Çıkartma (*i*)Çıkartmaklık; ıslatmakla başka bir kâğıda çıkarılan resim.

Çıkartmak (*m*) İhraç ettirmek; yükselttirmek.

Çıkık(*i*) Dışarı çıkmış,fırlamış, yerinden oynamış. kırık. —*çı* Ütükçü,kırıkçı.

Çıkın(*i*) Bağ, ufak bohça, paket; bir keseye konulmuş akçe, para.

Çıkınlamak(*m*)Çıkın yapmak, çıkın içine koymak.

Çıkıntı (*i*) Hizadan dışarı çıkmış şey, dirsek, cumba,tümsek; satırdan dışarıya çıkmış yazı.

Çıkış (*i*) Çıkma, çıkmaklık; çıkışma, azar, tekdir.

Çıkışmak (*m*) Girişmek, iktidarından yüksek bir işe bulaşmak; yetişmek (para); hiddetlenip azarlamak, tekdir etmek.

Çıkma (*i*) B. **Çıkıntı**; hamamdan çıkarken lâzım olan havlutakımı; icat olunmuş.

Çıkmak(*m*) Dışarıya varmak; yükselmek; görünmek;doğmak(güneş v.s.) verilmek (maaş v. s.); geçmek; duyulmak; neşrolunmak; icat olunmak; birinin huzuruna varmak; suyu alınmak; anlaşılmak, netice alınmak;yükselmek (fiat), pahalanmak; mal olmak; doğru olduğu anlaşılmak; ne olduğu anlaşılmak; muvaffak ol.; yetişmek, kâfi gelmek; varmak, nihayet bulmak; verilmek (emir); bitmek (ekin v.s.); solmak (boya).

Çıkralık (*i*) Sık çalıları çok olan yer.

Çıkrık (*i*) Kuyu eldolabı; iplik sarmağa mahsus döner küçük çark; küçük dolap ve çark.

Çılbır (*i*) Kaynar suya yumurtaları kırarak pişirdiktensonra üstüne yoğurt ve tereyağ konulan yemek.

Çıldır çıldır (*s*) Parlak gözlerle etrafa bakmak.

Çıldırmak (*m*)Deli olmak; aklını kaçırmak.

Çıma (*i*) Kalın gemi halatı, palamar. —*cı* Vapur iskelelerinde çımayı atıp tutmak ve iliştirmek vazifesini yapan taife.

Çımkırmak(*m*) Bazı hayvanlar, hususile kuşlar pislemek, terslemek.

Çınar (*i*) Meyva vermiyan pek ulu ve çok yaşar bir ağaç.

Çıngıl (*i*) Uzümsalkımının küçük dallarından herbiri, çitmik.

Çıngırak (*i*) Küçuk çan, çıngırdak; hizmetçileri v. s.yi çağırmak için kullanılan zil.

Çıngır çıngır(*zr*)Çıngırak sesi gibi — — *bağırmak* Ötmek.

Çıngırdamak (*m*) Çıngırak gibi keskin sesle ötmek, çıngır çıngır ötmek, bağırmak.

Çınlamak (*m*) Çinçin ses çıkarmak, ötmek.

Çıplak (*s*) Soyunmuş, giyinmemiş; tüyüdökülmüş, tüysüz;eyersiz; takımı vurulmamış at; züğürt, eliboş. *Çırıl* — Pek çıplak; pek züğürt.

Çıra (*i*) Çamağacının sakızlı ve yağlı yeri.

Çırak (*i*) Usta yanında çalışan şakirt.

Çırakma (*i*) Üzerine kandil, mum konulan demir ayak, şamdan.

Çıralamak (*m*) Çıra ile yakmak,tutuşturmak;berbat et.; ayartmak.

Çıramoz (*i*) Ateşbalığı tutmak için üzerinde çalı yakılan ıskara.

Çırpı (*i*) Ağaç kırpıntısı; tahtaya çizgi yapmak için ip, tertip, boy, hesap. —*cı* Yazmaları yıkayıp kurutan adam.

Çırpınmak (*m*) Oynamak, sallanmak; telâş etmek.

Çırpmak (*m*) Yavaş ve az vurmak; uçlarından az kesip yonmak; sabunsuz yıkamak; ustalıkla çalmak.

Çırpıştırmak(*m*)İnce değnekle hafifçe vurmak; acele ve dikkatsiz yazmak, çalakalem yazmak.

Çırt (*i*) Hayvana çektirilen tulumlu sudolabı.

Çırtlak (*i*) Karga,kuzgun.

Çıta (*i*) İki üç parmak eninde dar ve uzun tahta, pervaz, şişe.

Çıtak (*s*) Dilleri çetrefilce olan Rumeli Türklerine verilen sıfat; ağzıbozuk, pervasız.

Çıtıpıtı, Çitipiti(*i*)Pek hafif ses.

Çıtırpıtır (*s*) Hafifçe. (—*yürümek*).

Çıtlamak (*m*) Çıt diye ses çıkartmak.

Çıtlatmak (*m*) Çıt diye ses çıkartmak; ustalıkla, yavaşça anlatmak.

Çıtpıt (*i*) Ateşe düşen tuzun v.s. nin çıkardığı ses. (*s*) Azçok (—*iş oluyor*).

Çıvgar (*i*) Toprağı süren öküz v.s. çifti.

Çoban (*i*) Sürüleri kırlarda otlatan adam.

Çobonaldatan (*i*) Alacatavuk.

Çobanköpeği (*i*) Koyun sürüsünü koruyan köpek, çomar.

Çobanyıldızı (*i*) Sabahyıldızı, Zühre, Venüs.

Çocuk(*i*)Küçük yaşta olan erkek ve kız; genç; hoppamizaçlı. — *luk* Tufuli-

yet; gençlik;hoppamizaçlık.

Çocuklaşmak (*m*) Çocuk gibi olmak.

çoğalmak (*m*) Artmak,ziyadeleşmek.

Çoğaltmak(*m*) Aartırmak, ziyadeleştirmek.

Çoğur (*i*) Pancar.— *cuk* Sığırcıkkuşu, çekirgekuşu.

Çok (*s*) Miktarı ziyade olan, bol; fazla. (*zr*) Pek, ziyade; hervakit, pek sık.

Çokal (*i*) Zırh; sırlı çömlek;topraktan kulplu kap.

Çokça (*s*) Az ziyade, ziyadece, oldukça.

Çokluk (*i*) Ziyadelik;bolluk;kalabalık,(*zr*)Çok kere, çok defa.

Çokmak (*i*) B. **Çomak.**

Çokmar (*i*) B. **Çomar.**

Çoksamak, çoksımak(*m*) Çok görmek;kıyamamak.

Çokumak (*m*) Kuş gaga ile vurmak, gagalamak.

Çolak (*s*) Bir kolu sakat veya eksik olan.

Çolpa (*s*) Bir ayağı sakat olan; yürürken evvelâ solayağını atan,ayak itibarile solak; becerıksiz, eli işe yakışmaz.

Çolukçocuk (*i*) Evlât ve ayal, evhalkı.

Çomak (*i*)Başı iri ve yuvarlak değnek, topuz;çelikçomak oyununda uzunca değnek.

Çomar (*i*) İribaşlı çobanköpeği.

Çopra (*i*) Balıkkılçığı; sık çalılık.

Çopar (*s*) Yüzde çiçekbozuğu; yüzünde kırmızı lekeleri olan;çiçekbozuğu, kırmızı leke.

Çorba (*i*) Kaşıkla içilen sulu yemek.

Çorbacı (*i*) Köy muhtarı, ilerigeleni, taşrada hıristiyanların ilerigelenleri, mağaza ve dükkân sahi-

bi, patron. — *lık* Çorba için, çorbaya yarar.

Çorak(*s*) Mahsul vermez, kıraç. —*lık* Mahsul vermez toprak; kıraçlık.

Çorap (*i*) Ayağa giyilen yünden, pamuktan ve ipekten örme bildiğimiz giyecek.

Çortu (*i*) Değirmentaşına tane döken huni.

Çotra (*i*) Ağaçtan yassı bardak; — *balığı* Yassı burunlu ufak mercan.

Çotuk (*i*) Yerüstünde kalan ağaçkökü.

Çöğür (*i*) Ekin içinde biten iri diken; çok büyük keman.

Çökermek(*m*) Diz üstüne oturtmak; deveyi ıhlamak; başa yumruk indirmek.

Çökmek (*m*) Dibe oturmak; inmek; aşağı inmek; sis basmak;düşmek(kuvvetten).

Çökük (*s*) Çökmüş, batmış; iğilmiş, batık.

Çöküntü (*i*) Dibe çöken şey, tortu, rüsup.

Çoküşmek (*m*) Hertaraftan birden gelip çökmek, toplanıp inmek.

Çöl (*i*) Susuz kumluk ova. (*s*) Susuz, otsuz.

Çölek (*i*) Girdap.

Çömelmek(*m*)Dizleri toplayıp yere oturmak; oturup durmak, gitmemek.

Çömez(*i*)Medresede hizmet edip ilim öğrenen talebe, talebeyamağı.

Çömlek (*i*)Toprak tencere; makat. — *hesabı* Cahil işi. —*çi* Çanak çömlek yapan ve satan.

Çöngül (*i*) Ufak batakhk, çamurlu küçük göl.

Çöp (*i*) Saman, ot v.s. kırıntısı;süprüntü,müzahrefat. — *atlamaz* Çok dikkatli (memur), sahte iş yutmaz. —*çu* Süprüntü

topiryan; belediye tanzifat amelesi.

Çöpleme (*i*) Boynuzotu, danakıran.

Çöplenmek (*m*) Kuş gibi az yemek;aza kanaat etmek;azçok fayda görmek.

Çöplük (*i*) Süprüntü atılan yer, mezbele.

Çörçöp (*i*) Çalıçırpı; süprüntü gibi şeyler; pek ince, narin.

Çörek (*i*) Yuvarlak veya değirmi, yağlı veya hem yağlı, hem şekerli yumşak yiyecek; çörek şeklinde yuvarlak şey, kangal.

Çöreklenmek (*m*) Çörekgibi yuvarlanmak(yılan v.s)

Çörekotu (*nu «i»*) Çörek, ekmek, yoğurt v.s. üzerine ekilen hoşkokulu küçük ve siyah tane.

Çöven (*i*) Şeker ağdasını, elbiseyi beyazlatan kök, helvacıkökü.

Çöygen (*i*) Dövülmemiş dökmedemir.

Çöz (*i*) Bumbaryağı.

Çözdürmek (*m*) Bağlanmış birşeyin bağını bozdurup açtırmak;ilikli birşeyin iliğini veya kopçasını açtırmak.

Çözgü (*i*) Çarşaflık dokuma; boydanboya olan iplik, arş.

Çözme (*i*) Çözmeklik; ipeğin bir nev'i.

Çözmek (*m*) Düğüm, bağ v.s.yi açmak; örülmüş birşeyi sökmek; elbise v.s.nin düğme ve kopçalarını açmak;iplik ve tellerini dokumağa hazırlamak.

Çözük (*s*) Çözülmüş; ilikllenmiş; erimeğe başlamış (buz).

Çözülmek (*m*) Düğüm ve bağ açılmak; erimeğe başlamak (buz); zor birşey hallolunmak.

Çubuk (*i*) Uzun değnek; düz dal ; tütün içmeğe mahsus içidelik değnek; geminin anadirekleri üstündeki ufak direkler;madendeğneği; kumaş üzerindeki dar yol, çizgi.

Çubukçu(*i,s*) Eskiden çubuk ve tütün işlerine bakan hizmetçi; tütünçubuğu yapan ve satan.

Çubuklamak(*m*) Değnekle vurarak düzeltmek, tozlarını çıkarmak.

Çuha (*i*) Has yünden dokunmuş kumaş.

Çuhadar(*i*) Hükûmet dairelerinde ve büyük konaklarda ayakhizmeti gören adam.

Çukur (*s*) Oyulmuş; derin. (*i*) Oyulmuş yer, delik; derin kuyu; mezar; bedende çökük yer.

Çukurlanmak } (*m*) Çu-
Çukurlaşmak } kura batmak; derinleşmek.

Çukurlatmak (*m*) Çukur açmak,derinleştirmek,derin kazmak.

Çul(*i*) Kıldan yapılan kaba dokuma; kıldan veya yünden hayvanörtüsü.

Çulha (*i*) Tezgâhta bez v.s.dokuyan.

Çullama (*i*) Üstü hamurla örtülerek pişirilen yemek.

Çullamak (*m*) Hayvanın üstünü çulla kapamak; gayet büyük dalgalar geminin üzerine düşmek.

Çullanmak(*m*) Çul örtünmek; birşeyin üzerine çul gibi kapanmak, düşmek, abanmak; musallat ol.,yakasını bırakmamak.

Çulluk (*i*) Sonbaharkuşu, bekaçya.

Çultarı (*i*) Palanörtüsü.

Çultutmaz (*s*) Devamsız, kararsız, sebatsız; bilmez; bir işe sapolmıyan.

Çurçur (*i*) Kayalar arasında bulunur dikenli,çirkin ve bayağı bir balık;

yaşı küçük ehemmiyetsiz adam.

Çuval (*i*) Kömür, şeker gibi şeyler doldurmak için kaba yündan ve kanaviçeden yapılmış büyük torba.

Çuvaldız (*i*) Çuval v. s. dikmeğe mahsus iri ve kalın iğne.

Çünkü (*e*) Sebep bildirir, olduğuiçin, olduğundan; mademki.

Çürük (*s*) Rutubetli bir yerde durarak sulanmış,kokmuş,lifleri tutmaz bir halde bozulmuş; bozuk, çürümüş;esassız(dava,söz) sağlam olmıyan, tahsili kabil olmıyan. —*lük* Bozukluk; esassızlık;bataklık; çöplük; fukara mezarlığı, umumî mezar.

Çürümek (*m*) Bozulmak (yemek v. s.), tefessuh et.; berelenmek, morarmak; kazanılmamak (dava v. s.); mahvolmak,bitmek; batmak (para).

Çürütmek (*m*) Bozdurmak; (yemek v. s.); itibardan düşürmek; kazandırmamak (dava); batırtmak (para)

Çürütülmek (*m*) Bozdurulmak; itibardan düşürülmek; kazandırılmamak (dava); batırılmak (para).

Çüş (*n*) Merkebi durdurmak için bir nida; bir adamın sözü ile alay etmek için kullanılır.

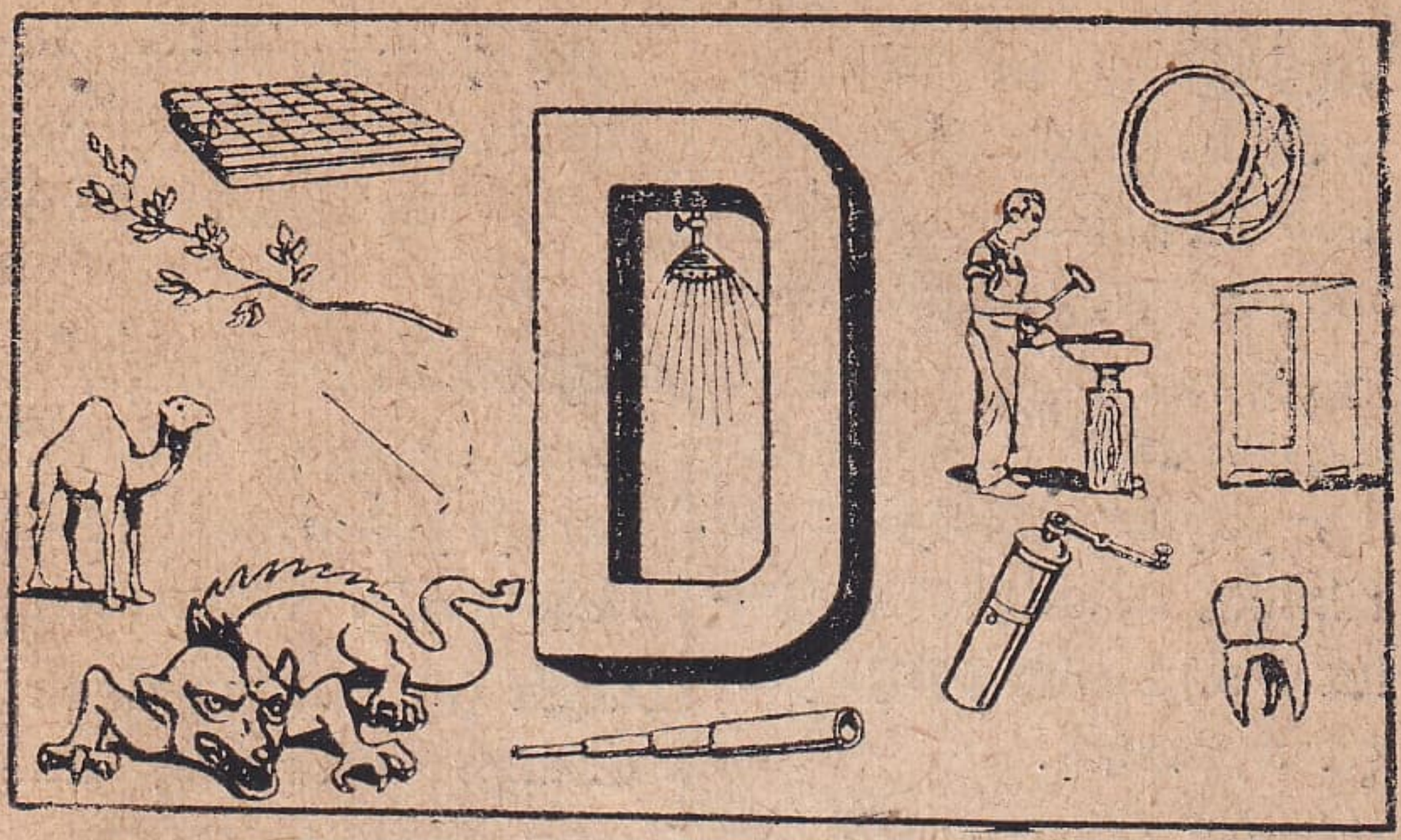

D

(*i*) Türkçe alfabenin beşinci harfi; epçet hesabındadört

Dadandırmak (*m*) Birşeyin tadını verip alıştırmak; bir yere alıştırmak.

Dadanmak (*m*) Birşeyin tadını alıp alışmak;bir yere alışmak.

Dadı(*i*)Çocuğa bakan hizmetçi karı,lâla; taya. — *lık* Lâlalık; tayalık.

Dafi (*s*) Defeden, kovan; hastalığı geçiren, savuşturan; öteye iten(kuvvet).

Dağ (*i*) Kızgın demirle vurulan damğa, nişan; yakı; yara, ceriha.

Dağ (*i*) Yeryüzünün yüksek kısımları.—*kesilmek* Çok boy atmak.

Dağar(*i*) Deriçanta;memlekete göre değişen zahire ölçüsü, ölçek.

Dağarcık (*i*) Küçük deritorba, meşintorba veya çanta.

Dağdağa (*i*) Gürültü, patırdı, beyhude telâş; telâşlı iş, gaile. —*lı* Gürültülü,patırdılı;telâşlı,gaileli.

Dağılmak / **Dağınmak** (*m*) Saçılmak, öteye,beriye yayılmak;umuma verilmek; uzaklaşmak (bulut v. s.);kırılıp parça parça ayrılmak.

Dağınık (*s*) Saçılmış, öteye,beriye yayılmış, perakende; karmakarışık bir halde bulunan; perişan.

Dağıstan (*i*) Kafkasyanın cenubunda bir memleket —*lı* Dağıstan ahalisinden olan.

Dağıtılmak (*m*) Başkası tarafından seçilmek,umuma verdirilmek; püskürtülüp kovulmak.

Dağıtmak (*m*) Saçmak, öteye, beriye yaymak; umuma vermek;püskürtüp kovmak.

Dağlamak (*m*) Kızgın demirli damga vurmak,yarayı yakmak,yüreği yakmak, fevkalâde keder vermek.

Dağlatmak(*m*)Kızgın demirle damga vurdurmak; yarayı yaktırmak; fevkalâde keder verdirmek.

Dağlı (*s*) Kızgın demirle damga vurulmuş, damgalı; dağlıkta oturan.

Dağlık(*i*)Dağları çok olan memleket.

Dağselvisi(*i*)Başlıca Lübnanda bulunan selvi,ardıç.

Daha (*zr*) Şimdiyekadar; henüz, el'an, hâlâ; yeniden; biraz; başka, artık; birşeyden fazla.

Dahdah (*i*) Çocuk dilinde,at, eşek v. s.; ağaçtan at (oyuncak).

Dahi(*e*) Hem, de,da; keza, kezalik.

Dâhi (*s*) Pek zeki, fevkalâde akıl ve dirayet sahibi, ilmin yüksek mer-

tebesine çıkmış zat; cinfikirli.

Dahil (*s*) Giren; hesap v.s. içinde bulunan (*i*) Birşeyin içtarafı, içerisi; bir devletin ülkesi.

Dahilen (*zr*) İçerden, ülke içinde olarak.

Dahilî (*s*) İçe, içtarafa müteallik, familyaya ait, hususî, gizli; devletin kendi ülkesine ait.

Dahilik (*i*) Çok akıllılık, fevkalâde zekilik, ilmin en yüksek mertebesine çıkmaklık.

Dahiliye (*i*)Devletin kendi ülkesine ait işlere bakan vekâlet.

Dahl (*li«i»*)Girişme,karışma; parmağı olma; dahil olmak, karışmak;parmağı olmak.

Daim (*s*) Devam eden, devamlı, sonuna kadar duran, sürekli; kaim.—*ol.* Sonuna kadar durmak, kaim olmak; hervakit.

Daima (*zr*) Devamüzere; hervakit, herzaman, birdüziye.

Daimî (*s*) Devamüzere bulunan, süreklice. —*surette* Hervakit,herzaman.

Dair (*s*) Devreden, dönen; dolaşan; hakkında, müteallik.

Daire (*i*) Yuvarlak yer; yuvarlak bir çizginin içindeki yer; bir konağın ve büyük bir binanın bölüklerinden herbiri; hükûmetkonağı ve birçok kalemlerinden herbiri;dokuz belediye şubesinden herbiri; hanendelerin çaldıkları tef; çocukların çevirdikleri çember.

Dairevî (*s*) Çemberşeklinde, daireşeklinde.

Dakika,dakka (*i*) Bir saatin altmıştabiri; bir dairenin üç yüz altmış derecesinden herbiri.

Daktilo
Daktilograf } (*i*) Yazıma-kinesi; bu makinede yazı yazan adam.

Daktilografi (*i*) Yazıma-kinesinde yazı yazmak san'ati.

Dal (*i*) Ağaçta ilk süren kısım; budağın büyüğü, şah. — *salmak* Dallanmak. *Bir dalda durmamak* Sebat etmemek.

Dal (*i*) Arka, sırt. *Dalına binmek* Yüklenmek.

Dal (*s*) Çıplak, yalın. — *taban* Yalınayak, baldırıçıplak, çapkın.

Dalak (*i*) Midenin soltarafında bulunan siyahımsı, yumşak, kanlı etparçası.

Dalak (*i*)Harpte esir edilip satılan adam.

Dalâlet (*i*) Doğru yoldan sapma,sapıklık. —*e düşmek* Doğru yoldan sapmak,fena yollara gitmek.

Dalamak (*m*) Yakmak, kavurmak; acıtmak; dişle koparmak; talan, yağma et.,düşmanı tutup esir et.

Dalaşmak (*m*) İtişerek kavga et., boğuşmak.

Daldırma (*i*) Batırma (suya, toprağa v.s.); ağaç v.s. yi çoğaltmak için dalları ve ağaççubuklarını toprağa sokma usulü.

Daldırmak (*m*) Suya,toprağa v.s. ye sokmak,batırmak; ağaçdalını, çubuğunu toprağa sokmak.

Dalga (*i*) Deniz v.s. suyunun köpürmesi, talaz, mevç.

Dalgacı (*i*) Karşısındakini patırdı ile aldatan adam.

Dalgakıran (*i*) Açıkdenizlerde gemilerlin barınması için yapılan rıhtım.

Dalgalandırmak (*m*)Dalga peyda ettirmek, talazlandırmak.

Dalgalanmak (*m*) Dalga peyda et., talazlanmak, temevvüç et.; dalga gibi, dalgalı görünmek.

Dalgalı (*s*) Dalgası olan, dalgalanmış. (—*deniz*).

Dalgıç (*i*) Denizin dibine inmek san'atini bilen adam.

Dalgın (*s*) Dalmış, kendinden geçmiş; aklı başında olmıyan; unutkan.

Dalgış(*i*) Suyun yüzü altında yüzme.

Dalkavuk (*i*) İstifadesi için zenginlere müdahene eden adam,tufeyli,yaltak. —*luk* Müdahene, yaltaklık, tufeylilik.

Dalkılıç(*i*)Kınsız kılıç,yalınkılıç; kılıcını kınından çıkaran adam.

Dallandırmak (*m*) Dallı budaklı yapmak; işi zorlaştırmak, işi zor ve çok ehemmiyetli göstermek.

Dallanmak(*m*) Dalbudak peyda et., birtakım şubelere ayrılmak; yayılmak ve zorlaşmak.

Dalmak(*m*) Suya, denize batmak, sokulmak; izinsiz bir yere girmek, sokulmak; hasta kendini kaybedip dalgın yatmak; uykuya varmak; derin derin düşünmek, kendini bile unutmak.

Dalya (*i*) Birşey sayılırken ona, yüze, bine gelince söylenir (dalya on, dalya yüz gibi).

Dalyan (*i*) Çok balık tutmak için denizkenarlarında kazıklarla kurulan yer. —*cı* Dalyan sahibi.

Dam(*i*) Bina örtüsü, çatı; sundurma; ahır; kümes; hapishane.

Dama (*i*) Onaltışardan otuz iki taşla oynanılan bildiğimiz oyun.

Damacana (*i*) Üstühasırlı büyük suşişesi.

Damak (*i*) Ağzın damı hükmünde olan üstü. — *lı* İri oltaiğnesi.

Damar(*i*) Vücutta kanyolu; mermer v.s. üzerindeki çizgiler; madenfilizi; huy, tabiat; inat. —*ı tutmak* İnat etmek. —*lı* Damar gibi çizgileri olan; inatçı.

Damasko (*i*) İkiyüzlü ipek; yün ve keten karışık döşemelik kumaş; bu kumaştan perde v.s.

Damat (*i*) Güvey. — *gitmek* İçgüvey gitmek.

Damatahtası (*i*) Altmışdörthaneli, dama oynamağa mahsus otuzikitaşlı dörtköşe tahta.

Damataşı (*i*) Damaoyununa mahsus siyah ve beyazrenkli otuz iki dikili puldan herbiri;bir yerde, bir işte durmıyan.

Damga (*i*) Bir yere nişan ve alâmet basmak için hususî yaptırılmış mühür gibi alet; böyle bir aletle vurulan nişan, alâmet. — *cı* Gümrüklerde tüccarmalına kurşun damga vuran memur; hükûmet dairelerinde damga memuru.

Damgalanmak (*m*)Damga basmak,damga ile nişan ve alâmet koymak.

Damgalamak (*m*) Nişanlanmak, kendisine nişan ve alâmet basılmak; lekelenmek, dile destan ol.

Damgalı(*s*) Damgalanmış, damgası olan;lekeli(adam)

Damgapulu (*i*) Arzuhallere v.s.ye yapıştırılmak için hükûmet tarafından çıkarılıp satılan kâğıt pul.

Damız (*i*) Hayvan yetiştirmeğe, üretmeğe mahsus ahır, dam. —*lık* Döl için, yani cins hayvan yetiştirmek maksadı ile

beslenen erkek veya dişi cins hayvan.

Damla (*i*) Sulu maddelerdn düşen küre şeklinde ufak kısım,katra;damla ile alınan ilâç; yüreğe birdenbire inen nüzul, inme, kalpsektesi.

Damlalık (*i*) Bina damlarının saçakları altında çinkodan yapılan aralık ki yağmur suları buraya akar; damla hesabile alınacak ilâçı ölçmek icin uculâstikli küçük camboru ki bir damladan fazla akıtmaz.

Damlamak (*m*) Damla damla akmak; birdenbire gelmek,dikilmek; az yağmak.

Damlatmak (*m*) Damla damla akıtmak; damla ile ilâç koymak.

Damlayakut (*i*) Yakutun donuk olmıyan pek güzel renklisi.

Dana (*i*) İnek yavrusu.

Danabaş (*i*) Kalınkafalı.

Danaburnu (*i*) Toprağın altında ekinlerin köklerini kesen kocakafalı bir böcek.

Dandini (*i*) Küçük çocukları sıçratırken kullanılır ve bazan büyükleri maskara etmek için söylenir, hoppala (— *bebek* hoppala! (*s*) Hoppa,zevzek, hafifmeşrep.

Dandun (*i*) Top ve davul sesi gibi gürültü. — *ses çıkarmak* Gürültü et.

Dangalak (*s*) Akılsız,terbiyesiz, iri vücutlu adam.

Danimarka (*i*) Avrupada Almanyanın şimalinde bir hükûmet.

Danışık (*i*) Kafakafaya verme, biribirile söyleşme, müzakere, meşveret —*lı dövüş* Gizli söyleşme, gizli ittifak.

Danışmak (*m*) Birinin fikrini sormak, birile istişare etmek.

Dank (*i*) Paçavra denilen bir hastalık.

Dans (*i*)Ayakoyunu, raks.

Dansör (i) Rakseden erkek, rakkas.

Dansöz (*i*) Rakseden kadın, rakkase, rakkas kadın.

Dantel (*i*) Hafif ve delikli ipek v.s. den yapılıp ve kadın esvabı gibi şeylerin etrafına dikilen nazik örgü, tentene.

Dar (*s*) Geniş olmıyan; bol olmıyan, sıkı; az,kâfi gelmiyen; sıkıntıda, muzayakada bulunan;sabırsız; —*da olmak* Paraca sıkıntı çekmek.

Dar,darağacı (*i*) İdam olunacakları asmak için direk, sehpa.

Dara (*i*)Tartılan bir malın kabının ağırlığı.

Daraban (*i*) Nabız vurması; yürekçarpıntısı.

Daracık (*s*)Pek dar —*yer.*

Daralmak (*m*) Bolluğu azalmak, darlaşmak; çekilmek (kumaş v.s); azkalmak (vakit); darlık, zaruret çekmek.

Daraltmak (*m*) Darlaştırmak, bolluğunu,genişliğini azaltmak; kısmak.

Darat (*i*,Debdebe; çalım.

Darbe (*i*) Vuruş. —*indirmek* Vurmak.

Darbımesel(*i*) Atalarsözü

Darbız (*i*) Nemyer; sulak yer, sulanmış tarla.

Dardağan (*s*)Dağınık,perişan.

Dardar,daradar (*zr*)Güçhal ile, güç ile, ancak.

Dareyn (*i*) Dünya ile ahret, bu dünya ile öbür dünya, öldükten sonra gidilecek âlem.

Dargın (*s*) Darılmış, gücenmiş; hiddetli, gazaplı.

Darı (*i*) Kuşyemi.—*sı başınıza* İnşallah size de nasip olur.

Darifilfil (*i*) Karabibere benzer daha uzuntaneli bahar.

Darılmak (*m*) Gücenmek, hatırkalmak;kızmak;paylamak, azarlamak.

Darıltmak (*m*) Gücendirmek; kızdırmak.

Darlanmak (*m*)B. **Daralmak.**

Darlık (*i*) Dar olan şeyin hali; sıkıntı; zaruret, muzayaka —*çekmek* Zaruret, muzayaka çekmek.

Darmadağan (*s*) Çok dağınık, fevkalâde perişan, karmakarışık.

Darp (*i*) Vurma, dövme; sikke basma; hesapta amali erbanın üçüncüsü.

Darphane (*i*) Sikke basılan resmî daire, fabrika, zaphane.

Darülfünun (*i*) Lise tahsilinden sonra herbir ilim için ayrı ayrı dersaneleri olan en yüksek ilmî, fennî müssesse, üniversite.

Dasıtan,destan(*i*) Hikâye masal;bir hâdiseyi hikâye eden manzume.

Daş (*e*) İsimlerin sonuna konulur, arkadaşlık ve birlik: bildirir (arkadaş, adaş).

Daûlkelp (*i*) Kuduzilleti.

Dav (*i*) Afrikada bulunur katıra benzer beyazçubuklu derisi olan yabaneşeği.

Dav (*i*) Satranç, dama ve kâğıt oyunlarında nöbet.

Dava (*i*) Hakkını istemek için mahkemeye müracaat; mahkemede duruşma; hesap, hendese gibi fenlerde halli teklif olunan mesele.

Davacı (*s*) Dava eden adam, müddei; ceza işle-

rinde müşteki, şikâyetçi.

Davalı (*s*) Hakkında dava olunan,münazaunfih;daima dava eden, iddialı.

Davar (*i*) Ehlî hayvanlar sürüsü.

Davavekili(*ni«i»*)Bir ücret mukabilinde mahkeme huzurunda birinin namına dava eden veya onun hakkını müdafaa eyliyen adam, avukat, muhami.

Davavekilliği (*ni «i»*) Avukatlık.

Davet (*ti «i»*) Çağırma;sebebiyet verme; ziyafete çağırma;ziyafet. —*et.*Çağırmak;sebebiyet vermek.

Davetçi (*i,s*) Davet eden adam;davete memur olan.

Davetli(*s*)Bir ziyafete v.s. ye çağrılmış.

Davetiye (*i*)Birini bir resmî makama çağırmak için gönderilen varaka; davet eden hizmetçiye verilen bahşiş.

Davlumbaz (*i*) Yandançarklı vapurların pervanelerini örten yarımdaire şeklindeki mahfazalardan herbiri.

Davlun(*i*) Geminin alt güvertesinin üzeri. Davlun güvertesi: altkat döşemesi.

Davrandırmak(*m*) Ayağa kaldırmak; dayandırmak; cesaret vermek.

Davranma }(*i*) Davran-
Davranış } maklık;hareket; sarılma.

Davranmak (*m*) Ayağa kalkmak;karşıdurmak için hareket et.;gevşek,durmayıp tetik bulunmak.

Davul (*i*) Çomakla vurularak hızlı ses çıkaran iki tarafı deri ile kaplanmış bildiğimiz alet.*Davul derisi*. Utanmaz katı yüz.

Davulcu (*s*) Davul çalan.

Davudî (*s*) Hazreti Davudun sesine benzer kalın-

ca, hoş ve müessir ses.

Dayak(*i*)Dayanacak değnek, baston, sopa, dövmekte kullanılan değnek, sopa; dövme, vurma,kötek; destek, payanda.

Dayaklamak (*m*) Destek, yani payanda koymak.

Dayaklık (*s*) Dayak cezasına müstahak; destek yapılmağa yarar.

Dayalı(*s*) Dayanmış, yastanmış.

Dayamak (*m*) Destek komak; iliştirip durdurmak; şiddetle vermek;teslim et.

Dayangaç (*i*) Oturulan yerde dayanmağa mahsus kısa değnek.

Dayangan (*s*) Çok dayanan, dayanıklı.

Dayanıklı (*s*) Çok sürer, devamlı; sağlam.

Dayanıksız(*s*) Dayanmaz, çürük, devamsız.

Dayanmak (*m*) Arkasını ve bedeninin başka bir yerini birşeye yükleterek durmak, yaslanmak; güvenmek; karşıdurmak; sürmek, durabilmek; tahammül etmek.

Dayatmak (*m*) Birşeyin üzerine istinat ettirmek; karşıdurmak, zıtgitmek, dik cevap vermek.

Dayı (*i*) Anakardeşi;yaşlıca, kahramanca adam; gemi kaptanı, gemi reisi, süvari.

Dayılık (*i*) Dayı akrabalığı; ağalık; babayiğitlik, kahramanlık.

Dayin (*i*) Borçveren, alacaklı, ikraz eden.

Daz (*i*) Baştepesinin saçsız olması, saçın dökülmesi. *Dazlak* (*s*) Başının tepesi çıplak olan, başıkabak.

Dazar (*s*) Acele, tez. (*zr*) Acele olarak, alelâcele.

De,da (*e*) Yer ve zaman bildirir edatlardır: *evde;*

günde, dükkânda; ayda gibi, hususunda; vakit, zaman.

De (*e*) Hem; dahi. *Ben de, sen de* Hem ben,hem sen. [Bu manadaki (da, de) daima ayrı yazılır].

De (*e*) Haydi! ha! ya!

Debbe (*i*) Dibiyuvarlak bakırkap.

Debdebe (*i*) Gürültü, patırdı; tantana, haşmet. *Debdebeli* Saltanatlı, haşmetli olan.

Debelenmek(*m*) Arkaüstü yatıp iki yana çabalamak.

Dede(*i*) Büyükbaba,efendibaba, cet; tarikatbabası, mevlevî şeyhi ve dervişi.

Dedik (*i*) Söylenmiş kuvvetli söz.

Dedikodu (*i*) Başkalarına ait lâflar;kılükal,malâyani.

Dedikoducu (*s*) Dedikoduyu seven.

Dedirgin,didikgin (*s*)Yerini beğenmez,yerini kaybedip başka yerleri yadırgıyan.

Dedirmek (*m*) Demeğe mecbur et., söyletmek; söylemesine sebep olmak.

Defa (*zr*) Kere; keza:*İlkdefa, sondefa.*

Def'aten (*zr*) Birdefada, birden.

Defetmek (*m*) Öteye itmek, kakmak; savmak; kovmak; ortadan kaldırmak;bir davayı çürütmek.

Defi (*f'i «i»* Öteye itme, kovma; savma; ortadan kaldırma; bir davayı çürütme.

Defin (*fni "i»*)Yere gömme; mezara koma.

Define (*i*) Yere gömülmüş para ve mal; pek malûmatlı zat.

Defne (*i*) Yaprakları güzel kokan ve şenliklerde tezyinata yarıyan taflan

cinsinden bildiğimiz küçük ağaç.

Defnetmek(*m*)Yere gömmek;mezara komak,gömmek.

Defolmak (*m*) Kovulmak, savuşmak.

Defter,tefter (*i*)Yazı yazılmak için içiçe konularak dikilen kâğıtlar;liste. *Anadefter* Yevmiye defterindeki hesapları geçirmeğe mahsus büyük defter.

Defterdar(*i*) Bir vilâyetin para işlerini idareye memur olan zat,vilâyet muhasebecisi.

Defterdarlık (*i*) Bir vilâyetin en büyük muhasebe memurluğu.

Defteremini (*ni·i·*) Defterhane müdürü , tapu müdürü.

Defterhane (*i*) Her vilâyette emlâk ve arazinin kayıtları bulunan ve bunların alımsatımı ile uğraşan hükûmet dairesi.

Değdirmek (*m*) Dokundurmak, temas ettirmek; ulaştırmak, vardırmak; kıymet biçtirmek.

Değer (*i*) Kıymet, paha; kadir, itibar, liyakat. (*s*) Kıymetinde olan, pahada bulunan.

Değerli (*s*) Kıymetli, itibarlı; liyakatli.

Değersiz (*s*) Kıymetsiz, pahasız; liyakatsiz.

Değil (*e*) Cevherî fiilleri menfi yapar:(değilim, değilsin, değiliz, değilsiniz, değildi,değilse, değilmiş).

Değin (*e*) Kadar, dek, ta.

Değirmek (*m*)B. **Değdirmek.**

Değirmen(*i*)Buğday,arpa, biber v.s. yi övütmeğe mahsus makine ve alet; bu makinelerin bulunduğu bina, fabrika; zeytin v.s. yi ezip suyunu al-

mağa mahsus makine.

Değirmi (*s*) Yuvarlak,müdevver; eni boyu bir;murabba.

Değirmiletmek (*m*) Yuvarlatmak; enini, boyunu bir etmek, murabba şekline sokmak.

Değirmilik (*i*) Yuvarlaklık, müdevverlik; eni boyu bir olma, murabbalık.

Değiş (*s*) Birşey verip yerine başka birşey alma. *Değiş tokuş* Trampa, mübadele.

Değişik (*s*) Değişmiş;mübadele edilmiş.

Değişiklik (*i*) Değişme, başkalaşma, tebeddül; trampa, mübadele.

Değişir (*s*) Değişen,başkalanan, tebeddül eder; sabit olmıyan.

Değişme (*i*) Tebdil; temiz çamaşır giyme.

Değişmek (*m*) Tebeddül et.; başkalaşmak;çamaşır değiştirmek.

Değiştirmek (*m*) Birşeyi verip yerine başka birşey almak; tebdil et.;yeniletmek; başkalatmak.

Değme(*i*)Değmeklik,olurolmaz, rasgele; herkim, herne, herne olursa olsun.

Değmek (*m*) Dokunmak, temas et.; çarpmak, rasgelmek, isabet et.; ulaşmak,varmak; dibine varmak; yetişmek; tesir et., taketmek;dokunmak (iyilik); bahası, kıymetli ol.; karşılık olabilmek.

Değnek (*i*)Yürürken dayanacak ince sopa, baston; dayak, kötek.

Değnekçi (*i*) Kayıkçıların, arabacıların, hamalların, otomobilcilerin onbaşısı.

Deh! (*n*) Haydi! ha! ya!

Deha (*i*) Akıl ve zekânın enson derecesi; fevkalâde zekâ ve fatanet.

Dehir (*hri «i»*) Zaman, uzun müddet, devir;dünya, âlem; dünya hayatı.

Dehliz (*i*) Avlu, uzun sofa, koridor; kulağın içindeki boşluk.

Dehrî (*s*) Zamana ve tabiate müteallik; ahrete inanmıyan, maddiyundan.

Dehşet(*ti «i»*) Ürkme,fevkalâde korku; heybet.

Dehşetli (*s*)Korkunç;heybetli.

Deism (*i*) Yalnız Allahın varlığına ve tabiî dine inananların mesleği.

Deist (*ti «i»*) Yalnız Allahın varlığına ve tabiî dine inanan.

Dejenere (*s*) Manen ve maddeten düşmüş(adam), müterediddi.

Dek (*e*) B. **Değin.**

Dekadan (*i*) Sembolism denilen edebî mesleğe mensup ediplere verilen isim.

Dekadanlık (*i*)Sembolistlik.

Dekolte (*s*) Boynu,omuzları, biraz da göğsü açık; açıksaçık (kadın).

Dekor (*i*) Süs, ziynet; gösteriş; bir tiyatronun ziynete ait tertibatı.

Delâil (*i*) Deliller, bir davayı ispata yarıyan senet v.s. kanunî deliller.

Delâlet (*ti «i»*) Yolgösterme, kılavuzluk; nişan, alâmet.

Deldirmek (*m*) Delik açtırmak.

Delege(*i*)Vekil;murahhas.

Deli (*s*) Aklı, şuuru yerinde olmıyan, çılgın, divane, azgın, pervasız; düşkün. *Delisaçması* Manasız söz.

Delice (*s*) Biraz deli; deligibi, delimsi; arkan, argu, külçer (buğday ve çavdar ekini içinde biten muzır siyah bir tohum).

Delik (*i*) Çukur; bir yandan bir yana açılmış rahne. (*s*) Delinmiş, delikli. *Kulağıdelik* İşbilir.

Delikanlı (*i*) Genç, bulûğa ermiş; yiğit, cesur,babayiğit.

Delil (*i*) Yolgösterici, kılavuz; bir davayı ispata yarıyan senet v.s.

Delilik (*i*) Divanelik, çılgınlık,cinnet; akılsızca iş.

Delinmek (*m*) Delik açılmak,delik peyda et.;açılmak (sır).

Delirmek (*m*) Çıldırmak, deli olmak, tecennün et., cinnet getirmek; çok kızmak.

Delirtmek (*m*) Çıldırtmak, tecennün ettirmek;çok kızdırmak.

Delk (*ki «i»*) Ovma,ovuşturma. *Delketmek* Ovuşturmak.

Delme (*i*) Delik açma. (*s*) Delinmiş, delerek yapılmış.

Delta (*i*) Bir ırmağın denizle birleştiği yerde hâsıl olan üç köşe ada.

Delv(*i*)On iki burçtan biri olup güneş şubatta bu burca girer.

Dem (*i*) Soluk, nefes; az bir vakit, zaman; kan. *Demvurmak* İddiasında bulunmak.

Demagoji (*i*) Halkı okşayan politika, siyaset; hükûmet idaresinin halka bırakılması.

Dembedem(*zr*) Vakit vakit, zaman zaman, birdüziye.

Demek(*m*)Söylemek; isim vermek,bir manaya gelmek. *Demek ki, Demek oluyor ki* Yani, bundan şu anlaşılıyor ki.

Demet (*ti «i»*) Ekinbağı; biçilmiş yığın, bağlanmış ekin, deste; çiçek destesi.

Demetlemek (*m*). Demet bağlamak,deste yapmak.

Demevî(*s*) Kanlı; kanıçok.

Demin (*zr*) Birazevvel. *Demincek* Pekazevvel.

Demir (*i*) Tabiatte en çok bulunan pek faydalı maden; gemileri durdurmak için denize atılan lenger, çapa; pranga, zincir; demirden yapılmış;pek sağlam, kavi.

Demirbaş (*i*) Kiraya verilen hertürlü binada bulunup ta kiracıya kiralanan eşya ve hayvan; değişmez; inatçı.

Demirci(*i*) Demiri işleyip hertürlü aletler yapan san'atkâr.

Demiri } (*s*) Demirren-
Demirkiri } gine çalar kır (at).

Demirkapan (*i*) Mıknatis, mıhladız.

Demiryol(*s*) } Şimen-
Demiryolu(*nu «i»*) } difer.

Demiryolcu (*i*) Şimendiferle yolculuk eden adam; şimendifer memuru ve müstahdemi.

Demokrasi (*i*) Halk hükûmeti; ahali sınıfları.

Demokrat(*tı «s»*) Halk hükûmeti taraftarı olan.

Den, dan (*e*) Başlangıç bildirir: İzmirden, Konyadan. Bir yerden geçmek manasını verir: denizden geldim, vapurdan çıktım. Sebep ve illet bildirir:çocokluğundan böyle söylüyor. Neden yapılmış olduğunu bildirir: gümüştenkaşık.

Denaet (*i*) Alçaklık, adilik, aşağılık, denilik —*i irtikâp et.* Alçaklık yapmak.

Deneme (*i*) Sınama, tecrübe etme —*k*(*m*) Sınamak, tecrübe etmek.

Denk (*i*) Yük; balya; muvazene. — *bağlamak* Yük bağlamak,ambalaj et.

Denkleşmek (*m*) Denk

ol., muvazene hâsıl et.

Denksiz(*s*) Muvazenesiz.

Deni (*s*) Alçak, aşağı, bayağı.

Denilik (*i*) B. **Denaet.**

Denilmek(*m*) Söylenmek; rivayet olunmak; yadolunmak.

Deniz (*i*) Küreiarzın su kısmı, bahir, dalga; fırtına. *Açık* — Engin.

Denizaşırı(*s*) Denizin öte tarafında olan.

Denizkadayıfı (*nı«i»*) Ciğerotu.

Denizkoyunu (*nu«i»*) Ayıbalığı.

Denizlik (*i*) Kayığa su girmemek için kenarına konulan tahta.

Denlemek (*m*) Dikkat et.; saymak, ittbar etmek.

Denli (*s*) Birtürlü, birnevi; birmiktar, birderece; dikkatli; itibarlı.

Densiz (*s*) Ehemmiyetsiz, adi; tabiatsiz, huysuz. *—lik* Ehemmiyetsizlik, adilik; tabiatsizlik, huysuzluk.

Depboy (*i*) Askerî silâh ve elbise ambarı, askerî depo.

Depo (*i*) Tüccar emtaasının saklanmasına mahsus ambar, ardıye.

Depozito (*i*) Rehin, teminatakçesi.

Derağuş (*i*) Kucaklama. — *et.* Kucaklamak, bağrına basmak.

Derakap (*zr*) Arkasısıra; akibinde, hemen, derhal.

Derbeder (*s*) Kapı kapı gezen, serseri. *—gezmek* Kapı kapı dolaşmak.

Derbent (*i*) Dargeçit, boğaz. *Derbentçi* Boğaz ve geçit muhafızı.

Derç (*i*)Sokma, araya sıkıştırma; gazete v. s. ye yazı koyma *Derçetmek* Sokmak, araya sıkıştırmak; gazeteye v. s. ye

yazı koymak.

Derdest (*ti* «*i*») Elde etme, tutma.(*s*) Elde bulunan, yapılmakta, görülmekte olan. —*et*. Tutmak. —*bulunmak*Elde bulunmak

Dere (*i*) İki dağ arasındaki uzun çukur, vadi; yalınız kışın akar küçük çay.

Derebeyi (*ni* «*i*») Vaktile birkaç köye hükmü geçen adam; zorba adam.

Derece (*i*) Yukarıya çıkacak basamak; kademe,bir dairenin 360 kısmının herbiri; hararet mikyasının taksim olunduğu kısımların herbiri;mertebe;paye.

Dereke (*i*) Aşağıya inen basamak, kademe;hararet mikyasının sıfırdan aşağı olan derecesi.

Dereotu (*i*) Bazı yemeklere konulan bildiğimiz yeşil ve inceyapraklı bir ot

Deretepe (*s*) Düz olmıyan yer, inişli yokuşlu yer.

Dergâk (*i*) Tekke; büyüklerin kapısı.

Derhal (*zr*) Hemen, anide.

Deri (*i*)İnsanın ve hayvanın etini örten edeme,cilt; hayvanpostu; gön;meyvakabuğu.

Derin (*s*) Çukurluğu ziyade olan, çukur, amik;ziyade delinen; ince,etraflı, teferruatlı.

Derinleşmek (*m*) Derin ve çukur ol,; derinliği artmak.

Derinletmek (*m*) Derinliğini,çukurluğunu artırmak.

Derinlik (*i*)Çukurluk,umk.

Derk (*ki* «*i*») Anlama. —*et*. Anlamak.

Derkâr(*s*)Meydanda olan, aşikâr, ayan, belli.

Derken (*zr*) Osırada, oesnada.

Derkenar (*i*) Bir yazının kenarına yazılan söz,ifade, zeyl.

Derlenmek (*m*) Toplanmak, devşirilmek.

Derman (*i*) Çare, tedbir; ilâç, deva; kuvvet, takat. —*sız* Kuvvetsiz,takatsiz. —*sızlık* Kuvvetsizlik, takatsizlik.

Derme (*i*) Toplama, devşirme. (*s*) Öteden beriden toplanıp bir yere getirilmiş.*Dermeçatma* Çalıçırpıdan yapılmış; çerçi.

Dermek (*m*) Toplamak, devşirmek, cemetmek.

Dermeyan (*s*) Ortada, ortaya. —*et*.Ortaya komak, söylemek, beyan etmek.

Derpiş (*s*) Gözönünde olan, önde bulunan. —*et*. Gözönünde tutmak.

Ders(*i*) İlim öğrenmek için alınan vazife,talim; öğretme. — *vermek* Dersgöstermek.

Dersane (*i*) Dersvermeğe mahsus yer, sınıf.

Dert (*i*) Acı, keder, gam.

Dertleşmek(*m*) Biribirine dertlerini,kederlerini söyleyip hasbıhal etmek.

Dertli (*s*) Derdi olan, kederli, alil, hastalıklı.

Dertsiz (*s*) Derdi, kederi olmıyan, kedersiz; hastalıksız; hiçbirşeye ehemmiyet vermiyen.

Deruhde etmek (*m*) Üstüne almak, uhdesine almak.

Derun (*nii «i»*) İç, içtaraf; yürek, kalp.

Derunî (*s*) Kalbî,yürekten.

Dervent (*i*) B. **Derbent.**

Derviş (*i*) Fakir ve muhtaç adam; bir tarikata giren adam;saf, kanaatkâr, alçakgönüllü (adam).

Derya (*i*) Deniz, bahir.

Derz (*i*) Duvarların aralarındaki yarıkları harç ile doldurup sıvama—*et*. Bu yolda duvarları sıvamak.

Deser (*i*) Yemeğin so-

nunda yenen peynir meyva, tatlı v.s.

Desigram (*i*) Bir gramın ondabiri.

Desilitre (*i*) Bir litrenin ondabiri.

Desimetre (*i*) Bir metrenin ondabiri.

Desise (*i*) Hile, dolap, gizli oyun —*ci* Desise yapan, hilekâr, dolapçı.

Despot (*tu «i»*) Rum piskoposu —*luk* Rum piskoposluğu.

Dessas (*s*) Hilekâr, desiseci.

Destan (*i*) B. **Dasıtan.**

Deste (*i*) Demet, bağ;düzine.

Destek(*i*)Dayak,payanda.

Desteklemek (*m*) Destek vurmak,payanda komak.

Destekli (*s*) Dayaklı, payandalı, payanda konulmuş.

Destur (*i*) İzin, ruhsat.(*n*) İzin verin! açılın! geçelim!

Deşik (*s*) Delikli, delikdeşik, hertarafı delik.

Deşilmek (*m*) Delinmek, delikdeşik olmak.

Detektiv (*i*) Taharri memuru, sivil polis.

Determinism (*i*) İnsanın hürriyetini inkâr eden felsefî mezhep, icabiye mezhebi.

Dev (*i*) Şeytan; cin.

Deva (*i*) İlâç; çare; tedbir —*bulmak* Çare bulmak.

Devair (*i*) Daireler; hükûmetkapıları, resmî daireler.

Devam (*i*) Sürme; sebat; hergün gidip gelme.—*et.* Sürmek; sebat et.; hergün gidip gelmek.

Devamlı (*s*) Sürekli; sebatlı; çalışkan; hergün gidip gelen.

Devamsız (*s*) Süreksiz; muvakkat; sebatsız; işine devam etmiyen.

Devaynası (*nı «ı»*) Eşyayı gayet büyük gösteren ayna.

Deve (*i*) Bildiğimiz hörgüçlü yüksek ve iri dörtayaklı, hayvan.

Devedikeni (*ni «i»* Yabanenginarı.

Devedişi (*ni «i»*) İritaneli nar.

Devedöşlü (*i*) Karınsız ve göğsüdar at.

Devekinli (*i*)Çok öç bağlıyan, pek intikamcı.

Devekuşu (*i*) Tüyleri çok kıymetli uzunbacaklı çabuk koşan bir kuş.

Deveran (*i*) Dönme, dolaşma, cevelân. —*etmek* Ağızdanağza gezmek.

Devetımarı (*nı «ı»*) Üstünkörü, dikkatsiz iş.

Devetüyü (*nü «s»* Devenin kılından yapılmış;açıkboz veya kahverenginde.

Devir (*vri «i»*) Dönme; dolaşma, seyahat; dervişlerin dönerek ettikleri zikir; zaman, asır.*Devretmek* Dönmek; dolaşmak, seyahat et.

Devirmek (*m*) Yıkmak; düşürmek; başaşağı çevirmek.

Devran (*i*) Zaman, dehir; felek; talih, kader.

Devrik (*s*) Çevrilip katlanmış, yatık.

Devrilmek (*m*) Yıkılmak; başaşağıya çevrilmek.

Devriye (*i*) Geceleri dolaşan polis ve jandarma.

Devşirme, **Devşirim** (*i*) Toplama, cemi.

Devşirmek(*m*) Toplamak, cemetmek; katlamak,sarmak; meyva toplamak, dermek.

Devlet (*ti «ı»*) Kendibaşına idare olunan millet ve ülkesi;baht, talih;yüksek makam.

Devletli (*s*) Bahtlı, talihli; yüksek makam sahibi.

Devletlû (*s*) Müşürlere, vezirlere verilen unvan.

Deyyus (*s*) Karısının namussuzluğunu çeken.

Deyn (*i*) Borç. —*et.* Borçlanmak. —*senedi* Borç senedi.

Diba (*i*) Dallı ve çiçekli bircins ipekli güzel kumaş.

Dibace (*i*) Kitap mukaddemesi, mukaddeme.

Dibek(*i*) Taş,maden veya ağaçtan büyük havan.

Didik (*s*) Lif lif ayrılmış, iplik iplik olmuş, didiklenmiş; pamuk v. s. atılmış, taranmış. —*didik et.* Didiklemek,lif lif ayırmak; parça parça koparmak; pamuk gibi atmak; birini fenasurette etini koparırcasına incitmek.

Didinmek (*m*) Fevkalâde çalışmak,çabalamak,gayret etmek.

Didişmek (*m*) Biribirinin etini koparmak, ditmek; biribirini rahatsız edercesine kavga etmek.

Difteri (*i*) Kuşpalazı, kuşboğan.

Diğer (*s*) Başka, ahar. —*i*, —*leri* (*zm*) Başkası,başkaları.

Dijitalin (*i*) Yüksükotu zehiri.

Dik (*s*) Aşağıdan yukarıya şakulî vaziyette olan;sert, pek; tiz (ses), yüksek; aşağıdan yukarıya, tersine, aksine.

Diken (*i*) Bazı otlarda, ağaçlarda bulunan sivri ve batar iğne; arı gibi hayvanların iğnesi;engel.

Dikici (*i*) Kunduracı; eskici,yamacı.—*esnafı* Kunduracılar.

Dikili (*s*) İğne ve iplikle dikilmiş;dikilmiş(taş,ağaç v.s.)

Dikilmek(*m*) Ayakta durdurulmak; yere saplan-

mak, toprağa gömülmek; rekzedilmek, ayaküzerinde durmak.

Dikim (*i*) Dikme, dikiş. *Dikimhane* Beylik elbise v. s. diken fabrika.

Dikiş (*i*) Dikme, dikmek san'ati; dikilecek şey; bağ, ilişik, alâka.

Dikişçi (*i*) Dikiş diken, terzi.

Dikiz (*i*) Bakış; çapkınca bakış. — *lemek* Çapkınca bakmak.

Dikizaynası (*i*) Otomobillerde şoförün karşısında ve bazı evlerin pencereleri dışarısında bulunan küçük ayna.

Dikkat (*i*) İncelik; inceden inceye düşünme veya bakma; ehemmiyet verme ve böylece çalışma.

Dikkatli (*s*) İnceden inceye düşünen veya bakan, dikkatle iş gören; düşünülerek yapılan (iş).

Dikkatsiz (*s*) Dikkatle iş görmiyen, baştansavma iş gören. — *lik* Dikkatle iş görmeme, baştansavma iş görme.

Dikmek (*m*) Ayakta durdurmak, rekzetmek; kökleşmeküzere toprağa gömmek; başaşağı çevirip içmek; iğne ve iplikle iliştirmek.

Diktatör (*i*) Mutlak hâkim. —*lük* Mutlak hâkimlik.

Dikte (*i*) Söyleyip yazdırma, imlâ.

Diktirmek (*m*) Ayakta durdurmak, rekzettirmek; kökleşmeküzere toprağa gömdürmek; iğne ve iplikle iliştirtmek.

Dil (*i*) İnsan ve hayvanların ağızlarında lezzet duymağa, söz söylemeğe yarıyan bildiğimiz etten ufak oynar uzuv, lisan; insanların konuştukları

lehçelerin herbiri, lisan; denizin içinde uzanmış kumluk, üstüdüz ve alçak karaparçası; alât ve edevatın uzunca, ince ve yassı, ekseriya oynar kısmı.

Dilak (*i*) Dişi mahlûkların ferçlerindeki dilcik.

Dilaltı (*nı«i»*)İnsanlara ve tavuklara arız olan bir hastalık, kurbağacık.

Dilâver (*s*) Yürektaşıyan, yürekli, cesur; yiğit,kahraman. —*lik* Cesurluk, yiğitlik, kahramanlık.

Dilbaz (*s*) Söz bulup tatlı tatlı söyliyen.

Dilber (*s*) Gönülalıcı, güzel, mahbube. — *dudağı* Birnevi hamurişi tatlı.

Dilcik (*s*) Küçükdil;bu şekilde küçük alet; dilak.

Dilek (*i*) Arzu; rica; istek, matlup.

Dilemek (*m*) İstemek, arzu et.; aramak, talep et.

Dilenci (*i.s*) Avuç açıp rasgelenden para v.s. istiyen fakir adam; herşeyi istemekten çekinmiyen arsız, yüzsüz.

Dilenmek (*m*) Dilencilik et.; dilenircesine istemek.

Dilgir (*s*) Gücenmiş, hatırkalmış.

Dilhun (*s*) Yüreğikanlı, pek müteesir, çok mükedder.

Dilim (*i*) Uzunluğuna kesilmiş parça.

Dillenmek (*m*) Dilegelmek, konuşmak; dili açılıp çok söylemek; edepsizlik et.; dillere düşmek, dile destan ol.

Dilli (*s*) Çok ve iyi söz söyliyen; pek açık,aşikâr.

Dillidüdük (*s*) Durmayıp söyliyen, geveze, şarlatan, farfara.

Dilmaç (*i*) Tercüman.

Dilmek (*m*) Dilim dilim kesmek, dilimlemek.

Dilpeyniri(*ni«i»*) Dile benzer uzunparçalı taze peynir.

Dilrüba (*s*) Gönülkapıcı, mahbube, dilber.

Dilsiz (*s*) Lâkırdı söyliyemez, dilitutuk; ses çıkarmaz, sükûtî, halim.

Dilsuz (*s*) Yürekyakan, pek acıklı ve müessir.

Dilşat (*s*) Gönlüsevinçli, mesrur, sevinçli.

Dimağ (*i*) Kafanın içindeki beyin; akıl, şuur.

Dimağçe (*i*) Beynin arka ve aşağı tarafındaki kısmı.

Dimdik (*s*) Pek dik, şakulî; pek yokuş.

Dimi (*i*) Birnevi pamuk, yün kumaş,bez ve şayak.

Din (*i*) Allaha ibadet ve maneviyata itikat için tutulan yol.

Dinamit (*ti«i»*) İnce kumla nitrogliserinden mürekkep birnevi barut.

Dinamo (*i*) Mihanikî kuvveti elektrik kuvvetine çeviren makine.

Dinar (*i*) Bir çeyrek altın türklirası kıymetinde eski bir madenî para; bir fransız frankı kıymetinde Sırpparası.

Dinç (*s*) Vücudusağlam, sağ, diri, kuvvetli, kuvvetten düşmemiş. —*lik* Sağlamlık.

Dincelmek (*m*) Dirilmek, kuvvetlenmek.

Dindar (*s*) Dinin emrettiği yolda hareket eden, iman, itikat sahibi, mütedeyyin. —*lık* İman, itikat, diyanet.

Dindirmek (*m*) Durdurmak (yağmuru,kanı v.s.); rahatlandırmak(zihni v.s.); söndürmek (mumu).

Dingil (*i*) Küreiarzın tam ortasından geçen mevhum hat; çark gibi şeylerin ortasından geçen ve onların dönmesine se-

bep olan ok; mil; mihver.

Dinî (*s*) Dine müteallik.

Dinlemek (*m*) İşitmek, duymak için kulakvermek; kulakasmak.

Dinlenmek (*nı*) Durmak, sükûnet bulmak; rahatlanmak,yorgunluk almak.

Dinletmek (*m*) Bir sözü, bir sazı v.s.yi birine işittirmek, duyurtmak.

Dinmek (*m*) Rüzgâr v.s. durmak,yorgunluk almak.

Dinsiz (*s*) Dine inanmıyan, imansız,mülhit;merhametsiz, Allahtankorkmaz. —*lik* Dine inanmayış, mülhitlik; imansızlık, merhametsizlik.

Dip (*i*) Bir yerin enaşağı kısmı,alt;kütük;temel;kök.

Dipçik (*i*) Tüfeğin omuza dayanan en kalın ağaç kısmı, kundağın aşağısı.

Dipdiri (*s*) Pek diri; sapsağlam; canıüstünde, ölmemiş.

Diploma (*i*) Hertürlü şehadetname —*lı* Şehadetnameli, mektepten mezun. —*sız* Diploması olmıyan, mektepten mezun olmıyan.

Diplomasi (*i*) Diplomatlık, siyaset;kurnazlık,hile.

Diplomat (*tı «i»*) Siyasiyatta ilerigitmiş zat;zeki, akıllı.

Dipsiz (*s*) Dibiolmıyan, asılsız,esassız;devamsız, sonu olmıyan.

Dir,dır
Dirler,dırlar «İmek»mastarının muzari sigasının müfret ve cemi gaip şekilleri.

Dirayet (*i*) Zekâ ve tecrübe ile elde edilmiş malûmat, tam bir vukuf ve iktidar, ehliyet.

Dirayetli (*s*) Mükemmel malûmatlı, tam bir vukufu olan, pek muktedir.

Dirayetsiz (*s*) Dirayeti olmıyan, malûmatsız, ik-

tidarsız, ehliyetsiz.

Direk (*i*) Ahşap evlerin köşelerine konulan düz, uzun ve kalın kereste; gemi sereni; sütun; pek uzunboylu adam.

Direktif (*i*) Resmen verilen umumî talimat, hattı-hareket.

Direktör (*i*) Resmî ve gayriresmî bir müesseseyi idare eden zat, müdür.

Diremek (*m*) Gerip sertleştirmek, kuvvetli basıp dayamak.

Diren (*i*) Harman savurmağa mahsus kalın yaba.

Direnmek (*m*) Dayanmak; karşıdurmak.

Dirhem (*i*) Okkanın dörtyüzdebir kısmı 2,5 gram ağırlık.

Diri (*s*) Sağ, canlı; iyi pişmemiş, çiğ; kuvvetli; sağlam. —*lik* Sağlık, çiğlik; sağlamlık.

Dirilmek (*m*) Canlanmak, taze hayat bulmak.

Diriltmek (*m*) Hayat vermek, ihya et.; katılaştırmak; sölpüklüğünü gidermek.

Dirlik (*i*) Yaşayış; nafaka; maaş; birlikte yaşayış, geçim. —*siz* Geçimsiz, imtizaçsız.

Dirsek (*i*) Kolun katlandığı yer; ortasından bükümlü veya bir yere dayanmağa mahsus kereste; köşe; makinekolu.

Dissiplin (*i*) Bir müessesede herşeyin yerinde olması, intizam, inzıbat.

Diş (*i*) Yiyecekleri ezmeğe yarıyan ağızdaki ufak kemiklerden herbiri; tarak, testere v. s. nin çentiklerinden herbiri, çentik. *Dişbademi* İncekabuklu sakızbademi. *Dişbudak* Makbul bir kereste. —*eti* (*ni*) Dişlerin gömülü olduğu et.

Dişçi (*i*) Yalnız diş çeken.

Dişhekimi,dişıabibi Dişdoktoru (*i*) Mektepten mezun şehadetnameli dışçi,dişleri tedavi eden mütehassıs zat.

Dişi (*s*) İnsan, hayvan ve nebatta erkeğin zıddı, müennes; birçift olan demir v. s. aletlerin deliklisi; yumşak, mülâyim. —*li* Dişisi olan. --*lik* Erkekliğin zıddı,müenneslik.

Dişlemek (*m*) Dişgeçirmek, ısırmak.

Dişli (*s*) Dişi olan; zarar verebilir, azılı; sözü geçer, nüfuzlu.

Dişotu (*nu „i„*) Adaçayı.

Ditmek (*m*) Lif lif iplik ayırmak; pamuk v. s. yi atmak;yünü taramak; kuş gagası ile parça parça koparmak.

Dival (*i*)Altı mukavva ile besli, üzeri sırma işleme.

Divan (*i*) Büyük meclis; eski şairlerin alfabe sırasile tertip edilmiş olan şiirlerini havi mecmua. —*çe* Bu yolda yapılmış küçük mecmua. *Divanıharp* Askerleri muhakeme etmek için kurulmuş mahkeme.

Divane (*s*) Deli, çılgın; alık, aptal. —*lik* Delilik, çılgınlık; alıklık, aptallık.

Divanhane(*i*)Odalar arasında bulunan geniş sofa, sala.

Divit (*i*) Eskizamanda belde taşınır madenî hokkakalem takımı.

Diyakoz (*i*) Rum kiliselerinde muganni.

Diyanet (*ti«i»*) Dindarlık, —*kâr* Dindar, diyanetli.

Diar (*i*) Memleket, hıtta.

Diye (*e*) Diyerek, gûya, sözde; zannile, iddiasile, behanesile.

Diyet (*i*) Öldürülmüş bir adamın varisleri tarafından istenilen tazminat, kanpahası.

Diz (*i*) Bacakla baldır-kemiklerinin birleştiği yer.

Dizanteri (*i*) Kanlıbasur (hastalığı).

Dizbağı (*i*) Çorapbağı; İngilterenin bir nişanı.

Dizdirmek(*m*)Sıraya koydormak; mürettiplere dökme hurufatı sıralatarak yazı tertip ettirmek.

Dizdize(*zr*) Dizler temas edecek surette yanyana;pek muhabetli olarak, sıkı sıkı.

Dizgi (*i*) Çorapbağı, dizbağı.

Dizi (*i*) Sıralama; sıralanmış —*ci* Sıraya koyan, mürettip. —*li* Sıralanmış, sıralı;tertip olunmuş.

Dizilmek (*m*) Sıralanmak, bir sıra teşkil et.; dökme hurufat sıralanıp basılmaküzere yazı tertip olunmak.

Dizmek (*m*) Sıralamak, sıraya koymak, dökme hurufatı sıralayıp yazı tertip etmek.

Dılı (*lı* "*i*„) Kaburgakemiği; bir hendese şeklinin herbir tarafı.

Dımdızlak (*s*) Büsbütün çıplak, kılsız.

Dırdır (*i*) Münasebetsiz çok lâf, gevezelik. (*s*)Lâfazan, geveze.

Dırıltı (*i*) Münasebetsiz söz, gevezelik.

Dırlamak (*m*) Münasebetsiz sözler söyleyip durmak, dırıltı etmek.

Dış (*i*) Dışarı, hariç. (*s*) Dışardaki, haricî.

Dışarı (*i*) Dıştaraf, açık yer, hariç. (*zr*) Dışarda, hariçte, haricen.

Dışlı (*s*) Dışarısı olan.

Dızdız (*s*)Vızıltı,usandırıcı gürültü, hallaç yayından çıkan ses.

Dızlak (*s*) Çıplak, taslak, saçlarıdökük.

Dızlamak(*m*)Acı ve usandırıcı bir ses çıkarmak; vızırdamak;fırlamak;kaçmak, ürkmek.

Dızlatmak (*m*) Acı ve usandırıcı bir ses çıkartmak, vızırdatmak, fırlatmak;kaçırtmak;ürkütmek.

Dızman (*s*) Kocaman, iri ve kaba, zıpır.

Doğan (*i*) Kuş avlamak için alıştırılan yırtıcı kuş, çakır.

Doğma (*i*) Dünyaya gelme,güneşin çıkması, tulû (*s*) Doğmuş, dünyaya gelmiş.

Doğmak (*m*) Dünyaya gelmek; güneş çıkmak, tulû et.; meydana gelmek, birden söylenmek.

Doğrama (*i*) Parça parça kesme,paralama;kapı,pencere v.s. gibi paralanmış keresteden yapılmış iş ve bu işe yarıyan kereste.

Doğramacı (*i*) Doğrama işler yapan san'atkâr, kaba marangoz.

Doğramak (*m*)Parça parça kesmek, paralamak.

Doğratmak (*m*) Parça parça kestirmek;parçalara ayırtmak, paralatmak.

Doğru (*s*) İğri olmıyan, düz; gerçek, sahi; yalan söylemez, sadık, müstekim, namuslu, ciddî.

Doğruca (*zr*) Doğrudan-doğruya, dolaşmıyarak, bir tarafa uğramıyarak; vasıtasız.

Doğrulmak (*m*) Düzelmek, düzolmak; ayakta durmak; bir yol tutmak.

Doğrultmak (*m*) Doğru yapmak; düzeltmek; tashih etmek.

Doğrulük (*i*) Düzlük, istikamet; yalan söylemezlik, sıdık;sadakat; namus; hilesizlik.

Doğu (*i*) Doğduğu yer,

yurt; güneşin doğduğu taraf, şark.

Doğum (*i*) Doğma; güneşin doğması, tulû.

Doğumlu (*s*) Tevellütlü, doğmuş.

Doğurgan (*s*) Çok doğuran, çok çocuk getiren.

Doğurmak (*m*) Dünyaya getirmek, evlât yapmak; yavru getirmek.

Doğurtmak (*m*) Doğurmağa yardım et., ebelik at.; gebe bırakıp yavru yaptırmak.

Doğuş(*i*) Doğma, doğum; soy. —*lu* Soylu, cins; asılzade, necabetli.

Dok (*i*) Yelkenbezinin iyi cinsi.

Dok (*i*) Gemi yapmağa ve tamir etmeğe mahsus havuz, gemi havuzu.

Doksan (*s*) Dokuz kere on (90).

Doksanar (*s*)Herdefasında verilen doksan tane.

Doksanıncı (*s*) Seksen dokuzuncudan sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

Doksanlık (*s*) Kıymet doksan kuruş v.s. olan; doksansayılı olan; doksan yaşında olan.

Doktor (*i*) Hekim, tabip; müderris; üstat.

Doktora(*i*) Doktorluk; fakültelerden, yani yüksek mekteplerden mezuniyet imtihanı.

Doktorluk (*i*) Hekimlik, tabiplik; doktor unvanı.

Dokuma (*i*) Dokumak işi, mensucat.(*s*) Dokunmuş, mensuç.

Dokumak (*m*) Tezgâhta bez v.s.,yapmak, nesçetmek; örmek; silkmek.

Dokunaklı (*s*) Tesirli, işler, geçer; bozan, muzır; başa vuran, sertçe.

Dokundurmak (*m*) İliştirmek, temasa getirmek; el sürdürmek,bozdurmak;

incittirmek.

Dokunmak(*m*) El v.s. ile ilişmek, sataşmak, temas et.; bozmak; incitmek; tesir et.; sertgelmek; ağrı vermek; sıhhate zarar vermek, namusa geçmek,tecavüz et.

Dokunulmak(*m*)İlişilmek, sataşılmak, incitilmek ; zarar verilmek.

Dokurcun (*i*) Buğday,arpa yığını, çeç; gelin çeyizi kafesi; boncukla oynanır bir oyun.

Dokutmak (*m*) İpliği bez haline koydurmak, nesçetmek, örmek.

Dokuz (*s*) Sekizden sonra gelen sayı.

Dokuzar (*s*) Herdefasında verilen dokuz tane.

Dokuzlu (*s*) Dokuz sayısını havi olan;(*i*) İskambilkâğıdında dokuzbeneklisi.

Dokuzluk (*s*) Beş kuruş v.s. kıymetinde; dokuztaneli; dokuzsayılı; dokuz yaşında.

Dokuzuncu (*s*) Sekizinciden sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

Dolak (*i*) Tozluk yerine ekseriya askerlerin baldırlarına doladıkları ensiz çuha veya şayak parçası.

Dolam (*i*) Sarılan birşeyin herbir sarılması; sarılan birşeyin birdefasına kifayet eder miktar.

Dolama (*i*) Eskiden giyilir önüaçık, üstüne kuşak bağlanır birnevi çuhadan entari; parmağı saran bir şiş, et yaranın hafifi, domuzburnu, kurlağan.

Dolamak (*m*) Etrafını çevirip kaplamak, sarmak; ağır bir işi birine havale etmek.

Dolambaç (*s*) Döne döne bükülmüş;pek dolaşık ve

karışık (*i*) Girmesi kolay, çıkması zor yol.

Dolanık (*i*) Avcıtuzağı; kuş tutmağa mahsus ağ.

Dolandırıcı (*i*) Herkesin saffettinden istifade ederek türlü hilelerle para çekmeyi kendine san'at edinen namussuz adam. —*lık* Hile ile başkalarını soymak san'ati.

Dolandırmak (*m*) Çevirmek, etrafını almak; birinin saffetinden istifade ederek hile ile onu aldatıp parasını v.s. sini almak.

Dolanmak (*m*) Dönüp devretmek, tavaf et.; şüyu bulmak; ayağı ilişmek.

Dolanı (*i*) B. **Dolambaç** (ikinci mana)

Dolap (*i*) Kuyudan su çıkarmağa mahsus dönermakine; hernevi dönerçark, çıkrık; eşya koymağa mahsus raflı yer; işin idaresi; hile, oyun.

Dolapçı (*i*) Dolap yapan ve satan san'atkâr;hileci.

Dolaplı (*s*) Dolabı olan; birnevi kereste.

Dolapsokağı (*i*) Yılankavi sokak.

Dolar (*i*) Bir çeyrek madenî türklirası kıymetinde amerikan parası.

Dolaş (*i*) Biribirine dolanma, girift; engel. (*s*) Çapraz, dolaşık.

Dolaşık (*s*) Sapa; karışık; kapalı(söz),muğlâk. —*lık* İğrilik; karışıklık, sapalık; muğlâklık.

Dolaşlı (*s*) Dolaşarak varılan;doğru olmıyan,sapa.

Dolaşmak (*m*) Dönmek, çepeçevre gezmek; eğlence için gezmek,gezinmek, söz yayılmak; biribirine geçmek (saç); dolaşıklı ol. (yol); bir yerde gezinmek.

Dolaştırmak (*m*) Döndür-

mek, çepeçevre gezdirmek; öteye,beriye uğratmak,gezdirmek;sözü eviripçevirmek; sarmak; etrafını çevirmek.

Dolayı (*e*) Dendolayı, sebepten,dennaşi,denötürü.

Dolayısile (*zr*)Doğrudandoğruya olmıyarak, münasebet düşürerek.

Doldurmak (*m*) Boş şeyin içine birşey komak;birşeyi bir kabın içine komak; eksiği tamanılamak; dolma yapmak;çukur bir yeri kapatmak; denizi rıhtım haline komak; rakı v.s.yi kadehe koyup sunmak.

Doldurtmak (*m*) Bir vasıta ile doldurmak.B.**Doldurmak.**

Dolgun(*s*) Dolmuş,içidolu; kabarık; şişmiş; tam, çokça, değerlice; hiddetini içine saklamış;göz yaşı ile dolmuş.—*luk* Şişkinlik,kabarıklık, sişmanlık; kin ve hiddet.

Dolma (*i*) Dolmaklık; bildiğimiz yemek.(*s*) Şişirilmiş; çimento, kum v. s. doldurulmuş (duvar, rıhtım v. s.)

Dolmak (*m*) Dolu ol.; şişmek, kabarmak; taşacak dereceye gelmek; tam ol. (hesap); boş kalmamak; çok kederli olmak.

Dolu (*s*) Dolmuş, boşolmıyan; çok; fişek ve barutu olan silâh. (*i*)Bir kap v. s. yi dolduran miktar; işret edenlerin hepberaber boşalttıkları kadehler.

Dolu (*i*) Tane şeklinde donup yağan yağmur.

Doludizgin (*zr*) Hayvanı tam süratile koşturmak, dörtnal.

Doluk (*i*) Dikişsiz kap yapılan bütün deri,tulum.

Domalan (*i*) Yermantarı; yumru çıban, taun çıbanı.

Domalıç } (*s*) Hörgüç-
Domanıç } lenmiş, çıkıntılı.

Domalmak (*m*) Tümselmek; çökmek;hayvan arkasını bükerek oturmak.

Domates (*i*) Her yemeğe çeşni veren bildiğimiz sebze. Kırmızı, yeşil domates, domatesezmesi, peltesi.

Dombay (*i*) Dişimanda, dişisusığırı.

Domuz (*i*) Hınzır, canavar; pislik, inat, merhametsizlik, ziyade kuvvet bildirmek ve tahkir etmek için kullanılır: *Ne domuzdur!...*

Domuzayağı (*nı "i„*) Şişe tıpasını, tüfek sıkısını çıkarmağa mahsus burgu, tirbuşon.

Domuzluk (*i*) Domuz tabiati; inat; merhametsizlik.

Don (*i*) Belden aşağı giyinen elbise; şalvar, tuman.*İçdonu* Belden aşağıten üzerine giyilen çamaşır. —*suz* Hiçbir malı olmıyan.

Don (*i*) At tüyünün rengi.

Don (*i*) Soğuktan katı bir hale gelen su v.s.

Donanma (*i*) Umuma ait şenlik, şehrayin; zırhlı gemilerin, harpgemilerinin mecmuu.

Donanmak (*m*) Süslenmek, bezenmek; donanma için hertaraf bayraklar, kandiller v.s. ile süslenmek; gemi yelken v.s. ile teçhiz olunmak; at tekmil takımları ile hazırlanmak.

Donatılmak (*m*) Süslendirilmek; şenlik, donanma için bayraklar v.s. asılmak; takımları takılmak, hazırlanmak.

Donatmak (*m*) Süslendirmek;donanma için bay-

raklar v.s. düzmek; iyice takdir et.; gemiyi teçhiz etmek.

Doncumak (*m*) Göğüs kasvetle katılaşmak; kederlenmek, mükedder ol.

Dondurma (*i*) Buz haline geçirme; karın içinde döndürmekle buz haline geçirilmiş pek güzel ve hararet söndüren bildiğimiz yiyecek.

Dondurmak (*m*) Su v.s. yi soğutup buz haline geçirmek; çok üşütmek.

Dongan (*s*) Dinini değiştirmiş, dönme.

Donmak (*m*) Donbağlamak, buzbağlamak, buz haline gelmek; çok üşümek; donarak ölmek.

Donra (*i*) Saçların altında hâsıl olan kepek;buzlu çöl.

Donuk (*s*) Donmuş, buzbağlamış; çok üşümüş; berrak olmıyan, sönük, dumanlı, buzlu (cam);fersiz; ruhsuz. —*luk* Sönüklük, dumanlılık.

Donuklanmak (*m*) Donuk ol.,parlaklığı gitmek,sönmek.

Dopdolu (*s*) Ağzına kadar dolu, tepeleme.

Doru (*s*) Siyah ile kızıl arasında bir renkte olan (at v.s.)

Doruk (*i*) Tepe, zivre;uç; tepeleme dolgunluk; küme.

Doruklamak (*m*) Tepeleme doldurmak.

Dost (*i*) Ahbap, yâr, muhip; sevgili;kapatma,metres, mantinota. —*luk* Ahbaplık.

Dostane(*s*)Ahbapça, dost gibi, dostça.

Dosya(*i*) Bir işe veya bir adama müteallik evrakın mecmuu.

Doymak*m*Açlığıdefetmek, karın tokolmak; kanmak.

Doymaz (*s*) Doymak bilmez; açgözlü, kanaat etmez; kanaatsiz; tamahkâr. —*lık* Açgözlülük; kanaatsizlik; tama.

Doyrulmak (*m*) Başkası tarafından açlığı giderilmek.

Doyum (*i*) Doyma, doymaklık, tokluk; kanma; kanaat.—*luk* Birdefa doyacak miktar.

Doyurmak (*m*) Birinin açlığını gidermek; beslemek; faydalı olmak.

Dökme (*i*) Eritip kalıba boşaltılan adi demir.

Dökmeci (*i*) Adi madenleri eritip kalıplara doldurarak türlü aletler yapan san'atkâr, dökümcü.

Dökmek (*m*) Birşeyi boşaltmak; düşürmek; akıtmak; serpmek;sivilce çıkarmak; erimiş madeni kalıba doldurmak;atmak.

Döktürmek(*m*)Boşaltmak akıttırmak; kalıba doldurtmak; yağa batırtmak.

Dökülmek (*m*) Boşanmak; akmak; serpilmek; bir yere gemi veya şimendiferle asker veya adam çıkarılmak; kalıba doldurulmak; yağa batırılmak.

Döküm (*i*) Eritme, eritip kalıba dökme, izabe.

Dökümane(*i*) Dökmefabrikası.

Döküntü (*i*) Dökülmüş perakende şey, kırıntı, dalgaları kesmek için limana yakın yapılan rıhtım, dalgakıran.

Döl(*i*)Rahmin içindeki,yani dölyatağındaki yavru, cenin; soy, nesil.

Dölek (*i*) Kavun ve karpuzun keleği; tekerleğin merkezindeki ağırşak; yumru olan herşey.

Dölyatağı (*i*) Çocuğun dünyaya gelmedenevve

bulunduğu yer, anarahmi, rahim.

Döndürmek (*m*) Çevirmek; geriye çevirmek.

Dönek (*s*) Sözünden döner, vadinde durmaz,sebatsız —*lik* Sebatsızlık.

Dönen (*i*) Üç yaşını geçen deve ve at gibi, iki yaşını geçen koyun ve keçi gibi hayvanlara söylenir.

Döngel (*i*) Muşmula,beşbıyık.

Dönme (*s*) Dininden dönmüş, mühtedi.

Dönmek (*m*) Devretmek; gerigelmek, avdet et.; değişmek; dinini değiştirmek, ihtida et.; caymak, sözünü tutmamak; benzemek, kesilmek (aslan v.s), gibi olmak.

Dönüm (*i*) Eni ve boyu kırk arşın veya 40 mimarî arşından ibaret olan arazi ölçüsü; yenidönüm 10 bin arşındır.

Dönüm (*i*) Dönme, avdet; sefer, kere, nöbet.

Dönüş (*i*) Gerigelme, avdet.

Dönüştürmek (*m*) Gezinerek aramak, araştırmak, taharri etmek.

Dönüşün (*zr*) Dönerken, avdette.

Dördayak(*s*)Elleride ayak gibi kullanarak yürüyen.

Dört el (*i*) Bir piyanoda iki kişi çalma.(*Katrımen*).

Dörder (*s*) Herdefasında verilen dörttane.

Dördüncü (*s*) Üçüncü ile beşinci arasındaki rütbî sayı sıfatı.

Dört (*s*) Üçten sonra gelen sayı, iki kere iki —*lü* Dört sayısını havi olan; B. **Dörtbenekli**.

Dörtbaş (*i*)Dünyanın dört tarafı.

Dörtbenekli (*s*) Dörtlü (iskambilkâğıdı); dörtbe-

nekli dominotaşı.

Dörtkaş (*s*) Bıyığı yeni terlemeğe başlıyan delikanlı.

Dörtköşe (*s*) Dörtköşeli, murabba şeklinde dört zaviyesi olan hendese şekli..

Dörtlük (*s*) Kıymeti dört kuruş v.s. olan; dörtsayılı olan.

Dörtnal(*s*) B.**Doludizgin.**

Döş (*i*) Kaburga altı,boşböğür. *Döşeti* kaburga altı olan et.

Döşek (*i*) Yatak; balıkçılıkta omurganın üzerine çapraz konulan ağaçlar.

Döşekli (*s*) Oturaklı; sabit; enli olduğu için yalpası az gemi.

Döşemek (*m*) Yaymak, yere sermek; zemini birşeyle kaplamak;oda v.s.yi mobilya ile düzmek, tefriş et.

Döşemeli (*s*) Eşyalı, mobilyalı, mefruş.

Döşenmek (*m*) Yayılmak; yatağa düşmek; sözü etraflıca anlatmak; girmek, koyulmak; mobilya ile düzeltilmek, tefriş olunmak; zemini kaplanmak.

Döşetmek(*m*)B.**Döşemek**

Dövdü (*i*) Tokmak, iri çekiç; keser, balta v.s.nin tokmağı.

Dövdürmek (*m*) Dayak attırmak; tokmakla vurdurmak, ezdirmek, taneleri çıkarmak.

Döven, Döğen (*i*) Harmanda ekini dövdükleri taşlı alet.

Dövme, döğme (*i*) Dövmeklik, darp. (*s*) Kızgın çekiçle vurularak yapılmış.

Dövmek(*m*)Vurmak, darbetmek; havanda v.s.de vurarak kırmak, ezmek; bir madeni kızdırıp vurarak işlemek; (kapıyı) çal-

mak, vurmak, kakmak; topa v.s.ye tutmak.

Dövüç (*i*) Çamaşırtokmağı.

Dövülmek (*m*) Vurulmak, darbolunmak ; havanda kırılmak, ezilmek.

Dövünmek (*m*) Boşuna göğsüne ve dizlerine vurmak.

Dövüşmek (*m*) Biribirile kavga,güreş et.,vuruşmak.

Dragon (*i*) Dragon denilen süvari askeri.

Dram (*i*) Facia; korkunç tiyatro oyunu; dehşetli bir vak'a, feci bir kaza.

Dramatik (*s*) Facıalı, acıklı (oyun v.s.).

Drogist (*ti"i„*) Eczataciri.

Drogman (*i*) Tercüman.

Dua (*i*) Allaha yalvarma, niyaz, münacat; ibadet, —*et.* Tanrıya yalvarmak, niyaz et.; müracaat et.; ibadet et.

Duacı(*i*) Dua eden, duada bulunan.

Duba(*i*) Altı düz, yedekte çekilir büyük birnevi mavna; birnevi şamandıra ki sıra ile durdurularak üzerine köprü kurulur.

Dubara (*i*) Tavlaoyununda iki zarın ikibenekli gelmesi; oyun, dolap, hile. —*cı* Hilekâr.

Dublin (*i*) İkikatlı iyi cins püskül; bir halatın iki ucu arasındaki kısmı.

Duçar olmak (*m*) Fena bir hale uğramak, tutulmak, rasgelmek, çatmak.

Dudak (*i*) Ağzın üst ve alt kenarı;ağzı olan şeylerin kenarı.

Dudakçukuru (*i*) Üstdudağın oluğu.

Dudakdudağa (*zr*) Ağızağza (öpüşmek).

Dudu(*i*)Hanım,kadın;yaşlı kadın.

Dudu,Dudukuşu(*i*)İnsanın

sesini kolayca taklit eden, papağan; söylediğini anlamaz geveze.

Duduvahit (*i*) Şirit,tenya.

Duhul (*lü "i„*) Girme. — *et.* Girmek.

Duhuliye (*i*) Tiyatro, sinema gibi umumî yerlere girmek için verilen ücret; ticaret eşyasından memlekete girdiği zaman gümrük resminden başka alınan vergi, oktruva.

Dul (*s*)Kocasız kalan kadın,karısız kalan koca. *Dulavratotu* Arakiton.

Duman(*i*)Yanan odun v.s. den çıkan siyah buğu;sis, pus; ince buğu. —*lı* Dumanı, sisi olan.

Dumanlamak (*m*) Duman vermek, dumana tutmak; bulandırmak.

Dumanlanmak(*m*)Dumandan kararmak;bulanmak.

Dumdum (*i*) Girdiği yerde patlıyan ve ağır yara açan mermi.

Dun (*s*) Alçak, deni; aşağı. —*fiat* Ucuz.

Dur!(*n*) Durmak mastarının emrihazır sigası, yerinden kımıldanma! yerinde rahat!

Duraç (*i*) Birnevi sülün, çil denilen kuş.

Durak (*i*) Durulacak yer, mevkıf, istasiyon.

Duraklamak(*m*)Söz söylerken tutukluk göstermek, kesik kesik söylemek.

Durbin (*s*) Uzağıgören, ilerisini düşünen,her işin neticesini önceden anlıyan.

Durdurmak(*m*) Tevkif et., bekletmek.

Durendiş (*s*) İlerisini düşünen, her işin neticesini önden mülâhaza eden (adam)tedbirli. --*lik* Müdebbirlik,ilerisini düşünüş.

Durgu (*i*) Pek ufak serçe

kuşu,batilik;hareketsizlik; ruhsuzluk.

Durgun (*s*) Sakin; ağır, gevşek, bati; hareketsiz; ruhsuz. — *luk* Sükûnet; ağırlık.

Durmak (*m*)Yerinden oynamamak; hareketi kesmek; kalmak; beklemek; hareketsiz kalmak; oturmak; saşmak; sebat et.; geçmemek; işlememek; kesilmek; konmak, oturmak.

Duru (*s*) Açık, berrak.

Duruklamak (*m*) Tepeleme doldurmak.

Duruksamak, **Duruksımak** (*m*) Durup bir karar verememek, tereddüt etmek.

Durulmak(*m*) Tortusu dibe çökerek berrak olmak; çökmek, dibe durmak, saflaşmak;uslanmak;beklenilmek.

Durultmak (*m*) Tortuyu dibe çöktürüp berraklaştırmak, süzmek.

Duruş (*i*) Durma; vaziyet, tavır, heyet.

Duruşmak (*m*)Mahkemede karşıkarşıya durmak, muhakeme olunmak.

Duş (*i*) Yukardan serpinti suretinde soğuksu banyosu; buna mahsus alet.

Duş (*i*) Ruya. — *görmek* Ruya görmek.

Dut (*i*) Bildiğimiz ilkbahar meyvası; kurt. *Duduharir* İpekböceği.

Duvak (*i*) Gelinin veya yeni doğan çocuğun yüzüne örtülen tülden telli, süslü örtü.

Duvaklanmak(*m*) Yüzüne duvak örtünmek.

Duval(*i*)Arıkovanında hâsıl olan pislik.

Duvar (*i*) Ev, oda, avlu, v.s. yi bölmek ve bahçenin etrafını çevirmek için yapılan set, cidar.

Duygu (*i*) Duyma, his.-- *lu* Hisli, —*suz* Hissiz — *suzluk* Hissizlik.

Duymak (*m*) İşitmek,hissetmek.

Duymaz (*s* İş itmez, anlamaz; hissetmez, hissiz.

Duynak (*i*) Duyacak alet; hayvan ayağının tırnağı.

Duyulmak (*m*) İşitilmek; meydana çıkmak; hissolunmak.

Duyurmak (*m*) İşittirmek; hissettirmek.

Düalism (*i*) Dünyada iyi ve fena iki kuvvetin vücudunu kabul eden felsefî meslek.

Dübbüasgar (*i*) Göğün şimal tarafında yıldız kümesi.

Dübbüekber (*i*) Göğün şimal tarafında evvelkinden büyük ve onun karşısında bulunan yıldız kümesi.

Dübür (*i*) Kıç, makat.

Düdük(*i*) Nefesle çalınan ve ince bir ses çıkaran alet; vapurlarda, şimendiferlerde buharla ses çıkaran boru; içiboş şey, söz; akılsız, boş (adam).

Düello (*i*) Hakaretten dolayı iki kişi arasında vaki olan silâhlı kavga.

Düetto (*i*) İki ses veya iki alet için yazılmış musiki parçası.

Düğme (*i*) Elbise v.s.yi iliklemek için maden, kemik ve ağaç kopça, baş, top; ufak ur, yumru.

Düğmelemek (*m*) İliklemek, kopçalamak.

Düğmelenmek (*m*) İliklenmek, kopçalanmak.

Düğü (*i*) Dibekte dövülmüş pirinç.

Düğüm(*i*)Bağ, ilmek. *Kör* — Çözülmez ilmek.

Düğümlemek (*m*) İlmeklemek.

Düğümlenmek(*m*) İlmeklenmek.

Düğün (*i*) Evlenme, doğum ve sünnet münasebetile yapılan şenlik, cemiyet, eğlenti.

Dük (*i*) Dükalık hükûmeti reisi;Aprupanın bazı hükûmetlerinde bir asalet unvanı.

Dükkân (*i*) Ufak tüccarın ve esnafın alışveriş ettikleri yer. —*cılık* Ufak ticaret, esnaflık.

Dülger(*i*)Bir binanın doğramasından başka bütün ahşap işlerini yapan san'atkâr.

Döşeme (*i*) Oda v.s. nin zeminini örten tahta v.s.; eveşyası. mefruşat, mobilya.

Dümbe[1] **k** (*i*) Ağızları gergin deri ile kapalı,kâse şeklinde yapılıp iki küçük değnekle vurularak çalınan alet.

Dümdar (*s*) Kuyruklu. (*i*) Bir orduyu arkadan muhafaza eden asker kıt'ası.

Dümdüz } (*s*) Çok düz,
Düpedüz } dosdoğru.

Dümen (*i*) Geminin kıçında istikametini düzelten ve onu istenilen tarafa çeviren alet. —*ci* Dümeni idare eden adam.

Dün (*i*) İçinde bulunduğumuz günden evvelki gün.

Dünkü (*s*) Bir gün evvel vaki olan.

Dünkügün } (*i*) Bugün-
Dünkü gün } den evvel olan gün.

Dünya (*i*) İçinde yaşadığımız âlem, kâinat. —*lık* Dünya hali.

Dünyaperest(*ti* "*s*„ Dünyaya tapan, dünyaya ziyade ehemmiyet veren.

Dünyevî (*s*) Bu dünyaya ait.

Düplikata (*i*) Resmî,nimresmî bir varakanın ikinci nushası.

Dürbün (*i*) Uzaktaki şeyleri yakın göstermeğe mahsus alet.

Dürmek (*m*) Katlamak; sarmak.

Dürülmek (*m*) Katlanmak; sarılmak.

Dürüm (*i*) Katlama, büklüm; kumaş vesairenin katlanan yeri, çizgi.

Dürüst (*s*) Sağ, sağlam, sıhhatiyerinde; doğru, i. (*zr*) Doğru ve hatasız olarak.

Dürüşt (*s*) Sert, kaba,katı; ters. — *cevap vermek.*

Dürtlengiç (*i*)Kısa üvendire.

Dürtmek (*m*) İtmek, ileriye sürmek; teşvik et.

Dürtücü (*s*) Daima dürten, teşvik eden, müşevvik.

Dürtüşmek (*m*) Biribirini dürtmek.

Dürtüştürmek (*m*) Arka-arkaya dürtmek;zorla bir iş yaptırmak; daima teşvik etmek.

Dürzi (*i*) Şam civarında Cebeli Düruzda ve Lübnan dağlarında yaşıyan şia mezhebinde bir arap kavmı.

Dürzü (*i*) B. **Dürzi**; Hıyanet, merhametsizlik bildirir kelime.

Düstur (*i*) Esas kaide;kanunlar mecmuası; kimyada formül; eskiden vezir.

Düsturülâmel(*i*)Ahkâmile hareket olunacak kanunlar.

Düş (*i*) Raslama, rasgelme, tesadüf. *Düşgelmek* Raslamak.

Düşes (*i*) Dükün zevcesi.

Düşeş (*i*) Tavlaoyununda iki zarın altıbenekli gelmesi; dominoda üstü iki kere altıbenekli taş; iyi tesadüf.

Düşkün (*s*) Düşmüş, parlak mevkiini kaybeden,

sakıt; müptelâ. —*lük* Düşüklük; iyi halden ve saadetten mahrum olma; müptelâ olma.

Düşman (*s*) Hasım, adu, yav. —*lık* Husumet, adavet.

Düşmek (*i*) Yukardan aşağıya birdenbire ve istemiyerek inmek, sukut et; yağmak (yağmur v.s.), nüzul et.;ucuzlamak;azalmak; zayıflamak; fakir ol.; sığınmak.

Düşük (*s*) Düşmüş; aşağıya sarkmış;ibaresi bozuk, rabıtasız. (*i*) Vakitsiz doğmuş, kusurlu çocuk. —*lük* Rabıtasızlık, ibarede bozukluk.

Düşünce (*i*) Düşünme,tefekkür, efkâr, endişe.—*li* Efkârlı, endişeli.

Düşündürmek (*m*) Tefekkür ettirmek; endişe vermek.

Düşünmek (*m*) Tefekkür et.; taşınmak, uzun mütaleaya dalmak, kederlenmek.

Düşüpkalkmak (*m*) Beraber yaşamak, uzlaşıp gitmek.

Düşürmek (*m*) Aşağıya bırakmak,sukut ettirmek; rasgetirmek. *Çocuk* — Iskatı cenin et.

Düşürtmek (*m*) Aşağıya bıraktırmak; ıskat ettirmek.

Düşüş (*i*) Düşme, sukut; rasgelme, tesadüf.

Düve (*i*) Genç inek, henüz doğurmamış inek.

Düvel (*i*) Devletler.

Düvelî (*s*) Devletlere ait.

Düvesimek (*m*) Boğa,düve inek arayıp azmak.

Düyun(*i*) Borçlar,deynler.

Düz (*s*) İnişi yokuşu, çukuru,tepesi olmıyan,doğru; sade, süssüz; devrik ve kıvrık olmıyan

Düzayak (*s*) Yokuşu,mer-

diveni olmıyan.

Düzce (*zr*) Açıkça, doğruca.

Düzelmek (*m*)Düz olmak; yoluna girmek.

Düzeltmek (*m*) Düz bir hale sokmak;yoluna koymak.

Düzen (*i*) Tertip; ahenk, uygu; akort; uydurma söz, uyduruş; takım. —*li* Tertipli; ahenkli; uygulu, akortlu,kurulu. —*lik* Dirlik.—*siz* Tertipsiz;ahenksiz; dirliksiz.

Düzetici(*s*)Doğrultan;tertipleyici; yoluna koyan.

Düzetilmek (*m*) Tertip edilmek; yoluna konmak.

Düzetmek (*m*)B. **Düzeltmek**.

Düzgün (*s*) Düzetilmiş, yoluna konulmuş; tertipli. (*i*) Kadınların yüzlerine sürdükleri boya.

Düzgüncü (*i*) Kadın düzgünü yapan ve satan;geline düzgün süren kadın.

Düzgünlü(*s*)Yüzüne düzgün sürmüş (kadın, kız), yüzüboyalı.

Düzine (*i*) On iki parçadan ibaret takım, deste.

Düzlemek (*m*) Düzyapmak, doğrultmak; inişini, yokuşunu gidermek.

Düzlenmek (*m*) Düzedilmek, tesviye olunmak.

Düzlük (*i*) Düzolmaklık; doğruluk; sadelik.

Düzme (*s*) Yalan, uydurma, sahte.

Düzmek (*m*) Yapmak;becermek; tertip et.; uydurmak; yalandan kurmak.

Düztaban (*s*) Uğursuz, kademsiz.

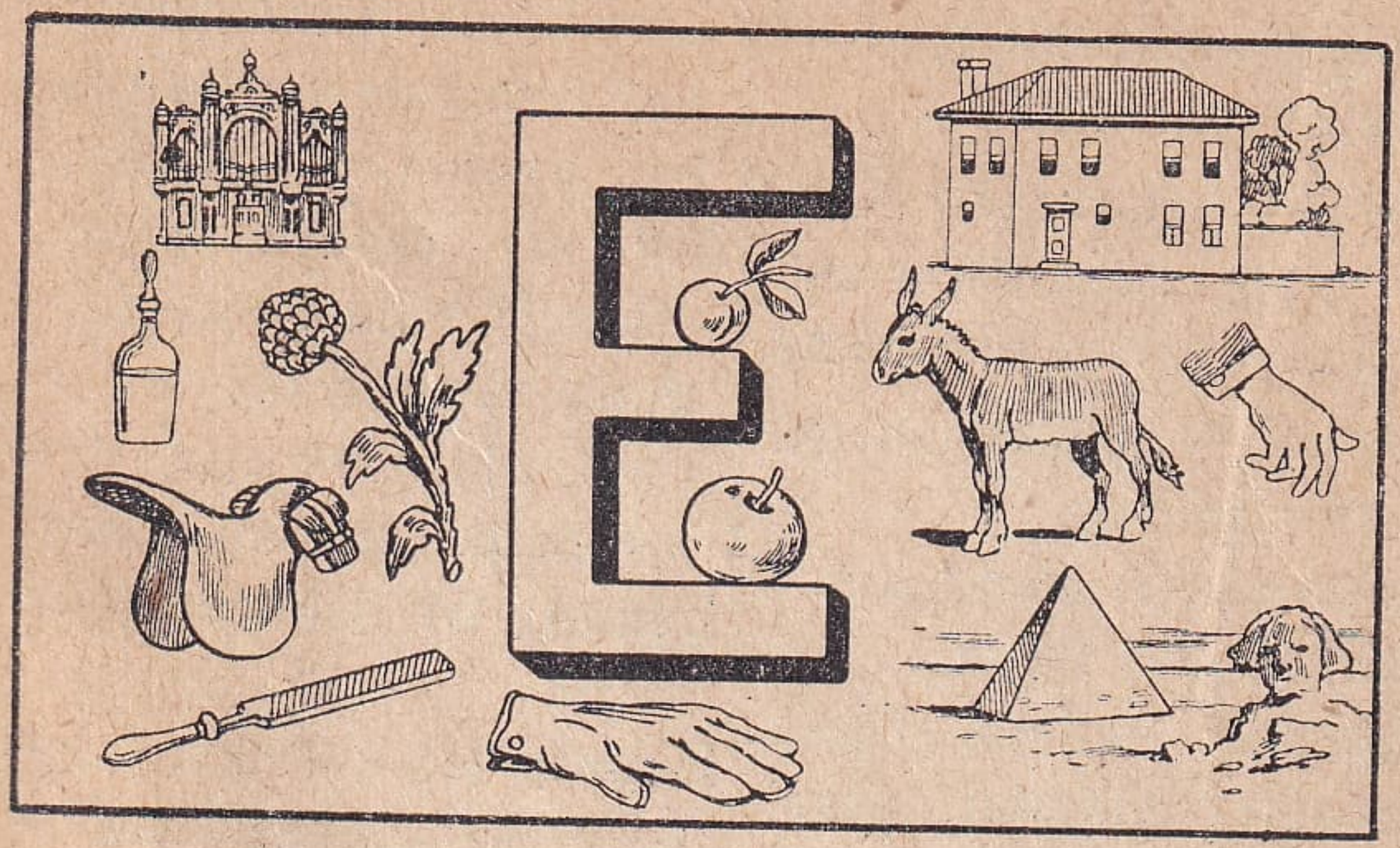

(*i*) Türk alfabesinin altıncı harfi.

Eazım (*i*) En büyükler, bir milletin en ileri gelenleri.

Ebaancet (*zr*) Babadan, dededen, nesilden nesle.

Ebabi *i* Dağkırlangıcı, keçisağankuşu.

Eb'at zaklıklar (*he*) Bir cismin ölçüsü, yan uzunluğu, eni ve yüksekliği.

Ebe (*i*) Çocuk doğrutmak san'atini bilen şehadetnameli kadın veya hekim, kabile.

Ebedî (*s*) Sonsuz, daimî, zevalsiz. (*zr*) Hiçbirvakit, asla, kat'a.

Ebediyen (*zr*) Ebedî olarak, sonunakadar, asla ve kat'a.

Ebediyet (*i*) Ebedîlik,zevalsizlik, daimîlik; ebedî olan şeyin hali.

Ebegümeci (*ni «i»*) Kökü ve çiçeği hekimlikte kullanılan ot,bildiğimiz sebze.

Ebet (*i*)Sonu olmıyan gelecek zaman.

Ebeveyn (*i*) Ana baba.

Ebir (*ri «i»*) Bulut.

Ebleh (*i*) Budala, ahmak.

Ebna (*i*) Oğullar, erkek evlâtlar.

Ebniye(*i*) Binalar;yapılar.

Ebru (*i*)Dalgalı veya damarlı kâğıt, kumaş v.s.

Ebrulamak (*m*) Mermer gibi hareli veya damarlı boyamak.

Ebucehilkarpuzu(*i*)Eşekhıyarı.

Ecdat (*i*) Cetler, büyükbabalar.

Ece (*i*)İhtiyar, kocaadam.

Ecel (*i*) Ölümvakti, ölüm.

Ecinni (*i*) Cin, cintaifesinden biri.

Ecir (*i*) Karşılık, ücret; sevap. *Ecrimisil* Ehlivukuf tarafından tayin olunan kıymet.

Ecîr (*i*) Ücretle işliyen. *Hasecîr* Yalnız bir efendinin yanında işliyen adam. *Müşterek ecîr* Birişe bağlı olmıyan adam.

Ecnas (*i*) Cinsler; çok türlü.

Ecnebi (*s*) Yabancı, başka devlet tebaasından olan adam.

Ecram (*i*) Cirimler, ruhu olmıyan cisimler. *Semavî ecram* Yıldızlar.

Ecza (*i*)Cüzler; ilâç yapmağa mahsus maddeler;kimyaca yapılan madde. (*s*) Ciltlenmemiş (kitap v.s) —*cı* İlâç yapan ve satan şehadetnameli adam.

Eczane (*i*) Eczacı dükkânı.

Eçsam (*i*) Cisimler. *Basit* —, *mürekkep* —.

Eçsat (*i*) Cesetler.

Ecvef (*s*) İçiboş, kof, kovuk; cahil, kafasıboş.

Eda (*i*) Ödeme (borç); tarz, üslûp, şive; naz; tavır, kurum; yapma, kılma, icra. —*et.* Ödemek, tediye et;kılmak (namaz), icra etmek.

Edat (*i*) Başlıbaşına bulundukları zaman bir mana ifade etmeyip başka kelimelerin başına veya sonuna getirilince birtakım vazifeler gören kelime.

Edebî (*s*) Edebiyata ait.

Edebiyat (*i*) Nazım ve nesir güzel yazılar; nazım ve nesir güzel yazı yazmak ilmi. — dersi, — muallimi, — şubesi.

Edep (*i*) Terbiye; utanma, hicap, haya, ar. —*tir söylemek* Söylemesi ayıp. —*li* Terbiyeli,nazik. —*siz* Terbiyesiz, arsız; çok bağırıpçağıran,ters(karı).

Edeplenmek (*m*) Terbiye kazanmak, terbiye olunmak.

Edevat (*i*) Aletler, avadanlık; edatlar, alât ve edevat (aletler manasında birlikte kullanılır).

Edibane (*s*) Eidp olana yakışacak birsurette (yazılmış bir yazı); terbiyelice.

Edilmek(*m*) Olunmak, kılınmak,yapılmak(«etmek» mastarının meçhulüdür).

Edinmek (*m*) Kendikendine etmek; kazanmak, sahip ol., maletmek.

Edip (*s*) Güzel yazı yazan, edebiyatta şöhret kazanmış zat; terbiyeli.

Edna (*s*) Pek aşağı; alçak; pek bayağı; pek az, azıcık, cüz'î.

Edvar (*i*) Devirler, zamanlar.

Edviye(*i*)Devalar, ilâçlar.

Edyan (*i*) Dinler.
Ef'al (*i*) İşler, fiiller.
Efe (*i*) Zeybeklerde ağa, zeybek.
Efektif(*i*)Bedeli ile fondo yani nakit alma ve satma, havaoyunu olmama; hizmete hazır askerin hakikî miktarı.
Efendi (*i*) Okuyupyazma bilenlere verilen unvan; sahip, büyük,patron.
Efgan (*i*) Şikâyet, acı acı haykırış. B. **Figan.**
Efgan (*i*) Asyanın ortasında Acemistan ve Türkistan ile Hindistan arasında yaşıyan müslüman bir millet.
Efganistan(*i*)Efgan memleketi ve hükûmetinin ismi.
Efkâr (*i*) Fikirler, düşünceler; endişe, vesvese; niyet, maksat.
Eflâk(*ki«i»*)Felekler,gökler
Eflâk (*kı "i„*) Romanyayı teşkil eden memleketlerden biri.
Eflâtun (*i*) Eski yunan filozoflarından biri; filozof, hakim. —*î* Eflâtuna mensup; açıkmoraçalar (renk).
Efrat (*i*) Fertler; asker neferleri.
Efrencî (*s*) Alafranga, frenkçe.
Efrenç (*i*) Frenk,avrupalı yabancı.
Efsun (*i*) B. **Afsun.**
Efsus! (*n*) Yazık! eyvah! hayfa!
Eğe (*i*) Maden v.s.i yontmağa mahsus çelik alet, birnevi törpü.
Eğelemek(*m*)Eğe ile yontmak.
Eğer (*e*) Şart edatıdır, cümlelerin evveline konulur ve arkasından da mutlaka "se, sa„ kelimeleri gelir: (eğer yağmur yağarsa...)
Eğerçi, gerçi (*e*) Herne-

kadar, olsa da, vakıâ... ise de.

Eğiç (*i*) Ağaçtan kanca.

Eğin (*i*) Arkakemiğinin iğilen yeri.

Eğinç (*i*) Ur, tümsek; etbeni, siğil.

Eğindirik (*i*) Kürk v.s.nin devrik büyük yakaları, zağara.

Eğinti (*i*) Eğeden çıkan ince kırıntı.

Eğirmek (*m*) İğden çekip iplik yaptırmak.

Eğirtmek (*m*) İğden çekip iplik yaptırmak.

Eğlemek (*m*) Durdurmak, alıkomak

Eğlence(*i*)Eğlenecek şey, tenezzüh; oyuncak; pek kolay iş; maskara.

Eğlendirmek (*m*) Alıkomak; eğlence bulmak, avutmak;vakit geçirtmek.

Eğlenmek (*m*) Durmak; tenezzüh et., zevkusafa et., iyi vakit geçirmek; alay et., maskara et.

Eğleşmek (*m*) Oturmak, dinlenmek, rahat et.;vakit geçirmek.

Eğre (*i*) Eyer altına konulan birnevi keçe örtü.

Eğrek (*i*) Sulak tarlanın suyunu akıtmak için açılan hendek.

Egzama (*i*) Birnevi cilthastalığı.

Egzersiz (*i*)Talim; idman, elalışıklığı, mümarese, meleke; temrin, vazife, tatbikat.

Eh! (*n*) Ey! (Ey! daha ne var?).

Ehemmiyet (*ti "i„*) Mühimlik, değerlilik. —*vermek* Mühimsemek. —*li* Mühim.

Ehil (*s*) Ehliyetli,muktedir, erbap (*i*) Karıkocadan herbiri.

Ehlî (*s*) Alışık; çabuk alışan, munis. — *hayvanlar* İnsana çabuk alışan hayvanlar.

Ehliyet (*ti „i“*) İktidar, liyakat, işten anlayış.

Ehram (*i*) Kaidesi herhangibir zukesirüladla ve yüzleri birer müselles olup bir reste toplanan hendesî şekil; Mısırın antikasından olup yedi acibeden biri.

Ehrimen (*i*) Şeytan, iblis, Zerdüşt mezhebince fenalık ve zulmet mabudu.

Ehven (*s*) Daha zararsız; ucuz. —*fiatla.*—*lik* Ucuzluk.

Ejder,ejderha (*i*) Büyük, korkunç yılan.—*kesilmek* Çok hiddetlenmek.

Ek (*i*) İlâve olunan parça, yama.

Ekal (*s*) En az, pek az.

Ekalliyet (*i*) Azlık; bir hükûmete tâbi, fakat yabancı dine ve milliyte mensup olan birmiktar halk.

Ekber (*s*) En büyük, pek büyük.

Ekiden (*zr*) Kuvvetli olarak, açık olarak; sıkı sıkı.

Ekilmek (*m*) Tohum serpilmek,zeredilmek,sürülmek.

Ekin (*i*) Tarlada bitmiş, sürmüş hububat.

Ekinci (*i*) Çiftçi, zürradan biri. —*lik* Çiftçilik, ziraat.

Ekit(*s*) Kuvvetli, kat'î,açık, sarih.

Eklemek(*m*)Parça komak, yamalamak.

Ekmeğidizinde (*s*) Nankör,tuz ve ekmek hakkını bilmiyen.

Ekmeğinekoç (*s*) Kapısıaçık, sofrasıaçık, cömert.

Ekmek (*m*) Tohum saçmak,serpmek,atmak;saçmak, serpmek, dağıtmak.

Ekmek (*i*) Ekseriya buğdayunundan yapılan hergünkü gıdamız;geçinecek; iş, hizmet, vazife; memuriyet.

Ekmel (*s*) Pek mükemmel.

Eksantrik (*s*)Âdet hilâfında (*i*) Âdet hilâfında hareket eden adam,zevzek, züppe adam.

Ekselans (*i*) Vekillere,paşalara, büyük makamda bulunanlarla sefirlere verilen unvan.

Ekser(*s*)En çok,en ziyade; birçok.*Ekseri* En ziyade; çökdefa; çoğu.

Ekser (*i*) Demir çivi, mıh.

Ekseriya (*zr*) Çokdefa, çokvakit.

Ekseriyet (*i*) Çokluk; bir hükûmette bulunan halkın yarıdan ziyadesi;reyde yarıdan bir fazlası.

Eksik (*s*) Tamolmıyan; kusurlu, nakıs, noksan olan. —*olma*! Sağ ol!,yaşa! —*lik* Noksan; kusur; yokluk.

Eksilmek (*m*) Azalmak; eksik olmak,noksan gelmek; yokolmak.

Eksiltmek (*m*) Azaltmak; eksik et., noksan etmek; kasmak,kısmak,tenkis et.

Eksper (*i*) Bilgili, çok malûmatlı; ehlivukuf, usta.

Ekspres (*i*) Çok çabuk, süratli giden; süratkatarı, doğrugiden şimendifer postası.

Ekstra (*s*) İyinin iyisi, fevkalâde iyi; en iyi.

Ekşi (*s*) Limon lezzetinde olan; gülmez, çehresiboozuk, buruşuk.—*ce* Az ekşi, ekşimsi, ekşimtırak.

Ekşili (*s*) Ekşisi olan. (*i*) Birnevi yemek. —*köfte.*

Ekşimek(*m*)Ekşilik peyda et.;bozulmak(yemek v.s.)

Ekşimtrek (*s*)Az ekşi, ekşice, ekşimsi.

Ekşitmek(*m*)Yemeği bozmak, kokutmak; yüzünü buruşturmak.

Ekti (*s*) Dalkavuk, alışık; pinti.

Ekûl (*s*) Çok yiyen, obur.

El (*i*) Beşparmaklı olan ve tutmağa yarıyan iki uzuvdan herbiri; dörtayaklı hayvanların on iki ayağı; sap, kol, kulp;biratım; nöbet.

El (*i*) Halk, adamlar; kabile,aşiret;kabile ve aşiret yurdu; yabancı.

Elâ (*s*) Açıkmavi, açıkgök: *elâgözlü.*

Elâlem (*i*) Bütün halk,herkes, yabancılar, yâr ve ağyar.

Elaltından (*zr*) Kendini göstermeden,gizlice,hafi.

El'an (*zr*) Henüz, halâ, şimdiyekadar.

Elâstik (*s*) Uzanıp kısalır, esnek. —*lik* Esneklik.

Elbet,elbette (*zr*) Şüphesiz, mutlaka, herhalde.

Elbise (*i*) Evsvap, ruba.

Elçi (*i*) Sefir; vekil.

Elcik(*i*) Küçük el; eldiven.

Eldiven (*i*) Ele geçirilen mahfaza, ellik.

Elek (*i*) Un v.s. yi elemek için kullanılan yuvarlak alet.

Elektrik (*i*) Bazı cisimlerdeki çekmek, kovmak, kıvılcım çıkarmak, hararet vermek gibi halleri hâsıl eden kuvvet.

Eleğimsağma (*i*) Bazan gökte görünen yedirenkli kavis. [Eskiden alâimi sema da denirdi].

Elem (*i*) Ağrı, acı,keder.

Eleman (*i*) Bir küllü terkip eden cüz, basit cisim, unsur, esas; cevher.

Eleme(*s*)Elekten geçirme, elenmiş, seçilmiş (Eleme kum).

Elemek (*m*) Elekten geçirmek, eleklemek; araştırmak, taharri et.; seçmek.

Eletmek (*m*) Elekten geçirmek; taharri ettirmek; seçtirmek.

Elhamdülillâh (*n*) Şükür Allaha!Tanrıya ham-

düşena olsun!

Elhan (*i*) Nağmeler, ezgiler, lâhinler. *Darülelhan* Konservatuvar, musiki öğretilen büyük mektep.

Elhasıl (*zr*) Hasılı, nihayet.

Elifbe (*i*) Alfabe; Alfabe kitabı.

Elim (*s*) Acıtıp ağrıtan; çok kederli.

Elineağır (*s*) Elinden işçıkmaz, bati.

Elkap (*i*) Lâkaplar. B. **Lâkap**.

Elleme (*s*)Birer birer seçilmiş, seçme. (Elleme-kömür).

Ellemek (*m*) Eldokundurmak, elle tutmak,karıştırmak; elle yoklamak, örselemek.

Elli (*s*) Beş defa on, yüzün yarısı; elleri olan; sapı, kulpu olan,kulaklı.

Ellinci(*s*)Kırk dokuzuncudan sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

Ellişer (*s*) Herdefasında verilen elli tane.

Elma (*i*) Bildiğimiz güzel ve faydalı kış meyvası; top, kürecik. *Elmakürk* Tilkipostundan kürk.

Elmacık (*i*) Uylukkemiğinin başı; çıkıntılı kemik.

Elmas (*i*) Kıymetli mücevhertaşı, pırlanta v.s. (*s*)elmaslı (küpe v.s);pek sevgili, aziz; pek güzel (adam).

Elmasiye (*i*) Donmuş etsuyu ile şeker v.s. den yapılmış birnevi tatlı.

Elmastraş (*i*) En temiz cam, billür, kristal; (*s*) Billûrdan, kristalden yapılmış.

Elti (*i*) İki kardeş zevcelerinin biribirine nisbetle aldıkları isim.

Elveda (*n*) Allaha emanet olun! Allahaısmarladık!

Elverişli (*s*) Hesaba gelir, uygun, münasip.

Elvermek (*m*) Yetmek, kifayet et., münasip ol., uygun gelmek.

Elviye (*i*)Livalar. B. **Liva.**

Elyaf (*i*) Lifler. B. **Lif.**

Elyevm (*zr*) Bugünkügün; hâlâ.

Elzem (*s*) Pek lâzım, en lüzumlu.

Em (*i*) İlâç; merhem.

Em'a (*i*) Barsaklar.

Emanet (*i*) Birine emniyet edip yanına bir vakit için bırakılan kıymetli şey; hükûmet dairelerinden bazısına verilen isim: (Şehremaneti).

Emaneten (*zr*) Emanet olarak;doğrudandoğruya hükûmet tarafından idare olunmak suretile.

Emare (*i*) Nişan, alâmet; delile yakın ispat,karine.

Emaret (*ti«in»*) Emirlik; prenslik.

Embube (*i*) İnce boru,borucuk.

Embiya (*i*) Peygamberler, nebiler.

Emcik (*i*) Emilecek şey, meme.

Emdirmek (*m*) Emmeğe mecbur kılmak, emzirmek, massettirmek.

Emek (*i*)Çalışma; zahmet; ücret, çalışma karışlığı.— *vermek* Çalışmak, yorulmak.

Emekdar(*i*)Emeğigeçmiş, uzun zaman hizmette, memuriyette bnlunmuş.

Emekdaş (*i*) İşarkadaşı, kapıyoldaşı.

Emeklemek(*m*)Çalışmak, çabalamak(küçük çocuk) sürünerek yürümeğe çabalamak.

Emel(*i*)Şiddetli arzu;ümit.

Emik (*i*) Emmekten çürümüş yer, bere.

Emilmek (*m*) Ağızla içeri çekilmek, massedilmek, emzirilmek.

Emin(*s*) Sağlam; mutemet korkulmaz; Emanet ismi verilen bazı resmî dairelerin en büyük memuru. [*Maarif Emini.*]

Emir (*mri "i„*) Buyurma, buyruk. *Emirname* Resmî bir daireden verilen emir. *Emretmek* Buyurmak.

Emîr (*i*) Bir hükûmetin reisi; büyük bir hanedana mensup zat.

Emlâk (*i*)Mülkler.B.**Mülk.**

Emmare (*s*) Şiddetle emreden. *Nefsiemmare* İnsanı fenalık yapmıya sürükleyen nefis ve şehvet.

Emmek(*m*)Ağızla, nefesle içeriçekmek,massetmek.

Emniyet (*i*) Güvenme, itimat.

Emoraji(*i*)Kanakma,nezif.

Emraz (*i*) Hastalıklar,marazlar.

Emret (*s*)Henüz bıyığı ve sakalı çıkmamış, ayvatüylü genç.

Emsal(*i*)Benzerler, nümuneler, geçmiş bir hâdise; atalarsözü.

Emtaa,emtia (*i*) Mallar, tüccar malları.

Emval (*i*) Mallar B. **Mal.**

Emzik(*i*)Memetepesi,düğmesi; çocuklara emzirilen sütşişesinin lâstiği, biberon; pek küçük çocuklara verilen badem v. s. ezmesi.

Emzirmek (*m*) Pek küçük çocuklara meme, yahut emzik emdirmek.

En (*i*) Genişlik, arz.

En (*zr*) Çokluk bildirir: (en büyük, en güzel).

En(*i*) Yüzrengi, bet beniz.

Enaniyet (*ti "i„*) Benlik, hodbinlik, böbürlenme, gurur.

Enayi (*s*) Kendisini beğenen, mağrur;cahil ve bayağı adam.

Encam (*i*) Son, nihayet.

Encek(*i*) Köpek ve kedi yavrusu.

Encik (*s*)Hafif surette vurulmuş veya kırılmış (uzuv) (*i*) İncinmiş, vurulmuş yer.

Encümen(*i*) Meclis, şûra, komisyon, heyet; toplanma; öbek olma.

Endaht (*i*)Atma; silâh boşatma; kurşun, gülle atmak ve nişan almak fenni. —*et.* Atmak.

Endam(*i*) Ten, beden;boy, biçim.

Endaze (*i*) Ölçü, mikyas; 60santimetrelik arşın;hesap.

Ender(*s*) Pek az, çok nadir, pek az bulunur; pek seyrek, pek azdefa.

Enderun (*i*) Vaktile sarayın harem dairesi; bugün Topkapı sarayının hazine ve Hırkaişerif dairesi.

Endişe (*i*) Düşünce; merak, vesvese; keder,gam.

Endüksüyon (*i*) Hususî hallerden umumî bir netice çıkarma, istıkra; bir mıknatis veya cereyanın tesiri altında bir elektrik cereyanı ilerigetirmek.

Eneniyet (*i*) B. **Enaniyet.**

Enek (*s*) Enenmiş, iğdiş (hayvan).

Enemek (*m*) Erkek hayvanı iğdiş et., burmak, erkekliğini gidermek.

Enenmek (*m*) İğdiş ol., burulmak, erkekliği kaybolmak.

Enerji (*i*) Kuvvet, metanet; sebat; faaliyet.

Enerjik (*s*) Kuvvetli, metin; sebatlı; faal.

Enfes (*s*) Pek nefis, çok lezzetli

Enfiye (*i*) Burunotu, buruna çekilen çürütülmüş tütüntozu.

Enflasyon (*i*) Piyasaya

çok miktarda kâğıtpara çıkarma.

Enflüanza(*i*) Bulaşık şiddetli grip nezle.

Engebe (*i*) Ovalık yerin iniş yokuşu, çukur ve tepeleri düzolmıyan yer.

Engel (*i*) Mâni; zorluk.

Enger (*i*) Çengelsakızı.

Engerek (*i*) Pek zehirli bir yılan.

Engin (*i*) Açıkdeniz. (*s*) Enli, geniş.

Enginar(*i*)Bildiğimiz lezzetli sebze.

Enik (*i*) Yırtıcı hayvan yavrusu.

Enikunu (*zr*) Uzunuzadıya; lâyıkıveçhile.

Enin (*i*) İnilti, inleme, of deme.

Enis (*i*) Arkadaş, samimî dost.

Enişte (*i*) Kızkardeş veya hala kocası.

Enkaz(*i*)Bina yıkıntısı;birşeyin baki kalan kısmı.

Enmuzeç (*i*) Örnek, nümune.

Ensal(*i*) Nesiller.B. **Nesil.**

Ensap(*i*)NeseplerB.**Nesep**

Ense (*i*) Başın arkatarafının altkısmı, boyunun üstü.

Enselemek (*m*) Ensesinden yakalamak, sıkı sıkı tutmak.

Ensice (*i*) İnsan, hayvan ve nebat etlerindeki lifler ve hüceyreler.

Ensiz (*s*) Dar, enli olmıyan; geniş olmıyan.

Enspektör (*i*) Müfettiş.

Enstantane (*i*) Biranda çıkarılan fotoğraf; (*zr*) biraniçinde.

Enstitü (*i*) İlmî ve edebî cemiyet, divan; böyle bir ilmî, edebî müessesenin toplandığı dernek.

Entari (*i*) Basma, fanilâ v.s. den yapılan uzun ruba.

Entbent (*s*) Parça parça;

pek mahcup. — *ol.* Pek mahcup olmak, çok utanmak; neye uğradığını bilmemek.

Enteresan (*s*) Merak ve alâka uyandıran.

Enterlin (*i*) Satır arası; tipoğrafyada dizilen satır aralarına konulan ince madenî levhacık.

Enterüprör (*i*) Elektrik cereyanını açan ve kesen anahtar.

Enterviyu (*i*) Büyük bir zatla mülâkat; bu mülâkata dair makale.

Entipuften (*i*) Boş şey (*s*) Saçmasapan, gülünç; ehemmiyetsiz.

Entrigan (*s*) Alttan iş karıştırıcı, fitneci.

Entrika (*i*) Alttan iş karıştırma, fitne.

Enva (*i*) Neviler, çeşitler, türlüler. (*s*) Çeşitçeşit, türlü türlü.

Envanter (*i*) Tüccarın ambardefteri, mağazadefteri.

Ep (*i*) Baba, peder.

Epçet (*i*) Eskiden tarih yazmak — yani bir vak'aya bir beyit veya bir mısra ile tarih düşürmek — için sekiz takıma ayrılan harflerin birinci takımı. —*hesabı* Harflerle tarih yapmak usulü.

Epey (*s*) Çok iyi, pek iyi. — *ce* Oldukça; çokça.

Epher (*i*) Temiz kanı yürekten bedenin hertarafına dağıtan büyük damar.

Epkem,epsem (*s*) Dilsiz.

Eprimek (*m*) Burnundan, genizden konuşan.

Er (*i*) Erkek; mert; yiğit.

Eracif (*i*) Yalan haberler, uydurma havadisler.

Eramil (*i*) Dul kadınlar.

Erbain (*i*) Kırk; birinci kânunun yirmi ikisinden

başılyarak kırk gün devam eden karakış.

Erbap (*i*) Muktedir, ehil; sahipler.

Erfa (*ı"s„*)En yüksek, pek yüce.

anun (*i*) Ekseriya kiliselerde çalınan org.

Ergeç (*i*)Erkekkeçi, teke; fırıncıküreği;(*zr*)erken yahut geç.

Ergen (*s*) Bekâr, evlenmiyen genç —*lik* Bekârlık; yüzde çıkan sivilce.

Ergin (*s*) Kemale ermiş, yetişmiş.

Erguvan (*i*) Güzel kızılrengi olan çiçek. —*î*Güzel ve parlak kızıl.

Erkân (*i*) Bir milletin, bir hükûmetin ilerigelen büyük adamları ve memurları; usul, nizam.

Erkek (*s*) Dişi olmıyan; koca, zevç, er, güçlü, kuvvetli; sert (demir v.s); perde kancası gibi bir çift şeyden deliksiz olanı.

Erkeklik (*i*) Erkek olma, zükûrluk; çocukluk çağından çıkma, balığ olma, evlât yetiştirecek bir yaşa girme; erlik, yiğitlik, cesurluk.

Erkeksiz (*s*) Erkeği bulunmıyan; kocasız; kendisini koruyan bir erkeği bulunmıyan (kadın).

Erken (*zr*) Geç olmıyan, er (ergeç)—*ce* Az erken *ci* Erken kalkan, erken eve dönen.

Eriğen (*s*) Ağızda eriyen tatlı ve sulu (meyva v.s.)

Erik (*i*) Çekirdekli bir meyva.

Erike (*i*) Hükümdarların oturdukları taht,gelinlere mahsus yapılan taht.

Erlik (*i*) B. **Erkeklik** (son mana).

Erimek(*i*)Katı ve donmuş halinden sulu haline geçmek; yağı süzülüp zayıf-

lamak; (Ur, şiş v.s.) dağılmak.

Erincik (*s*) Üşenc, tembel; utangaç, mahçup.

Erişmek (*m*) Yetişmek; varmak, ermek; uzanıp tutmak, boy yetişmek; ulaşmak; (meyva) olmak;

Erişte (*i*) Hamurdan kesilen taze evşehriyesi.

Eritmek(*m*) Katı ve donmuş bir maddeyi sulu hale koymak, izabe et. çok zayıflatmak.

Eritilmek(*m*)Katı ve donmuş bir madde sulu hale geçirilmek, izabe olunmak.

Ermek(*m*)B.**Erişmek**,meramına varmak.

Ermeni (*i*) Türkiyede ekalliyet cemaatlerindan biri ve kafkasyanın şimalinde oturan kavm.

Erte (*i*) Bir gün sonraki
Ertesi(*i*) gün,bir yıl sonraki yıl.

Ertelemek (*m*) Bir gün gerikalmak, erteye kalmak.

Ervah (*i*) Ruhlar. B. **Ruh**.

Erzak(*i*) Yenecek şeyler, azık, zahire; askerin yediği şeyler. — *taciri.* Zahireci.

Erzan (*s*) Lâyık. — *buyurulmak* Lâyık görülmek (ucuz manasında hiç kullanılmaz).

Erzel (*s*) Pek rezil, çok alçak.

Es(*i*)Akıl, us;duygu; koku.

Esame (*i*) Asker neferlerinin kaydi —*li* İsmi sicildefterine kaydolunmuş, mukayyet.

Esami(*i*) İsimler, B. **İsim**.

Es'ar (*i*) Fiatlar, narklar.

Esaret (*i*) Esirlik, tutsaklık; kölelik, memlûklük.

Esas (*i*) Temel; asıl; hakikat; asıl dava. *Esasa cevap vermek* Asıl davaya dair cevap vermek.

Esasen (*zr*) Temelinden,

esasından, aslından.

Esasî (*s*) Esasa, asla dair.

Esaslandırmak (*m*) Temelini atmak; sağlam kazığa bağlamak.

Esaslanmak (*m*) Temelleşmek,sağlamlaşmak(iş.)

Esaslı(*s*) Esası olan, doğru, aslı olan, sahi.

Esassız (*s*) Temelsiz, çürük, sakat; asılsız, aslı, esası olmıyan.

Esatir (*i*) Uydurma hikâyeler, masal gibi şeyler, hurafeler.

Esbap (*i*) Sebepler. *Esbabı hüküm* Hüküm vermek için sebepler. B. **Sebep**.

Espap, esvap (*i*) Elbise, ruba —*lık* Elbise yapmağa yarıyan (kumaş), elbiselik.

Esef (*i*) Acıma, teessüf, keder.

Esen (*s*) Sağ, sıhhatte; sağlam; halis saf; zeki; kağnı denilen ikitekerlekli arabanın yekpare dingili.

Eser (*i*) Nişan, alâmet; kalan parça, bakıye; telif,kitap,mecmua: iş, icat; tesir, amel.

Esham (*i*) Hisse senetleri. B. **Sehim.**

Esi (*i*) Ağabey, büyükkardeş

Esir (*i*) Tutsak, harpte düşman eline düşen; köle, kul; düşkün, müptelâ.

Esir (*i*) Havadan hafif olup harareti, ışığı, elektriği v.s.yi nakleden cisim. —*î* Esire dair.

Esirgemek (*m*) Korumak; Saklamak;kıyamamak;az ve düşünerek söylemek.

Eskal (*i*) Ağır şeyler, agır yükler; (*s*)çok çirkin.

Eski (*s*) Köhne; kadim, atik; kıdemli (memur); yerleşmiş, müzmin (hastalık); sabık, bir memur-

dan evvel olan, hükmü geçmiş, muattal; bozuk, harap.

Eskimek (*m*)Eski olmak; köhneleşmek; müzmin ol.; kıdemli ol (memur); hükmügeçmek; ihtiyarlamak; harap olmak.

Eskitmek (*m*) Eski hale komak, köhneletmek; bırakıp saklamak; müzmin haline komak.

Eskrim (*i*) Kılıç ve meç talimi.

Eslâf (*i*) Selefler, eskiden gelip geçen adamlar.

Eslem (*s*) En sağlam, en doğru, en emin. *Eslem tarih* En doğru yol.

Esliha (*i*) Silâhlar —*ambarı* Silâh deposu.

Esma (*i*) İsimler. B. **İsim.**

Esmek (*m*) Hava oynamak, yel hareket et.,hübup et.; birdenbire hatırına gelmek. *Yerinde yeller esmek* Eski halinden hiçbir eser kalmamak.

Esmer (*s*) Buğdayrenginde, siyahaçalar.

Esna (*i*) Ara, sıra,zaman. *Oesndaa* Ozaman, osırada, oaralık.

Esnaf (*i*) Sınıflar; dükkâncılar ve san'atkârlar, küçüktüccar; ortahalli adamlar.

Esnan (*i*) Yaşlar, sinler. *– da olanlar* Askerlik yaşındakiler.

Esnek (*s*) Esniyen, elâstik. (*i*) Hayvanların ağızlarına geçirilen ip veya kayışbağ.

Esnemek(*m*)Çekilipuzanmak, uzayıp kısalmak, elâstikli ol.; istemiyerek ağızaçmak; uyuklayıp durmak.

Espiri (*i*) Akıl,fikir — *satmak* Akılsatmak.

Esrar (*i*) Sırlar. B. **Sır**; Hintkınnabı denilen bir otun yaprağı, haşiş.

Esrarkeş (*s*) Esrar içen, haşiş kullanan adam.

Esre (*i*) Arap alfabesinde sesli harflerden (i,ı) seslerini çıkaran işaret.

Esrik (*s*) Sarhoş; kızgın (deve).

Esrimek (*m*) Sarhoş ol.; kızmak.

Ester (*i*) Katır, merkep ve kısraktan doğan bildiğimiz hayyan.

Estimator (*i*) Gümrük muhammini —*luk* Gümrük muhamminliği.

Estirmek (*m*) Esmesine sebep ol.,hübup ettirmek.

Eş (*s*) Birçift teşkil eden iki şeyin herbiri, teki; benzeri; arkadaş; yâr, dost; karı veya koca.

Eş'ar (*i*) Şitrler. B. **Şiir.**

Eşbe (*s*) Kabadayı, serbesttavırlı.

Eşcar (*i*)Ağaçlar B. **Şecer.**

Eşek (*i*) Merkep; ahmak; kaba.

Eşelemek(*m*) Hafifçe eşmek, toprak v.s. yi karıştırmak; araştırmak.

Eşhas (*i*) Şahıslar. B. **Şahıs.**

Eşik (*i*) Kapı önündeki tahta veya taşbasamak; saray ve konakkapısının önü.

Eşilmek (*m*) Kazılıp çukurlaşmak.

Eşinmek (*m*) (Hayvan) ayağı ile yeri kazımak; kaşınmak v.s. için tozu, toprağı biribirine karıştırmak.

Eşirra(*i*)Şerirler.B. **Şerir.**

Eşkâl (*i*) Şekiller.B.**Şekil,**

Eşkin (*s*) Koşan, yürük (at). (*i*) Yorga yürüyüş, muntazam adımlarla koşuş (at).

Eşkıya (*i*) Haydutlar. B. **Şaki** —*lık* Haydutluk.

Eşleşmek (*m*) Eş ve arkadaş bulmak; hayvanlar çiftleşmek.

Eşme (*i*) Eşmeklik; kumlukta supınarı.

Eşmek (*m*) Kazmak; tırmalamak; koşmak;at eşkin ve yorga yürümek.

Eşraf (*i*) Bir memleketin şerefli adamları. B.**Şerif.**

Eşref (*s*) Pek şerefli ve aziz; pek muhterem; pek kutlu (*Eeşref saat*).

Eşya (*i*) Seyler; ev levazımı,pırtısı, mobilya; yük; cansız maddeler.

Et (*i*)Canlıların bedeninde deri ile kemik arasındaki madde;meyvaların çekirdeği etrafındaki yenen lezzetli madde.

Etabli (*s*) Bir memlekette yerleşmiş olan, çoktanberi oturan.

Etajer (*i*) Raflı ve etrafı açık birnevi dolap.

Etamin (*i*) Nebatlarda erkeklik uzvu; ince ve seyrek birnevi kumaş.

Etba (*i*) Büyük bir zatın tarafarı olan adamları; uşakları, hizmetçileri.

Etek(*i*)Elbisenin veya birşeyin enaşağı kısmı. yil. *Etek etek* Bol bol. *Dağeteği* Dağın en aşağı kısmı.

Eteklemek (*m*) Bir büyügün eteğini öpmek,busuretle tebrik et.; etek etek alıp götürmak.

Eteklik (*i*) Belden aşağı giyilen fistan, miso.

Eter (*i*) Çabuk uçan küul gibi mayilere verilen isim, ruh.

Etfal (*i*) Çocuklar. —*hastanesi.*

Etinedolgun (*s*) Tıknaz, şişmanca, balıketli.

Etkafalı (*s*) Kalınkafalı, gabi. — *bir çocuk* Kalınkafa bir çocuk.

Etkesimi (*i*) Hıristiyanların büyükperhize girecekleri günün şenliği,karnaval.

Etli (*s*)Eti çok olan,etine-dolgun; etli meyva, etli-yemek.

Etmek (*m*) Yapmak; eylemek, kılmak; değmek, kıymetinde ol. *Altüstetmek*; çok karıştırmak,altını üstüne getirmek.

Etraf (*i*) Taraflar, dört taraf, civar. —*lı* Tafsilatlı, teferruatlı, güzel (anlatmak).

Etsuyu (*i*) Et ve kemikleri kaynatarak elde edilen yağlı su.

Ettirmek (*m*) Biri vasıtasile etmek, birine yaptırmak.

Etvar(*i*)Tavırlar. B.**Tavır**.

Ev(*i*)İçinde yaşanılan bina hane,yurt,satrançta hane; familya, aile; soy, nesil, hanedan.

Evbaş(*i*) Ayaktakımı, aşağı sınıf halk; çapkıngüruhu, apaş.

Evç(*i*) Yıldızların topraktan olan uzaklığı,en yüksek derece.

Evca (*i* "*i*„) Ağrılar, sancılar.

Evcik (*i*) Evceğiz, küçük hane.

Evciment (*s*) Top, yığın, küme, öbek. (*s*) İdareli, evini iyi idare eden.

Evel,evvel(*s*) Birinci, ilk; eski,geçmiş (zaman),mukaddem, ileri. (*i*)Başlangıç. (*zr*) Önce, akdemce.

Evelce,evvelce (*zr*) Akdemce,önce,mukaddema.

Eveli (*zr*) Eskiden, iptidaları.

Evelki(*zr*) Bir gün,bir ay, bir yıl evvel olan (evelkigün; evvelkisene); eski, eskizamandaki (evelki işler).

Evvlesi(*i*) B. **Evelki** (birinci manada)

Evermek(*m*)Evlendirmek.

Evet (*zr*) Tasdik bildirir, hay hay, öyledir.

Evetlemek (*m*) Söylenen söze kulakasmıyarak evet deyip tasdik etmek.

Evetliyici(*s*)Kabul! kabul! diyen.

Evham (*i*) B. **Vehim**. —*lı* Şüpheli.

Evirmek (*m*) Bir işi yapmaktan âciz olarak onu birkaç defa elinde çevirmek ve üstüne bakıp durmak. *Evirip çevirip yapmak*.Uhdesinden gelmek.

Ev'iye (*i*) Kaplar, mahfazalar; damarlar.

Evkadını(*i*) Evciment kadın.

Evkaf (*i*) Vakıflar; hükûmetin vakıflarını idare eden daire.

Evlâ (*s*) Dahaiyi, müreccah; daha lâyık, daha münasip.

Evlât (*i*) Oğul, kız,çocuk; çoluk çocuk, zürriyet, sülâle.

Evlâtlık (*i*) Canevlâdı, manevî evlât. (Evlâtlığa kabul etmek).

Evlek (*i*) Bahçede tarlaların herbiri. Bir dönümün dörttebiri,yani dörtyüz arşın yer; su, yolu, avlak.

Evlenme (*i*) Evlilik, aile kurma, izdivaç etme, teehhül etme.

Evlenmek (*m*) Evbark sahibi ol., aile kurmak, izdivaç et., teehhül et.

Evleviyet (*i*) Evlâlık,rüçhan.

Evli (*i*) Evlenmiş, evbark sahibi, müteehhil.

Evliya (*i*) Veliler, ulu,büyük adamlar; keramet sahibi; halim, selim, ahlâklı pek düzgün adam.

Evolüsyon (*i*) Bütün hayatî şekillerin tedricî değişmelerini kabul eden nazariye, tekâmül.

Evrak (*i*) Varaklar, yap-

raklar; kâğıtlar; dosya.

Evsaf (*i*) Vasıflar, birini veya birşeyi başkalarından ayıran hassalar. B **Vasıf**.

Evvelâ (*zr*) Birinci derecede; birinci olarak; birinci madde.

Evvel (*s*) B. **Evel.**

Evveliyat (*tı«i»*) İptidalar, başlangıçlar, mukaddemler, mebadi.

Evza(*i*)Tavırlar, duruşlar.

Evzan (*i*) Vezinler. B. **Vezin.**

Ey! (*n*) Nida, çağırma,tasdik, sual,cevap, sabırsızlık bildirir.

Eyalet (*i*) Bir vali tarafından idare olunan memleket, vilâyet.

Eyer (*i*) Binmek için atın üzerine konulan takım.

Eylemek (*m*) Etmek,yapmak, kılmak, işlemek.

Eylûl (*lü «i»*) Senenin dokuzuncu ayı.

Eytam (*i*) Öksüzler, yetimler (Eytamsandığı).

Eyitmek (*m*) Demek,söylemek.

Eyvah! (*n*) Yazık! hayıf!

Eyvallah (*zr*) Öyle olsun; teşekkür ederim, Allah razı olsun;Allahaısmarladık.

Eza (*i*) Eziyet, cefa.

Ezan (*i*) Namaza davet için minarede yüksek sesle okunan dua.

Ezber (*i*) Kitaba bakmadan okuma,zihinde saklama, hıfız; kitaba bakmadan.

Ezberci (*s*)Dersi anlamadan söyliyen.

Ezberlemek (*m*) Ezber öğrenmek, hıfzetmek.

Ezberlenmek (*m*) Ezber öğrenilmek, hıfzolunmak.

Ezdirmek (*m*) Vasıta ile ezmek, çiğnetmek.

Ezel (*i*) İptidası olmıyan geçmiş zaman.

Ezelî (*s*) İptidasız.

Ezeliyet (*i*) İptidasızlık.

Ezgi (*i*) Nağme, lâhin.

Ezgil (*i*) Küçüktaneli muşmula.

Ezhan (*i*) Zihinler. B. **Zihin.**

Ezhar (*i*) Çiçekler.

Ezik (*s*) Ezilmiş, ezilerek bozulmuş.

Ezilmek (*m*) Toz haline getirilmek, havanda dövülmek; çekiç v.s, ile ufatılmak; pestil gibi ol.;

Ezinmek(*m*) Açlıktan bayılmak.

Ezinti (*i*) Midede hissolunan eziklik, hafif ağrı.

Eziyet (*i*) Sıkıntı; zahmet.

Eziyetli (*s*) Zahmetli, çok zor.

Ezme(*i*) Ezilmiş şey; yenme, perişan etme.

Ezrail, Azrail (*i*) Canalıcı melek.

Ezvak(*i* Zevkler,lezzetler.

Ezmek (*m*) Dövüp toz haline getirmek; basıp yassılatmak; suda tanelerini kırmak; çok zahmet vermek; yenmek.

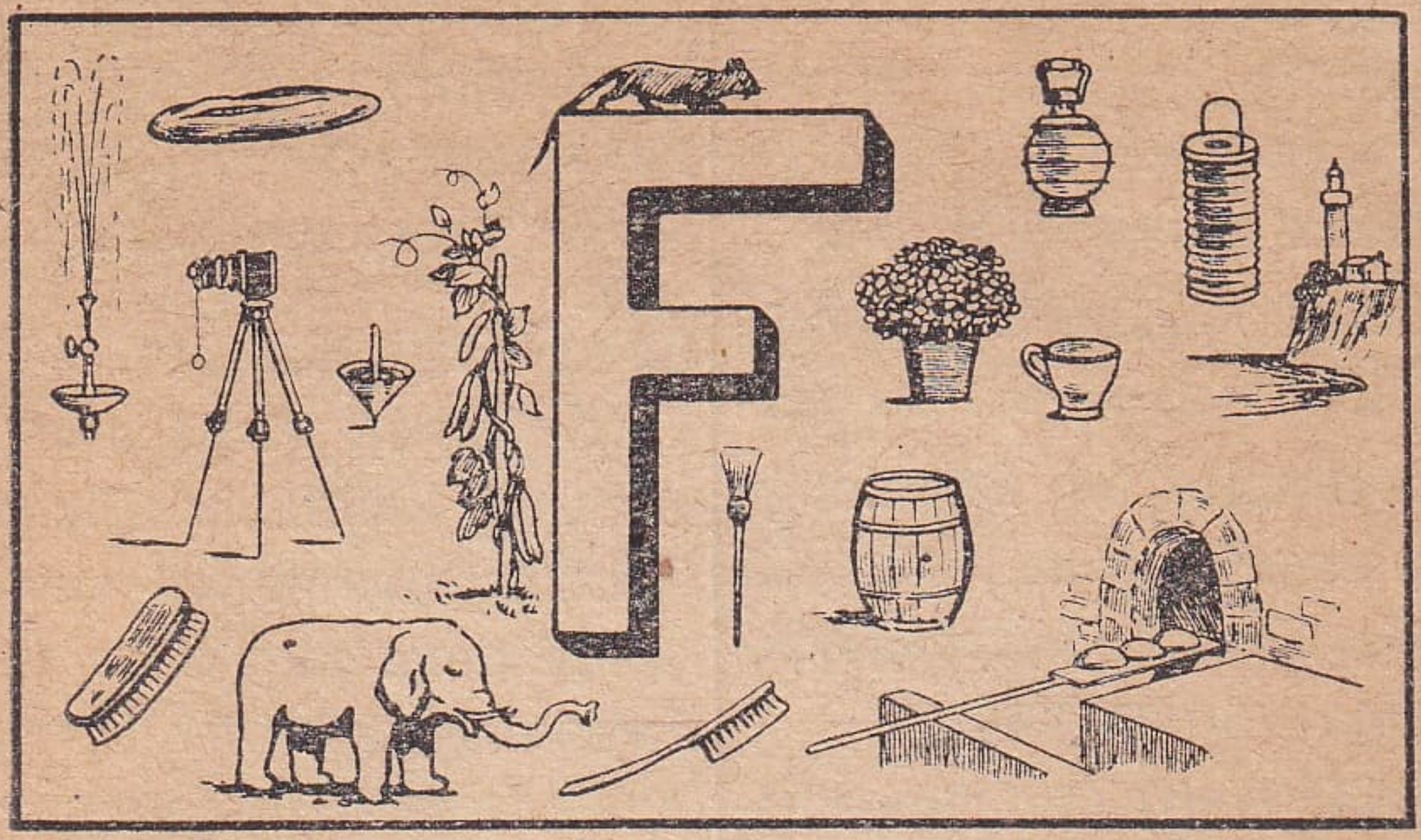

F (*i*) Türkçe alfabenin yedinci harfi; yedi [rakam yerinde kullanıldığı zaman]; epçet hesabında seksen.

Faal (*s*) Hiç durmayıp çalışan, çalışkan, gayretli.

Faaliyet (*i*)) Çalışkanlık, çok çalışma.

Fabrika (*i*) Makinelerle birçok amele çalıştırılan yer, imalâthane.

Fabrikacı, **Fabrikator** (*i*) Fabrika sahibi, fabrika işleten adam.

Facia (*i*) Acıklı vak'a, acıklı tiyatro oyunu, dram. —*lı* Acıklı, ağlatıcı, dramatik.

Facir (*s*) Kötü işler yapan, sefih.

Façeta (*i*) B. **Faseta.**

Fağfur(*i*)Çin işi porselen.
Fağfurî (*s*) Çin porseleninden yapılmış (tabak, filcan v.s.)
Fahim (*hmi«i»*) Kömür.
Fahîm(*s*) Ulu, büyük, büyük devletlere verilen sıfat
Fahimane (*s*) Büyüklüğe yakışır surette, büyük devletlerin hükümdarlarına verilen sıfat.
Fahir(*ri«i»*) Övünme, iftihar. *Fahretmek* Övünmek, iftihar etmek.
Fâhir (*s*) Övünen, iftihar-eden, parlak, güzel, alayışlı (elbise).
Fahiş(*s*) Pek ziyade, pek büyük, pek pahalı.[Fahiş fiat; fahiş yanlış.]
Fahişe (*i*) Orospu, kahpe, alüfte. —*lik* Oruspuluk.
Fahmî (*s*) İçinde kömürü olan, kömürlü.
Fahrî (*s*) Övünmeğe lâyık; ücretsiz,maaşsız görülen vazife ve memuriyet.
Fahriye (*i*) Şairin kendini medih yolunda yazdığı kaside.
Fahurane (*s*) Övünerek, övünürcesine,böbürlenerek.
Fahz (*i*) Uyluk, but.
Faide,fayda (*i*) Menfaat, kâr. ["Fayda„ şeklinde yazılıp okunması şivemize daha muvafıktır.]
Faydalanmak (*m*) Kâretmek, menfaat görmek, istifade etmek.
Faydalı (*s*) Kârlı, istifadeli; nafi; müfit.
Faydasız (*s*) Kârsız, istifadesiz; zararlı, muzır.
Eaik (*kı "s„*) Üstün olan, başkalarından daha değerli; yüksek, âli, fevkalâde.
Faikıyet (*ti«i»*) Üstünlük, değerce yükseklik,rüçhan.
Fail (*s*) İşliyen, yapan; (gr.) cümlede herhangibir işi yapan kelime.
Faiz(*i*)Ödünç verilen para için alınan kâr, güzeste.

Fak (*ki"i„*) Tuzak.

Fakabasmak (*m*) Dikkatsizlikle dokunaklı söz söylemek,potkırmak,baltayı taşa vurmak.

Fakat (*e*) Ancak, yalnız; amma, şukadar var ki.

Fakfon (*i*) Gümüş taklidi olarak nikel ile karışık kıymetli bir maden.

Fakih(*s*)Fıkıh meselelerinin, şariat işlerinin âlimi.

Fakır(*kr «i»*) Fakirlik,yoksulluk; yokluk, noksan.

Fakir (*s*) Yoksul, züğürt; zavallı; ben (fakiriniz).

Fakirane (*s*) Fakir gibi, fakircesine, züğürtçe.

Fakirhane (*i*) Söz söyliyenin evi(tevazu için söylenir).

Fakrüddem (*i*) Kansızlık.

Fal (*i*) Uğur, talih.

Falaka(*i*) Üzerine kalınca ip takılmış bekçi sopasına benzer bir sopadan ibaret işkence aletidir ki insanın ayaklarını içine geçirerek dayak atarlar.

Falcı(*s*)Fala bakan. — *lık* Fala bakma.

Falso (*i*) Musikide ahenksizlik; kusur, eksiklik.

Falya (*i*) Eski usul toplarda çanaklık, bu topların barutu.

Familya (*i*) Evhalkı, aile.

Fanatik (*s*) Sofu, mutaassıp.

Fanatiklik } (*i*) Sofuluk, ta-
Fanatism } assup.

Fanfan (*s*) İhtiyarlıktan dişleri dökülüp sözü anlaşılmaz.

Fanfanböceği (*i*)Domuzlan.

Fani (*s*) Geçici, zeval bulan, baki olmıyan; pek kuvvetsiz.

Fanilâ (*i*) Vücudu sıcak tutan yün gömlek.—*don.*

Fantaziye (*i*) Yalandan gösteriş, zahirî süs.

Fanus(*i*) Büyük camfener; kimyahanelerde camkapak.

Faraş (*i*) Süprüntü toplamağa mahsus saplı tenekе kap; namussuz kadın.

Faraza (*zr*) Tutalım ki, farzedelim ki.

Farazî (*s*) Zannî, tahminî.

Faraziyat (*i*) Sahi ve vaki olmayıp zan ve tahmin olunan şeyler (müfredi "faraziye„ dir.

Farbala (*i*) Fistan v.s. etrafına süs olarak dikilen kırmalı kenarlık.

Fare (*i*) Evsıçanı.

Farfara (*s*)Ağzıkalabalık, —*lık* Ağızkalabalığı.

Fariğ (*s*) Boş, hâli; işten kurtulmuş; vazgeçmiş, ferağat et. —*olmak*Vazgeçmek.

Farik (*kı «s„*) Ayıran, farkeden.

Faril (*i*) Balıkağlarına geçirilen keçikılından ip, ağ ipi.

Farımak (*m*) Bıkmak, usanmak, bezmek, fütur getirmek; kuvvetten düşmek.

Faris (*s*)Atlı, süvari; İran.

Farisî (*s*) İrana mensup, İranî; acemdili, farisî lisan.

Farisiyat (*i*) Faricî edebiyat v.s.

Fariza (*i*) Yapılması pek lâzım olan iş, borç, vazife; miras hissesi.

Fark (*i*) Ayrılık gayrılık, benzemeyiş; ayırma,seçme; iyi görme; tanıma; aradaki eksik veya fazla miktar. *Farketmek* Ayırmak.

Farklı (*s*) Farkı olan,benzemez; daha iyi, iyiliğe yüz tutan (hasta v.s.) — *ca* Azfarklı; biraz değişmiş; az iyileşmiş (hasta).

Farksız (*s*)Farkı olmıyan, biribirine çok benziyen; ayrısı gayrısı olmıyan.

Fart (*i*) Hadden çok ziyade, pekçok, fevkalâde (isimse de sıfat gibi kullanılır.

Farz (*i*) Tutma, zannetme, sayma; dince borç, vazife; birinci vazife. *Farz etmek* Saymak, addetmek.

Fasahat (*ti«in»*) Sözde açıklık, düzgünlük; kelime ve kelâmın birtakım hatalardan salim olması.

Faseta, façeta (*i*) Tıraşlanmış elmastaşın herbir yüzü.

Fasih (*s*) Yanlışsız, fasahatle söylenen (söz); böyle söyliyen (adam).

Fasık (*kı"s„*) Doğru yoldan çıkan.

Fasıl (*slı"i„*) Ayrılma; hüküm verme; bir kitabın taksimatı (baplar fasıllara ayrılır); dört mevsimden herbiri; oyun perdesi, aralığı; birdefada çalınan musiki.

Fâsıl (*s*) Ayıran, bölen.

Fasıla (*i*) Aralık, ara, inkıta. — *lı* Arasıkesilen, inkıtaa uğrıyan. — *sız* Arası kesilmiyen, sürekli, inkıtaa uğramıyan.

Fasile (*i*) Takım, taife, zümre; nebat familyası.

Fasit (*s*) Bozulmuş, bozuk, dağru olmıyan, karıştırıcı; fesatçı, müfsit.

Fasone (*i*) Birnevi çizgili yünlü kumaş.

Fassal (*s*) Pek ziyade zemmeden, gıyabında söz söyliyen, gıybet eden.

Fasulye (*i*) Taze ve kuru halinde yenilen mugadd sebze.

Faş (*s*) Meydana çıkmış. *Faşetmek* Meydana çıkarmak. *Faşolmak* Meydana çıkmak.

Faşism (*i*) İtalyada millî birliği temin için kurulan siyasî bir fırka.

Fat (*f*) B. **Telâfiimafat.**

Fatanet (*ti«i»*) Zihinaçıklığı, zekâ.

Fatih (*s*) Açan, fetheden; bir memleketi zapteden.

Fatiha (*i*) Kuranı Kerimin ilk suresi,"Elhamdü„diye boşlangıç.

Fatin (*s*) Zihniaçık, zeki.

Fatır (*s*) Yaratan, Tanrı, Allah.

Fatura (*i*) Hesap pusulası; kumaş v.s. örneği;kumaş v.s. örnekleri mecmuası.

Favori (*i*) Sevdicik, gözdeki; yüzün iki tarafından uzatılan sakal.

Fayans(*i*)Çini,bardak v.s.

Fayrap (*i*) Soba, kazan v.s.yi ziyadesile yakmak, bir işe hızla başlamak.

Fazahat(*ti"i„*)Rezilik,rüsvaylık.

Fazail (*i*) Faziletler.

Faziha (*i*)Rezillik,rüsvaylık.

Fâzıl (*s*) İlim, marifet v.s. ce başkalarından üstün olan, pek mükemmel adam.

Fazıl }(*zlı"i„*) İlim, hü-
Fazilet }(*ti"i„*) ner, marifet,ahlâk cihetinden mükemmellik.

Fazla (*s*) Artık, ziyade; lüzumsuz. —*mal* Artık mal.—*söz* Lüzumsuz söz.

Feci (*i"s„*) Acıklı, kederli.

Fecir (*cri"i„*) Tanvakti, sabahtan hemen evvel olan zaman; şafak.

Feda (*i*) Canını verme; kurban. *Kendini—et.* Canını telef et.,kendini kurban vermek.

Fedaî (*s*) Hayırlı bir iş için kendini telef eden, serdengeçti.—*lik* Kendini telef etme,serdengeçtilik.

Fedakâr (*s*) Olancasını veren, kendini bile esirgemiyen, başkalarına fevkalâde yardım eden. —*lık* Olancasını verme;

başkalarına fevkalâde yardım etme.

Federasyon (*i*) Birkaç ufak devletin birleşerek teşkil ettikleri müttehit hükûmet; birleşme.

Fehamet (*ti«i»*)Büyüklük, ululuk.

Fehametlû (*s*) En büyük ecnebi memurlara,prenslere verilen resmî lâkap.

Fehim (*hmi«i»*) Anlama, anlayış.

Fehîm (*s*) Anlayışlı, zeki, fatin.

Fehmetmek(*m*) Anlamak. *Fehmolunmak* anlaşılmak.

Fehva (*i*) Mana, meal, mefhum. —*sınca* Manasına göre, mealine nazaran.

Fek (*kki«i»*) Ayırma; açma,çözme, haczi sökme.

Fekketmek (*m*) Açmak, çözmek, haczi sökmek.

Felâh (*i*) Kurtuluş, selâmet. — *bulmak* Kurtulmak, selâmete çıkmak.

Felâhat (*i*) Ekincilik, çiftçilik, ziraat.

Felâket (*ti«i»*) Büyük belâ, musibet, afet.

Felç(*i*)İnme, damla,nüzul.

Felek (*i*) Gök. *Felekî* Göğe mensup.

Felekiyat (*i*) Gökdeki, ahval, kosmoğrafya.

Felekzede (*s*) Bahtsız, talihsiz.

Felemenktaşı (*i*) Felemenkte işlenen adi elmas taş, felemenk.

Fellâh (*i*) Çiftçi; siyah arap, zenci.

Felsefe (*i*) Tabiatte bulunan bütün mahlûklardan, bunların esaslarından ve sebeplerinden bahseden büyük ilim,filozofi; bir ilmin, birşeyin, hükümlerinden, hakikatlerinden bahseden hususî bir ilim; meşhur bir filozofa ait herhangibir hususî meslek.

Felsefî (*s*) Felsefeye dair, filozofik.

Felsefiyat (*tı«i»*) Felsefeye dair ilimler, fikirler.

Feltmareşal(*i*) Müşürden büyük askerî rütbe, serdar payesi.

Feminism(*i*) Kadınlık hukukunun korunması; kadınlık taraftarlığı.

Fen (*nni«i»* Akıl ve ilimle ispat olunan bilgi; hüner, marifet;san'at;hile,desise.

Fena (*s*) Kötü. (*i*) Yokolma, sebatsızlık, devamsızlık,zeval.—*lık* Kötülük.

Fenabulmak (*m*) Yokolmak, mahvolmak; ölmek.

Fenalaşmak (*m*) Kötüleşmek, bozulmak, hasta ağırlaşmak; birden fenalık gelmek.

Fener (*i*) Hertarafı camla kapalı mum veya lâmba mahfazası.

Fenerbalığı (*nı"i„*) Köpekbalığının küçüğü.

Fenerböceği (*i*) Birnevi güve.

Fenerci (*i*) Fener yapan ve satan adam; sokaklardaki fenerleri yakan ve söndüren memur; tulumbaların önünde fener taşıyan adam.

Fennen(*zr*)Fen ile, fence.

Fennî (*s*) Fenne dair.

Fenol (*i*) Madenkömürü katranından çıkarılan ve ekseriya boyacılıkta kullanılan bir yağ.

Fent (*i*) Yalan; hile, dek.

Fer (*i*) Parlaklık, nur;süs, ziynet; tantana, debdebe, *Fervermek* Şanvermek.

Ferace (*i*) Vaktile kadınların ve sarıklıların sokakta arkalarına giydikleri cüppe.

Feragğ (*i*) Vazgeçmek;rahat; emlâk ve arazinin resmî surette başkalarına çevrilmesi, satılması.

—*et.* Emlâk ve araziyi resmî surette başkalarına çevirmek, satmak.

Ferağat (*ti «i»*) Vazgeçme; işten çekilme rahat etme. —*et.* Vazgeçmek, v.s.

Ferah (*i*) Sevinç, gönül-açıklığı. (*s*) Bol, geniş; gönlü şenlendiren, açık (yer); rahat rahat.

Ferahlandırmak (*m*) Gönül açmak, ferahlık vermek; sevindirmek.

Ferahlanmak (*m*) Gönlü-açılmak, sevinmek; eğlenmek.

Ferahlık(*i*) Gönül açılma, sevinç, inşirah.

Feraiz (*i*) B. **Fariza**. Mirastan, mirasçılardan ve mirasın taksiminden bahseden ilim.

Feraset (*ti«i»*) Çabuk anlama, anlayış, zihin uyanıklığı; binicilik ve at yetiştirme fenni.

Ferç(*i*)Kadın ve dişi hayvanın ayıpyeri, tenasül aleti.

Ferda(*i*) Yarın, yarınki-gün; gelecek zaman, istikbal, ati.

Ferden (*zr*) Tekbaşına.

Fere(*i*)Bıldırcın v.s.pilici.

Ferhenk (*gi«i»*) Hüner, marifet.

Feri (*fer'i«i»*) Bir esasın, bir aslın şubesi, kolu, teferruat.

Feribot (*i*) Arabavapuru.

Ferik (*i*) Bir fırka askere kumanda veren zabit ki müşürden bir rütbe aşağıdır; iyi cins elma.

Ferit (*s*) Eşiyok, misli gelmemiş, yekta; hususî isim.

Ferma (*s*) Buyuran,emreden. *Hüküm* — Hükmeden,istilâ eden (hastalık); devam eden (fırtına v.s.)

Ferman (*i*) Buyruk, emir;hükümdar tarafından

verilen buyrultu, yerliğ. — *lı* Fermanı olan; kimseyi dinlemez.

Fermene (*i*) Harçla işlenmiş dar ve yuvarlakyanlı yelek.

Fermjüp (*pün i»*) Erkekli dişili düğme.

Fersa (*s*) Eskiten, aşındıran, yıpratan, tüketen. *Tahammülfersa* Sabrıtüketen.

Fersah (*i*) Üç millik mesafe, beş bin metre uzaklı. *Fersah fersah* Pek çok, bol bol.

Fersude (*s*) Eskimiş, yıpranmış; yırtık, bozuk basılmış kitap v.s. kâğıdı.

Ferş (*i*) Döşeme, yayma, serme. *Ferşetmek* (taş v.s.) döşemek; (halı v.s.) sermek.

Fert (*i*) Tek; tek adam.

Fertut (*tu«s»*) Bunak, çok ihtiyar, atehgetirmiş.

Feryat (*i*) Yüksek ses, bağrış; yardım narası; haykırış, figan; sızlanma.

Fes (*i*) Türklerin Cümhuriyetten evvel başlarına giydikleri serpuş.

Fesat (*i*) Bozukluk, karışıklık. — *çıkarmak* Ortalığı altüst etmek.

Fesatçı (*s*) Fesat çıkaran, ortalığı karıştıran.

Feshetmek (*i*) Bozmak; hükümsüz bırakmak, iptal et., şirketi,kuntratı v.s. yi bozmak.

Fesih(*shi«i»*) Bozma; iptal.

Fesleğen (*i*) Reyhan.

Festekiz, Filân — (*zr*)Şu bu, öteberi.

Fetha (*i*) Arap harflerinde «a, e» sesli harflerinin seslerini çıkaran işaret; delik, ağız.

Fetih (*hi"i„*) Açma; başlama; bir şehri, memleketi zaptetme. *Fethetmek* Açmak, zaptetmek.

Fetihname (*i*) Bir fetihten

sonra neşrolunan beyanname, zafername; fütuhata dair yazılan kaside.

Fettan (*s*) Fitne koparıcı; ayartıcı, baştan çıkaran.

Fetva (*i*) Müfti tarafından verilen şer'î hüküm ve bu hükmü havi ilâm.

Fevç (*i*) Güruh, bölük, kalabalık. *Fevcafevç, fevç fevç* Bölük bölük, güruh güruh, kalabalıkla.

Fevk (*kı«zr»*) Üst, üzeri, yukarı.

Fevkalâde (*zr*) Âdetten yukarı, çok, görülmemiş.

Fevkanî(*s*)Üstkat, üstteki.

Feveran (*i*) Kaynayıp fışkırma. —*et.* Kaynamak.

Fevrî(*zr*) Birdenbire, hemen; acele olarak.

Fevt (*ti"i„*) Elden çıkarma, kaybetme;ölme. *Fevtetmek* Öldürmek; geçirmek (vakit),kaçırmak(fırsat).

Feyezan(*i*)Suyun taşması coşması.

Feylesof,filozof (*i*) Felsefe bilen; hiçbir şeye ehemmiyet vermiyen,kayitsiz, kalendermeşrep; itikatsız —*luk*Felsefe;kayitsizlik, kalenderlik; itikatsızlık.

Feyyaz (*s*)Daima bereket, iyilik veren; daima ilim ve marifet saçan, allâme. —*ı mutlak* Allah.

Feyz (*i*) Bolluk, bereket; iyilik, ihsan; ilim,marifet. —*bulmak* İlimde ilerlemek.*Feyzalamak* İlim tahsil etmek.

Feza (*i*) Geniş ova; gökboşluğu.

Fezail (*i*) Faziletler.

Fezleke (*i*) Hulâsa; tahkikat evrakının hulâsası; hesap hulâsası.

Fi (*e*) İçinde, de. (*i*) Fiat, paha.

Fiat (*tı "i„*) Paha, değer. —*lı* Pahalı.

Fidan(*i*)Küçük ağaç,ağaçpiçi, ağaçsürgünü, nihal. — *lık* Ağaç yetiştirmeğe mahsus bahçe; yeni dikilmiş bağ.

Fide (*i*) Sebze fidanı.—*lik* Sebze yetiştirecek hususî yer, fideyastığı.

Figan (*i*) İnleme, feryat.

Figüran (*ı*) Sahnede söz söylemeyip süs,kalabalık olarak görünen oyuncu.

Fihris,fihrist (*i*) Kitap v.s. nin içindekileri gösteren cevtel; katalok, liste.

Fiil (*li"i„*) İş, amel (gr) bir iş, bir his, bir hal ve zaman bildiren kelime.

Fik(*ki"i„*)Yabanbörülcesi, akburcak.

Fikir(*i*) Düşünme hassası; zihin; hatır; rey; niyet.—*li* Akıllı, şuurlu, zeki. —*siz* Akılsız, gabi.

Fikren (*zr*) Fikirle,düşünerek.

Fikret(*ti"i„*)Düşünme,düşünce.

Fil(*i*) Sıcak memleketlerde yaşıyan iri ve hortumlu hayvan. — *gibi yutmak* Çok yemek.

Filân(*zm*)İsmi söylenmek istenilmiyen insan ve eşyaya bedel kullanılan kelime.—*ca* Filândan daha açık anlatan kelime.

Filântrop(*s*) İnsanları seven ve onların iyliğine çalışan (zat), insan muhibbi. —*i* İnsan muhipliği.

Filâriz (*i*) Ketentokmağı.

Filâtür (*i*) İplikfabrikası.

Filbahar(*i*) Yabanasmas nev'inden çiçek.

Filbahri (*i*) Katmerliyasemin.

Filcan,fincan (*i*) Ufak kadeh.*Kahve* —*ı* Kahve kadehi — *lık* Şukadar filcan olan.

Fildekos (*i*) İskoçyada çıkan ince ve iyi cins pamukipliği.—*çorap, fanilâ.*

File (*i*) Balıkağı gibi örülmüş herşey,ağ;matbaalarda satır aralarına konulan kurşun çizgi.

Filen (*zr*) İşle: sözle değil.

Filenk (*gi"i„*) İki boruyu bağlıyan çember.

Fileto (*i*) Sığır, dana, koyun v.s.hayvanların belkemiğindeki et, asıl külbastılık.

Filhakika (*zr*) Doğrusu, hakikatte,kakikaten,vakıâ.

Filgran (*i*) Kâğıtta görünen çizgiler,resimler v.s. —*lı* İçinde çizgileri, yazıları, resimleri olan kâğıt.

Filika (*i*) Gemisandalı.

Filim(*mi"i„*)Sinemacılıkta, fotoğrafçılıkta kullanılan ince ve parlak şerit.

Filiyat (*tı «i»*) Vücuda getirilen, meydandaki işler.

Filiz (*i*) Ağaçsürgünü; madenkülçesi. —*i* Açık fıstıkı renk —*lemek* Filizleri kesmek. —*lenmek* Filiz sürmek, yeşermek. —*li* Filiz sürmüş, yeşermiş.

Filizkıran (*i*) İlkbahar iptidasında çıkan fırtına.

Filo (*i*) Birkaç zırhlıdan mürekkep donanma bölüğü.

Filoloji(*i*)Milletlerin lisanlarını ve edebiyatını incedeninceye tetkik eden ilim.

Filolok (*i*) Filoloji âlimi.

Filotillâ (*i*) Torpido v.s. den mürekkep küçük donanma.

Filoz (*i*) Balıkçıkabağı, sukabağı, mantardan ağ şamandıra.

Filozof,filozofi (*i*) B.**Feylesof, felsefe**.

Filtre (*i*) Suyu temizlemek için hususî yapılmış alet.

Filvaki (*zr*) Doğrusu, vakıâ.

Fincan (*i*) B. **Filcan.**

Finek (*i*) Sevinç; şenlik.

Fingirdek (*s*) Oynak,hoppa.*Fingirdemek* Oynaklık yapmak, fıkırdamak.

Fino (*s*) İnce, zarif. (*i*) Minimini evköpeği.

Firak (*kı «i»*) Ayrılık, firkat.

Firar (*i*) Kaçma, pasaportsuz gitme.—*et.* Kaçmak, pasaportsuz gitmek. —*î* Kaçak.

Fir'avun (*i*) Eski Mısır hükümdarlarının unvanı; pek mağrur, inatçı adam.

Firdevs (*i*) Cennet, uçmak.

Firfir,firfirî (*i*) B. **Erguvan.** —*î.*

Firkat (*ti «i»*) B. **Firak.**

Firkateyn (*i*) İkigüverteli zırhlı.

Firkete (*i*)Kadınların saçlarını tutmağa mahsus tel veya bağa ufak maşa.

Firma (*i*) Bir ticarethane veya bir müessesenin unvanı.

Firuze (*i*) Gökrenginde bir elmastaş.

Fiske (*i*) Baş ve ortaparmaklarını birleştirerek birden vurma; bu vuruştan hâsıl olan şiş, kabarık; —*lemek*Fiske ile vurmak; birini çekiştirerek gücendirmek.

Fisket (*i*) Cemi kaptanlarının ve lostromolarının kumanda için kullandıkları düdük.

Fiskos (*i*) Kulaktan kulağa konuşma, fısıldama. —*görüşmek* Fısıldamak.

Fistan (*i*) Kadınların belden aşağı giydikleri eteklik.

Fistül (*i*) Makatta çıkan akıcı, fena yara.

Fiş (*i*) Kumarda paraya bedel kullanılan ufak pul, marka.

Fişek (*i*) Tüfeklere ve

tabancalara mahsus bakırdan kovan; baruttan yapılan çarkıfelek v.s.

Fişeklik (*i*) Askerlerin, avcıların bellerine göğüslerine takdıkları sahtiyan palaska.

Fit (*i*) Birini kötülüğe sürükleme, dürtme; oyunda kâr ve zarar karşı aşma, müsavi gelme.

Fitlemek (*m*) Fit vermek, fenalığa sevketmek.

Fitil (*i*) Kandile, lâmbaya konulan pamuktan örme veya bükme ip; eczalı pamuk kaytan; yara işletmek için uzun tiftik.—*almak* Birden hiddetlenmek. —*lemek* Fitili yakıp patlatmak; birini kızdırmak.

Fitne (*i*) Karışıklık, fesat. —*ci* Karıştırıcı, fesatçı.—*cilik* Fesatçılık.

Fitre (*i*) Ramazan bayramından evvel verilen oruç sadakası.

Fiyonga (*i*) Kordele yapılan süslü bağ.

Fizik (*i*) Hikmeti tabiiye ilmi; mizaç, tabiat.

Fıçı (*i*) Sugibi mayi şeyler koymak için tahtadan yapılan geniş kap, varil.

Fıçıdibi (*ni "i„*) Meyhane köşesi.

Fıkara,fukara (*i*)Fakirler.

Fıktan (*i*) Yokluk, eksiklik.

Fıkıh (*khı «i•* İslâmiyet kanunu, şeriate ait kanunlar; şeriat ilmi.

Fıkırdamak / **Fokurdamak** (*m*) Fıkır fıkır ederek sesle kaynamak; yerinde durmayıp oynamak.

Fıkır fıkır (*zr*) Kaynayan suyun sesini bildirir; yerinde durmayıp oynama.

Fıkra (*i*) Birkaç cümleden mürekkep söz; madde, bent.

Fıldır fıldır (*i*) Çabuk hareket. *Fıldir fıldır aramak* Sıkı sıkı aramak.

Fındık (*i*) Yuvarlak içi olan sertçekabuklu meyva.

Fındıkaltını (*nı*) Üçüncü Sultan Ahmet devrinde basılan altın akçe; pek kıymetli şey.

Fındıkçı (*i*) Fındık satan adam; söz verip sözünde durmıyan, erkeği soyan bayağı karı.

Fındıkkıran (*i*) Fındık, ceviz gibi kabuklu meyvaları kırmağa mahsus olan demir kısaç.

Fındıklık (*i*) Fındık ağacı çok bulunan bahçe.

Fındıksıçanı (*nı «i»*) Küçük fare, evsıçanı.

Fırat (*i*) Türkiyede büyük bir ırmak adı.

Fırça (*i*) Elbise, diş v.s. temizlemeğe mahsus kıldan veya başka tellerden yapılan alet. —*lamak* Fırça ile tozunu süpürmek; —*latmak* Fırça ile temizletmek.

Fırdolayı (*s*) Dört taraftan, çepeçevre, yusyuvarlak.

Fırıldak (*i*) Rüzgârla dönen çocukoyuncağı; ocak ve soba boruları külâhı; hava pervanesi; hile, oyun. —*çı* Dolapçı, hilekâr.

Fırıldanmak (*m*) Telâşla dönüp dolaşmak.

Fırıldatmak (*m*) Çabuk çabuk döndürmek; dolabakomak, dolandırmak.

Fırıl fırıl (*i*) Çabuk ve fasılasız dönmeyi bildirir.

Fırın (*i*) Ekmek v.s. pişirmeğe mahsus bina. *Fırınkapağı* Soğukkanlı, vurdumduymaz.

Fırka (*i*) Cemiyet; yedi alay asker kuvveti ki bir ferikin kumandasında bu-

lunur; takım, kalabalık.

Fırlak (*s*) Kırık kenar ; topaçoyunu.

Fırlamak (*m*) Sıçrayıp kalkmak; fiatı birdenbire yükselmek, artmak.

Fırlatmak (*m*) Hızlı atmak; fiatını artırmak.

Fırlayış (*i*) Sıçrayış, birdenbire atlayış; atlama tarzı.

Fırsat (*tı "i„*) Birişin yapılmasına müsait vakit ve hal.

Fırtına (*i*) Şiddetli rüzgâr; bora; kasırga.

Fısıldamak } (*m*) Kulak-
Fıslamak } tan kulağa konuşmak, gizli görüşmek. *Fısgeçmek* Fısfıs ses çıkarmak.

Fısıltı (*i*) Yavaş ses; bu tarzda söylenen söz.

Fısır fısır (*s*) Tütün v.s. yanan birşeyin sesini taklit için kullanılır. — — *içmek* Çok tütün içmek.

Fıstık (*i*) Badem cinsinden kabuklu pek lezzetli ve kıymetli yemiş. — *gibi* Balıketli. —*ı* Açıkyeşil. —*lık* Fıstıkağacı koruluğu.

Fışfış (*i*) Hafif su sesi, kumaş ve terlik sesi.

Fışkı (*i*) Taze hayvan gübresi; çiftçilikte kullanılan gübre.

Fışkırmak (*m*) Dışarı fırlamak, sıçramak; tohum birdenbire büyümek.

Fışkırtmak (*m*) Dışarı fırlatmak, sıçratmak; tohumu birdenbire büyütmek.

Fışır fışır (*i*) B. **Fışfış.**

Fışırtı (*i*) Su, kumaş v.s. nin çıkardıkları hafif ses.

Fıta (*i*) Bir çifte hafif sandal

Fıtık (*tkı"i„*) Kasıkyarığı.

Fıtır (*trı"i„*) Oruç bozma.

Fıtrat (*ti"i„*) Yaratılış; tabiat; Allahın kudreti.

Fıtraten (*zr*) Yaratılışta, tabiat iktızası.

Fıtrî (*s*) Yaratılışta olan, hilkî, tabiî.

Fıtnat (*tı"i„*) Zihinaçıklığı, uyanıklık, zeyreklik.

Flâma(*i*) Süngü v.s. ucuna takılan ensiz bayrak.

Flândra (*i*) Gemidireğine takılan uzun ve ensiz bayrak.

Flâvta (*i*) Üfliyerek çalınan üzeri birçok delikli musiki aleti.

Flok(*ku"i„*Üçköşe yelken.

Floka (*i*) Güvertesiz sandal, gemisandalı.

Florin (*i*) Gümüş on kuruş kıymetinde avusturyaparası.

Flört (*tü"i„*) Bir kadını sever gibi görünme ve onunla eğlenme.

Flûrcun (*i*) Başıbüyük, gagasıkalın ispinoza benzer bir kuş.

Flûrya (*i*) Yeşilli sarılı ve güzelsesli bir kuş.

Fodla (*i*) Pideye benzer birnevi ekmek olup saltanat devrinde imaretlerde dağıtılırdı.

Fodra (*i*) Elbiseyi dik ve duz tutmak için bazıyerlerine konulan kanaviçe.

Fodul (*s*) Kendini beğenmiş, mağrur.

Foga (*i*) Topçuzabitinin ateş kumandası. — *et.* Toplara ateş vermek, ateş et.

Fokstrot(*tu"i„*) Tilkiyürüyüşü; yeni bir ayakoyunu,asrî dansların en basit şekli.

Fol } (*i*) Tavukların
Folluk } yumurtlamalarına mahsus kutu. *Fol yok, yumurta yok* Meydanda bir sebep yok.

Folkon(*i*)Enli demir kuşak

Fonda (*i*) Denizin dibi; demiratma kumandası. —*lık* Demir atmak için zincir.

Fondan (*i*)Alafranga donmuş şekerleme.

Fondo (*i*) Bir devletin, bir şirketin çıkardığı esham, hisse kâğıtları.

Fonoğraf (*i*) Sesi yazıp saklıyarak kurulunca kendikendine tekrar eden makine, birnevi musiki aleti, gramofon.

Foka (*n*) Açık! açıl. (*i*) Açık kumandası. — *et.* Yelkenaçmak.

Forma (*i*) 8, 16, 32 ve en çok 64 sayıfalık kitap cüzü, tertip; şekil, kılık; üniforma.

Formalite (*i*) Yerleşmiş usul, merasim.

Formül(*i*)Kimya,cebir v.s. düsturu.

Fors, forsa (*i*) Gemilerin direklerine çekilen hususî sancak;kuvvet;baskıda fazla mürekkepverme

Forsmajör(*i*) Kuvvetli sebep, meşru mazeret.

Foroz (*i*) Bir ağdan çıkan balık miktarı.

Forozkayığı (*nı"i„*) Dalyandan balık çıkarmağa mahsus ufak kayık.

Fosfor (*i*) Çabuk parlar basit bir cisim.

Fosurdatmak (*m*) Fosur fosur ses çıkarmak.

Fota (*i*) Şarap yapmağa mahus uzun fıçı.

Fotoğraf (*i*) Makine ile resim çıkaran adam; resim, tasvir.

Fotoğrafya, fotoğrafçılık (*i*) Işık vasıtasile resim çıkarma san'ati.

Foya (*i*) Elmas taşların altına konulan ince varak; sahtelik.

Frak (*i*) Siyah, sıkı, önü eteksiz resmî elbise, merasim elbisesi.

Francala (*i*) Has undan ekseriya baston şeklinde yapılan ekistra ekmek.

Frank (*i*) Napoliyon denilen fransızaltınının yirmide biri, aşağıyukarı güımüş beş kuruş para.

Franmason, Farmason (*i*) Farmasonluk cemiyetine dahil olan aza.—*luk* Bütün insanların hakikî bir sulh ve saadete kavuşmaları için onları fikren ve ruhen yükseltmeğeçalışan ve dünyanın hertarafına yayılmış olan büyük bir cemiyet.

Fransa (*i*) Avrupanın garbında büyük hükûmetlerden biri.

Fransalı (*i*)Fıransız,Fransa devleti tebaasından.

Fransızca (*i*) Fransız lisanı.

Fren (*i*) Şimendiferlerin, tramvayların v. s. nin yürüyüşlerini yavaşlatmağa veya onları durdurmağa yarıyan alet.

Frenk (*gi"i„*) Avrupalı.—*üzümü* Küçük kırmızıtaneli bir üzüm.

Frengi (*i*)Bulaşık ve müzmin pek fena bir hastalık.—*li* Frengisi olan.

Frengistan (*i*) Avrupa.

Fribort (*i*)Geminin su yüzünden yukarı olan kısmı.

Frigorifik (*i*) Soğuk hava mahzeni.

Friksiyon (*i*) Ovalama.

Fuaye (*i*) Ocak; merkez; tiyatronun teneffüs salası.

Fuhşiyat (*tı"i„*) Zinaya müteallik fenalıklar, ahlâksızlıklar (müfredi"Fuhuş„ tur).

Ful (*i*) Bakla. *Fulçiçeği.*

Fulya (*i*) İlkbaharda çıkan beşyapraklı, güzelkokan sarı bir çiçek.

Funda (*i*) Çalıçırpı; çürümüş yapraktan gübre.—*lık* Çalılık.

Funt (*i*) Alamanya ile Avusturyada top ölçeği.

Funya (*i*) Top ateşlemeğe mahsus kapsol.

Furgon(*i*)Şimendiferlerde eşyavagonu.

Futa(*i*)Öne bağlanan ipek peştamal.

Futbol (*i*) Hava ile şişirilmiş ve deriden yapılmış ayaktopu (— *oynamak*).

Fuzalâ (*i*) Fâzıl olanlar.

Fuzulen (*zr*) Haksız, kanunsuz olarak.

Fuzuli (*s*) Haksız, kanunsuz;kendisine ait olmıyan; meşhur bir türk şairinin ismi. [Fuzuli hicrî (900) tarihinde Bağdatta doğmuş, (963) te Kerbelâda vebadan vefat etmiştir; çok kıymetli bir Divanı vardır.]

Füceten (*zr*) Birdenbire, ansızın. — *vefat* Birdenbire ölüm.

Fücur (*i*) Günah; zina;fuhuş; nikâh düşmiyen akraba ile gayrimeşru münasebette bulunma.

Fümuar(*i*) Sigara içmeğe mahsus oda;dumanda balık ve et kurutulacak yer.

Fünun (*i*) Fenler. B. **Fen.**

Fürs(*i*) İrana ve İranlılara verilen isim.

Füru (*u"i„*)Feriler B. **Feri.**

Füshat (*ti"i„*) Genişlik,açıklık.

Füsun (*i*) Büyü, sihir.

Fütuhat(*ti"i„*)Harpte yenmeler, galebeler, muzafferiyetler.

Fütur (*i*) Ümitsizlik, yeis. —*getirmek* Yeis getirmek.

Fütüvvet (*tı"i„*) Cömertlik, sahavet. kerem.

Fütüvvetli (*s*) Cömert,sahavet sahibi.

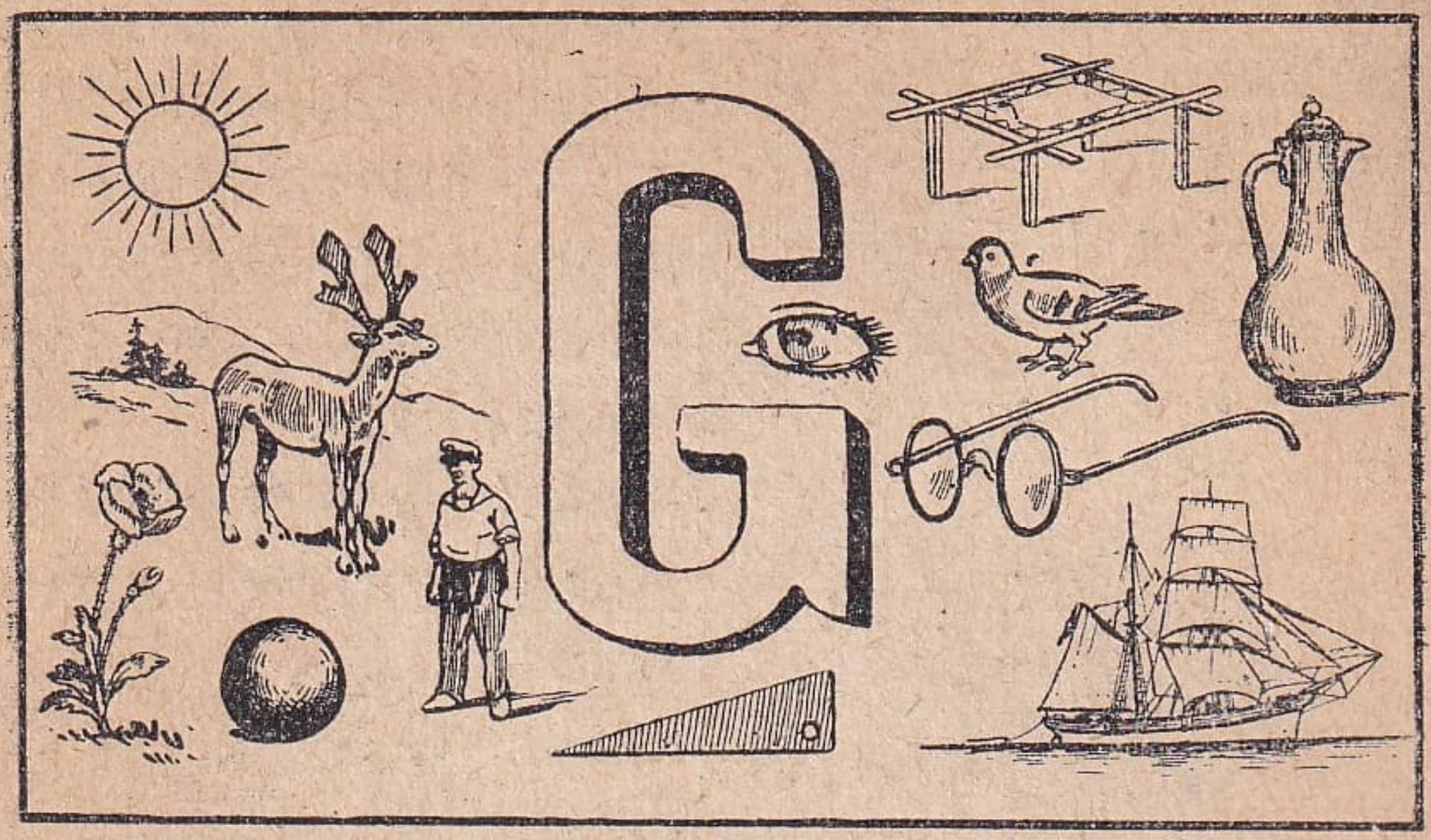

(*i*) Türkçe alfabenin sekizinci harfi; sekiz; epçet hesabında bin.

Gabardin (*i*) Elbiselik sık yünkumaş; yağmurluk, empermeabl.

Gabavet (*ti*"*i*„) Kalınkafalılık, beyinsizlik, akılsızlık.

Gabi(*s*)Kalınkafalı,akılsız.

Gaddar (*i*) Zalim, zorba; merhametsiz,hain,çok pahalı satan dükkânci v.s.— *lik* Zalimlik,zorbalık;hainlik, merhametsizlik; bir malı çok pahalı satma, soygunculuk.

Gadir (*dri*"*i*„) Zulüm, hıyanet, çok zarar.

Gadretmek (*m*) Zulmetmek, hıyanet et.; çok zarar vermek.

Gaffar (*s*) Çok affeden Allah.

Gafil (*s*) Başına geleceğini evvelce düşünmiyen, boşbulunan; bihaber.

Gafir,Cemmigafir (*i*) Kalabalık.

Gaflet (*ti "i„*) Boşbulunma,bihaberlik, başına gelecek felâketi evvelce bilmemek.

Gafleten (*zr*) Birdenbire, ansızın, habersiz.

Gafur (*s*) B. **Gaffar.**

Gaga (*i*) Kuşlarda dudak ve diş vazifesini gören uzuv. —*lamak* Gaga ile vurmak, kakmak.

Gagalaşmak (*m*) Biribirini gagalıyıp kavga et., oynaşmak.

Gâh,kâh (*zr*) Bazı, bazıvakit.

Gaile (*i*) Sıkıntılı iş,dağdağa. —*lı* Sıkıntılı, dağdağalı.—*siz* Kolay, dağdağasız.

Gaip (*s*) Hazır olmıyan; kaybolan, zayi olan (gr) fiillerde üçüncü şahıs (o, onlar).

Gala (*i*) Büyük eğlence.

Galâ (*i*) Pahalılık.

Galat (*ti"i„*) Yanlış, hata.

Galebe (*i*) Yenme, fütuhat, muzafferlik. — *çalmak* Yenmek, muzaffer olmak.

Galeri(*i*)Üstüörtülü uzunca az enli geçit, sala; tiyatroda seyircilere mahsus balkon, en üst kat.

Galeta,kaleta (*i*) Ufak, yuvarlak,ortasında küçük delikleri olan çok pişirilip kurutulmuş ekmek, peksimet.

Galeyan(*i*)Kaynama; coşma. —*a gelmek* Kaynamak; coşmak.

Gali (*s*) Pahalı.—*fiat.*

Galiba(*zr*)En kuvvetli ihtimale, zannettiğime göre.

Galibiyet (*i*) B. **Galebe.**

Galip (*i*) Yenen, galebe çalan; daha kuvvetli, ihtimaliçok.

Galiye (*i*) Saça ve kaşa sürülen hoşkokulu bir macun; siyah renk.

Galiz (*s*) Kaba, terbiyesiz (söz).

Galon(*i*) İki okkadan fazla olan siyahaçalar büyük su v.s. şişesi, binlik.

Galoş (*i*) Potin üzerine giyilen ayakkabı; çamurdan muhafaza için giyilen lâstik.

Galvanism (*i*) Elektrikcereyanı vasıtasile bir maden üzerine başka bir maden kaplama.

Galvanometre(*i* Elektrikcereyanının kuvvetini ölçmeğe mahsus olan alet.

Gam (*i*) Kaygı, tasa, keder. —*lı* Kaygılı, kederli. —*lanmak* Kaygılanmak, kederlenmek —*sız* Kaygısız, kedersiz; fütursuz. —*sızlık* Fütursuzluk.

Gambot (*i*) Küçük, fakat kuvvetli bir zırhlı.

Gambrik (*ği"i„*) Brik tarzında, fakat toplarla donanmış zırhlı.

Gamızlamak (*m*) Gammazlık et; gizli haber vermek.

Gammaz (*s*) Daima gamızlıyan, koğucu. —*lık* Gamızlama, koğuculuk.

Gamze (*i*) Göz işareti, göz kırpma; naz ve eda ile göz süzerek bakma.

Ganaim (*i*) Harpte düşmandan alınan mallar.

Ganga (*i*) Zilsiz arap tefi.

Gangren,kangren (*i*) Kesilmedikçe iyileşmiyen fena yara.

Gani (*s*) Zengin; bol.

Gar (*i*) Mağara, in;şimendifer durağı, istasiyonu.

Garabet (*ti"i„*) Tuhaflık; yabancılık.

Garaip (*i*) Tuhaf şeyler.

Garaj(*i*)Otomobil v.s.ahırı

Garanti (*s*) Kefaletli,teminatlı; kefil.

Garaz,garez(*i*)Niyet,maksat, gaye; gizli düşmanlık, kin.

Garazkâr (*s*) Gizli düşmanlığı olan, kinli. -- *lık* Gizli düşmanlık, kin.

Garben (*zr*) Günbatısı tatarafından, garp cihetinden.

Garbî (*s*) Günbatısı tarafına mensup, Avrupaya müteallik.

Gardfren (*i*) Trenlerde freni kullanan memur.

Gardiyan (*i*) Kolcu, nöbetçi; hapishane ve tevkifane mubassırı.

Gardrop (*i*) Aynalıdolap.

Garet (*i*) Yağma, talan.

Gargara (*i*) Boğaz çalkama; boğaz çalkamak için ilâç.

Garip (*i*)Yabancı; taşralı, gurbet çeken; kimsesiz. zavallı; tuhaf.

Garipsemek (*m*) Kimsesizlikten,yalnızlıktan müteessir olmak.

Gark (*kı* "i„) Suya batma;batırma; suda boğma, boğulma. *Garkolmak* Denizde boğulmak. *Garketmek* Boğmak;bol bol vermek; batırmak(gemi v.s).

Garp (*bi* "*i*„) Güneşin battığı taraf, günbatısı, bize nisbetle Avrupa.

Garplı (*s*)Avrupalı, Avrupa ahalisi. —*lar* Avrupalılar.

Gars (*si*"*i*„) Ağaç veya fidan dikme.

Garsetmek (*m*)Ağaç veya fidan dikmek.

Gaseyan (*i*) Kusma, kay, istfrağ.

Gasil (*sli*) Yıkama; ölüyü yıkama.

Gasıp (*s*) Zorla alan;haksızca alan.

Gasp (*i*) Zorla alma;haksızca alma.

Gaspetmek (*m*) Zorla almak; haksızlıkla almak.

Gassal (*i*) Ölüyıkayıcı. — *lık* Ölüyıkayıcılık.

Gaşy (*i*)Kendiden geçme, bayılma.

Gaşyetmek, gaşyeylemek (*in*) Bayıltmak, kendinden geçirtmek.

Gaşyolmak(*m*) Bayılmak, kendinden geçmek.

Gavail (*i.*)B. **Gaile**.

Gavamız (*i*) Anlaşılması güç meseleler, noktalar.

Gâvur(*i*) Allahın birliğine inanmıyan, kâfir; dinsiz. —*luk* Kâfirlik, dinsizlik; gaddarlık.

Gaybî (*s*) Görünmiyen, görünmez, ancak Allah bilir; ahirete müteallik.

Gaybubet (*ti"i„*) Hazır bulunmama,meydanda olmayış, kaybolma. — *et.* Hazır bulunmamak, kaybolmak.

Gayda(*i*) Bulgarların çaldıkları tulumlu düdük.

Gaye(*i*)Maksat;netice,son

Gayet (*ti"i„*) Son, bitim, nihayet. (*zr*) Çok, pek, sonderecede. —*le* (*zr*) Sonderecede, fevkalâde.

Gayp (*ybi«i*) Gözönünde olmama, gaiplik; bellisiz şeyler, görünmez ve bilinmez haller; gözle görünmez olan ruhanî âlem.

Gayr (*i*) Başka.

Gayret (*ti"i„*) Çok çalışma. — *et.* Çok çalışmak. —*li* Çalışkan—*siz* Tembel.

Gayretkeş (*s*)Çalışkan. — *lik* Çalışkanlık.

Gayri(*s*) B.**Kayrı**. Başka; arapça bir sıfatın evvelinde menfi mana verir ve o sıfatla bitişik olarak yazılmak lâzım gelir:*Gayrimümkün* Kabıl olmıyan.

Gayriilmî(*s*)İlmî olmıyan.

Gayrikabil (*s*) Kabil olmıyan.

Gayrikâfi (*s*) Kâfi gelmiyen, elvermiyen.

Gayrimahsus (*s*) Hissedilmiyen, duyulmıyan.

Gaurimemnun (*s*) Memnun olmıyan.

Gayrimübadil (*s*) Değişilmiyen,mübadele olunmıyan.

Gayrimümkün (*s*) Mümkün olmıyan, imkânı olmıyan.

Gayrivaki (*s*) Vaki olmıyan, olmamış.

Gayur (*s*) Çalışkan, gayretli.

Gayz (*i*) Çok öfke,kızma, çok hiddet.

Gaz (*zi «i»*) Katı ve sulu olmayıp hava gibi uçucu ve gözle görünmiyen cisim. —*yağı* Lâmbalarda yakılan mayi, petrol.

Gaz, gaze (*i*) İnce tül.

Gaza (*i*) Harpte düşmanı yenme, galebe çalma.

Gazal (*i*) Erkek geyik, ahu, geyikyavrusu.

Gazanfer (*i*) Aslan; yiğit, pek cesur.

Gazel(*i*)En az dört beyitten ibaret aşka dair nazım; ağaç üzerinde kuruyan yaprak.

Gazeliyat (*i*) Gazel kabilinden olan manzumeler; gazelleri havi mecmua.

Gazellenmek (*m*) Ağacın yaprakları sararıp kuruyarak dökülmek.

Gazete (*i*) Havadis varakası, ceride. —*ci* Gazete çıkaran veya yazan adam. —*cilik* Gazete çıkarma, gazete muharrirliği.

Gazi (*s*) Harpte düşmana galebe çalan kumandan, zabit ve nefer;harpte yaralanıp malûl kalan asker ve zabit.

Gazilik (*i*) Gazi unvanı.

Gaziye (*i*) Sarıamberçiçeği ağacı.

Gazlenmek (*m*) Gaze bulanmak.

Gazli (*s*) Gazi olan; gaze bulanmış, gazolmuş.

Gazup (*s*) Çok öfkeli,kızgın.

Gazoz (*i*) Limontuzu, şeker ve bazı hamızlardan yapılmış köpürücü şerbet.

Gebe (*s*) Karnında çocuk ve yavru bulunan kadın ve hayvan, hamile. —*lik* Hamilelik.

Gebermek (*n*) (Hayvan) ölmek, telef olmak.

Gebertmek (*m*) (Hayvan) öldürmek, telef etmek.

Gebeş (*i*) Yiğit, kahraman, demirtokmak. (*s*) Kalınkafalı.

Gebre (*i*) Çuldan at tımarı kesesi; turşusu yapılan yabani bir çalının meyvası.

Gece (*i*) Günün karanlık kısmı.*Gecegündüz* Daima. *ci* Gece iş gören.

Gecebaskını (*nı «i«*)Düşman ordusuna geceleyin ansızın yapılan hücum; gecevakti yapılan hırsızlık veya cinayet.

Gecekuşu (*nu "i„*)İribaykuş; puhukuşu; uykusu pek az olan adam.

Gecelemek (*m*) Geceyi biryerde geçirmek, beytutet etmek.

Geceleyin (*zr*)Gecevakti.

Geceligündüzlü (*zr*) Daima, durmaksızın.

Gecelik (*s*) Geceye mahsus. (*i*) Gece entarisi.

Gecesafa (*i*) Gece açılır bir çiçek.

Geceyarısı (*nı "i„*) Gece saatin yirmidördünnde, nısfılleyl.

Geceyatısı (*nı "i„*) Gece yatmaküzere olan misafirlik; geceli,leylî mektep.

Gecikmek (*m*) Geçkalmak.

Geç (*s*)Gerikalan; geride.

Geçe (*zr*) Geçtiği halde, geçerek.

Geçen (*s*) Gitmekte olan; sabık —*sene* Bıldır. —*lerde* Birkaçgün evvel, ahiren.

Geçer (*s*) Piyasada alınıp verilen,rayiç.—*akçe* Rayiç.

Geçici (*s*) Çabuk geçen; muvakkat; biribirine geçen, bulaşık, sari.

Geçilmez (*s*) Geçilecek yeri olmıyan, geçilmesi pek zor.

Geçim (*i*) Birlikte yaşayıp, barınma,imtizaç; geçinecek şey,geçinme.—*siz* Birlikte yaşanamaz, imtizaçsız.

Geçimsizlik (*i*) Birlikte yaşanamayış, imtizaçsızlık. *Şiddetli* — Birlikte yaşanamama.

Geçindirmek (*m*) Yaşatmak, geçinmesini temin etmek.

Geçinecek (*i*) Geçim, geçinme; gelir, irat.

Geçinme (*i*) B. **Geçim.**

Geçinmek (*m*) Birlikte yaşamak, barınmak; yaşıyabilmek, yaşayıp gitmek.

Geçirmek (*m*) Yol vermek; aldatmak; durdurmak(ağrı); sözünü saydırmak; aksatada kullandırmak; takmak, komak;biryandan söküp öbür taraftan çıkarmak.

Geçirtmek (*m*) Yolverdirmek;aksatada kabul ettirmek; caydırmak, üstünü örttürmek, kaplatmak, taktırmak.

Geçiştirmek(*m*) İyice geçirmek; belâyı kovmak, savuşturmak; atlatmak.

Geçit (*i*) Geçecek yol,yer; dağyolu, boğaz, derbent.

Geçitresmi (*ni"i„*) Askerin, mektep talebesinin veya bir alayın muntazam sıra ile geçmesi.

Geçkin(*s*)Çok olgun;yaşlı, ihtiyar; lekeli (kereste).

Geçme (*i*) Geçmeklik. (*s*) İçine takılma, geçilmiş, girme.

Geçmek (*m*) Biryere doğru gitmek; içine girmek; bitmek;bırakmak;affetmek; alınıp verilmek,sürülmek; mutfeber ol.; savuşmak, (hastalık).

Geçmez (*s*)Sürümsüz, alınıp verilmez; kalp (akçe); iyilenmez (hastalık; bulaşık olmıyan (hastalık).

Geçmiş (*s*) Gelen geçen; çok olgun(meyva) ölmüş olanlar, atalar, ölüler.

Gedik (*i*) Yıkık yer,rahne, çentik;eskiden esnafa verilen imtiyaz,patenta;bazı mülk binaların evkafa ait resmi. — *li* Mülk olduğu halde evkafa ait bir cihеti olan; mektepli olmayıp alaydan ve Küçük Zabit mektebinden yetişen asker ve zabit; bir müessesenin veya konağın kıdemli hizmetçisi veya adamı.

Gedilmek (*m*) Gedik açılmak, rahne açılmak; kaşınmak.

Gedişmek (*m*) Kaşınmak.

Geğe,geğeç (*i*)Böcek v.s. sokması.

Geğeçkuşu(*nu"i„*) Atmaca nev'i.

Geğlemek (*m*) Böcek v.s. sokmak.

Geğirme (*i*) Midede toplanan gazi ağızdan çıkarma.

Geğirmek (*m*) Midede toplanan gazi ağızdan çıkarmak.

Geğrek(*i*)Kaburganın altı.

Geğrekbatma(*i*)Geğrekte sancı.

Gelberi(*i*) Birşey çekmek için hernevi alet.

Gele(*f*)Gelmek mastarının iltizamî sigasının müfret

gaibi. *Gele gele* Vakit geçe geçe;(*i*)Tavlaoyununda açık delik bulunmadığından oyunculardan birinin yer açılıncıya kadar beklemesi.

Gelecek (*s*) İlerde, ati, müstakbel.—*zaman* İstikbal. —*ders* önümüzdeki derste.

Gelenbe (*i*) Koyunyatağı.

Gelin (*i*) Evlenmeküzere bulunan; yeni evlenmiş kadın, arus; oğulzevcesi.

Gelinçe (*zr*) Geldiği gibi; gelindiği zaman, sırada.

Gelincik (*i*) Küçük gelin; sansar nev'inden küçük ve narin uzun bir hayvan; çöl lâlesi, kızalak; (bildiğimiz kırmızı çiçek).

Gelincikbalığı(*ni«i»*) Etilezzetli bir balık.

Galincikilleti(*ni«i„*)Umumî istiska.

Gelinhavası (*ni"i„*) Pek durgun,açık,berrak hava.

Gelinkuşu (*nu"i„*) Büyük toygar, büyük çayırkuşu.

Gelinlik(*i*) Geline yakışır, geline mahsus; yetişkin, yetişmiş, evlenecek çağa varmış kız.

Gelinsaçı (*i*) Eftimon otu.

Gelir(*f*Gelmek mastarının muzari sigasının müfret gaibi; irat, varidat.

Geliş (*i*) Gelme; tarz, tavır. —*i güzel* Rasgele, olduğugibi.

Gelişmek (*m*) Yetişmek. boy atmak; semirmek.

Gelme(*i*) Geliş (—*gitme*).

Gelmek (*m*) Varmak, erişmek, ulaşmak, dönmek, avdet et.; yetişmek, çatmak. *Akla* — Hatırlamak. *Başa* — Belâya uğramak. *İşe* -- Yaramak, uymak; zannolunmak.

Gem (*i*) Atın ağzına vurulan kayışlara bağlı demir alet.

Gemi(*i*)Su üzerinde yürü-

yen bildiğimiz tekne. —*ci* Gemiyi idare eden adam, kaptan; denizci;gemi sahibi; gemide çalışan adam, tayfa; bahriyeli. —*cilik* Gemi kullanmak fenni;tayfalık; denizcilik.

Gemicinuru (*i*) Gemi direklerinin ucuna takılan elektrik ışığı.

Gemiyatağı (*i*) Liman,gemilerin barınabileceği koy.

Gemrenmek (*m*) Dişle oyulmak;(*at*) gemini çiğnemek:dişleri gıcırdatmak.

Gencelmek (*m*) Gençleşmek.

Genç (*s*) Civan, taze, delikanlı; körpe (ağaç).

Gençleşmek(*m*) Genç ol., gencelmek; kuvvet ve tazelik peyda etmek.

Gençlik(*i*) Civanlık, tazelik, körpelik, delikanlılık.

Gene, Yine (*zr*) Tekrar, yeniden, birdaha.

Geniş (*s*) Bol, vâsi; enli; kayitsiz, kaygısız, fütursuz; demirci rendesi.

Genişlemek (*m*) Bollanmak; enlileşmek; vakti, hali iyileşmek; rahatlanmak, ferahlamak.

Genişletmek (*m*) Bollatmak, açmak; enliletmek.

Genişlik (*i*) Bolluk; enlilik; rahatlık, ferahlık, genişe çıkma.

Geniz (*nzi"i„*) Burun deliğinin boğaza indiği yer.

Gerçek (*s*) Doğru, sahi. —*çi* Yalan olmıyan, hakikî. —*lik* Doğruluk, hakikat.

Gerçeklenmek, **Gerçekleşmek** (*m*) Sahileşmek, doğru çıkmak.

Gerçekten (*zr*) Doğru, hakikaten, sahiden.

Gerçi (*zr*) Hernekadar, ise de.

Gerdan (*i*) Boğazın dışı; boyun.

Gerdanlık (*i*) Kadınların

gerdanlarına taktıkları kıymetli mücevher.

Gerdek (*i*) Gelinodası.

Gerdekgecesi (*i*) Zifaf gecesi.

Gerdel(*i*)Üstü, altı hemen bir genişlikte kısa ve geniş tahta kap.

Gerden (*i*) Boyun.

Gerdirmek (*m*) Çektirip gergin bir hale getirmek; perde astırmak.

Gereği(*s*)Yakışırı. — *gibi* lâzım olduğu veçhile.

Gerek (*e*) Lâzım, yarar; yakışır (*e*) de, da (*gerek ben, gerek sen* Ben de, sen de).

Gerekmek (*m*) Lâzım ol.; yakışmak, lâyık ol. (Bu, sana gerekmez).

Gergeden (*i*)Burnunun üzerinde boynuzu olan pek vahşi bir hayvan;zergerden; bunun boynuzundan yapılan kılıç v.s. sapı.

Gergef(*i* Bir knmaşa nakış işlenmek için dörtayaklı, açılır kapanır alet.

Gergin (*s*) Çekilmiş, gerilmiş; aralarındaki dostluk bozulacak dereceye gelmiş. —*lik* Sonderece çekilme, dostluğun bozulacak hale gelmesi, araların bozulması.

Geri (*i*) Art, arka; son, kıç; kuyruk; dönüş, avdet; devam, mabait; saatin az göstermesi.

Geridönmek } Tekrar bu-
Gerigelmek } lunduğu yere gelmek.

Geridurmak (*m*) Çekilmek, karışmamak.

Gerigitmek (*m*) Gerilemek, tedenni et., ilerigitmemek.

Gerikalmak } (*m*) Arka-
Gerilemek } da kalmak; ilerigitmemek; birvakit için sarfınazar edilmek.

Gerikomak (*m*) Sonraya bırakmak, tehir etmek.

Gerili (*s*) Gerilmiş,gergin birhalde olan.

Gerillâ(*i*) Küçük çetelerin yaptıkları nizamsızharp;İspanyada yardımcı askerler

Gerilmek (*m*) Sıkı sıkı çekilmek,gergin ol.; asılmak.

Gerinmek (*m*) Kolları ve diğer uzuvları çekip esnemek.

Geriz (*i*) Lâğım; yeraltında pislikyolu.

Germek (*m*)Sıkı sıkı çekmek,asmak; karşıdurmak.

Germeşik (*i*) Yabani kızılcık.

Geştügüzar et. (*m*) Dönüp dolaşmak.

Getirmek (*m*) Uzak yerden yakına nakletmek. *Akla*— Hatırlamak. *Misal* — Misal söylemek, uydurmak; sebep olmak. *Nedamet*—Pişman olmak.

Getirilmek (*m*) Getirmek mastarının meçhulüdür.

Getirtmek (*m*) Başkası vasıtasile getirmek, celbettirmek.

Getr (*i*) Tozluk,çamurluk.

Geveze (*s*) Boşboğaz,lâfazan. —*lik* Boşboğazlık, lâfazanlık.

Gevher (*i*) Öz, maya;kıymetli taş, elmas.

Gevirmek (*m*) Sokmak; karıştırmak.

Geviş (*i*) İnek, koyun gibi hayvanların yedikleri şeyleri tekrar ağızlarına getirmeleri.

Gevrek (*s*) Çabuk kırılan. (*i*) Gevrek ses; galeta, peksimet gibi, fırında pişirilmiş yiyecek.

Gevşek (*s*) Yumşak,sülpük; kuvvet ve gayreti olmıyan.

Gevmek (*m*) Dişetlerile, yahut çürük dişlerle eze eze koparmak.

Gevşelmek (*m*) Gerginliği gitmek; yumşamak. sülpümek.

Gevşeltmek (*m*) Gerginliğini gidermek; salıvermek; sıkılığını azaltmak.

Gevşemek (*m*) Gerginliği bozulmak, yumşamak; gayreti azalmak.

Gevşetmek (*m*) Salıvermek; gayreti azaltmak.

Geyik (*i*) Dallı budaklı boynuzları olan güzel ve büyük ormanhayvanı, ahu, gazal.

Gez (*i*) Mesaha ipi; şakul ipi.

Gezdirmek (*m*) Yürütmek; dolaştırmak; eğlenceye götürmek.

Gezgin,Gezginci (*s*) Çok gezmiş, dünyayı dolaşmış.

Gezi (*i*) Bir arşın eninde ipek ve iplikle karışık hareli kumaş.

Gezici (*s*)Çok gezen,seyyar; gezi yapan ve satan.

Gezilmek (*i*) Dolaşılmak, yürünmek; eğlenilmek; hertarafına bakılmak.

Gezinmek (*m*) Dolaşmak, gezip vakit geçirmek.

Gezinti (*i*) Gezinme;odaların önlerinde dar sofa.

Gezlemek (*m*) Ölçmek; şakula almak.

Gezlik (*i*) İğri kılıçların ağzı.

Gezme (*i*) Gezinti; çarşı v.s. bekçisi.

Gezmek (*m*) Dolaşmak; yürümek; dolaşıp eğlenmek.

Gibi (*e*) Benzemek bildirir (Kar gibi beyaz); zamanca yakınlık gösterir: (*Geldiğigibi* Gelince).

Giderayak (*m*) Giderken, sondakikada.

Gidermek (*m*) Savuşturmak;defetmek; geçirmek.

Gidilmek (*m*) Gitmek mümkün olmak.

Gidiş (*i*)Gitme,azimet; yürüyüş.

Gidişmek (*m*) Biribirine gitmek, biribirini ziyaret etmek.

Gil (*e*) Aile isimlerinin sonlarına gelir. (*Mehmet gil* Mehmet ailesi).

Girdap (*i*) Deniz v.s. sularının şiddetle döndüğü tehlikeli yer, çevrinti.

Girdibat (*i*) Kasırga, sarsar

Girgin (*s*) Sokulgan; atkın.

Girift (*ti*"*s*„) İç içe geçmiş, karışık. — *yazı.* Marka yazısı.

Giriftar olmak (*m*) Tutulmak (hastalığa v.s.)

Girilmek (*m*) Girmek mümkün olmak.

Girinti (*i*) İçeriye girmiş yer; tashih için ilâve olunan küçük satır.

Girintili (*s*) İçeriye girmiş yerleri olan

Giriş (*i*) Girme; başlangıç.

Girişmek (*m*) Sokulmak, karışmak; bulaşmak; başlamak.

Giritlâlesi (*i*) Birnevi şakayık.

Girive (*i*) Çıkmazsokak; zorluk.

Girizgâh (*i*) Kaçacak yer; kasidelerde maksadı bildiren beyit.

Girme (*i*) Giriş, duhul; erkekli dişili menteşe.

Girmek (*m*) İçerigelmek, duhul et.; sokulmak; karışmak; başlamak; geçmek.

Giryan (*s*) Ağlıyan, gözyaşı döken.

Girye (*i*) Ağlama, gözyaşı dökme.

Gişe (*i*) Bilet, para v.s. almağa mahsus küçük pencere.

Gitgide (*zr*) Gittikçe, vakit geçerek.

Gitmek (*m*) Biryerden ayrılmak, azimet et.; kaçmak; sarfolunmak; bitmek; ölmek.

Giydirmek (*m*) Üstüne esvap v. s. geçirmek.

Giydirilmek*m*Başkası tarafından esvap geçirilmek.

Giyinmek (*m*) Kendibaşına esvap v. s. giymek.

Giymek (*m*) Esvap v.s.yi üzerine almak;alınmak;az gücenmek.

Giyotin(*i*) Fransada idam aleti.

Gizlemek (*m*) Saklamak; örtmek.

Gizlenmek(*m*)Saklanmak örtünmek.

Gizli (*s*) Saklı, örtülü,gizli kapaklı.

Gizlice(*zr*)Hafice,gizliden

Gıcılamak (*m*)Kaşınmakla beraber yanmak; dişlerini gıcırdatarak çıkışmak.

Gıcır (*i*) Çiğnenen sakıza konulan dişbudak ağacının zamkı. *Gıcır* Gıcırtı. (ses). *Gıcır gıcır*Yepyeni.

Gıcıdamak (*m*) Gıcır gıcır ötmek.

Gıcırdatmak(*m*Gıcır gıcır öttürmek.

Gıcık (*i*) Boğazda kaşınmakla beraber yanma.

Gıcıklamak(*m*)Boğaz kaşınmakla beraber yanmak; gıdıklamak.

Gıcırtı (*i*) Gıcır gıcır ses çıkarma.

Gıda (*i*) Vücudu besliyen yiyecek içecek, azık *Fikrin gıdası* Okuma yazma.

Gıdak (*i*) Yumurtlıyan tavuğun bağrışı—*lamak*Gıtgıdak diye ses çıkarmak.

Gıdalandırmak(*m*)Beslemek.

Gıdalanmak (*m*) Beslenmek.

Gıdalı (*s*) Besleyici.

Gıdasız(*s*) Yiyip içmekten mahrum kalmış, gıda almamış.

Gıdık (*i*) İnsana dokunulunca elinde olmıyarak gülme.

Gıdıklamak (*m*) Vücuda dokunularak güldürmek.

Gıdıklanmak (*m*) Vücuduna dokunulunca elinde olmıyarak gülmek.

Gılâf (*i*) B. **Kılıf.**

Gıllügış (*şşi*) Gizli düşmanlık, kin; hile.

Gına (*i*) Bıkkınlık.

Gıpta (*i*) Birinde gördüğü iyi bir hali kendisi için de istemek.

Gıptalanmak(*m*)Gıpta et.

Gırgır (*i*) Usandırıcı vızıltı; kavga, niza.

Gırıldamak(*m*)Karın gurgur et., gurlamak.

Gırıltı(*i*) Karında gurgur sesi.

Gırizî (*s*) Tabiî, vücutta hâsıl olan (gırızî hararet).

Gırlamak (*m*) Karın gargur et., gırıldamak.

Gırlı, Gırlıkaç (*s*) Rahat durmıyan, kavgacı.

Gırt(*i*)Boğazdan çıkan kaba ses. — *et.* Gırt diye ses çıkarmak.

Gırtlak(*i*) Akciğerden boğaza kadar uzanan boru, hançere.

Gışa(*i*)Örtü, zar; ince zar.

Gıyaben (*zr*) Müddeaaleyh mahkemeye gelmeden (görülen muhakeme).

Gıyap (*i*) Hazır olmama; müddeaaleyhin mahkemede hazır bulunmaması.

Gıybet (*ti "i„*) Birinin arkasından fena sözler söylemek.

Gliserin (*i*) Doktorlukta, san'atte kullanılır yumşatıcı kalın bir sulu madde.

Glükoz (*i*) Kuru üzüm v.s. meyvalardan çıkarılan şeker; şekerhastalığına tutulanların idrarındaki az şeker.

Glüten (*i*) Buğday v.s. unlarında bulunan besleyici madde.

Gocuk (*i*) Kalınkürklü aba palto, kürklü kaput.

Gol (*i*) Futbol oyununda

topu kaleye sokmak ki sayı yapar.

Gomalaka (*i*) Mühürmumu yapmakta kullanılan birnevi iyi cins ve ince tutkal.

Gomalâstik (*i*)Kurşunkalem ve mürekkep yazılarını bozmağa yarıyan lâstik.

Gomba(*i*)Hasır, lif, halat.

Gonce, konca(*i*) Açılmamış veya henüz açılmış çiçek.

Goril (*i*) Afrikada bulunan en büyük maymun.

Göbek (*i*) İnsan ve hayvanlardan çoğunun karınlarının ortasındaki çukurumsu yer;orta;zürriyet,batın.

Göbeklenmek (*m*) Göbek yapmak, fazla şişmanlıktan karın şişmek; göbek bağlamak.

Göbekli (*s*) Karnı şişmiş; göbek bağlamış.

Göbektaşı (*i*) Hamamın ortasında mermerdöşeli yüksek yer ki bazı adamlar üzerinde yatarlar.

Göbel (*s*) Bacaksız çocuk.

Göbeler(*i*)Küçük ve genç zağar.

Göç(*i*) Taşınma,hanenakli, biryerden başka yere gitme.

Göçebe (*s*) Hiçbir yeri, yurdu olmıyan, çadırda yatan, kalkan, bedevî.

Göçer (*s*) Biryerde durmıyan, göçen; dolaşıcı, seyyar.

Göçken (*s*) Tavşanyavrusu;benekli tavşan; kırsansarı.

Göçmek(*m*)Göç et., başka yere taşınmak, hicret et.; ölmek.

Göçünmek (*m*) Ölmek, vefat etmek.

Göçürmek(*m*) Yer değiştirmek;kakıp toprağa sokmak; batırmak;yutmak.

Göğümtül(*s*)Mavice, mavimtırak.

Göğüs (*i*) Bedenin gerdanla bel arasındaki kısmı, sadır; at v.s.hayvanarın gerdanı ile önayaklarının yukarısı arasındaki önkısımları; geminin önü, cephesi. —*lü* Göğsügeniş.

Göğüsilleti (*ni"i„*) Nefesdarlığı, zıykısadır (tık nefes).

Göğüslemek (*m*) Göğsü dayamak, göğüsle karşılamak; karşıdurmak.

Göğüslük (*i*) Önlük;talimde göğsü muhafaza için geçirilen meşin pusat, atın göğsüne takılan rahtı.

Göğüstahtası (*i*) Göğsün yukarı kısmı.

Gök (*kü*) Yıldızların bulunduğu nihayetsiz boşluk, felek, asüman; mavi, açıklâcivert.—*çe* Mavimsi.

Gökçek (*s*) Güzel, şirin.

Gökçesöğüt(*i*) Söğütağacının birnev'i.

Gökçül (*s*) Beyazbenekli mavi; maviyeçalar çilrenginde.

Gökremek (*m*) Gökrengini almak; morarmak, berelenmek; yeşermek.

Göl (*i*) Büyük durgun su; suyuçok yer, subasan yer.

Göle (*i*) Sulak yerlerde hâsıl olan tatarcık gibi sivrisinek.

Gölge (*i*) Karanlıkça hal, saye; koruma, himaye.

Gölgelendirmek (*m*)Gölge et.; yazıya ve resme gölge vermek.

Gölgelik (*i*) Gölge altı, gölge bulunan yer, serin yer.

Gölotu (*i*) Sarınilüfer.

Gömlek (*i*) Ten üzerine giyilen çamaşır. —*çi* Gömlek yapan ve satan.

Gömme (*s*) Gömülmüş. (kazan v.s).

Gömmek (*m*) Toprağın v.s. birşeyin içine sokmak; yerin içine saklamak; ölüyü mezara komak, defnetmek.

Gömüldürük (*i*) Boyunduruklara sokulan yarım halka şeklindeki ağaç; boncuk ve çıngırak tasması.

Gömülmek (*m*) Gömmek mastarının meçhulü.

Gömülü (*s*) Gömülmüş, defnedilmiş; toprakaltına saklı.

Gön (*i*) Hernevi sahtiyan, meşin.

Göndermek(*m*)Yollamak.

Göndertmek (*m*) Yollatmak.

Gönderilmek (*m*) Yollanmak.

Gönderiş (*i*) Gönderme, yollayış.

Gönül (*i*) Yürek; istek, arzu; sevgi;kibir, gurur.

Gönülaçıklığı (*nı "i„*) Ferahlanma, inşirah.

Gönüldarlığı (*i*) Sıkıntı; cansıkıntısı;kaygı, keder.

Gönüllü (*s*) Kendi isteği ile,arzusu ile;kibirli;mecbur olmadığı halde asker yazılan (adam).

Gönülsüz (*s*) İstemiyerek, arzusuz; kibirsiz, alçakgönüllü.

Göre (*e*) Gibi, mucibince.

Görek (*i*) Görünüş,gösteriş.

Gördürmek (*i*) Göstermek; yaptırmak.

Görgü (*i*) Tecrübe. —*lü* Tecrübeli, işbilir. —*süz* Tecrübesiz, toy.

Görme (*m*) Görüş. (*s*) Gormüş.

Görmece (*s*)Görmek şartile; götürü.

Görmek (*m*) Göz vasıtasile tanımak, müşahede et.; akıl ile bulmak; rasgelmek; ziyaret et.; yapmak, ifa et.;uğramak (za-

rar v.s); tecrübe et.;gezmek;almak (terbiye v.s).

Görmemezlik (*i*) Görmez gibi olma, aldırmama.

Görmez (*i*)Görmiyen,kör.

Görenek (*i*) Âdet; görgü, tecrübe.

Görücü (*s*) Gören; kızarıyan (kadın).

Görülmek (*m*) Bakılmak; müşahede olunmak; icra olunmak, yapılmak.

Görüm (*i*) Görme, bakış, müşahede.

Görümce (*i*) Kocanın kızkardeşi.

Görümlük (*i*) Yüzgörümü hediyesi.

Görünmek (*m*) Kendini göstermek;zannolunmak; gözükmek.

Görünüş(*i*) Görünme;gösteriş.

Görünmez (*s*) Gözle görülemez; kayıpta.

Görüş (*i*) Görme, bulma; bakış; düşünme.

Görüşmek (*m*) Biribirini görmek, buluşmak,mülâkat et.; konuşmak; söyleşmek, müzakere et.;bir erkekle kadın sevişmek.

Görüşülmek(*m*) Konuşulmak,mülâkat edilmek;müzakere etmek.

Görüştürmek (*m*) Konuşturmak; müzakere ettirmek;bir erkeği bir kadınla tanıştırmak.

Gösterilmek(*m*)Vasıta ile göstermek.

Gösteriş (*i*) Görünüş;kendini satış; yakışık, yosmalık. —*li* Yakışıklı,yosma; satışlı.—*siz* Yakışıksız, satışsız.

Göstermek (*m*) Gördürmek; öğretmek; çıkarmak (kız) kendini satmak;bildirmek;ispat et;anlatmak; saklamamak.

Göstertmek(*m*) Vasıta ile göstermek; gösterilmesine müsaade etmek.

Göt (*tü"i„*) Kıç, makat,dip alt, arka; cesaret. —*lük* Eyer ve palanın arkalarına kaplanan meşin.

Götün götün (*zr*)Gerisingeri.

Götürmek(*m*)Alıp gitmek; sürüklemek; kaldırmak, tahammül etmek.

Götürtmek (*m*) Başkası vasıtasile götürmek.

Götürü (*s*) Toptan (—*pazar*).

Götürülmek (*m*) Kaldırılmak; tahammül olunmak.

Gövde (*i*) Vücut, beden, cüsse; vücudun karın, göğüs ve omuzlardan ibaret olan kısmı; ağacın dal ve budaklardan maada olan kısmı,kütük. —*li* İrivücutlu, cüsseli.

Göya, gûya (*zr*) Sanki, ...imiş gibi,sözde, zannedilir ki.

Göymek (*m*) Yakmak, alazlatmak;'ateşte kararmak.

Göynük(*i*) Ufak süt kabı; kıldan yoğurttorbası; arpatorbası.

Göyünmek (*m*) Yanmak, alazlanmak; (meyva) olmak, yetişmek.

Göz (*i*) İnsan ve hayvanda görmek aleti; kaynak, pınar; delik; çekmecebölüğü; terazikefesi; nazar. *Gözgöz.* Delik delik.

Gözbağı (*i*) Büğü, sihir, afsun.—*cı* Büğücü, sihirbaz. —*cılık* Büğücülük, sihirbazlık.

Gözbebeği (*i*) Gözün asıl gören kısmı;pek sevgili.

Gözboncuğu(*i*) Mavi nazarboncuğu.

Gözcü (*i*) Nöbetçi; bekçi; karakol; hafiye.

Gözdağı (*n«i»*) Korku. — *vermek.*

Gözde (*s*) Sevgili, tevecküh kazanmış.

Gözeme (*s*) İpekle iki kat işlenmiş.

Gözer (*i*) Harmankalburu.

Gözetilmek (*m*) Korunmak; bakılmak; beslenmek; tutulmak.

Gözetmek } (*m*) Koru-
Gözetlemek } mak; bakmak; beslemek; tutmak.

Gözettirmek (*m*) Korutmak.

Gözevi (*i*) Gözçukuru.

Gözgöre(*zr*)Açıktanaçığa.

Gözhapsi (*ni"i„*) Nezaret altında bulundurma.

Gözkararmak (*m*) Başı dönmek; hiddetten ne yapacağını bilmemek.

Gözkararı (*nı"i„*) Tahmin,tahminî hesap (— ile ölçmek).

Gözkapağı (*nı"i„*) Gözü örten kapak.

Gözkıpmak(*m*)Göz yummak, kapamak; görmemezliğe gelmek.

Gözkuyruğu (*i*) Gözün kulak tarafındaki ucu.

Gözleme (*i*) Gözle dikkat ederek bekleme; birnevi hamurtatlısı.

Gözlemek (*m*) Arzu ile beklemek.

Gözlük(*i*) Uzağı ve yakını iyi, parlak gösteren camlı alet.

Gözpınarı (*i*) Gözün burun tarafındaki ucu.

Göztaşı (*nı"i„*) Kibritiyeti nühas.

Gözüaçık (*s*) Uyanık; işinibilir.

Gözüardında(*s*) İstediğini elde etmeden ölmüş.

Gözükara (*s*) Hiçbir şeyden yılmıyan.

Gözükapalı(*s*)Tecrübesiz.

Gözükmek(*m*)Görünmek; gözeçarpmak; birinden kaçmamak.

Gözüpek (*s*) Cesur.

Gözütok(*s*) Açgözlü olmıyan,kanaatkâr,tokgözlü.

Gözyaşı (*i*)Gözden dökülen su, yaş. —*dökmek* Ağlamak.

Grafit (*i*) Kurşunkalem yapılan maden.

Grafofon (*i*) Gramofonun mükemmelleşmişi.

Gram(*i*) Kilonun bindebiri, bir dirhemden iki buçuk defa küçük ağırlık.

Gramofon (*i*) Plâklar vasıtasile kendikendine havalar çalan musiki makinesi.

Grandi(*i*)Geminin ortadireği.

Granit (*i*) Mika v. s. den yapılmış sert bir taş.

Grev (*i*) Arzularını kabul ettirmek üzere hepbirden işleri bırakma. —*ci* Grev ilân eden ameleden herbiri.

Grup (*pu «s»*) Toplu, birarada toplanmış.

Gudde (*i*) Boyun, kasık gibi yerlerde bulunan yumru, bez.

Gudruf (*i*) Kıkırdak. —*î* Kıkırdaklı, kıkırdak kabilinden olan.

Gufran (*i*)Allahın affi,rahmet.

Guguk (*i*) Mayıs ayında bu sesle öten kuş; bir adamla alay için kullanılır: (Guguk!şuna bak!—*lu saat* Tahtadan gugukkuşu gibi bir kuşu olup çaldıkça öten saat.

Gulâm(*i*)Oğlan, erkek çocuk; köle.

Gulfe (*i*) Sünnetdersi.

Gulgule (*i*) Gürültü; testi v.s. den su doldururken çıkan ses.

Gumena(*i*)Zincir kullanılmadan evvel gemidemirinin bağlandığı halat; 120 kulaçlık uzunluköl̇çüsü.

Gunne (*i*) Burundan çıkarılarak telâffuz olunan ses. —*li* Burundan telâffuzlu.

Gurama (*s*) Alacaklılar. *Taksimi gurama* Borçlunun mallarını alacaklılar arasında payetme.

Gurbet (*i*) Kendi yurdun-

dan başka memlekete gitme, göçme; gariplik.

Gureba (*i*) Gurbette bulunanlar,yabancılar, kimsesizler. (*--hastanesi*).

Gur gur (*i*) Karıngurlaması.

Gurk(*ku"s„*) Kuluçka olup kabarmış ve kızarmış tavuk, hindi v.s.

Gurre (*i*) Parlaklık; sabahın ilkışığı; kamerî ayın ilkgünü.

Guruldamak(*m*) Karın ve barsaklar gurultu etmek.

Gurup(*i*)Güneşin batması.

Gurur (*i*) Kurulma, mağrurluk, kibir. —*lu* Kibirli, mağrur, azametli.

Gururlanmak (*m*) Kurulmak, kibirlenmek, övünmek.

Gurultu (*i*) Karın ve barsakların çıkardıkları gur gur sesi.

Gusül (*slü«i»*)Din usulünce yıkanma.

Gûna (*i*) Türlü, nevi. *Gûnagûn* Türlü türlü, nevi nevi, enva.

Gûya B. **Göya**.

Gübre (*i*) Tarla v. s. ye atılan hayvantersi, pisliği, eski fışkı.

Gübrelemek (*m*) Gübre atmak.

Gübrelenmek (*m*) Gübre verilmek.

Güce (*i*) Kaynatılmamış bulgur;dövülmüş buğday.

Gücen (*i*) Arkası yeşil ve karnı beyaz bir kuş.

Güceniklik (*i*) Dargınlık.

Gücenmek (*m*) Darılmak, hatırı kırılmak.

Gücendirmek (*m*) Darıltmak, hatır kırmak.

Gücü (*i*) Karakış; beztezgâhındaki iplikten tarak.

Gücük (*s*) Zayıf, kuvvetsiz, gevşek.

Güç (*i*) Kuvvet, zor, cebir; zorluk; dargınlık; iş, meşguliyet. (*s*) Zor,zah-

metli, müşkül, çetin.
Güçle (*i*) Kargabüken.
Güçlendirmek (*m*) Zorlaştırmak.
Güçlenmek, Güçleşmek (*m*) Zorlaşmak.
Güçleştirmek (*m*) Zorlaştırmak.
Güçlü (*s*) Kuvvetli, kavi.
Güçlük(*i*)Zorluk, zahmet.
Güçsümek (*m*) Zorluk çıkarmak.
Güçsünmek (*m*) Zorlaşmak.
Güçsüz (*s*) Kuvvetsiz,zayıf.
Güden (*i*) Körbarsak.
Güderi (*i*) Geyikderisinde meşin.
Güdük (*s*) Kuyruksuz; ufak.—*kalmak* Ufak kalmak, büyümemek.
Güfte (*i*) Bir şarkının, bir türkünün v.s. nin sözü.
Güftügû (*i*) Dedikodu.
Güğeri (*i*) Yeşil meyva, sebze.
Güğül (*i*) Delik ipekkozası, kukulya.
Güğüm,güüm (*i*) Bakırdan veya tenekeden uzunkulplu su, süt v.s. kabı.
Güher (*i*) B. **Gevher.**
Güherçile (*i*) Barut yapmağa yarıyan külçe halinde bir maden, natron.
Gül (*i*) Rengi ve kokusu ile meşhur güzel çiçek.
Gülbank (*i*) Birağızdan okunan dua ve ahenk, nağme.
Gülbeşeker (*i*) Gülreçeli.
Gülçehreli (*s*) Alyanak, kırmızıçehreli, gülçehre.
Güldemeti (*ni«i»*) Güldestesi, güldeste.
Güldürmek (*m*) Gülmesine sebep ol.; sevindirmek; eğlendirmek.
Gülecek(*s*)Tuhaf, gülünç.
Güler (*s*) Daima gülen; halinden memnun. —*yüz* Güleryüzlü, şen, sevimli.
Güllâbi (*i*) Tımarhanede

delilere bakan.

Güllâç (*i*)Nişastadan yapılan gayet ince has yufka ki bunda güllâçtatlısı denilen pek hafif bir tatlı yapılır.

Gülle (*i*) Yuvarlak top; topmermisi, tane.

Gülmek (*m*) Dudakların açılması ile sesli ve sessiz sevinç bildirmek; sevinmek;eğlenmek; birisile alay et.

Gülmez (*s*) Çehresiz, suratsız, ters (adam).

Gülüm, gülüş (*i*) Gülme. *Gülüm* Sevgilim, azizim.

Gülümsemek (*m*) Güler gibi yapmak; tebessüm etmek.

Gülünç (*s*) Güldürücü;eğlenceli.

Gülüstan (*i*) Gülbahçesi.

Gülüşmek (*m*) Birlikte gülmek; şakalaşmak; biribirini güldürmek.

Gülzar (*i*) B. **Gülüstan.**

Güm(*i*)Kemiğe batmış et.

Gümeç (*i*) Arıpeteği.

Gümeçbalı (*i*) Erimiş bal.

Gümbür gümbür (*i*)Topsesi gibi pek gürültülü ses.

Gümbürdemek (*m*) Gürlemek, pek gürültülü bir ses çıkarmak.

Gümbürtü (*i*) Çok gürültülü, büyük ses.

Gümrük (*i*) Memlekete hariçten giren mallardan alınan vergi, resim; bu işlerle uğraşan resmî daire.

Gümrükçü(*i*)Gümrük memuru; gümrük tellâlı, kumusyoncusu.

Gümüren (*i*) Yabansoğanı.

Gümürdemek (*i*) Aslan v.s. iri hayvanlar gür ve korkunç sesle bağırmak.

Gümürtü (*i*) Aslan gibi büyük hayvanların bağırmaları.

Gümüş (*i*) Beyazrenkte,

oldukça kıymetli bir maden, sim. (*s*) Gümüşten yapılmış; gümüş gibi beyaz.

Gümüşbalığı (*i*) Gümüş gibi parlak,küçük ve etilezzetli bir balık.

Gümüşgöz (*s*) Paracanlı.

Gümüşlemek (*m*) Gümüş kaplamak, gümüş donatmak.

Gün(*i*) 24 Saatlik zaman; devir.

Günah (*i*) Din ahkâmınca cezeya müstahak iş.

Günahkâr (*s*) Günah işliyen; fahişe.

Günaşırı (*i*) Her iki gündebir.

Günbatısı (*i*)Güneşin battığı taraf, garp; garbişimalî rüzgârı.

Gündelik (*i*) İşçilerin birgünlük iş için aldıkları ücret, yevmiye. (*s*) Hergünlük.

Gündengüne (*zr*)Gittikçe.

Günder (*i*) Ucuna birşey takılan sırık, sopa;geminin kıçtarafında çekmeğe mahsus direk.

Gündoğrusu (*nu "i„*) }
Gündoğuşu (*nu «i»*) }
Güneşin doğduğu taraf, şark;şarkı cenubî rüzgârı.

Gündönümü(*i*) Dört mevsimin başları; bir adamın doğduğunun yılbaşısı.

Gündüz (*i*) Günün aydınlık kısmı.

Gündüzün (*zr*) Gündüzvakti.

Gündüzlü (*s*) Gündüze mahsus; geceli, geceyatısı olmıyan, haricî talebe, neharî.

Gündüzsefa (*i*) Gündüzleri açılır ve geceleri kapanır bir çiçek.

Güneş (*i*)Üzerinde yaşadığımız küreiarzı aydınlatan büyük yıldız, gün, şemis, afitap.

Güneşlenmek (*m*) Güne-

şin karşısında oturup ısınmak veya dinlenmek; güneşbanyosu yapmek.

Güneşletmek (*m*) Güneşte kurutmak,güneşe göstermek.

Güngörmez(*i*) Bircins tütün. (*s*) Karanlık.

Günkü (*s*) Birgüne mahsus, günlük.

Günlemek (*m*) Günü geçirmek; birgün durmak.

Günlük (*i*) Biryerin havasını temizlemek için kullanılan zamk.

Günlük (*s*) Güne mahsus, ogünkü.

Günübirlik (*zr*) Birgün içinde.

Günügününe(*zr*)Aynıgün, aradan gün geçirmeksizin.

Günülemek (*m*) Kıskanmak.

Günye (*i*) Mühendislerin; kalfaların v.s. nin kullandıkları köşeölçüsü.

Gür (*s*) Bol, çok; yüksek, kuvvetli. Gür gür (*zr*)Bol, bol; çok iyi bir halde.

Gürbüz (*s*) İyi beslenmiş, vücutlu; dinç, sağlam. — *lük* Dinçlik, sağlamlık.

Güreş,güleş (*i*) Pelilivanlık. —*çi* Pehlivan. —*mek* Güreş,güleş tutmak,pehlivanlık etmek.

Güreştirmek(*m*)Güleş ettirmek, pehlivanları, horozları, koçları v. s. yi vuruşturmak,tutuşturmak.

Gürgen (*i*)Cilâ tutan,odunu pek güzel yanan ve kayınağacına benziyen bir ağaç.

Gürleme(*i*) Gürültülü ses. *Gökgürlemesi.*

Gürlemek (*m*) Gürültü et.; gök dehşetli ses çıkarmak; birden ölmek.

Güruh(*i*)Takım kalabalık.

Gürük (*s*) Gurk, kuluçka.

Gürügsümek (*m*) Tavuk gurk olmak; kızmak, azmak.

Gürül gürül(*zr*)Bolluk ve şamata ile akan şeyi bildirir.

Gürüldemek (*m*) Gürültü et., büyük bir ses çıkarmak; ulumak, hayvan büyük sesle bağırmak.

Gürültü (*i*) Büyük ses,patırdı, şamata; kavga.

Gürültücü (*s*)Ortalığı gürültüye veren, patırdıcı.

Gürültülü (*s*) Patırdılı;kalabalık.

Gürz (*i*) Ağır topuz.

Gütaperka (*i*) Kavuçuğa benzer sert ve yapışkan maddedir ki Somatra adasındaki büyük ağaçlardan çıkarılır.

Gütmek (*m*) Öne katıp sürmek; aldatmak; saklamak, korumak.

Güve (*i*)Kumaşları, kürkleri yiyen bir böcek.

Güveç (*i*) Yemek pişirmek için topraktan tencere.

Güveniş (*i*) Güvenme.

Güvenilmek / **Güvenmek** (*m*) Dayanmak, itimat et.; mağrur olmak; göze kestirmek.

Güvercin (*i*) Güzelliğile meşhur ve eti lezzetli olan bir kuş.

Güvercinbudu(*i*) Birnevi yumurtalı köfte.

Güvercingerdanı (*nı"i„*) Böcekkabuğu rengine yakın bir renk.

Güvercinlik (*i*) Güvercinkümesi; piyade kayığının arkasındaki küçük dolap; kule şeklinde istihkâm.

Güvercinotu (*nu"i„*) Mineçiçeği.

Güverte (*i*)Gemilerin üstkatı.

Güvey (*i*) Evlenmeküzere bulunan veya yeni evlenen erkek, damat.

Güveyk (*i*) Hindiba.

Güveylik (*i*) Damatlık.(*s*) Güvey olana mahsus.

Güvez(*s*)Koyu ve az moraçalar kırmızı.

Güz (*i*) Sonbahar.

Güz (*i*) Kemiğin yumşağı, kıkırdak.

Güzel (*s*) Hoş, zarif; sevgili, aziz. (*zr*) Peki, olur!

Güzelhatun (*i*) Kankurutanotu.

Güzellik (*i*) Hoşluk, letafet; yavaşlık; tatlılık; iyilik.

Güzellenmek (*m*) Güzel ol., güzellik peyda et.

Güzelleşmek (*m*) İyileşmek.

Güzide (*s*) Seçilmiş, birşeyin en iyi kısmı.

Güzeran olmak (*m*) Geçmek.

Güzergâh (*i*) Geçilecek yer, geçit.

Güzeşte (*i*) Faiz. (*s*)Geçmiş.

Güzün(*zr*)Sonbahar mevsiminde.

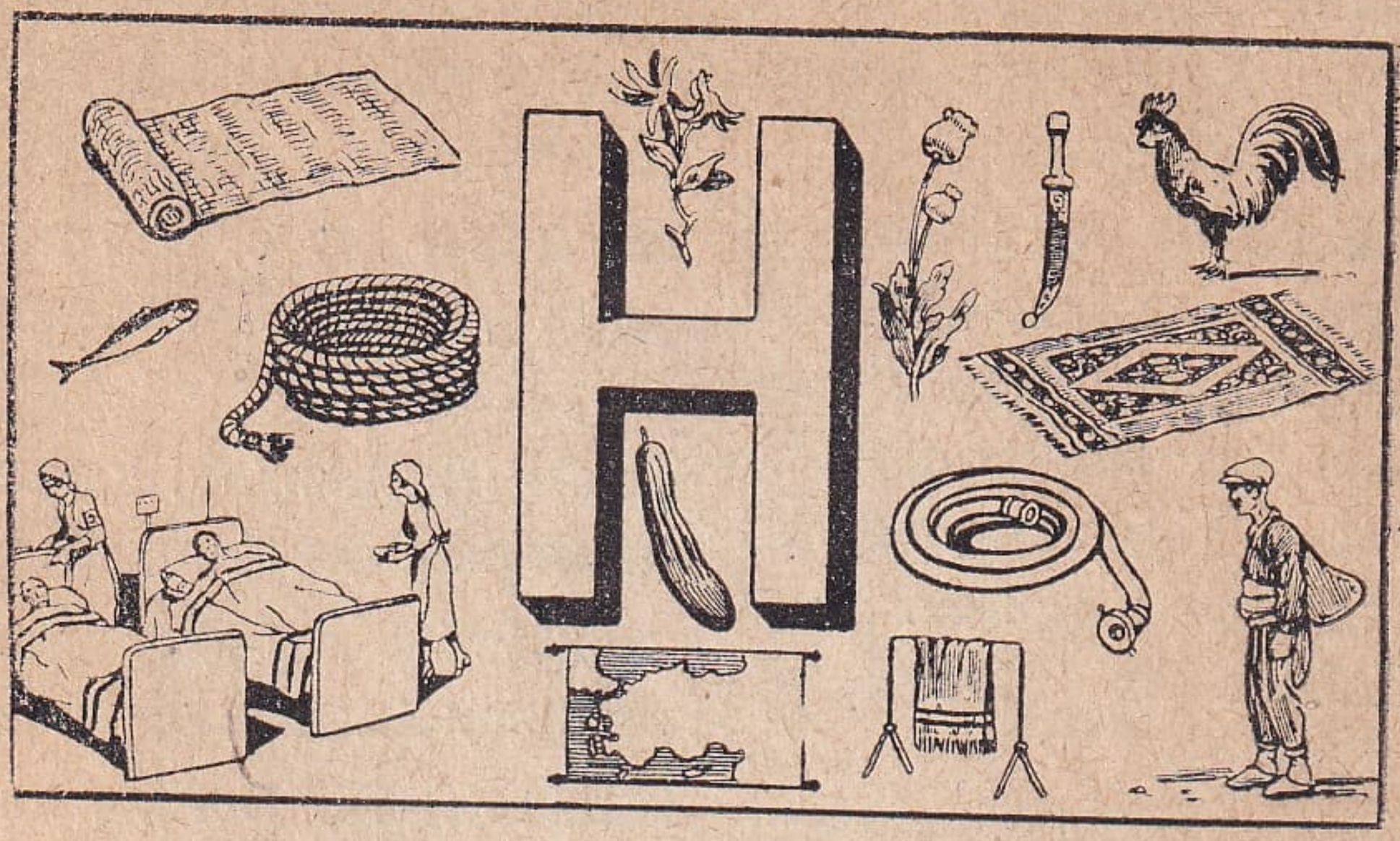

H

(*i*) Türk alfabesinin dokuzuncu harfi; dokuz.

Ha (*e*) Tenbih, ihtar,hayret, sual, işaret, tasdik ve tacil gibi manalar bildirir. "Artık yapma ha! Ne akıllı çocuk! öyle mi ha? Aradığınız ev ha şurada! Yazar mısın ha? ha!yürüyünüz„.

Ha (*i*) İkisibir, aralaraında: fark yok, gerek: (ha veli baba, ha baba veli).

Habaset (*i*) Kötülük.

Habazan (*s*) Çok yiyenler,oburlar (*Habazan güruhundan, oburlar takımından*); ekmekçi esnafı.

Habbe (*i*) Tane, bir tane.

Haber (*i*) Salık, malûmat; bilgi, vukuf. (— vermek; haberi yok).

Haberdar (*s*) Haberi ve malûmatı olan.

Haberleşmek (*m*) Biribirine haber göndermek, mektuplaşmak.

Habeş (*i*) Afrikanın şarkında müstakil küçük bir memleket (*s*) bu memleket ahalisinden olan; beyaz ile siyah arasında koyuesmerrenginde.

Habire (*zr*) Daima, birdüziye.

Habis(*s*)Kötü,fena(adam).

Haptetmek (*m*) Mubahasede susturmak.

Hacalet (*ti«i»*) Utanma; mahcubiyet.

Hacamat (*ti"i„*) Eski usul üzere kanalma.

Haccetmek (*m*) Mekkeye gidip Kâbeyi ziyaret ve tavaf et., hacı olmak.

Hacet (*i*) Lüzum, ihtiyat.

Hacı (*i*) Mekkeye gidip Kâbeyi ziyaret ve tavaf eden adam.

Hacıotu(*i*)Kankurutan(ot).

Hacıbaba (*s*) Hacı olmuş: ihtiyar; (Hacı baba işi).

Hacılaryolu (*nu"i„*) Eleğimsağma.

Hacim (*i*) Bir cismin tuttuğu yer (he), bir cismin büyüklüğü.

Hacir(*i*)Birkimseyi kanun marifetile kendi mallarını, mülklerini istediği gibi kullanmaktan menetmek.

Haciz (*i*) Bir borcun veya bir hakkın tahsil olunması için İcra Dairesi marifetile borçlunun malına, mülküne el konulması.

Hâciz (*s*) Haczeden, birinin malına, mülküne haciz koyan, onları artırma usulü ile İcra marifetile sattırıp alacağını alan.

Hacmen (*zr*) Büyüklükçe.

Haç (*cce"i„*) Kurbanbayramında Mekkeye gidip usulü dairesinde Kâbeyi ziyaret ve tavaf etmek.

Haç (*i*) Istavroz, çelipa, çarmık, salip.
Haçlamak (*m*) Çarmıka germek, haça çıkarmak.
Haçvari (*s*) Haçşeklinde, iki amudun biribirini kestiği şekilde.
Hâd(*s*) Keskin, sivri, şiddetli (hastalık) gergin (siyaset).
Had (*dd"i„*) Derece; değer; sınır. Hadsiz hesapsız; derecesiz, sonsuz.
Hadde (*i*) Erimiş madeni tel yapmağa mahsus delikli lâvha şeklinde alet.
Hâdde(*i*) Doksan dereceden küçük olan zaviye(hn)
Hademe (*i*) Hizmetçiler; resmî dairelerde odacı, kavas v.s.
Hadi, haydi (*e*) Emir ve tenbih bildirir: (hadi gidiniz! haydi derse!); tasdik bildirir: (haydi senin dediğin olsun!). *Hadi hadi Haydi haydi* Ferah ferah, vızır vızır.
Hadim(*i*)Hizmetçi, hizmet eden, hizmeti olan.
Hadis (*i*) Peygamberimizin kıymetli sözü.
Hâdis(*s*) Yeni çıkan, sonradan çıkarılan; yeni.
Hâdise(*i*)Küçük bir vak'a, hal; yenidenyeniye çıkarılan iş.
Hadım (*i*) Tenasül aleti kesik adam, enenmiş adam, tavaşi.
Hadımağası (*i*) Eskiden saraylarda ve konaklarda hizmet eden enenmiş siyah adam.
Hadımetmek(*m*)İnsan ve hayvanların tenasül aletlerini kesmek,enenmek.
Hafakan (*i*) Yürekoynaması, çarpması.
Hafi (*s*) Hizli, saklı.
Hafif (*s*) Ağır olmıyan; ciddî olmıyan;kolay,zahmetiaz (iş).
Hafit(*i*) Torun,evlâdın evlâdı.

Hafiye (*i*) Gizli tahkikat yapan polis memuru, taharri memuru;gizli haberler veren adam.

Hafiyyen(*zr*) Gizlice,gizli olarak.

Hafız (*s*) Saklıyan, koruyan.(*i*) Kuranı Kerimi ezber okuyan zat.

Hafıza(*i*)Ezberleyip unutmamak kuvveti, hassası.

Hafriyat(*tı "i„*) Yeri kazma ameliyatı.

Hafta (*i*) Yedigünlük zaman.

Haftabaşı (*i*)Haftanın ilk günü.

Haftalık (*s*) Haftada bir olan. (*i*) Hafta hesabı ile verilen ücret. — *lı* Haftalık ücretle çalışan (işçi).

Hah! (*n*) İşte, tamam!

Haham (*i*) Musevîlerin ruhanîsi. — *başı* (*nı*) Musevîlerde ruhanî reis.

Hahamane (*i*) Hahamların bulunduğu daire,sinagok.

Hahiş (*i*) İstek, dilek,arzu.

Hail (*s*) İki şey arasına giren, engel.

Haile (*i*) Facıa ile biten tiyatro piyesi.

Hain (*s*)Hıyanet eden,iyiliğe karşı kötülük eden, kötü, gaddar.—*lik* İyiliğe karşı kötülük,hıyanet,gaddarlık, fenalık.

Hainleşmek (*m*)Hain olmak, kötüleşmek.

Hak(*«kki»i*)Kazıma,oyma; bir yazıyı kalemtraşla bozma.

Hak (*kkı«i»*) Allah, Tanrı; doğruluk; hakkaniyet, insaf; alacak; ücret; pay, hisse.(*s*)Doğru;birine karşı(hakkında).

Hâk (*i*) Toprak; mezar.

Hakan (*i*) Büyük padişah.

Hakaret(*ti"i„*)Aşağılama, namusa ve haysiyete dokunma; tahkir.

Hakbin(*s*)Doğruyu gören, haklıyı haksızdan ayıran.

Hakem (*i*)İki tarafın arasındaki ihtilâfı ortadan kaldırmak için rızaları ile tayin ettikleri hâkim.

Haketmek (*m*) Kazımak, oymak;yazıyı kalemtraşla bozmak.

Hakeza (*zr*) Busuretle, böylece;gene, kezalik.

Hakgû(*s*) Doğru söyliyen, hakkı, hakkaniyeti söyliyen.

Hakî(*s*) Topraktan(insan); toprakrenginde.

Hakikat (*i*) Doğru olan, asıl, gerçek; sadakat vefadarlık; (*zr*) Doğrusu.

Hakikaten (*zr*) Doğrusu, gerçekten,filvaki,filhakika.

Hakikatli (*s*) Sadık,sadakatli, vefadar.

Hakikatsiz(*s*) Sadakatsiz, vefasız.

Hakikî(*s*) Doğru, sahi;hakikatli, sadık; asıl manasile, mecazî olmıyan (kelimenin hakikî manası).

Hâkim (*i*)Hükmedici,mahkeme reis ve azası,davaya bakan(zat);emreden,âmir, galip; hükmeden;bir şehrin en büyük memuru.

Hakim(*s,i*) Fevkalâde aklı ve güzel huyu ile meşhur zat, filozol; felsefe mütehassısı.

Hakimane (*s*) Hakimce, feylesofça, filozof gibi.

Hakimiyet (*i*) Hâkimlik, âmirlik; bir devletin hükmü, tesiri; nüfuzu.

Hakir (*s*) Alçak, deni, hor.

Hakkâk (*i*) Mühür v.s. kazan san'atkâr.

Hakkaniyet (*i*) Doğruluk, insaf, adalet. —*li* Doğru, adaletli, insaflı. —*siz* Adaletsiz, haksız, insafsız.

Hakketmek (*m*) Hakkazanmak; bitirmek.

Hakkında (*zr*) Dair, müteallik.

Haklamak (*m*) Hakkın-

dan gelmek, yenmek; bitirmek.

Haklaşmak (*m*) Biribirinin hakkını vermek; helâllaşmak.

Hâki (*s*) Hikâye eden, nakleden; [*resmî evrakta*] "bildiren„ manasındadır.

Haklı (*s*) Hakkı olan;hakkazanan; doğru; alacaklı.

Hakperest (*ti"s„*) Yalnız Allahatapan; doğruluktan ayrılmıyan.

Haksız (*s*) Doğru olmıyan; çürük (dava); Haklı olmıyan,adalet icra etmiyen; doğru olmıyarak, bigayrihakkın.

Haksızlık (*i*) İğrilik, doğru olmayış, adaletsizlik, insafsızlık.

Hakşinas (*s*) Doğruyu tanıyan,hakbilici.—*lık*Doğruyu tanıma, hakbilgisi.

Hal (*i*)Oluş, bulunuş,keyfiyet; şimdiki zaman,(*gr*) şimdiki zamanı gösterir fiil:(geliyor,yapıyor gibi); takat, kudret, mecal, sıkıntı; dert, keder.

Hal (*lli "i„*) Çözme, düğümü sökme; karar altına alma;zor bir işi, bir meseleyi neticelendirme, bulma; etraflıca izah etme; bir cismin kimya kaidesince terkibini bozma, eritme.

Hal (*li"i„*) Üstüörtülü meyva ve sebzepazarı.

Hâlâ (*zr*)Şimdi, el'an;daha, henüz, şimdiye kadar.

Hala (*i*) Baba kızkardeşi, çiçe.

Halâ (*i*) Ayakyolu, aptesane.

Halâ (*i*) Boşluk, tenhalık; havası boşaltılmış yer.

Halâs (*i*) Kurtuluş, kurtulma. —*et.* Kurtarmak. —*ol.*,—*bulmak*Kurtulmak.

Halâskâr (*s*) Kurtarıcı.

Halat (*i*) Kalın ip,gemi ipi.

Halâvet (*ti"i„*) Tatlılık. —*li* Tatlı. —*siz* Tatsız.

Halayık (*i*) Hizmetçi kadın, satınalınan hizmetçi kız, karı, cariye.

Halbuki (*e*) Şukadar var ki, öyle iken.

Haldaş (*s*) Bir halde olan, hal arkadaşı.

Hale (*i*) Bazan ay etrafında görülen parlak daire, ayağılı.

Halecan (*i*) Yürekçarpıntısı.

Halef (*i*) Sonradan gelen;birinin yerine geçen; zürriyet, nesil.

Halel (*i*) Bozukluk. —*vermek*, —*gelmek* Bozulmak (dostluk).

Halen (*zr*) Şimdiki halde.

Halet (*ti"i„*)Hal, keyfiyet.

Haletmek (*m*)Tahttan indirmek.

Halhal (*i*) Şark ve hususile arap kadınlarının ayaklarına taktıkları bilezik.

Hâli (*s*)Boş yer; sahipsiz, işsiz.

Hali (*l'i*) Hükümdarları tahttan indirme.

Halı (*i*)Yünden ve saireden ekseriya bir modele göre yapılan odakilimi.

Haliç (*i*) Koy; uzun körfez.

Halife (*i*) Bazı islâm hükümdarlarına verilen unvan; eski Babıali kalemlerinde kâtip.

Halik (*kı"s„*) Yaratan, yaratıcı (Allah), yoktan vareden.

Halile (*i*) Zevce, refika.

Halim (*s*) Tabiatiyavaş, yumşaktabiatli.

Halis (*s*) Saf, temiz; hilesiz, karışık olmıyan.

Halisane (*s*) Doğruca;samimî.

Halita (*i*) İki şeyin karıştırılmasından hâsıl olan madde.

Halk (*i*) Umum ahali.

Halka(*i*) Ortasıboş ipten, tahtadan, madenden ufak daire; kangal.

Hallaç (*i*) Pamukatan san'atkâr.

Hallenmek (*m*) Hali değişmek; şöyle böyle geçinmek.

Halleşmek (*m*) Dertleşmek; hasbıhal et.

Halletmek(*m*) B. **Hal.**

Hallıca (*s*) Hal ve vakti oldukça yerinde.

Halme (*i*) Memebaşı.

Halt(*tı"i„*)Karıştırma; münasebetsiz söz söyleme, hezeyan.

Haltetmek (*m*) Karıştırmak; münasebetsiz söz söylemek, hezeyan et.

Halûk(*i*) (*ku"s„*) İyihuylu, herkesle hoşgeçinen.

Halvet (*ti«i»*) Yalnız kalma, tenhalık; tenha oda; hamamda hususî kurna.

Ham (*s*) Olmamış (meyva); pişmemiş (et). Tecrübesiz; işlenmemiş(toprak);münasebetsiz (teklif).

Hamail (*i*) Çaprazlama bağlama; muska, tılsım. —*î* Çapraz, çaprazlama.

Hamakat (*i*) Ahmaklık.

Hamal (*i*) Daima yük taşıyan; kaba (adam).

Hamaliye (*i*) Hamallık.

Hamam(*i*) Yıkanacak yer, —*cı* Hamam sahibi, hamam işletici; hamama gitmek mecburitinde bulunan.

Hamarat (*tı"s„*) Çalışkan; becerekli.—*lık* Çalışkanlık; beceriklilik.

Hamaset (*ti"i„*) Kahramanlık.

Hamasiyat (*tı«i»*) Kahramanlıktan bahseden nazımlar (— devri).

Hamdetmek (*m*) Allaha şükretmek.

Hamel (*i*) On iki burçtan

kuzuya benziyan biri.
Hamhalat (*m*) Biçimsiz.
Hamhum (*i*) Geveleme.
Hami (*s*) Koruyucu, sahip çıkan.
Hâmil (*s*) Taşıyan, getiren(senet,mektup v.s.için).
Hamile (*s*) Gebe (kadın).
Hamilen (*zr*) Taşıyarak, üstünde olduğu halde; götürerek.
Haminne (*i*) Anneanne, babaanne, hanımnine.
Hamir (*mri«i»*) Şarap.
Hamiş (*i*) Kitap v.s. kenarlarındaki, yazılar, haşiye, derkenar; mektupların altına yazılan ilâve, zeyl.
Hamiyet(*ti«i»*)Milleti,yurdu, insanlığı sevme.
Hamız (*s*) Ekşi (*kim.*asit).
Hamıziyet (*i*) Ekşilik; bir cismin hamız olması.
Hamlaşmak (*m*) Hamlamağa başlamak.
Hamle(*i*)Saldırma, hücum.
Hamletmek (*m*) Yükletmek,üzerine kondurmak.
Hamlık (*i*) Çiğlik; meyvanın olmaması; tecrübesizlik; münasebetsizlik.
Hampa, hempa (*i*) Fenalık arkadaşı, kafadar.
Hamsi (*i*) Karadenizde çok çıkan küçük bir balık.
Hamsin (*s*) Elli; kışın son elli günü.
Hamt(*i*)Şükür, sena.*Hamdolsun*, Allaha şükürler olsun.
Hamule(*i*)Gemi yükü,yük.
Hamur(*i*) Maya; asıl, tıynet; iyi pişmemiş (ekmek v.s.).
Hamursuz(*i*) Mayasız ekmek; musevîlerin ilkbaharda gelen bayramları.
Hamut (*i*) Koşumhalkası.
Han (*i*) Emîr, hâkim, hükümdar; şark memleketlerinin bazısında paşa, prens unvanı.
Han (*i*) Otel; apartıman.

Hançer (*i*) İğri ve ucusivri kama.
Hançere (*i*) Gırtlakbaşı.
Hande (*i*) Gülme, gülüşi.
Hane (*i*) Ev; çizgilerle ayrılmış kısım; rakamların sağdan sola derecesi.
Hanedan (*i*) Büyük aile, sülâle; kapısıaçık adam. —*lık* Asalet.
Haneharap (*s*) Perişan; sefil.
Hanende(*s*) Ücretle şarkı söyliyen.
Hangar (*i*) Büyük ambar, tayyare barakası; garaj.
Hangi (*s*) Birden ziyade şeylerden birini sormak için kullanılır.
Hanım (*i*) Kadınlara mahsus hürmet unvanı (Hanımefendi).
Hanımeli(*ni"i„*) Güzelkokan bir çiçek.
Hanis (*i*)Yeminini bozan.
Hantal (*s*) Kaba,biçimsiz, bol; battal. —*laşmak* Kabalaşmak; battallaşmak.
Hanüman (*i*)Evbark;hanehalkı ve eşyası.
Hap(*i*) Yuvarlak tane şeklinde yapılan ilâç.
Hapis (*i*) Muayyen bir zaman için birini zindana atma;kapalı bir yerde tutma,alıkoma,bekletme;hapishane,zindan.(*s*)Zindana atılmış.
Hapishane(*s*)Zindan,tomruk, hapis.
Hapsetmek(*s*)Zindana atmak, hapise komak; kapalı biryerde tutmak.
Hara (*i*) At v. s. yetiştirmek için hususî çiftlik.
Hara (*i*) Mermer taş.
Harabat (*tı"i„*) Meyhane.
Harabatî(*s*)Meyhane müşterisi, bekri, ayyaş; pejmürde, perişan (adam).
Harabe(*i*)Virane;pek eski bina. — *zar* Virannelik.
Harabiyet(*ti "i„*)Virenlık, haraplık.

Haraç (*i*) Eskiden müslümanların gayrısından alınan şahsî vergi; bir malın veya mülkün artırmaya (müzayedeye) çıkarılması.

Haraçmezat(satılmak. *m*) Artırma suretile satılmak, müzayedeye konmak.

Haram (*s*) Dince yasak olan, helâl olmıyan (*i*) Dince yasak olan iş. — *cı* Dince yasak olan işi yapan, haramyiyen.

Harami (*i*) Hırsız, uğru.

Haramilik(*i*)Hırsızlık, uğruluk.

Haramzade(*i*) Meşru olmıyan evlât, piç.

Harap (*s*) Viran,yıkık;pejmürde, perişan. (*i*) Viran etme, yıkma.

Harar (*i*) Büyük çuval.

Hararet (*ti«i»*) Sıcak, sıcaklık.

Hararetlenmek(*m*)Sıcaklanmak.

Hararetli (*s*) Kızgın; coşkun.

Harbe(*i*)Süngü; kısa mızrak.

Harbetmek (*m*) Cenget-mek, muharebe etmek.

Harbî (*s*) Cenge, muharebeye dair;tabanca v.s.nin fişeğini bastırmağa mahsus olan demir çubuk.

Harbiye (*i*) Harbe ait; zabit yetiştiren mektep(*s*) B. **Harbî** (ilk mana).

Harcamak (*m*)Sarfetmek; sürmek, (para), baştan-savmak.

Harcırah (*i*) Yolmasrafı.

Harç (*i*)Sarf; masraf; birşeyin yapılması için iktıza eden kereste, kireç, kordele v. s.; malzeme; kireç ve kumla yapılan duvar çamuru.

Harçlık(*i*)Ufak tefek masraf için verilen para (cepharçlığı.)

Hardal (*i*) Salibiye fasile-

sinden bir fidan; bunun tanesi yakıcıdır; et yemeğinde kullanılan mustarda.

Hardallapası (*nı«i»*) Hardal tanesinden yapılan lâpa.

Hare (*i*) Kumaş, kâğıt v.s. üzerindeki dalgalı çizgiler. —*li* Üzeri dalgalı.

Harekât (*tı "i c.„*) B. **Hareket, Hareke.**

Hareke (*i*) Arap harflerini okutan işaretler.

Harekelemek (*m*) Arap harflerinin üstüne ve altına hareke denilen işaretleri komak.

Hareket (*ti«i»*) Kımıldanma, teprenme; tavır; gidiş; yola çıkma, azimet. —*siz* Kımıldanmıyan.

Harektiarz (*i*) Zelzele.

Harem (*i*) Mekke ve medinede herkesin giremiyeceği mukaddes yerler; eskiden müslüman evlerinde kadınlara mahsus daire; zevce, refika.—*lik* Harem dairesi.

Haremağası (*i*) B. **Hadımağası.**

Haremeyn (*i*) İki mukaddes şehir,Mekke ve Medine.

Harf. (*i*) Kelimelerin hecelerini yapan işaretlerden herbiri; söz.

Harfatmak (*m*) Sözatmak,bir kadına takılmak.

Harfendaz (*i*) Sozatan, bir kadına takılan.

Harfendazlık (*i*) Sözatma, bir kadına takılma.

Hariciye (*i*) Ecnebi devletlerle hertürlü münasebette bulunan Vekâlet.

Hariç (*s*) Dışarı; dışarda. (*i*) Ecnebi memleket.

Haricikısmet (*i*) Taksim hesabından çıkan sayı (*he*).

Haricen (*zr*) Dışardan, hariçten.

Haricî (*s*) Dışarıya müteallik; ecnebi devletlerle olan münasebetlere dair.

Harika (*i*) Âdet ve tabiat haricinde olan garip,fevkalâde şey; çok akıllı, zeki adam.

Harikulâde (*zr*)Âdet, tabiat haricinde olan, fevkalâde, mucize ve kerâmet kabilinden.

Harikzede (*s*) Yangında yanmış, yangından çıkmış, yangın vermiş.

Harikzedegân(*i.c.*)Harikzedeler, yangından çıkanlar.

Harim (*i*) Başkalarının giremiyeceği yer,haremdairesi.

Haris (*s*) Pek fazla arzu ile istiyen, hırslı.

Harita (*i*) Bir memleketin coğrafî hallerini gösteren resim.

Harıl harıl (*zr*) Bol bol, birdüziye, durmaksızın.

Harıltı (*i*) Birdüziye çıkan ses, gürültü, şamata.

Harın (*s*) Hemalmaz (at).

Harlamak (*m*) Harıltı, gürültü çıkarmak.

Harman (*s*) Buğday v.s. yi samandan ayırma; bu iş için hazırlanan yuvarlak meydan; kitap formalarını bağlamak için sıralama; nevileri başka başka olan tütünü, çayı v.s. yi biribirine karıştırma.

Harmanlamak (*m*) Harman etmek.

Harmansonu (*nu«i»*)Toz-toprakla karışık buğday, arpa v.s.

Harp (*bi«i»*) Muharebe.

Harpa,harp (*pı "i„*) Müselles şeklinde, telleri biribirinin boyunda olmıyan ve iki el ile çalınan bir musiki aleti.

Hars (*i*) Çiftsürme, tarlayı işleme; ilim,fen,san'at ilerlemesi, kültür.

Hartuç(*i*)Topfişeği; topa-rabasının arkasındaki fişeksandığı.

Harup (*i*) Keçiboynuzu (yemiş);keçiboynuzu şerpeti.

Has (*s*)Bir adama, birşeye mahsus olan, hususî;halis; iyi cins,beyaz; boyasıçıkmaz.

Hasa (*i*) Çarşaf v.s. yapmakta kullanılan iyi cins patiska, beyaz.

Hasar (*i*) Zarar, ziyan.

Hasat (*i*) Ekinbiçme; orak mevsimi.

Hasbelicap (*zr*) İktızasına göre.

Hasbellüzum (*zr*) Lüzumuna göre.

Hasbî (*s*) Karşılıksız, parasız,meccanen,piraşkına.

Hasbıhal (*i*) Kafakafaya görüşme, dertleşme.

Hasebile (*zr*) Sebepten, cihetile, münasebet ile.

Haseki (*i*) Eskiden saray hizmetine memur olan asker ve zabit.

Hasenat (*tı "i„*) İyi işler, hayırlı işler. —*ı Galip* İyilikleki çok.

Hasep (*i*) Baba ve dededen olan şeref,asalet,soy.

Haset (*i*) Kıskanma, iyi halde olanların fenalığını isteme —*çi* Kıskanç.

Hasis (*s*) Cimri, nekes; alçak, soysuz.—*lik* Cimrilik, Nekeslik, alçaklık.

Hasiyet (*ti "i„*) Kuvvet; tesir, hassa; fayda. —*li* Faydalı, sıhhate nafi.

Hasıl (*i*) Hayvanlara daha yeşil iken yedirilen arpa.

Hâsıl (*s*) İlerigelen, peyda olan; biten, topraktan çıkan. (*i*) Netice; *amali erbaanın hesap neticesi. Hasılı inkâr et.* Borcunu esasından inkâr etmek.

Hasılat (*tı"i„*) Mahsul, mahsulât; gelir, irat, varidat.

Hasılı (*zr*)Nihayet, sözün kısası, velhasıl.

Hasım (*smı«i»*) Düşman; davada, oyunda, güreşte karşı taraf. —*lık* Düşmanlık.

Hasır (*i*) Yere serilen sazdan örülmüş döşeme.

Hasıraltı (*nı"i„*) Minderaltı, işe ehemmiyet vermiyerek cevapsız bırakma.

Hasırlamak (*m*) Hasırla kapamak,hasır döşemek.

Hasırlı (*s*) Hasırdöşeli (oda v.s);üzeri hasır veya sepet örtülü damacana, büyük suşişesi.

Haslât } (*ti«i»*) İnsanın
Haslet } yaratılışındaki iyi veya fena huy,tabiat.

Hasna(*i*)Güzel kadın,kız.

Hasret (*ti*) Elden giden birşeye yanma, iççekme;özleme, göreceği gelme. —*çekmek*.

Hasretmek (*m*) Haskılmak, birşeye mahsus kılmak; «Artık bunlardan başka yoktur.» demek.

Hassa (*i*) Bir adama, birşeye mahsus olan hal,kuvvet, tesir; haysiyet.

Hassa (*i*) Hükümdarların zatlarına mahsus ordu, asker v. s.

Hassas (*s*) Çok duygulu, çabuk duyan, pek hisli.

Hassasiyet (*ti"i„*) Çabuk duyma, hassaslık.

Hassaten (*zr*)Ayrıca,mahsus olarak.

Hasse (*i*) Görme, işitme, tatma,koklama,dokunmadan ibaret beş duygu, beş his.

Hasta (*i*) Sıhhati yerinde olmıyan, sayrı.

Hastabakıcı (*i*) Hastaya bakan şehadetnameli erkek, kadın veya kız. —*lık* Hastalara bakma hizmeti.

Hastalanmak (*m*) Hasta

olmak, hasta düşmek.
Hastalık (*i*) İllet, maraz, sayrılık. —*lı* Üstünden hastalık eksik olmıyan, hastamizaç, sayrılıklı.
Hastane (*i*) Sıhhatyurdu, şifayurdu.
Hasut(*s*) Kıskanç, hasetçi.
Haşa (*i*) Eyerörtüsü.
Hâşa (*n*) Benden uzak! Allah göstermesin! asla! kat'a!
Haşarat (*tı«i»*) Yerde sürünen hayvanlar; değersiz,fakat zararlı adamlar.
Haşarı (*s*) Yaramaz; sert, hırçın —*lık* Yaramazlık; hırçınlık.
Haşhaş (*i*) Afyon çıkarılan ot.
Haşin(*s*) Sert, serttabiatli.
Haşir (*i*) Ölüleri diriltme; biryere toplama; kıyamet günü. *Haşre kadar* Kıyamet gününe kadar, sonuna değin.
Haşiş (*i*) Kuru ot; esrar. —*içmek* Esrar kullanmak.
Haşiv (*şvi « i»*) Dolma,doldurma; sözde fazla ve lüzumsuz kelime.
Haşiye (*i*) B. **Hamiş.**
Haşlama (*i*) Yalnız suda pişmiş et v.s., söğüş et.
Haşlamak (*m*) Suda iyice pişirmek; kaynar suya daldırmak; böyle su dökmek, böcek ısırmak ve yakmak; birini iyice azarlamak, yıkamak.
Haşlatmak (*m*) Suda iyice pişirtmek; kaynar suya daldırtmak ; üstüne kaynar su döktürmek.
Haşmet (*i*)Büyüklük;heybet. —*li* Büyük; heybetli. —*lû* Ecnebi hükümdarlarına verilen elkap.
Haşviyat (*tı «i»*) Fazla ve lüzumsuz lâkırdılar.
Hat(*tı«i»*) Çizgi;çizik,harf; demiryolu.
Hata (*i*) Yanlış, yanlışlık, galat; yanılma, sehiv.

Hatean (*zr*) Yanlışlıkla, sehven.

Hatap (*i*) Odun, yakılacak odun.

Hatif (*s*) Ses veren, seslenen (*i*) Göya gaipten haber veren.

Hatim(*tmi"i„*) Mühürleme; bitirme, nihayete vardırma; Kuranı Kerimi sonuna kadar okuma.

Hatime (*i*) Son. — *vermek, —çekmek* Bitirmek.

Hatip (*i*) Camide hutpe okuyan imam; cemaat önünde nutuk söyliyen zat.

Hatıl (*i*) Taşduvarı sağlamlatmak için her iki üç arşında bir çekilen direk veya tuğla tabaka.

Hatır (*i*) Fikir, zihin, akıl; gönül.

Hatıra(*i*) Fikre gelen şey; yadigâr.

Hatırat (*ti"i.c.„*) B.**Hatıra**; Bir edibin, yahut bir büyük devlet memurunun hatırında kalan hâdiselere dair yazdığı mecmua.

Hatırlamak (*m*) Hatıra, fikre getirmek.

Hatırlatmak (*m*) Hatıra, fikre getirtmek.

Hatırlı (*s*) İtibarlı, hatırı sayılır, sözügeçer.

Hatırşinas (*s*) Kimsenin hatırını kırmaz.

Hatmetmek (*m*) Bitirmek.

Hatsiyat (*i*) Mümkün olan şeyler.

Hattâ (*e*) Bile, bir derecede; o derecede ki. [Çizgi manasındaki «hat» kelimesinin mefulüileyh hali olan (hatta) kelimesinden ayırmak için son (a)nın üstüne tefrik işareti konulmuştur.]

Hattat (*ti«i»*) Güzel yazı yazmayı kendisine sana't edinen adam, hüsnühat muallimi, kaligraf.

Hattıdest (*ti«s*) Birinin kendi elile yazdığı yaz-

Hattıhareket (*i*) Tutulan ve tutulacak yol.

Hatun (*i*) Kadın, hanım; ihtiyar kadın.

Hatve (*i*) Adım, *İlk hatveyi atmak*. Enevvel işe başlamak.

Hav (*i*) İnce tüy, ayva-tüyü, ölker.

Hava (*i*) Azottan ve müvellidülhumuzadan mürekkep kokusuz, renksiz bir gazdir ki onsuz yaşanmaz; bir binanın kiremidinden yukarısı; iklim; musiki makamı, parçası; dökmehurufatın yükseklik derecesi.

Havadan (*zr*) Bedava, anafor, parasız.

Havadar (*s*) Havasıgüzel, etrafıaçık (ev); ferah, havalı.

Havadireği (*i*) Tahtelbahirlerde hava almağa mahsus içiboş direk.

Havadis (*i.c.*) Haberler, gazete haberi.

Havaî (*s*) Gökrenginde, açıkmavi; boş, hafifmeşrep (adam); havaya yükselir (fişek).

Havalandırmak (*m*) Hava aldırmak; havayı değiştirmek; havaya kaldırmak.

Havalanmak (*m*) Hava almak; hava değişmek; havaya kalkmak.

Havale(*i*) Bir işi, bir alacağı başkasına verme, çevirme;bir arzuhali v.s.yi ait olduğu daireye gönderme; engel.

Havaleli (*s*) Birine, biryere havale edilmiş; derkenarlı (evrak); üstüçıkıntılı (yer).

Havalename (*i*) Biryerden başka biryere para göndermek için postahanelerden para bedeli olarak verilen resmî kâğıt.

Havaleten(*zr*) Havale su-

retile; bir üçüncüye çevirmek yolu ile.

Havali (*i*) Biryerin etrafı, civarı.

Havan (*i*) İçinde kahve, biber v.s. dövülüp toz haline konulmak için kullanılan uzuncaelli tahtadan, tunçtan veya taştan kap; tütün kıymağa mahsus alet. *İri havan* Dibek.

Havana (*i*) Kuba adasının merkezi olan Havana şehrinin tütünü ve yaprak sigarası.

Havari (*i*) Hazreti İsanın on iki şakirdinden herbiri.

Havariyun (*i*) Havariler.

Havas (*i.c.*) B. **Hasse**.

Havas (*i.c.*) B. **Hassa**.

Havasızlık (*i*)Hava almama.

Havayiç (*i*) İnsanın yaşamasına lâzım olan şeyler, ihtiyaçlar.

Havhav (*i*) Köpeğin havlaması, ürümesi.

Havi (*s*) İçine alan, içinde bulundurulan; kendisinde bulunan.(havi olduğu mana; havi olduğu havalename v.s.)

Havlamak (*m*)Köpek havhav et., ürümek.

Havlı (*s*) İncetüylü, ayva tüylü, ölkerli (*i*) Ekseriya tüylü yüzpeşkiri.

Havlu (*i*) B. **Avlu**.

Havra(*i*) Musevîlerin ibadetanesi; çok patırdılı yer (*s*) Çok gürültü.

Havruz (*i*) Oturak.

Havsala (*i*) Kuşkursağı; insanın aklı, zihni.—*lı* Akıllı.

Havuç (*i*) Turuncurenkli uzunca sebze, kişir.

Havuz(*i*)Bahçelerde,parklarda su toplamak için hususî yapılan çukur yer; gemileri tamir için tersanede yapılan hususî mahal.

Havuzlamak (*m*) Gemiyi tamir için havuza çekmek.

Havva (*i*) Hazreti Adem babamızın zevcesi,insanların ilkanası.

Havya (*i*) Tenekecilerin lehim için kullandıkları çekicebenzer alet.

Havyar (*i*) Mersinbalığının yumurtasından yapılan pek kıymetli ve gıdalı yiyecek. —*kesmek* Tembellik et., dalgageçmek.

Havza (*i*) Nehirlerin (v.s. nin) suları dökülen yer, daire.

Havze (*i*) Bir hükûmetin emri altında bulunan memleketlerin kâffesi, sınırı.

Hay (*n*) Teessüf, tekdir bildirir:(Hay Allah bunun cezasını versin!).

Hayâ (*i*) Utanma. —*et.* Utanmak. —*sız* Edepsiz, utanmaz.

Haya (*i*) Taşak, husye.

Hayal (*li"i„*) Düşünmekle istenilen şeyi fikrinde görme;gölge gibi görme; Karagözle Hacivat oyunu.

Hayalât (*tı"i,c.„*)Hayaller; hulyalar.

Hayalî (*s*) Hayal gibi; hayalci; hayale ait.

Hayalmeyal (*zr*) Görünür görünmez, gölge gibi görünür, güçle seçilir.

Hayat (*tı"i„*) Sağlık, dirilik; yaşayış,ömür. —*î*Hayatça, yaşayışça.

Haydalamak (*m*)Hayvanları hayhuy diyerek yürütmek, ileri sürmek.

Haydamak(*m*)Araba hayvanlarını kamçı ile sürüp yürütmek, dahlamak.

Hayderiye (*i*) Hırkanın altına giyilen kolsuz kısa caket.

Haydi,haydin (*n*) Emir, tenbih, teşpih, tacil bildirirler: (Haydi,haydin yazalım!); peki, olsun!*Hay-*

di haydi Ferah ferah vızır vızır.

Haydut (*i*) Dağhırsızı, şaki, eşkıya [Eşkıya kelimesi cemi ise de müfret gibi de kullanılır.]

Haydutluk(*i*)Dağhırsızlığı eşkıyalık, şekavet.

Hayfaki } (*n*) Yazık! ey-
Hayıf } vah, yazık ki! heyhat!

Hayıflanmak (*m*)Acımak, teessüf etmek.

Hayır (*yrı "i„*) İyilik; fayda, menfaat. —*lı* İyi,kutlu, mubarek; faydalı.—*sız* Kimseye faydası dokunmıyan, faydasız;uğursuz, kutsuz.

Hayır! (*zr*) Olmaz, yok!

Hayırhah (*s*) Herkese iyilik istiyen. *Hayırhahlık* İyilik isteme.

Hayırlaşmak(*m*) Bir satışa karar vererek biribirine«Hayrını gör!»demek; alımsatım işini bitirmek.

Hayız (*yzı «i»* Kadınların aybaşısı, âdetleri.

Haykırış (*i*) Bağrış, bağırma, çağırma.

Haykırmak (*m*) Bağırmak, çağırmak.

Haykırtmak (*m*) Bağırtmak, çağırtmak.

Haylaz (*s*) Ömrünü boşgeçiren, serseri, hayırsız. —*lık* İşsizlik, serserilik.

Hayli(*s*)Çok. —*ca* Çokça.

Haymana (*i*) Başıboş bırakılan hayvanların otlandığı çayır,salma mer'ası; (*s*) Başıboş; serseri.

Hayran (*s*) Şaşakalmış, hayrette kalan; çok beğenen (hayran olmak).

Hayrat (*tı«i»*) Hayırlı işler, sevap için yapılan iyilikler (çeşme, cami v.s. yapma).

Hayret (*ti "i„*)Şaşıp kalma, taaccüp. —*et* Şaşıp kalmak, taaccüp et.

Haysiyet (*i*) Şeref, itibar,

değer, kadir. —*li* Şerefli, değerli,kadir ve itibar sahibi.—*siz* Kadri ve itibarı olmıyan, değersiz.

Hayta (*s*) Serkeş; çapkın, bıçkın.

Hayvan (*i*) Canlı olan mahlûk; insandan maada canlı mahlûkat;beygir v.s. gibi binmeğe, koşuya ve yük taşımağa yarıyan canlı mahlûklar; akılsız, ahmak—*ca* Hayvan gibi; ahmakça. —*lık* Hayvan hali; canlılık; ahmaklık.

Hayvaniyet (*ti "i„*) Canlılık, hayvanlık; akılsızlık, ahmaklık.

Haz (*i*)Hoşagitme,hoşlanma; lezzet alma. *Hazzetmek*Hoşlanmak,sevinmek; sevmek, lezzet almak.

Hazakat(*ti«i»*)Hekimlerde ustalık —*li* Usta doktor.

Hazan (*i*)Güz, sonbahar.

Hazar (*i*) Sulhvakti, muharebe olmıyan zaman, oturuculuk.

Hazar (*i*) Su veya elektrikle işliyen büyük bıçkı.

Hazer (*i*) Sakınma. —*et.* Sakınmak.

Hazf (*i*) Bozma, silme.—*Hazfetmek* Bozmak, silmek.

Hazık (*s*) Usta doktor.

Hâzım (*s*) Midede eriten, sindirici.

Hazım (*zmı"i„*) Sindirme; yutma, tahammül etme, cevapsız bırakma.

Hazin (*s*) Kederli, hüzünlü; insana hüzün, keder verecek derece tesirli (ses v.s.)

Hazine (*i*) Para v.s. kıymetli şeyler saklanan yer; akarsuyun, yağmur suyunun bıraktığı yer, sarnıç; çok para, çok kıymetli eşya.

Hazinedar (*i*) Bir hazinenin idaresine memur zat (haznedar).

Hazır(*s*) Kendisi bulunan; hazırlanmış, ısmarlama olmıyan; şimdiki.

Haziran (*i*) Senenin altıncı ayı.

Hazırcı(*i*)Hazır elbise v.s. satan kapamacı.—*lık*Kapamacılık.

Hazırlamak (*m*)Hazır et.

Hazırlanmak (*m*) Hazır olmak.

Hazırlatmak (*m*) Hazır ettirmek.

Hazırlık (*i*) Tedarikât. — *görmek* Tedarikte bulunmak, tedarik etmek.

Hazırlop (*i*) Sudapişmiş, haşlanmış yumurta. (*s*) hazır olmuş, rahat (iş).

Hazmetmek (*m*) Midede sindirmek; söz yutmak, tahammül et.; cevapsız bırakmak.

Hazret (*i*) Fevkalâde hürmet için kullanılır kelime. (*s*) —! Efendi,Bey! —*leri* Paşa, Efendi, Beyefendiden sonra konulacak olursa daha fazla hürmet bildirir.

He (*e*) Sual ve tasdik bildirir, ha? evet!

Heba(*i*) Pek ince toz; telef.—*ol.*Telef ol.,mahvolmak.

Hece (*i*) Ağzımızın bir hareketile çıkan ses. (Kuş bir, kuşlar iki hecelidir).

Hecelemek (*m*) Heceleri ayrı ayrı söyliyerek okumak.

Heceletmek (*m*) Heceler ayrı ayrı söyleterek okutmak.

Heceli (*s*) Hecesi olan;bir heceli, iki heceli v. s.

Hedef (*i*) Nişan, nişan yeri, amaç; meram, maksat, gaye.

Heder (*i*) Birinin kanını dökme; yok yere sarfolunma, gitme.

Hediye(*i*) Armağan, peşkeş, Kuranı Kerimin fi-

atı. (— *et.* — *vermek*) —*lik* Peşkeşlik; pek güzel ve seçme.

Hediyeten (*zr*) Hediye olarak; bedava, bedelsiz.

Hedmetmek (*m*) Yıkmak; bir binayı söküp aşağıya almak.

Hekim (*i*) Doktor, tabip. —*lik* Doktorluk, tabiplik; tababet.

Hektar *i*) On bin murabba metrelik arazi ölçüsü. —*lık* Onbin murabba metrelik.

Hektogram (*i*) Yüz gram ağırlığında bir ölçü.

Hektolitre (*i*) Yüz litre ağırlığında bir ölçü.

Hektometre (*i*) Yüz metre uzunluğunda bir ölçü.

Helâk etmek (*m*) Öldürmek; gebertmek;çok yormak; zebun düşürmek.

Helâk olmak (*m*) Ölmek, gebermek;çok yorulmak, zebun düşmek.

Helâl (*i*) Doğru, hilesiz şey, haram olmıyan şey. (*s*) Birine hak olan. — *et.* Bağışlamak; affetmek.

Helâli (*i*) Bürüncük, pamukla ipek karışık yerli bez; üstü yaldızlı bakır veya tahta kapağı olan eski zaman saati.

Helâllaşmak (*m*) Biribirinin hakkını bağışlamak, helâl et.,barışıp ayrılmak.

Helâllık(*s*)Evlenmesi dince mümkün olan, zeveceliğe alınabilen.

Helâlzade (*i*) Nikâhlı anadan doğma evlât.

Hele (*e*) Hususile; nihayet, kaldı ki; hiçolmazsa; tekdir, tekit bildirir: Hele hele. Doğrusunu söyle, bakayım!

Helezon (*i*) Kabuklu böcek, sümüklüböcek, ve kabuğu, saatzembereği gibi gittikçe dolaşan kıvrık kıvrık otan şekil.

Helezonî (*i*) Helezonşeklinde olan.

Helme (*s*) Buğday, pirinç v. s.nin kaynamasından hâsıl olan koyu ve yapışkan su. —*leşmek* Helmeli ol.; çok pişmek(fasulye v.s.)

Helva (*i*) Un, irmik, nişasta v.s.den yapılan tatlı.

Helvahane (*i*) Geniş ve derince tencere.

Hem (*e*) Birlikte; gerek,de, da *Hem ben, hem sen* Ben de sen de;gerek ben gerek sen.

Hemasır(*sr.s*)Bir zamanda, bir asırda yaşamış olan veya yaşıyan, muasır.

Hemcins (*s*) Bir cinsten olan, cinsibir, bir soydan.

Hemcivar (*s*) Bir semtten, semtibir, bir civardan; komşu.

Hemdert (*s*) Dert arkadaşı, dertortağı.

Hemen
Hemencecik } (*e*) Çabucak anide; azevvel; daima,bir düziye; sanki; az kaldı.

Hemhal (*li«s»*) Bir halde bulunan, birhalli.

Hemhudut (*s*) Sınırlarıbir olan, biribirine komşu (memleketler).

Hemcik (*i*) Memleketinden yeni gelen mehmetcik.

Hemmeşrep(*s*) Tabiatleri, huyları bir olan.

Hempaye(*i*)Bir derecede, birrütbede olan.

Hemsınıf (*s*) Birsınıfta bulunan, beraber ders-alan.

Hemsohbet (*ti"s„*)Birlikte tatlı tatlı konuşan,kafadar.

Hemsin (*nni"s„*) Biryaşta olan, yaşıt.

Hemşeri (*i*) Bir şehirden olan, bir memleketli arkadaş, yoldaş.

Hemşire (*i*) Kızkardeş. —*zade* Kızkardeş evlâ-

dı, yeğen.

Hemze(*i*) Arapçada şu(ء) harf ve işaret —*li* Hemzesi olan.

Hendek (*i*) Kale, tarla v.s. etrafına kazılan çukur.

Hendese (*i*) Hatları,satıhları, hacimleri ölçen fen; ölçü, hesap.

Hendesehane (*i*) Hendese mektebi, mühendis mektebi; Nafia ve Şehremaneti gibi dairelerde mühendislere mahsus kalemodası, fen heyeti.

Hendesî (*s*) Hendeseye dair, hendeseli, hendese fennince.

Henüz,henoz (*zr*) Hemen, ancak; daha, şimdiyedeğin, hâlâ, el'an.

Hep (*s*) Bütün,tekmil,cümle, kâffe; hervakit, daima; hepsi, bütün, tekmili, cümlesi.

Her (*zr*)Birer olarak: bütün, cümle; *Herbir* Hepsi, *Hergün* Fasılasız, herzaman;*Herkim* Hangi adam; *Herkes* Bütün halk.

Herbar (*zr*)Hervakit, daima.

Hercaî (*s*) Heryerde bulunur; dönek, sebatsız, kararsız; vefasız. *Hercailik*Heryerde bulunmaklık; döneklik, kararsızlık.

Hercümerç (*s*) Karmakarış.

Herdem(*zr*)Daima, hervakit.

Herek(*i*)Fasulye gibi sebzeyi düz büyütmek için yanlarına dikilen ince destek.

Hergele (*s*) Yük v.s. taşımağa alışmamış at v.s. sürüsü; buyoldaki bütün hayvanlar;terbiye görmemiş atak adam.

Herif (*i*)Bayağı,adi adam.

Herze (*i*)Boş lâkırdı, saçma. *Herzevekil* Her işe karışıp boşboğazık eden

(adam). *Herzegû* Boş-lâkırdı eden.

Hesabî (*s*) Hesaba dair; hesabını bilir, idareli (adam), hesapçı.

Hesap (*i*)Sayı,sayıya dair muamele; alacağa, vereceğe dair muamele, sayıya dair kaideleri öğreten ilim.*Hesap kitap, Hesap verme.*

Hesaplamak (*m*) Birşeyi hesap et.; iyi düşünmek.

Hesaplaşmak (*m*) Biribirine hesap vermek; hesap görüp ilişiği kesmek.

Hesaplı (*s*)Hesap edilmiş düşünülmüş.

Hesapsız (*s*) Hesap etmiyerek, düşünmiyerek; pek çok, sayısız, haddi, hesabı olmıyan.

Hetepete (*i*) Lâkırdıda saşırıp dili dolaşma.

Hetk (*i*) Yırtma. *Hetkiırz* Birinin namus perdesini yırtma, ırzına geçme, dokunma.

Hevenk (*i*) Kışa saklamak için sırığa asılan meyvabağı.

Heves,Haves (*i*) İstek, arzu; geçici, muvakkat arzu.

Heveskâr (*s*) İstekli,arzulu, hevesli.

Hevil (*vli"i„*) Ürkme,fevkalâde korku, dehşet.

Hey! (*n*) Hasret, şikâyet bildirir:(Hey onlar,negüzel derslerdi! Hey Allahım!); tenbih ve ihtar bildirir: (Hey çocuklar, dersinize iyi bakınız!).

Heyamola (*i*) Ağır birşey kaldırmak, çekmek için kullanılır bir kelime.

Heybe (*i*) Hayvanın eyerine geçirilen ikitaraflı kurç, çifte torba.

Heybeli (*s*) Omuzunda heybesi olan *Heybeliada* İstanbul civarındaki adalardan biri, halkı.

Heybet (*ti «i»*) Ululuk, azamet; hürmetle karışık dehşet, fevkalâde korku.

Heybetli(*s*) Korku ile karışık hürmet duygusu verecek surette azameti olan.

Heyecan (*s*) İçoynaması,yürekatması,teheyyüç.

Heyelân (*i*) Toprağın,dağın kayması, yürümesi.

Heyet(*ti«i»*)Suret,görünüş duruş; kılık; meclis; gökten ve yıldızlardan bahseden ilim,kosmoğrafya,

Heyeti Vekile(*i*) İcra Vekilleri, Devletin enbüyük İcra Meclisi; Kabine.

Heyetşinas(*s*) Heyet fennini bilen, kosmoğrafya âlimi.

Heyhat! (*tı «n»*) Yazık! hayıf! hayfa!

Heyhey! (*n*) Sevinç, zevk bildirir.

Heykel (*i*) Büyük bir zatın ismini andırmak için şehrin meşhur bir meydanına dikilen kıymetli taştan veya madenden sütun, suret, şekil,istatü.

Heykeltraş (*i*) Heykel yapan san'atkâr.

Heyulâ (*i*) Herşeyin aslı, esası, ilk maddesi; cansız, dermansız,hayal gibi görünen (şahıs veya şey).

Hezaren (*i*) Sıcak memleketlerde yetişen ve bastondan, sandalye v.s. yapılan uzunyapraklı bircins ağaç.

Hezarfen (*nni "s„*) Marifetli, hünerli.

Hezeç (*i*) Aruz vezinlerinden en çok kullanılan bir bahir.

Hezel (*i*)Şaka, lâtife,maskaralık, mizah.

Hezimet(*ti"i„*) Ordu bozgunluğu, fena surette yenilme.

Hezliyat (*tı"i„*) Şaka ve mizaha,maskaralığa dair

hikâyeler,buyolda ki manzum ve mensur yazılar.

Hibe (*i*) Verip kabul etmekle tamam olan bağışlama.

Hibre (*i*) Birşeyi iyi bilme, hakkile bilgi. *Ehli-hibre* Birşeyi muayene etmek için mahkeme v.s. resmî dairelerden tayin olunan mütehassıs zat.

Hicap (*i*) Utanma. —*et* Utanmak.

Hicaplı (*s*) Utangaç; namuslu.

Hicaz (*i*) Türk musikisinde bir makam; Mekke, Medine ve Taifin bulunduğu kıt'a.

Hiciv (*i*) Birisi için alay şeklinde yazı yazma.

Hicran (*i*) Ayrılık, firak.

Hicret (*i*) Yurdunu bırakıp başka memlekete gitme, göçme.

Hicrî (*s*) Hicrete müteallik; Hazreti Muhammedin Medineye gittiklerine ait olan (tarih v.s.)

Hicviye (*i*) Hicve dair manzume.

Hiç (*s*) Yokolan; hemen hemen yok gibi; —*lik*(*i*) Yokluk.

Hiddet (*i*) Öfke. --*lenmek* Öfkelenmek, kızmak. —*lendirmek* Öfkelendirmek, kızdırmak. —*li* Öfkeli.

Hidemat (*tı"i.c.„*)Hizmetler; işler,vazifeler;yararlıklar.

Hiffet (*i*) Hafiflik; hafifmeşreplik, vakarsızlık.

Hikâye (*i*) Sırasile anlatma, nakletme; masal tarzında yazı, ötküç; roman. —*ci* Hikâye muharriri, romancı.

Hikemiyat (*i*) Felsefeye müteallik sözler, yazılar, kitaplar.

Hikmet (*i*) Hakimlik, filozofluk; felsefe ilmi ve bütün şubeleri; sır; se-

bep. (*n*) Tuhaf! acayip! —*şinas* Felsefe âlimi.

Hilâf (*i*) Karşı, zıt; yalan.

Hilâfet (*ti«i»*) Halifelik.

Hilâfgir (*s*) Karşı olan, muhalif.

Hilâl (*i*) Yeni ay, ayın ince kavis hali; diş ve kulak karıştırıcı. *Hilâliahmer* Kırmızı Hilâl cemiyeti ki muharebe meydanında mecruh düşen askerleri tedavi eder ve fakirlere bakar.

Hilâliye (*i*) Kırlangıçotu.

Hile (*i*) Dek, dubara, oyun; bir mala daha aşağı nev'ini karıştırma. —*li* Karışık, halis olmıyan, mağşuş. —*siz* Halis,saf.

Hilebaz,Hilekâr (*s*) Hileci, dubaracı.

Hilim (*lmi "i„*) İnsanda tabiat yavaşlığı,yumşaklık.

Hilkat (*i*) Yaratılış; tabiat, tıynet.

Hilkaten (*zr*) Yaratılışta; tıynetçe.

Himaye (*i*) Koruma.

Himmet (*ti "i„*) Çok çalışma, gayret, lûtuf.

Hin (*i*) Zaman, vakit.

Hindi (*i*) Hinttavuğu.

Hindî (*s*) Hindistanlı.

Hindiba (*i*) Haşlanarak salatası yapılan bir sebze.

Hindistancevizi(*ni«i»*)Tababette kullanılan yumurtaşeklinde ufak bir meyva, koka.

Hinoğlu (*nu "i„*) Cinfikirli, şeytanoğlu şeytan.

Hintkumaşı (*nı «i»*) Pek kıymetli şey, bulunmaz şey (ekseri alay tarzında kullanılır).

Hinttavuğu (*i*) B. **Hindi.**

Hintyağı (*i*) Doktorlukta müshil olarak kullanılan içimi güç ve ağır bir yağ.

His (*ssi "i„*), Duygu; anlama.

Hisar (*i*) Kale, etrafı istihkâmlı yer.

Hisse (*i*) Pay; ibret.—*dar* Hissesi olan, payı olan. —*senedi* Tahvilât.

Hissemet (*s*) Hissesi olan; bir ilimde, bir san'atte ilerigitmiş olan.

Hissetmek (*m*) Duymak; kalben anlamak.

Hissî(*s*)Duyguile anlaşılan

Hissikablelvuku (*u "i„*) Birşeyin vukuundan evvel olacağını bildiren duygu.

Hissiyat(*ti"*i.*c.„*)Duygular.

Hiş! (*n*) Yahu! Bakayım!

Hitaben (*zr*) Birinin yüzüne söyliyerek, sözü ona tevcih ederek.

Hitabet (*ti «i»*) Camide hutpe okumaklık, hatiplik; nutuk söyleme.

Hitam (*i*) Bitme; son (—*vermek*) Bitirmek.

Hitan (*i*) Sünnet etme, sünnet ameliyesi.

Hitap (*i*) Birinin yüzüne söz söyleme; nutuk.

Hiyeroglif (*i*) Eski Mısır yazısı;okunmasıgüç yazı.

Hiza (*i*) Tam karşıkarşıya olma, tam karşılık.

Hizip (*zbi"i„*) İnsan takımı, güruh; bölük; siyasî bir fırkanın içinde bulunan zümrelerden,gruplardan her biri.

Hizmet (*ti"i„*) Görülen iş, ev işi; bir devlete, bir millete veya bir muesseseye yapılan vazife; yararlık.

Hizmetçi } (*s*) Bir ev-
Hizmetkâr } de daima hizmet eden, besleme.

Hıçkırık (*i*) Boğazı tıkanıyormuş gibi ağlayış, iççekerek ağlama.

Hıçkırmak (*m*) İççekerek ağlamak, hıçkıra hıçkıra ağlamak.

Hıdırellez (*i*) Mayısın altıncı günü olup çiftçilerce yazın ilk günüdür;Çinge-

nelerin kakava bayramı.

Hıdiv (*i*) Mısır vaḷisi; vezir, müşür.

Hıdiviyet (*i*) Hıdivlik, Mısır valiliği.

Hıfız(*fzı"i„*) Saklama, koruma; hatırda tutma; Kuranı Kerimi ezber okuma.

Hıfzetmek (*m*) Saklamak, korumak; hatırda tutmak; ezber okumak.

Hımbıl(*s*) Ahmak, budala.

Hımhım(*s*) Burundan söyliyen. —*lamak* Burundan söylemek, hımhım et.

Hıncahınç (*s*) Dopdolu, oturacak yer bulunlmıyan; (oda v.s.), ağzına kadar dolu.

Hınzır (*i*) Domuz; pis ve hain adam. —*lık* Domuzluk; hainlik.

Hır (*i*) Köpekkavgası gibi gürültü; göğüsten çıkan kısık ve boğuk ses. — *çıkarmak* Durup durken kavga ve gürültü yapmak.

Hırçın (*s*) Pek huysuz; inatcı.

Hırdavat (*i*) Ufak tefek şeyler; öteberi eşya; demirden ufaktefek mal. —*çı* Demirden v.s.den ufaktefek mallar satan dükkâncı.

Hırgür (*i*) B. **Hır**.

Hırıldamak(*m*) Hırhır ses çıkarmak, horuldamak; köpekler gibi kavga et.

Hırıltı (*i*) Horuldama; sebepsiz kavga etmek. (— çıkarmak) — *cı* Sebepsiz kavga çıkaran.

Hıristiyan(*i.s.*) İsevî, nasranî —*lık* İsevîlik, nazranîlik.

Hırka (*i*) İçipamuklu kısaca elbise, dervişlerin giydikleri birnevi cüppe.

Hırlamak(*m*)Hırhır et.,horuldamak; sebepsiz kavga etmek.

Hırlaşmak (*m*) Biribirile

hır et.,köpekler gibi kavga etmek.

Hırs (*i*) Ziyadesile istemek, açgözlülük; tamah.

Hırsız (*i*) Başkalarının malını çalan, uğru, sarik.

Hırsızlama (*i*) Çalma, uğrulama.(*zr*) Hırsızcasına.

Hırsızlık (*i*) Çalma, çalmaklık, uğruluk, sirkat.

Hırsızyatağı (*nı"i„*) Hırsızlarla çaldıkları eşyayı saklıyan adam ve evi.

Hırslandırmak (*m*) Ziyadesile arzu ettirmek, hırs ve tamah uyandırmak; kızdırmak.

Hırslanmak (*m*) Ziyadesile arzu et.; hırs ve tamah et.; kızmak.

Hırslı (*s*) Çok arzu eden; tamahkâr; öfkeli, çabuk-kızan.

Hırtıpırtı(*i*) Eskipüskü, ufaktefek,ehemiyetsiz eşya.

Hırvat (*i*) Sırbistan idaresindeki Hırvatistan halisinden olan; iriyarı, kuvvetli adam.

Hısım (*i*) Akraba. —*lık* Akrabalık.

Hışhış (*i*) Canfes gibi kumaşların çıkardıkları ses.

Hışıldamak (*m*) Sert ve kırık bir ses çıkarmak.

Hışıltı(*i*) Sert ve kırık ses.

Hışım (*i*) Fevkalâde öfke, kızgınlık, gazap.

Hışır (*i*)Sert kâğıtların ve bazı kumaşların v.s. nin çıkardıkları ses:kavun ve karpuzun beyaz kalan sert kısmı.

Hışırdamak (*m*) Hışır hışır ses çıkarmak.

Hışırtı (*i*) Yaprak, kumaş, kağıt v.s. nin çıkardıkları ses; yılan gibi yerde sürünen hayvanların kuru yapraklar ve otlar arasından çıkardıkkları ses.

Hışt (*i*) Elmızrağı, kısa ve kalın harbe; kerpiç.

Hıtta (*i*) Ülke, memleket.

Hıyaban (*i*) İki tarafı ağaçlı yol, bahçeyolu.

Hıyar (*i*) Kabak nev'inden yeşil meyva, salatalık. — *gibi* Kabasa, terbiyesiz.

Hıyanet (*i*) Hainlik; kötülük, fenalık.

Hıyarcık (*i*) Kasıkta çıkan hıyar gibi bir şiş.

Hız (*i*) Çabukluk, sürat; yüksek ses.

Hızır (*i*) Beni İsrail peygamberlerinden İlyasın lâkabı. — *gibi yetişmek* Birdenbire birinin imdadına varmak.

Hızlanmak (*m*) Çabuklanmak; şiddeti artmak.

Hızlatmak (*m*) Çabuklatmak; şiddeti artırmak.

Hızlı (*s*) Tez, çabuk; yükseksesli.

Hoca (*i*) Başısarıklı, molla; softa; muallim; müderris, üstat. — *lık* Mollalık; muallimlik; müderrislik, üstatlık.

Hodbin (*s*) Ancak kendini gören, kendini beğenen, enayi, mağrur, kibirli. — *lik* Kendini beğenme, gurur, enayilik.

Hokeç (*i*) Burulmuş, burma erkek kuzu.

Hokka (*i*) İçine mürekkep konulan ufak kap; madenden, camdan yapılan üstü kapaklı küçük kap.

Hokkabaz (*i*) Elçabukluğu ile birtakım hokkaları ve başka şeyleri evirip çevirerek oyunlar, marifetler gösteren adam; hilekâr, dubaracı. — *lık* Elçabukluğu ile yapılan san'at; hilekârlık.

Homurdanmak (*m*) Surat asarak kendikendine söylenip durmak, mırıldanmak.

Hoplamak (*m*) Birdenbire zıp zıp sıçramak; birdenbire yureği oynamak.

Hoplatmak (*m*) Sıçratmak;

çocuğu oynatmak.

Hoppa (*s*) Çocukakıllı, delişmen; hafifmizaçlı, zevzek. —*lık* Delişmenlik; zevzeklik.

Hor (*s*) İtibarsız, alçak, hakir; (*i*) Uykuda çıkarılan ses, bol boi akan şeyin sesi.

Hora(*i*) Birkaç kişinin el-ele vererek davul zurna ile yapdıkları raks.(—*tepmek*.

Horasan(*i*) Tuğlatozu ile kireçten yapılan harç.—*î* Eski zamanda kullanılan birnevi kavuk.

Horhor (*s*) Daima akan. (*i*) Uykuda çıkarılan ses. —*çesmesi*; —*akmak*.

Horlamak (*m*) Aşağı vurmak, alçaltmak, horgörmek; uykuda horhor ses çıkarmak.

Horospina (*i*) Gelincikbalığına benzer yenmez bir balık.

Horoz(*i*) Tavuğun erkeği; çakmaklı tüfeğin çakmağı tepesi; kapı zemberağinin mandalı.

Horozakıllı (*s*) Ne yapacağını iyi düşünmiyen,akılsız.

Horozayağı (*i*) İyi cins burgu

Horozibiği (*ni«i»*) Birnevi kırmızı çiçek.

Horozlanmak (*m*) Horoz gibi kurulmak, birinin üzerine kavgaya gitmek.

Horozoğlu (*s*) Çılgın;akılsız.

Horoztarağı (*i*) Horozun kırmızı ibiği.

Horozyumurtası (*i*) Ufak yumurta.

Hortlak (*i*) Gûya mezarlıklarda geceleyin dolaşan ölü, karakoncolos; göya gece herkesin yattığı zaman kalkıp dolaşan adam.

Hortlamak (*m*) Horthort edip seslenmek; mezar

azabı çekmek.

Hortum (*i*) Filin burnu; tulumba borusu.

Horuldamak (*m*) B. **Horlamak**.

Hoş (*s*) İyi, güzel; tuhaf. —*a gitmek* Hazzetmek; —*görmek* Affetmek.

Hoşaf (*i*) Şekerle bol suda pişirilmiş meyva, çok sulu komposto. —*ın yağı kesilmek* Bozulmak, cevap bulamamak.

Hoşbeş (*i*) Hatır sorma; iki ahbap arasında söylenen ilksözler.

Hoşlandırmak (*m*) Hoşnut et.; memnun et.,hazzettirmek.

Hoşlanmak (*m*) Memnun ve hoşnut ol.,hazzetmek.

Hoşlaşmak (*m*) Hoşnutluk duymak;tuhaf bir hal almak.

Hoşluk (*i*) İyilik, güzellik, tuhaflık; kırıklık, neşesizlik.

Hoşmerim (*i*) Tuzsuz taze peynirle yapılan birnevi yemek.

Hoşnut (*s*) Memnun, razı olmuş. —*luk* Memnunluk, razıoluş.

Hotkâm (*s*) Kendi menfaatından başka birşey düşünmiyen.

Hotperest (*ti "s„*) Kendini pek ziyade beğenen.

Hotpesent (*ti "s„*) Kendini beğenen,enayi,mağrur, kibirli.

Hotoz (*i*) Kadınların başlarına giydikleri süslü serpuş; kuş v.s. tepesi. *lu* Hotoz giyen kadın;tepeli kadın; tepeli kuş,tavuk v.s.

Hovağası (*nı «i»*) Kuşçubaşı.

Hovarda (*s*) Kabadayı, çapkın, sefahet yolunda gezen, bıçkın. —*lık* Bıçkınlık, sefahet yolunda gezme.

Hovlamak (*m*) Fırlayıp atılmak.

Hoyrat (*tı «s»*) Kaba, nezaketsiz; eli birşeye yakışmaz, beceriksiz. —*lık* Kabalık; beceriksizlik.

Hödük (*s*) Kaba, terbiyesiz; vurdumduymaz.

Hörgüç (*i*)Devenin arkasındaki tümsek, çıkıntı; tepe.

Hu! (*n*) Yahu! bana bak! baksana! hey!.

Hububat (*tı "i„* Buğday, arpa gibi taneli zahire.

Hubut (*i*) Yukardan aşağıya inme, iniş.

Huda (*i*)Tanrı, Allah, Çalap.

Hud'a (*i*) Aldatma, hile, oyun.

Hudavendigâr (*i*) Sahip; Osmanlı padişahlarından birinci Muradın unvanı.

Hudayinabit (*ti «i»*)Kendiliğinden biten ot v.s.; hiç terbiye görmemiş adam.

Hudut (*i*) Sınır; ölçü.

Hukuk (*ku ««i»*) Haklar, alacak, dostluk. —*î* Hukuka ait.

Hulâsa (*i*) Birşeyin züptesi, bir yazının kısası, icmali, muhtasarı (rezüme.)

Hulâsaten (*zr*) Az sözle, muhtasar olarak, kısaca.

Hulefa (*i.c.*) B. **Halife**.

Hulf (*fü"i„*)Sözde durma, vadinden dönme.

Hulkum (*i*) İnsanboğazı.

Hulûl (*lü"i„*) Gelip çatma; girme. —*et.*Gelip çatmak, varmak.

Hulûs (*i*) Halislik, safilik, samimiyet; birine çatma; müdahene.

Hulûskâr (*s*)Birini yürekten seven, samimî, halis dost; hulûs çakan, müdaheneci.

Hulya (*i*) Kuruntu; hayal.

Humar (*i*) İçkiden sonra gelen sersemlik,başağrısı.

Humayun (*s*) Kutlu, saadetli, mubarek; eskiden padişahlara verilen sıfat.

Humma (*i*) Hastalık harareti; sıtma.

Humus (*msu.s*) Beştebir.

Humuz (*mzu "i„*) Ekşilik, basit bir cismin müvellidülhumuza ile birleşmesinden hâsıl olan madde.

Hun (*i*) Kan. —*hàr* Kan içen, kana doymıyan, zalim, gaddar.

Huni (*i*) Darağızlı kaplara sulu bir madde doldurmak için alet.

Hunnak (*kı"i„*) Bademciklerin şişmesi.

Hunnap (*i*) Kabuğu koyukırmızıyaçalar zeytin tanesişeklinde ve boyunda bir meyva.

Hunriz (*i*) Kandöken, zalim.

Hura,hurra (*n*) Yaşa! yaşasın!

Hurafat (*tı"i„*) Saçmasapan eski hikâyeler, masallar; uydurma sözler.

Hurç (*i*) Büyücek heybe.

Hurdacı (*i*) Ufaktefek şeyler, eski demir parçaları, kullanılmış demir v.s. aletler satan (adam).

Hurdalanmak (*m*) Ufalanmak, parça parça olmak.

Hurde,hurda (*i*) Ufak şey, ufak parça; eski kırık demir v.s. parçası. (*s*) Pek küçük ve ince.

Hurdebin (*i*) Gözle görülmiyen şeyleri gösteren alet, mikroskop.—*î* Hurdebinle görülecek kadar küçük.

Hurdehaş (*s*) Parça parça.

Huri (*i*) Cennetkızı; pek dilber kız, kadın.

Huruç (*i*) Çıkma, dışarı çıkma.—*et.* Dışarı çıkmak.

Hurufat (*tı i"*) Harfler, yazılar; matbaada kullanılan dökmeyazılar.—*matbaası* Tipoğrafya basmahanesi.

Hurma (*i*) Sıcak memleketlerde yetişen hurma ağacının tatlı ve iriçekirdekli meyvası. *Hurmatatlısı* Üstükertikli hamurtatlısı. —*dorusu* (*nu"i„*) Hurma rengineçalar at dorusu (yani rengi).

Husuf (*i*) Aytutulması.

Husul (*lü"i„*) İlerigelme, peyda olma, hâsıl olma; (husule gelmek, husul bulmak).

Husumet (*ti"i„*) Düşmanlık

Husus (*i*) Mahsus olma, iş; hal, keyfiyet; hastalık v.s. bir sebeple resmî dairelere gidemiyen bir kimsenin evine gönderilen memur veya heyet.

Hususî (*s*) Bir adama, bir sınıfa, bir zamana mahsus olan. — *mektepler* Resmî olmıyan mektepler.

Hususiyet (*ti"i„*) Hususîlik, kendine mahsus hal; samimî dostluk.

Husye (*i*) Taşak, haya.

Huş (*i*) Birnevi akçe ağaç.

Huşu (*u"i„*) Gönülalçaklığı.

Huşunet (*ti«i»*) Sertlik; kabalık.

Hut (*tu«i»*) Balık; on iki burçtan biri.

Hutpe (*i*) Hatiplerin cami mimberlerinde okuduğu dua; birçok insanlara karşı söylenen nutuk.

Hutut (*tu«i.c.»*) B. **Hat.**

Huveynat (*tı«i»*) Hayvancıklar, mikroplar, gözle asla görülemiyen pek küçük hayvanlar.

Huy (*i*) Tabiat, ahlâk; âdet; kötü alışma.

Huylanmak (*m*) Kötü âdet peyda et.; Hırçınlaşmak; kuşkulanmak, gücenmek.

Huylu (*s*) Kötü tabiatleri, âdetleri olan; hırçın, sert (hayvan).

Huysuz(*s*)Tabiatsiz,hırçın
Huzu (*i*) Gönülalçaklığı.
Huzur(*i*)Hazır olma, mevcut bulunuş; rahat; bir büyük zatın önü (huzura çıkmak, huzurunda).
Huzuzat (*i.c.*) B. **Haz.**
Huzzar (*i.c.*) B. **Hazır**; bir nutku dinleyiciler.
Hübup (*i*) Esme, rüzgârın esmesi.
Hüecet(*i*) Delil, ispat; tasarruf senedi, temessük·
Hüceyre (*i*) Pek küçük hücre; küçücük delik;cüz cisimlerin en ufak kısmı.
Hücre, hücere (*i*) Küçük oda, odacık, medrese, tekke, ibadethane odası, eski evlerin duvarlarında tütünçubuğu v.s. konulan oyuk; uzvî maddelerde bulunan arıgümeci gibi görünmez delik.
Hücum(*i*) Saldırma; üşüşme; düşman üzerine yürüyüş; baskın;kan v.s.nin vücudun bir tarafına toplanması(—et. mastarıdır).
Hükema (*i.c.*) B. **Hakim.**
Hükkâm (*i.c.*) B. **Hâkim.**
Hükmen (*zr*) Hüküm ile, mahkeme kararile.
Hüküm (*i*) Emir, kumanda; bir mahkemenin son kararı; ehemmiyet, hükmünce, iktızasınca, göre.
Hükümdar (*i*) Padişahlık idarelerinde devletin başında bulunan zat, imparator, kıral v. s.
Hükümdarlık (*i*) İmparatorluk, kırallık v. s.
Hükûmet (*ti«i»*) Bir milleti, bir devleti idare etme; bir devletin idaresi; Vekiller Heyeti, Kabine.
Hükümlü (*s*) Hüküm giymiş, hüküm yemiş.
Hükümran (*i*) Hüküm ve hükûmet süren, hükümdar.
Hükümsüz (*s*) Bir tesiri, kuvveti, hükmü olmıyan,

icra olunmıyan, mer'i olmıyan; devamsız. —*lük* Tesiri, kuvveti olmayış, tesirsizlik, devamsızlık.

Hülle (*i*) Biri bedenin üst tarafına giyilen ve diğeri belden aşağısını örten iki parçadan ibaret elbise.

Hüma (*i*) İsmi var, cismi yok bir kuş, devletkuşu.

Hüner (*i*) Bilgi, marifet; üstatlık, ince san'at. —*li* Marifetli; san'atkâr;san'at ve marifetle yapılmış.

Hünersiz (*s*) Marifetsiz; san'ati olmıyan; çolpa, san'atsiz, acemice. —*lik* Çolpalık, marifetsizlik.

Hüngürdemek (*m*) Hüngür hüngürağlamak,sesle, hıçkıra hıçkıra ağlamak.

Hüngür hüngür (*zr*)Sesle, hıçkıra hıçkıra.

Hünkâr (*i*)Hükümdar,padişah, sultan, hakan.

Hünsna (*s*) Erkekli dişili, hem erkek, hem dişi olan.

Hür (*rrü «s»*) Azat, serbest.

Hürle (*i*) Burçak cinsinden hububat nev'i.

Hürmet (*ti «i»*) Riayet, (*Riayet et.* Hürmette bulunmak); haram.

Hürmeten (*zr*) Hürmet olarak, riayet olmaküzere.

Hürmetli (*s*) Hürmetelâyık, haysiyetli, itibarlı; büyük, okkalı;iri bir parça. —*lice* Büyükçe, okkalıca, irice.

Hürmetlû(*s*)Hıristiyan papazlarına verilen elkap.

Hürmetsiz (*s*) Riayetsiz, haysiyetsiz. —*lik* Haysiyetsizlik, riayetsizlik.

Hürmüz,Hürmüzt (*i*)Seyyarelerden (yıldız)«Müşteri»nin diğer isimleri.

Hürriyet (*ti«i»*) Azatlık, hürlük, serbestlik;istiklâl.

Hüsnükabul (*ü.i*) İyi kabul etme, hürmetle karşılama.

Hüsün (*snü«i»*) Güzellik; iyilik.

Hüviyet (*ti«i»*)Bir adamın kim olduğu, şahsiyet.

Hüzam (*i*) Türk musikisinde bir makam adı.

Hüzün (*i*) Keder, elem.

Hüzünlenmek (*m*) Kederlenmek, mükedder olmak.

Hüzünlü (*s*) Kederli, mahzun.

Hüzünsüz (*s*) Kedersiz,elemsiz.

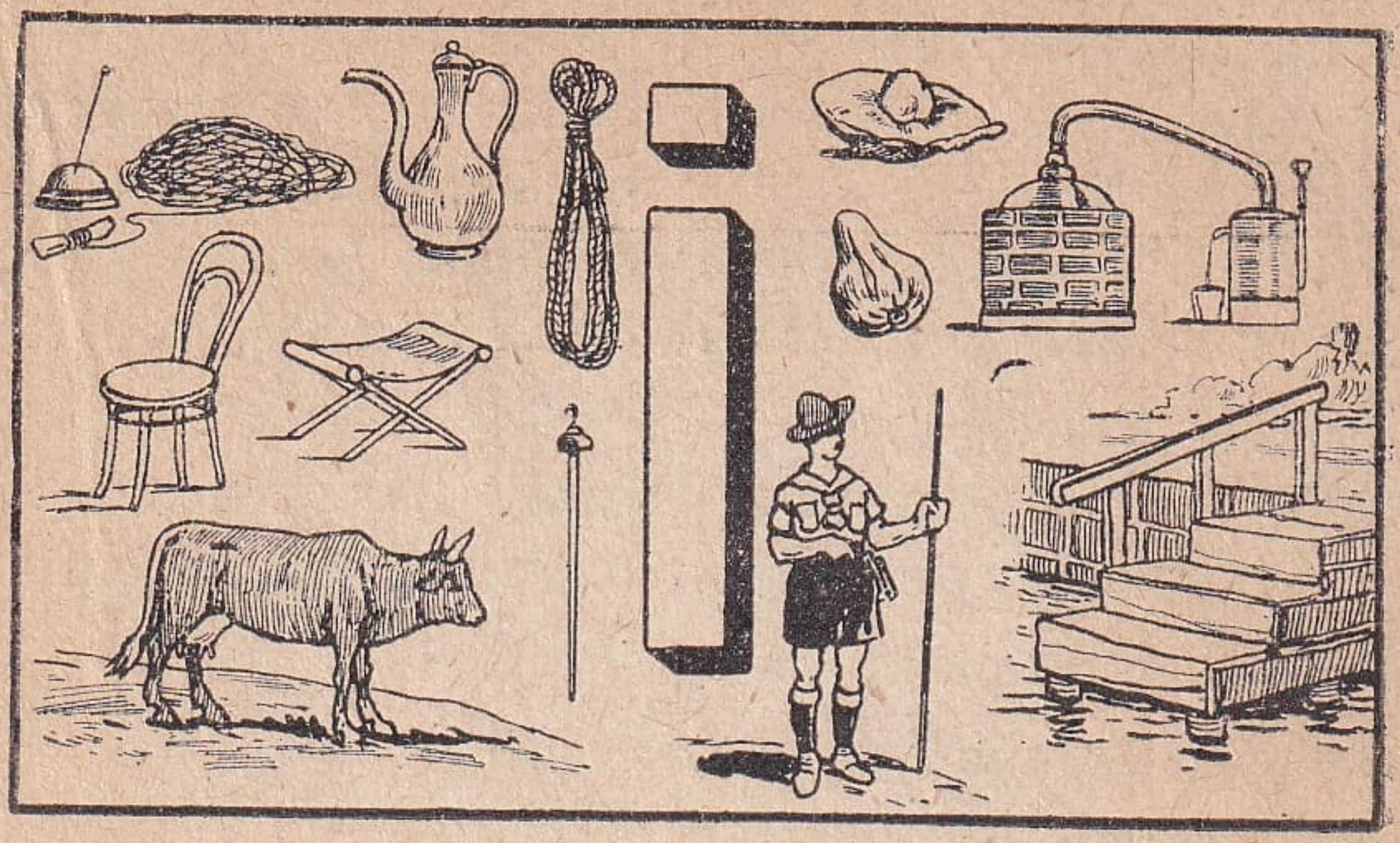

İ

(*i*) Türk alfabesinin onuncu harfi; seslilerin üçüncü harfidir ki ince ses çıkarır.

İade (*i*) Geriverme, geriçevirme; eski haline getirme (—*et.* Mastarıdır).

İane (*i*) Yardım, imdat; muhtaçlara para toplama (—*toplamak*)

İare (*i*) Gerialınmaküzere verme (mastarı— *et.*

İaşe (*i*) Geçindirme, yeyip içirme: (mastarı—*et.*)

İbadet (*i*) Tapma; dua, namaz.

İbadethane (*i*) Cami, kilise, sinagok, mabet.

İbare (*i*) Birden ziyade cümleden ibaret kelâm.

İbaret (*ti«i»*) Varolma, mürekkep olma; birşeyin aynı olup başkası olmıyan.

İbcal (*m*) Ağırlamak, zi-

yade hürmet etmek.

İbda (*i*) Yeni birşey ortaya koma; emsalsiz bir şiir söyleme.

İbik(*i*) Horozun tepesinde ki kırmızı deri,horoztarağı

İbin (*bni«i*) Oğul.

İblâğ (*i*) Yetiştirme, vardırma; hesabı doldurma.

İblis (*i*) Şeytan; hilekâr.

İbra (*i*) Alacak verecek kalmadığını söyleme (— et. ms) —*name* Alacak vcrecek kalmadığını bildiren senet, ibrasenedi.

İbram (*i*) Yalvarma, can sıkacak derecede rica et.

İbranî(*s*) Yahudi, musevî.

İbraz(*i*) Gösterme. — *et.* Göstermek.

İbre (*i*) İğne; çiçeklerde mil; mıknatiste tarafları gösteren uç. —*li* İğneli.

İbret(*ti«i»*) Dersalma.

İbrik (*i*) Emzikli ve kulplu topraktan veya bakırdan sukabı.

İbriktar (*i*) Vaktile saraylarda liğen, ibrik ve bunlar gibi aptestakımına memur, ibrikçi.

İbrişim(*i*) Bükülmüş ipek (*s*) İbrişimden yapılmış.

İbriz (*i*) Halis altın.

İbzal (*i*) Esirgemiyerek sarfetme, bol bol verme, lûtfetme (— et. *m.*)

İcaret (*ti«i»*) Kabul etme; hazır bulunma (— et *m.*)

İcap (*i*) Lâzım getirme, gelme, iktıza etme.

İcar (*i*) Kiraya verme, kiralama. (— *et. İcara vermek*, Kiralamak.)

İcare(*i*) Kira, kirabedeli.

İcareteyn (*i*) Müeccel ve muaccel icare, kira — *li* İki türlü kira alınan vakıf emlâk ve akarı.

İcat (*i*) Varetme, yeni bir şey çıkarma; uydurma.

İcaz (*i*) Sözü kısa söyleme, kesme,ihtisar, manayı tam anlatır kısa söz.

İcaz (*i*) Âciz düşürme; fevkalâdelik;çok beliğ söz söylemek.

İcazet (*i*) İzin, ruhsat. — *name* Şehadetname.

İcbar(*i*)Zorlama,cebretme

İclâl (*i*)Yükseltme, ağırlama; büyüklük, ululuk.

İclâs (*i*) Oturtma; tahta geçirme.

İcma (*ı«i»*) Biraraya toplama. (— et. *m*.).

İcmal (*m*) Hulâsa, toplama; gazetelerde bazan umumî siyaset hulâsa edilerek yazılan makale.

İcmalen (*zr*) Toplu olarak, hulâsa suretile.

İcra (*i*) Yapma, başarma; su v.s. akıtma; tatbik; mahkeme kararını yerine getirme; tatbik etme; mahkeme kararlarını tatbik eden daire.

İcraat (*i.c.*) İşler;tatbikat; filiyat.

İcra Vekilleri Heyeti (*i*) Heyeti Vekile; Kabine.

İç (*i*) Birşeyin içeri tarafı; karın — *çamaşırı* Ten üzerine giyilen gömlek v.s. — *donu* Ten üzerine giyilen pantolon.

İçeri (*zr*) İç taraf, dahil, dahilde.(*i*)İç,yürek, mide.

İçerlemek (*m*) İçeri almak; için için kızmak.

İçerlek(*i*)Kuytuyer,dipyer

İçgüvey (*i*) Gelinin evine alınan damat.

İçim (*i*) Bir defada içilen su, ilâç v.s.;yudum;içilen şeyin tadı, lezzeti.

İçin (*e*) Sebep bildirir; uğurunda, yolunda. *İçin için* Gizliden gizliye, ses çıkarmıyarak. (İçin için ağlamak).

İçirmek (*i*) İçmeğe mecbur et.; içkiden sarhoş et., sızdırmak;yutturmak.

İçki (*i*) Rakı, şarap v.s. müskirat, meşrubat. —*ci* Sarhoş, ayyaş.

İçkil,İçkin (*s*) Dahilî.

İçli (*s*) İçidolu; etli meyva v.s.; duygulu, hisli. —*dışlı* Yüzgöz, teklifsiz.

İçlik (*s*) İçe mahsus, dahilî.

İçmek (*m*) Sulu maddeleri içeri almak, yutmak; içki kullanmak, işret et. sigara dumanını içeri çekmek.

İçre (*i*) İçtaraf.(*zr*) İçinde.

İçsıkıntısı (*i*)Canısıkıntısı.

İçtihat (*i*) Mütefekkir bir zatın bir mesele hakkındaki fikri, kanaati.

İçtima (*ı "i»*) Toplanma, bir meclis v.s. nin toplanması, (—*et. m.*)

İçtimaî (*s*) İnsanların cemiyetine dair, bu cemiyetçe.

İçtinap (*i*) Sakınma, çekinme.

İçtisar etmek (*m*) Cesaret et., cür'et etmet.

İçvekâleti } (*i*) Dahiliye
İçvekilliği } Vekilliği, memleketin içindeki işlerle uğraşan vekillik.

İçyağ (*i*) Barsakları kaplıyan yağ.

İçyüz (*i*)Bir işin aslı,esası.

İdadî,İdadiye (*i.s*) Bundan 20-25 sene evvel İptidaîlerden sonro gelen ortamekteplere bu isim verilirdi. (*Beşsenelik —;yedisenelik—*) mahkemelerce verilen arakarârı.

İdgam (*i*) Arapçada bircinsten iki harfin birincisini bozup ikincisine şedde verilmesi.

İdam (*i*) Yoketme; mahkeme hükmü ile caniyi asma (*—etmek*).

İdane (*i*) Ödünç verme, ikraz (*—etmek*).

İdare (*i*) Çevirme, döndürme; kullanma; intizam altında tutma; geçinmesini yoluna koyma; tasarruf, lâzımolduğu ka-

dar masraf etme; yetme, elverme; resmî daire.(—*etmek*.)

İdarehane (*i*) İşmerkezi, yazıhane.

İdareli (*s*) Bir daireyi, bir işi çevirebilen,idaresi yolunda; çok masraf etmiyen.

İdat (*i*) Hazırlama. (—*et.*)

İdbar (*i*) Saadetin insandan yüzçevirmesi, bahtsızlık, düşkünlük.

İddet (*ti «i»*) Tekrar evlenebilecek bir kadının bekliyeceği müddet.

İddia (*i*) Haklı ve haksız bir davada bulunma,inat. —*cı* İnatçı.

İddihar (*i*) Zahire, mal biriktirme, toplama, derrambar etme. (—*etmek*).

İdeal (*i*) Kemalin en üst derecesi, mefkûre; pek mükemmel, enfes.

İdealism (*i*) Hayalî felsefe, mefkûrecilik mesleki.

İdealist (*ti «i»*) İdealism meslekinde bulunan zat, mefkûreci.

İdiş (*i*) Hayaları çıkarılmış at, enenmiş at, beygir, binekatı.

İdman (*i*) Bedenî terbiye, cimnastik. —*lı* Bedenî terbiye görmüş, cimnastikli; alışkan.

İdrak (*ki"i„*) Anlayış; yetişme. (—*etmek*).

İdrar (*i*) Küçükaptes, çiş, sidik.

İdrojen (*i*) Müvellidülma, suda pekçok bulunan havadan hafif bir gaz.

İdroterapi (*i*) Sıcak veya soğuk su ile tedavi usulü.

İfa (*i*) Yapma, icra etme; borcunu verme(—*etmek*).

İfade (*i*) Söyleme, anlatma;söz, beyan(—*vermek*, —*de bulunmak*.)

İfakat (*ti*) Hastalıktan kalkma, iyileşme (—*bulmak*).

İffet (*ti «i»*) Namus, ırz; doğruluk. —*li* Namuslu; doğru; —*lû* Kadınlara verilen elkap.

İfham (*i*)Anlatma(—*et.m.*).

İflâh (*i*) Kurtulma, halâs. (—*bulmak* Kurtulmak,halâs olmak.)

İflâs (*i*) Tüccarın piyasaya olan borçlarını ödeyemediği için topatmasi. (— *kararı*, —*masası*. *Taksirli*—,*Hileli*—)

İfna (*i*)Tüketme;yoketme. (—*et.m.*)

İfrağ (*i*) Biçime koma,kalıba dökme,maden v.s.yi eritip bir kalıba akıtma.

İfrat (*tı"i„*) Pek ileri varma, haddi geçme, fevkalâdelik(—*a vardırmak*)

İfraz (*i*) Ayırma; geniş bir arsayı ufak parçalara bölme.

İfrazat (*i*) Bedenin bir tarafından akan veya çıkan fazla şey, sidik v.s.

İfrit (*ti"i„*) Şeytan, iblis. —*kesilmek* Çok öfkelenmek.

İfsat (*i*) Bozma, berbat etme; ortalığı biribirine karıştırma (—*etmek*).

İfşa (*i*)Yayma, sırrı meydana koma, ortaya çıkarma. (—*etmek*).

İftar (*i*) Oruç bozma, ramazanda güneşin batmasile yenen yemek. (—*et.* —*a gitmek*).

İftihar(*i*) Övünme,koltukkabartma (— *et.m.* —*nişanı*, *madalyası*).

İftikar (*i*) Ziyade ihtiyaç.

İftira (*i*) Birine aslı olmıyan bir kabahati yükletme (—*et. m.*)

İftirak (*kı«i»*) Ayrılma, firkat, firak, hicran.

İğ (*iği"i„*)Yün v.s. kıvıran iğne, tığ.

İğbirar (*i*) Gücenme, hatıra toz konma,muğber olma.

İğde (*i*) Zeytintanesi büyüklüğünde ve ondan dar, kiremitrenginde çekirdekli bir meyva; ağacı ve çiçeği.

İğdin (*s*) Kokmuş, bozuk (yumurta).

İğfal (*i*)Aldatma (—*et.m.*)

İğlâk (*kı"i„*) Kapama; anlaşılmaz, kapalı söz söyleme.

İğmaz (*i*) Gözkapama, gözyumma. (*et. m.*)

İğmek (*m*) Bir yana meyillendirme; kandırmak.

İğne (*i*)Dikişe mahsus çelikten delikli,ucu gayet sivri bir alet; diken; arı v.s. böceklerin soktukları sivri uzuv;göğüse, başa takılan mücever; aşı, enjeksiyon aleti.

İğneardı (*i*)Makine dikişine benzer eldikişi.

İğnedan (*i*) İğnelik.

İğnelemek (*m*) İğne ile delmek;toplu iğne ile iliştirmek.

İğrelti (*i*) Bir cins ot.

İğremek (*m*) Boğa v. s. böğürmek, bağırmak.

İğrenç (*s*)Çok pis,murdar —*lik* Tiksinme.

İğrendirmek (*m*) Tiksindirmek.

İğrenecek (*s*)Tiksindiren, pek pis.

İğrenilmek (*m*) Tiksinilmek,

İğrenmek (*i*) Tiksinmek, nefret etmek.

İğreti (*i*) Bir vakit için verilen; yerli ve sabit olmıyan, ariyet, takma.

İğri (*s*) Çarpık, bükülmüş, kemerli; yalan: yalancı.— *büğrü* Hertarafı carpık-çurpuk. —*lik* Çarpıklık; hile.

İğribacak (*s*) Çarpıkbacaklı.

İğrik (*s*) Çok bağıran,böğüren.

İğrilmek (*m*) Çarpılm ak kıvrılmak, bükülmek.

İğriltmek (*m*) Çarpıtmak, kıvırmak, bükmek.

İgroskop (*pu«i»*) Havanın rutubetini gösteren alet.

İğtinam(*i*) Yağma, çapul.

İğva (*i*)Azdırma;ayartına.

İğzap(*i*)Kızdırma(—et.*m.*).

İhafe (*i*) Korku verme, korkutma (— et. Korkutmak).

İhale(*i*)Bir işi birine verme, havale et.; artırmada (müzayede de)birşeyi fazla fiat verene bırakma (— et. *m.*).

İhaleten (*zr*) İhale suretile, artırma (müzayede) ve eksiltme (münakasa) suretile.

İham (*i*) Şüpheye düşürme; ikimanalı bir kelimeyi kullanarak ikinci manasını anlatan bir edebî san'at, tevriye.

İhanet (*ti«i»*) Haksız yere hakaret; fenalık, hıyanet.

hata (*i*) Kuşatma, etrafı çevirme; bir manayı anlama, kavrama; bilgi,malûmat (— et. *m.*).

İhbar (*i*) Haber verme, malûmat verme,bildirme.

İhbarî, ihbariye(*s*)Fiillerde başlı beş siga (gr); ihbariye (*i*) Kaçak birşeyi hükûmete haber verenlere mükâfat olarak verilen para.

İhbarname(*i*) Bir iş hakkında ait olduğu daireye malûmatı havi verilen imzalı varaka; bir borcun verilmesi veya sair bir iş için resmî bir daireden gönderilen varaka.

İhdas (*i*) Meydana getirme; yeniden çıkarma; icat etme.

İhfa(*i*) Gizleme, saklama. (— et. *m.*).

İhlâk etmek(*m*) Helâk et., mahvetmek, sarfetmek.

İhlâl (*i*) Bozma, berbat etme.

İhlâs (*i*) Samimî muhabbet, samimîlik.

İhmal (*i*) Aldırış etmeme, ehemmiyet vermeyiş,vazife edinmeme.

İhmalci (*s*) Aldırış etmiyen, ehemmiyet vermiyen, vazifesiz.

İhnak (*m*) Boğma, boğarak öldürme.

İhracat(*i*)Yabancı memleketlere gönderilen emtaa.

İhraç (*i*) Çıkarma; dışarıya çıkarma; yabancı memlekete emtaa yollama. (— et. *m.*)

İhrak (*kı«i»*) Yakma; ateşe verme. — *et* Yakmak; ateşe vermek.

İhraz (*i*) Kazanmak; elde etme. (— et. *m.*).

İhsa (*i*) Sayma.

İhsayiat (*tı i»*) İstatistik.

İhsan (*i*) Bağışlama, hediye verme, lûtfetme.

İhsas (*i*) Duyurma, sezdirme, usulü ile anlatma, hissettirme. (— et. *m.*).

İhtar (*i*) Hatırlatma, hatıra getirme; nota. (— et. *m.*) —*name* Protesto.

İhticaç (*i*) Delil olma, kanunen kabul olunma. —*a salih* Kanunen makbul.

İhtida (*i*) Müslüman olma, Müslüman dinini kabul etme. (— et. *m.*)

İhtifa (*i*) Gizlenme, saklanma. (— et. *m.*)

İhtifal (*i*) Büyük alay, merasim.

İhtikan (*i*) Şiringa etme; vücudun birtarafında kan birikme.

İhtikâr (*i*) Ucuz alınan malları saklayıp pahalı pahalı satmak.

İhtilâç (*i*) Sinirlerin oynaması, çarpıntı.

İhtilâf (*i*) Uyuşmama, uzlaşmama.

İhtilât (*tı.«i»*) Karışıp görüşme. (—*etmek*). —*tan menetmek* Kimse ile gö-

rüştürmemek.

İhtimal (*i*)Olabilme,mümkün olma.(—*vermek*):Olabilir, belki, diye ümitlenmek.

İhtimam (*i*) İşe dikkatle bakma (işe itina ile çalışma).

İhtimar (*i*) Mayalanma, hamur olma, şarap olacak mayi kaynayıp kemala varma (—*et. m.*).

İhtinak (*kı «i»*) Boğulma, nefesalamama).

İhtira (*ı«i»*) Görülmemiş birşeyi yapma; uydurma (—*et.m.*)

İhtirak (*kı «i»*) Yanma; bir seyyarenin güneşe yaklaşması.

İhtiram(*i*) Hürmet, riayet.

İhtiras (*i*) Şiddetli arzu, aşk, iptilâ.

İhtiraz (*i*) Sakınma, çekinme.

İhtisap (*i*) Hesap sorma, mes'uliyet; eskiden Şehremaneti ve vergisi.

İhtisar (*i*) Kısaltma, kısa kesme; hesapta bazı sayıları ufaltma, enküçük haddine indirme.(—*et.m.*)

İhtisas (*i*) Duyma, ruhta hâsıl olan duygu.

İhtısas (*i*) İlim, fen, san'at, şubelerinden ancak birinde çok ilerigitme.

İhtişam (*i*) Şerefli, şanlı gürünüş, debdebe, tantana.

İhtiva (*i*) İçine alma,içinde bulundurma, havi olma. (—*et.m.*)

İhtiyaç (*i*) Lüzum, hacet, muhtaçlık; zaruret.

İhtiyar(*i*) İki yoldan birini seçme; katlanma; iradet. (*s*) Yaşlı, çok yaşamış. —*î* (*s*) Kendi arzusile olan, mecburî olmıyan (ihtiyarî ders *fakültatif.*)

İhtiyarlamak (*m*) Yaşlanmak, kocamak.

İhtiyarlatmak(*m*) Kocalt-

mak; çok yormak.
İhtiyarlık(*i*)Pirlik, yaşlılık.
İhtiyat (*ti «i»* İlerisini düşünerek davranma; lüzumunda sarfolunmak için saklanılan para v.s.
İhtiyaten (*zr*) İlerisini düşünerek, ihtiyatlı olarak.
İhtiyatî (*s*) İhtiyat için.— *tedbir* Borçlu mallarını kaçırmamak için kanunen lâzımgelen muameleyi yapma.
İhtiyatsızlık (*i*) İlerisini düşünmemezlik, tedbirsizlik.
İhtizar (*i*) Cançekişme. — *haline gelmek* Ölüme hazırlanmak.
İhtizaz (*i*) Hafifçe titreme, sarsıntı (—*a gelmek* Hafifçe titremek, harekete gelmek).
İhvan (*i*) Samimî, sadık, halis dostlar;bir fırkaya, bir tarikate mensup bulunanlar, arkadaşlar,yoldaşlar.
İhya (*i*) Ölüleri diriltme onlara canverme; tazeleme, işi canlandırma; sevindirme;vücuda getirme;geceyi ibadetle veya zevkle geçirme («ehya» demek yanlıştır.)
İhzar (*i*) Hazırlama; polis vasıtasile mahkemeye getirme.*İhzariye* Birini mahkemeye davet için alınan harc.
İka (*ı «i»*) Yapma, vukua getirme.
İkame (*i*) Meydana koma; bir rakamın veya bir kelimenin yerine başkasını koyma, herhangibir şeyin yerine başkasını koyma, bir amut kaldırma (*hen*); dava açma.
İkamet (*ti «i»*)Oturma,sakin olma. —*gâh* Oturulan yer, ev.
İkan (*i*) Şüphesiz bilme, iyi bilme.
İk'at (*i*)Oturtma;çıkartma.

İkaz (*i*) Uyandırma; gözünü açtırma, aklını başına toplatma. (—*et m.*)

İkbal (*i*) Talih, baht; yüksek bir işte, vazifede bulunma. —*siz* Talihsiz, bahtsız.

kdam(*i*) Devamla çalışma

İkdar (*i*) Kudret verme, diriltme.

İken,ken(*e*) Olduğuhalde; olduğuvakit; bazı sigaların gaip şahıslarına getirilerek hal rabıtası yapılır:(gelirken, gitmişken, almakta iken).

İki (*s*) Birden sonra gelen sayı.*İkidebir,ikidebirde* Pek sık, hemen hervakit.

İkilemek (*m*) İki yapmak; eşini bulmak.

İkili (*s*) İki şeyden ibaret olan. (*i*) İskambilkâğıdının ikibeneklisi.

İkilik (*i*) İki kuruş kıymetinde gümüş para; ikiye bölünme, iki taraf olma; iki kısımdan ibaret olan.

İkin(*e*)Acaba(alır mı ikin?)

İkinci (*s*)Birinciden sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

İkindi (*i*) Öğle ile akşam arasındaki namazvakti; öğleden hemen dört saat sonraki zaman.

İkindiyin (*zr*) İkindiüstü.

İkişer (*s*) Herbirine iki, herdefasında iki. *İkişer ikişer* Çift çift.

İkiyüzlü (*s*) İkitaraflı (kumaş); çifteli, mürai.

İkiz (*s*)Bir anneden aynizamanda çift doğmuş iki kardeş.

İklim (*i*) Bir memleketin havası,suyu,sıcaklığı v.s.si memleket, diyar.

İkmal (*i*) Tamamlama, bitirme; imtihanda muvaffak olamıyan talebenin ikinci imtihana kalması. (ikmale kalmak) —*ci* Tekrar imtihan verecek talebe. (- *et.m.*).

İkna (*i*) Kandırma, kanaat verme,irza etme.(—*et.m.*)

İkrah (*i*) İğrenme, tiksinme, nefret (—*et. m.*)

İkram(*i*)Ağırlama,hürmet; fiattan tenzil. (—*et. m.*)

İkramiye (*i*) Bazı memurlara, işten çıkarılanlara aylıklarından başka bir defaya mahsus olmaküzere verilen para;yapılan bir yararlık için verilen para; piyangoda isabet eden para; piyangoda talihliler için ayrılan para.

İkrar (*i*) Hakkı saklamayıp söyleme, itiraf.(—*et.*)

İkraz (*i*) Ödünç verme.

İksa(*i*)Giydirme. (—*et.m.*)

İksir (*i*) Gûya madenleri altına çeviren madde; ispirto ile yapılan tatlı bir içki;buyolda tertip edilen ilâç şurubu.

İktibas (*i*) Bir kitaptan, bir gazeteden v. s. den parçalar alma.

İktida (*i*) Uyma, ardınca gitme,tâbi olma. (—*et.m.*)

İktidar(*i*)Güç yetme,muktedir olma; kuvvet, takat; bilgi, malûmat; — *makamı*Yüksek bir memuriyet.—*lı* Muktedir. — *sız* İktidarı olmıyan, âciz.

İktifa (*i*) Elverme, azı çok tutma, aza kanaat etme, fazlasını istememe.

İktiham (*i*).Gögüs germe, yenme, karşıkoma.

İktisa (*i*) Giyme, giyinme.

İktisap (*i*) Çalışıp kazanma. (—*et. m.*)

İktiran (*i*) Yaklaşma; kavuşma;bir kararı, bir kanunu hükümdarların veya Reisicumhurun tasdik etmesi. (—*et. m.*)

İktitaf (*i*) Devşirme, derme, toplama; seçme.

İktısat (*i*) İdare, tasarruf; ekonomi politik ilmi.—*cı* İktısat âlimi.

İktıza (*i*) Lâzımgelme,

lüzum, —*sınca* Göre (—*et.* Lâzım gelmek).

İlâ (*i*) Yükseltme.(—*et.m.*)

İlâç (*i*) Hastalığı defiçin verilen şey, deva, mualece; çare, tedbir.

İlâçlı (*s*) İlâcı olan, ilâçla karışık.

İlâçsız (*s*) İlâcı olmıyan; çaresiz.

İlâh (*i*)Tanrı,Allah,Çalap.

İlâhe (*i*)Dişi İlâh,dişi put.

İlâhî (*s*) Tanrıya, Allaha dair. (*n*) Yarabbi! (taaccüp ve hayret bildirir.)

İlâhi (*i*) Tekkelerde v.s. ibadethanelerde okunan dinî şarkılar.

İlâhiyat (*i*)Felsefenin dinlerden bahseden kısmı. —*fakültesi* Darülfünunda dinler hakkında tedrisat icra eden şube.

İlâl (*i*) Arapçada illetli harfleri bulunan kelimelerdeki ahenksizliği defeden kaidalerin mecmuu.

İlâm (*i*) Bildirme; muhakemelerin cerayanını ve hükmü havi resmî varaka.

İlân (*i*)Meydana çıkarma, bildirme; gazetelerle ve duvarlara yapıştırılan kâğıtlarla yapılan propaganda; afiş. (—*et.m.*)

İlâve (*i*) Katma, artırma, zam; zeyil; gazetelerin mühim bir havadisi neşretmeküzere ayrıca bastırdıkları varaka.

İlâveten (*zr*) İlâve suretile, artırarak.

İlbas(*i*)Giydirme (—*et.m.*)

İlca (*i*) Mecbur etme, çaresiz kılma.

İlcaat (*tı "i„*) Mecburiyet, iktıza (zamanın ilcaatından: zamanın iktızasından).

İle, le (*e*) Vasıtasile; beraber: (Kalemle, kardeşimle); «*ve*» manasını da verir: (Kalem ile kâğıt satınaldım.).

İlerde, ileride (*zr*) Önde, başta;gelecek zamanda,istikbalde.

İleri (*s*) Önde giden; öne doğru, ilerlemiş, terakki etmiş. —*de* Gelecek zamanda, istikbalde. —*den* Önden, ilerigelen, muteber,başta bulunanlardan.

İlerigelmek (*m*) Hâsıl ol., zuhur etmek.

İlerlemek (*m*) İlerigeçmek, önegeçmek; terakki et.; saat ileri koşmak, yürümek.

İlerletmek (*m*) İlerigötürmek, ilerisürmek, terakki ettirmek.

İletmek (*m*) Biryere götürmek; bir tarafa almak; çalmak, alıp götürmek.

İlga (*i*) Bir daireyi kaldırma; bir kanunu bozma; hükümsüz bırakma.

İlhak(*i*) Bir devletin toprağını bir başkasına katma; birleştirme; bir kelimenin sonuna bir edat getirme.

İlham (*i*) Kalbe birşey doğmak.

İlhat (*i*) Dinsizlik; Allahın varlığına inanmayış.

İlik (*i*) Kemiğin içindeki yağ gibi madde; düğmedeliği.

İliklemek (*m*) Düğmeyi iliğe geçirmek, düğmelemek.

İlikli (*s*) İliklenmiş, düğmeli, düğmelenmiş.

İlim (*i*) Bilgi, bilme, malûmat; haber.

İlinti (*i*) Kabadikiş.

İlişik(*i*) B. **Alâka** Hesap, alacak verecek. (*İlişiği kalmamak* Hiçbir hesabı, alâkası kalmamak).

İlişiksiz (*s*) Hiçbir hesabı kalmıyan,pürüzü olmıyan.

İlişmek (*m*) Takılmak; az durmak; şüphelenmek; birine dokunmak, sataşmak.

İliştirmek (*m*) Takmak; bağlamak;bir işi yapmamak, alıkomak.

İlk(*s*) Birinci; baş,evvelki. (*zr* Enevvel,birinci olarak.

İlka (*i*) Atma, bırakma. (— etmek *m.*)

İlkaat(*i.c.*) Fikri bozacak sözler. (—*ta bulunmak* Birinin fikrini bozacak sözler söylemek).

İlkbahar (*i*) Bahar.

İlkin (*zr*) Enevvel, iptida.

İlklik (*i*) Birincilik.

İlksöz (*i*) Başlangıç, mukaddeme.

İlle,illâ (*e*) ... den başka, ... den maada; yoksa,olmadığı halde; hele; mutlaka.

İllet (*i*) Hastalık, sayrılık; şebep.—*li* Hastalıklı,hasta, sayrı; özürlü.

İlliyyin(*i*)Cennette enyüksek biryer.

İlmek (*i*) İğreti düğüm, kolay çözülür düğüm.—*li* İğretiden düğümlenmiş. —*lemek* İğretiden düğümlemek, ilmek yapmak.

İlmî (*s*) İlme dair, ilimce; ilimle uğraşan (adam).

İlmihal (*m*) Müslümanlığın namaz v.s. gibi esas kaidelerini öğreten ders ve kitap.

İlmiye (*i*) Eskiden şeriati iyi bilen hocalar sınıfına denirdi;ilme ait işlerle uğraşan.

İlmühaber (*i*) Mahalle ihtiyar meclisinden verilen resmî, pullu varaka.

İlsak (*kı «i»*) Yapıştırma; birleştirme (—*et.m.*); pul ilsak et. pul yapıştırmak.

İltibas(*i*) İki şeyden veya kelimeden biri görüldüğü ve işitildiği zaman öteki zannolunacak derecede biribirine benzeme, karışıklık.

İltica (*i*) Sığınma.(—*et.m.*)

—*gâh* Sığınacak yer veya zat.

İltifat (*tı"i„*) Bakıp yüze gülmek,teveccüh.(—*et.m.*)

İltihak (*kı «i»*) Katılma; ulaşma. (—*et.m.*)

İltihap (*i*) Alevlenme; kızarma.

İltimas (*i*) Birini koruma, himaye; tavsiye. (—*et.m.*)

İltisak (*kı «ı»*) Bitişme, birleşme,kavuşma(—*et.m.*)

İltiva (*i*) Sarılma; bükülme;(sancak) dalgalanma.

İltiyam (*i*) Yara iyilenme, kapanma. (—*bulmak.m.*)

İltizam (*i*) Tarafgirlik etme, birinin tarafını tutma; hükûmetin bazı varidatını kefil göstermek şartile üzerine alma.

İltizamî (*i*) Arzu bildiren siga (gr. geleyim, gelesin, gele, gelelim,gelesiniz, geleler gibi).

İlzam (*i*) Delil ile susturma, mubahasede galebe çalma, yenme. (—*et.m.*)

İma (*i*) Açıktan söylemiyerek işaretle anlatma.

İmal (*i*) İşleyip yapma, fabrikada yapma; işleme, kullanma(—*et.m.*)Fikir — *et.* Fikir yormak.

İmalât(*i*) İşler. *İmalâthane* Fabrika.

İmale (*i*) Birtarafa iğme, yatırma,meyillendirme;aruz vezninde harekenin zarurî uzatılması.

İmalı (*i*) İşaretli, manalı.

İmam (*m*) Cemaate namaz kıldıran hoca; din işlerinde kılavuzluk eden zat.

İmambayıldı (*i*) Zeytinyağlı bir patlıcanyemeği.

İmame (*i*) Sigara ve çubukağızlığı; tespihin başındaki uzunca tane.

İm'an (*i*) Dikkatle bakma, ehemmiyetle gözgezdirme

İman (*i*) İnanma, kanaat getirme, kalben tasdik

etme. (—*et.*, —*a gelmek*, — *getirmek. m.*).

İmansız(*s*) İmanı olmıyan, dinsiz; insafsız, merhametsiz.

İmar (*i*) Şenlendirme.

İmaret (*ti"i„*) Şenlik; eskiden medrese talebesine ve fukaraya ekmek,fodla, çorba, zerde v.s.dağıtan hayır müesseseleri.

İmba (*i*) Bildirme, haberverme,bildirilme.(—*et m.*)

İmbat (*ti"i„*) Ot, sebze bitirme,yetiştirme(—*et.m*)

İmbat(*tı"i„*) Batıdan veya şimaligarbîden esen denizrüzgârı.

İmbias (*i*) İterigelme.

İmbik (*i*) İçki, ispirto gibi mayileri taktir ederek damla damla akıtan alet (—*ten çekmek*).

İmbisat (*tı "i„*) Hararet kuvvetile yayılma; içaçılma, ferahlık.

İmdat (*i*) Yardım (*n*) Yetişin!

İmdi (*zr*) Artık; öyleyse.

İmece (*i*) Köylerde bazı işlerin görülmesi için elbirliğile çalışma.

İmek (*m*) Cevherî fiilin mastarıdır, fakat kullanılmaz,bunun yerine «olmak» kullanılır.

İmha (*i*) Yoketme, mahvetme (*et. m.*)

İmhal (*i*) Mühlet verme, bir müddet daha müsaade etme (—*et. m.*)

İmik(*i*)Baş tepesinin yumşak yeri, bıngıldak.

İmizgenmek(*m*)Oturduğu yerde uyuklamak;ateş kararıp sönmüş gibi durmak.

İmkân (*i*) Olabilme, kabil olma. —*sız* Olamaz, kabil değil.

İmlâ (*i*) Doldurma; bir dilin kelimelerini doğru yazmak ilmi; söyleyip yazdırma; *İmlâya gelmemek* İslahı mümkün olmamak. (—*et m.*)

İmparator (*i*) Ecnebi büyük bir devletin hükümdarı, kıraldan büyük hükümdar.

İmparatoriça (*i*) İmparator zevcesi; imparatorluk eden kadın.

İmrar (*i*) Geçirme(—*et.m.*)

İmrendirmek(*m*)Arzu ettirmek, lezzetli birşey gösterip birinin iştahını uyandırmak.

İmrenmek(*m*)Ağzının suyuakmak, çok beğenmek.

İmsak (*ki"i„*) Pehriz; ramazanda oruca başlama zamanı; nekeslik, tutuculuk.

İmsakiye (*i*) Ramazanda imsak vakitlerini gösteren cetvel.

İmtidat (*i*) Uzama, uzanma; devam etme, uzun sürme. (—*et. m.*)

İmtihan (*i*) Deneme; bir adamın, bir mektepli-nin iktidarını anlamak için yapılan tecrübe deneyiş. (—*vermek*,—*olmak. m.*)

İmtina (*i«i»*) Geridurma, yapmama, istememe.

İmtisal (*i*) Uyma, ardısıra gitme, itaat etme; verilen bir emre göre haraket etme. (—*et. m.*)

İmtisalen(*zr*) Uyarak,itaat ederek, verilen emre göre hareket ederek.

İmtisas (*i*) Emerek içeri-çekme; hazmolunan yemeklerden hâsıl olan maddenin damarlara yayılması

İmtiyaz (*i*) Değerce başkalarından ayrılma; bir işin,bir malın yalnız sahibi tarafından yapılması ve satılması için resmen verilen hususî ruhsat; bir memlekete başka bir büyük hükûmet tarafından verilen yarı istiklâl; mekteplilere mükâfat olarak verilen yaldızlı kâğıt.

İmtiyazlı (*s*) İmtiyazı olan. —*alacak* Dükkân kirası, uşak v.s. hakkı, nafaka gibi alacaklar.

İmtizaç (*i*) Uyma, uyuşma; iyi geçinme; (havasına)alışma; birkaç maddenin karıştırılıp biredilmesi. (—*et. m.*)

İmza (*i*) Bir yazının altına konulan isim.

İmzalamak (*m*) Bir yazının altına ismini komak, imza atmak.

İmzalanmak (*m*) Bir yazının altına isim konulmak, imza atılmak.

İmzalatmak (*m*) Bir yazının altına ism koydurtmak, imzalattırmak.

İn (*i*) Yabani hayvanların mağarası.

İnadiye (*i*)Dünyada mevcut hakikatleri inkâr eden bir meslek.

İn'am (*m*) İyilik etme, ihsan etme. (— *et.m.*).

İnan (*i*) İnanma, emniyet. (—*gelmek* Kanaat getirmek. —*olsun* İnanınız.

İnanç (*s*) Emniyetli, emin (adam).

İnandırmak (*m*) Kanaat getirmek, kandırmak;yalanı yutturmak, aldatmak.

İnanılmak (*m*) Doğru diye kabul olunmak.

İnanmak (*m*) Doğru diye kabul et.; iman getirmek.

İnas (*i*) Dişiler, kadınlar; kızlar. —*mektebi* Kızmektebi.

İnat (*i*) Öngü, direnme (—*et* Direnmek).

İnatçı (*i*) Öngül, direnen, muannit. —*lık* Öngüllük, muannitlik.

İnayet (*ti«i»*) İyilik, merhamet; lûtuf. —*buyurunuz* Merhamet ediniz.

İnayetkâr,İnayetli (*i*) İyilik eden, merhametli,

İncaz(*i*) Vadini yapma,ic-

ra etme. (—*et.m.*).

İnce (*s*) Yufka, kalın olmıyan; narin,zarif, nazik; sivri, keskin; anlayışlı. —*lik* Narinlik, zariflik, naziklik; sivrilik, keskinlik.

İncecik (*s*) Pek ince v.s· B. **İnce**.

İncelmek (*m*) Narinleşmek, yufkalaşmak; zarifleşmek, nazikleşmek;zayıflamak.

İnceltmek (*m*) İnce yapmak, yufkalaştırmak;sivriltmek, keskinletmek.

İncerek (*s*) Az ince, fidan gibi (—*boy*).

İncesaz (*i*) Alaturka çalgı.—*takımı* Alaturka çalgı takımı (keman, kanun ut, tef v.s.)

İnci (*i*)Kabuğu sedef denilen istiridye cinsinden olan hayvanların içinden çıkan serttaneli, beyaz ve parlak, kıymetli taş, pek beyaz, ufak ve parlak diş. —*gibi yazı* Pek-güzel yazı.

İncik (*s*) Hafifçe vurulmuş, kırılmış (kol v.s.)(*i*) İncinmiş,vurulmuş(uzuv); dizaltındaki kemik.

İncil(*i*)Hıristiyanların mukaddes kitabı, Hazreti İsaya nazil olan kitap.

İncilâ (*i*) Parlama, cilâlanma; havada açıklık.

İncimat (*i*) Donma, buz tutma (– *et.m.*)

İncinmek (*m*) Kol v.s.yerinden çıkmak,bükülmek; kalp kırılmak, gücenmek.

İncir (*i*) İncekabuklu yuvarlak meyva. —*çekirdeği* Pek ehemmiyetsiz iş.

İncitmek (*m*) Dokunmak; gücendirmek; ağrıtmak, zedelemek (kol v.s); acıtmak.

İncizap (*i*) Çekilme, süründürülme, cezbolunma.

İndî (*s*) Kendinden çıkarılma, bir esasa müstenit

olmıyan (indî sözler).

İndifa(*i*) Defolunma; savulma; (hastalık v.s);püskürme (volkanda).

İndinde (*i*) Yanında; göre(*İndimde* Yanımda. *İndimizde* Yanımızda).

İndirmek (*m*) Aşağı getirmek; aşağı almak; hesaptan tenzil et., ucuzlatmak; vurmak (tokat v.s.)

İndirtmek (*m*) Aşağı aldırtmak; hesaptan, fiatı tenzil ettirmek; vurdurmak (tokat v.s.)

İndiyat(*ti«i»*)Esassız sözler.

İnek (*i*) Öküzün dişisi, bol süt veren hayvan. —*çi* İnek besliyen ve sütünü satan adam; inekçobanı, sığırtmaç.

İneklik (*i*) İnekahırı; bönlük, sersemlik.

İnfak (*kı«i»*) Yedirip içirme, besleme. (—*et. m.*)

İnfaz (*i*) Bir emri yerine getirme, emrin icrası.

İnfial(*i*)Gücenme, küsme.

İnficar (*i*) Şafak sökme, tanyeri açılma; su akma.

İnfikâk(*ki«i»*)Ayrılma;yerinden çıkma. (—*et. m.*)

İnfirat (*i*) Yanında kimse bulunmama, yalnız kalma.

İnfisah (*i*) Bozulma; battal olma (—*et. m.*)

İnfisal (*i*) Ayrılma; azlolunma. (—*et. m.*)

İngiltere (*i*) Büyük Britanya denilen İngiliz hükûmetinin en zengin ve en büyük memleketi; İngiliz hükûmeti.

İngiliz (*i*) İngiltere ahalisinden ve tebaasından, İngiltereli. —*lirası* İsterlin. —*ce* İngilizdili.

İnha (*i*) Bir sözü, bir işi haber verme; resmî bir daireden âmire yazılan tezkere, yahut tahrirat.

İnhidam (*i*) Yıkılma, çök-

me (bina. —*et. m.*)

İnhilâl (*m*) Çözülme, açılma; bozulma, erime (bir şirketin —*i*, şekerin suda. —*i*. —*et. m.*).

İnhimak (*ki* "*i*„) Birşeyin üstüne düşme, fevkalâde arzu göstermek. —*i olmak*).

İnhina (*i*) İğilme, iğrilme.

İnhiraf (*i*) Doğru yoldan şaşma;sapma;azıcık hastalanma, vücutta kırıklık.

İnhisar (*i*) Yalnız bir işe, bir noktaya mahsus olma; bir işin yapılması;bir malın satılması hükûmet tarafından bir şirkete verilmek, yahut ta kendi tarafından idare olunmak, monopol (şeker—*i.*,*et m.*)

İnhitat (*ti*«*i*») Aşağıya inme, iniş,alçalma; kuvvetten düşme, ihtiyarlama; gerisingeri gitme (—*et.* — *a uğramak*).

İnhizam (*i*) Ordunun bozulması,yenilme(—*et. m.*).

İni (*i*) Küçük kardeş.

İnik(*i*)Yırtıcı hayvan yavrusu.

İnikâs (*i*) Sesin, ışığın bir yere vurup geridönmesi veya ışığın orada görünmesi, akis.

İn'ikat (*i*) Toplanma,meclis v.s. kurulma. (—*et.m.*)

İniklemek (*m*) Yırtıcı dişi hayvan yavrulamak, doğurmak.

İnildemek (*m*) Çınlamak, çın çın ötmek.

İnilmek (*m*) Aşağı gidilmek.

İnilti (*i*) İnleyiş, inleme, çınlama; aksiseda. —*li* İnliyen, çınlıyan; aksiseda veren.

İnisiayl (*i*) Bir kelimenin, bir hususî ismin ilk harfi; marka harfleri.

İnisiyativ (*i*) İlk düşünüş, teşebbüs; birşeyi ilk yapanın hareketi.

İnisiye(*i*)Bazı sırlara vâkıf olma,bir ilmin, bir san'atin inceliklerini bilen adam.

İniş (*i*) Aşağıya inme, yokuşaşağı.

İn'itaf (*i*) Birtarafa dönme. (— *et. m.*)

İn'izal (*i*) Çekilme, kendikendini azletme.

İnkâr (*i*) Bilmeme, reddetme, bilmem deme.

İnkisar (*i*) Kırılma, parçalanma, gönülkırılma, beddua,lânet;ziyanın biryerden başka birtarafa geçerken yolunu değiştirmesi.

İnkişaf (*i*) Açılma; meydana çıkma; yavaş yavaş ilerigitme. (—*et.m.*).

İnkıbaz (*i*) Büzülme; kabızlık, peklik, (—*a uğramak.*)

İnkılâp (*i*) Değişiklik, değişme; bir hükûmet idaresinin bir şekilden başka şekle girmesi.

İnkıraz (*i*) Bitme; sönme, mahvolma.

İnkısam (*i*) Bölünme,taksim olunma.

İnkıta (*ı «i»*) Kesilme; arası kesilme, tatil. —*a uğramak.* m.)

İnkıyat (*i*) Başiğme,itaat.

İnkıza (*i*) Bitme, vadesi gelme (vadesinin inkızasında bitmesinde, hitamında).

İnlemek (*m*) Hazin hazin ses çıkarmak, of demek.

İnletmek (*m*) Hazin seslerle bağırtmak.

İnme (*i*) Damla, kalpsektesi, yüreğe birdenbire inen nüzul; sekte, iniş.

İnmek (*m*) Aşağı gelmek, nüzul et;bir mevkiden düşmek; fiatı düşmek; şişsinme; öfkesi geçmek; bir otele gitmek; gerikalmak; yağmak, düşmek.

İnnin (*s*) Erkekliği olmı-

yan, iktidarsız. —*lik* Erkekliği olmama, iktidarsızlık.

İnsaf(*i*) Hakkaniyet, adalet; merhamet. —*a gelmek* Haksızlıktan vazgeçme, merhamete gelmek, vicdanca hareket et. —*lı* Merhametli, vicdanlı. —*lıca* Biraz vicdanlı. — *sız* Tamahkâr.

İnsan (*i*) Konuşma, düşünme hassalarile öbür hayvanlarda ayrılan mahlûk, adam; vicdanlı, asılzade, terbiyeli adam. —*lık* Adamlık; iyilik.

İnsaniyet (*i*)Bütün insanlar, insan cinsi, insanlık, adamlık —*li* Vicdanlı,nezaketli. —*siz* Vicdansız, nezaketsiz, yalnız kendini düşünen.

İnsicam (*i*) Düzgünlük; sözde rabıta,selâset,düzgünlük.

İnşa (*i*) Bina, gemi yapma; nesir yazma; içinde mektup, senet, arzuhal v.s. örnekleri bulunan kitap.

İnşaat (*i*) Yapıişleri.

İnşallah (*ta*)Allah isterse.

İnşat (*i*) Güzel telâffuzla şiir okuma.

İnşiap (*i*) Dallanma, dalbudak salıverme;şubelere ayrılma. (— *et.m.*)

İnşikak (*kı «i»*) Yarılma, ikiye bölünme. (—*et. m.*)

İnşirah (*i*) Gönülaçıklığı, ferahlık.

İnt (*i*) Yan. B. **İndî.**

İntaç (*i*) Netice verme; doğurma, sebep olma, sebebiyet verme(—*et.m.*)

İntak (*kı "i„*) Söz söyletme, nutka getirme.

İntaş (*i*)Tohumun toprakta çimlenmesi, filizlenme, filiz sürme.

İntiba (*ı«i»*) Fikirde nakşolunma,yazılma;his,tesir.

İntibah (*i*) Uyanma, uyanıklık.

İntibak (*kı "i„*) Uyma, uygun gelme.

İntifa (*ı «i»*) Faydalanma, istifade, kâretme, temettü. (—*et.m.*)

İntıfa (*i*) Sönme.(—*et.m.*)

İntiha(*i*) Sona varma;son.

İntihabat (*i*) Seçiş,seçim; meb'us v.s. seçme, ayırma. (—*icra olunmak*).

İntihal (*i*) Başkasının yazısını benimseme, edebî hırsızlık.

İntihap (*i*) Seçiş, seçim; meb'us v.s. seçme, ayırma. (—*et.m.*)

İntihar (*i*) Kendikendini öldürme, şahsına kasdetme. (—*et.m.*)

İntikal (*i*) Geçme, başka biryere gitme; hastalık geçme, sirayet etme, babadan v.s den kalma,miras kalma; kavrama, anlayış; babadan v.s. den miras kalan emlâki üzerine çevirme;sözün başka bir bahse geçmesi; ölme, vefat.

İntikam (*i*) Öç, acı çıkarma. (—*almak*)

İntikamcı (*s*) Öçbağlıyan.

İntisap (*i*) Birine mensup olma. (—*et.m.*)

İntişar (*i*)Yayılma, dağılma;gazete, kitap v.s.meydana çıkarılma. (—*et.m.*)

İntizam (*i*) Herşey yolunda olma, düzen, sıra, inzıbat. —*lı* Yollu, düzenli, sıralı. —*sız* Yolsuz, düzensiz, sırasız; karmakarışık.

İntizar (*i*) Bekleme.

İnzal (*i*) İndirme; gökten indirme.

İnziva (*i*) Köşeye çekilme, hiçbir işe karışmama. (Köşei inzivaya çekilmek).

İnzıbat (*i*) B. **İntizam**. Memleket içinde intizam bulunma; asker polisi.

İnzımam(*i*) Katılma, zam-

molunma, ilâve olunma.

İp (*i*)Keten ve kenevirden yapılan kalınca sicim.

İpek (*i*) İpekböceği denilen böceğin yaptığı kıymetli tel. (*s*) İpekten yapılmış, ipekli; ipek gibi parlak ve yumşak.

İpekböceği (*i*) İpek yapan böcek.

İpekhane (*i*) İpek fabrikası, kozahane.

İpekli (*s*) İpekten yapılmış; ipekle karışık.

İpham(*i*) Kapalılık, sözde anlaşılmazlık; başparmak (el, ayak).

İpka (*i*) Bırakma; sınıfta kalma,sınıftan dönme(namını. —*et.*, Sınıfta —*et.*)

İplemek (*m*) İple bağlamak; hatırlamak; arayıpsormak; ehemmiyet vermek.

İplik (*i*) Dikiş için pamuk, keten v.s. tel.

İplikhane (*i*) İplikfabrikası; vaktile hapishane.

İpliklenmek (*m*) İplikleri meydana çıkmak, bozulmak.

İpnotism (*i*) Sun'î uyku; sun'î uykudan ilerigelen hâdiselerin mecmuu.

İpnotize (*i*) Sun'î uykuya dalmış adam.

İpnoz (*i*) Sun'î vasıtalarla davet edilen uyku.

İpodrom (*i*) Atmeydanı, koşumeydanı.

İpokondri (*i*) Karasevda.

İpopotam (*i*) Suaygırı.

İpotek (*t*) Ferağbilvefa, rehin suretile ferağ.

İpsit(*i*)Tekerlek çemberinin parçaları.

İpsiz (*s*) İpi olmıyan;çapkın, külhanbeyi. —*sapsız* Serseri, ayaktakımı.

İptal (i) Battal etme; çürütme, boşa çıkarma (dava, söz). (—*et. m.*)

İptida (*i*) Başlangıç; (*zr*) Enevvel.

İptidaî (*s*) İlkevvel olarak; ilk (mektep).

İptidar(*i*)Acele etme,başlama. (—*et. m.*)

İptihaç(*i*)Sevinç,sevinme.

İptihal (*i*) Çok yalvarma, niyaz.

İptilâ (*i*) Düşkünlük, müptelâ olma, içkiye v.s. ye tutulma.

İptina (*i*) Birşeye dayanma, birşey üzerine bina etmek.

İptisam (*i*) Gülümseme, tebessüm.

İptisar (*i*) Kalp ve zihin-gözü ile görme.

İptizal (*i*) Bayağılık; gözden düşme.

İpucu (*i*) Behane, vesile; nişan, alâmet.

İrade (*i*) Meram; ihtiyar; emir, buyruk.

İradet (*i*) İhtiyar, kalpte hissolunan arzu, rıza.

İrae (*i*) Gösterme, ibraz (et. *m.*)

İrak (*s*) Uzak; uzakta — *lık* Uzaklık —*lanmak* Uzağa gitmek. — —*laşmak* Uzaklaşmak.— *laştırmak* Uzaklaştırmak.

İran (*i*) Acemistan. —*î* İranlı, acem.

İrap (*i*) Arapçada kelimelerin sonlarındaki harekelerin ve harflerin değişmesi. (*İrapta mahalli yok— kitapta yeri yok*).

İrat (*i*) Söyleme,getirme. (Nutuk —*et.*); gelir, varidat.

İraz (*i*) Yüzçevirme; vazgeçme.

İrca (*i*) Geriçevirme,döndürme.

İrem (*i*) Şamda veya Yemende bulunduğu rivayet olunan meşhur bir bahçenin ismidir ki cennet„ ten kinaye olarak kullanılır.

İrfan (*i*) Fıtrî istidatla kazanılan bilgi, bilme.

İri (*s*) Büyük, kocaman, cüsseli —*li* İçinde büyüğü de bulunan(irili ufaklı) —*leşmek* Büyümek.

İrin (*i*) Olgun yaradan akan pis su, cerahat.

İriş,ariş (*i*) Hernevi dokumaların boyunca uzanan ipliklerin herbiri; yükarabasının oku.

riyarı (*s*) Boylu boslu, cüsseli (adam).

İrkâp (*i*)Hayvana v.s. ye bindirme; yükletme (vapura —et. *m.*)

İrkilmek (*m*) Su birikip kokmak; (insan) birden korkmak.

İrkinti(*i*) Birikmiş fena su çirkef v.s.

İrkmek,irikmek(*m*)Su birikmek, durmak.

İrmik (*i*) Helva,çorba yapılan iritaneli un.

İrrigatör(*i*) Bahçeleri sulamak için ufak tulumba; yıkanmak için lâstikbolu büyük şırınga.

İrs (*i*)Atalardan, babadan, anadan miras kalan herşey.—*î*Miras olarak kalan.

İrsen (*zr*) Miras olarak.

İrşat (*i*)Doğru yolu gösterme. (—et. *m.*)

İrtibat (*tı"i„*) Bağlanma, bağ; alâka, münasebet.

İrtica (*ı"i„*) İnkılâba karşı hareket; kör taassup, karakuvvet, şeriatçilik.

İrtical (*i*) Hazırlanmaksızın, birdenbire manzume veya nutuk söyleme.

İrticalen (*zr*) Birdenbire, hazırlıksız olarak.

İrtidat (*i*) Dinini bırakıp başka dine geçme.

İrtifa (*i*) Yükseklik. —*en* Yükseklikçe.

İrtifak (*kı"i„*) Dayanma; birleşme; yerinden oynamıyan kemik.

İrtihal (*i*) Ölmek, vefat etmek.

İrtika(*i*)Yükselme(—et.*m*)

İrtikâp (*i*) Kötü iş, cürüm işleme; rüşvet alma.

İrtisam (*i*) Resmi çıkma.

İrtişa (*i*) Rüşvet alma.

İrva (*i*) Sulama, su verme. (—et. *m.*)

İrza (*ı"i„*) Süt emdirme, emzirme.

İs (*i*)Dumandan çıkan kara madde.

İsabet (*ti"in„*) Rasgelme; doğru fikir; kura düşme; piyango vurma; nüzul,inme; tam vaktinde olma. (*zr*) Pek doğru,çok münasip.

İs'af (*i*) Birinin dileğini kabul etme (—*et. m.*)

İsaga (*i*) Kalıba dökme.

İsal (*i*) Yetiştirme, ulaştırma. (—*et.m.*)

İsale (*i*) Su v.s. akıtma.

İse (*e*)Halbuki; yerde, bedel; şart sigası yapar, (*se,sa*) suretlerinde ihtisar edilebilir.

İsevî (*i*) Hıristiyan. —*lik* Hıristiyanlık.

İsfencî (*s*) Sünger cinsinden, sünger gibi.

İsfenç (*i*) Sünger.

İshakkuşu (*m "i„*) Geceleri öten bir kuş.

İshal(*i*)Karın sürme, amel.

İsim (*smi «i»*) At, nam.

İsir (*sri "i„*) Ayakyeri, iz; gidiş.

İska (*i*) Su verme, sulama. (—*et.m.*)

İskambil (*i*) Oyunkâğıdı; birnevi kâğıtoyunu (*oynamak.*)

İskân (*i*) Evde oturtmak; muhacirleri yerleştirme.

İskandil (*i*) Denizin derinliğini ölçmek için alet; denizin derinliğini ölçme; bir işi yoklama. (—*et.m.*)

İskarpin (*i*) Konçsuz potin, yarım potin.

İskât (*i*) Susturma; delillerle cevapsız bırakma; razı etme. (—*et.m.*)

İskele (*i*) Yapılarda yük-

sek yerlerin yapılması için kurulan sal; vapur, sandal v.s. nin yanaştıkları yer; tüccargemilerinin yanaştığı şehir, kasaba; geminin sol yanı.

İskelet (*i*) Dağılmamış insan ve hayvan kemiklerinin umumu, kadit, bedenin çatısı; pek zayıf adam.

İskemle (*i*) Dörtayaklı ve üstühasırlı arkasızsandalye.

İskete (*i*) Sarıkanatlı ve güzel öten küçük bir kuş.

İskonto(*i*)Bir senedin v.s. nin bedeli vadeden evvel alındığı takdirde bırakılan sarrafiye, kırdırma parası; tenzil, tenzilât.

İskorpit (*ti«i»*) Dikenli ve eti lezzetli bir balık.

İslâm (*i*) Müslümanlık, Müslüman olma.

İslemek (*m*)İse tutup karartmak; is kokutmak.

İslenmek (*m*) İsle kararmak; kokmak.

İslim (*i*)Vapur v.s. kazanında toplanan buğu,buhar.

İsma (*i*) Duyurma, işittirme.

İsmen (*zr*) Yalnız atla, isimle.

İsmet (*ti"i„*) Namus, iffet; suçsuzluk, masumluk, —*li* Namuslu, iffetli. —*lû* Kadınlara verilen elkap.

İsnat (*i*) Bir kabahati birine atma, yükletme, atfetme. (—*et m.*)

İspanya (*i*)Avrupanın cenubugarbîsinde bulunan bir devlet.

İspanyol (*i*) İspanyalı; iri ve eti makbul olmıyan bir koyun. —*ca* İspanyol dili.

İspanyolet (*i*) Pencerelerin açılıp kapanması için uzun ve saplı demir takım.

spat (*i*) Senet veya sair evrakla veya şahitlerle bir davanın doğruluğunu meydana çıkarma. —*ı vücut et.* Hazır bulunmak.

İspenç (*i*) Pek ufak horoz ve tavuk; kısaboylu adam, bodur.

İspençiyar (*i*) Eczacı.

İspermeçet(*ti«i»*) İyi cins mum.

İspinoz(*i*) Güzel öten küçük bir kuş.

İspir (*i*) Seyis, arabaatlarına bakan uşak.

İspirtism (*i*) Ölülerle ve ruhlarla konuşmak öğreten bir ilim.

İspirto (*i*) Muhtelif maddelerden çıkarılıp yakmakta ve san'atlerde kullanılan mayi, küul, alkol.

İspitalya (*i*) Hastane.

İsraf (*i*) Lüzumsuz yere sarfetme.

İsrafil (*i*) Kıyamet günü suru üflemeğe memur olan melek.

İsrail(*i*) Müsevîlerin peygamberi olan Hazreti Yakubun lâkabı.

İstakoz (*i*) Eti beyaz ve lezetli denizböceği.

İstalâğmit (*ti«i»*) Yeraltında kilsli suların damlamasile aşağıdan yukarı dikine uzanmış taşsütunları.

İstalâktit (*ti"i„*) Yeraltında kilsli suların damlamasile yukardan aşağıya sarkmış taşsütunları.

İstampa (*i*) Mühür ve damgalara mahsus mürekkepkutusu.

İstanbul(*t*) Türkiye Cümhuriyetinin en büyük şehri ve meşhur iskelesi.

İstasiyon (*i*) Trenlerin durak mahalli, beklemeyeri.

İstatistik (*i*) Bir memleketin içtimaî, ticarî v. s. ahvalini rakamlarla gös-

teren ilim, ihsaiyat.

İstavrit (*i*) Eti oldukça lezzetli ufak balık.

İstearin (*i*) Mum yapmağa yarıyan ve adi sıcaklıkta erimiyen yağlı cisimlerin esası.

İstek(*i*) Dilek, arzu; iştah. —*li* Arzulu,talip,heveskâr.

İstemek (*m*) Dilemek, arzu et.; aramak;çağırmak; niyet et.; lüzum görmek.

İstemek (*m*) Arzu olunmak, çağırmak.

İstenoğraf (*i*) İstenoğrafi bilen.

İstenoğrafi(*i*)Çabuk yazmak için hususî işaretler kullanma san'ati.

İster (*zr*) Gerek (ister böyle, ister şöyle). — *istemez* Arzuya rağmen.

İstereoskop (*pu«i»*) İçine konan iki düz resmi cam altında kabarık ve mücessem şekilde gösteren alet.

İsterotipi (*i*) Hurufatla dizilmiş sayıfaların kalıplarını çıkarma usulü.

İsteri (*i*) Kadınlarda rahimhastalığı.

İsterik(*s*) Rahimhastalığına müptelâ olan (kadın).

İsterilize (*i*) Hususî kaplarda iyice kaynatılmış (süt, su v.s.).

İsterlin (*i*) İngilizlirası.

İstetmek(*m*) Başkası vasıtasile istemek, çağırtmak.

İstiane (*i*) Yardım isteme.

İstiap (*i*) İçine alma.

İstiare (*i*) Geriverilmek üzere alma; edebî bir san'at olup teşpih tarikile söylenen sözde benzetilen kelimeyi benziyen kelime yerinde kullanmaktır «Ay gibi yüz»denecek yerde yalnız «ay» demek gibi.

İstibdal (*i "i„*) Müddeti biten askerleri terhis edip yerlerine yeni kura

askerlerini alma.

İstibdat (*i*) Keyfî hükûmet idaresi, mutlakiyet, zorbalık, zulüm.

İstical (*i* "*i*„) Acele etme,bir işin çabuk bitmesini isteme. (—*et.m.*)

İsticar (*i*) Kira ile tutma, kiralama. (—*et.m.*)

İsticvap (*i*) Sorup cevap alma,söyletme,sorgu,polisin istintakı.

İstida (*i*) Dileme, rica ile isteme; hükûmetten resmen birşey isteme; bu maksatla verilen arzuhal,buna «*istidaname*» de denir.

İstidat(*i*)Yaratılıştaki kabiliyet.

İstidlâl (*i*) Delil ile anlama, delillerle bir netice çıkarma. (—*et.m.*)

İstif (*i*) Muntazam yığın; sıra, dizi; gemiyükünü sıralı olarak yerleştirme.

İstifa (*i*) Alacağını tamamile alma, artık alacağı kalmama. (—*et.m.*)

İstifa (*i*) Bir memuriyetten, vazifeden kendi arzusile çekilme. (— *et.m.*)

İstifade (*i*) Faydalanma, kâretme, kazanma; bilgisini artırma. (—*et.m.*).—*li* Kârlı, faydalı.

İstifaname (*i*) Memuriyetten çekilmek için ait olduğu makama veya zata verilen resmî kâğıt.

İstifham (*i*) Sorup anlama. (*gr*)Fiile sorgu şekli verme. — *edatı mi, mı, mü, mu* dur.

İstifhamî (*s*)Sorgulu, sorguya müteallik.

İstiflemek (*m*)Üstüste sıralı komak, istif etmek.

İstifrağ (*i*) Kusma, kayetme. (—*et.m.*)

İstifraş (*i*) Odalık alma, nikâhsız kadın alma, cariye alma. (—*et.m.*)

İstifsar (*i*) Sorma.

İstifta (*i*) Fetva isteme.
İstiğfar (*i*) Allahtan afdileme.
İstiğlâl (*li"i„*) Emlâki rehin koma. (—*et.m.*)
İstiğna (*i*) İhtiyaçsızlık; bıkkınlık; yüzçevirip bakmama, naz.
İstiğrak (*kı«i»*) Dalma; kendini kaybedecek derece dalgınlık; fevkalâde şaşma. (—*et.m.*)
İstiğrap (*i*) Şaşma, taaccüp, hayret. (—*et.m.*)
İstihale(*i*)Bir halden başka bir hale geçme, şekil ve kıyafet değiştirme.
İstihare (*i*) Yapacağı bir işin rüya görmek ņzere aptesalıp dua okuyarak uykuya yatma.
İstihbar (*i*) Haber alma, duyma. (—*et.m.*) – *at* (*tı*) Haber, havadis (İstihbarat kalemi-Resmen havadis veren daire).
İstihdaf (*i*) Hedef ittihaz etmek,fikrine koyma.
İstihdam (*i*) Bir hizmete alma, memuriyette kullanma. (—*et.m.*)
İstihfaf(*i*)Hiç yerine koyma, ehemmiyet vermeme. (—*et.m.*)
İstihkak (*kı"i„*) Alacak, hakkedilmiş para, işlenmiş aylık v.s.
İstihkâm (*i*)Düşmana karşı kale, muhkem ve büyük siper.
İstihkar (*i*) Horgörme, fena gözle bakma. (*et.m*)
İstihlâf (*i*) Birini kendi yerine geçirme, kendine halef bırakma. (—*et.m.*)
İstihlâk (*ki "i„*) Sarfetme, tüketme.
İstihlâs (*i*) Kurtarmak halâs etmek.
İstihmam (*i*)Hamama girme; banyo yapma.
İstihraç (*i*) Netice çıkarma; suret çıkarma; mana çıkarma; yıldızlardan hüküm çıkarma.(—*et. m.*)

İstihsal (*i*) Elde etme, ele geçirme. —*ât* Bir memleketin mahsulleri;husule getirilen şeyler.

İstihza (*i*) Eğlenme, alay etme. (—*et. m.*)

İstiḥzar(*i*) Hazırlama; hazırlık; ilâc tertip etme—*î* Hazırlığa dair.

İstikamet (*ti«i»*)Doğruluk; bir tarafa doğru uzanma, alınan hattıhareket.

İstikbal (*li«i»*) Gelecek, ileri, ati; (gr.)gelecek zamanı gösteren siga,müstakbel; birini karşılama.

İstiklâl (*li"i„*) Bir milletin başka devlete tâbi olmaması;hürriyetine,serbestliğine sahip olma.

İstikmal (*li«i»*) Tamamlama, bitirme.

İstiknah (*i*) Esasını anlama, derinine varma, künhüne varma. (—*et. m.*)

İstikrah (*i*) Tiksinme, iğrenme (—*te. m.*)

İstikrar (*i*) Kararlaşma, bir noktada durma, yerleşme. *Paranın* —*ı* Bir fiatta durdurulması.

İstiksar (*i*) Çok görme, çoğumsama.

İstikşaf(*i*)Keşfetmeğe çalışma; düşman ordusunun mevkiini araştırma.—*kolu.* (—*et. m.*)

İstiktap (*i*)Bir adamın attığı imzanın kendisinin olup olmadığını resmen anlamak için o adama yazı yazdırmak; birisine dikte suretile yazı yazdırma.

İstilâ(*i*) Yayılma,kaplama, hastalık v.s. sirayet et., bulaşma bir şehri zaptetme. —*î* Bulaşık.

İstilâm (*i*) Yazı ile malûmat isteme; resmen malûmat isteme. (—*et. m.*)

İstilzam (*i*) Lüzum hâsıl olma, icap etm. (—*et. m.*)

İstima (*i*) İşitme, duyma; dinleme(şahitler — *olun-*

dular . . . dinlendiler).

İstimal (*li"i„*) Kullanma.

İstiman (*m*) Amana gelmek, teslim olmak.

İstimbat (*ti"i„*) Mana çıkarma. (—*et. m.*)

İstimbot(*tu"i„*) Küçük vapur, çatana; motör, motörbot.

İstimdat (*i*) Yardım, imdat dileme. (—*et. m.*)

İstimhal (*li•i»*) Mühlet isteme. (—*et. m.*)

İstimlâk (*ki«i«*) Umumun menfaati için hükûmet tarafından tahmin olunan bedeli verilerek bir arsanın, bir binanın satınalınması. (—*et. m.*)

İstimna (*i*) Pek muzır surette belini getirme,otuzbir.

İstimrar (*i*) Birdüziye gitme, devam. *İstimrarî* siga (gr.) devamüzere olma manasını bildiren siga.

İstimzaç (*i*) Birinin fikrini yoklama, arama.

İstinabe (*i*) Mahkemeden uzak bulunan bir şahidin bulunduğu memleket mahkemesinde sorguya davet edilmesi.

İstinaden (*zr*) Dayanarak, güvenerek.

İstinaf (*i*) Eskiden bir davanın ikinci defa dahabüyük mahkemede görülmesi (şimdi yoktur).

İstinas (*i*) Alışma, ünsiyet. (— *peyda et. m.*)

İstinat (*i*) Dayanma, güvenme.

İstinkâf (*i*) Elçekme, geriçekilme. (—*et.m.*)

İstinsah (*i*) Kopyasını,suretini çıkarma. (—*et.m.*)

İstintaç (*i*) Netice çıkarma. (—*et.m.*)

İstintak (*kı "i„*) Müstantık tarafından sorguya çekilme. — *name* İstintak hâkiminin sualli, cevaplı sorgu varakası.

İstirahat (*ti«i»*)Rahat,dinlenme. (—*et.m.*)

İstirdat (*i*) Gerialma.

İstirham (*i*) Yalvarma,çokrica, niyaz. (—*et.m.*) — *name* Rica için yazılan mektup. B. **Ariza.**

İstiridye (*i*) İki kabuk arasında bulunur kemiksiz küçük bir denizhayvanı. [Eti çiğ olarak veya biraz ateşe gösterilerek limonla yenir.]

İstirkap (*i*) Çekememe, biribirine karşı rekabet etme. (—*et.m.*)

İstisal (*li "i„*)Kötü adamları kökünden mahvetme.

İstisgar (*i*) Küçük görme, ehemmiyet vermeme, istihtaf. (—*et.m.*)

İstiska (*i*) Bedenin hertarafına su birikme hastalığı, gelincik.

İstiskal (*li "i„*) Kovarcasına muamele, birinden hoşlanmadığını kendisine anlatma.

İstisna (*i*) Kaideden dışarı bırakma, müstesna kılma, şaz.

İstisnaî (*s*) Kaideden dışarı, müstesna. (—*muamele yoktur*).

İstişare (*i*) Danışma, fikir sorma. (—*odası* Hariciye Vekâletinde Hukuk müşavirliği kalemi).

İstişhat (*i*) Şahit getirme şehadetine müracaat.

İstişmam (*i*) Koku alma; anlama, hissetme.

İstitaat (*ti «i»*)Gücüyetme maddî, manevî kudret.

İstitrat (*i*) Asıl bahisten dışarı söz.—*î* İstitrat suretile söylenen.

İstiva (*i*) İki şeyin bir olması; düzlük. *Hattıistiva* Küreiarzı kutuplardan müsavi ikiye ayıran mevhum büyük daire.

İstizah (*i*) İzahat isteme

ve alma; Büyük Millet Meclisinde bir mesele hakkında Kabineden veya vekillerden izahat isteme. (—*et.m.*)

İstizan (*i*) İzin isteme, müsaade alma; birşey hakkında büyük bir makamın reyini sorma.

İstıkra (*i*) Hususî hallerden umumî bir netice çıkarma, cüzden külle gitme, mantıkî usul. —*î* İstıkra tarzında.

İstıkraz (*i*) Ödünç para alma. (—*et. m.*)

İstıtla (*ı«i»*)Anlamağa çalışma, alınan malûmat.

İstralya (*i*) Yelkengemilerinde v.s. de serenlerin ucuna bağlana urgan, kalınca ip.

İstrongilo (*i*) İzmaritten iriceburunlu bir balık.

İsveç (*i*) Avrupanın şimalinde altı milyon nüfusu olan bir kırarllık. —*li* İsveç ahalisinden olan.

İsviçre(*i*)Avrupanın merkezinde dört milyona yakın nüfusu olan çok ileri gitmiş bir cumhuriyet.

İsyan(*i*)Asilik,ayağa kalkma; itaatsizlik; günah.

İş (*i*) İnsanın çalışıp yaptığı şey, amel; meşguliyet, vazife, hizmet.

İşaa (*i*) Yayma, meydana çıkarma. (— et. *m.*)

İş'ar (*i*) Yazı ile bildirme, haber verme. (keyfiyeti — etmek).

İşaret (*ti"i„*)Nişan,alâmet, harflerin üzerine konulan inceltme, uzaltma, koma, yahut kesme alâmetlerile cümlelerin iktıza eden yerlerine konulan virgül, nokta gibi alâmetlerin herbiri (— *et.* göstermek).

İşba(*i*)Doyurma (—et. *m*).

İşbaşı (*i*) Irgatbaşı, amelelerin başı; işe başlanacak saat.

İşbilir (*s*) Elinden işgelir, açıkköz.
İşbu (*s*) İştebu, bu, şu.
İşçi (*i*) İş işliyen adam; dikiş, nakış gibi işlerle uğraşan kadın, kız.
İşemek (*m*)Çişetmek, sudökmek,(*Donuna*—Yerine yapmak; gülmeden çatlamak).
İşenmek (*m*) Çişedilmek, sudökülmek.
İşetmek (*m*) Çişettirmek, su döktürmek(*Donuna işetmek*. Çok korkutmak).
İşgal (*li"i„*) Uğraştırma, işverme; işten alıkoyma; bir şehri zaptetme.
İşgüç (*i*) Meşguliyet.
İşhat (*i*) Şahit getirme, gösterme. (— et. *m*.)
İşitilmek (*m*) Duyulmak, haber alınmak;dinlenmek.
İşitmek (*m*) Duymak, haber almak; dinlemek.
İşitmezlenmek (*m*)Yalandan sağır olmak,işitmemiş gibi görünmek.
İşitmezlik (*i*) İşitmeme, işitmeyiş.
İşittirmek (*m*) Duyurmak; kulağına vardırmak.
İşkâl (*li«i»*) Güçleştirme, zorlaştırma, güçlük çıkarma. (— et. *m*.)
İşkembe(*i*) Ot yiyen hayvanların ikinci midesi; karın; boğaz. —*den atmak* Uydurup söylemek.
İşkence (*i*) Eziyet, azap; kanun haricinde hertürlü ceza ve sonderece sıkıntı.
İşkil(*i*) Şüphe, zan. —*lenmek* Şüpheye düşmek, şüphelenmek.—*li* Şüpheli.
İşlek (*s*) Çok işler,geleni, geçeni çok (sokak); alışık; iyi işler, yürük.
İşleme (*i*) B. **İşlemek**. Nakış, oyma, hakişi.
İşlemek (*m*) İşgörmek; uğraşmak; meşgul ol. girmek, nüfuz; batmak, tesir et., makine v.s. ha-

reket et., dönmek; çok gidip gelmek; cerahat bağlamak; oymak, iğne ile nakış yapmak.

İşlenmiş (*s*) Sırma veya ipekle işlenmiş, pullanmış, süslenmiş.

İşlenmek (*m*) Yapılmak; kazılmak, hak ve nakşedilmek.

İşletme (*i*) Vapur, şimendifer v.s. nin işlenmesini yoluna koyma. — *Müdürü* Seyrüsefer Müdürü.

İşletmek (*m*) İşgördürmek, çalıştırmak; geçirtmek, nüfuz ettirmek; cerahat toplatmak; vapur v.s. yi hareket ettirmek. (tiyatro, sinema v.s.yi işletmek).

İşmar(*i*) Gözkırpma,göz işareti.

İşmizaz (*i*) Cansıkıntısı; yüzburuşması, ekşimesi.

İşporta (*i*) Balıkçılara ve bazı satıcılara mahsus yayvan sepet —*ci* İşporta ile sokaklarda balık v.s. satan seyyar-satıcı.

İşrap(*i*) İçirme; dolayısile anlatma. (— et. *m.*)

İşret(*ti«i»*) İçki, içme, rakı v.s. kullanma. (et. *m.*)

İştah (*i*) İstek; arzu, haves. —*lı* Boğazlı, iştahı-açık; arzukeş, havesli.

İştahsız (*s*) İştahı olmıyan; isketsiz, arzusuz.

İşte(*zr*) Na, bak; burada.

İştial(*li"i„*)Tutuşma, parlama, alevlenme, yalınlanma. (— et. *m.*)

İştibah (*i*) Şüphe, şüphe etme. (— et. *m.*)

İştidat (*dı«i»*) Şiddetlenme, sertleşme; artma. (— etmek *m.*)

İştigal (*i*) Uğraşma, meşgul olma. (— et. *m.*)

İştihar (*i*) Şöhret bulma, meşhur olma.

İştikâ (*i*) Şikâyet etme.

İştikak (*kı«i»*) Bir kökten

ayrılan kelimeler hakkında malûmat veren ilim, etimoloji.

İştira(*i*)Satınalma(—et.*m.*

İştirak(*ki"i„*)Ortaklık, ortak olma; birleşme, birlik. (— et. *m.*)

İştiyak(*kı«i»*) Özleme, ziyade arzu etme, göreceğigelme, hasret çekme.

iştin (*i*) Toprakkandil.

İşünuş (*i*) Zevkusefa, cümbüş.

İşve (*i*) Bir güzelin nazı, edası.

İşvekâr (*s*) Nazlı, edalı.

İt (*ti«i»*) Köpek, kelp; adi adam.

İta (*i*) Verme. (— et.*m.*)

İtaat (*tı«i»*) Sözdinleme, nasihat kabul etme; verilen emre göre hareket etme. (— et.*m.*) —*lı* Söz dinler, muti. —*sız* Söz dinlemez, serkeş. —*sızlık* Serkeşlik.

İtale (*i*) Uzatma.*İtalei lisan et.* Küfretmet, ağzını bozmak.

İtalya (*i*) Avrupanın cenubunda 40 milyon nüfusu olan bir devlet.

İtalyan (*s*)İtalyalı, talyan.

İt'am (*i*) Yemek yedirme.

İt'ap (*i*) Yorma, yorgunluk verme. *Zihni —et.* Zihni yormak.

İtap (*i*) Azarlama, tekdir etme.

İtboğan(*i*)Acıçiğdem (ot).

İtburnu (*nu «i»*) Yabani gültohumu.

İtdirseği (*ni"i„*) Arpacık.

İtfa (*i*) Söndürme, yangını bastırma. (—*et.m.*)

İtfaiye (*i*) Yangınalayı.

İthaf etmek (*m*) Armağan, hediye vermek; bir yazıyı, bir telifi bir zatın namına sunmak.

İthal (*li"i„*) Girdirme,içeri sokma; yabancı memleketlerden hertürlü em-

taa getirme. (—*et.m.*)

İthalât (*i*) Yabancı memleketlerden getirilen hertürlü emtaa.

İtham (*i*) Ağır bir cürmün biri üzerine atılması,yükletilmesi.

İthamname (*i*) Ağır bir cürmün Ağırceza mahkemesinde görülmesini icap ettiren resmî kâğıt.

İtibar (*i*) Şeref, haysiyet; hürmet; ticarettte emniyet, kredi; bir zamandan başlama; farzetme. —*lı* Şerefli, haysiyetli, muteber. —*sız* Şerefi, haysiyeti olmıyan.

İtibâren (*zr*) Başlıyarak.

İtibarî (*s*) Tahminî kıymeti olan.

İtidal (*li"i„*) Ortahalde olma, ortahallilik; ne sıcak, ne soğuk olma,mülâyimlik, mutedillik; uygunluk, tenasüp.

İtikat (*i*) İnan, iman,inanma. (*et.m.*) —*lı* İmanlı, dindar. —*sız* İmansız, dinsiz.

İtikatsızlık (*i*) İmansızlık, dinsizlik.

İtilâ (*i*) Yükselme.

İtilâf (*i*) Anlaşma, uyuşma; dostluk. (—*hükûmetleri*).

İtimat (*i*) Güvenme, inanma, emniyet etme.

İtimatname (*i*) Büyük ve Ortasefirlerin gittikleri memleket hükümdarına veya Reisicumhuruna hükûmetleri tarafından takdim ettikleri tavsiyename.

İtimek (*m*) Keskin ol.; sertolmak, dikgelmek.

İtina (*i*) Özenme, dikkat. (—*et.m.*).—*lı* Dikkatli, özenerek.

İtiraf (*i*) B. **İkrar.**

İtiraz (*i*) Doğru değildir diyerek karşıçıkma.

İtisaf (*i*) Doğru yoldan

sapma, yolsuzluk.

İtişmek (*i*) Biribirini itip kakmak, boğuşmak.

İtiyat (*i*)Alışma, âdet,huy.

İtizar (*i*) Özür, afdileme.

İtlâf (*i*)Öldürme, telef et.

İtlik (*i*) Köpeklik; edepsizlik; kurnazlık.

İtmam (*i*) Tamamlama, bitirme. (—*et.m.*)

İtmek (*m*) Dürtmek, kakmak; zorlamak; ileriye sürmek.

İtminam (*i*) Emniyet, şüphesizlik; (İtimadını kalple söylemek).

İttiba (*i*) Uyma; Temyiz-mahkemesinin kararını kabul etme. (—*et.m.*)

İttifak (*kı«i»*) Uyuşma, anlaşma; birleşme,birlik.

İttiham (*i*) Ağır bir cürmün altında bulunma, itham olunma.

İttihat (*i*) Birleşme, birlik

İttihaz (*i*) Edinme, kurma; düşünme: addetme, kullanma,kabul etme*Karar — etmek* Karar vermek.

İttisa (*ı"i„*) Genişlenme, bollaşma; yayılma.

İttisaf (*i*) Sıfatlanma,muttasıf olma.

İttisal (*li"i„*) Bitişme; yan. (—*peyda etmek*)—*inde*Yanında, bitişiğinde.

İttırat (*i*) Biribirine uyma, ardısıra gelme; intizam.

İtüzümü (*i*) Badıncaniye fasilesinden bir nebat.

İvaz (*i*) Karşılık, bedel.—*sız* Karşılıksız, bedelsiz.

İvdirmek (*m*) Acele ettirmek; koşturmak.

İvgen (*s*)Acele eden,acul; koşan. —*lik* Acele etme; koşma.

İvgi (*i*) Elbaltası.

İvicaç(*i*) İğrilme,iğribüğrü olma.

İvidi (*s*)Aceleci, savruk.

İvik (*i*) Kara batmamak için ayaklara takılan uzun tahta kaydırak.

İvirmek (*m*) Acele ettirmek; koşturmak.
İviz (*i*) Atsineği.
İvmek (*m*) Acele et.;koşmak.
İy (*i*) Koku, rayıha; is.
İyi,eyi (*s*)Beğenilecek;hoşa gidecek; elverir; faydalı; uygun; sıhhatte. — *lenmek* İyileşmek, iyi ol; yeniden dostolmak, araları düzelmek.—*lik* Hoşluk, iyi olma; yardım, lûtuf, nimet; sıhhat, afiyet; iyi muamele. — *lik et.* hayır işlemek.
İyot (*i*) Denizyosununun külünden çıkan ve tababette kullanılan bir ilâç.
İz (*i*) Çamurda ve karda ayak resmi;alâmet,nişan.
İzabe (*i*) Erime. (—*et.m.*)
İz'aç (*i*)Cansıkma,taciz et.
İzafet (*i.gr*) İki ismin terkibi («mektebin müdürü» gibi.)
İzafe (*i*) Zammetme.
İzah (*i*) Açıkça anlatma, tarif etme. (—*et.m.*)
İzahat (*tı«i»*) Birşey hakkında uzun malûmat.
İzale (*i*) Kaldırma, gidermе. *Bikrin—si* Kızoğlankızlığın bozulması. *İzalei şüyu* Hisseli olan emlâkin mahkeme marifetile ya satılması veya taksim olunması.
İzam (*i*) Büyütme; fazla ehemmiyet verme(—*et.m.*)
İzam (*i*) Adam gönderme.
İzan (*i*) Anlayış; zekâ. — *lı* Anlayışlı, zeki. — *sız* Akılsız, gabi.
İzaz (*i*) Ağırlama, çok ikram etme. (*et. m.*)
İzbar (*i*) Yazıp bildirmek. (—et.*m.*)
İzbe (*s*) Kuytu, pis (yer) (*i*) Bodrum katı,temel ile bir hizada olan kat.
İzci(*i*)İzden anlıyan;boyskavt.—*lik* Boyskavtlık.
İzdiham (*i*) Kalabalık.

İzdivaç (*i*) Evlenme.

İzdiyat (*i*) Artma,ziyadeleşme.

İzin (*zni"i„*) Müsaade (—*almak, vermek* Bir hizmetçiyi, bir memuru v.s. yi kibarca kovma(—*vermek*) —*li* Müsaade almış, mezun.

İzinname(*i*)Mezunluk kâğıdı; evlenmek için alınan izinkâğıdı.

İzinsiz (*s*)İzni olmıyan; (*i*) Mekteplerde ceza alan talebeyi paydostan, tatil gününden mahrum etme.

İzlemek (*m*) İzini aramak; sezmek, keşfetmek.

İzmarit (*i*) Bircins ufak balık; sigaraların yere atılan diptarafı.

İzmavla (*i*)Ahududu, bircins ağaççileği.

İzmihlâl (*li"i„*) Mahvolmak, perişan olma (—*e uğramak*).

İzzet (*i*) Şeref, haysiyet; kudret; azizlik. *İzzetinefis* Haysiyet, vakar. —*lemek* Ağırlamak, fevkalâde hürmet et. —*li* Şerefli, haysiyetli. —*lû* Eskiden Mütemayiz ve Saniye rütbelerinde bulunanlara verilen elkaptı.

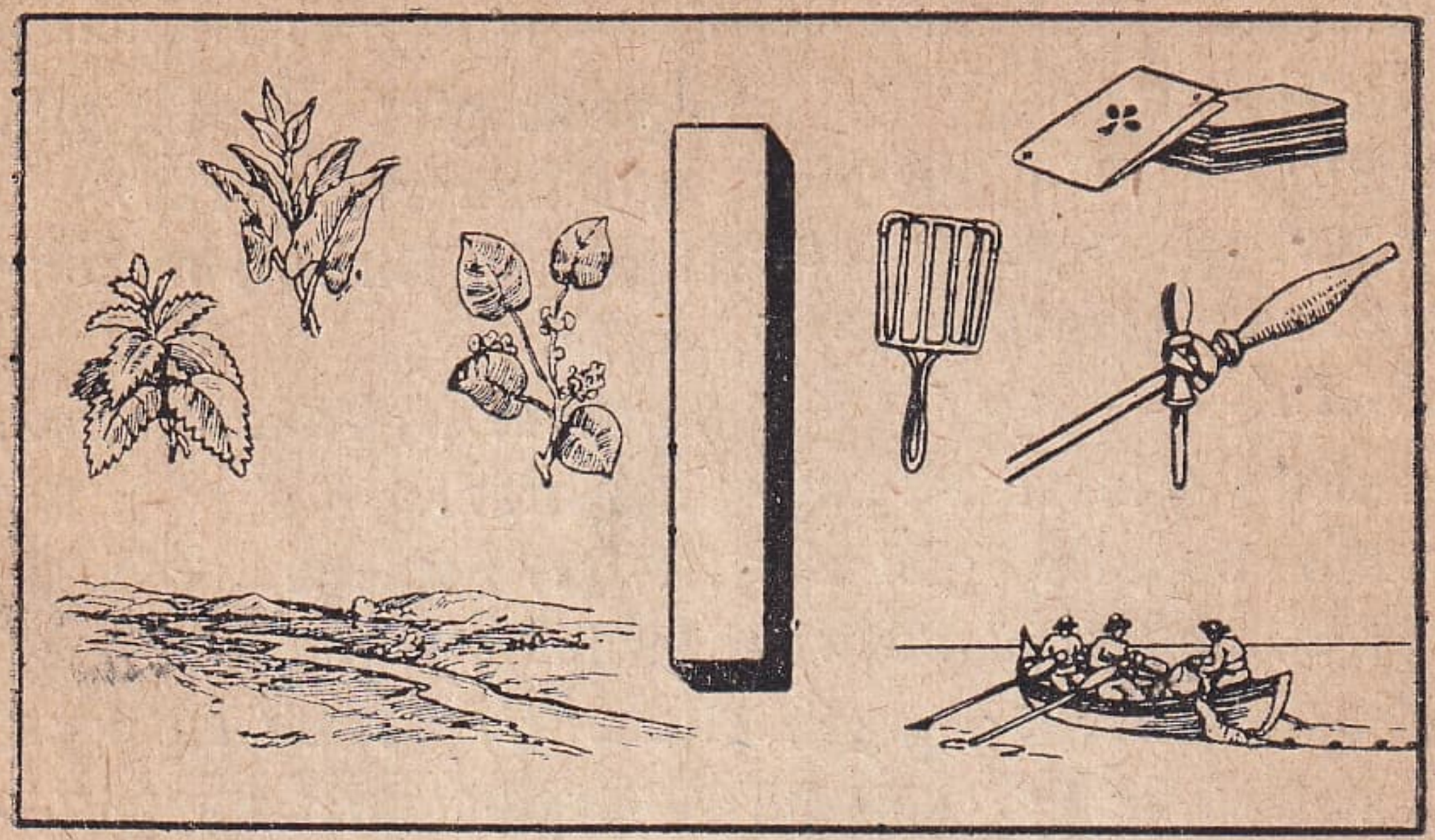

I (*i*) Türk alfabesinin onbirinci harfi.

Iblık (*i*) Enenmiş erkek piliç.

Içkırık Içkırmak. B. **Hıçkırık v.s.**

Idlâl (*li «i»*) Yoldan çıkarma.

Iğıl ığıl (*zr*)Sulu bir maddenin sesle bol bol akşamını bildirir.

Ih (*m*) Deveyi çökertmek için çıkarılan ses; hızlı nefes vermeyi bildirir.—*lamah* Ih diyerek deveyi çökertmek, ıh diyerek hızlı nefes vermek.

Ihlamur (*i*) Kerestesi iyi cilâlandığı için marangozlukta kullanılan ve çiçeği haşlanıp terlemek için çay gibi içilen ağaç. (—*çiçeği*). (*s*) Ihlamur a-

ğacından yapılmış.

Ihlatmak. B. **Ihlamak** (ilk mana).

Ik (*n*) İnsanın boğulurken veya boğazı sıkıldığı zaman çıkardığı sesi bildirir.

Ikıl ıkıl (*n*) İnsan ve hayvanın boğulur gibi zor nefes almalarını bildirir.

Ikınmak (*m*) Sıkınıp zorla nefes almak; şiddetli inkıbaz halinde ve çocuk doğurmak sırasında zorlamak.

Ikıntı (*i*) Ikınma. B. **Ikınmak.**

Iklatmak (*m*) Güçle nefes aldırmak, korkutmak; sıkma.

Iklamak (*m*) Güçle nefes almak; nefes daralır gibi ağlamak; yükaltında ezilmek.

Ilgarlamak (*m*) Akıncılık etmek.

Ilgar (*i*) Atın dörtnala koşması; düşman toprağına akın —*cı* Akıncı.

Ilgımsalgım (*i*) Su gibi görünen yer, serap.

Ilgın (*i*) Birnevi ormanağacı.

Ilgıncar (*i*) Yabani kiraz, acı kiraz.

Ilı (*s*) Sıcakça, soğukkırılmış, ılık.

Ilıca (*i*) Tabiî sıcak su, kudrethamamı, kaynarca.

Ilıcak (*s*) Az sıcak, soğukla sıcak arası.

Ilık (*s*) Sıcaklığı kırılmış (su), ne soğuk; ne sıcak (su).

Ilmak (*m*) Ilık olmak, sıcaklığı kırılmak.

Ilındırmak (*m*) Ilık yapmak, soğuğu kırmak.

Ilıtmak / **Ilıştırmak** } Sıcak suya soğuk su katarak ılıklatmak.

Imızganmak (*m*) **İmizgenmek.**

Incalız (*i*) Turşusu yapı-

lan yabani sarmısak veya soğan.

Ir (*i*) Ezgi, nağme.

Irak (*kı "i»*)Asyanın garbında İngiliz himayesinde bir kırallık; şark musikisinde bir makam.

Irgalamak, Irganmak(*m*) Yerinden oynamak,kımıldamak, sallanmak.

Irgat (*i*) Yapıamelesi, rençper; gemibucurgadı. *Irgatbaşı* Yapı amelesinin büyüğü.

Irıp (*i*) Büyük balıkağı, urgan.

Irk (*kı*) Damar; soy; insan nev'i.

Irlamak (*m*) Şarkı, türkü söylemek.

Irmak (*i*) Doğrudan doğruya denize dökülen su, nehir.

Irmak (*m*) Doğru yoldan ayırmak;perişan et., ayırıp dağıtmak.

Irvalamak, irvelemek(*m*) Hamur yapışmamak için tepsiye un serpmek.

Irz (*i*) Namus, iffet. — *ehli* Namuslu. (—*a geçmek* Namusa dokunmak).

Irza(*i*) Kandırma; razı etme, hoşnut etme.(—et.*m.*)

Isgara (*i*) Ağaç veya demir parmaklık,kafes; balık ve pirzola pişirmeğe mahsus kafesli alet.

Isınmak(*m*) Sıcaklanmak; yavaş yavaş birini sevmek.

Isırgan (*i*) Dişle kuvvetli ısıran; derimizi yakan geniş ve incehavlı yaprakları olan bir ot. (Isırganotu).

Isırgın (*i*) Hararet kabarcığı, islik.

Isırık (*i*) Dişyarası.

Isırmak (*m*) Dişle koparmak; birine arkasından fena sözler söylemek.

Isıtmak(*m*) Ateşe komak; yavaş yavaş sevdirmek.

Iskaça (*i*) Gemidireğinin ayağı.

Iskala (*i*) Musiki aletlerine parmak alıştırmak için ilk talimler.

Iskarla (*i*) Gemiarması merdiveni; zırhlıların sol tarafındaki zabitlere mahsus merdiven.

Iskaparma (*i*) Bütün bir gemiyi kiralamak.

Iskarça (*i*) Gemiyükünü pek sıkı istif etme.

Iskarmoz(*i*)Kayık v.s. nin küreklerini geçirmek için yanlarına sokulmuş tahta çivi.

Iskarso (*i*) Gemilerin yelkenlerini dolduran dik rüzgâr; gemiyi götürü-pazar kiralama.

Iskarta(*i*) Her ne surette olursa olsun kıymetten düşen mal, stok; kâğıt oyunlarının bazılarında açığa çıkarılan kâğıtlardan herbiri.

Iskat (*tı«i»*) Düşürme; hakkından v.s. den vazgeçme; ölülerin canı için verilen sadaka. *Iskatıcenin* Çocukdüşürme. —*çı* Bu yolda sadaka toplıyan.

Islah (*i*) İyileştirme; düzeltme. (— et. *m.*)

Islahat (*tı"i„*) Fenalıkları ortadan kaldırmak için yapılan yeni nizamlar.

Islak (*s*) Suya batırılmış; nemli.—*lık* Suya batırılma, nemlilik.

Islamak } (*m*) Suya ba-
Islatmak } tırmak veya üzerine su dökmek, dayak atmak.

Islık (*i*) İki dudağın arasından çıkan düdük sesi;düdük.(—çalmak *m.*)

Ismarlama(*s*)Hususî yaptırılma, diktirilme, siparişle; hazırişi olmîyan.

Ismarlamak (*m*) Sipariş vermek; yahut etmek;tavsiye ve tembih etmek.

Ispanak (*i*) İriyapraklı bir sebze.

Isparçana (*i*) Halatın üzerine sarılan ip; halatın bükmelerinden herbiri.

Isparmaça (*i*) Denizin içinde birkaç zincirin biribirine geçmesi.

Ispati (*i*) Oyunkâğıdında yoncayaprağı şeklinde olan kâğıt, sinekli, sinek.

Ispavli(*i*) Gemilerde kullanılan kalın sicim.

Ispazmoz(*i*)Sinirlere gevşeklik veren fena bir hastalık, teşennüç.

Israr (*i*) Ayakbasma, direme; direnme; zorlama, Temyizmahkemesinin nakız kararına karşı ilk kararı değiştirmeme.

Issız (*s*) Sahipsiz, kimsesiz, boş; şen ve mamur olmıyan.

Istağfurullah (*ta*) Yanıldım,affimi rica ederim;hürmet bildiren bir söze kaşılık olarak: «aman efendim, değeri yoktur.»manasını ifade eder.

Istavroz (*i*) Haç, çelipa, çarmık, salip —*çıkarmak* Yüzüne haç çıkarmak.

Istıfa (*i*) Şeçme, ayırma.

Istılah (*i*) Bir ilme, fenne mahsus olan kelime, hususî tabir; herkesin anlamıyacağı kelime.

Istırap (*i*) Sıkıntı, eziyet. (—*çekmek m.*)

Istırar (*i*) Çaresizlik, naçarlık; mecburiyet.

Işık (*i*)Aydınlık,ziya;mum, kandil, lâmba (*s*) Aydın ziyalı.

Işlamak (*m*) Karanlıkta parıldamak; gözler parlamak.

Işılatmak(*m*)Parıldatmak, parlatmak, yalabımak.

Işıldamak (*m*) Parıl parıl olmak, parıldamak; gözler kamaşmak.

Işıl ışıl (*s*) Çok parlak, göz kamaştırcak kadar

parlak. Yalabık yalabık.
Işıltı (*i*) Parıltı parlaklık.
Işımak (*m*) Parlamak, parıldamak, yalabımak.
Işın (*i*) Güneşin parıltısı; uzaktaki parıltı.
Işkına (*i*) Kara mercanbalığı.
Işkırık (*i*) İçine su doldurulur toprakdüdük.
Işkırlak (*i*) Karagözün başına giydiği külâh.
Işkırmak (*m*) Islıkçalmak; kuş gibi ötmek.
Iştın (*i*) Toprakkandil.
Itır(*i*)Koku, rayiha;is, sis.
Itır (*tri*) Yeşilyapraklı, beyazçiçekli güzelkokulu bir nebat; güzel kokulu yağ, ruh v.s.
Itlak(*i*)Hapisten koyuverme, salıverme; boşama; isim verilme; af.
Itma (*ı«i»*) Tamaa düşürme, bir kötülük yaptırmak için doyurma, yedirme, içirme, para verme.
Itnap (*i*) Sözü lüzumsuz olarak uzatma, fazla tafsilâta girişme.
Itriyat (*tı«i»*) Güzelkokulu şeyler (kolonya, lâvanta gibi).
Ittıla (*ı«i»*) Haber alma, haberdar olma, kulağına varma (—*kesbetmek*).
Izbandut (*i*) Haydut, eşkıya, şaki;pek irivücutlu, cüsseli, korkunç adam.
Izmar (*i*)Yürekte gizleme, kalbinde saklama.
Izrar (*i*) Zarar ettirme,ziyana uğratma, zarara sokma (birini —et. *m*.)

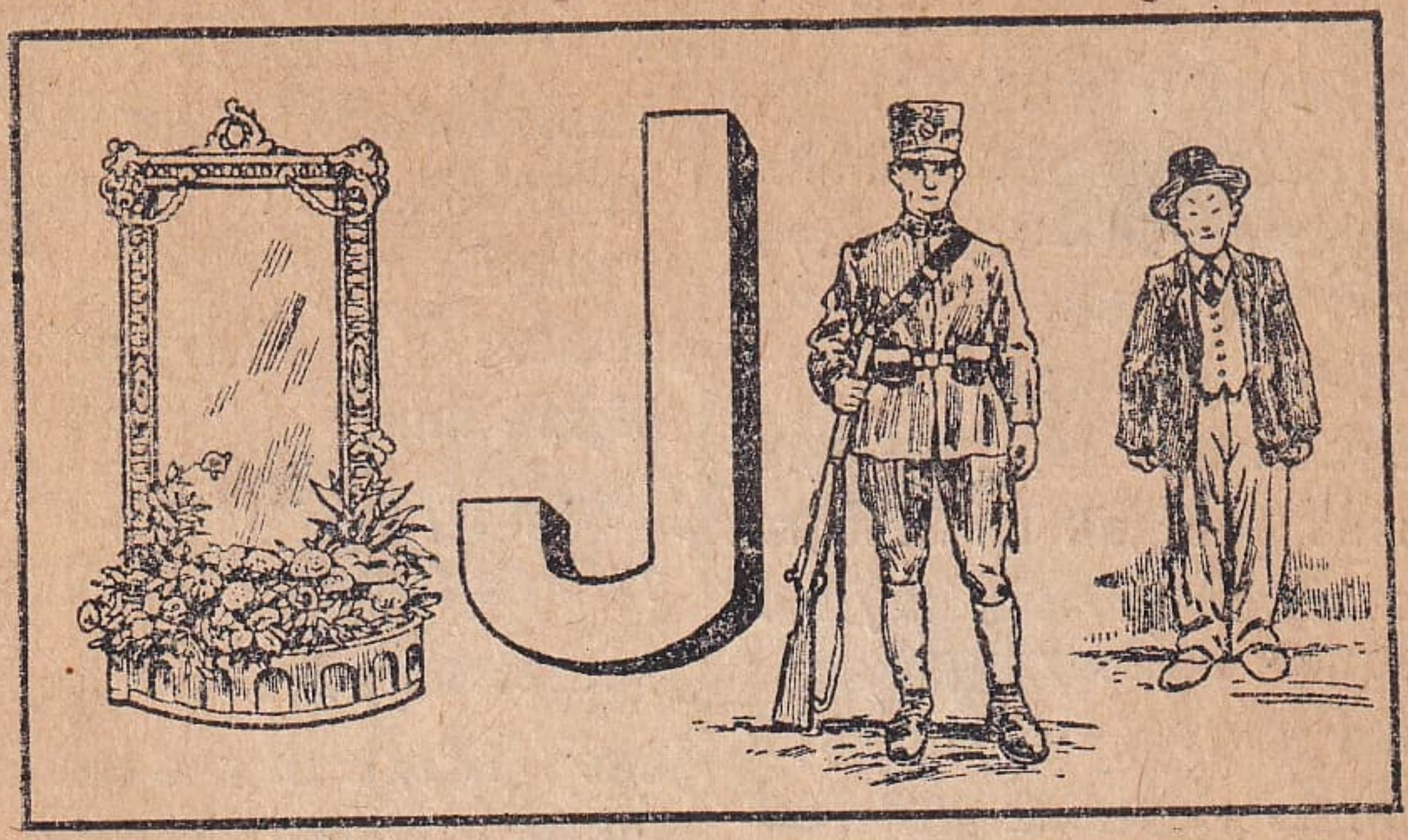

(*i*) Türk alfabesinin onikinci harfi; epçet hesabında «z» gibi yedi.

Jaketatay (*i*) Siyahrenkli ve arkasıaynalı merasimde giyilir elbise.

Jale (*i*) Çiğ, kırağı.

Jambon (*i*) Domuzsucuğu.

Jandarma (*i*) Polis bulunmıyan yerlerde, köylerde, kırlarda polislik eden asker; şehirlerde polise yardım eden, canileri tutup götüren zaptiye.

Japon (*i*) Japonyalı. —*ca* Japondili.

Japonya (*i*) Asyanın şarkında bazı adalardan ibaret bir imparatorluk.

Jardiniyer (*i*) Süs için bazı evlerde ve apartımanlarda salonlara, koridorlara konulan ve altında çiçek koymağa mahsus

sandığı bulunan arkasıaynalı bir mobilya.

Jurnalcı (*s*) Eskiden hafiye; casus.—*lık* Hafiyelik; casusluk.

Jüj (*i*) Hâkim; hakem.

Jüjkomiser (*i*) İflâs işlerine bakmak için Ticaret mahkemesinden tayin olunan memur.

Jüri (*i*) Hakemheyeti; bir eseri tetkik eden hususî komisyon.

Jaretyer (*i*) Çorapbağı. *(Jarretière)*

Jelatin (*i*)Kemik, boynuz v.s. nin kaynatılmasından hâsıl olan tutkal gibi bir madde.

Jeneral (*i*) Müşürden aşağı olan ferik ve liva rütbesindeki paşalar;umumî, küllî.

Jenerasyon (*i*)Soy, nesil.

Jeneratör (*s*) Doğuran (*i*) Makinekazanı; buharkazanı.

Jeodezi (*i*) Yeryüzünü ölçme ilmi.

Jeoloji (*i*) Küreiarzın ahvalinden bahseden ilim.

Jeometri (*i*) Hendese.

Jest (*ti"i„*) Bir adamın tavrı; el, kol v.s. hareketi.

Jile (*i*) Yelek.

Jilet (*i*) Tıraşbıçağı.

Jimnaz (*i*) Ortamektep, idadî.

Jurnal,Curnal (*i*) Gazete; polislerin tuttuğu defter; hafiyelerin, muhbirlerin verdikleri resmî,yarıresmî varaka.

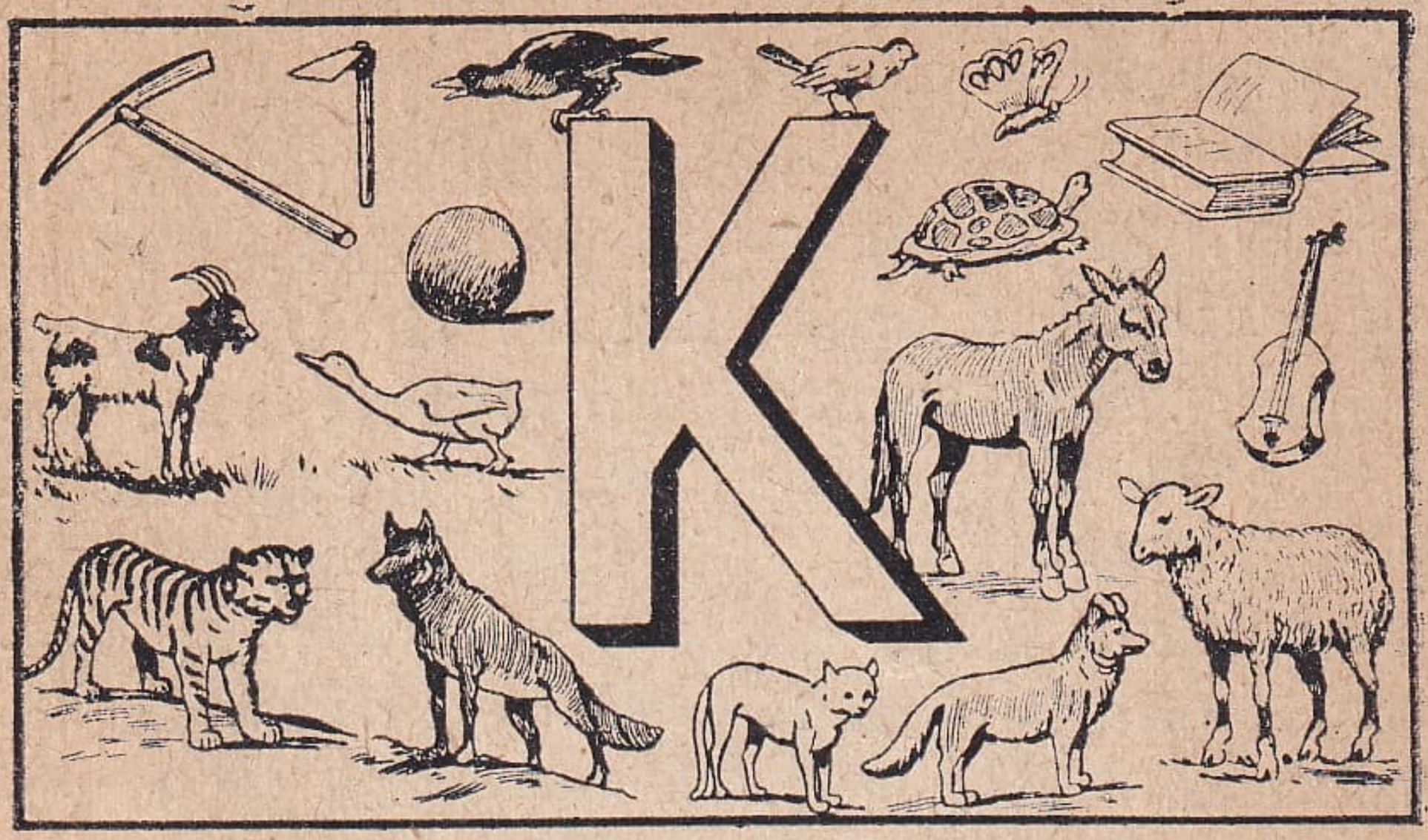

K (*i*) Türk alfabesinin onüçüncü harfi. kalın sesli (a,u) harfleri-önünde ince okunması iktıza eylediğivakit (a, u) harflerinın üzerine şu (^)işaret konulur.

Kaan (*i*) B. **Han, Hakan.**

Kaba (*s*) Hafif, fakat bü-yük; şiş, tümsek; terbiyesiz, yontulmamış; hoyrat, zarafetsiz, san'atsiz. (kabasaba bir adam).

Kaba (*i*) Üstlük elbise, cüppe.

Kabadayı (*s*) Kahraman-lık taslıyan, yiğittaslağı. —*lık* Yiğittaslaklığı.

Kabaet (*ti"i„*) Buteti,buttarafı.

Kabahat (*i*) Çirkin iş,ya-

kışmaz hal; suç, küfür; hafif cürüm (— işlemek). —*li* Suçlu, kusurlu. —*siz* Suçsuz, masum.

Kabak (*i*) İlkbaharda çıkan sebze; tatsız, lezzetsiz, olmamış kavun, karpuz; başıdazlak, başıkabak; akılsız.

Kabakulak (*i*) Kulak yakınında olan bezlerin iltihabından ilerigelen oldukçaağır bir hastalık.

Kabalak (*i*) Zabitlerin,askerlerin başlarına giydikleri kalpak.

Kabalaşmak (*m*) İnceliği, zarifliği kaybettirmek.

Kabalaştırmak (*m*) Kabalık vermek; zarifliğini kaybetmek.

Kabalık (*i*) Hafif olmakla beraber büyüklük; terbiyesizlik, horyatlık; zarafetsizlik.

Kabale (*i.*) Bir işin toptan ve götürü verilmesi; bir işi muayyen bir zamanda bitirmek için sözleşme.(— tutmak)

Kaballamak (*m*) Toptan, götürü satmak.

Kabara (*i*) Üstüdeğirmi sarı veya beyaz çivi; gayet güzel kabartma işlenmiş perde, gömlek v.s. —*lı* Kabartma işlemeli. —*cı* Kabartma işlenmiş, güzel şeyler yapan ve satan.

Kabare (*i*) Fena lokanta, ufak meyhane.

Kabarcık (*i*)Su v.s. mayilerde hâsıl olan küçük şiş; insanın vücudunda çıkan sivilce, ufak çıban.

Kabarık (*s*) Şişmiş, şiş, kabarmış (*i*) Şiş, sivilce, ufak çıban.

Kabarmak(*m*)Ağırlığı artmadan büyümek; su v.s. yükselmek, taşmak, hesap çoğalmak, hindi v.s. şişmek; hamur v. s. kö-

pürerek yukarı kalkmak deniz dalgalanmak, ıslanıp yumşamak; içi bulanmak, karışmak; kurulmak.

Kabartma (*i*) Tersinden kakarak yapılmış çıkıntılı yazı; nakış v.s.

Kabartmak (*m*) Birşeyi ağırlığını artırmadan büyütme;yükseltmek;hesabı çoğaltmak; yazı v. s. yi çılkıntılı yapmak; kulakları açıp iyi dinlemek.

Kabasaba(*s*)Kabaca, terbiyesiz, hoyrat.

Kabasakal (*s*) Sakalıkabarık,sakalıbüyük (adam). *Kabasakallı*.

Kabasoğan (*i*) İri, fakat gevşek soğan; dışı dolgun, fakat içikof(adam).

Kabataslak(*s*) Üstünkörü. (—*yapmak*).

Kâbe (*i*) Mekkede usulü dairesinde ziyaret ve tavaf edilen mubarek bina.

Kabih (*s*)Çirkin;yakışmaz.

Kabil (*s*) Alımlı,kabiliyetli; mümkün, olabilir.

Kabîl (*i*) Türlü, makule.

Kabile (*i*) Göçebehalkı, aşiret, oymak.

Kabile (*i*) Ebe, ebehanım.

Kabiliyet (*ti"i„*)Olabilme, imkân, mümkünlük; istidat. —*siz* İstidatsız.

Kabine (*i*) Bir hükûmetin enbüyük idare heyeti, vekiller heyeti; çalışma-odası; yazıhane; muayenehane; aptesane.

Kabineto (*i*) İspirto ile kahve v.s.pişirmeğe mahsus olan takım, ruhdan.

Kabir (*ri"i„*) Mezar.

Kabız (*bzı«i»*) El ile alma, (para v.s.), tutup alma; peklik, inkıbaz,tutkunluk.

Kabız (*s*) Alan(para v.s.) peklik veren,kabızlık veren.

Kabl (*zr*) Ön, önde;evvel.

Kablo (*i*) Denizaltından

geçen telgraf ve telefonteli

Kabotaj (*i*) Bir memleketin kendi limanları dahilinde seyrisefain.

Kabristan (*i*)Ölülerin gömüldüğü yer, mezarlık.

Kabuk (*i*) Birşeyin üstünü örten sertçe örtü,bazı meyvaların zarfı,kabı. bazı hayvanların üzerindeki mahfaza. —*suz* Kabuğu olmıyan.

Kabuklanmak (*m*) Kabuk bağlamak.

Kabul (*lü"i„*) İstiyerek alma, telâkki, aksatada, ticarette verilen birşeyi alma (*icap ve kabul*).

Kabullenmek (*m*) Birşeyi kendine maletmek.

Kaburga (*i*) Göğüskemiklerinin herbiri, eğekemiği; gemilerde omurga üzerine kaldırılan iğri ağaçlardan herbiri.

Kaburgadolması (*nı"i„*) Kuzu v.s. nin kaburgaları pirinç, kuruüzüm ve fıstık ile doldurulup kızartılarak yapılan yemek.

Kâbus (*i*) Uykuda basan ağırlık.

Kabza (*i*) Bir avuç, bir tutam, birşeyin tutulacak yeri.(*kılıcın kabzası*).

Kaç (*s*) Müphem sıfattır, isimlerin gösterdiği şeylerin kaç tane olduğunu sormak için kullanılır : (*Kaç kitap, kaç kuş gibi*).

Kacak (*i*) B. **Kapkacak.**

Kaçak (*s*) Kaçırılmış;kaçmış, firarî.—*mal,* – *adam.* Askerkaçağı. —*çı* Gümrükvergisi vermeyip daima malkaçıran adam. —*çılık* Gümrükten malkaçırmağı kendisine iş etme.

Kaçamak (*i*) Kaçılacak yer, işe gitmeyiş; behane; otlaklarda sürüler için küçük ağıl.

Kaçan (*zr*)Nezaman,vaktaki.

Kaçar (*s*) Nekadar? (*Kaçara?*); Herbiri kaç?

Kaçarula (*i*) Saplı alafranga yemektenceresi.

Kaçgöç (*çü "i„*) Kadın erkeğe görünmeme, erkekten kaçma, namahremlik.

Kaçık (*i*) Aklı başından kaçmış, savruk, delişmen. —*lık* Delişmenlik, savrukluk.

Kaçıncı? (*s*) Kaç derecede bulunan (Kaçıncı sınıf, kaçıncı defa).

Kaçınmak (*m*) Çekinmek; kaçamak göstermek.

Kaçırılmak (*m*) Firar ettirilmek; gümrük resmi vermiyerek gizlice malçıkarılmak; fırsat elden çıkarılmak.

Kaçırmak (*m*) Firar ettirmek; gümrükresmi vermiyerek gizlice malçıkarmak; dikkatsizlikle söz söylemek; fırsatı elden çıkarmak; namahrem tutmak.

Kaçırtmak (*m*) Başkası vasıtasile firar ettirmek; gümrükresmi vermiyerek gizlice malçıkartmak; fırsatı elden çıkartmak.

Kaçış (*i*) Kaçma, firar.

Kaçışmak (*m*) Birdenbire dağılıp herbiri birtarafa gitmek, biribirine bakarak kaçmak.

Kaçkın (*s*) Kaçmış, kaçak, firarî; divane, budala. (*hastane —ı*).

Kaçlık (*s*) Kaç kuruş v.s. kıymetinde, kaç arşın v.s. boyunda.

Kaçmak (*m*) Gizliden gitmek, firar et.,. pasaport almadan habersiz savuşmak; koşup çabuk gitmek; çekinmek; namahrem tutmak, örtünmek; keyfi gitmek; (*su v.s.*) gitmek.

Kadana (*i*) Eskiden küreğe konan cezalıların ayaklarına vurulan zincir, pranga.

Kadar (*e*) Sayı, ölçü, tahmin ve nihayet bildirir. (on kadar, beş metre kadar, yüz kadar, sabaha kadar gibi).

Kadastro (*i*) Emlâk ve arazidefteri, tapu sicil umumî defteri.

Kadavra (*i*) Ölmüş insan ve gebermiş hayvan cesedi, lâşe; leş, cife.

Kadayıf (*i*) Tepside tatlı yapılmak için hamur (*telkadayıf, yassı* —) — *çı* Kadayıf yapan ve satan adam.

Kadeh (*i*) Subardağı; ufak bardak (rakı, konyak kadehi).

Kadem (*i*) Ayak; adım; yarımarşın; uğur. —*li* Uğurlu, —*siz* Uğursuz.

Kademe (*i*) Merdivenayağı, basamak; derece. (kademe, kademe yükselmek).

Kader (*i*) Alınyazısı, Allahın takdiri (Kaderim böyle imiş!)

Kaderiye (*i.s.*) İnsanlarda irade denilen kuvveti tanımayıp yapılan günahların evvelden yazılmış olduğunu, yani mukadder bulunduğunu iddia eden bir mezhep.

Kadife (*i*) İpek ve yünden ülkerli yani havlı ince güzeltüylü makbul bir kumaş.

Kadih (*thi*) Biri hakkında fena söz söyleme, madde beyan etmiyerek hakaret (zem madde beyan ederek yapılan hakarettir).

Kadîm (*s*) Eski; iptidası olmıyan, ezelî. (*i*) Eskizaman.

Kadimen(*zr*) Eskizamanda, eskiden.

Kadimî (*s*) Eskiden bulunan; eski, daimî (*zr*)Eskidenberi.

Kadip (*i*) İnce ve düz budak, fidan; erkeğin tenasül aleti, kamış.

Kadir(*dri"i„*)Değer, şahsî kıymet; haysiyet, itibar; mertebe, paye; kuvvet, kudret.

Kadir (*s*) Kudret sahibi, muktedir.

Kadîr (*s*)Pek ziyade kudretli, herşeye muktedir (yalnız Allaha denir).

Kadirgecesi (*i*) Ramazanın yirmi yedinci gecesi ki kutlu bir gece sayılır.

Kadirşinaş (*s*) Muktedir bir zatın değerini tanıyan adam.

Kadı(*i*) İcra eden,herkesin hacetlerini veren (Allah); evvelce şer'î mahkeme hâkimi.—*lık* Şeriat hâkimliği.

Kadın (*i*) İtibarlı karı, hanım. —*nine* Anneanne, büyükanne.

Kadınbudu (*s*) Yumurtalı, etli köfte.

Kadıncık (*i*) Küçük kadın, hanımcık, kadıncağız.*Kadın* — Terbiyeli, işgörür evkadını.

Kadıngöbeği (*ni"i„*) Lokmaya benzer bir tatlı.

Kadırga (*i*) Yelkenli ve kürekli eski bir harpgemisi ki ağır cezalılara çekdirilirdi. —*balığı* Balinabalığı.

Kadril (*i*) Dam ve kavaliyeli birnevi eski oyun.

Kafa(*i*) Baş: başın ve boynun arkatarafı,ense;başkemiği; akıl. —*lı* Akıllı, zeki; *sız* Akılsız,budala.

Kafadar (*s*) Arkadaş, yoldaş.—*lık* Arkadaşlık,yoldaşlık.

Kafatutmak (*m*)Dinlememek, karşıkomak; sertleşmek.

Kafdağı (*nı«i»*) Eski ma-

sallarda ankakuşunun oturduğu aslı yok dağ(*Burnu kafdağında* Çok kibirli.)

Kafes (*i*) Tel veya demir çubuklardan, yahut tahta pervazlardan yapılan hayvan mahfazası; eskiden evlerin pencerelerine takılan siper; bir binanın dört direği.—*tamiri* Esaslı tamir. —*e komak* Aldatmak.

Kafeşatan (*i*) Şarkılı, çalgılı ve içkili kazino, kahvehane.

Kâffe(*s*)Bütün, hep,cümle.

Kâffeten (*zr*) Bütün bütüne, hepsi, cümlesi.

Kâfi (*s*) Elverir, yetişir,yeter; oldukça (*– malûmat. —gelmek, ol.m.*)

Kâfil (*s*) Üstüne alan, deruhde eden (*—ol. m.*)

Kafile (*i*) Birlikte yolculuk eden cemaat, kervan; katar, takım.

Kâfir(*s*) Allahı tanımıyan, dinsiz. —*lik* Dinsizlik,Allaha inanmama.

Kafiye (*i*) Nazımda,beyitlerin sonundaki,bazan da sondan evvelki hecelerin telâffuz itibarile biribirine uygun olması. —*ci* Kafiyesi bol olan, nâzım.

Kafkas (*i*) Karadeniz ile Hazerdenizi arasında bir dağ silsilesi.

Kafkasya (*i*) Türkiye ile Sovyet Rusya arasında çerkez memleketi.

Kaftan (*i*) Üstlük süslü uzun ruba.

Kaftanböceği (*ni"i„*) Hanımböceği.

Kaftancı (*ı*) Dairelerde kaftanları v.s.yi saklıyan memur.

Kâfur(*i*)Hindistanda çıkan gayet beyaz bir zamk.

Kâfurî (*i*) Kâfurlu, kâfur-kokulu.

Kağıştı (*i*) Kılıç v.s. sesleri, kığıştı.

Kâğıt(*i*) Yazı yazmak,kitap,gazete v.s. bastırmak ve birşey sarmak için kullanılan varak, varaka; mektup. —*üzerinde kalmak* İcra edilmemek,yapılmamak.

Kağıtçı (*ı*) Kâğıttaciri, kâğıt satan.

Kâğıthelvası (*nı"i„*) Helvacıların sattığı ince, yuvarlak, azşekerli helva.

Kâğıtkavafı (*nı«i»*) Resmî dairelerde iş takip eden adam, avukatyazıcısı.

Kâğnı (*i*) İkitekerlekli öküzarabası.

Kağşamak (*m*) Gürültü ile yıkılmak; çok eskimek (bina); pek ihtiyarlamak.

Kağşar(*s*) Yıkılmağa yüz tutmuş, çökmüş (bina).

Kâh (*e*) B. Gâh.

Kahhar (*s*) Pek ziyade kahreden, büsbütün bitiren, mahveden; büyük kuvvet ve kudret sahibi (Allaha sıfattır.)

Kâhi(*i*)Kurupoğça nev'inden üçköşeli börek; kazandibi(mahallebi v.snin.)

Kâhin(*i*)Eskizamanda gaipten haber vermek iddiasında bulunan ruhanî reis.

Kahir (*s*) Kahreden, bitiren, mahveden; düşmana galebe çalan, onu perişan edon.

Kahrı(*hrı«i»*)Zorla iş yaptırma,cebir; düşmana galebe çalma, onu perişan etme; çok kederlenme (kahretmek. *m.*)

Kahire (*i*) Mısır kıta'sının Nilnehri üzerinde yapılmış olan merkezi.

Kahırlanmak(*m*) Çok kederlenmek, kahretmek.

Kahkaha (*i*) Sesle çok gülme. — *ile gülmek*, — *koparmak*; sarmaşık nev'inden bir çiçek.

Kahkari (*s*) Ricat, harp ede ede acele geriçekilme, ordu bozgunluğu.

Kahpe(*i*) Namuszuz karı, orospu,fahişe.(*s*)Orospumeşrepli, vefasız; hilekâr. —*lik* Orospuluk, fahişelik; hilekârlık.

Kahpeoğlu (*nu"s„*) Alçak (adam) kötü yollarla iş beceren (adam).

Kahraman (*i*) Yiğit, bahadir. —*lık* Yiğitlik, bahadirlik. —*ca*, —*ane* Yiğitçe.

Kaht(*tı"i„*)Kıtlık, kuraklık.

Kahvaltı(*i*) Sabahsofrası.

Kahve (*i*) Yemende ve Amerikada kahveağacı denilen bir ağaçta yetişen tanedir ki kavrulup dövüldükten, yahut makinede çekildiktensonra şekerle veya sade olarak pişirilip içilir.

Kahvehane (*i*) Kahve içilen kazino.

Kahveocağı(*nı«i«*)Eskiden dairelerde, konaklarda kahve pişirilen hususî oda; bir daire ve müessese hademesinin biraraya toplandıkları oda.

Kahvedarası(*nı«i»*)Bahşiş

Kahverengi (*i*)Kavrulmuş kahve rengi, koyurenk.

Kâhya (*i*) Bir dairenin, bir konağın, bir esnafın, bir mahallenin işlerini gören emin adam; başkalarının işine karışan adam. —*lık* Kâhyaya ait hizmet ve vazife.

Kaide(*i*) Sütun v.s. ayaklığı; esas; usul, yol; bir ilmin, bir fennin düsturlarından herbiri; bir hendese şeklinin alt dıl'ı.

Kail (*s*) Söyliyen, diyen; bir sözün sahibi; razı olan, rıza veren. (—*ol.m.*)

Kaim (*s*) Ayakta duran; bulunan, duran; birinin yerini tutan;aşağıdan yu-

karı dikili bulunan;namaz kılan.

Kaime (*i*) Kâğıtpara, evrakı naktiye; fatura, hesap puslası; doksanderecelik zaviye.

Kaimen (*zr*) Ayakta; dik olarak; yerinde durduğu gibi (bina).

Kâin(*s*)Bulunan(bina v.s.).

Kâinat (*tı "i„*) Dünya ve içinde bulunan herşey, âlem.

Kaır (*arı«i»*) Dip,denizv.s. altı.

Kak(*kı «i»*) Meyvakurusu.

Kakaç (*i*) Mandapastırması.

Kakalanmak (*m*) (Çocuk dilinde) Pislenmek, kirlenmek; aksilenmek.

Kakalaşmak (*m*) (Çocuk dilnde) Pisleşmek,kirlenmeğe yüztutmak; aksileşmek.

Kakao (*i*) Amerikada yetişen bir ağaçtır ki meyvasından çikolata yapılır ve tozu kahve gibi sade olarak, yahut sütle pişirilip içilir.

Kakavan (*s*) Alımak, budala.

Kakılmak (*m*) Vurularak içeri sokulmak; kabartma yapılmak.

Kakım (*i*) Şimal memleketlerinde yaşıyan zerdava cinsinden ve kürkü pek makbul bir hayvan; bu hayvanın kürkü.

Kakımak (*m*) Azarlamak.

Kakırdak (*s*) Kakır kakır ses çıkaran, pek kuru ve gevrek (*i*) Eritilen kuyruk ve içyağının kalan kuru ve kavrulmuş maddesi.

Kakırdakböreği (*ni"i„*) Kakırdakla yapılan poğça.

Kakırdatmak (*m*) Kuru şeylerin biribirine dokunmasile ses çıkartmak.

Kakırdı (*i*) Kuru şeyle-

rin biribirine dokunmasından çıkan ses,gürültü.

Kakışmak (*m*) Biribirini dürtüp iterek hırpalaşmak.

Kakıştırmak (*m*) Biribirini dürtüp iterek hırpalamak.

Kakma (*s*) Kabartma resimlerle, altın, gümüş v.s. ile süslenmiş; (*i*) Yumruk indirme, darbe.

Kakmak (*m*) Vurmak, istemek; vurarak sokmak; kabartma usulü ile bir lâvhayı süsletmek; altın,gümüş v.s. ile nakış işlemek, bir iyiliği yüze vurmak; yumruk vurmak.

Kakule (*i*) Hindistandan gelen bahar nev'inden tane

Kâkül (*i*) Yanaklara doğru uzanan güzel saç;zülüf.

Kal (*i*)Söz. *Kılükal* Dedikodu. *Kale alma* Hakkında söz söylemek; madenkülçelerini eritip temizleme.

Kala (*zr*) Eksik olarak, kalarak, evvel (saat beşe on kala).

Kalabalık (*i*) Çok kişi, toplanış, izdiham.

Kalafat (*tı«i»*) Gemi v.s. nin deliklerini ziftleme; yalancıktan süs.

Kalafatlamak (*m*) Gemi v.s. yi ziftle tamir et.; yalancıktan süsletmek, düzen vermek.

Kalak (*i*)Hayvanların burundeliği.

Kalafon (*i*) Halis çamsakızı.

Kalamış (*i*) Deniz kıyısında bulunan kamışlık, sazlık.

Kalas (*i*) Dört, beş santimetre kalınlığında döşemelik ve tavanlık kereste.

Kalay (*i*) Bakırkaplara sürülen beyaz, hafif bir maden; yalancıktan süs; azar, tekdir. *Kalayı bas-*

mak Azarlamak,tekdir et. —*sız* Kalayı çıkmış; düzensiz.

Kalaylamak (*m*) Bakır-kaplara kalay sürmek;üstünkörü süslemek; azarlamak, tekdir etmek.

Kalaylatmak (*m*) Bakır-kaplara kalay sürdürmek; üstünkörü süsletmek.

Kalben (*zr*) Can ve gönülden.

Kalbetmek (*m*) Değiştirmek;başka kalıba sokmak.

Kalbur (*i*) Seyrek elek,kaba elek.

Kalburkemiği (*ni«i»*) Burunkemiği.

Kalburlanmak(*m*)Kalburdan geçirilmek; busuretle tozları çıkarılmak.

Kalça / **Kalçak** (*i*) Bacağın dizden yukarısı, üsten oynakyeri.

Kalçın (*i*) Çizmenin altından giyilir uzun ve kalın çorap, abadan tozluk.

Kaldırım (*i*) Taşdöşeme. —*cı* Kaldırım yapan sokakları dolaşan, boşgezen kaldırım mühendisi.

Kaldırımkargası (*ni«i»*) Sokaksüpürgesi, sürtük karı.

Kaldırımşairi (*ni«i»*) Adi şair.

Kaldırmak (*m*) Yukarı çıkarmak; yükseltmek; taşımak;bozmak(Âdet);çok mal satınalmak;gücüyetmek.

Kale (*i*) Düşmana karşı biryeri müdafaa için yapılan sağlam bina,büyük hisar.

Kalebent (*s*) Kalenin içerisinde ancak gezmeğe, dışarısına çıkmamağa mahkûm olan adam.

Kaleci(*i*)Futbol oyununda kaleyi müdafaa eden oyuncu.

Kalem (*i*) Yazı yazmağa mahsus alet;maden ve taş

oymak için ucusivri çelik alet; nakış v. s. işlemek için boyafırçası; yazı, tahrir, kitabet; resmî dairelerde kâtiplerin oturdukları oda; birçok hesapların herbiri;ağaç aşılamak için ucu kalem gibi yontulmuş ince çöp; çiçek v.s. illetlere karşı kullanılan aşışişeciği.

Kalemen(*zr*)Kalemle, yazı ile.

Kalemis(*i*) Miskedisinden alınan yağ.

Kalemiye(*i*) Kâtiplere verilmeküzere bazan alınan ücret.

Kalemkâr (*i*) Fırça ve kalemle nakış işliyen san'atkâr.

Kalemtraş(*i*) Eskiden kamışkalemleri yontmağa mahsus uzun kemiksaplı çakı.

Kalender (*i*) Dünyadan büsbütün elçeken derviş; filozof adam.

Kaleta (*i*) B. **Galeta**.

Kaletmek(*m*) B. **Kal**(ikinci mana).

Kal'etmek (*m*) Sökmek, kökünden çıkarmak(ağaç, diş).

Kalevî (*s*) İçinde soda bulunan.

Kalfa(*i*) Eskizaman mekteplerinde hocanın muavini; ikinci sınıf mimar; usta ile çırak arasında işçi;konaklarda halaylıklara verilen unvan.

Kali (*l'i«i»*) Sökme,kökünden çıkarma (ağaç, diş).

Kali (*i*) B. **Halı**.

Kalibra (*i*) Silâh v.s. çapı, ölçüsü; ayar. —*lı* Çapı,ölçüsü verilmiş yüzük.

Kaliçe (*i*) Küçük halı, ülkerli kilim, seççade.

Kalinos (*i*) Levreğe benzer bir balık.

Kalık(*s*)Eksik, sakat(cümle) (*i*) Eksiklik, noksan (cümlede).

Kalın (*s*) Yoğun, tok, kaba (kumaş v.s.);koyu,sulu olmıyan;kaba (ses,baso); terbiyesiz; akılsız.

Kalınkafa (*s*) Akılsız, kalınkafalı, gabi.

Kalınkemikli (*s*) Kemikleri kalın olan iriyapılı, cüsseli (adam).

Kalınlaşmak (*m*) Toklaşmak (kumaş) zenginleşmek.

Kalınlatmak (*m*) Toklaştırmak, yoğunlatmak,kabalatmak.

Kalınlık (*i*) Yoğunluk, tokluk, kabalık, enlilik; akılsızlık.

Kalınmak (*m*) Oturulmak.

Kalıntı (*i*) Artık, artan miktar; nişan, alâmet.

Kalıp(*i*)İçine sulu bir madde akıtılarak dondurulmağa mahsus kap; sabun, kundura,dökmehurufat gibi şeylerin anaları; insanın bedeni, örnek, nümune.*Kalıbıkalıbına* Tıpkısıtıpkısına.

Kalıplamak (*m*) Kalıba geçirmek veya çekmek.

Kalıplanmak (*m*) Kalıba çekilerek, düzeltilmek.

Kalkan(*i*) Eskizaman muharebelerinde oka, kılıca v.s.ye karşı tutulan siper.

Kalkanbalığı (*nı «i»*) Kalkan gibi yassı ve yuvarlak, üstü düğme gibi kemikli ve eti gayet lezzetli makbul bir balık.

Kalkık (*s*) Kalkmış, dik.

Kalkmak (*m*) Fırlamak, sıçramak, hoplamak; şaha kalkmak (at, balık).

Kalkınmak (*m*) Kuvvet bulmak; hali iyilenmek, kendinibulmak.

Kalkışmak (*m*) İddıada bulunmak; iktidarından fazla bir işe girişmek.

Kalkıyanotu (*nu "i„* Kolgan da denilen bircins diken.

Kalkmak (*m*) Ayaküzeri durmak, kıyam et.; yataktan çıkmak; yükselmek; kabarmak;yola çıkmak; dikdurmak; âdet v.s. bozulmak; hastalıktan iyilenmek; v.s. isyan et.; şiddetlenmek (rüzgâr v.s.).

Kallavi (*i*)Eskiden vezirlerin giydikleri telli sarık ve kavuk.(*s*)İri,okkalı.

Kalleş (*s*) Hilekâr;batakçı.

Kalmak (*m*) Yerinde durmak; gerilemek; durmak (saat v.s); artmak; gece kalmak; durmak (fırtına v,s); bırakılmak; intikal et(miras); hayatta ol.; yaşamak; şaşmak; birine ait ol.(Bu iş size mi kaldı?);ilerisine gidememek.

Kalomel (*i*) Cıvadan çıkarılan beyazrenkli bir müshil, amellik.

Kalori (*i*) Hararetin vahidikıyasîsi.

Kalorifer(*i*Büyük binalarda sıcaklığı borular vasıtasile hertarafa dağıtan geniş bir ocak ve tertibatı.

Kaloş (*i*)Potinleri çamurdan kurtarmak için üzerine giyilen yuvalı kundura; lâstik.

Kalp (*bi «i»*) Yürek; gönül; orta, merkez;B. **Kalbetmek**.

Kalp (*pı "s„*) Karışık, mağşuş (para —*akçe*).

Kalpak (*i*) Kıvırcık kuzuderisinden veya çuhadan yapılan serpuş —*çı* Kalpak yapan ve satan.

Kalpazan (*s*) Yalandan taklit para yapan,yalancı, her hali sahte; tembel (işçi).

Kalsiyom (*i*) Adi sıcaklıkta suyu tahlil eden sarıyaçalar bir maden.

Kaltaban (*i*) Pezevenk, kurumsak, deyyus; namussuz; yalancı, şaklaban.

Kaltak (*i*) Binekhayvan takımı, eyer; namussuz karı, adi orospu.

Kaltakkaşı (*nı «i»*) Eyerin önden ve arkadan olan yerleri.

Kalya (*i*) Etsiz olarak yağda kavrulmuş sebze; denizotlarının küllerinden çıkarılan tuz.

Kalyatuzu (*nu"i„*) Soda.

Kalyon(*i*) Eskiden birinci sınıf harpgemisi. —*cu* Kalyonlarda müstahdem asker, eskiden bahriyeli.

Kama (*i*) Büyücek tahtaçivi, üçköşe demir veya tahta takoz; iki ağzı keskin ve ucusivri enlice bıçak, küçük hançer.

Kamara (*i*) Vapurlarda birinci ve ikinci mevki odalardan herbiri;gemide kaptana vesair büyüklere mahsus oda;Avrupa devletlerinde âyan ve meb'usan meclisi.

Kamarilla (*i*) Dalkavuklukla bir hükûmetin idaresini elegeçiren heyet.

Kamarot (*i*) Vapurlarda kamaraların,otellerde yatakodalarının hizmetini gören adam.

Kamaşmak (*m*) Ekşi birşey yemekten diş uyuşuk bir hale gelmek; göz parlak birşeye bakıp kararmak ve az bir zaman görmez gibi olmak.

Kamaştırmak (*m*) Ekşi şey dişleri uyuşuk ve gıcıklanır bir hale komak; fazla ışıktan gözleri az bir zaman görmez etmek.

Kamber (*i*) Evadamı; İmam Ali Hazretlerinin kölesinin adı; herşeye burnunu sokan.(*siz düğün olmaz* Onsuz iş olmaz).

Kambiyal(*i*) Ticarî senet.

Kambiyo (*i*) Esham; evrakı naktiye, para alışverişi, bu işte sarraflık muamelesi.

Kambur (*i*) Arkasıçıkık, hörgüç; iğri, tümsek: belvermiş, iğrilmiş; ciltli kitabın arkası.

Kamburlaşmak(*n* Kambur olmak hörgüçlemek, arkası çıkmak; beli bükülmek; iğrilmek.

Kamburlaştırmak (*m*) Kambur et., belini büktürmek.

Kamburluk (*i*) Hörgüçlük; yumruluk, tümseklik.

Kamçı (*i*) Ucuna uzun ip, sırım, meşin bağlı vurmağa mahsus bir alet, kırbaç.

Kamçılamak (*m*) Kamçı çalmak, kamçı ile vurmak; bir işi kovalamak.

Kamelya (*i*) Asyanın şarkında yetişen bir ağacın sarımtırak çiçeği.

Kamer (*i*) Güneşin etrafında dönen seyyare, ay.

Kameriye (*s*) Ay hesabile olan (*i*) Mektapta bahçede oturmak için yapılan çardak, yahut küçük köşk.

Kamet (*ti«i»*) Boy, düzboy.

Kâmil (*s*) Tam, kusursuz, mükemmel; ortayaşlı (adam) yaşlı başlı, tecrübeli; pişkin; ilim, hüner, ahlâk sahibi.

Kâmilen (*zr*) Hepbirden, tamam olarak.

Kamineto (*i*) B **Kabineto**.

Kamis (*i*) Gömlek; nebatlarda zar.

Kamış(*i*) Sulu yerlerde ve bataklıklarda yetişen içi-boş boğumlu ot; erkeğin tenasül aleti; masura.

Kamışbayramı (*i*) Musevîlerin kamış, saz ve dallarla yapılan bir çardak altında oturduktan sonra yaptıkları bayram.

Kamışçık(*i*) Kuyumcu v.s. ocağının alevini toplayıp bir noktada üflemek için kullanılan içiboş iğri boru.

Kamışkulak (*i*) Kulakları düzgün arap atı.

Kamışlık (*i*) Kamış biten yer, sazlık.

Kamp (*i*) Ordugâh; kırlarda asker, izci ve mekteplilerin yazın kurup içinde yattıkları çadır.

Kampana (*i*) Kiliselerde, vapurlara, büyük otellerde çalınan iri çan.

Kâmran (*s*) Mutlu, bahtiyar, kutlu. (—*ol. m.*)

Kamu (*s*) Bütün, hep.

Kamus (*i*) Büyük deniz, engin deniz; büyük lûgat kitabı.

Kamyon (*i*) Yükotomobili.

Kamyonet (*i*) Küçük yükotomobili.

Kan (*i*) İnsan ve hayvanların damarlarında daima dolaşan kırmızı sulu madde; adam öldürme, katil, cinayet; harp, cenk. *Kanağlamak* Çokağlamak, ziyadesile kederlenmek.

Kanaat (*ti«i»*) Aza razı olma, açgözlülük etmeme (—*et. m.*); kanma — *getirmek* Kanmak.

Kanaatkâr (*s*) Kanaat sahibi, kanaat ehli, açgözlü olmıyan.

Kanal (*i*) İki denizin v.s. nin arasında açılan suyolu; cetvel; nehiryatağı; lâğımyolu.

Kanalizasyon (*i*) Suyolu, kanal açma, yeraltında lâğımyolu yapma; bataklığı kurutmak için hendekler açma.

Kanamak (*m*) Kanakmak.

Kanape (*i*) Üç, dört kişilik koltuk, sedir.

Kanara (*i*) Salhane, mezbaha.

Kanarya (*i*) Pek güzel öten sarı renkli, küçük kuş.

Kanaryalık (*i*) Eski gemilerin kıç tarafında parmaklıklı taraça.

Kanaryasarısı (*i*) Açık-sarı renk.

Kanasusamak (*m*) Adam öldürmek hevesinde bulunmak.

Kanat (*i*) Kuşkolu; balıkların yüzmek için kullandıkları uzuv; kapı,pencere v.s. kapağı;kepenk; koruma,himaye. —*lı* Kanadı olan; kepenkli.

Kanat (*i*) Yeraltında üstükapalı suyolu;suborusu.

Kanata (*i*) Ağzıgeniş su testisi.

Kanatlanmak (*m*) Kanadı çıkmak; uçacak hale gelmek.

Kanatmak (*m*) Kanakıtmak, kanaktırmak.

Kanaviçe (*i*) Çuval v.s. yapmağa mahsus kenevirden dokuma kaba bez; üzerine nakış işlenen seyrek satrançdokumalı sert ve ekseriya beyaz kolalı bez.

Kanca (*i*) Ucuçengelli sırık —*lı* Çengelli.

Kancalamak (*m*) Kancayı atıp tutmak; çengeli takmak; musallat olmak.

Kancık (*i*) Köpek v.s. dişisi; ikiyüzlü adam, çifteli, dönek adam; hain. —*lık* Çiftelilik; hainlik.

Kançanağı (*i*) Çok kızarmış göz.

Kançılar (*i*) Şehbender muavini; şehbenderhane başkâtibi. —*lık* Şehbender muavinliği.

Kançılara (*i*) Şehbenderhanelerde kalemodası.

Kande?(*zr* "eski kelime„) Nerede?

Kanden?(*zr* «eski kelime») Nereden?

Kanderi (*i*) Sepet ve hasır örmeğe mahsus saz, sepetçisöğüdü.

Kandil (*i*) İçinde fitil ile zeytinyağı yakılan toprak; veya cam kap; *Gök-*

kandil Gözüdumanlı sarhoş. —*lik* Kandil konan yer;kandil gününe mahsus.

Kandilgecesi (*ni i»*) Minarelerde kandil yakılan mubarek gecelerden herbiri

Kandilleşmek (*m*)Kandilgecesini biribirine tebrik etmek.

Kandillitemenna (*i*) Eskiden eli birkaç kere yere kadar indirip kaldırarak verilen selâm, kandilli selâm.

Kandırıcı (*s*) Adam kandıran (kimse,söz).

Kandırılmak(*m*) Zihni çelinmek.

Kandırış (*i*) Zihni çelme, kandırma.

Kandırmak(*m*)Zihnini çelmek:iyice doyurmak, içirmek.

Kangal(*i*) İp, tel, boru v.s. şeylerin çevrilip çörekllenmekle aldığı dairevî şekil, halka; böyle çevrilmiş şeylerin herbir çevrimi.

Kangallamak (*m*) Kangal yapmak,çöreklemek,halka gibi toplamak.

Kangallanmak (*m*) Çöreklenmek,halka şeklinde toplanmak.

Kangı (*e*) B. **Hangi**.

Kangren (*i*) B. **Gangren**.

Kani,hani? (*e*) Nerede?

Kani (*s*) Ziyade istemiyen, kanaat eden, aza razı olan;kanan,emin olan.

Kanıksımak / **kanıkmak** } (*m*) Kandökmeğe

Kanıksamak meyillenmek birşeyi yapa yapa ona alışmak.

Kanısıçak (*s*) Sevimli.

Kankımak (*m*) (Kuş) pislemek, çımkırmak, kazlar bağrışmak.

Kankardeş (*i*) Pek sevgili arkadaş, cankardeşi; ırkdaş.

Kankurutan (*i*) Abdüsselâm (ot).

Kanlanmak (*m*) Kanlı ol.; canı ol.; yüzüne renk gelmek.

Kanlı (*s*) Kana boyanmış; kanı çok olan; az pişmiş (et); katil.

Kanmak (*m*)İnanmak;zihni yatmak; kanaat getirmek; doymak.

Kanootomobil(*i*) Motörle işliyen otomobil.

Kanpahası (*i*) Diyet.

Kansa (*i*) Kuşkursağı.

Kansız (*s*) Kanı az olan; cansız; hamiyetsiz. —*lık* Kanazlığı (hastalık).

Kantar (*i*) Yüz kilo ağırlık çeken ölçü.

Kantarağası (*i*) Çskiden kantarları,terazileri muayene eden belediyememuru.

Kantarcı(*i*) Kantar yapan ve satan adam;belediyeye tarttırılmak istenilen emtaayı tartan belediyememuru.

Kantarıbelinde (*s*) Açıkgöz, aldanmaz.

Kantariye (*i*) Kantarresmi.

Kantarma (*i*) Azgın atların ağzına vurulan gem.

Kantarmak (*m*)Kana kana su içirmek, suya doyurmak.

Kantaron (*i*) Kılıççiçeği.

Kantaşı (*i*) Damarlı akiktaş.

Kantin (*i*) Fabrika, hapishane,kışla gibi çok insan bulunan yerlerdeki bakkal dükkânı.

Kanun (*i*) Millet Meclisi tarafından kabul olunup âli tasdika iktiran eden mecburî nizam, türe; inzıbat neferi ve zabiti,askerpolisi; bir musiki aletı.

Kânun (*i*) Ateşocağı.

Kanunen(*zr*)Kanuna göre.

Kânunuevvel (*i*) Senenin

onikinci ayı, ve kış mevsiminin ilkayı.

Kanunî (*s*) Kanunca, kanun dairesince; kanun yapan ve bilen; kanun denilen çalgıyı iyi çalan.

Kanuniyet (*ti"i„*) Bir kanunun tasdik ve ilân olunması.

Kanunname (*i*) Kanun mecmuası, düstur.

Kânunusani(*i*)Senenin birinci ve kış mevsiminin ikinci ayı.

Kanunşinas (*s*) Kanun bilen âlim.

Kap (*i*) Zarf, kılıf, mahfaza; örtü, yüz; kitap kapağı; yemeksahanı v.s.

Kâp(*ı*) Topukkemiği; tavlazarı.

Kapak (*i*) Kapların üstündeki örtü; lâğımların üstünü örtmek için yassı taş.— *sız*Kapağı olmıyan; açık. —*lı* Kapağı olan, gizli;ilk icat olunan tüfek.

Kapalı (*s*) Açık olmıyan; gizli; güç anlaşılır söz.

Kapallanmak (*m*) Kendine maletmek, gasbetmek.

Kapama (*i*) Kuzu ve koyun etinden yapılan bir yemek.

Kapamak(*m*) Örtmek;biryerde hapsetmek; işletmeme; bir çukuru doldurmak;açık bir hesabın altına iki çizgi çizmek.

Kapan (*i*) Hayvan tutmak için tuzak.

Kapanca (*i*) Küçük kuşkapanı.

Kapaniçe(*i*) Vaktile devlet memurlarının en büyüklerinin giydikleri geniş ve devrikyakalı güzel kürk.

Kapanık (*s*) Kapalı; basık; bulutlu.

Kapanmak (*m*) Biryere çekilmek, dışarı çıkmamak; bozulmak, karar-

mak (hava); örtülmek; kesilmek; hesap kalmamak, hesapların altına ikişer çizgi çekmek; işlememek; örtünmek; sözü kesilmek; yüzüstü düşmek; at sürçüp düşmek; yara iyi olarak örtülmek.

Kaparo (*i*) Bir işten cayılmamak için evvelden alınan para, peyakçesi.

Kaparoz (*i*) Kaparak ele geçirilen mal,haksız para ve eşya, haksız kazanç. — *cu* Haksız olarak malsahibi olan, irtikâpcı.

Kapatma (*s*) Artırmaya (müzayedeye) koymayıp elaltından ucuzca alınan. (*i*) Mantinato, metres.

Kapatmak (*m*) Başkası vasıtasile kapamak; örttürmek; tıkatmak, doldurmak (çukur v.s.); işletmemek; hesapların altına ikişer çizgi çizmek; artırmaya (müzayedeye) koydurmıyarak elaltından ucuzca satınalmak.

Kapçak (*i*) Kale muhasarasında duvara takılan büyük çengel.

Kapçık (*i*) Çiçeklerin alttarafındaki yeşil kısmı.

Kapelâ (*i*) Gemidireği başındaki şapka; şapka, serpuş.

Kapik (*i*) Gümüş rublenin yüzde biri kıymetinde olan rusparası.

Kapital (*i*) Sermaye; payitaht; büyük harf.

Kapitalist (*ti«i»*) Sermaye sahibi, sermayedar.

Kapitone (*i*) Arabadöşemesi v.s.

Kapitülasyon(*i*) Osmanlı İmparatorluğu devrinde ecnebilere verilmiş olan imtiyazlar;bir memlekette yaşıyan ahaliden

birkısmına fermanlarla verilmiş olan imtiyazlar.

Kapı (*i*) Bir binanın, bir odanın girilip çıkılan yeri; hükûmetdairesi;tavla-oyununda iki pulun bir hanede biribiri üzerine gelmesi; söze vesile,behane.

Kapıcı (*i*) Biryerin kapısını bekliyen adam, kapıbekçisi, büyük birmemurun odakapısında bekliyen hademe, odacı. —*lık* Kapıbekçiliği; odacılık.

Kapıçuhadarı (*nı* "*i*„) Resmî bir dairenin dışardaki işlerini gören memur.

Kapıhalkı (*nı* "*i*„) Bir dairenin, bir konağın müstahdemleri.

Kapıkâhyası (*i*) Vilâyetlerin hükûmet dairelerinde olan işlerini takip eden memur.

Kapıkapamaca (*zr*) Tekmil evi kiralamak şartile.

Kapılandırmak (*m*) Bir adamı bir hizmete, bir işe komak, yerleştirmek, kayırmak.

Kapılanmak (*m*) Bir hizmete girmek, bir işe yerleşmek, kayrılmak.

Kapıoğlanı (*nı «i»*) Bir patrikane veya sefarethanenin devlet dairelerindeki işlerini takip eden memur.

Kapısız (*s*) Kapısı olmıyan; açıkta, hizmette olmıyan;tavlaoyununda kapı yapmıyan.

Kapış kapış (*zr*) Yağma edercesine (satınalmak).

Kapışmak (*m*) Yağma edercesine almak.

Kapıyapmak (*m*) Bir söze, bir işe zemin hazırlamak.

Kapıyoldaşı (*nı «i»*) Bir memuriyette, bir işte beraber çalışanlardan herbiri.

Kapkacak (*i*) Bir evde bulunan hertürlü yemek-kabı.

Kapkara (*s*) Simsiyah.

Kaplama (*i*) Kaplayış; bir binanın v.s. nin dış-tabakası. (*s*) Asıl olmayıp üzerine takma, geçme, sürülme. —*cı* Bir madenin v.s. nin üstünü altın,gümüş ile örten san'-atkâr.

Kaplamak (*m*) Hertarafı örtmek, çevirmek; geçirmek(kâğıt v.s).Birşeyin yüzünü örtmek; bir madenin üzerine altın,gümüş geçirmek;yayılmak (şöhret).

Kaplı (*s*) Mahfazalı, örtülü, yüzlü, ciltli; bulutlu (hava).

Kaplıca (*i*) Üstüne hamam yapılmış ılıca, kaynarca, sıcak madensuyu.

Kaplumbağa (*i*)Tosbağa.

Kapmaca(*i*)Köşekapmaca

Kapmak (*m*) Alıp götürmek; zorla almak; hastalık yakalamak; kelepir yakalamak; ısırmak.

Kapsol (*i*) Tüfek v.s. nin ateşalması için içi barut dolu küçük bakır kap; acı ilâçları kolay yutmak için yapılan hususî mahfaza, kaşe.

Kaptan (*i*) Gemireisi, süvarisi; bahriye askerlerinde kolağası unvanı; kabadayı.

Kaptırmak (*m*) Aldırmak; zorla alınmasına mâni olmamak;çaldırmak,çarptırmak.

Kapuska (*i*) Etli lâhana-yemeği.

Kaput (*tu* «*i*») Askerlerin yağmurluğu,manto;ince kılıf.

Kar (*i*) Subaharının donmuş bembeyaz şekli. —*yağdı* Beyazbenekli tavuk.

Kâr (*i*) İş; kazanç, fayda. —*lı* Kazançlı, faydalı.

Kara (*i*) Yeryüzünün toprak kısmı, toprak; siyah; fena, kederli, acıklı (haber).

Karaağaç (*i*) Tahtası esmer, sert cilâya gelir bir ağaç.

Karaardıç (*i*) Dağselvisinin bir nev'i.

Karabasan (*i*) Uykuda basan ağırlık, kâbus.

Karabaş (*i*) Evlenmez hıristiyankeşişi, rahip;ilkbaharda açar güzelkokulu mor bir çiçek.

Karabatak(*i*)Ördeğe benzer siyah bir denizkuşu.

Karabet (*ti"i„*) Yakınlık, hısımlık; akrabalık.

Karabiber (*i*) Hintten gelen ve yemeklere konulan siyah biber; esmergüzeli adam.

Karabina (*i*) Ağzıgenişçe eski kısa bir tüfek, süvaritüfeği.

Karaboya (*i*) Göztaşı.

Karaca (*s*) Az kara, esmer; geyik soyundan bir ormanhayvanı.

Karacakemiği (*ni"i„*) Kolun yukarı kemiği.

Karacehennem (*i*) Pek esmer ve yüzügülmez adam; pek nüfuzlu adam.

Karaciğer (*i*)Midenin sağ tarafında bulunan siyahımtırak uzuv.

Karacı (*i*) Haydut, şaki.

Karacümle (*i*) Hesapta cemi.

Karadeniz (*i*) Türkiye, Romanya, Bulgaristan ile cenubî Rusya arasındaki deniz, Bahrisiyah.

Karadut (*i*) Dutun siyah nev'i.

Karaerikfırtınası (*i*) Temmuz ayı sonlarında çıkan bir fırtına.

Karagöz (*i*) Çingene; hayaloyununda maskara

şahıs; hayaloyunu. (*s*) Karagözlü.—*cü* Karagöz oynatan, hayalci.

Karagözbalığı (*i*) Palamutbalığının irisi ve bayağısı.

Karagümrük (*i*) Karadan gelen emtaadan alınan gümrük resmi.

Karagürgen (*i*) Tahtası cilâ tutan gürgenağacının bir nev'i.

Karahaber (*i*) Ölüm gibi felâket bildiren pekfena haber.

Karahumma (*i*) Tifo.

Karaiğne (*i*) Sokucu ufak karınca.

Karakalem (*i*) Pek siyah yazan resim kurşun kalemi; kurşunkalem resmi.

Karakarga (*i*) Simsiyah karga.

Karakaş (*s*) Kaşlarısiyah, karakaşlı.

Karakavak (*i*) Dalbudak salan koyuyaprakli kavak.

Karakavza (*i*) Siyah ve sert kabuk.

Karakaytaz (*i*) Hertarafa saldıran atik adam.

Karakış (*i*) Kışın en şiddetli zamanı.

Karakedi (*i*) Uğursuz kedi,bozuşma. (*Aralarından —geçmiş* Bozuşmuşlar.)

Karakoca (*i*) Saçına akdüşmemiş ihtiyar.

Karakol (*i*) Gece dolaşan polis, jandarma; askerî dairenin kapısında bekliyen nöbetçi asker; polismevkii.

Karakolhane (*i*) Jandarma,asker bölüğünün bulunduğu daire.

Karakoncolos (*i*) Cadı, vampir.

Karakurbağa (*i*) Yerkurbağası.

Karakuş (*i*) Ufak kartal kuşu.

Karakuşî (*s*) Keyfî (*Hükm*— Kanunsuz hüküm.

Karakter (*i*) Huy, tabiat, ahlâk, seciye —*siz* Ahlâksız, seciyesiz.

Karalama (*i*) Karaya boyama; kirletme;yazıp çizme; müsvedde.

Karalamak (*m*) Siyahlatmak; kirletmek; müsvedde yazmak; lekelemek.

Karaltı (*i*) Siyah gibi görünme, kararan şey.

Karaman (*s*) Pek esmer (adam); ağır balyoz;Anadoluda bir kasaba; kuyruğu gayet büyük az makbul bir koyun.

Karamondola (*i*) Siyah kendirbezi, siyah zenneayakkabısı.

Karambol (*i*) Bilârdo oyununda itilen yuvarlağın başka iki yuvarlağa çarpması.

Karambolaj (*i*) Karambol yapma.

Karamersin (*i*) Mersin ağacının bir nev'i.

Karamuk (*i*) Deliceotu.

Karanfil (*i*) Hintten gelen kuyruklu bir bahar; güzelkokulu çiçek.

Karanlık(*i*) Ziyasızlık,zulmet; cahillik, cehalet.

Karantina (*i*) Bulaşık bir hastalığın memlekete girmemesi için yolcuların serbest bırakılmaması; —*hane* Buna nezaret eden daire.

Karasöğüt (*i*)Birnevi söğütağacı.

Karaoğlan (*i*) Çingene.

Karar (*i*) Durma; devam; rahat;bir meclis,bir mahkeme tarafından verilen hüküm.

Kararlarında (*zr*)Sularında, raddelerinde.

Kararlamak (*m*) Karar vermek.

Kararlaşmak
Kararlaştırılmak (*m*) Karar altına alınmak, kararverilmek.

Kararlaştırmak (*m*)Karar altına almak, kararvermek.

Kararmak (*m*) Siyahlanmak;ortalık hayalmeyal görülmek, karanlık basmak, bulanmak(göz).

Kararsız(*s*) Biryerde durmaz; sebatsız, devamsız; bir işe kararvermiyen, müterreddit (adam).

Karartı (*i*) B. **Karaltı**.

Karartmak (*m*) Siyahlatmak; bulandırmak.

Karasakız (*i*) Zift.

Karasevda (*i*) Malihulya hastalığı, ipokondri.

Karasu (*i*) Gözhastalığı.

Karataban(*i*) Horasandemiri;birnevi sığırhastalığı.

Karatavuk (*i*)Gagası sarı kuzguni siyah makbul bir avkuşu; eskiden büyücülerce çok makbul olan tüyleri simsiyah tavuk.

Karavana (*i*) Yayvan bakırkap; kışla,mektep gibi müesseselerde umuma çıkan yemektenceresi.

Karavapuru(*nu«i»*)Şimendifer, demiryolukatarı.

Karayazı (*i*) Karabaht, talihsizlik.

Karayel(*i*)Poyrazdan batıya doğru esen şiddetli rüzgâr.

Karayüzlü (*s*) Namussuz, arsız.

Karbon (*i*) Temiz kömür, fahim; on dört kuruş kıymetinde rusparası.

Karbonat (*tı«i»*) Hamızıkarbon tuzu.

Karç(*çı"i„*) Büyük mantar.

Kardeş,kardaş(*i*)Bir anadan babadan doğan,bababir yahut ana-bir doğan, birader.*Kız*— Hemşire.— *çe* Kardaş gibi tatlı. *Büyük* — Ağabey. *Beş* — Tokat. —*lik*, —*lık* Biraderlik; dostluk.

Kardeşkanı (*nı"ı„*) Yapraklarında kan gibi kır-

mızı damarları olan bir nebat.

Kardeşlemek
Karındaşlamak (*m*) Fidan kökten filiz sürüp azmak.

Kâretmek (*m*)Kazanmak.

Karfiça (*i*) Ortaboy çivi.

Karga (*i*) Tarlalara zarar veren bir kuş. —*cık* Küçük karga; gayet fena yazı.

Kargaburun (*rnu«i»*) Tel bükmek için ucusivri kıskaç.

Kargabüken (*i*) Hintten gelen kusturucu bir ceviz.

Kargadelen (*i*)Çok incekabuklu badem.

Kargaderneği (*i*) Çapkınlar, serseriler yatağı.

Kargadüleği (*i*)Ebucehilkarpuzu tohumu.

Kargaşalık (*i*) Karışıklık, altüstlük,fesat (— *çıkarmak«m»*).

Kârgir (*s*) Taş ve tuğladan yapılmış (bina).

Kargı (*i*) Ucudemirli hafif günder; uzunmızrak. —*lık* Fişeklik.

Kargımak (*i*) Lânetlemek, beddua okumak.

Kargın (*i*) Büyük rende.

Kargış (*i*) Lânet, beddua.

Kârhane(*i*) Fabrika, imalâthane; yoğurt yapılan yer; umumhane,kerhane. —*ci* pezevenk, umumhahane işleten.

Kari(*s*) Okuyan, okuyucu.

Karides (*i*) Haşlanmışı kızartılarak yenilen mezelik deniz böceği.

Kariha (*i*) Kendiliğinden hâsıl olan fikir, (karihası geniş bir edip)—*lı* kalemikuvvetli.

Karikatür (*i*) Bir adamın veya şeyin kaba ve gülünç bir şekilde yapılan resmi; kaba ve gülünç resim; gülünç adam.

Karikatürist (*ti«i»*) Karikatür çizen ressam,san'atkâr.

Karin (*ni«i»*) Yüzsenelik zaman,asır, tarih devresi.

Karîn (*s*) Yakın; hısım; komşu; arkadaş; yaşıt.

Karine (*«i» söz hakkında*) İpucu; emare.

Karı(*i*) Zevze; dişi insan.

Karık(*i*) Kara bakmaktan hâsıl olan gözkarartısı; kara bakmaktan kararmış, hastalanmış (göz).

Karımak (*m*) Hayvanın karnını yoklayıp semizliğine bakmak.

Karın(*rnı«i»*)İnsan ve hayvan barsaklarının bulunduğ yer; herşeyin geniş kısmı.

Karnağrısı (*i*)Sancı; beddua makamında kullanılır (karnaksı!)

Karınca(*i*) Toprağın içinde kalabalıkla yaşıyan ve intizamı,çalışkanlığı ile insanı şaşırtan siyah,küçük bir böcek; demirde pasyeniği.

Karıncalanmak (*m*) Karınca dolmak; karınca geziyor veya iğneleri sokuluyor gibi olmak.

Karındaş(*i*)B.**Kardeş**(v.s)

Karınlamak(*m*) Gemi karın karına gelmek, yanyana gelip biribirine sürünmek.

Karınlı (*s*) Karnıgeniş, şişman; içigeniş,çok bol.

Karınmak (*m*) İki yana sallanıp karışmak.

Karıntı (*i*) Anafor sularına karışan akıntının hâsıl ettiği çevrinti.

Karış (*i*) İyice açılmış bir elin başparmağı ile serçeparmağı arasındaki mesafe (üç karış bir arşın sayılır.)

Karışık (*s*) Karışmış;malılût, hileli; biribirine geçmiş, tertipsiz. — *lık* Tertipsizlik; altüstlük. (*s*) Karışık. *Karış kuruş* Pek karışmış, karmakarışık.

Karışılmak (*m*) Bir işin içine girilmek, müdahale edilmek.

Karışlamak (*m*) Karışla ölçmek.

Karışmak (*m*) Birleşmek; karmakarış ol.; altüst olmak, biribirine girmek, fesat düşmek; içine girmek, müdahale et., bulanmak (mide); idare et.; bakmak; dökülmek (ırmak).

Karıştırıcı (*s*) Ortalığı biribirine katan; fesat çıkaran; münafık.

Karıştırmak (*m*) Altüstetmek; biribirine geçirmek; düşürmek, fesat çıkarmak; münafıklık et., söze sokmak, müdahale ettirmek.

Karkara (*i*) Büyük sorguçlu bir turnakuşu.

Karkas (*i*) İnsan ve hayvan iskeleti; kafes.

Karkuyusu (*i*) Kar saklamak için hususî yapılmış kuyu.

Karlı (*s*) Karla örtülü;karyağacak olan (hava).

Karlık (*i*) Su v.s. soğutmağa mahsus olan damacana, hasırlı.

Karmak / **Karumak** (*m*) Sokmak; daldırmak;dökmek (kan v.s).

Karmakarışık Pek karışık, altüst.

Karnabahar / **Karnabit** (*i*) Lâhana nev'inden sebze.

Karnaksı! (*n*) B. **Karnağrısı.**

Karnaval (*i*)Etkesimi; hıristiyanların büyük perhize girmeden evvel yaptıkları maskeli eğlenceler, maskaralıklar.

Karnıyarık (*i*) Ortasına kıyma doldurulmuş patlıcanyemeği; tashih için ikitarafında boş yer bırakılan müsvedde.

Karpuz (*i*) Kalınkabuklu yuvarlak yazmeyvası, bostan; yuvarlak olan herşey.

Karsak (*i*) Tilkiye benzer derisinden kürk yapılır bir hayyan.

Karşı(*zr*) Birşeyin mukabilinde olan yer, şey (*s*) Birşeyin veya yerin mukabilinde bulunan; biribirinezıt.(*zr*)Doğru;sularında, raddelerinde. (—*gelmek, komak* —Direnmek, muhalefet et.*karşı karşıya* Yüzyüze).

Karşılamak (*m*) Karşısına çıkmak, istikbal et. Karşıçıkmak; karşıdurmak, komak, gelmek;bir suale cevap vermek.

Karşılaşmak (*m*) Karşıkarşıya gelmek, yüzyüze gelmek;boyölçüşmek; hesabı kapatmak.

Karşılaştırmak(*m*)Karşıkarşıya okumak, mukabele et.,hesabı kapamak.

Karşılık (*i*) Bedel; cevap; bir masrafa karşı bulunan irat. —*lı* İkitaraflı; cevaplı;karşıkarşıya olan.

Kart (*tı«s»*) Dörttebir,çeyrek; körpeliğigeçmiş,körpe olmıyan; gençliği, tazeliği geçmiş,geçkin,kartlaşmış.

Kart (*i*)Üzerine yazı yazmağa mahsus kalın kâğıt veya ince mukavva;böyle bir kâğıda alınmış resim ve fotoğraf; davetname.

Kartal (*i*) Yırtıcıkuş, karakuşun irisi.

Kartalamak
Kartlanmak
Kartlaşmak (*m*) Körpeliği geçmek;tazeliği, gençliği geçmek.

Kart kart (*zr*) Marul gibi şeyleri kaba kaba ses çıkararak yemeği bildirmek için kullanılır.

Kartpostal (*lı"i„*) Açık mektuplaşma varakası;

bu kıt'ada fotoğraf.

Kartoğraf (*i*) Coğrafya haritası çizen ressam.

Karton (*i*) İnce mukavva.

Kartopu (*i*) Kardan yapılan top, beyaz tombul çocuk.

Kartuk(*i*) Toprak tırmığı; tarlatarağı.

Kartvizit (*ti«i»*) Ziyaret kâğıdı üzerine birinin ismi,mahlâsi ve vazifesi basılmış olan ufak mukavva parçası.

Karun(*i*)Eski yahudilerde pek zengin bir adamın ismi; pek zengin.

Kâruzarar (*i*) Defter usulünde kâr ve zarar hesabı.

Karyagdı (*s*) Karyağmış gibi beyazbenekli.

Karyola (*i*) Üstünde yatak yapılıip yatılan demir veya tahta kerevet, yataklık.

Karz (*i*) Ödünç —*an* Ödünç olarak.

Kasa(*i*Demirden para sandığı; vezne; defter usulünde sandık hesabı.

Kasaba (*i*) Küçük şehir; çarşı ve pazarları olan büyük nahiye;kamış;saz; akciğer boruları.

Kasadar (*i*) Veznedar;

Kasap (*i*) Et satan. —*lık* Et aksatası, kasap san'ati; kandökücülük.

Kasaphane(*i*) Büyük kasap dükkânı.

Kasara (*i*) Gemilerde yarım güverte.

Kasatura (*i*) Askerlerin bellerine bağladıkları düz ve kısa kılıç, süngü.

Kasavet(*ti"i„*) Sıkıntı; keder. —*li* Sıkıntılı,kederli.

Kasavetlenmek (*i*) Üzerine sıkıntı basmak; kederlenmek.

Kâse (*i*) Çini, billûr veya cam çanak; yoğurt,çorba, hoşaf kâsesi.

Kasem (*i*) Yemin, ant.

Kaside (*i*) Büyük bir zatı medih yolunda onbeş beyitten eksik olmamak üzere bir kafiyede yapılan manzume. —*ci* Kaside yazmakta üstat olan şair.

Kâsip(*s*) Çalışıp kazanan.

Kasık (*i*)Karnın alt tarafı.

Kasıkbağı (*nı«i»*)Fıtık,yani kasıkçatlağını tutmağa mahsus yaylı bağ.

Kasıkbiti (*ni"i„*) Kasık taraflarında ete yapışan insan kenesi, kırkayak.

Kasıkçatlağı (*nı«i»*)Kasıkyarığı, fıtık illeti.

Kasıkotu (*nu«ı»*) Kızılyaprak.

Kasılmak(*m*) Çekilip daralmak; eksilmek (maaş v.s.)

Kasim (*s*) Ayıran, taksim eden; amali erbaadan taksimde kaça ayrılacağını gösteren sayı.

Kasım (*i*) Kânunuevvelin sekizinci günü ki bahçıvanlarca kışın iptidası sayılır.

Kasımpatı (*nı«i»*) Kasımçiçeği, krizantem.

Kasınmak(*m*) Darlaşmak.

Kasıntı (*i*) Elbisenin daralması için sonradan vurulan dikiş.

Kasır (*srı"i„*) Köşk.

Kasır(*srı"i„*)Eksiklik,noksan. *Kasriyet* Vazgeçme, elçekme.

Kasırga (*i*) Çevrintili tozu, toprağı biribirine katan rüzgâr.

Kaskatı (*s*) Çok katı;yerineden çıkmamak üzere oturan.

Kasket(*ti"i„*)Güneşliği olan şapka.

Kasmak (*m*) Çekip daraltmak; eksiltmek(maaş v.s.)

Kasnak (*i*) Tef ve kalbur gibi şeylerin tahtaçemberi;nakış için gergef ye-

rine kullanılan enli çember.

Kasni (*i*) Şeytantersi (Birnevi zamk)

kassam (*i*) Eski kanun mucibince miras payeden şer'î memur.

Kassame (*i*) Katili belli olmıyan maktulün bulunduğu yer ahalisinden elli kişinin mahkemede yemin etmesi.

Kast (*i*) Kurma, niyet; istiyerek bir işi yapma.

kastanyet (*ti«i»*) Çalpara, şakşak, oynarken parmağa takılan zil.

Kastar (*i*) Pamukipliğinin ağartılması. —*lı* Ağartılmış pamukipliği.

Kastarlamak (*m*) Pamuk ipliğini v.s.yi ağartmak.

Kasten (*zr*) Kurarak, niyet ederek; istiyerek.

Kastetmek (*m*) Kurmak, niyet et.; istiyerek yapmak. *Canına* — Kendini öldürmek; intihar et. *Sui* — Başkasını öldürmek istemek.

Kastî (*s*) Kurmuş, niyet etmiş olan.

Kasvet B. **Kasavet** v.s.

Kaş (*i*) İnsanın gözleri üzerinde uzanan kısakıllı kavis; yüzüktaşı.

Kaşağı (*i*) Hayvanları tımar etmek için kullanılan saçtan alet; ihtiyarların arkalarını kaşımak için tahtadan uzunsaplı kaşık gibi bir alet.

Kaşağılamak / **Kaşamak** (*m*) Hayvana kaşağı sürmek, tımar etmek.

Kaşan (*i*) At v.s. nin işemesi.

Kaşandırmak (*m*) At v.s. yi durdurup işetmek.

Kâşane (*i*) Süslü konak.

Kaşanmak (*m*) At v. s. durup işemek.

Kaşar,kaşer (*i*) Başlıca Edirne tarafında yapılan birnevi peynir.

Kaşarlanmak (*m*) Eskimek,

yıpranmak, pişmek; köstdinlemek.

Kâşif (*s*) Meydana çıkaran, keşfeden.

Kaşık (*i*) Sulu ve taneli yemekleri yemeğe mahsus alet.

Kaşıkçıavurdu (*nu"s„*) Çökükyanaklı.

Kaşıkçen (*i*) Gagası kaşığa benzer bir ördek.

Kaşımak(*m*) Tırnakla veya sert birşeyle ovmak, kuvvetlice gidişmek;hafif kazımak, oymak.

Kaşındırmak (*m*) Kaşınmağa sebep olmak, kuvvetlice gidiştirmek.

Kaşınma (*i*) Kaşınmaklık, kuvvetlice gidişme.

Kaşınmak (*m*) Kaşımağa lüzum görmek, kuvvetlice gidişmek;kavga çıkarmak için sebep aramak.

Kaşkariko (*i*) Soytarılık, maskaralık.

Kaşkaval (*i*)Taze kaşar.

Kaşkol (*i*) İpek veya yün boyunatkısı.

Kaşkorse (*i*) Kadıların korsesin üstüne giydikleri ince, seyrek örülmüş pamuktan fanilâ.

Kaşlamak (*m*) Yüzüktaşını halkaya takmak.

Kaşmer (*s*) Soytarı.

Kat (*ti"i„*) Sıra; büküm, bükme; kırma, kırım.

Kat (*ti"i„*) Kuşların taşı eriten midesi.

Kat (*s*) Şaşakalmış.

Kat'a,kat'an(*zr*) Asla,hiç.

Katakulli (*i*) Olurolmaz "söz„ —*yutmak* Olurolmaz söz yutmak.

Katar (*i*) Hayvan, araba, şimendifervagou dizisi, kafile.

Katarlamak (*m*) Hayvanları, arabaları, vagonları katar yapmak.

Kat'etmek (*m*) Kesmek; biçmek; yolalmak.

Kat'î (*s*) Kestirme, son (karar, cevap).

Kâtibiadil (*dli«i»*Eski kelime) Noter. —*lik* Noterlik, noter dairesi.

Katil (*s*) Öldüren, adam öldüren, cani.—*lik* Adam öldürme.

Kâtip (*s*) Yazı yazan, yazıcı; resmî dairelerde ufak sınıftan memur. —*lik* Yazıcılık.

Kat'iyet (*ti«i»*) Bozulmamak üzere yapılma, kat'îlik.

Kat'iyyen (*zr*) Asla; bir daha dönmemek üzere.

Katı (*s*) Sert; kuru; kavi (*zr*) Pek ziyade.

Katı (*tı«i»*) Kesme, ayırma; biçme.

Katı (*s*) Çok, pek ziyade.

Katık (*i*) Ekmekle beraber yenilen peynir, zeytintanesi v.s.

Katılamak (*m*) Sertleşmek; pekleşmek; koyulaşmak, pıhtılaşmak.

Katılanmak } (*m*) Sert-
Katılaşmak } leşmek; merhametsiz olmak.

Katılık (*i*) Sertlik, peklik; merhametsizlik.

Katılmak (*m*) Karışmak, birleşmek; gülmeden kırılmak.

Katır (*i*) Babası eşek, anası kısrak alan hayvan; terbiyesiz.

Katırboncuğu (*nu "i„*) Katırlara, otlara v.s. ye takılan mavi nazarboncuğu.

Katıryemeni (*i*) Ençok çocuklara giydirilir altıkalın ayakkabı.

Katıryılanı (*i*) Birnevi engerekyılanı.

Katıştırmak } (*m*) Biri-
Katışmak } birine karıştırmak, allakbullak, et.

Katıyürekli (*s*) Merhametsiz.

Katkale (*s*) Enson, kat'î, değişmez(karar, hüküm).

Katlama (*i*) Bükme, kat katetme; dürme (kâğıt).

Katlamak (*m*) Bükmek, kat kat et.; dürmek (kâğıt).

Katlanmak (*m*) Bükülmek, kat kat ol.; zorla, istemiyerek kabul et.

Katlatmak (*m*)Kumaş v.s. yi kat kat edip devşirtmek; kâğıt formalarını dürdürmek.

Katliam (*i*) Bir memleket ahalisini toptan öldürme, kılıçtan geçirme.

Katmak (*m*) Karıştırmak, birleştirmek; su v.s. komak.

Katmer(*i*)Birşeyin kat kat, çokyapraklı olması. —*li* Kat kat,çokyapraklı;çok, mubalâgalı.

Katmerleşmek (*m*) Katları, yaprakları çoklaşmak; iki kat ol., katlaşmak.

Katolik (*i*) Roma, lâtin kilisesine mensup olan kıristiyan —*lik* Roma Papasının yanılmaz olduğuna iman eden hıristiyan mezhebi, lâtin mezhebi.

Katra (*i*) Damla,yağmur tanesi.

Katran (*i*) Çamağacından, madenkömüründen çıkarılan koyu, ağırkokulu, yapışkan madde.

Katranlamak (*m*) Katran sürmek.

Katranlatmak (*u*) Katran sürdürmek.

Katranlı(*s*) Katran sürülmüş, katran karıştırılmış.

Katrat (*i*) Hurufat basmacılığında sayıfaların ölçüsü; sayıfaların bağlanması için alttarafa konulan kurşundan boş dörtköşeler.

Kav (*i*) Ateş tutuşturmak, sigara yakmak için kullanılan kibritli kâğıt, tutarak, tutuşturuk. *Kav gibi* Çok kuru.

Kavaf (*i*) Hazırkundura

satan adam.—*lık* Hazır-ayakkabı satıcılığı.

Kavafane (*i*) Hazırayakkabı mağazası.

Kavak (*i*) Ençok sulak yerlerde yetişen düz ve yüksek ağaç. —*lık* Çok kavakağacı bulunan yer. — *boylu* Yalnız boyu uzamış, aklıkısa adam.

Kaval (*i*) Çobandüdüğü.

Kavala (*i*) Denizkenarında salaş, çardak.

Kavaliye (*i*) Kadınla beraber bulunan erkek; a-ayakoyunlarında kızlarla birlikte oynıyan erkeklerden herbiri.

Kavança, —ço (*i*) Gemilerde aktarma.

Kavanin (*i.c.*) Kanunlar.

Kavanoz (*i*) Topraktan, camdan ağzıgeniş reçel, tatlı, ilâç v.s. kabı.

Kavas (*i*) Eskiden resmî dairelerde odacı, müba-şır sefarethane,banka v.s. müesseselerde hademe.

Kavasya (*i*) Acıağaç.

Kavat (*i*) Pezevenk, deyyus.

Kavata (*i*) Turşusu yapılan acımsı domates; yekpare ağaçtan yapılmış kap.

Kavga (*i*) Cenk, harp; gürültü, patırdı, tutuşma,niza; dargınlık. —*cı* Hervakit niza, gürültü çıkaran, geçimsiz. —*lı* Kavga etmiş, dargın.

Kavi (*s*) Sağlam; kuvvetli, dayanıklı, metin.

Kavil (*i*) Söz, sözleşme.

Kavis (*i*) Yay, (he) muhiti dairenin bir parçası; on iki burçtan biri; muteriza denilen şu( )işaret.

Kavlak (*s*) Kabuğudökülmüş (ağaç) *Kaskavlak* Büsbütün soyulmuş.

Kavlamak (*m*) Kabarıp parça parça dökülmek(kabuk, yılanderisi v.s.)

Kavlen (*zr*) Sözle, lâkırdı ile.

Kavliç (*s*) Kasığıçatlamış, fıtıklı.

Kavm (*i*) Aynı ırka mensup cemaat; millet.

Kavmiyet (*ti"i„*) Milliyet.

Kavramak(*m* Yakalamak, avucunun içine almak; zihnine almak, anlamak.

Kavrayış (*i*) Kavrama;anlayış.

Kavruk (*i*) Kavrulmuş,güneşten yanmış;sıska (çocuk).

Kavrulmak (*m*)Yağda kızarılmak, üstü kızaracak surette pişirilmek;güneşten yanmak(çiçek v.s.); çocuk sıska kalmak.

Kavsikuzah(*i*)Eleğimsağma.

Kavşak (*i*)İki ırmağın birleştiği yer, bir çayın bir ırmağa döküldüğü yer.

Kavuk(*i*) İçiboş mahfaza, kap; vaktile başa giyilen sarıklı serpuş.

Kavun (*i*) Yazın karpuzla beraber çıkan kalınkabuklu lezzetli bir meyva.

Kavuniçi (*ni"i„*) Pembeyeçalar koyusarı renk.

Kavurma (*i*) Saklanmak için kendi yağı ile kavrulan et.

Kavurmaç (*i*) Kavrulmuş kuru buğday.

Kavurmak (*m*) Ateşte çevirip kızartmak; yakmak (çiçek v.s.).

Kavurtmak(*m*)Ateşte çevirip kızarttırmak; yakmak (çiçek v.s.)

Kavuşma(*i*)Birleşme;sevgililerini bulma; yara kapanma.

Kavuşmak (*m*)Birleşmek, yanyana gelmek; iyice üstüste gelmek; sevgililerini bulmak, buluşmak; yara v.s. kapanmak.

Kavuşturmak (*m*) Birleştirmek, yanyana getir-

mek; iyice üstüste getirmek; buluşturmak.

Kavut (*i*) Kavrulmuş un, buğday v.s. unundan yapılan göçebeyemeği.

Kavza (*i*)Sert kabuk; içiboş kap. —*mak* Kabarmak (çıban v.s.).

Kay (*i*) Kusma, gaseyan.

Kaya (*i*) İri ve sert taş yığını; taşlık, uçurum (*s*) Pek sert, katı (yürek).

Kayabalığı (*i*) Siyah ve sincabî küçük balık.

Kayabaşı (*i*) Çobanların ve dağlarda gezenlerin şarkısı.

Kayacık (*i*) Küçük kaya; birnevi sert kayınağacı.

Kayağan (*i*) Tabaka tabaka döşemelik, taş; taştahta, arduvaz.

Kayakeleri (*ni«i»*) Kayalar arasında yaşıyan kertenkele.

Kayalifi (*ni "i„*) Kayayosunu.

Kayan (*s*) Şiddetli, hızlı. (*i*) Dağdan şiddetle, hızla inen sel.

Kayar (*i*) Buz üzerinde yürüyebilmek için hususî yapılan çengelli nal.

Kaybetmek (*m*) Zayi etmek, yittirmek.

Kaybolmak (*m*) Zayi ol., yitmek.

Kaydetmek (*m*) Bağlamak;deftere yazmak,resmî muameleye komak; vazife edinmek, ehemmiyet vermek.

Kaydırak (*i*) Çocukların oyun oynadıkları yassı taş;bu oyunun ismi.

Kaydırılmak (*m*)Kayarak yürütülmek,indirilmek;(gemi) yerinden çıkarılmak.

Kaydırmak (*m*) Kaymağa sebep ol.;memuriyetinden, işinden çıkartmak.

Kaydiye(*i*)Bazı dairelerde bir arzuhalin muameleye konması için alınan ücret.

Kaygana(*i*)Çalkanıp yağda pişirilen yumurta.

Kaygı (*i*)Gam, keder; düşünce —*lı* Kederli, gamlı —*sız* Fütursuz.

Kaygırmak (*m*) Gailesini çekmek. B. **Kayırmak.**

Kayit (*ydi «i»*) Bağlama; bağ; resmî surette deftere yazma, geçirme; şart, vazife, fütur.

Kayitsizlik (*i*) Fütursuzluk, vazifesizlik, ehemmiyet vermeyiş.

Kayık (*i*) Deniz üzerinde kayıp giden küçük tekne.

Kayıkçı(*i*)Kayık işleten.—*lık* Kayık işletme san'ati.

Kayıkhane (*i*) Kayıkların çekildiği ve bağlandığı yer

Kayın(*i*) Akgürgen(ağaç).

Kayın, kayınbirader (*ynı "i„*) Karı veya kocanın kardeşi.

Kayınpeder (*i*) Karı veya kocanın babası, kaynata.

Kayınvalide(*i*) Karı veya kocanın annesi,kaynana.

Kayıp (*ybı"i„*) Zayi olma. kaybolma.

Kayır (*i*) Irmaklardan hâsıl olan kumyığını.

Kayırcı (*s*) Kayıran, koruyan, yardıma muhtaç olanlara bakan.

Kayırmak (*m*) Birini korumak, bakmak, derdine derman ol.; işte çalıştırmak; vazife ve hizmet vermek.

Kayısı (*i*) Zerdalinin irisi ve iyisi gayet makbul bir meyva.

Kayış(*i*) Ustura bilemeğe mahsus kseleödilimi; bağlamak ve sıkmak gibi işlerde kullanılır dar ve rzun kösele v.s. parçası. (*s*) Çok sert ve iyi pişmemiş (et v.s.).

Kayış (*i*) Kayma.

Kayışbalığı (*i*) Testerebalığı.

Kayışçı(*i*)Kayış yapan ve

satan; hilekâr, aldatıcı.

Kayışdili (*ni"i„*) Kaba ve çirkin lisan.

Kayışkıran (*i*) Sabankıran (ot).

Kaymaç (*s*) Çinli gözü gibi kuyruğu yukarıya bakar (göz).

Kaymaçgözlü (*s*) Çinli gözü gibi gözü olan.

Kaymak (*i*) Sütün kaynamasından hâsıl olan özü, hulâsa; birşeyin en iyi ve seçme kısmı; yağmurdan sonra toprağın üzerinde duran özlü ve gübreli çamur.(*s*)Pek tatlı, pek beyaz.

Kaymak(*m*) Buz gibi şey üzerine sürtünerek gitmek; kayar gibi hızlı gitmek.

Kaymakam (*i*) Bir kazayı idare eden mülkiye memuru, validen küçük memur; bir makamın asıl memuru tayin ve intihap olununcıya kadar o memuriyeti ifa eden zat; binbaşı ile miralay arasında askerî rütbe. —*lık* Kaymakam memuriyeti.

Kaymaklı (*s*) Kaymağı olan; kaymak gibi parlak (kâğıt); üstü kaymak bağlamış olan.

Kaymakkurusu(*nu«i»*)Kurukaymak.

Kaynak(*i*)Ufak pınar; iki şeyin yapıştığı yer, kenet yeri.

Kaynama (*i*) Kaynayış, sulu birşey ateşte fıkır fıkır etmek, galeyan.

Kaynamak (*m*) Sulu birşey ateşte çok ısınmak; galeyan et.; kaynarsuda pişmek; şişip kabarmak; yerden su fışkırmak; kırılan kemik yapışmak; gizli bir iş çevirmek; yerinde rahat durmamak; kaybolmak, mahvolmak.

Kaynana (*i*) B. **Kayınvalide.**

Kaynarca (*i*) Üstüaçık madensuyu.

Kaynaşmak (*m*) Birleşmek, ayrılmıyacak surette biribirine bağlanmak.

Kaynaştırmak (*m*) Biribirine kaynatmak;iki dostu v.s.yi biribirine iyice ısıtmak.

Kaynata (*i*) B. **Kayınpeder.**

Kaynatmak (*m*) Sulu birşeyi ateşte iyice pişirmek; galeyana getirmek; birşeyi suda pişirmek; birleştirmek; yapıştırmak.

Kaypak (*s*) Kayar, biryerde durmaz; sıvışık; aşırılmış.

Kaypakçı (*s*) Malaşıran, yaymacı.

Kaypamak / **Kaypımak** } (*m*) Sivişmek, sıvışmak, sıyrılmak.

Kayrak (*i*) Toprağı kayar yer; buz üzerinde kayılacak yer.

Kayralmak (*m*) Irmak v.s. kum indirmek, kumla dolmak; kum setleri peyda etmek.

Kayrı, gayrı (*s*) Başka;artık, hele. *Ayrıgayrı* Başkalık.

Kayrılmak (*m*) Bakılmak korunmak; bir işe, hizmete,memuriyete alınmak.

Kayser (*i*) İmparator;vaktile Alamanya imparatoru.

Kaytan (*i*) Pamuk veya ipekten kalın sicim, bükme.

Kayyum (*s*) Sonuna kadar baki olan Allah.

Kaz (*i*) Ördeğe benziyen uzunboyunlu bir sukuşu. (*s*) Ahmak (adam).

Kaza (*i*) Alınyazısının icrası; kader; bir hâkimin hükmettiği daire; bir kaymakamın idare ettiği yer; tehlike, istemiyerek olan hal; belâ; vukuat;kılınmıyan namazın, tutulmıyan

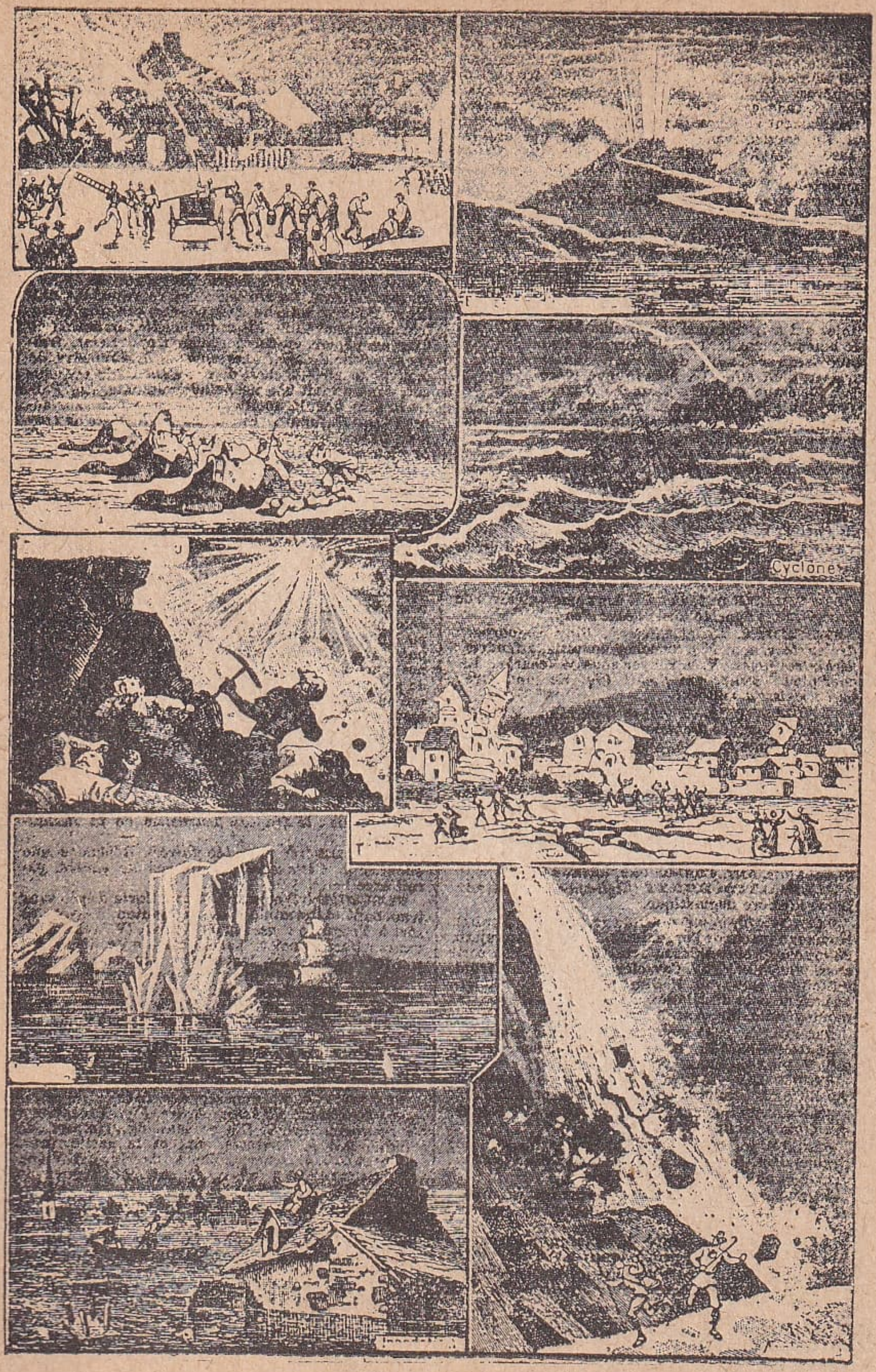

Kazalar

orucun yerini doldurmak için dince yapılan vazife.

Kazaen (*zr*) Kaza suretile;kast suretile olmıyan.

Kazak (*i*) Asker; Rus süvari askeri.

Kazalı (*s*) Tehlikeli.

Kazan (*i*) Gayet büyük tencere; bakırdan büyük sukabı, buhar çıkarmak için suyun kaynamasına mahsus büyük maden kap.

Kazancı (*i*) Hertürlü kazan yapan san'atkâr; vapurlarda v.s. de kazanı idare eden memur.

Kazanç (*i*) Kâr, işten hâsıl olan senelik ticaret, temettü. — *vergisi* İşten edilen safi kâr, üzerinden senelik alınan temettü vergisi.—*lı* Kârlı.

Kazandibi(*ni«i„*) Kazanın dibine yapışmış mahallebi v.s.

Kazandırmak (*m*) Kâraettirmek.

Kazanmak (*m*) Kâretmek; edinmek; hastalığa tutulmak.

Kazara (*zr*) İstemiyerek; şayet.

Kazasker (*i*) Eskiden şehislâmdan sonra gelen memuriyet. —*lik* Kazasker memuriyeti ve dairesi.

Kazayağı (*ni"i„*) Birçok kolu olan çengel; salatalık bir ot.

Kazaz(*i*)İpekçi. —*lık* İpekçilik.

Kazazede (*s*) Kazaya uğramış, felâke düşmüş.

Kazboku (*nu"i„*) Sarıya yakın açıkyeşil renk.

Kazdırmak (*m*) Kazma v.s. aletle toprağı eştirmek, açtırmak; oydurmak (mühür v.s.)

Kazel (*i*) Ağaç üzerinde kurumuş yaprak.

Kazellenmek (*m*) Ağacın yaprakları kuruyup düşmek.

Kazein (*i*) Sütteki peynir yapılmağa yarıyan madde.

Kazemat (*ti«i»*) Düşman ateşinden korunmak için toprak altında yapılan kubbeli yer.

Kazevi (*i*) Saz hasırından pirinç v.s. kabı,adi zembil.

Kazino,gazino (*i*) Süslü ve büyük kahvehane,kıraathane.

Kâzip (*s*) Yalancı.

Kazıcı (*i*) Kazan, çukur, mezar açan; oyan, hakkeden.

Kazık (*i*) Biryere kakılmak için ucusivri odun veya demir; vaktile idam-cezası; hile, aldatma. — *kakmak* Yerleşip kalmak, ölmiyecek gibi yaşamak.

Kazıkçı (*s*)Pahalı mal satan,bir işi pahalı yapan; hilekâr.

Kazıklamak (*m*) Kazığa vurmak; aldatmak (fiatta); pahalı satmak.

Kazıklanmak (*m*) Kazığa vurulmak; aldatılmak; ucuz bir malı pahalıya satınalmak.

Kazıkmarka (*i*) Serseri, ipsizsapsız, antika bir adam.

Kazılmak (*m*) Eşilmek, açılmak; oyulmak.

Kazımak (*m*) Keskin bir aletle yazı, leke v.s. yi çıkarmak; sertçe kaşımak; yolmak, yüzmek, (deri); fena tıraş etmek.

Kazınmak (*m*) Tırnakla deriyi sertçe kazırcasına kaşımak; fena tıraş ol.; olancasını istemiyerek vermek.

Kazıntı (*i*) Kazımaktan hâsıl olan kırıntı, yonga, talaş; yazının hakedilen yeri. —*lı* Kazılmış, hakkedilmiş yerleri olan (yazı, mektup).

Kazıtmak (*m*) Keskin bir aletle aşındırmak; hak-

kettirmek; tıraş ettirmek.

Kazıye (*i*) Doğru ve yalan olabilir söz; mantıkta cümle; mesele, husus.

Kazkanadı (*nı"i„*) Pehlivanoyunu.

Kazma (*i*) Toprağı eşeleme; oyma, hak. (*s*)Kazılmış, hakkedilmiş. (*i*) Toprağı kazmağa mahsus alet.

Kazmak(*m*) Toprağı eşmek, açmak; oymak, hakketmek.

Kazmir (*i*) Elbiselik kumaş; bu kumaştan yapılmış.

Kebair (*i*) Adam öldürmek gibi pek büyük günahlar.

Kebap (*i*) Ateşte kavrulmuş, şişte pişmiş etyemeği. (*s*) Kavrulmuş; yanık.

Kebapçı (*i*) Kebap yapan ve satan adam.

Kebe (*i*) Kaba aba, kilim.

Kebedî (*s*) Karaciğere ait.

Kebire (*i*) Adam öldürmek gibi büyük günah.

Kebise (*i*) Dört yılda bir gelen ve şubatta bir gün fazlası olan sene.

Kebze (*i*) Omuzküreği. —*ci* Kesilmiş koyunların omuzküreklerine bakarak saçmalar söyliyen falcı.

Keçe (*i*) Dokunmıyarak dövmek suretile yapılan kabayün; havsız Avrupa-halısı, kaba kilim. (*s*)Keçeden yapılmış.

Keçekülâh (*i*) Keçeden yapılan uzun sivri serpuş.

Keçeleşmek (*m*) Uyuşmak, hışır hışır ol,; (kız) saçları biribirine geçmek.

Keçeleştirmek(*m*) Uyuşturmak; hışır hışır ettirmek, kadın saçlarını keçe gibi yapmak.

Keçi(*i*) Sütü içilir ve yünü san'atte kullanılır ehlî hayvan.

Keçiboynuzu (*nu"i„*) Keçinin boynuzuna benzer şekerli ve çekirdekli yemiş, harup.

Keçikulağı (*nı «i«*) Yemek yapılır mayhoşça bir yaprak.

Keçimantarı (*nı"i„*)Yemlik.

Keçisağan(*i*) Bircins kuş

Keçisakalı (*nı "i"*) Keçinin sakalına benzer sakal; güzelkokulu bir ot.

Keder (*i*) Kaygı, gam,tasa. —*lenmek* Kaygıya düşmek, tasalanmak.—*li* Kaygılı, gamlı;acıklı (haber).

Kedi (*i*) Sıçan tutan ehlî evhayvanı, pisi.

Kediotu(*i*)Valeriyana denilen tıbbî nebat.

Keenlemyekün (*s*) Hiç yokmuş gibi, hiç olmamış gibi,hükümsüz:(*O karar keenlemyekün hükmündedir*).

Kef (*i*) Köpük, et haşlanırken suyunun yüzüne çıkan siyah köpük.

Kef (*ffi«i»*) Eliçi, avuç, elayası. *Keffiyet* Elçekme, bir işe karışmama.

Kefal (*i*) Balıkyumurtası çıkarılan iribaşlı balık.

Kefalet (*ti«i»*) Bir borcun ödenmesini, bir işin yapılmasını kanunen üzerine alma, kefillik, kefil olma. (—*et. m.*) *Müteselsil*—Biribirine kefil olma.

Kefaletname (*i*) Kefillik senedi.

Kefaret (*ti «i»*) Günahtan kurtulmak için verilen sadaka.

Kefe (*i*) Terazinin herbir gözü; attımarında kullanılan kese, ince gübre.

Kefeki (*i*) Dişlerin kenarlarına yapışan ve taşkesilen yemekparçası.

Kefekitaşı (*n"i„*) Mezar-

taşı, ocak v.s. yapmakta kullanılan süngere benzer bir taş.

Kefelemek (*m*) Atı kese ile silmek, tımar etmek.

Kefen(*i*) Ölüyü sardıkları beyaz, ince patiska(—*soyucu* Ölüyü bile soyan.

Kefenci (*s*) Kefen ve cenazeye ait şeyler yapan ve satan adam; soyucu, gaddar.

Kefenlemek(*m*)Ölüyü kefene sarmak; tavuk, hindi v.s. yi yufkaya sarıp pişirmek.

Kefenli (*s*) Kefene sarılmış tavuk v.s.

Kefil (*i*) Birinin borcunu ödemediği zaman kendisi kanunen ödemeyi taahhüt etmiş olan adam, birinin yapacağı işi yapmadığı takdirde mesul olan adam. — *lik* B. **Kefalet.**

Kefin (*i*) B. **Kefen.**

Kefiye (*i*) Omuzları da örtmek üzere başa sarılan ipekpüsküllü ince başörtüsü.

Kefne (*i*) Bizle, çuvaldızla işliyenlerin ellerine geçirdikleri demirli kayış.

Kehanet(*ti«i»*)Falcılık,gaipten haber verme.

Kehhal (*i*) Gözlere sürme süren, sürmeci; gözdoktoru, göztabibi.

Kehkeşan (*i*) Gökteki beyazlık,samanuğrusu, hacılaryolu.

Kehle (*i*) Bit. —*li* Bitli.

Kehlelenmek (*m*) Bitlenmek.

Kehlibar (*i*) Tespih, ağızlık, gerdanlık yapmakta kullanılan ve saman, kıl v.s. yi kendine çeken pek kıymetli koyusarı madde.

Keis (*esi«i»*) Kadeh, bardak; çiçeğin alttarafını kaplıyan yeşil kapçık.

Keke (*s*) Dilinde tutukluk

olan(adam)kekeme(*i*)İğri-uçlu değnek. —*lemek* Heceleri tekrar ederek güçlükle söz söylemek;keke söylemek, okumak.

Kekelik (*i*) Dilde tutukluk, kekemelik.

Kekeme,kekemek (*m*) B. **Keke, kekelemek**.

Kekik (*i*) Bazı yemeklere konulan, yağı çıkarılan hoşkokulu bir ot.

Kekikyağı (*i*) Kekikten çıkarılan bir yağ.

Kekiz (*s*) Uysal, mukavemetsiz (adam).

Keklik (*i*) Tavuk gibi güzel bir kuş.

Kekre (*s*) Dilburuşturan, acımtırak ekşi. —*lik* Dilburuşturma,acımtırak ekşilik.

Kekremsi,kekresi (*s*) Az buruşturucu, ekşice.

Kel(*i*)Bir daha başta saç çıkartmıyan çıbanlı ve bulaşık murdar bir hastalık. (*s*) Bu hastalıktan başının saçları dökülen (adam); başıkabak, taslak; ağaçsız, çıplak.

Kelâl (*li"i„*) Yorgunluk; bezginlik, usanç;fütur (— *getirmek. m.*)

Kelâm (*i*)Söz;birkaç cümleden ibaret söz, fıkra, ibare (gr); Allahın varlığından, birliğinden bahseden ilim.

Kelâmıkadim (*i*) Müslümanların dinkitabı, Kuranıkerim.

Kelbî (*s*)Köpeğe ait olan (— *diş*); köpeğe yakışır (hal).

Kelebek (*i*) Yazın açık yerlerde uçuşan renk-renkkanatlı bir böcek; koyunların ciğerlerinde hâsıl olan bir illet.— *gibi* Pekgüzel giyinmiş kız.

Kelebekli (*s*) Kelebek denilen ciğerhastalığına tutulan (koyun).

Kelebekotu (*nu"i„*) Dağ-yoncası.

Kelek (*s*) Kel yaraları gibi pulları veya çıplak yerleri olan; saçsız, kılsız, çıplak, taslak; olmamış, ham meyva, kavun karpuz, piç. (*i*) Irmaklarda şişirilen tulumdan sal.

Kelem (*i*) Lâhana, kapuska.

Kelepçe (*i*) Yakalanan mücrimlerin kaçmamaları için bileklerine takılan demirhalka, demirbilezik.

Kelepir (*s*) Pek ucuz, zahmetsiz ele geçen (mal). (*i*) Üveyevlât.

Kelepirci (*i*) Kelepir mal peşinde koşan adam.

Keler (*i*) Yere sürünerek gezen ayaklı hayvan.

Kelerbalığı (*nı"i„*) Ahtapot denilen denizhayvanı.

Kelerderisi (*i*) Cepsati mahfazaları gibi mahfazalar yapılmağa yarıyan ince güderi.

Keleş (*s*) Kelbaşlı, taslak.

Kelime (*i*) Manalı söz; cümlenin cüzlerinden herbiri.

Kelle (*i*) Baş, kafa; baş gibi yuvarlakça şey(kelle şeker).

Kellekulak (*s*) Endamıyerinde, boyu bosu yerinde (adam).

Kellepuş (*i*) Eskiden kavuğun altına giyilen ve baş tepesini örten takke.

Kellifelli (*s*) Kılığı, düzeni yerinde (—*bir adam*).

Kellik (*i*) Kel illeti, bu illete tutulma.

Keloğlan (*i*) Öksüz, ortada kalan çocuk; külhanbeyi.

Kelp (*i*) Köpek, it.

Kelpe (*i*) Büyük bağ hereği; dalları bağlamak üzere yere dikilen sırık.

Kem (*s*) Eksiz; kötü (kem akçe, kem söz).

Kemal (*i*) Tamlık; erginlik, ortayaşlılık; değer (*—e ermek. m*).

Keman(*i*)Malûm olan kirişli çalgı; yay, kavis; yay gibi güzel (kaş).

Kemancı (*i*) Keman yapan,satan ve çalan adam.

Kemanî (*i*) Keman çalan üstat, keman muallimi.

Kemençe (*i*) Küçük keman.—*ci* Kemençe yapıp satan; kemençe çalan.

Kement (*i*) Avcılıkta kullanılan ucuilmekli uzun ip; geyik v.s. yuları; zülüf (saç).

Kemer (*i*) Kuşak; tak.

Kemeraltı (*i*) Kârgir dükkânları olan çarşı.

Kemerli (*s*) Kemeri olan; kemerşeklinde.

Kemerlik (*i*) Bazı satıcıların, şerbetçi v.s. nin önlerine bağladıkları kutu.

Kemerpatlıcan (*i*) Uzun ince, iğrice patlıcan.

Kemertaşı (*nı"i„*) Binalarda kemer yapmak için kullanılan taş.

Kemha (*i*) İpek kumaş. *—cı* İpek kumaş dokuyan çulha.

Kemiğikalın (*s*) Kemikli, iriyarı (adam).

Kemik (*i*) İnsan ve hayvanların vücudunda bulunan ve biribirine bitişmiş olduğu halde oynıyan sert ve beyaz madde. *—li* İri kemikleri olan adam, kerestesi kavi (adam) *—siz* Kemiği olmıyan,

Kemircik (*i*), **Kemirtlik** (*i*) Burun, kulak v.s.kırdağı.

Kemirdek (*i*) Kuyruğun kemikli kısmı.

Kemirici (*s*) Sıçan gibi dişle sert şeyleri oyan (*— hayvnn*).

Kemirmek (*m*) Sıçan gibi dişle oymak.

Kemirtlik(*i*) B. **Gemircik.**

Kemiyet(*ti"i„*) Sayi, miktar; gramerde bir kelimenin müfret veya cemi olması.

Kemküm (*zr*) Ne söyliyeceğini bilmeme bildirir bir kelime (— et.*m*.)

Kemlik(*i*) Kötülük;eksiklik

Ken (*e*) İken, zaman (giderken).

Kenar(*i*) Kıyı; çevre; pervaz, kamış, haşiye. (*s*) Kıyıda, köşede bulunan.

Kenarcı(*s*) Deniz kıyısında balık avlıyan (adam).

Kenarlı (*s*) Kenarı olan; etrafında pervaz, çerçeve gibi süslü birşeyi olan; haşiyeli.

Kenarsız (*s*) Ucubucağı olmıyan; haşiyesiz.

Kendi (*s*) Öz; şahsî zamir gibi kullanılır (kendim geldim; ben geldim gibi).

Kendilik (*i*) Zat, nefis — *liğinden* Kendibaşına.

Kendir (*i*) Kenevir sapından çıkarılan lif, kabaca keten.

Kene(*i*) Hayvanların etine yapışıp kanlarını emen böcek, sakırga.

Kenef (*i*) Ayakyolu, aptesane.

Kenegöz (*i*) Pek küçukgözlü adam; küçük batık göz.

Keneotu (*nu"i„*) Tohumundan hintyağı çıkarılan ot.

Kenet(*i*)İki sert şeyi birine yapıştırma(—et.*m*.)

Kenetlemek (*m*) Kenet etmek; biribirine pek sıkı bağlamak.

Kenetlenmek(*m*)Kenetle, telle sıkı bağlanıp yapıştırılmak; sıkı kapanmak; dostlukla bağlanmak,birolmak.

Kenetli (*s*) Kenetle sıkı bağlanıp yapışmış, kenet olmuş; pek sık, kapanmış (dişler).

Kenevir(*i*) Sapından kendir denilen kaba bir lif çıkan ot; bu nebatın tohumu, kuşyemi.

Kenker (*i*) Eşekdikeni.

Kepaze(*s*) Kıymetsiz, adi, müptezel; haysiyetsiz (adam), rezil. —*lik* Rezillik,rezalet,haysiyetsizlik.

Kepazelenmek (*m*) Rezil ol., kepaze ol., itibar ve haysiyetini kaybetmek.

Kepazeletmek(*m*) Kepaze, rezil et.,itibar ve haysiyeti gidermek.

Kepbastı (*i*) İki kat dalyanağı, çekme.

Kepçe(*i*) Yemek karıştırmağa mahsus iri kaşık; dökmeci kaşığı; balıkçıların saplı ağları.

Kepçekuyruk (*s*) **Kaparozcu.**

Kepek (*i*)Dövülmüş buğday v.s. den çıkan kabuk;başta hâsıl olan beyaz derikırıntısı, başkonağı.

Kepenek (*i*) Tüylü buğdayböceği; kebeden yapılmış yağmurluk.

Kepenk (*i*) Yukardan aşağıya doğru kapanır tahta v.s. kapak.

Kepez (*i*) Denizkıyısında kaya.

Kerahat (*ti«i»*) İğrenme, istemiyerek, cebir altında yapma; harama çok yakın hal.

Keramet (*ti"i„*) Evliya sözü, hali; mucize; doğru söz; lûtuf: (keramet buyurdunuz.. bu, bir keramettir) gibi.

Kerata (*i*) Kunduraçekeceği. (*s*)Pezevenk,deyyus —*lık* Pezevenklik.

Kere (*i*)Defa. *kaç*—?Kaçdefa.

Kerem (*i*) Alicenaplık; lûtuf, inayet (kerem buyurmak. m.)

Keremkâr (*s*) Lûtuf buyuran, kerem sahibi, inayet buyuran.

Kerempe (*i*)Karadan denize uzanan taşlık burun.

Keres (*i*) Büyük ve derin kavata;yekpare büyük kapı.

Kereste (*i*) Yapıda kullanılan hertürlü, biçilmiş ağaç; herşeyin yapılmasında kullanılan maddeler; insanın yapılışı. —*ci* Kereste taciri, tüccarı.

Kerevet (*ti«i»*) Oturmak ve yatmak için tahtadan karyola gibi iğreti yüksekçe yer.

Kereviz (*i*) Yemeği ve turşusu yapılan bir sebze.

Kergin (*s*) Azgın (hayvan).

Kerh (*i*) İğrenme, tiksinme, zor, zorlama.

Kerhane (*i*) B. **Kârhane.** —*ci* Umumhane işleten; pezevenk.

Kerhen (*zr*) İğrenerek, istemiyerek, cebren.

Kerih (*s*) İğrenç, murdar.

Kerim (*s*) Alicenap, cömert; büyük, muhterem; aziz, muazzez.

Kerimane (*s*) Cömertçe; lûtuf ve kerem sahibi bir zata yakışacak surette.

Kerime (*i*) Bir zatın kız evlâdı.

Kerimlemek (*m*) Hayvan bacaklarını gerip yürümek.

Keriye (*i*) Sağdıç.

Keriz (*i*) Pislik ve çirkeflâğımı. (*s*) Ağzıbozuk har har (adam).

Kerkenes (*i*) Kanatları altında mavi ve kırmızı tüyleri olan yırtıcı bir kuş

Kerki (*i*) Büyük balta.

Kerkinmek (*m*) Sıkı sıkı üstüne çıkmak ve basmak; sıkı sıkı sarılmak; iri balta ile vurup kökünden kesmek.

Kerm (*i*) Bağkütüğü, çubuğu.

Kerpeten (*i*) Çivi v.s. çekip çıkarmağa mahsus alet, kısaç; dişçekmeğe mahsus alet.

Kerpiç (*i*) Çiğtuğla; adi, pişmemiş tuğla.(*s*)Kerpiçten yapılmış; pek sert ve kuru (şey).

Kerrat (*ti«i»*) Kereler,defalar. — *cetveli* (hs) Yüz haneye taksim olunan ve birden ona kadar olan sayıların hâsılızarplarını gösteren zarpcetveli.

Kersele(*s*)Pezevenk,deyyus.

Kerte, **Kerti** (*i*) Puslanın otuz iki kısmından 11 dereceli 15 dakikalı bir zaviyeden ibaret olan herbiri zaman, derece; çentlik, çizgi, nişan; kıvam.

Kertenkele } (*i*) **Kerkenkeler** } Yere sürünen dörtayaklı bir karış boyunda zehirsiz hayvan.

Kerteriz (*i*) Biryere gemiden veya başka biryerden kerte ile bakılmak ve oranın haritası alınmak. (—*almak. m.*)

Kertik (*i*) Çentik, çizik, çetele kertiği.

Kertilmek } (*m*) **Kertinmek** } Kertik ol., çentilmek, çizilmek.

Kertme (*i*) Çentikleme,nişanlama. *Beşikkertmesi* Küçücük bir erkek çocuğu beşikte iken bir kız çocuğu ile nişanlama.

Kertmek(*m*)Çentmek,çentik yapmak; çetelede bıçakla nişan yapmak.

Kerubi (*i*) Büyük melek, Allahın dergâhına yakın duran melek.

Kervan (*i*)Kalabalıkla giden yolcular takımı, kafile, katar; hayvansürüsü.

Kervanbaşı } (*i*) **Kervancı** } Bir kervana bakan

adam, kervanreisi.

Kervankıran (*i*) Çoban-yıldızı, sabahyıldızı, Zühre.

Kervanotu (*nu"i„*) Başotu, esaron.

Kervansaray (*i*) Kervanların inmesine mahsus yapılmış han.

Kes (*s*) Şaşkın, şaşakalan.

Kes (*i*) Kişi, kimse (herkes).

Kesafet (*ti«i»*) Sıklık, tokluk; kalınlık; bir cismin mürekkep bulunduğu zerrelerin sıklığı derecesi.

Kesalet (*i*) Üşenme, tembellik.

Kesat } (*i*) Sürümsüzlük;
Kesatlık } işsizlik; yokluk.

Kese (*i*) Kâğıt torba; madenî para komağa mahsus küçük torba; saat, çakı v.s. kılıfı; hamamda kir çıkarmağa mahsus sert torbacık; eskiden beşyüz kuruş. —*cik* Küçük kese.

Kesedar (*i*) Vekilharç hamalların veznedarı; ortaklardan paraları yanında toplıyan.

Kesek (*i*) Çıkarılan büyük toprak parçası, tezek.

Keselemk (*m*) Hamamda kese sürerek vücudun kirini çıkarmak.

Keselenmek (*m*) Hamamda kese sürünmek.

Keser (*i*) Bir tarafı keskin, öbür tarafı çekiç gibi düz, kısasaplı dülger, marangoz v.s. aleti.

Kesi (*i*) Bezden elbise, çamaşır, içelbisesi; biratım barut miktarı.

Kesici (*s*) Kesen, biçen. *Yol* — B. **Haydut**. *Yan* —B. **Yankesici**.

Kesif (*s*) Sık, tok; seyrek olmıyan (kumaş v.s.); kalın (ağaç v.s.); koyu (bulut v.s.); şeffaf olmıyan.

Kesik (*s*) Kesilmiş; sakat (kol v.s.); bozuk (süt v.s.)

pek yorgun, kırık. — *lik* Sakatlık,bozukluk; kırıklık, ziyade yorgunluk.

Kesilmek (*m*) Biçilmek, kat' olunmak; devam etmemek, durmak (yağmur v.s.)çekilmek (işten(v.s.); kararlaşmak;kırıklık duymak; bozulmak (süt v.s.); kendini satmak, benzemek; boğazlanmak (koyun v.s.); vermemek(süt).

Kesim (*i*) Kesme; bırakma, tatil;biçim,şekil; toptan fiat; etkesimi B. **Karnaval.**

Kesimci (*ı*) Mültezim.

Kesinmek (*m*) Kendine elbise biçtirmek; eğlenmek, alay etmek.

Kesinti (*i*) Kesilen, biçilen şeyden çıkan ufak parça, kırpıntı, kırkıntı; taklit, maskaralık.

Kesir (*i*) Kırma, parçalama; (namus); arapçada (i.ı)sesli harflerinin kuvvetindeki şu (,) işaret; (hs)tam bir sayının parçalarını gösteren adet.

Kesîr(*s*) Çok; bol; çokdefa vukubulan (iş).

Kesiş (*i*) Kesme, biçme.

Kesişme (*i*) Uzlaşma, anlaşma; kat'î karar.

Kesişmek (*m*) Uzlaşmak, hesabı kesmek; pazarlığı kararlaştırmak.

Kesitaşı (*i*) İçinde çamaşır yıkanan yassı taş.

Kesken (*i*) Elbiseleri kesen, kemiren fındıksıçanı.

Keski (*i*) Dal kesmeğe mahsus ufak balta, elbaltası;saç ve demir kesmeğe mahsus düz ve yassı kalem.

Keskin (*s*) İyi bilenmiş, çok kesen, sivri, hâd; sert, kuvvetli; dokunaklı, tesirli, işler (kalem,söz);pürüzsüz (yazı); iş bitiren, tuttuğu işi koparan (adam) — *lik* İyi

bilenme, sivrilik; sertlik; tesir, dokunaklılık; pürüzsüzlük.

Keskinlenmek (*m*) Keskin olmak. B. **Keskin ve keskinleşmek.**

Keskinleşmek (*m*) Çok keser, deler ol.; sertleşmek, kuvvet peyda et.

Kesme (*i*) Kesiş; lokum (şeker) toptan, götürü; kesilebilir yumşak kaya; kesip beğenmek şartile.

Kesme (*i*) Teneke v.s. kesmeğe mahsus büyük makas. B. **Kesmek.**

Kesmece(—*pazar zr.*)Kesip beğenmek şartile alınmak (kavun karpuz).

Kesmek(*m*) Keskin bıçak v.s. ile bölmek, kat'etmek; biçmek; durdurmak, geçirmek (yağmur v.s.). aralık vermek, söze engel ol.; kararlaştırmak, karar vermek;kaldırmak; boğazlamak (koyun v.s.) öldürmek (adam); paralamak; tutmak (hesap) kalem yontmak.

Kesmelik (*i*) Taşocağı.

Kesmez (*s*) Keskin olmıyan, kör,(bıçak, testere).

Kesmik (*s*) Başaksamanı, ince ve kırık saman; harmanda toprağa karışan başak döküntüsü.

Kesp (*i*) B. **Kespetmek.**

Kespetmek (*m*) Elde etmek, edinmek.

Kesre (*i*) B. **Esre.**

Kesret(*i*) Çokluk; bolluk. —*li* Çok, ziyade.

Kesrî (*s*) Hesapta kesre dair.

Kesriadi (*i*) Hesapta ufkî bir çizgi ile ayrılmış iki rakamla yazılıp yukardaki rakam hisselerin sayısını ve aşağıdaki rakam da payolacak sayıyı gösterir, adi kesir.

Kesriaşarî (*i*) Bir tam sayının on kısma, ve

bunun kısımlarından herbirinin gene on parçaya taksimile hâsıl olan hesaptır.

Kestane (*i*)Mutedil memleketlerde yetişir bir meyvadır ki dikenli, yeşil bir dış kabuğu vardır, içindede ayrıca iki kabuğu bulunur.

Kestaneci (*i*) Çiğ, haşlanmış ve kebap olmuş kestane satan adam.

Kestanedorusu (*nu«i»*) Atın açık siyah rengi.

Kestanefişeği (*i*) Çok patırdılı bir sesle patlıyan fişek,patlangıçfişeği.

Kestanerengi(*ni «i»*) Açık siyah renk, kumral.

Kestaneturpu (*i*) Küçük turp.

Kestel (*i*) Hısarcık; köşk.

Kestere (*i*)Dokumacılıkta bezi çirişliyen beyaz sakız, kitre, yabani ejderçiçeği.

Kestirilmek (*m*) Birine kestirmek, kat'ettirilmek; ne olduğu iyice anlaşılmak; kestirme bir fikir beyan edilmek.

Kestirme (*i*) İtiraz kabul etmez,kat'î; tahminî;kısa, dolaşıksız (yol v.s.).

Kestirmek (*m*) Başkası vasıtasile kesmek, kat'ettirmek; kısaltmak, vazgeçirmek; birşeye karar vermek; tahmin et.; tesirsiz bırakmak(zehir); boğazlamak (koyun v.s) *uykuyu kestirmek* Uykuyu almak, biraz uyuyup uykuya olan arzuyu defetmek.

Keş (*i*) Yağsız peynir,yoğurtpeyniri; (*s*) Akılsız, bön.

Keşan (*i*) Zincirden yular; payvant (*s*) Çeken. (*zr*) Çeke çeke, çekerek.

Keşfetmek (*m*) Meydana çıkarmak; bir sırrı, belli

olmıyan birşeyi anlamak; tahmin et.;kestirmek;resmen bir işi,bir yeri v.s.yi tetkik etmek ve bu hususta rapor vermek.

Keşfî,keşfiye (*s*) Keşfe d air.*Masarifi keşfiye* Keşif masrafları.

Keşfiyat (*tı"i„*) Keşifler. (*Keşfiyat neticesi, — icra olunmak*) B. **Keşif**.

Keşide (*s*) Çekilmiş; verilmiş. B. **Keşide et.** (*i*) Piyango çekilişi; iki kelimeyi biribirine bağlıyan şu (-) çizgi

Keşide etmek(*m*)Çekmek (*Telgraf—et.*Telgraf vermek; vermek: (*ziyafet —et.* ziyafet vermek).

Keşif (*şfi«i»*) Meydana çıkarma, bir sırrı, belli olmıyan birşeyi anlama; kestirme,tahmin; resmen bir işi, bir yeri v.s. yi tetkik etme ve buhususta rapor verme (*Keşif icra et.; keşfe gitmek*).

Keşiş (*i*) Papaz; katolik-papazı, rahip (evlenmez) —*lik* Papazlık.

Keşişhane (*i*) Manastır.

Keşkek (*i*) Etle dövülmüş buğdaydan ibaret güzel bir yemek.

Keşki,keşke (*e*) Ne olurdu, olsaydı.

Keşkeş (*i*) B. **Keşkek.**

Keşkül (*i*) Hindistancevizi kabuğundan yapılmış dilenciçanağı.

Keşkülfukara (*i*) Sütlü ve fıstıklı bir tatlı.

Keşmekeş (*i*) Çekişme, kavga, niza; kararsızlık.

Keşşaf (*i*) Keşfedici, gizli birşeyi v.s. yi meydana çıkaran,bulan adam;düşman ordusundan haber getirmeğe memur olan zabit veya askerî heyet; izci, boyskavt.

Kevgir (*i*) Yemeğin köpüğünü almağa mahsus

delikli büyük kaşık, kepçe; pirinç v.s. yıkamağa mahsus delikli büyük kap, süzgeç.

Kevser (*i*) Cennette pek büyük bir ırmak.

Ketal (*i*) Nişastalı ve kolalı parlak bez.

Kete (*i*) Katmerli çörek; pirincunu hamurundan birnevi çörek.

Ketebe (*i*) Kâtipler.

Keten (*i*) Lifleri dayanıklı iplik yapılan bir nebat(*s*) Ketenden yapılmış.

Ketencik (*i*) Birnevi ince denizyosunu.

Ketenhelvası (*nu«i»*) Tel tel beyaz keten liflerine benziyen helva.

Ketenkuşu (*nu«i»*) Birnevi beyazkuş.

Ketentohumu (*i*) Keten denilen nebatın tohumu olup dövülür ve lâpası ilâç olarak kullanılır.

Ketim (*tmi«i»*) Gizleme, saklama.

Ketmetmek(*m*) Gizlemek, saklamak (nüfus, sır v.s.)

Ketum (*s*) Sırsaklıyan, sır vermiyen, ağzıpek,—*luk* Sırvermemezlik.

Key (*yi"i„*) Dağlama, kızgın demirle yakma.

Keyfemayeşa (*zr*) İstediği gibi, keyfî olarak.

Keyfetmek (*m*)Eğlenmek, sefasürmek.

Keyfî(*s*) Hiçbir kanuna ve nizama tâbi olmıyan, istediği gibi yapan.

Keyfiyet (*ti"i„*) Birşeyin nasıl olması cihetı; ne yolda olması hali;husus, cihet; mesele, madde;kelimenin müzekker (erkek), müennes (dişi) olması, cinsiyet.

Keyif (*yfi"i„*) Mizaç, sıhhat; hoşlanma, haz;zevk, sefa, eğlence.(*s*) Az sarhoş. —*çatmak* Güzel eğlenmek, zevk ve sefa et. *Çakırkeyif* Söylediği an-

laşılmaz ve söylenen sözü anlamaz derecede sarhoş.

Keyiflenmek (*m*) Sevinmek, hazzetmek; hafif sarhoş ol., neşelenmek.

Keyifli (*s*)Neşeli, sevinçli.

Keyifsiz (*s*) Az hasta,namizaç, rahatsız; neşesiz. —*lik* Rahatsızlık; neşesizlik, durgunluk.

Keyifsizlenmek (*m*)Keyfini bozmak, rahatsız ol.

Keylus (*i*) Hazım sırasında yemeklerden ilerigelen ve barsaklara yayılıp hazmı kolaylatan beyazımtırak bir su.

Keymus(*i*)Yemeklerin ve içilen su v.s. nin midede midevî usareler denilen başka sularla karışmasından hâsıl olan mayi ki kana karışır ve keylustan sonra olur.

Keza ,(*zr*) Öylece,böy-
Kezalik; le, şöyle; gene, tekrar, gibi.

Kezzap (*i*) Hamızıazot, mermer taşları,litoğrafya taşlarını v.s. yi temizleyici bir mayi.

Ki (*e*) Rabıt, izah ve sebebiyet bildirir, kendisinden evvel gelen kelimeden ayrı yazılır [*İyi bir eser yapmak için o-kadar çalıştım ki...*]; istifham işareti olan «mi,mı» sonra gelir ve (mümkün mü ki gelmesin?); kim.

Ki (*e*) Sıfat yapan edattır(evvelki).(*zm*)Mülkî zamirdir, daima kendisinden evvel gelen kelimelere bitişik yazılır:(Sizinki).

Kibar (*s*) Büyükler; yüksek tabakadan olan zat, aile; asılzade, kişizade, insaniyetli —*ca* Kibarlıkla, nezaketli olarak: (kibarca kovdu: nezaketle kövdu) demektir.

Kibarlaşmak (*m*) Kibarlar sırasına geçmek; kibirlenmek, azamet peyda etmek.

Kibarlık (*i*)Büyüklük, zarafet, nezaket; kibir, azamet, gurur.

Kibir (*bri«i»*)Büyüklük;gurur; azamet.

Kibirli (*s*) Kibir ve azamet satan, mağrur, kendini beğenmiş.

Kibrit (*i*) Kükürt; ateş, mum v.s. tutuşturmak için kullanılan ucukükürtlü ince ve ufak tahta parçası.

Kibritçi (*s*) Kibrit satan; cimri, hasis;üstü başı dökük.

Kibritî (*s*) Kükürtlü; kükürtrenginde, açıksarı.

Kibritiahmer (*i*) Altın;sürüldüğü herşeyi altın haline koyan hayalî bir cisim.

Kibriya(*i*)Büyüklük;Allah.

Kifayet (*ti"i„*) Elveriş,yetişme; iktidar, ehliyet, liyakat. —*et.* Elvermek,yetişmek, kâfi gelmek.

kik(*ki«i»*)Dar uzun sandal.

Kil (*i*) Lüleciçamuru, balçık. *Kilermeni* Yağlı kırmızımtırak bir kil.

Kile (*i*) Kırk litre miktarında buğday, arpa v.s. ölçeği.

kiler (*i*) Yiyecek, erzak saklanacak ambar,büyük dolap veya hususîoda;çok erzak ihraç eden memleket.

Kilerci (*i*)Bir konağın, bir müessesisin kilerini idare eden memur.

Kilidotu (*nu"i„*) Dal ve yaprakları çekildikçe çıkar bircins ot.

Kilindir (*i*) Eski bir şarap ölçüsü.

Kilindro (*i*) Basma makinelerinde mürekkep alıp veren merdane.

Kilim (*i*) Kavsız, tüysüz halı, ufak keçe.

Kilis (*i*) Birnevi sukeleri.

Kilisbalığı (*i*) Yayınbalığı.

Kilise (*i*) Hıristiyanların ibadethanesi; hıristiyan cemaatlerinden herbiri.

Kilit (*i*) Açılmak için kapı, sandık v.s. ye takılan demir alet.

Kilitçik (*i*) Küçük kilit;kayık küreklerinin takıldığı delikli tahta.

Kilitlemek
Kitlemek } (*m*) Kilitle ve anahtarla kapaı v.s. yi kapamak.

Kilitlenmek
Kitlenmek } (*nı*) Kilit ve anahtarla kapamak;biribirine geçmek(el,ayak);dişler korkudan v.s. den açılmamak.

Kilitli,kitli (*s*) Kilit ve anahtarla kapanmış,kapalı; biribirine geçmiş veya geçmiş gibi sıkışmış.

Kiliz (*i*) Saz, kamış.

Kilizbalığı (*nı«i»*) Sazan-balığının birnevi.

Kilizman (*i*) Sazlık, kamışlık.

Kilo(*i*)Yeniokka,bin gram, üçyüz on iki buçuk dirhem.

Kiloamper (*i*) Bin amper; elektik cereyanının şiddetini ölçmekte kullanılır.

Kilogram (*i*) B. **Kilo.**

Kilogrametre(*i*) Kuvvet-ölçüsü vahidikıyasîsi, bir kilo ağırlığı bir metre yüksekliğe kaldırmak için lâzım olan kuvvet.

Kilolitre(*i*) Bin litrelik ölçü.

Kilometre (*i*) Bin metrelik uzunluk ölçüsü.

Kilovat (*tı"i„*) Bin vattan ibaret elektrik kuvveti ölçüsü.

Kils (*i*) Kireçtaşı.

Kilsî (*s*) Kireçtaşı cinsinden olan, içinde kireçtaşı bulunan.

Kilte (*i*) Demet, deste.

Kilye(*i*) Böbrek.—*vî* Böbrekşeklinde; böbreğe müteallik.

Kim(*zm*)Sual için kulanılır (*Kim geldi*?); Herkim demektir(Kim olursa olsun); tami mbildirir: (Herkim cevap verirse); Kimse mansını verir:(Benim kimim var?kimsem yoktur).

Kimesne(*zm*) B. **Kimse.**

Kimse (*zm*) Herkim olursa; hiçbir, hiçbiri.

Kimsesiz (*s*) Akrabası,himaye edeni olmıyan;öksüz (çoçuk); zavallı.

Kimya (*i*) Basit cisimlerin tabiatini, hassalarını ve bunların biribirlerile olan alâkalarını, terkiplerini tetkik eden fendir;kıymetli ve az bulunan şey.

Kimyager (*i*) Kimya ile uğraşan âlim; kimya mütehassısı.

Kimyevî (*s*) Kimyaca.

Kimyon (*i*) Bazı yemeklere konulur kokulu tohum.

Kimyoni (*s*)Açık zeytuni renkte.

Kimyonlu (*s*) İçinde kimyon bulunan.

Kin (*i*) Garaz, düşmanlık; adavet; öç, intikam. —*li* Kin, garaz tutan.

Kinaye (*i*) Doğrudandoğruya söylenmiyip dolayısile anlatılan söz; dolayısile söylenen dokunaklı söz. —*li* Dolayısile anlatılan; dolayısile dokunaklı.

Kindar (*s*) Kin ve adavet besliyen, garazkâr; intikamcı.

Kindergarten (*i*) Çocukbahçesi; küçük çocuklara mahsus mektep.

Kine (*i*) Gizli düşmanlık, garaz, kin.

Kinin (*i*)Sıtmaya ve başağrısına karşı kullanılan bir ilâç.

Kir (*i*) Pislik —*li* Pis.

Kira (*i*) Birşeyin muayyen bir zaman için kullanılmasına bedel verilen para.

Kiracı (*s*) Kira ile birşeyi tutan, müstecir.

Kiralamak (*m*) Kiraya vermek, icar et.; kira ile tutmak, isticar etmek.

Kiralanmak (*m*) Kiraya verilmek, icar olunmak.

Kiralıyan (*s*) Kira ile tutan, müstecir.

Kiralık (*s*) Kiraya verilecek olan; kiralamak için hazırlanmış olan.

Kiram (*i.c*) Kerimler. B. **Kerim.**

Kiraz,Kirez (*i*) İlkbahar sonlarında çıkan kırmızı, tekçekirdekli bir meyva.

Kirazelması (*nı"i„*) Çok küçük elma.

Kirde (*i*) Acempidesi.

Kirdekebabı(*nı«i»*)Acempidesine sarılı kebap.

Kireç (*i*) Kils denilen taşın yanmasile hâsıl olup yapı için harçta esas olarak kullanılır. —*çi* Kireç yapan ve satan.

Kireçilleti (*ni«i»*) İpekböceklerini yakalıyan bir hastalık.

Kireçkaymağı(*nı"i„*)Sönmüş kirece fazlaca su katılmasından hâsıl olan sütrenginde madde(*Klorürdöşo*).

Kireçli (*s*) Kireçle yapılmış, badanalanmış veya sıvanmış; içinde kireç bulunan.

Kireçocağı (*nı«i»*) Kireç yakılan yer, kireçfırını.

Kireçsuyu (*nu"i»*) Yaraları söndürmek için hekimlikte kullanılan bir su.

Kireçsütü (*i*) Badana için hazırlanmış bolsulu kireç.

Kireçtaşı (*nı «i»*) Kireç çıkarmağa yarıyan beyaz taş, kils.

Kiremit (*i*) Binaları yağmursularından koruyan fırında pişmiş lüleciçamuru.

Kiremitane (*i*) Kiremit yapılan fabrika ve satılan mağaza.

Kiriş (*i*) Keman, kanun v.s. çalgılar için kullanılan barsak; yayı germeğe mahsus lâstikli bağ: döşeme ve tavantahtalarını mıhlamak için kılıçlama konulan kereste.

Kirişane (*i*) Kiriş yapılan fabrika.

Kirişleme (*i*) Kılıçlama konulan kereste.

Kirişlemek (*m*) Yayın kirişini çekmek, germek.

Kirizma (*i*) Ham toprağın iyice kazılıp temizlenmesi.

Kirlemek,Kirletmek (*m*) Pisletmek.

Kirlenmek (*m*) Pislenmek, murdar ol.; kadınların âdati olmak.

Kirletmek (*m*) Pisletmek.

Kirli (*s*) Pis, mülevves. (*i*) Yıkanmak için çıkarılmış çamaşır v.s.

Kirman (*i*) Ağaçtan yün eğirecek başlı iğ; hisar.

Kirpi (*i*) Üstü tekmil dikenli hayvan. — *gibi* Sert ve çok kıllı (adam).

Kirpik (*i*) Gözkapaklarının kenarındaki sıra kıllar ve bunların her biri birnevi taş.

Kirş (*i*) Geviş getiren hayvanların midesi; dişide tenasül aleti, mide.

Kiryal (*i*) Türkistan ırmaklarındaki timsah.

Kisbî (*s*) Calışılarak kazanılmış, tahsil ile kazanılan.

Kispet (*ti*) **Kisvet** (*ti*), **Kisve** (*i*) Ruba, elbise; kılık, kıyafet; pehlivanların güreşte giydikleri kısa meşin don.

Kisra (*i*) İranda Sasanî denilen eski bir sülâleye mensup hükümdar.

Kiş (*i*) Din; mezhep.

Kişi (*i*) Adam, şahıs.

Kişirti (*i*) Atın bağırması, kişnemesi.

Kişizade (*s*) Asılzade, asil; kibar, terbiyeli. —*lik* Asılzadelik; kibarlık, terbiye.

Kişmiş (*i*) Gayet ufaktaneli çekirdeksiz siyah üzüm.

Kişnemek (*m*) At ve kısrak bağırmak.

Kişneyiş (*i*) Kişneme, at ve kısrak bağırması.

Kişniş (*i*) Güzelkokulu bir tohum, kara kimyon.

Kişver (*i*) Memleket, iklim.

Kitabe (*i*) Mezartaşı, çeşme v. s. taşı üzerindeki tarihî yazı; kabartma yazı.

Kitabeli (*s*) İç içe geçmeyazılı ve nakışlı.

Kitabet (*i*) Yazma, tahrir; yazı yazma san'ati; mekteplerde güzel yazı yazma dersi, tahrir, inşa; kâtiplik.

Kitabî (*s*) Kitaba mensup; din ve mezhebi olan, dindar; kitaphane memuru.

Kitabiyat (*i*) Umumî kitap fihristlerinin tertibatı, bibliyografi.

Kitabiye (*i*) Kâğıt yapılan ağaçların özü; ağaçların iç kabuğu.

Kital (*i*) Biribirini öldürme; cenk, kavga, muharebe.

Kitap (*i*) Yazılmış veya basılmış kâğıtların biraraya getirilip dikilmesinden hâsıl olan mecmua, bir ilmi, bir fenni öğreten basılmış dersler mecmuası.

Kitapçı (*i*) Kitap basan ve satan zat; yalnız basılmış kitap satan.

Kitaphane(*i*)Kitapçı dükkânı (kütüphane).

Kitapsız (*s*) Kitabı olmıyan; okuma yazma bilmiyen; yazısı olmıyan.

Kitara (*i*) Parmak uçlarile çalınan altıtelli bir musiki aleti.

Kitlemek v. s. B. **Kilitlemek.**

Kitre(*i*) Dokumada pamuğu çirişledikleri beyazsakız,yabani ejderdikeni.

Kiyanus (*i*) Lâcivertrenkli kimyevî bir madde (hamızı kiyanus).

Kiyaset (*ti"i„*) Uyanıklık; zeyreklik, zekilik.

Kizip (*zbi«i»*) Yalan.

Kizir (*i*) Köykâhyası.

Kıbale (*i*) Ebelik, ilim ve san'ati.

Kıble (*i*) Namaz kılındığı zaman yüzün çevrildiği Kâbe tarafı,lodos, cenup-rüzgârı.

Kıblename, Kıblenüma (*i*) Kıble tarafını gösteren pusula.

Kıbrıs (*i*) Akdenizin şarkında; İskenderun körfezine girileceği yerde İngiliz hükûmeti idaresinde üç yüz binden fazla nüfuslu bir ada.

Kıbrısdokuması (*i*) Yorgan ve yastıkyüzü yapılan karakalem işlenmiş dayanıklı bir yazma.

Kıbrıstaşı (*i*) Yalancı elmas.

Kıcı (*i*) Yenirken dil yakan şey.

Kıç (*i*) Arka taraf, geri; makat; hayvangerisi; geminin arka tarafı, pupa. —*atmak* Çifte vurmak.

Kıçı kıçı (*n*) Köpeği çağırmak için kullanılır;çocuk dilinde köpek.

Kıçın kıçın (*zr*) Gerisin-

geri, arkayadoğru. *Kıçın kıçın dönmek* Sümsük sümsük gerigelmek.

Kıdem (*i*) Eskilik, memuriyete daha evvel tayin olunma —*li* Zamanca eski olan (Kıdemli bir memur).

Kıdemsiz (*s*) Memuriyette eski olmıyan.

Kığ (*i*) Koyuntersi, kuru gübre; kuru meyvanın, yemişin bayağısı.

Kığı (*i*) Pek kurumuş ufak şey.

Kığınış (*i*) İpekli kumaşların sürünmesinden hâsıl olan hışırtı.

Kığırdanmak (*m*) Ürümek,köpekler çığrışmak.

Kığırmak (*m*) Çığırmak.

Kığıştamak (*m*)İpekli kumaşlar sürünerek hışırtı çıkarmak; silâhlar biribirine dokunarak şakırtı etmek.

Kığıştı (*i*) B. **Kığınış**; silâhların biribirine dokunmasile hâsıl olan şakırtı.

Kığız (*i*) Pis bezparçası, paçavra.

Kığlamak(*m*) Koyun terslemek.

Kıhfî (*s*) Kafakemiğine ait ve mensup.

Kıhıf (*hft«i»*) Kafakemiği; beyni kaplıyan kemik.

Kık (*i*) B. **Kığı**.

Kıkırdak (*i*) Yumşak kemik,gudruf; kulağın dışkısmı,yelpazesi; kuyruk yağının eritildiği zaman alttarafta kalan erimemiş kısım.

Kıl (*i*) İnsanın ve bazı hayvanların saçı, tüyü; sof; pek az, cüz'î (*s*)Kıldan yapılmış.

Kılağı (*i*) Ustura, bıçak v.s. nin keskinliği.

Kılağılamak (*m*) Ustura v.s. bilemek; sivriltmek.

Kılaptan (*i*) Sırma veya tel ile karışık ipek veya

pamuk iplik; bakırdan yaldızlı sırma taklidi.

Kılaptanlı (*s*) Taklit tellerle karışık.

Kılar(*i*)Kuzgunayağı (ot).

Kılav (*i*) Koyunların ağızlarından köpük getiren bir hastalık.

Kılavuz (*i*) Yolgösteren, rehber; evlenme tellâlı. —*luk* Rehberlik; evlenme tellâllığı.

Kılavuzlamak (*m*) Evlenmeğe v.s. bir işe vasıta olmak.

Kılbarak (*i*) Uzuntüylü at.

Kılburun (*i*) Deniz içine uzanmış pek ince burun, dar karaparçası.

Kılçık (*i*) Gayet ince balıkkemiği; ekinbaşaklarının ucundan yukarıya uzanan dik ve sertçe saman parçalarından herbiri.

Kıldırmak (*m*) Ettirmek, yaptırmak.

Kılıbık (*s*) Karısının olur olmaz emrinden, sözünden dışarı çıkmıyan erkek.

Kılıç (*i*) İğrice veya düz birçok şekillerde olan kesici alet; iğri, çarpık.

Kılıçbacaklı (*s*) İğri, çarpık bacağı olan, iğribacak, yanbastı.

Kılıçbalığı (*nı·i*) Burnu meç gibi uzun ve keskin makbul bir balık.

Kılıçhane (*i*) Asker kılıçları ile sair şeylerin yapıldığı fabrika.

Kılıçlama (*i*) Dikine kılıcına; kaytanla boyuna asılan kılıç gibi.

Kılıçlı (*s*) Kılıç takınmış, kılıçla müsellâh.

Kılıf,gılâf (*i*) Bıçak, kitap v.s. nin mahfazası, kabı, zarfı, kın; içine pamuk, yün v. s. doldurulan bez kap. —*lı* Kılıfı olan.

Kılık (*i*)Kıyafet, şekil:tarz; resim, fotoğraf.

Kılıklı (*s*) Kiyafetli,şekilli; üstü başı yolunda. — *çapkın* Üstu başı düzgün çapkın.

Kılınmak (*m*) Edilmek, olunmak.

Kılkıran (*i*) Saçkıran hastalığı.

Kılkuykruk(*i*) Birnevi ördek. (*s*) Züğürt, kılıksız.

Kıllanmak (*m*)Kılları gelmek;bıyığı,sakalı bitmek. kartlaşmak.

Killet (*ti«i»*) Azlık. — *üzere* Az.

Killi(*s*)Killiolan,saçı sakalı çıkmış; kart, kartlaşmış.

Kılma (*i*) Etme, eyleme.

Kılmak (*m*) Etmek, eylemek.

Kılsız (*s*) Tüysüz; genç.

Kılükal (*li"i„*) Dedikodu.

Kımıldamak / **Kımıldanmak** (*m*) Az yerinden oynamak, az hareket et.; biraz kalkmak.

Kımıs (*i*) Ekşimiş kısrak-sütündan yapılan içki.

Kımkım (*zr*) Durmayıp kımıldanmayı bildirir bir tabir.

Kımlanmak (*m*) Ayağa kalkmak üzere davranmak; kuş uçmak üzere kımıldanmak.

Kın (*i*) Bıçak v.s. kılıfı.

Kına (*i*) Kurusunun tozu, parmakları, saç ve sakalı kırmızımtırak boyıyan nebat.

Kınaçiçeği (*ni "i„*) Bircins çiçek.

Kınagecesi (*i*) Eskiden gelin olacak kıza iki gece evvel kına konulan, şimdi ise düğüneğlentisi yapılan gece.

Kınak (*i*) Parmak mafsalı, parmakların çıtlıyan yeri.

Kınakına (*i*) Kabuğu acı olup sıtmayı kesen ve insana kuvvet veren bir ağaç —*hulâsası.*

Kınamak (*m*) Zannetmek; azarlamak; alay et.; tenkit et.; acımak.

Kınamsık (*s*) Zemneden; azarlıyan; alaycı; tenkitçi; acıyan.

Kınap,Kınnap (*i*) İnce sicim, kalın iplik.

Kınca (*i*) Aktarma.

Kındıraç (*i*) Oluk ve yiv oymağa mahsus alet.

Kınlamak (*m*) Kılıca v.s. ye kın yapmak.

Kınmak (*m*) Zemmetmek, kınamak, hicvetmek.

Kıp (*e*) Bazı kelimelerin evveline konularak manalarına şiddet verir (kıpkırmızı).

Kıpık (*s*) Yarıkapalı.

Kıpıkgöz (*i*) Yarıkapalı gibi göz.

Kıpıkgözlü (*s*) Yarıkapalı gözlü.

Kıpırdak (*s*) Biryerde durmıyan, kıpır kıpır yerinde oynıyan.

Kıpırdamak, **Kıpırdanmak** (*m*) Yavaş, fakat daima yerinde oynamak, kımıldanmak.

Kıpırdı (*i*) Yavaşça, fakat daima yerinde oynama, kımıldanma.

Kıpırkıpır, **Kıpkıp** (*zr*) Daima kımıldanmayı bildirir bir tabir.

Kıpkızıl (*s*) Çok kırmızı.

Kıpkırmızı (*s*) Pek kırmızı.

Kıpma (*i*) Gözkapaklarını oynatma; göz işareti, göz kıpma, gamze.

Kıpmak (*m*) Gözleri acele ile yumup açmak, (göz kıpıncıyakadar, bir dakikadan az vakit zarfında).

Kıpti (*i*) Çingene.—*ce* Çingenece, çingene gibi.

Kır (*s*) Külrengineçalar beyaz, kirli ak. *Baklakırı* Kurşuniyeçalar kır. — *sakallı* Sakalına ak düşmüş adam.

Kır (*i*) Şehir dışarsında

açık yer, sahra; işlenmemiş hâli arazi.

Kıraat(*ti«i»*) Okuma,ibare sökme. —*kitabı* (*et.m.*)—*dersi.*

Kıraathane (*i*) İçinde gazete v.s. okunabilen kahvehane, kazino.

Kıraç (*s*) Kır halinde bulunan,işlenmemiş,boş bırakılmış (toprak).

Kırağı (*i*) Çiğ, jale.

Kıral (*i*)Hıristiyan hükümdarı (İmparator dada büyüktür).

Kıraliça (*i*) Kıral zevcesi; kırallık eden kadın.

Kıran(*s*) Mahveden, telef eden (*Saçkıran* Saçları döken bir hastalık. *Koyunkıran* Koyunları kırgın düşüren fena, bulaşık bir hastalık.).

Kıranta (*s*) Saçlarısa kır düşmüş; bıyığıkır, sakalsız (adam).

Kırası (*i*)İstavride benzer ufak bir balık.

Kırat (*ti«i»*) Dört buğday ağırlığında elmas, altın v.s. ölçüsü; bir adamın değeri, ayarı.

Kırba (*i*) Sakaların su taşıdıkları köseleden yapılmış kap; küçük çocuklarda karınlarının şişmesi. — *yaması* Üstüaçık, uydurma.

Kırbacı (*s*) Kırba yapan, satan; kırba hastalığına tutulan çocuklara nefes edip okuyan.

Kırbaç (*i*) Kamçı. —*çalmak* Kamçılamak.

Kırbaçlamak (*m*) Kamçılamak, kırbaçla dövmek.

Kırcın (*i*) Hayvanlara düşen salgın hastalık.

Kırçıl (*s*) Beyazla karışık kırrenginde. (*i*) Biribirine girgin, kısa, sert kıl.

Kırdırmak(*m*)Başkası vasıtasile kırmak; bir senedi v.s.yi iskonto ettir-

mek; öldürmeğe sebep ol., (Muharebede çok adam kırdırdı). İndirtmek (fiat).

Kırdonlu (*s*)Kılı kır renkte olan (at).

Kırgın (*s*) Kırılmış, şiddeti geçmiş; ılık (su) hatırı kırılmış, dargın. (*i*) Hayvanlara düşen salgın hastalık.

Kırgınlık (*i*) Dargınlık,hatırkalma. Kırıklık,vücuda arız olan gevşeklik.

Kırgız (*i*) Siberyanın garbında oturan bir Türk kabilesi.

Kırık (*s*) Kırılmış; soyukarışık. (*i*) Birşeyin kırılan yeri; kırılan şeyin parçası. —*lık* Vücutta hafif rahatsızlık; neşesizlik.

Kırıkçı (*i*) Kırılıp yerinden çıkan kemikleri iyi eden san'atkâr, çıkıkçı.

Kırıkçılık (*i*) Çıkıkçılık.

Kırıkdökük (*s*) Kırılan şeyden kalan öteberi; bağsız, rabıtasız (söz).

Kırıkmak(*m*)B. **Kırkmak.**

Kırılma (*i*) B. **Kırılmak.** naz, nazlı yürüyüş.

Kırılmak(*m*)Sert bir şeyle vurularak parçalanmak; kırgın vermek, çok ölmek; telef ol.; darılmak; şiddeti kalmamak; nazla yürümek; yaka v.s. katlanmak.

Kırım (*i*) Çokça hayvan kesilmesi; hıristiyanların pehriz bozmaları;elbise-kırması.

Kırım (*i*) Karadenizin şimal kıyısında büyük bir yarımada.

Kırıtmak (*m*) Nazla kırılarak yürümek.

Kırk (*s*)Dört kere on «40» aslî sayısıfatı; kırkıncı.

Kırkambar (*i*) İçinde çok şey bulunan yer, mahfaza; çok malûmatlı zat.

Kırkambarbalığı (*nı"i„*) Büyük vatozbalığı.

Kırkar (*s*) Herdefasında verilen kırk tane.

Kırkayak (*i*) İki tarafta pek çok ayakları olan zararsız ufak bir kurt.

Kırkbayır (*i*) Gevişgetiren hayvanların üçüncü midesi.

Kırkgeçit (*i*) Dolambaç ırmak, birçok yerlerinde geçidi olan nehir.

Kırkikilik (*i*)Umumî harpte Almanların icat ettikleri büyükçaplı top.

Kırkikindi (*i*) Anadolunun bazı şehirlerinde muayyen bir zamanda hemen hergün yağan yağmur.

Kırkkilit(*i*)Bircins nebat.

Kırkı (*i*) Koyun, keçi v.s. hayvanların yapağısını kırkmağa mahsus büyük makas, sındı.

Kırkıcı (*i*) Koyun, keçi v.s.hayvanların yapağısını kırkan adam.

Kırkıl (*s*) Kırksakallı.

Kırkım (*i*)Koyun v.s.hayvanların yapağıları kırpılan mevsim.

Kırkıncı (*i*) Otuz dokuzuncudan sonra gelen rütbî sayısıfatı.

Kırkıntı (*i*) Birşeyin kenar ve uçlarından kesilen parça, kırpıntı; kırpılan yapağı, saç ve sakaldan düşen parça.

Kırklamak (*m*) Kırk günü doldurmak; kırk yaşını bulmak.

Kırklar (*i*) Kırk aziz adam. (*Kırklara karışmak* Kaybolmak.

Kırklı (*s*) Kırk parçadan mürekkep olan;biri kırklamadan diğeri doğan iki çocuğun herbiri.

Kırklık (*i*) Kırk parçadan ibaret; kırk yaşında olan adam; kırkparalık sikke.

Kırkma (*i*) B. **Kırkmak.** Ucu kesilip alınarak üstüne bırakılan saç; hafif şap illeti.

Kırkmak (*m*) Kırpmak; kenar ve uçlarını kesmek; yaprak, saç ve sakal kesmek.

Kırkmerdiven (*i*) Dik yokuş.

Kırktabir (*s*) Kırkparçada bir parça.

Kırkyaprak (*i*) Birnevi nebat.

Kırlağan (*i*) Yumrucak, taun uru,—*sürüsü* Zararlı adamlar.

Kırlangıç (*i*) Kışın sıcak memleketlere giden ve yuvasını yükseklerde çamurdan yapan gerdanı ve yanakları kırmızı,kuyruğuçatal göçebe birkuş; eskiden çabuk giden yelkenli harpgemisi.

Kırlangıçbalığı (*nı"i„*) Kanatları uzunca etilezzetli bir balık.

Kırlangıçdönümü (*nü"i„*) Teşrinevvel iptidası.

Kırlangıçfırtınası (*nı"i„*) Mart sonlarındaki fırtına.

Kırlangıçotu (*nu«i»*) Zerdeçal, boya gibi kullanılan bircins sarı kök.

Kırlı(*i*) Küçük çavuşkuşu.

Kırma (*i*) B. **Kırmak**; kumaşı katlatmakla yapılan elbise süsü; katlanmadan ilerigelen çizgi;forma kâıdının katlanması.

Kırmacı (*i*) Kitap formalarını katlıyan işçi.

Kırmahane (*i*) Mücellitlerin kâğıt kırmağa mahsus atelyeleri.

Kırmak (*m*) Sert birşeyi sert birşeye vurarak parçalamak; doğramak;kaba olarak övütmek; askeri telef et.; fiatı indirmek; bir senedi iskonto et.; gücendirmek; forma kâğıtlarını katlamak; çok

para kazanmak.

Kırmalanmak (*m*) Doğranmak, parçalanmak;elbiseye kırmalar yapılmak, katlanmak.

Kırmalı (*s*) Çok kırması olan.

Kırmız (*i*) Küçük bir böcekten çıkan ve güzel kızıl renk veren bir boya.

Kırmızböceği (*ni"i„*) Kırmızboyasını veren böcek.

Kırmızı (*s*) Kırmızrenginde, kızıl, al.

Kırmızılık (*m*) Kızıllık.

Kırmızımsı } (*s*) Kızıl-
Kırmızımtrak } renginecalar, kızılca.

Kırmızmacunu (*nu«i»*) Al kırmız denilen ve hekimlikte kullanılan bir macun.

Kırmızmadeni(*ni«i»*)Humzuantimon denilen ve kırmız taklidi olan madeni bir boya.

Kırpık(*s*) Kırpılmış, kesik.

Kırpılmak (*m*) Köşe ve kenarları kesilmek; yapağı, saç, sakal kesilmek; ötesi berisi kesilerek azaltılmak.

Kırpıntı (*i*) Makasla kırpılan, kesilen şeyden çıkan parçalar, kırıntı.

Kırpma (*i*) B. **Kırpmak**; sığırların dilaltı,kurbağacık.

Kırpmak (*m*) Birşeyin köşe ve kenarlarını kesmek; yapağı, saç, sakal kesmek; bir maaşı, bir bütçeyi azaltmak.

Kırptırmak (*m*) Birşeyin köşe ve kenarlarını kestirmek; yapağı,saç ve sakal kestirmek.

Kirt (*s*) Pişmemiş; kaba, yontulmamış (adam).

Kırtasî (*s*) Yazıkâğıdına, kalem, mürekkep v.s.ye müteallik.

Kırtasiye (*i*) Yazıkâğıdı, kalem,mürekkep v.s. gibi yazıhanelere, kalemlere

ait olan şeyler; resmî dairelerde bir işin havaleden havaleye uğrıyarak uzaması.—*mağazası* Kâğıtçı dükkânı. —*masrafı*.

Kırtasiyecilik (*i*) Kâğıtçılık; resmî dairelerde bir arzuhalı havaleden havaleye kezdirme,işleri sürüncemede bırakma.

Kırtıpil (*s*) Bayağı, kitipyos, entipüften (adam,iş)

Kırtlama (*i*) Çaya şeker komayıp içerken ağıza bir şekerparçası koma.

Kısa (*s*) Boyu az olan, uzun olmıyan; muhtasar, tafsilâtsız.

Kısacık (*s*) Pek kısa; pek muhtasar.

Kısaç(*i*) Demircilerin kızgın demiri tutmak için kullandıkları maşa gibi uzun alet; istakoz gibi bazı hayvanların tutup sıkmağa ve hattâ kesmeğe mahsus uzuvları.

Kısaçlamak (*m*) Kısaçla tutup sıkmak, istakoz gibi hayvanları kısaçlarla tutup sıkmak.

Kısalık (*i*) Kısa olma, uzunluğu olmama.

Kısalmak(*m*)Kısa ol., boy azalmak; çekilmek (fanilâ v.s.).

Kısaltmak (*m*) Kısa yapmak; uzunluğunu gidermek; azaltmak.

Kısas (*i*) Kana karşı kan isteme cezası (katili kısas etmek).

Kısık (*s*) Kısılmış; sıkışmış; boğuk (ses) (*i*) Uyluğun katlanma yerleri. —*lık* Boğukluk (ses).

Kısıklı (*s*) Kayadan çır çır akan (su) (*i*) Üsküdarda Çamlıcaya yakın havadar yer.

Kısılmak (*m*) Tazyik olunmak, sıkıda kalmak; ses tutulmak.

Kısım (*i*) Tutam, avuçdo-

lusu, biravuçluk şey.

Kısım (*smı "i„*)Parça,cüz; bölük; cins, kabîl.

Kısır (*s*) Doğurmaz, çocuğu olmaz; mahsul vermez (toprak).

Kısırganmak (*m*) Esirgemek.

Kıskaç (*i*) Açılıp kapanır iğreti merdiven.

Kıskanç (*s*) Çok kıskanan, hasetçi. —*lık* Çok kıskanma, çekememe,haset, hasetçilik.

Kıskandırmak (*m*) Kıskanmasına sebep olmak.

Kıskanmak (*m*) Çekememek, haset etmek.

Kıs Kıs (*zr*) Gizli gülmeyi taklit için kullanılır.

Kıskıvrak (*s*) İyice dolanıp sarılmış, adamakıllı kangal olmuş, iyice toplanmış, derlitoplu.

Kısmak (*m*)Sıkıp tutmak, sıkıştırmak; azaltmak, kesmek (maaş, masraf); esirgemek.

Kısmen (*zr*) Bir parçası; tamamı olmıyarak.

Kısmet (*ti«i»*) Payetme, kırışma; hisse, pay; kader, nasip —*li* Talihli, bahtlı.

Kısrak (*i*) Dişi at.

Kısrık (*s*) Tutuk, becerıksiz, mahçup (adam).

Kıssa (*i*) Hikâye; başa gelen şey, vak'a, sergüzeşt (kıssadan hisse almak).

Kıstelyevm (*i*) Hizmetinde, memuriyetinde bulunmıyanların veya eksik bulunanların aylığından, gündeliğinden kesme.

Kıstı (*i*) Gerdanlık, köstek gibi ziynetleri bağlıyan altın, gümüş parçaları.

Kıstırmak (*m*) Sıkan birşeye tutturup sıktırmak; dar yere getirip tutmak, sıkıştırmak.

Kış (*i*)Senenin dört mevsiminden en soğuğu olan mevsim. (*s*) Soğuk.

Kış Kış (*zr*) Tavuk gibi hayvanları kümese sokmak veya kovmak için söylenir.

Kışır (*i*) Kabuk. *Arzın kışrı* Arzın dışyüzü.

Kışın (*zr*) Kışmevsiminde, kışzamanında.

Kışkırmak (*m*)Ürküp kaçmak; telâşa düşmek.

Kışkırtmak (*m*) Ürkütüp kaçırmak; telâşa düşürmek; dürtüp ayaklandırmak.

Kışla (*i*) Askerlerin oturmasına,kalkmasına mahsus resmî büyük bina.

Kışlak (*i*) Kışın oturulacak yer; koyun v.s. nin kışın çekildikleri mutedil yer.

Kışlamak (*m*) Kış olmak, soğuk yapmak; kışı geçirmek.

Kışlatmak (*m*) Kışı geçirtmek.

Kışlık (*s*) Kışmevsimine mahsus. (*i*) Kışın oturulan ev, konak (kışlık elbise).

Kıt (*tı«s»*) Az bulunur,az noksan, eksik. *Aklıkıt* Akılsız. *Akçesikıt* Züğürt. *Kıtkanaat* Zorla yetişir.

Kıt(*tı·i»*)Yan;fikir, meslek.

Kıta (*ı«i»*) Kesme, katı; dairenin iki kutru ile arasındaki kavsin teşkil eyledikleri parça, dilim.

Kıt'a (*i*) Parça, bölük;Küreiarzın beş büyük parçasından herbiri; gemi, tarla, arsa, senet gibi şeylerde sayı (bir kıt'a mektup,bir kıt'a sandal).

Kıtık (*i*) Minder, sedir v.s. doldurmağa yarar keten ve kendirkabuğu.

Kıtıpyos (*s*) Bayağı, kırtıpil, entipüften (adam, şey, söz).

Kıtır (*i*) Gevrek gibi pişmiş yassı,yuvarlak pide, uydurma söz, palavra, yalan (—*atmak* Yalan uydurmak, yalan atmak. (*s*) Gevrek,kızarmış (patates v.s).

Kıtırcı (*i*) Kıtır satan adam; yalan atan adam, palavracı.

Kıtırdamak (*m*) Kıtır kıtır ses çıkarmak.

Kıtırdatmak (*m*) Kıtır kıtır ettirmek, gevrek bir ses çıkartmak.

Kıtırdı (*i*) Kıtır kıtır ses, gevrek ses.

Kıtır kıtir (*i*) İnce, sertçe gevrek sesi taklit için kullanılan bir tabir (kıtır kıtır gülmek; kıtır kıtır gevrek yemek).

Kıt Kıt (*i*) Tavuk v.s. yi çağırmak için kullanılır bir tabir.

Kıtlaşmak (*m*) Azalmak, nadir bulunacak bir hale gelmek (çilek kıtlaştı).

Kıtlık (*i*) Azlık; Kuraklık v.s. sebeplerle mahsul yetişmeme ve bu yüzden ilerigelen açlık,kahtugalâ.

Kıvam (*i*) Şeker v.s. nin koyuluk derecesi; katılık, koyuluk; tav, çağ, vakit, duruş,durma, kaim olma. (*Herşey kıvamında olmalı. Vaktinde,tavında olmalı*).

Kıvamlanmak (*m*) Kıvama gelmek, koyulaşmak, katılaşmak;lâyık olan dereceyi bulmak.

Kıvamlı(*s*)Kıvamında olan koyu, katı;tavlı (—*şeker*).

Kıvamsız (*s*) Kıvamlı olmıyan, sulu; tavsız. (—şeker, tatlı v.s.).

Kıvanca (*i*) Aktarma, bir gemiden başka bir gemiye geçme. (—*et.* Aktarma etmek.)

Kıvanç (*i*) Kendine güvenen, övünen.

Kıvanmak (*m*) Kendine

güvenmek, övünmek.

Kıvılcım (*i*) Ateşten şıçrıyan parça, şirare, (— *sıçramak. m.*).

Kıvırcık(*s*)Kıvır kıvır,büklüm büklüm, kıvrık (saç) (*i*) Tüyükıvrık, eti çok lezzetli, kuyruguince,pek makbul koyun;bunun pek lezzetli eti.

Kıvır kıvır (*s*)Büklümbüklüm, kıvrım kıvrım, kıvrık, kıvırcık (saç).

Kıvırma (*i*) B. **Kıvırmak**; kumaş kenarının fitil gibi bürülerek dikilmesi.

Kıvırmak(*m*)Bükmek,burmak (bıyık); katlamak; kumaşın kenarını bükmek; becermek,başa çıkarmak; naz ve cilve ile oynamak.

Kıvrak (*s*) Dolanıp sarılmış, kangal olmuş (*Kıskıvrak bağlanmak* Hiç kımıldanamaz halde bağlanmak); becerikli; cilveli, oynak.

Kıvramak(*m*) Kıvırcık ol.; bükülüp buruşmak.

Kıvrılmak (*m*) İğrilip bükülmek; çekilip toplanmak; çöreklenmek; kangal ol.; katlanmak,bükülmek; (*Kıvrılakalmak* Gebermek).

Kıvrım (*i*) Birşeyin iğrilip bükülen yeri, büklüm, kıvrım kıvrım çok kıvırcık; kıvranıp durma(sancıdan).

Kıvrıntı (*i*) Kumaşın kenarını fitil gibi bükerek dikme. Çifte kıvrıntı: bu yolda bir dikişin oya gibi işlenmesi.

Kıyafet (*ti"i„*)Kılık; surat; giyilen elbise (kıyafeti tebdil et.) —*ilmi* İnsanın ne ahlâkta olduğunu dışından, kıyafetinden anlamak ilmi.

Kıyafetli (*s*) Kılıklı, üstü başı düzgün; kılığı yolunda olan.

Kıyafetname (*i*) İnsanın ahlâkını dışından, kıyafetinden anlatmağa dair yezılmış kitap.

Kıyafetsiz(*s*)Kılıksız,düzgün giyinmemiş olan; biçimsiz, uygunsuz(adam).

Kıyak (*s*) Kıyan, merhametsiz,gaddar;cesur;çok, fevkâlade, (kuvvetli, güzel).

Kıyaklık (*i*)Merhametsizlik, gaddarlık; cesurluk.

Kıyam (*i*) Kalkma; ayağa kalkma; ayakta durma; ayaklanma, isyan, karşıdurma; kalkışma; namazın ayakta icra olunan kısmı; namaz, ibadet.

Kıyamamak (*m*) Acımak, esirgemek, feda edememek.

Kıyamet (*ti"i„*) Ölülerin dirilip kalkmaları,dünyanın sonu; pek büyük bir felâket, musibet afet; gürültü,patırdı (*Kiyamete değin.* Dünyanın sonuna kadar.)

Kıyamflâması (*i*) Bir limandan kalkacak gemilerin çektikleri etrafı mavi, ortası beyaz dörtköşe bayrak.

Kıyametgünü (*nü«i»*)Dünyanın sonunda ölülerin dirileceği farzolunan gün, mahşer günü.

Kıyas (*i*) Birşeyi başka birşeye benzeterek hükmetme; benzetme; umumî kaideye tatbik;iki kaziye, yani cümle ile neticeden mürekkep dava. (*Kıyas kabul etmez* Benzeri olmıyan).

Kıyasen (*zr*) Benzeterek; kıyas tarikile nispet ederek.

Kıyasî (*s*) Umumî kaideye tâbi olan (kıyasî sıfat; kıyasî fiiller).

Kıydırmak (*m*) İnce ince doğratmak; kıyma ha-

line getirtmek; nikâh ettirmek.

Kıyı (*i*) Kenar, uç, bir tarafı denizkenarı, sahil. (*Kıyıda bucakta* Ötede, beride. *Kıyı sıra* Kıyıyı takip ederek, sahilboyunca.

Kıyıcı (*s*) Kıyan, esirgemiyen,merhametsiz, gaddar; kıyma, tütün v.s. kıyan; denizin kıyısında balık avlıyan balıkçı.

Kıyıcılık (*i*) Merhametsizlik; gaddarlık; kıyıda balıkçılık.

Kıyık (*s*) İnce ince doğranmış, kıyılmış (Kıyık tütün)—*lık* Kıyılış.

Kıyılmak (*m*) İnce ince doğranmak; esirgenmemek, öldürülmek, feda edilmek; takat, kudret kalmamak; kırılmak (dizler v.s).

Kıyım (*i*) İnce doğrama, kıyma; birdefada kıyılan tütün; kırıklık (dizlerde v.s) —*lı* Biryolda doğranmış olan.

Kıyınmak (*m*) Ezilmek, bulanmak (iç); kırıklığa uğramak.

Kıyıntı (*i*) Kıyılmış şey, kıymak mahsulü; mide-ezintisi, içbulantısı.

Kıyırüzgârı (*i*) Ekseriya gecevakti karadan denize esen rüzgâr.

Kıyışmak (*m*) Uyuşmak, uyuşup karar vermek, mukavele yapmak.

Kıyma(*i*)Kıyılmış et., köftelik et. (—*lı* Köfte, —*lı* börek).

Kıymak(*m*)İnce ince doğramak; telef et.,öldürmek; feda et., esirgememek;acımamak; nikâh icra et.

Kıymet (*ti"i„*) Değer (yüz lira kıymetinde). İtibar, paha (indimizde kıymeti pek büyüktür). —*li* Değerli, pahalı; ağır (elmas

v.s.); (—*li bir zat* Değerli, itibarlı bir sima). —*siz* Değersiz, ucuz; itibarsız.

Kıymetşinas (*s*) Bir adamın değerini, bir malın pahasını tanıyan, bilen (zat).

Kıymık (*i*) İncecik tahta veya kemikparçası, küçük yonga, yongacık. —*lı* İnçinde tahta veya kemik yongacıkları bulunan.

Kıyrak(*s*) Yakın; komşu.

Kıyye(*i*) Okka (cedit kıyye: yeni okka, kilo).

Kız (*i*) Dişi evlât, kerime; evlenmemiş genç dişi; bikri bozulmamış (kız-oğlan kız).

Kızak (*i*) Kar ve buz üzerinde kaymağa mahsus tekerleksiz araba;çocukların kaymak için yaptıkları tahta; gemileri denize indiren tezgâh; kayıkları denize indirmek için ağaç döşenmiş meyilli yol üzerinde kaydırılan beşik. —*lık* Döşeme tahtalarının altındaki kılıçlama kiriş.

Kızalak (*i*) Gelincikçiçeği.

Kızamık (*i*) Herkesin çıkardığı hafif,zararsız kızıl gibi bulaşık bir illet.

Kızan (*i*) Cesur ve silâhlı genç köylü,köykahramanı; oğlan, erkek çocuk.

Kızarmak (*m*)Kırmızılaşmak, yetişmek; utanmak, hicap et.;kavrulup pişmek. (*Göz kızarmak* Ağlamak).

Kızartma (*i*) Tava veya tencerede kızartılmış et veya balıkyemeği. (*s*) Tavada kızartılmış (et, balık).

Kızartmak (*m*)Kırmızılatmak; ateşte kırmızı oluncıyakadar kavurmak; utandırmak.

Kızdırmak (*m*)Ateşte ısıtmak; hiddetlendirmek;azdırmak.

Kızgın (*s*) Çok sıcak;dargın, hiddetlenmiş; ateşli; alevli; azgın.

Kızgırmak (*m*) Yılan ıslık çalmak;doğan ava giderken uluyup bağırmak.

Kızık (*i*) Birkaç kaynaktan fışkıran sıcak su.

Kızıl (*s*) Kırmızı, al; kızgın; azgın; kırmızı olacakkadar ısınmış;altından. — *adalar* İstanbul civarındaki dört ada. — *yumurta* Hıristiyanların büyük paskalyada yedikleri kırmızı yumurta.

Kızıl(*i*)Kıldan ip; kızamığa benziyen tehlikeli ve bulaşık çocukhastalığı, iskarlâtin.

Kızılağaç (*i*) Birnevi büyük ormanağacı.

Kızılca (*i*) Birnevi düzgün; (*s*) kırmızıca, kırmızımsı.

Kızılbaş (*i*) Şah İsmailin bir sınıf askeri; şiî mezhebinden bir sınıf.

Kızılca (*i*) Kızılcabuğday, sert birnevi buğday.

Kızılcahil (*s*) Hiçbirşey bilmez, karacahil.

Kızılcakıyamet(*ti"i„*)Velvele, gürültü, patırdı.

Kızılcık(*i*) Şerbeti ve reçeli yapılan kırmızı,mayhoş ve çekirdekli yazmeyvası.

Kızılcıksopası (*nı"i„*) Kızılcıkağacının dallarından yapılan pek sert ve dayanıklı değnek; dayak, kötek.

Kızıldeli(*s*)Pek çılgın, zırdeli.

Kızılelma(*i*) EskidenTürkler tarafından Roma şehrine verilen isim.

Kızılkuruş(*i*) Eskiden ecnebiparalara verilen isim.

Kızıllık(*i*)Kırmızılık. —*otu* (*nu*) Eşekkulağı.

Kızılsöğüt (*i*) Söğütağacının bir nev'i.

Kızılşap (*i*) Açık eflâtuni,

pek açık mor renk.

Kızıltoprak (*i*) Kiremit-renginde olan toprak; İstanbul civarında Haydarpaşadan az uzak köy.

Kızılyaprak (*i*) Kasıkotu.

Kızışmak (*m*) Şiddetlenmek; aksata çoğalmak, artmak; azmak, kızgınlık peyda et., dişi erkeğini aramak.

Kızkilimi (*i*) Aşiret kızlarının dokudukları kıymetli kilim.

Kızkuşu (*i*) Yeşil ağaçkakan.

Kızlarağası (*i*) Eskiden sarayda haremağalarına verilen bir unvan.

Kızlık (*i*) Kız olmak hali; kızoğlankız olma, bikir.

Kızmemesi (*i*) Birnevi şeftali ve ağaçkavunu.

Klarnet, klarneto (*i*) Nefesle çalınan dilli musiki aleti, kırnata.

Klasik (*i*) Nümune olabilecek edebî eserler ve lisan. — *eserler*: mekteplilere mahsus (kitap). (*s*) Eskiler nümune ittihaz edilerek ve onların koydukları esaslara uygun olarak yapılan (bu yoldaki edebiyat, lisan ve san'at).

Klasör (*i*) Dosya v.s. koymağa mahsus dolap, göz göz büyük cüzdan.

Klaun (*i*) Atcambazhanesinde komik, soytarı.

Klaviye (*i*) Piyanonun beyaz parmakları, taşları, tuş; yazımakinesinin harfleri gösteren ve üzerine parmakla basılan düğmeleri.

Klefta (*i*) Hırsızlık. —*cı* hırsız.

Klik (*i*) Aşağı takım kimselerin cemiyeti, çapkınbirliği. (Bir klik teşkil et.)

Klinik (*i*) Tıp talebesine hastanın başı ucunda verilen ders. Tıpfakültesi

talebesinin ştaj gördükleri hastane, sıhhatyurdu; doktor, cerrah v.s. muayenehanesi.

Klişe (*i*) Matbaada basılmak üzere üstünde resim, yazı bulunan madenî levha; menfi fotoğraf resmi, basmakalıp söz, tekrardan ibaret olan tatsız lâkırdı. —*ci* Klişe yapan, çingoğraf.

Klor (*i*) Sarı ve yeşilimsi, keskin ve boğucukokulu basit bir kimyevî cisim.

Klorofil (*i*) Ağaçyapraklarında bulunan yeşil madde.

Kloroform (*i*) Hastalara ameliyat yapılırken onları uyutmak ve kendilerine ağrı duyurmamak için kullanılan mayi.

Kloş (*i*) Çanşeklinde kadınfistanı, etekliği.

Klüp,Kulüp(*i*)Dernek,yurt, cemiyet cemiyetmerkezi.

Kobalt (*i*) Kırmızımtırak beyaz, sert ve gevrek, yani çabuk kırılır bir maden.

Kobay (*i*) Doktorlar tarafından diri olarak teşrih tecrübelerinde kullanılan küçük,kemirici,adatavşanına benzer bir hayvan, hintdomuzu.

Koca (*i*) Bir kadının erkeği, zevç; (*s*) Büyük, ulu; ihtiyar; eski; meşhur; muktedir; tedbirli. (*Koca dağ*: ulu dağ;iriyarı (adam) *Karıkoca* Zevç ve zevce; *Karakoca* Ağarmamış ihtiyar.

Kocabaşı (*i*) Köymuhtarı, köyün en ilerigeleni.

Kocakarı (*i*) İhtiyar kadın,hatun. (—*soğuğu* Mart ayında sekiz gün devam eden fırtına).

Kocalak (*i*) Birnevi iri çaylak.

Kocalamak } (*m*) İhti-
Kocalaşmak } yarlamak, ihtiyar olmak.

Kocalı (*s*) Kocası olan.

Kocalık (*i*) İhtiyarlık, pirlik; zevçlik.

Kocalmak } (*m*) **Kocala-**
Kocamak } **mak**, B. **Kocalaşmak**.

Kacaltmak } (*m*) İhtiyarlat-
Kocatmak } mak; çok yormak.

Kocaman (*s*) İri, koskoca, büyük.

Kocaoğlan (*i*) Ayı.

Kocasız (*s*) Kocası, erkeği, zevci olmıyan dul(kadın); evlenmemiş.

Kocayemiş (*i*) Çileğe benzer dağmeyvası.

Koç (*i*) Koyunaygırı, damızlık erkek koyun; iri ve besli erkek koyun; cesur, yiğit, dayanıklı adam.

Koçaç (*i*) Arabacı, araba sürücüsü; oda gibi herhangi tarafı pencereli eskiziman arabası.

Koçak (*s*) Cesur, yiğit, sağlam adam.

Koçan (*i*) Marul gibi sebzelerin sert göbeği; mısırtanelerinin yapıştığı sert, yenmez kısım; bir defter kâğıdına yazılmış yazının aynını havi olup defterde kalan parça.

Koçboynuzu (*nu«i»*) Sarı yonca (ot); halat bağlanacak sağlam çengel.

Koçkar (*i*) Dövüş için beslenmiş terbiyeli iri koç.

Koçkatımı (*nı i»*) Koçların koyunlara salıverildiği mevsim; bu mevsimde koçların koyunlara salıverilmesi.

Koçlanmak (*m*) Koç gibi kalkıp davranmak, tosunlanmak; azmak; yiğitlenmek.

Koçmak (*m*) Sarılmak, bağra basmak, kucaklamak.

Koçu (*i*) Zahireambarı; oda gibi hertarafı pencereli eskizaman arabası.

Kocunmak (*m*) Alınmak, huylanmak,kuşkulanmak.

Kocuşmak (*m*) Biribirine sarılmak, kucaklaşmak.

Kodaman (*s*) Büyük, iri, hantal; biryerin ilerigeleni.

Kodein(*i*) Öksürüğü kesmek için içilen ve afyondan çıkarılan bir madde.

Kodeks (*i*) İlâçların tertibini iyice tarif eden düstur kitabı.

Kodoş (*s*) Pezevenk,deyyus —*luk* Pezevenklik.

Kof (*s*) İçiboş, kovuk;cahil —*luk* Kovukluk; cahillik.

Kofana (*i*) Büyük lüferbalığı.

Koğdurmak (*m*) B. **Kovdurmak.**

Koğmak (*m*)B. **Kovmak.**

Koğucu,Koğuş.B.**Kovucu Kovuş.**

Kok (*ku"i„*) Yakılıp gazi çıkarıldıktansonra söndürülmüş madenkömürü.

Koka (*i*) Amerikanın Peru kıt'asında yetişen ve yaprakları kahve, çay hassalarında olan bir ağaç

Kokain (*i*) Afyon gibi insanın duygularını iptal eden beyaz toz (Koka yapraklarının yanmasından hâsıl olur.)

Kokarca(*i*)Sansar nev'inden fenakokan bir hayvan.

Kokart (*i*) Şapka, yahut caket üzerine takılan hususî bir alâmet, ipek kumaş veya şeritten fiyango.

Kokayağı (*i*) Sağyağ gibi yemeklere katılan nebatî yağ, vejetalin.

Koket(*ti«s»*) Zarif, şık;hoşa gidecek şeyler yapan, kendini beğendirmğe çalışan, fındıkçı.

Koklamak (*m*) Birşeyin

kokusunu almak, kokusunu çekmek.

Koklaşmak (*m*) Biribirini koklamak, biribirinin kokusunu almak; biribirini çok sevmek, sevişmek.

Koklatmak(*m*) Birine birşeyin kokusunu duyurmak;pek az miktarda vermek, doyurmamak.

Kokmak (*m*) Koku vermek; yemek v. s. bozulmak, fena koku vermek; evvelce olacağı belli ol.

Kokmuş (*s*) Fena koku peyda etmiş; bozuk, bozulmuş (yemek v.s.)

Kokona (*i*) Rum kadınlarına hürmet için kullanılan bir kelimedir.

Kokoroz (*i*) Koçanlı mısırbuğdayı.

Kokorozlanmak (*m*) Kokoroz gibi dikilmek, dik durmak.

Kokot (*i*) Fahişe, orospu, kahpe, alüfte.

Kokoz (*i*) Parasız,züğürt, meteliksiz.—*luk* Parasızlık, züğürtlük.

Kokozlamak (*m*) Parasız kalmak, züğürtlemek.

Koku (*i*) Burun vasıtasile hissolunan şey, rayıha; levanta, kolonyasuyu v.s. —*lu* İyi ve fena kokusu olan; güzelkokan, rayıhalı. —*suz* Kokusu olmıyan, rayıhasız.

Kokutmak (*m*) İyi ve fena koku vermek; etrafa koku yaymak;etv.s.yi bozdurmak; bıktırmak.

Kol (*i*) İnsanın omuzbaşından parmakları ucuna kadar olan uzvu; atınönayaklarından herbiri; elbisenin kolu örten kısmı; ağaçdalı; şube,kısım,ordu cenahı, kısmı; sap; gece sokaklarda dolaşan polis, jandarma kuvveti.

Kola (*i*)Kâğıt yapıştırmak, gömlek yakalarını dik

durdurmak için kullanılan beyaz yapışkan madde.

Kolacı (*i*) Gömlek v.s. yi kolalıyan adam.

Kolaçan (*i*) Hırsızlık niyetile gezip dolaşma;gezme, dolaşma (Kolaçana çıkmak).

Kolağası (*nı"i„*) Eskiden binpaşı ile yüzbaşı arasında askerî rütbe.

Kolalamak (*m*) Gömlek v.s. yi kolaya batırıp ütülemek; kola ile yapıştırmak.

Kolalatmak (*m*) Gömlek v.s. yi kola ettirmek;kola ile yapıştırmak.

Kolalı (*s*) Kolalanmış, ütülenmiş (kolalı gömlek).

Kolan (*i*) Enli örmekuşak; atın belinin altından geçirilen örme veya kayış bağ; salıncak ipi; çadır kenarına dikilen enli ve kalın şerit.

Kolanyeri(*ni"i„*) Atın belinin tam ortası.

Kolay (*s*) Güçolmıyan, zahmetsiz. (*zr*) Kolaylıkla, zahmetsizce, sühuletle. —*ca* Oldukça kolay, sühuletlice. —*cacık* Pek kolay olarak.

Kolaylamak } (*m*) Kolay
Kolaylanmak } yapmak, sühulet göstermek, teshil et.; sonuna yaklaştırmak.

Kolaylaşmak (*m*) Kolay olmak; sadeleşmek; hitama yaklaşmak.

Kolaylık (*i*) Zahmetsizlik, sühulet. —*la* Zahmetsizce, kolayca, sühuletle.

Kolcu(*i*)Orman veya gümrükbekçisi. —*luk* Orman veya gümrükbekçili ği.

Kolçak(*i*)Bileğe takılmak için yünden v.s.den yapılan büyük eldiven.

Koldaş (*i*) Yardak, arkadaş.

Koldemiri (*i*) Gece kapı-

ların arkasına konulan kol gibi uzundemir,kapıtırkazı.

Kolej (*i*) Bir cemaat veya bir zat tarafından açılan ve ekseriya hükûmetten tahsisat alan ortamektep, lise.

Kolera (*i*) Dehşetli amel ve sık sık kusma ile başlıyan pek salgın murdar bir hastalık.

Kolgan (*i*) Kalkıyanotu, birnevi çatallı diken.

Koli (*i*) Postapaketi.

Kolkemiği (*ni«i»*) Koldaki kemiklerin umumu.

Kollamak (*m*)Araştırmak, yoklamak;birini korumak; (fırsat) beklemek.

Kollap (*i*) Sırma sarmağa mahsus çark;bircins kapımenteşesi.

Koleksiyon(*i*) Pul v.s. gibi toplanmış şeylerin mecmuu.

Kollektif(*s*) Birçok adamlardan ve şeylerden mürekkep olan; iki ve daha fazla kımsenin sermaye koyup bir unvan altında çalışarak müsavat üzere mes'ul oldukları ortaklık, şirket.

Kollektivism (*i*)Sosiyalist fırkasının esası olup şahsî zenginlik kabul etmez, herşeyde iştirak esasını müdafaa eder.

Kolektör (*i*) Elektrikcereyanını dinamoda toplıyan bir alet.

Kollu(*s*)Kolu olan (elbise, makine v.s); kol salmış.

Kolluk (*i*) Gömlek kollarının uçlarına takılan iğreti veya dikili, kolalı veya kolasız ayrı bir kısım, kolçak.

Kolodiyom (*i*) Fotoğrafçılıkta ve doktorlukta kullanılan bir maddedir ki sürüldüğü şeyin üzerinde deri gibi bir tabaka teşkil eder.

Kolon (*i*) Bir müstamereye hicret etmiş olan; bir müstamerede yerleşen yabancı çiftçi.

Kolon (*i*) Pek küçük eşekyavrusı, sıpadan küçük yabanieşek; sütun, direk; matbaalarda yazısütunu.

Kolonel (*i*) Ecnebi ordularında miralay.

Koloni (*i*) Bir memleketten çıkan ahalinin başka bir hükûmet toprağında yerleşmesi; müstamere, yabancı ahali ile dolmuş memleket.

Kolonlamak (*m*) (Dişi eşek, kısrak) yavrulamak.

Kolordu (*i*) Aşağıyukarı 20 bin askerden ibaret olan ordu.

Koloridiye (*i*) Kolyozbalığının küçüğü.

Kolosal (*li«s»*) Pek büyük, çok ulu; fevkalâde cesim(bir bina,heykel;iş).

Koltuk (*i*) Omuz ile kolun birleştiği yerin altındaki köşe; kuytuyer; ufak dükkân (eskici, tellâl v.s.); küçük meyhane; kenarlı ve arkalı, geniş sandalye.

Koltukaltı (*nı«i»*) Koltuğun altındaki oyuk, koltukoyuğu.

Koltukçu (*i*) Eski eşya alan ve satan,koltuk denilen ufak bir meyhaneyi işleten; yüze karşı metheden.

Koltukdeğneği (*ni«i»*) Üzerine dayanılacak kalınca değnek; hayırlı evlât, babasına yardım eden evlât.

Koltukhalatı (*nı«i»*) Rıhtıma yanaşan geminin kıç ve baş tarafından atılan halat.

Koltuklamak (*m*) Koltuğuna girmek, kolundan tutmak; yüze karşı methetmek.

Koltuklu (*s*) Kol dayanacak yeri olan, kenarlı büyük sandalye, koltuk.

Koltukresmi (*ni"i„*) Zifaf günü güveyin gelini koltuğuna alarak odalarına çıkarması merasimi.

Koltukzaviyesi (*ni«i»*) İstihkamın köşe tabyası.

Kolum (*i*) Yayın kolu.

Koluzun (*i*) Nüfuzlu, tesirli, muktedir.

Kolye (*i*) Gerdanlık.

Kolyoz(*i*)Uskumruya benzer daha irigözlü ve bundan bayağı balık.

Kolza (*i*) Tohumundan yanacak kaba bir yağ çıkarılan yabanilâhana; bunun tohumundan çıkarılan ve ancak san'atte kullanılabilen adi gazyağı.

Koma (*i*) Yalnız kelimenin ortasında duraklama lüzumu olduğu zaman kullanılan şu (') işaret, kesme işareti.

Koma (*i*) Hastalık yüzünden bitiklik, ölüme yakın derin uyku; B. **Komak**; odalık, cariye. (*zr*) Acele manasını verir (koma yaz gibi).

Komak (*m*) Yerleştirmek; bırakmak; müsaade et., kabul et.; yükletmek; durdurmak, yapmak; giymek; tutmak, bağlamak; vermek, yerleştirmek; kurmak, düzeltmek; tutuşturmak; at komak, isim vermek; yoluna komak, düzeltmek.

Komandit (*ti»i»*) Ortakları yalnız sermaye koyan ve işe asla karışmıyıp sermayeleri miktarınca kâr ve zarara iştirak eden ortaklık, şirket.

Kombinezon (*i*) Tertip, çare; kadınların iççamaşırı.

Komedi } (*i*) Gülünç
Komedya } oyun, mut-

hike; maskaralık.

Komediyen, Komedyaci } Komedya oynıyan oyuncu, komik.

Komik (*i*) Komedya oynıyan oyuncu, komedyacı. (*s*) Gülünç.

Komiser (*i*) Hükûmet tarafından tayin olunan fevkalâde memur, mümessil; polis merkezlerinde merkez memurlarından sonra gelen yüksek rütbede polis.

Komisyon (*i*) Bir işi tetkike memur olan heyet, meclis v.s.

Komita (*i*) Fena ve gizli siyasî bir maksat güden cemiyet. — *cı* Böyle bir cemiyette bulunan adam.

Komite (*i*) Hayırlı bir iş için toplanan heyet.

Komivuayajör (*i*) Seyyar tüccar memuru.

Kommütatör (*i*) Elektrik-cereyanının istikametini değiştiren alet.

Komodin (*i*) Karyolanın yanına konulup üzerinde sürahi, küçük lâmba v.s. bulunan ufak dolap.

Komodor (*i*) İngiltere ile Amerikada harpgemisi kaptanlarından yüksek bir rütbeyi haiz bahriye zabiti, Felemenkte filo-kumandanı.

Komot (*i*) Gözlü dolap (*s*) Kullanışlı, pratik.

Kompansasiyon (*i*) Tazminat; mahsup, takas.

Kompartiman (*i*) Şimendifer vagonlarındaki bölme.

Kompas, Kumpas (*i*) Pergel; matbaa mürettiplerinin dizdikleri harfleri birer birer koyarak içinde satır yaptıkları vidalı demir alet; fena bir iş için birleşip konuşma; birkaç kişi hile düşünme.

Kompaslı (*s*) Evvelce dü-

şünülmüş, kurulmuş olan; hileli, fesatlı.

Komple(*s*) Dolmuş (tramvay, araba v.s.) tamam; bütün teferruatını havi olan.

Kompliman(*i*) İltifatlı söz ve muamele; hürmet,iltifat.

Komplo (*i*) Fena bir maksatla toplanış.

Komposto (*i*) Şekerle pişirilmiş sulu meyva,kompot.

Kompozitör (*i*) Musiki besteliyen adam, bestekâr.

Kompres (*i*)Yaralara konulan sıcak veya soğuk suya batırılmış birkaç kat bez.

Komdrime (*i*) Sertçe hap haline konmuş ilâç,tablet.

Kompromi (*s*) Lekeli, lekelenmiş (adam) mes'ul.

Komşu (*i*) Biribirine yakın oturan. *Kapıbir komşu* Yanyana komşu. — *luk* Komşu olmak.

Komünism (*i*)Herşeyin **Komünistlik** halka müsavat üzere taksim olunmasını arzu eden meslek.

Komünist (*ti*"*s*„) Komünism mesleki taraftarı.

Konak (*i*) Yolculukta gece konacak yer, han, menzil; dernek, birgünlük yol; büyük ev; hükûmet dairesi,başta peyda olan kepek.

Konakçı (*i*) Yolculara konak tedarik eden adam; seferber askere yolda konak tedarik eden zabit.

Konca,gonce (*i*) Açılmamış çiçek, tomurcuk.

Koncoloş, karakoncolos (*i*) Mezarda gece gezdiği söylenen ölü, vampir.

Konç (*i*) Çorap ve çizme gibi şeylerin baldıra gelen kısmı.

Kondoktor (*i*) Tramvay ve otobüs içinde bilet veren memur.

Kondurmak (*m*) Yerleştirmek; oturtmak. *Toz-*

kondurmamak Birisinin aleyhinde hiçbir söz söyletmemek.

Konfederasyon (*i*) Büyük bir hükûmete tâbi küçük devletler birliği, müttehit hükûmetler.

Konferans (*i*) Hükûmetlerin biribiri ile olan davalarını halletmek üzere büyük devletler tarafından gönderilen murahhasların teşkil eyledikleri meclis; biryerde toplanan halka muayyen bir mevzu hakkında söylenen uzunca söz.

Konferansçı (*i*) Evvelce tayin olunan bir mevzu etrafında söz söyliyen zat, konferans veren.

Konfeti (*i*) Balo v s. eğlencelerde öteye, beriye serpilen renk renk yuvarlak küçücük kâğıtparçaları.

Konfor (*i*) İsanın rahatını temin eden hal.

Kongre(*i*) Umumî bir mesele hakkında karar vermek için büyük devletler murahhaslarından mürekkep fevkalâde meclis; hertürlü meclislerin muayyen zamanda umumî toplanışı.

Konje (*i*) Mezuniyet.

Konkordato (*i*) Bir müflis ile alacaklılarından büyük kısmı arasında hâsıl olan uzlaşma.

Konkur (*i*) Yarış, müsabaka.

Konkürans (*i*) Rakiplik, rekabet.

Konmak (*m*) Yerleştirilmek;bırakılmak;yolculukta geceyi geçirmeküzere biryerde durmak; yerleşmek; kuşlar uçarken inmek; misafir olmak; inmek (toz);bedavadan ele geçirmek. *Hazırakonmak* Zahmetsizce sahip olmak.

Konsa (*i*) Kuşkursağı.

Konser (*i*) Musiki toplanışı.

Konservatör (*i*) Muhafazakâr;muhafazakârlar fırkası, partisi.

Konservatuar (*i*) Musiki Fakültesi.

Konserve (*i*) Havası çıkmış kapalı kutu içerisinde saklı sebze, et v.s.

Konsol (*i*) Üzerine ayna konan çekmeli dolap.

Konsolit (*i*) Hükûmet tarafından çıkarılan faizli esham.—*çi* Esham,tahvilât üzerine oynıyan alevereci.

Konsolos(*i*) Ecnebi memlekete göndrilen ticarî ve siyasî mümessil,şehbender.

Konsoloshane (*i*) Konsolosun resmî dairesi, şehbenderhane.

Konsolto (*i*)Hastalığın ne olduğunu anlamak için birkaç doktorun bir hastayı muayene eylemeleri ve buhususta biribirlerile konuşmaları; konsültasyon.

Konsomasyon (*i*) Kazino, birahane v.s. de içilen ve yenilen şey; bunlardan alınan istihlâkvergisi.

Konsültasyon (*i*) İstişare, hukukî,tıbbîbirmeselehakkında mütehassıslardan fikir sorma; B. **Konsolto**.

Konüşmento (*i*) Bir emtaanın gönderidiğine dair vapurveya şimendifer idareleri tarafından müşteriye yollanılan beyanname.

Kont (*tu«i»*) Marki ile vikont arasında bir unvan.

Kontak (*i*) Cisimlerin biribirlerine dokunması; elektrikte iki cereyanlı telin biribirine teması.

Kontes (*i*) Kontun zevcesi, kızı.

Kontoş (*i*) Tatarbeylerinin, giydikleri yüzüharçlı darkollu palto.

Kontör (*i*) Su, gaz, elektrik sarfiyatını gösteren kumpanya saati.

Kontra (*i*) Zıt, karşı — *gitmek* Biribirine zıt muamele etmek.

Kontrat, Kontrato (*i*) Sözleşme, mukavele; sözleşmekâğıdı; mukavelename (—*aktetmek* Sözleşmekâğıdı yapmak, mukavelename yapmak.

Kontrkonesman (*i*) Tüccarın ısmarladığı malın konuşmentosu gelince bedeli ödenmek şartile olan ticarî muamele.

Kontrol (*i*) Murakabe, teftiş; kontrolmemuru, kontrolcu, müffettiş; altın ve gümüşe vurulan damga.

Konu, Konuk (*i*) Misafir.

Konuklamak (*m*) Misafirliğe kabul et; ziyafet çekmek.

Konukluk (*i*) Misafirlik; ziyafet.

Konukomşu (*i*) Bütünkomşular.

Konulmak (*m*) İnilmek, konak ittihaz olunmak.

Konuşma (*i*) B. **Konuşmak.**

Konuşmak (*m*) Görüşmek; tanışmak; söyleşmek.

Konuşturmak (*m*) Görüştürmek, konuşmalarını temin etmek.

Konuşulmak (*m*) Görüşülmek; bir iş hakkında fikir alıp vermek.

Konvansiyon (*i*) Anlaşma; uzlaşma; bir ahitnamenin şartlarından herbiri.

Konvansiyonel (*i*) Devletler arasındaki anlaşma neticesinde muhtelif memleketler toprağından geçen tren.

Konyak (*i*) Şaraptan çıkarılan içki.

Kooperatif (*i*) Ucuz bakkaliye v.s. almak, aralarında paylaşmak ve başkalarına da satıp kâretmek üzere hissedarlarının sermayelerile açılan ortaklık, şirket.

Kopal (*i*) Cilâzamkı.

Koparılmak (*m*) Kestirilmek, kat'ettirilmek;sökülmek, çekilip ayrılmak; meyva v.s. devşirilmek, toplanmak.

Koparmak (*m*) Çekip ayırmak, kesmek;sökmek, çekip çıkarmak; birinden zorla para veya kıymetli birşey alabilmek; gürültü çıkarmak. *Zincir—* Çıldırmak.

Kopartmak (*m*) Kestirip ayırtmak,söktürmek;meyva v.s. toplatmak, devşirtmek.

Kopça (*i*) Düğme —*lamak* Düğmelemek.—*lanmak* Düğmelenmek.

Koper (*i*) İzmaride benzer yüzdirhemlik yassı bir balık.

Kopil (*i*) Küçük çocuk; haylaz.

Kopkolay (*s*) Pekkolay.

Kopmak (*m*) Kırılıp ayrılmak, ayrılıp düşmek; birdenbire gürültü, patırdı çıkmak;çok ağrımak.

Koponaki (*i*) Kolalı birnevi dantel, tentene.

Kopsa (*i*) Kalafattokmağının ağzına .geçirilmiş olan demirçember.

Kopuk (*s*) Kopmuş, kesilmiş, kesik; çapkın, serseri.

Kopuz (*i*) Lâvta nev'inden bircins çalgı.

Kopuzla (*i*) Birnevi kekik.

Kopya,Kopye (*i*) Bir yazının, bir resmin sureti, modeli; taklit; mekteplerde tahrirî imtihanda

talebenin biribirine veya kitaba bakarak yazması.

Kopyacı (*s*) Kopya eden; tahrirî imtihanlarda yanındakinin yazdığına, yahut kitaba bakarak yazan (talebe).

Kopyadefteri (*i*) Herbir müessesenin gönderdiği mektupların suretini çıkarmağa mahsus incekâğıtlı defter.

Kopyamakinesi (*i*) Kopya çıkarmağa mahsus ikikollu makine.

Kor (*i*) İyice yanıp kızarmış kömür veya odun.

Kordele (*i*) Birkaç parmak eninde ipekten yapılmış kumaştır ki kadınlar tarafından süs için kullanılır.

Kordiyal (*i*) Yürekaçıcı ilâç nev'inden şurup.

Kordon (*i*) İpekten az çok kalın kaytan; saat asmağa mahsus altın, gümüş v.s. den yapılmış zincir; nişan v.s. asmağa mahsus enli ve kalınca kordele; bulaşık hastalık çıktığı zaman biryerden adam kaçırtmamak maksadile yapılan karantina; muhafaza altına alınmak istenilen bir yerin asker, jandarma, polis tarafından kuşatılması.

Koridor (*i*) Odaların önünde dar ve uzunca sofa, binalarda dar ve uzun geçit; dairelerde, saraylarda, konaklarda divanhane.

Korkak (*s*) Çok korkan, cesaretsiz, ötlek. —*lık* Cesaretsizlik, ötleklik.

Korkmak (*m*) Korku duymak, korku çekmek; çekinmek; ürkmek, cesaret edememek.

Korku (*i*) Korkma, yürekte hâsıl olan fevkalâde endişe; muhataralı, tehlikeli ihtimal; ürkme,

dehşet. —*lu* Muhataralı, tehlikeli; korkunç.

Korkulmak (*m*) Korku duyulmak; ürkülmek.

Korkuluk (*i*) Bostanlarda v.s. de kuşları, hayvanları korkutmak için insan kılığında yapılan adamcık,düşmek tehlikesi olan kenar yerlerde yapılan parmaklık.

Korkunç (*s*) Çok korku veren, dehşetli.

Korkusuz (*s*) Korkusu olmıyan; tehlikesiz, muhataresız. —*luk* Selâmet; tehlikesizlik.

Korkut(*i*) Telve, bulamaç gibi koyu şey,döküntü;dişsiz ihtiyarlara ve pek ufak çocuklara yedirilmek için un ve yağla yapılan tatsız helva.

Korkutmak(*m*)Korku vermek; tehdit et.; ürkütüp kaçırmak.

Korluk(*i*)İyice olmuş ateş, kızgın ateş; mangal.

Korne (*i*) Otomobil v. s. borusu.

Korniş (*i*) Perde v.s. asmak için iğreti takılan oymalı, yaldızlı veya cilâlı uzunca tahta.

Korno (*i*) Avcıların barutluğu; kalafatçıların yağdancığı.

Korporasyon(*i*)Esnaf cemiyeti, loncası.

Korsan (*i*) Denizhırsızı, denizde haydutluk ederek gemileri soyan adam; deniz haydutlarının gemisi. —*lık* Deniz hırsızlığı.—*yelkeni* Lâtinyelkeni.

Korse,korsaj (*i*) Kadınların göğüslerini düz tutan balinalı sert ve dik yelek.

Korte (*i*) Kadınlar ve kızlarla sevişme.

Kortezan (*i*) Kadın, peşinde koşan, zanpara.—*lık* Korte etme, zamparalık.

Koru (*i*) Küçük orman, ormancık. —*cu* Ormanbekçisi; eskiden Yeniçeriocağında bir sınıf.

Koruk (*i*) Olmamış üzüm; yeşil ve ekşi üzüm.

Koruluk (*i*) B. **Koru**;korusu çok olan yer.

Koruma (*i*) Himaye, esirgeme. *Çocukları — birliği* Etfalihimaye cemiyeti.

Korumak (*m*) Himaye et.; yetişmek.

Korvet (*ti«i»*) Eski, küçük birnevi harpgemisi.

Korza (*i*) Denizde biribirine takılmış iki zincirin dolaşığı.

Koskoca **Koskocaman** (*i*) Çok büyük, kocaman, pek iri. *Koskoca bir adam* Yaşlı başlı bir adam.

Koskoslanmak (*m*) Kabarmak, şişmek.

Kosmetik (*i*) Bıyıkları yumşak ve dik tutan bir krem.

Kosmoğrafya (*i*) Yıldızlardan, Küreiarzın yıldızlarla olan münasebetinden bahseden ilim, heyet ilmi.

Kosmogoni (*i*) Dünyanın ve yıldızların teşekkülleri hakkındaki sistem ve nazariye.

Kosmoloji (*i*) Bütün kâinatı idare eden tabiî kanunlardan ve kâinatın zihinle olan münasebetinden bahseden ilim.

Kosmopolit (*i*) Milliyetsiz, milliyet fikrile alâkası olmıyan; yurdu, vatanı olmıyan,bütün dünyayı dolaşan (adam), cihanî.

Kostüm (*i*) Cakettakımı, elebise. —*lük* Caket yapmağa mahsus kumaş.

Kostümtayür (*i*) Kadınların erkek caketine benzer elbisesi.

Koşaltı (*i*) İki hayvanın biribirine koşulması, iki devenin bir iple bağlanması.

Koşma (*i*) Koşmalık B. **Koşmak**; yedek bulundurulan halat, tahta v.s.; hecevezinle yazılan ikişer ikişer kafiyeli bir nazım.

Koşmak (*m*) Acele et, ivmek; yapmak (Allaha şerik koşmak); (arabaya at) takarak bağlamak; arayı hazırlamak.

Koşu (*i*) Koşuş, inme, acele yürüme; yarış (— atı "*nı*„ yarışatı); sürü, sınıf, takım.

Koşuk (*i*) Ayakoyunu havası.

Koşum (*ı*) Hayvanın arabaya takılması; — *atı* Araba atı; araba takımı.

Koşun (*i*) Koşulmuş, birlikte yollanılmış halk; asker.

Koşuntu (*i*) Birinin adamları, avenesi, tarafgirleri.

Koşuşmak (*m*) Hepbirlikte koşmak, üşüşmek.

Koşuyolu (*nu«i»*) Yarış-yeri; arabayolu, şose.

Kote (*i*) Bir cismin sağ ve sol tarafı.

Koter (*i*) B. **Kotra**

Koterize (*i*) Dağlama, kızgın demirle yarayı yakma.

Kotes (*i*) Kümes; dar ve sıkıntılı yer.

Kotiyon (*i*) Balolarda hediyeli ayakoyunu, raks; bazı balolarda verilen türlü türlü tuhaf hediyeler.

Kotlet (*ti«i»*) Koyun, sığır v.s. etinden yapılan birnevi külbastı.

Kotletpane (*i*) Döğülmüş ekmeğe veya una batırılarak tavada kızartılmış külbastı.

Kotonperle (*i*) Etamin denilen zarif bir kumaş üzerine nakış işlemek için pamuk iplik.

Kotra (*i*) Birdirekli, narin ve teknesi geniş yelkengemisi.

Kova (*i*) Kuyudan su çekmeğe, su taşımağa mah-

sus kap; frenktulumbalarının pistonuna bitişik kapak.

Kovalamak, Koğalamak (*i*) Arkasına düşmek,takip et., gözetmek, beklemek.

Kovalık(*i*) Birnevi hasırotu, tüylü saz.

Kovan, koğan (*s*) Arkasına düşen;defeden, tardeden.

Kovan (*nı"i„*) Arıyuvası, içine barut, kurşun saklanır bakır veya .teneke zıvana.

Kovançiçeği (*i*) Arıüşen, oğulotu nev'i.

Kovanotu (*i*) Yüksükotu.

Kovdurmak, Koğdurmak (*m*) Defettirmek, tardettirmek, sürdürmek.

Kovmak, Koğmak (*m*) Defetmek, tardetmek,sürmek; geriçevirmek (misafir); arkasına düşmek; gammazlık etmek.

Kovucu, koğucu(*s*) Gammaz.

Kovuk (*s*) İçiboş, oyuk; kef (*i*) içiboş yer, oyuk, delik, in.

Kovulmak, Koğulmak (*m*) Defedilmek, sürülmek, tardolunmak; geriçevirilmek (misafir); arkasına düşülmek.

Kovuş, koğuş (*i*) Umumî bir dairenin,mektep, hastane,hapishane gibi yerlerin büyük salonlarından herbiri; tulumbacıların yatıp kalktıkları yer.

Kovuşağacı (*nı"i„*)Kirişlik kereste.

Koy(*i*) Küçük körfez, karanın içine girmiş rüzgârdan muhafazalı deniz-parçası; köşe, bucak.

Koyar (*i*) İki ırmağın birleştiği yer, kavşak, bir çayın bir ırmağa döküldüğü yer.

Koymak (*m*) B. **Komak**

Koyu (*s*) Katıca, pek sulu olmıyan; açık olmıyan (renk); çok, pek, ziyade; asıl (koyu sofu).

Koyulamak } (*m*) Ka-
Koyulaşmak } tılanmak, kalınlaşmak; renk kararmak.

Koyulmak (*m*)Bir işe tayin olunmak;düşmek,dökülmek (ırmak); bir işin üzerine düşmek, ziyade meşgul ol.; hücum etmek.

Koyultmaç (*i*) Sütü çok kaynatarak yapılan tatlı.

Koyuluk(*i*) Katılık; renkkarartısı.

Koyun (*ynu "i„*) Göğüs; kucak (çocuğu koynuna almak: kucaklamak.)

Koyun (*i*) Eti yenir, sütü içilir, yünü san'atte kullanılır dörtayaklı hayvan; *—gibi* Uslu, sessiz. *—beyinli* Ahmak.

Koyungözü (*nü"i„*) Ortası sarı ve kenarları beyaz birnevi papatye.

Koyunkıran (*i*) Kılıçotu, eşekkulağı.

Koyunotu (*nu"i„*) Ağırotu, kuzupıtrağı denilen ve hekimlikte kullanılan ot.

Koyunsarmaşığı (*i*) Karapazıya benziyen bir ot.

Koyunyılı (*i*) Eski türk takvimlerinde bir devrin sekizinci yıldönümü.

Koyuvermek (*m*) Artık tutmamak; salıvermek, serbest bırakmak, izin vermek.

Koz (*i*) Ceviz (Kozhelvası:içinde ceviz bulunan arnavuthelvası); kâğıtoyununda kıran, ortaya dökülen kâğıtları toplıyan, kazanan kâğıt. (*s*) Toparlak. (*Koz paylaşmak* Uzlaşmak,anlaşmak.

Koza (*i*) İpekböceğinin yaptığı ve içine kapandığı mahfaza; yuvarlak şey;fildişinden kapakçık.

Kozak (*i*) İçine ağaçtohumu saklanılan top.

Kozalak (*i*) Selviağacının meyvası (*i*) Cılız,bodur.

Köçek (*i*) Ellerine zil takarak oynıyan genç; deveyavrusu.

Köçeklemek (*m*) Deve yavrulamak.

Köfte (*i*) Kıyılmış etten yuvarlak ve yassı şekilde yapılıp ıskarada pişirilen veya tavada yağla kızartılan yemek.

Ktöfehor (*i*) Yaramaz, geveze (çok defa alay için kullanılır).

Köfter (*i*) Üzümşırasından yapılan kalın pestil.

Köfterüs (*i*) Kalafatçıdemiri.

Köftün (*i*) Sığırlara yedirilen susam ve keten posası, küspesi.

Köhne (*s*) Eski, eskimiş, çok kullanılmış; zamanı ve modası geçmiş.

Kök (*kü «i»*) Ağaç, çiçek v.s. nin toprağın içine giren kısmı; asıl; dişkökü; temel; sazın burulacak kulağı. —*salıvermek* Hertarafa yayılmak.

Kökçü(*i*)İlâç yapılan kökler satan

Köke (*i*) Birnevi harpgemisi.

Köklemek (*m*) Minder ve şileteyi iyice dikmek; telli sazı kurmak; ağaç ve çalı köklerini çıkarmak.

Köklenmek)(*m*) Kök sal-
Kökleşmek)mak, kök tutmak; yerleşmek, temelleşmek.

Köklü (*s*) Kökü olan, kök salmış.

Kökün (*i*) Fidelik; fidanlık; yurt, vatan.

Kölçer (*i*) Buğdayı bozan bir illet, delice.

Köle (*i*) Kul; bazan bü-

yüklere karşı fazla nezaket göstererek«ben»diyecek yerde bu kelimeyi kullanırlar (Köleniz çok çalışıyorum). —*lik* Kulluk.

Kölemen (*i*) Eski zamanlarda kölelerden teşkil olunan bir sınıf asker; eskiden Mısırda hükûmet süren bir hanedan.

Kömür(*i*)Odunlar istif edilip san'atle yakıldıktan sonra hâsıl olan kara madde.(*s*)Simsiyah, kapkara. —*cü* Kömür yakıp satan adam;vapurlarda, şimendiferlerde madenkömürünü kazana kadar getiren amele.

Kömürgözlü (*i*) Gözleri simsiyah olan,karagözlü, karagöz.

Kömürsaçlı(*s*)Saçlar simsiyah olan, siyahsaçlı.

Köpek (*i*)İt,kelp; pek kurnaz, şeytan; alçak, hain adam.—*lik* Alçaklık,hainlik.

Köpekbalığı (*n«i»*) Camgözbalığı.

Köpekdişi (*ni"i„*) Azıdişlerle öndişleri arasında bulunan dört sivri dişten herbiri.

Köpeklemek (*m*) Yılmış köpek gibi sinmek; yorgunluk veya korku v. s. den köpek gibi solumak ve zebunlamak.

Köpekmemesi (*ni«i»*) Kol tukaltında çıkan, bir çıban.

Köpoğlu (*nu"s„*) Kurnaz, şeytan, işini pek iyi bilen; hain,alçak(*Köpoğlu-köpek* Bir küfürdür)—*luk* Hainlik, alçaklık.

Köprü (*i*) Sudan veya bir çukurdan öbür tarafa geçmek için tahtadan, demirden, taştan yapılan yol; köprüye benzer kemerli şey: (*Kilitköprüsü*; *toka-*

köprüsü,Asmaköprü Asılı olarak yapılmış köprü.)

Köprücük (*i*) Omuz uçlarından göğsün yukarısına gelip kitlenen iki kemik,boyunçemberi,terkuva küçük köprü.

Köpük (*i*) Sulu maddelerle, sabunlu suda görülen kabarcık. (*Denizköpüğü* Lületaşı.)

Köpürmek (*m*)Köpük hâsıl et.; çok kızmak,öfkelenmek, kudurmak.

Köpürtmek (*m*)Köpük çıkarmak. (*Atı köpürtmek* Çok koşturmak).

Kör (*i*)Gözü görmez;kesmez; keskin olmıyan (bıçak v.s.); karanlık (kör kandil); Çözülmez (düğüm); gözüaçılmamış, toy(çocuk v.s.) *Körkandil* Pek sarhoş, zilzurna.

Körbarsak (*i*) Kalın barsağın ucundaki, yumru, apandis, körbarsak hastalığı, apandisit.

Körboğaz (*i*) Pisboğaz, obur.

Kördövüşü (*i*) Kimsenin kimseden haberi olmamaksızın görülen (iş).

Körebe (*i*) Birinin gözü bağlanıp ortaya bırakılarak oynanan çocukoyunu.

Kören (*i*) Dömağacı, hindîhurma, bu ağacın zamkı.

Köreşe (*i*) Yerde yatan karın erimiş te tekrar buz tutmuş kısmı.

Körfez (*i*) Karaya giren büyük denizparçası, büyük koy.

Körkaya (*i*) Deniz içinde görünmez kaya.

Körkörüne (*zr*) Düşünüp taşınmadan, sersemce, aptalca.

Körkütük (*s*) Pek sarhoş, körkandil, zilzurna.

Körlemek (*m*) B. **Körletmek.**

Körlenmek (*m*) Kör ol.; keskinliğini kaybetmek; (dükkân) v. s. itibardan düşmek;bakımsız kalmak.

Körletmek (*m*) Gözünü kör et., sakatlamak, bıçak v. s. yi kesmez bir hale getirmek,keskinliğini gidermek; sürümünü kesmek (dükkân v. s.)yi bakımsız bırakmak.

Körlük (*i*) Gözsakatlığı, amalık.

Köroğlu (*nu"i"n*) Hikâyelerile meşhur bir haydut, şaki; karı koca.

Körpe(*s*)Taze(hıyar v.s.), turafında; pek genç (adam),pek taze. —*lik* Tazelik; gençlik. —*cik* Çok körpe,turfanda (—*hıyar*).

Körük (*i*) Ateşi havalandırmak için bir alet; bazı çalğılarda hava vermeğe mahsus kısım; otomobil, araba gibi şeylerin açılır kapanır örtüsü.

Körüklemek (*m*) Körükle üflemek, tutuşturmak; alevlendirmek, kızıştırmak.

Körüklü (*s*) Körüğü olan; açılıp kapanır örtüsü olan (otomobil, araba)

Körsıçan (*i*) Köstebek (körsıçan gibi alttan işliyor.)

Körtün (*i*) Büyük semer.

Köryol (*i*) Demiryollarında ucuçıkmaz yol.

Kös (*i*) Pek iri davul. — *dinlemiş* Vurdumduymaz, hiçbir şeye aldırış etmiyen, hiçbirine ehemmiyet vermiyen.

Köse (*i*) Bıyığı ve sakalı olmıyan veya seyrekçe olan adam.(*s*)Seyrek (köse orman, köse sakal, kösesakallı).

Koseğen (*i*) Mimoza ağacının bir nev'i.

Kösele (*i*) Sığır v.s. hayvanların derisinden ya-

pılan ve ayakkabıların altını kaplıyan kalın sahtiyan, pençelik.

Köseleperdahı(*nı"i„*)Köseletaşile mermere verilen cilâ.

Köseletaşı (*nı «i»*) Bileğitaşı gibi kullanılan ve mermeri silip parlatmağa yarıyan bircins kumlu taş.

Kösem,Kösemen (*i*) Vuruşmağa alışık koç, keçi v.s; koyun v.s. sürülerin önünden giden koç, koyun v.s. sürükılavuzu cesur, serbest, cür'etli (adam).

Kös Kös (*zr*) Ağır ağır, etrafına bakmıyarak.(*kös kös yürümek*).

Köskötürüm (*s*) Çok kötürüm, asla yerinden kalkamaz.

Köstebek (*i*) Körsıçan, yersıçanı.

Köstebekilleti (*i*) Sıracanın bir türlüsü.

Köstek(*i*)Saat v.s.ye takılan altın,gümüş gibi madenî zincir,kordon;hayvanların kaçamaması için iki veya üç ayağına vurulan bağ; gemilerde yerinde bağlı halat.

Kösteklemek (*i*) Hayvanın ayaklarına köstek vurmak;birinin işlemesine engel olmak.

Köstekli(*s*)Ayaklara köstek takılmış; işlemesine engel olunan (adam).

Kösnük (*s*) Erkek arıyan kızgın, azgın dişi. (—*koyun, kısrak*).

Köşe (*i*)İki çizginin veya sathın birleştiği yer, bucak, zaviye; odanın en üst tarafı,sedirin yukarısı; yalınızlık; uç, kenar, uzak yer (dünyanın bir kenarı); sivri yer, batacak yer (aynanın köşeleri.*Üçköşe* Üçköşeli,mü-

selles; *Dörtköşeli* Muraba. *Köşeli* Köşesi olan, zaviyeli.

Köşebent (*i*) Köşe teşkil eden kereste v.s. yi bağlamağa mahsus cıvata ile tutulan demir lâma.

Köşek (*i*) Köçek, deve yavrusu.

Köşekapmaca (*i*) Köşeleri tutmak için oynanan çocukoyunu.

Köşeleme (*s*) Köşeli, köşesi olan, köşeşeklinde (*köşeleme bir taş*) (*zr*) Köşeli olarak.

Köşemüftisi (*i*) Şunun, bunun davalarına karışmak istiyen adam, müzevvir.

Köşetaşı (*i*) Duvarların köşelerine konmağa mahsus yontulmuş taş; akıllı zat.

Köşk (*kü* "*i*„) Yüksek bina, kule (Yangın köşkü); bağ ve bahçe içinde yapılmış yazlık ev, konak, villâ. —*bekçisi* Yazlık bir köşkte bekçilik eden adam; yangın kulesinde nöbetçi bekliyip yangını haber veren memur.

Kötek (*i*) Değnek, sopa ile dövme, dayak (—*çalmak, vermek* Dövmek. —*yemek* Dayak yemek, dövülmek.

Kötü (*s*) Fena; namussuz karı (*i*) Fenalık (iyiyi kötüyü ayırmak).

Kötükast (*i*) Fena niyet, suikast, komplo, birini öldürmeği kurma ve bu fenalığı yapma.

Kötülemek (*m*) Birinin şöhretini bozmak, hakkında fena sözler söylemek.

Kötüleşmek (*m*) Fenalanmak, bozulmak.

Kötülük (*i*) Fenalık, şer.

Kötürüm (*s*) İhtiyarlıktan, hastalıktan yerinden kalkıp gezemiyen.

Köy(*i*Bir memlekette mülkî taksimatın en ufak yeri, muhtarla idare olunan yer.

Köydaş (*i*) Aynı köy ahalisinden, bir köylü olan adamlardan herbiri.

Köylü (*i*) Köy ahalisinden olan adam, köyhalkı;aynı köyden olan adamlardan herbiri; kaba; nazik ve zarif olmıyan.—*lük* Köyde doğma, büyüme. — *hali* Kabalık,nezaketsizlik.

Krampon(*i*) Çengel, kanca; usandırıcı adam.

Krater (*i*) Yanardağların en yüksek ağzı, menfezi.

Kravat (*i*) Boyunbağ.

Kredi (*i*) Malî itibar; veresiye mal satış; — *açmak* Veresiye mal vermek. —*li* Malî itibarı yerinde.—*siz* Peşin para ile.

Kredo (*i*) Esas, meslek, itikat.

Krem (*i*) Yüz ve el cildini yumşatmak için kokulu merhem.

Krema (*i*) Süt, şeker ve yumurtadan yapılan mahallebi nev'inden tatlı.

Krematoryum (*i*) Ölülerin cesetlerini yakmağa mahsus yer.

Kreozot (*tu«i»*) Ekseriya dişağrısını kestiren renksiz, keskinkokulu yakıcı bir mayi.

Krep (*i*) İpek veya yünden dokuma parlak ve nazik kumaş; ipek tül.

Krepdöşin (*i*) Adi krepten daha kalın iyi cins ipekli kumaş.

Kriket (*ti"i„*) Ufak toplarla oynanan bir ingiliz-oyunu.

Kriko (*i*) Yük kaldırmak

için dişli demir makine.

Kristal (*li"i„*) Billûr, elmastraş.

Kristalize(*s*) Billûrlaşmış, billûr halinde; berrak, şeffaf.

Kriteryum (*i*) Hakikatin kat'î mahiyeti.

Kritik(*s*) Tehlikeli, kazalı. (*i*) Tenkit — *et.* Tenkit etmek.

Kriz(*i*) Hastalığın en tehlikeli vakti, buhran; piyasada son derece işsizlik, buhran.

Krizantem (*i*) Sonbahar mevsiminde güzel bir çiçek, kasımpatı.

Krımtartar (*i*) Şarap tortusundan çıkarılan müshil bir madde.

Kroki (*i*) Mühendislerin çıkardıkları bina v.s.resmi, harita; resimtaslağı.

Krokodol (*i*) Timsah (*s*) Timsah derisinden yapılmış (çanta v.s.)

Krom (*i*) Kimyevî basit bir maden.

Kronik (*i*) Gazetelerin günlük havadisi, şuun; eskimiş hastalık,müzmin illet.

Kronikör (*i*) Gazetede günlük havadis muharriri.

Kronometre (*i*)Asla şaşmaz, hiç ileri, geri gitmez saat.

Kroşe (*i*) Küçük çengel; çengelli iğne; boksoyununda bir tabir;muteriza denilen şu ( ) işaret.

Kruvazör(*i*) Zırhlılara ışık veren fazla süratli bir harpgemisi.

Kuba(*i*) Tuzlubalgam illeti

Kubat (*s*) Kaba, battal, hantal; telâffuzu, şivesi kaba olan.—*lık* Kabalık,battallık;dil kabalığı.

Kubbe (*i*) Tepesi yuvarlak, yarım küre şeklinde yapılmış kârgir tavan,kümbet. —*li* Kubbesi olan,

üstü yuvarlak, kümbetli (kubbeli hamam, kubbeli yüzüktaşı.)

Kubbealtı (*nı«i»*) Eskiden sarayda padişahların huzurunda meclis akti ve diğer merasim için yapılmış olan hususî daire.

Kubuh (*phu"i„*) Çirkinlik, çirkin iş, kötü amel. B. **Kuphiyat.**

Kubur (*i*) İçi boş dar ve uzun boruşeklinde kap; aptesane deliğinden lâğıma inen boru, künk; aşağı, alçak adam.

Kucak (*i*) Açık kollarla göğüs arası, koyun (*Bir kucak odun* Koyuna sığacak kadar odun. *Kucağına almak* Koynuna almak, kucaklamak. *Kucağına düşmek* Birine sığınmak.

Kucakkucağa (*s*) Biribirine sarılmış,göğüsgöğüse

Kucaklamak (*m*) Koynuna, kucağına almak; içine almak.

Kucaklaşmak (*m*)Kucak-kucağa sarılmak, biribirini kucaklamak.

Kuddas (*i*) Hıristiyanların her pazar, şimdi ise her cuma ve yortu günleri icra ettikleri ibadet.

Kudret (*tı"i„*) Kuvvet, takat, iktidar; Tanri, Allah; tabiat; zenginlik.

Kudrethamamı (*i*) Ilıca, kaynarca.

Kudrethelvası (*i*)En eski tarihlerde yazıldığına göre büyük Sahrada yolculuk eden musevîlere gökten yağan men; sıcak memleketlerde ağaçlarda,taşlarda hâsıl olan çiğin donmasından ibaret yiyecek.

Kudretli(*s*)Kuvvetli;güçlü; muktedir, zengin.

Kudretsiz(*s*) Güçsüz,kuvvetsiz; muktedir olmıyan.

Kudrettopu (*i*) Gökgürlemesi.

Kuduk (*i*) Eşekyavrusunun küçüğü, küçük sıpa.

Kudum (*i*) Gelme, varma. (kudumu kutlu oldu);maden dümbelek.

Kudurmak (*m*) Kuduz olmak, kuduzlanmak, fevkalâde kızmak, öfkelenmek; azmak (deniz, hayvan).

Kudurtmak (*m*) Kuduz yapmak; çok kızdırmak; azdırmak.

Kuduz (*s*) Kudurmuş (köpek, v.s.), daülkelp hastalığına tutulmuş;çok kızmış; azmış. —*luk* Kudurmuşluk, daülkelp.

Kuduzböceği (*ni "i„*) Ezilmişi yakı açmağa yarıyan bir böcek.

Kuduzotu (*nu«i»*) Altınyaprakotu.

Kufa (*i*) Dicleırmağı üzerinde işliyen hurmadallarından örülmüş ve üzeri ziftlenmiş bir kayık.

Kûfî(*s*)Kûfe şehrine mensup olan, arapların eski yazısı.

Kuğu (*i*) Boynuuzun, gagasıkara bir kaz (kara kuğu, *sarıca*—).

Kuka (*i*) Hindistancevizinin kökü, iplikyumağı.

Kukla (*i*) Oyuncak; bebek;kukla denilen hayaloyununda perde arkasından oynatılan tuhaf bebekler; ufaktefek adam; birinin elinde oyuncak olan adam; gayet güzel, süslü, şık kız veya kadın.

Kuku Kukukuşu (*nu «i»*) Guğukkuşu.

Kukulete (*i*) Yağmur zamanında şapka v.s. üzerine giyilen ucusivri paltoya bitişik bolca başlık.

Kukulya (*i*) İpekkozası. —*cı* Falcı çingene karı-

sı. —*fırtınası* Nisan ayı içinde çıkan fırtına.

Kukumav (*i*) Bircins baykuş.

Kul (*i*) Esir, tutsak; köle; yaratılmış adam, (Allahın kulu); vaktile esir alınanlardan yapılan asker; bazan mahviyet için «ben» diyecek yerde "kulunuz„ denir.

Kula (*i*) Kızıl ile bozrengi arasında bir renk; bu renkte at.

Kulaç (*i*) İki kolumuzu açtığımız zaman bir ucundan öteki ucuna kadar olan açıklıkölçüsü, kulaç kulaç bol bol; ferah ferah.

Kulaçlamak (*m*) Kulaçla ölçmek; çabuk yürümek, pergelleri açmak.

Kulağıdelik (*s*) Gözüaçık, akıllı, zeki, zeyrek.

Kulak (*i*) İşitmeğe mahsus olan iki uzuv; birşeyin tutulacakyeri;kulp, ayakkabı kulağı; taahhütlü mektupların zarfları altına konan resmî pusla. *Kulak vermek* Dinlemek.

Kulaklı (*s*) Kulağı olan; uzun kulakları olan eşek; iki kulağı olan tencere.

Kulaklık (*i*) Soğukta kulakları koruyan hususî yapılmış bir mahfaza.

Kulakotu (*nu «i»*) Damkoruğu.

Kulaksız (*s*) Kulağı kesik (hayvan).

Kulaktozu (*nu «i»*) İnsan kulağının aşağıya sarkan yumşak yeri.

Kulakyumşağı (*nı «i»*) Kulağın memesi.

Kulasaçlı (*s*) Kularenginde saçları olan.

Kule (*i*) Yüksek ve daire şeklinde bina (yangınkulesi, Galatakulesi). —*li* Kulesi olan.

Kuleizemin (*i*) Eski kale ve etrafındaki surların bulunduğu yerler.

Kulis (*i*) Tiyatroda sahnenin iki yanında bulunan kısımlar; borsa dışarısında muamele mahalli.

Kullandırmak (*m*) İstimal ettirmek;bir hizmette, bir memuriyette bulundurmak, istihdam ettirmek.

Kullanılmak (*m*) İstimal olunmak; bir hizmete, bir memuriyete tayin olunmak,istihdam edilmek.

Kullanış (*s*) Kullanma, istimal —lı Uygun, rahat.

Kullanmak (*m*) İstimal et.; bir hizmete tayin et.; giymek; idare et; münasebette bulunmak, mteres, yahut ta dost edinmek.

Kulluk (*i*) Kölelik; polis, jandarma, asker merkezi, karakol; nokta, nöbetçi kulübesi. —*çu* Eskiden karakol zabitine verilen unvan; Yeniçeri ocağında küçük zabit.

Kulp (*pu "i„*) Kapların tutulacak yeri, kulak;sebep, behane (*Bir kulp uydurmak* Bir sebep göstermek, bir behane bulmak). —*lu* Kulpu olan, kulaklı.

Kuluçka (*i*) Yumurtaya yatmış veya yatmak üzere bulunmuş tavuk, oturduğu yerden oynamaz, tembel ve üşenen adam.

Kulumbur (*i*) Eski ahşap harpgemilerinin baş ve kıç ambarlarına konulan top.

Kulunç (*i*) Barsaklarda şiddetli sancı.

Kulübe (*i*) Pek ufak ev, baraka; polis ve jandarmaların bütün gün bek-

ledikleri küçük baraka.

Kulüp, klüp (*i*) Mütalea v. s. ile vakit geçirmek için tesis olunan birlik, cemiyet ve bu birliğin merkezi.

Kulvar (*i*) Dar geçit; konaklarda, dairelerde uzun aralık, dehliz.

Kum(*i*)Pek ufakve sert tanelerhalindetoprak;toz,ince toprak;bazı meyvalarda dişlere dokunan tanecikler,bazı kumaşlardaki ufak benekler; böbrek ve karaciğerde hâsıl olan hastalık; çok kalabalık.

Kumanda (*i*) Askerî emir, askerî idare.

Kumandan (*i*) Bir ordu, fırka v.s.de emir veren zabit, ecnebi ordusunda binbaşı.

Kumandanlık (*i*)Askerleri idare etmeklik.

Kumandar (*i*) Kumandan. askerî kuvvete kumanda eden yüksek rütbeli zabit.

Kumandarya (*i*) Kıbrıs adasında yapılan meşhur ve kıymetli bircins şurup.

Kumanya (*i*) Gemi zahiresi; gemi yolcuları için satınalınan erzak; gemide erzakambarı.

Kumar (*i*) Para veya kıymetli birşey mukabilinde oynanan oyun, talih oyunu.

Kumar (*i*) Dağgülü, kerestesi makbul kırmızı bir ağaç.

Kumarbaz (*i*) Kumaroynıyan, kumarcı.

Kumarhane (*i*) İçinde kumar oynanılan bina.

Kumaş(*i*) İpek, yün ipekten v.s.den dokunmuş ağır iş; herşeyin aslı, mayası; emtaa.

Kumaşıaşağı (*s*) Bayağı, aşağı (adam).

Kumbara (*i*) Para biriktirmeğe mahsus üzerinde

uzunluğuna açılmış bir deliği bulunan kapalı kutu; içi barutla dolu demir.

Kumbarahane (*i*) Kumbara yapılan fabrika.

Kumkeleri (*ni«i»*) Mısırda yaşıyan bircins iri kertenkele.

Kumkuma (*i*) Hertarafı yuvarlak testi;mürekkepşişesi.

Kumlu (*i*) Kumla yapılmış, içinde ince kum bulunan, kum gibi taneleri olan; pek ufak, sıkbenekli.

Kumluk (*i*) Kum bulunan yer, kumsal.

Kumpanya (*i*) Ortaklık şirket, takım.

Kumpas B. **Kompas.**

Kumral (*i*) Açıkkestanerengi, koyusarı. (*s*) Bu renkte olan (adam, saç).

Kumru (*i*) Güvercinden küçük bozrenginde, gerdanında siyah halkalı kuş.

Kumrugöğsü (*i*) Koyubozrengi.

Kumsaati (*ni"i„*) İçindeki kumu tamam bir saat zarfında başka bir kaba nakleden ve busuretle zamanı ölçmeğe yarıyan alet.

Kumsal } (*i*) Kumluk
Kumsallık } yer, kumla örtülü olan denizkenarı, plâj.

Kumusyon (*i*) Kendi namına ve başkaları hesabına ücret mukabilinde ticarî muamele görme; bunlar için alınan tellâllık para, tellâliye. —*cu* Fabrikalarla tüccar arasında tellâllığı kendisine iş edinen adam; başkalarının işlerini görmeği kendisine san'at edinen adam —*culuk* Kumusyon işlerile uğraşma. *Nakliye-kumusyoncusu* Kendinamına ve başkaları hesabına ticarî emtaa naklettirmekle meşgul olan.

Kunda (*i*)Zehirli örümcek.

Kundak (*i*) Sıkıbağlı top şey; eski usulde sımsıkı bağlanmış yeni doğan çocuk; böylece bağlamak için lâzım olan bezler takımı; tüfeğin arkasındaki ağaçkısım;yangınçıkarmak için yağlı paçavralar v.s. —*çı* Tüfek kundağını yapan san'atkâr;kasten yangın çıkaran adam.

Kundaklamak (*m*) Yeni doğan cocuğu kundağa sarmak.

Kundura (*i*) Ökçeli ayakkabı, potin: —*cı* Hertürlü ayakkabı yapan ve satan san'atkâr. —*cılık* Ayakkabı yapmak ve satmak san'ati.

Kunduz(*i*)Postundan kürk, şapka v. s. yapılan ve kastor dahi denilen bir hayvan.

Kunt (*s*) Ucusivri ve keskin olmıyan; kalın, ağır, dayanıklı (*Kunt bina* Dayanıklı bina).

Kuntrat (*ti«i»*) Sözleşme, mukavelename;sözleşmekâğıdı,mukavelename; — *et.* Sözleşmekâğıdı yapmak, mukavele aktetmek.

Kunturatlı (*s*) Sözleşmekâğıdı yapılmlş, mukaveleli.

Kupa (*i*) Billûr bardak, su v.s. içmeğe mahsus büyücek kadeh; bir bardağın alabileceği miktar; üstükapalı araba;herhangibir maçta, yarıştà kazanan tarafa hediye olarak verilen heykel, vazo v.s.

Kupal (*s*) Topaç gibi kısa, kunt ve biçimsiz.

Kuphiyat (*i*) Çirkin, kötü, asla yakışmaz işler(*Kuphiyattan çekinmeli*).

Kupkuru (*s*)Pek kuru, safi kemik(—*adam*, —*kemik*).

Kupon (*i*) Esham ve tahı-

vilâtta bulunan zımbalı faizkâğıdı parçalarından herbiri; maaşcüzdanlarında bulunan buyolda kâğıtparçası.

Kupür (*i*) Kesik (yara); şişman adamların derilerindeki çatlak;bir gazeteden kesilen ehemmiyetli parça; ufaklık akçe.

Kur (*i*) Kuşak bağ (uçkur, dizkur da bundandır).

Kur (*i*) Kadın ve kızlarla sadece sevişme, flirt.

Kura (*i*) Talih denemek için atılan zar veya çekilen kapalı pusla; yirmi yaşını bitiren erkek gençlerin askere gitmek için çektikleri kapalı kâğıt (Kura çekmek, kura askeri, kura çıkmak) —*cı* Kura çektiren asker ve sair kimse.

Kurabiye (*i*) Un, süt ve şekerden bademli,bademsiz yuvarlak veya uzunca yapılan tatlı gevrekçik. (*s*) Kurabiye gibi ufak ve yuvarlak (karpuz v.s.); yuvarlak, kadın gibi çıtkırıldım (erkek).

Kurada (*s*) Eskimiş, yıpranmış, işe yaramaz bir hale gelmiş (alet, adam).

Kurak (*s*) Kuru, rutubetsiz, yağmursuz. (*i*) B. **Kuraklık**.

Kuraklık (*i*) Kuruluk, rutubetsizlik;yağmursuzluk; kıtlık, bereketsizlik.

Kuran (kerim, *i*) Müslümanların mukaddes kitabı, Mushafışerif, Kelâmıkadim.

Kuran (*i*) Hava, su, elektrik cereyanı; akıntı; hergünün akçe v.s. piyasası.

Kurander (*i*) Havacereyanı (kuranderde durmamalı).

Kurbağa (*i*) Tatlı suda

bataklıklarda yaşıyan ve yazın hepbirlikte bağıran küçük hayvan.

Kurbağabalığı (*i*) Trahonya denilen balık.

Kurbağacık (*i*) Küçük kurbağa, kurbağayavrusu; dilaltında hâsıl olan şiş (insanlarda, tavuk v.s. de olur).

Kurbağatulumbası(*i*) Kuyudan su alır, verir(alavera) frenktulumbası.

Kurban (*i*) Tanrı uğruna boğazlanan koyun v.s.; eti yenir hayvan;herhangibir iş için kendini feda etme; başkaları yüzünden kötülük gören zavallı adam (—*ol*—*gitmek*, *m.*)—*lık* Kurban olmağa,boğazlanmağa mahsus olan. —*lık koyun* Kurban kesilecek koyun; halim, selim, uslu adam.

Kurbanbayramı (*i*) Hersene zilhicce ayının onuncu günü gelen ve kurban kesilen bayram.

Kurbiyet (*ti* "*i*„) Yakınlık; akrabalık. *Kurbiyetimiz var* Akrabayız.

Kurca (*i*) Kaşıma; karıştırma; azdırma.

Kurcaçıbanı (*nı* "*i*„) Kaşımak ve karıştırmaktan, ellemekten azan çıban.

Kurcalamak (*m*) Kaşıyıp durmak, ellemek; işi karıştırmak (işi kurcalamayınız, bozarsınız).

Kurdağzı (*nı* «*i*») Çekmece, sandık v.s. köşelerinde biribirine geçmek üzere yapılan lâmbalı doğrama.

Kurdayağı (*nı* «*i*») Kibritotu.

Kurdeşen (*i*)Serpme kançıbanı.

Kurdurmak (*m*) Parçalarını yanyana koydurarak durdurmak; çattırmak; makine, saat v.s. yi

işlemeğe hazır bir hale getirmek.

Kurena (*i.c*)B. **Karîn**;mabeyinciler, hükümdarların yakınında bulunan ve onların emirlerini hemen icra eden memurlar. — *lık* Mabeyincilik.

Kurgan (*i*) Hisar.

Kurgaz (*s*) Pek kuru ve zayıf, lâgar.

Kurgu (*i*) Kuruntu, vehim, şüphe.

Kurk (*i*) B. **Gurk**.

Kurlağan (*i*) Dolama, etyaran.

Kurlak (*i*) Kurulur alet; silâh; tuzak.

Kurmak (*m*)Birşeyin parçalarını yanyana getirip takmak, çatmak,durdurmak; makine v.s. yi işlenecek hale getirmek; saat v.s. nin zembeğini toplamak, işletmek; fikre komak, kararlaştırmak; derin düşünmek.

Kurna (*i*) Yıkanmak için su biriktirmeğe mahsus havuzcuk.

Kurnaz (*s*) Aldanmaz,açıkgöz, zeyrek, uyanık; hilekâr. —*lık* Uyanıklık, açıkgözlük; hilekârlık.

Kuron (*i*) Taç; diş üstüne takılan altın veya plâtin kapak.

Kurp (*i*) Yakınlık; civar.

Kurs (*i*) Koşu; yarış;hastalık devri; ders, ders devresi (üçaylık, altıaylık kurs. (Kurslar bitti, imtihanlar başladı);darülfünun dersleri; umumî dersane; daireşeklinde olan herşey; ateşe konulup yakılan pulşeklinde ödağacı v.s.

Kursak (*i*) Kuşların ilk midesi, katı, geviş getiren hayvanların ilk midesi, otluk; mide (kursağı boş: kursağına birşey girmemiş, aç); ince

barsak kurusu; kursak gibi ince deri (*kursak patlatmak* Çok bağırmak, bangır bangır söylemek).

Kursaklı (*s*) Gerdanında uru olan, urlu; tahammüllü.

Kurşak (*i*) B. **Kuşak**.

Kurşun (*i*) Ağır ve yumşak maden, silâhla atılan tane, mermi; kurşundan yapılmış. — *atmak* Düşmanlık et. *İşe —atmak* Hiç işi olmamak.

Kurşuni (*s*) Kurşunrenginde olan, sincabî, açık külrenginde.

Kurşunkalem(*i*) Üstü tahtadan ve içi grafit denilen madenden yapılmış kalem; bu cins kalemle çizilmiş resim.

Kurşunlamak (*m*) Kurşunla kaplamak, kurşunla üstünü örtmek;kurşunla damgalamak.

Kurşunlu (*s*) Kurşunkaplı, kurşunla örtülü; içinde kurşunu olan, kurşun karışık.

Kurşunmerhemi (*i*) Cıvalı merhem.

Kurşunsirkesi (*ni"i„*)Yaraları kurutan kimyevî madde.

Kurt (*i*) Köpeğe benziyen kuvvetli, yırtıcı bir hayvan; kurt postundan yapılmış kürk; ayaksız,yerde sürünen küçük hayvanlardan herbiri; ayaklı küçük böcek. *Kurdunu dökmek* İstediğini yapmak,arzusunu yerine getirmek.

Kurtarılmak (*m*) Tehlikeden selâmete çıkarılmak, halâs olunmak.

Kurtarmak (*m*) Tehlikeden selâmete çıkarmak, halâs et.; rehinini gerialmak; cezadan v. s. den halâs etmek.

Kurtbağrı (*ni«i»*) Beyaz

çiçek açar küçük bir ağaç.

Kurtgidişi(*ni«i»*) Atın birnevi yürüyüşü.

Kurtiye (*i*) Simsar, tellâl.

Kurtkapanı (*i*) Kurdu avlamak için yapılıp üstü çalıçırpı ile örtülen çukur; pehlivanların birnevi oyunu.

Kurtlandırmak (*m*) Kurt peyda ettirmek.

Kurtlanmak (*m*) Hava alıp kurt peyda et.; sabırsızlanmak, telâş et., telâş göstermek.

Kurtlu (*s*) Kurtlanmış; içine şüphe, merak girmiş olan; biryerde duramıyan (adam).

Kurtluca (*i*) Yerpalamudu, sarmaşıkotu.

Kurtmantarı (*i*) İçiboş mantar.

Kurtmasalı (*nı "i"*) Birini avutmak, oyalamak için söylenen boş lâkırdı; bitmiyen, sonu gelmiyen söz (kurtmasalı okumak).

Kurtpençesi (*i*) Kanotu, kurttırnağı.

Kurtulma (*i*) Kurtuluş, halâs olma, selâmete çıkma.

Kurtulmak (*m*) Bir tehlikeden, sıkıntıdan çıkmak, halâs ol., selâmete çıkmak; bağını koparıp kaçmak; fırlayıp ayrılmak; esirlikten çıkmak, istiklâlini bulmak.

Kurtuluş(*i*)Kurtulma, tehlikeden, sıkıntıdan çıkış, halâs oluş; düşman istilâsından kurtulma. — *bayramı* Bir memleketin düşman ordularından kurtulduğunun yıldönümünde yapılan şenlik, donanma.

Kurtyeniği (*ni"i„*) Kurtların tahtalarda açtıkları delikler; şüphe davet eden hal; özür, kusur.

Kuru (*s*) Kurutulmuş; yaş

olmıyan; yaşlığı iyice gitmiş; etsiz, zayıf, safi kemik; sade, katıksız; kar ve yağmurlu olmıyan; boş; asılsız (kuru iftira). pek ufaktefek şey, piç- kurusu (meyvakurusu).

Kurudan (*i*) Hayvanların burunlarında kemik hâsıl eden hastalık.

Kuruhavuz (*i*) Gemilerin tamiri ve temizlenmesi için sokuldukları havuz ki gemi girdiktensonra suyu tulumba ile alınır ve gemi kızakta kalır.

Kurukahve (*ı*) Çekirdek halinde kavrulmuş kahve.

Kurukemik (*s*) Çok zayıf, safi kemik.

Kurukuruya (*zr*) Boşuboşuna, hiçine, nafile yere.

Kurulamak (*m*) İyice silmek, silerek kurutmak.

Kurulanmak (*m*) Vücudun ıslaklığını kurutmak,- silinmek.

Kurulmak (*m*) Dikilmek; toplanmak (meclis v.s.); saat v.s. zembelekleri makineyi işletecek hale konulmak, övünmek; kibirlenmek; çalımsatmak.

Kurultay(*i*) Meclis; divan; şûra, kongre.

Kuruluk (*i*) Kuru olma, ıslak, yaş, rutubetli olmama; zayıflık; lâgarlık. arıklık.

Kuruluş (*i*) Kurulma, dikilme (bina), yapılış (iş); kibirlenme, çalımsatma.

Kurum (*i*) Bina ediliş, yapılış (bina v.s.). Dünyanın yaratılışı; çalım, heyet, kuruluş; ocaklarda toplanan kalın is.

Kuruma(*i*)Kuruyuş, ıslaklığı giderme.

Kurumak (*m*) Yaşlığı, ıslaklığı, rutubeti kaybolmak; ağaç v.s. susuzluktan yanmak; zayıflamak, arıklanmak; beddua makamında kullanılır: (dilin kurusun!).

Kurumsak (*s*) Pezevenk, deyyus.

Kuruntu (*i*) Aslı olmıyan şey hakkında düşünme, evham, —*lu* Evhamlı.

Kurusoğuk (*i*) Yağmur ve kar olmadığı halde sıkı soğuk.

Kuruş (*i*) Türklirasının yüzde biri, kırk para.

Kuruşluk(*i*) Bir kuruş değerinde olan; şukadar kuruş kıymetinde olan (kumaş v.s.).

Kurut (*i*) Sütkurusu, koyulaşmış süt.

Kurutmak (*m*) Kuru bir hale getirmek, ıslaklığı, rutubeti gidermek; bir ağacı v.s.yi yakmak, mahvetmek. *Kan kurutmak* Çok can sıkmak;eza,cefavermek.

Kurutulmak (*m*) Kuru bir hale getirilmek, rutubeti, yaşlığı giderilmek.

Kuruüzüm (*i*)Kurutulmuş üzüm, iritaneli çamıç.

Kuriye (*i*) Postacı; gelen posta.

Kuskuğuk (*i*) Yabani erkek güvercin.

Kuskun (*i*) Atın eğerine bağlanan ve kuyruğunun altından geçirilen kayış.

Kuskunsuz(*s*) Kuskun denilen kayışı olmıyan(at); Üstübaşı dökük, perişan.

Kuskunudüşük (*s*) Kuskun yeri sağrıdan aşağı olan (at), makbul olmıyan (at); parlak mevkiinden düşen (adam), perişan.

Kukus (*i*) Ufak ve yuvarlak çorbalık ve pilâvlık hamur.

Kusmak(*i*)İstifrağ et.,kay, gaseyan et., bildiği şeyleri cebir altında söylemek.*Kankusmak, kantükürmek.* Çok eziyet çekmek.

Kusmuk }(*i*)Kusulan şey,
Kusuk } kusuntu.

Kusturmak (*i*) İstifrağ ettirmek, kayettirmek; bildiği şeyleri söyletmek.

Kusturucu (*i*) Kusturan (ilâç), istifrağ, kayettiren (ilâç), mukayyi.

Kusur (*i*) Eksiklik, noksan; özür, sakatlık; suç, kabahat; tedbirsizlik, ihmal; artan kısım, artık (şey); paranın üstü, kalan kısmı.

Kusurlu (*s*) Noksanı olan, ayıplı (—*hayvan*); bitmemiş, tamamlanmamış.

Kusursuz (*s*) Noksansız, eksiksiz, ayıpsız; kabahatsiz; suçsuz.

Kusva (*s*) Sonderecede, mertebede bulunan, son; en uzak.

Kuş (*i*) Yerde yürüyen ve havada uçan kanatlı, ikiayaklı hayvan. — *başı* İriceparçalı,iri iri. — *sütü* Pek az bulunur şey.—*üzümü* Gayet ufak siyah çekirdeksiz üzüm.

Kuş (*i*) İhtiyar atın sağrısındaki tüyüdökülmüş yer; çift.

Kuşak (*i*) Bele sarılan uzun ve enlice yünlü kumaş, şal v.s.; duvarı sağlam örmek için aralarına konulan direk, tuğla sırası.

Kuşaklama (*i*) Duvarı sağlam örmek için aralarına konulan direk.

Kuşaklamak (*m*) Kuşakla bağlamak; *Kılıçkuşanma* Hükümdarların kılıçtakma merasimi.

Kuşanma (*i*) B. **Kuşanmak**.

Kuşanmak (*m*) Kuşak bağlamak;kılıç bağlamak, takmak. *Giyinip kuşanmak* İyice tuvaletini yapmak, resmî bir yere gitmeğe hazırlanmak.

Kuşantı (*i*) Kuşanacak şey,elbise ve bütün ona ait şeyler.

Kuşlar

Kuşat (*i*) Burulan oğlak.

Kuşatmak (*n*) Etrafını almak, çevirmek, sarmak; muhasara et.; kuşak, kılıç v.s. bağlatmak. *Giydirip kuşatmak* İyice giyindirmek.

Kuşbaz (*i*) Kuş tutan ve yetiştirip terbiye eden.

Kuşbeyi (*ni"i„*) Kuş v.s. bazı hayvanları avlamak için atmaca,çakır gibi kuş.

Kuşbeyinli (*s*) Aklıaz, ahmak, budala.

Kuşburnu (*nu "i„*) Gaga; gül nev'inden dikenli ağaç.

Kuşçu (*i*) Kuş satan adam; eskiden saraylarda atmaca, doğan gibi avcı kuşları idareye memur olan adam, doğancı *Kuşçubaşı* Başkuşçu.

Kuşdili (*ni"i„*) Kelimenin her hecesine "f„ harfinin ilâvesile söylenen anlaşılmaz bir konuşma.

Kuşhane (*i*)Kuşlara mahsus muntazam yapılmış bina; küçük tencere.

Kuşilleti (*ni«i»*) Atlara arız olan bir hastalık.

Kuşkanadı (*nı «i»*) Kuşkanadından yapılan süpürge, yelpaze; boğaz-hastalığı nev'i.

Kuşkirazı (*nı «i»*)Küçük-taneli bir kiraz.

Kuşkonmaz (*i*) Zambak fasilesinden taze iken sapları yenir bir sebze, asperj.

Kuşku (*i*) Kuş gibi ürkme. *Kuşku yatmak* yarı uykuda, yarı uyanık yatmak.

Kuşkulanmak (*m*) Kuş gibi korkup ürkmek,pirelenmek; huylanmak.

Kuşlak (*i*)Avlanacak kuşları çok yer.

Kuşlokumu (*nu "i„*) Çocuklar için yapılan yumurtalı, yassı, yuvarlak, birnevi çörek.

Kuşluk (*i*) Sabah ile öğle arasındaki vakit. — *yemeği* Öğleden evvel yenen yemek;büyük kuş kafesi.

Kuşmar (*i*) Birnevi kuş tuzağı.

Kuşpalazı (*nı"i„*) Kuş yavrusu; kuşboğan, difteri denilen boğazhastalığı.

Kuştüyü (*i*) Kuştüyünden yapılan yastık, şilte v.s.

Kuşyemi (*ni«i»*) Kenevir tohumu.

Kut (*tu"i„*) Uğur, baht, meymenet. —*lu* Uğurlu; bahtlı, meymenetli,mutlu.

Kutan (*i*) Büyük pulluk, saban.

Kutbî (*s*) Küreiarzın kutup denilen iki ucuna müteallik, bunlara yakın olan.

Kutbiyet (*i*) Pusula ibresinin (yani iğnesinin) kutuplara dönme hassası.

Kutlanmak (*i*) Uğurlu, meymenetli, mutlu, mubarek olmak.

Kurtlaşmak (*m*) Bayramlaşmak, tebrikleşmek.

Kutren (*zr*) Kutur hesabile, ence.

kutsî (*s*) Mubarek, aziz, pak, mukaddes.

Kutsiyat (*i*) Mukaddes şeyler.

Kutsiyet (*ti«s»*)Mubareklik, azizlik, paklik, mukaddeslik.

Kutsuz (*i*) Uğursuz, meymenetsiz, mutsuz. —*luk* Uğursuzluk,yümünsüzlük.

Kutu (*i*) İçine birşey konulmak için tahtadan mukavvadan v. s. den yapılan mahfaza, kap; kilenin sekizde biri olan ölçek. —*gibi* Ufak,fakat iyi yapılmış (ev, oda v.s.) *Kapalıkutu* Çok malûmatlı, fakat malûmatını saklıyan adam. *Kutuyuaçtırmak* Söylenilmiyecek

sözleri söyletmek.

Kutup (*tpu«i»*)Kürreiarzın istiva hattından en uzak olan iki ucundan herbiri; dingilin iki ucundan herbiri *Şimalî* —Poyraz tarafındaki kutup.*Cenubî*— Lodos tarafındaki kutup. —*yıldızı* Şimalî kutup hizasındaki «Demirkazık» yıldızı.

Kutur (*tru«i»*) Taraf, daire merkezinden geçerek onu ikiye ayıran hayalî çizgi.

Kuva(*i.c.*)Kuvvetler.(*Kuvvei askeriye* Bir hükûmetin askerce olan kuvveti).

Kuver (*i*) Sofratakımı (çatal, kaşık, bıçak).

Kuvve (*i*) B. Kuvvet, niyet; his, hassa, duygu.

Kuvvet (*ti"i„*) Güç, kudret, takat; bir hükûmetin hertürlü askeri, sıhhat, sağlık; tesir; cebirde bir rakamın veya bir harfin üzerine konan ve onun kaç defa zarbolunacağını gösteren sayı» bir makinenin; bir motörün tahammül derecesi.

Kuvvetlendirmek (*m*) Kuvvet vermek, kuvvetini artırmak; daha kuvvetli, tesirli bir hale komak.

Kuvvetlenmek (*m*) Kuvvet peyda et; güçlü olmak; sağlamlaşmak.

Kuvvetli (*s*) Güçlü, zorlu, kavi;metin,sağlam; tesirli; muktedir.

Kuvvetsiz (*s*) Zayıf; gücüyetmez, takatsiz;tesirsiz. —*sizlik* Zayıflık, takatsizlik.

Kuyruk (*i*) Bazı hayvanların kıçları üzerinden uzanan kısım; ilâve, beraber takılan adam;elbiseden sarkan parça;son, engeride kalan(asker, a-

dam v.s.) gözkuyruğu. B. **Göz**; B. **Kuyrukyağı.**

Kuyrukacısı (*nı «i»*) Geçmiş, öç, intikam alınmamış macera.

Kuyrukaltı (*i*) Kuşların uğradığı bir hastalık.

Kuyruklu (*s*) Kuyruğu olan, dümdar *Kuyruklu-yıldız* Arkasında kuyruk gibi bir ışık bulunan seyyar yıldız.

Kuyruksallamak (*m*)Yaltaklanmak.

Kuyruksuz (*s*) Kuyruğu olmıyan, güdük.

Kuyrukyağı (*nı «i»*) Karamankoyununun kuyruğundan çıkan yağ.

Kuytu (*i*)İçerlek, içten içe; rüzgârdan masun;karanlıkça (oda v.s.); tenha köşe, bucak (yer).

Kuyu (*i*) Çukur (kireçkuyusu); içinden su çıkarılır derin çukur. —*suyu* Acı su —*cu* Kuyu açan, kuyu kazan.

Kuyudat (*tı «i.c*) Kayitler. B. **Kayit.**

Kuyum (*i*) Elmas, Altın ve gümüşten yapılan ziynetli şey, kap v.s.

Kuyumcu (*i*) Elmas, altın ve gümüşten yüzük, küpe v.s. ziynetli şeyler yapan san'atkâr; bugibi kıymetli şeyler satan adam. —*luk* Cevahircilik;yüzük v.s.yapma san'ati.

Kuyudat(*i*)Kayitler.B.**Kayit.**

Kuzah (*i*) Bulutlara emreden melek. *Kavsikuzah* Eleğimsağma.

Kuzahiye (*i*)Gözün renkli ve yuvarlak tabakası.

Kuzen (*i*) Amca, dayı, hala, teyze oğlu.

Kuzey (*i*) Dağların güneş görmiyen yüzü.

Kuzgun (*i*)İri siyah karga.

Kuzgunayağı(*nı "in„*) Hilâlotu.

Kuzguncuk (*i*) Hapishane kapılarındaki demirparmaklıklı pencere;Boğaziçinin Anadolu kıyısında Üsküdardan sonra gelen iskele.

Kuzgundenizi (*ni "i„*)Avrupa ile Asya arasında bir deniz, Karadenizin şarkında bulunan Hazerdenizi.

Kuzgunekmeği (*ni"i„*) İğreltiotu.

Kuzguni (*s*)Simsiyah,kapkara.

Kuzgunkılıcı (*nı "i„*) İlâç olarak kullanılan bir ot.

Kuzin (*i*) Amca ve dayı, hala ve teyze kızı.

Kuzina (*i*)Mutfak,matbah.

Kuzu (*i*) Koyunyavrusu; bir meyvanın bitişik olan küçüğü, piçi; halim adam. (*Kuzum! a benim sevgilim!*).

Kuzucuk (*i*) Küçücük koyunyavrusu (*Kuzucuğum* Yavrucuğum, gözümün nuru).

Kuzudişi (*ni "i„*) Çocuklarda enevvel çıkan ve yedi yaşlarında değişen diş.

Kuzugöbeği (*i*)Sarı mantar.

Kuzukestanesi(*ni «i«*)Çiğ yenilir küçüktaneli kestane.

Kuzukulağı (*nı «i»* Yaprağı ekşi olan bir ot.

Kuzulamak (*m*) Koyun yavrulamak, koyun doğurmak; meyva yanında piçini peyda etmek.

Kuzulu (*s*) Yanında yavrusu olan; yanında piçi olan (meyva).

Kuzupalamudu (*nu "i„* Ufak palamut.

Küçücük (*s*) Pek küçük; (*i*) Sevimli, minimini çocuk.

Küçük (*s*) Ufak; ehemmiyetsiz; değersiz; yaşı

az, genç. (*i*) Yavru; küçük çocuk B. **Küçüklük.**

Küçüklemek (*m*) Küçük nazarile bakıp ehemmiyet vermemek;hakaret et.

Küçüklü (*s*) Ufaklı (*Küçüklü büyüklü* İrili ufaklı, biribiri üstüne).

Küçülük (*i*) Ufaklık; çocukluk; zül, yakışmaz hal ve hareket.

Küçülmek (*m*) Ufalmak; yaşını gizleyip kendini küçük göstermek; utanılacak bir hale gelmek.

Küçültmek (*m*) Ufaltmak; ehemmiyetini azaltmak;

Küçümencik (*s*) Pek küçük, pek ufak; minimini, pek sevimli yavrucuk.

Küçürek (*s*) Küçükçe, az küçük, ufarak, az daha ufak.

Küduret (*ti«i»*) Gam, keder, tasa.

Küf (*i*) Uzvî maddeler üzerinde rutubetten hâsıl olan yeşilimsi ve zehirli madde.

Küfe (*i*) Taze dallardan, kamışlardan örülmüş derin,büyük kaba sepet.(ekmekçi, üzüm v.s.,küfesi).

Küfeci (*i*) Küfe yapan ve satan adam;Küfe ile yük taşıyan hamal.

Küfelik (*i*) Ayakta duramıyacak, küfe ile götürülecek derecede sarhoş.

Küflenmek (*m*) Küf bağlamak, küf tutmak; çok zamandanberi saklamak.

Küfletmek (*m*) Küf bağlatmak, küf tutturmak.

Küflü (*s*) Küf tutmuş, küf bağlamış;pek eski,köhne; çok zamandanberi saklı (Küflü altın).

Küfran (*i*) İyiliği unutma, nankörlük.

Küfür(*frü"i„*) Dnsizlik, imansızlık; Allahı tanımama; sövme, fena sözler söyleme,italei lisan. *Küf-*

retmek Sövmek.

Küfürbaz (*s*) Küfreden, Küfür savuran, italei lisanda bulunan.

Küfür küfür (*zr*) Hafif hafif, hafifçe. (Rüzgâr küfür küfür esiyer).

Küfüv (*fvü«i»*) Arkadaş, akran, şerik, eş.

Küheylan (*i*) Arap atı, cins at.

Küknar (*i*) Akçamağacı.

Kükre(*s*) Ağzı köpürmüş, azgın, kızgın.

Kükremek (*m*) Ağız köpürmek; azmak, kızmak.

Kükürt (*i*) Çubuk ve toz halinde bulunan sarı bir kimyevî madde, kibrit.

Kükürtçiçeği (*i*) Temizlenmiş kükürt.

Kükürtlü (*s*) İçinde kükürt bulunan. — *su* Kükürtlü madensuyu.

Kül (*i*)Yanan odundan ve kömürden kalan toz.

Kül(*llü«s»*)Hep,bütün,cümle. (*i*) umum, umumiyet.

Külâh (*i*) Eskiden giyilen ucusivri bir başlık; külâhşeklinde olan şey; oyun, hile yapmak).

Külâhçı(*i*)Kulâh yapan ve satan adam; hilekâr, dolapçı.

Külbastı(*i*) Iskarada pişirilmiş göğüskemiği eti. —*lık* Külbastı yapmağa mahsus et.

Külçe (*i*) Yekpare dövülmüş maden parçası; eritilmemiş ve temizlenmemiş madenparçası; küme halinde olan şey.

Küldür (*zr*) Gürültü, patırdıyı anlatır bir kelimedir.(paldır küldür düştü).

Külek (*i*) Kulplu derin kap; gerdel, yoğurt, bal v.s. komağa mahsus ağaç gerdel.

Kületmek(*m*) Mahvetmek, büsbütün tüketmek.

Külfet (*ti«i»*) Yorgunluk,

zahmet; kendini zorlıyarak yaıplan iş; teklifli muamele —*li* zahmetli; kendisini yormakla yapılan, tabiî olmıyan, teklifli. —*siz* Zahmetsiz; kolay, kendini zorlamıyarak yapılan (iş) selis, tabiî, teklifsiz, merasimsiz, —*sizce* Zahmetsizce, kolaycacık;teklifsizce, merasimsizce.

Külhan (*i*) Hamamocağı, ateşliği.

Külhanbeyi (*ni«i»*) Geceleri hamamkülhanında yatan serseri adam, mahalleçapkını.

Külhani (*i*)Yaramaz, çapkın çocuk.

Külkedisi (*i*) Soğuktan yılan mangal ve soba başından ayrılmıya adam.

Külleme (*i*) Üzüm tanelerinin kararıp mantar peyda etmesinden ibaret bir hastalık.

Küllî (*s*) Umuma ait,cüz'î olmıyan,tam, umumî;çok.

Külliyat (*ti«i»*) Bir işin, birşeyin umumî hali; bir müellifin, bir şairin bütün eserleri, eserlerinin mecmuu.

Külliyen (*zr*) Büsbütün, bütünbütüne, tamamile, kâmilen, hiç, asla.

Külliyet (*ti"i„*) Birşeyin bütün olması, bütünlük; çokluk. —*li* Çok, toptan (külliyetli satış)

Küllü (*s*) İçinde kül bulunan, kül ile karışık.

Küllüsu(*i*)Külsuyu, çamaşırda kullanılan külsuyu.

Külolmak (*m*) Mahvolmak,perişan ol.; yangından yanmak, çırılçıplak çıkmak.

Külot (*tu«i»*) Kısa pantolon; şalvar; don;

Külrengi (*i*) Kurşuni, sincabî renk (*s*) kurşuni-renkte olan, sincabî.

Külsuyu (*nu« »*) B. **Küllü su.**

Kült (*tü «i»*) İbadet mezhep.

Külte (*s*) Boysuz, bodur, pek kısa.

Kültür (*i*) Hars, ilim, fen san'at ilerlemesi.

Külünk (*gü«i»* Sivri ve uzundemirli taşçıkazması.

Külüstür (*s*) Eski, köhne; pejmürde.

Küm (*i*) Küme, yığın; küçük ağıl.

Kümbet Kubbe; çıkıntı,— *li* Kubbeli; çıkıntılı.

Küme (*i*) Yığın, birikinti, tepe, kümbet; kule.

Kümek (*i*) B. **Küme** (birinci mana); herkesin koşup yardım etmesi.

Kümes (*i*)Tavukların yatıp kalktığı yer, kulübecik.

Kümültü (*i*) Bostanlarda ve ormanlarda daldan yapılan bekçikulübesi.

Künde (*i*)Ayakbağı, köstek, bukağı; tuzak, pusu.

Küngürlemek (*m*) Uyku basmak; gevşemek; sızmak.

Künh (*i*) Dip, biryerin derin noktası; esas; cevher.*Künhünevarmak* Birşeyin esasını bilmek.

Künk (*gü «i»*) Suyolunda kullanılan kiremitrenginde toprak boru.

Künke (*i*) Kalın taş, ince yonga.

Küp (*pü"i„*) Topraktan yapılmış, ağzı karnından çok dar, büyük su v. s. kabı. *Küplerebinme* Çok kızmak.

Küpe (*i*) Kadınların kulaklarına taktıkları elmas, altın ziynet.

Küpeçiçeği (*ni"i„*) Küpe gibi aşağıya sarkan birnevi çiçek.

Küpeli(*s*)Kulaklarında kü-

peli olan; boynunda et-parçası olan (hayvan).

Küpeşte (*i*) Gemilerin kenarındaki tahta siper;parmaklıkları tutan uzun ve yuvarlakimsi tahta.

Küphane (*i*)Bodrum,mahzen.

Kür (*i*) Tedavi.

Küraso(*i*)Portakalkabuğu, şeker ve ispirto ile yapılan tatlı bir içki.

Kürdan (*i*) Dişhilâli. — *lık* Diş hilâline mahsus kutu.

Kürdî (*i*) Şark musikisinde bir makam.

Küre(*i*) Yuvarlak şey, top; herbir noktası merkezden müsavi derecede uzak bulunan hendese cismi (hn). *Küreiarz* Yaşadığımız toprak, dünya.

Küre (*i*) Madenci ocağı, toprak ocak.

Kürek (*i*) Uzunsaplı ve ucunda demir tablası bulunan toprak atmağa mahsus rençper v. s. aleti,kömür,ateş v.s. almağa mahsus alet; kayıkları, sandalları yürütmeğe mahsus ortasıkalın ve ucuyassı alet; ekmek pişiricilerinin ekmekleri fırına sokup çıkardıkları uzun tahta alet. —*cezası* Eskiden gemilerde kürek çekmek cezası, bugün ağır hapis cezası.

Kürekçi (*i*) Kürek yapan ve satan adam;kürek çeken adam.

Kürekkemiği (*ni«i»*)Omuzun arka tarafındaki üçköşe yassı kemik.

Kürelemek,Küremek B. **Kürümek.**

Kürevî (*i*) Küreşeklinde, yuvarlak; küremsi.

Küreviyat (*tı«i»*) Hendesede küreşekillerine dair kaideler ve meseleler.

Küreyve (*i*) Küçük küre, yuvarlak, kanda bulunan

kürecíklerden herbiri.

Küreyvat (*tı «i» c.*)Küreyveler. B.**Küreyve** Kırmızı küreyvat,beyaz küreyvat.

Kürk (*i*)Bazı hayvanların postundan yapılan; ve elbiselere dikilen tüylü deri. —*çü* Kürk satan veya diken. —*lü* Kürk kaplanmış, kürkkaplı; kürk elbise giymiş.

Kürsü (*i*) Oturulacak yüksek mevki; muallimlerin, kâtiplerin sandalyesi; camilerde vaız verilen yer; hükûmet merkezi; taht; esas,temel. *Kürsü taşı(nı)* Temeltaşı, köşetaşı. —*lü* Oturaklı (yazı).

Kürt (*i*) İran hududunda bir cemaat.

Kürtaj(*i*)Hasta olan uzuvların neşterle temizlenmesi.

Küremek(*m*)Toprak,gübre v. s. yi kürekle atıp temizlemek.

Küs (*i*) B. **Küsü.**

Küķü (*i*) Bir ucu yanmış odun;taş kırmak v.s. için ucusivri, ağırca demir sopa.

Küskün (*s*) Çok küsmüş, gücenmiş,çok dargın;mevkiinden düşmüş,yerinden hoşlanmıyan(ağaç).—*lük* Ziyadesile gücenme, dargınlık.

Küskütük (*s*) Simsiyah; kaskatı, hiç yerinden kımıldanmıyan.

Küsme (*i*) Gücenme, darılma (*s*) Yerinden hoşlamamış (ağaç).

Küsmek (*m*) Gücenmek, darılmak;mevkiinden düşmek; yerinden hoşlanmamak (ağaç).

Küspe (*i*) Posa, (küspesi alınmak, çıkarılmak.)

Küst (*tü«i»*) Tavlada bir oyun.

Küstah(*s*) Hiç sıkılmadan

meydana atılan; edepsiz, arsız, yüzsüz (adam).

Küstere (*i*) Marangoz avadanlığından yivli rende; bileğiçarkı; değirmentaşı yapmağa yarıyan taş.

Küstürmek (*m*) Gücendirmek, darıltmak.

Küsuf(*i*) Güneş tutulması.

Küsur (*i.c.*) Kesirler, artan kısımlar, (bin küsur lira).

Küsü (*i*) Dargınlık, güceniklik,bozuşma. —*lü*Dargın, bozuşuk, gücenmiş, gücenik.

Küşade (*s*) Açık, açılmış, ferah.

Küşat (*i*) Açma; tavlada oyun (türk küşadı, frenk küşadı).*Küşat resmi* Mektep, hastane gibi umuma faydalı olan müesselerin ilk açılışında yapılan merasim. (—*et.* Açmak. —*edilmek* Açılmak).

Küşayiş (*i*) Açıklık; ferahlık.

Küşne (*i*) Karaburçak.

Küt (*s*) Sivri ve uzun olmıyan, kunt;en geniş, yani 90 dereceden büyük olan (zaviye) *Kütköşe* münferiç zaviye (90 dereceden fazla olan zaviye.)

Küt küt (*zr*) Vurup dövmeyi ve derinden ses çıkarmayi anlatır tabir: (pat küt vuruyorlardı).

Kütle (*i*)Yığın, toplu şey, küme.

Kütlemek (*m*)Küt küt ses çıkarmak, küt küt vurulmak.

Kütük(*i*) Ağacın aşağısındaki kuru,çıplak kısmı,kalın odun; asmanın gövdesi; anadefter, esas defteri (Kütükte kaydi bulunmak.)

Kütürdemek (*m*) Kütür kütür ses çıkarmak.

Kütürdü (*i*) Gürültü, pa-

tırdı, şamata;küt küt ses çıkarma. —*lü* Gürültülü, patırdılı, şamatalı.

Kütür kütür (*zr*) Gevrek ve sertçe sesleri anlatır.

Küul (*lü «i»*) İspirto,alkol.

Küulî (*s*) İspirtolu, ispirto kabîlinden.

Küvet (*i*) Liğen, yatak-odalarında lâvabonun üzerine konulan yıkanmağa mahsus geniş kap.

Küz (*i*) Sıcak kül, geçmiş kor.

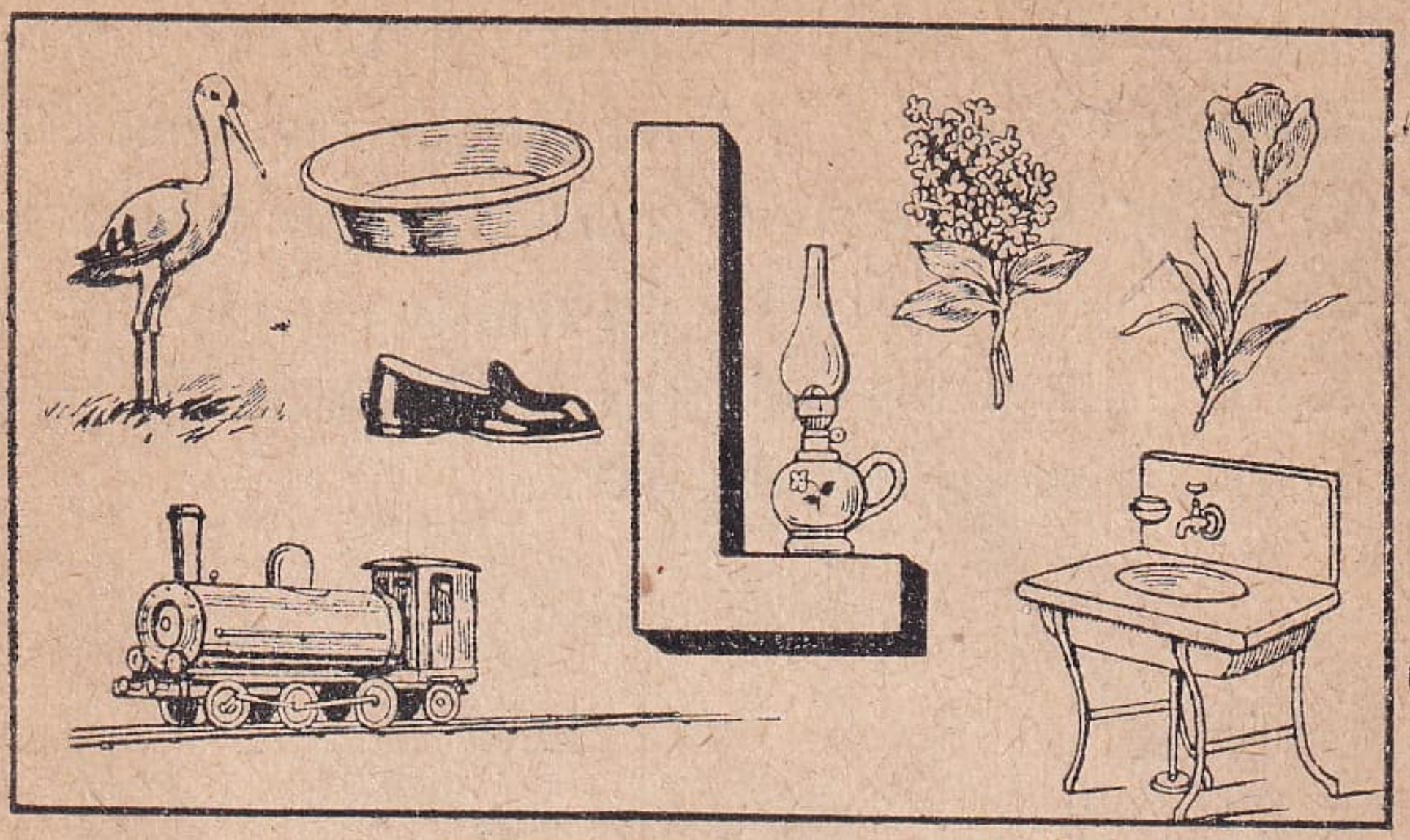

(*i*) Türkçe alfabenin on dördüncü harfi olup(a,u)dan evvel kalın ve (â,û) dan evvel de ince okunur;Epcet hesabında otuz.

Lâ (*i*) Musikide bir nota.

La,Le (*e*) B. **İle.**

Lâalettayin (*zr*)Tayin etmeksizin; kim olursa, ne olursa (Lâalettayin bir miktar söylediler).

Lâbada (*i*) Ravendiye fasilesinden ıspanağa benzer bir ot olup ıskorbut denilen bulaşık kan hastalığına ilâç olur.

Lâboratuar (*i*)Kimya fennine müteallik tecrübeler, tahliller yapmağa mahsus kimyahane;mekteplerde kimya;fizik derslerine dair tecrübeler yapılan oda.

Lâbüt (*s*) Pek lâzım, zarurî, asla bırakılamaz (*zr*) Elbette, mutlaka, herhalde, (Bu işin yapılması lâbüttür).

Lâciverdi (*s*) Koyumavi, lâcivertrenginde:(lâciverdi çuha).

Lâcivert(*i*)Koyumavi renginde kıymetli bir taş. (*s*) Koyu mavi.

Lâçin *i* Beyazlı ve kırmızıayaklı şahin(kuşu).(*s*)Sarp

Lâden (*i*) Siyah saçboyası yapmağa yarar bir zamk.

Lâdes (*i*) Tavuğun göğüskemiğini alıp beraber kırdıktansonra parçalarını biribirine vererek bahse girişme. (Lâdes tutuşmak).

Lâdinga (*i*) Gözgöz palaska.

Lâdinî (*s*) Din ile alâkası olmıyan, din ile dünya işlerini biribirinden ayıran; lâik.

Lâf (*ri*) Boş lâkırdı, boş söz. (— *atmak* Boş sözler söylemek; atıp tutmak; övünmek).

Lâfazan (*i*) Geveze, çok ve boş lâkırdı eden; atıp tutan —*lık* Gevezelik. (— et. *m*.).

Lâfetmek (*m*) Konuşmak. (*Lâfetmemek* Konuşmamak, küsülü olmak).

Lâfız(*fzlı«i»*)Manalı,manasız ağızdan çıkan söz.(*fr. Son articulé*).

Lâfzan (*zr*) Yalnız kelimelerin şekillerine ve okunuşlarına bakarak,manaya bakmıyarak.

Lâfzî (*s*) Kelimelerin şekil ve seslerine ait,hakikî. (*Lafzî mana* Hakikî mana).

Lâğap (*i*) B. **Lâkap**

Lâgar (*s*) Zayıf, kuru, etsiz, arık, safi kemik.

Lâğım (*i*) Yeraltında üs-

tükapalı hendek, sıçanyolu;pislikyolu, geriz,kanalizasyon; barutu patlatmak için açılan çukur. —*cı* Lâğım açan(adam); barutçukuru açan ve barutu tutuşturan asker.

Lâğıv (*ğvı«i»*) Bir resmî daireyi v.s. yi, kanunun maddelerini v.s.yi büsbütün kaldırma, bozma; bir gazeteyi resmî surette kapama.

Lağvetmek(*m*)B. **Lâğıv**.

Lâhana (*i*) Üstü yeşilimsi ve içi katkat beyazımsı iri yaprakları olan yuvarlak sebze. (— *kapuskası*, — *turşusu*).

Lâhik(*kı«s»*)Arkadan gelip ulaşan; kelimenin sonuna ilâve olunan; şimdiki (memur v.s.).

Lâhika(*i*) Bir yazının sonuna ilâve olunan yazı; bir kelimenin sonuna ilâve olunan edat.

Lâhim (*hmi"i„*) Et; meyvanın yenecek kısmı, eti.

Lâhin (*hni"i„* Güzel ve usullü ses,nağme, ahenk.

Lâhit(*hti«i»*) Mezar, kabir.

Lâhuraki (*i*) Hint şallarının taklidi olarak yapılan yünden ince bir kumaş; Lâhurakiden dikilmiş(fistan v.s.).

Lâhurî (*i*) Evvelâ Hindin Lâhur şehrinde yapılmış olan güzel, zarif şal kumaşı.

Lâhut(*tu«i»*) Tanrılık, Allahlık, ruhaniyet.

Lâhutî (*s*) İlâhî, rabbanî, ruhanî.

Lâhza,Lâhze (*i*)Göz kuyruğu ile bir bakma, bir göz atış; birdefa bakacak kadar zaman, saniye. (bir lâhza durmamak).

Lâik (*s*) Dinî olmıyan (idare);cismanî, yani hocalar, papaslar işe karıştırılmaksızın idare olunan

(millet, cemaat).

Lâin (*s*) Allahın dergâhından kovulmuş, lânetli, beddualı, mel'un (Hain şeytan).

Lak (*e*) Yer gösteren bir lâhikadır: (*Kışlak* Kışın oturulacak yer. *Yazlak* Yazın oturulacak yer); fiillerin köklerine ilâve olununca sıfat yapar:(patlak, çatlak).

Lâk (*kı«i»*) Göl, havuz, bahçelerde yapılan dolaşıklı havuz.

Lâka (*i*) Mühür v.s. yapılan hintzamkı, gomalâka; beyaz vernik.

Lâkap(*i*)Bir adama asıl isminden başka verilen ikinci bir isim, aile ismi, şöhret, şan, mahlâs, lâğap (—*takmak* Birine fena bir mahlâs komak, lâğap takmak).

Lâke (*s*)Lâka denilen beyaz vernikle boyanmış dolap,karyola gibi eşya.

Lâkerda (*i*) Altıparmak, torik denilen palamut balığının tuzlanmışı.

Lâkin (*e*) Amma,ama,ancak, şukadarki, kaldıki.

Lâkırdı (*i*) Söz; konuşma, sohbet; pazarlık;karar, niza, ağızkavgası; itiraz, sözle karşıçıkma; boş söz:(*öyle lâkırdı mı olur*?) – *cı* Boş söyliyen,durmayıp söyliyen.

Lâklâka (*i*) Leyleğin gagasile çıkardığı ses; manasız söz, boş lâkırdı.

Lâklâkıyat (*tı"i„*)Boş lâkırdılar,saçmasapan sözler.

Lâkoz (*i*) İri kefalbalığı, paçoz.

Lâl (*li "s„*) Dilsiz (*Lisanı lâl kalmak* Birşey söyliyememek).

Lâl (*li "i„*) Alrenkli kıymetli bir taş; pek kırmızı mürekkep; kırmızı dudak.

Lâla (*i*) Küçük çocukları gözetip gezdiren adam. —*lık* Küçük çobukları gezdirme, gözetip bakma hizmeti.

Lâlanga (*i*) Tavada pişirilen sağyağ ile yumurtalı tatlı,yassı lokma.

Lâle (*i*) Zambakıye fasilesinden güzel pembe bir çiçek. *Lâledevri* Türk tarihinde ve edebiyatında meşhur bir devir; eskiden canilerin ve divanelerin boyunlarına takılan demir halka; incir koparmak için ucu dört çatallı sırık.

Lâlezinciri (*ni«i»*) Lâzım olduğu vakit gemilerin dümenini idare eden zincir.

Lâma (*i*) Uzunca yassı demir lâvha;dar madentahtası.

Lamak,Lemek (*e*) İsimlerin ve sıfatların sonuna getirilince mastar yapar: Selâmlamak, kolaylamak; demirlemek, gerilemek).

Lâmba (*i*) İçine gazyağı (petrol)doldurularak fitille yakılıp ışık vermeğe yarıyan alet; doğrama işlerinde v.s. de açılan yiv. —*lı* Kenarları içiçe geçmek üzere yivli (kereste), lâmbası olan.

Lâmekân(*s*)Kendine mahsus bir yeri, yurdu olmıyan,mekândan münezzeh, heryerde hazır, nazır olan Tanrı, Allah.

Lâmi (*i"s„*) Parıldıyan, parlıyan, parlak.

Lâmis (*s*) Dokunan, el ile dokunan, lemseden.

Lâmise (*i*) Dokunmakla duymak hissi(*Kuvvei lâmise* Dokunma duygusu).

Lâmpasa (*s*) Uzun, yırtmaçlı etek. (*s*) Bol ve biçimsiz, hantal (elbise).

Lânda (*i*) Gemi anaçar-

mıklarını bordaya bağlıyan demir kollardan herbiri.

Landırmak(*e*) İsimlerin ve sıfatların sonuna getirilince mastar yapar: (*Canlandırmak, Kolaylandırmak*).

Lândo,lândon (*i*) Dörttekerlekli iki körüklü bir araba.

Lânet (*ti«i»*) Beddua, inkisar(*Lânet okumak*)Beddua et.; inkisar etmek).

Lânetleme(*i*) Lânet okunmuş olan ev v.s. birdaha semtine uğramamak üzere yüzüstü bırakma. (*s*) Lânet okunmuş, birdaha semtine gitmemek üzere yüzüstü bırakılmış.

Lânetlemek (*m*) B. **Lânetleme** (mastarıdır).

Lângırlûngur(*s*) Sallapatı, kaba, düşünmeden, saygısız (—*söylemek*)

Lanmak(*e*)İsimlerin ve sıfatların sonuna getirilerek mastar yapılır: (Canlanmak, kolaylanmak).

Lânolin (*i*) Koyun yapağısından çıkarılan yağlı bir madde.

Lântenis (*i*)Düzeltilmiş ve iple ikiye ayrılmış biryerde raket denilen topçomağı ile oynanan topoyunu, tenis.

Lântermajik (*i*) Hayalfeneri, küçük cam plâkalardaki resimleri beyaz bezli çerçeve üzerine aksettiren fener.

Lâpa (*i*) Çorbadan katı, pilâvdan sulu pirinçyemeği;ketentohumunu vs.yi lâpa kıvamında pişirip yaralara konan ilâç;gevşek, sülpük, semiz,fakat kuvvetsiz adam. —*ci* Lâpa seven; lâpa ile beslenen; rahatta büyüyen, rahatı seven; tembel.

Lâpçın (*i*) Kaytanla orta-

dan bağlanır yalınkat konçlu galoş, yahut lâstikle giyilir bir ayakkabı. *Lâpçınsuratlı* Enli, tatarsuratlı.

Lâpina (*i*) İskorpite benzer görünüşlü, fakat lezzetsiz bir balık.

Lâp,lâplap (*i*) Bu sesi anlatmak için kullanılır bir tabir (Köpek,suyu lâplap içiyor. Et çengelden lâp diye düştü.)

Lar,ler (*e*) Türkçede cemi edatı olup kalınheceli kelimelerden sonra (lar), hafifheceli kelimelerden sonra (ler) gelir: (taşlar, dersler gibi).

Lârgetto (*i*) Lârgo denilen musiki havasından az ağır çalınan hava; busuretle yapılan musiki parçası.

Lârgo (*i*) Ağır ağır çalınan musiki parçası.

Lârp
Lârpadak *f* (*zr*) Birdenbire, (Lârpkesti.Lârpadak aldı,gitti).

Lâsta (*i*) Bir geminin alabileceği yükün miktarı ve tartısı, istiap derecesi.

Lâstik (*i*) Kavuçuktan yapılan ve çekilince uzanan bir madde; çamurdan korunmak için ayakkabı üzerine giyilen kavuçuktan galoş; kurşunkalemle yazılan yazıyı bozmak için kullanılan goma;hertarafa uyar adam.(*s*)Lâstikten yapılmış(Lâstik top) —*çi* Lâstik tüccarı.

Lâstikli (*s*) Lâstiği olan; lâstikle yapılmış;açık yazılmamış, hertarafa çekilir, elâstik (söz, yazı) (Bu söz lâstiklidir).

Lâşe(*i*)Ölühayvan,leş,cife; hiçbir işe yarımayan adam hiç düzeltilemiyen şey.

Lâşek (*s*)Şüphesiz,elbette.

Lâşka (*i*) Gemi halatının gevşetilip boşa bırakılması

Lâta (*i*) Dar ve yassı kereste; cüppe.

Lâtif (*s*) Güzel, şirin; nazik, hoş; cismanî olmıyan, ruhanî.

Lâtife (*i*) Güldürecek hoş, tuhaf ve güzel söz,şaka; (— et. *m.*) —*ci* Şakacı.

Lâtin (*i*) Avrupanın garbında oturan katoliklere verilen unvan; evvelâ Roma cihetinde oturan, sonralarıİtalya,İspanya ve Fransaya yayılan bir kavm. —*ce* Lâtindili.

Lâtinçiçeği(*i*)Frenkteresi.

Lâtinyelkeni (*i*) Üçköşeli yelken.

Lâübali (*s*) Teklifsiz; kayitsiz —*lik* Teklifsizlik. kayitsizlik.

Lâübaliyane(*s*) Teklifsizce, teklifsizlikle, merasimsiz.

Lâv (*i*) Yanardağlardan çıkan ve soğuyunca katılaşan ateş.

Lâva (*i*) Kayığı yisa ederek çekme (— et. *m.*).

Lâvabo (*i*) Musluklu tuvalet konsolu.

Lâvanta(*i*)Ufak mor, hoş-kokulu bir çiçek veren ot; lâvantaçiçeğinden ve daha başka çiçeklerden yapılan kokulu su, koku.

Lâvdanom (*i*) Sancıyı kesen afyonlu bir mayi, afyonruhu.

Lâvta (*i*) Kendiliğinden doğmıyan çocuğu anarahminden almak için kıskaca benzer alet; çocuk alan tabip,ebe doktor.

Lâvta (*i*) Şarkta bulunan telli bir çalgı (— çalmak, *m.*)—*cı* Lâvta çalan musikişinas.

Lâyemut (*tu"s„*) Ölmez, ebedî.

Lâyiha (*i*) Şifahî olarak söylenmesi güç olan bir mesele hakkında verilen ve maddelere ayrılan uzun yazı; siyasî nota; *Kanunlâyihası* Kanun olmak üzere hazırlanan ve Millet Meclisine ve-

rilen nizamname. *Temyiz lâyihası* Aslî mahkemede davasını kaybeden tarafın temyiz mahkemesine müddeti zarfında verdiği mütaleanamesi.

Lâyık (*s*) Yakışan, yakışır, münasip, müstahak.

Layın,leyin (*e*)Bazı isimlerin sonuna getirilir ve "vakit, erken„ manalarını verir:(*Akşamlayın*Akşam vakti.*Sabahleyin* Sabah erken).

Lâyuat (*s*) Sayılmaz, sayısız, pekçok.

Lâz (*i*) Karadenizin şarkı cenubîsinde, hususlie Rizede oturan ve kayıkçılık yapan bir kavm.

Lâza (*i*) Küçük tekne, balteknesi.

Lazareto (*i*) Karantinahane.

Lâzca (*i*)Lazdili; (*s*)lâz usulünde, lâzdilinde.

Lâzime (*i*) Yapılması lâzım olan iş, şey, vazife, borç.

Lâzım (*s*) Lüzumlu, iktızalı; failin yaptığı iş bir şahsa veya birşeye tesir etmiyen fiil.(*gr*)(—*ol.*, —*gelmek.* İktıza et.).

Le, la (*e*) B. **İle**

Lebbeyk, leppey (*n*) Beyim! efendim! ne buyuruyorsunuz; ne emriniz var?

Lebep(*i*) Sahtiyan şeritinden örme sade atbaşlığı.

Leblebi(*i*) Kavrulmuş nohut. —*ci* Leblebi yapan ve satan; kaba adam.

Ledün (*i*) Tanrının nezdi. *İlmi ledün* Allahın ve Peygamberlerin bildikleri sırları bildiren ilim.

Ledünî (*s*) İlmi ledüne, Allahın sırlarına dair.

Ledüniyat (*tı«i»*) İlmi ledün sırları; bir işin gizli tarafları, sırları. (Bu işin ledüniyatını bilirim).

Lef(*ffi«i»*)Sarma, devşirip toplama; mektupzarfı içine sokma, koma.

Leffen (*zr*) Sararak;mektupzarfı içine koyarak, birlikte olarak.

Leffetmek (*m*) Sarmak, devşirip toplamak; mektupzarfı içine komak, mektupla birlikte yollamak.

Leh (*i*) Lehistan, Polonya.—*çe* Leh dili. —*li* Polonyalı, Lehistan ahalisinden olan.

Lehçe (*i*) Bir dilin ayrıldığı kollardan herbiri,dil şubesi; lûgat kitabı; çehre, beniz (*Lehçesi atmak* Yüzünün rengi solmak, telâşa düşmek).

Lehim (*i*) Madenleri yapıştırmak için kullanılan kalay v.s. —*li* Kalayla yapıştırılmış.

Lehimlemek (*m*)Delik teneke v.s. madenleri kalayla yapıştırmak.

Lehistan (*i*) Umumî harpten sonra Avrupanın merkezinde teşkil olunan 28 milyon nüfuslu bir Cumhuriyet, Polonya.

Leim (*s*) Alçak, rezil.

Leke (*i*)Kir, yağ v.s. eseri, nişanı; tabiî olarak insanın teninde ve hayvanların kıllarında bulunan nişan; insanda yüzkarası, namusu kirletecek hal.—*ci* Kumaşlardan v.s. den leke çıkaran san'atkâr. —*li* Üzerinde leke, kir bulunan,kirli.(kumaş v.s.); namusu kirlenmiş, kirli (adam). —*siz* Lekesi, kiri olmıyan; kirsiz, namuslu.

Lekelemek(*m*)Lekeli yapmak,kirletmek; namusuna halel getirmek.

Lekelenmek(*m*) Leke ol., kirlenmek, pislenmek;namusuna halel gelmek, lekeli olmak.

Leken(*i*) Kara batmamak için ayaklara takılan ivik. B. **İvik.**

Lekende (*i*) Kabadikiş. *Saat lekendesi* Saatzincirinin sarıldığı silindir.

Lem'a(*i*)Parıldama,parıltı.

Lemek (*e*) B. **Lamak.**

Lemis (*msi«i»*) Dokunma, el ile dokunma. *Lemsetmek.* Dokunmak, el ile dokunmak.

Lendirmek (*e*) B. **Landırmak.**

Lenfa (*i*) Bedenimizdeki damarlarda dolaşan sarımtırak bir mayi.

Lenfavî (*s*) Kanı az, lenfasıziyade olan zayıf beden.

Lenger (*i*) Gemidemiri *Lengeri kaldırmak* Gemi hareket edip gitmek.*Lenger atmak* Gemi v.s. durmak); bakırdan yayvan ve kenarları genişçe çukur kap.

Lenmek (*e*) B. **Lanmak.**

Lepiska(*s*)İpek gibi yumşak, güzel sarı (saç. *Lepiskasaçlı* Böyle saçlı).

Ler (*e*) B. **Lar**(cemi edatı).

Lerci(*i*) Miskeçisine benzer bir hayvan.

Lerzan(*s*) Titrek, titriyen. —— Titriye titriye,titrek bir halde.

Lerze, **Lerziş** (*i*) Titreyiş,titreme, raşe.

Lesepase (*i*) Mürurtezkeresi, pasaport.

Leş (*i*) B. **Lâşe**; pek fena kokulu. *Leş kokmak* Pek fena kokmak.

Leşilmek,laşılmak(*e*) İnce heceli kelimelerin sonuna «leşilmek», kalınhecelilerinkine de «laşılmak» getirilerek müşareket mastarının meçhul şekli yapılır.

Leşmek,laşmak (*e*) İnceheceli kelimelerin sonuna «leşmek», kalınhecelile-

rinkine de "laşmak„ getirilerek müşareket mastarı yapılır:(Heberleşmek, hesaplaşmak).

Letafet (*ti«i»*) Güzellik,lâtiflik; zarafet, nezaket; açıklık (hava).

Levanten (*s*) Şark memleketlerinde doğmuş olduğu halde frenklik taslıyan hıristiyan, tatlısu frengi.

Levazim (*i.c.*) Lâzım olan herşey, (*Beytî* —Eve lâzım olan herşey. *İnşaî*— Yapılara lâzım olan herşey);Resmî dairelerde lâzım olan şeyler. (—*Müdürü*); askere lâzım olan yiyecek,giyecek v.s. şeyler.

Levazimat (*tı"i„ c*) B.**Levazim**. (*Levazimat dairesi*)Resmî dairelerin bütün ihtiyaçlarını tedarik eden daire.

Levent (*i*) Eskiden Venediklilerin aylıkla kullandıkları asker,gemilerde lombar kapağını kaldırmağa mahsùs olan zincir ve palanga.

Levent (*s*) Güzel, boylu-boslu, yakışıklı, hafif tavır ve hareketli tosun,kabadayı (genç).

Levger (*i*) Çizmeucunun şekli ve kalıbı.

Levha,lâvha(*i*) Tahta;çerçeve içerisine alınan resim, yazı tablo; yazı tahtası; kurşun v.s. tahtası, gazetelere, kitaplara basılacak resim, yazı.

Levhimahfuz (*i*) Göğün yedinci katında bulunup herkesin alnında yazılı olan şeyleri gösteren hayalî büyük lâvha.

Levin (*vni«i»*) Renk.(*Levni dönmek* Rengi atmak).

Levis (*rsi«i»*) Pislik, kir; mundarlık.

Levm (*i*) Azarlama, darılma. (*Levmetmek* Azarlamak, darılmak).

Levrek(*i*) Etilezzetli makbul bir balık.

Levze (*i*) Bademiçi; bademcik, boğazın iki tarafındaki bezlerden herbiri.

Leyin (*e*) B. **Layın.**

Leylâk (*i*) Salkımşeklinde mor ve beyaz renklerde çiçek ve bunun ağacı.

Leylek (*i*) Kışın sıcak memleketlere giden uzun ayaklı ve uzun boyunlu büyük bir kuş, laklak.

Leylekfırtınası (*nı «i»*) Martın sonunadoğru çıkan sayılı fırtına.

Leyteleallе (*zr*) Sürünceme,boş sözlerle vakit geçirme (Leyteleallе ile işi görmüyor).

Leyyin (*s*) Yumşak; mülâyim, gevşek.

Lezgi(*i*) Kafkasyanın Dagistan taraflarında oturan ve Gürcülere benziyen bir kavm.

Leziz(*s*) Lezzetli,tatlı,çeşnili (Leziz bir yemek).

Lezzet (*ti"i„*) Tat, çeşni; zevk. (*—almak* Tat duymak; zevkalmak).

Lezzetlendirmek(*m*)Lezzet vermek,lezzetli yapmak,çeşni vermek,tatlandırmak.

Lezzetli (*s*) Tatlı, leziz, çeşnili.

Lezzetsiz (*s*) Lezzeti olmıyan,tatsız,tuzsuz, çeşnisiz. *—lik* Tatsızlık,çeşnizizlik.

Li (*e*)İsimlerin sonuna getirilerek sıfat yapılır, ahenk kaidesine göre (lı, lü, lu ve lû) şekillerini alır: (Kuvvetli, yazılı, köylü, mutlu, Devletlû).

Libade (*i*) Pamuklu veya aba kısa hırka.

Libas (*i*) Ruba, esvap, elbise.

Libre (*i*) Eski bir ölçü olup yarım kilo, yani 500 gram ağırlığındadır. —*lik* Bir libre ağırlığında olan (mal).

Liberal(*s*) Hürriyetperver hür iikirli.

Lider (*i*) Siyasî bir fırkada en mühim zat, reis. —*lik* Böyle bir fırkanın reisliği.

Lif (*i*)Hurmaağacı gibi bazı ağaçların kabuğundan çıkan iplik iplik şey; hamamlarda eskiden sabunlanmak için kullanılan uzunca yumşak püskül;hayvan ve nebat etlerinde bulunan tel, iplik.

Lifî (*s*) Telli, iplikli.

Lig (*i*) Birçok hükûmetlerin ittihadı, birliği; bunların mümessillerinden teşkil olunan cemiyet,(akvam cemiyeti).

Liğen (*i*) İçinde el yıkanan çini veya madenden kap, küvet.

Liğnit (*ti«i»*) Üzerinde ağaç izleri görülen madenkömürü.

Lik (*i*) Futbolde birincilik müsabakası.

Lik(*e*) İnceheceli sıfatların sonuna gelince onları isim yapar ve ahenk kaidesine göre (lük), kalınlarındakinde ise (lık, luk) olur: (güzellik, köylülük, kalınlık,uzunluk gibi); bu edatlar isimlerin sonunda yer gösterir:(güllük, taşlık, odunluk).

Lika (*i*) Eskiden siyah mürekkeplerin içine konulan ham ipek;yüz,çehre.

Likatura (*i*) Gemicilikte kullanılan sicim, bağ.

Likidasyon (*i*) Hesapların temizlenmesi veya mağazanın kapanması sebeplerile ucuz satış, tenzilâtlı satış.

Likit(*i*)Sulu, mayi halinde olan.(*s*) Hemen kullanılabilen (şey).

Likorinoz (*i*) Sivriburunlu ve bodur kefalbalığının iste kurutulmuşu.

Likör (*i*) Meyvadan yapılan ve içinde ispirto bulunan birnevi tatlı içki.

Liman (*i*) Denizde gemilerin barınabilecekleri ve rüzgârdan saklı kalacakları yer, koy; ticaretgâh iskele (Liman Dairesi).

Limanlamak (*m*) Limana girmek ve orada lenger atmak; deniz durulmak yatışmak.

Limanlık(*i*)B.**Liman**; durgunluk,(*Deniz süt limanlık* Deniz pek durgun, fırtınasız, dalgasız); liman olabilir yer.

Limanodası (*ni«i»*)Liman reisinin dairesi.

Limanreisi (*ni«i»*) Limana giren,çikan gemilerin hesapları ve bunlara müteallik bütün işleri gören en büyük bahriye zabiti.

Limba(*i*) Büyücek ve dayanıklı yükkayığı.

Lime (*i*) Uzun parça; uzunca doğranmış dilim. (Lime lime kesmek).

Limitet (*i*) Anonim şirket olmayıp bütün ortakların şirkete koydukları sermaye miktarınca mes'ul olması ve sermayenin eshama ayrılmaması esasları üzerine kurulmuş bir şirkettir.

Limon (*i*) Portakala benzer, suyu yemeklere konulur,limonata yapılır sarı ve ekşi meyva. (*Limonşekeri* Limonu bol şeker).

Limonata(*i*) Su, şeker ve limonsuyu ile yapılan şerbet.

Limonayvası(*i*) Limon gibi ekşi ayva.

Limoni (*i*) Açıksarı renk

(*s*) Limonrenginde, açık sarı; aksi, terstabiatli (adam).

Limonlu (*s*) İçine limon sıkılmış,konulmuş. (—*dondurma* Limonatadan yapılmış dondurma).

Limonluk (*i*) Kışın çiçekleri kurutmamak için bahçelerde yapılan camekân, ser.

Limontozu (*nu"i„*) Limon gibi ekşi, beyaz bir toz.

Lincetmek (*m*) Heyecana gelmiş halk mücrimi muhakeme edilmeden öldürmek.

Linç (*i*) Bir mücrimin halk tarafından muhakemesiz öldürülmesi.

Link (*i*) Atın kurtgidişile yürüyüşü.

Linkoz (*i*) Yassı bir gölbalığı.

Linoleom (*i*)Mantarlı muşamba.

Linotip (*i*) Matbaa harflerini satır satır tertip eden ve sonra eritip tekrar döken makine, bu makineyi işletebilen makineci.

Linotipi (*i*) Matbaa harflerini linotipmakinesinde satır satır dizmek ve basıldıktansonra eritip tekrar dökmek san'ati.

Lipari (*i*)Uskumruya benzer karnıbenekli bir balık.

Lipsos (*i*) İskorpitbalığının küçük bir nev'i.

Lira (*i*)Yüz kuruş kıymetindeki kâğıt para —*lık* Lira kıymetinde olan.

Liret (*i*) Aşağıyukarı on kuruş kıymetinde İtalyanparası.

Lirik (*s*) Rebabî, heyecana ve hissiyata çok ehemmiyet verilerek yazılan şiir, bu tarzda yazan şair.

Lirism (*i*)Rebabiyet, san'-

atte heyecana ve hissiyata fazla kıymet ve ehemmiyet veren meslek.

Lisan (*i*) Dil.

Lisanî (*s*) Dile müteallik. (—*meseleler*).

Lisanıhal (*li"i„*) Bir şahsın veya birşeyin tavrından, duruşundan anlaşılan şey.

Lisans (*i*) Doktora tahsilinden bir derece aşağı tahsil, lise tahsili ve icazetnamesi.

Lisansiye (*s*) Lisemezunu.

Lisanşinas (*s*) Çok dil bilen, dilbaz.

Lise (*i*) Mezunları imtihansız darülfünuna kabul olunan onbirsınıflı; iki devreli mektep.

Liste (*i*) Cetvel, isimleri havi defter; fihrist.

Literatör (*i*) Edip, edebiyat âlimi.

Literatür (*i*) Edebiyat.

Litoğraf (*i*) Taşbasmacısı.

Litoğrafi, Litoğrafya (*i*) Taşbasmacılığı.

Litre (*i*) Aşağıyukarı yüzelli dirhem ağırlığında bir ölçü —*lik* Bir litre ağırlığında.

Liva (*i*) Bayrak, sancak; evvelce mutasarrıflık, sancak,(şimdi kalkmıştır);iki alaydan ibaret askerî kuvvet ve bunun kumandanı, miriliva.

Livar (*i*) Balıkları diri saklamak için denizsuyu ile dolu havuz,ambar.

Livrezon (*i*) Bir malın teslim edilmesi.

Liyakat (*ti«i»*) Lâyık olma, yararlık; iktidar, ehliyet. —*li* İktidarlı, muktedir,ehliyetli. —*siz* İktidarsız, ehliyetsiz.

Liynet (*ti«i»*) Yumşaklık, mülâyimlik, hafif amel, ishal.

Lizol (*i*) Antiseptik gibi

kullanılan yağlı ve katranlı koyu bir madde.

Lık (*e*) B. **Lik.**

Lobelya (*i*) Frengiotu.

Lobut (*tu"i„*) Kısa ve kalın sopa, tokmak. (*Lobut gibi bir adam* Tokmak gibi.)

Loca (*i*) Tiyatroda salonun yanlarında ve arkasında yapılan seyicirlere mahsus odacık.

Loca (*i*) Geminin baştarafında ve iki yanında demir zincirin geçmesine mahsus deliklerden herbiri.

Lodos (*i*) Cenuprüzgârı; lodosrüzgârı estiği zaman lodosa karşı olan denizlerdeki fırtına.

Lodoslamak (*m*) Hava lodosa çevirmek, lodosrüzgârı esmek.

Lodosluk (*s*)Lodos tarafında bulunan (oda, ev v.s).

Lodospoyraz (*i*) Bir kararda durmama,kararsızlık, sebatsızlık.

Loğ (*i*) Çamursıvalı damların üzerinde gezdirilen taş silindir.

Logaritme (*i*) Meçhul bir sayıyı bulmak için malûm olan ve esas tabir olunan bir sayının çıkarılacağı dereceleri gösteren cetvel.

Lojik (*i*) Mantık; düşünme tarzı, mantık ilmi (*s*) Mantıkî, makul.

Loka (*s*) Çapaçul, bolpaça, sarsak.

Lokanta (*i*) Para ile yemek yenecekdükkân,muntazam aşçıdükkânı.

Lokater (*i*) Kiracı, müstecir.

Lokavt (*tı"i„*) Fabrikalarda işliyen ameleyi yola getirmek üzere fabrikalarını kapamak tehdidinde bulunan fabrikatorlarbirliği.

Lokma (*i*) Birdefada yutulan yiyecek; biraz,parça; yumurtalı, sulu hamur yuvarlatılıp kaynar sağyağ yahut zeytinyağı içerisine atılarak yapılan ve üzerine şekerşerbeti doldurulan tatlı ki ölülerin ruhu için de dağıtılır: (*Lokma lokma et.* Parçalamak).

Lokmacı (*s*) Lokma döken ve satan; hazır lokmaya konan, tufeyli, hazıryiyici.

Lokmagöz (*s*) Gözkapakları lokma gibi iri ve dışarı fırlamış (adam).

Lokman (*i*) Doğum tarihi belli olmıyan pek eski bir hakim ve hekim,aynızamanda meşhur hikâyeci; her derdi, hastalığı geçiren zat.

Lokmanruhu (*nu"i„*) Eter denilen çabukuçucu, hafifkokulu, renksiz bir mayi.

Lokomobil (*i*) Tekerlekli, buharlı harmanmakinesi.

Lokomotif (*i*) Demiryol üzerinde vagonları çeken pek kuvvetli ve tekerlekli buharmakinesi.

Lokra (*i*) Serçe denilen ufak kuşun bir nev'i.

Lokum (*i*) Yuvarlak kurabiye. *Lokumşekeri* Lâtilokum denilen yumşak şeker.

Lololo (*i*) Kandırmak ve birşeyi yutturmak için söylenen boş söz (*Lololo yutmamak* Kanmamak, boş lâkırdı yutmamak).

Lombar(*i*) Zırhlıların topları ağzı önündeki delikleri.

Lomboz (*i*) Vapurkamaralarına aydınlık vermek için takılan yuvarlak,kalın demirçerçeveli pencere.

Lonca (*i*) Eskiden esnafcemiyetleri, şimdi esnafbirliği.

Lop (*s*) İri, yumşak, kemiksiz(et v.s.) *(Lopinciri* Yeşilkabuklu güzel bir incir; *Hazırlop* Haşlanmış yumurtanın kabuksuzu; yemeğe hazırlanmış olan. (Hazırlop yutmak).

Lop lop (*zr*) İri ve yumşak parçanın düşmesini veya birden yutulmasını bildiren tabirdir (lop lop yutmak).

Loppadak (*zr*) Yumşak ve okkalı birşeyin düşerken çıkardığı sesi anlatır bir tabir (hoppadak düşmek).

Lopur lopur (*zr*) İri bir parçanın birden çabuk çabuk yutulduğunu anlatır bir tabir (*Lopur lopur yutmak*).

Lor (*i*) İranda Loristan kıt'asında oturan Kürt kavmından bir cemaat.

Lorpeyniri (*ni"i„*) Beyaz ve yumşak birnevi taze peynir.

Lort (*i*) İngilterede kıral taraftarları ve Lortlar kamarası denilen en büyük meclise aza olan pek zengin zat —*gibi* Pek zengin, pek rahat geçinen (adam).

Lorta (*i*) Ayakkabı kalıbının çapı.

Lostra (*i*) Kunduraboyası ve cilâsı. —*cı* Kunduraboyacısı.

Lostromo (*i*) Tüccar gemilerinde tayfaların reisi.

Lostarya (*i*) Aşçıdükkânı, küçük lokanta.

Losyon (*i*) Vücuda sürülen kolonyasuyu.

Loş (*s*)Yarıaydınlık, yarıkaranlık, karanlıkça (oda v.s.); tembel, ağır (adam).

Lotarya (*i*) Piyango; sokaklarda çekilen ehemmiyetsiz piyango *Lotaryacı* Sokaklarda şunu,bu-

nu aldatmak için piyangoculuk eden adam. — *cılık* Kaldırım piyangoculuğu,

Löğusa (*i*) Yeni doğurmuş kadın; yeni doğurmuş ve henüz yataktan çıkmamış kadın.—*lık* Yeni doğurmuş kadının hali.

Lök (*kü.s.*)Ağır, battal (adam). (*zr*) Ağırlıkla, kabalıkla;«*i*»boyacılıkta kullanılan hintzamkı.

Lökün (*i*) Musluk v.s. deliklerini tıkamak için kireç ve zeytinyağı ile yapılan macun.

Lûbiyat (*tı "i„*) Tiyatro, cambaz v.s. eğlenceli oyunlar.

Lûgat(*ti"i„*)Bir lisanı teşkil eden kelimelerin herbiri;bir lisanın hemen bütün kelimelerini toplıyan ve onların manalarını açıkça bildiren kitap. (İmlâ lûgati, fennî lûgat) —*çe* Kuçük lûgat kitabı.

Lûgavî (*s*) Lûgatçe, asıl, hakikî (mana).

Lûstrin (*i*) Parlak sahtiyan (lûstrin ayakkabı); parlak ipek kumaş.

Lûtfen (*zr*) Bir iyilik olmak üzere.

Lûtuf (*tfu«i»*) İyilik, ihsan, kerem; iyi muamele; müsaade (—*buyurmak* Müsaade buyurmak).

Lü,lu,lû (*e*) B. **Li, lı.**

Lübbî (*s*) Birşeyin özüne müteallik.

Lüfer (*i*) Etilezzetli bir balık.

Lüks (*i*) Süs, ziynet (*s*) Süslü, şık, mükellef.

Lüle (*i*) Halka gibi dürülmüş şey (saç v.s.); kırmızı çamurdan tütün piposu; boru, masura, dört masuradan ibaret akan su; şekercilerin v.s. nin kullandıkları kâğıt külâh.

Lüleciçamuru (*nu«i»*) Lülecilerin kullandıkları özlü ve süzülü kırmızımsı balçık (çamur).

Lületaşı (*nı«i»*) Bircins beyaz ve yumşak taş ki tespih v.s. yapılır.

Lüp (*bbü«i»*) Öz, iç, bademiçi; akıl, fikir.

Lüzucet (*ti«i»*) Yapışkanlık. —*li* Yapışan, yapışkan, vıcık vıcık.

Lüzum (*i*) Lâzım olma,iktıza. —*lu* Lâzım; faydalı. —*suz* Lâzım olmıyan;faydasız.

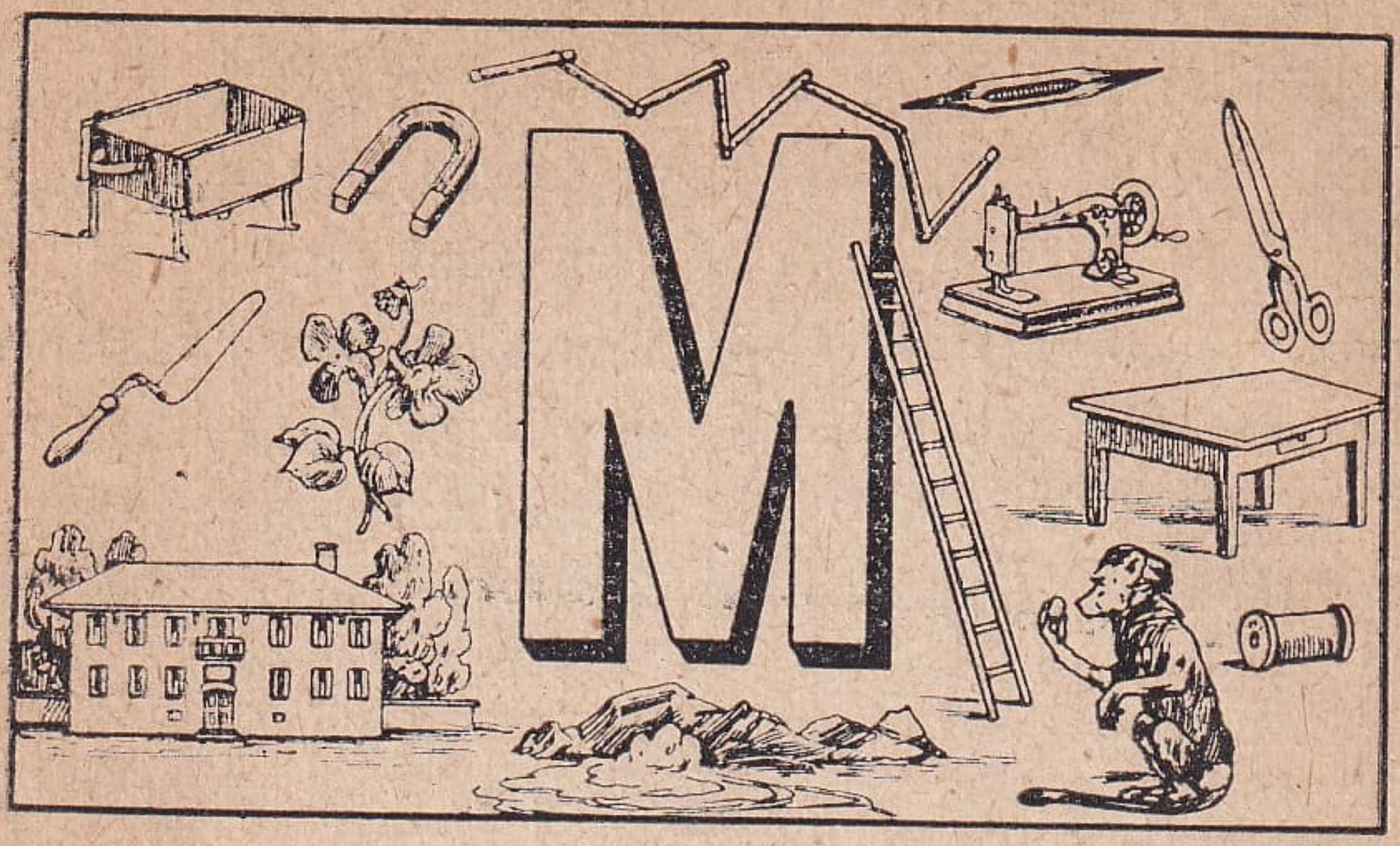

(*i*) Türkçe alfabenin onbeşinci harfi. Epçet hesabında: 40.

Maabir (*i.c.*)Üstünden geçilecek yollar.

Maada (*i*) Başka, gayrı (Bundan maada).

Maadin (*i.c.*) Madenler.

Maahaza (*e*) Bununlaberaber.

Maali (*i.c.*) Manevî yükseklikler, yücelikler; yüksek fikirler.

Maalmemnuniye(*e*)Memnuniyetle, seve seve, canaminnet.

Maamafih (*zr*) Bununlaberaber, maahaza.

Maan (*e*) Birlikte, beraber olarak.

Maani (*i.c.*)Manalar; edebiyattan bir kısım.

Maarif (*i*) Marifetler, ça-

lışıp öğrenilecek ilimler, fenler,memlekette ilim,fen ve san'atlerin ilerlemesine çalışan ve muhtelif derecelerdeki mekteplerı idare eden Vekâlet Maarif Vekâleti.)

Maarifçi (*s*) İlim ve fenni kendisine iş yapan, meslek edinen (zat).

Maaş(*i*) Aylık. – *sız* Maaşı olmıyan, (*Maaşsız memur* Mülâzim).

Maaşir(*i.c.*) Birlikte yaşıyan insanlar, cemaatlar.

Maazalik (*e*) Bununla beraber, maamafih.

Maazallah(*ta*) Allah saklasın, Allaha sığındık.

Mabait(*adi"i„*)Sonrası,alttarafı, devamı .

Mabeyin (*yni"i„*) İki kişi arası. (*Mabeyin sözleşme kâğıdı* İki kişi arasında olan mukavelename); Eskiden haremlik ile selâmlık arasında bulunan daire; padişahın sarayı. (Mabeyne gitmişti).

—*ci* Eskiden padişahın kurenasından herbiri.

Mablak (*i*) Macuncu, eczaci kaşığı, düz kaşık.

Mabut (*i*) Tanrı, Allah, Çalap,Oğan;Eskiden bazı milletlerin allah diye tapındıkları put.

Macar(*i*)Macaristanlı—*ca* Macardili; Macarlara mensup.

Macaristan (*i*) Tunaırmağı kenarında umumî harpten sonra teşkil olunan 8 milyon nüfuslu bir devlet.

Macera(*i*)Geçen hal,vak'a hadise; geçmiş, sabıka.

Maceraperest(*ti"i„*) Macera peşinde dolaşan.

Macun (*i*) Çevirmetatlısı kıvamında şey; sokaklarda satılan lüzucetli tatlı; bu kıvamda ilâç, —*lu* Macunlanmış çerçeve, yapı.

Macunlamak (*m*) Çerçevelere, binalara, boyalanmazdanevvel macun sürmek.

Maç(*i*) İki yarışçı, iki futboltakımı v. s. arasında yarış.

Maçin(*i*)Çin. B. **Çin** (Çin ve Maçin).

Maçuna (*i*) Ağır yükleri kaldırmak için buharlı bocurgat, makine.

Madalya (*i*) Bir hizmet, bir yararlık gösterenlere veya bir yarışta kazananlara verilen altın, gümüş, bakır v.s. den sikke gibi nişan.

Madalyon (*i*) Kadınların gerdanlarına astıkları altın, elmas, veya gümüş ziynet.

Madam, Mm. (*i*) Evli kadınlara verilen unvan,hanım. (Kısaca «Mm.» yazılır).

Madampol (*i*) Aslı Hindistanda, taklidi Avrupada yapılan patiska.

Madan (*i*) (*i*) B. **Maden.**

Madde (*i*) Maya, cevher, esas;el ile tutulabilir, göz ile görülebilir ve taksim edilebilir şey; iş, husus; kök (bir kelimenin maddesi); kanun, nizam v.s. nin herbir bendi,fıkrası.

Maddeten(*h*) İşle, fiil ile, para, ile manevî olmıyan.

Maddî (*s*) İş ile olan, fiil ile, para ile olan manenevî değil.

Maddiyat(*i*)Gözle görülebilen, el ile tutulabilen ve taksim olunabilen şeyler, cismanî şeyler.

Maddiyun (*i*) Maddelere ehemmiyet verip manevî şeylere hiç ehemmiyet vermiyen adamlar, feylesoflar, materialist.

Madelet (*ti«i»* B. **Adalet.**

Madem, mademki (*e*) Nitekim, çünkü.

Maden (*i*) Toprakaltında altın, gümüş, demir v.s. nin bulunduğu yer; ocak; ocaklardan çıkarılan altın, gümüş, demir v.s.; çok malûmatlı zat, define, allâme (*s*)Madenden yapılmış.

Madenci (*s*) Maden çıkaran ve satan. —*lik* Maden işletme san'ati.

Madenî (*s*)Madenden yapılmış.

Madeniyat (*ti"i„*) Madene müteallik şeyler,cansız şeyler,cemadat; madenlerden bahseden ilim.

Madenkömürü (*nü«i»*) Toprakaltından çıkarılan ve ekseriya vapurlarda, şimendiferlerde, fabrikalarda yakılan kuvvetli kömür, taşkömürü.

Madensuyu (*nu "i„*)Toprakaltından çıkan ve içinde şifaverici maddeler bulunan su.

Mader(*i*)Ana,anne,valide.

Maderane (*zf*) Anneye yakışacak surette, valide gibi.

Maderzat (*s*) Anadandoğma, tabiî, cibillî,fıtrî (Maderzat bir şair).

Madik (*i*) Oyun, el altından hile (—*et.* Gizlice hile yapmak).

Madrup (*i*) Zarp ameliyatında iki sayıdan biri, zarbolunan sayı; dövülmüş, dayak yemiş; basılmış (para); damgalanmış.

Madum (*s*) Yok, bulunmıyan (—*hükmünde*)Yok gibi).

Madumiyet (*ti "i„*) Yokluk, bulunmayış.

Madun(*i*) Mevkice aşağıda ,başkasının altında bulunan adam, birinin emri, hükmü altında bulunan memur.

Madut (*s*) Sayılı, sayıl-

mış; mahdut, sayısıbelli; ibaret olan.

Mafa (*i*) Ucuhalkalı cıvata, çivi.

Mafat (*tt* «*i*») Elden giden, elden çıkan, kaybolan (*Telâfiimafat et.* Elden giden şey yerine başkasını kazanmak,kaybolanın yerini doldurmak).

Mafe, Mahfe (*i*) Devenin üstüne konulan sepet.

Mafer (*i*) Yiv açmak için çıkrıkçı aleti.

Mafevk (*kı«i»*) Üsttaraf. yukarı; kendinden yüksek olan.

Mafiş (*zr*)Yoktur, kalmadı;(*i*)içi boşmuş gibi görülen yumurtalı bir tatlı.

Mafsal (*i*)Kemiklerin oynakyeri, boğmak.

Mafu(*üvü«s»*)Affolunmuş kabahati bağışlanmış.

Mağ (*i*) Başı, kanadı ve kuyrukuçları bir renkte olan güvercin.

Mağara (*i*) Yeraltında oyuk yer, in.

Mağaza(*i*)Büyük dükkân; tüccar mallarını saklamağa mahsus depo.—*cı* Mağaza sahibi, tüccar, tacir; gümrük ardıyesinde bekçi.

Mağbut (*tu"s„*)İmrenilmiş (*Âlemin mağbutudur*: Herkes tarafından fevkalâde beğenilmiştir).

Mağdur (*s*)Gadir görmüş, haksızlığa uğramış;zarar görmüş.

Mağduriyet (*i*) Mağdurluk, gadir görme (—*e sebep olmak*).

Mağfiret (*ti"i„*) Allah tarafında af, yarlığama.

Mağfur (*s*) Tanrı tarafından günahı affolunmuş, yarlığa nail olmuş.

Mağlata (*i*)B. **Muğalâta**.

Mağlûbiyet (*i*) Yenilme, mağlûp olma.

Mağlûp (*s*) Yenilmiş, oyunu, muharebeyi v.s. yi kaybetmiş. (—*ol. m.*)

Mağmum(*s*)Kederli,gamlı, tasalı;kapalı,bulutlu(hava)

Mağnezya (*i*) Amel veren beyaz bir toz.

Mağnezyom(*i*)Yandığızaman gayet parlak bir ışık veren ve fotoğrafçılıkta kullanılan beyaz maden.

Mağribî (*s*) Garp ahalisinden olan; Tunus ve Cezayir Araplarına verilen mahlâs.

Mağrip (*i*) Batı, güneşin battığı taraf, garp, garptarafı.

Mağruk (*ku"s„*) Denize batıp boğulmuş, garkolmuş.

Mağrur(*s*)Kibirli,azametli, gururlu; kendine güvenip aldanmış (—*ol.* Gururlanmak, kibirlenmek).

Mağrurane *(zr)* Kibirlenerek, gururlanarak.

Mağruriyet(*i*) Kibirlilik,azamet, mağrurluk.

Mağrurlanmak (*m*) Kibirlenmek, azamet satmak, gururlanmak.

Mağrus (*s*) Dikilmiş (ağaç), garsolunmuş.

Mağşuş (*s*)Halis olmayıp karışık olan; hileli.

Mağz (*i*) Beyin, dimağ; ilik; iç, öz, akıl.

Mahal(*lli«i»*) Yer.

Mahalle(*i*)Bir köyün taksim olunduğu parçaların herbiri. (—*li* Bir mahalle ahalisinden).

Mahallebi (*i*) Süt, pirincunu ve şekerle yapılan tatlı. —*ci* Mahallebi yapan ve satan; nazlı.

Mahallî(*s*)Bir yere ait(mahallî mahsul).

Mahbup (*s*) Sevimli, sevilir, sevgili; güzel.

Mahcubiyet (*ti«i»*) Utangaçlık, mahcupluk; utanma.

Mahcup(*s*)Utangaç, utangan. (— *ol.* Utanmak,hicap etmek.).

Mahcuz (*s*) Haczolunmuş, birinin borcuna bedel İcra dairesi tarafından malarına elkonulmuş.

Mahdum (*i*) Oğul, erkek evlât.

mahdut (*s*) Sınır çekilmiş; etrafı çevrilmiş; sayısı az, muayyen miktarda; darfikirli.

Mahfaza(*i*) Kıymetli şeylere mahsus kap, kutu; bazı nebatların kılıfı.—*cı* Üstükadifeli, mücevherkutusu yapan san'atkâr. —*lı* Mahfaza içine konulmuş, hertarafı kapalı yer.

Mahfe (*i*) B. **Mafe**.

Mahfi (*s*) Gizli, mahrem. —*ce* Gizlice, mahremce.

Mahfil (*i*) Meclis,toplanacak yer; meclis,cemiyet; camilerde mezine mahsus yüksek mahal.

Mahfuz (*s*) Saklanılmış, hıfzolunmuş; polis, veya jandarma beraberinde; ezberlenmiş.

Mahfuzen (*zr*) Polis,jandarma beraberinde olarak.

Mahir (*i*) Usta,elinden işgelir, iyi san'atkâr, meharetli. —*lik* Ustalık, meharet.

Mahirane (*zr*) Ustalıkla, mahirce.

Mahiye (*i*) Aylık; aydan aya verilen ücret, maaş.

Mahiyet(*ti«i»*) Asıl, esas, hakikat, ne olduğu.

Mahv (*hvı "i„*) Yokolma, ortadan kalkma; batma harap olma.

Mahkeme (*i*) İnsanlar arasında hâsıl olan davaları halletmek ve cürüm işliyen adamları cezalandırmak için hükûmet tarafından kurulmuş olan resmî daire.

Mahkûk (*kü «s»*) Kazınmış, hakedilmiş (mühür, yazı).

Mahkûkât (*tı "i„*) Kazınmış resimler, yazılar,hakedilmiş şeyler.

Mahkûm (*s*) Hüküm yemis; birinin emri altında bulunan; tâbi;hayatından ümit kesilmiş (hatsa).

Mahkûmiyet (*i*) Mahkûmluk. —*kararı.*

Mahlâs (*i*) Asıl isme ilâve olunan ikinci isim, aile ismi, şöhret, şan.

Mahlep (*i*) İdrisağacının meyvası olup çöreklere rayıha vermek için konulur.

Mahlûk (*ku «i»*) Yaratılmış, halkolunmuş (hersey).

Mahlûkat (*i.c.*) Yaratılanlar, mahlûklar.

Mahlûl(*lü"s„*)Erimiş, mayi haline girmiş (*i*) Mirasçısı olmayıp ölen bir adamın Devlet hazinesine, yahut Evkafa kalan malı.

Mahlûlât (*i*) Mirasçısı olmayıp ölenlerin Devlet hazinesine, yahut Evkafa kalan malları. *Mahlûlât dairesi* Evkef Müdiriyetinde mahlûllere bakan idare.

Mahlût(*tu«s»*) Karışık,hileli(yağ v.s.),halis olmıyan.

Mahmi (*s*) Bir zat veya koruma cemiyeti tarafından korunan (hasta, fakir v.s.).

Mahmudiye(*i*)Eskidenbasılmış yirmibeş gümüş kuruş kıymetinde yassı bir altın sikke, bugün ziynetaltını.

Mahmul (*lü"s„*) Yüklenmiş, yüklü; isnat olunan.

Mahmun (*s*) Sıtmaya tutulmuş, sıtmalı.

Mahmur (*s*) Uykusuzluktan veya sarhoşluktan sersem; sarhoşgözü gibi

süzerek bakan (göz). — *luk* Sarhoşluk veya uykusuzluktan ilerigelen sersemlik.

Mahmuz (*i*)Hayvanı dürtmek için çizmenin ökçesi arkasına takılan sivridişli ufak demir; horoz v.s. bazı kuşların ayakları arkasında, açıkta duran sivri parmak.

Mahmuzlamak (*m*) Ata mahmuzla vurmak.

Mahnuk(*ku"s„*)Boğulmuş, boğuk.

Mahnukan(*zr*) Boğulmuş olduğu halde; boğulmak suretile.

Mahpus(*s*) Hapsolunmuş, hapse atılmış.

Mahraca,mehrace(*i*) Hint prenslerine verilen unvan.

Mahrama (*i*)B. **Makrama**.

Mahreç (*i*) Dışarı çıkılacak yer, kapı, delik; harf seslerinin çıktığı mahal; meslek mektebi; yetişen mahsulün ecnebi memleketlerinde satılacağı yer; adi kesirde çizginin altındaki rakam (hs).

Mahrek(*ki"i„*)Herbir seyyarenin bir sene zarfında güneşin etrafında kestiği yolun mevhum dairesi; mermi yolu.

Mahrem (*i*) Şeriatçe müsaade olunmıyan (iş),haram; yakın akrabaların biribirlerile evlenememesi; gizli, mahfi.

Mahremane (*zr*) Gizlice, mahfice.

Mahremiyet (*ti"i„*) Hareme girebilme; teklifsizlik; sırtutma.

Mahruk (*ku"s„*) Yanmış, yanık.

Mahrukat(*tı"i„*) Odun,kömür gibi şeyler.

Mahrum (*i*) Hissesi, payı, nasibi olmıyan; eliboş, bahtsız.

Mahrumiyet (*ti"i„*)Nasipsizlik; bahtsızlık.

Mahrut (*tu«i»*) Altı daire ve üstü şekerkellesi gibi sivri mücessem şekil (he).

Mahrutî (*s*) Mahrut şeklinde olan.

Mahsuben (*zr*) Hesaba geçirilmek üzere.

Mahsul (*lü«i»*) Topraktan yetişen hububat v.s.;ehlî hayvanlardan alınan süt, yağ, yapağı v.s.; fabrikalarda vücuda getirilen eşya; yapılan, görülen iş, eser (fikir mahsulü).

Mahsulât (*i.c.*) B.**Mahsul**. *Arzî mahsulât* Topraktan hâsıl olan mahsuller.

Mahsullü(*s*)Mahsul veren, bereketli.

Mahsup (*s*) Hesap olunmuş, hesaba geçirilmiş. (—*et* Hesaba geçirmek).

Mahsur (*s*) Hertarafı kuşatılmış, çevrilmiş, muhasara olunmuş; hasrolunmuş, başka şahit yok denilmiş.

Mahsus (*s*)Duyulmuş,hissolunmuş.

Mahsus (*s*) Yalnız birine ait olan, hususî; yalnız biri veya bir sınıf v.s.için olan. (*zr*) Ayrıca; istiyerek; yalandan, ciddî olmıyarak.

Mahşer (*i*) B. **Kıyamet**. (iki mana); pek kalabalık yer.—*günü* Kıyametgünü, Dünyanın songünü.

Mahuf (*s*) Korkunç, korkulu; tehlikeli.

Mahun (*i*) Koyurenkli ve iyi cilâ kabul eden makbul bir ağaç; mahundan yapılmış, (karyola v.s.).

Mahut (*s*)Tanınmış,şu bildiğimiz (tahkir bildirir).

Mahvedilmek(*m*)Hiçedilmek, batırılmak, harap olunmak, perişan edilmek.

Mahvetmek(*m*) Hiçetmek, harap et., batırmak, perişan etmek.

Mahviyet (*i*) Kendisini hor görme, alçaltma, tevazu.

Mahvolmak(*m*)Hiçolmak, batmak, harap ve perişan olmak.

Mahya (*i*) Ramazanda minarelerin arasına gerilen iplere kandillerle yazılan ibare.

Mahz (*s*) Sırf, hakikî.

Mahza (*zr*) Yalnız,ancak.

Mahzar (*i*)Bir iş hakkında şikâyeti veya ricayı havi çok imzalı varaka, halk mazbatası; bir büyük zatın önü, huzuru.

Mahzen (*i*) Yeraltı, bodrum katı, bodrum; altkatta kapalı kiler, odunluk v.s.

Mahzuf (*s*) Silinmiş, hazfolunmuş,kaldırılmış(yazı)

Mahzun (*s*) Kederli,tasalı, dertli, hüzünlü.

Mahzunane (*zr*) Kederli olarak, dertlice, mahzun mahzun.

Mahzuniyet (*ti«i»*) Keder, dert, tasa, kaygı.

Mahzur (*i*)Sakınacak şey; korkacak cihet, mâni.

Mahzurat (*tı«i»*) Sakınacak, korkacak şeyler;yasak edilmiş şeyler.

Mai,Mavi (*s*) Denizsuyu veya gökrenginde, gökmavi.(*i*) Denizsuyu,veya semarengi.

Maî (*s*) Suya müteallik.

Mail (*s*) Bir tarafa iğrilmiş, iğilmiş, meyillenmiş; birşeye çok hevesi olan; benzer, çalar andırır (renk); tutkun, düşkün, müptelâ; iğri (çizgi).

Mailiyet(*ti«i»*)Maillik,bir tarafa iğrilme. B. **Mail**.

Main (*i*) Dört dıl'ı müsavi ve mütevazi zaviyelerinin ikisi hâdde olan şekil, baklavaşeklinde olan satıh.

Maişet (*ti"i„*) Yaşama,

yaşayış; yaşamak ve geçinmek için lâzım olan şey.

Maiyet (*ti«i»*) Beraberlik, birlik, arkadaşlık; yan, nezt; bir âmirin emri altında bulunan memur.

Mak (*e*) Sakil mastarların sonunda bulunur:(Almak, yazmak); zaman, yer ve alet gösterir.

Makabil (*bli «zr»*) Öndeki, evvelki (*Makablindeki harf* Öndeki harf.

Makale (*i*) Gazetelerde yazılan uzunca yazı,bent.

Makam (*i*) Yer, durak; büyük memuriyet; musiki havası; ahenk,

Makar (*rrı"i„*) Hükûmet merkezi, payitaht.

Makara (*i*) Ağır yükleri kaldırmağa yarıyan tahta veya demir alet; üzerine iplik v.s. sarılan yumak.

Makarna (*i*) Hususî surette ve türlü türlü şekillerde kurutulmuş hamur. —*cı* Makarna yapan ve satan, makarna seven.

Makas (*i*) Kumaş, kâğıt, saç v.s. kesmeğe mahsus alet; çatallama konulan demiryolu ve tramvay hatları. —*çı* Demir yollarında makasları değiştirerek lokomotiflere yolveren memur.

Makastar (*i*) Esvap biçen terzi ustası.

Makat (*tı "i„*) Minderyüzü, oturacak yer, kıç.

Makbere (*i*) Mezar; mezarlık.

Makbul(*lü"s„*)Alınan, kabul olunan,muteber; değerli, geçer; beğenilmiş.

Makbuz (*s*) Alınan, alınmış, kabzolunmuş. —, — *senedi* Bir paranın veya şeyin alındığını bildiren kâğıt.

Makderet(*ti«i»*)Güç, kuvvet, kudret.

Makferlan (*i*) Üstüpelerinli kolsuz manto.

Makhur (*s*) Kahrolmuş, perişan olmuş.

Makina, Makine (*i*) Birçok işi kolayca yapmak için vücuda getirilmiş ve elektrik, buhar veya kol kuvvetile işliyen alet. *Makina fenni* Makinacılık öğreten fen.(*Makine gibi* Pek güzel yürüyen iş).

Makinist) (*i*) Makina
Makinacı (işleten,kuran san'atkâr.

Makis (*s*) Kıyas edilebilir, benzetilebilir.

Makiyaj (*i*) Yüzüne düzgün sürme.

Makiyavelism (*i*) Makiyavel isminde meşhur bir adamın hileli siyaseti;vicdansızca ve hileli siyaset.

Makl ûp (*s*) Tersine çevrilmiş; değiştirilmiş.

Makrama, Mahrama (*i*) Sofraya mahsus işlemeli elbezi, peçete; bazı köylü kadınların başlarına sardıkları işlemeli peştemal.

Makrun (*s*) Kavuşuk, bitişik;yakın.(*Sıhhate makrun* Doğru, sahi).

Maksat (*i*) Fikre konulan şey, niyet, meram.

Maksim (*i*) Suyun kollara ayrıldığı yer; maslak, savak.

Maksım(*s*) Masum, çocuk.

Maksızın, meksizin (*e*) Nefiy bildirir edat olup sakil mastarların sonuna "maksızın„ , hafiflere de "meksizim„ getirilir. (Almaksızın, gelmeksizin).

Maksum(*s*) Ayrılmış, taksim edilmiş. (*i*) Taksim olunan sayı (hs).

Maksumaleyh (*i*) Taksim olunan sayının kaç par-

çaya ayrılacağını gösteren sayı (hs).

Maksur (*s*) Kısa, kısaltılmış; sayısı azaltılmış; kısa okunan hece.

Maksure(*s*)Camilerde etrafı parmaklıklı az yük sek yer. (*Hizmeti maksure* Askerlik müddetinin az olması,Âli mektep v.s. talebesinin askerlik hizmeti.

Maksut (*s*) Fikre konulmuş, niyet edilmiş (maksut mahal); B. **Maksat.**

Makta (*ı "i„*) Birşeyin kesildiği yer ; manzum bir yazının durak yeri;bir gazelin son beyti; bir cismin içtarafını göstermek için ortasından kesilmiş olarak yapılan resmi.

Maktel(*i*) Adam öldürülen yer.

Maktu(*u«s»*) Kesilmiş, kesik; son (fiat) pazarlıksız (fiat).

Maktul (*lü"s„*) Öldürülmüş (adam) katledilmiş.

Makul(*s*) Aklın kabul ettiği,aklayakın söz;akıl ile bilinebilir; akıllı (adam).

Makule(*i*) Türlü, gibi, kabîl, çeşit (bu makule söz olmaz).

Maḳûs (*s*) Başaşğı çevrilmiş; ters, aksi; biryere vurulup geridönen: (ışık); uğursuz (talih v.s).

Mal (*i*) Bir adamın kıymetli ve lüzumlu eşyası, zenginliği; tüccarın emtaası; matah, antika (alay makamında söylenir).

Mala (*i*) Sıvacıların harç sürmek için kullandıkları tahtasaplı yassı demirden alet, sürgü.

Malak (*i*) Mandayavrusu.

Malalamak (*m*)Mala sürmek, sıvayı mala ile cilâlamak.

Malâmal (*li «s»*) Dopdo-

lu,ağzına kadar dolu;çok.

Malantandü (*i*) Yanlış anlayış, suitefehhüm.

Malarya (*i*) Bataklıklardan ilerigelen sıtma.

Malâyi (*i*) Asya ile Avustralya arasında bulunan büyük ve küçük adalarda oturan kavm; bu kavma mensup olan.

Maldon (*i*) Oyunkâğıtlarını karmakarışık dağıtma.

Malen (*zr*) Mal ile, mal vermek suretile, mal olmak üzere.

Malî (*s*) Malca zenginlikçe;(bir hükûmetin bütçesine, irat ve masrafına dair, maliyece.

Malihulya (*i*) Karasevda, merak; hamhayal, kuruntu.

Malik (*ki«s»*) Sahip,mutasarrıf.(*Üç evlâda maliktir* Üç evlâdı vardır) ; (*Bir çiftliğe maliktir* Bir çiftliğe mutasarrıftır.)

Malikâne (*i*) Büyük arazi, zengin çiftlik, büyük köşk v. s.

Malikiyet (*ti"i„*) Sahip olma; tasarruf hakkı.

Malisor (*i*) Arnavutlukta birkısım ahaliye verilen isim.

Maliye (*i*) Hükûmetin bütçesini, yani irat ve masrafını idare etme; birinin paraca iktidarı *Maliyesi yolunda bir hükûmet*):*Maliye Vekâleti* Hükûmetin enbüyük maliye dairesi. —*Vekili* Hükûmetin en büyük maliye memuru; Maliye Vekâletinin bulunduğu bina. —*ci* Malî idareyi, hesap muamelelerini pekiyi bilen zat, bütçe mütehassısı olan memur.

Malıtaşı (*nı"i„*) Kayık ve sandallarda lenger yerine kullanılan ipebağlı ağır taş.

Malkoç (*i*) Eskiden akıncı denilen askerî ocağın reisi.

Malmüdürü (*i*) Kazanın enbüyük maliye memuru.—*lüğü* Kazada enbüyük muhasebe memurluğu, kaza muhasebecisi.

Malsahibi (*i*) Bir malın, bir mülkün sahibi, mutasarrıfı.

Malsandığı (*i*) Kazalarda maliye veznesi.

Malta (*i*) Akdenizde Sicilya adasının cenubunda İngiliz idaresinde bir ada; hiçbir mahsul vermiyen yer,*Maltataşı* Eskiden avlularadöşenen mermerden yumşak açıktahini bir taş.

Maltız (*i*) Maltalı, Malta-adası ahalisinden olan; içi ateştuglasile döşenmiş ufak mangal—*keçisi* Maltada türemiş bir keçi.

Malûl(*lü"i„*)Muharebeden sakat olarak dönen asker. *Malûl Gaziler Birliği* Muharebeden sakat dönen askerlere yardım için kurulan cemiyet.

Malûliyet (*i*) Malûllük (*Malûliyet iddiasında bulunmak* Harpte sakatlanmış olduğunu iddia et.)

Malûm (*s*) Belli, bilinmiş; aşikâr, tanınmış, maruf, herkesçe belli;(gr)failibelli olan fiil. (*zr*) Evet, öyle, belli.

Malûmat (*tı«i*) Bilgi, ilim; haber. (—*vermek* Haber vermek; —*almak* Haber almak; —*lı* Âlim,malûmat sahibi, okumuş. —*sız* Cahil, hiçbir malûmatı olmıyan.

Malûmiyet (*ti«i»*)Bilinmiş olma, malûm olma.

Maluzya (*i*) Menekşeçiçeği.

Malzeme (*i*) Lâzım olan şeyler. *İnşaî* — Yapıya iktıza eden tuğla, çimen-

to, demir, kereste v.s.

Mama(*i*) (Çocuk dilinde) anne; yiyecek.

Mamelek (*ki«i»*) Birkimsenin sahip bulunduğu bütün mallar, servet; birinin olanca parası ve malı. *Mamelekini sarfetmek*Olancasını tüketmek.

Mamul (*lü«s»*) Elde, makinede yapilmış,işlenmiş. *İpekten mamul* İpekten yapılmış.

Mamulât (*i.c.*) Fabrikada, atelyede yapılan kumaş, kundura v.s.

Mamur (*s*) Şen, kalabalık, herveçhile ilerigitmiş (memleket).*Dörtbaşı mamur* Hiçbir düşüncesi olmıyan, bahtiyar.

Mamure (*i*) Şen, mamur, herveçhile ilerigitmiş şehir.

Mamuriyet (*ti"i„*) Şenlik, mamurluk, umran.

Man,men (*e*) Kalınsesli kelimelerin sonunda bulunan (man), ince seslilerin sonundaki (men) soy, insan cinsi gösterir: (*Kocaman* Koca adam, *Türkmen* Türk cinsi).

Mana(*i*) Bir kelimenin,bir sözün bildirdiği fikir,mefhum. *Hakikî mana* Bir sözün asıl ifade ettiği fikir, mefhum; *mecazî mana* Dolayısile anlaşılan mana (— *vermek*. Manasını anlamak ve söylemek) ruya, duş; sebep (böyle yapmakta mana yoktur).

Mana (*i*)Çocuk oyunlarında ebe (—*ol.* Ebe olmak); kumar oynıyanlardan kumarhane sahibinin aldığı para.

Manalı (*s*) Birşey anlatan, manası olan. *İkimanalı kelime* İki manası olan kelime, cinas.

Manasız (*s*) Manası olmı-

yan, boş (söz), saçma.

Manastır (*i*) Rahip ve rahibe yetiştiren müessese.

Manav (*i*) Meyva satan, meyvacı, yemişçi.

Manca(*i*) Yiyecek, yiyinti. *Kedi mancası* Ciğer v.s.

Mancana (*i*) Gemilerde bir taraftan başka tarafa götürülebilen büyük su-deposu; büyük ve yassı sufiçisi.

Mancınık (*i*) Eski muharebelerde taşatmak için kullanılan büyük sapan; ipekçi çıkrığı; sudolabı.

Manda (*i*)Susığırı, camus; iri ve kaba adam.

Manda (*i*) Vekâlet, bir memleketin, Akvam Cemiyeti tarafından tayin-edilen bir devletin himayesi altında idaresi;posta havalenamesi, mandapost.

Mandal (*i*) Kapı ve pencerelerin kanatlarını kapamağa mahsus döner tahta veya demir parçası. *Kapımandalı* Hiç işe yaramıyan adam.

Mandalina (*i*)Kabuğu kolay soyulur ve dilimleri de kolay ayrılır portakala benzer ufak ve hoş-kokulu meyva.

Mandallamak (*m*) Mandalı çevirmek, •mandalla kapamak.

Mandapost (*i*) B.**Havalename.**

Mandar (*i*)Mantı denilen makaranın küçüğü.

Mandaren (*i*) Çin vezirlerine Avrupaca verilen unvan.

Mandater (*i*) Birinin namına hareket eden vekil, mümessil; bir memleketin mandasını, yani himayesini uhdesine almış olan hükûmet.

Mandıra (*i*) Üstükapalı küçük ağıl; süt sağılan,

peynir ve kaymak yapılan yer.

Mandıraköpeği (*ni «i»*) Mandıralarda bulunan çobanköpeği,çomar;huysuz ve azgın adam.

Mandolin (*i*) Lâvta nev'inden madenî telli, saza benzer küçük bir çalgı.

Mandoz(*i*) Makaratakımı.

Manen(*zr*) Manaca, mefhum itibarile, manevî olarak, tesirle, nüfuzla.

Manent(*s*)Benzer, eş, misil;gibi(eşi, manendi yok)

Maneska(*i*) İki tarafı ikişerdilli büyük palanga.

Manevî(*s*)Maddî olmıyan, ruhî; — *evlât* Canevlâdı; *Manevî peder* Üveybaba.

Maneviyat (*ti"i„*) Ruha ve hisse ait olan şeyler, manevî şeyler; ilâhiyata ait hususat; ruhî kuvvetler.(—*ı kırıldı* Cesareti kalmadı.)

Manevra (*i*) Şimendifer lokomotifi gibi makinelerin gidip gelerek hareket eylemeleri; askerlere harp taklidi olarak yaptırılan büyük talim; hile, dubara. —*cı* Hilekâr, dubaracı.

Manga(*i*) Onbaşı kumandasında sekizkişilik askerî takım veya asker yürüyüşü halinde bulunan sekizer kişilik mektep talebesi.

Mangal (*i*) Isınmak, yemek pişirmek,su kaynatmak için kullanılan bakırdan, saçtan, topraktan kap.

Manganez(*i*)Tabiatte bulunan gümüşürenkte gayet sert ve çabukkırılır bir basit cisim.

Mangır (*i*) Eski zamanda alınıp verilen küçük bakır para; çocokoyuncağı yaldızlı tahta pul; para(*Mangırım kalmadı* Hiç

param yok); nargile lülesine konulan kömürtozundan yapılmış yuvarlak şey.

Mâni (*i"s„*) Engel olan, bırakmıyan (— *ol.* Engel ol., bırakmamak). (*i*) engel, mazeret, özür.

Mani (*i*) Bir şarkı veya taksimden evvel okunan türkü; birnevi halktürküsü; merak, iptilâ,manya; bir fikre saplanıp daima delicesine onunla meşgul olma.

Mania (*i*) B. **Mâni** (İkinc mana); B. **Mevari**.

Manidar (*s*) Manalı; manasıgüzel; hususî birşey anlatılmak istenen (söz) (*Manidar sözler söyledi*).

Manifatura (*i*) Dokuma fabrikası mamulâtı, hasa, patiska v.s.) —*cı* Manifatura tüccarı) —*cılık* Manifatura ticareti.

Manifesto (*i*) Fabrikatorlar tarafından tüccara gönderilen emtaanın cinsini, fiatını bildiren vesika.

Manika (*i*) Gemilerde az hava bulunan yerlere temiz hava vermek için kullanılan bezden yapılmış baca.

Manikür(*i*) Kadınların tırnaklarını san'atkârane birsurette cilâlama. — salonu;*Manikürcü* Manikür yapan.

Manipülâsyon (*i*) Eczacı v.s.nin el ile ilâç yapmaları;el ile bazı işler görme; manipülâtör denilen bir aletle telgraf vurma.

Manipülâtör (*i*) El ile ilâç v.s. yapan eczacı, işçi; elektrik vasıtasile telgraf vurmakta kullanılan alet.

Manita (*i*) Birini ustalıkla yollarda, dükkânlarda aldatıp parasını, malını çalma.— *cı* Bu yolda usta hırsız.

Manivelâ(*i*)Ağır bir yükü kımıldatmak için demir veya tahta kol; ağır bir yükü kımıldatmak, kaldırmak için doksandereceli bir zaviye teşkil eden iki demir veya tahta koldan yapılan bir alet.

Mankafa (*s*) Kocakafalı, kalınkafalı, akılsız; şiddetli sakağıya, yani öksürüğe tutulan at; iri, battal (karpuz v.s) —*lık* Alıklık,atl arda şiddetli öksürük, sakağı.

Mankala (*i*) Oyuk oyuk birnevi oyuntahtası.

Manken (*i*) Terzilerde elbise provası, elbise mağazalarında reklâm için kullanılan tahta v.s. den yapılmış insan taklidi bebek; elbise provalarında kullanılan kadın, canlı manken; B. **Korkuluk**(birinci mana);mesleksiz adam,kendine mahsus fikri, reyi olmıyan adam.

Manolya(*i*) Güzel kokulu beyaz bir çiçek.

Manometre(*i*)Gazlerin ve buharların kesafetini,yani sıklığı derecesini ölçmeğe mahsus olan alet, gazmikyası.

Mansıp (*i*)Memuriyet,makam(*Büyük mansıba geçmek* Büyük bir memuriyete tayin olunmak).

Mansup (*s*) Bir memuriyete geçmiş, tayin olunmuş; dikilmiş (heykel, abide v.s.).

Mansur (*s*) Yardım görmüş (asker), muharebede galebe çalan, galip, muzaffer.

Manş (*i*) Elbise kolu; iki kara arasına sıkışmış deniz.

Manşet (*i*) Gazetelerde ilk sayıfanın baştarafına büyük harflerle yazılan serlâvhalar.

Manşon (*i*) Kadınların ellerini soğuktan muhafaza için kullandıkları yuvarlak kürk; iki borunun uçlarını birleştirmeğe mahsus bilezik.

Mata (*i*) Akmenekşe.

Mantalite (*i*) Zihniyet,düşünüş.

Mantar (*i*) Tabiî olarak karanlık ve nemli yerde biten zehirsiz ve zehirli nebat;şişetapası yapılan ve denizde batmamak için balıkağının köşelerine v. s. ye takılan meşeağacı kabuğu; tıpa; yalan, düzme, uydurma (söz) kıtır, palavra (— *atmak* Yalan söylemek, uydurma sözler söylemek, kıtır atmak). —*cı* Mantar satan;yalancı,uydurucu, kıtırcı, palavracı, kâzip.—*cılık* Mantar satma; yalancılık, kıtırcılık.

Mantarlı (*s*)Mantarı olan; nem almamak için altına mantar konulan(ayakkabı, muşamba); tıpalı (şişe, fıçı v.s.)

Mantarmeşesi (*nisi*) Kabuğundan mantar yapılan meşeağacı.

Mantilye (*i*) Gemi serenlerini direklere asılı tutan zincir.

Mantin (*i*) Canfesten kalınca ipekli kumaş.

Mantinato (*i*) B. **Kapatma.**

Mantı (*i*) Gemilerde v.s. de kullanılan iri makara;kıymalı yufka yemeği.

Mantık (*i*) Bir fikrin doğru olup olmadığını bildiren, doğru düşünmek öğreten felsefe şubelerinden biri; doğru duşünce (buadam mantıksahibidir).

Mantıkî (*s*) Mantık kaidelerine göre, mantıkça, mantıklı, akıllı,makul(söz).

Manto (*i*) Üstte giyilen

kolsuz geniş kadın elbisesi; harmani, pelerin.

Mantol (*i*) İspirtolu nane (*Mantol borikɛ* Nezle için enfiye gibi kullanılan asitborikli nanetozu.

Mantuk (*ku"s„*) Söylenmiş. (*i*) söz, kelâm; hüküm (*Mantukunca* Hükmünce, mucibince, göre).

Manüel (*i*) Bir ilmin, bir fennin,bir san'atin esaslarına ait malûmatı havi mecmua, elkitabı.

Manya (*i*) B. **Mani**.

Manyak (*s*) Meraklı, malihulyalı, hafif cinnet getirmiş.

Manyetizma (*i*) Demiri kendine çekme kuvveti, mıknatisiyet; pas denilen el okşamaları vasıtasile başkası üzerine hâsıl olan tesir, uykuya dalma ve sorulan sualelere cevap verilme.

Manyetizmatör (*i*) Manyetizmacı.

Manyeto (*i*) Benzinle işliyen motörlerde benzini yakan makine.

Manyezi(*i*) Lezzetsiz, sudaerimez amellik beyazımtırak bir tuz.

Manyeziom (*i*) Beyazımtırak, katı, havada parlak bir alevle yanar bir madendir ki bundan müshil olarak kullanılan setliç yapılır.

Manzara (*i*) Görünüş, (Manzarası lâtif biryer); köy ve kır resmi. —*lı* Manzarası güzel,önüaçık (bina).

Manzum (*s*) Vezinli, kafiyili, bazan da kafiyesiz (yazı), nazmen yazılmış.

Manzume (*i*) Sıra, dizi; vezinli,kafiyeli, bazan da kafiyesiz yazı, manzum eser; elektrik hâsıl etmek için hususî alet, takım, pil.

Manzur (*s*) Görülmüş; ba-

kılmış. (*Manzuru ol.* Görmek; bakmak.)

Maral, meral (*i*) Sığın (iri geyik) ve geyik gibi hayvanların dişisi.

Marangoz (*i*) Dolap, masa gibi ince tahta işi yapan san'atkâr,ince tahta işleri yapan doğramacı. —*luk* Marangoz san'ati).

Maraz (*i*) Hastalık, illet; belâ, dert.

Maraza (*i*) B. **Muaraza.**

Mâraz (*i*) Makam, maksat (*Rica mârazında*) Rica makamında,rica maksadile.

Marazî (*s*) Tabiî olmıyan anormal, hastalığa mütealik,

Marda (*i*) Pazarlığı kesilmiş bir mal için istenilen tenzilât, iskonto; bozuk, avarya,aşağı mal.

Mareke(*i*)Muharebe meydanı; harp, cenk.

Mareşal (*i*) Müşür. —*lık* Müşürlük.

Margarin (*i*) Koyun, sığır v.s. hayvanların içyağından yapılan sağyağ.

Marife (*i*) Belli, tayin ve tahsis edilmiş isim.

Marifet (*ti«i»*) Bilgi, ilim; hüner, san'at; ustalık—*li* Hünerli, san'atli,usta.

Mariz (*s*) Hasta, marazlı, illetli,alil;ruhu hasta olan.

Mark (*i*) 1,25 frank kıymetinde Almanparası.

Marka (*i*) Hususî alâmet, nişan; mendil, sandık v.s. üzerine konulan ismin,yahut mahlâsın ilkharfi.

Markalamak (*m*) Marka komak, marka yapmak.

Markalı (*s*) Markası olan; nişanlı; damgalı.

Marki (*s*) Ecnebilerde dük ile kont arası bir asalet unvanı; bu unvana sahip olan zat.

Markiz (*s*) Marki zevce-

si; birnevi şemsiye, tente.

Morok (*i*) Fas, Afrikadaki Fas memleketi.

Marmara (*i*) Çanakkale ve İstanbulboğazları arasında bir içdeniz; bu denizde ve İstanbulun garbıcenubîsinde bir ada.

Marmelât(*tı"i„*)Murabba, ezme, reçel.

Marnel (*i*) Bahriye askeri kıyafetine benziyen çocuk ve kadın rubası; gemici, bahriye neferi.

Markizet (*i*) Kadınların elbise ve çamaşır yaptıkları çok ince bir kumaş.

Maroken (*i*) Mazı,somak gibi has boya veren maddelerle boyanmış keçiderisinden hernevi sahtiyan.

Marpuç (*i*) Nargile için yapılmış ince meşinle örtülü uzun boru.

Marpuççu(*i*)Nargile marpucu yapan ve satan san'atkâr.

Mars (*i*) Tavla v.s. oyunlarda bir tarafın oyunu kazandığı halde ötekinin hiçbirşey alamamasına denir ve iki oyun sayılır (*marset. marsol. m.*); hiç bir cevap veremeyip susma (*mars ol. m.*);

Marsık (*i*)Tam kömür haline girmeyip mangalda yandığı vakit gaz karbonik denilen zehirli bir duman çıkaran yarı odun ve yarı kömür.

Marsama,barsama (*i*) Yaprakları nane gibi yemeğe konan limon gibi enliyapraklı bir ot.

Marsuvan (*i*) Merzifon şehri isminden muharref olup gayet iyi eşeğe denir.

Marş (*i*) Askerî yürüyüş, ileri kumandası;askerî çalğı.*İstiklâl marşı* (*n*)Marş! arş! ileri!

Marşandiz (*i*)Tüccar malı, ticarî emtaa; yalnız eşya nakleden şimendifer.

Mart(*tı"i„*) Senenin üçüncü ayı. (—*havası* Kararsız, mütelevvin).

Martaval (*i*) B. **Mantar** (ikinci mana) —*cı* (*s*) B. **Mantarcı** (ikinci mana).

Martin (*i*) Birnevi tüfek, mavzerin eski modeli.

Martı (*i*)Güvercinden büyücek denizkuşu.

Martıka (*i*) Karadeniz kıyılarına mahsus başı içeriye doğru çekilmiş ikidirekli bir gemi.

Martopilon (*i*)Buhar,veya elektrik kuvvetile işliyen büyük çekiç.

Maruf (*s*) Bilinen,tanınan, belli, malûm,meşhur,herkesin bildiği; (*Maruf bir zat*).

Marul (*i*) İlkbaharda enevvel çıkan salata nev'-vinden yeşillik (Yedikule marulu meşhurdur).

Marulcuk (*i*) Karçiçeği.

Marulsütü (*i*) Marul kocanından çıkan ve hekimlikte kullanılan süt gibi beyaz mayi.

Maruz (*s*) Karşısına konulmuş, gösterilmiş (güneşe maruz); tutulmuş. *Hastalığa maruz* Hastalığa tutulmuş,(Müşkülâta maruz kalmış); büyük bir zattan, bir makamdan rica olunmuş,söylenmiş (istidada maruzdur).

Maruzat(*i*)Büyük bir zata, bir makama ricayollu söz.

Marrüzzikir (*kri"s„*) Yukarda yazılmış olan, yukarda zikrolunmuş.

Marya (*i*) Dişi koyun; dişi hayvan,gemi tayfasına yedirilen ufak balık.

Maryol(*s*) Hilekâr, kurnaz —*luk* Hilekârlık, kurnazlık.

Mas (*ssı,«i»*) Emme,emerek çekme (massetmek.

Masa (*i*) Yemek yemeğe, yazı yazmağa mahsus banko, sofra, trapeza; iflâs eden tacirin alacaklılar arasında taksim olunan malı;bu malları taksim eden mahkeme tarafından tayin olunan heyet.

Masadır (*i.c*) Masdarlar B.

Masal (*i*) Uydurma hikâye, çocuklara söylenen hikâye; martaval, uydurma söz.

Masarif (*i.c.*) Masraflar. *Umumî masarif* Bir adamın veya bir müessesenin bütün masrafları.

Masarika (*i*) Barsakları yerliyerinde tutan içyağı zarı.

Masat (*tı «i»*) Bıçak bilemeğe mahsus alet.

Masebak (*kı«i»*) Geçen; geçmiş şey(bunun masebakı var).

Masiva (*i*) Tanrıdan gayrı dünyada bulunan herşey.

Maskara (*s*) Gülünç, kepaze, rezil; tuhaf (çocuk).

Maskaralanmak(*m*)Maskaralık et.,kepazelenmek; rezillenmek; tuhaflıklar yapmak (çocuk).

Maskaralık (*i*) Kepazelik, rezillik; tuhaflık.

Maskatıres (*i*) İnsanın doğduğu yer, yurt, vatan, babaocağı.

Maske(*i*)Karnavalda yüze takılan kâğıt v.s. maddelerden yapılmış surat.—*li* Yüzüne maske giymiş, kim olduğunu bildirmiyen; hüviyetini gizliyen, gizli, hafi, alttan işgören.

Maslahat (*ti«i»*) İş; husus; ehemmiyetli iş.

Maslahatgüzar (*i*) Sefarethanelerin hükûmet dairelerindeki işlerini takip eden memur. —*lık* Maslahatgüzarların memuriyeti.

Maslak (*i*)Daima akar suborusu; 15 — 20 masuralık içilecek suyu bulunan havuz;hayvanlara su vermek için yapılmış yalak.

Maslup (*s*) Asılmış, salbolunmuş; darağacına çıkarılarak idam olunmuş.

Masmavi (*s*) Çok mavi, koyumavi.

Masnu(*u"s„*) San'atle yapılmış; yapma, düzme, sahte.

Mason (*i*) B. **Franmason**.

Masraf (*i*) Eve, dükkâna, şahsa sarfolunan para, kasadan,cepten çıkan para,bir iş için verilen harç; *yolmasrafı*. Gidip gelme masrafı, harcırah.

Masraflı (*s*) Pahalı,pahalıya malolan, masrafa muhtaç.

Masrafsız (*s*)Az para ile yapılan,ucuz, ucuza malolan.

Masruf(*s*)Sarfedilmiş,harcolunmuş, harcanan;kullanılan, istimal edilen.

Massaj (*i*) Ovuşturma.

Massör (*s*) Ovuşturucu.

Mastaba (*i*) Büyük kapı aralarında,kahvehanelerde v.s. de oturacak peyke, uzun sıra; meyhane.

Mastar (*i*) Birşeyin çıktığı yer;(gr): Kendisinden fiiller teşkil edilen kelime; «gelmek», «yazmak» gibi.

Mastara (*i*) Zaviyelerin derecelerini ölçmeğe mahsus olan hendese aleti, zaviye cetveli.

Mastariyet (*i*) Mastar manasını verme, mastarlık(«mek»«mak», mastariyet edatıdır.)

Mastele (*i*) Üstüaçık fıçı; büyük gerdel.

Mastika (*i*) Sakız; içine mastika konulmuş rakı.

Masti (*i*) Küçük köpek, finoköpeği.

Mastıbacak, Bastıbacak

(*i*) Bacakları pek kısa, boysuz ve biçimsiz adam.

Mastıçiçeği (*i*) Rebiiye.

Masturi (*i*) Geminin en geniş yeri, karnı.

Masum (*s*) Suçsuz, günahsız; hiçbir kabahati olmıyan küçük çocuk.

Masumane (*zr*) Suçsuzca, günahsızca, kabahatsizce.

Masumiyet (*ti«i»*) Suçsuzluk, günahsızlık; kabahatsizlik, masumluk.

Masun (*s*) Sağlam, emin, korkusuz; himaye edilmiş, mahfuz.

Masuniyet (*ti"i„*) Emin olma, sağlamlık; mahfuzluk, korumaklık, koruma.

Masura (*i*) Kamışkalem; çeşmesularının ölçüsü olan lülenin dörtte biri.

Maş (*i*) Birnevi börülce.

Maşa (*i*) Ateş, sıcak demir v.s. tutmağa mahsus demirden veya pirinçten uzun alet; maşaşeklinde hertürlü alet.

Maşallah (*n*) Allah bağışlasın! (*—negüzel çocuk!*) Sevinç bildirir: (*— buyurunuz*). Bu cümleyi havi lâvha, çerçeve; küçük çocukların boynuna veya göğsüne asılan ve bu cümleyi havi madalyon v.s.

Maşatlık (*i*) Hıristiyanların ve yahudilerin mezarlığı.

Maşalı (*i*) Maşası olan; içinde maşaya benzer bir aleti olan.

Maşer (*i*)İnsan topluluğu, birlik, cemaat.

Maşiyen (*zr*) Yayan giderek, yürüyerek.

Maşlah (*i*)Kadınlara mahsus süslü yeldirme.

Maşrapa (*i*) Tenekeden yahut bakırdan yapılmış kulplu küçük su kabı.

Maşrık (*kı"i„*) Güneşin doğduğu taraf, gündoğusu, şark.

Maşuk (*ku"i„*) Pek ziyade sevilen, pek sevgili.

Mat (*tı"i„*) Yenilme, mağlûp olma *Matetmek* Yenmek, galebeçalma.

Matah(*i*)Mal,kumaş,meta.

Matali (*i.c."i„*) Matlaın cem'i B. **Matla**.

Matara (*i*) Meşinden veya tenekeden sukabı,—*cı* Kervanlarda su taşıyıp halka dağıtan adam.

Matbaa (*i*) Gazete, kitap v.s. basılan yer, basmahane —*cı* Basmahane işleten —*cılık* Basmahane işletme.

Matbah,Mutfak (*i*) Yemek pişirilen yer,aşhane.

Matbu (*ı «s»*) Matbaada basılmış, basma; tabiate uygun, beğenilmiş.

Matbuat (*tı«i»*) Gazeteler, neşriyat âlemi. (—*Müdiriyeti* Gazetelere, kitaplara bakan Uummî Müdürlük).

Matbuh (*s*)Pişirilmiş (yemek).

Matem (*i*) Yas, keder (—*tutmak* Yastutmak, —*li* Yaslı, kederli,siyahlara bürünmüş.

Matemzede (*s*) Yaslı, siyahlara bürünmüş.

Materiyalism (*i*)Bu dünyadan başka hiçbir kuvvet tanımıyan felsefe mesleki.

Materiyalist (*ti «i»*) Materyalism meslekine mensup adam.

Matine (*i*) Sabahtan öğle zamanına kadar olan müddet; öğleden sonra verilen tiyarto, sinema v.s.

Matiz(*s*) Sarhoş,çok içerek sızmış.

Matkap (*i*) Delik açmağa mahsus yay, alet.

Matla(*ı"i„*) Güneşin doğduğu taraf, şark; kaside, gazel gibi manzumelerin ilk beyti.

Matlap (*i*) İstenilen şey, istek, dilek.

Matlubat (*i*) Alacaklar.

Matlup(*s*) İstenilmiş (—*ol. m.*); alacak; usulüdefterîde «Zimmet» karşılığı olan sayıfa.

Matma(*ı«i»*) İstenilen şey, murat, matlup.

Matmah (*i*) Gözdikilen, tamah olunan şey.

Matmazel (*i*) Evlenmemiş büyük kız.

Matris (*i*) Dölyatağı, rahim; isterotipi v.s. kalıplarının dişisi.

Matruh (*s*) Bir sayıdan çıkarılmış ufak sayı (hs); kesilmiş (vergi).

Matruş (*s*) Tıraş olmuş, tıraşlı; sakalsız.

Matrut (*s*) Kovulmuş, tardolunmuş.

Matuf (*s*) Atılmış, çevrilmiş (göz); bağlanmış; atıf edatının bağladığı iki kelimeden birincisi.

Matuh (*s*) Bunamış, bunak, atehgetirmiş.

Matya(*i*) Azmış yara,irindolu yara, unulmaz yara.

Mavaka (*i*) Geçmiş, olmuş şey, vukuat, sergüzeşt.

Mavera (*i*) Biryerin ötesinde, gerisinde bulunan yer, öte.

Mavi, mai (*s*) B. **Mai**.

Mavimsi } Maviyeça-
Mavimtırak } lar, mavice.

Maviş (*s*) Açıkmavimsi-gözlü ve sarışın (adam).

Mavna(*i*) Yelkenli ve küreklı ağırca kayık.

Maya(*i*)Eskimişhamur;asıl cevher,esas,sermaye;mal servet;damızlık dişi hayvan.

Mayalanmak (*m*) Mayası gelmek,hamurla ekşimek, birikmek;çoğalmak(para)

Mayalatmak (*m*) Maya veya hamur komak; maya ile ekşitmek, biriktirmek (para).

Mayalı (*s*) Mayalanmış, hamuru gelmiş.

Mayalık (*s*) Maya yapmağa mahsus (hamur).

Mayasıl (*i*) Vücutta hâsıl olan sulu yarık, basur.

Mayasılotu (*nu«i»*)Basurilâcı.

Mayasız (*s*) Hamursuz.

Maydanoz (*i*) Hemen her yemeğe konulan yeşil ot.

Mayestro (*i*) Musiki üstadı, bir muzika takımını idare eden adam.

Mayhoş (*s*) Ekşice, ekşimsi.

Mayhoşça (*s*) Az mayhoş.

Mayi (*i«s»*) Sulu,su halinde bulunan (madde).

Mayiiyet (*i*) Bir cismin su gibi akar bir halde olması.

Mayis(*i*)İnek ve koyunun taze gübresi.

Mayisböceği (*ni«ı»*) Taze Gübre içinde yaşar siyah bir böcek.

Mayistra (*i*) Garbışimalîden esen hafif ve serin bir rüzgâr.

Mayistrasereni(*ni«i»*) Geminin grandidireğinin en alttaki sereni ve buna bağlı yelken.

Mayıs (*i*) Senenin beşinci ve engüzel ayı.

Mayısçiçeği (*i*) Çayırçiçeği.

Maymun(*i*) İnsanaençok benziyen akıllı bir hayvan; çok çirkin ve tuhaf adam.

Maymuncu(*i*) Sokaklarda maymun gezdirip oynatan kıpti.

Maymuncuk (*i*) Her kilidi açar çilingir ve hırsızanahtarı; ucuçengelli demir.

Maymunıştahlı (*s*) Kararsız, sebatsız (adam).

Maymunluk (*i*) Maskaralık, tuhaflık.

Maymunsuratlı (*s*) Pek çirkin, suratsız.

Mayna (*i*) Yelkenleri indirme;paydos,tatil(oyun).

Mayo (*i*) Vücuda yapışır dar ve sıkı fanilâtakımı; denize girerken giyilen don ve gömlek takımı.

Mayok (*ku«i»*) Açılmamış çiçek, pek küçük konca.

Mayonez (*i*) Zeytinyağı ve limonla yapılan bir nev'i salça. —*li* Bu yolda salçalı.

Mayup (*s*) Ayıplanan,ayıp sayılan; bir kusuru, aybı olan.

Mazak (*i*) Ufak kırlangıçbalığı.

Mazanne(*i*) Şüpheli, şüphe götürür;evliyadan zannolunan zat.

Mazanneisu (*i*) Kendisinden bir fenalık beklenilen adam.

Mazarrat (*ti«i»*) Zarar,ziyan. —*lı* Zararlı, faydasız, muzır.

Mazbata (*i*) Bir meclisçe verilen kararı havi olup bütün azalar tarafından mühürlenen yazı. (*Mazbata muharriri* Mazbatayı kaleme alan zat); Bir mahalle ahalisi tarafından bir temenniyi, bir şikâyeti veya memnuniyeti resmî bir makama bildirmek için yazılıp altında birçok imza bulunan kâğıt.

Mazbut (*tu"s„*) Zaptolunmuş,elegeçirilmiş;deftere geçirilmiş, kaydolunmuş; hatırda kalan; toplu; iyi, sağlam, kavi yapılmış; çizilmiş (sınır) tesbit edilmiş, tayin edilmiş.

Mazeret (*ti"i„*) Özür; afdileme,makbul sebep(*mazereti ol.m.*)

Mazgal (*i*) Eski kalelerde yapılan içigeniş, dışıdar düşmana kurşun v.s. atılacak delik, aralık.

Mazgallı (*s*)Mazgal denilen delikleri, aralıkları olan (kale v.s.)

Mazhar (*i*) Zuhur edecek, meydana çıkacak yer;nail, (*İltifata maşar olan*İltifat gören.)

Mazi (*s*) Geçmiş zaman, eski vakit; «*i*» Geçmiş zamanda olan bir işi bildiren siga (gr.)

Mazı (*i*) Akmeşenin ufak yuvarlak kozalağa benzer meyvası,saçboyasında, tabaklıkta v.s. de kullanılır.—*ağacı* Çamabenzer muntazamyapraklı küçük bir ağaç.

Mazlûm (*s*) Fenalık, görmüş (*adam*) ağzı var, dili yok (adam), halim, sessiz, sakin (adam, çocuk).

Mazmaza (*i*) Su ile ağzı çalkama, ağza su alma.

Mazmum (*s*) Ötrülü,zamme harekeli (arap harfi).

Mazmun (*i*) Mana, mefhum. (*Bir yazının mazmunu* Onun manası) cinaslı, san'atli, güzel söz.

Maznun (*s*) Zan ve şüphe olunan, şüphe üzerine ceza mahkemesine verilen (adam).

Mazruf (*s*) Zarf içerisine konulan (mektup v.s.).

Mazrufen (*zr*) Zarf içerisine konularak, melfuf olarak, melfufen.

Mazul (*s*)Azlolunmuş;memuriyetten, hizmetinden çıkarılmış (adam).

Mazuliyet (*i*) Mazullük, azlolunma,memuriyetten, hizmetinden çıkarılma.

Mazur (*s*) Makbul sebebi olan, mazereti olan.

Mazurka (*i*) Alafranga eski polonez ayakoyunu;birnevi dans;bu ayakoyununun oynanması için alafranga musiki havası.

Mazut (*tu "i„*) Saf olmıyan gazyağının temizlendikten sonra kalan yanmağa kabiliyetli tortusu.

Meal (*i*) Mana, mefhum.

(*Senedin meali* Manası, mazmunu).

Mealen (*zr*) Mana itibarile, manaca (—*tercüme*).

Meat (*i*) Geri dönilecek yer; ahiret, ahret.

Mebadi (*i.c.*) Başlangıçlar,bir ilmin,bir fennin iptidası(*Hendese mebadisi*).

Mebani (*i.c.*) Binalar, yapılar.

Mebde (*i* "*i*„) Başlangıç, iptida.

Mebiz (*i*) Dişilerin rahminde yumurtacıkların toplandığı kese, oğulduruk; otlarda tohumların toplandığı yer.

Meblâğ (*i*) Para miktarı, para yekûnu.

Mebni (*i*) Bina olunmuş, yapılmış, kurulmuş; sonu değişmiyen arapça kelime. (*e*) Dendolayı, göre, sebebile.

Meb'us (*i*) Millet tarafından reyle seçilerek Büyük Millet Meclisine aza gönderilen zat,Millet Vekili.

Meb'usluk (*i*) Millet Vekillği.

Mebzul (*lü* "*s*„) Bol, çok; ucuz.

Mebzuliyet (*ti*«*i*») Bolluk, çokluk; ucuzluk.

Mecal (*li*"*i*„) Takat, kuvvet, derman (*Mecali kalmamak*).

Mecalsiz(*s*)Takatsiz,kuvvetsiz, dermansız (*mecalsiz kalmak*).

Mecaz (*i*) Kelimelerin asıl, hakikî manalarından başka benzetme v.s. suretile bildirdikleri mana.

Mecazî (*s*) Hakikî manasile kullanılmıyan, mecaz manasile olan, (mecazî manası).

Mecbul(*s*) Yaratılmış, cibilî, yaratılıştaki.

Mecbur (*s*) Zor görmüş; zarurî yapılmış, çaresiz.

Mecburen(*zr*) Zorla, cebirle, isteristemez,zarurî olarak.

Mecburî (*s*) Zarurî, ister-istemez, mutlaka.

Mecburiyet (*i*) Zorluk, mecburluk, zaruret (— vardır, yoktur).

Meccanen(*zr*) Parasız olarak, bedavaya, ücretsiz olarak.

Meccanî (*s*) Parasız, ücretsiz, bedava. (— *talebe* Ücretsiz mektepli).

Mecelle (*i*) Mecmua; eski medenî kanun kitabı,mecmuası. —*ci* Mecelleyi,kanunları iyi bilen zat.

Mecidî (*i*) Osmanlı Devletinde Abdülmecidin çıkardığı nişan.

Mecidiye (*i*) Yirmi kuruş kıymeti olan gümüş para.

Mecit(*s*) Ulu, büyük, şanlı, şerefli.

Meclis (*i*) Bir iş hakkında görüşülmek, müzakere edilmek üzere toplanan heyet, şûra, divan. *Büyük Millet Meclisi* Meb'uslar Meclisi. *Meclis Reisi* Meclisi idare eden zat, baş.

Meclûbiyet (*i*) Bir taraftan çekilme; bir tarafa muhabbet; taraftarlık.

Meclûp (*s*) Bir taraftan çekilmiş, celbolunmuş;bir tarafa muhabbeti olan; birine bir fırkaya taraftar.

Mecma (*ı«i»*) Birleşilen, toplanılan yer; birtakım eşyanın biriktirildiği yer.

Mecmu (*u«s»*) Toplanmış; top; hepberaber, umum; hesapta cem'in yekûnu.

Mecmua(*i*) Seçilmiş şeylerin yazıldığı defter; edebiyat,fen v.s.den bahseden haftalık, aylık v.s. risale.

Mecmuan(*zr*)Toptan,hep, yekûn olarak;hepberaber.

Mecnun (*i*) Deli, divane, çılgın, cinnet getirmiş; birini çıldırasıya seven; Leylâ isminde bir kızı

şiddetle sevmiş olan mevhum kahramanın adı.

Mecnunane(*zr*) Deli gibi, çıldırasıya, mecnunlar gibi.

Mecra (*i*) 'Suyun aktığı yol, yatak; birisinin yürüdüğü yol(*iş nizamî mecrasında yürüyor*).

Mecruh (*s*) Yaralanmış, yaralı; kanunca reddolunan (iddia, söz) (*i*) Yaralı adam.

Mecus (*i*) Eski İranlılar tarafından ateşe, güneşe,aya v.s.ye tapılan din. Ateşperestlik.

Mecusî (*i*) Zerdüştiliğe meusup, ateşperest, zerdüşt.

Mecusîlik (*i*) Ateşperestlik, zerdüştîlik.

Meczup (*s*) Bir taraftan çekilmiş,celp ve cezbolunan; güzelliğine kapılmış, tutulmuş; deli, divane, aptal.

Meç (*çi «i»*) Ensiz, düz ve yassıca kılıç (*meç talimi*).

Meçhul (*lü «i»*) Bilinmiyen; bulunmamış; tanınmamış, malûm olmıyan; kim olduğu belli olmıyan;(gr) faili olmıyan fiil: (*alınmak ,yapılmak gibi*); Cebirde malûmların yardımı ile bulunan sayı(*bir, iki meçhullü muadele*).

Meçhuliyet (*i*)Bilinmeyiş, meçhullük.

Medar (*i*) Dönecek yer, daire tarzında yol;sebep, vesile; sebeplenme;gökte istiva hattının iki tarafında bulunduğu farzolunan hayalî iki daire ki güneş bunların hizalarına kadar yaklaşıp geridöner.

Meddah (*i*) Daima öğen, mehteden; birçok kimselerin dil şivesini tak-

lit ederek,ballatarak masallar, hikâyeler söyliyen adam. —*lık* Maddahın san'ati.

Medde (*i*) Arap harflerinden elif üzerinde bulunan ve elifin (e) sesini (a) ya çeviren veya (a) sesini uzatıp, yukarı çeken şu (ˆ) işaret.

Meddücezir (*zri«i»*)B.**Cezir.**

Medenî (*s*) Talim,terbiye görmüş, bedevîlikten çıkmış, medeniyetli; şehirli. (*Medenî kanun*).

Medeniyet (*i*) İlim, fen, terbiye çığrına girme, bedevîlikten çıkma, medenîlik. —*siz* Medeniyete girmemiş, bedevî, vahşi.

Medet (*i*) Yardım, imdat —! (*n*) Eyvah! imdat! aman!

Medih(*i*) Övme, biri hakkında iyi söyleme.

Medine(*i*) Şehir, kasaba; Hicazda Hazreti Muhammedin gömüldükleri şehir.

Medit (*s*) Uzun; aruz vezinlerinde uzun okunan hece; aruz bahirlerinden biri.

Medlûl (*lü"s„*) Anlaşılan (mana) (*i*) Mana, mazmun, mefhum (*Medlûlünce* Manasınca).

Medok (*ku«i»*) Fransanın modok şehrinde yapılan güzel şarap.

Medrese (*i*) Eskiden ilmiye sınıfını yetiştiren birnevi mektep *[Taassup ocağı olan medreseler Cümhuriyetten sonra ilga edilmiştir]*.

Medreseli (*s*) Medresede okumuş,medreseden çıkmış softa;eski ulemadan.

Med'uv (*s*) Davetli, davet olunmuş.

Medyom (*i*) İspiritism ilminde insanlarla ruhlar arasında vasıta olan adam.

Medyun (*s*) Borçlu.
Mefahir (*i.c.*) B.**Mefharet**
Mefer (*rri «i»*) Kaçacak yer, kaçamak.
Mefharet (*ti«i»*) Övünme, koltuklar kabarma.
Mefhar (*i*) Kendisile övünülen zat. (*Mefhari kâinat* Peygamberimiz.)
Mefhum (*s*) Anlaşılmış; mana, meal; bir sözün manası. —*suz* Manasız (söz).
Mefkudiyet (*i*) Yokluk.
Mefkûre (*i*) B. **İdeal.**
Mefkûreci (*s*) Mefkûre sahibi, idealist.
Mefkut (*s*) Yok, bulunmıyan (*Malûmatı mefkuttur* Birşey bilmez).
Meflûç (*s*) İnmeli, nüzul isabet etmiş (adam).
Mefrik (*kı"i„*) Baş tepesi, baş ortası.
Mefruğ (*s*) Ferağ olunmuş, emlâk,Tapu Dairesince başkasına çevrilmiş.
Mefruk(*ku«s*)Ayrılmış, araya başka birşey, harf v.s. girmiş.
Mefruş (*s*) Döşenmiş,döşeli, mobilyalı.
Mefruşat(*i*)Ev veya yazıhane döşemesi, mobilya (—*mağazası*).
Mefruz (*s*) Farzolunmuş, öyle sayılmış, tahmin edilmiş; boyun borcu olan, mecburî olan(dava).
Mefsedet (*ti "i„*) Kötülük, bozukluk; karıştırma; fesat, münafıklık.
Mefsuh (*s*)Bozulmuş (karar v.s) hükümsüz bırakılmış.
Meftuh (*s*) Açılmış, açık; zaptolunmuş; üstün denilen harekeli arap harfi.
Meftun (*s*) Çok beğenen, vorulmuş, hayran.
Meftuniyet (*ti"i„*) Çok beğenme, hayran olma, meftunluk.
Meful (*lü "s„*) Yapılmış, işlenmiş; cümlenin ma-

nasını tamamlatan (kelime).

Mefulübih (*i*) Yalnız müteaddi fiillerin aldığı meful ki sonunda (i, ı, ü, u, yü,yu,yı,yi)gibi edatlardan biri bulunan kelimelerdir.

Mefulüileyh (*i*) Sonunda (e,a,ye,ya) edatlarından biri bulunan kelimelerdir.

Megaloman (*s*) Daima kendini büyük gören, azamet satan.

Megalomani (*i*) Daima kendini büyük görme hastalığı, azamet satma.

Megalosefal (*i*) Pek büyükbaşlı adam.

Meğer, Meğerki, Meğerse (*e*) Şu kadarki, ancak; halbuki.

Mehabet (*ti«i»*) Korku, heybet; korku ile karışık hürmet.—*li* Heybetli,korkunç. —*lû* Eski padişahlara verilen elkaptan biri, azametlû.

Mehafil (*i c.*) B. **Mahfil** (*Siyasî mehafil* (Politikaya ait işlerle uğraşanların toplandıkları yer.

Mehakim(*i.c.*)B.**Mahkeme**

Mehalik (*i.c.*)B. **Mehleke, Mehlike.**

Meham (*i.c.*)B. **Mühimme**

Meharet(*ti "i„*) Elden işgelme,beceriklilik,elmarifeti. —*li* Becerikli, hünerli, marifetli, —*siz* Beceriksiz, çolpa, hünersiz, marifetsiz. —*sizlik* Çolpalık, beceriksizlik.

Mehasin (*i.c.*) Güzellikler; iyilikler.

Mehaz(*i*)Birşeyin, bir lûgatin v.s.nin alındığı yer, memba; bir eser yazmak için müracaat edilen kitapların herbiri.

Mehbil (*i*)Rahimyolu, dölyatağı yolu.

Mehbilî (*s*) Rahimyoluna

dair, dölyatağında olan (hastalık).

Mehcur (*s*) Uzak düşmüş, uzak, ayrı; bırakılmış,kullanılmıyan (lûgat).

Mehcuriyet (*ti"i„*) Uzaklık, ayrılık, hicran; kullanılmama.

Mehçe (*i*) Minarelerin en yukarısına ve bayrakdireğinin ucuna takılan küçücük ay şekli.

Mehdi (*i*) Kıyamete yakın çıkacağı söylenen adam; doğru yolu tutan.

Mehengir(*i*)Tahtanın enini ölçmek için doğramacı aleti.

Mehenk (*gi"i„*) Altın ve gümüşün ayarını anlamağa mahsus taş; ayar ölçüsü (mehenge vurmak).

Mehenkçi (*i*) Eşya ve insanların ayarın anlıyan adam, insan sarrafı.

Mehil (*i*) Mühlet, ara,müsaade. (— *istemek* Mühlet, ara, vakit, müsaade dilemek).

Mehip (*s*) Korkunç, heybetli.

Mehle (*i*)Koyun, sığır, v.s. etlerinin omuzbaşından çıkan külbastılık et.

Mehlika(*s*)Ayyüzlü,güzel.

Mehlike,Mehleke (*i*)Tehlike, tehlikeli yer, muhataralı iş.

Mehmaemken (*zf*)Oldukça, az çok.

Mehpare (*i*) Ayparçası, nurtopu,pek güzel(adam).

Mehrace (*i*) B. **Mahraca**.

Meht (*i*) Beşik.

Mehtap (*i*) Ayışığı, ayaydınlığı;ayaydınlığı gibi ışık veren ve mavi, sarı v.s. renklerle yanan fişek(— *et.* Zevklenmek, alay et.)

Mehter (*i*) Eski Babıali çavuşu veya kavası; saltanat devrinde nişan, rütbe alanlara müjde götüren adam, çay-

lak; eskiden vezir dairelerinde çalınan musiki takımı.

Mehterhane (*i*) Eskiden vezir dairelerinde çalınan musikitakımının durduğu yer; umumî hapishane.

Mehuz (*s*) Alınmış, ahzolunmuş.

Mehuzat(*i.c.*)Alınmış olan, tahsil olunan paralar;tüccar defterlerinde alınan paraların kaydolunduğu taraf, zimmet sayıfası.

Mek (*e*) B. **Mak.**

Mekân (*i*)Yer,mahal.

Mekanizma(*i*)Makine v.s. nin tertip ve usulü; bir makineyi tertip eden kısımlar; kelimelerin tertip sureti.

Meke (*i*) Pıtrak diken.

Mekful (*lü«s»*) Kefalet altına alınmış,kefalete bağlanmış.

Mekik (*i*) Dokumacıların kullandığı makara. *Mekik dokumak* Biryerde durmıyarak gidip gelmek.

Mekin (*i*) Yerinde ağır oturan adam;vakarlı, temkinli zat.

Mekkâre (*i*) Kira ile tutulan yük hayvanı, (beygir, katır gibi); bu hayvanlara yükletilen eşya v.s.; asker eşyalarını v.s. yi taşıyan hayvanlar,katırlar.

Mekkâreci (*i*) Yük taşımak için kira ile hayvanlarını kullandıran adam; asker, eşya v.s. nakleden hayvanlara bakan asker neferi.

Mekke (*i*) Hicazda Peygamberimizin doğduğu meşhur şehir.

Meknun(*s*) Dizilmiş, dizili; gizli, saklı, hafi.

Meknuz(*s*)Hazineye konmuş, saklanmış (para; kıymetli şey).

Mekremet, (*ti«i»*) Cömertlik, kerem, hürmet, izzet, şeref.

Mekremetlû (*s*) Eskiden ilmî sınıfta bulunanlardan müderris rütbesini kazananlara bu elkap yazılırdı.

Mekruh (*s*) İğrenç; şeriatçe haram olmayıp hafif surette yasak olan (günah).

Meks (*i*) Durma, dinlenme.

Meksep (*i*) Kazançyeri (dükkan, mağaza); ilim öğrenilen yer, mektep.

Meksetmek (*m*) Durmak, dinlenmek; işe ara vermek, biraz paydos etmek.

Meksizin (*e*) B. **Maksızın.**

Meksup (*s*) Kazanılmış.

Meksur (*s*) Kırılmış, kırık: arap harflerinde (*i, ı*) okutan esre ile harekelenmiş (harf), esreli, kesreli.

Mekşuf (*s*)Bulunmuş,keşfolunmuş, meydana çıkarılmış; açık, aşikâr.

Mektep (*i*) İlim, fen öğretilen yer; edebî, felsefî v.s. meslek, ekol.

Mektepli (*i*) Mektebe giden, talebe; mektepten yetişme, mektep mezunu.

Mektum (*s*) Gizli, gizlenmiş, saklı, saklanmış, kaçırılan, hükûmete kanunca haber verilmiyen.

Mektup (*i*) Haberleşmek için yazılan kâğıt, bitik; yazılmış.

Mektupçu(*i*)Vekâlet vevilâyet başkâtiplerine verilen unvan.—*luk* Bu makamlarda bulunan başkâtiplerin memuriyeti.

Mektuplaşmak (*m*) Biribirine mektup göndermek, muhabere et.
Mekûlât (*tı«i»*) Yiyecek şeyler.
Mel'abe (*i*) Oyuncak.
Melâhat (*ti"i„*) Tatlı güzellik, güzelyüzlülük.
Melâike (*i.c.*) Melekler.
Melâl (*i*) Usanç, usanma; içsıkıntısı.
Melâmet(*ti«i»*) Azarlama, çıkışma.
Melâmi (*s*) Tanrının birliğine inanan, fakat kalenderane bir meslek ittihaz eden bir tarikat mensubu.
Mel'anet (*ti"i„*) Kötülük, şeytanlık.
Mel'anekârane (*zr*) Şeytanca.
Melbus(*s*)Giyilmiş(elbise)
Melbusat(*tı"i„*) Giyilecek şeyler, esvap, elbise.
Melce (*i*) Sığınacak yer.
Melek (*i*) Cismi olmıyan ve gökte yaşadığı farzolunan mahlûk; pek güzel, çok ari; pek uslu, halim ve selim adam.
Melekât(*tı«i.c.»*)B.**Meleke**
Meleke(*i*)Çalışma ve tecrübe ile elde edilen alışkanık, iktidar, üstatlık.
Melekût (*tu"i„*) Melekler âlemi, gök; Allahın saltanatı.
Melekûtî (*s*) Melekûta mensup.
Meleme (*i*) Koyun, kuzu ve keçinin «me, me» diye bağırmaları.
Melemek (*m*) Koyun, kuzu, keçi «me, me» diye bağırmak.
Meles (*i*) Beliçukur olan kusurlu at.
Meleş (*i*) İkı kuzusu olan dişi koyun.
Melez (*i*) Ayrı iki cinsten doğan adam; cinsi halis olmıyan karışık at; arpa ve darı ile karışık buğday.

Melfuf (*s*) İç içe sarılmış; mektup içine sarılarak zarfa konulmuş.

Melfufat (*tı«i»*) Bir tezkere veya tahrirata, bir arzuhala sarılı resmî kâğıtlar.

Melfufen (*zr*) B. **Leffen.**

Melhame (*i*) Çok asker kırılan büyük muharebe.

Melhem (*i*) Yaralara sürülmek üzere verilen yarıdonmuş ilâç; teselli eden şey.

Melhuz (*s*) Hatıra gelmiş; ihtimali olan.

Melhuzat (*tı«i»*) Hatıra gelebilen şeyler, ihtimali olan şeyler.

Melih (*s*) Güzel, tatlı ari, yüzügüzel, sevimli.

Melik (*ki "i„*) Hükümdar, sultan.

Melike (*i*) Hükümdar zevcesi, kadın hükümdar, kıraliça.

Melisa (*i*) Bayılmaya ve başdönmesine ilâç olan bir ot.

Mellâh (*i*) Gemici.

Melodi (*i*) Ahenkli, hoş hava, nağme.

Melodram (*i*) Facialı ve birçok vak'alarla karışık neşeli dram.

Melon (*i*) Kavun gibi tepesi yuvarlak, bombeli şapka (*Melon şapka*).

Meltem (*i*) Yazın karadan esen hafif rüzgâr (denizden esen «imbat» tır).

Melûf (*s*) Alışmış, alışkan. (—*ol.* Alışmak, ülfet peyda etmek).

Melûl (*s*) Usanmış, usanç getirmiş, bezmiş, bıkmış.

Mel'un (*s*) Çok kötü (herif), şeytantabiatli.

Melzum (*s*) Bulunması mecburî olan.

Memalik (*ki «i.c.»*) Memleketler.

Memat (*tı«i»*) Ölüm, ölme.

Memba (*ı«i»*) Suyun yer-

den çıktığı mahal, kaynak, pınar;bir havadisin, bir haberin alındığı yer.
Memdude(*i.s.*)B.**Memdut.**
Memduh (*s*) Övülmüş, metholunmuş; makbul, methelâyık.
Memdut (*s*) Uzatılmış, uzun; ses yukarı çekilerek,uzunca okunan (harf).
Meme (*i*) Dişi insan ve hayvanlarda süt veren tepeli uzuv; memeye veya memenin tepesine benziyen şeylerin herbiri.(*Tüfek memesi* Kapsol).
Memeli (*s*) Memesi olan, memeye benzer şeyi olan.
Memelik (*i*) Hayvanların memelerine takılan torba.
Memer (*rri "i„*) Geçecek yer, işlek yol, geçit.
Memeş (*i*) Sığırların ağzından akan salya.
Memeüzümü (*i*) Keçimemesi tepesine benzer kalınkabuklu siyah üzüm.
Memhur (*s*) Mühürlenmiş, mühürlü.
Memlehan (*i*) Tuz çıkan yer, tuzla.
Memleket (*ti"i„*) Bir hükûmetin idaresii altında bulunan geniş toprak,ülke; diyar; bir adamın doğduğu yer, maskatıres.
Memleketli (*i*) Bir memleket ahalisinden olan, hemşeri.
Memlû (*s*) Dolu, dolmuş.
Memlûk (*kü "i„*) Köle, kul; esir, bende.
Memlûkiyet (*ti"i„*) Kulluk, kölelik; esirlik, bendelik.
Memnu (*u "s„*) Yasak, menedilmiş.
Memnuiyet (*ti"i„*) Yasak edilme, menolunma.
Memnun (*s*) Hoşnut, sevinçli (—*ol.m*).
Memnunen *(zr)* Hoşnut olarak, memnun olarak; sevinerek.

Memnuniyet (*ti* «*i*»)Hoşnutluk; sevinç (—*beyan et.* Sevincini bildirmek.)

Memorandom (*i*) Siyasî nota, lâyiha, muhtıra.

Memşa (*i*) Aptesane, ayakyolu, halâ.

Memul (*s*) Umulan, ümit edilen, beklenilen(—*et.*)

Memur (*i*) Bir işi gören adam; hükûmet tarafından resmî bir daireye tayin olunan adam.

Memuren (*zr*) Memuriyetle, memur sıfatile.

Memuriyet } (*ti* «*i*») Ma-
Memurluk } aşla görülen hükûmet hizmeti; bir adama havale olunan iş, vazife.

Memzuç (*s*) Karışmış,karışık.

Men (*n'i* «*i*»)Yasak, geridurdurma, bırakmama. (*Menetmek,menolunmak*).

Menaat (*ti* «*i*») Sarplık; metanet(*Kalenin menaati*).

Menabi (*i.c.*) B. **Memba.**

Menafi (*i* "*i.c.*„) B. **Menfaat.**

Menakıp(*i.c.*)B.**Menkıbe.**

Menal (*i*) Ele geçirilen şey, mal, mülk (*Malümenal*).

Menam (*i*) Uyku; ruya.

Menasik (*ki* «*i*») Haç sırasında yapılan hususî merasim.

Mendebur (*s*) Hayırsız, yaramaz, haylaz.

Mendil (*i*) Burun silmek, el ve yüzün terini almak için hususî yapılmış dörtköşeli küçük bez.

Mendirek (*i*) Sonradan yapılmış liman, dalgakıranı bulunan liman.

Mendires (*i*) Akıntısı dolambaçlı, zikzaklı ırmak; garbî Anadoluda iki nehrin adı (Küçük ve Büyük —).

Mendup (*s*) Yapılması makbul olan (iş); iyi-

liğinden bahsolunarak kendisine ağlanılan(ölü).

Menekşe (*i*) Moryaprakh, güzelkokulu çiçek. (*s*) Menekşerenginde: mor.

Menenjit (*i*) Beyinhumması.

Menent (*i*) B. **Manent**.

Menevî (*s*) İnsan ve hayvan tohumuna müteallik.

Meneviş (*i*) Terementi ağacı tohumu;kumaş, kılıç gibi şeylerde görülen dalga.

Menevişlenmek (*m*) Dalga dalga olmak,dalgalanmak.

Menevişli (*s*) Dalgalı,üstü dalga dalga işlemeli(— *kılıç, kumaş* v.s.)

Menfa (*i*) Sürgünyeri.

Menfaat (*ti «i»*) Kâr, istifade, fayda (— *gözetmek* Kâr beklemek).

Menfaatli (*s*) Kârlı, istifadeli, faydalı.(—*iş* Kârlı, istifadeli iş).

Menfaatperest (*s*) Menfaatinden başka birşey tanımıyan, kâra tapan.

Menfez (*i*)Delik, ağız; hava işliyen yer (pencere v.s.)

Menfi (*i*) Memleketinden sürülmüş, sürgün; kendisinde "ma, me„ gibi nefi edatları bulunan fiil; nehi; elektrik kuvvetinde müspetin aksi.

Menfur (*s*) İğrenç, sevilmemiş (adam).

Mengeç(*i*) Büyük yünmekiği.

Mengel (*i*) Ayağa takılan bilezik, halhal.

Mengene (*i*) Sıkıştıracak, basacak alet ve envai.

Menhiyat (*ti«i»*) Yasak edilmiş şeyler; haram olan işler.

Menhubat (*ti"i„*) Yağma edilmiş şeyler, mallar, ganimetler.

Menhup (*s*) Yağma edil-

miş, çapul edilmiş,soyulmuş.

Menhus (*s*) Uğursuz (talih v.s.)

Meni (*i*) Erkek insan ve hayvanların tohumu.

Menkıbe (*i*) Meşhur bir zatın faziletlerinden bahseden yazı,makale,kaside, methiye, hikâye, küçük tarih.

Menku (*u«i»*) Haşlanmış otsuyu. (*s*) Haşlanmış (ot, çiçek, çay).

Menkûbiyet (*ti«i»*) Düşkünlük, devletdüşkünü olma.

Menkûha(*i.s.*)Nikâhlı;zevce, refika, halile.

Menkul(*lü"s„*) Biryerden başka biryere taşınmış, götürülmuş; taşınabilir, götürülebilir (*Menkul mal ve eşya*); nakledilmiş, hikâye suretile ağızdanağıza gelmiş olan.

Menkûp (*s*) Düşkün, devletdüşkünü; bahtsız, talihsiz; itibardan düşmüş.

Menkuş (*s*) Nakşolunmuş, işlenmiş; yerleşmiş, yer tutmuş (zihinde,yürekte).

Mensi (*s*) Unutulmuş (— *kalmak* Unutulmak).

Mensubat (*tı«i»*) Mensup ve müteallik olan adamlar, şeyler; taallûkat.

Mensubiyet (*ti"i„*) Mensup ve müteallik olma; mensupluk, akrabalık.

Mensucat (*tı«i»*) Dokumalar (kumaş v.s.) (— *fabrikası*).

Mensuç (*s*) Dokunmuş.

Mensuh (*s*) Hükmü kaldırılmış, hükümsüz bırakılmış (kitap v.s.).

Mensup (*s*) Birşeye ait olan, müteallik, bağlı, nisbet gösteren; akraba.

Mensur (*s*) Vezinle yazılmıyan, nesir olarak kaleme alınmış yazi.

Menşe (*i«i»*) İçinde yetişi-

len yer.birşeyin çıktığı yer.

Menşur (*s*) Yayılmış. (*i*) Eskiden vezir ve müşür olanlara verilen ferman, hem kaideleri, hem yan yüzlerinin dıl'ı mücessemleri müvazi ve müsavi olan hendesî şekil.

Menteşe (*i*) Kapı, pencere gibi açılıp kapanan şeyleri tutmağa mahsus milli iki parçadan ibaret olan alet.

Menus (*s*)Alışılmış, alışık.

Menusiyet (*i*) Alışma, alışkanlık, ünsiyet; vahşilikten çıkıp insana alışma.

Menut (*tu«s»*) Bağlı, mütevakkıf (reyinize menuttur).

Menvi (*i*) Niyet, meram, maksat.

Menzil (*i*) Yolculukta oturacak, yatacak yer, iki konak arası yol,merhale; ev, hane, konak; postatarının indiği yer, konak; kurşun, mermi v.s. nin gittiği yer, atım.

Menzilci (*i*) Menzil beygirlerile giden adam, tatar, postacı.

Menzile (*i*) Aşağıya inen derece (hayvan menzilesine inmiş.)

Menzilhane(*i*) Tatar beygirlerinin durduğu yer, postakonağı.

Menzul (*lü«s»*) İnmeli, kötürüm, nüzul isabet etmiş, damlalı.

Mephas (*si«i»*) Bir bahse dair yazılan makale, fasıl, uzun ders.

Mephut (*tü«s»*) Şaşakalmış, hayran kalmış (— olmak *m.*).

Mepsut (*tu«s»*) Yayılmış, açılmış, serilmiş; etraflile beyan olunan.

Mer'a (*i*) Otlak, çayır.

Merak(*i*) Karasevda; hafif cinnet;ilim v.s.ye fev-

kalâde heves, arzu; vesvese. (— et. *m.*).

Meraklanmak (*m*) Merakına dokunmak; vesvese et., telâş etmek.

Meraklı(*s*) Vesveseli, telâşlı; hevesli, merak sarmış; düşkün; çabuk müteessir olan.

Meraksız (*s*)Kayitsiz, fütursuz. —*lık* Kayitsizlik, fütursuzluk.

Meram (*i*) İstek, dilek, niyet, maksat.

Meramet (*ti*"*i*„) Hafif tamir. —*et.* Hafifçe tamir et.

Merametçi (*i*) Hafif tamirci.

Merametlemek (*m*) Hafif tamir etmek.

Meranet (*ti* "*i*„) Madenin dövülünce yayılma hassası.

Meraret (*i*) Acılık.

Merasim (*i*) Resmî muameleler; ayinler; resmî kabul; teklif, gösteriş, etiket. (*Aramızda merasim yok*).

Merbut (*tu* "*s*„) Bağlı, bağlanmış;ilişti̇rilmiş; ait, mensup, tâbi.

Merbuten (*zr*) Bir arzuhale, resmî bir varakaya bitiştirilmiş olduğu halde.

Merbutat (*tı* "*i*„) Bir varaka ile birlikte olan kâğıtlar.

Merbutiyet (*ti* «*i*») Bağlılık, alâka.

Mercan (*i*) Denizden çıkan ve süs diye kullanılan kırmızı madde. (*s*) Çok kırmızı (dudak v.s).

Mercanköş (*i*) Güveyotu, fesleğen.

Merci (*i*"*i*„) Müracaat edilecek yer.*Resmî* —(Bir işin ait olduğu daire);bir zamirin ait olduğu isim(gr)

Mercimek (*i*) Çorba v.s. yapılan ufak yassıca ve yuvarlak yiyecek. (*Mer-*

cimeği fırına vermek. İşi pişirmek, uyuşmak.)

Mercu (*s*) Rica olunmuş, yalvarılan.

Meradne (*zr*) Erkekçe, mertçe; kahramanca.

Merdane (*i*) Matbaa makinelerinde kâğıda mürekkep veren silindir; yufka açmak için,oklava.

Merdut (*s*) Kovulmuş (adam), reddolunmuş; kanunca çürütülmüş, cerhedilmiş (dava, iddia).

Merdüm (*i*) İnsan, adam.

Merdümek (*i*) Adamcağız, bebek; gözbebeği.

Meremet (*ti "i„*) B. **Meramet.**

Meret (*s*) İri, çirkin; korkunç.

Merfû (*u «s»*) Yükseltilmiş, yukarı kaldırılmış; bozulmuş; arapçada ötre ile okunan (kelime).

Mergup (*s*) Aranılan, istenilen, beğenilen, rağbette olan;makbul,güzel.

Merhaba (*i*) Hoşgeldiniz, selâm, bonjur.

Merhabalaşmak (*m*) Selâmlaşmak,biribirine merhaba demek.

Merhale (*i*) Konak, menzil, iki konak arası yol.

Merhamet (*ti«i»*) Acıma, acırganma (— et. *m.*).

Merhametli (*s*) Acıyan, acırgayan.

Merhametsiz (*s*) Acımıyan, katıyürekli.

Merhem (*i*) B. **Melhem.**

Merhum (*s*) Ölmüş, rahmetli.

Merhun (*s*) Rehine konulmuş,rehnedilmiş (kıymetli şey).

Mer'i (*s*) Hürmet ve riayet olunan, sayılan(hatırı sayılır); icra olunan (kanun).

Mer'i (*s*) Gözle görünen.

Merih (*i*) Güneşin etrafında dönen yedi sey-

yareden beşincisi, Behram; harp ilâhesi.

Merinos (*i*) İspanyakoyunu; bu koyunu yapağısından yapılan kumaş.

Mer'iyat(*ti"i„*) Gözle görünen şeyler.

Mer'iyet (*i*)Kanunun icra olunması.

Merkat (*i*) Yatak; mezar.

Merkep(*i*)Binilecek şey,eşek;gemiv.s.akılsız,ahmak

Merkepçi (*i*) Eşekçi.

Merkez (*i*) Bir dairenin tam ortası; resmî daire, poliskarakolu; bir idarehanenin en büyük dairesi.

Merkezî (*s*) Merkezden geçen, merkezce.

Merkeziyet (*ti"i„*) Merkeze bağlı olan idare (merkeziyet usulü).

Merkezlendirmek (*m*) Merkeze toplamak; bir hükûmetin şubelerindeki salâhiyeti azaltmak.

Merkezlenmek (*m*) Merkeze toplanmak,merkeze bağlanmak.

Merkum (*s*) Yukarda adı yazılı olan (o adam).

Merkûz (*s*) Dikilmiş; tabiatinde, doğuşunda bulunan.

Merlanos (*i*) Morina familyasından etilezzetlice mezitbalığı.

Merlengeç (*i*) Bircins çitlembik ağacı ve meyvası.

Mermahur (*i*) Koca yarpuz (ot).

Mermer (*i*) Kolay yontulur ekseriya beyaz ve renkli taş; beyaz ince bez. *Sumermeri* Alçı. (*s*) Mermerden yapılmış.

Mermerkireci(*ni"i„*)Mermertaşından yapılan gayet beyaz ve güzel kireç.

Mermerlik (*i*) Mermerdöşeli avlu.

Mermerşahi (*i*) Tülbent ile patiska arasında ince beyaz bez.

Mermi (*i*) Silâh v.s. kurşunu, topgüllesi.

Mersa (*i*) Liman.

Mersat(*i*) Gözle dikkatlice bakılan yer;rasathane.

Merserize (*i*) Renk renk parlak pamukiplik.

Mersi (*i*) Teşekkür ederim manasında fransızca bir kelime.

Mersin (*i*) Kışın yapraklarını dökmez güzelkokulu bir ağaç, as.

Mersinbalığı (*nı«i»*) Ganoit familyasından sivriburunlu *Esturyon* denilen balık.

Mersiye (*i*) Ölmüş bir adam hakkında okunan veya yazılan acıklı söz, yazı, sağu, ölüdestanı.

Mersiyeci
Mersiyehan } (*i*) Sağucu, mersiye söliyen, ölüdestanı yazan edip.

Mersum (*s*) Yazılmış,yazılı; çizilmiş, resmolunmuş; işaretli, alâmetli;âdet hükmüne girmiş; yukarda ismi geçmiş olan.

Mert (*i*) Adam; er, erkek. (*s*) Yiğit, cesur; sözünde durur; cömert, hamiyetli. *lik* Erlik, erkeklik; yiğitlik; cömertlik.

Mertçe (*zr*) Erkekçe; yiğitçe.

Mertebe (*i*) Derece, paye;kadar(*Ne mertebe* Nekadar).

Mertek (*i*) Dörtköşe kereste direk.

Mevi (*s*) Hikâye olunmuş, naklolunan, söylenmiş.

Meryem (*i*) Hazreti İsanın annesi.

Meryemana (*i*) Hazreti İsanın annesi; onun yağlı boya resmi ki Rum hıristiyanları yalnız evlerinde bulundurup önünde kandil yakarlar.

Meryemiye (*i*) **Adaçayı.**

Meryempelesengi (*ni"i„*)

Hekimlikte kullanılan bir ot.

Merzengûş (*i*)B. **Mercanköş.**

Merzuk (*ku"s„*) Yiyeceği verilmiş, rızkı verilmiş, rızıklanmış; yiyeceği bol; bahtlı,bahtiyar.

Mes(*ssi«s»*)Dokunma,değme;temas, duyma,hissetme; B. **Kuddas.**

Messetmek (*m*) (*İhtiyac messetmek*Lüzum duymak, hissetmek).

Mesa (*i*) Akşam.

Mesabe (*i*) Derece, mertebe.

Meşadet (*ti«i»*) Kutluluk, mutluluk, bahtiyarlık.

Mesafe (*i*) İki yol veya yer arasındaki uzaklık,yol

Mesağ (*i*) Müsaade, cevaz, ruhsat. (*Mesağı kanunî var* Kanunca müsaade var, kanuna uygun).

Mesaha (*i*) Toprak ölçme;hendesedin arazi ölçme bahsi. (*Sathî mesaha* Bir sathın yani yüzün ölçüsü, kaç murabba metre olması).

Mesahazinciri (*i*) Mühendislerin, mimarların kullandıkları ölçü şeriti.

Mesai (*i.c.*) Sâyler.

Mesail (*i.c.*) Meseleler.

Mesaip (*i.c.*) Musibetler.

Mesalih (*i.c.*)Maslahatler, B. (*Mesalih erbabı* İş sahipleri).

Mesalin(*i*) Atlas gibi parlak bir pamuklu kumaş ve bundan yapılan kurdelâ.

Mesamat(*ti«i·*)İnsan,hayvan derilerindeki ve nebat yapraklarındaki gayet küçük delikler ki bunlarla nefes alınır.

Mesame (*i*) B. **Mesamat.**

Mesane (*i*) İçine idrar yani sidik toplanan kere, sidikkavuğu.

Mesar (*i.c.*) Meşseretler.
Mesavi (*i.c.*) Kötülükler, kötü işler.
Mesbuk (*ku«s»*) Geçmiş (*Hizmeti mesbuk bir zat*); arkada bırakılmış.
Mesçit (*i*) Küçük cami,namaz kılınacak yer.
Mesdut (*s*) Kapatılmış, kapalı; tıkanmış, tıkalı.
Mesel (*i*) Misal olarak söylenen söz (*Darbımesel* Atalarsözü); masal; ahlâkî küçük hikâye.
Meselâ (*zr*) Misal olmak üzere; sözgelişi.
Mesele,Mes'ele (*i*) Sorulan şey, husus, keyfiyet.
Meserret (*ti«i»*) Sevinç; eğlence —*li* Sevinçli;eğlenceli.
Meshetmek (*m*) El sürmek; aptes alırken vücudun bazı azasına ıslak el sürmek.
Meshuf (*s*) Çok su içtiği halde kanmak bilmiyen, hevesini alamıyan; arzusuna kavuşamıyan.
Meshur (*i*) Büyüye uğramış, büyülenmiş.
Mesih (*i*) Hazreti İsanın ikinci ismi.
Mesihî (*s*) Hazreti İsaya. mensup, hıristiyan, İsevî
Mesire (*i*) Seyir mahalli, gezilecek güzel yer, eğlenti yeri.
Mesken (*i*) Durulan yer, ev, hane, ikametgâh.
Meskenet (*ti«i»*) Miskinlik, beceriksizlik; zayıflık, âcizlik.
Meskûkât (*i*) Basılmış madenî paralar, sikkeler.
Meskûn (*s*) İçinde oturulan, ahalisi olan.
Meslek (*ki"i„*) Yol, gidiş, usul; çığır; herkesin geçinmek için tuttuğu iş; herkesin kendisince yürüdüğü yol (Muallimlik mesleki, askerlik mesleki, ticaret mesleki).

Meskenler

Meslekî (*s*) Mesleke ait, meslekçe (meslekî bir teklif).

Mesleksiz (*s*) Bir meslekî olmıyan, bir fikirde durmıyan.

Meslekdaş (*i*) Bir meslekte çalışanlardan herbiri.

Mesmu (*u"s„*) İşitilmiş, duyulmuş; dinlenmeğe lâyık.

Mesmuat (*tı"i„*) Duyulan şeyler, haber alınan havadisler.

Mesmum (*s*) Zehirlenmiş.

Mesmumen (*zr*) Zehirlenmiş olarak.

Mesnet (*i*) Büyük memuriyet, makam; dayanılacak yer.(*Mesnede geçmek*).

Mesnevi (*i*) Aruz veznile yazılmış olup her iki mısraı bir kafiyede bulunan nazım.

Mesneviyat (*i.c.*) Mesneviler, mesnevi tarzında yazılan nazımlar.

Mesnun (*s*) Âdet olmuş; yapılması dince sünnet addolunan.

Mesruk (*ku «s»*) Çalınmış. (*Mesruk mal*).

Mesrur (*s*) Sevinmiş,şen, sevinçli.

Mesruriyet (*i*) Sevinç.

Mesrut (*s*) Anlatılmış, iyice bildirilmiş, zikrolunmuş.

Mest (*ti"s„*) Sarhoş; üstüne pabuç v.s. giyilen hafif ve yumşak ayakkabı, lâpçın.

Mestur (*s*)Zarfa konmuş, kapalı; gizli, hafi; açık gezmiyen, peçe tutunan (kadın).

Mes'udiyet (*ti«i»*) Kutluluk,mutluluk, bahtiyarlık.

Mes'ul (*lü "s„*) Yaptığı işlerden dolayı hesap vermeğe mecbur olan (memur v.s); istenilen, rica olunan (şey). (Bu işten mes'ul olan kimdir?).

Mes'uliyet (*i*) Yaptığı iş-

ten hesap vermek mecburiyeti. —*li* Mes'uliyet getirir, kanunsuz iş.

Mes'ut (*s*) Kutlu, mutlu; bahtiyar.

Meşagil(*i.c.*)Meşgaleler.

Meşahir(*i.c.*) Meşhurlar.

Meşak (*kı«i.c.»*) Meşakkatler, eziyetler.

Meşale (*i*) Ziyade aydınlık vermek için içinde çıra v.s. yakılan büyük saplı demirçanak; ucuna zift bulaştırılıp yakılan sırık.

Meşbu (*u«s»*) Doymuş, içemez bir hale gelmiş; bir maddeden erimişhalinde tutabilcceği miktarı alıp fazla eritemiyen (mayi).

Meşe (*i*)Odunu sert ve ateşe dayanır ağaç. (*Meşeodunu* Kalınkafalı.)

Meşecik (*i*) Yermeşesi, kurtluca.

Meşakkat (*ti"i„*) Sıkıntı, mihnet (—*çekmek m.*).

Meşelik (*i*) Meşekorusu.

Meşgale(*i*) İş, güç.

Meşgul (*lü«s»*) Uğraşan, işi gücü olan; dalgın; tutulmuş, içidolu ev v.s. zaptolunmuş (şehir v.s.).

Meşguliyet (*i*) İşi, gücü olma, meşgullük.

Meşhet(*i*) Bir askerin şehit düştüğü yer; şehitlerin gömüldüğü yer.

Meşhun(*s*) Dolu, dolmuş.

Meşhur(*s*) Şöhretli, namlı, herkesin bildiği, tanıdığı (zat).

Meşhut(*s*) Görülmüş,gözle görülen (— ol. *m.*).

Meşihat (*i*) Şeyhlik; evvelce Şehislâmlık makamı; Şehislâmkapısı.

Meşime (*i*) Anasının karnında çocuğu beslemek için göbeğine bitişik olan kantorbası gibi bir cisim, dölyatağı, son.

Meşin (*i*) Tabakanede iş-

lenmiş en adi deri, sahtiyan (*s*) meşinden yapılmış.

Meşiy(*şyi«i»*) Yürüyüş,yürüme.

Meşiyet (*ti"i„*) Dilek.

Meşk (*ki"i„*) Yazıörneği, nümunesi, musiki, resim gibi güzel san'atler dersi.

Meşkûk (*kü«s»*)Hakkında şüphe olunan; şüpheli.

Meşkûr (*s*) Şükrelâyık, teşekkür olunur.

Meşrep (*i*) Tabiat, huy.

Meşru(*u«s»*) Şeriatin müsaade eylediği,haklı; kanunî (meşru bir teklif).

Meşrubat(*i*) İçilecek şeyler. *Küulî meşrubat* İspirtolu içkiler (Rakı v.s.)

Meşruh(*s*)Anlatılmış, güzelce izah edilmiş, şerholunmuş.

Meşruhat(*i*)Bir yazı veya bir iş hakkında verilen etraflı izahat.

Meşrup(*s*)İçilmiş; (*i*) içki.

Meşrut (*s*) Şart kılınmış, şartabağlı. (— ol. *m.*).

Meşruta (*i*) Satılmak üzere vakfedilmiş mülk.

Meşrutiyet (*i*) Bir hükümdar riyasetinde bulunmakla beraber meb'uslar meclisi de bulunan idare.

Meş'um (*s*) Uğursuz.

Maşveret(*ti«i»*) Danışma, fikir alma. (— et, *m.*).

Met(*ddi"ı„*) Uzatma; sesi yukarı çekme; (B. **Meddücezir**);arap harflerinde elifin(a)sesini uzatan veya (*e*) sesini (a)ya çeviren şu (¯) işaret.

Meta (*ı"i„*) Tüccar malı, emtaa; kıymetli şey.

Metafizik (*i*)Yalnız idrak ile anlaşılıp ancak akıl ile izah olunabilen ve gözle görülmiyen şeylerin fenni, mabadettabia.

Metafora(*i*) Geminin bordasına dik, yahut iğrice konulan dikme.

Metalip(*i.c.*)İstenilen şeyler.

Metanet (*ti"i„*)Sağlamlık, kavilik; sebat.

Metbu (*u«s»*) Kendisine uyurlur; hükümdar.

Metbuiyet (*ti"i„*) Hükümdarlık, kendisine tebaiyet olunan kimsenin hali.

Metelik(*i*) Bakıra az miktarda gümüş karıştırılarak yapılan eski madenî para. —*siz* Cebinde hiç parası olmıyan, züğürt.

Metfen (*i*) Ölü gömülen yer, mezar, sin.

Metfuat (*ti«i«*) Kasadan çıkan paralar; Kasadefterinin masraf sayıfası.

Metfun (*s*) Gömülmüş,gömülü (ölü, para v.s.).

Methal(*li«i»*)Girilecek yer, kapı; başlangıç, kitabın mukaddemesi; parmağı olma, alâka.

Methaldar(*s*)Bir işte parmağı olan, alâkası olan, alâkadar.

Methetmek(*m*)Övmek,sena etmek.

Metîn (*s*) Sağlam, dayanıklı, muhkem; sözünden dönmez; kendini iyi idare eden; doğru (adam).

Metin (*tni«i»*) Bir kitabın v.s nin asıl ibaresi,müellifin kendi yazısı.

Merte,metro (*i*)Aşağı yukarı bir buçuk arşın uzunluğunda bildiğimiz yüz santimetrelik uzunluk ölçüşü.

Metres (*i*) Kapatma, matinota.

Metris (*i*) Askeri düşman ateşinden korumak için yapılan toprak siper.

Metronom (*i*) Musiki seslerinin sürat derecelerini gösteren mikyas.

Metropolit (*ti«i»*) Rum hıristiyanların her büyük şehirde bulunan ruhanî reisi, despot.

Metropoliten (*i*) Yeraltı şimendiferi («metro» dahi denir).
Metropolitlik (*i*) Rum hıristiyanların büyük şehirlerdeki ruhanî reisliği, başpapaslığı.
Metruk (*kü"s„*) Bırakılmış, hükûmete kalmış (mülk v.s.)
Metrukât (*i*) Bırakılan, kalan bütün mallar.
Metruke (*i*) Bırakılmış mal, hükûmete kalan hertürlü mal; boşanmış kadın.
Metrukiyet (*li"i„*) Bırakılma.
Mevacip (*i.c.*) Maaşlar, ulûfeler (eskiden asker maaşı).
Mevait (*i.c.*) Vaitler, söz verilen şeyler.
Mevaki (*i.c.*) Mevkiler.
Mevakıf (*i.c.*) Mevkıflar.
Mevali (*i.c.*) Mevlâlar.
Mevalit (*i.c.*) Mevlutlar; hayvanlardan, nebatlardan ve madenlerden bahseden ilim.
Mevani (*i.«i.c.»*) Engeller, manialar.
Mevaşi (*i.c.*) Eti yenir ve sütü içilir koyun, keçi gibi hayvanlar.
Mevat (*ddı"i.c.„*) Maddeler.
Mevazi (*i.«i.c.»*) Mevziler.
Mevcudat (*tı «i.c.»*) Var olan şeyler, yaratılmış şeyler, mahlûkat.
Mevcut (*s*) Var olan, bulunan; hazır (mevcut mal, emtaa).
Mevç, mevce (*i*) Dalga.
Mevdu (*u«s»*) Emanet bırakılmış; verilmiş olan (vazife v.s.)
Meveddet (*ti"i„*) Halis dostluk, samimî muhabbet.
Mevhibe (*i*) Bahşiş, ihsan.
Mevhum (*s*) Hayalî, aslı olmıyan.
Mevhup (*s*) Hibe edilmiş, ihsan edilmiş, bahşiş verilmiş.

Mev'it (*i*) Bir vadin yerine getirileceği zaman ve mekân.

Mev'iza (*i*)Vaız; öğüt,nasihat.

Mevki (*i*) Yer, mahal;hususî yer.

Mevkip (*i*) Resmî alay; cemaat, güruh; büyük bir zatın yanında yavaş yavaş yürüyerek giden piyadeler ve atlılar.

Mevkıf(*i*)Durak,istasiyon.

Mevkuf (*i*) Tutulmuş,derdest edilmiş, hükümden evvel muvakkat olarak tevkifanede alıkonulmuş.

Mevkufat (*i*) Maaşlardan alıkonulan miktarların yekûnu.

Mevkufiyet (*i*) Tevkifanede alıkonulma.

Mevkûl (*lü "s„*) Bir avukata verilmiş (dava).

Mevkut (*tu«s»*) Belli vakitlerde olan, saatinde yapılan.

Mevlâ (*i*) Sahip, efendi, Tanrı, Allah, çalap.

Mevlâna (*i*) Eskiden büyükrütbeli şeyhlere, ulemaya verilen unvan; yahu! efendi!

Mevlevî (*s*) Mevlânanın tarikatine mensup.

Mevlit (*i*)Doğma, doğum; doğumyeri, maskatıres; Hazreti Muhammedin doğduğu gün.

Mevlût (*s*) Doğmuş.

Mevrit (*i*) Varılacak yer; vürut edecek mahal, yol.

Mevrus (*s*) Miras kalmış (*Mevrus eşya*).

Mevrut (*s*) Gelmiş, ulaşmış (*Mevrut posta*).

Mevsim (*i*) Senenin dört kısmından herbiri; herşeyin belli zamanı. —*lik* İlk ve sonbahara mahsus).

Mevsimsiz (*s*) Vakitsiz; sırasız.

Mevsuf (*s*) Sıfatlanmış;

bir sıfatla tavsif edilen (isim. gr).

Mevsuk (*ku"s„*) Sağlam, sahi, doğru (havadis).

Mevsul (*lü«s»*) Birleşmiş, kavuşmuş.

Mevt (*ti"i»*) Ölüm, vefat.

Mevta (*s*) Ölmüş (adam), ölü.

Mev'ut (*s*) Vadolunmuş, sözverilmiş; vadeli, muayyen.

Mevvaç (*s*) Çok dalgalı.

Mevzi (*i «i»*) Yer, mahal.

Mevziî (*s*) Yalnız biryerde olan, umumî olmıyan. (*Mevziî bir hastalık*).

Mevzu (*u "s„*) Konulmuş. (*i*) Esas (Yazılacak bir yazı için verilen mevzu, süje).

Mevzuubahs (*i*)Hakkında görüşülecek madde, mesele.

Mevzun (*s*) Ölçülmüş,tartılmış; biçimli, endamlı, (*mevzun boy*);vezinli(söz), manzum.

Meyal (*li«i»*) Hayal ile beraber kullanılır (*Hayal meyal, B.*)

Meyan (*i*) Boyanağacı (*Meyankökü*Boyankökü).

Meyane (*i*) Ara, orta (*Meyanemizde* Aramızda); Helva v.s. kıvamı.

Meydan(*i*) Açıklık yer,saha;ortalık;eskiden tekkelerde büyük oda.

Meydancı (*i*) Mektep gibi geniş yerleri süpüren hademe, süpürgeci.

Meydanlık (*i*) Açık yer, açıklık.

Meyelân (*i*) İğilme; birine,bir tarafa ziyade muhabbet gösterme.

Meyhane (*i*) İçinde rakı v.s. satılan ve topluca içilen dükkân(—*ci* Meyhane işleten adam).

Meyil (*yli "i„*) İğilme, bir tarafı yüksek, diğer ta-

rafı alçak olma; muhabbet, sevgi.

Meyilli (*s*) Bir tarafa iğilmiş; bir tarafı yüksek, diğer tarafı alçak olan (yer); muhabbetli; taraftar gibi.

Meyletmek (*m*) İğilmek; bir tarafa dönmek, muhabbet göstermek.

Meymenet (*i*) Uğur, kutluluk, mutluluk —*li* Uğurlu,kutlu,mutlu,—*siz*Kademsiz, uğursuz, suratsız, meş'um.

Meyus (*i*) Fütur getirmiş, yeisli; ümitsiz, ümidikesilmiş.

Meyusiyet (*ti"i„*) Meyus olma, yeis; ümitsizlik.

Meyva (*i*) Yemiş(—*cı* Yemişçi, manav).

Meyvadar (*s*) Meyva veren; meyvalı (—*ağaç.*)

Meyvahoş (*i*) Kuruyemiş; kuruyemiş satılan çarşı. (*Meyvahoş Gümrüğü*).

Meyvalı (*s*) Meyva veren; meyva ile yapılmış,meyva bulunan.(—*dondurma*)

Meyvalık (*i*) Sofrada yemiş koymağa mahsus billûr,porselen veya madenî akp.

Meyyal (*li«s»*) Çok istekli; ziyadesile mail.

Meyyit (*ti«s»*) Ölü, ölmüş (*i*) Ölmüş adamın cesedi, (*Fethi meyyit* Ölünün neden öldüğunü hükûmetçe anlamak için ölünün vücudunun Morgda açılması).

Meyzin,müezzin (*i*) Namaz vakitlerini bildirmek için minarede ezen okuyan adam.

Mez (*e*) Hafif mastarlardan teşkil edilen ince muzari sigasının muhatap ve gaipşahıslarını menfi yapan edattır:(gitmezsin, gitme gibi).

Mezahim (*i.c.*) Zahmetler.

Mezahip (*i.c.*)Mezhepler.

Mezalim (*i.c.*) Zulümler.
Mezamir (*c.i.*)Mizmarlar.
Mezar (*i*) Ölünün gömüldüğü yer, sin, kabir.—*cı* Mezar kazan ve ölü gömen adam.
Mezarlık } (*i*) B. **Kabristan**.
Mezaristan }
Mezartaşı (*nı"i„*) Ölülerin üzerine anılmaları için dikilen yazılı mermer taş, (sengi mezar); birinin önüne çıkıp dimdik duran ve yerinden asla kımıldamıyan adam.
Mezat(*i*)Bir mülkü ve malı artırma sureti ve hükûmet marifetile alenî olarak satmak muamelesi. —*dairesi* Hükûmetin resmî mezat yeri. —*çı* Mezada çıkarılan malları satan, tellâl.
Mezatmalı (*nı"s„*) Ucuz, kelepir mal.
Mezaya (*i.c.*) Meziyetler.
Mezbaha (*i*) Şehremanetinin resmî salhanesi.
Mezbele (*i*) Çöplük, süprüntülük.
Mezbur (*s*) Yukarda yazılmış, ismi geçmiş (*Mezbur meblâğ*).
Mezcetmek (*m*) Biribirine karıştırmak, biribirine katmak.
Mezç (*i*) B. **Mezcetmek** (isimdir).
Meze (*i*) İçki ile beraber yenen çerez;eğlence, alay (*Birini meze et.* Biri ile eğlenmek,onunla alay et.)
Mezelenmek (*m*)Yemekten evvel çerezlenmek; birile alay et., eğlenmek.
Mezelik (*i*) Meze için yapılan yiyecek, çerezlik.
Mezellet (*ti «i»*) Alçaklık, itibarsızlık.(*Mezellete düşmek* Alçalmak, itibardan düşmek).
Mezhep (*i*) Bir dinin ayrıldığı başlıca kollarından herbiri; tutulan yol, i-

tikat.

Mezetabağı (*nı «i»*) Meze komağa mahsus pek ufak tabak,mezelik tabak.

Mezit (*s*) Artmış, ziyade; arapça kelime köklerinin üzerine harf ilâvesile manası değişen(mastar).

Mezit (*ti«i»*) Mezitbalığı, etilezzetli yumurtasıbol hafif bir balık.

Meziyet (*ti «i»*)Üstünlük, kabiliyet, fazilet, kemal.

Mezkûr (*s*) İsmi yukarda geçmiş olan (ekseriya eşya için kullanılır: (mezkûr bina v.s.)

Mezleka (*i*) Ayak kayacak yer; insanı yanıltan iş v.s.

Mezmum (*s*) Zemmolunmuş, kötühuylu; çirkin (iş).

Mezraa (*i*) Ekilip biçilen yer, tarla.

Mezru (*u"s„*) Ekilmiş, çift sürülüp tohum saçılmış.

Mezruat (*i.c.*) Ekilmiş tohumlar, ekinler. (*Bu sene mezruat çok iyidir*).

Mezun (*s*) İzin almış, izinli; bir mektepten şehadetname alan.

Mezuniyet (*ti"s„*)İzin,izin alma; bir mektebi bitirip çıkma (*—almak, —şehaaetnamesi*).

Mezura (*i*) Ölçü, metre-şeriti.

Mi (*e*) İstifham edatı olup ahenge göre"mı, mü ,mu„ suretlerinde telâffuz olunur ve daima kelimeden ayrı yazılır:(gitti mi? yazdı mı? güldü mü?okudu mu? gibi).

Mi (*i*) Musikide bir nota.

Mia (*i*) Barsak.

Miaî (*s*) Barsağa müteallik;barsakhastalığına dair.

Miat(*i*)Vade,verilen müddet, randevu. — *günü* Mahşer, kıyametgünü.

Miat (*ti"i„*) Yüzler, he-

sapta yüzler hanesi.

Mide (*i*) Yenilen yemekleri hazmeden ve barsaklara götüren pek mühim uzuv, hayvanlarda karsak. —*siz* Midesi olmıyan;kötü şeyleri yiyen, zevksiz.

Midevî(*s*) Mideye faydalı, mideye müteallik.

Midilli (*i*) Akdenizde bir ada ve onun merkezi; orada yetişen küçük bir at.

Midye (*i*) Etiyenir siyahkabuklu,kemiksiz denizhayvanı.

Miftah (*i*) Anahtar.

Miğfer(*i*)Askerlerin harpte, itfaiye neferlerinin yangında başlarına giydikleri demir serpuş.

Migren (*i*) Yarım başağrısı.

Mihanik (*i*) Makine fenni, kuvvet ve hareketten bahseden ilim.

Mihenk (*gi«i»*) B.**Mehenk**.

Mihir (*hri«i»*) Erkeklerin kadınlara verdikleri nikâh bedeli, ağırlık.

Mihman (*i*) Misafir.

Mihmandar(*i*) Resmî surette misafir kabul eden memur.

Mihnet(*ti«i»*) Sıkıntı, eziyet, cefa; keder, elem.

Mihrak (*kı«i»*) Hararet ve ziyanın çukur bir aynadan aksettiği nokta karşısında toplandıkları diğer nokta; ocak.

Mihrap (*i*) Camilerde en önde kıble tarafında imamın namaz kıldığı oyuk.

Mihver (*i*) Çark ve tekerlek gibi dönen şeylerin ortasından geçen ve dönmelerine sebep olan ok, dingil, dünyanın iki kutpu arasında uzanıp merkezinden geçtiği farzolunan ok, dingil.

Mika (*i*) Beyaz, parlak,

yaprak halinde bir taş, akmaden.

Mikado (*i*) Japonya imparatoruna verilen unvan.

Mikâp (*i*) Biribirine müsavi atlısatıhlı mücessem; bir sayının kendi mislile üç kere zarbından hâsıl olan adet (2×2=4×2=8 gibi).

Mikrofon (*i*)Seslerin şiddetini artıran alet.

Mikrometre (*i*) En ufak şeyleri ölçmeğe mahsus olan alet.

Mikrop (*i*) Gözle görülemiyen hayvancık; (çok muzır adam).

Mikrosefal (*s*) Küçükkafalı;dimağın küçüklüğünden ilerigelen ahmaklık.

Mikroskop (*pu «i»*) Hurdebin.

Mikrokozm (*i*) Küçük dünya; dünyanın pek küçük bir şekli.

Mikta (*ı «i»*) Eskiden üzerinde kamışkalem kesilen kemik.

Miktar (*i*) Birşeyin kadri, kıymeti, ölçü; parça (*Bir miktar su* Azıcık su).

Mikyas (*i*) Ölçü; ölçü aleti; (*Harita mikyası, hararet mikyası* gibi).

Mil (*i*) İğne; ok; sivri çelikkalem; her memlekete göre değişen bir mesafe ölçüsü. Deniz mili 1852 metrelik mesafedir.

Milâdî (*s*) Milâda müteallik.Hazreti İsanın doğduğu günden başlıyan tarih. (*Milâdî tarih*).

Milel (*i.c.*) Milletler.

Milh (*i*) Tuz; kimyada bir hamızla bir esasın birleşmesinden hâsıl olan cisim.

Miligram (*i*) Bir gramın binde bir kısmı.

Milim (*i*) Birşeyin bindebiri, bindebir.

Milimetre (*i*) Bir metre-

nin binde biri.

Milis (*i*) Millî asker, şehir askeri.

Militarism(*i*)Askerî idare.

Millet (*ti"i„*) Bir toprakta yaşıyan,bir dille konuşan, bir hükûmet idaresinde bnlunan ve hisleri fikirleri, menfaatleri bir olan insan kütlesi. (*Büyük — Meclisi* Meb'uslar Meclisi.)

Millî (*s*) Millete mensup ve müteallik.

Milliyet (*i*)Dil, hars,duygu ve fikir cihetile bir olan ve aynı menfaatlerle biribirlerine bağlı bulunan insanlar birliği.

Milyar (*s*) Bin milyon.

Milyarder (*i*) Birkaç milyar lira zenginliği olan.

Milyon (*i*) Bin kere bin.

Milyoner (*i*) Birkaç milyon lira zenginliği olan.

Mim (*i*) Fenaya işaret, alâmet.

Mimar (*i*) Mimarî mektebinden mezun ebniye kalfası.

Mimarî (*s*) Kalfalığa dair, mimarlık —*fenni* Mimarlık tarzı,mimarlık san'ati.

Mimarlık (*i*) Kalfalık.

Mimber(*i*)Camilerde hutpe okumağa mahsus merdivenli kürsü.

Mimik (*s*) Hareketlerle fikrini anlatan.

Mimlemek(*m*)Birininyapmış olduğu fenalığı işaret etmek, mim komak.

Mimlenmek(*m*)Fena fena hareketi görülüp bellenmek için işaret olunmak.

Mimli (*s*) Mimlenmiş,sabıkalı.

Mimoza (*i*) Bakliye fasilesinden ince küçükyapraklı çiçek açan bir ağaç.

Mina (*i*) Liman, mersa; iskele; cam; mavi renk, gökrengi; gök.

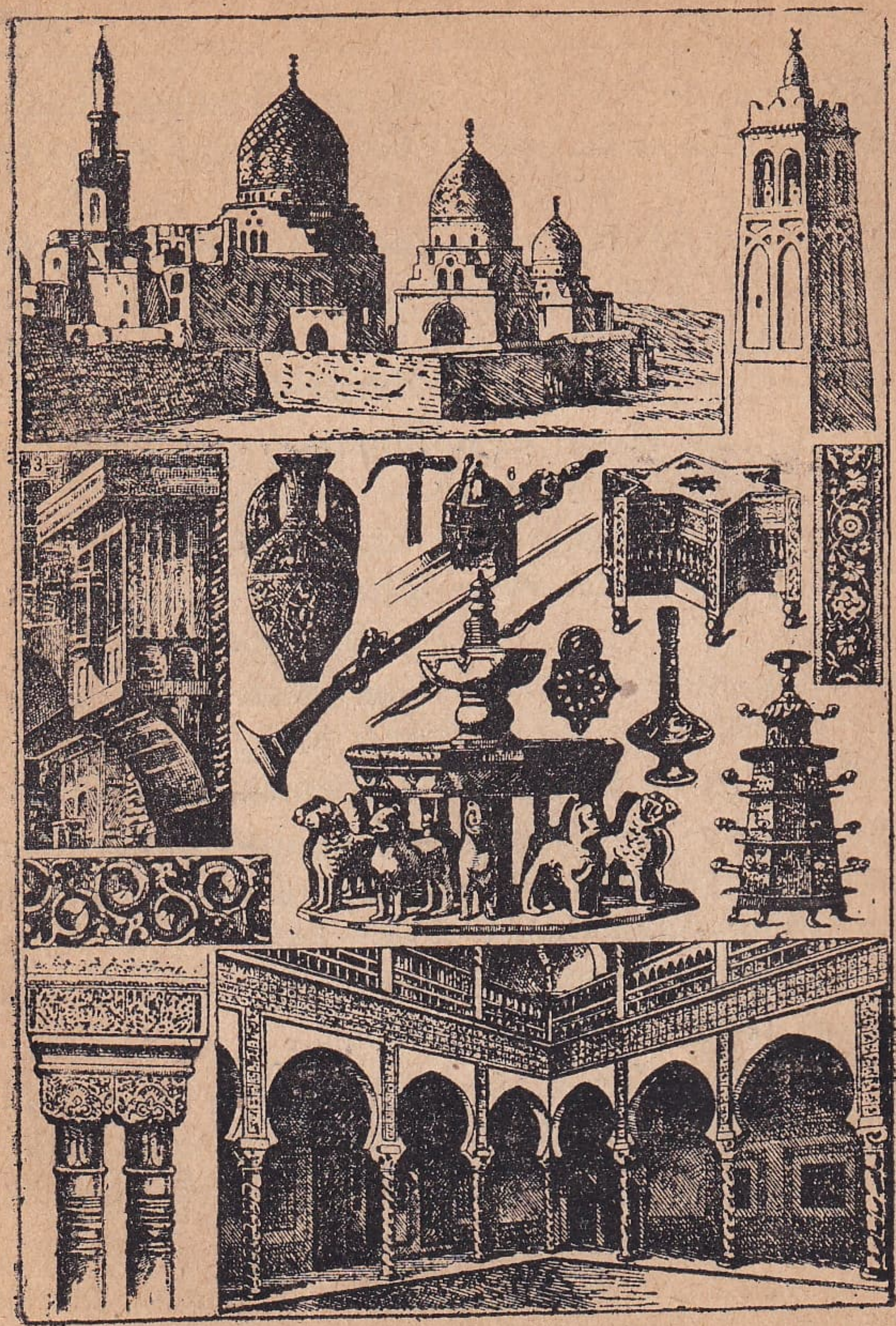

Mimari (Arabesk)

Minakop (*i*) Ufak kayabalığı.

Minare (*i*) Meyzinin ezan okuduğu yüksek şerefeli, tepesisivri kule.

Mincihetin (*zr*) Bircihetten, bircihetçe, birbakıma göre.

Minder (*i*) Eski tarzda odalarda oturulacak kaba şilte.

Mine (*i*) Maden üzerine vurulan renkli ve kıymetli cam tabakası;dişlerin üzerindeki beyaz, parlak ince kısım; saatin akrebi ve yelkovanı bulunan yüzü; pek ince ve parlak nakış.

Mineci (*i*) Kuyumculukta mine yapan san'atkâr.

Mineçiçeği (*i*) Mavirenkli, zarif bir çiçek.

Minelemek (*m*) Maden üzerine mine işlemek.

Mineli (*s*) Mine işlenmiş.

Minhaç (*i*) Açık ve geniş yol; meslek.

Minik(*s*)Çok küçük ve sevimli.

Minimini (*s*) Küçücük, ufacık; sevimli, lâtif.

Minimom (*s*) En küçük miktar, derece, asgarî.

Minkale (*i*) Nısıf daire şeklinde üstü dereceli zaviye ölçecek alet.

Minkar(*i*)Gaga,kuşgagası.

Minkarî (*s*) Gagaşeklinde, ucusivri; gagalı.

Minnet(*ti«i»*) İyilik, ihsan, lûtuf; edilen iyiliği başa kakma; şükür.

Minnettar (*s*) Birinin iyiliğini, lûtfunu görmüş.

Minşar (*i*) Testere; bıçkı.

Mintan (*i*) İçgömleği veya fanilâ üzerine giyilen kollu hafif bir yelek.

Minval (*li"i„*) Suret, tarz, yol, üslûp.

Minyatür (*i*) Birşeyin, bir resmin ufak kıt'ası, pek zarif ve ince şey; küçük

ve ince tezyinî resim.

Minyon (*s*)Ufakcık, nazik ve güzel, sevimli.

Mir(*i*)Baş, âmir, reis; bey.

Miraç (*i*) Yükselecek yer, merdiven, göğe çıkma; Peygamberin göğe çıkması.

Miralay (*i*) Alaykumandanı, mirliva ile kaymakam arasındaki askerî rütbe.

Miralaylık (*i*) Alay kumandanlığı.

Miras(*i*) Ölen bir adamın bıraktığı mal, mülk; irsî olarak geçen hastalık.

Mirasçı(*i*) Mirasa konan, varis.

Mirasyedi (*i*) Mirasa konan; çok idaresiz, müsrif adam. —*lik* Mirasa konma; çok idaresizlik, müsriflik.

Mirî(*s*) Devlet hazinesine ait; devlet malı olan.

Mir'at (*i*) Ayna.

Mirliva (*i*) B. **Liva** (son man).

Mirsat (*i*) B. **Mersat.**

Mirza (*i*) İranda bir asalet unvanı olup ismin evvelinde "efendi„ manasını verir.

Mis, misk (*ki«i»*) Bircins ceylânın göbeğinden çıkan fevkalâde güzelkokulu bir madde.(*Mis gibi kokuyor* Çok güzel kokuyor).

Mis (*i*) Evlenmemiş ingiliz kızı.

Misafir (*i*) Birile konuşmak için ziyaretine giden adam; yolcu olup birinin evinde kalan adam, konuk.

Misafirhane(*i*)Han, otel.

Misafirlik (*i*) Ziyaret, vizita, konukluk.

Misafirperver (*s*) Misafirleri ağırlıyan, onlara ziyadesile hürmet, ikram eden.

Misak (*kı"i„*) Sözleşme, antlaşma, ahit.(*Millî Misak* İstiklâl harbinde millî varlığımız için kanîmızın son damlasını dökmek üzere edilen ve tamamile icra olunan sözleşme.)

Misal (*li"i„*) Ornek; nümune, model.(*Misal vermek, Misal göstermek*); benzer; eş.

Misil (*sli"i„*) Benzer, eş; miktar; bir okadar, kat (*İki misli* İki katı).

Misilli,misillû(*s*)Ona benzer, onungibi, kabîlinden.

Miskal(*i*)Bir sıra kamıştan yapılan düdük.

Miskal (*li«i»*) Bir buçuk dirhemlik elmas tartısı.

Miskeçisi,miskedisi (*i*) Güzelkokulu keçi ve kedi.

Misket (*i*) Mis gibi kokusu olan meyva (üzüm,elma v.s.); büyükçaplı eski bir tüfek;şarapnelin içindeki tane.

Miskin (*s*) Beceriksiz, uğursuz, mıymıntı; zavallı; miskinlik hastalığına tutulan, cüzamlı.

Miskinane (*zr*) Miskince, uğursuzca; zavallıca.

Miskinhane (*i*) Miskinler tekkesi,cüzamlılara mahsus bina.

Miskinlenmek (*m*) Uğursuzlanmak, mıymıntılanmak; zavallılaşmak.

Miskinlik (*i*) Beceriksizlik, uğursuzluk; mıymıntılık; zavallılık; miskin illeti, cüzam.

Mismar (*i*) Ensiz çivi,mıh.

Mismarî (*i*) Mıhşeklinde (*Mismarî harf*Mıhî karf).

Mispah (*i*) Kandil, çerağ.

Mistar (*i*) Satır çizmeğe mahsus alet; doğru yazmak için kâğıdın altına konan kalınçizgili kâğıt.

Mister(*i*)İngilizcede«efendi, müsyü».

Mistik (*s*) Tasavvufî, batını, esrarlı.

Misvak (*kı"i„*)Diş temizliyecek birnevi kök, diş fırçası.

Misyon (*i*)Bir heyete,yahut şahsa verilen hususî bir vazife ve salâhiyet.

Misyoner(*i*)Ekseriya protestanlığı yaymağa çalışan ücretli adam, propagandacı.

Mişvar (*i*) Tavır,hal,gidiş.

Mit (*ti"i„*) Masal, efsane; hakikî olmıyan hikâye.

Miting (*i*) Herhangi bir maksatla halk tarafından alenî olarak yapılan toplanış.

Mitoloji (*i*) Eski zamanlarda inanılan mabutlar ve kahramanlar hakkında efsaneler, hikâyeler,esatir, hurafat.

Mitralyoz(*i*)Az vakit zarfında pek çok kurşun atan makinelitüfek.

Miyan (*i*) Orta, ara; bel.

Miyar (*i*) Altın v.s. kıymetli madenlerin ayarını gösteren alet, mihenk.

Miyasma (*i*) Lâşelerden, çürümüş meyva v.s. den hâsıl olan ve hastalık getiren fena koku.

Miyavlamak (*m*)Kedi miyav miyav bağırmak.

Miyop (*pu«i»*) Uzağı göremiyen adam.

Miz,mız (*e*) İzafet zamirinin cemi mütekellimi olup ahenge göre "müz, muz„ da olur (evimiz, babamız, gözümüz, burnumuz gibi).

Mizaç (*i*) Tabiat, huy.

Mizaçgir(*s*)Herkesin keyfine göre hizmet eden (adam)—*lik*Herkesin keyfine göre hizmet etme.

Mizaçsız(*s*)Rahatsız,keyifsiz. —*lık* Keyifsizlik, rahatsızlık.

Mizah,müzah (*i*)Eğlenme,

eğlence.—*gazetesi* Eğlenceli gazete.

Mizan(*i*) Terazi,tartı,ölçü; bir hesabın doğru olup olmadığını anlamak için yapılan tecrübe;(*Hararet mizanı* Sıcaklığın derecesini gösterir alet).

Mizitra (*i*) Taze lorpeyniri.

Mizmar (*i*) Ney nev'inden yassıca, yanıksesli düdük; boğazda nefesyolu, hançere; Zebur surelerinin herbiri.

Mıh (*i*) Ensiz çivi.—*î* Çivi gibi (*Mıhî harf* Mismarî harf.)

Mıhladız (*i*) B. **Mıknatis**.

Mıhlamak (*m*) Çivi ile tutturmak, çivilemek, çivi çakmak; bir işi kabul ettirmek.

Mıhlanmak (*m*) Çivi ile tutturulmak, çakılmak, asla yerinden kımıldanmamak.

Mıhlı (*s*) Mıhlanmış,çivili.

Mıknatis (*i*) Demiri kendine çekmek hassasını haiz çelik.

Mıknatisî (*s*) Mıknatise müteallik, mıknatis gibi.

Mıknatisiyet (*ti«i»*) Mıknatis kuvveti ve hassası.

Mıntaka (*i*) Kuşakyeri; hattıistivadan başlıyarak Arzın sıcaklık ve soğukluk itibarile ayrıldığı kısımlardan herbiri;şube, daire (idare).

Mırdar,Murdar (*s*) Pis, mülevves —*lık* Pislik.

Mırıldamak (*m*) Burnunun altından söylemek; söylenip durmak,homurdanmak.
Mırıldanmak

Mırıltı (*i*) Mır mır ses çıkarma; homurdanma.

Mırmır (*i*) Kedi sesi;kendikendine söz söyleme.

Mısır (*i*) Afrikanın şimali şarkîsinde içinden Nil

ırmağı geçen zengin bir memleket olup İngiliz himayesinde bir kırallıktır.

Mısır (*i*) Sarı ve büyücek yassıcataneli, koçanlı nebat, kokoroz.

Mısırlı (*s*) Mısır ahalisinden, Mısırda doğma, büyüme adam.

Mıskal (*i*) Kuyumcuların altını v.s. yi parlatmak için kullandıkları alet.

Mısra (*i*) Bir manzumenin hèrbir satırı, bir beytin bir satırı.

Mıstak (*kı«i»*) Bir sözü tasdik eden husus; mana, mazmun.

Mışmış (*i*) Kayısı, iri zerdali.

Mıymıntı (*i*) Mızmız,miskin.(—*lık* Mızmızlık,miskinlik).

Mızık (*i*) Oyunbozanlık. —*çı* Oyunbozan.

Mızıka B. **Muzıka**.

Mızıklanmak (*m*) Oyunbozanlık yapmak.

Mızmız (*i*) Mıymıntı,miskin, beceriksiz —*lık* Miskinlik, mıymıntılık, beceriksizlik.

Mızrak (*i*) Uzun kargı.

Mızraklı (*s*) Kargılı (asker).

Mızrap(*i*) Bazı telli çalgıları çalmak için kullanılan kemik veya tüy, taziyane.

Mobilizasyon (*i*) Seferberlik.

Mobilya (*i*) Eveşyası, mefruşat.

Moda(*i*)Yenilik, yeni icat; zaman zaman elbisede ve eşyada değişen ve makbul olan tarz, biçim, şekil.

Model (*i*) Örnek, nümune; kalıp; meşk.

Modern (*s*) Yeni, asrî.

Modernism (*i*)Yenilik,asrîlik.

Modistra (*i*) Terzi kadın.

Modülâsiyon (*i*) Musiki-

de bir makamdan diğerine geçme; gezinti; ses perdelerinin değişmesi.

Moğol (*i*) Asyanın ortasında geniş çöllerde yaşıyan bir kavm.

Moğolistan (*m*) Moğolların memleketi olup Asyanın merkezinde geniş arazidir.

Mola (*i*) Dinlenme, rahat etme(—*vermek*. *m*.).

Molekül (*i*) Bir cismin hassalarını kaybetmemek şartile ayrılabilen pek ufak parçası.

Molla (*i*) Evvelce medrese talebesine verilen unvan; eskiden ulemadan olan zat; hoca.

Moloz(*i*)Yapılardan artan, viranelerden çıkan toprak ve kumla karışık taş.

Monarşi (*i*) Bir padişah v.s. tarafından idare olunan devlet; mutlakiyet.

Monat (*i*) Dünyada bulunan herşeyi teşkil eden ve taksimi kabil olmıyan gözle görülemez madde.

Monden (*s*) Dünyanın zevk ve safasını süren, dünyalık.

Monism (*i*) Bütün kâinatın yalnız bir unsurdan ibaret olduğunu ileri sürüren felsefî bir mezhep.

Monogram (*i*) Bir ismin ilk harfi, şifre, marka.

Monokl (*lü* "*i*„) Tekgözlük.

Monolok (*i*) Yalnız söylenme,münferit tekellüm. bir müsamerede birinin söylediği uzunca gülünç sözler; hasbıhal.

Monoplân (*i*) Birsatıhlı tayyare.

Monopol(*lü«i»*) İnhisar,yedivahit usulü.

Monotip (*i*)Matbaa hurufatını ayrı ayrı dökerek yazı tertip eden makine.

Monoton (*s*) Aynı ses ve ahenk üzere olan (okuyuş, söyleyiş v.s.); yeknesak, değişmiyen.

Monsenyör (*i*)Ecnebi büyük rütbede olan ruhanîlere ve prenslere verilen unvan.

Monşer (*i*) Azizim, sevgilim, dostum!

Montaj (*i*) Makinelerin bütün parçalarının yerleştirilip işliyecek bir hale konulması kurulması.

Montör (*i*) Makine kuran işçi; kuyumculukta mıhlayıcı.

Mor (*s*) Menekşerengin-de (*i*) Menekşerengi.

Mora (*i*) Yunan yarımadası cenubunda bulunan ve eskiden Peloponez denilen kıt'a.

Morarmak (*m*) Mor ol., dayaktan insanın eti kararmak, çürümek, berelenmek; ağlamaktan, kederden yüz, çehre kararmak.

Moras (*i*) Basılmakta olan gazetenin son provası, mizanpaj.

Moratoryom (*i*) Harpte v.s. fevkalâde hallerde borçların ödenmemesine veya parça parça ödenmesine dair kanun (*moratoryom ilân et.*).

Morfin (*i*) Afyondan çıkarılan uyuşturucu ve zehirli bir madde.

Morfinoman (*i*) Daima morfin kullanan adam.

Morg (*i*) Şüpheli ölülerin neden öldüğünü anlamak için cesetlerinin teşrih olunduğu yer,tıpfakültesinde kadavra dairesi.

Morina (*i*) Karaciğerinden balıkyağı çıkarılan gayet iri bir balık.

Moruk (*i*) Sakal demek olup ihtiyarlarla alay için

kullanılan bir kelime.

Morumsu (*s*) Morrenge benzer, moraçalar.

Moskof (*i*) Umumî harptan evvel Ruslara verilen isim.

Morluk (*i*) Morrenk, menekşerengi; karartı (dayaktan v.s. den).

Mosmor (*s*) Ziyadesile mor (*Mosmor kesilmek*).

Mostra (*i*) Örnek, nümune, model;dükkân camekânlarına konulan mal; dükkân camekânı. —*lık mal* Nümunelik emtaa.

Motif (*i*) Sebep; musiki perdesi; fistanlara konulan dantelden veya başka kumaştan parça, süs.

Motorbot (*tu"i„*) Motör ile işliyen büyük sandal.

Motosiklet(*ti"i„*) Motörlü bisiklet, şeytanarabası.

Motör(*i*)Benzin veya elektrikle işliyen makine.

Mozaik (*i*) Renk renk taş, cam, tahta v.s. parçalarından yapılmış dörtköşe süslü ve ince döşemetaşı.(*Mozaik bina*Üstü mozaik kaplamalı ev,v.s.)

Möble(*i*) Mobilya, eveşyası, mefruşat. (*s*) Mobilyalı, mefruş(oda v.s.).

Muabbir (*i*) Rüyalardan mana çıkaran adam.

Muaccel(*s*)Vadesiz,peşin, işlenmemiş (vergi v. s.); nikâhta geline verilen. ağırlık, mihir. (*Muaccel mihir*).

Muaccele(*i*) Peşin alınan, işlenmeden evvelce alınan vergi v.s.; nikâhta verilen ağırlık, mihir.

Muacciz (*s*) Taciz eden, usandırıcı, bıktırıcı(adam).

Muaddel (*s*) Düzeltilmiş, tadil ve tashih edilmiş (kanun v.s.).

Muaddil (*s*) Düzelten, tadil ve tashih eden (kanun v.s.).

Muadele(*i*) Beraberlik;cebirde iki kemiyetin karşılaşması.

Muadil (*s*) Ölçüleri, değerleri bir olan (İki şey muadil olur, müsavi olmaz). Birşeyin bedeli olan; hemen biribirine müsavi.

Muaf (*s*) Affolunmuş; istisna edilmiş, vergi v.s. vermiyen (vergiden, askerlikten muaf).

Muafiyet (*ti«i»*) Muaf olma, affolunma; istisna (muafiyet kanunu).

Muahede (*i*) İki ve daha ziyade devlet arasında yapılan mukavele, ahit (ticarî muahede).

Muahedename(*i*) B. **Ahitname**.

Muaheze (*i*) Birine çıkışma, itiraz etme, çekiştirme; bir adamın veya eserin kusurlarını bulma, tenkit (— et. *m*.).

Muahhar (*s*) Sonra; sonraki.

Muahit (*i*) Muahedename imzalıyanlardan herbiri.

Mualece(*i*) İlâç, ilâç vermek, içirmek.

Muallâ (*s*) Yüksek, yüce (Muallâ bir makamda); hususî isim de olur (*Muallâ Hanım*).

Muallâk ((*kı"s„*) Biryere asılmış, asılı; boşta, havada duran; bir işe bağlı; başka güne kalmış.

Muallâka (*i*) Eski arap şairlerinin kâbeye astıkları kasidelerinden herbiri. (C. **Muallâkat**).

Muallel (*s*) Sebebi gösterilmiş; illetli olan, sakat. (*Muallel söz* İddia).

Muallem (*s*) Talimli (asker v.s.), öğretilmiş.

Muallim (*i*) Ders okutan hoca, üstat, profösör.

Muamele(*i*) Tavır kullanma;birine karşı herhangi bir harekette bulunma, iş görme; alışveriş; faizcilik; hükûmet dairelerindeki iş; karı koca arasındaki cinsî münasebet. *Muamele defteri* Yalnız satışı, ciroyu gösterir defter. *Muamele vergisi* Satış üzerinden alınan kazançvergisi.

Muameleci (*i*) Hükûmet dairelerinde iş kovalıyan adam;faizcilik eden kimse.

Muamma(*i*) Bilmece, yanıltmaç; anlaşılmaz yazı, karışık iş.

Muammer (*s*) Çok yaşamış, ömrüuzun (adam) (*Muammer ol.* Çok yaşamak).

Muanaka (*i*) Biribirinin boynuna sarılma, kucaklaşma (—*et. m.*)

Muanit (*i*) Haklı haksız inat eden, zıt giden.

Muannit (*i*) İnatçı, dikbaş, öngül.

Muanven (*s*)Uunvanlı,unvanı olan,mahlâslı,lâkaplı.

Muaraza,maraza (*i*) Ağız kavgası, biribirile niza etme; mahkemede karşılıklı söz söyleme.

Muarefe (*i*) Tanışma, tanışıklık, bildiklik (—*et.m.*)

Muareke (*i*) Biribirile cenkleşmek,muharebe.(—*meydanı.*)

Muarız (*s*) Karşı gelen, muhalefet gösteren.

Muarra (*s*) Soyulmuş,çıplak; ari, beri.

Muarref (*s*) Tarif olunmuş, belli, malûm.

Muarrep (*s*) Araplaştırılmış (kelime).

Muasır (*s,i*) Bir asırda,bir devirde,bir zamanda yaşıyan (adam).

Muaşaka (*i*) Sevişme, biribirine âşık olma(—*et.m.*)

Muaşeret (*ti«i»*) Biribirile

hoş geçinme (— *et. m.*) (Adabı muaşeret. B. **A-dabı** —).

Muatep (*s*) Azarlanmış, itaba uğramış, muaheze olunmuş.

Muattal (*lı«s»*) Yüzüstü bırakılmış,kullanılmaz bir halde olan,battal edilmiş.

Muattar (*s*) Güzelkokulu.

Muavaza (*i*) Birşeye bedel başka birşey verme, trampa, değiştokuş.

Muavedet (*ti«i»*)Geridönme,dönüş,avdet.(—*et.m.*).

Muavenet (*ti"i„*) Yardım, imdat. (—*et.m.*)

Muavin (*s*) Yardımcı; her başmemurun, müdürün v.s. nin yardımcısı.

Muavveç (*s*) İğri, çarpık.

Muayede(*i*)Bayramlaşma

Muayene (*i*) Birşeyin esasını anlamak için göz gezdirme, araştırma, teftiş; bir hastanın hastalığını anlamak için iyice dinlemek.

Muayenehane (*i*)Bir doktorun veya dişçinin hasta bakmağa mahsus odası, kabinesi, dairesi.

Muayip (*s*) Biribirine kusur bulan.

Muayyebat(*tı"i„*)Ayıp sayılan şeyler, kusurlar.

Muayyen (*s*) Belli, tayin-olunmuş. (—*vakit.* —*iş.*)

Muayyep (*s*) Ayıplanmış, ayıp.

Muazzam(*s*)Büyük,yüce.

Muazzep (*s*) Azaba uğramış, sıkıntı içinde bulunan.

Muazzez (*s*) Sevgili, aziz; muhterem, mukaddes(—*vazife*).

Mubah (*s*) Haram olmıyan, yapılması caiz olan.

Mubahase (*i*) Bir mesele hakkında görüşme, sözleşme,hafif mücadele,münakaşa.

Mubalâğa (*i*) Aşırıp ta-

şırma; çok büyültme, ifrata vardırma. —*cı* Aşırıp taşıran, çok büyülten. —*lı* Pek ziyade büyütülmüş.

Mubarek (*ki "s„*) Bereketli; aziz; uğurlu, kutlu, hayırlı(*Alay için bir adama "mubarek herif„ denir*).

Mubassır (*i*)Gözcü, gömrükten mal kaçırılmamasına dikkat eden memur; eskiden mekteplerde yalnız talebenin devamına, ahlâkına v.s. ye bakan memur.

Mubayaa (*i*) Mal satınalma, iştira. (—*etmek*).

Mubayaacı (*i*) Borsada, kuyumcu çarşısında başkalarının namına tahvilât, mal v.s. satınalan adam.

Mucez (*s*)Kısa (söz)muhtasar, veciz, lâkonik söz.

Mubet (*s*) Mecusîlerin ruhanî reisi, hâkimi, feylesofu.

Mucibince(*zr*)Göre, hükmünce(*Kanunun maddesi mucibince*).

Mucip (*s*) Sebep; olsun, yapılsın. (*Mucibe gitmek.* Tasdika gitmek).

Mucir (*i*) Birşeyi kiraya veren, ev v.s. sahibi veya vekili.

Mucit (*i.s.*) İcat eden,yeni birşey çıkaran.

Mûciz (*s*) Âciz bırakan, iktidarsız düşüren; pek güzel (söz).

Muciz (*s*) Kısa, muhtasar söz söyliyen.

Mucize (*i*) Fevkalâde iş, keramet.

Mucur (*i*) Kömür v.s. kırıntısı, herşeyin işe yaramaz kısmı, bücürü.

Muçik (*i*) Sabandemirini temizliyen ucukeskin demirli değnek.

Muço (*i*) Küçük tayfa;

meyhaneci çırağı.

Mudarebe (*i*) Biribirini dövme, dövüşme; bir taraftan sermaye, diğer taraftan çalışma şartile sözleşme.

Mudil (*s*) Güç, zor (iş).

Mudilât (*i.c.*) Güç, zor işler.

Mudile (*i*)Mudilâtın müfredi.

Mufarekat (*ti «i»*) Ayrılma, ayrılık; boşanma.

Mufarik (*kı«i»*) Biribirinden ayrılan, ayrılmış.

Mufassal (*s*) Uzun (söz), tafsilâtlı.

Mufassalan (*zr*) Uzunuzadıya, bütün tafsilâtile.

Mufat (*i*) Mana,meal,mefhum, mazmun(*Mufadınca* Manasınca.

Muğ (*i*) Mecusî; ateşperest.

Mugaddi (*s*)Besleyici, gıda verici.

Muğalâta (*i*) Birini yanıltmak için söylenendoğruya benzer boş lakırdı,safsata.

Muganni (*i*) Güzel sesle ve musiki usulü ile şarkı, gazel v.s. okuyan adam, hanenede; güzel sesle öten kuş.

Mugayeret (*ti«i»*) Başkalık, gayrılık; zıtlık.

Mugayir (*s*) Zıt, muhalif, karşı.

Mugayyebat(*tı"i„*) Gözle görülmiyen şeyler.B.**Ledüniyat.**

Mugayyer(*s*)Değiştirilmiş

Muğber (*s*) Gücenmiş,darılmış,hatıra toz konmuş.

Muğfil (*s*) Aldatıcı.

Muğlâk (*kı«s»*) Anlaşılmasıgüç, kapalı (söz) müphem, karışık (kelâm).

Muğpeçe (*i*) Meyhaneci çocuğu, muço; güzel çocuk.

Muh (*i*) İlik, mağz.

Muhabbet (*ti«i»*)Sevgi,sevişme; dostluk;aşk,alâka.

(—*et.m.*) —*li* Araları iyi, dost.

Muhabbetname(*i*)Dostça yazılan mektup, sevimli mektup.

Muhabbetsiz (*s*) Araları bozuk, geçimsiz.

Muhabere (*i*) Mektuplaşma, haberleşme, biribirine mektup yazma(—*et.m.*)

Muhabir (*s*)Mektuplaşan, haberleşen, (*Gazete muhabiri* Gazeteye havadis veren, getiren).

Muhaceme (*i*) Üşüşme, hertaraftan ve birdenbire hücum etme.

Muhaceret (*ti«i»*) Göçme, başka memlekete gidip yerleşme.

Muhacir(*i.s.*)Başka memlekete gidip yerleşen,hicret eden.

Muhaddep (*s*) Kambur, tümsek.

Muhaddis (*i*) Hadisi şerif nakil ve rivayet eden zat.

Muhafaza (*i*) Koruma; saklama.

Muhaffef (*s*) Hafiflendirilmiş, hafif; okumasıkolay olmak için kısaltılmış (kelime).

Muhafız (*s*) Koruyan;saklıyan; (*i*) Bir kalenin v.s. nin muhafazasına memur asker.

Mubafızlık (*i*) Muhafız vazifesi ve memuriyeti.

Muhakkak(*kı«s»*)Gerçek, sahi (*zr*) *Muhakkak* Şüphesiz, mutlaka.

Muhakkar (*s*) Alçak,hor, zelil.

Muhakeme (*i*) Mahkemede duruşma; iyice düşünme (—*et.m.*).

Muhal (*li*) Olmaz, kabil değil, imkânsız.

Muhalefet (*ti «i»*) Karşıkoma, zıtgitme, uymamaklık (—*et.m.*)

Muhalesat (*i*) Halis dostluk,samimî muhabbet.

Muhalif (*s*) Karşı, zıt.

Muhallef (*s*) Yemin ettirilmiş, yeminli; ölenin terekesi.

Muhallefat(*tı«i.c.»çok kullanılır*) B. **Muhallef** (ikinci mana).

Muhallet (*s*) Sonuna kadar devam eden, ebedî, daimî.

Muhallil (*s*) Cüzlerini biribirinden ayıran tahlil eden; halleden, çözen (müşkülü).

Muhami(*i*) Avukat, davavekili.

Muhammedî (*i*) Hazreti Muhammede mensup olanlar, müslüman.

Muhammes (*ı*) Beşköşeli, beşdilili hendese şekli; her bendi beşer mısralı nazım.

Muhammin(*s.i.*) Eşya veya emlâke kıymet biçen adam.

Muhanat } (*ti"s„*) Karı-
Muhannat } huylu, karı-tabiatli, korkak.

Muharebe(*i*) İki ve daha ziyade devlet arasında kavga, cenk, harp.

Muharip(*s*) Biribirile harbeden, düşman devlet; cenkçi, cesur, kahraman.

Muharref (*s*) Bozulmuş (yazı)değiştirilmiş;bir kelimeden yanlış olarak uydurulmuş(başka kelime).

Muharrem (*s*) Haram edilmiş, haram; arabî ayların birincisi.

Muharrer (*s*) Yazılmış, yazılı.

Muharrerat (*tı«i»*) Yazılar, mektuplar, resmî tahrirat v.s.

Muharrif(*s*) Bozan,değiştiren (yazıyı).

Muharrik (*ki"i„*) Sallatan, harekete getiren, kımıldatan; ayaklandıran, birini fenalığa götüren, sürten.

Muharrip (*s*) Harap eden, yıkan.

Muharrir (*i*) Yazı yazan zat; bir eser vücuda getiren zat; gazeteci; kitap müellifi.

Muharriş (*s*) Tırmıklıyan; azdıran, tahriş eden.

Muhasama (*i*) Biribirine karşı düşmanlık, husumet; iki veya daha ziyade kimse arasında dava.

Muhasara (*i*) Bir şehri veya kaleyi dört taraftan kuşatma, çevirme. (— et. *m.*).

Muhasebat (*tı"i c.„*) Hesaplar. — *dairesi* Hükûmet Dairelerinde hesaplara bakan şube.

Muhasebe(*i*)Hesapgörme, hasaplaşma. — *Kalemi* Hükûmet dairelerinde hesap işlerine bakan daire.

Muhasebeci(*i*)Resmî,dairelerde hesap başmemuru, muhasebe müdürü.

Muhasip (*i*) Hesap işlerinde fevkalâde malûmatı ve tecrübesi olan.

Muhasım (*i*) Aralarında düşmanlık bulunan taraflardan herbiri.

Muhasır (*s*)Bir şehri veya kaleyi muhasara eden, kuşatan.

Muhassala (*i*) Hâsıl olan şey, yekûn.

Muhassas (*s*) Birine ayrılmış,tahsis edilmiş,bağlanmış (aylık).

Muhassasat (*tı"i„*) Hükûmet bütçesine göre bütün resmî dairelere ayrılan para, tahsisat.

Muhassenat(*tı"i„*)Hayırlı, güzel, faydalı işler,iyilikler.

Muhassıl(*s*)Para tahsil eden,tahsildar. (—*lık* Tahsildarlık).

Muhat (*i*)Sümük; balgam.

Muhat (*tı«s»*) Etrafı çevrilmiş, kuşatılmış.

Muhatap (*s*) Kendisine söz söylenilen; fiillerde ikinci şahıs.

Muhatara (*i*) Tehlike, kaza (—*lı* Tehlikeli, kazalı).

Muhatî (*s*) Sümük ve balgam kabîlinden; sümüklü, balgamlı, lüzucetli.

Muhavere (*i*) Konuşma, görüşme; sözleşme, münazara; mekteplerde, tiyatro sahnelerinde birkaç kişinin konuşması. —*üslûbu* Tiyatro üslûbu.

Muhavvel (*s*) Değiştirilmiş; havale olunmuş.

Muhayat (*ti«i»*) Her tarafın uzlaşmasile bir mülkü nöbetle kullanma.

Muhayyel (*s*) Hayal edilmiş; zihinde suret verilmiş, hayalî.

Muhayyelât (*ti"i.c.„*) Hayaller, hayâlat, zihinde suret almış şeyler.

Muhayyer (*s*) İki şeyden birini seçmekte serbest; beğenildiği halde alınmak şartile, emanet suretile.

Muhayyile (*i*) Eşyaya zihinde suret verme hassası.

Muhbir (*s.i*) Haber veren; hükûmete gizli şeyleri imzası altında bildiren; gazeteye günlük havadis veren muharrir.

Muhik (*kki«s»*) Haklı, hakkı kabul eden; doğru, adaletten ayrılmıyan. (—sözler).

Muhil (*s*) Bozan, ihlâl eden; dokunan.

Muhip (*bbi«s»*) Dost; sevgili; sevişen, yâr.

Muhiş, muvahhiş (*s*) Ürküten, dehşet veren, korkunç.

Muhit (*ti"s.i„*) Her taraftan kuşatan, çeviren (*i*) bir dairenin etrafındaki çizgi; bir adamın yaşadığı yer; dışdeniz, bü-

yük deniz. (*Bahri muhit* Okyanus, derya).

Muhkem (*s*) Sağlam, kavi, metîn (*zr*) Sıkı sıkı sağlamca.

Muhkeme (*i*) Mahkemelerden verilen kararların en son kanunî müddetlerinin geçmesile katî'lik kespetmesi.

Muhlis (*s.i.*) Sadık, samimî dost,muhip,halis dost.

Muhnik(*kı«s»*) Boğan, boğucu. (— hava, gaz, düman).

Muhrik(*kı"s„*) Yakan, yakıcı; yanık, tesirli (ses).

Muhrip (*s*) Harap eden, hiçeden, mahveden.

Muhsin(*s*) İyilik eden,iyitabiatli, kerem sahibi.

Muhtaç (*s*) İhtiyacı olan; fakir, yoksul. —*lık* Yoksulluk, yokluk.

Muhtar (*s.i.*)İntihap olunmuş, reyle seçilmiş, istediğini yapabilen, serbest;mahalle ihtiyar meclisinin reisi. —*lık* İhtiyar meclisi reisliği.

Muhtariyet (*i*)Bir memleketin bazı imtiyazlarla idare olunması usulü.

Muhtas(*ssı"s„*) Birine,birşeye mahsus olan.

Muhtasar (*s*) Kısa (söz), mucez;küçük (kitap v.s.); az masraflı, külfetsiz.

Muhazır (*s.i*) Cançekişen, ölüm yatağında olan.

Muhtefi(*s*)Gizlenmiş, saklanmış (— ol. *m.*).

Muhtekir(*s.i.*) Zahire v.s. emtaayı saklayıp sonra pahalı fiatla satan.

Muhtel (*lli«s*) Bozulmuş; aklına fenalık gelmiş, *Şuuru —ol.* Aklı başından gitmek, çıldırmak.

Muhtelif (*s*) Türlü türlü, cins cins,enva,çeşit çeşit.

Muhtelis (*s*) Hükûmetin v.s.nin kasasından gizlice para çalan ve hesap

defterlerine yazmıyan.

Muhtelit (*ti«s»*)Karışık—*mektep* Erkek ve kız çocukların beraber okudukları mektep.

Muhtemel (*s*) Olabilir, ihtimali olan, mümkün, kabil.

Muhtemelât (*ti"i.c.„*) Olabilen şeyler, mümkün, kabil olan şeyler.

Muhtemir(*s*)Mayalanmış, hamur ekşiyip kabarmış.

Muhterem (*s*) Hürmetli, muazzaz

Muhteri(*s.i.*) Evvelce yok olan birşeyi yeni icat eden;yalan uyduran.

Muhteriz (*s*) Sakınan.

Muhteşem (*s*) Haşmetli, debdebeli, parlak, muazzam.

Muhtevi (*s*) İçinde bulunan, havi. (—*ol.m.*).

Muhteviyat (*ti«i»*) İçinde bulunan şeyler.

Muhti (*s*) Dince günah olan işi yapan, günahkâr; hata eden.

Muhtıra (*i*) Birşeyi hatırlatmak için verilen yazı, varaka;unutulması istenilmiyen şeyleri içine yazmağa mahsus defter.

Muhuşevkî(*i*)Murdar ilik.

Muhyi (*s*)Taze hayat veren, canlandıran.

Muhzır (*i*) Eskiden mahkeme mübaşiri.

Muin (*s*) Yardımcı.

Muit (*i*) Eskiden mekteplerde talebeye nezaret eden memur, muallim muavini.

Mujik (*i*) Rus köylüsü.

Mukaar (*s*) İçiçukur olan.

Mukabele (*i*) Karşılık; karşılık verme,bir yazıyı, bir hesabı karşılıklı okuma, karşılaştırma;camide ezber Kuran okuma.

Mukabelebilmisil (*sli"i„*) Birinin yaptığını aynile yapma.

Mukabeleci (*i*) İki yazıyı karşılaştırarak biribirine uygun olup olmadığına bakan kâtip, camide mukabele okuyan hafız.

Mukabil (*s*) Birşeyin yerine verilen;karşılık,bedel.

Mukaddem (*s*) Evvelki, evvel,eski, tercih edilmiş (*zr*) Dahaevvel.

Mukaddema (*zr*) Evvelce, eskiden.

Mukaddemat (*tı«i»*) Evvelce olan, iptidada geçen şeyler; başlangıçlar.

Mukaddeme (*i*) Bir kitabın, bir işin başlangıcı, ilki.

Mukadder (*s*) Takdir ve tayin olunmuş; fikir ile anlaşılan,takdirî; (*i*)Alınyazısı, kader, kaza.

Mukadderat (*i.c.*) Takdir olunmuş şeyler,başa gelmiş ve gelecek haller.

Mukaddes (*s*) Mubarek, kutsî, aziz.

Mukaddesat (*i*) Aziz ve mubarek şeyler.

Mukaffa (*s*) Kafiyeli B. **Kafiye.**

Mukallip (*s*) Değiştiren, başka kalıba sokan.

Mukallit (*s*) Taklitçi,maskara; birşeyin tıpkısını sahte olarak yapan.

Mukannen (*s*) Miktarı ve zamanı belli olan. (— *vakit*, — *ücret*).

Mukarebet (*ti"i„*) Yakınlık; akrabalık, hısımlık.

Mukarenet (*ti«i»*) Yakınlaşma, yakınlık, uzaktan akrabalık.

Mukarin (*i*) Yakın (*Hakikate mukarin söz*).

Mukarip (*s*) Yakın; hervakit yanında bulunan adam; akraba.

Mukarrep (*s*) Yaklaşmış, yakın.

Mukarrer (*s*) Kararlaştırılmış, karar verilmiş.

Mukarrip (*s*) Yaklaştıran.

Mukarrir (*s*)Takrir eden, işitilir bir sesle söyliyen; saltanat devrinde ramazanda padişahın huzurunda tefsirden ve hadisten dersveren zat.

Mukaseme (*i*) Paylaşma, bölüşme.

Mukassat (*tt"s„*) Herbiri vadesi gelince ödenmek üzere birkaç kısma ayrılmış (borç), taksite bağlanmış, taksitli

Mukassatan (*zr*)Taksitle, bir parayı,bir borcu parça parça ödemek şartile, vadesi geldikçe, taksit taksit.

Mukassim (*s*) Pay eden, bölen.

Mukataa (*i*)Eskiden aşarı hükûmet tarafından birine veya biryere bağlanıp başkasına satılmıyan arazi; — *ı zemin* Tarla olarak vakfedilip sonra bağ, bahçe, hane v.s.haline konulan arazi için öşür mukabilinde verilen toptan kira.

Mukataalı (*s*) Tarla olarak vakfedilmiş iken sonra bağ, hane v.s. haline konulan arazi için vakfa toptan bir kira verilerek mülk haline geçirilen arazi.

Mukatele (*i*) Biribirini öldürme, kital (—*et.m.*).

Mukatta (*ı"s„*) Ayrı ayrı kesilmiş; bitişik olmıyan (—*harfler.*)

Mukattar (*s*) İmbikten çekilmiş (su v.s.) (*Maimukattar* İmbikten çekilmiş su (*distile*).

Mukavele (*i*) Sözleşme, iki veya daha ziyade kişi tarafından kabul olunan şartları havi akit.

Mukavelename(*i*)Sözleşmekâğıdı.

Mukavemet (*ti«i»*) Karşı-

durma;dayanma.(—*et.m.*)

Mukavim (*s*) Karşı duran; dayanan.

Mukavva (*s*) Sağlamlaştırılmış. (*i*)Kutu, kitap kabı v.s. yapmağa mahsus gayet kalın ve kaba dökülen kâğıt.

Mukavves (*s*)İğrilmiş,çarpılmış; yay gibi olmuş, yayşeklinde.

Mukavvi (*s*) Kuvvet verici (ilâç v.s.)

Mukayese (*i*)İki şeyi karşılaştırma; başka birşeye benzeterek,kıyas ile karar verme. (—*et.m.*)

Mukayyet (*s*) Bağlı; bağlanmış, şartlar teklif edilerek yapılmış; deftere geçirilmiş, kaydedilmiş; bir işe çok dikkat eden.

Mukayyi (*s*) Kusturucu(ilâç).

Mukayyit (*i*) Dairelerde işleri tarih sırasile deftere yazan kâtip.—*lik* İşleri tarih sırasile deftere yazma.

Mukbil (*s*) İkballi, kutlu, mutlu, talihli, bahtlı.

Mukdim (*s*) Çalışkan, işine devamlı.

Mukim (*s*) Biryerde oturan, sakin, ikamet eden.

Mukir (*rr«s»*) İkrar eden, hakkı saklamıyıp söyliyen, itiraf eden.

Mukni (*i«s»*) Kandırıcı,kanaat verici (—*sözler* v.s.)

Muktataf (*s*) Toplanmış, devşirilmiş,iktitaf edilmiş.

Muktaza (*i*) Birşeyin lüzumu, iktızası,icabı; birinin arzuhali üzerine yazılan derkenar.

Muktazi (*s*) Lâzım gelen, lüzum gösteren.

Muktaziyat (*tı«i.c.»*) Lâzım gelen, muktazi olan şeyler, icabat.

Muktebes (*s*) Biryerden alınan (yazı parçası, havadis).

Mukteda(*s*)Kendisine uyulan; önden giden,kılavuz, rehber.

Muktedir (*s*)İktidarlı, kuvvetli, malûmatlı.

Muktesit (*s*) İktısat ilmini iyi bilen; idareli, idare ile geçinen.

Mulin(*s*)İlân eden;bildiren.

Mum (*i*) İçyağından veya balmumundan yapılan içifitilli şey, ispermeçet. — *cu* Mum yapan ve satan.

Mumaileyh (*s*) Yukarda ismi geçen (— Bey, efendi v.s.)

Mumbasıt (*s*) Yayılan;yüreğaiçık; ferah.

Mumlamak (*m*) Mum sürmek, balmumuna batırmak; balmumu yapıştırarak nişan komak.

Mumya (*i*) Eski Mısırlıların baharlıyarak çürümiyecek bir hale koydukları ceset; pek zayıf ve sararmış adam.

Munfasıl (*s*) Ayrılan,çekilen; bitişik olmıyan, ayrı ayrı yazılan harf.

Munhasır (*s*) Yalnız birşeye, bir adama mahsus olan.

Munhasıran (*zr*) Yalnız birşeye, bir adama mahsus olarak.

Munis (*s*) Alışık, alışkan; insanayakın, herkesle görüşen, sevimli.

Munkalip (*s*) Değişmiş, dönmüş, başka kalıba girmiş.

Munkabız(*s*) Pekliği olan, büzülmüş, çekilmiş.

Munkatı (*ı«s*) Kesilmiş; arası kesilmiş; ayrılmış. (—*ol. m.*)

Munsap (*bbı«s»*). Denize, ırmağa dökülen (küçük ırmak v.s.);denize v.s.ye döküldüğü yer,kavşak.

Munsarif(*s*)Çekilip giden, başka semte sapan (*i*) Esre ve tenvin kabul eden arapça kelime.

Munsif (*s*)İnsaflı,vicdanlı.

—*ane* İnsaflıca,vicdanlıca.
Muntabı (*ı«s»*) Fikre yerleşmiş, nakşolunmuş; tab'a hoş giden,güzel, sevimli, ari.
Muntabık(*kı«s»*)Tamamile biribirine uyan,uygun, mutabık; biribiri üzerine konulunca tamamile uygun gelen (hendese şekli).
Muntafi (*s*) Sönmüş,bastırılmış, sönen, sönük.
Muntasıf (*s*) İkiye bölünmüş,yarılamış, yarı; orta.
Muntazam (*s*) Sıraya girmiş, sıralı, nizamlı, tertipli, yolunda.
Muntazaman *(zr)* Sıralı olarak, tertiplice, yolunda olarak.
Muntazar (*s*) Beklenilen, gözetilen, memul.
Muntazır (*s*) Bekliyen, gözeten (*Birine —ol.*)Birini beklemek).
Munzam (*s*)Zammolunan, ilâve edilen, üste gelen katılan.
Murabaha (*i*) Nizamın haricinde fazla, fahiş faiz alma. —*cı* Fazla faiz alan, tefeci.
Murabba (*i*) Dondurulmuş meyva tatlısı.
Murabba (*i*) Dört müsavi dıl'ı, dört te kaim zaviyesi olan hendese şekli; kendi mislile zarbınndan hâsıl olan adet;biryerin uzunluğuilegenişliğininzarbından hâsıl olan rakam; bağdaş kurarak oturuş; üç mısraı kafiyeli, dördüncüsü kafiyesiz nazım ki birden ziyade bendi bulunur.
Murafaa (*i*) Mahkemede duruşma(—*olunmak* Duruşmak).
Murahhas (*i*) Bir hükûmet, bir şirket v.s.tarafından bir memuriyetle başka hükûmet veya şirket nezdine gönderilen vekil.
Murahhasa (*i*)Ermeni bulunan yerlere hükûmetin

tasdiki ile gönderilen ruhanî reis(piskopos,rahip).

Murahhaslık (*i*) Murahhasların vazifesi. B. **Murahhas;** Murahhasın bulunduğu daire.

Murakabe (*i*) B. **Kontrol** (Birinci mana); ibadete dalma.

Murakıp (*i*) B. **Kontrol** (İkinci mana).

Murakıplık (*i*)B. **Kontrol** (Birinci mana).

Murakkam (*s*) Rakamlı, numaralı; numarası konmuş; yazılı, yazılmış.

Murassa (*s*) Elmas taşlarla işlenmiş (nişan);iki mısraın veya iki cümlenin havi olduğu kelimelerin herbiri vezin ve kafiyeye uygun olmaktan ibaret edebî bir san'at.

Murat (*i*) İstek ,dilek,meram.

Murdar (*s*) B. **Mırdar.**

Muris (*s*) Miras bırakan; veren, getiren (zararziyan.)

Musaddak (*kı «s»*) Tasdik edilmiş, resmî mühür basılmış.

Musaddık (*kı "s„* Tasdik eden, doğru olduğu için mühür basan.

Musadekat (*ti«i»*) Dost olma, samimî dostluk.

Musadere (*s*) Yasak olan malı hükûmetçe zaptetme. (—*et.m.*).

Musadif (*s*) Rasgelen, tesadüf eden (gününe), düşen.

Musaf(*i*) B. **Kuranıkerim.**

Musafaha (*i*) El ele vererek selâmlaşma, birine el uzatma. (—*et.m.*).

Musaffa (*s*) Temizlenmiş; süzülmüş; halis, safi.

Musahhah (*s*) Tashih olunmuş, tertip sehivleri düzeltilmiş.

Musahabet (*ti"i„*)Konuşmak, sohbet etme.

Musahhih(*i*)Tashih eden,

matbaalarda gazete veya provalarını okuyup yanlışları düzelten zat.

Musahip (*i*) Birile konuşan, sohbet eden; arkadaş; eskiden padişahların, zevirlerin yanında bulunan ve onları eğlendiren adamlardan herbiri.

Musakka (*i*) Kavrulmuş et veya kıyma ile pişmiş sebzeyemeği.

Musalâha (*i*) Muharebe eden devletlerin barışması, sulholmaları; uzlaşma. (—*aktetmek m.*).

Musalla (*i*) Cenazenamazı kılmağa mahsus açıklık, meydan. — *taşı* Namazı kılınmak üzere üstüne cenaze konan taş.

Musallat (*s*)Üzerine düşmüş, rahat bırakmıyan, sataşmış, ilişmiş.

Musalli (*s*) Namaz kılan, namazına mukayyet olan

Musammem (*s*) Kararlaştırılmış, tasmim edilmiş.

Musandra (*i*) Büyük dolap, raflı yük.

Musanna (*ı"s„*) Ustalıkla, marifetle yapılmış.

Musannefat (*tı"i„*) Telifler, kitaplar, eserler.

Musannif (*s*) Kitaplar müellifi;evrak, koymağa mahsus yer, dosya, klasör.

Musap (*s*) Uğramış, tutulmuş(hastalığa,belâya v.s.)

Musaraa (*i*) Güreşme,güleş, pehlivanlık.

Musarrah (*s*)Açıkça söylenmiş, anlatılmış, sarahat verilmiş, açık (söz).

Musavver(*s*)Zihinde suret verilmiş; fikre konulmuş; düşünülmüş; resimli.

Musavvir (*s*) Suret veren, tasvir eden; ressam.

Musevî(*s*) Yahudi, İzrailit.

Mnsibet (*ti «i»*) Belâ, felâket, afet (*s*) Kötü, murdar. (—*li* Kötü, menhus).

Musikar(*i*)Gagasında de-

likler olup rüzgâr estikçe birçok sesler çıkarır mevhum kuş; bir sıra düdüklerden ibaret çalgı.

Musiki (*i*) Sesleri ahenkli bir surette sıraya koyan san'at, muzika.

Musip(*s*)Doğruyanılmıyan

Muska(*i*)Göya bir hastalığı,fenalığı def için yazılı başa,kola, gerdana takılan dua kâğıdı.

Muslih (*s*) İyi hale koyan, ıslah eden; barıştırıcı.

Muslin (*i*) Seyrek, ince ipekli, yünlü ve pamuklu kumaş; (*s*)muslinden yapılmış.

Musluk (*s*) Suyu akıtmak ve kesmek için kullanılan alet, burma.

Mustar(*i*)B. **Hardal**(3 üncü mana).

Mustalah (*s*) Istılâhlı; ıstılahlarla dolu (söz).

Mustatil (*i*) Dört kaim zaviyeli ve ikisi uzun, ikisi dardört dılılı hendese şekli

Muş (*i*) B. **İstimbot** (1 İnci mana); sıçan, fare.

Muşabak (*s*) Kafesli,kafes kafes işlenmiş.

Muşamba (*i*) Üstüne balmumu veya kavçuk dökülerek yapılmış kumaş; yağmurluk; yaraların üzerine konan yapışmaz ince madde.

Muşer (*i*) Marangoz ve çıkrıkçıların iğri testeresi.

Muşmula (*i*) B. **Beşbıyık**.

Muşta (*i*) Yumruk; kunduracıların kullandıkları maden top.

Mut (*tu"i„*) Uğur, kut,talih.

Muta (*ı"s„*)Sözü dinlenen, kendisine itaat olunan, muteber (kanun, hüküm).

Mûta (*s*)Verilen, verilmiş.

Mutaassıp(*s*)Kendi din ve mezhebinden başka dinde bulunanları hakir gören pek sofu(adam),herhangibir fikre körükörüne saplanıp başka fikirde bulunanları horgör-

me.[*Taassubun türlü türlü şekilleri vardır, münever insanlarca taassubun hiçbir şekli makbul değildir.*]

Mutabakat (*ti"i„*) Uygunluk; sıfatın mevsufa, fiilin faile uyması (gr).

Mutabık (*kı«s»*) Uygun, muvafık.

Mutaf (*s*) Tavaf edilmiş, etrafı dönüp dolaşılmış.

Mutaf (*i*)Keçi kılından örülmüş şeyler (at çulu v.s.), böyle şeyler yapan ve satan.

Mutahhar(*s*)Maddî vemanevî surette temizlenmiş, temiz, mubarek.

Mutalebat (*tı«i»*) İstenilen şeyler, talepler.

Mutallâ (*s*) Yaldızlı,altınkaplama, altınyaldızlı.

Mutallâka (*i*) Boşanmış kadın.

Mutantan (*s*) Tantanalı, debdebeli, pek parlak.

Mutarra (*s*) Taze, taravetli (— bir gül).

Mutasaddi (*s*) Ekseriya kötü bir işe başlıyan.

Mutasallif (*s*) Haddinden ziyade bilgiçlik iddia eden, kendini beğenen.

Mutasarrıf (*i*) Sahip, bir ev v.s.nin maliki;eskiden villâyetten ufak olan bir yeri idare eden büyük mülkiye memur.

Mutasavver (*s*) Zihinde kurulmuş, iyice düşünülmüş; mümkün, kabil,hatıra gelebilir.

Mutasavvıf (*i*) Tasavvufun esasını bilen zat.

Muhat (*s*) Âdet olmuş, alışılmış; âdet, huy.

Mutahabbip (*i*) Yalancı doktor, hekimlik taslıyan adam.

Mutavaat(*ti"i„*)Baş iğme, itaat;fiilin yaptığı iş yalnız kendisine tesir edip başkasına tesir etmiyen fiil.

Mutavvel (*s*) Uzatılmış, uzun; mufassal.

Mutayat (*ti"i.c.„*) Verilen şeyler;tetkik olunmak üzere verilen meseleler, doneler.

Mutayyıp (*s*) Gönlüalınmış, hoşnut, memnun edilmiş; yağlar, kokular sürünmüş.

Mutazallim (*s*) Zulmeden, haksızlıktan şikâyet eden

Mutazammin(*s*)İçine alan havi (— olduğu fıkra).

Mutazarrır (*s*) Zarar görmüş (— ol. *m.*)

Muteber (*s*) İtibarlı, muhterem; sözü ve imzası makbul; geçer... günden başlar, icra olunur.

Mutedil (*s*) Ne pek çok, ne de pek az, ikisiortası. (— hava); yavaş (tabiat) uslu, mülâyim.

Mutekadat (*ti«i.c.»*) İnanılan, itikat edilen şeyler.

Mutekit (*s*) İnanan, itikat sahibi, dindar.

Mutel(*lli«s»*) illetli, hastalıklı;arapça ilâlli(kelime).

Mutemet (*s*) Sağlam, emin (adam); resmî dairelerde para işlerile uğraşan (memur).

Mutena(*s*) Dikkatli, itinalı, ehemmiyetli.

Muterif(*s*) İkrar eden, her bildiğini söyliyen, itiraf eden.

Muteriz (*s*) İtiraz eden, «doğru değildir» diye karşı çıkan.

Muteriza (*i*) B. **Kavis** (3üncü mana).

Mutesif (*s*) Doğru yoldan sapan, yolsuzluk eden, zalim.

Mutezil (*s*)Cemaatten ayrılıp bir kenara çekilen.

Mutezile (*i*) Kaza ve kaderi inkâr eden bir fırka.

Mutezir (*s*) Özür diliyen, itizar eden.

Mutfak (*i*) B. **Matbah.**

Muthik(*s*) Gülünç, komik.

Muthike (*i*) Güldürücü oyun komedya.

Muti(*i*"*s*„) İtaat eden, söz dinliyen, birine tâbi olan.
Mûti (*s*) Veren, ita eden.
Mutlak (*kı«s»*) Şartsız, kayitsiz, serbest, müstakil. (*zr*) Elbet, elbette, muhakkak, herhalde.
Mutlaka (*zr*) B. **Mutlak** (3üncü mana).
Mutlakiyet (*ti*"*i*„) Doğrudan doğruya bir hükümdar tarafından idare olunan devlet şekli, istibdat.
Mutlu (*s*) B. Kut (kutlu).
Mutmain (*nni*"*s*„) Yüreği rahat olan, emin.
Muttali(*i«s»*) Haberi olan, malûmat alan (— ol. *m.*)
Muttariden (*zr*) Sıra ile, muntazam surette.
Muttarit (*s*) Ardısıra gelen, muntazam,birdüziye.
Muttasıf (*s*) Sıfatlanmış.
Muttasıl (*s*) Bitişik; aravermiyen (*zr*) Fasılasız, mütemadiyen.
Muvacehe (*i*) Yüzleşme, yüz yüze gelme.(—*et.m*).
Muvaceheten (*zr*) Yüzleştirerek.
Muvafakat (*ti*"*i*„) Uygunluk;uzlaşma.(—*et.m.*).
Muvaffak (*kı* "*s*„) İşi uymuş, elde etmiş(—*ol.m.*)
Muvaffakıyet (*ti*"*m*„) İşi uygun gitme, uygunluk.
Muvafık (*kı*"*s*„) Uygun, münasip, mutabık.
Muvahhat (*s*) Birleştirilmiş, bir edilmiş.
Muvahhit (*i*) Allahın birliğine inanan.
Muvakkar (*s*) Vakarlı, muhterem (zat).
Muvakkat (*ti«s»*) Kısa bir zaman için olan; geçici.
Muvakkit (*ti«i»*) Vakitleri ve hususile namaz vakitlerini tayin eden adam; saniyelerini bile çok doğru olarak bildiren saat, kronometre.
Muvaneset (*ti«i»*) Biribirine alışma, ünsiyet peyda etme.

Muvare (*i*) Hareli ve menevişli bir kumaş.

Muvaredat (*tı«i»*) Dışardan gelip giden (adam, emtaa), gelip gitme muameleleri.

Muvarede (*i*) Gidip gelme; iki şairin biribirinden haberleri olmaksızın aynı beyti söylemeleri.

Muvasalat (*ti «i»*) Yetişme, varma, ulaşma.

Muvazaa (*i*) Hakikat olmıyarak uydurma, sahte muamele.

Muvazaaten (*zr*) Muvazaa suretile, uydurma ve sahte olarak.

Muvazabet (*ti . i»*) Bir işe sürekli devam etme, durmaksızın yapma.

Muvazat (*tı"i„*) Karşılıklı olma, muvazilik.

Muvazene (*i*) iki şeyin ağırlıkça bir olması; denk gelme,denk; irat ile masrafın bir gelmesi.

Muvazeneli (*s*) Uygun, denk, muvazenesi yerinde.

Muvazi (*s*) Biribirine karşı bulunup asla birleşmiyen(iki hat «hen»).

Muvazin (*s*) Ağırlıkça, vezince bir olan.

uvazza (*s*) Maaşlı memur, kendisine bir vazife verilmiş olan.

Muvazzah (*s*) Açık anlatılmış, sarih.

Muveşşah (*s*) Süslenmiş, süslü. (*i*) Mısralarının birinci harfleri sırasile alınıp yazılınca bir kelime, yahut bir cümle teşkil eden nazım.

Muvman (*i*) Hareket, kımıldama, faaliyet.

Muylu (*s*) Topkulpu.

Muyluyatağı (*i*) Topun kulpuna mahsus çukur oyuk.

Muz (*i*) Sıcak memleketlerde yetişen uzunca ve üstü yumşakkabuklu, gü-

zelkokulu makbul meyva, bananes.

Muzaaf (*s*) Çift, ikikatlı; ikinci ve üçüncü harfleri ayni olan veya teşditli bulunan arapça aslî kelime.

Muzaf (*i*) İçinde bulunan, tâbi, mülhak. (vilâyete muzaf); izafette muzafileyhile manası tamamlanan kelime (mektebin müdürü terkibinde «müdürü» muzaftır).

Muzaffer (*s*)Muharebede yenen,galebe çalan,galip.

Muzafferen (*zr*)Yenerek, galebe çalarak.

Muzah (*i*) B. **Mizah**.

Muzahame (*i*)Zahmet, sıkıntı.

Muzafıileyh (*i*) İzafe terkiplerinde muzaf denilen ikinci kelimenin manasını tamamlıyan kelime(«Evin kapısı» terkibinde «Evin» muzafiileyhtir.

Muzaheret (*ti«i»*) Yardım, imdat.

Muzahir (*s*) Yardımcı.

Muzat(*ddı«s»*) Zıt, karşı. *Muzaddı taaffün.*

Muzayeka (*i*) Darlık, para sıkıntısı, zaruret.

Muzi (*s*) Eziyet veren,inciten, eza ve cefa veren.

Muz'iç(*s*)Tacizeden,usandıran, bıktıran.

Muzip (*s*) Takılan, çekiştiren.

Muzıka,mızıka (*i*) Bando mızıka takımı ,fanfar.

Muzır (*rrı«s„*) Zararlı,mazarratlı.

Muzlim(*s*) Karanlık;kapalı.

Muzmahil (*lli"s„*) Perişan olan. (—*ol. m.*)

Muzmer (*s*) Gizli, saklı.

Muztar (*rrı"s„*) Çaresiz kalmış, mecbur (—*kalmak. m.*).

Muztarip (*s*) Çok sıkıntı içinde olan, çok ağrı çeken (—*ol.m.*).

Mübadele (*i*) İki taraflı değiştirme, trampa; iki kükûmet toprağında bulunan ahaliyi biribirile değiştirme.

Mübadel (*s.i.*) Mübadeleye tâbi olan.

Mübadil (*s.i.*) İki taraflı değiştiren; kendi topraklarında bulunan aynı ırka ait ahaliyi değiştiren (—*hükûmetler*).

Mübahat (*ti* «s»)Övünme.

Mübahi (*s*) Övünen.

Mübalât (*ti«i»*) Dikkat,kayit. —*sız* Dikkatsiz.

Mübareze (*i*) Kavga, savaş, dövüşme; düello.

Mübariz (*s*) Kavga eden, dövüşen; düello eden.

Mübaşeret (*ti «i»*) Başlama, bir işe girişme.

Mübaşir (*i*) Mahkeme veya sair resmî bir dairede müstahdem odacı;mahkeme celpnamelerini tebliğ eden hademe.

Mübayenet(*ti"i„*) Ayrılık, zıt oluş. (sözde ve fikirde) ihtilâf.

Mübayin (*s*) Başka türlü olan, uygun olmıyan, zıt, muhafif (söz).

Mübeccel(*s*)Ulu,pek yüksek, muhterem.

Müberra (*s*) Beri, münezzeh, müstesna,temiz.

Müberrit (*s*) Soğutan; serin tutan.(*i*)Karlık,buzluk.

Mübeşşer (*s*) Müjde verilmiş, iyi bir haberle sevindirilmiş.

Mübeşşir (*s*) Müjde veren, müjdeci; iyi bir haber verip sevindiren.

Mübeyyin (*s*) Bildiren,beyan eden,açıkça anlatan.

Mübeyyiz(*zi«i»*)Müsveddeden beyaza çeken kâtip.

Mübdi (*i"s„*)Nümunesi olmıyan birşeyi yapan, yaratan;pek güzel bir eser vücuda getiren san'atkâr.

Mübin(*s*)Açık,aşikâr;iyiyi, kötüyü ayırıcı.

Mübrem (*s*) Savulmaz, kovulmaz, musallat, vukuu zarurî olan, elzem.

Mücadele (*i*) Atışma, kavga, münakaşa.

Mücahede (*i*) Din uğruna harp, cihat.

Mücahit (*s*) Çalışan, din uğruna muharebe eden.

Mücamaa (*i*) Cinsî münasebette bulunma,maumele

Mücanebet (*ti"i„*) Çekinme, uzaklaşma; içtinap, sakınma, ihtiraz.

Mücavir (*s.i*) Komşu; büyük bir cami veya türbe yanında oturup daima dua eden.

Mücaveret (*ti«i»*)Komşuluk; B. **Mücavir** (2 inci mana, isim)

Mücazat (*ti«i»*) Ceza.

Mücbir (*s*)Cerbreden,zorlıyan (*Âmiri mücbir* Kanunen cebir istimal edebilen mafevk).

Müceddeden(*zr*)Yeniden, yeni olarak (*—inşa olunan mektep*).

Müceddet (*s*) Yeni, yenilendirilmiş.

Müceddit(*s*)Yenileten,yenileştiren; bir memlekete yeni hayat veren.

Mücef (*ffi«s»*) İçiboş; oyuk; (*i*) Boşluk, oyukluk (duvarda v.s. de).

Mücehhez (*s*) Donanmış; silâhlarla doldurulmuş, hazırlanmış.

Mücellâ (*s*) Cilâlı, parlak.

Mücellet (*s*) Ciltlenmiş, ciltli, kitaplara kap geçirilmiş.

Mücellit (*i*) Kitapları dikip kaplıyan,ciltliyen san'atkâr. — *lik* Ciltletme san'ati.

Mücerrebat (*tı«i.c.»*) Denenmiş, tecrübe edilmiş şeyler, görgüler.

Mücerredat (*tı«i.c.»*) Ruhanî ve manevî olan şey-

ler; güç anlaşılır şeyler.

Mücerrep (*s*) Denenmiş, tecrübe olunmuş, tecrübeli (zat) görgülü.

Mücerret (*s*) Yalnız, tek; çıplak;evlenmemiş;kelimenin asıl olan hali [*yani sonunda meful veya izafet edatları bulunmıyan kelime*].(*zr*)Yalnız,ancak.

Mücessem (*s*)Cismi olan, vücut bulmuş. (*i*) Kabartma resim; uzunluğu, eni ve yüksekliği olan hendese şekli.

Mücevher(*s*)Kıymetli taşlarla, elmasla donatılmış olan.(*i*)Elmas;noktalı harflerden herbiri; yalnız noktalı harfleri hesap edilerek yazılan tarih.

Mücevherat (*tı"i.c„.*) Elmaslar, mücevherler.

Mücmel (*s*) Kısa, hulâsa edilmiş, muhtasar.

Mücmelen (*zr*) Kısa olarak, kısaca, muhtasaran.

Mücrim (*i*) Cürüm işliyen adam, kanunen ağırcezayı mucip bir işi irtikâp eden adam.

Mücrimiyet (*i*) Ağırceza mahkemesinde duruşmalardan sonra ispat olunan cürüm. (— *kararı* Cinayetin sabit olduğunu bildiren hüküm).

Müçtehit (*i*) Kuranıkerim Ayetlerinden ve hadislerden hüküm çıkaran zat.

Müçtemi (*i«s»*) Toplanmış, toplu; biraraya gelmiş.

Müçtemian(*zr*) Toplu olarak, biraraya gelerek.

Müçtenip (*s*) Sakınan, çekinen.

Müçter(*rri«s»*) Geviş getiren (hayvan).

Müdafaa (*i*) Kendini veya biryeri koruma, karşı koma;mahkemede son cevaplarını söyleme.

Müdafi (*i"s„*) Kendisini

veya başkasını koruyan, karşıkoyan; mahkemede son cevaplarını söyliyen.

Müdahale(*i*)Bir işe karışma,sokulma;araya girme.

Müdahene(*i*) Birini yüzüne karşı fevkalâde methetme, dalkavukluk, koltuk verme.

Müdaheneci } (*s*) Yüze
Müdahin } (*i*) karşı fevkalâde metheden,dalkavuk, birine koltuk veren.

Müdara (*i*) Yüze gülme.

Müdavat(*lı*"*i*„) Hastaya ilâç verme,hastaya bakma

Müdavele (*i*) Elden ele gezdirme; fikir alıp verme (efkar —si).

Müdavemet(*ti*"*i*„)Devamlı çalışma; işine, mektebe muntazam gidip gelme (— et. *m*.).

Müdavi (*s*) Hastaya bakan, ilâç veren (— *tabip* Bir hastayı tedavi etmeyi üzerine alan doktor).

Müdavim(*s*) Devamlı çalışan; işine, mektebe muntazam gidip gelen.

Müddea (*i*) Dava olunan şey.—*aleyh*Hakkında dava açılan kimse.

Müddeayat (*tı*"*i*„) İddia olunan şeyler, iddialar.

Müddei (*i*) Davàcı, dava açan.

Müddeiumumî (*i*) Umumun hakkını mahkemede koruyan ve kanunun icrasına dikkat eden adliye memuru.

Müddet (*ti*«*i*») Belli vakit, vade, mehil; zaman.

Müdebbir(*s*) Tedbirli, evvelce herşeyi düşünen.

Müdebbirane (*zr*) Tedbirlice, evvelce herşeyi düşünerek.

Müdekkik (*kı*«*s*») Tetkik eden,inceden inceye gözeten, elekten geçiren.

Müdekkikane (*zr*) İnce-

den inceye gözden geçirerek, tetkik ederek.

Müdellel (*s*) Kanunî delilleri olan, delil ile ispat olunmuş.

Müderris(*s*)Evvelce medreslerde dersveren sarıklı hoca, şimdi Darülfünunda kürsü sahibi muallim.

Müderrislik (*i*) Darülfünun hocalığı.

Müdevven (*s*) Kanun, nizam gibi şeyler biraraya toplanıp bir mecelle haline getirilmiş, biryere getirilip tertip ve tanzim olunmuş, tedvin edilmiş.

Müdevvenat (*tı«i»*) Biraraya toplanmış, mecelle halinde bastırılmış kanunlar, nizamlar v.s.

Müdevver (*s*) Yuvarlak, daire ve halkaşeklinde olan; birinden alınıp başkasıua devredilen, verilen(işler, dosyalar v.s.)

Müdir, müdür (*i*) İdare eden; resmî bir dairede, umumî müesseselerde en büyük memur; nahiyede en büyük mülkiye memuru

Müdiriyet (*ti,«i»*) Müdürlük; bir müdürün idare ettiği daire.

Müdrik(*ki"s„*) İdrak eden anlıyan.

Müdrir (*s*) İdrar söktüren, bol sidik veren (ilâç).

Müdürlük (*i*) Müdürün vazifesi; nahiyelerde en büyük mülkiye memurluğu

Müebbeden (*zr*) Ölünceyekadar, sonuna kadar.

Müebbet(*s*) Sonsuz, ömrün sonuna kadar süren, ebedî.

Müeccel (*s*) Sonra verilen, peşin olmıyan (*müeccel vergi*) *Müeccel mihir* Ağırlık.

Müedda (*i*) Mana, meal.

Müeddi (*s*)Sebep(—*ol.m*).

Müeddip(*s*) Terbiye eden,

terbiyeci, mürebbi.

Müekket (*s*) Sağlamlaştırılmış; cevapsız bırakıldığından tekrar yazılmış, tekrar ihtar edilmiş.

Müekkit (*i*) Sağlamlaştıran; tekrar yazan, tenbih ve ihtar eden.

Müellef (*s*) Telif edilmiş, yazılmış (eser, kitap).

Müellefat (*tı«s»*) Telif olunmuş, yazılmış kitaplar, eserler, telifler.

Müellif (*i*) Kitap yapan, eser yazan, telifatla uğraşan.

Müellim (*s*)Keder ve elem veren, acıklı (haber v.s.).

Müemmen (*s*)Korkulmaz, emin (yer), sağlam.

Müennes (*s*) Dişi.

Müesses (*s*) Tesis edilmiş, bina olunmuş, kurulmuş.

Müessesat (*i.c.*) Tesis olunmuş, kurulmuş binalar, ebniye; tesis olunmuş işler, müesseseler.

Müessese (*i*) Tesis olunmuş, kurulmuş bir bina,iş,mektep, hastahane, fabrika v.s.

Müessif (*s*) Keder ve esef veren, acıklı (*Müessif bir haber*).

Müessir (*s*) Tesirli, tesir eden; nüfuzlu; kuvvetli (ilâç).

Müessis (*s*) Tesis eden, kuran, temeli atan, bani.

Müevvel (*s*) Başka sözlerle, dolayısile ikrar edilmiş.

Müevvil (*s*) Tevil eden, başka sözlerle, dolayısile ikrar eden.

Müeyyet (*s*) Teyit edilmis, kuvvetlendirilmiş, sözü tasdik olunmuş.

Müeyyit (*s*) Teyit eden, kuvvetlendiren,sözü tasdik eden.

Müezzin,Meyzin (*i*) Minarede ezan okuyup hal-

kı namaza davet eden adam.

Müfahham (*s*) Ulu, büyük, fehametli.

Müfekkir (*s*)Düşünen;düşündüren.

Müfekkire (*i*) Düşünce, düşünme kuvveti.

Müferrih (*s*) Eerahlık veren, gönülaçan.

Müfessir (*s*) Kanunları v.s. yi tefsir eden, açan, izah eden.

Müfettiş(*i*)Teftişedenmemur; bir işin yolunda gidip gitmediğini tetkik etmeye memur olan.

Müfettişlik (*i*) Teftiş vazifesi.

Müfit (*s*) Faydalı;manalı.

Müflis,Müflüs (*i*) İmzası altında olan borçlarını ödemeyip topatan tacir.

Müfredat (*tı·i»*) Toptan yazılan bir hesabın v.s. nin ayrı ayrı tafsilâtı.

Müfret (*s*) Cinsinden bir tane gösteren; çift olmıyan, tek olan.

Müfrez (*s*) Bölünmüş;ayrılmış, ifraz edilmiş (toprak) parçalara ayrılmış.

Müfreze (*i*) Birkaç alaydan mürekkep askerî kıt'a.

Müfrit (*s*) Pek ileri varan, haddi geçen.

Müfsit (*s*) Bozan, berbat eden; ortalığı biribirine geçiren.

Müftehir (*s*) Övünen,koltuk kabartan.

Müftekir (*s*) Ziyade ihtiyacı olan, muhtaç.

Müfteri (*s*) İftira eden, aslı olmıyan bir kabahati birisine yükleten.

Müfteris (*s*) Yırtıcı (hayvan).

Müfteriyat (*tı i.c.*) İftiralar, aslı olmıyan kabahatler.

Müfti(*i*)Fetva veren, şer'î meselelere bakan resmî memur.

Müftilik (*i*) Müftinin vazifesi ve memuriyeti.

Mühendis (*i*) Hendese tahsil etmiş olan; Mühendis mektebi mezunu.

Mühendisane (*i*) Mühendis mektebine evvelce verilen isim.

Mühendislik (*s*) Mühendislerin sıfat ve meşguliyeti.

Müheyya (*s*) Hazır.

Müheyyiç (*s*) Yürek oynatan, heycan veren.

Mühim (*mmi «s»*) Ehemmiyetli, değerli.

Mühimmat (*ti«i»*) Harbe lâzım olan şeyler, cephane (*gülle, barut v.s.*).

Mühimme (*i*) Ehemmiyetli iş (*Mühimme kalemi* Pek mühim evrakın kaleme alındığı daire.

Mühip (*s*) Korkunç; tehlikeli, heybetli, mehip.

Mühlet (*ti"t»*) Vakit verme, müddet, vade.

Mülhik (*ki "s„*) Öldürücü; gebertici; çok tehlikeli; muhataralı.

Mühmel (*s*) Ehemmiyet verilmemiş, ihmal edilmiş, aldırış edilmemiş, manasız (*i*) Noktasız harf (*Mühmel tarih* Noktasız harfleri hesap ederek yazılan tarih).

Mühmil (*s*) İhmalci, aldırış etmiyen, ehemmiyet vermiyen.

Mühre (*i*) Yumru, top gibi yuvarlak şey; deniz-böceği kabuğu; kâğıt v.s. cilâlamak için billûr top.

Mührelemek (*m*) Mühre ile cilâ vermak, cilâlamak.

Mühtedi (*s*) İslâm dinini kabul eden, müslüman olan.

Mühür (*hrü "i„*) Bir adamın veya bir dairenin ismi kazılmış olan maden veya lâstikten damga.

Mühürdar (*i*) Bir büyük

zatın veya bir dairenin mührünü tutup kâğıtları mühürliyen memur.

Mühürlemek (*m*) Mühür basmak.

Mühürletmek (*m*) Mühür bastırmak.

Mühürlü (*s*) Altına mühür basılmış,mühürlenmiş

Mühürmumu (*s*) Mektupların zarfı vesair şeyler üzerine eritilip üstüne mühür basılmağa mahsus kırmızı veya başka renkte mum.

Müjde (*i*) İyi haber; iyi haber getirene verilen bahşiş.—*ci* İyi haber getiren adam.

Müjdelemek (*m*) İyi bir haber getirmek, vermek.

Müjdelik (*i*) B. **Müjde** (2 inci mana).

Mükâfat (*tt* «*i*») Bir hizmete,ve iyiliğe karşı verilen kıymetli şey, ecir; mekteplerde çalışkan talebeye verilen hediye.

Mükâfi (*i*) Beraber, müsavi.

Mükâleme (*i*) Sözleşme.

Mükâtebe (*i*) Mektuplaşma, biribirine mektup yazma (—*et.m.*).

Mükedder (*s*) Kederli; bulanık (—*ol.m.*).

Mükellef (*s*) Bir vazife görmeğe, vergi vermeğe mecbur olan; süslü; güzel; tantanalı *Mükellefiyet* Bir vazife görmeğe, vergi vermeğe mecbur olma.

Mükemmel (*s*) Tam, kusursuz, gayet güzel.

Mükerrem (*s*) Hürmete pek lâyık, pek muhterem.

Mükerremen (*zr*) Fevkalâde hürmetle, debdebe ve tantana ile.

Mükerrer (*s*) Tekrar edilmiş; çift (rakam v.s.).

Mükerrer (*zr*) Tekrar tekrar, birçok defalar.

Mükesser(*s*)Kırılmış,kırık

Mükessif (*s*) Koyulaştırıcı; sıklaştırıcı.

Mükessife (*i*) Elektrik, buhar gibi kuvvetleri toplıyan alet.

Mükevven (*s*) Yapılmış; vücut bulmuş, hâsıl olmuş.

Mükevvenat (*tı"i„*) Dünyada husule gelmiş, vücut bulmuş şeyler, varolan bütün yaratılmış şeyler.

Mükevvin (*s*) Yapan, vücuda getiren(Âlemin mükevvini).

Mükeyyifat (*tı"i„*) İnsana keyif veren, sarhoşluk veren afyon gibi maddeler.

Mükrim (*s*) İkramcı, çok hürmet eden, misafirleri ağırlıyan.

Müktesebat (*tı«i»*) Kazanılmış, elde edilmiş şeyler (ilim, mal v.s.).

Müktesep (*s*) Kazanılmış, elde edilmiş (müktesep malûmat).

Müktesip (*s*)Kazanan,elde eden.

Mülâbese (*i*) Münasebet, alâka, cihet.

Mülâbesesile(*zr*)Sebebile,hasebile, münasebetile.

Mülâhaza (*i*) İyice düşünme, dikkatle bakma, zihin yorma, mütalea.

Mülâhazat (*i.c.*) Mülâhazanın cem'i (*Mülâhazat hanesi* İhtar ve nota yazıcak boş yer).

Mülâhham (*s*) Şişman, etli (adam).

Mülâkat (*tı«i»*) Buluşma, kavuşma; yüzyüze görüşme; resmî surette bir büyük zatla görüşme.

Mülâki (*s*) Kavuşan, buluşan, yüzyüze görüşen.

Mülâkkap(*s*)Lâkaplı,mahlâslı.

Mülâsık(*kı«s»*)Bitişik,yanyana bulunan, muttasıl.

Mülâtafa(*i*)Lûtuf ile muamele;şakalaşma.(—*et m.*).

Mülâyemet (*ti«i»*) Uygunluk; yavaşlık; yumşaklık, gevşeklik, liynet.

Mülâyim(*s*)Uygun, yavaş; yumşak,gevşek,kabız olmıyan; liynet verici,yumşatıcı (ilâç).

Mülâzemet (*ti"i„*) Bir işe sarılma, devam; maaşsız memuriyet, mülâzimlik.

Mülâzim (*i*) Maaşsız memur; askerlikte yüzbaşıdan bir derece aşağı olan zabit.

Mülevven (*s*) Renkli, boyalı, boyanmış.

Mülevves(*s*)Kirli,pis,murdar; bulaşık (murdar bir adam). —*ol.* Kirlenmek, pislenmek.

Mülevvin (*s*) Boyayan, renkveren.

Müleyyin (*s*) Yumşatıcı, liynet, mülâyimlik veren (ilâç).

Mülga (*s*) Lâğvolunmuş, büsbütün kaldırılmış(daire v.s.).

Mülhak (*kı"s„*)Bir başkasına katılmış, tâbi, ilâve olunmuş.

Mülhakat (*tı"i„*) Bir vilâyete, bir merkeze tâbi olan yerler, kasabalar; ilâve olunmuş şeyler.

Mülhem (*s*) Kalbe doğmuş, ilham vaki olmuş.

Mülhit (*s*) Dinsiz, Allahın varlığına inanmıyan.

Mülhitlik (*i*) Dinsizlik,Allahın varlığına inanmayış.

Mülhiye (*i*)Bir sebze adı.

Mülk (*kü«i»*)Ev, arazi gibi biryerden başka biryere kaldırılamaz mal;vakıf olmıyan akar ve arazi; bir devletin toprağı.

Mülkî (*s*) Memleket idare-

sine dair; askerlerden, ulemadan gayrı memurların sınıfı.

Mülkiye (*i*) B.**Mülkî**; mülkiye memuru yetiştiren yüksek mektep.

Mülkiyet (*ti«i«*)Sırf mülk-olma, vakıf ve mirî olmıyan akar ve arazinin hali.

Mülteca (*i*)Sığınacak yer.

Mülteci (*i*) Bir memlekete sığınan yabancı.

Mültefit (*ti"s„*)İltifat eden, iltifatçı birine teveccüh gösteren.

Mülteka (*i*) İki suyun birleştiği yer, kavşak,munsap.

Mültemes (*s*)İltimaslı,tavsiyeli; rica olunan.

Mültemis (*s*) Birini koruyan, himaye eden.

Mültezem (*s*)İltizam olunmuş; arzu olunur *Teşrifiniz mültezemdir*).

Mültezim (*s*) Hükûmetin bazı varidatını kefil göstermek şartile üzerine alan.

Mülûkâne (*zr*) Şahane, hükümdarlara yakışacak bir surette; pek mükemmel (mülûkâne yaşıyor.)

Mülzem (*s*) Susturulmuş, sükûta icbar edilmiş.

Mümanaat (*ti«i»*) Karşıdurma,engel olma, yaptırmama. (—et.*m.*)

Mümarese(*i*) El alışıklığı, elçabukluğu, meleke.

Mümas (*s*)Dokunan(*i*) Bir dairenin veya zaviyenin kavsine dokunup onu kat'etmiyen çizgi.

Mümaselet (*ti«i»*) Benzeme, benzeyiş.

Mümasil (*s*) Benzer, andırır, gibi,eş.

Mümaşat (*ti«i»*) Hoşgeçinme, uysallık.

Mümbais (*s*) İlerigelen, neşet eden, sebep olan.

Mümbit (*ti"s„*) Ot, sebze

bitiren, yetiştiren, bereketli ,mahsuldar (toprak).

Mümessil(*i*)Birdevletveya bir müessese namına görüşebilen zat; bir gazete veya mecmuayı idare eden; temsil eden; aktör.

Mümeyyiz (*s*) İyiyi kötüyü ayıran;bir davayı temyiz eden;bir dairenin başkâtibi; imtihan eden zat.

Mümin (*s*) İslâm dinine inanan, iman eden.

Mümkün (*s*) Olabilen,kabil olan.

Mümkünsüz(*s*) Olamıyan, kabil olmıyan.

Mümsik (*ki«s»*) Cimri,hasis, elisıkı.

Mümtaz(*s*) Değerce başkalarından ayrılan; imtiyazlı; yarımüstakil (millet B. **İmtiyaz**.

Mümtaziyet } (*i*) B. **İm-**
Mümtazlık } **tiyaz**.

Mümteni (*i.«s»*) Geriduran, çekinen; imkânsız, kabil olmıyan.

Mümtet (*ddi«s»*) Uzanmış; devam eden, uzun süren.

Mümteziç(*s*)İmtizaçlı,biribirine karışmış; uygun.

Mümza (*s*) İmzalanmış, imzalı.

Mümzi(*i*) İmzalıyan, imzasını atan.

Münacat (*ti«i»*) Dua, Allaha niyaz; dua yolunda yazılan manzume.

Münadi(*i*)Hükûmet tellâlı; nida eden, çağıran.

Münaferet(*ti«i»*) Biribirini sevmeme, sevişmeme.

Münafi(*s*) Uymaz, mugayir, zıt.

Münafık (*kı"s„*) İkiyüzlü, söz karıştıran, ortaya nifak tohumu saçan.

Münakasa (*i*) Alenî pazarlıkla fiat azalması, eksilmesi.

Münakaşa (*i*) Atışma, çekişme, bir bahis hakkında sözleşme, mücadele

Münakeha(*i*) Nikâh etme, nikâh kıyma, evlenme muamelesi.

Münakis (*s*) Geridönen, biryere çarpan(ışık. ses).

Münakit(*s*) Bağlanan, aktolunan, resmen imzalanan, toplanan, kurulan (meclis).

Münakkah(*s*) Ayıklanmış; en iyi kısmı seçilmiş;masrafı kısılmış; içinde fazla, eksik kelime bulunmıyan (söz).

Münakkahiyet (*i*) Bir yazıda fazla,eksik kelime bulunmaması.

Münakkaş(*s*) Nakışlı, boyalı ve işlemeli.

Münasebat (*i*) İki hükûmet, iki taraf arasındaki bağlar,rabıtalar,alâkalar.

Münasebet (*ti"i„*) Uygunluk,alâka; vesile, sebep.

Münasafa (*i*) Yarıyarıya bölme,paylaşma, kırışma.

Münasafeten (*zr*) Yarıyarıya olarak,nısıf nısfa.

Münasip, (*s*) Uygun, yaraşır.

Münatıf(*s*) Bir tarafa dönmüş; meyillenmiş (— olmak *m.*)

Münavebe (*i*) Nöbetle iş görme.

Münazaa (*i*) Kavga, çekişme, (— et. *m.*)

Münazara (*i*) İki taraftan söz söyleme, sözleşme, muhavere.

Münazaunfih (*s*) Davalı, kavgalı (mesele).

Münazil(*s*)Azledilmiş,memuriyetinden çıkarılmış.

Münceli (*s*) Cilâlı, parlak, açık, aşikâr,parlıyan.

Müncemit (*s*) Donmuş, buz bağlamış, buzlu.

Mücer(*rri«s»*) Bir neticeye varan (— ol. *m.*).

Müncezip(*s*) Çekilen; sürüklenen (— ol. *m.*).

Münci (*s*) Kurtaran, halâskâr.

Mündefi (*i"s„*) Defolunan, savulan, geçmiş.

Mündemiç (*s*) Birşeyin içine giren,yerleşen, içinde bulunan.

Münderiç(*s*) Araya sıkıştırılmış, sokulmuş; dercedilmiş, gazete v. s. ye konulmuş yazı.

Mündericat (*tı"i„*) Bir kitabın, bir gazetenin v.s. nin bütün yazıları,muhteviyatı.

Münderis (*s*) Eseri kalmamak üzere bozulan.

Münebbih (*s*) Uyandıran, uyandırıcı.(*Münebbihli saat* Uyandırıcı saat).

Müneccim (*i*) Yıldızlar hakkında iyi malûmatı olan zat; yıldızlardan gûya hükümler çıkaran remilci.

Münnevver (*s*) Parlak, nurlu; yüksekfikirli, mütefekkir, çok okumuş zat).

Münevvim (*s*) Uyku veren, uyutucu (ilâç).

Münevvir (*s*) Parlatan, nurlatan; etrafa ilim saçan (zat).

Münezzeh (*s*) Hiçbir kabahati olmıyan, her fenalıktan beri, ruhutemiz.

Münfek (*kki"s„*) Ayrılan, yerinden çıkan, kopmuş.

Münferiç (*s*) Çok açık; doksan dereceden büyük olan. (*Zaviyei müferice* 90 dereceden büyük olan zaviye).

Müuferiden (*zr*) Yalnızca, tekbaşına.

Münferit (*s*) Yalnız,başlıbaşına, tek; elektriklendirilmek üzere ihtilâtı kesilmiş.

Münfesih (*s*) Bozulmuş, fesholunmuş. (*Kuntrat münfesihtir*).

Münhal (*lli"s„*) Açık kalmış. (*Munhâl memuriyet yoktur*).

Münhani (*ı*) İğri, iğrilmiş (— hat); kamburlu.

Münharif (*s*) İğilip meyillenen, çarpık,iğri; sıhhatibozuk.

Münhat (*tı«s»*) Alçak (toprak).

Münhedim (*s*) Yıkılmış, çökmüş (— ol. *m.*).

Münhemik (*ki"s„*) Birşeyin üstüne çok düşen,bir işle çok uğraşan.(—ol.m.)

Münhezim (*s*) Bozulan, yenilen (ordu).

Münhezimen (*zr*) Ordu bozularak, yenilerek.

Münif (*s*) Büyük, yüksek.

Mün'im (*s*) İyilik eden, vergili, mükrim.

Münir (*s*) Nurlandıran, parlak, ziya veren.

Mükalip(*s*) Değişmiş,dönmüş, başka kalıba girmiş (— ol. *m.*).

Münkariz (*s*) Bitmiş; sönmüş; mahvolmuş —ol.*m.*)

Münkasim (*s*) Bölünmüş, taksim olunmuş.

Münkat (*s*) Başiğen, itaat eden, inkıyat eden.

Münkazi (*s*) Bitmiş, vadesigelmiş (— ol. *m.*).

Münker (*s*) İnkâr olunan, reddedilen, bilinmiyen.

Münkerat (*tı"i.c.„*) Şeriatin yasakettiği şeyler.

Münkesif (*s*) Küsufa uğramış, tutulmuş (güneş).

Münkesir (*s*) Kırılmış, kırık, parçalanmış; gücenmiş, mahrum(— ol. *m.*).

Münkeşif(*s*)Açılmış; meydana çıkmış; keşfolunmuş,meydana çıkarılmış.

Münkir (*s*) İnkâr eden, bilmem diyen, reddeden.

Münselip(*s*)Yokolan, büsbütün ortadan kaldırılmış, mahvolmuş.

Münşeat (*tı"i.c.„*) Kaleme alınmış yazılar, içinde mektup, senet, arzuhal v.s. örnekleri bulunan kitap.

Münşerih (*s*) Gönlüaçık,

sevinçli, ferahlı.

Münşi (*i*) Gnzel nesir yazan (zat).

Müntakil (*s*) İntikal eden, babadan v.s.den kalmış, miras kalan emlâk mirasçıların üzerine çevrilmiş.

Müntakim (*s*) Öçalan, intikamcı, öçbağlıyan.

Müntakit (*s*) Yanlışları bulup meydana çıkaran, tenkit eden, tenkitçi.

Müntefi (*i«s»*) Faydalanan, kâreden, kazanan.

Münteha (*i*) Son, nihayet.

Müntehabat (*ti«i.c.»*) Seçilmiş yazılar ve bunlardan yapılmış kitap; güzel yazılar mecmuası.

Müntehap (*s*) Seçilmiş, seçme, intihap olunmuş, ayrılmış, (— bir kitap).

Müntehi (*s*) Sona varan, son (— *sınıf* Son sınıf).

Müntehil (*i*) Başkasının yazısını benimsiyen, yazı hırsızı.

Müntehip (*s*) Seçen, intihap eden, ayıran. *Müntehibi sani* Asıl meb'usları ayıran; ikinci derece intihapçı.

Müntehir (*s*) Kendikendini öldüren, şahsına kıyan.

Müntesip (*s*) Birine mensup olan.

Münteşir(*s*) Yayılmış,dağıttırılmış; gazete, kitap v.s. meydana çıkarılmış.

Müntiç (*s*) Netice veren; doğuran,sebep olan, sebebiyet yeren.

Müntin (*s*) Pis, kokmuş, kokan.

Münzevi (*s*) Köşeye çekilen, hiçbir işe karışmıyan.

Müphem (*s*) Kapalı(söz); anlaşılmıyan (kelâm) (*Müphem zamir* İsmin yerini müphem surette tutan zamir "bazısı„ gibi.

Müphemiyet (*ti«i»*) Ka-

palılık, sözde anlaşılmamazlık.

Müpteda (*i*) Başlangıç; eskiden "cümlei ismiye„ denilen cümlelerde fail.

Müptedi (*s*) Bir işe yeni başlıyan, çırak, acemi.

Müptelâ (*s*) Herhangıbir şeye,bir hastalığa tutulan, riftar olan, tutkun.

Müpteni (*s*) Kurulmuş,bina edilmiş; müstenit.

Müptezel (*s*) Bayağılanmış; gözden düşmüş,pek bol (meyva v.s).

Müracaat (*i*) Baş vurma; bakma (—*et. m.*).

Müracaatgâh (*i*) Müracaat edilecek, baş vurulacak yer.

Müradif (*s*) Aynı manada olan (kelime), müteradif.

Mürahik (*i*) Baliğ olmıyan erkek çocuk.

Mürai (*s*) İçi, dışı bir olmıyan, ikiyüzlü, riyakâr. (—*lik* İkiyüzlülük, riya, riyakârlık).

Müraiyane (*zr*) İkiyüzlülükle, riyakârane.

Mürasele (*i*) Mektuplaşma (—*et.m.*).

Mürdesenk (*gi«i»*) Kurşundan çıkarılan bir madde,ki eczacılıkta kullanılır, mürtek.

Mürdüm } (*i*)Küçük,
Mürdümeriği } koyu mortaneli reçellik bir erik.

Mürebbi (*i*)Çocukları terbiye fennince büyüten.

Müreccah (*s*) Üstüntutulmuş.

Müreffeh (*s*) Rahat ve bolluk içinde olan.

Müreffehen (*zr*) Rahat ve bolluk içinde olarak.

Mürekkebat (*tı«i»*) Terkip edilmiş eczalar.

Mürekkep (*s*) Birkaç şeyin karışmasından hâsıl olmuş; iki kelimeden yapılmış (*isim, sıfat, fiil.*

gr); yazı yazmağa mahsus boya.

Mürekkepbalığı (*i*) Kendisinde bulunan siyah bir mayiyi etrafına püskürerek suları karartan ve busuretle kendini kurtaran etiyenir bir balık.

Mürekkeplemek(*m*) Mürekkep sürmek, mürekkeple karartmak.

Mürekkepli (*i*) İçinde mürekkep bulunan; kendiliğinden mürekkebi akan (kalem).

Mürekkeplik (*i*) Hokka, eskiden divit.

Müressem (*s*) Çizilmiş, resmedilmiş; yazılmış yazılı.

Mürettebat (*ti"i„*) Bir yer için ayrılmış asker; bir geminin kaptanı ve tayfası; bir daireye verilen maaş, tahsisat.

Mürettep (*s*) Sıraya konmuş; kurulmuş; düzme, yalandan, yapma.

Mürettip (*i*) Kuran, sıraya koyan adam; matbaalarda harfleri dizen san'atkâr. —*lik* Dizicilik, mürettip san'ati.

Mürevviç (*s*) Yayan,propaganda eden,propagandacı.

Mürit (*i*) Şeyhlerin talebesi, —*lik* Şeyhlere tabbelik.

Mürsel (*s*) Gönderilmiş.

Mürsil (*s*) Gönderen,yollıyan.

Mürşit (*s*)Doğru yol gösteren, doğru yola sevkeden.

Mürt (*s*) Ölmüş, gebermiş (Kötü adam ve hayvan hakkında söylenir.)

Mürteci (*i"s*) İnkılâba karşı hareket eden, eskikafalı, eskiye bağlı kalıp yenilikleri istemiyen.

Mürtefi (*i«s»*) Yüksek.

Mürtekip (*s*) Kötülük yapan; rüşvet alan, rüşvetle iş gören.

Mürtesem (*s*) Resmi çıkmış.

Mürteşi (*s*) Rüşvet alan.

Mürtet,murtat (*s*) Dinini bırakıp başka dine geçen.

Mürur (*i*) Geçme (—*et.* Geçmek).

Müruriye (*i*) Bir memleketten başkasına geçildiği veya eşya geçirildiği zaman alınan vergi.

Mürurtezkeresi(*i*)Bir yolcuya verilen pasaport, lesepase.

Müruruzaman (*i*) Bir davaya bakılmamağa sebep olan kanunî müddet ki işine göre 1— 10 senedir.

Müruvvet (*ti«i»*) İnsanlık; mertlik; evlât yüzünden gülme. —*li* İnsaniyetli, lûtufkâr,mert.—*siz* İnsaniyetsiz.

Mürver (*i*)Çay gibi içilen, nezleye ve pekliğe karşı faydalı çiçek.

Müsaade (*i*)Yardım,muavenat, ruhsat, izin,mezuniyet.

Müsabaka } (*i*) Yarış.
Müsabakat } (*ti«i»*)—*İmtihanı* Bir işte en iktidarlı alanı ayırmak için yapılan imtihan.

Müsaferet (*ti«i»*) Misafirlik, konukluk.

Müsahele(*i*)Kolaylık gösterme (—*et. m.*)

Müsait (*s*)Elverişli,uygun; münasip, muvafık,yardım eden.

Müsakkafat (*ti«i.c.»*) Üstüörtülü olan ev, dükkân gibi binalar.—*vergisi* Hükûmetin her sene üstüortülü binalardan aldığı emlâkvergisi.

Müsalemet (*ti"i„*)Barışıklık.

Müsamaha(*i*)Bir kabahati görmemezliğe gelme, aldırmama.

Müsamahacı
Müsamahakâr }(*s*) Aldırmıyan, görmemezliğe gelen.

Müsamere (*i*)Gece eğlentisi, konser.

Müsanede (*i*) Yardım,imdat,biribirine yardımetmek

Müsaraat (*ti"i„*) İvme, acele etme. (—*et.m.*)

Müsattah (*s*)Düz bir satıh üzerine çizilmiş olan, uzunluğu, eni olup yüksekliği, derinliği olmıyan hendese şekli.

Müsavat (*tı"i„*) Beraberlik, farksızlık, birlik.

Müsavi (*s*) Beraber, farksız, bir derecede (*i*) İki miktarın ayni kıymette olduğunu gösteren şu ≒ işaret.

Müsebba (*ı«s»*) Yedili;yedi parçadan ibaret olan; yedi kat;yedi dıl'ı ve zaviyesi olan (*hen*);yedi mısradan ibaret (manzume).

Müsebbip (*s*) Sebep olan, kötü bir işin yapılmasına önayak olan.

Müsecca (*ı"s„*) Nesirde kafiyeli, secili. (—*söz*).

Müseccel (*s*) Kâğıt defterine geçmiş, yazılmış.

Müseddes (*s*) Altılık; altılı, altı parçadan ibaret; altı dıl'ı ve zaviyesi olan (*hen*); altı mısradan ibaret (manzume).

Müsekkin(*s*)Ağrı v.s.yi uyuşturan,teskin eden(ilâç)

Müsellâh (*s*) Silâhlı.

Müsellâhan (*zr*)Silâhlı olarak, silâhla.

Müsellem (*s*) Pek belli, aşikâr,teslim olunmuş.

Müsellemat (*tı "i„*) Pek belli, aşikâr şeyler.

Müselles (*s*) Üçlü;üç parçadan ibaret olan; üç dıl'ı ve zaviyesi olan (hendese şekli).

Müsellesat (*tı «i»*)Müselleslerin zaviyelerini v. sairesini hesaplıyan riyaziye kısmı.

Müselsel (*s*) Zincirlenmiş, biribirine bağlı.

Müsemma (*s*) İsim verilmiş.

Müsevvit (*i*) Bir yazının müsveddesini yazan.

Müseyyebane (*zr*)Kayitsizce,hiç ehemmiyet vermiyerek, şapşalca.

Müseyyep (*s*) İşine hiç dikkat etmez, asla ehemmiyet vermez, şapşal.—*lik* Kayitsizlik, şapşallık.

Müshil (*i*) Amel verici (ilâç).

Müsin (*nni «s»*) Yaşlı,ihtiyar.

Müskir(*s*)Sarhoşluk veren

Müskirat (*tı«i»*)Sarhoşluk veren içkiler.

Müskit (*ti"s„*) Susturan.

Müslüman (*i*) İslâm dininde olan.

Müslümanca (*zr*) İslâm dinince; doğrulukla, namusluca.

Müslim (*s*) Müslüman, mümin.

Müsmir (*s*) Meyva veren, meyvalı; faydalı (—*ol.* Fayda vermek).

Müsnedileyh (*i*) Nahvî tahlilde kendisine bir vasıf isnat olunan kelime.

Müsnet (*s*) Birşeyin üstüne dayanmış; nahvî tahlilde müsnedileyhe isnat edilen vasıf.

Müspet (*ti«s»*) İspat olunmuş, böyle olmuştur diye delil gösterilmiş (*i*) Bir işin v.s. nin vaki olduğunu anlatan fiil;elektrikte menfi olmıyan kuvvet.

Müsrif (*s*) Boş yere para sarfeden.

Müstacel (*s*) Acele, çabuk.

Müstacelen(*zr*) Acele ile, çabucak.

Müstaceliyet (*ti «i»*)Acele, çabuk olmaklık.

Müstağfir (*s*) Günahların affini rica eden,tövbe eyliyen.

Müstağillât(*tı"i.c.„*) Üstü örtülü olmıyan arazi,tarla v.s.(*Müstağillât vergisi*).

Müstağni (*s*) Muhtaç olmıyan, tokgözlü; lüzum olmıyan (izahtan müstağnidir).

Müstağrak (*kı"s„*) Dalmış; batmış.

Müstahber (*s*) Haber alınmış, duyulmuş.

Müstahcer (*s*) Sertleşip taş haline geçmiş, taş kesilmiş.

Müstahdem (*s*) Bir işte çalışan; dairelerde memurlardan sonra gelen hademe, mübaşir v.s.

Müstahfız(*i*) Eskiden kırk yaşını geçmiş vatandaşlardan teşkil edilen bir sınıf asker.

Müstahak (*kı«i»*) Kazanılan şey, hakkedilen şey.

Müstahik (*kı «s»*) Lâyık olan.

Müstahil (*s*) Kabil olmıyan, imkânsız, mümkün olmıyan.

Müstahkar (*s*) İtibarsız, hakir.

Müstahkem (*s*) Kuvvetli, metîn, sağlâm.

Müstahreç (*s*) Birşeyden çıkarılmış.

Müstahsen (*s*) Makbul, güzel, umum tarafından beğenilmiş.

Müstahsil (*i*) Hâsıl eden, mahsul yetiştiren.

Müstahzar (*s*) Hazırlanmış; huzura getirilmiş.

Müstahazarat (*tı «i»*)Resmî müsaade ile şişelere veya kutulara doldurulup kapattırılan ilâçlar.

Müstahzir (*i*) Hazırlıyan; külliyetli ilâç hazırlıyan kimyager.

Müstait (*ddi «e»*) İstidatlı.

Müstakar (*rrı «s»*) Yerleşilen, karar kılınan yer.

Müstakbel (*s*) Gelecek, ileri, ati, (gr)gelecek zamanı gösteren siga(*Müstakbelde* İlerde).

Müstakil (*llin «s»*) Başka devlete tâbi olmıyan(millet); serbest, kendibaşına.(*zr*)Mutlaka,herhalde.

Müstakillen (*zr*) Hiçbiryere tâbi ve bağlı olmıyarak,serbestçe;yalnızca.

Müstakir (*s*) Bir noktada durmuş,yerleşmiş,karar bulmuş.

Müstakriz (*s*) Ödünç para alan.

Müstamel (*s*) Kullanılmış, yeni olmıyan.

Müstamer (*s*) Muhacir yerleştirilerek imar edilmiş (yer).

Müstamere (*i*) Muhacir-yerleştirilen memleket, müstemleke, koloni.

Müstamir (*s*) Biryere muhacir yerleştirerek orasını şenlendiren.

Müstantık, Müstentik (*i*) Müddeiumumînin havalesi üzerine maznunları sorguya çeken adliye memuru, istintak hâkimi, —*lik* İstintak hâkimliği.

Müstarep (*s*) Araplaşmış.

Müstashiben (*zr*) Yanına alarak, beraber bulundurarak.

Müstaship (*s*) Yanına alan,beraber bulunduran.

Müstear (*s*) Ariyet, iğreti, takma. (*Müstear nam* Takma at),bazı ediplerin isimleriden başka kullandıkları isim.

Müstebat (*s*) İmkân dairesinden uzak, ihtimal verilmiyen.

Müsteban (*s*) Belli, aşi-

kâr, iyice anlaşılan.(*Müsteban olacağı gibi*).

Müstebdel (*s*) Değiştirilmiş (asker) B.**İstibdal**.

Müstebdil (*s*) Değiştiren (asker) B. **İstibdal**.

Müstebiddane (*zr*) Mütebitçe, zorbalıkla.

Müstebit (*ddi«s»*) Keyfî hükûmet süren, zulmeden hükümdar. —*lik* İstibdat, keyfî hükûmet, zorbalık, zulüm.

Müstecap (*bı«s»*) Duası, dileği kabul olunmuş.

Müstecir (*i*) Kiracı, kira ile tutan.

Müsteciren (*zr*) Kiracı olarak, kira ile.

Müsteclip (*s*) Kendisine doğru çeken.

Müstecmi(*i«s»*) Toplıyan.

Müsted'a (*s*) Rica ile istenilen, istida olunmuş.

Müstedam (*s*) Devamlı, daimî, baki.

Müsted'ayat (*i*) İstida ile istenilen şeyler.

Müstefat (*s*) İstifade olunmuş; anlaşılmış; kazanılmış.

Müstefit (*s*) Faydalanan; kâreden; bildiğini artıran.

Müstefiz (*s*) Feyzalan.

Müstefreşe(*i*) Metres gibi kullanılan besleme, odalık.

Müstehap (*bı«s»*) Makbul (iş), sevaplı (iş).

Müstehas (*s*) Toprakaltında kalıp saklanmış ve taş kesiliş(hayvan kemikleri, ağaç kökleri v.s.).

Müstehase(*i*) Toprak altında taş kesilmilmiş hayvan kemikleri, ağaç kökleri(v.s.).

Müstehcen (*s*) Pek çirkin (söz), ağza alınmaz.

Müstehlik (*s*) Sarfeden, tüketen; gazino, tiyatro, sinema,lokanta gibi yerlerde çok para sarfeden.

Müstehzi (*s*) Eğlenen, alay eden.

Müsteziyane (*zr*) Eğlenerek, alay eaerek.

Müstekim (*s*) Doğru; namuslu.

Müstekreh (*s*) Tiksinen, iğrenen.

Müstelzim (*s*) Lüzum hâsıl olan, icap eden.

Müstemi (*s*) Duyan, işiten; dinliyen.

Müstemir (*rri«s»*) Birdüziye olan, devamlı,daim.

Müstemirren (*zr*) Birdüziye olarak, devamlı surette, daima.

Müstemleke (*i*) B. **Müstamere.**

Müstenbat (*tı"s„*) Mana çıkarılmış.

Müsteniden (*zr*) Dayanarak, güvenerek,binaen, bina ederek.

Müstenif (*s*) Davayı istinaf eden. B. **İstinaf**(şimdi yoktur).

Müstenit (*s*)Dayanan, güvenen, bina eden.

Müstensih (*s*) Kopyasını, suretini çıkaran. (— *makine* Kopya çıkaran makine).

Müstentik(*i*) B.**Müstantık**

Müsterham (*s*) Yalvarılmış, çok rica olunmuş, niyaz edilmiş.

Müsterhi (*s*) Sülpük, sarkık; gevşek (adam).

Müsterih (*s*) Rahat eden, istirahat eden, gönlürahat; emin, hiçbir şeyi merak etmiyen.

Müsteskal(*s*)Birine kovarcasına muamele edilmiş; ağır ve soğuk durulmuş.

Müsteski (*s*) Bedeninin her tarafına su birikmiş adam, gelincikli.

Müstesna (*s*) Kaideden dışarı bırakılmış, istisna kabîlinden olan, şaz.

Müstesnalık(*i*)B. **İstisna.**

Müsteşar(*s*)Danışılan,fikri

sorulan; Vekâletlerde,sefaretlerde veya büyük müesseselede daima fikri sorulan ve vekillerden, sefirlerden, müdürlerden hemen sonra gelen memur.—*lık* Müsteşarın memuriyeti.

Müsteşfi (*s*) Hastalığının ilâcını arıyan.

Müsteşrik (*kı"i„*) Şark ilimleri ile uğraşan avrupalı.

Müstetap (*s*) Beğenilmiş, güzel, makbul(kitap v.s.).

Müstetir (*s*) Altında saklı, gizli, meydanda olmıyan. (*Tahtında müstetir* Altında gizli, takdirî,zımnî, fikirle bulunan).

Müstevcip (*s*) Lâyık; sebep, vesile.

Müstevda (*s*) Emanet bırakılmış (şey).

Müstevdi (*i"s„*) Emaneti birinin yanına koyan.

Müstevfa (*s*) Dolgun(maaş).

Müstevi (*s*) Dümdüz(toprak) (*Sathı müstevi* Düm düz satıh).

Müstezat (*s*) Artmış, ilâve olunmuş; bazı mısraına onunla kafiyeli ve vezinli küçük bir parça ilâve olunan nazım.

Müsyü(*i*)Fransızca «efendi, bey» demek olup ecnebi şahıs isimlerinin başına getirilir ve hürmet bildirir. (kısa yazmak için yalnız (M.) kullanılır.

Müşaare (*i*) İki şairin biribirine şiir söylemesi.

Müşabehet (*ti"i„*) Benzeyiş, benzeme (—*et.m.*)

Müşabih (*s*) Benzer.

Müşacere (*i*) Ağaçla dövüşme, kavga. (et. *m.*)

Müşahedat (*ti"i„*) Gözle görülen şeyler.

Müşahede(*i*)Gözlegörme.

Müşahhas (*s*) Şahsı tanılmış; şahıs haline girmiş.

Müşareket (*ti "i„*) Ortak

lık; işte başkalarile bir olma; gramerde bir işin birkaç kişi tarafından yapıldığını bildiren fiil.

Müşarileyh (*s*) Yukarda ismi yazılan.

Müşaşa (*ı«i»*) Parıldıyan, parlıyan; debdebeli, büyük bir alayla, tantanalı.

Müşateme (*i*) Sövüşme, atışma, biribirine kötü sözler söyleme (—et. *m.*)

Müşavere (*i*)Danışma,biribirinden fikir alma,konsolto, konsültasyon. (—et. *m.*)

Müşavir (*i*)Akıl, fikir veren. *Hukuk müşaviri* Dairelerde ve müesseselerde hukukşinas büyük memur. (—*lik* Müşavir sıfatı ve vazifesi).

Müşebbeh (*s*)Benzetilmiş. (*i*) Edebiyatın teşpih kısmında birşeye benzetilen kelime.

Müşebbehünbih (*s*) Kendisine benzetilen (*i*)Edebiyatın teşpih kısmında kendisine bezetilen kelime.

Müşeddet (*s*) Şiddetlendirilmiş; arapça şeddeli harf ki iki kere okunur.

Müşeddit (*s*) Şiddetlendiren, şiddet veren.

Müşekkel (*s*) Şekilli, kıyafetli, kılığıyerinde olan.

Müşerref (*s*) Şereflenmiş, şerefli.

Müşerrih (*s*) Teşrih eden, ölüyü açan doktor; teşrih ilmini iyi bilen zat,anatomist.

Müşevveş (*s*) Karmakarışık, anlaşılmaz fikir, iş.

Müşevvik(*kı «s»*) Teşvik eden,gayrete getiren,dürten.

Müşfik (*kı"s„*) Çok merhametli; çok seven.

Müşfikane (*zr*) Fevkalâde merhamet göstererek; ana baba muhabbetile.

Müş'ir (*s*) Yazı ile bildiren, yazı ile haber veren.

Müşiriyet (*ti"i„*) Müşürlük. B. müşür.

Müşkül (*s*) Zor,güç,çetin, engel, mâni, mania.

Müşkülât(*ti«i»*) Zorluklar, güçlükler.

Müşkülpesent (*s*)Herşeyi güç beğenen, herşeye bir behane bulan.

Müşrik (*ki«s»*) Allaha şerik koşan, kâfir, dinsiz.

Müştagil (*i*) Bir işle uğraşan, meşgul olan (—*ol.m.*).

Müştak (*kı«s»*)Başka bir limeden çıkmış.

Müştâk (*kı "s„*) Canatan, göreceği gelen, özliyen, çok arzu edenn.

Müştehir (*s*) Şöhret bulan,şöhretli,şanlı.(—*ol.m.*).

Müşteil (*s*) Ateş alan, tutuşan, birden alevlenen. (—*madde*).

Müşteki (*s*) Şikâyet eden, şikâyetçi (*i*) Kendisine kötülük edenleri müddeiumumîliğe şikâyet eden adam.

Müştemelât (*tı «i»*) Bir evin v.s. nin içinde ve etrafında bulunan şeyler(odunluk,kiler, mutfak v.s.)

Müştemil (*s*) İçine almış, havi bulunan (—*ol.m.*).

Müşterek (*ki"s„*) Ortak, bir işe ortak olan; ortaklaşa sahip olan; iki tarafa ait olan.

Müştereken (*zr*) Ortaklaşa; birlikte olarak.

Müşteri (*s*) Satınalan, alıcı; güneşin etrafında dönen en büyük seyyare,jüpiter.

Müşür (*i*) Tam bir orduya kumanda veren en büyük zabit, mareşal.

Müşürlük (*i*) Müşür rütbesı ve memuriyeti.

Müt'a (*i*) Muayyen bir

para mukabilinde şiîlerde kıyılan muvakkat nikâh (*Nikâhı müt'a*).

Mütabaat (*ti"i„*) Uyma, tâbi olma(—*et.m.*) Birinin emrine —*et.*).

Mütalea (*i*) Derin düşünme; mülâhaza; dikkatli okuma (—*et.m.*).

Mütareke (*i*) İki tarafın arzusile muharebenin tatili (—*aktetmek*).

Müteaccip (*s*)Şaşan,hayrette kalan (—*ol.m*).

Müteaddi (*s*) Tecavüz eden; mefulübih alan fiil (*gr*).

Müteaddit (*s*) Birden ziyade, (çok, (*müteaddit defalar*).

Müteaffin (*s*) Fena kokan, piskokulu.

Müteahhir (*s*) Sonra gelen, sonraki.

Müteahhit (*s*) Bir işi üzerine alan, taahhüt eden; resmî dairelere,müesseselere külliyetli mal veren.

Müteahit (*s*) Muahede akteden.

Müteakıp (*s*) Birşeyden hemen sonra, sonraki(—*senelerde* Sonraki yıllarda).

Müteallik (*ki s»*) Birşeye mensup olan, ait.

Müteammit (*s*) Evvelce kuran, iyice fikrine koyan.

Müteannit (*s*) İnat eden, inatçı.

Mütearrız (*s*) Başkasının hakkına tecavuz eden; takılan, tasallût eden.

Müteassir (*s*) Güç, zor, çetin.

Müteayyin (*s*) Tayin olunmuş, belli edilmiş (—*olan gün*).

Müteazzım (*s*) Büyüklük satan, kurulan, azamet satan.

Mütebadil (*s*) Nöbetle

biribirinin yerine geçen; değişen, yanyana olmıyan (zaviye "hen„).

Mütebahhir (*s*) Çok malûmatlı (zat), allâme.

Mütebaki (*s*) Kalan (borç v.s.) artan.

Mütebasbıs (*s*) Yaltaklanan, el, ayak öpen.

Mütebayin (*s*) Biribirine zıt, biribirinin aksi (*Mütebayin ifade*).

Mütebeddil (*s*) Değişen, değişmiş olan.

Mütebellir (*s*) Billûr gibi olan; billûr gibi parlak; tebellür eden, beliren.

Mütebessim (*s*) Gülümsiyen.

Mütebeyyin (*s*) Meydana çıkan.

Mütecanis (*s*) Bir cinsten olan.

Mütecasir (*s*) Cesaret eden (*ol.m.*).

Mütecavir (*s*)Civar, komşu (yer) (—*zaviye* Yanyana olan zaviye (hen).

Mütecaviz (*s*)Geçen,haddi tecavüz eden aşan;sarkıntılık eden, takılan, üzerine hücum eden.

Müteceddit (*s*)Yenilenen, yeni; yenilikleri seven.

Mütecemmi (*s*)Toplanan, biraraya gelen (—*bir surette* Toplu bir halde).

Mütecessim (*s*) Cisimlenen; vücut peyda ederek mucessem görünen.

Mütecessis (*s*) Araştıran, meraklı(—*bir adam*).

Mütecezzi (*s*) Cüzülere ayrılan, parçalanan, taksim olunan.

Mütedahil (*s*) Biribirinin içine girmiş; askıda kalan (maaş).

Mütedair (*s*) Müteallik, dair, hakkında (*bu işe—*).

Mütedavil (*s*) Piyasada alıp verilen,geçen (para).

Mütedenni (*s*) Gerisingerigiden, gerikalan. (—*bir halde*).

Mütedeyyin (*s*) Dindar, imanlı, mümin.

Müteehhil (*s*) Evlenmiş, evli.

Müteellim (*s*) Elemli, kederli.

Müteenni (*s*) Düşünerek iş gören.

Müteessif (*s*) Esef eden, kederlenen, kederli (*Pek müteessifim*).

Müteessir (*s*) Mahzun, mükedder (—*ol.* Kederlenmek, mahzun olmak).

Müteezzi (*s*) Eziyet içinde bulunan,eziyet çeken.

Mütefavit (*s*) Aralarında fark bulunan, farklı.

Mütefekkir (*s*) Düşünceli, yüksekfikirli, fikirle uğraşan (zat).

Mütefennin (*s*) Fen tahsil eden, malûmatlı(zat).

Müteferri(*i*"*s*„)Dal ve budak peyda eden;bir esasa bağlı olan (şeyler).

Müteferrik (*kı*«*s*») Dağınık, biribirinden ayrılan.

Müteferrika(*i*) Resmî bir dairede bazı muhtelif işlere bakan kalem; resmî dairelerin ufak tefek masrafları.

Müteferrit(*s*) Teferrüt eden, tek olan, eşsiz.

Mütefessih (*s*) Tefessüh eden,bozulup fena kokan.

Mütefevvik (*kı*"*s*„)Tefevvuk eden, üst olan.

Mütegallibane (*zr*) Zorbalıkla.

Mütegallibe (*i*) Zorbalar, derebeyleri.

Mütegallip (*s*) Zorba,derebeyi.

Mütegayyir (*s*) Değişmiş; bozulmuş, bozuk. (—*bir çehre*).

Mütehaccir (*s*) Taş kesilmiş.

Mütehaddis(*s*)Zuhureden, vukua gelen.

Mütehakkim (*s*)Hâkimlik, âmirlik takınan, âmir ke-

silencebirle, hüküm sürmeğe kalkışan.

Mütehalif(*s*)Biribirine uymıyan, zıt.

Mütehalik(*ki*"*s*„) Tehalük gösteren, kendini tehlikeye atacak derecede telâşla bir işe koşan.

Mütehalli (*s*) Süslenmiş, süslü,donanmış, benzenmiş.

Mütehallik(*kı*"*s*„) Tabiatlenmiş,bir huyla bezenmiş (—*ol m.*)

Mütehammil (*s*) Tahammül eden, dayanabilen.

Müteharrik (*ki*«*s*»)Kımıldanan, yerinden oynıyan, iğreti, ariyet, takma.

Mütehassir (*s*)Hasret çeken.

Mütehassis (*s*) Pek duygulu, hisli.

Mütehassıl (*s*) İlerigelen, hâsıl olan, vücut bulan.

Mütehassıs (*s*) Bir ilmin, bir fenin,bir san'atin yalnız bir şubesile uğraşan zat, ihtısas sahibi, spesialist.

Mütehaşi(*s*) Sakınan,korkup çekinen.

Mütehaşşit (*s*) Biryerde toplanan (asker).

Mütehavvil (*s*) Değişen.

Mütehayyir (*s*) Şaşakalan, hayrette kalan, hayran olan. (—*ol. m.*).

Mütehayyiz(*s*) Belli başlı, ilerigelen (kâtip, edip muallim v.s.).

Mütehevvir (*s*) Hiddetlenen, saldıran, gözü dumanlanan.

Mütehevvirane (*z*) Hiddetlenerek, neticeyi düşünmeden saldırırcasına.

Müteheyyi (*s*) Hazır, hazırlanmış.

Müteheyyiç (*s*)Heyecana gelen, yüreği oynıyan, coşkun, heyecanlı.

Mütekabil (*s*) Karşılıklı; karşıkarşıya; biribirinin

karşısında bulunan.

Mütekaddim (*s*) Önegeçen, geçmiş, eski; takdim olunan, birinin önüne ve huzuruna götürülen.

Mütekaddimin (*i.c.*) Geçmiş zamandaki adamlar, eski idipler v.s.

Mütekait(*i*)Tekaütedilmiş memur, memur iken maaşından kesildiği için işten çekildiği vakit aylık alan memur.

Mütekâmil (*s*) Tekâmül eden, kemale eren.

Mütekarip (*s*) Biribirine yakın olan şeylerin herbiri.

Mütekarrir(*s*)Kararlaşan.

Mütekâsif(*s*) Sıklaşan,koyulaşan.

Mütekatı(*s*)Biribirini kat'eden,biribirinin üstünden geçen(çizgi v.s.).

Mütekayyih(*s*)İrinli(yara)

Mütekebbir (*s*) Kibirli,azametli.

Mütekeffil (*s*) Kefil olan, kefalet eden.

Mütekellim (*s*) Söz söyliyen, zamirlerde, fiillerde birinci şahıs,yani söz söyliyen (gr).

Mütelâki (*s*)Buluşmuş,kavuşmuş; biribirine ulaşmış.

Mütelâşi (*s*) Telâş eden.

Mütelâtım (*s*)Dalgalanan, dalgalı (—*derya*).

Mütelevvin (*s*) Renkli,boyalı, alaca,dönek, daima fikir değiştiren.

Mütelezziz (*s*) Lezzet alan, tat alan; hoşlanan.

Mütelif(*s*) İtilâf eden, ünsiyet peyda etmiş,uygun, mnvafı.

Mütemadi (*s*) Daimî, sürekli, devamlı.

Mütemadiyen(*zr*) Daima, sürekli ve devamlı olarak, hervakit.

Mütemarız (*s*) Hastalık taslıyan, yalandan hasta olan.

Mütemeddin (*s*) B. **Medenî.**

Mütemekkin (*s*) Biryerde oturan, sakin, mukim, etabli.

Mütemmim (*s*) Tamamlıyan. (*i*) Cümlenin manasını tamamlıyan birtakım kelimeler, yani mefuller; *Mütemmim zaviye:* Bir zaviyeyi 180 derece yapmak için ona ilâve etmek lâzım gelen zaviye

Mütemenna (*s*) Rica olunan. (*Mütemennadır* Rica olunur).

Mütemerrit (*s*) Temerrüt eden, ısrar eden, inatçı.

Mütemevviç (*s*) Dalgalanan.

Mütenahi (*s*) Biten, nihayete varan, sona eren.

Mütenakıs (*s*) Gittikçe azalıp küçülen.(— ol. *m.*).

Mütenakız (*s*) Biribirini çürüten (söz), biribirine mugayir olan (ifade).

Mütenasip (*s*) Biribirine uygun, biribirini tutan; arasında muntazam bir nispet bulunan (hs).

Mütenavip (*s*) Nöbetle tekerrür ederek devam eden.

Mütenazır (*s*) Biribiri karşısında bulunan.

Mütenebbi (*s*) Yalandan peygamberlik davasında bulunan, peygamberlik taslıyan.

Mütenebbih (*s*) Uyanık bir vak'adan ibaret alıp aklını başına toplıyan. (— ol. *m.*).

Müteneffir (*s*) İğrenen, tiksinen.

Müteneffiz (*s*) Sözü geçen, nüfuzlu.

Mütenekkir (*s*) Tanınmıyacak kıyafete giren.

Mütenekkiren(*zr*) Tanınmıyacak kılığa girerek.

Mütenevvi (*i«s»*) Çeşit çeşit, türlü türlü.

Müteradif(*s*) B. **Müradif.**

Müterafık (*kı"s„*) Birlikte bulunan.

Müterakim (*s*) Birikmiş, toplanmış, yığılmış. (— maaşlar).

Müterakki (*s*) İlerigitmiş, ilerlemiş.

Müterassıt (*s*) Kollıyan, dikkatle gözliyen.

Mütercem (*s*) Tercüme edilmiş,bir lisandan başka bir lisana çevrilmiş.

Mütercim (*i*) Tercüme eden, bir lisandan başka lisana çeviren.

Müterediddi (*s*) Ahlâkça düşkün, gerilemiş.

Müterediddit(*s*)Karar veremiyen, kararsız. (— bir adam).

Müterekkip (*s*) Terekküp eden, iki ve daha ziyade cismin birleşmesinden hâsıl olmuş.

Müteressip (*s*) Teressüp eden, dibe çöken.

Mütereşşih (*s*) Tereşşuh eden, sızan, terliyen.

Müterettip(*s*) Sıraya girmiş; ait olan, düşen.

Mütesadif (*s*) Rasgelen, tesadüf eden.

Mütesavi (*s*) Biribiri kader, ayni miktarda.

Müteselli (*s*) Tesseli bulan, bir acıyı unutur gibi olan.

Mütesellim (*s*) Teslim alan, teslim olunan şeyi alıp kabul eden.

Müteselsil (*s*) Zincir gibi biribirine bağlı olan — *kefalet* İki veya daha ziyade kimsenin zincirleme suretile biribirlerine kefil olmaları.

Müteselsileu *(zr)* Biribirini takip ederek.

Müteşabih (*s*) Biribirine benziyen.

Müteşair (*s*) Şairlik taslıyan.

Müteşebbis (*s*) Bir işe

başlıyan,işte cesur olan.

Müteşekki(*s*)Şikâyeteden

Müteşekkil (*s*) Yapılmış, teşekkül etmiş, vücuda gelmiş.

Müteşekkir (*s*) Teşekkür eden.

Mütetebbi (*i«s»*) Araştıran, derin mütaleada bulunan, arkasına düşüp araştıran (zat).

Mütevafık (*kı«s»*) Biribirine uygun.

Mütevahhiş (*s*) Ürkmüş, ürkek.

Mütevakkıf (*s*) Birşeye bağlı.

Mütevali (*s*)Fasılasız devam eden, ardıardına.

Mütevaliyen (*zr*) Daima, hervakit.

Mütevarit (*s*) Biribiri ardınca yetişip gelen(mektup v.s.).

Mütevaris(*s*)Miras kalan.

Mütevassıt (*s*) Araya giren; orta; ortahalli olan.

Mütevatir (*s*) Ağızdan-ağza yayılan, dolaşan (*Lâkırdı*).

Mütevattın (*s*) Bir memlekette iyice yerleşen.

Mütevazi (*s*) B. **Müvazi.**

Mütevazı (*s*) Alçakgönüllü, alçakgönüllülük eden.

Mütevazin (*s*) Denk gelen, ayni sıklette ve kıymette olan.

Mütevecciih (*s*) Yüzünü bir tarafa çeviren, iltifat eden; yola çıkıp giden.

Mütevecciihen (*zr*) Yola çıkarak.

Müteveffa (*s*) Ölen, vefat eden.

Mütevehhim(*s*) Sebepsiz korkan, evhamlı.

Mütevekkil (*s*) Tevekkül eden, herhususta kaza ve kadere teslimiyet gösteren.

Mütevellit(*s*) Doğan;ileri-gelen.

Müteverrim (*s*) Veremli.
Müteyakkız (*s*) Uyanık, gözüaçık.
Müteyemmen, Müteyemmin (*s*) Uğurlu, kuklu, mutlu,mubarek, bereketli.
Müteyemminen (*zr*) Uğurlu olarak, bereketlice.
Mütezaif (*s*) İki kat artan, çoğalan.
Mütezat (*s*) Biribirine zıt olan.
Mütezayit (*s*) Artan, ziyadeleşen.
Mütezebzip (*s*) Kararsız; tezebzüp içinde.
Mütezellil (*s*) Alçaklanan, zillete katlanan.
Mütezelzil (*s*) Teprenen, sarsılan, sallanan.
Mütezevviç (*s*) Nikâh ile evlenen,zevce edinen.
Müthiş (*s*) Dehşetli, korkunç.
Müttaki (*s*) Günahtan sakınan, Allahtan korkan.
Müttefik (*kı «s»*) Uyuşan, bir fikirde, bir reyde olan.
Müttefikan (*zr*) Hepbirlikte, reyleri bir olarak.
Müttehaz (*s*) Elealınan, kabul olunan (— *karar* Verilen karar. — *tedbir* Elealınan tedbir).
Müttehem } (*s*) Ağır bir
Müttehim } cürümle maznun olup istintaktan sonra Ağırceza mahkemesine havale olunmuş(kimse).
Müttehiden (*zr*) Birlikte olarak. B. **Mütefikan**.
Müttehit (*s*) Birleşmiş, birlik olmuş.
Müttekâ (*s*) Dayanılacak şey, yastık v.s.
Müvekkel (*s*) Vekil tayin olunmuş.
Müvekkil(*s*)Bir iş için davavekili tayin eden adam.
Müvelledat (*tı"i„*) Doğumlar(—*cetveli* Doğumlar listesi).

Müvellet (*s*)Doğmuş,doğma; uydurma (kelime).

Müvellidülhumuza(*i*)Havanın beştebirini terkip eden renksiz, kokusuz ve tatsız bir gaz(*oksijen*).

Müvellidülma (*i*) Suyu terkip edan hafif, hattâ havadan ondört defa hafif renksiz, ve tatsız bir gaz(*idrojen*).

Müvellit (*s*) Doğuran;doğurtan, ebe hanım, ebe doktor, kabile.

Müverrah (*s*) Tarihli, tarihi atılmış.

Müverrih (*s*) Tarih âlimi, tarih kitapları yazan müellif.

Müvesvis (*s*) Vesveseli, meraklı (—*adam*).

Müvezzi (*i*"*s*„) Dağıtan (gazete müvezzii,mektup müvezzii).

Müyesser (*s*) Başa çıkarılmış, kolayı bulunup yapılmış.

Müzahref (*i*) Çöp, süprüntü.

Müzahrefat (*tt*"*i.c.*„)Süprüntüler, çöpler.

Müzakerat (*tı*«*s*») Görüşmeler.

Müzakere (*i*) Görüşme; bir iş hakkında karşılıklı olarak fikir beyan etme, verilen dersin talebeye sorulması,talebenin kendi aralarında derslerini tekrar etmeleri.

Müzakereci (*i*) Mekteplerde talebeye derslerini müzakere için yardım eden muallim muavini veya sınıf çavuşu.

Müzayede (*i*) B.**Artırma.**

Müzdahim (*s*) Kalabalık, birikip sıkışmış.

Müzdat (*s*) Ziyadeleşmiş, artmış (*omrün —olsun* Çok yaşa).

Müze (*i*) Eski ve kıymetli şeylerin, antikaların saklanmasına mahsus daire.

Müzebzep (*s*) Kararsız, nizamsız, karışık.
Müzehhep (*s*) Altınyaldızlı.
Müzehhip(*i*)Altın yaldızla yaldızlıyan, yaldızcı. (—*lik* Yadızcılık).
Müzekker (*s*) Erkek.
Müzekkere (*i*) Resmî bir daireden yakındaki başka bir daireye yazılan kâğıt.
Müzekki (*s*) Birinin nasıl adam olduğunu resmî surette soran; ölüyü cenazede hazır bulunanlardan soran, tezkiye eden; eskiden bir şahidin şehadeti kabul olunup olunamıyacağını gizlice resmen,kapalı zarf usulü ile soran hâkim.
Müzevvir (*s*) Yalanı telliyip pullıyan; yalan şahidi. —*lik* Yalanı telliyip pullama; yalan şahitliği.
Müzevvirane(*zr*) Müzevvircesine.
Müzeyyel (*s*) İlâveli, zeyilli; cevabı altına yazılmış.
Müzeyyelen (*zr*)Zeyil suretile, cavabı altına yazılarak.
Müzeyyen (*s*) Süslenmiş, süslü, bezenmiş, donanmış. (—*bir oda*).
Müzik (*i*) B. **Musiki**.
Müzmin(*s*) Eskimiş,üstünden zeman geçmiş, kronik, (hastalık).

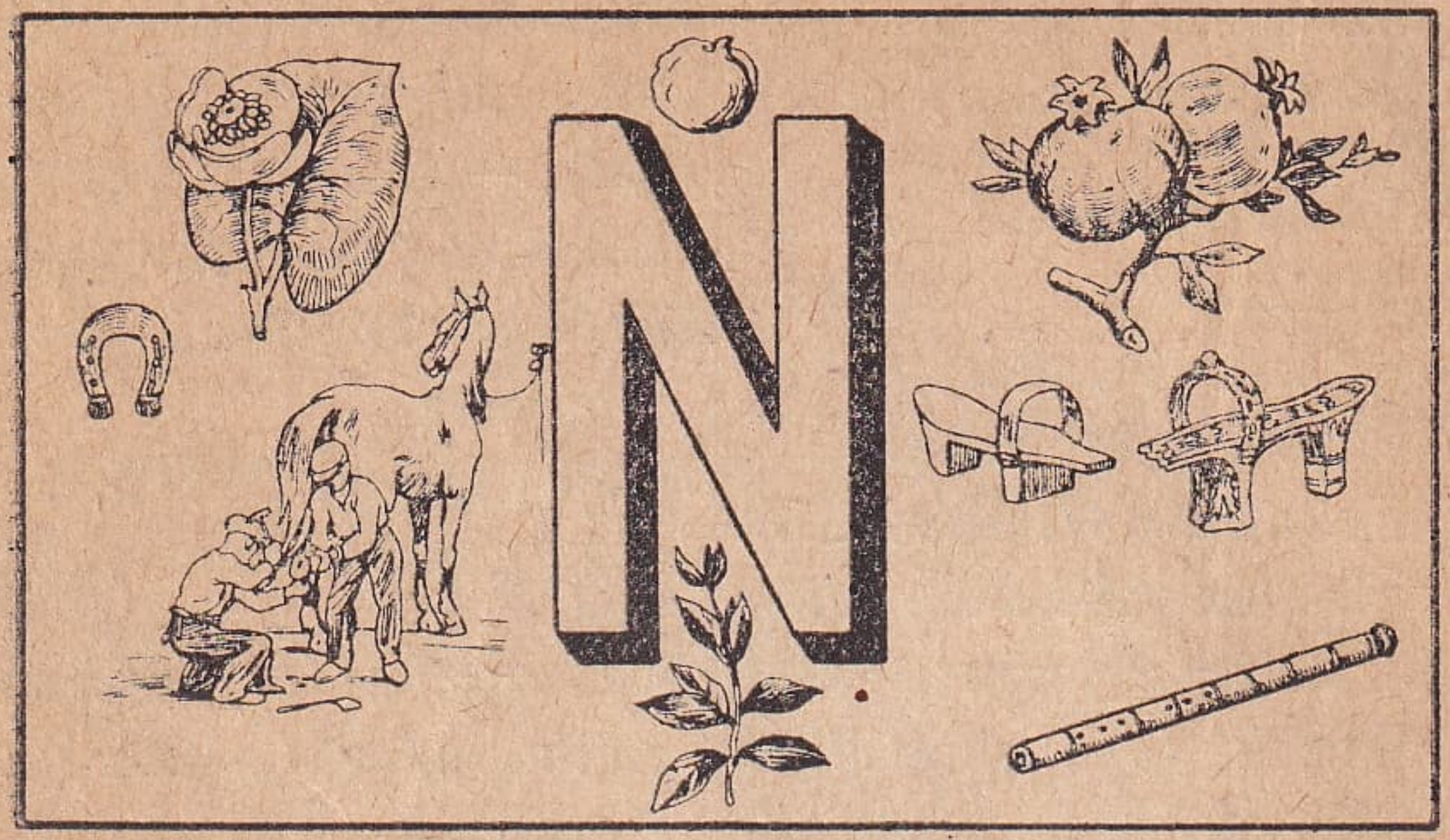

(*i*) Türkçe alfabenin on altıncı harfi. Epçet hesabında 50.

Na (*e*) Nefiy edatıdır,daima kelimelerin evvelinde bulunur"olmıyan,değil,siz, sız„manalarını verir:(*Nakabil* Kabil değil. *Nahoş* Hoş olmıyan gibi.)

Nabatî (*i*) Arap ve Süryanî kavmları arasındaki kavma mensup.

Nabeca (*s*) Yerinde değil, yolsuz,münasebetsiz.

Nabedit (*s*) Görünmez, meydanda olmıyan, kayıp (— *ol. m.*).

Nabit (*ti* "*s*„)Biten,yerden çıkan (ot). (*Hudayinabit* Kendikendine biten ot.)

Nabız (*bzı* «*i*») Atan damar,

bilekdamarı (*Nabzı atmak. m.*).

Nabut (*s*)Yok olan,bulunmıyan, kayıp.

Nacak (*s*) Arkasıtokmaklı yarıcı baltası.

Nacar(*i*)Dülger(—*lık* Dülgerlik).

Naci (*s*) Kurtulmuş, selâmet bulmuş.

Naçar (*s*) Çaresi olmıyan, zavallı.

Naçiz (*s*) Değersiz; hiç hükmünde, pek âciz (—*bir hediye*).

Naçizane (*zr*) Hiç hükmünde olarak,değersizce.

Nadan (*s*) Birşey bilmez, cahil;kaba,terbiyesiz,nobran, yontulmamış. (—*lık* Birşey bilmemezlik, cahillik; kabalık, nobranlık, terbiyesizlik).

Nadas (*i*) Tarlayı sürüp temizleme, tohum saçmağa hazırlama. (—*et.m.*)

Nadide (*s*) Görülmemiş, bulunmaz, emsalsiz;pek az bulunur.

Nadim (*s*) Pişman olan.

Nadir (*s*) Az bulunur, az; seyrek, az tesadüf edilir.

Nadire (*i*)Az bulunan şey; tuhaf hikâye, söz.

Nafaka (*i*) Yaşamak için hergün yiyecek şey;boşanmış kadına ve yüzüstü bırakılan evlâda hâkimtarafından bağlanan aylık.

Nafi (*i«s»*) Faydalı,menfaatli, yarıyan, şifalı, (*Sıhhate —bir ilâç*).

Nafia (*i*)Memleketin yollarına, köprülerine v. s. ye bakan resmî daire(—*Vekâleti*).

Nafile (*s*) Faydasız, boş, beyhude.(*zr*)Boşuna,beyhude (— *uğraşmak*).

Nafiz (*s*) Delip öteye geçen; nüfuzlu, sözügeçer.

Naftalin (*i*) Madenkömürü katranından çıkarılan beyaz ve keskinkokulu

bir madde.[Güveleri kaçırmak ve boya yapmak için kullanılır].

Nagâh } (*s*) Birdenbire,
Nagehan } vakitsiz.

Nağış (*ğşı"i"*) B. **Nakış.**

Nağme (*i*) Ezgi, ahenkli sesle okuyuş, (bülbülün nağmesi).

Nahif (*s*) Çubuk gibi zayıf, çelimsiz, kuru kemik kalmış.

Nahit (*i*) Seyyarelerden Zühre; memeleri henüz büyümeğe başlıyan, turunçmemeli kız.

Nahit (*i*) Yontma, oyma.

Nahit (*hli«i»*) Hurmaağacı.

Nahiv (*hvi«i*) Kelimelerin biribirine bağlanarak cümle ve kelâm yapılmasından bahseden gramer kısmı.

Nahiye(*i*)Yan, taraf; köyden büyük, kazadan ufak olup bir müdürle idare olunan yer(—müdürlüğu).

Nahoş (*s*) Hoş olmıyan, çirkin, hoşa gitmiyen.

Nahvet (*ti«i»*) Büyüklük taslama, kurulma, gurur.

Nahvî (*s*) Nahivce, nahiv ilmine göre.

Nail (*s*) İstediğini elegeçiren, meramına eren, muvaffak olan(—ol. *m.*).

Nailiyet (*ti«i»*) İstediğini elegeçirme, meramına erme, varma.

Naim (*s*) Uyuyan, uyur(*i*) cennet, uçmak; hoşdirlik (naz ve naim içinde büyüyör).

Naime(*s*) Kemiksiz (hayvan).

Naip (*i*) Hâkim vekili; birine vekâlet eden.

Nakabil (*s*) Mümkün olmıyan, imkânsız.

Nakarat(*tı"i„*)Şarkı bentlerinin bağı, her üç mısradabir tekerrür eden mısra; hervakit ayni

şeyi tekrar etme.

Nakibülüşraf (*i*) Eskiden şeriflerin işlerine bakan sarıklı memur.

Nâkıl (*li"s„*) Biryerden başka biryere taşıyan, götüren.(*i*) Hararet, elektrik gibi kuvvetlerin geçmesine yarıyan cisim.

Nakil (*kli"i„*) Biryerden başka biryere götürme, taşıma;hikâye etme,anlatma; bir lisandan başka bir lisana çevirme, tercüme.

Nakisa(*i*) Eksiklik, kusur.

Nakit (*ti"i„*) Para, sikke.

Nakıliyet (*ti"i„*) Biryerden başka biryere nakletmek hassasına malik olma.

Nakiza (*i*) Zıt, biribirine uymıyan,muhalif (iş).

Nakır (*krı«ı»*) Taş, şimşir, çelik üzerine oyma.

Nakıs (*s*) Eksik; kusurlu; hesapta kullanılan şu (—) işaret.

Nakış (*kşı«i»nağş"ğşı„*) Ekseriya yağlıboya, bazan da suluboya ile duvarlara, tavanlara resimler ve çiçekler yapma, kumaşlar üzerine sırma ve ipekle yapılan işleme.

Nâkız (*s*) Nakzeden, bozan; Aslî Mahkemenin kararını bozan (Temyiz mahkemesi).

Nakız (*kzı«i»*) Bozma;Aslî Mahkemenin kararını bozup davaya tekrar baktırma.

Nakkare (*i*) Büyük dümbelek, çiftenara.

Nakkarhane (*i*) Çalgıtakımı; mızıka dairesi,mehterhane.

Nakkaş (*i*) Binalarda duvarlara, tavanlara yağlı veya suluboya ile resimler yapan san'atkâr.(—*lık* Nakış san'ati).

Naklen (*zr*) Ağızdanağza işitilerek; bir yazı

parçasından almak, suretile.

Nakletmek (*m*) Biryerden başka biryere taşımak,götürmek;göçetmek, başka tarafa taşınmak; hikâye et., birşeyi anlatmak; bir lisandan başka lisana çevirmek, tercüme etmek.

Naklî (*s*) İşitmekle olan, başkalarından duymak suretile olan (*Naklî mazi sigası*(gelmiş,almış gibi).

Nakliyat (*t*«*i*») Nakil, hikâye ve rivayetle bilinen haller, taşımağa müteallik olan şeyler.

Nakliye (*i*) Taşınma,göçme işi; taşınma masrafı. (*Vesaiti nakliye* Şimendifer, vapur, araba v.s. gibi insan, hayvan ve yük götüren şeyler.)

Nakşibendî (*s*) Nakşibent ismindeki zatın tarikatine mensup.

Nakşıbent(*i*) Nakkaş; BahattinNakşibent ismindeki zatın yaptığı tarikat.

Nakten(*zr*)Para ile.

Naktî (*s*) Para ile (*Naktî ceza* Mahkeme tarafından verilen para cezası).

Nakzen (*zr*) Bozularak; Aslî Mahkemenin kararı Temyiz Mahkemesinden bozularak (*Davaya nakzen bakılmak*).

Nakzetmek (*m*) Bozmak; Aslî Mahkemenin kararını Temyiz Mahkemesi bozmak.

Nal (*i*) Hayvanların ayağına vurulan demir, takav.

Nalbant (*i*) Hayvanların ayaklarına nal vuran san'atkâr, takavcı; acemi dişçi; yarım baytar.

Nalça (*i*) Çizmeye ve kaba kunduralara takılan hususî demir.

Nale , **Naliş** ? İnleme, inilti; inliyiş, figan.(bülbülün nalesi).

Nalın (*i*) Tahtadan meşintasmalı ayakkabı, takunya. —*cı* Takunyacı.

Nalıncıkeseri (*ni"i„*)Yalnız kendi menfaatini düşünen adam (—*gibi*).

Nallamak(*m*)Nal vurmak.

Nallatmak (*m*) Nal vurdurmak.

Nam (*i*)At, isim; şan,şöhret. —*çıkarmak* Şöhret kazanmak (*Namına* Yerine; adresine).

Namahdut (*s*)Sınırı olmıyan,pek geniş, hatsiz, hesapsız.

Namahrem (*s*) Mahrem olmıyan, yabancı.

Namalûm (*s*) Belli olmıyan, bilinmiyen,bilinmez.

Namaz (*i*) Müslümanlar için günün beş belli vaktinde yapılması farzolan ibadet, salât.

Namazğah (*i*) Açık yerlerde namaz kılmak için kıbleyi gösterir dikili taş; üstüaçık mesçit.

Namdar (*s*) Namlı, şanlı şöhretli.

Name (*i*) Mektup (yalnız olarak az kullanılır, başka kelimelere lâhik olur ve «kâğıt, varaka» manasını verir:*Kefeletname, şehadetname* gibi).

Namert (*s*) İnsaniyetsiz, alçak.—*lik* Insaniyetsizlik, alçaklık.

Namizaç (*s*) Rahatsız, keyifsiz —*lik* Rahatsızlık, keyifsizlik.

Namkör,Nankör (*i*) Yediği ekmeğin, gördüğü iyiliğin hakkını inkâr eden.

Namkörlük (*i*)İyiliği unutma.

Namlı(*s*)Atlı,şanlı,şöhretli.

Namlu (*i*)Tüfek, kılıç v.s. demiri.

Namus (*s*) Irz, edep, iffet, doğruluk.

Namuskâr } (*s*) Irzehli,
Namuslu } edepli, doğru, iffetli, müstakim

Namussuz (*s*)Irzsız,edepsiz, kirli; ahlâksız.

Namütenahi (*s*) Nihayetsiz, sınırsız, sonsuz.

Namzet (*i*) Evlenme nişanlısı, yavuklu; *Bir vazifeye* — Bir memuriyete v.s. ye tayin edilmek üzere ayrılarak defetre yazılan. —*lik* Nişanlılık, yavukluluk; bir vazifeye alınacakların hususî bir deftere yazılması, birisinin bir işe tayini düşünülmek.

Nane (*i*) Kokusugüzel olan faydalı bir ot (*Naneruhu, naneşekeri*).

Nanemolla (*i*) Pek kısaboylu ve tiryakitabiatli adam.

Nanpare (*i*) Ekmekparçası;aylığı ile ancak geçinilir hizmet (*Nanpareye muhtaç*).

Nanzuk (*ku "i„*) Tülbent nev'inden pamuklu kumaş.

Nar(*i*) Kırmızıtaneli, ufakçekirdekli, yuvarlakkabuklu meyva; ateş, öt. (*Nar gibi kırmızı*).

Nara(*i*) Haykırma,yüksek sesle bağırma, çağırma.—*atmak* Olanca sesile bağırmak.

Narcıl (*i*) Büyük hindistancevizi.

Nardenk (*gi«i»*) Nar, elma, erik, kızılcık gibi meyvalardan yapılmış pekmez.

Nardin (*i*) Rumî sümbülçiçeği.

Nargile (*i*) Tömbeki içmeğe mahsus şişe ile marpuçtan ibaret takım.

Narin (*s*) ince, nazik; zarif (—*lik* İncelik, nazikliik; zariflik.

Nark,Narh (*i*) Ekmek gi-

bi başlıca yiyeceklere Şehremanetince konulan resmî fiat (—*komak*).

Narkotik (*i*) Afyon gibi uyutan ve uyuşturan ilâç.

Nas (*i*)İnsanlar (*Nas beyninde* İnsanlar arasında).

Nas (*ssı"i„*) Manası pek açık ayeti kerime (Nas hükmünde olan delil).

Nasbetmek (*m*) Dikmek (bayrak v.s.); memuriyete komak.

Nasih (*s*) Bozan, hükmünü kaldıran; bir yazının suretini çeken, kopyasını çıkaran.

Nasihat (*ti "i„*) Öğüt,akıl öğretme (—*et.*, —*vermek* —*almak*).

Nasip (*i*) Kısmet, pay. (*Nasibi bukadarmış*).

Nasıh (*s*) Öğüt veren,nasihatçi, nasihat eden.

Nasıl? (*s.zr*) Negibi? netürlü; neyolda?

Nasır(*i*)Elde çok işlemekten,ayakta ayakkabı vurmasından ilerigelen deriden düğmecik.

Nasırlı (*s*) Elde, ayakta deriden düğmeciği olan.

Nasırlanmak (*m*) Elde, ayakta nasır peyda ol.

Nasıye (*i*) Alın.

Nasp (*bı «i»*)Dikme (bayrak v.s);memuriyete koyma.

Nasranî (*s*) Hıristiyan, isevî.

Nasur (*i*) Daima işliyen yara.

Nasut (*tu "i„*) İnsanlık, cismanîlik.

Naş (*i*) İçinde ölü bulunan tabut; cenaze.

Naşi (*s*) İlerigelen; (*e*) dolayı, busebepten, bunamebni.

Naşir (*s*) Yayan, dağıtan, neşreden (Tabi, bir kitabı bastırır,naşir de yayar).

Nat (*tı «i»*) Methederek tavsif etme; Peygamber

hakkında methiye.

Natamam (*s*) Kusurlu, eksik

Natık (*kı"s„*) Söz söyliyen; konuşan; içinde bulunan, havi (*İnsan, natık, hayvanlar ise gayrınatıktır*).

Natıka (*i*) Söz söyleme hassası, kolay ve güzel söz söyleme.

Natıkalı (*s*) Kolay ve güzel söz söyliyen, natıkasıyerinde (zat).

Natır (*i*) Hamamın soyunulan yerindeki hizmetçi; bağ, bahçe bekçisi.

Natron (*i*) Güherçile.

Natuk (*ku «s»*) Kolaylıkla ve güzel söz söyliyen.

Natura (*i*) Tabiat, yaratılış, bünye, mizaç.

Natüralism (*i*) Herşeyin aslı, sebebi tabiat olduğuna inananların mezhebi, tabiiyun mezhebi.

Natüralist (*ti «s»*) Tabiiyundan olan.

Natürel (*s*) Tabiî, sade.

Natüvan (*s*) Kuvvetsiz, zayıf.

Navçağan (*i*) Patlıcançiçeği, boruçiçeği.

Navlun (*i*) Gemi kirası, gemilerde, vapurlarda yolcu ve eşya için bilet ücreti.

Nay (*i*) B. **Ney**.

Nayzen (*i*) B. **Neyzen**.

Naz (*i*) Kendini beğendirmek için kırılıp saçılma, cilve, işve; şımarıklık; bolluk içinde yaşamaktan ilerigelen istiğna. —*lı* Cilveli, şımarık.

Nazar (*i*) Bakma, bakım; göz; düşünme, fikir, göz değme. (*Nazar atmak* Göz atmak, bakmak. *Nazarında* Yanında, önünde).

Nazaran (*zr*) Bakarak, göre.

Nazarî (*s*) Sırf ilmî, fennî, yalnız kaide üzerine olan (ders v.s.) tem-

rinsiz, tatbikatsız,teccrübesiz.

Nazariyat (*tı«i»*) Sırf ilmî, fennî malûmat; temrinsiz, tatbikatsız, teccübesiz dersler.

Nazariye (*i*) Nazariyatın müfredi; birtakım hâdiseleri tamamile izah eden esasî malûmat ve kaideler(*teori*).

Nazenin(*s*)Nazlı,pek sevgili, şımarık;alay için:(şu, maruf,mahut)makamında kullanılır.

Nazik (*s*) İnce; narin; güzel, zarif; terbiyeli, sözü kimseye batmaz.—*lik* İncelik, narinlik; zariflik; terbiyelilik.

Nazikâne (*zr*) Naziklikle, zarifane; terbiyelice.

Nazil (*s*) Yukardan inen, gökten yağan. (—*ol. inmek*; *yağmak*.)

Nazire (*i*) Birşeye benzemek üzere yapılan şey; bir şairin manzumesi gibi ayni vezinde, ayni kafiyede yazılan manzume.

Nazım(*zmı«i»*)Dizme,sıra; vezinli ve çok defa kafiyeli yazı, manzume.

Nâzım (*s*) Sıraya koyan, nizama koyan; vezin ve kafiyeli söz söyliyen.

Nazır (*s*) Bakan, nezaret eden (*i*) Bazı dairelerde müdürden sonra gelen büyük memur (ders nazırı); eskidenVükelâ Meclisine aza olan zat ki şimdi Vekil denilmektedir.

Nazlanmak (*m*) Naz et. bir teklifi kabul etmek için zorluk göstermek; şımarıklık göstermek.

Nazmen(*zr*) Manzum olarak.

Ne (*e*) Sorgu edatıdır:(*Ne istiyorsun; elindeki nedir*?) Taaccüp ve çokluk bildirir:(*Ne hava! ne yağ-*

mur! ne soğuk!);şart bildirir:(*Ne isterse alsın*);izafî zamirlerin evveline getir ve "hangi şey„ manasını verir: (*nem var, nesi var?* gibi); cemi olarak "nekadar şeyler„manasını verir:(*neler söylüyordu, bilseniz!*; nefiy edatıdır ki birşeyi inkârve ret için kullanılır:(*ne bunu,ne de onu, hiçbirini istemem; ne ben; ne de sen, ikimiz de gitmiyelim.*)

Nebat (*tı«i»*) Ot, ağaç gibi yerden biten şey.

Nebatî (*s*) Ot, ağaç gibi olan (*Nebatî ilâçlar, nebatî gıdalar*).

Nebean (*i*) Yerden su fışkırması, kaynama.

Nebevî (*s*) Peygambere mensup ve müteallik olan.

Nebi (*i*) Peygamber.

Nebil(*s*) Zeki, akıllı,güzelhuylu, terbiyeli.

Nebülöz (*i*) Gökte parlak bir bulut gibi görünen yıldızyığını.

Nebze(*i*)Az miktarda olan şey (*Bir nebze* Bir parçacık).

Necabet (*ti«i»*) Asılzadelik, soyluluk, soy temizliği. —*li* Asılzade, soyu-temiz.

Necaset (*ti«i»*)Pislik,murdarlık; insan ve hayvan tersi.

Necaşi (*i*) Habeş hükümdarlarının unvanı.

Necat (*tı«i»*)Kurtuluş,kurtulma, halâs.

Necef (*i*) Kûfe civarında bir kasaba; orada çıkan elmasa benzer billûr taş.

Necim (*i*) (*mi«i»*) Yıldız.

Necip (*s*) Asılzade, asil, soylu.

Necis(*çsi"s„*) Pis, murdar.

Necit (*çti«i»*) Arabistanda atı meşhur pek yüksek bir yer.

Nedamet (*ti"i„*) Pişmanlık. (— *getirmek* Pişman olmak.

Nedbe(*i*)Yara yeri, nişanı.
Nedim(*s*) Pek samimî arkadaş; güzel sözlerile büyük bir zatı eğlendiren; lâtifeyollu sözler bulup söyliyen.
Nedret(*ti"i„*) Az bulunma, kıt olma, azlık.
Nefais (*i*) Güzel şeyler, nefis eserler, güzel yazılar.
Nefaset (*ti"i„*) Güzellik.
Nefer(*i*) Bir tek kişi, zabit olmıyan asker(üç nefer evlât sahibi).
Neferiye (*i*) Bitmek üzere olan çavuşüzümü, telliçavuş.
Nefes(*i*) Soluk; alınıp verilen hava; okuyup birinin yüzüne üfleme. (*Nefes aldırmamak* Hiç rahat vermemek).
Nefesalmak(*m*) Solumak; dinlenmek; rahat etmek.
Nefeslenmek (*m*) Soluk almak, solumak; bir belâdan kurtulup rahatlanmak.
Nefeslik (*i*) Hava alacak yer, ufak pencere, aydınlık ve hava girecek yer.
Nefh (*i*) Koku yayılma, rüzgâr esme; üfürme, şişirme.
Nefha (*i*) Güzel koku, rüzgârın birkere esmesi, bir esim yel; üfürme, üfleme.
Nefhetmek(*m*) Güzel koku yaymak; düdük çalmak, üflemek.
Nefi (*f'i"i„*) Fayda, menfaat.
Nefiriam (*i*) Bütün halkın harbe sürülmesi.
Nefis (*fsi"i„*) Can, ruh; şahıs(nefisini çok sever); insandaki hayvanî heves.
Nefîs (*s*) Güzel, kıymetli, hoşa giden (nefîs kitap; — yemek).
Nefiy (*i*) Sürgün etme, sürgün. B. **Menfi** (2inci mana).

Nefret(*ti"i„*) İğrenme, tiksinme (— *et* İğrenmek, tiksinmek).

Nefrin (*i*) Beddua, lânet.

Nefrit (*ti«ı»*) Böbrek iltihabı hastalığı.

Nefsanî (*s*) Hayvanî heveslere mütealllik.

Nefsaeiyet(*ti"i„*) Öç, garaz, kin. —*çi* Garaz bağlıyan.

Nefs (*i*) Asıl (*Nefsi İzmir* Asıl İzmir).

Nefsî (*s*) Şahsa mensup. B. **Nefsanî**.

Neft (*ti«i»*) Yerden çıkan ve çam gibi bazı ağaçlardan çıkarılan yağ[Başlıca boyacılıkta kullanılır]

Nefti (*s*) Koyuyeşil ile kahverengi arasında bir renk.

Nefyetmek (*m*) Sürgün etmek, sürgüne yollamak; inkâr et., kabul ve tasdik etmemek.

Negatif (*s*) B. **Menfi**.

Nehar (*i*) Gündüz.

Neharî (*s*)Gündüze mahsus; gündüzlü.

Nehir (*hri«i»*) B. **Irmak**.

Nehiy(*hyi«i»*) Yasak etme, yaptırmama. (— et. *m.*)

Nejat (*i*) Soy, asıl, nesep.

Nekadar (*zr*) Ne miktarda; neçok (nekadar mal aldınız? nekadar ekmek yiyorsunuz?).

Nekahet (*ti"i»*) Hastalıktan yeni kalkma, büsbütün iyilenmeme. (Hasta nekahet halindedir).

Nekais (*i*) Nakisalar.

Nekes (*s*) Hasis.

Nekir (*i*) Bilinmeme, bilinmiyiş,cehil;ölüleri sorguya çeken meleklerden birinin adı.

Nekre (*i*) Tamamile belli olmıyan kelime; tuhaf ve eğlendirici sözler söyliyen adam.

Nekregû (*s*) Tuhaf ve eğlendirici sözler söyliyen.

Nekrepol (*lü"i„*) Büyük şehirlerdeki mezarlık,kabristan.

Nem (*i*) Hafif ıslaklık, az yaşlık, rutubet.

Nema (*i*) Artma, çoğalma, büyüme; faiz (—*lı* Faizli).

Nemçe (*i*) Avusturyalılara verilen unvan.

Nemlenmek (*m*) Hafif ıslanmak, rutubet peyda etmek.

Nemrut (*i*) Hazreti İbrahimi ateşe atan zalim bir hükümdar olup meşhur Babilkulesini yaptırmıştır;(*s*)yüzü asla gülmez merhametsiz, inatçı adam —*luk* Merhametsizlik, zalimlik,gaddarlık.

Nemse (*i*) B. **Nemçe**

Nenni, Ninni (*i*) Ufak çocukları uyutmak için söylenen türkü; bu türkünün sonunda tekrar olunan nakarat.

Nerden,Nereden(*zr*)Hangi yerden.

Nere (*zr*) Biryer sormak için kullanılır(Nerenin suyu?); kendisinden sonra «de»getirilince inkârî istifham bildirir ve «nekadar uzak»manasını verir:(Bundansonra güneş nerede?).

Nereden (*zr*) B. **Nerden.**

Nereli (*s*) Hangi şehirli, hangi kasabalı veya köylü.

Nereye (*zr*) Hangi tarafa,hangi yere?

Nergis(*i*)Zerrin gibi sarı renkli güzel bir çiçek; tahrirli mavi güzel göz.

Nerh (*i*) B. **Nark.**

Nerm (*s*) Yumşak; mülâyim, lâtif.

Nesak (*kı«i»*) Biçim, tertip, tarz (*Bir nesakta* Bir biçimde.

Nesçî (*s*)Dokumağa mensup; insan, hayvan ve nebat etlerindeki liflere ve hüceyrelere müteallik.

Neseben (*zr*) Soyca, silsilece.

Nesebî (*s*) Soya, silsileye müteallik.

Nesep (*i*) Soysop, ecdat silsilesi.

Neshetmek (*m*) Bozmak, hükümsüz bırakmak; suret çıkarmak, kopyasını çekmek.

Nesiç (*sçi "i„*) Dokuma, dokuyuş; insan, hayvan ve nebat etlerindeki lif ve hüceyre.

Nesih (*shi «i»*) Bozma,hükümsüz bırakma; arap harflerile yazılan bir nevi yazı.

Nesil (*sli"i„*) Zürriyet, sülâle,soy(*Nesliati* Gelecek nesil).

Nesim (*i*) Hafif ve lâtif rüzgâr.

Nesimî (*s*) Hafif ve lâtif rüzgâra mensup;(*Havayı nesimî* Teneffüse yarıyan hava).

Nesir (*sri «i»*) Dağıtma, serpme;konuşulduğu gibi yazma, vezinsiz ve kafiyesiz söz.

Nesnas (*i*) Maymunların en büyüklerine verilen isim(Goril,şempanzev.s).

Nesne (*i*) Şey, birşey; hiçbirşey (*Nesne kalmamış* Birşey kalmamış).

Nesren (*zr*) Vezinsiz ve kafiyesiz olarak, konuşulduğu gibi (yazılan yazı).

Nesrin (*i*) Yabanigül, ağustosgülü.

Nesturî (*s*) Nestur isminde birinin kurduğu hıristiyan mezhebine mensup.

Neşat (*tı"i„*)Sevinç, neşe, ferah, keyif (*—lı* Keyifli, sevinçli, ferahyürekli — *sız* Sevinçsiz, neşesiz, yüreğikırık.

Neşe(*i*)
—li
—siz
} B. **Neşat** v.s.

Neşelendirmek (*m*) Neşat vermek, keyiflendirmek, hafif bir sarhoşluk vermek.

Neşelenmek (*m*) Keyiflenmek; hafifçe sarhoşlanmak,çakırkeyif olmak.

Neş'et etmek (*m*) İlerigelmek; bir mektepten mezun olmak.

Neşide (*i*)Güzel telâffuzla okunan, inşat edilen manzume.

Neşir (*şri«i»*) Yayma, dağıtma, meydana çıkarma.

Neşretmek (*m*) Yaymak, dağıtmak, meydana çıkarmak.

Neşriyat (*tı«i»*) Neşrolunan, meydana çıkarılan kitaplar, gazeteler v.s.

Neşter (*i*)Cerrahların kullandıkları ucusivri bıçak nev'inden alet.

Neşvünema (*i*) Hayvan ve nebatın büyümesi (— bulmak *m*.).

Netice (*i*) Son, nihayet; fayda. (— vermek *m*.).

Neticelenmek (*m*) Nihayetlenmek, sona varmak.

Neva (*i*) Ahenk, makam; nasip, behre, hisse.

Nevale (*i*) Yiyecek, yiyinti.

Nev'an(*m*)Nevice, çeşitçe.

Nevazil (*i*)Burun akması, nezle (— ol. *m*.).

Nevbet (*i*) B. **Nöbet**.

Nevha (*i*) Ölüye feryat ile ağlama, sağu.

Nevhager (*s*) Ölüye sesle ağlıyan.

Nevheves (*s*) Yeni hevesli; bir işe yeni başlıyan, acemi; bir işte durmıyan, maymunıştahlı, sebatsız. (—*lik* Yeni hevesli olma; acemilik;maymuniştahlılık, sebatsızlık.

Nevi (*v'i«i»* Çeşit, türlü, cinsin parçalarından herbiri. (*Hernevi* Herçeşit, hertürlü. *İnsan nev'i* Adam, beşer).

Nevim (*vmi«i»*) Uyku.
Nevmî (*s*) Uykuya dair.
Nevmidane(*zr*)Ümitsizce.
Nevmit (*s*) Ümitsiz, ümidini kesmiş.(— bir halde).
Nevralji(*i*)Şiddetli sinir-ağrısı.
Nevrasteni (*i*) Sinirhastalığı, sinir zafiyeti.
Nevrastenik (*s*) Sinirhastalığına tutulan, sinirli.
Nevropat (*lı"i„*) Sinirlerinden muztarip olan.
Nevruz(*ı*)Yeni gün demek olup bahar mevsimin ilk, yani martın 22inci günüdür; İranlılar o gün bayram yaparlar.
Nevruziye (*i*) Doktorların ve eczazıların yapıp Nevruz günü hediye verdikleri şifa macunu.
Ney (*i*) Kamıştan çokdelikli güzel ses çıkaran uzun düdük.
Neyzen (*i*) Ney çalan.
Nezafet (*ti"i„*) Temizlik; (*Nezafet amelesi* Belediye çöpçüsü).
Nezaket (*ti«i»*) Naziklik, incelik, zariflik; terbiye; bir işteki ehemmiyet,(—*li* Nazik, terbiyeli).
Nezaret (*ti«i»*) Bakma, bakış; gözetme;yoklama; bir evin manzarası; eskiden «Vekâlet» yerine kullanılan kelime.
Nezetmek (*m*) Çekip çıkarmak; koparmak; bir memuriyeti,vazifeyi büsbütün üzerinden almak.
Nezfî(*s*) Çok kan gitmeye müteallik.
Nezi (*z'i«i»*) Çekip çıkarma, koparma; bir memuriyeti, vazifeyi büsbütün üzerinden almak,(*Nezi haleti.* B. **İhtizar.**
Nezif (*zfi"i„*) Kan akma, çok kan gitme.
Nezih (*s*) Temiz; lekesiz (adam). (Nezihkalpli bir zat).

Nezir (*zri«i»*) Adama, adetme; adak.

Nezle (*i*) Burun akmasına sebep olan hastalık; bedenin herhangibir yerinden gelen akıntı.

Nezt(*zr*)Yan(*Nezdinde*Yanında, kendisince, fikrince, göre).

Nice,nece (*zr*) Nekadar; neçok; nasıl. (*Nice* nice daha pek çok).

Niçin (*zr*) Ne sebepten; neye, ne maksatla?

Nida (*i*) Seslenme, çağırma; gramerde (Oh! Of! Eyvah!)gibi nida bildiren kelime (—*et. m.*)

Nifak(*kı«i»*)İkiyüzlülük;bozuşukluk,geçimsizlik,münafıklık.

Nifas (*i*) B. **Löğusalık.**

Nifasî(*s*) Löğusalığa dair.

Nigâh (*i*) Bakış, nazar.

Nigâr (*i*) Resim, tasvir; resim gibi güzel,pek şirin.

Nihavent (*i*)Faminör denilen musiki makamı;İranın garbında bir eyalet.

Nihayet (*ti"i„*)Son, bitim; sonderece; (—*bulmak* bitmek, sona varmak).

Nihayetsiz(*s*) Sonsuz,bitmez, tükenmez.

Nihilism (*i*) Hiçbir din ve itikat tanımıyan, içtimaî nizamların ve müsseselerin tamamile yıkılmasını istiyen bir fırka ki Rusyadadır.

Nihlist(*ti«s»*) Nihlism taraftarı.

Nikâh (*i*) Evlenme memuru önünede medenî kanunun tarif ettiği veçhile karı koca olma(—*kıymak.m.*)

Nikap (*i*) Yüzörtüsü, peçe; perde (*Nikabı namus* Namus perdesi.)

Nikbet,nekbet (*ti"i„*) Uğursuzluk, meymenetsizlik; felâket, belâ,musibet.

Nikel (*i*) Gümüş beyazlığında sert, iste-

nildiği şekle giren, tabiatte bol bolunа meden. (*s*) Nikelden yapılmış.

Nikfor (*i*) Birnevi siyah incir.

Nikotin (*i*) Tütünden çıkarılan ve ilâç yapmakta kullanılan pek tesirli zehir.

Nil (*i*) Afrikada Mısır kıt'asını sulayan 6,500 kilometre uzunluğundaki büyük nehir.

Nil (*i*) Çivit, çivitrenginde koyumavi.

Nilüfer(*i*)Çadırçiçeği;Bursa önünden akan bir çay.

Nim (*i*) Yarım, nısıf; yarı (*Nimresmî* Yarıresmî).

Nimet (*ti«i»*)İyilik;ekmek.

Nine (*i*) Büyükanne (*Hanım nine*); ana (*Sütnine* sütana).

Nineva (*i*) Milattan 606 sene evvel Midyeliler tarafından tahrip edilen büyük meşhur şehir.[Şimdi Musul civarında harabeleri görünür].

Ninni (*i*) B. **Nenni**.

Nirengi (*s*) Sihre, gözbağıcılığa müteallik.

Nirenk (*gi"i„*) Sihir,gözbağıcılığı; resim taslağı, müsveddesi.

Nisa (*i.c.*) Kadınlar.

Nisan (*i*)Senenin dördüncü ve ilkbaharın ikinci ayı.

Nisbet (*ti«i»*)Bağ, mensubiyet, münasebet; iki şeyin biribirine karşı olan hali ve miktarı; iki şey veya şekil arasındaki münasebet, kıyas, inadına yapılan iş; (*Nisbet edatı* sıfat yapan edat).

Nisbeten (*zr*) Biribirine bakarak, kıyas edilerek (*Nisbeten ucuzdur*).

Nisbî (*s*) Nisbet üzerine olan; benzerine bakaraktan alınan (*vergi, nisbî damga pulu*).

Nispet (*i*) B. **Nisbet**.

Nispetçi(*s*)İnadına iş yapan, inatçı.

Nisvan (*i.c.*)Kadınlar.

Nişadır (*i*) Amonyaktuzu. — *ruhu* Amonyakgazi.

Nişadirî (*s*) İçinde amonyak bulunan.

Nişan (*i*) İşaret, alâmet; eser, yarayeri, damga, yafta, kurşunun, topun gittiği yer, hedef, amaçgâh; evlenecek bir gencin nişanlısına verdiği ağırlık; bir yararlığa mukabil hükûmet tarafından verilen ve göğüse takılan hususî alâmet.

Nişancı (*i.s*) İyi nişan alan, silâhçı.

Nişane (*i*) Alâmet, eser; emare.

Nişanlı (*s*)Yavuklu; damgalı, yaftalı.

Nışasta (*i*) Buğday v.s. kububat ununun hulâsası.

Nitekim (*e*) Mademki; çünkü.

Niyabet(*ti"i„*) Hâkim vekilliği, naiplik; vekillik.

Niyaz (*i*) Yalvarma, rica (— et. *m.*).

Niyazkâr (*s*) Yalvaran, rica eden, niyazcı.

Niyet (*ti«i»*) Kurma, fikrine koma, namaz kılmak, oruç tutmak için bunlara mahsus olan tabiri söyleme. —*li* Fikrine koyan.

Niza (*ı«i»*)Çekişme, ağızkavgası. —*cı* Çekişip kavga eden, ağızkavgası eden. —*lı* Kavgalı münazaalı.

Nizam (*i*) Sıra, düzen, tertip; kanundan çıkarılan ve madde madde yazılan hükûmet emri.(—*a komak* Sıraya komak,tertiplemek.

Nizamat (*tı"i.c.„*) Kanundan çıkarılan ve madde madde yazılan hükûmet emirleri.

Nizamen(*zr*)Nizam üzere.
Nizamî (*s*) Nizamlı, nizamname mucibince.
Nizamiye (*s*) Nizamlı asker, yani vazife başında bulunan asker.
Nizamlı (*s*) Sıralı, tertipli, düzenli; nizama muvafık, nizama göre.
Nizamname(*i*)B.**Nizamat.**
Nizamsız (*s*) Sırasız, tertipsiz; nizamdan dışarı, keyfî.—*lık* Nizama riayet etmemezlik.
Nısap (*i*) Kıvam, aranılan derece(*şehadet—ı ikidir*).
Nıkris (*i*) Damla, oynaklarda sızı.
Nısfet,nasfet (*ti"i„*) İnsaf; hakkaniyet, adalet.
Nısfılleyl (*i*) Geceyarısı, yirmi dördüncü saat.
Nısfınnehar (*i*) Öğlevakti, tam gündüz; günün yarısı.
Nısfiye (*i*)Yarım ney.
Nısfiyet (*ti «i»*) Yarıyarıya bölme, yarı bölüşme (*—üzere* Yarıyarıya).
Nısıf(*sfı«s»*) Yarım, buçuk; yarı (*nısıf nısfa* Yarıyarıya).
Nobran (*s*) Kaba, hoyrat. *lık* Kabalık, horyatlık.
Nogay (*i*) Rusyanın cenubu şarkîsinde yaşıyan Moğollardan türkleşmiş bir kavm.
Nohut (*i*) Leblebi yapılan fasulye nev'inden bir sebze. (*Nohut topu* Ermenilerin topik dedikleri mezelik yemek) (*—lu* Nohut yahnisi).
Noksan (*s*) Kusur, eksik (*—sız* (*s*) Kusursuz, eksiksiz, tam).
Noksanlık (*i*) Eksiklik, kusur, özür.
Nokta (*i*) Bazı harflerin üstüne konulan işaret; cümlenin bittiği yerde konulan işaret; yer,mevki; gözlekesi; nöbetçi as-

ker; semt; görüşülecek mühim cihet, iki hattın biribirini kestiği yer; eni, uzunluğu, derinliği olmıyan hendesî mahal.

Noktalamak (*m*) Nokta komak,işaret etmek, not etmek, mimlemek.

Normal (*li«s»*) Tabiî,âdet üzere olan.

Not (*i*) İşaret; numara;ihtar, mülâhaza(— *et. işaret et.*) *Not tutmak* Muallimin takririni acele yazmak).

Nota(*i*) Musiki işareti(*Nota dersi almak*); bir hükûmetin diğerine bir meselе hakkında yazdığı şikâyetname (*Nota vermek*); bono gibi ticarî senetlerin gününde ödenmediği vakit 24 saat zarfında ödenmesi için borçluya tebliğ olunan ihtarname.

Noter (*i*) Kâtibiadil.

Nöbet (*ti«i»*) Sıra, sefer; sıra ile görülen iş; karakol ve nokta hizmeti;sıtma v.s. hastalık sıcaklığı veya üşümesi(*Nöbet borusu, nöbeti savmak*).

Nöbetçi (*i.s.*) Nöbet bekliyen;nöbete konan adam (*Nöbetçi gemi* Bir donanmanın dışardaki hizmetlerini gören gemi.)

Nöbetçilik(*i*)Nöbetçi hizmeti.

Nuh(*i*)Büyük tufanda kendi ailesile bir gemiye kaldırılan nebi (*Nuh yılından kalma* Pek eski).

Nuhbe (*i*) Herşeyin seçilmiş, güzel kısmı (*emellerimin nuhbesi*).

Nuhuset (*ti«i»*) Uğursuzluk, meymenetsizlik (—*li* Uğursuz, meymenetsiz).

Nukre (*i*) Külçe halinde gümüş;delik; enseçukuru.

Nukut (*i*) Nakitler. B.

Numara(*Nu*) **Numero**(*No*)(*i*) Rakam (—*komak.m*). —*lı*) Rakamlı, murak- —*lu*) kam).

Nur (*i*) İşık, aydınlık;ziya. (*Maarif nuru* İlim ziyası).

Nura (*i*) Üstü toprakörtülü samanlık v.s.

Nuranî (*s*) Parlak, ışıklı (çehre); mubarek, hürmetli, şanlı (zat).

Nuru (*i*) Papağan nev'inden bir kuş.

Nusayri (*i,s*) Başlıca İskenderun ve Antakya taraflarında bulunan bir mezhebe tâbi cemaat.

Nusrat(*ti«i»*)Ekseriya manevî yardım, imdat.

Nutfe (*i*)İnsan ve hayvan tohumu, belsuyu, meni.

Nutuk (*tku«i»*) Söz; söyleme, söyleyiş; kalabalık önünde söz söyleme (—*irat et.*, — *söylemek*).

Nübüvvet (*ti"i„*)Peygamberlik, nebilik.

Nücum (*i.c.*) Yıldızlar.

Nüdbe (*i*) Ölünün iyliklerinden bahsederek ağlama, sağu.

Nüfus (*i.c.*) Adamlar,halk, ahali (*bir memleketin nüfusu*) (*nüfus tezkeresi hüviyet cüzdanı*,Bir adamın kimolduğunu bildirmekiçin hükûmettarafından verilen varaka, defter.*Nüfus memuru*;*Tahriri nüfus* Ahali sayımı.

Nüfuz (*i*) Delip geçme,işleme; tesir, sözü geçme. (—*lu* Tesirli, sözügeçer zat).

Nüha (*i.c.*) Akıllar, uslar (*Nühaerbabı* Akıllı, uslu adamlar).

Nüha Nühaişevkî(*i*)Murdarlık.

Nühas (*i*) Bakır.

Nühasî (*s*) Bakırdan, bakıra mensup.

Nüks (*i*) Hastalık tepme, üsteleme.

Nüksetmek (*m*) Hastalık tepmek, üstelemek.

Nükte (*i*) Sözde incelik, manası ince ve zarif olan söz.

Nüktedan (*s*)Nükteli sözleri anlıyan, zarif ve anlayışlı olan (zat).

Nükûl (*lü"i„*)Verilen sözden dönme, geridurma, vazgeçme, cayma.

Nümayiş (*i*) Gösteriş; yalandan gösteriş, gözboyama.

Nümayişkâr(*s*) Gösterişli, yalancıktan gösteriş yapan.

Nümerotaj (*i*) Numara koyma; rakam atma.

Nümune, **Nümune** (*i*) Örnek, model; mostra. —*lik* Örneklik, mostralık.

Nüsha (*i*) Yazılı birşeyin sureti; kitap, gazete gibi şeylerin herbiri. (nüshası 5 kuruşa bir gazete; 50 nüsha Minimini lûgat) B. **Muska**.

Nüsuğ(*sgu"i„*) Asma gibi ağaçlardan kesilince akan su; ağaçların,nebatların kanı hükmünde olan mayi.

Nüvaziş (*i*) Okşama, okşayış.

Nüvazişkâr (*s*) Okşayıcı.

Nüve (*i*) Çekirdek, asıl, mebde, memba.

Nüzul (*lü "i„*) İnmek;yağma, düşme; inme (*hastalık*) felç. (*Nüzul et.* İnmek; yağmak, düşmek «yağmur,kar» (*Nüzul isabet etmek*Felce uğramak).

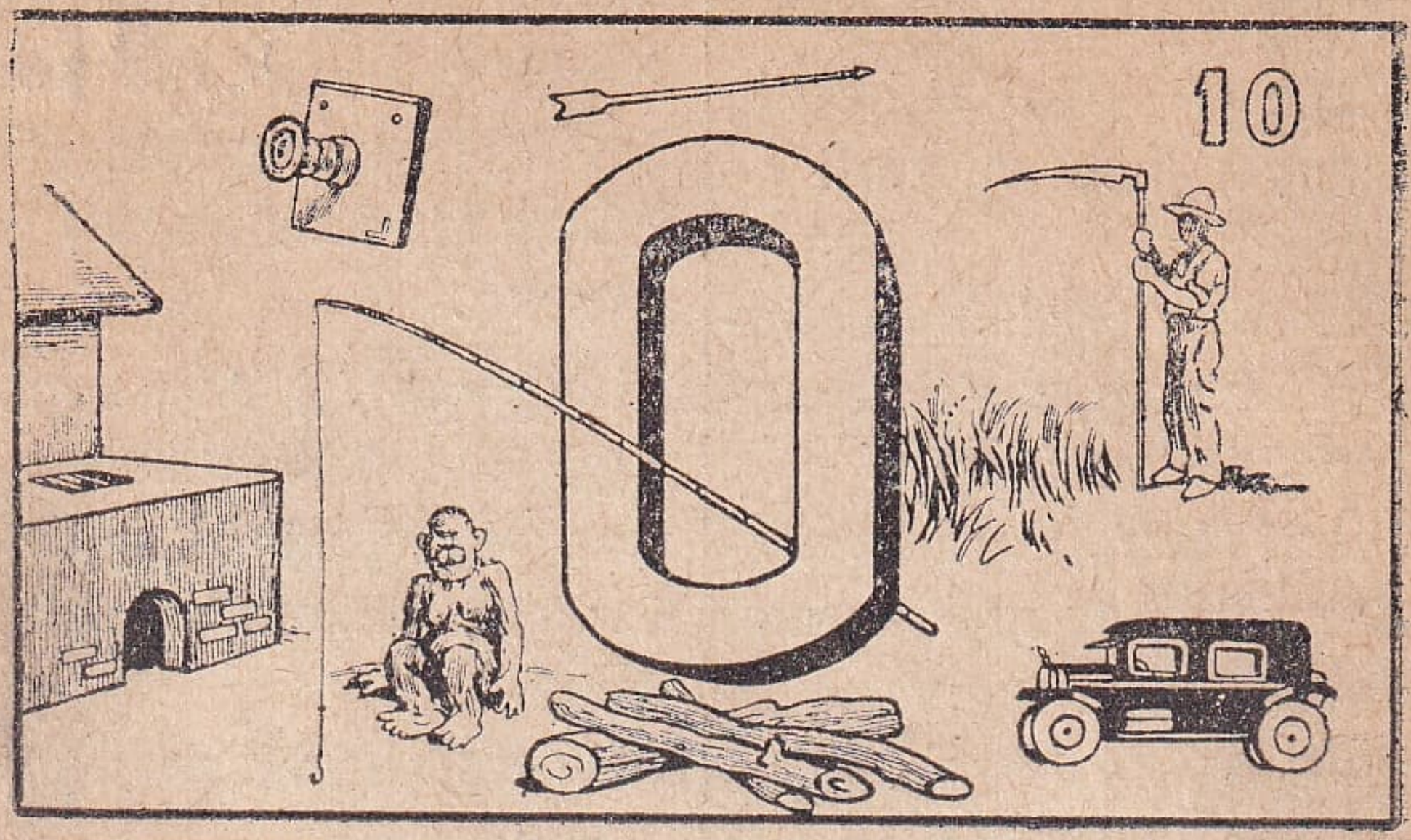

O (*i*) Türkçe alfabenin on yedinci harfi.(*za*) Şahsî zamirin müfret gaibidir (*O gelmedi*). (*s.za*) Uzağı gösteren işaret sıfatı ve işaret zamirinin müfret gaibi de olur. (*n!*) Sabırsızlık,güceniklik bildirir: (*O! bu ne acı söz!*).

Oba (*i*) İçinde birkaç bölmesi olan büyük ve uzun göçebeçadırı; çadır halkı.

Obelisk (*ki "i„*) Dikilitaş, ehramşeklinde budanmış ağaç.

Obje (*i*) Madde, şey,nesne; mevzu.

Objektif (*s*) Hakikî, maddî (*i*) Maksat; dürbünün büyük, hurdebinin küçük camı; fotoğraf makinesinin dürbünü.

Obruk (*s*) Çukur, çukurlu (*Obruk bir toprak*).(—*luk* Çukurları çok yer).

Obruklamak (*m*) Çukurlanmak, oyulmak.

Obstrüksüyon (*i*) Vücuttaki barsakların, boruların tıkanması;meclislerde ekalliyette olanların karar vermeğe engel olmak için gürültü, patırdı çıkarıp toplanma salonunu bırakarak gitmeleri.

Obur (*s*) Pisboğaz, doymak bilmez.

Obüs (*i*) Küçük topgüllesi, kumbara.

Ocak (*i*) Ateş yanan yer; baca;taş ve maden çıkarılmak için açılan çukur ve kuyu; madencilerin maden erittikleri yer; kireçfırını; lâğım yolu; bahçelerde sebze dikmek için açılan çukur; büyük aile; asker sınıfı,Yeniçeri ocağı;yurt.

Ocakçı (*i*) Ocak süpürücü; ocak mensubu.(—*lık* Ocak süpürücülüğü;Ocak mensupluğu.

Ocaklı (*s*) Ocağı olan; Türkocağına mensup.

Ocaklık (*i*) Mutfağın ateş yakılan yeri; mutfakbacası; temeldireği, eski zamanlarda birine evlâttan evlâda kalmak üzere verilen hizmet ve maaş (—*demir* Cankurtaran demiri).

Oda (*i*) Bir evin yatmak, oturmak için yapılmış olan bölmelerinden herbiri; yazıhane, kalem (*Kâtiplerin çalıştıkları oda*); köylerde yolcuları kabul etmeğe mahsus olan köykonağı.

Odabaşı (*i*) Han, apartıman gibi büyük yerlerin kâhyası.

Odacı (*i*) Resmî dairelerde iş gören hade-

me; han ve apartımanlarda bütün odaların aylıklarını toplıyan ve temizliğe bakan hizmetçi.

Odalık (*i*) Nikâhsız olarak bir erkekle beraber oturup kalkan kadın, kapatma.

Odaşık (*i*) Bir odayı beraber kiralıyan iki adam.

Odeon (*i*) Çok eski zamanlarda Atinada edip-lerin, musikişinasların toplanıp kendilerini dinlettikleri umumî salon; Pariste bir tiyatronun ismi.

Odise(*i*)Eski Yunanlıların meşhur şairi Homerin 24 kısımdan ibaret manzum eseri; garip ve feci hikâye, garip ve tehlikelerle dolu vak'alar.

Odun (*i*)Yakmak için kesilmiş ağaç; dayak, dövme; kalınkafalı, kaba, terbiyesiz adam.

Oduncu(*i,s*) Odun satan.

Odunluk (*i*) Odun saklanılan yer; odun iskelesi.

Of ! (*n*) Keder,yorgunluk, ağrı bildirir:(Of! başım!).

Ofkarmak (*m*) (Hayvan) içini çekercesine solumak.

Oflamak (*m*) Keder ve ağrısından ah ve of demek, içini çekmek.

Oftalmi (*i*) Göz kapakları iltihabı hastalığı.

Oğalamak (*m*) Uyuşturmak, delketmek.

Oğdurmak (*m*) Uyuşturtmak, delkettirmek.

Oğan (*i*) Çağatayca Allah manasına gelir.

Oğlak (*i*) Keçiyavrusu, çepiç.

Oğlan (*i*) Erkek evlât; uşak;tuyübitmemiş genç; tahkir makamında birine söylenir:(yahu, oğlan sana söylüyorum).

Oğma(*i*) Uyuşturma, delk.

Oğmaç, oğmak (*i*) Taze tarhana.

Oğmak,Ovmak (*m*)Uyuşturmak, delketmek; avuç arasında sıkarak ufaltmak.

Oğul (*i*) Erkek evlât. — *arısı* Yeni yetişen arı. — *balı* Genç arının yaptığı beyaz bal.

Oğulduruk(*i*)B.**Döly atağı**

Oğuşturmak, Ovuşturmak(*m*) Biribirine sürterek oğmak, delketmek.

Oğuz, Uğuz (*ı*) Tosun' bön, köylü, iyi,temizkalpli adam.

Oh! (*n*) Sevinç bildirir (oh! negüzel!); kin beyan eder: (oh olsun!).

Ok (*ku"i„*) Eskiden silâh makamında kullanılan ucusivri ve yaylı alet; oka benziyen hernevi düz değnek, veya demir.

Okka(*i*) Dört yüz dirhemden ibaret tartı, kıyye. —*lı* Ağır; ağırbaş adam.

Oklamak (*m*) Ok atmak, ok yağdırmak;ok gibi fırlamak.

Oklava (*i*) Hamur açacak alet, merdane.

Okluk (*i*) Okkuburu; okmahfazası.

Okramak (*m*) At su için kişnemek.

Oksijen (*i*) B.**Müvellidülhumuza.**

Oksit (*i*) Basit bir cismin müvellidülhumuza ile birleşmesinden hâsıl olan madde.

Okşamak (*m*) El ile sevmek; birşeye azıcık benzemek, andırmak.

Okşanmak (*m*) El ile sevilmek.

Okşaş (*i*) Benziyiş, andırış, andırma.

Okşayış (*i*) El ile sevme.

Oktant (*tı«i»*) Gemicilerin ve rasathane memurlarının kullandıkları bir dürbün; ay dairesinin se-

kizde bir kısmı, dört-günlük ay.

Oktav (*i*) Sekiz mısradan ibaret kıt'a; musikide diğer bir sedadan sekiz derece farklı ses.

Oktruva (*i*) Şehremanetinin ecnebi memleketlerinden getirilen emtaadan aldığı duhuliye vergisi; ayakbastı parası.

Okumak (*m*) Yazılmış bir yazıya göz gezdirmek, bir yazıyı telâffuz et.; öğrenmek; şarkı v.s. söylemek; üfürmek, üfürükçülük etmek.

Okumuş (*s*) İlim öğrenmiş, âlim; malûmatlı.

Okunaklı (*s*) Kolay okunur (yazı v.s.).

Okunmak (*m*) Okumak mastarının meçhul şekli; telâffuz olunmak; kendini üfürukçüye okutmak.

Okur (*s*) Okumak bilir (*Okur yazar takımdandır* Okuyup yazmak bilir).

Okutmak (*m*) Okumak öğretmek; dersvermek; mektebe göndermek; üfürükçüye gitmek; hile öğretmek; (*Rahmet okutmak* Birinden daha ziyade kötü olmak.)

Okuyucu (*s*) Usul ve kaide ile okuyan, telâffuzu iyi olan adam; imtihanlarda reypuslalarını okuyan adam; hanende; (düğüne) davetçi.

Okyanus (*i*) Büyük deniz, derya, bahrimuhit.

Okyanusya (*i*) Dünyanın beş kıt'asından sonuncusu, Avustralya.

Ol (*za.f*) B. **O** (2inci mana, «eskimiş kelime»); olmak mastarının emrihazır sigası, aslî maddesi.

Olacak (*f,s*) Olmak mastarının istikbal müfret gaip sigası; olması kararlaştırılmış, mümkün, kabil.

Olağan (*s*) Olabilen, kabil.

Olamak (*m*) Üzümkütüklerinin pek ufak filizlerini kırmak.

Olan (*s*) "Olmak„ tan ismifail, vukubulan.

Oldukça(*zr*)Epey,epeyce.

Oldurmak (*m*) (Meyva) yetiştirmek, olgun hale getirmek.

Olgun (*s*) Olmuş, yetişmiş (meyva).

Olgunlaşmak (*m*) Yetişmek (meyva).

Oligarşi (*i*) Bütün nüfuz ve kudret küçük bir zümrenin elinde bulunan idare şekli, istibdat.

Olimpiyat (*i*) Eski Yunanlılarda «olimpik» denilen spor oyunlarının arasında geçen dört senelik müddet; Avrupada yapılan beynelmilel spor yarışı.

Olmadık (*s*) Olmamış, olmıyacak;emsalsiz(evlât).

Olmak (*m*) Ekseriya sıfatlarla, pek az da isimlerle birlikte kullanılan yardımcı fiil: (Hasta olmak, zengin olmak, defolmak gibi).

Olmamış (*s*) Olmamak mastarının naklî mazi müfret gaibi;olmadık;yetişmemiş (meyva v.s), ham.

Olmaz (*s*) «Olmamak»tan muzari müfret gaip; yapılmaz, imkânsız; yetişmez.

Olmuş (*s*) «Olmak» tan naklî mazi müfret gaip; yapılmış; yetişmiş (meyva v.s).

Olta (*i*) Geminin rüzgâra karşı gidebilmesi için bir sağa, bir sola yürümesi; bir aşağı bir yukarı gezinti. (*Olta vurmak.m.*); ucuna çengelli iğne takılıp balık avlamakta kullanılan ve atkılından yapılan ince ip.

Oluk(*i*)Bir tarafıaçık çinko

v.s. boru; yiv, oyuk yol. —*lu* Üstüyivli.

Olunmak(*m*) Olmak mastarının meçhul şekli.

Olur(*s*) Olmak mastarının muzari müfret gaibi; yapılabilir, kabil, mümkün. (menfisi «olmaz» dır).

Om (*i*) Kemik v.s. nin yuvarlak başı.

Omaç (*i*) B. **Oğmaç.**

Omaca (*i*) Kesilen ağacın toprakta kalan kütük dibi.

Ombre (*i*) Ceviz taklidi renk veren; (*s*) Gölgeli toprak boya (resim).

Omlet (*ti"i„*) Beynirle yapılan birnevi yumurta yemeği.

Omnibüs (*i*) Benzin kuvvetile yolcu taşıyan ve adi yol üzerinde yürüyen tramvay gibi geniş araba.

Omurga (*i*) Belkemiği. (*Gemi omurgası*Geminin en altında baştan kıça doğru uzanan demir veya ağaç taban.)

Omuz (*i*) Kolların üstü olan yuvarlakça yer,çekin. (*Omuzomuza* Çok kalabalık).

Omuzdaş (*i*) Arkadaş; tulumbacılarda çift giden birboyda arkadaş.

Omuzlamak (*m*) Omuza almak,omuz vermek;yardım etmek.

Omuzluk (*i*) Zabitlerin omuzları üzerine taktıkları alâmet, apolet.

On (*s*) Dokuzdan sonra gelen sayı; çok (*On kere söyledim* Çok söyledim).

Ona (*za*) «O» zamirinin mefulüileyhidir.

Onamak (*m*) Beğenip istemek.

Onar(*s*) Herbirine on,herdefasında verilen on.

Onbaşı (*i*) On nefere kumanda eden asker; çavuştan küçük, neferden

büyük rütbeli olan asker.

Ondalık (*i*) Ondabir olarak verilen veya alınan ücret; Cümhuriyet hükûmetimiz tarafından kaldırılan üşürvergisi.

Ondalıkçı (*i*) Kaldırılan üşürvergisi tahsildarı, mültezimi; hasılatın ondabirini ücret olmak üzere alarak çalışan memur v.s.

Onlu(*s*) On kısımdan ibaret (*i*) İskambilkağıdında onbeneklisi.

Onluk(*s*)On kısımdan mürekkep;on lira, on kuruş kıymetinde olan; on yaşında olan.

Ons(*i*)Fransada(30,95),İngilterede ise (28,35)gram ağırlığında bir ölçü..

Ontoloji (*i*) Mücerredat ve vicdaniyat ilmi, metafizikin sırf hakikî ve mevcut şeylerle uğraşan kısmı.

Onuncu(*s*)Dokuzuncudan sonra gelen rütbî sayısıfatı. — *luk* Onuncu olma.

Opera(*i*) Şarkılı ve raksı tiyatro oyunu;bu oyunları gösteren tiyatro binası.

Operasyon (*i*) B. **Ameliyat**; hesabat; bir ordunun v.s. nin yürüyüşü.

Operatör (*i*)Ameliyat yapan doktor.

Operet (*i*) Eğlenceli, komik opera. B. **Opera.**

Oportünism (*i*) Maksada ermek için fırsat beklemek siyasetini güden meslek.

Oportünist(*s*)Oportünism taraftarı.

Opsiyon (*i*) Seçme; muhayyerlik.

Optimism (*i*) Herşeye iyi gözle bakmak mesleki, herşeyi iyi cihetinden düşünüş, nikbinlik.

Optimist (*ti* "*s*„) Herşeyi

iyi gören, nikbin.

Or (*i*) Hendek,toprak tabya (*Orbey* İstihkâm muhafızı).

Ora (*zr*) O yer, o taraf.

Orak (*i*)Küçük tırpan,ekin kesmeğe mahsus iğri, keskin demir.

Orakböceği (*i*) B.**Ağustosböceği**.

Oraklamak (*m*) Orakla ekin biçmek,hasat etmek.

Oramak(*m*)Toprak tabya yapmak. B. **Oraklamak**.

Oran (*i*) Biçme, biçim;ölçü; yakışık; tahmin,keşif.

Orangutan (*i*) İnsana en çok benziyen maymun.

Oranlamak (*m*) Ölçmek; keşfetmek,tahmin etmek; kıymet komak; evvelce fikre komak.

Oranlı(*s*) Biçimli,yakışıklı.

Oransız (*s*) Biçimsiz, yakışıksız.

Oratmak (*m*) Yiyip bitirmek, sofrayı silip süpürmek.

Oratoryo(*i*)Dinî bir mevzu üzerine musiki parçası.

Ordino (*i*) Havale, tediye emri; gümrük havalenamesi.

Ordövr (*i*) Yemekten evvel ve yemek aralarında yenilen çerez.

Ordu (*i*) Bir müşürün kumandası altında bulunan birkaç kolordudan mürekkep askerî kuvvet(—*müşürü*)(*hareket ordusu*)(*ordu merkezi*).

Ordugâh (*i*) Ordunun kurulduğu meydan.

Ordulisanı (*i*) Hintte bugün konuşulan resmî dil.

Orduluk (*i*) B. **Ordugâh**; kalabalık.

Organ (*i*) Alet, uzuv; vasıta olan şahıs veya şey.

Orijinal (*li"i„*) Asıl, esas; bir yazının aslı,tuhaf,ga-

rip adam(*s*)Tuhaf, bambaşka, garip.

Ork, (*gu"i„*) B. **Erganun.**

Orkestra(*i*)Alafranga çalgıtakımı.

Orkide (*i*)Bir güzel çiçek.

Orkinoz(*i*)İstavrit azmanı.

Orkit (*ti"i„*) Hayalarda iltihap.

Orman (*i*) Ulu ağaçlık, büyük koru. —*cı* Orman memuru; orman fennini iyi bilen zat; korucubaşı.

Orospu (*i*) B. **Fahişe.**

Orostopoğlu (*i*) Yalan dolan kıvıran,hileci(—*luk* Hilekârlık, yalancılık.

Orsa (*i*) Geminin sol tarafı, iskele; gemiyi rüzgârın estiği tarafa doğrü çevirme.

Orsaalabanda (*i*) Geminin birdenbire sola dönmesi.

Orsaboca (*i*) Geminin bazı sola, bazı da sağa dönerek yürümesi(—*yürümek* Şöyle böyle gitme, ölmiyecek kadar geçinmek).

Orsalamak (*m*) Gemi iskeleye doğru dönmek.

Orta *i*) Birşeyin iki ucundan müsavi derecede uzak yer, vasat; bir dairenin merkezi; ara; açık deniz, engin(*s*) ne uzun, ne kısa; ne sıcak,ne soğuk, mutedil, yarı, nısıf; vasat, meydan.

Ortaelçi (*i*) İkinci sınıf sefir.

Ortahalli (*s*) Ne zengin, ne fakir, esnaf (adam).

Ortak (*s*) Şerik, işte arkadaş (kâra, ziyana ortak);bir kocanın iki veya daha ziyade karısından herbiri.

Ortaklaşa (*zr*) Ortaklıkla, ortak olarak. (— satınalmak).

Ortaklaşmak(*m*)Ortak ol.

Ortaklık (*i*) Şirket, kumpanya.

Ortalamak(*m*) Ortaya almak; yarısını bulmak, yarıyarıya bölmek.

Ortalık(*i*) Toprağın gözle görünen yüzü,etraf, hertaraf. (*Ortalık karardı.* Hertarafa karanlık bastı); meydan.(*Ortalıkta ne var?* Meydanda ne var?).

Ortamektep (*i*) İlkmektepten sonra gelen ve lisenin dokuzuncu sınıfına kadar olan mektep, lisenin ilk devresi.

Ortanca (*s*) Ortada bulunan, ikinci (ortanca evlât).

Ortaoyunu (*i*) Eskiden meydanda oynanan birnevi gülünç tiyatro.

Ortodoks (*i*) Bazı hıristiyan milletlerin tâbi oldukları mezhep.

Ortoğraf (*i*) Bir lisanın kelimelerini doğru yazmak ilmi, imlâ usulü.

Ortopedi(*i*) Vücudu doğru tutmak, vücudun biçimsizliklerini düzeltmek san'ati.

Oruç (*i*) Ramazanda sabahtan akşama kadar yemeyip içmeyip geceleri yeme, içme; açlık. (— tutmak).

Osmanlı*s*EskidenOsmanlı devleti tebaasına verilen unvan; tavla oyunlarından birnevi.

Osurmak (*m*) Yellenmek.

Osuruk (*i*) Makatten çıkan yel.

Oşt (*n*) Köpeği kovmak için kullanılan bir kelime.

Ot (*tu «i»*) Odunu olmıyan ve hayvanlara yedirilen yeşillik.

Ot (*tu"i„*) Ateş, nar.

Otağ, otak (*i*) Hükümdarlara v.s.büyüklere mahsus geniş ve süslü çadır. —*çı* Otak yapan ve satan; otak kuran.

Otarmak (*m*) Otlatmak.

Otel (*i*) Yolcuların indikleri yataklı han, misafirhane.

Otlak (*i*) Hayvanları otlatacak yer,çayır, mer'a.

Otlakıye (*i*) Hükûmete verilen otlak kirası; ücreti.

Otlamak (*m*) Hayvan otlakta çayır yemek; hayvan gibi yaşamak.

Otlanmak (*m*) B. **Otlamak** (1inci mana); otu yemek.

Otlubağa(*i*) Karakurbağa.

Otluk (*i*) Otu bol çayır; ot yığını, ot ambarı.

Oto (*i*) Otomobil.

Otobüs(*i*)Büyük otomobil.

Otokanon (*i*) Zırhlı otomobildeki top.

Otokar(*i*)Yolculuğa mahsus büyük otomobil.

Otoklav (*i*) Kuvvetli, büyük tephir makinesi.

Otokrasi (*i*) Mutlak hükûmet, mutlakiyet.

Otokrat (*tı«i»*)Mutlak hükümdar, padişah, çar, kıral v.s.

Otomat (*tı«i»*) Kendikendine işliyen makine zemberekli makine.

Otomatik (*s*) Kendikendine işliyen, zemberekli,

Otomobil (*i*) Benzinle işliyen araba.

Otonomi (*i*) Muhtariyet.

Otopsi (*i*) Ölüleri muayene için parçalama,fethimeyyit ameliyesi.

Otoskop (*pu «i»*) Kulak muayene aleti.

Otosügjestiyon (*i*) Kendikendine yapılan tesir, telkin.

Oturak (*i*) Oturma; oturulacak yer; makat; yolculukta durak; bir kişi çalışabilecek dükkân;havuz; kayıklarda kürekçinin yeri —*lı* Alttarafı geniş, yerinde sağlam

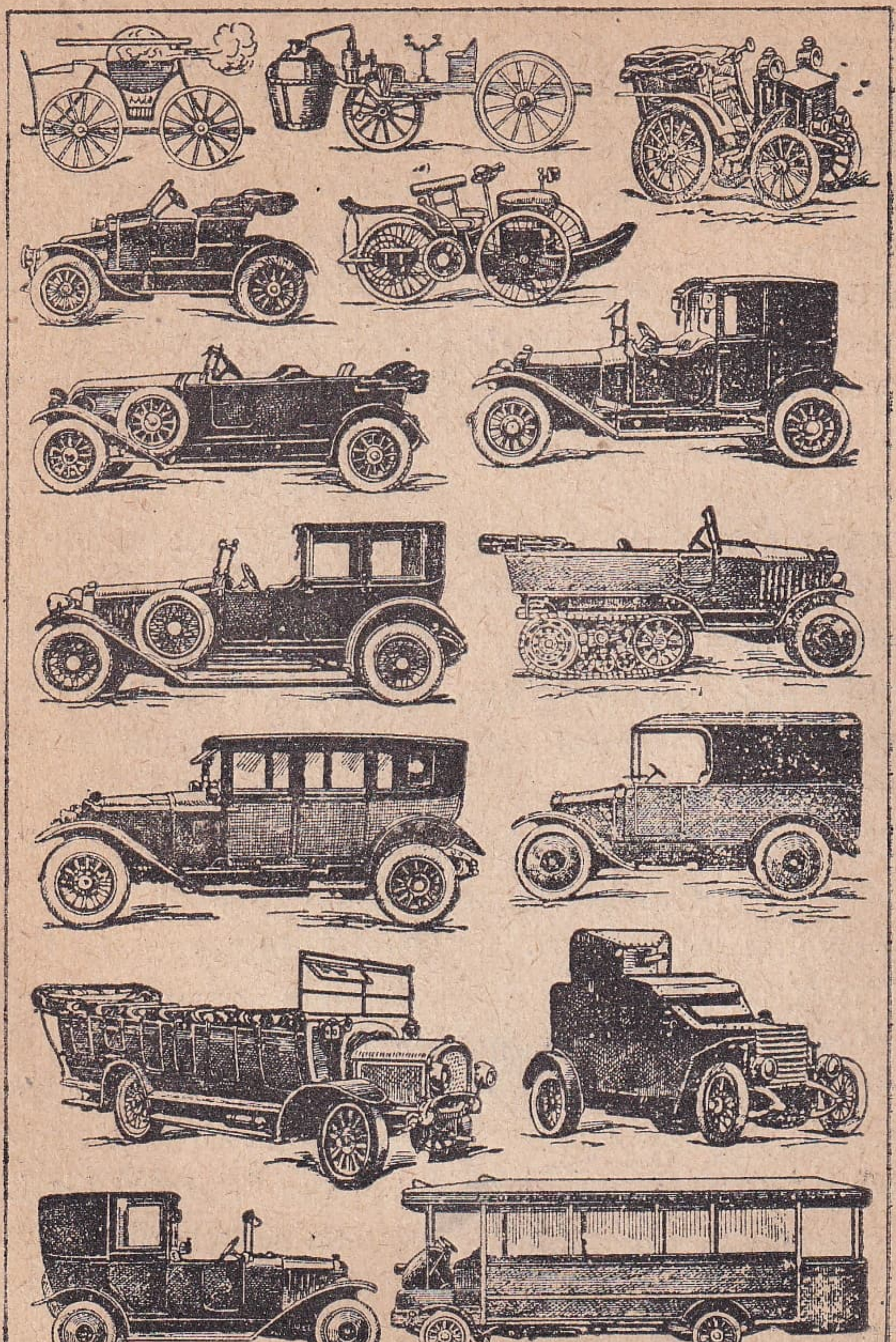

Otomobiller

duran; temelleri gayet sağlam ve geniş yapılan (bina).

Oturma (*i*) B. **Oturmak**; elmas v.s. mıhlama; zerzavat üzerine kuşbaşı kebap dökülerek yapılan yemek.

Oturmak (*m*)Makadi üzerine yerleşmek, konulmak; konmak, biryerde kalmak; ikamet et.; işsiz kalmak;çökmek (ev v.s); gemi karaya düşmek; tortu süzülmek, dibine çökmek.

Oturtma (*s*) Oturtulmuş, yerleştirilmiş (*i*) Patlıcan vs.ileyapılankıymalıyemek

Oturtmak (*m*) Oturtmağa mecbur et.; kondurmak, yerleştirmek; gemiyi karaya düşürmek.

Oturuş (*i*) Oturma tarzı.

Oturuşmak(*m*) Yatışmak.

Otuz (*s*) Yirmi dokuzdan sonra gelen aslî sayısıfatı; otuzuncu.

Otuzar (*s*) Herdefasında verilen otuz tane.

Otuzbir (*s*) Otuzdan sonra gelen sayısıfatı; (*i*) Birnevi kâğıtoyunu; B. **İstimna**.

Otuzlamak (*m*) Otuz yaşını bulmak.

Otuzluk (*s*) Otuz yaşında olan;otuz parçadan ibaret olan;otuzarşınlık, kuruşluk v.s.

Ova (*i*)Düz yer.—*lık* Ovası çok yer.

Ovalamak(*m*) v.s. B.**Oğalamak** v.s.

Oya (*i*) El ile, yahut makine ile işlenen tentene, dantel.

Oyalamak (*m*) Oya dikmek, avundurmak ; aldatıp vakit geçirmcek.

Oyalandırmak(*m*) Bugün yarın diyerek vakit geçirmek.

Oyalanmak (*m*) Aldan-

mak;boş şeylerle vaktini geçirmek.

Oyan (*i*) Atın başına takılan süsler.

Oyanlamak (*m*) Atı kuşatmak.

Oydurmak (*m*) Başkasına kazdırmak, hakettirmek.

Oylum (*s*) Oymalı, delik deşik.

Oyma(*i*) Kazma,hak;delik delik süs.

Oymacı (*i*) Doğrama süslerini yapan san'atkâr.

Oymak (*m*) Kazmak, kazımak, haketmek.

Oymak (*i*) B. **Kabile**.

Oynak (*s*) Oynar; kuyruk sallar, açıkmeşrep; kararsız, sebatsız; kemikyeri, boğum, mafsal.

Oynaklık(*i*)Oynarlık,kuyruk sallama, açık meşreplik; kararsızlık, sebatsızlık.

Oynamak (*m*) Kımıldanmak; yerinden çıkmak; sıçramak, hoplamak; bükülmek; oyunla eğlenmek; vakit geçirmek; yüreği tıpırdamak;bina biraz yerini değiştirmek; borsada tahvilât v. s. alıp satmak; kâğıt, tavla gibi oyunlarla vakit geçirmek.

Oynanılmak(*m*)Oyun yapılmak;biri ile eğlenilmek.

Oynaş (*i*) Sevgili, dost.

Oynaşmak(*m*)Birlikte oynamak; birine takılarak eğlenmek.

Oynatılış (*i*) Oynatılma.

Oynatılmak (*m*) Yeri değiştirilmek, sıçratılmak, tiyatro oyunu icra ettirmek; sallatılmak; aldatılmak.

Oynatmak (*m*) Kımıldatmak; oyun yaptırmak, oyun oynamağa mecbur et.; sıçratmak; ayakoyunu yaptırmak, raksettirmek; tiyatro sahnesine çıkartmak; bugün, yarın diyerek aldatmak.

Oynayış (*i*) Oynama.
Oyuk(*s*) İçioyulmuş, kof, içiboş, kovuk. (Ağaç, diş v.s. kovuğu).
Oyuklanmak (*m*) Koflanmak.
Oyulga (*i*) İlinti, kumaş parçalarını tutturmak için iğreti dikiş.
Oyulgalamak (*m*) İlinti ile dikmek, parçaları sonra sökülmek üzere birbirine seyrekçe dikmek; yılankavi yürümek.
Oyulgamak(*m*) B. **Oyulgalamak** (1inci mana); yol yol dikmek.
Oyum (*i*) Oyuluş, kazılmış yer.
Oyumlamak (*m*) Kök salmak, ağaç yerleşmek.
Oyun (*i*) Eğlenmek için yapılan iş; raks, dans; tiyatro v.s.; hile.
Oyunbaz (*s,i*) Oyun oynıyan; sıçrıyan; yaltaklanan (kedi); hilekâr, dubaracı.
Oyunbozan (*s*) Verilen sözden v.s.den geridönen,son dakikada cayan.
Oyuncak (*i*) Çocukların oynayıp eğlenmesi için yapılan tuhaf ve ehemiyetsız taklit şey; pek kolay şey; birinin eğlencesi, maskara.
Oyuncu (*i,s*) Oyun oynıyan adam. B. Aktör, aktris; hilekâr, dolapçı.

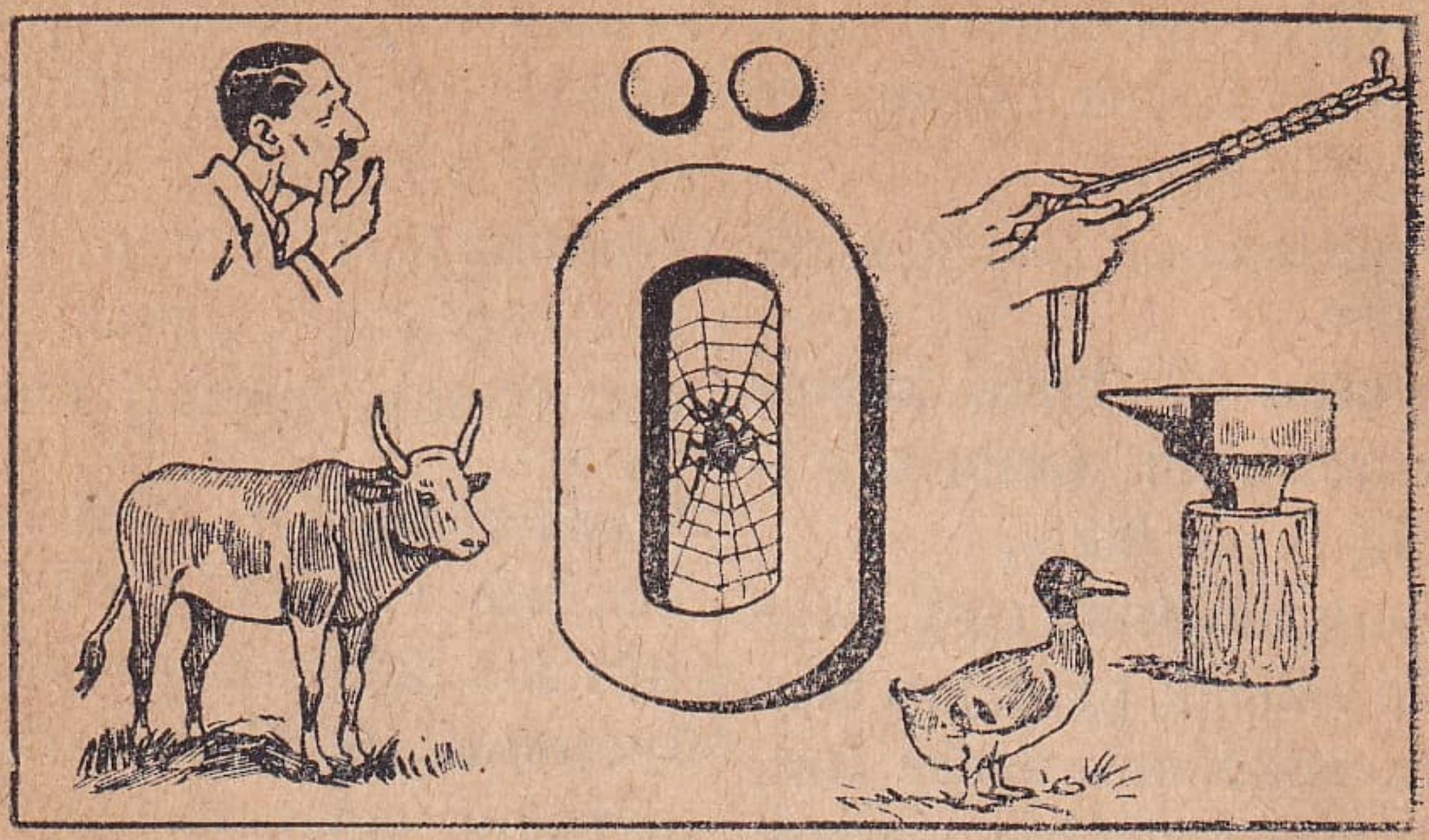

(*i*) Türkçe alfabenin on sekizinci harfi.

Öbek(*i*) Yığın, top, takım.

Öçürcak (*i*) B. **Lâdes.**

Öçürmek, öçüşmek (*m*) B. **Lâdes.**

Öç (*i*) B. **İntikam.**

Ödağacı(*nı"i„*) Hintte yetişen güzelkokulu bir ağaç.

Ödek (*i*) Bir ziyanın bedelini ödeme, tazmin.

Ödeme (*i*) Borcunu verme, eda, tediye, yerine verme, tazmin. — *emri* İcra tarafından borçluya borcunu ödemesine dair gönderilen emir.

Ödemek(*m*)Borcunu vermek; bedelini vermek, tazmin etmek.

Ödenme (*i*) Borcun verilmesi, tazmin.

Ödenmek(*m*) Borç tediye

olunmak;bedeli verilmek, tazmin olunmak.

Ödeşmek (*m*) Biribirine olan borçlarını ödemek; sayışmak.

Ödetmek (*m*) Borcunu tediye ettirmek.

Ödünç (*i*) Aynı veya benzeri geriverilmek üzere alınan para v.s. — *almak* Geriverilmek üzere alınan para v.s. (karz).

Öf! (*n*)Tiksinme, iğrenme, sıkıntı bildirir:(öf! ne fena koku, öf! ne sıcak!)

Öfke (*i*) Hiddet —*li* B. **Hiddetli**. Öfkelenmek. B. **Hiddetlenmek**.

Öğle, öğlen (*i*) Gündüz.

Öğleyin (*zr*) Gündüzün.

Öğmek(*m*) B.**Methetmek**

Öğretici (*s*) Okutan, ders veren; akılhocası, usta.

Öğrenmek (*m*) Ders alıp bilmek; haber almak,malûmu ol.; fayda görmek; malûmat almak;tanınmak.

Öğretmek (*m*) Bildirmek; dersvermek, talim et. terbiyesini vermek; yol göstermek,akılhocalığı et.

Öğü (*s*) İyi; hoş; temiz.

Öğü(*i*) Su almak için buzun delindiği yer.

Öğü (*i*) Puhukuşunun kedibaşlı büyük soyu, erkeği.

Öğücü (*i*) Metheden, senakâr.

Öğüldemek (*m*) Huylanmak (hayvan).

Öğün (*i*) Yemek payı porsiyon defa,kere,kısım.

Öğünmek, övünmek (*m*) Kendini methetmek.

Öğür (*s*) Öğrenmiş, terbiye olunmuş,alışık(hayvan).

Öğürdemek (*m*) Hüngür hüngür ağlamak.

Öğürdüşmek (*m*) Koşu hayvanı yarışmak, yarış etmek; alışmak.

Öğürmek (*m*) Kusmak gibi ses çıkarmak; B. **Böğürmek.**

Öğüt (*i*) Nasihat.

Öğütlemek (*m*) Öğüt,nasihat vermek.

Öğütmek (*m*) Buğday v.s. yi değirmende ezip gayet ince toz haline getirmek; hazmetmek.

Öhö (*n*) Öksürmek sesini taklit ederek alay için söylenir.

Ökçe (*i*) Topuğun arkası; kunduranın topuğa gelen yüksek parçası.

Ökse(*i*)Macarüzümüdenilen meyvadan yapılan birnevi tutkal gibi yapışkan madde —*çubuğu* Kuş tutmak için ökse sürülmüş çubuk.

Öksü (*i*)Yarıyanmış odun, ölçer.

Öksülemek (*m*) Yarı yanmış odun koyup tutuşturmak.

Öksümek (*m*) Arzu çekmek; kederlenmek.

Öksürmek (*m*) Nefes borularında, boğazda hâsıl olan gıcıktandolayı istemiyerek ses çıkarmak.

Öksürük (*i*) Nefes borularında, boğazda hâsıl olan gıcıktan ihtiyarî olmıyarak ses çıkarma.

Öksüz (*s*) Kimsesiz (çocuk) —*lük* Kimsesizlik.

Öküz (*i*) Enenmiş sığır; kalınkafalı adam. (—*lük* Kalınkafalılık).

Öküzgözü (*i*) Arnika(ot).

Öl (*i*) Çamur, batak yer.

Ölçek (*i*) Buğday v.s. ölçmeğe mahsus ölçü.

Ölçer (*i*) Ateşi karıştıracak demir kol, gelberi.

Ölçmek (*m*) Ölçüye vurmak; ölçüsünü almak; iyice düşünmek, tasarlamak.

Ölçü (*i*) Ölçme; ölçecek alet; münasip miktar.

Ölçülmek(*m*)Ölçüsü alınmak; tartılmak.

Ölçüm (*i*) Ölçme; tavır.

Ölçürmek (*m*) Başkası vasıtasile ölçmek, ölçtürmek.

Ölçüsüz (*s*)Hesapsız,hatsız.

Ölçüşmek (*m*) İki veya fazla kişi arasında boyölçülmek; iki kişi biribirinin derecesini anlamak için yarış etmek.

Öldürmek (*m*) Hayatına nihayet vermek, katletmek; salata gibi şeyleri sıkıp yumşatmak.

Öldürücü (*s*) Öldüren, katil; tehlikeli, ölümcül.

Ölet (*i*)İnsan ve hayvanlarda salgın hastalığı.

Ölgün (*s*) Tazeliği giden ot ve sebze.

Ölker (*i*) Kadife, şeftali gibi şeylerin tüyü, hav.

Ötlük (*i*) Küçük çocukların atlarına konan bez veya keçe.

Ölmek (*m*) Yaşamaz olmak, canvermek, vefat et; solmak (çiçek); pek ziyade sıkılmak; hükmü, tesiri kalmamak.

Ölmez (*s*) Sonuna kadar yaşıyan; vefat etmez;çok dayanır, pek dayanıklı.

Ölmezoğlu (*nu* «*s*») Çok dayanır, pek sağlam,çok dayanıklı.

Ölmüş(*s*) Ölü; vefat etmiş.

Ölü (*s*) Ölmüş; cansız; ruhsuz; soluk, sölpük; ölmüş adam, cenaze.

Ölüm (*i*) Ölme, ecel.

Ölümcül (*s*) Öldürücü, tehlikeli.

Ömür (*mrü* "*i*„) Yaşama, yaşayış, hayat; iyi bir hayat sürme,hayat müddeti; tuhaf, gülünç; şen.

Ön (*i*) Yüze gelen taraf; alın, cephe, ileri taraf; huzur (bir zatın önüne

çıkmak); (*s*) İleri, ilerde bulunan. —*ayak* Elebaşı.

Önce (*zr*) Evvelden, evvelce, akdemce.

Öndüç(*i*)Müjdeci, savacı.

Öndül (*i*)Rehin; yarış mükâfatı,lâdese konulan şey.

Öngü (*i*) İnat.

Öngül (*s*) İnatçı, muannit.

Öngür (*i*) Hüngür, hıçkırık(öngür öngür ağlamak: hüngür hüngür ağlamak, hıçkırmak.)

Önü (*i*) Sofrada yemek payı, porsiyon; inat.

Önünmek (*m*) Yüztutmak; doğrulmak; birine uymak, taklit etmek.

Önün (*s*) Önde,ilerde bulunan.

Öpmek(*m*) Dudakları biryere dokundurmak, buse komak.

Öptürmek (*m*) Buse kondurmak.

Öpücük (*i*) Bir tek öpüş; busecik.

Öpülmek(*m*)Öpmek mastarının meçhulü(*Öpülecek el* Hürmetelâyık bir zat.)

Öpüş (*i*) Öpme, buse.

Öpüşmek(*m*)Biribirini öpmek; barışmak.

Ör (*i*) Yapma set, perde.

Örçin (*i*) İpmerdiven.

Ördek (*i*) Sukuşu; ayağa kalkamıyacak hastalar için su dökecek kap.

Ördürmek (*m*)Çorap, duvar v.s. örmeğe mecbur etmek.

Örek(*i*)Yapıya dair iş,süs.

Öreke (*i*) Kadınların bükmek için yün v.s.yi taktıkları tepesiçatal değnek.

Örelemek(*m*) Düzeltmek; kabaca tamir etmek.

Ören (*i*) Eski duvar; büyük virane. (—*gülü yabani gül*).

Örencik (*i*) Eski harabe; antika.

Örf (*i*)Bir memlekette eskidenberidevameden âdet.

(*Örf bazan kanun hükmüne geçer*);korku,şiddet.

Örfen (*zr*) Örf ile, memleket âdetince.

Örfî (*s*) Örfçe, memleket âdetine dair. (*Örfî idare* Harp gibi fevkalâde hallerde tatbik olunan ve bazı hürriyetleri tahdit eden idare şekli.

Örflemek (*m*) Korku vermek.

Örgü (*i*)Örülmüş şey(saç, şerit v.s.)

Örgüç (*i*) B. **Hörgüç**. — *lü* Tümsekli; tepeli.

Örme (*i*) Örülmüş şey;işlenmiş şey (*s*)Harçla yapılmış (duvar v.s.)

Örmek (*m*) Elde tığ ve iğne ile iş işlemek, bir kumaşın yırtılan yerlerini bellisizce dikmek; saç, iplik v.s. yi biribirine geçirerek örgü yapmak; harçla duvar yapmak veya tamir etmek.

Örnek (*i*) Nümune,model, meşk, misal (*Örnek vermek, almak. m.*)

Örs (*i*) Demirci v.s. san'atkârların madenleri dövmek için kullandıkları iki ucusivri demir alet.

Örselemek (*m*)Az eskitmek; bozmak;zayıflatmak, zedelemek.

Ört (*i*) Örtmek mastarının emrihazır sigası. *Örtbas etme* Gizleme, meydana çıkarmama.

Örtmek(*m*) Üstünü kapamak; gizlemek, saklamak.

Örtü (*i*) Örtmeğe, örtünmeğe yarıyan herşey;binaçatısı; çardak.

Örtülmek (*m*) Üstü kapanmak; gizlenmek, saklanmak.

Örtülü (*s*) Örtülmüş, kapanmış,kapalı; gizli, manasıkapalı, muğlâk.

Örtünmek(*m*)Üstüne bir-

şey alıp kapanmak;eskiden yüze yaşmak, peçe tutunmak, örtbas edilmek, gizlenmek.

Örtüsüz (*s*) Üstüaçık,çıplak.

Örü (*i*) Yapı, bina; örme, örgü; duvar, set, bölme. (*s*) Dik.

Örücü (*i*) Elbise, kumaş yırtıklarını bellisizce ören san'atkâr.

Örülmek (*m*) Örü, örgü yapılmak.

Örümcek (*i*) Ustalıkla ağ yapan böcek.

Örümceklenmek (*m*)Dört tarafı örümcek bağlanmak, çok pislenmek.

Örün(*i*)Yer,mevki;mansıp.

Öskire (*i*) Uzunluğuna kavata.

Öt (*dü "i„*) Karaciğerin yanında bulunup mideye dökülen ve safra denilen acı bir maddeyi havi kese; cesaret (*Ödü kopmak* Çok korkmak.)

Öte (*zr*) Biraz uzakta; eski (zaman: *ötedenberi*); birşeyin arkasında bulunan (*Dağın ötesinde*) (*s*) Öbür (öte taraf).

Öteberi (*i*)Şu, bu şeyler, ufaktefek şeyler (*Öteberi aldım*).

Ötedeberide (*zr*) Şurada burada (—*dolaşmak*).

Öteki (*s*) Uzakça bulunan; başka, öbür (*Öteki beriki* Herkes).

Ötkünç (*i*) Hikâye.

Ötleğen (*i*) Çalıbülbülü (kuş).

Ötleğü(*i*)Uşakkapan(kuş)

Ötlek (*s*) Korkak, yüreksiz.

Ötmek (*m*) Cıvıldamak, tatlı tatlı bağırmak(kuş). ezgi ile okumak; çalmak (düdük); hızlı söylemek, çınlamak,çan çan etmek, boş lâflar söylemek.

Ötre (*i*) Arap alfabesin-

de sesli harflerden (o, ö u, ü) seslerini çıkaran işaret.

Öttürmek (*m*) Cıvıldatmak, tatlı tatlı bağırtmak (kuş); düdüğü hızlı çaldırmak, çınlatmak, ortalığı sesle doldurmak.

Ötün (*i*) Af, bağışlama, yarlığama.

Ötürü (*zr*) Den, dolayı, binaenaleyh.

Ötüş (*i*) Ötme, cıvıldama.

Ötüşmek (*m*) Hep beraber ötmek, cıvıldaşmak.

Övür (*i*) Göğüsten çıkan ses; kusacak adamın «ö» diye çıkardığı ses.

Övmek, övücü, övün, övünmek, övütmek, B. **Öğmek, öğücü, öğün, öğünmek, öğütmek.**

Öygen (*i*) Akciğer.

Öyle (*zr*) Oyolda, osuretle, otarzda (*Öyle ise* Ohalde).

Öylelik (*i*) Oyol, o suret, otarz (*Öylelikle* Oyolda, osuretle).

Özük (*i*) Bostankorkuluğu; yapma tepe, tümsek.

Öz (*i*) İç (bademiçi v.s); nefis; yürek; kaymak, hulâsa; çıbanın en alt katı; (*s*) Asıl, halis, kendi (öz evlât).

Özbek (*i*) Türkleşmiş bir Moğol taifesine verilen unvan.

Özdek (*i*) Ağaçkütüğü; ekinsapı.

Özdeklemek (*m*) Tarlada kalmış başakları toplamak.

Özden (*i*) Küpe; tane; askı.

Özek (*i*) Çekirdek; çıbanözü.

Özen (*i*) Dikkat.

Özengiç (*s*) Dikkatli.

Özenmek (*m*) Dikkatle çalışmak.

Özenti (*i*) Özenme; cansıkılmak.

Özge (*i*) Başka, gayrı, diğer.

Özlemek (*m*) Göreceği gelmek, çok arzulamak.
Özlenmek (*m*) Öz peyda et., tencerede çoğalmak; çıban olgunlaşmak.
Özlü (*s*) Pişerken öz veren, çoğalan.
Özlük (*i*) Benlik; cevher; lüp, lüzucet; tütsü.
Özür (*zrü "i„*) Bir kusurun affi için gösterilen sebep; kusur, sakatlık. (*Özürdilemek* Af rica et.

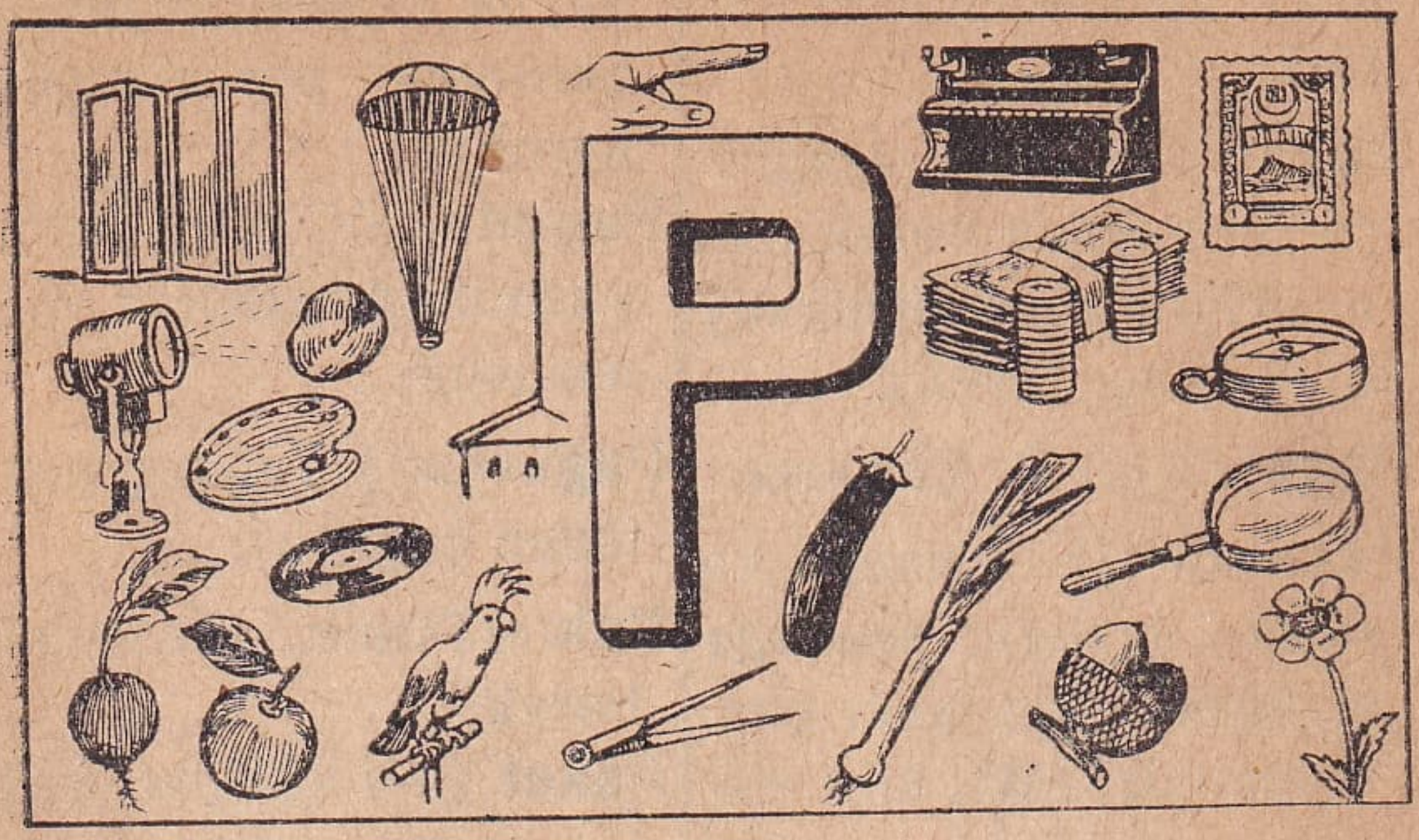

P (*i*) Türkçe alfabenin on dokuzuncu harfi; Epçet hesabında "b„ gibi iki.

Pabuç (*i*) Terlik,pantufla.

Pabuççu (*i*) Terlikçi;resmî dairelerde,müesseselerde kapıcı.

Paça (*i*) Bacağın dizden aşağı kısmı;pantolon gibi iç çamaşırlarının ayak geçecek yeri; koyun, keçi ve sığırın ayrıca satılan ve yemeği lezzetli olan ayakları; bunlardan pişirilen yemek.

Paçacı (*i*) Koyun, keçi, sığır paçalarını temizliyip satan adam;paça yemeği pişirip satan aşçı.

Paçagünü (*nü «i»*) Dügü-

nün son günü, yani gerdeğe girildiği günün ertesi.

Paçalı (*s*)Paçası olan;paça ile yapılan börek v.s.; ayaklarının etrafında tüy olan (kuş, tavuk).

Paçasız (*s*) B. **Çaparız**.

Paçavra (*i*) Silmeğe ve sıcak şeyleri tutmağa mahsus olan eski bez; kıymetsiz, eski, kirli esvap v.s.

Paçavracı(*i,s*)Sokaklarda ve çöplüklerde paçavra toplıyan ve satan adam, eskiler alıcı; pacavra tüccarı.

Paçuz (*i*) Kefalbalığının irisi.

Padişah (*i*) Hükümdar; saltanat devrinde hükûmetin başında bulunan adam.

Pafta (*i*) Atın takımına mıhlanan parlakbaşlı çiviler, kabara; zemin renginden başka bir renkte büyük benek; büyük bir haritanın parçalarından herbiri.

Pagoda (*i*)Çinde, Japonyada ibadetanelere verilen isim.

Pağurya(*i*) Yengeç nev'inden çağanoz.

Pak(*s*)Temiz; lekesiz;mubarek.

Paket (*ti«i»*)Birlikte bağlanmış veya kâğıda sarılmış eşya demeti,bohça (*Posta paketi* Koli).

Paklamak (*m*) Temizlemek.

Paklanmak(*m*)Temizlenmek.

Paklık (*i*) Temizlik;lekesizlik.

Pal (*i*) Birnevi güvercin.

Pala (*i*) Yassıkılıç; kayık küreğinin yassı yeri ve o şekilde aletler.

Palabıyık (*i*)Yassı ve kalınca bıyık.

Palakaş (*i*) Yassı ve kalınca kaş.

Palamar (*i*) Gemileri karaya bağlamak için kullanılan halat.

Palamargözü (*nü"i„*)Geminin başında ve kıçında palamar geçmeğe mahsus demirbilezikli delik.

Palamut(*tu"i„*) Meşeağacının verdiği meyva; bu meyvanın tabaklıkta kullanılan kabuğu.

Palamut(*i*) Bildiğimiz bir balık.

Palan (*i*) Binek eşeğine, katıra ve bazan da ata vurulan yumşak ve enli eğer.

Palandız (*i*) Çeşmenin musluktaşı.

Palanga (*i*) Ağır yükler kaldırmağa yarıyan kalınhalatlı makara.

Palanka (*i*) Küçük hisar, hisarcık; böyle bir hisarla etrafı çevrilmiş kenar mahalle, varuş.

Palanko (*i*) Gemilerde ağır yük kaldırmak için kullanılan çokdilli çifte makara.

Palaska (*i*) Süngüye kasatura takılacak yer;içine fişekçantası konulan ve çavuşa kadar askerlerin bellerine bağlanan kayış kemer.

Palaskalı (*s*)Beline palaska bağlıyan asker.

Palaspandras (*zr*)Apansızın, acele olarak.

Palasturpa (*i*) Top namlısının içini temizliyen ucufırçalı sırık.

Palavra (*i*) Harp gemilerinde top ambarının üstündeki ikinci kat; uydurma sözler atıp tutma.

Palavracı (*s*) Uydurma sözler söyliyen, atıp tutan.

Palaz (*i*) Tavuk, kuş v.s.

pilici (*s*) Semiz, yağlı.

Palazlamak (*m*) Tavuk v.s. yavruları semirmek, yağlanmak.

Paldım (*i*) Atın kuyruğu altından geçirilip eğeri arkadan bağlıyan eğer-kuzgunu.

Paldırküldür (*zr*) Önünü, ardını düşünmiyerek,patırdı,gürültü yaparak.

Palet (*ti«i»*) Ressamların üzerinde yağlıboya ezdikleri lâvha.

Palikarya(*i*) Rum yapma kabadayısı, delikanlısı, külhanbeyi.

Palto (*i*) Kışın üstten giyilen kalın elbise.

Palûze (*i*) Nışasta ve şekerle yapılan sulu mahallebi, pelte.

Palyaço (*i*) Tiyatrolarda maskaralık eden oyuncu, komik.

Palyoş (*i*) İki tarafı keskin, kısa kılıç, kasatura.

Pamuk (*i*) Bez, v.s. hernevi dokumalar, iplik v.s. yapmağa yarıyan yumşak ve hafif madde ki pamuk fidanı denilen bir nebatın meyvasıdır.

Panama (*i*)Şimalî ve Cenubî Amerikayı biribirine bağlıyan berzah; Panamada çıkan bir kamıştan yapılan yumşak, ince, katlanabilir bir şapka.

Panayır (*i*) Senede birkaçdefa bir kasaba v.s. de açılan ve birkaç gün süren pazar; hersene belli bir günde ekseriya Rumların bir ayazmada veya kilisede icra ettikleri ayin ve yaptıkları şenlik.

Pancar (*i*) Turşusu yapılan ve şeker imal olunan kırmrzı sebze; pek kırmızı.(*Pancar kesilmek* Çok kızarmak).

Pancur (*i*) Açılır kapanır, dar tahtadan yapılan pen-

cere kafesi.

Pandantif (*i*) Göğüse takılır veya asılır elmas gerdanlık.

Pandispanya (*i*) Un, yumurta ve şekerle yapılan içisarı ve yumşak bir yiyecek.

Pandomima (*i*) Eskiden tiyatrolarda işaretle oynanan oyun.

Panik (*i*) Sebepsiz ve birdenbire zuhur eden korku; bozgunluk, kargaşalık.

Pankreas (*i*) Kalın barsağa yapışmış olup içinde yemekleri hazmettirici bir su bulunan bez.

Panorama(*i*)Umumî manzara; gayet geniş ve tabiî bir resim tablosu.

Pansiyon (*i*) Yemek, içmek ve oturup kalkmak kirası; oda oda kiraya verilen ev; geceli mektep, yatımektebi.

Pansiyoner (*s*) Bir evde yiyip içmek suretile oda kiralıyan adam; yatımektebi talebesi.

Panteism(*i*) Allah ile bütün mahlûkları bir kuvvet sayan mezhep, vahdeti vücut felsefesi.

Panteist (*s*) Panteism taraftarı.

Panteon (*i*) Eski Yunanlılarla Romalıların bütün mabutlarına tahsıs ettikleri büyük ibadethane.

Pantolon (*i*) Belden aşağıya giyilen erkek libası; içdonu.

Pantufla(*t*) Terlik, pabuç.

Panturanism (*i*) Bütün Turanlıların birleşmesine çalışan meslek.

Panturanist (*ti«s»*) Panturanism taraftarı.

Pantürkism (*i*) Bütün Türklerin birleşmesine çalışan meslek.

Pantürkist (*ti.s*) Pantürkisme taraftar olan adam.

Panya (*i*) Kayık bağlıyacak kıç ipi.

Panzehir (*i*) Zehirin tesirini kesen ilâç.

Papa (*i*) Katoliklerin Romada oturan en büyük ruhanî reisi, Rum papaslarına verilen unvan.

Papağan (*i*) Dudukuşu; söylediğini anlamayıp ezberliyen adam.

Papara (*i*) Sade su ile haşlanmış peynirli yemek; yavan ve lezzetsiz şey; azar, tekdir.

Papatya (*i*) Koyungözü denilen ortasısarı ve etrafıbeyaz çiçek.
Papatye

Papaz (*i*) Hıristiyanların, hususile Rumların ruhanî reisi.

Papazi (*i*) Birnevi gömleklik bez, fabrika büründüğü.

Papazyahnisi (*i*) Zeytinyağlı ve soğanlı balık çorbası.

Papel (*i*) Bir liralık kâğıtpara.

Papirüs (*i*) Evvelce Nil sahilinde, şimdi Habeşistanda ve Suriyede bulunan bir nebat olup eski Mısırlılar geniş yapraklarına yazı yazarlardı;bu yapraklara yazılı elyazısı.

Papyekuşe (*i*) Güzel resim basmak için parlak, beyaz kalın kâğıt.

Papiyon (*i*)Kelebek, pervane.

Papura (*i*) İki çift öküzle çekilen ağır saban.

Para (*i*)Bir kuruşun kırktabir parçası; akçe; nakit; parça.

Paraçol (*i*) Dingilsiz araba.

Paradi (*i*)Cennet, uçmak, tiyatroda tavanarası, en ucuz yer.

Paradoks(*i*) Herkesin kabul ettiği fikre muhalif fikir.

Paraf (*i*) İmzanın sonundaki çizgi; imza.

Parafe (*i*) Sah çekmek, sahlamak, imzalamak.

Parafin (*i*) Mumculukta kullanılan beyaz, katı, balmumu gibi bir madde.

Paragraf (*i*) Fıkra (yazı), bent; bent başına konulan şu «§» işaret.

Paralamak (*m*) Parça parça etmek,parçalamak, iyice eskitmek.

Paralanmak (*m*) Paramparça ol.; çok eskimek, eline para geçmek;çalışıp çabalamak.

Paralizi (*i*) B. **İnme, Felç.**

Paralı(*s*)Parası olan;zengin.

Paramparça (*s*) Parça parça.

Parasız(*s*)Züğürt;bedava. —*lık* Züğürtlük;para kıtlığı.

Paraşüt (*tü«i»*)Yüksekten düşen şeylerin hızını kesen alet, düşme şemsiyesi.

Paratoner(*i*Yıldırıma karşı binaların üzerine dikilen alet, saika siperi.

Paravana (*i*) Odaların bir tarafına konulan açılır kapanır hususî yapılmış tahtaperde.

Parazit (*ti«i»*) Başkasının malından geçinen adam, tufeyli; ağaç filizi, piçi.

Parça (*i*) Küçük bir kısım, cüz; tane; ehemmiyetsiz,adi adam.(*Birparça* Biraz, azıcık).

Parçacı (*i*) Kumaş v.s. parçaları satan adam.

Parçakpurcak (*s*) Paralanmış, ufaktefek.

Parçalamak (*m*) Parça parça etmek, ufak ufak kesmek, ufaltmak.

Parçalanmak(*m*) Paramparça olmak,doğranmak,

ufak ufak kesilmek.

Parçaparça (*s*) Birçok parçalara ayrılmış suretle pek fena kırılma; ufak ufak.

Pardı (*i*) Yarıyanmış odun, öksü.

Pardon (*i*) B. Af.

Pardösü (*i*) İlkbaharla sonbaharda giyilen hafif palto. —*lük* Pardösü kumaşı, bir pardüsü yapacak kadar kumaş.

Paris (*i*) Fransanın idare merkezi olan şehir.

Parıl parıl (*s*) Çok parlıyan, (parıl parıl parlamak).

Parıldamak (*m*) Vakit vakit parlamak, pırıl pırıl parlamak, yalabımak.

Parıltı (*i*) Parıldama;parlaklık (güneşin parıltısı).

Park (*kı•i»*) Umumî Belediye bahçesi; cepane-ambarı.

Parke (*i*) Tahtaparçalarından cilâlı ve süslü döşeme; sokak döşeme taşı.

Parlak (*s*) Parlıyan, cilâlı, yalabık; ışıklı; berrak; şanlı, şaşaalı, güzel, nüfuzlu, tesirli (zat)—*lık* Cilâ; ışık; berraklık; güzellik; şaşaa.

Parlamak (*m*) Işıldamak, şiddetli bir aydınlık saçmak; tutuşmak; alevlenmek, birdenbire itibar kazanmak; birdenbire kızmak.

Parlâmento (*i*) Meb'uslar Meclisi, Millet Meclisi.

Parlatmak (*m*) Parlaklık vermek, cilâlatmak; ışıldatmak; tutuşturmak, alevlendirmek.

Parlayış (*i*)Parlama;alevlenme; birden kızma.

Parlımanter(*i*)MilletMeclisi bulunan hükûmet (*s*) Millet Meclisine müteallik.

Parmak (*i*) İnsanların ve bazı hayvanların el ve ayaklarının uçlarında bulunan ayrı ayrı uzunca uzuvlardan herbiri; bir tekerleğin merkezinden ayrılıp çemberine uzanan çubuklardan herbiri; parmaklık denilen bölmelerin herbiri; ölçüde bir kademin 12 de ve arşının 24 te bir kısmı; müdahale (bir işte parmağı olmak).

Parmakçı (*i*) Parmaklık yapan san'atkâr.

Parmaklamak (*m*) Parmakla dokunmak, ilişmek; dürtmek, tahrik et.

Parmaklık(*i*) Tahta veya demir çubuklardan yapılan bölme.

Parmıcan (*i*) Halis sütten safranlı italyanpeyniri.

Parola (*i*)Asker nöbetçilerinin ve bazı adamların biribirlerini tanımak için aralarında kararlaştırdıkları söz, oran, yasa.

Parpa (*i*) Kalkanbalığının yavrusu.

Par par (*zr*) Parıl parıl, pırıl pırıl.

Parpul (*i*) Kuduz hayvan.

Parpullamak (*m*) Okunmuş su ile kuduzu afsunlamak.

Pars (*i*) Orta ve aşağı Acemistan, Faris.

Pars (*i*)Kaplan cinsinden yırtıcı bir hayvan.

Parsa (*i*) İane veya bahşiş toplamak için hazır bulunanlara uzatılan tabak, tepsi (— *toplamak*).

Parsal (*i*) Eski, yırtık elbise.

Parşömen (*i*)Üzerine yazı yazmak için hazırlanmış koyun veya keçi derisi, bunu takliden yapılan dayanıklı ve güzel kâğıt.

Partal (*i*) B. **Parsal.**

Parter (*i*) Bir evin alt katı, tiyatrolarda alt kattaki yerler.

Parti (*i*) Parça; fasıl;kâğıt v.s. oyunlarında el;eğlence, tenezzüh; fırka, taraf.

Partizan (*s*) Birinin veya bir fırkanın tarafını tutan, taraftar (—*lık* Taraftarlık).

Partner (*i*) Oyun arkadaşı, ortak; ayakoyunda çiftten biri, dam ve kavaliyeden biri.

Parya (*i*) Hintte aşağı sınıf ahalisine verilen at; dinî ve içtimaî hertürlü haktan mahrum hintli.

Pas (*i*) Madenlerin rutubetten tuttuğu kir; madenden başka cisimler üzerinde hâsıl olan kir, (dilpası,dişpası) futbolde topun aynı kaleye mensup olanlar arasında verilip alınması;oyunda her yeni elde konan para,kâğıt v.s. oyunlarından bazılarında uygun kâğıdı v.s.si olmıyan adamın "ben oynamıyacağım!» makamında söylediği kelime; birini uyutmak için manyatizmacıların yaptıkları el hareketleri.

Pasaj (*i*) Geçit, bir tarafından öbür tarafına geçilen üstükapalı çarşı bahis, kısım.

Pasak (*i*) Kirli ve biçimsiz elbise.

Pasaklı (*s*) B. **Çapaçul.**

Pasaparola(*i*)Bir kumandan tarafından verilen ve ağızdanağza her askere bildirilen emir; bir havadisin ahali arasında ağızdan ağıza yayılması.

Pasaport (*i*) B. **Mürur tezkeresi.**

Pasavan (*i*) Gümrük müruriyesi, nakil ruhsatnamesi.

Paskal (*i*) B. Palyaço, komik.

Paskalya (*i*) Hıristiyanların bayramı. (Küçük Paskalya; büyük Paskalya).

Paskalyalık(*s*) Paskalyaya mahsus.

Paslanmak (*m*) Pas tutmak.

Paso(*i*)Vapura v.s.ye ücretsiz binmek hakkı; kâğıt v.s. oyunlarda oyuncuların"beni geç„makamında söyledikleri kelime.

Paspas (*i*) Kapı önlerine konan ayak silecek şey.

Pasta (*i*) Hamurdan yapılan çeşit çeşit tatlı;çerkes irmiği.

Pastal (*i*)Kurumuş tütünyaprağı; tütünyaprağı destesi.

Pastav (*i*) Ucuyaldızlı çuha topu.

Pastel (*i*)Boyalı kurşunkalem.

Pastırma (*i*) Tuz ve çemenle bastırılıp iste veya güneşte kurutulmuş et.

Pastırmayazı (*i*) Kasımdan sonra birkaç gün devam eden güzel havalar.

Paşa (*i*) Eskiden mülkiye rütbeleri bulunduğu zaman vezirlere, askerîden müşürlere, feriklere ve mirlivalara, Rumeli beylerbeyisi payelilerine, mirimiran denilen rütbeyi haiz olanlara verilen unvan; şimdi ise yalnız müşür, ferik ve mirlivalara verilen unvandır, kısa yazmak için "Pş„ yazılır·

Paşmak (*i*) Ayakkabı, kundura(—*çı* Kunduracı).

Pat (*tı"i„*) Yassı çayırçiceği. (*s*) Basık, yassı (patburun).

Pat (*e*) Yassı birşeyle

vurulunca çıkan sesi bildirir (pat küt vurma); birdenbire(pat diye geldi).

Pata (*i*) Kâğıtoyununda müsavi sayı alınmağa denir.

Patadak } (*zr*) Birdenbire
Patadan } (—geldi).

Patagoz(*i*Hırsızların,ayak takımı adamların dilinde gümüş beş kuruşluk.

Patak (*i*) Kötek, dayak. —*lamak* Dövmek, dayak atmak.

Patalya (*i*) Kuşbaz çığırtganı; pek küçük dalyankayığı.

Patat, patates (*i*) Yerelmasından büyük incekabuklu ekmek gibi besleyici sebze.

Patavatsız (*s*) Düşüncesiz,tedbirsiz, mülâhazasız.

Paten (*i*) Kızak için giyilen kayma nalını.

Patenta (*i*) Eskiden san'atkarlara verilen esnaf tezkeresi; imtiyaz; tabiiyet tezkeresi; gemilere verilen temiz tezkeresi.

Patik (*i*) Çocuk ayakkabısı.

Patika (*i*) Keçiyolu, çobanyolu.

Patinaj (*i*) Kızak kayma. buz veya asfalt üzerinde tekerlekli nalınlarla kaymak.

Patiska, patis (*i*) Çamaşır yapılan beyaz ve parlak bez; hasa.

Patır patır(*zr*) Gürültülü ayak seslerini taklit için kullanılır.

Patırdamak (*m*) Ayakla patırdı, kütürdü yapmak.

Patırdı (*i*) Ayaksesi, gürültü; kargaşalık,arbede. (—*lı* Gürültülü).

Patırkütür (*zr*) Ayakları ile gürültü ederek, patır patır.

Patküt (*tü"i„*) Vurma, dayak.

Patlak (*s*) Patlamış, çatlamış; dışarı çıkmış, (— *göz*) (*i*) Patlama,çatlama. — *vermek* Birdenbire meydana çıkmak.

Patlamak (*m*) Sesle çatlamak; tazyikle havaya atılmak; yarılmak, birden yırtılmak; çok sıkılmak; çok yiyip içmek; birden meydana çıkmak,kopmak.

Patlangıç (*i*) Tüfek gibi patlıyan çocuk oyuncağı.

Patlatmak (*m*) Sesle çatlatmak; tazyikle havaya atmak; çatlatmak, birden yırtmak; çıkarmak (göz), fırlatmak; pek ziyade iç sıkmak.

Patlıcan(*i*) Morrenkli türlü türlü yemeği yapılır, turşusu korulur yaz sebzesi.

Patra (*s*) B. Çatrapatra.

Patrik(*i*) Ermeni ve Rum cemaatlerinin Türkiyede en büyuk ruhanî reisleri. (—*lık* Patrik vazifesi ve makamı.

Patrikhane (*i*) Patrikliğin resmî dairesi.

Patriyot (*s*) Vatanını seven adam, vatanperver.

Patron (*i*) Bir müessesenin büyüğü; bir evin sahibi; bir ailenin reisi; elbise v.s. modeli.

Paviyon (*i*) Çadır; ayrı bina, etrafıaçık daire.

Pay (*i*) Hisse,kısmet; tekdir. — *et.* Bölüşmek, kırışmak.

Payan(*i*)Son, nihayet; uç.

Payanda(*i*)Destek,dayak.

Payansız (*s*) Sonsuz, nihayetsiz.

Paydos (*i*) Bir zaman için tatil;mekteplerin azat zamanı; tatili bildiren ses.

Paye (*i*) Rütbe, mertebe, derece.

Payidar (*s*) İyice yerleşmiş, daim ve kaim (—*ol.* Sonuna kadar sürmek,

daim ve kaim olmak).

Payimal (*i*) Ayak altına alma,çiğneme (—*et.*Ayak altına almak) (*s*) Ayak-altına alınmış,çiğnenmiş.

Payitaht(*tı"i„*)Bir hükümdarın oturduğu şehir;hükûmet merkezi.

Paylamak(*m*)Payvermek; lâzım olan cevabı vermek; azarlamak.

Paylaşmak (*m*) Aralarında pay et.; bölüşmek,kırışmak.

Paylatmak (*m*) Azarlatmak.

Paytak (*s*) İğribacaklı; satrancın piyade taşı.

Payton (*i*) Körüklü açık araba.

Payvant (*i*) Atın ayağına vurulan bağ, köstek.

Pazar (*i*) Haftanın üçüncü günü; aksata, alışveriş; alışveriş için açılan hususî yer, fiat hakkında sözleşme; sergi.

Pazarcı (*i*) Belli günlerde kurulan pazarlarda mal satan.

Pazarlaşmak (*m*) Pazarlık etmek, fiat hakkında görüşüp uyuşmak.

Pazarlık(*i*)Alışverişte fiat kesmek için sözleşme.

Pazartesi(*i*)Haftanın dördüncü günü, pazardan sonra gelen gün.

Pazı (*i*) Kolun omuz ile dirsek arasındaki yukarı kısmı; yabanipancar.

Pazıbent(*i*)Süs veya kuvvet için kola bağlanılan muska;yaslıların ve bazı müsamerelerde bir heyet azasının kollarına bağladıkları siyah ve başka renkte kumaş; kolcak.

Pazval (*i*) Dikicilerin dize gerdikleri kayış.

Pazvant (*i*) Çarşıbekçisi.

Peçe (*i*) Eskiden kadınların sokağa çıktıkları zaman yüzlerine örttükleri

ince tül, örtü, vual.

Peçeta (*i*)İspanya frangı, bir fransız frangı kıymetinde gümüş İspanya parası.

Peçete (*i*) Peşkir.

Pedagoji(*i*) Terbiye ilmi, çocuk terbiyesi fenni.

Pedagok (*i*) Mürebbi,terbiye âlimi.

Pedal (*i*) Ayak yeri; ayak makinesi.

Peder (*i*) Baba.

Pedevra (*i*)Çatı örtü tahtası, kutucu tahtası.

Pehlevî (*i*) Eski İran dili.

Pehlivan (*i*) Güreşçi; yiğit, cesur.

Peh peh (*zr*) Beğenme, alkış bildirir.

Pehpehlemek (*m*)Beğenmek, alkışlamak.

Pehriz (*i*) Hastalıkta yalnız hekimin tayin ettiği yemekleri yeme, hıristiyanların dince haftanın iki gününde, bazı yortulardan birer hafta evvel ve büyük paskalyadan yedi hafte evvel et, yağ, yumurta v.s. yemeyip yağsız yemekler yemeleri; haram ve ahlâka uygun olmıyan şeylerden geridurma.

Pejmürde (*s*)Solmuş,solgun,buruşmuş,(çiçek);eskipüskü, yırtıkpırtık.

Pek (*s*) Sert;sağlam;merhametsiz;dönmez(sözünden); (*zr*) Çok, ziyade; hızlı; yüksek sesle; şiddetle. (*pek âlâ*, *pekâlâ* Çok iyi, peki).

Pekişmek(*m*) Sertleşmek, katılaşmak; sıkışmak.

Pekitmek, **Pekiştirmek** (*m*) Sertleştirmek,katılaştırmak;sağlamlatmak.

Peklik (*i*) Sertlik, B. **İnkıbaz** (2 inci mana).

Pekmez (*i*)Kaynatılıp koyulaştırılmış şira.

Peksimet (*i*) Çok pişirilmiş ekmek, galeta.

Pelenk (*gi"i„*) Kaplan.

Pelerin(*i*)Omuzları örtüp aşağıya sarkan, ekseriya kolsuz palto, harmani.

Pelesenk (*gi «i»*) Sıcak memleketlerde yetişen kerestesi ve yağı makbul siyah, büyük bir ağaç.

Pelin (*i*) Suyu sıtmayı defeden ve vücuda kuvvet veren acı, fakat güzelkokulu nebat.

Pelit (*i*) Meşe çekirdeği:

Pelte (*i*) B. **Palûze**; gevşek.

Peltek (*s*) Dilinde kusur olup (*r*) harfini (*l*) gibi telâffuz eden(—*söylemek*)

Pelteklemek
Pelteklenmek (*m*) Peltek söylemek; peltek gibi telâffuz etmek; dili dolaşmak.

Pelteleşmek(*m*)Pelte haline girmek; vücut zayıflamak.

Pelüş (*i*) Uzunhavlı kadife.

Pembe(*i*)Gülrengi,açık al.

Pembemsi(*s*) Açık al rengine çalar.

Penah (*i*) Sığınma; sığınacak yer.

Penaltı (*i*) Futbol oyununda yapılan yanlışlara verilen ceza.

Pencere (*i*) Hava ve ışık almak için binalarda açılan camlı büyük delik.

Pencik (*i*) Köleye ve cariyelere malikiyet hakkını gösteren senet.

Pençe (*i*) Elayası ile beş parmağın mecmuu;yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarile tırnakları;kuvvet.

Pençelemek (*m*) Yakalamak.

Pençeleşmek (*m*) Pençe pençeye kavga etmek.

Pençeli(*s*) Kuvvetli; azılı, dişli.

Peni, pens(*i*) On ikisi bir şilin kıymetinde bakır ingilizparası.

Pepe (*s*) Dilitutuk, **Pepeme** güçlükle konuşan, keke. —*lik* Pepemelik, diltutukluğu, kekelik.

Pepelemek (*m*) Kekelemek.

Pepsin (*i*) Mide suyunda bulunan ve hazmı kolaylatan bir madde.

Perakende (*s*) Dağınık; az miktarda (—*ci* Az miktarda mal satan).

Perçem (*i*) Tepede bırakılan saç; hayvan yelesi.

perçin (*i*) Çivinin arka tarafını da mıhlama, vidanın arkasınan somun koma.

Perçinlemek (*m*) Perçin et.; sağlamlaştırmak.

Perçinli (*s*) Sağlam.

Perdah (*i*) Cilâ, parlaklık; tıraştan sonra ikinci bir hafif tıraş.

Perdahlamak (*m*) Cilâ vermek; perdah etmek.

Perdahlı (*s*) Cilâlı; parlak, perdah edilmiş (— *kâğıt*; —*tıraş*).

Perdahsız(*s*) Çilâsız; donuk, samanlı(kâğıt); parlatılmamış (— *tıraş*).

Perde(*i*Pencerelere v.s.ye asılan örtü; peçe; bölme; musiki derecesi; namus; gözü kaplıyan zar.

Perdeci (*i*) **Perdedar** (*i*) Dairelerde kapı perdesini açıp kapıyan hizmetçi, kapıcı.

Perdelemek (*m*) Perde asmak;üstünü örtüp gizlemek.

Perdeli (*s*) Gözüne perinmiş; namuslu.

Perdesiz (*s*) Perdesi olmıyan; namussuz.

Perende (*i*) Çark gibi dönerek atılan taklak, takla.

Perendebaz (*i*) Güzel perende atan cambaz.

Perese (*i*) Hiza ipi, ufkî ölçü; hal, derece, kerte. (İş bu pereseye geldikten sonra).

Perestiş (*i*) Tapınma;pek ziyade muhabbet.—et.*m.*)

Perestişkâr (*s*) Tapan, ibadet eden; pek ziyade seven.

Pergel (*i*) Daire çizmeğe, ufak çizgileri ölçmeğe mahsus ikibacaklı mühendis aleti; bacak.

Pergellemek(*m*) Pergelle ölçmek veya çizmek; tasarlamak.

Peri (*i*) Cinlerin pek güzeli, hususile kız ve kadınları.

Pericik (*i*) Kilitdili; peri illeti denilen birnevi sar'a.

Periskop (*pu "i„*) Tahtelbahirlerde dışarıyı görmeğe mahsus dürbün.

Perişan (*s*) Dağınık; karışık; bozuk; bozulmuş, kederli. —*lık* Dağınıklık; karışıklık; bozgunluk;keder, elem.

Perkende (*i*) Birnevi küçük gemi.

Perkitmek (*m*)B. **Pekitmek**.

Permanganat(*tı«i»*) Manganez hamızından çıkarılan zehirli bir toz.

Permi (*i*) Ruhsatname, izin kâğıdı.

Peron (*i*) Kapının önünde birkaç basamaklı merdiven.

Perşembe (*i*) Cumadan evvelki gün.

Pertav(*ı*) Atılma; atılmak için arkadan hızlı alınan birkaç adım.

Pertavsız (*i*) Güneşe tululunca şuaları bir noktaya toplıyan ve altına konan şeyi yakan kalın cam.

Peruka (*i*) İğreti, yapma saç.

Perva (*i*) Korku;çekinme.

Pervane (*i*) Bir ışığın etrafında dönen kelebek; vapur çarkı.

Pervasız (*s*) Kimseden korkmıyan, çekinmiyen.

Pervaz (*i*) Uçma, uçuş; korniş; esvap v.s. kenarına dikilen şerit v.s.

Pes (*s*) Alçak, yavaş. (*i*) Geri, arka.

Pesek (*i*) Dişkiri, dişpası.

Pesimism (*i*) Herşeyi kötü görme, bedbinlik.

Pesimist (*s*) Herşeyi kötü gören, bedbin.

Pespaye (*s*) Adi, bayağı.

Pest (*s*) B. **Pes.**

Pestenkerani (*s*) Saçmasapan.

Pestil (*i*) Yemiş ezmesinin yufka halinde kurutulmuşu.

Pesüs(*i*) Fitilli toprakkandil.

Peş (*i*) Ark, art; bazı elbiselerin yanlarına konulan parça.

Peşekâr (*i*) Ortaoyununda kavuklu denilen palyaço ile konuşarak oyunu açan aktör.

Peşiman,Pişman (*s*) Nadim olan (—*lık* Nedamet —*ol. m.*)

Peşin (*s*) Parası önce verilmek şartile olan(aksata); evvelce(—*söylemek*).

Peşinci (*s*)Peşin para ile aksata eden.

Peşkeş (*i*) Hediye, armağan.

Peşkir (*i*) Peçete, makrama.

Peşrev (*i*) İncesaz takımında bestelerden evvel, taksimden sonra çalınan parça.

Peştahta (*i*) Eskiden akçetahtası.

Peştamal (*i*) Hamam halusu, öne bağlanan futa.

Peştamallık (*i*) İtibarlı bir dükkân bırakıldığı vakit

yeni kiracıdan alınan havaparası.

Petek (*i*) Arıların yuvası hükmünde altıköşeli mum-tekerleği;bu şekilde başka tekerlek.

Petkir (*i*) Kıldan elek.

Petrol (*i*) Gazyağı.

Pey (*i*) Alımsatımda cayılmamak için müşteriden satıcının aldığı para (*peyakçesi*).

Peyda (*s*) İlerigelen, hâsıl olan; aşikâr, (— *et.* İlerigetirmek; — *ol.* Hâsıl olmak).

Peydahlamak(*m.*) İlerigetirmek, elde etmek.

Peyderpey(*zr*) Yavaş yavaş,azar azar.(—*tahsil et.*)

Peygamber (*i*) Allahın emirlerini insanlara tebliğ eden zat.

Peyk (*ki"i„*) Haber getirip götüren; seyyarelerin etrafında dönen yıldız.

Peyke (*i*) Kahvehanelerde tahta kanepe.

Peylemek (*m*) Pazarlıktan cayılmamak için bir miktar para vermek.

Peyleşmek (*m*) Peyakçesi alınıp verilmek.

Peynir (*i*) Sütten çıkarılan ve bir maya ile katılaştırılan yiyecek. —*li* İçinde pynir bulunan(pohça v.s.)

Peynirleşmek (*m*) Peynir ol., peynir haline gelmek.

Peyrev(*s*) Birinin arkasısıra giden,ona tâbi olan.

Peyzaj (*i*) Köy, kır manzarası.

Piç(*i*)Zina çocuğu,haramzade; her şeyinufağı; tamam olmıyanı ve noksan kalanı filiz.

Pide (*i*)Yassı, ince ekmek.

Pijama (*i*) Hafif kumaşlardan yapılan caket ve pantolondan ibaret gecelik elbise.

Pike (*i*) Kabarmabenekli ve tokça bez;ayak üzere durma cezası.

Pil (*i*). Elektrik cereyanı hâsıl eden alet,manzume.

Pilâki (*i*) Kurufasulye,balık v.s. nin ziytinyağı,soğan,maydanoz, sarmısak ile pişmesinden hâsıl olan yemek.

Pilâv (*i*) Pirinç ve yağla pişen türkyemeği.

Pili (*i*) Kat, kıvrım, büklüm.

Piliç (*i*) Tavuk v.s. kuşların yavrusu.

Pilot (*tu«s»*) Gemi kılavuzu; tayyareci.

Pineklemek (*m*) Oturduğu yerde miskinçe uyuklamak, ımızganmak.

Pinti (*s*) Pek cimri, hasis.

Pintilemek } (*m*) Ha-
Pintileşmek } sislikten miskinleşmek, pejmürde olmak.

Pipo (*i*) Tütünçubuğu.

Pir (*i*) İhtiyar; bir tarikat kuran zat.

Pirahen (*i*) Gömlek.

Piraye (*i*) Süs, ziynet.

Pire (*i*) Çok sıçrıyan, insan ve hayvanları sokup rahatsız eden küçücük hayvan.

Pirelenmek (*m*) Üstü pire dolmak; pireleri ayıklamak; vesvese etmek.

Pirina (*i*) Zeytin küspesi, yağıalınmış zeytin posası.

Pirinç (*i*) Çorba, pilâv v.s. yapılan ufak, beyaz çok besliyici tane; bakır ve kalaydan yapılmış maden, tunç.

Pirincunu (*i*) Pirinçten yapılan ve mahallebi v.s. tatlılar yapmak için kullanılan un.

Pirohu (*i*) Kıymasız tatar böreği, az peynirli haşlama hamur yemeği.

Pirtinmek } (*m*) Hafifçe
Pirtmek } berelenmek.

Piryol (*i*) Altı oturaklı,

üstü dar fıçı; eski makbul bir saat.

Pirzola (*i*) B. **Külbastı.**

Pis (*s*) Kirli, murdar.

Pisboğaz (*s*) Çok yiyen, obur.

Pisi (*i*)Çocuk dilinde kedi; beyazetli, makbul bir balık, kedibalığı.

Pisipisi (*n*) Kediyi çağırmak için tabir.

Pisipisine (*zr*) Boşuna, beyhude yere.

Piskopos (*i*) Ermenilerde başrahipten sonra gelen ruhanî derece sahibi (—*luk* Piskopos paye ve vazifesi.

Pislemek (*m*) Kirletmek; defihacet etmek.

Pislenmek (*m*) Kirlenmek; pisliğe bulaşmak.

Pislik (*i*) Murdarlık; çörçöp; bok.

Pist(*n*) Kedi kovmak için kelime (*i*) Yarış için hazırlanmış yol, meydan.

Piston (*i*) Makine ve tulumbaları işleten demir kol.

Pişdar (*i*) Askerin önde giden bölüğü, takımı v.s. önayak.

Pişik (*i*) Ter ve hararetten kasık ve koltuklarda hâsıl olan kızarıklık.

Pişim (*i*) Pişme; pişirim, bir defa pişecek miktar.

Pişirmek(*m*)Birşeyi ateşte, fırında v.s. de tutup yenecek kıvama getirmek; ateşte ve hususî fırında kızartıp katılaştırmak (tuğla v.s); meyva v.s. yi oldurmak, yetiştirmek;(koltukta,kasıkta) sivilceler çıkartma, kızartmak; iş bitirmek.

Pişirtmek (*m*) Başkası vasıtasile pişirmek.

Pişkin (*s*) İyi pişmiş;tecrübeli.

Pişman (*s*) B. **Peşiman.**

Pişmaniye (*i*) Soğuk ha-

valarda yapılan ketenhelvası.

Pişmek (*m*) Birşey ateşte,fırında v.s.de yenecek hale gelmek; hususî fırında kızarıp katılaşmak (tuğla v.s.); güneşten v.s.den yanmak;meyva v.s. yetişmek, olmak; kasıkta ve koltukta sivilceler çıkmak,kızarmak;bir işe alışmak, tecrübeli olmak; kararlaşmak.

Pişti(*i*)Mendilden yapılan tura ile oynanan meydan oyunu.

Pištov (*i*) Tabanca.

Pişüva (*i*) Bir cemaatin, bir taifenin başı, reisi, elebaşısı.

Piyade (*i*) Yayan yürüyen asker; ayakla yürüyen adam; hafif bir çifte kayık.

Piyango (*i*) Kura ile isabet edecek şeye razı olarak evvelden muayyen bir miktarda para verme muamelesi, lotaryia.

Piyanist (*ti"i„*) Piyano üstadı.

Piyano (*i*) «Tuş» denilen bir sıra dişlerine parmaklarla vurularak çalınan musiki aleti.

Piyasa (*i*) Açıklık, meydan; gezinti; günlük borsa, rayiç esham ve tahvilât kıymeti.

Piyata (*i*) Yassı yemek tabağı.

Piyaz (*i*) Zeytinyağlı, soğanlı,sirkeli veya limonlu fasulye haşlaması; birini koltuklama,fazla methetme.

Piyes (*i*) Parça; tiyatro oyunu, temsilî eser.

Pıhtı (*i*) Koyulaşmış kan v.s.

Pıhtılanmak / **Pıhtılaşmak** (*m*)Koyulaşmak.

Pılıpırtı (*i*) Eskipüskü,

işe yaramaz ev veya dükkân eşyası.

Pınar,Punar (*i*) Yerden kaynıyarak çıkan su,subaşı.

Pırılpırıl (*zr*) B.ParılParıl.

Pırlak (*i*) Avcılara çığırtkanlık eden kuş.

Pırlamak (*m*) Küçük kuş ürküp uçmak; hemen kaçmak.

Pırlangıç (*i*) Kamçılandıkça öterek döner fırıldak, delikli topaç.

Pırlanmak (*m*) Kuşyavrusu uçmağa çabalamak.

Pırlanta (*i*) Enâlâ cins elmas(*s*)Pırlanta ile süslenmiş (yüzük v.s).

Pırnal (*i*) Meşeağacı çalısı (—*lık* Pırnal çalılığı).

Pırpı (*i*) Yılan sokmasına ilâç, yılantaşı, kurtboğan v.s.

Pırpırı (*s*) San'at sahibi, adi, kaba (adam).

Pırpıt (*s"tı*) Eski püskü. (*i*) Ankaranın bayağı şayağı.

Pırtı (*i*) Eski eşya.

Pırtık (*s*) Eski ve yırtık.

Pısırık (*s*) Tutuk; beceriksiz —*lık* Tutukluk,beceriksizlik.

Pıtırpıtır (*zr*) Hafif ve çabuk hareketi bildirir tabir. (—*düşmek*).

Pıtırdı (*i*) Hafif gürültü.

Pıtırdamak (*m*) Pıtırdı et., hafif sesle ince gürültü çıkarmak.

Pıtrak (*i*)Kozalakları çok, cins çalı; meyvasıçok ağaç (—*gibi*).

Plâçka (*i*) Yağma, çapul (—*cı* Yağmacı, çapulcu).

Plâj (*i*) Denizin kumluk olan sahili, kumsal.

Plâk (*i*) Fotoğraf camı; gramofon levhası, disk.

Plâka (*i*) Levha; otomobil v.s. arkasına konan numaralı belediye levha-

sı; sokak başlarına, ev, dükkân üzerlerine mıhlanan numaralı levha.

Plân (*i*) Yapılacak bina v.s. nin kâğıt üzerinde şekli, resmi;tertip;tedbir.

Plânçete (*i*) Mesaha tahtası.

Plânya (*i*) Yassı ve uzun doğramacı rendesi.

Plâse (*i*) Futbolda topu kaleye sevketmek için çabuk ve hesaplı vuruş.

Plâsman (*i*) Yerleştirme, satacak yer bulma; sermayeyi kârlı bir suretle kullanma.

Plâstron(*i*)Meçoyunlarında göğüse konulan meşin göğüslük; birnevi geniş boyunbağ.

Plâsye (*i*) Tüccar tellâlı.

Plâterina (*i*) İri kefalbalığı.

Plâtin (*i*) Akaltın.

Plâtonik (*s*) Eflâtun felsefesine mensup olan; hayalî, mefkûrevî.

Plombaj (*i*) Kurşunlama, kurşunla kaplama; dişleri kurşunla doldurma.

Plonjon(*i*) Futbolda kalecinin topu tutmak için yere uzanması.

Pof (*i*)Düşen yumşak birşeyin veya patlıyan birşeyin çıkardığı sesi bildirir.

Poğama (*i*) Topu yukarı kaldırmağa mahsus alet.

Pohça,pohaça (*i*) Okka ile satılan börek (*kuru pohça*).

Pohpoh (*i*) Takdir bildirir.—*lamak* Koltuk vermek, alkışlamak.

Poker (*i*)Amerikalılar tarafından bulunan birnevi kâğıtoyunu.

Poliça (*i*) İki şehir arasında gönderilen emir senedi.

Poliçacı (*i*) Poliça muamelesile uğraşan sarraf;

poliça kıran sarraf.

Poligon (*i*) Silâh tecrübe meydanı.

Polip (*pi"i„*)Ahtapot,burnun içinde vesair çukur yerlerde hâsıl olan yumşak bir şiş.

Polis (*i*) Şehirlerin inzıbatına bakan zabıta memuru; sigorta sözleşme kâğıdı.

Politika (*i*) Siyasî işler, siyasiyat; yüze gülme.

Politikacı (*i*) Vazifesi olmadığı halde siyasî işlerle uğraşan adam; siyasiyatla uğraşan zat;yüze gülmeği iyi bilen adam.

Polka(*i*) Birnevi eski alafranga ayakoyunu.

Polonez(*i*)Leh, polonyalı.

Polonya (*i*) Lehistan.

Pomak(*i*) Rumelide müslüman oldukları halde bulgarca konuşan bir cemaat.

Pomata (*i*) Yaralara,saça sürülen yağlı merhem, krem.

Pompa (*i*) Tulumba; otomobil v.s. lâstiklerini şişirmeğe mahsus eltulumbası.

Ponje (*i*) Astar, gömlek yapmağa mahsus ince ipekli kumaş.

Ponton (*i*) Köprü dubası.

Ponza (*i*) Mermer, tahta ve demir temizlemeğe mahsus süngertaşı.

Ponografi (*i*) Aaçık saçık edebiyat.

Porselen (*i*) Çini, fağfurî (tabak v.s.);telgraf direklerine mıhlı beyaz fincan.

Porsiyon (*i*) Parça, pay, kısım, sofrada herkese verilen bir tabak yemek.

Porsuk (*i*) Tilki büyüklüğünde piskokulu yırtıcı bir hayvan; buruşuk, sölpük.

Porsumak (*m*) Gevşeyip sarkmak ve buruşmak.

Portakal(*i*) Yuvarlak,sulu

ve dilimli kış meyvası.

Portatif (*s*) Naklolunabilir, hafif, ufak.

Portekiz (*i*) Avrupanın garbında bulunan bir devlet.

Portföy (*i*) Evrak cüzdanı, tahvilât, tüccar senedi; para çantası.

Portmanto (*i*) Elbiselik, evlerde palto asmak,şapka,baston veya şemsiye koymak için kapının iç tarafında bulunan çengelli mobilya.

Portmone(*i*) Paraçantası.

Porto (*i*) Portekizde yapılan meşhur şarap.

Portre (*i*) İnsan tasviri, resim.

Posa (*i*) Suyu veya yağı alınan şeylerin kalan kısmı, küspe.

Posalamak(*m*)Durulmak, dibine çökmek.

Posbıyık (*i*) Kalın ve büyük bıyık; kalın ve büyük bıyıklı adam.

Post (*i*) Deri;üstüne oturulacak pösteki;adi kürk; makam, memuriyet.

Posta (*i*) Mektup v.s. yi her tarafa nakleden resmî daire; resmî surette naklolunan mektup v.s.; muayyen günlerde gelen vapur v.s.; muhabere, bir vazife görmeğe hazır nefer.

Postacı (*i*) Posta memuru; posta müvezzii.

Postane,postahane (*i*) Posta idarehanesi.

Postal (*s*) Postaya müteallik (*kartpostal* Açık muhabere varakası. (*i*) Konçsuz,geniş ayakkabı; sürtük karı.

Pösteki (*i*) Kılları üstünde bulunan hayvan derisi, post.

Pot (*tu "i„*) Kırma; dikişte hâsıl olan şiş; ırmaklarda kullanılan küçük

sal; kabalık, hata (*Pot kırmak*).

Pota (*i*) Maden eritmek için toprak kap.

Potin (*i*) B. **Kundura.**

Potlanmak (*m*) Pot olmak, buruşmak.

Potpuri (*i*) Vals denilen ayak oyununda çalınan hava, yas havası.

Potuk (*s*) Potlu, kırmalı.

Potur (*i*) Potlu, kırmalı şey; bacakları sıkı ve yukarısı kırmalı bahçıvan v.s. pantolonu.

Poturlu (*i*) Potur giyen adam, köylü, bahçıvan v.s.

Poyra (*s,i*) Tekerleğin arasında parmakların sokulduğu etrafı delikli ağır şak (— *lık* Poyra yapmağa mahsus kereste).

Poyraz (*i*) Şimalrüzgârı.

Poyrazlamak (*m*) Rüzgâr poyraza dönmek, şimalden esmeğe başlamak.

Poz (*i*) Vaziyet, duruş.

Pozitif (*s*) B. **Müspet.**

Pozitivism (*i*) Meşhur riyazî ve feylesof Ogüst-Kont tarafından kurulan ve maddî istifadeli şeylere meyletmekten ibaret olan felsefe, ispatiye, rafiziye mezhebi.

Pozitivist (*ti"i„*) Pozitivisme mensup olan kimse.

Pöf! (*n*) Tiksinme bildirir (*Pöf! ne koku*).

Pörsük (*i*) Pörsümüş B. **Porsuk** v.s.

Pragmatism (*i*) Hakikate varmak için amelî keyfiyetleri esas olarak kabul eden felsefe.

Pranga (*i*) Ağırcezalılaların ayaklarına takılan zincirli halka.

Prasa (*i*) Uzunkamışlı sebze.

Pratik (*i*) El alışıklığı, mümarese, tecrübe (*s*) Amelî, tecrübî, (—*ders*).

Pratika (*i*) Karantina dairesinden gemilere verilen tezkere; gemilerin hareket üzere bulunması.

Prens (*i*) Eskiden şehzade, Avrupada hükümdar hanedanına mensup olan erkeklere verilen unvan.

Prenses (*i*) Eskiden sultan, hanedana mensup kadın.

Prensip (*i*) Esas; asıl; başlıca kaide; meslek, fikir, unsur, maya.

Pres (*i*) Cendere; baskı makinesi; matbuat, gazetecilik.

Presiyon (*i*) Tazyik, basma.

Presto(*s*)Pek çabuk (musiki tabiri).

Prifiks (*i*) Maktu fiat.

Prim (*i*) Sigorta ücreti, ikramiye; üs (′) «he».

Primadonna (*i*) Operalarda başmuganni.

Priz (*i*) Elektrik cereyanı vermek için ufak alet.

Profesyonel (*s*) Meslekî, bir işi kendine meslek ittihaz edip o yüzden para alan. *Profesyonel futbolcu* Para ile oynıyan usta futbolcu.

Profesör (*i*) Muallim,müderris.

Profil (*i*) Yandan görünüş, buyolda çıkarılan fotoğraf.

Program (*i*) Cetvel;plân, taslak;proje.(Ders programı).

Proje (*i*) Niyet, tasavvur; plân; kanun lâyihası, lâyiha; program.

Projeksiyon (*i*) Mermilerin atılması;irtisam(he); Ziyali bir merkezden şuaların ileriye doğru aksetmesi.

Projektör (*s*) Ziyayı ileri doğru aksettiren alet, gemilerde elektrik feneri.

Proletarya (*i*) Çalışmaları sayesinde geçinen sınıf, amele sınıfı.

Proleter (*s*) Alnının teri

ile geçinen adam, amele.

Propaganda (*i*) Telkin, telkinat —*cı* Telkinci, propagandist.

Protestan (*i*) Ortodoks, katolik mezheplerinden ayrılıp protestanlık denilen mezhebi kabul etmiş olan hıristiyan.—*lık* Ortodoksluktan, katoliklikten ayrılan hıristiyan mezhebi.

Protesto (*i*) Noter marifetile gönderilen ihtarname (*Protestoname.*) —

Protokol(*i*) Siyasî zabıtname.

Protoplasma (*i*) İnsanın, hayvanın hüceyrelerini, ve nebatların tellerini yapan ilk madde kansuyu.

Prova (*i*) Deneme, tecrübe; matbaalarda tashih olunacak yazıların kolonları.

Prusya(*i*)Alamanya Cumhuriyetinin başlıca bir eyaleti.

Pruva (*i*) Geminin başta-rafı (—*direği* Yelkeni).

Psikoloji (*i*) Ruhiyat ilmi.

Psikolok(*i*)Ruhiyat âlimi.

Psikoz (*i*)Akıl hastalığı.

Puç (*i*) Kuyruksokumu.

Pudinga (*i*)İçi ubak kuzuüzümlü İngiliz hamurişi.

Puduk (*i*) Yeni doğmuş deveyavrusu.

Puf(*i*)Birden esen, birden çıkan rüzgârı bildirir;içiboş.

Pufböreği (*i*)Kabarık,içiboş börek.

Pufla (*s*) Yumşak, kaba (yatak v.s.)

Puflamak(*m*) Rüzgâr birden esmek, birden boşanmak.

Puflayastık (*i*) Yumşak, kaba dörtköşe yastık.

Puhu(*i*) İri baykuş.

Pul (*i*) Madenden yuvarlak, parlak, ortasıdelik levhacık;eskiden bir para-

lık; tavlataşı; balıkların üstü; *Postapulu* Mektup zarflarına yapıştırılan pul. (*Maktupul*) Resmî dairelere verilecek bazı evraka yapıştırılmak için birnevi vergi olarak hükûmet tarafından bastırılan küçücük, renkli kâğıt; benek (*Pul pul* Benek benek).

Pulat (*i*) Çelik.

Pulcu(*i*) Pul satan adam.

Pullu (*s*) Pullarla süslenmiş; üstüpullu (balık); pul yapıştırılmış.

Pulluk(*i*) Birkaç çift öküz v.s. ile sürülür veya motörle çekilir ağır saban; pek ince şişe.

Punç (*i*) Rom veya konyak ile limon ve sıcak sudan mürekkep ısıtıcı içki.

Puntal (*i*) Vapurda ince demir direk.

Punto (*i*) Litoğrafya hurufatının,yani dökme kurşun yazıların büyüklüğü (8, 12, 16 v.s. punto yazı dizilecek sayıfaların en ve uzunluk ölçüsü.

Pupa (*i*) Geminin kıçı,arkası;gemiye arkadan gelen muvafık rüzgâr (*zr*) Muvafık rüzgârla.

Pupe (*i*) Kukla, bebek.

Pus (*i*) Alçakta hâsıl olan duman, hafif sis.

Pus (*i*) Öpme.

Pus (*i*) Bir kademin 12de biri uzunluğunda olan eski ingilizölçüsü.

Pusarık (*i*) Çölde uzaktan su gibi görünen duman, ılgımsalgım.

Pusat(*tı«i»*)Silâh v.s. alâtı; attakımı.

Pusatçı (*i*) Orta oyununda komik.

Pusatlanmak(*i*) Zırh giymek.

Pusatlı (*s*) Zırh giymiş, cebeci.

Puse (*i*) B. **Buse**.

Pusla (*i*) Birşeyi unut-

mamak için yazılan küçük kâğıt, para hesabı yazılan tezkere,birine teklifsizce yazılan mektup.—*lık* Pusla yazacak ufuk kıt'ada kâğıt.

Puslanmak (*m*) Üzüm gibi meyvaların üstü dumanlanmak; cam ve şişe üzerleri dumanlanmak.

Pusmak(*m*) Çökmek;hafif sis kaplamak.

Pusu (*i*) Tuzak (*Pusuya yatmak*).

Pusula (*i*) Gemilerde cihetleri, yolu göstermeğe yarıyan alet; yol, yapılacak iş.

Pusval(*i*)Yemeniciölçüsü.

Puşide (*i*) Örtü. (*s*) Örtülmüş.

Puşu (*i*) Eskiden askerlerin giydikleri hafif sarık, kefiye.

Put(*tu«i»*)Dinsizlerin taptıkları resim; hıristiyan salibi, heykel, sanem. (*s*)Pek güzei, dilber; lâkırdı bilmez, heykel gibi (adam).

Put (*i*) Birkaç tel ipekten bükülmüş iplik.

Putlamak (*m*) Deve doğurmak.

Putrel (*i*) Yapılarda kullanılan demirdirek.

Püf(*n*) Hafif esen rüzgârı veya ağızla üflemeği bildirir kelime.

Püfkürmek (*m*) Üfliyerek su püskürmek.

Püflemek (*m*) Üfliyerek söndürmek veya soğutmak.

Püfteri (*i*) Avcı ıslığı.

Püfür Püfür(*n*) Serin,hafif rüzgârın esmesini bildirir (*Pufür püfür esmek*).

Pülüskün (*i*) Çobansüreği denilen ot.

Pülverizatör (*i*) Etrafa lâvanta, kolonya v.s.suları saçmağa mahsus lâstik alet.

Pünez (*i*) Tepesiyassı

ve ucusivri resim çivisi.

Pürçek (*i*) Bükülmüş,kıvrılmış; lüle lüle (saç).

Pürçeklenmek (*m*) Bükülmek, kıvrılmak, saç lüle lüle olmak.

Pürçekli (*s*) Kıvrık; lüle lüle olmuş (saç).

Püre (*i*) Patates, nohut v.s. ezmesi.

Pürgatif (*i*) Amellik,müshil.

Pürtük (*s*) İğribüğrü, taşlık (yer); kabarcık (*Dilin pürtüğü*).

Pürüz (*i*) Yırtılan ve kırılan şeyin yerinde kalan tiftiklenme, düzgünsüzlük; engel, seste kusur; noksan.

Pürüzlenmek (*m*) Pürüz peyda et; tiftiklenmek; pürüz çıkmak, engel zuhur etmek.

Pürüzlü(*s*Pürüzü ve tiftiği olan;zor(iş)kusurlu (ses).

Pürüzsüz (*s*) Kusursuz (iş, ses).

Püskü (*s*) Daima «eski„ sıfatile kullanır ve onun manasına şiddet verir (*Eski püskü* Pek eski).

Püskül (*i*) İplik veya ipekten yukarısı top ve aşağısı dağınık şey,engel; zorluk.

Püsküllü(*s*) Püskülü olan; püskül ile süslenmiş;zor, dallı budaklı.

Püsküllübelâ (*i*) Büyük belâ.

Püskürküme (*s*)Su damlaları gibi dağınık;kırmalı ve düşük (şalvar).

Püskürmek (*m*) Ağızla veya fıskıye ile suv.s.serpmek;şiddetle sıçrayıp dağıtmak;geridönüp dağılarak kaçmak(düşman).*Ateş* — Çok hiddetlenmek.

Püskürtmek (*m*) Ağızla, fıskıye ile su v.s.serptirmek, şiddetle havaya sıçramak;düşmanı gerikovmak.

Püsü r. (*e*)Pislik gösteren kelimeden sonra getirilir.

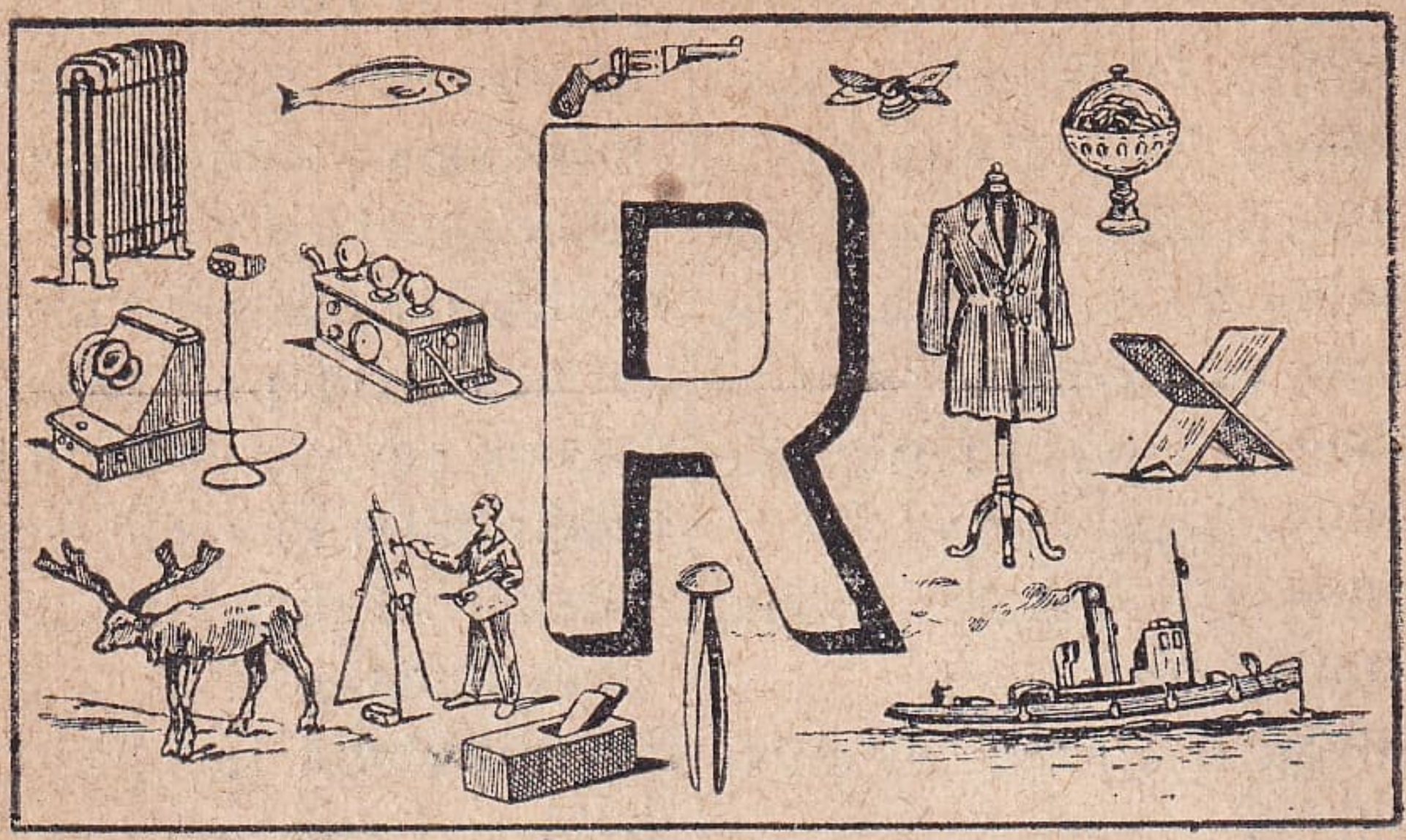

R (*i*) Türkçe alfabeninon dokuzuncu harfi.Epçet-hesabında (200).

Rabbanî(*s*) Tanrıya mensup.

Rabi (*i“s„*) Dördüncü.

Rabian (*zr*) Dördüncü olarak.

Rabıt (*ptı«i»*) Bağlama.

Rabıta (*i*) Kelimeleri veya cümleleri biribirine bağlıyan (*Rabıt edatı*).

Rabıta (*i*) Bağ, alâka, münasebet; düzgünlük, nizam; kelimeleri veya cümleleri bağlıyan edat.

Rabıtalı (*s*) Yolunda,tertipli, nizamlı; münasebetli.

Rabıtasız (*s*) Münasebetsiz, tertipsiz; bağsız, raptı yerinde olmıyan (cümle v.s.).

Raca (*i*) Hint hükümdarlarına verilen unvan.

Raci(*s*)Geridönen,ait olan.

Raci (*i*"*s*„) Rica eden, yalvaran.

Radde (*i*) Derece; vakit, esna (saat(beş)raddelerinde: saat (beş) sıralarında, esnalarında, sularında).

Radiyatör (*i*) Kaloriferde bir alet.

Radiyo (*i*) Telsiz telefon, telsiztelgraf takımı.

Radiyografi (*i*) Rontken ile alınan fotoğraf.

Rdiyogram (*i*) Telsiztelgrafla verilen haber; telsiz telgrafname.

Radiyom(*i*) 1899 tarihinde Küri isminde bir zat tarafından bulunan gayet parlak ve çok kıymetli bir madendir ki bununla kanser gibi pek fena hastalıklar tedavi ediliyor.

Radiyotelefoni(*i*) Telsiztelefon.

Radiyotelegrafi (*i*) Telsiztelgraf.

Radioterapi(*i*)Rontken ile tedavi.

Raf (*i*) Duvara mıhlanıp üzerine öteberi konulan uznn tahta;dolabın katlarından herbiri, etajer denilen açık dolap.

Rafadan (*i*) Kaynar suda kabuğu ile az pişmiş yumurta.

Rafi(*i*«*s*»).Yukarı kaldıran, yükselten.

Rafızî (*s*)Şiî mezhebinden bir fırka.

Rağbet(*i*)İstek (—*göstermek*); kabul, itibar(—*bulmak*) —*li* İstekli;herkesçe makbul.—*siz* İsteksiz; pıyasaca tutulmamış,herkesçe makbul olmıyan, sürümsüz.—*Rağbetsizlik* İsteksizlik,sürümsüzlük.

Rağm (*i*) Zıddına, inadına hareket, nispet.

Rağmen (*zr*)Zıddına, nis-

petine, aksine olarak.

Rah,Reh(*i*)Yol,usul, meslek.

Rahat(*i*) Dinlenme, istirahat; gailesizlik.(*s*)Uygun, kullanışlı;gailesiz(*zr*)Yorulmıyarak, istirahatle; kolaylıkla.

Rahatlanmak(*m*)Rahat et. müsterih ol.; gailesiz ol.; dinlenmek, yorgunluk almak; ortalık durulmak.

Rahatlık (*i*) Rahat, istirahat; uygunluk.

Rahatsız (*s*) Rahat olmıyan, müsterih olmıyan, sıkıntı çeken; keyifsiz,az hasta, namizaç. —*lık* Sıkıntı; keyifsizlik, namizaçlık.

Rahibe (*i*)Evlenmiyen ve manastırda yaşıyan kız papaz.

Rahik (*i*) Saf ve güzel kokulu şarap.

Rahim (*hmi* «*i*») Dölyatağı B.

Rahîm (*s*)Acıyan, merhametli.

Rahip (*i*) Katoliklerde evlenmiyen ve manastırda yaşıyan ruhanî; Ermenilerde evlenmiyen ve manastırda yaşamıyan ruhanî ki vaiz olur.

Rahle(*i*)Üzerine kitap v.s. konulmak üzere hususî suratte yapılan sıra;ibadethanelerde üzerine mukaddes kitap konulan ayaklı iskemle.

Rahman (*i*)Kullarına merhameti çok olan Tanrı, Allah.

Rahmânî (*s*) Allaha müteallik;Allahtan gelen(hayırlı işler) şeytanî değil.

Rahmet (*ti* «*i*») Allah tarafından günahların affi; faydalı yağmur.

Rahmetli / **Rahmetlik** (*s*) Ölen, merhum.

Rahmetmek (*m*) Merhamet etmek,acımak.

Rahmî (*s*) Dölyatağına müteallik;rahmete mensup

Rahne(*i*) Yıkık,bozuk yer, gedik.

Rahnedar(*s*)Yıkık, bozuk, zarar gören (—*ol. m.*)

Raht (*tı"i„*) At takımı;yol eşyası; pencere ve kapı kanatlarını çerçeveye bağlıyan menteşe takımı.

Rahtlamak (*m*)Ata takım takmak.

Rahtlı(*s*) Takım vurulmuş (at).

Rahvan (*i*) Biniciyi sarsmaksızın hızlı yürüyen at v.s. yürüyüşü; böyle yürüyen at. (*zr*) Bu yürüyüşle.

Raiyye (*i*) Bir hükûmetin hükmü ve idaresi altında bulunan ve vergi veren halk, tebaa;otlatılan hayvan sürüsü.

Rak (*e*) Sakil mastarlardan yapılan iltizamî fiilinin müfret gaibinin nihayetine ilâve olunarak hal yapan lâhita: (*yazarak*). Bazan sıfatları da küçültür. (*ukufak*).

Rakam (*i*) Sayıları gösteren işaretlerden herbiri (1, 2, 3 ...) yazı, yazma; hesap ilmi.

Raket (*ti«i»*) Tenis denilen topoyununda topu atmağa mahsus beyzî şekilde uzunsaplı alet.

Rakiben (*zr*)Ata, otomobile v.s.ye binmiş olduğu halde, binerek.

Rakik(*s*)İnce; merhametli.

Râkip (*s*) Binen (ata, vapura v.s. ye)—*ol* Binmek). (*râkip olarak* Binerek).

Rakip (*i*) Ayni şeyi istiyenlerden herbiri, hasım. B. (3üncü mana) — *siz* Hasmı olmıyan, tek, yalnız.

Rakit(*s*)Durgun (su,hava)

Rakı (*i*) Üzüm cibresinden, incir v.s. meyvalar-

dan yapılan sert bir içki. (—*cı* Rakı yapan ve satan; rakı tiryakisi) (—*cılık* Rakı yapmak san'ati; rakı tiryakiliği).

Rakım (*s*) Yazan, çizen; rakam atan; bir noktanın yükseklik derecesi.

Rakkas (*s*) Hora tepen, ayakoyunu oynıyan,dansör; duvar saatinin içinde sağa ve sola hareket eden kepçe şeklinde mâdenî alet.

Raks(*i*) Ayakoyunu, dans.

Raksan (*s*) Ayakoyunu oynıyan, rakseden.

Raksetmek(*m*) Ayakoyunu oynamak,dansetmek.

Ram (*s*) Baş iğen, itaat eden, muti, tâbi.

Ramak(*kı"i„*) Hayatın son nefesi;pek az,cüz'î miktar, ancak nefes alacak derecede hayat.(*Düşmesine— kalmıştı.*)

Ramazan (*i*) Arabî ayların dokuzuncusu olup müslümanların oruç ayıdır.

Rametmek (*m*) Başiğdirmek; itaat ettirmek.

Rampa(*i*)İki geminin veya bir gemi ile başka birşeyin yanyana gelmesi, karın karna gelmesi.

Rampacı (*i*) Eski deniz muharebelerinde düşman gemisine giren bahriyeli.

Rana (*s*) Güzel, parlak; pek iyi.

Randa (*i*) Gemilerin mizane direğinin gerisindeki yan yelkeni.

Randevu(*i*)Buluşacak yer.

Ranza (*i*) Gemilerde askerin yatması için alabandalarda biribiri üzerine yapılan yataklar.

Rap (*i*) Tanrı, Allah, Çalap; askerî yürüyüşlerde çıkan ayak sesini bildirir.

Rapor(*i*)Bir tahkikata, bir keşfe, bir hastanın muayenesine v.s.ye dair ve-

rilen resmî kâğıt, raporto.

Raportör (*i*) Bir iş hakkında yazılacak raporu tanzim eden zat; gazete muhabiri.

Rapt(*tı"i„*) Bağlama, iliştirme; cümlede kelimelerin tertibi.

Raptetmek(*m*).Bağlamak, iki şeyi biribirine iliştirmek.

Raptiye(*i*) Biribirine bağlamağa, iliştirmeğe mahsus iğne v.s.

Rasat (*i*) Gözetme, bekleme; pusu tutma; gökteki yıldızları v.s.yi dürbünle muayene etme.

Rasatane (*i*) Gökteki yıldızları v.s.yi,havanın ahvalini tetkik ve muayene etmek için iktıza eden aletleri havi bina.

Rasgele (*zr*) Tesadüfî olarak,tesadüfen.

Rasgelmek (*m*) Tesadüf etmek, karşılaşmak.

Rasgetirmek (*m*) Tesadüf ettirmek, yerinde bulabilmek.

Rasime (*i*) Resim, ayin, âdet.

Rasin (*s*) Sağlam, metîn, muhkem.

Rasıt (*s*) Dikkatle bakıp bekliyen, gözeten; gökteki yıldızları v.s. yi, havanın ahvalini tetkik ve muayene için büyük dürbünler v.s. mükemmel aletler kullanan.

Raspa (*i*) Demir ve tahtaları kazımak için üçköşeli ve saplı çelik alet.

Raspataşı (*nı«i»*) Gemi güvertelerini temizledikleri yumşak süngertaşı.

Rast (*tı«s«*) Doğru; sağ (taraf); (*i*)doğruluk,tesadüf, isabet; şark musikisinde bir makam.

Raslamak (*m*) Tesadüf etmek, rasgelmek.

Rastık (*i*) Saça, kaşa sü-

rülen kara boya. (*Rastık çekmek* Rastık sürmek).

Rastıktaşı (*nı«i»*) Antimon (maden).

Rasyonalism(*i*) Ruhu ve vahyi inkâr edip herşeyi akıl ile kabul eden felselî mezhep.

Rasyonalist (*ti«s»*) Rasyonalismez mensup.

Rasyonel (*s*) Aklî, zihnî; makul, aklauygun.

Raşe (*i*) Titreme; ürkme.

Raşedar (*s*) Titriyen; ürken.

Raşi (*s*) Rüşvet veren, bir işi gördürmek için para veya hediye veren.

Raşit (*s*) Doğru yoldan giden.

Raşitik (*s*) Kemik hastalığına müptelâ olan.

Rat (*i*) Gökgürlemesi.

Ratıp (*s*) Yaş, ıslak, rutubetli, nemli.

Ravent (*i*) Kökü hekimlikte kullanılır ve iyisi Çinde çıkar bir ot.

Ravi (*s*) Nakleden, hikâye eden.

Ravza (*i*) Suyu ve çayırı, çimeni bol bahçe;Peygamberimizin Medinede türbeleri bulunan bina.

Ray(*i*) Şimendiferlerin ve tramvayların üstünden gittikleri demir çubuklar.

Raya,Reaya (*i*) Bir hükûmetin hükmü ve idaresi altında bulunan halk, tebaa. [Eskiden bilhassa müslüman olmıyan tebaaya denirdi].

Rayegân (*s*)Bedava, karşılıksız; lûtfedilmiş (— *buyurmak*.

Rayet (*i*) Bayrak,sancak.

Rayiç (*s*) Sürümlü; geçer (akçe v.s.)

Rayiha (*i*) Koku. —*lı*Kokulu, güzel kokan. —*sız* Kokusuz, kokusu olmıyan.

Razakı (*i*) Çekirdekli iri kuruüzüm.

Razı (*s*) Riza veren, muvafakat eden (—*ol.m*).

Re (*i*) Musikide bir nota.

Realism (*i*) Hakikiyun mesleki, hayatı olduğu gibi tasvir etme mesleki.

Realist (*ti"i„*) Hakikiyun mesleki taraftarı.

Rebap (*i*) Kemençe gibi bir saz.

Rebi (*i*) İlkbahar.

Rebiî (*s*) İlkbahara mensup.

Rebiulâhir (*i*)Arabî ayların dördüncüsü.

Rebiülevvel (*i*) Arabî ayların üçüncüsü.

Recep (*i*) Arabî ayların yedincisi.

Recez (*i*) Aruz vezinlerinden bir bahir.

Recim (*cmi "i„*) Taşa tutma, taşlama; eskiden mahkumu yarıbeline kadar toprağa gömerek taşa tutma cezası.

Recmetmek (*m*) Taşa tutmak. B. **Recim.**

Recül (*i*) Baliğ olan erkek; muktedir.

Recüliyet (*ti«i»*) Erkeklik, erlik.

Reçel (*i*) Şekerle pişirilmiş meyva tatlısı (*Gül reçeli, çilek reçeli*).

Reçete (*i*)Doktorun hastaya verdiği ilâç puslası.

Reçina (*i*) Çam gibi bazı ağaçlardan çıkarılan sakız(—*lı* Sakızlı"ağaç„, sakızlı içki).

Redaet (*ti«i»*) Kötülük; hastalık ve yara azgınlığı.

Reddetmek (*m*) Geriçevirmek, defetmek; kabul etmemek;tanımamak; cerhetmek (bir sözü).

Redi (*i «s»*) Kötü, yaramaz, azgın.

Redif(*s*Sonradan,arkadan gelen; (*i*) eskiden nizamî

askerlerden sonra gelen ikinci sınıf asker ki ihtiyaç zamanında silâh altına çağrılırdı;asıl kafiyeden sonra her beytin nihayetinde tekrar olunan kelime.

Redingot (*tu"i„*) Ceketten uzun, arkasıyırtmaçlı ekseriya siyah kumaştan nimresmî elbise.

Refah (*i*) Bolluk içinde geçinme, hali, vakti yerinde olma.

Refakat (*ti«i»*) Arkadaşlık; yoldaşlık (*Refakatinde* Kendisile beraber).

Referandom (*i*) Bir sefirin hükûmetinden istediği talimat; bazı memleketlerde umumun menfaatine ait bir iş için bütün halkın reyine müracaat

Refetmek (*m*) Kaldırmak, yükseltmek, yukarıya çıkarmak; büsbütün ortadan kaldırmak, battal et.

Refi (*f'i"i„*) Kaldırma, (B **(Refetmek)**.

Refî (*i«s„*)Yüksek, yüce.

Refik (*ki «i»*) Arkadaş, yoldaş; yardak, yardımcı; koca, zevç.

Refika (*i*) Kadın arkadaş; karı, zevce.

Reflektör (*i*) Sesi ve ışığı aksettiren alet.

Reform (*i*) Islah, tanzim, düzeltme.

Reftar (*i*) Edalı yürüyüş, gidiş.

Reftiye (*i*) Çıkan maldan alınan gümrük resmi.

Regaip (*i*) Peygamberimizin ana rahmine düştükleri gece.

Reh (*i*) B. **Rah**.

Reha (*i*) Kurtuluş, halâs. B. **Refah**.

Rehavet (*ti"i„*) Gevşeklik, sölpüklük.

Rehavi(*i*) Sandıklı küçük çalgı;musikide blr makam.

Rehber (*i.s.*) Kılavuz.

Rehin(*i*)Ödünç alınan para veya mal yerine bırakılan kıymetli şey,tutu. öndül.

Rehîn (*s*) Rehin bırakılmış;karin,mukarin.(*Bu iş rehîni kabul buyrulursa* Bu iş kabul edilirse.)

Rehine (*i*) Rehin bırakılan şey.

Rehnüma (*s*) B.**Rehber**.

Reis (*s*) Baş, âmir, bir meclisi,bir mahkemyi idare eden azaların birincisi (*Cumhuriyet Reisi* Milleti idare eden Cumhuriyet hükûmetinin başı).

Reji (*i*) İnhisar idaresi.

Rejim (*i*) Hükûmet idaresi, şekli;yemek,içmekte riayet olunan tarz.

Rejisör (*i*) İdare müdürü; tiyatrolarda sahneyi idare eden aktör.

Rek (*e*) Hafifheceli kelimelerin sonuna konulur. B. **Rak**.

Rekabet (*ti«i»*) Rakiplik, yarışma, ucuz mal satmak hususunda yarış.

Rekâket (*ti «i»*) Dilde kusur, tutkunluk; sözde rabıtsızlık.

Rekambiyo (*i*) Kabul edilmemiş bir poliçanın protesto edilerek aksine çekilmesi.

Rekât (*tı «i»*) Namazda bir kıyamla, bir rükû ve bir secdeden ibaret hareket.

Reklâm (*i*) İlân, gazete v.s. ilânı.

Rekolta (*i*) Mahsul,mahsulât.

Rekor (*i*) Sporda vesair işlerde alenî surette kazanılan birincilik, galibiyet, zafer.

Rektör(*i*)Bir darülfünunun veya bir yüksekmektebin umumî müdürü, emini.

Rekz (*i*) Dikme; kurma.

Rekzetmek (*m*) Dikmek;

kurmak, (sancak, direk, çadır rekzetmek.)

Remat (*i*) Kül; ateşkülü.

Remel (*i*) Aruz vezinlerinden bir bahir.

Remet (*i*) Gözağrısı.

Remide (*s*) Ürkmüş, ürkek.

Remil (*mli "i„*) Kum;kum dökerek bakıcılık etme (*Remil atmak*).

Remmal (*li«s»*) Remil döken, remilci.

Remy (*i*) Atma,atım, atış.

Remz (*i*) Hususî işaret.

Remzetmek (*m*) Hususî işaretler kullanmak, böyle işaretlerle meramını anlatmak.

Rencide (*i*) İncinmiş, gücenmiş (*—ol.m.*).

Renç (*i*) Ağrı, sızı, eziyet; mihnet.

Rençper (*i*) Tarla, bahçe, yapı işlerinde gündelikli amele *—lik* Bu gibi işlerde amelelik.

Rençperbaşı (*nı "i„*) Irgatbaşı.

Rende (*i*) Talaş çıkararak tahtaları temizliyen marangoz v.s. aleti;turp; peynir v.s. yi ince doğramağa mahsus tenekeden mutfak aleti.

Rendelemek (*m*) Rende ile tahtaları düzeltmek, turp v.s.yi rendeden geçirmek.

Rengârenk (*gi "s„*) Renk renk, alaca, elvan.

Rengin (*s*) Renkli, parlakrenkli; güzel; süslü, edibane yazılmış (yazı).

Renk (*gi«i»*) Eşyanın ışık aksile göze yaptığı tesir. levin;boya—*li* Rengi olan —*siz* Rengi olmıyan;solmuş; mesleksiz (adam).

Renklemek (*m*)Renk vermek; boyamak.

Renklenmek (*m*) Renk almak; boyanmak.

Rennan (*s*) Çok ses çı-

karan, çınlıyan.

Res (*i*) Baş; kafa; tepe; başlangıç; hayvanlarda sayı, tane (*Beş res keçi*).

Resanet (*ti«i»*) Sağlamlık, metanet, muhkemlik —*li* Sağlam, metîn, muhkem.

Resas (*i*) Kurşun.

Resen (*zr*) Kendibaşına, kendiliğinden, kimseden emir almıyarak.

Reseptör (*i*) Ahize B.

Resikâr (*i*) Bir dairenin en büyük memuriyeti(—*da bulunan zat* Âmir,müdür, reis, vis.)

Resim (*smi«i»*) Çizme;şekil,plân, taslak; tasvir,fotoğraf; alay, ayin; devlet namına söylenen söz;vergi, baç.—*li* İçinde tasviri olan, musavver kitap, gazete (v.s.) —*siz* Tasviri olmıyan;resmi olmıyan.

Resimci (*i*) Resim, plân çıkaran.

Resmen (*zr*) Devlet namına, resmî surette,usul ve nizam üzere,âdet yerini bulsun diye.

Resmî (*s*) Devlet namına olan, usul ve nizama göre olan; alay ve ayinle olan; yazılıp okunmıyan harf; âdet yerini bulsun diye olan.

Resmiyat(*i.c.*)Resmî işler.

Resmiyet (*ti"i„*) Resmîlik, rasmî sıfat.

Ressam (*i*) Güzel resim yapan, resimcilik san'atinde üstat.

Resul (*lü«i»*)Gönderilmis, peygamber,nebi; elçi,sefir.

Resülmal (*li«i»*)Sermaye; faize verilen paranın aslı, anası.

Reşadet / **Reşat** } (*i*) Doğru yola gitme (*reşadetlû* Eskiden şeyhlere verilen elkaptı).

Reşit (*s*)Doğru yolda gi-

den;malını iyi idare eden; kanunca 18 yaşını bitiren (erkek) ve 17 yaşını bitiren (kız).

Reşme (*i*) Zincirden gem.

Ret(*ddi"i„*)B.**Reddetmek.**

Retar (*i*) Cecikme, geçkalma.

Retuş(*i*)Resim v.s.tashihi.

Reva (*i*) Yakışır, lâyık.

Revabıt (*i.c.*) Rabıtlar B.

Revaç (*i*) Sürüm, itibar, rağbet —*lı* Sürümlü. —*sız* Sürümsüz).

Ravaçlandırmak (*m*) Sürümünü artırmak rağbetlendirmek.

Revak (*kı«i»*) Üstüörtülü ve önüaçık yer, kemeraltı; sundurma, çardak.

Revan (*s*)Giden, yürüyen; akan (—*ol.m.*)

Revani (*i*)İrmik ve yağla tepside pişirilen bandispanyaya benzer bir tatlı.

Revendük (*i*) Gömleklerin yakaları ve kolları içine konulan kalınca bez.

Reverans (*i*) İğilerek selâm verme; hürmet gösterme.

Revir(*i*) Asker karargâhlarında ve kamplarda küçük hastahane.

Reviş (*i*) Gidiş; tarz.

Reviyet (*ti"i„*)İyi düşünme, doğru görme ve anlama.

Revnak (*i*) Parlaklık; güzellik. —*lı* Parlak; güzel.

Revü (*i*)Haftalık v.s.mecmua; geçit resmi.

Rey (*i*) Fikir; mütalea.

Reybî (*s*) Şüpheli; şüpheye dair.

Reybiye (*i*) Her iş hakkında şüphe eden felsefî meslek.

Reybiyun (*i*) Reybiye felsefesine mensup olanlar.

Reyp (*i*) Şüphe.

Rezalet(*ti«i„*) Alçaklık,denilik.

Reze (*i*) Kapıyı arkasın-

dan iliştiren demir çengel, zemberek.

Rezlemek (*m*)Kapıyı reze ile kapamak.

Rezene (*i*) Dereotu cinsinden güzelkokulu ot.

Rezil (*i*) Alçak, deni,maskara.

Rezzak (*kı„i„*) Kullarına yiyeceğini daima veren Allah.

Riayet(*ti"i„*) Sayma, hürmet.

Riayetkâr(*s*)Hürmet eden.

Riayetsiz (*s*) Hürmetsiz, itibarsız —*lik* Hürmetsizlik.

Rica (*i*) Yalvarma. —*cı* Bir iş için yalvaran.

Rical (*li«i.c.»*) Hükûmetin büyük memurları.

Ricat (*ti«i»*) Geridönme (asker v.s.).

Rida (*i*) Belden yukarıya mahsus şal, yünatkı v.s.

Rie (*i*) Akciğer

Rievî (*s*) Akciğere müteallik.

Rifat(*ti"i„*) Yükseklik. — *lû* Eskiden salise rütbesini haiz olanlara verilir elkaptı.

Rihlet (*ti"i„*) Göçme, sefer: ölme.

Rik'a (*i*) Arapça harflerden alıp Türklerin kendilerine mahsus yaptıkları elyazısı.

Rikâp (*i*) Üzengi; padişahların huzuru (eski kelime).

Rikkat(*ti"i„*) İncelik; acıma, merhamet.(—*li* Merhametli).

Ringa (*i*) Kurusu meşhur olan yassı bir balık.

Rint (*s*) İşret v.s.den çekinmez adam, harabatî. —*lik* Harabatîlik.

Risale (*i*) Küçük kitap; mecmua.

Risalet (*ti"i„*) Elçilik, sefirlik; peygamberlik; birinin sözünü başkasına götürme.

Riş (*i*) Sakal; kuştüyü, yara, ceriha.

Rişe (*i*) Saçak, püskül; ağacın kökünden çıkan lif, saçaklı kök.

Rişte (*i*) İplik, tire, rabıta, alâka.

Rivayet(*ti«i»*)Hikâye,ağızdanağza dolaşan söz.

Riya (*i*) İkiyüzlülük, mürailik.

Riyakâr (*s*) İkiyüzlü, mürai. —*lık* B. **Riya**.

Riyal (*i*) Arabistanda gümüş mecidiyeye verilen isim; İspanya ve Avusturyanın gümüş 25 kuruşluk değerinde parası.

Riyaset(*ti"i„*) Reislik; bir meclisin,bir mahkemenin, bir heyetin reisliği.

Riyazet (*ti«i»*) Kanaatle yaşayış; yalnız kuru ekmek vermekle yapılan ceza.

Riyazî (*s*) Hesap, cebir, hendese v. s. fenlere dair;bu fenerlerde üstat olan (zat).

Riyaziyat(*i.c.*) Hesap, cebir, hendese v.s. fenler, matematik.

Riyaziyun (*i.c.*) Hesap, cebir, hendese v.s. fenlerde üstat olan zatlar.

Rıfk(*kı"i„*) Yavaşlık, mülâyimlik(rıfk ile muamele etmeli).

Rıh (*i*) Kum; yazıyı kurutmak için üzerin atılan ince kum.

Rıhdan (*i*) Yazı kurutacak kumun kabı.

Rıhtım (*i*) Deniz kenarlarında gemilerin yanaşmasına yarıyan ve karayı deniz sularından muhafaza için yapılan taş duvar ve kaldırım.

Rıza (*i*) İstek, hoşnutluk.

Rızk (*kı"i„*)Hergünkü yiyecek, azık.

Roka(*i*)Uzun kıvırcık yapraklı birnevi salata.

Rol (*lü«i»*) Vazife (—*oy-*

namak Oyun oynamak).

Rom(*i*) Çavdardan,şekerkamışından v.s. den yapılan sert bir içki.

Roman(*i*) Hayalî veya hakikî büyük hikâye. —*cı* Roman yazan. —*cılık* Roman muharrirliği.

Romanesk (*s*)Roman gibi, hayalî; uydurma.

Romans (*i*) Acıklı, tesirli şarkı, türkü.

Romantik(*s*) 19 uncu asır iptidasında Fransada Klâsik denilen edebiyattan eyrılıp yeni bir çığırda yazılan ve romantism ismini alan edebiyata dair; fazla hisli ve heyecanlı.

Romantism (*i*) Romantik usul ve tarz. B.**Romantik**

Romatizma (*i*) Yel illeti, yel (—*lı* Yelli).

Rota (*i*) Geminin gideceği yol.

Rotatif (*i*) Marinoni tarafından bulunan ve dönerek işliyen pek süratli tabı makinesi.

Roza (*i*) Altı yassı ve üstü fasetalı elmas taş.

Rozet (*i*) Yaka iliğine takılan gülşeklinde kurdele, şerit v.s.

Römork (*ku"i„*) Bir gemiyi başka bir gemiye veya bir arabayı başka arabaya bağlıyarak çekme

Römorkör (*i*) Gemi çeken vapur.

Rönesans (*i*) Teceddüt devri.

Rövanş (*i*)Kaybedilen bir oyuna karşılık oynanan ikinci oyun, intikam.

Ru (*i*) Yüz, çehre.

Ruba (*i*) Elbise, esvap.

Rubu (*i*)Dörttebir,çeyrek.

Rugan } (*i*) Parlak,sah-
Rugani } tiyan.

Ruganlamak (*m*) Sahtiyanı parlatmak, cilâlamek.

Ruganlı (*s*) Parlak, cilâlı (sahtiyan).

Ruh (*i*) Yanak; satranç oyununda bir taş.

Ruh (*i*) Can; hareket, kuvvet, tesir; hulâsa.

Ruhanî (*s*) Ruha ve cana mensup; dinî; manevî; cismanî olmıyan.

Ruhaniyet (*ti «i»*) Ruhanîlik, dinî işlerle uğraşmaklık.

Ruhban (*i.c.*) Rahibler.

Ruhbaniyet (*ti «i»*) Rahiplik.

Ruhî (*s*) Cana, ruha mensup.

Ruhiyat (*ti «i»*) B. **Psikoloji.**

Ruhiyet (*ti «i»*) Ruh, can hali, tabiat, mizaç.

Ruhlandırmak (*m*) Canlandırmak.

Ruhlanmak (*m*) Canlanmak.

Ruhlu (*s*) Canlı; tesirli.

Ruhsat (*ti«i»*) İzin, müsaade (*—lı* İzinli, müsaadeli. *—sız* İzinsiz.)

Ruhsatname(*i*) İzinname.

Ruhsuz (*s*) Cansız; tesirsiz.

Ruhulkudüs (*tsü «i»*) B. **Cebrail.**

Rulet (*ti«i»*) Cira denilen birnevi kumar oyunu.

Rulo (*i*) Tomar; oklava; merdane; tomar halinde sarılmış. (kâğıt v.s.)

Rum(*i*) Ortodoks kilisesine mensup bir hıristiyan cemaati.

Rumî (*s*) Ruma ait; vaktile "Rum„ denilen Anadoluya mensup olan; rumca.

Rumuz (*i.c.*) Renizin cem'i, işaretler.

Rupye(*i*) Hindistanda bir şilin kıymetinde gümüş para.

Rus (*i*) Rusya ahalisinden, Rusyalı, Moskof.

Rusça (*i*) Rusların halllerine muvafık. (*i*) Rus lisanı.

Rusta (*i*) Köy; çiftlik.

Rustayî (*s*) Köylü.

Rusya (*i*) Avrupanın şarkı şimalîsinde ve Asyanın şimalinde Cumhuriyetle idare olunan geniş memleket.

Ruşen (*s*) Aydın; aşikâr.

Rutubet (*ti "i„*) Nemlilik, yaşlık, ıslaklık. —*li* Islak, yaş.—*siz* Kurudan, nemli olmıyan.

Ruy (*i*) B. **Ru**.

Ruya,rüya (*i*) Duş; uykuda görülen şey.

Ruyinigâr(*i*)Zambaknev'inden çiçek; pembe küçüktaneli üzüm.

Ruz (*i*) Gün.

Ruzname(*i*Birmecliste,bir komisyonba görüşülecek meselere dair program.

Ruznameci (*i*)Meclis v.s. nin görüşme programını tertip eden zat.

Rübubiyet (*ti"i„*)Tanrılık.

Rüçhan (*i*) Üstün olma, üstünlük.

Rücu (*u «i»*) Geridönme; cayma;sözünden dönme.

Rüesa (*i.c.*) Reisler.

Rüfeka (*i.c.*) Refikler.

Rükû(*u«i»*)Öne doğru iğilme (namazda)

Rükün (*knü«i»*) Temeldireği,temel, esas; bir heyetin v.s. nin en ehemmiyetli, en nüfuzlu azası.

Rükûp (*i*) Binme, bir nakil vasıtasına girme.

Rükût (*i*) Durulma, durgunluk.

Rüsubî (*s*) Tortu, çöküntü bırakan; tortu bırakan şeylere müteallik.

Rüsuh (*i*) Sağlamlık; bir ilim ve fennin derininevarma (—*peyda et.*).

Rüsum (*ic*), **Rüsumat** (*tı*) Vergiler; gümrük (*Rüsumat idaresi*).

Rüsup (*i*) Tortu,çöküntü.

Rüsvay(*s*)Rezil, maskara.

Rüşeym (*i*) Bir tohumun

asıl kuvvetli noktası; bir tohumdan yeni süren ufacık çim.

Rüşt (*i*) Doğru yolda gitme; doğru düşünme; erkeklerin 18, kızların 17 yaşına varmaları.

Rüştiye (*i*) Eskiden iptidaîden sonra gelen ve üç sınıftan ibaret olan mektep.

Rüşvet (*ti«i»*) Haklı veya haksız bir işi gördürmek için bir memura verilen para veya hediye. (—*çi* Rüşvet alan, rüşvetle iş gören).

Rütbe (*i*) Derece, paye; devlet tarafından verilen derece. —*li* Rütbesi olan, rütbe sahipi.

Rütbetlû (*s*) Eskiden patriklere verilen resmî elkap.

Rütep (*i.c.*) Rütbeler.

Rüus (*i*) Bazı payeler ve imtiyazlar verildiği zaman bunu mübeyyin berat, ilmiye rütbesine dair resmî vesika.

Rüya (*i*) B. **Ruya**.

Rü'yet(*ti"i„*) Görme,bakma.

Rüzgâr (*i*)Yel; zaman,vakit.

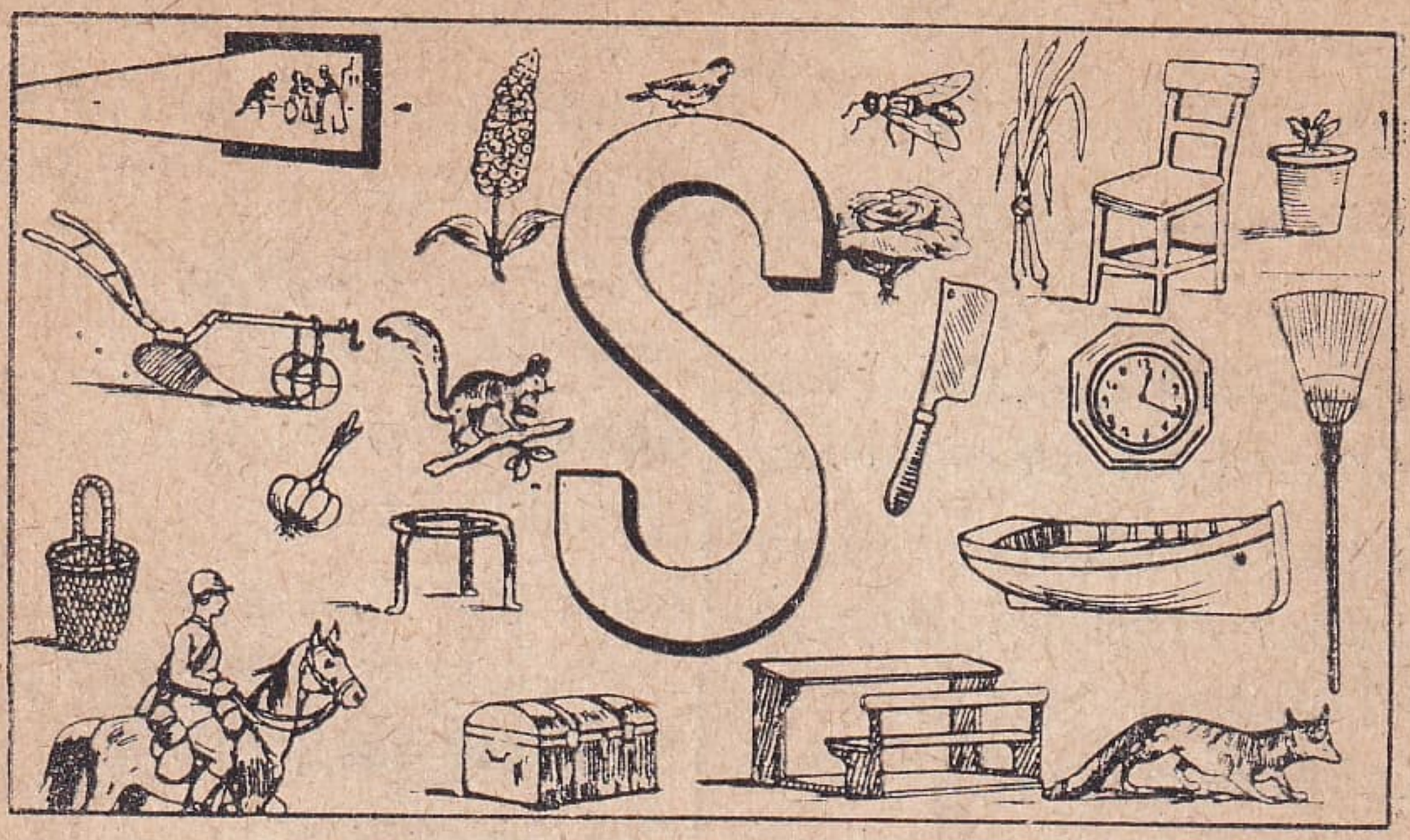

(*i*) Türkçe alfabenin yirminci harfi;Epçet hesabında «60»

Saadet (*ti «i»*) Kutluluk, mutluluk. —*li* Kutlu,mutlu, bahtiyar.—*lû* Eskiden ulâ rütbesini haiz olanlara verilen elkaptı.

Saat (*ti«i»*) Gece ile gündüzün yirmi dört cüzünden herbiri;60 dakikadan ibaret olan vakit; belli zaman, beş kilometrelik, üç millik yol; vakti gösteren alet.

Saatçi (*i*) Saat yapan,satan, tamir eden adam.

Saatlik(*s*) Şu kadar saat süren.

Saba (*i*) Şarkışimalîden esen hafif ve lâtif rüzgâr.

Sabah (*i*) Günün başlangıcı, güneşin doğduğ

vakit, öyleye kadar olan zaman.

Sabahat (*i*) Güzellik.

Sabahçı(*s*) Sabah nöbetçisi.

Sabahki(*s*)Bu sabah olan, görülen(iş)görülen(adam).

Sabahlamak (*m*) Sabaha kadar oturmak, hiç uyumamak.

Sabahları (*zr*) Hersabah

Sabahleyin (*zr*) Sabah vakti, sabah erkenden.

Sabahlı(*s*) Hersabah olan.

Sabahlık (*i*) Kadınların sabahları giydikleri elbise.

Saban (*i*) Çift sürmeğe mahsus alet.

Sabanbaskısı, **Sabanökçesi** (*nı"i„*) Sabandemiri, sikke.

Sabanbıçağı, **Sabançapası**, **Sabankulağı** (*nı«ı»*)Tezekleri v.s. kırmak için sabandemirinin yanına konulmuş keskin alet.

Sabankıran (*i*) Pek sert kök.

Sabanoku (*hu «i»*) Öküzlerin arasından demirden boyunduruğa kadar uzanan ağaç.

Sabavet (*ti«i»*) Çocukluk, çocukluk cağı.

Sabi (*i*) Bülûğa ermemiş erkek çocuk. B. **Bülûğ**.

Sâbi (*s*) Yedinci.

Sabian(*zr*)Yedinci olarak.

Sabih (*s*) Yüzen, yüzücü.

Sabit (*ti «s»*) Yerinden kımıldamıyan; yerinde sözünde duran; iğreti olmıyan; hakikat olduğu anlaşılan

Sabık (*kı«s»*) Geçen,geçmiş; evvelki, eski, şimdikinden evvel olan memur v.s.

Sabıka (*i*) Bir adamın işlemiş olduğu cürümden dolayı mahkûm olması. —*lı*Evvelce ceza mahkemesinde ceza yiyen adam.

Sabıkan (*z*) Bundan evvel.

Sabır (*i*) Başa gelen fenalığa karşı dayanma, göğüs germe, tahammül.

Sabırlı (*s*) Sabrı olan, telâş göstermiyen, çıdamlı, tahammülü çok.

Sabırsız (*s*) Sabrı, tahammülü olmıyan, çıdamsız; telâşlı, beklemiyen, aceleci —*lık* Sabredemiyiş, çıdamsızlık; telâş, acele.

Sabırsızlanmak (*m*) Sabrı, tahammülü kalmamak, telâş, acele etmek.

Sabotaj (*i*) Amelenin, işçilerin bile bile işi, aletleri ve kendilerine verilen eşyayı bozmaları.

Sabuk (*s*) B. **Abuksabuk**.

Sabun (*i*) Kir çıkarmak, temizlenmek için kullanılan beyaz madde. —*lu* Sabun karışmış.

Sabuncu (*s*) Sabun yapan ve satan.

Sabunhane (*i*) Sabun fabrikası.

Sabuniye (*i*) Birnevi nişasta helvası.

Sabunlamak (*m*) Sabun sürmek, sabunla yıkamak.

Sabunlanmak (*m*) Sabunla yıkanmak, sabun sürünmek.

Sabura (*i*) Gemileri terazilemek için alt ambarlarına konulan ağırlıklar, safra.

Sacayağı (*nı "i„*) **Sacayak** Mangal v.s. içine konulup üzerine tencere v.s. oturtulan demirden üçayak.

Saç (*i*) İnce demir levha, demirtahta (*s*) Saçtan yapılmış (mangal, boru).

Saç (*i*) İnsanın başında bulunan kıl. —*lı* Uzun saçı olan (*Saçlı sakallı* Yaşlı.)

Saçak (*i*) Dağınık şey; süs için birşeyin kenarına dikilen püskül; evlerin damlarında yapılan damlalık ve etrafındaki pervaz. —*lı* Püsküllü; damlalığı, pervazı olan (dam).

Saçbağı (*nı «i»*) Saç kordelesi.

Saçı (*i*) Geline verilen hediye; gelinin başına saçılan ufakpara,darı v.s.

Saçık,Açıksaçık (*s*) Üstübaşı düzgün olmıyan, perişan.

Saçılmak (*m*) Dağılmak, serpilmek;çok masraf et.

Saçıntı (*i*) Döküntü, serpinti.

Saçıştırmak (*m*) Azar azar serpip hertarafa saçmak, dağıtmak.

Saçkıran (*i*) Saçları döktüren bir illet.

Saçma (*i*) Saçılır şey; av için tüfeğe doldurulan ufak kurşun tanesi; etrafına kurşun taneleri bağlanan balıkağı; manasız, münasebetsiz, boş söz.

Saçmak (*m*) Dağıtmak, serpmek.

Saçmalamak (*m*) Saçmasapan söylemek.

Saçmasapan (*s*)Boş, manasız lâkırdı.

Saçula (*i*) Ağaçtan yapılan dökmeci kalıbı.

Saçuzatan (*i*) Çender(ot).

Sada, seda (*s*) Ses; biryere çarpıp geridönen ses.

Sadaka (*i*) Fakirlere verilen şey.

Sadakat (*ti"i„*) Gördüğü iyiliği unutmama, sıdık; samimî dostluk; vefa; fevkalâde doğruluk.

Sadakatli (*s*) Sadakati bilen, iyiliği unutmıyan, sadık; samimî dost, vefalı, vefadar.

Sadalı, sedalı (*s*) Sesli (— harf).

Sadaret (*ti«i»*) Eskiden başvekil makamı, vükelâ meclisi reisliği; eskiden kazaskerlik. B.

Sadasız, sedasız(*s*) Sessiz (— *harf*) (*zr*) Sessizce. usuluca.

Sadberk(*s.i.*) Yuzyapraklı, katmerli (gül,karanfil).

Sade (*s*) Başka şeyle karışık olmıyan, basit; düz, ziynetsiz; safi, halis; şekersiz, peynirsiz, kıymasız (kahve, börek); açık (fikir); tumturaksız (söz); doğru, temiz, saf, temizyürekli, tek, yalnız.(*e*) Ancak, yalnız. — *lik* Ziynetsizlik,açıklık(fikir); tumturaksızlık (söz).

Sadedil (*s*) Temizyürekli, saf; bön; ahmakça (—*lık* Saflık; bönlük).

Sadet (*i*) Meram, maksat; asıl mesele, konuşulan bahis (sadetten dışarı).

Sadeyağ (*i*) Sütten çıkarılan yağ, sağyağ.

Sadis (*s*) Altıncı.

Sadisen (*zr*) Altıncı olarak.

Sadık (*s*) İyiliği unutmaz, sadakatli; samimî, halis; sözünde doğru, sahi; vefalı, pekdoğru (işte).

Sadıkane (*zr*) Sadakatle, pekdoğru, halisane.

Sadır (*dr ı"i„*) Göğüs; en yüksek, en şerefli yer, baş köşe; herşeyin önü, başı; eskiden kazaskerlik. B.

Sâdır (*s*) Çıkan, zuhur eden (— ol. *m.*).

Sadme (*i*) Çarpma, vurma; birden başa gelen belâ; patlama.

Sadrî (*s*)Göğüse mensup.

Saf (*ffı«i»*) Sıra, dizi; bir sıraya dizilmiş asker v.s.

Saf (*s*) Temiz, halis; berrak; yüreğitemiz; kolay aldanır; bön, ahmakça.

Safa, sefa (*i*) Rahat; eğlence, eğlenti (zevk ve safa, sefa sürmek).

Safahat (*t.c.*) Birşeyin yüzleri, görünen dış taraflar (işi safahatile tetkik etmek).

Safderun } (*s*) İçi, yüre-
Sadedil } (*s*) ğitemiz, içisaf; bön; hile bilmez.

Saffet (*ti"i„*) Temizlik, safilik; berraklık (kalp saffeti).

Safha (*i*) Dışyüz, yüz; (saç v.s.) tahta, levha.

Safi (*s*) Halis, temiz; darasız; masrafı çıkarıldıktansonra kâr kalan.

Safir (*i*) Gökyakut (taş); ıslık.

Saflık (*i*) Temizyüreklilik; bönlük.

Safra (*i*) B. **Sabura**.

Safra (*i*) Öt, ötteki yeşilimsi sarırenkte acı bir su. —*li* Safrası çok olan (adam), başı dönen, gözü kararan (adam).

Safran (*i*) Zerdeye sarı renk vermek için kullanılan ot.

Safravî (*s*) Safraya mensup; safrası çok olan (adam).

Safsata (*i*) Doğru gibi gösterilen yanlış söz; hasmı susturmak için yaldızlı yalan söz.

Safsatacı (*i*) Yanlışı, yalanı doğru gibi yutturmak istiyen adam.

Safsatalamak (*m*) Yanlışı, yalanı doğru gibi yutturmağa çalışmak.

Sağ (*s*) Diri, canlı, yaşamakta olan; sağlam; hasta olmıyan, sıhhati yerinde olan; (*i*) Kalbin bulunduğu tarafın karşısı; sol mukabili; uğur.

Sağalmak (*m*) İyileşmek.

Sağanak (*i*) Birdenbire çok yağıp çabuk geçen yağmur;birden gelen büyük zarar.

Sağdıç (*i*) Düğünde gelin ve güveyinin sağında giden kılavuz, yenge; hıristiyanlarda gelin ve güveyinin haçını tutan ve bunların yeni doğan çocuklarını vaftiz eden, onlara at koyan adam, kombaros.

Sağdırmak (*m*) İnek, koyun, keçi gibi hayvanların sütünü çektirmek; aldatıp parasını aldırmak.

Sağı (*i*) Kuştersi, pisliği.

Sağılmak (*m*) Memeleri sıkılarak sütü alınmak; aldatılarak parası alınmak.

Sağım (*i*) B. **Sağma.**

Sağımlı (*s*) B. **Sağma.**

Sağır (*s*) Kulağı işitmez, duymaz; içi dolu olduğundan ses çıkarmıyan; kapalı (kapı v.s);ses duyulmaz (bina v.s) —*lık* Kulağın işitmemesi; kulakhastalığı.

Sağlam (*s*) Sağ, sıhhatte olan, hasta olmıyan; kusursuz,kırık ve bozuk olmıyan; doğru, sahi;emin, emniyetli (adam), metîn, muhkem, dayanıklı; çürük olmıyan; sıhhate yarar, dokunmaz (hava). —*lık*Sağ ve sıhhatteolmak

Sağlamak (*m*) Kavilet-mek, kuvvet vermek; temin et., muhkemleştirmek, ilerisi için tehlike bırakmamak.

Sağlanmak (*m*) Kavilenmek; temin olunmak.

Sağlı (*s*) Sağ tarafı olan (*Sağlı solluHer* iki taraflı)

Sağlıcak (*i*) Dirilik, sıhhat (*Sağlıcakla*,Sıhhatle).

Sağlık (*i*) Dirilik, sıhhat (*Sağlık yurdu* Sıhhat evi, hastane).

Sağma (*i*) Sağmak işi B. **Eleğim** — B.

Sağmak (*m*) Memeyi parmakla sıkıp sütünü al-

mak; aldatıp parasını çekmek; arı kovanından bal almak; bulut yağmur göstermek.

Sağmal (*s*) Süt veren, sütlü (inek v.s).

Sağrı (*i*) Atın belile kuyruğu arasındaki dolgun ve yuvarlakça yeri.

Sağu (*i*) Ölünün iyiliklerini sayarak ağlama, mersiye.

Sağucu (*i*) Ücretle ölüye ağlıyan kadın veya erkek.

Sah (*i*) Doğrudur manasında resmî surette çekilen işaret.

Saha (*i*) Açık yer, meydan; avlu.

Sahabe (*i.c.*) Peygamberimizin sohbetine nail olanlar.

Sahabet (*ti"i„*)Sahip çıkma, koruma (—*et.m.*).

Sahaf (*i*) Eski kitaplar satan kitapçı.(—*çarşısı*).

Sahan (*i*) Bakır yemek-kabı —*lık* Sahan koymağa mahsus yer; merdivenin döndüğü yerdeki açıklık.

Sahavet (*ti «i»*) Cömertlik,elaçıklığı —*li* Cömert eliaçık).

Sahi (*s*) B. **Sahavetli**; doğru, gerçek; sağlam; sahiden (*zr*) Gerçekten; hakikaten.

Sahif (*i*) Boş, hafif; gevşek,zayıf(—*akıllı* Aklıaz).

Sahife,Sayıfa (*i*) Kitap, ve defter yaprağının bir yüzü.

Sahihan (*zr*) Doğru olarak.

Sahil (*i*) Denizkenarı, kıyı; yalı.

Sahileşmek (*m*) Doğru olduğu meydana çıkmak.

Sahilhane (*i*) Denizkenarındaki ev, yalı.

Sahilsaray (*i*) Büyük,güzel yalı.

Sahip(*i*)Bir malın, bir mülkün mutasarrıfı, malik; yapan (iyilik); koruyan, hami. — *lik* Sahip çıkma, himaye, koruma.

Sahipsiz (*s*) Kimsesiz,hamisiz; sahibi olmıyan,ortanın, ortada kalan.

Sahne (*i*) Tiyatroda oyun oynanan yer.

Sahra (*i*) Kır, ova; çöl.

Sahraî (*s*) Saharalı; çöl ahalisi,sahraya mensup.

Sahratopu (*i*)Ağır muhasara topu.

Sahre (*i*)Büyük taş;kaya.

Sahte (*i*) Yapma, taklit.

Sahtekâr (*i*) Taklitçi, kalpazan.

Sahtelik (*i*)Sahte yapma, taklit etme.

Sahtevakar (*s*) Ağırbaşlılık taslıyan.

Sahtiyan (*i*) İşlenmiş, cilâlı keçiderisi v. s. (*s*) .Bu deriden dikilmiş.

Sahur (*i*) Ramazanda sabaha karşı yenen yemek.

Sai (*s*)Çalışan;postacı, tatar.

Saik (*kı «s»*) Öne doğru iten, dürten; götüren;asıl sebep olan(—*ı kimdir*?).

Saika (*i*) Yıldırım.

Saika (*i*)Öne doğru itme, dürtme; asıl sebep.

Saip(*s*)Doğru(fikir,hüküm)

Sair (*s*) Yürüyen; geçen; başka.

Sairfilmenam (*i*) Uykuda iken farkında olmaksızın kalkıp gezen ve iş yapan, somnambül.

Sait(*s*)Uğurlu,kutlu, mutlu.

Sak (*kı«i»*) Diz ile topuk arasındaki kısım; ağacın yerden dallarına kadar olan ve ağacı dik tutmağa yarıyan sert kısım;bir otun sapı.

Sak(*kki"i»*)Mahkemedeki yazıusulü;mahkemelerdeilân v.s. resmî evrak.

Saka(*i*) Su taşıyan ve satan adam.

Sakabeygiri (*ni«i»*)Su taşıyan beygir; çok çalışan ve yorulan adam.

Sakağı (*i*) Hayvan öksürüğü.

Sakak (*i*) Çenealtı.

Sakakuşu(*i*) Kırmızıbaşlı küçük kuş.

Sakal (*i*) Çene ve yanaklarda biten kıl. (—*lı* Sakalı olan.—*sız* Sakalı olmıyan).

Sakallanmak (*m*) Sakalı gelmek.

Sakamet (*ti"i„*) Bozukluk; sakatlık; yanlışlık.

Sakamonya(*i*)Müshil olan bingözotu, ince mahmude.

Sakangur (*i*) Kumkertenkelesi.

Sakar (*i*) Atın alnındakı beyaz leke, ufak akıtma. (—*lı* Ufak akıtmalı"at„)

Sakar (*s*) Uğursuz.

Sakarin (*i*) Madenkömürü katranından çıkarılan ve şekerden pek çok kuvvetli beyaz bir madde.

Sakat (*tı«s»*) Beden azasından birinin kusurlu olması, alil; bozuk; hesap, yazı ve ifade yanlışı.

Sakatat (*tı"i„*)Düşük yerler,kusurlar, kesilen koyun v.s. nin ciğer,işkembe gibi şeyleri.

Sakatlamak (*m*) Alil ve işe yaramaz bir hale komak, bozmak; birşeyi kırmak, yırtmak.

Sakatlanmak (*m*) Alil ve işlemez olmak,bozulmak, kusurlu olmak.

Sakatlık (*i*)Bir uzvun alil ve işlemez olması; bozukluk; yanlışlık.

Saki (*i*) İşret meclisinde kadeh sunan, içki dağıtan.

Sakil (*s*)Ağır, sıkıntılı;çirkin; telâffuzu kalın olan harf.

Sakim (*s*) Hasta; hatalı, yanlış.

Sakin (*s*) Kımıldamıyan; oturan; biryerin ahalisinden olan;durgun;uslu, halim; harekesiz arapça harf.

Sakiname (*i*)Eski şairlerce sakiye hitaben söylenen manzume, kaside.

Sakip(*s*)Delen;nüfuz eden (fikir); parlak (yıldız).

Sakit (*ti"s„*) Susan,sessiz.

Sakıf (*kfı«i«*) Tavan;dam.

Sakın (*zr*) Olmıya ki, iyi dikkat et!

Sakıngan (*s*) Çok sakınan, çekinen.

Sakınış (*i*) \ B. Sakın-
Sakınma (*i*) / mak.

Sakınmak(*v*) Kendini gözetmek, çekinmek; kendini korumak.

Sakırdı(*i*)Şiddetle titreme.

Sakırdamak (*m*) Şiddetli titremek.

Sakırga (*i*) Köpek v.s.ye yapışan böcek, kene.

Sakır sakır (*zr*) Şiddetli titremeyi bildirir tabir.

Sakıt (*tı"s„*) Düşen.

Sakıye (*i*) İşret meclisinde kadeh sunan kız veya genç ve güzel kadın;suyolu; gemilere su veren duba.

Sakız (*i*)Bazı ağaçlardan sızarak çıkan zamk gibi yapışkan bir madde;sakızağacının kadınlar tarafından çiğnenen beyazdamlalı zamkı. (*s*) Yapışkan (adam).

Saklamak (*m*) Gizlemek; gözetmek; korumak; ilerisi için bir tarafa komak; biri için ayırıp bir tarafa komak.

Saklambaç (*i*) Biri saklanıp diğerleri tarafından aranmak suretile oynanan çocukoyunu.

Saklanmak (*m*) Gizlenmek; bir tarafa ayırılmak,

kapanmak, göze görünmemek.

Saklantı (*i*) Saklanacak yer, gizli mahal.

Saklatmak(*m*) Gizletmek; bir parça ayırıp bir tarafa koydurmak.

Saklayış (*i*) Saklama, gizleme, gizleyiş.

Saklı(*s*) Gizli; saklanmış.

Sakolava(*i*)Marmara sularında işliyen başı,kıçı-bir hafif gemi.

Saksağan (*i*) Alacakargaya benziyen ve ondan ufarak, siyahlı beyazlı testere gibi ses çıkarıp sıçrıyan bir kuş.

Saksı (*i*) İçine çiçek v.s. dikilen kırmızı topraktan kap.

Saksılık (*i*) Kışın saksıları dizmek için hususî yapılan raf.

Saksunya (*i*) Alamanyanın bu isimdeki memleketinde yapılan porselen tabak, çanak v.s.

Sakulta (*i*) Eski birnevi toplara mahsus şarapneltanesi.

Sal(*i*)Bazı nehirlerde gemi gibi kullanılan yanyana bağlı keresteden ibaret iptidaî bir nakıl vasıtası B. **Salon**.

Sala (*i*) Büyük oda, kovuş, divanhane, sofa.

Salâ(*i*)Cuma günleri veya ölü olduğu zaman minarede okunan dua.

Salâbet (*ti«i»*) Teklik, katılık; metînlik; kavilik, dayanıklı olmak(—*li* Metîn, kavi, dayanıklı).

Salacak (*i*) Teneşir, üstünde ölü yıkanan tahta.

Salâh (*i*) İyi hal, iyilik, hoşdirilik;ahlâk güzelliği.

Salâhiyet (*ti«i»*) Karışmağa hakkı olma; bir mahkemenin bir davayı görmeğe kanunen hakkı-olması.

Salahur (*i*) Eskiden kapıcıbaşlıktan aşağı bir rütbe.

Salak (*i*) Ucu toplu ve zincirli harp tokmağı. (*s*) Akmak.

Salam (*i*) Domuz etinden yapılan birnevi sucuk.

Salamandra (*i*) İran hurafatınca gûya ateşte yanmaz ismi var cismi yok sukertenkelesi; birnevi büyük soba.

Salamura (*i*) Balık, peynir gibi yiyeceklerin bozulmaması için hususî yapılan tuzlu su.

Salaş (*i*) Üstükapalı, dört tarafıaçık baraka, kazino v.s.

Salaşpur (*i*) Seyrek ve ince patiska.

Salât (*i*) Namaz; Seygambere dua.

Salata (*i*) Marula benzer kıvırcık yeşillik; iştah açmak için bu yeşillikle veya başka sebzelerle yapılan sirkeli ve zeytinyağlı yiyecek (—*lık* Salata yapmağa mahsus yeşillik; hıyar).

Salbetmek (*m*) Asmak; asarak öldürmek, idam etmek, carmık germek.

Salça (*i*) Domates suyu, tuz, bahar v.s. ile yapılan yemeksuyu. *Domates salçası* Domates suyundan yapılan pelte.

Saldırma(*i*) Hücum, savlet; birnevi büyük bıçak.

Saldırmak(*m*) Hücum et., üzerine atılmak.

Salep (*i*) Dağlarda biten bir nebatın kökünden çıkan un gibi birmadde;bundan yapılan sıcak meşrup.

Salevat (*tı*"*i.c.*„) Salâtın cem'i B. **Salât.**

Salgın(*s*)Salıcı, sari, herkese geçen (hastalık); yıllık vergi.

Salhane (*i*) Koyun, sığır

v.s. hayvanların boğazlandığı yer, mezbaha.

Salhurde (*s*)Yaşlı,ihtiyar.

Salih(*s*) İşe yarar; temiz, dindar.

Salik (*ki"s„*) Bir yolda giden, bir yol tutan; bir tarikate mensup olan.

Salim (*s*) Sağlam; kusuru olmıyan.

Salimen (*zr*) Sağ olarak, sıhhatte olarak(— *Memleketime vardım*).

Salinometre (*i*) Buhar kazanlarındaki suyun tuzunu ölçmeğe mahsus alet.

Salip(*i*)Haç,çarmık,çelipa.

Salis (*s*) Üçüncü.

Salisen(*zr*)Üçüncü olarak.

Salı (*i*) Haftanın dördüncü günü.

Salık (*i*) Haber; malûmat, tarif (— vermek *m.*);ucu zincirli topuz.

Salıncak (*i*) Havada sallanmak için ağaca veya hususî dikilmiş direklere asılı iki kalın ipe takılmış tahtabeşik; odalarda iki halkaya bağlı ip üzerine yapılmış çocukbeşiği.

Salınış, **Salınma** (*i*)B. **Salınmak**.

Salınmak (*m*) Yürürken sağa, sola meyillenmek.

Salıntı (*i*) Oynama, hafif dalga. —*lı* Biraz sallanan, sağlam ve oturaklı olmıyan.

Salıvermek (*m*) Koyuvermek, alıkonulan birini, bir hayvanı bırakmak;birşeyi zaptedemiyerek bırakıvermek; sakal sarkıtmak, uzatmak.

Salkı (*s*) Sarkık, sölpük; sakat, kusurlu; yağmurlu (— bulut).

Salkım (*i*) Üzüm, hurma gibi meyvaların toplu bulunduğu sap.

Salkım (*i*) İlkbaharda salkım gibi mor çiçekler

açan ve ekseriya çardaklara sarılan arsız bir ağaç.

Salkımak (*m*) Etler gevşeyip sarkmak.

Salkımsaçak (*i*) Birkaçı birlikte asılan saçak; paralanıp parçaları sarkan yırtık elbise v.s.

Salkımsöğüt (*i*) Dalları yere kadar inen söğüt.

Sallabaş (*s*) İstenmiyerek hervakit başı sallanan (adam, hayvan; yürürken başını sallıyan (at v.s).

Sallamak (*m*) Oynatmak, bir işi görmeyip oyalandırmak.

Sallandırmak (*m*) Oynatmak; mücrimi asmak, idam et.; işi sürüncemede bırakmak.

Sallanmak (*m*) İki tarafa ileri geri gitmek; düşmek üzere bulunmak, kımıldanmak, yerinden oynamak (diş).

Sallapati (*s*) Düşüncesiz, saygısız.

Sallasırtetmek (*m*) Yüklenmek, sırtına vurmak.

Sallı (*s*) Sal gibi enine boyuna, yayvan, büyük.

Salma (*i*) Başıboş gezen hayvan; musluksuz serbest akan su, horhor; midyenin ufağı ile pişirilen yemek. (*Salmalık midye* Ufak midye.)

Salmak (*m*) Yaymak; sermek; uzatmak, göndermek, koyuvermek, atmak; uzatmak (saç).

Salmastra (*i*) Halat tellerinden yapılan kordon; pistonun etrafına konan madenî çember.

Salname (*i*) Her yıl çıkan ve o seneye mahsus birçok resmî ve gayrıresmî malûmatı havi takvimli kitap.

Salon (*i*) Misafirodası;

resim v.s. sergisi.

Salp (*i*) Asma, asarak öldürme, idam.

Salpa (*s*)Gevşek, sölpük.

Salt (*tı«s»*) Yalnız, tek; (*zr*) Ancak, yalnız, şu kadarki.

Salta (*i*) Kedi ve köpek gibi hayvanların arta-yakları üzerine durmaları; birtürlü kısa çepken; gergin halatın biraz gevşetilmesi.

Saltanat (*tı«i»*) Padişahlık, mutlak hükümdarlık; debdebe, tantana. (*—lı* Debdebeli, tantanalı, pek ağır.

Salya (*i*) Ağızdan akan su, sulu tükürük.

Salyangoz (*i*) Kabuklu sümüklü böcek, helezon.

Sam (*i*) Çölden esen çok sıcak, kuru, zehirli rüzgâr.

Samyeli (*ni "i„*) Yazın esen ve yaprakları kurutan lodos rüzgârı.

Saman(*i*)Buğday ve arpa sapı.

Sâman (*i*) Zenginlik.

Samani (*s*) Samanrenginde olan, açık sarırenginde.

Samankapan (*i*) Kehlibar B.

Samansuyu (*nu "i„*) Sarımtrak boyaya benzer yalnız.

Samanuğrusu } (*nu «i»*)
Samanyolu } (*nu «i»*)
B. **Kehkeşan**.

Samedanî (*s*) İlâhî B. (1 inci mana).

Samedaniyet (*ti«i»*) Tanrılık.

Sami (*i "s„*) İşiten; dinliyen; bir mektebe yalnız dersleri dinlemek üzere devam eden, dinleyici.

Samî (*s*) Yüksek, yüce. (*Başvekillere verilen sıfat*). Zatı samîleri).

Samî (*i*) Nuh Peygambe-

rin evlâdından «Sam»ın sülâlesinden olduğu rivayet edilen kavmler.

Samia (*i*) İşitmek hissi; kulak.

Samiin (*i*)Dinleyiciler(nutuk v.s.yi).

Samim (*s*) Herşeyin içi, göbeği; halis, sadık, hakikî.

Samimî (*s*) Halis, hakikî, ciddî (*Samimî muhabbet, samimî arkadaş*).

Samin (*s*) Sekizinci.

Saminen (*zr*) Sekizinci olarak.

Samsa (*i*) Tavada pişen baklavaya benzer bir tatlı, trigona.

Samsun (*i*)Eskiden harpte düşmana saldırılan iri köpek.

Samur (*i*) Zerdava soyundan uzunkuyruklu derisi çok makbul memeli bir hayvan; bu hayvanın derisinden yapılan kürk (*Samürkürk*).

San (*e*) Benzer (*Yeksan* Bir gibi).

San (*i*) Şöhret (*Atlı sanlı* Şanlı, şöhretli).

Sana (*za*) Şahsî zamirin müfret muhatabının mefulüileyhi.

Sanamak (*m*) Hürmet et.; alay et;parçalamak, parça parça etmek.

San'at (*i*) El ile yapılan iş, zanaat, kunduracılık, demircilik gibi; yüksek san'at,sınaat (şairlik,ressamlık, heykeltraşlık(v.s.) ustalık, hüner, marifet; edibane yazılan söz.

San'atkâr (*i*) San'at sahibi,usta; yüksek san'atler erbabı, üstat, artist.

San'atli (*s*) San'atle yapılmış.

Sanatoryom (*i*) Hususile veremlilerin tedavisine mahsus dağlıklarda çamlıklarda, deniz kenarla-

rında yapılan hastane.

Sanavber (*i*) Çamfıstığı ağacı;çamfıstığı kozalağı.

Sanavberiye (*i*) Çamfıstığı fasilesinden olan ağaçlar.

Sanayi(*i«i.c.»*)San'atler B.

Sancak (*i*) Büyük bayrak, liva; eskiden vilâyetten sonra gelen yer, mutasarrıflık; geminin sağtarafı; üzerinde ayet yazılı albayrak.

Sancaktar (*i*) Sancak taşıyan asker.

Sancı (*i*) Bedenin içinde ince, keskin ağrı, karnağrısı.

Sancılanmak (*m*) Sancıya tutulmak.

Sancılmak(*m*) Yere dikilmek, saplanmak (sancak v.s.).

Sancımak (*m*) İnce keskin bir ağrı ile ağrımak.

Sançmak (*m*) Saplamak; yere dikmek (sancak v.s.)vurup geçirmek, batırmak (süngü v.s.).

Sandal (*i*) Hintten gelen güzelkokulu ve sert ağaç; boyu kısa ve genişçe,yelkenli,kürekli kayık.(—*bedesteni* Çarşı içinde kullanılmış şeyler satılan bedesten. B.)

Sandal (*i*)Üzeridelikli birkatökçeli hafif, yarım ayakkabı.

Sandalye (*i*)Yalnız dayanacak arkalığı olan kolsuz iskemle;ecnebi hükümdarların tahtı.

Sandık (*i*)Elbise v.s. saklamağa mahsus,üstünden açılır kapanır büyük mahfaza; para kasası, vezne; rıhtım yapmak için denize indirilen taş vesair harçları havi tahtadan büyük kutu.

Sandıkkâr (*i*) Veznedar.

Sandıklı (*i*) Kaplamalık lâmbalı ince tahta.

Sandviç(*i*)Arasında biraz jambon,havyar, peynir bulunan tereyağlı francala.

Sanem (*i*) Put B; çok sevilir (adam).

Sangı (*s*)Vurgun gibi sersem, şaşkın.

Sangılamak (*m*) Sersemlemek.

Sani (*i*"*s*„) İkinci.

Sania (*i*)İş, fiil, uydurma; düzme, hileli iş, dolap.

Saniha (*i*) Birdenbire doğan fikir, zihne gelen mütalea.

Saniye (*i*) Saat dakikasının altmıştabiri; eskiden sivil rütbelerden salise ile mütemayizin arası(İzzetlû bey, efendi).

Saniyen (*zr*) İkinci olarak.

Sank (*i*) Kuştersi, pisliği.

Sanki(*zr*)Tutalemki,gûya.

Sanklatmak (*m*) Ava götürülen avcı kuşu pinekte acıktırmak.

Sanmak (*m*) Zannetmek; farzetmek; saymak, ummak.

Sansar(*i*) Derisinden kürk yapılan, kazdan korkan tavuk ve kuş duşmanı bir hayvan.

Sansasyon(*i*) Ruhun duyguları vasıtasile alınan tesir, hissetme, teessür.

Sansasyonel (*s*) Tesir ve heyecan husule getiren (— *bir haber*).

Sanskrit (*ti*"*i*„) Hintlilerin mukaddes dili, eski edebiyatı.

Sansüalism(*i*) Bütün fikirlerin intibalardan ilerigeldiğini iddia eden felsefî meslek,hissiyun mezhebi.

Sansüalist (*ti*«*i*») Sansüalism meslekine mensup veya taraftar olan.

Santim(*i*)Frankın yüz kısmından biri, bir kuruşun yüzdebiri.(*Bir para iki buçuk santimdir*);Bir metronun yüzdebiri.

Santiman (*i*) Duygu, his.
Santimantal (*s*) Duygulu, hisli, hissî.
Santimetre (*i*) Metre denilen ölçünün yüzdebiri. [yalnız santim de denir.]
Santrifüj (*s*) Merkezden uzaklaştıran, defeden (kuvvet).
Santrifüjör(*i*) Mahlût,yan[i] karışık olan bir mayiin cüzlerini biribirinden ayırmağa mahsus alet.
Santur (*i*)Kanuna benzer çoktelli alaturka çalgı. — *lu* Debdebeli, şaşaalı.
Sap (*pı"i„*) Tel, ip;otların topraktan başak veya çiçeğin başladığı yere kadar olan düz ve dik yeri, meyvayı dala bağlıyan ince çöp;bazı aletlere takılan uzunca ve düz ağaç; el ile kullanılan aletlerin tutulacak yeri, kabza.
Sapa (*s*)Doğru yolun üstünde olmıyan, biraz sapılarak gidilebilen; semtsiz, tenha; dolaşık ve uzunca (yol).
Sapan (*i*) Eski zamanlarda silâh gibi taş atmağa mahsus ipli torba; ağır bir yükü kantarla tartmak veya yukarı kaldırmak için çuvala v. s. ye takılan kalın ip.
Sapanbalığı (*nı"i„*) Köpekbalığının testere burunlu iri cinsi.
Saparna(*i*)Zambakiye fasilesinden kanı temizleyici ve terletici bir otkökü.
Saparta (*i*) Bir batarya topun birden ateş etmesi, alabanda ateşi; şiddetli azar, tekdir (—*vermek*).
Sapılmak (*m*) Dönülmek (yol), başka bir yol tutulmak.
Sapır sapır ,(*zr*)Yere dö-
Sapursupur?külen şeylerin gürültüsünü anlatır tabir
Sapıtmak (*m*)Doğru yol-

dan çıkmak;azmak;abuksabuk söylemek; aklını bozmak, çıldırmak; doğru yoldan çıkartmak, şaşırtmak.

Sapkın (*s*) Doğru yoldan çıkmış, baştan çıkmış.

Saplamak (*m*)Sapına kadar sokmak, batırmak, sokmak.

Saplanmak(*m*)Sapına kadar girmek;sokulmak,batırılmak; bir fikirde ısrar edip durmak.

Saplatmak(*m*)Sokturmak, batırtmak.

Saplı(*s*) Sapı olan; irisaplı su alacak kap.

Sapmak (*m*) Doğru yoldan ayrılmak,yoldan dönmek; başka bir yol tutmak.

Sapsarı (*s*) Çok sarı.

Sapsız (*s*) Sapı olmıyan (*İpsiz sapsız* Münasebetsiz, kimseyi dinlemez adam).

Saptırmak(*m*)Doğru yoldan çıkarmak,şaşırtmak.

Sara(*i*)Tutar,tutarak(illet). —*lı* Tutarlı, sara illetine müptelâ olan.

Saraç (*i*) Eğer gibi at takımı yapan ve satan adam.

Saraçane(*i*) Saraçlar çarşısı.

Sarahat(*ti«i»*)Açıklık(sözde),ifadede vuzuh (*kanunda sarahat var*).

Sarahaten (*zr*) Açıktan-açığa, sarih (*sarahaten söylenmiştir*).

Sarak
Saraka (*i*)Eğlence, alay.

Sararmak (*m*)Sarı olmak; sarı rengini almak,benziatmak, yüzü solmak.

Sarartmak (*m*) Sarı rengini vermek; benzi attırmak, soldurmak.

Sarasker (*i*) Eskiden askerlerin en büyük kumandanı, o vakit harbiye na-

zırı, şimdi Millî Mudafaa Vekili.

Saray (*i*) Hükümdarlara mahsus pek güzel konak, bazı memleketlerde hükûmetkonağı.

Saraylı (*i*) Eskiden saray halkı;saray terbiyesi gören kimse;evvelce saraylarda hizmetçi, cariye.

Saraylokması (*i*) İçinde kaynatılmış şekersuau bulunan birnevi lokma.

Sardalya, **Sardalye** (*i*) Kutu veya ufak fıçı içinde tuzlamak suretile istif edilen ufak balıklar(*s*)Pek sık doldurulmuş. *Sardelye gibi*Üstüsüte(kalabalık)

Sardoğan (*i*) Bircins sarı doğan.

Sardun(*i*)Balıkçıların kullandığı ıhlamur kabuğu lifinden yapılmış halat.

Sardunya (*i*) Kökü kışın soğuktan korutmak şartile birkaç yıl dayanır bir çiçek.

Sarf (*i*) Harçetme, masraf etme; doğru okuma ve yazma öğreten ilim, gramer; bu ilmin kaidelerini havi kitap.

Sarfetmek (*m*)Harcamak.

Sarfî(*s*)Gramere mütealik.

Sarfiyat (*i c.*) Masraflar.

Sargı (*i*) Sarmağa mahsus bez, sarım.—*lık*Sarmağa yarıyan, sarımlık.

Sarhoş (*i*) İçkiye, işrete müptelâ, ayyaş, bekri.—*luk* İşret, bekrilik,ayyaşlık.

Sari (*s*) Birinden öbürüne geçen, sirayet eden, bulaşan (hastalık).

Sar'î(*s*) Sara illetine müteallik.

Sarih(*s*) Açıkibareli (söz).

Sarik (*kı "i„*)Hırsız,uğru.

Sarı(*s*)Limon veya kükürt renginde olan; sarısaçlı, sarışın.

Sarıasma (*i*) Arıkuşunun birnev'i.

Sarıca (*s*) Az sarı (*i*)Yabanarısı; eskiden bir sınıf başıbozuk askeri.

Sarıcık (*i*) Alacasığırcık (kuş).

Sarık (*i*) Hocaların ve imamların başlarına sardıkları ekseriya beyaz, bazan da yeşil tülbent.

Sarıkanak (*i*) Birnevi lüferbalığı.

Sarıkavak (*i*) Kavakağacının birnev'i.

Sarıklı (*s*) Başında sarığı olan (*i*) Hoca, imam, ilmiyeden (adam).

Sarılı (*s*) Sarı olan; sarısı çok olan; sarılmşı, birşeye sarılmış olan.

Sarılık (*i*) Sarırenk; benzin sararıp solmasına sebep olan bir hastalık; ekinhastalığı, sam, havaçalığı.

Sarılmak (*m*) Dolanmak, birşeyin etrafına dönerek yapışmak,bürünmek; birini kolları arasına almak; teşekkür ve rica makamında sıkı sıkı öpmek; acele koşup yakalamak, kavramak, davranmak.

Sarım (*i*)Keskin (*i*) Sargı.

Sarımeşe(*i*) Meşenin bircinsi.

Sarımsı, sarımtrak (*s*) B. **Sarıca**.

Sarınmak (*m*) Üstüne almak, bürünmek; kuşanmak;sarık v.s. bağlamak.

Sarısabır (*i*) Hekimlikte kullanılan ve «sıbar» da denilen acı bir ot.

Sarısalkım (*i*) Salkımın birnev'i.

Sarıot(*tu«i»*)Birnevi tahta.

Sarışın (*s*) Sarısaçlı, elâgözlü, beyazbenizli.

Sarkan (*s*) Hesaptan artan, baki.

Sarkık (*s*) Aşağıya doğru asılan, asılı duran; aşağıya doğru uzanmış;

gevşek, sölpük.

Sarkılmak (*m*) Aşağıya asılmak.

Sarkınmak (*m*) Aşağıya doğru asılıp durmak;sataşmak, rahat bırakmamak.

Sarkıntılık (*i*) Sataşma.

Sarkıtmak (*m*) Yukardan aşağıya doğru indirmek; aşağıya doğru uzatmak.

Sarkmak (*m*) Yukardan aşağıya doğru inmek, uzanmak.

Sarma (*s*) Sarılmış (*i*) Yaprakdolması; kuzubarsağından yapılan yemek; pehlivanların bacakoyunu.

Sarmak (*m*) Etrafını çevirip dolamak; birşeyi kâğıt v.s. içine koyarak bağlamak; kucaklamak; sargı ile bağlamak; sarık, kuşak bağlamak; almak, istiap et., anlamak, hoşagitmek.

Sarman (*s*) İri, kocaman, azman.

Sarmaşdolaş ol. (*m*) Biribirine sıkı sıkı sarılmak, birini kucaklamak.

Sarmaşık (*i*) Etrafa sarılan yaramaz bir ağaç ve çiçeği.

Sarmısak (*i*) Ağırkokulu ve faydalı bir nebatın başı.

Sarmısaklı (*s*) İçine sarmısak katılmış, sarmısakla terbiyeli (*i*) Sarmısak ve kimyonla pişirilen yahni.

Sarnıç (*i*) Yeraltı su haznesi.

Sarp (*pı «s»*) Dik (yol); zor, güç (iş).

Sarpa (*i*) Ufak karagözbalığı.

Sarplaşmak (*m*) Dikleşmek, geçilmez olmak; zorlaşmak, güçleşmek.

Sarpon (*i*) Zahire saklamak için üstüne top-

rak çekilen çukur; fırınlarda ekmekhamuru taşımağa mahsus oyuklu tahta.

Sarraf (*i*) Para bozan, ödünç veren muameleci, banker. —*lık* Sarraf muamelesi, sarrafların aldıkları para farkı.

Sarrafiye (*i*) Para bozmak v.s. için sarrafın aldığı fark:

Sarsak (*s*)Zayıflıktan titriyen;aptal, ahmak, sersem.

Sarsar (*i*) Şiddetli, sert rüzgâr.

Sarsık (*s*) Yürürken sarsılan, titrek, doğru yürüyemiyen.

Sarsılış, **Sarsılma** (*i*) Sallanma, titreme, tepreme.

Sarsılmak(*m*) Titretilmek, oynatılmak tepretilmek; bozulmak(iş,ticaret,vücut).

Sarsma (*i*) Sallama, oynatma.

Sarsmak (*m*) Sallamak, oynatmak; bozmak (iş, hastalık v.s.).

Sarsıntı (*i*) B. **Sarsılma**.

Sart (*i*) Hasır sazından halat.

Sası(*s*)Nemden küf kokan.

Satan (*i*) But, butla beraber tekmil bacak. (*s*) Satıcı, bayi.

Sataşmak (*m*) Rahatsız et., musallat ol.; kavgaya sebep aramak; şaka olarak sarkıntılık etmek.

Saten(*i*) Yumşak ve parlak pamuk kumaş.

Satendüşes (*i*) Atlas cinsinden safi ipek kumaş.

Sathan (*zr*) Yalnız dışyüzünden, üstten.

Sathî (*s*)Üstten,üstünkörü.

Sathice (*zr*)Dışyüzünden, iyi araştırmıyarak.

Satı (*i*) Satış, satma —*cı* Mal satan; sokaklarda mal satan (seyyar satıcı).

Satıh (*i*) Birşeyin dışyüzü (Denizin satıh, Arzın satıh gibi).

Satılık (*i*) Satılmağa çıkarılmış ev v.s.

Satılmak (*m*) Verilip parası alınmak; sürülmek.

Satım (*i*) Satış (*Alımsatım* Ferağ).

Satınalmak (*m*) Parasını verip almak, maledinmek.

Satır (*i*) Yazı sırası, birsıra yazı, kelime dizisi; vurmakla kesen ağır ve büyük kasap v.s. bıçağı, tütün kıymağa mahsus bıçak, havan. —*cı* Satır kullanan;et kesen kasap çırağı; eskiden satırla harbeden asker.

Satış (*i*) Satma; satılan malların bedeli; gösteriş, çalım.

Satlıcan (*i*)Ciğer zarında iltihap (tehlikeli bir hastalık).

Satmak (*m*) Birşeyi para mukabilinde vermek; olmıyan birşeyi var göstermek, çalım etmek.

Satranç (*i*) Dama gibi 64 haneye, dolaba ayrılmış dörtköşe bir tahta üzerinde oynanan bir oyun. —*lı* Dörtköşe hanelere ayrılmış dolaplı, kare (kumaş v.s.)

Satvet(*ti"i„*) Çok kuvvet; şiddetli hücüm, savlet, kuvvet, şiddet.

Sava(*i*) Müjde; küçük örs. —*cı* Müjde getiren, müjdeci.

Savak(*i*)Suyun payolduğu yer, lüleli ve üstü örtülü havuz, taksim.

Savan (*s*)Geçen, devamsız; değersiz.

Savap (*i*) Doğruluk (*s*) doğru.

Savaş (*i*) Kavga; harp.

Savaşmak (*m*) Kavga etmek, uğraşmak.

Savat (*ti* «*i*») Gümüş üstüne işlenmiş karakalem nakış —*li* Gümüş üstüne karakalem işlemeli (kutu v.s.).

Savatlamak } (*m*) Hay-
Savatmak } vanlarıçayırda beslemek.

Savdırmak (*m*) Geçirmek, kovdurmak.

Savla (*i*) Sancağı direğe çekmeğe mahsus ince ip.

Savlecan (*i*) Cirit oyununda at üstünden yerdeki topu almağa mahsus ucuiğri değnek.

Savlet (*ti* «*i*») Saldırma, şiddetli hücum.

Savma (*i*) Savrulan, geçirilen şey.

Savmaa (*i*) Hususî ibadethane, manastır.

Savmak (*m*) Kovmak,izin vermek, aldatmak; nazikâne defetmek; geçirmek (nöbet).

Savmış (*s*) Geçirmiş, defetmiş.

Savruk (*s*) Akılsız, bön ahmak,düşüncesiz hareket eden.

Savrulmak (*m*) Karıştırılmak (ateş v.s); harmanda buğday, ve arpa samandan ayrılmak; havaya kalkmak (toz).

Savsa(*zr*) Yavaş, aheste.

Savsaklamak (*m*), Avut-
Savsalamak (*m*) } mak, yapmak istememek,geriye bırakmak.

Savul! (*n*) Çekil, destur! varda!

Savulmak(*m*)**S**akınıp birtarafa çekilmek.

Savurmak (*m*) Karıştırmak (ateş v.s.); harmanda buğdayı v.s.yi samandan ayırmak; turşu v.s. suyunu aradasırada karıştırmak; suyu bardaktan bardağa doldurarak havalandırmak; uçurmak; atıp tutmak.

Savuşmak (*m*) Geçmek (hastalık); gizlice kaçmak, sivişmek.

Savuşmaz (*s*) İyi olmaz, geçmez.

Savuşturmak (*m*) Geçirmek, geçiştirmek (hastalık v.s.);atlatmak,defetmek (belâ v.s.).

Savt (*t*«*i*») Ses.

Savtî (*s*) Sese dair; sesli (harf).

Sây (*i*) Çalışma, çabalama (*sâyetmek. m.*).

Saya (*i*) Eskiden sayım tahsildarı.

Saydelâni (*s*) Eczacılığa, ispençiyarlığa dair (— *fenni* Eczacılık ispençiyarlık.

Saye (*i*) Gölge; koruma.

Sayedar (*s*) Gölgeli; koruyucu.

Sayfiye (*i*)Yaz mevsimine mahsus, yazlık köşk, yalı.

Saygı (*i*) Sayı, hesap,çekinme—*lı* Çekingen.— *sız* Hiç çekinmiyen.

Sayha(*i*) Bağırma,bağrış.

Sayı(*i*)Rakam;tane; hesap.

Sayıcı (*i*)Koyun v.s. hayvanları sayan sergi memuru.

Sayıfa (*i*) B. **Sahife.**

Sayıklamak (*m*) Uykuda veya hastalıkta saçmasapan söylemek; olmıyacak şeyler söylemek, birşeyi çok arzu edip daima onu düşünmek.

Sayılı (*s*) Sayısıbelli, hesaplı; meşhur, atlı sanlı.

Sayılır (*s*) Hesap edilir; hatırlı, adı, sanıbelli, meşhur.

Sayılmak (*m*) Hesap edilmek; hatırına riayet edilmek, ehemmiyetli olmak.

Sayım (*i*)Koyun v.s. vergisi.

Sayın (*s*) Seçme,seçilmiş.

Sayınmak (*m*) İhtiyatlı davranmak, önünü, ardı-

nı saymak.

Sayısız (*s*) Sayılmamış, hesabı belli olmıyan, hesapsız.

Sayışmak (*m*) Alacağa bedel borcu kabul etmek; hesaplaşmak.

Saymak (*m*)Sayısını belli et.; hesaba sokmak;hürmet et.; ehemmiyet vermek, çekinmek.

Saymamazlık (*i*) Hürmetsizlik,adamdan saymama.

Sayrı (*i*) Hasta; keyifsiz —*lık* Hastalık;keyifsizlik.

Sayvan (*i*) Şemsiyecik, gölgelik; kulağın kenar kıvrımı.

Saz (*i*) İnce kamış; türk çalgısı(kanun, ut,tef v.s); yapan,tanzim eden. (—*cı* Çalgıcı).

Sazan (*i*) Birnevi tatlısubalığı.

Sazende (*i*) Çalgıcı, saz çalan.

Sazlık (*i*) Saz, kamış bulunan yer.

Se (*f*) Şart sigası olan (ise) nin muhaffefiB.**İse**.

Sebat (*tı«i»*) Yerinde, sözünde, işinde durma; sözünden,işinden dönmeme (—*et.m*). —*lı* Yerinde, işinde duran, sözünden, işinden dönmiyen. —*sız* Dönek, renksiz).

Sebebile (*zr*) Bununiçin, bundandolayı.

Sebebiyet (*ti"i„*) Sebep olma. (—*vermek*).

Sebel(*i*)Hafif gözperdesi.

Sebep (*i*) Birşeyin olmasını icap eden hal, cihet behane.

Sebeple (*zr*) Den, dandolayı, cihetle.

Sebeplenmek (*m*) Geçinmek.

Sebepli (*s*) Bir sebebi, bir behanesi olan. (*zr*) Bir sebep, bir behane olduğu halde.

Sebepsiz (*s*) Bir sebebi

bir behanesi olmıyan. (*zr*)Ortada bir sebep olmadığı halde.

Sebike (*i*) Külçe, külçe-halinde maden.

Sebil (*i*) Yol; hayrat olarak yolculara su vermek üzere yapılan ve daima pencerelerinde taslarla su bulundurulan bina;bazan sokaklarda ölülerin ruhu için yolculara parasız dağıtılan su.

Sebilci,zebilci (*i*) Hayrat olarak sokaklarda yolculara parasız su dağıtan ve bu vesile ile ekseriya dilenen adam.

Sebilâne,zebilâne(*i*)Hayrat olarak yolcuların parasız su içmelerine mahsus önüpencereli kubbeli bina.

Sebk (*i*) Geçme, ilerde bulunma, evvelce geçmiş olma (*sebketmek*.)

Sebükbar (*s*) Hafifyüklü.

Sebükmağz (*s*) Hafifbeyinli, akılsız.

Sebze (*i*) Zerzavat, yemek pişirmeğe mahsus yeşillik;(—*ci* Zerzavatcı).

Secde(*i*)İğilip yüzünü yere sürme.

Seci(*i"i„*) Nesirde kafiye.

Seciye (*i*) Huy, tabiat,ahlâk, karakter. —*li* Ahlâk sahibi. —*siz* Ahlâksız.

Seççade (*i*) Üzerinde namaz kılınan küçük halı, haliçe.—*ci* Büyük bir zatın namaz seççadesini koyup kaldıran hademe.

Seçici (*i*) Seçen, birçok şeyler arasından en iyisini ayıran; iyiyi kötüden farkedici.

Seçilmek(*m*)Ayıklanmak, en iyileri ayrılmak.

Seçim,seçiş (*i*)En iyisini bulup ayırma, seçme.

Seçme (*i*)B. **Seçim**;görüp farketme (*s*)Ayrılmış,seçilmiş.

Seçmece(*s*)Seçmekle alınıp satılan (*zr*) Seçmek, ayırmak şartile.

Seçmek(*m*)Ayırmak,ayıklamak; görüp farketmek.

Seda (*i*) B. **Sada**.

Sedef (*i*) İstiridye, midye gibi kabuklu denizböceği cinsinden olan hayvanlar;bu böceklerin parlak ve beyaz makbul kabuğu (*s*) Bu kabuktan yapılan süs.) —*li* Sedef kabuğu ile yapılan(çekmece v.s.)

Sedefçe (*i*)Sedef denilen inci veren kabuklu denizböceğinin küçüğü ve adisi.

Sedefotu (*nu* «*i*») Beden sızılârına ve çocuk sancılarına yarıyan bir ot.

Sedir (*i*) Odanın en yukarı tarafında eski usul yapılan üstüminderli kerevet.

Sedye(*i*) Hasta, yaralı ve eşya taşımağa mahsus ikikollu ve etrafı kapalı yatak, teskere.

Sedyî (*s*) Memeli, meme ye mensup, memeşeklinde.

Sefa (*i*) B. **Safa**.

Sefahet (*ti"i„*) Olancasını eğlence,zevk ve sefa yolunda beyhude sarfetme; sefihlik, hovardalık.

Sefain(*i.c.*) Gemiler.

Sefalet (*ti «i»*) Fevkalâde fakirlik,çok zaruret;alçaklık

Sefaret (*ti«i»*) Elçilik.

Sefarethane (*i*) Sefirlerin resmî dairesi.

Sefer (*i*) Yolculuk; harbe gidiş; muharebe; askerin harbe hazırlanması;defa, kere (*Beş sefer*).

Seferber (*s*)Harbe hazırlanmış, harp ilân etmiş olan (devlet).

Seferberlik (*i*) Harbe hazırlanma.(*seferberlik ilân etme*).

Seferî (*s*) Yolculuğa,muharebeye mahsus ve müteallik.

Seferlemek(*m*)Harbe gitmek, sefer etmek.

Seferli (*s*) Harbe giden, harbe gitmek üzere yola çıkan.

Seferlik (*s*) Yolculuğa mahsus; harbe dair; de falık,kerelik.

Sefertası (*n*«*i*») Yolcuların, mekteplilerin kullandıkları birkaçsahanlı ve kulplu kaplar takımı.

Sefih (*i*)Malını idare edemiyen, parasını eğlencelerde, hovardalıkta sarfeden adam.

Sefil (*s*)Sefalet çeken;fevkalâde zarurette,fakirlikte olan.

Sefine (*i*) Gemi.(*Harp—si* Zırhlı.

Sefir (*i*) Elçi.

Sefkidima(*i*) Kan dökme, kan akıtma.

Segâh (*i*)Kürdî ile puselik arasında şark musikisine ait bir perde.

Seğirdim (*i*) Yaya koşusu; top atıldıktan sonra kundağın gerigelmesi.

Seğirdişmek (*m*) Koşuşmak; çabalamak.

Seğirme (*i*)Az ve kendiliğinden oynama (Göz seğirmesi).

Seğirmek(*m*) Az ve kendiliğinden oynamak; kımıldanmak.

Seğirtmek (*m*) Koşmak, çabuk yürümek.

Seğmen (*i*) Eskiden büyük bir dairedeki avköpeklerine bakan hizmetçi; vaktile Yeniçeri ocağına bağlı bir sınıf aşkerdi.

Seğrek, seyrek (*s*) Aralıklı; sık olmıyan; az, nadir (*zr*) Arasıra, az, nadir olarak (— *geliyor*).

Seğrekleşmek (*m*) Aralık olmak,araları açılmak; az gidip gelmek.

Seğreklik (*i*) Aralıklı olma, sıkolmama; arada vakit verme, az gidip

gelme. **(Seyreklik).**

Seğirilmek (*m*) Seyrekleşmek.

Seher (*i*) Çinsabah, pek erken,şafak ile gündoğuşu arası.

Seherî (*s*) Pek erken kalkan.

Sehim (*hmi«i»*)Ok; hissesenedi.

Sehiv(*hvi«i»*) Yanlış, hata.

Sehpa (*i*) Üçayak, üçayaklı; idama mahsus üç direkten ibaret darağacı.

Sehven (*zr*) Yanlışlıkla.

Sekban (*i*) B. **Seğmen.**

Sekene (*i.c.*) Sakinler. B.

Sekerat (*tı"i„*) Sarhoşluklar, dalgınlıklar, ölüm dalgınlığı.

Seki (*i*) Direkayaklığı, kürsütaşı; atın ayağındaki beyazlık.

Sekir (*kri"i„*) Sarhoşluk.

Sekiz (*s*) Yediden sonra gelen sayı (8).

Sekizer (*s*) Herbirine sekiz, herdefasında verilen sekiz.

Sekizinci (*s*) Yedinciden sonra gelen rütbî sayısıfatî.

Sekizli (*s*) Sekiz kısımdan ibaret; iskambilkâğıdında sekizbeneklisi.

Sekizlik (*s*) Sekiz kısımdan mürekkep;sekiz lira, sekiz kuruş kıymetinde olan; sekizyaşında olan.

Sekmek(*m*) Bir ayak üstünde sıçrayıp yürümek; hafif koşarak gitmek.

Seksek (*i*)Birnevi doğankuşu.

Seksen (*s*) Sekiz defa on (80).

Seksener (*s*) Herbirine seksen, herdefasında verilen seksen.

Sekseninci (*s*) Yetmişinciden sonra gelen rütbî sayısıfatı.

Seksenlik (*s*) Seksen kısımdan mürekkep; seksen lira, seksen kuruş

kıymetinde olan; seksen yaşında olan.

Sekstant(*ti"i„*) Bir dairenin altıncı kısmı; zaviyeleri, uzaklıkları ölçen ve içinde 60 dereceli dürbün çamı bulunan bir alet.

Sekte (*i*) Kesilme, durma. (Sekteye uğramak. *m.*); damla (kalpsektesi);zarar, halel,bozukluk.

Sektedar(*s*) Zarara uğrıyan, halel gören(— ol.*m.*)

Sekter(*i*)Dinî veya felsefî bir akideye hararetle taraftar olan.

Sektirmek (*i*) Tekayak üstünde yürütmek, sıçratmak; bir taşı zıpzıp sıçratacak bir surette atmak, atlatmak.

Sel (*i*) Yağmurdan hâsıl olup derelerde ve oyuk yerlerde şiddetle akan su; şiddetle gelen şey.

Selâm (*i*) Sulh, selâmet, sonu iyi ve hayırlı olma; söz ve işaretle aşnalık (selâm vermek).

Selâmet(*ti"i„*) Sağlık;emniyet; rahatlık; kurtuluş, halâs

Selâmlamak (*m*) Selâm vermek.

Selâmlaşmak (*m*) Birbirine selâm vermek.

Selâmlık (*i*) Büyük evlerde erkeklere mahsus daire; eskiden padişahın cumadan cumaya alayla camiye gidip gelmesi.

Selâset (*ti «i»*) Kelâmda kolaylık,tatlılık ve ahenk bulunması. (—*li* Böyle olan kelâm.

Selâtin (*i.c.*) Sultanlar B.

Selbetmek (*m*) Zorla almak, kaldırmak, kaçırmak; inkâr etmek. B.

Selbî (*s*) Nefye ve inkâra mensup.

Selçukî (*s*) Eskiden İranda ve Anadoluda hükûmet süren Selçuk hanedanına mensup.

Sele (*i*) Ağzı pek açık sepet.

Selef (*i*) Evvelce gelen; birinden evvel olan; atalar, geçen nesil.

Selika (*i*) Güzel yazma istidadı.

Selim (*s*) Doğru, sağlam; kusursuz.

Selimî (*i*) Sultan Selimin icat eylediği taçbiçimli kavuk.

Selimiye (*i*) Sırmadallı eski birnevi gezi,kumaş.

Selinti (*i*) Yağmurdan hâsıl olan ufak sel; ufak sel yolu.

Selis (*s*) Selâsetli B.

Sellüloit(*i*)Tarak v.s. yapılan kâfuri ile pamuk barutundan şeffaf, sert boynuza benzer bir madde.

Selp (*i*) B. **Selbetmek.**

Selvi (*i*)Ekseriya mezarlıklarda bulunan ve yaz kış yeşil duran ağaç.

Selvise (*i*) Gemi armalarında bulunan ve bağlı olmıyan halat.

Sem (*mmi "i„*) Zehir, ağu.

Sema (*ı "i„*) İşitme.

Sema (*yı"i„*) Gök.

Sem'an (*zr*) İşiterek,kulakla.

Semahane(*i*) Eskiden tekkelerde dervişlerin döndükleri yer, salon; tekkelerde zikir ve ibadet yeri.

Semahat (*ti «i»*) Elaçıklığı, cömertlik. —*lû* Eskiden kazaskerlere verilen elkap.

Semai (*i*) Bir kıt'adan ibaret olan şarkı.

Semaî (*s*) İşitmekle, kulakla öğrenilen, kıyasî olmıyan.

Semavat (*tı "i„*) Gökler.

Semavî (*s*) Göğe ait, Tanrı tarafından olan.

Sembol (*i*) Alâmet, işaret, nişan, şekil, örnek.

Sembolism (*i*) Fikirleri

ve duyguları birer mücessem misal ile tasvir eden edebî bir meslek.

Semek (*i*) Balık.

Semelcemek (*m*) Yıpramak.

Semen (*i*) Semizlik, yağlılık; kıymet, bedel (—*getirmek*,—*Peyda et.* Semirmek, yağ bağlamak) (*Semeni yüz liradır* Bedeli yüz liradır).

Semer (*i*) Yük taşıyan hayvanların arkasına konulup üstüne yük bağlanan birnevi palan; hamalarkalığı.

Semere (*i*)Meyva; fayda, kâr; son, netice.

Semerli (*s*) Arkasına semer vurulmuş (hayvan); arkalıklı hamal; hörgüçlü, kemerli (burun); kaba (adam).

Semi (*m'i «i»*) İşitme,dinleme; kulak.

Sem'î (*s*) İşitmeğe, kulağa dair.

Semih (*s*) Eliaçık,cömert.

Semirgin (*s*) Semizlikten ağırlaşıp uyuklıyan tembel, tembellikten semirip şişen.

Semirmek (*m*) Semiz olmak,semen getirmek,şişmanlamak.

Semirtmek (*m*) Birine semizlik vermek; kabartmak,altını beslemek;toprağı gübre ile kuvvetlendirmek.

Semiz (*s*) Yağlı, besli,dolgun.

Semizot (*tu "i„*) Küçük küçük kalıncayaprakh sebze.

Semmî (*s*) Zehirli.

Sempati (*i*) Bir insanda görülen cazibe,sevimlilik.

Sempatik (*s*) Kanısıcak, sevimli, cazibeli.

Semt (*ti "i„* Taraf,cihet.

Semtürres (*i*) Göğün ba-

şımızın tepesine tesadüf eylediği farzolunan nokta.

Semum (*i*)Samyeli, zehirli yel.

Sen (*za*) Şahsî zamirin müfret muhatabı.

Sena (*i*) B. **Medih**.

Senakâr, **Senaver** (*s*) Öven, metheden; daima hürmetle anan; samimî dost.

Senato (*i*) B. **Âyan**.

Sendelemek (*m*) Ayak üzerinde iyi durmayıp sarsılmak; yere düşer gibi olmak.

Sendika (*i*) Ayni işle uğraşan tüccarın biribirile rekabet etmemek için teşkil ettikleri birlik.

Sene (*i*) Yıl, on iki aydan ibaret olan zaman.

Senet(*i*)Destek; bir hakkı tasdik eden imzalı kâğıt; delil B.

Senetleşmek (*m*) Senet alıp vermek.

Senevî (*s*) Yıllık.

Senfoni (*i*) Birçok çalgı veya birçok şey arasında ahenk; çalgıtakımı için tertip edilen makam, hava, orkestra için bestelenmiş musiki parçası.

Senin(*za*)"Sen„ şahsî zamirinın müfret muhatabının muzafiileyhi.

Seninki (*za*) Mülkî zamirin müfret muhatabı.

Şenk (*gi «i»*) Taş (*sengi mezar* Mezartaşı).

Sep (*bbi«i»*) Sövme.

Sepek(*i*) Değirmentaşının dili.

Sepet(*ti«i»*)Kamıştan,sazdan,söğütdalından v.s.den yapılan örme uzun, yahut yassı kap(bir sepet çilek).

Sepetkulpu (*nu«i»*) Yayvan kemer(*Mimarî kelime*)

Sepetleme (*s*) Sepetşeklinde örülmüş.

Sepi (*i*) Tabaklık, derileri sahtiyan haline getirmek

için yapılan ameliyat; kürk boyalama.

Sepilemek (*m*) Tabaklık etmek;kürkü boyayıp terbiye etmek.

Sepk (*ki"i„*) Madeni eritip bir kalıba dökme; bir kelâmın tertibi.

Sepken (*i*) Serpilen şey (*Sulu sepken* Yağmurla karışık kar).

Sepketmek (*m*) Bir madeni eritip kalıba dökmek.

Sepmek (*m*) Yalıyarak almak; nefesle çekerek içmek, sömürmek.

Septik (*s*)Reybî, herşeyden şüphe eden felsefî meslek taraftarı

Serair (*i.c.*) Gizli şeyler.

Serap (*i*) B. **Ilgımsalgım.**

Serapa (*zf*) Baştan ayağa kadar, tekmil, bütün.

Serbaz (*s*) Cesur, yiğit.

Serbest (*ti "s„*) İstediğini yapabilen, azat, hür;; sıkılmıyan;utanmıyarak hareket eden.

Serbestî (*s*) Serbestlik.B. **Serbest.**

Serçe (*i*)Çuğur, çuğurcuk, (kuş).

Serçeparmak (*i*) Elin en ufak parmağı.

Serçin (*i*) Mekikdili, seçme, başboy.

Serdap(*i*)Suyu soğuk tutmağa mahsus yeraltıodası

Serdar (*i*) Başkumandan.

Serdetmek (*m*) İyice anlatmak, beyen etmek.

Serdirmek(*m*)Yaydırmak; bezleri kurutmak için açık havada ipe koydurmak.

Sere (*i*) Parmaklar açık olduğu halde başparmakla şehadet parmeği arasındaki açıklık kadar ölçü.

Serefraz (*s*) Başıyukarda olan, yüksek; başkalarından daha itibarlı.

Seren (*i*) Uzun, yuvarlak

ve kalın direklik çamke-restesi.

Serenati Geceleyin sokakta veya sandalda evler önünde yapılan ahenk; geceleyin açık hava konseri.

Sereserpe (*s*) Açıksaçık, serbestçe.

Serfüru (*s*) Başiğme.

Sergerde (*i*) Baş, önayak, çetbaşı.

Sergi (*i*) Karpuz, kavun satmak için açılan yer;bir memleketin ve başka yerlerin mallarını, emtaasını herkese göstermek için açılan salon.

Sergin (*s*) Serilmiş, yayılmış; hasta; düşkün;fışkı, gübre.

Sergüzeşt (*ti«i»*) Bir adamın başından gelip geçenler, macera.

Serhat (*ddi"i„*) Sınırbaşı, iki devlet arasında hudut boyu.

Seri (*i"s„*) Çabuk.

Seri (*i*) Sıra, dizi, takım.

Serian (*zr*) Çabuk, tez.

Serikâr (*i*) İş) başı,büyük memuriyet,iktidar mevkii.

Serili (*s*) Serilmiş; sıralı.

Serilmek (*m*) Yayılmak, döşenmek.

Serin (*s*) Az soğuk,sıcak ve soğuk arası (—*hava*).

Serinlemek, **Serinlenmek**, **Serinleşmek** (*m*) Hafif ve lâtif bir surette soğumak.

Serinlik (*i*) Az ve lâtif soğukluk.

Serir (*i*) Taht, hükümdarlar kürsüsü.

Serirî (*s*)Hekimliğin amelî kısmına müteallik.

Seririyat (*ti «i»*) Tıp Fakültesi talebesinin amelî dersler görmeleri için hususî hastane.

Serkele (*i*) Sıtrıçkökü.

Serkeş (*s*) Baş kaldıran, itaatsiz (—*lik* İtaatsizlik).

Serlâvha (*i*) Başlık, gazetelerde, kitaplarda bahis başlığı.

Sermaye (*i*) Ticaret etmek için konulan mal, para; bir malın asıl fiatı; birinin öğrendiği ilim; umumhane fahişesi.

Sermayedar (*i*) Sermaye sahibi.

Sermedî (*s*) B. **Ebedî**.

Sermek (*m*) Yaymak,döşemek;çamaşırları kurumak için ipe iliştirmek; yatırmak, yere vurmak.

Sermest (*ti«s»*) Sarhoş.

Sermestî (*i*) Sarhoşluk.

Sermet (*s*) Ebediyet, daimî beka; (*s*) Devam eden, devamlı.

Sermuharrir (*i*) Gazete başmuharriri.

Sermürettip(*i*)Matbaalarda başmürettip,başdizici.

Serom (*i*)Kandan ve sütten alınan pıhtılaşmış mayi; hastalara şırınga edilen buyolda maddeler.

Serp (*i*) İnsan ve hayvanlarda bulunan içyağı.

Serpanten (*s*)Yılankavi.

Serpantin (*i*) İmbik borusu; balolarda, müsamerelerde dansedilirken atılan ve fişek gibi uzanan renk renk ince uzun kâğıtlar.

Serpenk (*gi «i»*) Demir takke, miğfer.

Serpilmek(*m*) Avuç avuç saçılmak; dağılmak; yorgun kimse uzanıp yatmak; çocuk, ağaç birden boy atıp büyümek.

Serpinti(*i*) Az,hafif ve ince yağmur; dökülen bir mayiden sıçrıyan damlalar; birşeyin kalan miktarı.

Serpiştirmek (*m*) Azıcık su saçmak; azar azar dağıtmak, birer miktar hepsineden vermek.

Serpme (*i*) Öteye, beriye saçmak, atarak dağıtmak, (su serpmek,su atmak).

Serpuş (*i*) Başa giyilecek şey (şapka v.s.).

Serrişte (*i*) İpucu,behane.

Sersem (*s*) Budala, akılsız, alık; unutkan, yapacağını şaşıran —*lik* Budalalık, başdönmesi ve beyin karışıklığı.

Sersemlemek (*m*) Sersem olmak;budala olmak; alıklaşmak.

Serseri (*s*) Ötede, beride gezip bomboş dolaşan, derbeder, avare, haylaz. —*ce*Derbederce,haylazca.

Serserilik(*i*)Boş boş ötede,beride dolaşma,haylazlık, avarelik, derbederlik.

Sert (*s*) Katı; keskin; hiddetli (— adam); zorlu; yumşak olmıyan(kumaş).

Sertlenmek, Sertleşmek (*m*) Katılaşmak, şiddet ve kuvveti artmak, hiddeti artmak.

Sertlik (*i*) Katılık; keskinlik; hiddet; yumşak olmamaklık.

Servet (*ti«i»*) Zenginlik. —*li* Zengin.

Servis (*i*) Hizmet; vazife, nöbet.

Seryom (*i*) Basit bir madden.

Serzede (*s*) Başvurmuş, başgöstermiş.

Serzeniş(*i*)Çıkışma,sitem.

Ses (*i*) Kulağa gelen sada,savt; gürültü, şamata.

Seslemek (*w*) Kulak vermek, dinlemek.

Seslenmek (*m*) Çağırmak, çağırana cevap vermek.

Sesli (*s*) Sesi olan, ses çıkaran, sadalı.

Sessiz (*s*) Sesi olmıyan, sadasız,gürültü etmiyen, sakin, uslu.

Set(*ddi"i„*) Kapama; bağlama; tıkama; tekrar açılabilmek üzere bir vakit için kapama; yüksekçe bir çıkıntı; alçak duvar.

Setir (*tri«i»*) Örtme, kapama.

Setre (*i*) Önü çiftdüğmeli ve düzyakalı çuha esvap.

Setretmek (*m*) Örtmek, kapamak.

Sevabık (*kı i.c.*) Sabıkalar B.

Sevap (*i*) Hayırlı iş; hayırlı bir işe karşı Allahın mükâfatı.(— *lı* Hayırlı(iş).

Sevda (*i*) Merak; aşk; aşk ve iptilâten ilerigelen hastalık (*Karta sevda* Malihulya); ziyade heves, arzu. —*lı* Âşık; ziyade hevesli, meftun.

Sevdavî (*s*) Sevdaya, aşka mensup olan.

Sevdazede (*s*) Âşık, sevdalı, aşka tutulmuş.

Sevdirmek (*m*) Sevmeğe mecbur et.; okşatmak.

Sevgi (*i*) Muhabbet; aşk.

Sevgili(*s*)Aziz, dost,sevilen, mahbup. (*Sevgilim* Azizim).

Sevici (*s*) Seven; bir kadına, bir kıza âşık olan karı (—*lik* Bir karının kendi cinsinden olanlara karşı karı koca tarzında muhabbeti).

Sevilir (*s*) Sevimli, hoş. (— Tabiat), hoşlanılır (— adam).

Sevilmek (*m*) Muhabbeti celbetmek.

Sevim (*i*) Sevme, muhabbet.

Sevimli (*s*) Kendini sevdiren, cazibeli.

Sevimsiz (*s*) Çirkin, sevilmez.

Sevinç (*i*) Sevinme, meserret.

Sevinçli (*s*) Hoş, eğlenceli (oyun); iyi, güldürücü (haber, müjde).

Sevindirmek (*m*) Birinin sevinmesine sebep olmak.

Seviniş (*i*) Sevinme.

Sevinmek (*m*)Hazzetmek, içinden gülmek.

Sevir (*vri* "*i*„)Öküz,boğa; öküz resminde gösterilen on iki burçtan biri.

Seviş (*i*) Sevme, sevmek tarzı, muhabbet.

Sevişmek (*m*) Biribirini sevmek.

Seviye(*i*) Beraberlik; ahlâk derecesi (seviyesi yüksek bir zat).

Sevk (*kı «i»*) Öne katıp sürme, yollama, asker gönderme; bir iş yapmağa sürtme.

Sevkulceyş (*i*) Askerin harp esnasında ordugâha gönderilmesi usulü, strateji.

Sevketmek (*m*) Öne katıp sürmek; yollamak,asker göndermek; bir iş yapmağa dürtmek.

Sevkıyat (*tı «i»*) Asker ve mühimmat gönderme işleri (askerî sevkıyat).

Sevme (*i*) Seviş, aşk, muhabbet.

Sevmek (*m*) Muhabbeti olmak; candan birine bağlanmak; âşık ol.;hoşlanmak, beğenmek, hazzetmek.

Seyahat (*ti «i»*)Uzun yolculuk; fennî, ilmî tetkikat için dünyayı dolaşma.

Seyahatname (*i*) Yolculukta görülen şeylerden bahseden defter, kitap.

Seyelân (*i*) Akma, cereyan (*kanın seyelânı*).

Seyif (*i*) Kılıç.

Seyir (*yri«i»*) Yürüme, yürüyüş; gitme, gidiş; gezme, gezinti, eğlence; etrafa bakınma, temaşa; uzaktan bakıp işe karışmama; görülmeğe lâyık alay ve eğlence.

Seyirci(*i*)Seyreden;uzaktan bakıp işe karışmıyan.

Seyis (*i*) Atların hizmetine bakan uşak.

Seyit (*i*) Efendi, bey; ilerigelen, reis; peygamberimizin soyundan olan.

Seylânî (*i*) Hindistanın Seylân adasında çıkan oldukça kıymetli bir taş.

Seylâp (*i*) Selsuyu; sel gibi akan su.

Seyran (*i*) Gezinme; etrafı seyretme.

Seyrek (*s*) B. **Seğrek**.

Seyretmek (*m*) Yürümek; etrafa bakınmak, temeşa et.; uzaktan bakıp işe karışmamak.

Seyrisefain (*i*) Vapurları, gemileri bir kıyıdan başka kıyılara götürme (— *idaresi*).

Seyyah (*i*) Uzak yolculuk eden adam;ilmî, fennî tetkikat yapmak üzere dünyayı dolaşan adam.

Seyyal (*s*) Su gibi daima akıcı (madde, mayi).

Seyyale (*i*) Su gibi akan cisim, mayi.

Seyyan (*s*) Beraber olan, müsavi olan (iki şey); hepsinebir, farksız (Seyyan muamele).

Seyyar (*s*) Dolaşan, daima gezen,gezici (— satıcı).

ceyyare (*i*) Güneşin etrafında dönen yıldızlardan herbiri.

Seyyibe (*s*) Dul kadın.

Seyyie (*i*) Kötülük; suç.

Seza, sezavar (*s*) Yarasır, lâyık.

Sezdirmek (*m*) Dolayısile anlatmak.

Sezgi, seziş (*i*) Sezme, dolayısile anlatma.

Sezilmek (*m*) Dolayısile anlaşılmak.

Sezinlemek (*m*) Sezer gibi olmak.

Sezinmek (*m*) Anlayıp ses çıkarmamak.

Sezmek (*m*) Dolayısile anlamak.

Sezon (*i*) Mevsim.

Sezü (*i*) Mantarağacı.

Li(*i*) Musikide 7inci nota.

Si, sı (*e*) Sonunda sesli harf bulunan muzaflara gelir: (dairesi, babası gibi); bazı isimlerin sonunda benzemeklik manasını verir:(*Erkeksi* Erkek gibi).

Sicil (*lli"i„*) Umumî kayit defteri, kütük (sicil kalemi).

Sicilli (*s*) Sicil defterine geçmiş,kayitli; sabıkalı.

Sicim(*i*)Kenevirden yapılmış kınaptan kalınca ip.

Sidik (*i*) Çiş, idrar, bevil.

Sidikkavuğu (*nu«i»*) Mesane B.

Sidikli (*s*) Çişli, üstüne işiyen; pis.

Sidikşekeri (*ni"i„*)Şekerilleti, diyabeti.

Sidikyolu(*nu«i»*) İdraryolu.

Sidikzoru (*i*) İdrar tutulması.

Sidre (*i*) Arabistan kirazı.

Sif, çif (*i*) Herbir masrafın verilmiş olduğunu ve limanda teslim alınacağını bildiren ticarî bir kelime.

Sifilis (*i*) Frengi B.

Sifon (*i*) Bir kaptan başka bir kaba su v.s. doldurmak için iğri boru; koku vermemek için aptesanelerin kuburuna konulan bir alet.

Siftah (*i*) Sabahleyin ilk alışveriş (— et. *m.*).

Siftahlamak (*m*) Siftah etmek;en evvel işe başlamak.

Siftinmek (*m*)Miskin miskin kaşınmak.

Siga (*i*) Fiillerin, işin yapıldığı zamana ve işi yapan şahıslara göre aldığı şekillerden herbiri.

Sigar (*i*) Tütün yaprakların sarılması ile yapılan frenkcıgarası, püro.

Sigara (*i*) B. **Cıgara**.

Sigaralık (*i*) Ucuna cı-

gara takılıp içmeğe mahsus ağızlık.

Siğil (*i*)Kurbağa v.s. hayvanların pisliğinden suyun yüzünde hâsıl olan kabarcık; elde,ayakta çıkan ufak kabarcık.

Sigorta (*i*)Bir ücrete mukabil yangın v.s. tehlikelere, ölüme karşı verilen temin, bu hususta yapılan akit (— *şirketi* Kumpanyası).

Sigortacı (*i*) Sigorta işlerile uğraşan adam.

Sigortalı (*s*) Sigorta edilmiş.

Sihan (*i*) Kalınlık.

Sihir (*hri«i»*) Büyü, gözbağıcılık.

Sihirbaz (*s*) Büyücü,gözbağıcı —*lık* Büyücülük, gözbağıcılık.

Sihrî (*s*) Büyüye müteallik.

Sihirlemek(*m*)Büyü yapmak.

Sihirli (*s*) Büyülü.

Sikatif (*i*) Yağlı boyayı çabuk kurutmak için içine konulan bir madde.

Sikke (*i*) Basılmış paralara ve dirhemlere v.s. ye vurulan damga,basılmış madenî para.

Sikke (*i*) Mevlevî külâhi.

Sikkezen (*i*) Madenî para basan usta.

Siklon (*i*) Hortum,deniz-tulumbası; gayet şiddetle dönerek esen ve rastgeldiği şeyi koparıp yıkan fırtına.

Sil (*lli "i„*) Verem illeti.

Silâh (*i*) Top, tüfek, kılıç gibi harp ve müdafaa aleti; delil, ispata yarıyan şey.

Silâhane (*i*) Asker silâhlarına mahsus depboy.

Silâhendaz (*i*) Silâhlı asker; zırhlılarda müselläh denizaskeri.

Silâhlandırmak (*m*) Silâh vermek.

Silâhlanmak (*m*) Silâh

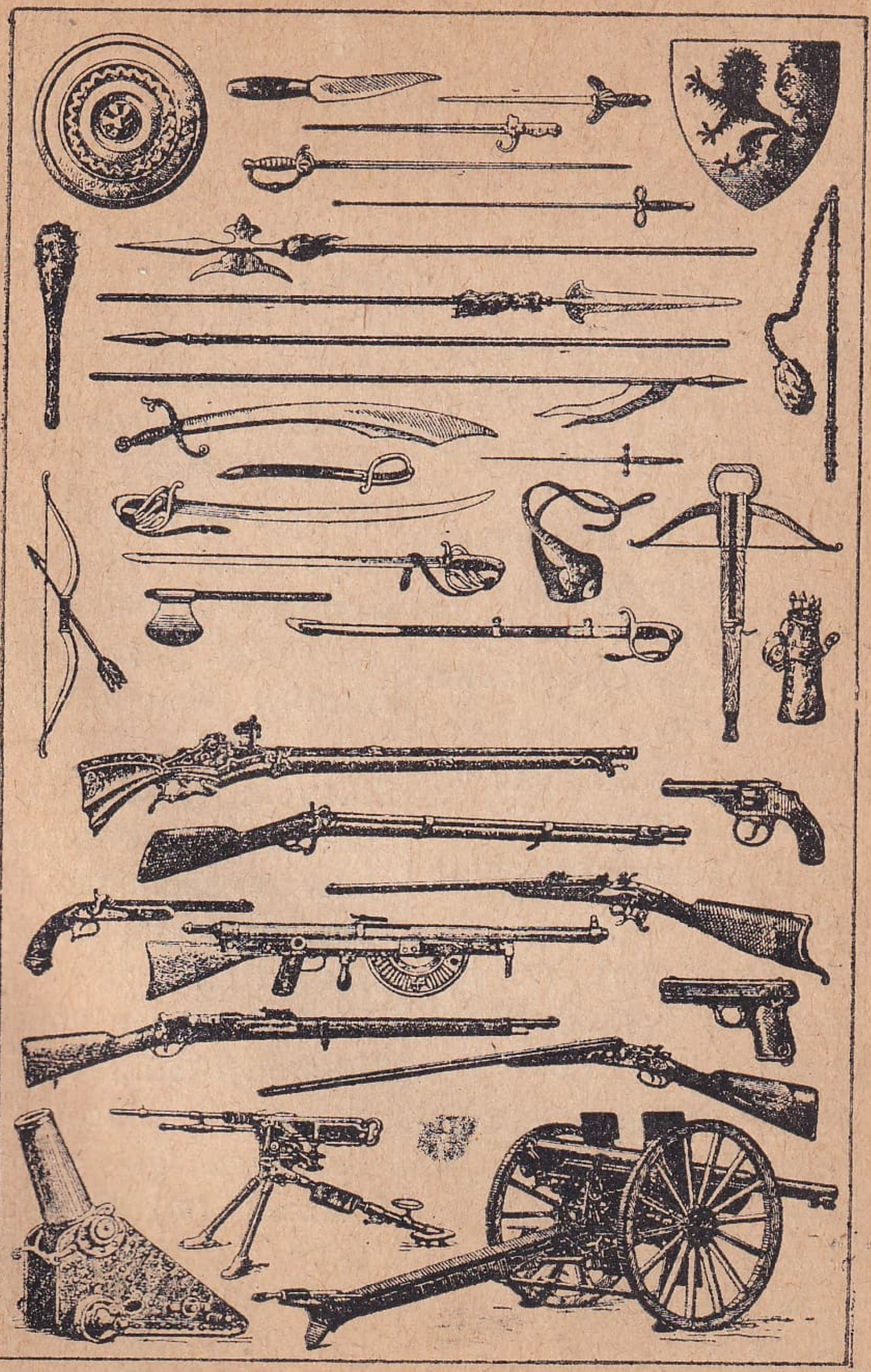

Silâhlar

takınmak, üzerine silâh almak.

Silâhlı (*s*) Silâh taşıyan, müsellâh.

Silâhlık (*i*) Silâh koymağa mahsus kuşak.

Silâhsız (*s*) Silâhı olmıyan (asker), gayrımüsellâh.

Silâhşor (*i*)Silâh taşıyan, silâh kullanmakta usta adam; cenkçi; padişahlık devrinde saray muhafızı, tüfekçi.

Silâhtar (*i*) Eskiden vezirlerin, büyük adamların silâhlarını saklıyan memur.

Sildirmek (*m*) Yaş birşeyi kurutturmak; temizletmek; bozdurmak.

Silecek(*i*) Büyük hamam havlusu.

Silgi (*i*) Mekteplerde yazıtahtalarını silecek sünger veya hususî yapılmış bez.

Silici (*i*)Silmek ve temizlemekle geçinen adam; yapılarda tahtaları rende ile temizliyen işçi.

Silik(*s*)Silinmiş, bozulmuş (*Silik para* Yazıları, nakışları bozulmuş sikke).

Silindir (*i*) Merdane, oklava, ütüvane.

Silinmek (*m*)Yaş birşeyin suyu bezle veya el ile kurulanmak;temizlenmek; bozulmak (yazı v.s).

Silinti(*i*) Silme ve kazınma eseri.

Silisyom (*i*) Basit cisimlerden bir cins taştır ki kum ve çakmaktaşı başlıca bundan mürekkeptir.

Silk (*ki"i„*) Dizi; sıra;yol; meslek, tutulan yol.

Silkme(*i*)B.**Silkmek**;Taskebabı ile patlıcan veya kabak yemeği.

Silkmek (*m*) Sallıyarak veya vurarak temizlemek; sallıyarak meyvaları düşürmek.

Silki (*i*) Uykuda sıçrama, titriyerek uyanma.(*s*)Çırpınan, titrek.

Silkinmek (*m*) Şiddetlice sarsılarak üstündeki tozları v.s. yi düşürmek.

Silkinti (*i*) Ürkme.

Silkişmek (*m*) Kendi üstündeki tozu, toprağı düşürmek için şiddetle sarsılmak.

Sille (*i*) Açık el ile vurulan tokat(*sille atmak m.*)

Sillî(*s*)Verem illetine dair.

Sillürrie (*i*) Akciğer veremi.

Silme(*i*)B. **Silmek**;(*s*)Ağzına kadar dolu.

Silmek (*m*) Yaş birşeyi kurutmak;temizlemek;rendelemek; hazfetmek,kaldırmak, bozmak.

Silmetahtası (*nı"i„*) Ölçeğin doruklamasını almağa mahsus düz tahta.

Silsile (*i*) Zincir; yukardan aşağıya inen sıra, tertip; babadan oğula sıra ile gelen soy sop,nesep

Silsilename(*i*) Şecere,bütün silsilenin isimleri yazılı olan defter.

Sim(*i*)Gümüş;gümüşpara.

Sim (*e*) «S» ile başlıyan sıfatların evveline gelir ve tekit sıfatı yapar: (*Simsiyah* Pek kara).

Sima (*i*)Yüz, çehre,beniz.

Simhak (*kı„i„*) Kafatasını ve bütün kemikleri örten ince deri, zar.

Simit (*i*) Has undan yapılan susamlı halka şeklinde yiyecek; gemilerde halka şeklinde cankurtaran.

Simsar (*i*) Alımsatımda vasıtalolan adam, büyük tellâl.

Simsariye (*i*) Alımsatımda simsarlara verilen yüzdeiki ücret.

Simsarlık (*i*) Alımsatımlarda vasıtalık etmek,bü-

yük tellâllık.
Simya (*i*) Esassız, batıl bir ilim.
Sin (*i*) Çukur, delik; mezar.
Sin (*nni«i»*) Diş; yaş.
Sina (*i*) Amellik bir ot.
Sinameki (*i*) Sinaotunun birnev'i.
Sinan (*i*) Mızrak, süngü vs.nin demiri ve keskinucu
Sinare (*i*) Büyük zoka.
Sinarit (*ti«i»*) Orkinozbalığının ufağı.
Sincabî (*s*) Koyu kurşunî renk.
Sinagog (*i*) Havra, Musevî mabedi.
Sincap (*i*) Teyun denilen ve ağaçlarda yaşıyan kemirici küçük hayvanın kurşunî tüylüsü.
Sinderus (*i*) Kopal ağacının zamkı ve yağı.
Sindik (*i*) Bir müflisin işlerine bakmak için Ticaret Mahkemesi tarafından tayin olunan vekiller.
Sindirmek (*m*) Hazmetmek; gömmek; içmek.
Sine (*i*) Göğüs.
Sinek (*i*) Kanatlı böcek.
Sineklik (*i*) Sinekleri kovmak için püsküllü yelpaze.
Sinekür (*i*) İşi pek az memuriyet.
Sinema, sine, Sinematoğraf (*i*) Fotoğrafla şerit üzerine alınan manzara ve şahıs resimlerini elektrik ziyasile beyaz bir perdeye aksettirerek hakikî ve canlı gibi gösteren makine; bu makine ile böyle manzaralar gösterilen yer.
Singin (*s*) Hazmıkolay olan.
Sini (*i*) Etrafında oturularak yemek yenilen büyük tepsi.
Sinir (*i*) İnsan ve hayvanların bedenlerinde etlerin içine yayılan ve duyguları nakleden sert ve kavice iplik gibi şeyler, asap.
Sinirlemek (*m*) Etin sinir-

lerini çıkarıp temizlemek.

Sinirlenmek (*m*) Sinirlere dokunmak, asabileşmek;canı sıkılmak;kızmak.

Sinirli(*s*)Sinirleri kuvvetli; kendinde sinirhastalığı bulunan asabî; kuru, fakat kuvvetli.

Sinirlilik (*i*) Sinirhastalığı, asabilik.

Sinirliyadrak(*i*)Boğayaprağı denilen ot.

Sinirmek(*m*)B.**Sindirmek**

Siniz,sınız (*e*) "Sin, sın„ lâkikasının cem'i.

Sinlemek (*m*)Yabani hayvanlar derinden inlemek.

Sinme (*i*) Hazmolunma.B. **Sinmek.**

Sinmek (*m*) Hazmolunmak;korkup yerinde oturmak; şiş inmek,dağılmak.

Sinmez(*s*) Hazmolunmaz.

Sinnî (*s*) Yaşa, dişe müteallik.

Sinnen (*zr*) Yaşça, yaş itibarile.

Sinot (*i*) Rumların ruhanî meclisi.

Sinrimek (*m*) Silkinmek.

Sinsi (*s*) Yılan gibi gizliden sokan, insana gizli zarar veren (adam).

Sinsilik (*i*) Gizli zarar verme.

Sintine (*i*) Gemide ambarın altı.

Sinyal (*i*) İşaret, nişan.

Sipahi (*s*) Askere mensup, askerî; eskiden bir sınıf süvari askeri (*Sipahi ocağı*).

Sipahilik (*i*) Süvari askerliği.

Sipariş (*i*) Mal ısmarlama; maaşın başkasına ayrılan miktarı; bir paranın ödenmesine dair havale.

Sipehsalar (*i*) Eskiden sarasker.

Siper (*i*) Kalkan; saçak, perde;şapka kenarı;harpte askerin açtığı hendek.

Siperisaika (*i*) Binaları yıldırımdan koruyan alet, paratoner.

Sipihr (*i*) Gök; talih.

Sipsi (*i*) Gemici düdüğü, talim ıslığı.

Sir(*i*)İngilizlerde bir unvandır.

Sirayet (*ti"i„*) Geçme,bulaşma (—*et.m.*).

Siret (*ti«i»*) Bir adamın manevî hali, ahlâk, tabiat.

Sirk (*ki«i»*) Atcambazhanesi; eski Romalılar zamanında umumî oyunlara mahsu yer.

Sirkat (*ti «i»*) Hırsızlık.

Sirke (*i*) Ekşimiş üzüm suyu; bit v.s. küçücük hayvanların döktüğü tohum, böcek yumurtası.

Sirkek (*i*) Uykusuzluk.

Sirkengebin (*i*) Bal ile sirkeden yapılan şerbet.

Sirkinmek (*m*) Uykudan yürek çarpıntısı ile fırlamak.

Sirkmek (*m*)B. **Silkmek**.

Sirküler (*i*) Umumî mektup, tahrirat, tamim.

Siroko (*i*) Gayet sıcak esen bir yel.

Sirts (*i*) Hora nev'inden ayakoyunu.

Sis (*i*) Duman, pus.

Sislenmek (*m*) Etrafı duman kaplamak, dumanlanmak.

Sisli (*s*) Puslu, dumanlı.

Sismoğraf (*i*) Zelzelenin saatini ve çabukluğunu gösteren alet.

Sistem (*i*)Usul, tarz,meslek.

Sistire (*i*) Hamurteknesini temizlemeğe mahsus alet; tahtayı rendeliyen alet.

Sistit (*ti"i„*) İdraryolu hastalığı, mesane iltihabı.

Sitayiş (*i*) Övme, medih.

Sitem (*i*) Haksızlık, zu-

lüm; cefa; çıkışma.

Sitemkâr (*s*)Haksızlık yapan, zulmeden; cefakâr.

Sitil (*i*) Büyük bakraç; zincirle asılı buhur ve kahve mangalı.

Sitte (*s*) Altı.

Sitteisevir (*i*) Nisanda altıgünlük fırtına.

Sittin (*s*) Altmış.

Sittinsene (*i*) Altmış yıl; çok zaman.

Sivase(*i*) Ağzıenli testere.

Sivil (*i,s*) Mülkî; askerin gayrı; başıbozuk, resmî elbisesini değiştirmiş olan polis memuru.

Sivilce (*i*) Ufak çıban,

Sivirmek(*m*)Sivri ol., sivrilmek; boy atmak.

Sivirtmek (*m*) Sivri yapmak, ucunu inceltip keskinletmek.

Siviş (*i*) Bozma, ortadan kaldırma;meydandan birdenbire kaybolma.

Sivişik (*s*) Kayar; yapışkan.

Sivişiklik (*i*) Kayma; yapışkanlık.

Sivişmek (*m*) Kaymak; usulca gitmek, kaybolmak.

Sivişyılı(*nı«i»*) Kamerî senenin şemsî seneden 33 yıl zarfında bir sene ileri gitmesi.

Sivri(*s*) Ucu ince ve keskin; boy atmış, boylu.

Sivriakıllı(*s*) Hoppa, zırzop.

Sivriboylu (*s*) Uzun ve inceboylu.

Sivriburun (*rnu«i»*) Palamutbalığının birnev'i.

Sivrikŏşe(*i*)Zaviyei hadde

Sivrilce (*i*) B. **Sivilce**.

Sivrileşmek(*m*) Ucu ince ve keskin olmak.

Sivrilik (*i*) Ucu ince ve keskin olmaklık; ince ve uzunboyluluk.

Sivrilmek (*m*) B. **Sivir-**

mek; işte ilerigitmek.

Sivriltmek(*m*) Ucunu inecltip keskin yapmak;meydana çıkarmak.

Sivrisinek(*i*) Malarya ve sıtma mikroplarını aşılıyan küçük sinek.

Sivritmek (*m*) B. **Sivriltmek**.

Siya (*i*) Küreği tersine kullanarak kayığı geriye doğru yürütme (— et.*m*.)

Siyah (*s*) Kara,kara renk. —*lık* Karalık, kara renk.

Siyahî (*s*) Zenci, kara (adam).

Siyahlanmak (*m*) Kararmak.

Siyahlatmak (*m*) Karartmak.

Siyak(*i*)Sözün gelişi, ifadenin tarzı, üslûp.

Siyaset (*ti«i»*) Hükûme; meleket idaresi; politika.

Siyaseten(*zr*) Politikaca, diplomatça, hükûmet idaresince.

Siyasî (*s*) Hükûmet idaresine müteallik, siyasetçe, politikaca, dipdiplomatça; politikaya vâkıf (Bir zat).

Siyasiyat (*ti"i.c.„*) Hükûmete ait işler, politikaya müteallik işler.

Siyasiyun (*i*) Siyasî işlere vâkıf olan zatlar, diplomatlar.

Siymek(*m*) Duvar dibine işemek; kızmak.

Siyonism (*i*) Filistinde bir müsevî devleti kurmağa çalışanların mesleki.

Siyonist (*ti«i»*) Siyonism meslekine taraftar olan.

Siz, sız (*e*) Yokluk bildiririr edatlar olup isimlerin sonlarına getirilir ve onları sıfat yapar: (kalemsiz, kâğıtsız gibi).

Siz (*zm*) Şahsî zamirin cemi muhatabı, sözü işi-

tenle arkadaşları.

Sizinki (*zm*)Mülkî zamirin cemi muhatabıdır.

Sizlik, sızlık (*e*) Yokluk bildiren edatlar olup isimlerin sonuna gelir: (kuvvetsizlik, dermansızlık).

Sıbyan (*i.c.*) Sabiler B.

Sıcacık (*s*)Az sıcak, ılık.

Sıcak (*s*)Yakmıyacak derecede kızgın.(*i*) Hararet.

Sıcakkanlı(*s*)Sevimli,herkesle çabuk dost olur.

Sıcaklık (*i*) Hararet.

Sıçan (*i*)Kemirici hayvan, fare.

Sıçandişi (*ni«i»*) Çamaşır v.s.kenarlarına dikilir nazik oya.

Sıçankırı (*nı"i„*) Sıçantüyüne benzer renkte at.

Sıçankulağı (*nı«i»*) Miozotis denilen çiçek.

Sıçankuyruğu(*nu "i„*)Bircins yuvarlak törpü.

Sıçanotu (*nu "i„*) Zırnık, arsenik.

Sıçanyolu (*nu«i»*) Yeraltı lâğımı.

Sıçılmak (*m*) Pislenmek, berbat ve müleuvves olmak.

Sıçırtkan (*s*)Büyük aptesini tutamıyan.

Sıçırtmak (*m*) B. **Sıçtırmak.**

Sıçmak (*m*) Defitabiî et.

Sıçramak (*m*) Yukarıya doğru atlamak, fırlamak, zıplamak.

Sıçratmak (*m*) Yukarıya doğru fırlatmak, zıplatmak.

Sıçrayıcı(*s*)Zıplıyan,hopluyan.

Sıçrayış (*i*) Yukarıya atlayış,fırlayış,zıplama,hoplama.

Sıçtırmak (*m*)Donuna ettirmek; çok korku vermek.

Sıdık (*tkı «i»*) Doğruluk; hulus; hakikat halisiyet.

Sıfat (*tı"i„*) Surat, çehre;

iş,vazife. (*gr*)Bir ismin anlattığı şeyin rengini,şeklini, hangisi olduğunu,sırasını, sayısını bildiren kelime.

Sıfır (*i*) Yalnız olduğu veya solda bulunduğu zaman hiçbir kıymeti olmıyan ve sayıların sağında ve ortasında bulunduğu zaman onların kıymetini artıran şu(0)işarettir. (*s*) Boş, değersiz.

Sığ (*i*)Çok derin olmıyan (deniz v.s.)

Sığamak (*m*) B.**Sıvamak.**

Sığdırmak(*m*)İçine aldırmak

Sığın (*i*) Geyiğin benekli ve iri cinsi.

Sığınmak (*m*) Birine dayanmak, iltica etmek.

Sığır (*i*) Öküz, inek gibi hayvanlar.

Sığırcık (*i*)Çekirgeleri öldüren,mahveden bir kuş.

Sığırdili(*ni«i„*) İriyapraklı, ilâç yapılır bir ot.

Sığırgözü (*nü"i„*) Papatyenin iri ve sarı nev'i.

Sığırlık (*i*) Ahmaklık, kalınkafalılık.

Sığırtmaç (*i*) Sığırçobanı.

Sığışmak (*m*) Sıkılarak dar biryere girmek, sokuşmak.

Sığıştırmak (*m*) Sıkarak aldırmak, sokuşturmak.

Sığlık (*i*) Suyu az ve geçidi olan yer, kumluk.

Sığmak(*m*)Bir kabın içine girmek, alınmak.

Sıhhat (*ti«i»*) Sağlık, dirilik, gerçeklik; doğruluk.

Sıhhî (*s*) Sağlığa dair.

Sıhhiye (*i*)Sağlık işlerine bakan daire(*Sıhhiye Vekâleti*).

Sıhrî (*ti "s„*) Evlenmeden ilerigelen.

Sıhriyet (*ti"i„*) Evlenmeden ilerigelen akrabalık.

Sık (*kı «s»*) Birine yakın olan;seyrek olmıyan; ara-

sı çok olmıyan; devamlı (*Sık gidip gelmek*).

Sıkboğaz etmek (*m*) Birini şaşırtıp zorla istediğini yaptırmak, kendisinden birşey koparmak.

Sıkı(*s*)Dar;katı, sert;acele; ateşli silâhlarda barut ve kurşun üstünden sokulup basılan bez,kâğıt v.s.;sıkıntı (*can sıkıntısı*); darlık, muzayeka.

Sıkıfıkı (*s*) Başbaşa, kulakkulağa, yalnızca, pek bitişik.

Sıkılmak (*m*) Darlaşmak; sıkıntı çekmek, zaruret çekmek; tazyik olunmak; utanmak.

Sıkıntı (*i*) Darlık, zaruret; ağırlık çökme. (— *basmak*).

Sıkışmak (*m*) Daralmak, darlaşmak; kalabalık olmak; mecbur kalmak.

Sıkıştırmak(*m*) Zorla dar yere sokmak; baskı altına komak; zorlamak, mecbur kılmak; yavaşça eline vermek.

Sıklam (*s*) B. **Sırsıklam.**

Sıklamak (*m*) Sıkılarak güçle ağlamak;ıslık çalmak

Sıklanmak (*m*) Devamlı olmak; ardıardına olmak (yağmur sıklandı).

Sıklaşmak (*m*) Biribirine yakın gelmek, araları azalmak, B. **Sıklanmak.**

Sıklet (*ti«i»*) Ağırlık; sıkıntı.

Sıkletsiz (*s*) Hafif.

Sıklık (*i*) Darlık, seyrek olmayış; biribiri arkasından vukubulma (*s*) Pek sık olan, biribirine çok yakın.

Sıkma (*i*) Darlatma, zorlama, sıkıntı verme; yukarsı potlu ve aşağısı bacağabitişik potur.

Sıkmak (*m*) Darlatmak; el ile sıkıştırıp suyunu

almak; ses çıkaramamak; zorlamak, şiddet göstermek; sıkıntı vermek; silâh boşatmak.

Sık sık (*zr*) Fasılasız, yakın yakın, biribiri ardınca.

Sıla (*i*) Kavuşma, ulaşma (—*et.* Memleketine, yurduna gitmek, anasına, babasına kavuşma).

Sımah (*i*) Kulakdeliği.

Sımak (*m*) Bozmak, kırmak, kesmek.

Sımızdı (*i*) Verilen sözü tutmama, vefasızlık.

Sımızmak (*m*) Verilen sözü tutmamak.

Sınaat(*i*) Belli san'at (demircilik v.s. B. **San'at**.

Sınaî (*s*) San'ate müteallik; yapma, insan yapısı olan.

Sınamak (*m*) Tanımak için koklamak; denemek, tecrübe etmek.

Sınangılı (*s*) Prova olunmuş, tecrübe edilmiş.

Sınar (*s*) Bildik, tanıdık, kendi cinsi, birsoydan olan.

Sıncan(*i*) Dikenli ve sakızlı birnevi çalı.

Sındı (*i*) Büyük makas, terzi makası.

Sındık (*i*) Bir ordunun
Sındığı bozulduğu yer (Sırpsındığı).

Sındırık (*m*) Bozma, galip gelme.

Sındırmak (*m*) Bozmak galip gelmek.

Sıngın (*s*) Kırık, dökük;
Sınık bozgun, dağınık.

Sınıf (*i*) Sıra, tabaka, derece, dersane; takım.

Sınır, Sınor (*i*) Hudut.

Sınırdaş (*s*) Bir hududu olan, hemhudut.

Sınmak (*m*) Bozulmak; kırılmak; bozgunluk vermek.

Sıpa (*i*) B. **Sehpa**. Yaşını geçmiş eşekyavrusu; üçayaklı iskemle; satıcı tablasının ayağı;

sıvacı, boyacı iskelesi.

Sır (*e*)"**S**„ile başlıyan bazı sıfatların evveline gelip tekit ve mubalâğa bildirir: (Sırsıklam gibi).

Sır (*i*) Çanak ve çömlek gibi şeylere sürülen vernikli boya;aynanın arkasına sürülen kalay ve bor

Sır (*rrı"i„*) Gizli şey. (— *saklamak, tutmak* Gizlemek).

Sıra (*i*) Dizi, tertip, nizam; mertebe; yazı satırı; mektep, tiyatro gibi yerlerde oturulacak tahta kanape; nöbet; fırsat;kelâmda tertip(*Arasıra* Vakit vakit)(*Sırasile* Yolu ile)

Sıraca(*i*) Hınzırhastalığı.

Sıralamak(*m*) Sıraya kormak, dizmek;arasını kesmeden söylemek; çocuk tutunarak,sürünerek yürümeğe başlamak.

Sıralanmak (*m*) Sıraya konmak, dizilmek.

Sıralı (*s*) Sıraya konmuş, dizilmiş, tertipli, yolunda.

Sırasız (*s*) Karmakarışık, yolsuz.

Sırat (*i*) Yol (*Sırat köprüsü* Kılköprüsü; pek sarp ve tehlikeli yol).

Sıravari (*s*) Bi sıra (*zr*) bir sıra olarak, sıra ile.

Sırbıya (*i*)Sırpların oturdukları memleket, Umumî harptensonraBalkanlarda büyük bir devlet haline girenYugoslavya kırallığı

Sırça (*i*) Adi cam; gelinlere takılan renkli camdan boncuk; ham elmas, taklit elmas; mozaik gibi nakışlı billûr.

Sırdaş (*i*) Biribirinin sırrını saklıyan,sa mimî arkadaş.

Sırf (*s*) Halis, safi; büsbütün (*zr*) Ancak,yalnız.

Sırık(*i*) Kabuğu sıyrılmış, yonulmuş,ince uzun ağaç;

sevimsiz uzun boy.

Sırım (*i*) İnce kalınlığı sıyrılmış, yontulmuş ince ve yumşak deri dilimi; deri kaytan.

Sırıtkan (*s*) Daima dişlerini göstererek sessiz ve çirkin bir surette gülen.

Sırıtma (*i*) Dişlerini göstererek sessizce gülme.

Sırıtmak (*m*) Dişleri göstererek çirkin çirkin gülmek; ölmek veya soğuktan donmak; kumaşta dikiş fena görülmek; kusur meyanda olmak.

Sırma (*i*) İnce gümüş tel, bunun altınyaldızlısı; güzel sarı saç.

Sırmakeş (*i*) Gümüşten sırma çeken san'atkâr.

Sırmalı (*s*) Sırmaişlemeli.

Sırp (*i*) Sava ırmağının iki tarafında ve Adriatik kıyısından Tunanın ötesine kadar yayılan İslâv milletlerinden biri.

Sırrolmak (*m*) Ortadan kaybolmak.

Sırsıklam (*s*) Pek ıslak, su içinde.

Sırt (*t*«*i*») Arkanın yukarı tarafı, eğin; hayvanın arka postundan çıkan kürk; hayvanın kılıçlama olan arkasının en yukarısı yamaç üstü.

Sırtar (*i*)Omuzları kalın derili bir cins keler.

Sırtarbalığı(*i*) Göl izmaridi.

Sırtarmak (*m*) Sırtını bir yere dayayıp kendine güvenmek; kabarmak.

Sırtlamak (*m*) Arkasına almak,sırtına yüklenmek.

Sırtlan (*i*) Kurttan iri ve ona benziyen,ölüleri mezardan çıkarıp yiyen yırtıcı bir hayvan.

Sıska (*s*) Gelincikhastalığına tutulmuş;pek zayıf.

Sıskalık(*i*) B. **İstiska**;pek

zayıflık, lâğarlık.

Stıma (*i*) Üşüyüp titreme getiren ve sonra sıcaklık veren hastalık, humma, malarya.

Sıtmalanmak (*m*) Sıtmaya tutulmak.

Sıtmalı (*s*) Sıtması olan. — *yer* Sıtmalık).

Sıva (*i*) Duvar bağdadilerine sürülen harç. —*cı* Duvarlara sıva süren yapı işçisi.

Sıvalamak (*m*) Sıva sürmek.

Sıvama(*i*) B. **Sıvamak**(*s*) Kaplanmış, kaplı, kaplama suretinde sürülmüş; pek sık takılmış.

Sıvamak (*m*) Sıva sürmek; bulaştırmak; her tarafı kaplamak.

Sıvaşmak (*m*) Bulaşmak; yapışkan ol.,vıcık vıcık ol.

Sıvazlamak(*m*)El ile sürmek; okşamak.

Sıvık, Sıvış (*s*) Bulaşık, cıvık.

Sıvırya (*zf*) Ara vermeksizin, daima.

Sıvışık (*s*) Yapışkan; taciz eden (adam) (—*lık* Yapışkanlık).

Sıvışmak (*m*) B. **Sıvaşmak**; usulca kaçmak (Sıvışıp gitti).

Sıyanet (*ti«i»*) Koruma.

Sıyırmak(*m*)Şiddetle sürtünerek birşeyin zarını, derisini soymak; içinde hiç bırakmayıp almak; çekerek çıkarmak.

Sıyrık (*i*) Kabuğu sıyrılmış; (*s*) Utanmaz, arsız.

Sıyrılmak (*m*) Şiddetle sürtünerek zarı, derisi soyulmak; işin içinden usulla çekilmek.

Sıyrıntı (*i*) Kap bulaşığı.

Sızdırmak (*m*) Deliklerinden azar azar akıtmak, damlatmak; birinden para çekmek; sarhoş edip uyutmak.

Sızı (*i*) İnce işliyen ağrı, sinirağrısı, romatizma. —*lı* Sızısı olan, romatizmalı.

Sızıltı (*i*) Ağlaşma, daima şikâyet etme.(—et.*m.*)

Sızıntı (*i*) Bir kaptan veya taşlar arasından v.s.den damla damla akan mayi.

Sızırmak (*m*) B. **Sızdırmak**.

Sızlamak (*m*) Derinden acı acı ağrımak,sancımak.

Sızlanma (*i*) Ağlaşma; daima şikâyet, tazallüm.

Sızlanmak(*m*) Ağlaşmak, daima şikâyet et., tazallüm etmek.

Sızlatmak (*m*) Ağrıtmak, incitmek.

Sızmak (*m*) Damla damla çıkmak; sarhoş olarak yatıp kalmak.

Skandal (*i*) Fikirleri bozma, rezalet.

Sketin (*i*) Hususî surette çimento döşenmiş düz bir yerde tekerlekli ayakkapları kayma eyunu;bu oyuna mahsus yer.

Smokin (*i*) Balolarda, müsamerelerde giyilir önüaçık yarı resmî siyah elbise.

Snobism (*i*) Şöhret bulan herşey hakkında budalaca hayret.

Snop,Snob (*i*) Şöhret bulan herşey hakkında budalaca hayret eden adam.

Soba (*i*) Biryeri ısıtmak ve yemek pişirmek için içinde odun,madenkömürü, kok yakılan borulu çini, dökme, saç ocak — *cı* Soba yapan, satan ve takan adam. —*lı* Sobası olan (oda v.s).

Soda (*i*) Çamaşırda, sabuncululukta kullanılır tuz gibi madde (—*lı* İçinde soda bulunan.

Sodyom (*i*) Sodanın esası olan beyaz, yumşak basit bir cisim.

Sof (*i*) Yün, yapağı, yün kumaş; ince, parlak yün kumaş, alpak.

Sofa (*i*) Evin odakapıları önündeki açıklık, divanhane; çeşme v.s. yanlarındaki set.

Sofî (*s*) Tasavvufa mensup;tasavvuf ilmi ile meşgul.

Sofra (*i*) Üzerinde yemek yenen masa. —*cı* Büyük konaklarda masacı. —*cılık* Masacılık).

Softa (*i*) Eskiden medresede gecegündüz oturup kalkan,camide ders okuyan sarıklı.

Sofu (*s*) Dindar (—*luk* Dindarlık).

Soğan (*i*) Kat kat kabuklu, hemen heryemeğe konulan yakıcı sebze;lâle sümbül gibi top şeklinde çiçekkökü —*lı* Soğanla pişirilmiş yahni.

Soğancık (*i*) Küçükbaşlı soğan, arpacıksoğanı.

Soğanlık (*i*) Soğantarlası.

Soğuk (*s*) Üşüten, sıcak olmıyan (*i*) Soğukluk,sıcaklığın aksi.

Soğukalgınlığı (*i*) Nezle, nevazil.

Soğukbez (*i*) Bircins sık ketenbezi.

Soğukça (*s*) Az soğuk.

Soğukkanlı (*s*) Telâşsız, sevimsiz(—*lık* Telâşsızlık; sevimsizlik).

Soğuklamak (*m*) Soğuk alıp hastalanmak.

Soğukluk (*i*) Soğuk olma, sıcaklığın aksi; sevimsizlik, muhabbetsizlik; yemeklerden sonra yenen hoşaf v.s. hamamlarda serince aralık yer.

Soğum (*i*) Göztokluğu.

Soğumak (*m*) Soğuk olmak,sıcaklığı gitmek; soğuk almak,muhabbet bozulmak, araları açılmak,

sevgiyi gönülden çıkarmak.

Soğumsuz (*s*) Açgözlü (—*luk* Açgözlülük).

Soğuşmak (*m*) Yağmur suları yere geçip toprak tavlanmak.

Soğutmak (*m*) Soğuk yapmak; iki kişinin arasını açmak, muhabbeti bozmak.

Sohbet (*ti"i„*) Tatlı tatlı konuşma, oturup sevişerek söyleşme (—*et.m*).

Sokak (*i*) Mahallelerde evler arasındaki yol.

Sokmak (*m*) Girdirmek, içeriye komak; batırmak; saplamak;arı v.s.ısırmak; iğne batırmak, sançmak, alışverişte aldatmak.

Sokan (*i*) Uzun bircins türkmen çizmesi.

Sokra (*i*) İki tahta v.s.nin başbaşa birleşmesinden hâsıl olan ek yeri.

Sokturmak(*m*)Girdirmek; batırmak.

Sokulgan (*s*) Heryere girer çıkar,herkesle çabuk bildik olan, munis (—*luk* Munislik).

Sokulmak (*m*)Araya girmek;zorla girercesine içeri geçmek.

Sokum (*i*) Kuyruksokumu, kıçkemiği.

Sokur (*i*) Dağsıçanı, kör sıçan,(*s*)kör, görmez;tekgözlü, tekgöz.

Sokuş (*i*)Sokma, içeri koma.

Sokuşmak(*m*)Usulla araya girmek; dar biryere sokulup yerleşmek.

Sokuşturmak (*m*) Usulla sokmak; dar biryere tıkıştırmak;usulla vermek.

Sol (*lu"i„*) İnsan ve hayvanların kalp tarafı, sağın aksi (*s*) Sol tarafta bulunan;musikide bir nota.

Solak(*s*)Sol eli ile işgören.

Soldurmak (*m*) Rengini,

tazeliğini kaybettirmek.

Solmak (*m*) Rengi, benzi atmak; sararmak, sölpülmek,parlaklığını kaybetmek.

Solo (*i*)Tek bir kimse tarafından okunan veya çalınan musiki parçası.

Solucan(*i*)Toprağın içine sokulan ayaksız türlü türlü kurt;barsaklarımızda yaşıyan bircins uzun kurt.

Soluğan (*s*) Biraz yürümekle nefesi darlaşan (*i*) Nefesdarlığı illeti.

Soluk (*i*) Nefes (—*almak* Nefesalmak; biraz rahat etmek.)

Soluk (*s*) Rengi, benzi atmış, sararmış, pejmürde.

Soluklanmak (*m*) Geniş ve rahat nefesalmak,dinlenmek.

Solumak (*m*) Dar dar ve sıkıntı ile nefesalmak.

Solutmak (*m*) Zahmetle, sıksık nefes aldırmak.

Solüsyon (*i*)Lâstik yapıştırmak için birnevi yapışkan madde.

Som (*i*) Sap yapılan balıkdişi(*s*)Kaplama olmıyan safi (*somgümüş*).

Soma (*s*) Boş, nafile (*i*) Yekûn,hesabın mecmuu.

Somak (*i*) Yaprağı boyacılıkta ve tabaklıkta kullanılan ve ekşi olan meyvaları yemeklere konulan bircins ağaç, tadım.

Somaki (*i*) Birkaçrenkli mermer(*s*) Alaca, birkaçrenkli.

Somat (*tı"i„*)Sıra ile konmuş yemek sofrası,ziyafet.

Somnambül(*i*) B. **Sairfilmenam**.

Somun(*i*)Yuvarlak ekmek; yumru şey; vidalı çiviye geçirilmeğe mahsus demir pul.

Somurdamak (*m*)Homurdanmak; söylenmek, mırıldanmak.

Somurmak(*m*) Yüzburuşturup dargın durmak.

Somurtmak (*m*)Surat etmek, dudaklarını asarak çehre yapmak.

Somye (*i*) Yaylı karyola minderi; karyolalar için yapılan yaylı demir telden yatakaltı.

Son(*i*)En geride olan şey, nihayet, hitam; döl eşi. (*s*) En sonraki.

Sonat (*tı«i»*)Başka başka üç ve bazanda dört parçadan ibaret musiki havası

Sonda (*i*) Su gibi maddelerin, yaraların derinliğini ölçmek için bir alet.

Sondaj(*i*)Su gibi maddelerin, yaraların derinliğini ölçme.

Sondurmak (*m*) İlerisürmek, uzatmak.

Songur (*i*) Doğankuşu.

Sonmak(*m*)Sonuk olmak; cam v.s.buzlanmak,parlaklığı kalmamak.

Sonra (*zr*) Zamanca gerilik bildirir: (*Sonra gelirim* gibi).

Sonradan (*zr*) Daha sonra: (*Sonradan işitmiş*).

Sonraki (*s*) Sonradan gelen, sonradan olan.

Sonrası(*zr*)Alttarafı,ilerisi

Sonraya (*zr*) Gelecek zamana.

Sonsuz (*s*)Bitmez, tükenmez, nihayetsiz; sonu olmıyan, ölecek (hasta).

Sontraş (*i*) Hayvanların tırnaklarını kesmeğe mahsus nalbant aleti.

Sonuk (*s*) Sonmuş, cilâsız; buzlu (cam v.s), donuk.

Sonukluk (*i*) Cilâsızlık; donukluk.

Sop (*i*) B. **Soysop.**

Sopa (*i*) Kalın değnek; kumaş v.s. de uzun çubuk; dayak, kötek (*—lı*

Elinde sopası olan; çubuklu kumaş.

Sorak (*i*) Sormakla öğrenilen şey, malûmat.

Sordurmak (*m*) Biri vasıtasile sormak, sual ettirmek.

Sorgu (*i*) Sorma, soruş, istintak (*Sorguya çekmek*, İstintak etmek).

Sorguç (*i*) Başa takılan tuğ, çelenk; kuştepeliği. —*lu* Başıtuğlu, çelenkli; tepeli (kuş).

Sorgun(*i*)Söğütağacınev'inden mısırkavağı.

Sormak (*m*) Anlamak için araştırmak, sual etmek.

Sorti (*i*) Ucuna elektrik lâmbası takılan çıkma.

Sorukgünü (*nü«i»*) Mahşergünü.

Sorulmak (*m*) Sual olunmak; mes'ul olmak.

Sorumak (*m*) Emerek içmek (Sütü sorur).

Soruş (*i*) Sorma, sual.

Soruşmak (*m*) Biribirine sormak, sual etmek.

Soruşturmak (*m*) Hertafa sormak,tahkik etmek.

Sorutkan (*s*) Surat eden, yüzekşiten, yüzünü buruşturan.

Sorutmak (*m*) Yüzekşitmek,yüz buruşturmak.

Sosiyal(*i*) Cemiyete mensup, içtimaî.

Sosiyalism(*i*) Karl Marks gibi feylosofların kurduğu iştirakiyon mesleki, sosiyalistlik.

Sosiyalist (*ti"i„*) İştirakiyon meslekine mensup (adam).

Sosiyete (*i*) Ortaklık, şirket; cemiyet; aileler arasında toplaşma.

Sosiyoloji (*i*) İçtimaiyat, içtimaî ilim.

Sosiyolok (*i*) İçtimaiyat ile uğraşan âlim.

Sovuk (*i*) B. **Soğuk.**

Sovyet (*ti "i„*) Umumî

harpten sonra Rusyada kurulan amele, köylü ve asker sınıflarından mürekkep Millet Meclisi ve bu meclis tarafından idare edilen Rus cumhuriyeti

Soy (*i*) Irk, nesep, sülâle, zürriyet; cins; türlü; akraba; asil, asılzade (soylu).

Soydurmak(*m*) Elbisesini çıkartmak; çıplak bir hale koymak;derisini,yahut kabuğunu çıkartmak;malını ve eşyasını çaldırmak

Soyga(*i*)Birnevi alakarga.

Soygun (*i*) Soyma, soyulma (—*vermek* Haydutlar tarafından soyulmak).—*cu* Yolkesen,haydut —*culuk* Haydutluk.

Soymak (*m*) Elbisesini çıkarmak, çıplak bir hale koymak; kabuğunu, zarını çıkarmak; derisini çıkarmak, yüzmek; varını, yoğunu çalmak.

Soymantı (*i*) Hıyar gibi soyulup yenen şeyler, hıyar v.s. meyvaların kabukları.

Soymuk (*i*) Çamağacının yenen içkabuğu.

Soysop(*i*) Sülâle, familya.

Soysuz (*s*) Aşağı familyadan, fenahuylu, çapkın —*luk* Aşağılık, çapkınlık.

Soytarı(*s*) Maskara (—*luk* Maskaralık).

Soyucu (*i*) Haydut, yolkesen. —*culuk* Haydutluk).

Soyulmak (*m*) Kabuğu, derisi çıkarılmak; soygına uğramak.

Soyunmak (*m*) Elbisesini çıkarmak; çamaşır veya kıyafet değiştirmek.

Soyuntu (*i*) Soyulup atılan şey, kabuk.

Söbü (*s*)Üstüvane şeklinde, uzunca boru gibi.

Söğüş(*i*) Kuru haşlama et.

Söğüt (*i*) Ekseriya sulak

yerlerde yetişen ve dalları yere kadar iğilen ağaç.

Sökmek(*m*) Kökten veya dikilmiş olduğu yerden çekip çıkarmak;dikilmiş, mıhlanmış veya yapışmış birşeyi ayırmak; bir engeli zor yarıp geçmek; ham toprağı işlemek; bir yazıyı okuyabilmek.

Sökük (*i*) Dikişi sökülmüş, çözülmüş.

Sökün(*i*)Çıkıverme, meydana çıkma.

Söküntü(*i*)Sökülmuş şey, bina yıkıntısı, enkaz.

Sökü otu (*nu«i»*) Tavşancılotu.

Söktürmek (*m*) Birşeyi kökünden veya sokulmuş olduğu yerden çıkartmak; dikilmiş veya yapışmış birşeyi çektirip ayırtmak; zor bir ibareyi okutmak; defitababiî ettirmek.

Sölgü (*s*) Gevşek, sarkık, soluk; buruşuk.

Sölpük(*s*)Gevşek, sarkık.

Sölpümek (*m*) Gevşemek, sarkmak.

Söndürmek (*m*) Yanan birşeyin yanmasına nihayet vermek,ifta etmek.

Sönmek (*m*) Yanmakta olan şey artık yanmamak, durmak.

Sönük (*s*) Sönmüş; şerefsiz, parlak olmıyan, şansız. —*lük* Sönmüşlük, şerefsizlik.

Sövdürmek (*m*)Küfrettirmek.

Sövmek (*m*) Küfretmek.

Sövüşmek (*m*) Biribirine küfretmek.

Söylemek (*m*)Demek,beyan etmek,haber vermek.

Söylenilmek (*m*) Denilmek; anılmak.

Söylenmek(*m*) Kendikendine söylemek, mırıldanmak;sızlanmak;denilmek, rivayet olunmak.

Söyleşmek (*m*)Biribiri ile konuşmak;bir iş hakkında konuşmak.

Söyletmek (*m*) Birini konuşturmak, birine lâkırdı ettirmek.

Söyleyiş (*i*) Söyleme,konuşma.

Söz(*i*)Lâkırdı,kelâm, cümle, vait, dedikodu; nüfuz, tesir.

Sözbaşı (*i*) Bir yazının, fıkranın başlangıcı.

Sözbirliği (*i*)Birlik,ittifak, sözleşme. (*antant*)

Sözde (*zr*) Gûya, sanki.

Sözebesi(*i*)Lâkırdı uydurucu adam.

Sözehli (*s*)Güzel söz söyliyen, beliğ.

Sözgötürmek (*m*) İtiraz edilmesi kabil olmak.

Sözgelişi (*zr*) Meselâ,faraza.

Sözgötürmez(*s*) Buna diyecek yok.

Sözkaldırmak (*m*)Lâtifeye, şakaya tahammül et.

Sözkesimi (*i*) Evlenmek için sözleşme, nişanlanma, yavuklu olma.

Sözkesmek(*m*)Karar vermek; evlenmek için karar vermek.

Sözleşme (*i*) Mukavele, kontrato (—*kâğıdı, mukavelename.*)

Sözleşmek (*m*) Mukavele et., kontrat yapmak.

Sözlü (*s*) Sözvermiş veya almış.

Söztutmak(*m*,İtaat etmek

Sözümyabana(*zr*) Sözum ona, sizden uzak.

Sözvermek(*m*)Vadetmek.

Spekülâsyon (*i*) Muamelecilik, ihtikâr.

Spekülâtör (*i*) Muameleci, borsada oyuncu, alavereci, muhtekir.

Spor (*i*) Bedenî terbiye, idman(futbol,yüzmek,kürek çekmek v.s.)

Sportmen (*i*) Sporcu,spor meraklısı.

Spor

Stadya (*i*) Yol uzaklığını ölçecek alet.

Stadyom(*i*)Spor meydanı.

Staj (*i*) Memuriyette v. s. de tecrübe devri.

Stajier(*i*)Tecrübe devrinde bulunan.

Step (*i*) Bozkır.

Striknin (*i*) Kargabüken. denilen şiddetli zehir.

Su (*i*) Yağmurdan âhsıl olan berrak,kokusuz,lezzetsiz pek faydalı mayi; nebatların, meyvalarının sıkılmasından çıkan mayi;demir tavı.(*Sularında* vakitlerinde).

Su(*s*) Kötülük.

Sual (*i*) Sorma. (—*et.sormak.m*).

Sualtı (*i*) Tahteîbahir; suyun dibinde oyuk v.s.

Suaygırı *(i)* Gergerden.

Subaşı (*nı"i„*)Pınar,memba; (*yı «i»*); Suyun taksimine memur çiftlik kâhyası.

Suböreği (*ni"i„*) Tepside pişirilen peynirli veya kıymalı yumurtalı börek.

Subra (*i*) Terden leke olmamak için elbiselerin koltuk altlarına dikilen ince lâtsik.

Subye (*i*) Pantalon paçalarının düzgün durması için uçları paçanın iki tarafına düğmeli olmak üzere ayakkabı altından geçirilen meşinden veya kumaştan parça.

Sucu (*i*) Su satan adam, saka.

Sucuk(*i*) Koyun veya sığırların kurutulmuş barsak ve bumbarlarına doldurulmuş baharlı kıymadan yapılan yiyecek. (*Cevizli sucuk* Pekmez veya şeker şerbetine batırılmış cevizden tatlı sucuk). (*Sucuk ol.* Çok ıslanmak).

Suç (*i*) Kabahat; günah.

—*lu* Kabahatli; günahkâr) (—*suz* Kabahatsiz, masum.

Suda (*ı"i„*) Başağrısı.

Sudan (*s*) Ehemmiyetsiz, esassız, üstünkörü. (*Sudan birşey yapmak* Üstünkörü, baştansavma yapmak).

Sudan (*i*) Afrikanın ortasında, Habeşistan civarında geniş bir memleket

Sudolabı (*nı"i„*) Bostandolabı.

Sudur(*i.c.*)Sadrın cem'i B. Çıkma, zuhur (— et. *m.*)

Suflör (*i*) Tiyatro uyuncularına veya bir manzume inşat edenlere söyliyeceklerini kulislerden veya sahnenin altından fısıldıyan adam. (—*lük* Birine söyliyiceklerini fısıldama.

Suiahlâk (*i*) Kötü ahlâk.

Suihareket(*i*) Kötü gidiş, fena ahlâk.

Suikast (*i*) Öldürmeyi kurma, komplo.

Suiistimal(*ı*) Memuriyeti, vazifeyi, işi doğru görmeme;birşeyi lüzumundan çok yapma,fazla sarfetme ve kullanma.

Suimuamele(*i*) Fena davranma, hakaret.

Suiniyet(*ti«i»*) Kötü niyet.

Suizan(*nnı«i»*)Kötü zan.

Sukabağı (*nı"i„*) İçiboş olup sukabı gibi kullanılan kabak.

Sukbe (*i*) Delik.

Sukesimi (*ni«i»*) Geminin yük aldığı zaman suya batan kısmı ve bunun hizası.

Sukuşu (*nu«i»*) Denizde yaşıyan ördek.

Sukut(*tu"i„*) Düşme; aşağı inme; sarkma; makamdan düşme; çocuğun doğmadan ölmesi (sukut kanunu)(— et. *m.*)

Sulak (*s*) Suyuçok, ba-

tak; kuşlar için sukabı.
Sulamak (*m*) Su vermek; nakten ve peşin vermek·
Sulanmak (*m*) Su peyda et.; çok sulu, yaş veya nemli ol.; imrenmek; bir kadına takılmak.
Sulatmak (*m*) Su verdirmek; döktürmek; paraları nakit olarak peşin verdirmek.
Sulbiyet (*ti"i„*) Katılık; sertlik; duygusuzluk.
Sulfato (*i*) Nöbete, sıtmamaya karşı kullanılan ilâç, kinin.
Sulh (*i*) Barış, barışma; uyuşma,uzlaşma. —*mahkemesi* 3yüz liraya kadar olan alacak, verecek ve ufak ceza davalarını görür tekhâkimli mahkeme.
Sulhen (*zr*) Muharebesiz olarak;muhakemesiz olarak, uzlaşarak.
Sulhetmek (*m*) Barıştırmak, aralarını bulmak.
Sulhî (*s*) Barışmaya müteallik;uzlaşmaya, uyuşmaya dair.
Sulhname (*i*) Barışma ahitnamesi; uzlaşma, uyuşma kâğıdı.
Sulp (*s*) Katı, sert, gaz ve mayi hallerinde olmıyan; duygusuz, donuk.
Sulp (*i*) Omurgakemiklerinin bağlı olduğu zincir gibi kemik,eğin; zürriyet, sülâle.
Sultan(*i*)Padişah, hükümdar;eskiden padişahların analarına, hemşirelerine, zevcelerine,kızlarına verilen unvan (—*lık* Padişahlık).
Sultanî(*s*) Padişaha mensup ve müteallik; eskiden lise derecesindeki mekteplere denirdi.
Sulu (*s*) Suyu olan; fazla suyu bulunan; yalnız su ile yapılmış; zevzek,

hafifmeşrep (adam). (—*boya* Yalnız Su ile kullanılan boya).

Suluk (*i*) Çocukların başında çıkan bircins çıban; kuştepeliği.

Suma (*i*) B. **Soma**.

Sumen (*i*) Üzerinde yazı yazılır ve içine birkaç yaprak kâğıt saklanır hususî yapılmış mukavvadan altlık.

Sundurma (*i*) Önü açık ve üstü kapalı yer.

Sundurmak (*m*) B. **Sondurmak.**

Sun'î (*s*) Yapma, el ile yapılmış uydurma, tabiî olmıyan (—*diş* Yapma, takma diş).

Sunmak (*m*) Vermek, uzatmak, takdim etmek

Suntur (*i*) Kiriş yerine tel ile çalınır kanuna benzer çalgı; debdebe —*lu* Debdebeli, mükemmel).

Sunu (*nu«i»*) Yapış,iş,kâr.

Supap (*pı "i„*) Tulumba v.s. kapağı.

Supara(*i*)Çocukların okudukları ufak risale, alfabe.

Sur(*i*)Boynuzdan boru;kaleduvarı, hisar; düğün; şenlik.

Surat (*tı «i»*) Yüz, çehre (—*et.* Yüz ekşitmek); (—*sız* Çehresiz, çirkin).

Sure (*i*) Kuranı Kerimin taksim olunduğu yüz on dört baştan herbiri.

Suret (*ti"i„*) Dışardan görünüş, şekil, kılık; örnek, nüsha (suret çıkarma); vecih, tarz, takdir.

Sureta (*zr*) Görünüşte.

Surî (*s*) Görünüşte olan, hakikî olmıyan; maddî; dünyaya ait.

Suriye (*i*) Akdenizin şarkında bugün Fransızların himayesi altında bir memleket.

Sus!(*n*) Ses çıkarma!(sus-

mak mastarının emrihazırı).(*i*) Meyankökü.

Susak (*s*) Susamış.

Susam (*i*) Simitlerin üstüne konulan, ezilerek tahin yapllan ve şirlan-yağı çıkarılan tane.

Susamak (*m*) Su içeceği gelmek; pek arzu çekmek.

Susamış (*s*) Su içeceği gelmiş, susak.

Susamuru (*nu «i»*) Kürkü meşhur samur denilen hayvanın birnev'i.

Susığırı (*nı«i»*) Manda.

Susmak (*m*)Lâkırdı söylememek, sükût etmek, dilini tutmak.

Susturmak (*m*) Söyletmemek, dilini çektirmek, sükût ettirmek.

Susuz (*s*) Suyu olmıyan, kuru; kurak —*luk* Su bulunmama, susama; kuruluk.

Sutaş (*i*) Kadın elbisesi kenarlarına dikilen işlemeli ince şerit(—*lı* Böyle ince şerit dikilen (elbise).

Suterazisi (*ni «i»*) Suyun borulardaki tazyikını azaltmak için hesaplı yapılan kule.

Suteresi (*ni "i„* Roka, salata yapılan birnevi baharlı nebat.

Suubet (*ti «i»*) Zorluk, güçlük (—*li* Zor, güç).

Suut (*i*) Yükselme, yukarı çıkma (—*et.m.*).

Suvare (*i*) Akşam; gece eğlentisi.

Suvarım (*i*)Sulamak usulü; tarlaya bir defada verilen su.

Suvarmak (*m*) Hayvanlara su vermek; bahçeyi v.s. yi sulamak.

Suyolu (*nu«i»*) Suyun yeraltından muntazam yürmesi için künkler veya borularla yapılan yol.

Suyolcu (*i*) Suyollarına bakan ve onları tamir eden adam.

Suzantandü (*s*) Takdirî, zımnen anlaşılır,tahtında müstetir(yani altında gizli)

Suziş (*i*) Yanma, yakma; hüzün; yürekyanması. (—*li* Hüzünlü,pek acıklı).

Sübek (*i*) Beşikte yatan çocuğun idrarını toplamak için beşik deliğine bağlanan şişe boru.

Sübjektif (*s*) Hayalî, manevî, enfüsî, zihnî.

Sübkonsiyan (*s*) Vicdanı yarı karanlık olan,kısmen şuurî olan.

Süblime (*i*) Sülümen (zehir).

Sübliminal (*s*)Vicdan eşiğinden içeri girmemiş olan

Sübstratum (*i*) Varlığın esasını teşkil eden ilk madde, heyulâ.

Sübut(*tu«i»*)Meydana çıkma. (—*bulmak m.*)

Sübvansiyon (*i*) Hükûmet veya bir müessese tarafından yapılan naktî yardım.

Sübye (*i*) Mürekkepbalığı; kavunçekirdeğinden v.s. den yapılan süt gibi beyaz şerbet.

Sücü (*i*) Şarap.

Sücut (*i*) Namazda ve birine tazimde yere kapanma, iğilme.

Südde (*i*) Kapı eşiği; cilt deliklerinin tutkunluğu.

Südreme (*i*) Sarhoş gibi konuşma.

Südremek (*m*) Sarhoş olmak.

Südüs (*tsü«s»*) Altıdabir.

Süfera (*i*) Elçiler, sefirler.

Süflî(*s*) Alçak, bayağı;kıyafeti pek bozuk,perişan. (—*lik* Alçaklık,bayağılık.)

Süfraj (*i*)İntihaplarda verilen rey.

Süfrajet (*ti"i„*)Kadınların intihap haklarını elde et-

melerini istiyen ve buna çalışan kadın.

Süha (*i*) Göğün şimal tarafında küçuk ve parlak bir yıldızdır ki gözün kuvvetini onunla tecrübe ederler.

Süheyl (*i*) Göğün cenup tarafında pek parlak sabit bir yıldız.

Sühulet (*ti* «*i*») Kolaylık. (—*li* Kolay).

Süje (*i*) Fail (*gr*); mevzu.

Sükkân (*i.c.*) Sakinler B.

Süklümpüklüm (*zr*) Ezilip büzülerek, fevkalâde sıkılarak.

Sükna (*i*) Oturulacak yer, ev v.s. (*sükna kanunu*).

Sükûn (*i*) Durma, kımıldanmama; rahat; arap harflerinde harekesizlik.

Sükûnet (*ti* «*i*») Durgunluk; rahat (—*li* Durğun; rahat).

Sükût (*tu* "*i*„) Susma (—*et.* *susmak*).

Sükûtî (*s*) Az söyliyen, geveze olmıyan.

Sülâle (*i*) Soy, zürriyet.

Süline (*i*) Yenir bir denizböceği, kamışböceği.

Sülüğen (*i*) Kırmızı boya astarı olarak kullanılan minyom madeni, resas humzu.

Sülûk (*hü* «*i*») Bir yola gitme, bir sınıfa girme (—*et.m*)

Sülük (*i*) Mayısta kan emdirmekiçin vücudunbazı taraflarına yapıştırılan tatlısu solcanı.

Sülümen (*i*) Süblime denilen zehir.

Sülün (*i*) Yabanhorozu (avkuşu).

Sülüs (*s*) Üçtebir; (*i*) Birnevi arap harfi yazısı.

Sülüsan (*s*) Üçteiki.

Sümbük (*i*) Attırnağı.

Sümbül (*i*) Kökü soğan gibi olan güzel çiçek.

Sümbüle (*i*) Başak, on iki burçtan biri.

Sümbülî (*s*) Hafifbulutlu,

yağmursuz (hava).

Sümkürmek (*m*) Burundaki sümüğü mendille dışarı çıkarmak.

Sümmek (*m*) Yavru memeyi burnu ile kakarak emmek; dürtüp kakmak.

Sümsük (*s*) Miskin, sünepe (adam).

Sümter (*i*) Birnevi hafif buğday.

Sümük(*i*)İnsanda ve bazı hayvanlarda burundan akan yapışkan madde(—*lü* Burnundan sümüğü akan; pis).

Sümüklüböcek (*i*) Salyangoz.

Sümün (*s*) Sekizdebir.

Sümürmek (*m*) Öküz gibi burnu ile iterek toplayıp yemek; bir oturuşta sofrayı süpürüp yemek.

Sündüs (*i*) Eski bir ipekli kumaş.

Süne (*i*) Yeşilbaşlı kılkuyruk, yabanördeği; erkek ördek.

Sünepe (*s*) Miskin, perişan (*adam*).

Sünger (*i*) Denizden çıkarılan büyükdelikli bir hayvan(—*gibi* Çok yumşak).

Süngertaşı (*nı«i»*) Mermer v.s. taşları temizlemeğe yarıyan süngere benzer hafif bir taş.

Süngü (*i*) Tüfek ucuna takılan keskin alet.

Süngülemek (*i*)Süngü ile vurmak.

Süngüsüağır (*s*) Kemikleri kalın olan ve ağır kımıldanamıyan (*adam*).

Sünnet (*ti "i„*) Peygamberimizin sözlerinden ve yaptıklarından herbiri; aleti tenasül aletinin ucundaki deriyi kesme. (—*çi* Sünnet yapan cerrah).

Sünnetlemek (*m*) Sofra-

ya getirilen yemeği silip süpürmek.

Sünnî (*s*) Ehlisünnet mezhebine tâbi olan.

Sünuh (*i*) Hatıra, zihne gelme (—*et. m.*)

Sünuhat (*ti«i»*)Hatıra gelen şeyler. B. (*Sünuhat kabilinden sözler*).

Süprülmek } (*m*) Süpür
Süpürülmek } ge ile tozu alınıp temizlenmek; yolu ile kovulmak.

Süprüntü (*i*) Çörçöp; değersiz adam (—*cü* Çöpçü. —*cülük* Çöpçülük).

Süpürge (*i*) Ortalığı süpürecek alet (—*ci* Süpürge yapan ve satan; sokakları süpüren belediye amelesi.

Süpürmek (*m*) Süpürge ile tozu ve çörçöpü temizlemek; fırça ile esvap v.s. yi temizlemek; tekmilini yiyip bitirmek; yolu ile kovmak.

Süpürücü (*i*) B. **Süpürgeci.**

Sürahi (*i*) Uzunboyunlu su, şarap v.s. şişesi.

Süralimantasiyon (*i*) Bir hastanın gıdasını tabiî bir surette artırmakla tedavi usulü.

Sürat (*ti «i»*) Çabukluk (—*katarı* Ekspres (—*li* Çabuk).

Süratiintikal (*i*) Söylenen sözü çabuk anlama (—*sahibi*).

Sürçülisan (*i*) Dil yanlışı.

Sürç (*i*) Yürürken ayak biryere çarpıp düşecek gibi olma; tökesime, yanılma, hata.

Sürçmek (*m*) Ayak biryere çarpıp düşecek gibi olmak, tökesimek; yanılmak.

Sürdürmek (*m*) Birşeyi başka birşeye sürerek gezdirtmek; üzerine koydurmak; devam ettirmek;

koşturmak (at v.s.); toprağı işletmek;kondurmak, geçirtmek, sattırmak.

Sürek (*i*) Devam; büyük sürü.

Sürekli (*s*) Devamlı,uzun, çok sürer (Sürekli alkış; — yağmur).

Süreksiz (*s*) Devamsız, çok sürmez, kısa.

Süreyya (*i*) Sevir burcunun baş taraflarında toplu yedi yıldızdan mürekkep küme, yedikardeş, ülker.

Sürfe (*i*) Ağaç kemiren kurt, tırtıl.

Sürgü (*i*) Tarlalarda toprağı düzeltmek için silindir veya büyük tarak; kapıları sıkı kapamak için arkadan konulan uzun demir veya kütük; sıvacıların büyük malası;yazıhanelerin ve dolapların çekilip itilebilir gözleri.

Sürgülemek (*m*) Kapının arkasına sürgü komak, tırkazı sürmek; toprağı, şoseyi sürgü ile düzeltmek; sıvayı büyük malâ ile düzeltmek.

Sürgün (*i*)Kovalama,kovma,nefiy; sürgün mahalli, menfa; ağaçfilizi, amel, ishal.(*s*) Sürülmüş kovulmuş, menfi.

Sürgünavı (*i*) Kalabalıkla yapılan avcılık, sürekavı.

Sürgünlük (*i*) Sürgün adamın hali,menfilik;sürgün mahalli, menfa;amellik, müshil.

Sürm (*i*) Kalınbarsağın aşağı kısmı.

Sürme (*i*) B. **Sürmek**; Kirpiklere sürülen siyah boya ; kapı arkasına konulan sürgü, demir veya kütük; yazıhane v.s.çekmesi, ishal,amel (*s*)Çekilerek ve sürülerek açılıp kapanan.

Sürmedan (*i*) Göz sürme-

sinin küçük kutusu.

Sürmek (*m*) Önüne katıp götürmek;kovalamak;kovmak, nefyetmek; ilerigötürmek, koşturmak; toprağı işletmek; geçirmek; sarfetmek; itmek, dokundurarak gezdirmek; komak, yapıştırmak; devam etmek; geçmek; amel ol., ishal olmak, bitmek (ot v.s.)

Sürmelemek (*m*)Gözlere sürme komak;kapının sürmesini komak.

Sürmeli(*s*) Gözlerine sürme komuş; sürmelenmiş (kapı)

Sürmetaşı(*i*) Antimon denilen maden.

Sürnatürel (*s*) Tabiatin haricinde, fevkalâde.

Sürpriz (*i*)Hayret,beklenmiyen şey.

Sürre (*i*) Parakesesi,çıkını; eskiden Mekke ve Medineye hükûmet tarafından gönderilen hediye (para v.s.)

Sürrealayı (*nı«i»*)Eskiden Mekke ve Madineye Şabanın on beşinde İstanbuldan yola çıkarılan hediyelerden dolayı yapılan alay.

Süreemini (*ni"i„*) Sürreyi Mekke ve Medineye götürüp teslim eden memur ki her yıl değişirdi.

Sürtmek (*m*) İki şeyi biribirine sürmek;sert bir şeyi sıkı sıkı ovarak aşındırmak; çok gezmek.

Sürtük (*s*) Ötede, beride serseri dolaşan, sokak süpürgesi; bu yolda sürten fahişe.

Sürtülmek (*m*) Dokunarak sürülmek; sataşıp kavga aramak.

Sürtünmek(*m*)Birşeye sürülerek geçmek; kavgaya sebep aramak;bulaşmak.

Sürü (*i*) Hayvan (koyun v.s.)takımı; kalabalık (*bir sürü adam*); birçok (*bir sürü kitap*).

Sürücü(*i*)Beygir v.s.hayvanları süren;hayvan kiracısı; posta tarı.

Sürüklemek (*m*) Kaldırmaksızın yerde çekerek götürmek; çekip birlikte götürmek.

Sürüklenmek (*m*) Kalkmaksızın yere sürünerek gitmek.

Sürüm (*i*) Bir malın sürülmesi, revaç, rağbet.—*lü* Satışıçok, revaçlı;makbul. —*süz* Sürümü olmıyan, makbul olmıyan.

Sürüm sürüm (*zr*)Çok sürünmlü olarak;çok sürünen

Sürümek (*m*) B.**Sürüklemek**.

Sürünceme (*i*) Çok uzatma, işi gerisingeri bırakma.

Süründürmek(*m*)Çok sefalet çektirmek.

Sürünmek (*m*) B.**Sürüklenmek**; çok sefalet çekmek.

Sürur(*i*)Sevinç, meserret.

Sürür(*i*)Cıvadan yapılmış kızıl zırnık.

Sürüsepet(*zr*)Kalabalıkla.

Sürüştürmek(*m*) İki şeyi biribirine sürmek, yavaş yavaş ovmak.

Sürütmek (*m*)Kaldırmaksızın yerde çekerek götürmek, sürükletmek.

Süryanî (*i*) Eski Suriye ahalisinden hıristiyan bir cemaat.

Süs (*i*) Düzen, ziynet;çekidüzen, tuvalet. (—*lü* Düzenli, ziynetli.)

Süslendirmek (*m*) Bezemek, süs vermek.

Süslenmek(*m*)Bezenmek, kendine süs vermek,düzen vermek.

Süsmek (*m*) Tosvurmak; baş ile itip yere düşürmek.

Süspansuvar (*i*) Bir uzvu altından tutup sarkmasına mâni olan bağ;kasıkbağı.

Süt (*tü«i«*)Yavruları beslemek için insan ve hayvan dişilerinin memesinden gelen beyaz ve besleyici madde;bazı nebatlardan akan beyazmayi (*s*)Beyaz,pek durgun(deniz).

Sütana,sütanne(*i*) Süt içen bir çocuğu ücretle emziren kadın.

Sütane (*i*) Mandıra.

Sütbaba (*i*) Sütananın kocası.

Sütbaşı (*nı"i„*) Kaymak.

Sütbeyaz (*s*) Çok beyaz, kar gibi beyaz.

Sütçü (*i*) Süt satan.

Sütdişi (*ni«i»*) Çocuklarda ilk çıkan ve yedi yaşında değişen diş.

Sütkardeş (*i*) Bir sütananın emzirdiği yabancı çocukla kendi öz evlâdı.

Sütkesimi (*i*) Çocuğun sütten kesilme zamanı.

Sütkırı (*nı«i»*) Süt gibi beyaz at.

Sütkuzusu (*nu"i„*) Henüz süt emen kuzu; pek körpe çocuk.

Sütlâç (*i*) Süt, şeker ve pirinçle pişirilen tatlı.

Sütleğen (*i*) İçisütlü bir ot.; kuzuların karnında beyaz düğümler.

Sütliman (*s*) Gayet durgun (deniz).

Sütlü (*s*) Sütle pişirilmiş; sütle karışık; emzikli, sağmal.

Sütlüce (*i*) Birnevi sütleğen.

Sütlük (*i*) B. **Sütane**.

Sütsüz (*i*) Sütü olmıyan; sütübozuk, soysuz.

Sütnine (*i*) B. **Sütana**.

Sütoğul (*i*) Yabancı bir kadından süt emen çocuk.

Sütotu(*nu"i„*) Çoban mayası (ot).

Sütübozuk (*s*) Soysuz, cibilliyetsiz, fena adam.

Sütun (*i*) Mermer v.s.den direk; gazete, kitap v.s. sayıfasının şakulî kısımlarından herbiri; kolon.

Sütvurgunu (*nu"s„*) Sütten bozulmuş; süt dokunmuş (çocuk).

Süvari (*i*) Atlı asker; ata binmiş adam,gemikaptanı.

Süve (*i*) Kapı ve pencerenin kanatlarını tutmak üzere duvara yerleştirilen çerçevenin dört tarafından herbiri.

Süvelik (*s*) Süve olarak kullanılabilir.

Süvetaşı (*ni«i»*) Bir çerçevenin üst tarafını tutmak için boyuna konulan yekpare uzun taş.

Süveter (*i*) Baştan geçme çocuk fanilâsı.

Süveyş(*i*) Afrika ile Asya, Akdenizile Şapdenizi arasındaki meşhur cetvel ve bunun Şapdenizi tarafındaki şehir ve iskele.

Süzdürmek(*m*) Bir mayii süzgeçten geçirip temizletmek.

Süzgeç (*i*) Mayileri süzüp temizletmeğe mahsus delikli kap.

Süzgü (*i*) İncedelikli süzgeç.

Süzgün (*s*) Baygın; yarıkapalı bakan (göz).

Süzme (*i*) B. **Süzmek** (*s*) Süzülmüş,süzgeçten geçirilmiş.

Süzmek (*m*) Bir mayii süzgeçten veya ince tülbentten geçirerek temizlemek; yarıkapalı gözlerle bakmak.

Süzülmek (*m*) Süzgeçten, tülbentten geçirilip temizlenmek; yavaşça ve gizlice sıvışıp gitmek; çok zayıflamak, arıklanmak; gözler mahmur ol.

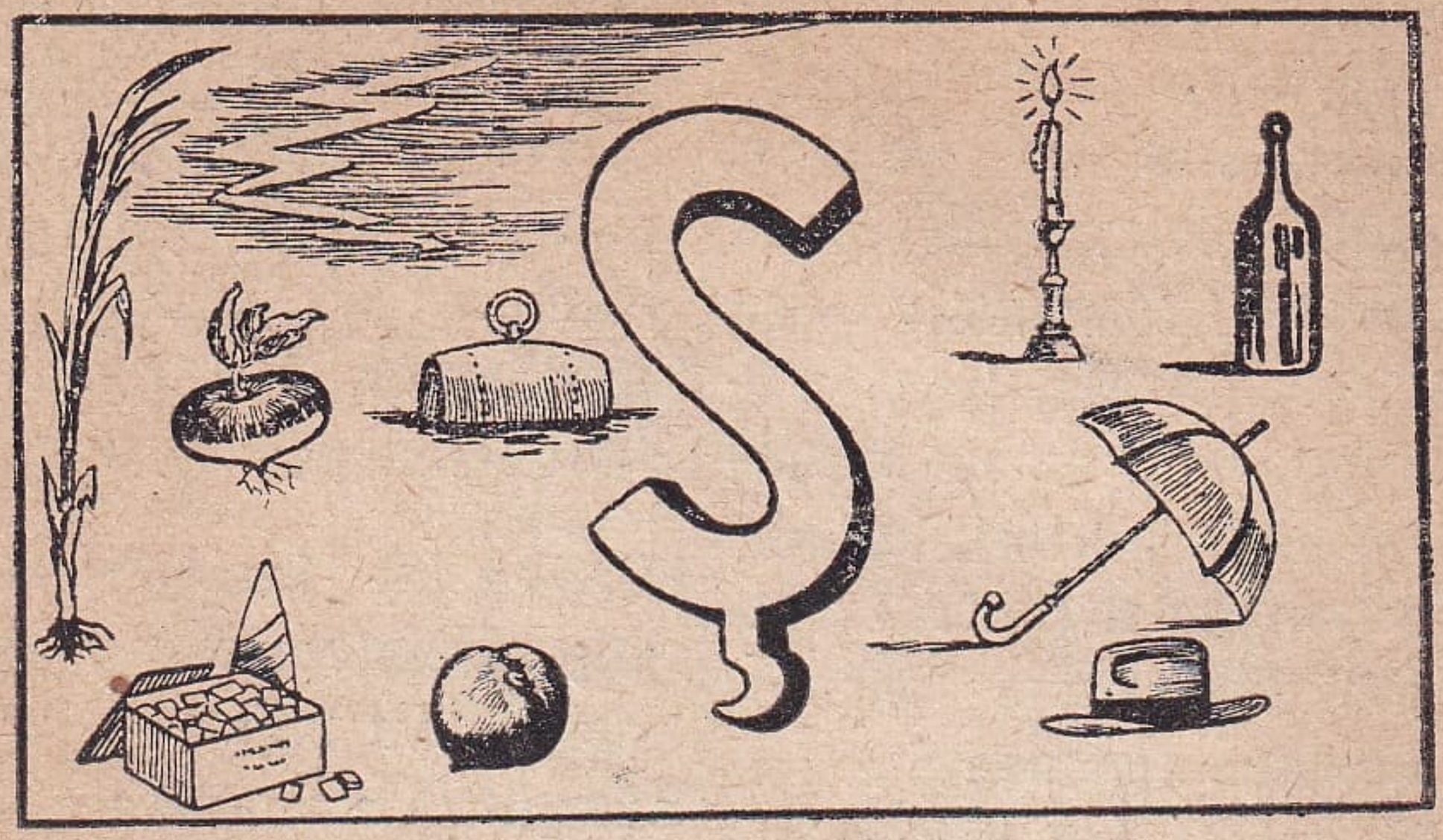

(*i*) Türkçe alfabenin 22 inci harfi; Epçet kesabında 300

Şa (*n*) "Yaşa, yaşasın!„ manasında alkış için kullanılır bir kelimedir.

Şaban (*i*) Arabî ayların sekizincisidir.

Şadi(*i*) Sevinç, meserret.

Şadırdamak (*m*) Su fışkırıp çağlamak.

Şadırdı (*i*) Suyun fışkırıp çağlaması.

Şadırvan (*i*) Ortası fıskıyeli havuz; cami avlularındaki etrafımusluklu havuz.

Şaduman(*s*)Sevinçli, mesrur.

Şafak (*kı"i„*) B. **Fecir.**

Şafi (*s*) Hastayı iyi eden, şifa veren: kanaat verici (şafi cevap).

Şafiî (*i*) İmam Safiînin mezhebi(*s*) Bu mezhebe mensup olan.

Şaft (*ti«i»*) Bir makinenin pervanesini çeviren demir mil; üzerine çarklar ve tekerlekler bağlanan demir mil.

Şaful (*i*) Ağaçtan balte-nekesi.

Şah (*i*) Padişah, İran hükümdarı, sultan; baş (— *eser* En mühim telif);dal; geyikboynuzu(*Şahakalkmak* Atın iki artayağı üzerine kalkması.)

Şahane (*i*) Hükümdarlara yakışacak surette; çok güzel, mükemmel.

Şahap (*i*) Alev, ateş parçası;bazan geceleri gökyüzünden aşağıya düştüğü görülen ateş parçası.

Şahbaz (*i*) Birnevi iri beyaz doğan; (*s*)Kahraman, yiğit.

Şahî (*s*) Padişaha mensup; İran şahına müteallik (*i*) Sahlık; nışasta ve yumurtadan yapılmış helva; İranın ufak parası. (*Mermerşahi* Mermer denilen ince patiskanın makbul birnev'i.

Şahika (*i*) Dağtepesi.

Şahin (*i*) Doğandan küçük, kısagagalı avcı kuş.

Şahinci (*i*) Eskiden saraylarda av şahinlerini terbiye ve idare eden adam.

Şahit (*i*) Gördüğünü, bildiğini Ceza mahkemelerinde mutlaka namusu üzerine yeminle, Hukuk mahkemelerinde ise lâzım olduğu halde gene namusu üzerine yeminle söyliyen adam; mühim bir teliften getirilen misal. —*lik* Gördüğünü ve bildiğini mahkeme önünde söyleme, şehadet.

Şahıs (*hsı«i»*) İnsanın gö-

rünen şekli ve sureti, kendi, nefis; kişi, kimse, adam; zamirlerin ve fiillerin mütekellim, muhatap ve gaip suretlerinin herbiri.

Şâhıs (*i*) Mühendislerin toprağı ölçmek için diktikleri kırmızılı beyazlı sopa.

Şahlanmak (*m*) At art ayakları üzerine kalkmak; birdenbire kızıp meydana atılmak.

Şahım (*hmı «i»*) İçyağı, et arasından çıkan yağ.

Şahmerdan (*i*) Makine ile hareket eden çok büyük ve ağır çekiç, tokmak, martoplon.

Şahname (*i*) Firdevsînin İran şahlarına dair yazmış olduğu meşhur manzum eseri; buyolda yazılan bütün eserler.

Şahnişin (*i*) Odanın sokak tarafındaki çıkıntı.

Şahsan (*zr*) Zahirî sureti, şekli ve şahsı itibarile, bizzat, yüzünden, suratından (—*tanırım*).

Şahsî (*s*) Asıl kendine, şahsına, nefsine ait olan; *«Ben, sen, o zamirleri Şahsî zamir dirler.„*

Şahsiyat (*tı «i»*) Kendine, nefsine ait işler, sözler yazılar (—*la uğraşmamalı*).

Şahsiyet (*ti "i„*) Kim olduğu keyfiyeti; belli bir zat, sima, büyük adam.

Şahsüvar (*i*) Usta binici.

Şahtere (*i*) Hekimlikte kullanılır bir ot.

Şaibe (*i*) Leke, kusur (—*siz* Lekesiz, kusursuz; temiz adam).

Şair (*i*) Yüksek his ve hayal sahibi, mensur olsun, manzun olsun, duygularını insanda bedii heyecan husule getirecek şekilde güzel yazan.

(Şairbaşka,nâzımbaşkadır)

Şairane (*zr*) Şair gibi,şairler tarzında, şairlere yakışacak surette.

Şairlik (*i*)Şiir yazma,söyleme.

Şak (*i*) Tahta gibi sert şeylere vurmaktan çıkan sesi bildirir.(*şak şak vurma*).

Şak (*s*) Yorucu, cefa verici, ağır (*şak hizmetler*).

Şak (*kkı «i»*) Yarma, çatlama; yırtma, paralama.

Şaka (*i*) Lâtife, mizah(—*et.*, —*söylemek. m.*) (—*cı* Lâtifeci).

Şakak (*i*) Göz ile kulak arasındaki yer.

Şakalaşmak (*m*) Biribirile lâtife etmek.

Şakayık (*kı «i»*) Büyük ve parlak bir çiçek.

Şaki (*s*) Haydut, yolkesen.

Şakir (*s*) Şükreden,teşekkür beyan eden, iyiliği unutmıyan.

Şakirt (*i*) Mektep talebesi; çırak (—*lik* Talebelik;çıraklık.)

Şakımak (*m*) Bülbül, kanarya gibi kuşlar ötmek; güzel sesle şarkı söylemek.

Şakır (*zr*) Yağmurun,bülbül gibi kuşların, yıkanan birşeyin sesini bildirir.

Şakırdamak (*m*) Şakır şakır ses çıkarmak.

Şakırdı (*i*) Şakır şakır ses çıkarma.

Şakırdatmak (*m*) Kamçı ile şakır şakır ses çıkartmak.

Şakır şakır (*zr*) B.**Şakır**.

Şakıt (*tı «i»*) Abumerina denilen yılanbalığı cinsi.

Şakkışefe (*i*) Dudakları açma (—*et.* Söz söylemek).

Şaklaban (*s*) Soytarılık eden, hoppa. (—*lık* Soytarılık, hoppalık).

Şaklamak (*m*) Şak diye ses çıkarmak, şakırdamak.

Şakmak (*m*) B. **Çakmak** (fiil).

Şakrak (*s*) Çok ve bülbül gibi öten, söyliyen (— bir çocuk).

Şakşak (*i*) Hokkabazın arkasına vurduğu çatlak tahta parçası.

Şakul(*i*) Duvar, direk gibi amudî şeylerin doğruluğunu temin için kullanılan ucuna kurşun bağlanmış ipten ölçü.

Şakulî (*s*) Yukardan aşağıya düzlüğüne inen,vertikal (—hat).

Şakullamak (*m*) Şakul ile iyice doğruluğuna bakmak; iyice ölçmek.

Şal (*i*) Omuza atılan, boyuna veya bele sarılan yünden örülmüş atkı.

Şalgam (*i*) Şekli soğana benziyen sebze.

Şallak (*s*) Çıplak.

Şallakmallak (*zr*) Donsuz, gömleksiz, hayasızca, utanmıyarak.

Şaltak (*s*) Kavgacı.

Şalupa (*i*) İkidirekli küçük gemi.

Şalvar (*i*) Bolca üstdonu (—*lı* Şalvar giyen).

Şam(*i*)Suriyenin merkezi.

Şam (*i*) Akşam.

Şama (*i*) Mumlu fitil. —*lı* Muma batırılmış fitilli "şamalı kibrit„.

Şamandıra (*i*) Limanda gemilerin bağlandığı içiboş demirden iri fıçı.

Şamar (*i*) Sille, tokat.

Şamata (*i*) Patırdı, gürültü —*cı* Patırdıcı, gürültücü —*lı* Patırdısı,gürültüsu çok.

Şambrnuvar(*i*) Fotoğrafçıların fotoğraf camlarını değiştirmek ve yıkamak için kapandıkları karanlık odacık.

Şamdan(*i*) Ortasına mum dikilip yakılan alet. —*cı* Şamdan yapıp satan;eskiden bir konağın v.s.nin şamdanlarına bakan hademe.

Şamfıstığı (*nı"i„*) Bildiğimiz lezzetli fıstık.

Şamil (*s*) İçine alan; saran, havi, umuma ait.

Şamişi (*ni«i»*) Şamda yapılan tatlı v.s.

Şamkayısı (*i*) Şamda yetişen iri ve pek güzel kayısı.

Şamme (*i*) Koku almak duygusu.

Şampanya (*i*) Fransanın Şampanya eyaletinde yapılan pek makbul ve kıymetli şarap.

Şamşekeri(*ni«i»*) Uzunca içidelik renkli bir şeker.

Şan(*i*) Şeref, şöhret; gösteriş. —*lı* Şerefli, şöhretli; gösterişli.

Şangır (*zı*) B. **Şıngır**.

Şangırdamak(*m*) B. **Şıngırdamak**.

Şankr (*i*) Frengi yarası; kapanmıyan yara.

Şano (*i*) Tiyatroda oyun oynanan yer, sahne.

Şans (*i*) Talih, baht. —*lı* Bahtlı, talihli,ikballi, kısmetli. —*sız* Bahtsız, talihsiz, kısmetsiz.

Şanssızlık (*i*) Bahtsızlık, talihsizlik,ikbalsizlik,kısmetsizlik.

Şantaj (*i*)Korku vermekle para koparma.

Şantör(*i*) Şarkı söylemeği san'at edinen adam,muganni.

Şantöz(*i*)Şarkı söylemeği san'at edinen kız, kadın, muganniye.

Şap (*i*) Öperken veya yerken dudakların çıkardığı sesi bildirir:(*şap şap öpmek*).

Şap (*pı«i»*) Sodaya ben-

zer buruşturucu bir madde.

Şapan (*s*) Şaşmış,hayran.

Şapdenizi (*i*) Kırmızı deniz demek olan«Bahri ahmer.»

Şaphane (*i*)Şap çıkarılan ocak; şapfabrikası.

Şapilleti (*ni"i„*) Sığırların tırnağını düşüren bir illet.

Şapırdamak (*m*)Öperken veyayemekyerken dudaklar şap şap ses çıkarmak.

Şapır şapır (*zr*) B. **Şap**.

Şapırtı (*i*) Öperken veya yemek yerken dudakların çıkardığı ses.

Şapka (*i*) Kenarlı başlık; soba borusunun tepesindeki fırıldak. —*cı* Şapka yapan ve satan.—*lı* Şapka giyen.

Şaplak (*i*)Tokat, sille,şamar.

Şaplamak (*m*) Öperken dudak ve tokat atarken avuç şap diye ses çıkarmak.

Şaprak (*i*) B. **Çaprak**.

Şapşal (*s*) Üstü, başı dökük saçık, pejmürdekı-yafetli, kılıksız.

Şap şap (*zr*) B. **Şap**.

Şar (*zr*)Su v.s. mayilerin bol bol akmasını bildirir: (*şar şar akmak*).

Şar (*i*)Şehir, kasaba.

Şarampol (*i*)Kale etrafında yapılan ağaç siper.

Şarap (*i*) Üzümden yapılan açık veya koyukırmızı içki.

Şarapane (*i*) Üzümü sıkmağa mahsus yer;şarap fabrikası.—*ci* Şarap yapıp satan,şarap fabrikatörü. —*cilik* Şarap yapmak san'ati; şarap ticareti.

Şarapnel (*i*)Patladığı vakit içinden birçok taneler fırlıyan gülle.

Şarbon (*i*)Kömür;hayvan-

lardan insanlara da geçen «karakabarcık» hastalığı; buğday, arpa v.s. ye arız olan bir hastalık.

Şarî (*s*) Kıl gibi ince damarlara ait.

Şari (*i"i„*) Kanun koyan, kanun vazii;şeriat sahibi.

Şarj (*i*) Yük, hamule.

Şarjör (*i*) Gemi müsteciri.

Şariyet (*ti "i„*) Boruların içindeki mayii yukarı çıkarmak kuvveti.

Şarih (*i*)Bir kitabı,bir kanunu şerheden, açık bir lisanla anlatan ve yazan.

Şarıl (*zr*) B. **Şar**.

Şarıldamak (*m*)Sesle bol bol akmak.

Şarıl şarıl (*zr*) B. **Şar**.

Şarıltı (*i*) Suyun bol bol ve gürültülü akması;böyle akan suyun sesi.

Şark (*zr*) Yassı birşeyle vurmaktan çıkan sesi bildirir.

Şark (*kı«i»*)Güneşin doğduğu taraf, gündoğuşu; Avrupaya nispetle Türkiye Hindistan v.s. memleketler.

Şarkada (*s*) Avanak,savruk.

Şarkan (*zr*) Gündoğuşu cihetinden.

Şarkî (*s*) Gündoğuşu tarafına mensup;şark memleketlerine müteallik; (*i*) Şarklı, şark halkı.

Şarkı (*i*)Sesle okunan veya çalınan bestelenmiş manzum parça. —*cı* Şarkı okuyan, şarkı besteliyen, hanende.

Şarlamak (*m*) B. **Şarıldamak**.

Şarlatan (*s*) Kendisine doktor süsü veren, mutatabbip, yalancı doktor, hekimliktaslıyanB.**Geveze**

Şarşar (*zr*) B. **Şar**.

Şart (*tı "i„*) Birşeyin vücudu ona bağlı olan şey; bir sözleşmede,bir muka-

velede bulunan kayit;bir-şey için mutlaka lâzım olan şey;eskiden boşama için edilen yemin.(*Şart fiili* «İse, se» ile yapılan fiil).

Şartetmek (*m*) Boşama için yemin etmek.

Şartî (*s*) Şartabağlı, şart bildiren.

Şartlamak (*m*) Temiz olmıyan kabı üç defa yıkamak.

Şartlaşmak (*m*) İki taraftan şartlar koyarak sözleşmek.

Şartlı(*s*) Şartabağlı olan, boşanma için yemin etmiş; boşanma üzerine yeminli.

Şartname (*i*) Şartları havi olan sözleşme kâğıdı.

Şartöz (*i*) Bu namdaki fransız ruhanîlerinin yaptığı makbul bir içki.

Şase (*i*) Fotoğraf camlarını koymağa mahsus mahfaza.

Şaşaa (*i*) Parlaklık; debdebe, tantana. —*lı* Parlak; debdebeli, tantanalı.

Şaşaalandırmak (*m*)Parlak bir hale komak, parlaklık vermek, şaşaa ve debdebe vermek.

Şaşaalanmak (*m*) Parlamak, parlaklık peyda et.

Şaşalamak (*m*)Şaşırmak, hayrette kalmak.

Şaşı (*s*) Bir veya iki gözü iğri bakan;yanbakan. (*zr*) Şaşılıkla, yan bakarak —*lık* İğri bakış, yan bakma.

Şaşılamak (*m*) Şaşı bakmak.

Şaşırmak (*m*) Düşünmenin sırasını kaybedip yanılmak.

Şaşırtma (*i*) Yanıltmaç; koşmada aldatma.

Şaşırtmak (*m*)Yanıltmak; unutturmak; fidanın yerini değiştirmek.

Şaşkın (*s*) Şaşakalmış;

alık. —*lık* Şaşakalma; alıklık.

Şaşkınlamak (*m*) Şaşakalmak.

Şaşmak (*m*) Yerinden oynamak;rasgelmemek,isabet etmemek; şaşakalmak, taaccüp etmek.

Şat (*s*) Sevinçli, mesrur.

Şat (*i*) Büyük nehir ve ırmak.

Şataf (*i*) Birini yüzüne methetme, dalkavukluk; koltuk verme; süs.

Şatafat (*tı "i„*) B. **Şataf**. —*lı* Süslü,tumturaklı (söz).

Şathiyat (*tı «i.c.*) B. **Hezeliyat**.

Şatır (*s*) Şen; çevik.

Şato (*i*) Büyük köşk,sayfiye, eski zamanlarda derebeylerinin yaptırdıkları müstahkem köşk.

Şatranç (*i*) B. **Satranç**.

Şatu (*i*) Düz dam,taraça.

Şavk (*kı«i»*) Işık (—*vurmak*).

Şavul (*i*) B. **Şakul**.

Şayak (*i*) Kabaca dokunmuş yün kumaş.

Şayan (*s*) Yakışır, lâyık, münasip.

Şayegân (*s*) Lâyık, münasip; çok, bol.

Şayeste (*s*) Yaraşır,lâyık (—*ol.m.*).

Şayet (*e*) Eğer, belki.

Şayi (*i.«s»*) Duyulmuş,yayılmış (haber); hissedarlar arasında müşterek olup taksim olunmamış olan (ev v.s.)

Şayia (*i*) Duyulmuş, yayılmış (haber), uydurma (havadis).

Şayka,çayka (*i*) Birnevi kızak kayığı.

Şaz (*s*) B. **Müstesna**.

Şeamet (*ti«i»*)Uğursuzluk. —*li* Uğursuz.

Şebboy (*i*)Renk renk çiçek.

Şebek (*i*) Kıçıkırmızı, tüysüz bir nevi maymun;

pek çirkin adam.

Şebeke (*i*) Ağ, balıkağı; tuzak;parmaklık;bir memleketin bütün demiryolları.

Şebekî (*s*) Ağşeklinde.

Şebih (*s*) Benzer, gibi.

Şecaat (*ti"i„*)Yiğitlik,kahramanlık, bahadırlık. —*li* Yiğit, kahraman,bahadır.

Şecer (*i*) Ağaç.

Şecere (*i*) Ağaç; silsile; silsilename.—*li* Soyu sopu bir şecere ile tasdikli; büyük bir familya.

Şeci(*i«s»*)Yiğit, kahraman.

Şedde (*i*) Arap harflerinin üzerine konulan ve onları iki kere okutan şu (ّ) işaret, teşdit.—*li*Teştidi olan; koyu,halis.

Şef (*i*) Baş, reis; müdür.

Şefaat (*ti"i„*) Araya girme, günahların affi için miyancılık. (—*çı* Miyancı, şefaat eden).

Şefdötren (*i*) Yolda bulunan bir şimendiferin başmemuru.

Şeffaf (*s*) Cam ve billûr gibi bakıldığı zaman öte tarafı görünen.

Şefkat (*ti«i»*)Acıyarak ve esirgiyerek sevme, samimî muhabbet; anasevgisi.—*li* Pek merhametli (şefkatli valide)—*siz* Katıyürekli.

Şeftali (*i*) Güzelkokulu incehavlı meyva; öpüş.

Şehadet (*ti"i„*) İnsanın gördüğünü,işittiğini Hukuk mahemesinde icap ederse namusu üzerine yeminleCeza mahkekmesinde mutlaka gane namusu üzerineyeminle söylemesi evlenme v. s. gibi resm muamelelerde en az iki kişinin bulunması, şahitlik; muharebede vurulup ölme, şehitlik.

Şehadetname(*i*)Bir mektebi bitiren talebeye ve-

rilen tahsil vesikası;resmî makamlardan bir iş için birine verilen vesika.

Şehadetparmağı (*i*) Elde başparmaktan sonra gelen parmak.

Şehamet (*ti«i»*)Akılla beraber yiğitlik. —*li* Akıllı ve şecaatli.—*lû* İran şahlarına verilen elkap.

Şehbender (*i*) Bir devletin başka bir devlet memleketinde oturan tebaasının hukukunu korumak için gönderdiği memur, konsolos.

Şehbenderhane (*i*) Konsoloshane.

Şehbenderlik (*i*) Konsolosluk.

Şehik (*kı"i„*) Hıçkırık;nefes almak.

Şehir (*i*) Büyük kasaba; ay. —*li* Şehir ahalisinden

Şehislâm (*i*) B.**Şeyhülislâm.**

Şehit (*s*) Muharebede vurulup ölen müslüman. —*lik* Muharebede vurulup ölme, şehadet.

Şehlâ (*s*) Koyumavi,elâ; hafif ve tatlı şaşı.

Şehrah (*i*) Büyük cadde, doğru yol;açık yol.

Şehremaneti (*ni «i»*) Bir şehrin temizliğine şenliğine bakan resmî daire.

Şehremini (*ni «i»*) Şehremanetinde en büyük memur

Şehrî (*s*) Şehirde, büyük kasabada doğmuş,büyümüş, köylü olmıyan; nazik, zarif; aylık.

Şehriye(*s*) Aylık.(*i*) Çorbalık ince makarna nev'i.

Şehtane (*i*) Kenevirtohumu; iritaneli ve pek kıymetli inci.

Şehvanî(*s*)Erkek ve dişinin nefislerine müteallik.

Şehvet (*ti«i»*) Erkek ve dişinin biribirine olan

tabiî sevgileri, nefis. (— *li* Şehvete düşkün).

Şehzade (*i*) Padişah oğlu, prens.

Şek(*kki"i„*) Şüphe, zan.

Şekavet (*ti«i»*) Haydutluk, eşkıyalık (— icra et.)

Şeker (*i*) Şekerkamışından, pancardan v.s.den çıkarılanbeyaz,tatlımadde (*s*)Tatlı(şeker adam).(—*li* Şekeri olan; tatlı).

Şekerilleti(*i*)Sık Sık idrar ettiren tehlikeli bir hastalık, diyabet.

Şekerleme(*i*) Şeker içinde terbiye olunmuş meyva s.v.

Şekerlenmek (*m*) Şekeri meydana çıkmak, tatlı, şurup v.s. bozulmak.

Şekerrenk (*s*) Şekerrenginde, sarıyaçalar beyaz; bozuşuk, dargın.

Şekil(*kli"i„*) Suret, biçim; tasvir; resim, taslak; türlü, cins; hendse resmi, kitap v.s.de bulunan resim. (*Bu şekilde* Bu surette, bu tarzda).

Şeklen (*zr*) Şekilce, biçimce, kılıkça.

Şeklî (*s*) Şekle mensup.

Şelâle (*i*) Çağlayan.

Şema (*i*) Resimtaslağı, plân, kroki, müsvedde.

Şemis (*msi«i»*) Güneş.

Şemme (*s*) Birkere koklama;pek az,cüz'î miktar.

Şemmî (*s*) Koklama duygusuna müteallik.

Şempanze (*i*) İnsana en çok benziyen afrika maymunu.

Şemsî (*s*) Güneşe müteallik.

Şemsiper (*i*) Yüzü güneşten korumak için beyaz başlık; şapkaönlüğü.

Şemsiye (*i*) Güneşten ve yağmurdan muhafaza olunmak için alet.

Şen(*s*) Güleryüzlü(adam);

şetaretli, mamur, kalabalık, ilerigitmis (memleket.)

Şenaat (*ti«i»*) Kötülük, rezalet.

Şendere (*i*) Fıçı kaburgası; tekir nev'inden balık; kaplamalık ince ve dar tahta.

Şeni(*i"s„*) Kötü, pek utanacak (iş).

Şeniyet (*ti "i„*) Varlık; hakikat.

Şenlendirmek (*m*) Şen et.; yüzleri güldürmek.

Şenlenmek (*m*) Şenolmak; yüzü gülmek.

Şenlik (*i*) Şenolma, mamurluk; güleryüzlülük, şetaret, şuhluk, donanma, alay günü; —*li* Şen; eğlenceli.

Şenliksiz(*s*) Şen olmıyan, harap, ıssız; yüzü gülmez, suratsız (adam).

Şer, şar (*e*) Sonunda sadalı (sesli) harfler bulunan aslı sayı sıfatlarına ilâve olunup tevziî sayı sıfatı yapan edatlardı (*iki—ikişer,altı—altışar.*

Şer(*rri"i„*) Kötüluk; kötü.

Şerafet (*ti"i„*) Şeref sahibi olma, haysiyet, itibar; soy, asılzadelik.

Şerait (*ti.i.c.*) Şartlar B.

Şer'an (*zr*) Şeriatçe.

Şerare (*i*) Kıvılcım.

Şerbet (*ti«i»*) Meyva özü, su ve şekerle yapılan içilecek şey, birnevi şurup; mayihalinde müshil, amellik; ağaçlara verilen gübresuyu.

Şerbetane (*i*) Şerbetçi dükkânı.

Şerbetçi(*i*) Şerbet, limonata yapan ve satan adam.

Şerbetçiotu(*i*) Bira yapmakta kullanılan bir ot. hublon.

Şeref (*i*) Ululuk; övünme,

yükseklik, haysiyet, şan.

Şerefe(*i*) Minarenin ezan okunan yeri.

Şerefiye (*i*) Şehremanetince şereflendirilen biryer için onun sahiplerinden alınan para (— almak, vermek).

Şereflendirmek (*m*) Şeref ve itibar kazandırmak

Şereflenmek (*m*) Şeref ve itibar kazanmak,şerefi artmak.

Şeremet (*ti*«*s*») Yaramaz; edepsiz (*adam*); rahvan (*at*).

Şergil (*s*) Yaramaz, sert, haşari (—*lik* Yaramazlık; sertlik,haşarilik)

Şerh (*i*)İbareyi açma,izah (*Şerhvermek* Bir yazı hakkında ayrıca izahat vermek).

Şerha (*i*) Bıçakyarası; parça,parça, dilim (şerha şerha).

Şerhetmek (*m*) Bir ibareyi açmak, izah etmek, anlatmak; B. **Şerhvermek.**

Şeri (*r'i* "*i*„) Şeriat, islâm kanunu.

Şer'î (*s*) Şeriate müteallik, islâm kanununa dair.

Şeriat (*ti* «*i*») Doğru yol; Allah tarafından verilen kanun. —*çi*Eskiden Şeyhülislâm Kapısında şeriat işlerinin icrasına bakan memur; B. **Mürteci.**

Şerif (*s*) Şerefli,mubarek; asil, asılzade; Peygamberimizin sülâlesinden olan.

Şerik (*ki*«*s*») Ortak, ticarette arkadaş —*lik* Ortaklık.

Şerir (*s*) Kötü (adam).

Şetta (*s*) Ayrı ayrı, dağınık; başka başka, türlü türlü, çeşit çeşit.

Şetaret (*ti*"*i*„) Şenlik, sevinç, şuhluk —*li* Şen,sevinçli, şuh.

Şetaretlendirmek (*m*) Şenlendirmek, şuhluk vermek.

Şetim (*tmi «i»*) Sövme, küfür.

Şetmetmek (*m*) Sövmek.

Şev (*i*) İniş, bayır; istihkâmın iç ve dış taraflarındaki bayır satıhlar. (*s*) İğri, münhani.

Şevk (*kı "i„*) Şiddetli arzu, istek, fevkalâde heves, keyif,neşe (—*li* Pek havesli; çok keyifli, neşeli).

Şevketli (*s*) Kudretli.

Şevketlû (*s*) Eskiden padişahlara verilen elkaptı.

Şevlenmek (*m*) Bayır halini almak, aşağısı genişliyip yukarısı darlanmak., şev ol.; iğrilmek.

Şevli (*s*) Bayır, iğri.

Şevval (*i*) Arabî ayların on birincisi ve ramazan bayramının ilk günü.

Şevyot (*tu «i»*) Kuzu yapağısından yapılan yumşak yün kumaş.

Şey (*i*) Herhangibir madde, her var olan veya varlığı düşünülen madde, iş, eşyadan biri.

Şeyh (*i*) Yaşlı adam, ihtiyar; bir tekkedeki dervişlerin reisi, piri; arap aşiretlerinden herbirinin reisi.

Şeyhülislâm (*i*) Eskiden dinî işlere bakan ve sadrazamdan sonra gelen en büyük sarıklı memurdu.

Şeyn (*i*) Ayıp, kusur,leke.

Şeytan (*i*) Hazreti Ademe secde kılmadığı için gökten lânetle kovulduğu dinî kitaplarda yazılı olan şahıs. (*s*) Pek kurnaz.—*lık* Pek kurnazlık, hile.

Şeytanarabası (*nı«i»*) B. **Bisiklet.**

Şeytanbezi (*ni «i»*) Birnevi renkli kaba bez.

Şeytanboku (*nu «i»*) Pek

kötü kokan ilâç.

Şeytanî (*s*) Şeytana yakışır; hileli.

Şeytantırnağı(*nı «i»*) Tırnakların yanında ve deri üzerinde çıkan tırnak piçi.

Şeytantüyü (*nü "i„*) Birkimseyi başkalarına sevdiren hal.

Şezlong (*i*) Rahat etmek için uzanıp yatmağa mahsus uzun sandalye.

Şia(*i*)Hazreti Aliye ve evlâdına taraftarlık ederek ayrıca bir mezhep teşkil edenler.

Şiar (*i*) Alâmet, nişan,nişane.

Şibih (*phi «i»*) Benzeyiş, benzeme; benziyen şey.

Şiddet (*ti«i.»*)Peklik;sertlik, zorluluk;sıkı muamele. (—*li* Sert, zorlu, sıkı).

Şiddetlenmek (*m*) Sıkılaşmak; sertleşmek.

Şifa(*i*) Hastalıktan kurtulma, iyi olma (—*bulmak*).

Şifahane (*i*) Hastane; timarhane.

Şifahen (*zr*) Ağızdan,yazı ile olmıyarak.

Şifahî(*s*)Ağızdan olan,yazı ile olmıyan (*şifahî vazife*).

Şifre (*i*) Bir yazının başkaları tarafından anlaşılmaması için kullanılan hususî işaret. (—*li* Sifre ile yazılan.)

Şiğil,siğir(*i*)Taşsızyüzük.

Şiî(*s*)Şia mezhebine mensup (—*lik* Şia mezhebi; şia mezhebine mensupoluş.

Şiir (*şiri"i»*) Gerek manzum, gerek mensur olsun, insandabedii heyecan uyandıran güzel söz,yazı. (*Şiir başka, nazım başka*).

Şikak (*kı«i„*) İttifaksızlık, düzensizlik, geçimsizlik.

Şikâr (*i*) Av, avlama (*s*) değerli.

Şikâyet (*ti"i„*)Hoşnutsuzluk beyan etme;biri hakkında müddeiumumîye yazı ile dava etme (—*çi* Hoşnutsuzluk beyan eden; tarif edildiği gibi müddeiumumîye resmî surette müracaat eden.

Şikâyetname (*i*) Şikâyeti havi varaka;biri hakkında müddeiumumîliğe verilen şikâyeti havi pullu arzuhal.

Şil (*s*) İçine kan yürümüş hastalıklı göz.

Şilin (*i*) İngiliz lirasının yirmidebiri kıymetinde olan gümüş ingiliz parası.

Şilte (*i*) Pamukla doldurulmuş hafif minder.

Şimal (*li "s„*) Poyraz tarafı.

Şimalen (*zr*) Poyraz tarafından.

Şimalî (*s*) Poyraz tarafında bulunan.

Şimalyıldızı(*i*)Şimal kutpu hizasında bulunup gemicilere yolgösteren yıldız.

Şimden (*zr*) Buzamandan, şimdiden.

Şimdengeri (*zr*) Şimdidensonra.

Şimdi (*zr*) Buzamanda.

Şimdicik (*zr*) Tam buzamanda.

Şimdiki (*s*) Buzamandaki.

Şimdilik (*zr*) Şimdiki halde, buzamana göre, buzaman için.

Şime (*i*) Tabiat, huy.

Şimendifer (*i*) Demiryolu.

Şimşek(*i*) Bulutların çarpışmasından ilerigelen ve hemen geçen parıltı. (— çakmak *m.*).

Şimşir(*i*) Kılıç; tarak, kaşık v.s. yapılan sarımtrak sert bir ağaç.

Şin (*e*) Bazı sıfatların sonuna gelir ve o mana ile ittisafı bildirir: (*Sarışın* Sarı adam).

Şinel(*i*) Kolsuz ve yakası-

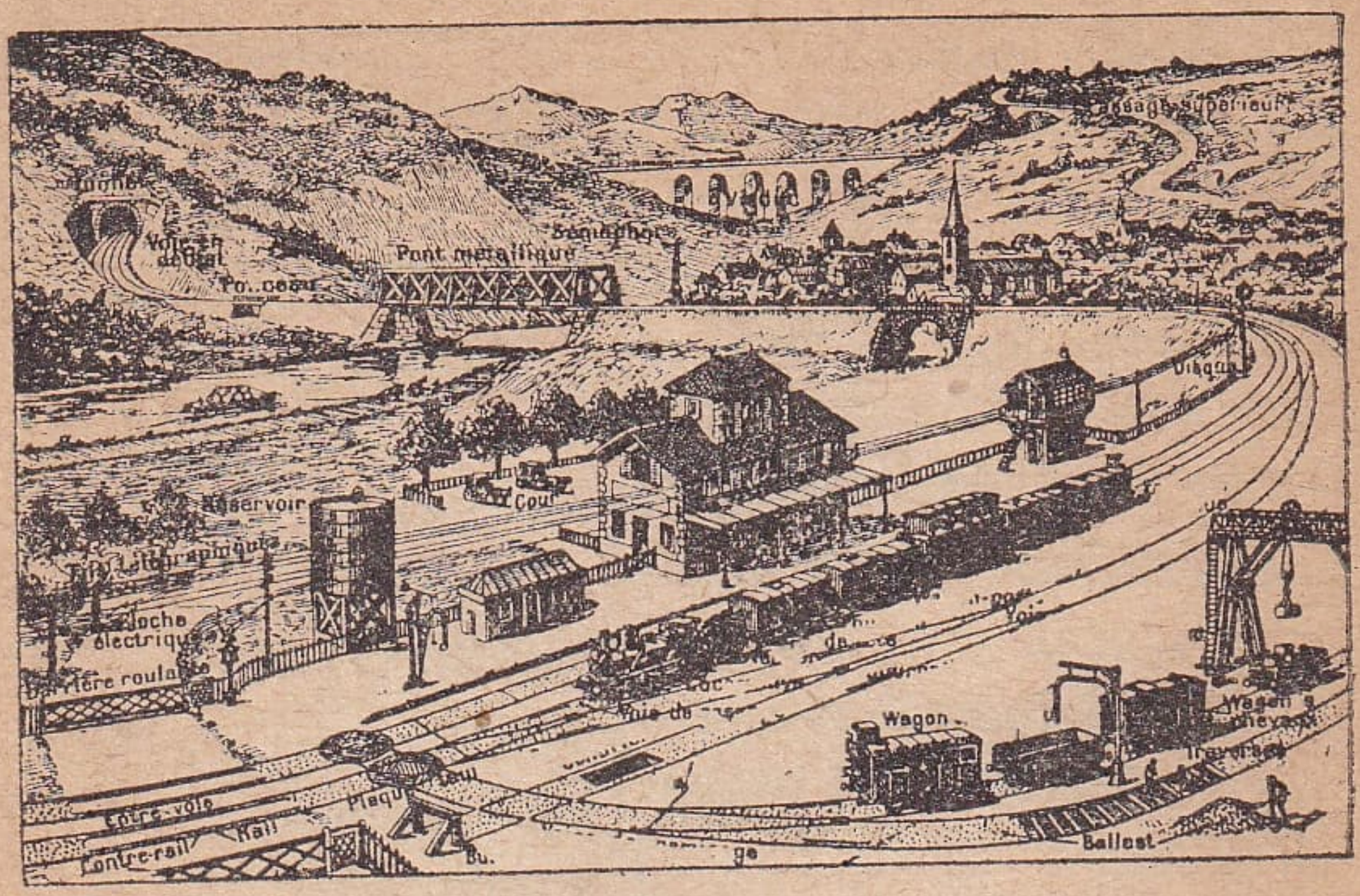

Şimendifer

kürklü kaput.

Şinik (*i*) Memlekete göre değişen buğday v.s. ölçeği

Şinşile (*i*) Gümüşüren-kte Amerikatavşanı ve bu-nun kürkü.

Şip (*pi«i»*) Telli birnevi bürüncük.

Şira (*i*) Şarap ve sirke olmamaış üzümsuyu.

Şiraze (*i*) Şark usulün-de ciltlenen kitabın di-kişleri bozulmamak için iki ucuna konan ibrişim-den örülmüş şerit; sıra, nizam, rabıta — *den çık-mak* Sırası bozulmak).

Şirden (*i*) Gevişgetiren hayvanların ikinci midesi.

Şirin (*s*) Tatlı; pek güzel olmadığı halde sevimli. —*ce* Tatlıca; oldukça se-vimli. —*lik* Tatlılık; ol-dukça sevimlilik.

Şirit (*i*) Örme yassı kaytan (—*li* Bir tarafına şirit dikilmiş).

Şiritarşın (*i*) Mühendislerin şiritten ölçüsü.

Şiritlemek (*m*) Etrafına şirit dikmek.

Şiritsolcan (*i*) Tenya, kordela, şirit (hastalık).

Şirk (*ki* "*i*„) Birkaç tane Allah olduğuna inanma, kâfirlik.

Şirket (*ti* "*i*„) Ortaklık, şeriklik, kumpanya.(— teşkil et. *m*.).

Şirpençe (*i*) Fkseriya arkada ve ensede çıkan tehlikeli çıban.

Şirret (*ti* «*s*») Yaramaz, hırçın. —*lik* Yaramazlık, hırçınlık.

Şiryan (*i*) Kırmızı kandamarı.

Şiryanî (*s*) Kırmızı kandamarına müteallik.

Şiş (*i*) Kebap yapılacak etleri geçirmekiçin ağaçveya demir ince uzun çubuk; dingil; ucusivri silâh, meç; kabarcık, ur.

Şişane (*i*) İçi altıköşeli, namlısının içi yivli tüfek ve top. —*ci* Böyle tüfek yapan san'atkâr. —*li* Namlusu iç taraftan altıyivli tüfek ve top.

Şişe (*i*) Camdan yapılmış ağzıdar uzunca kap.

Şişehane (*i*) Şişe fabrikası.

Şişek (*i*) İki yaşında kuzu.

Şişirmek (*m*) Şiş peyda ettirmek;taşırmak(su);boğazlanan koyun v.s.yi yüzmek için üflemek. (*Karnını şişirmek* Gebe bırakmak).

Şişkebabı (*nı* «*i*») Lokma lokma şişe geçirilerek pişirilen et.

Şişkin (*s*) Şişmiş, kabarmış. —*lik* Şiş, şişme, kabarma).

Şişko (*s*) Şişman.

Şişlemek (*m*) Şişle del-

mek, şiş saplamak.

Şişlenmek (*m*) Şiş saplanmak.

Şişli (*s*) Şişi olan, meçli.

Şişman (*s*) Fti ve yağı çok,şişko.—*lık* Şişkoluk.

Şişmek (*m*) Kabarmak, şişman olmak; su v.s.yükselmek, taşmak.

Şitaban (*s*) Acele eden, koşan.

Şitap (*i*) Acele, koşma (— et. *m*.).

Şive(*i*)Yazma ve söyleme tarzı, üslûp; lehçe; naz, işve, eda. (—*li* Üslûplu; nazlı, işveli. —*siz* Üslûpsuz; işvesiz, edasız.

Şivgar (*i*) Top arabası okununönüne konan ağaç.

Şık (*s*) Parlak giyinmiş (—*lık* Parlak giyiniş.)

Şık (*kkı"i„*) Toplu birşeyin iki parçası; iki suretten biri.

Şıkır şıkır (*zr*) Parıtıyı ve madenî paranın çıkardığı sesi bildirir.

Şıllık (*i*) Bayağı surette süslenip sürtük gezen karı.

Şımarık (*s*) Yüzbulmuş, şımarmış.

Şımarmak (*m*) Yüzbulmak.

Şımartmak (*m*) Yüzvermek.

Şıngır (*zr*) Yüksek biryerden düşüp kırılan camın çıkardığı sesi bildirir.

Şıngırdamak (*m*) Şıngır şıngır ses çıkarmak.

Şıngırtı (*i*) Düşüp kırılan şişe, cam v.s. nin çıkardığı ses.

Şıp (*zr*) Suyun v.s. nin damlamasını bildirir ve çabuk bir hareketi anlatır.

Şıpıdık (*i*) Terlik gibi ökçesi basık kundura.

Şıpka (*i*) Gemilerde telden örülmüş ağ.

Şıpır şıpır (*zr*) Çabuk

çabuk(şıpır şıpır ter dökmek).

Şıpşıp (*pı «i»*) Arkasız ve ökçesiz hafif pabuç.

Şırak (*zr*) Birdenbire duyulan sert bir sesi bildirir.

Şırıl (*zr*) Su v.s. nin ince sesle akmasını bildirir.

Şırıldamak (*m*) Su ince sesle akmak.

Şırıltı (*i*) Suyun ince sesle akması (suyun şırıltısı).

Şırılşırıl (*zr*) B. **Şırıl.**

Şırınga (*i*) İhtikan etmeğe mahsus alet; enjeksiyon için kullanılan iğneli küçük şişe.

Şırlağan (*i*) Akma,akıntı; susamyağı.

Şırlağanlı (*s*) Akıntılı;susamyağlı.

Şırlağanyağı (*nı "i„*) Susamyağı.

Şırlamak (*m*) Şırıl şırıl akmak.

Şırlop (*i*) Yoğurtlu yumurta.

Şırp (*zr*) Birşeyin çabuk kesildiğini bildirir.

Şırvanı (*i*) Çatı arasında olan oda veya sofa, çatı altı, tavanarası.

Şırpadak (*zr*) B. **Şırp.**

Şıvgın (*i*) Direk ve gemi sereni yapmağa yarıyan birnevi çamağacı.

Şoför (*i*) Makine ateşçisi; otomobil idare eden.

Şol (*s*) Şu demek ise de şimdi hiç kullanılmaz.

Şorolop (*zr*) Birdenbire ve hırsla yutmayı bildirir.

Şose (*i*) Posta yolu.

Şoven (*i*)Koyu milliyetçi.

Şovenism (*i*) Koyu milliyetçilik.

Şöhret (*ti"i„*)Ün, şan,sıyt (*—li* Atlı, şanlı).

Şömine (*i*)Ocak, duvar içinde yapılan soba;baca.

Şövale(*i*) Üçayak(sehpa);

kemanköprüsü; bina iskelesi.

Şövaliye (*i*)Asılzade;asılzadelik unvanı.

Şöyle (*zr*) Şunun gibi, şu tarzda (Şöyle böyle gitmek.)

Şöyleki (*zr*) Aşağıda beyan olunduğu gibi.

Şöylelik (*i*) Şu tarz, şu usul.

Şu(*s,zm*)Biraz uzağı göşteren işaret sıfatı ve işaret zamiri.

Şua (*ı"i„*) Güneşe, lâmbaya bakılınca insanın gözüne tel tet ipek gibi görünen parlak ışık.

Şubat(*tı«i»*)Senenin ikinci ayı.

Şube (*i*) Dal budak; bölük; bir resmî dairenin kısmlarından herbiri kol (*Maliye şubesi, Edebiyat şubesi*)

Şuh (*s*) Şen; nazlı, şiveli, oynak.

Şuhluk(*i*)Şenlik; naz,şive.

Şukadar (*zr*)Şu miktarda.

Şule (*i*) Alev, ateş alevi. (—*li* Alevli,tutuşmuş;parlak).

Şulelendirmek(*m*) Alevlendirmek, tutuşturmak; parlatmak.

Şulelenmek (*m*) Alevlenmek, tutuşmak;parlamak.

Şura (*zr*) Şu yer.

Şûra(*i*)Büyük meclis(*Devlet Şûrası* Ankarada toplanan ve birkaç daireden mürekkep olan bir heyet.)

Şuracık (*zr*)Şu yakın yer.

Şurada (*zr*)İşte şu yerde.

Şuralı(*s*)Şu memleket ahalisinden olan.

Şurası (*zr*) Şu yer, şu iş.

Şurezar (*i*)Çorak yer, çoraklık.

Şuriş (*i*)Karışıklık,kargaşalık.

Şurup(*i*)Meyva özü ile şekerden yapılmış koyu ve tatlı mayi; tatlı bir mayi

ile karışık ilâç.

Şuun (*i*) İşler, hâdiseler, haller, vak'alar; gazetelerdeki günlük vak'alar.

Şuur (*i*) Anlayış, akıl, idrak(*Konsiyans*)—*lu* Anlayışlı, akıllı, (*Konsiyan*).

Şüf'a (*i*)Bir mülkün hissedarı; bir mülk satıldığı zaman hissedarının rüçhan hakkı.

Şühut (*i.c.*) Şahitler.

Şükran(*i*)İyilik bilme,minnettarlık, iyiliğe karşı teşekkür.

Şükür (*krü «i»*) Görülen iyiliğe karşı minnettarlık.

Şümul (*lü«i»*) İçine alma, umumileşme, kaplama;bir mana daha verme; ait olma (*buna şümulü vardır*) (—*lü*Etraflı,umumî).

Şümullendirme (*m*)Umumileştirmek, umuma ait kılmak.

Şüphe (*i*) İki ve daha ziyade şey arasında hangisi olduğunu kestirememe, şek, zan.

Şüphelendirmek (*m*)Şek ve şüpheye düşürmek.

Şüphelenmek(*m*) Şek ve şüpheye düşmek.

Şüpheli (*s*) Şüphe altında olan, korkulu (hastalık).

Şüphesiz (*s*) Şüphe altında olmıyan, sağlam,sahi.

Şürekâ (*i.c.*) B. **Şerik.**

Şüru (*u«i»*) Başlama.

Şütum (*i.c.*) B. **Şetim.**

Şüyu (*i*) Duyulma, yayılma (—*bulmak .m.*)

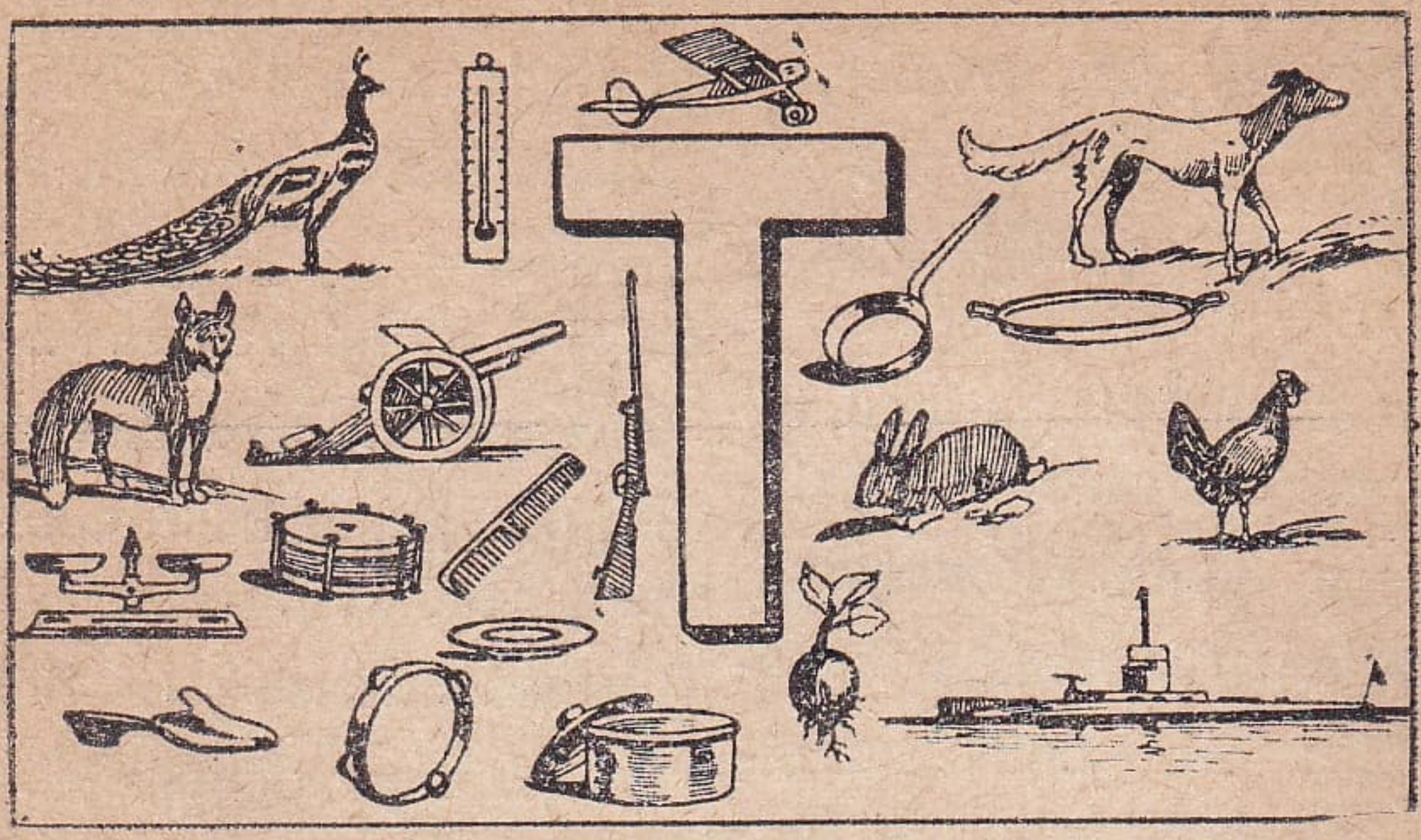

(*i*) Türkçe alfabenin 23 üçüncü harfi; Ebcet hesabında 400.

Ta (*e*) Kadar, dek, değin.

Taabbüt (*i*) Kulluk etme; ibadet etme. (—*et.m.*)

Taaccüp (*i*) Şaşma, şaşakalma, hayret etme. (—*et m.*)

Taaddi (*i*) Öteye geçme, haksızlık, zulüm, gadir. (—*et.m.*)

Taaddüt (*i*)Çoğalma, birden ziyade olma(—*et.m.*)

Taaffün (*i*) Fena kokma, çürüyüp koku yayma.

Taahhüt (*i*) Üzerine alma, sözverme; mektubu yerine ulaştırmak için fazla ücret alarak teminat verme (—*et.m*) —*lü* Taahhüt altına alınan,mek-

tup v.s.) rökomande.

Taahhütname (*i*) Bir iş v.s.için verilen söze dair imzalı, pullu kâğıt.

Taallûk (*ku* "*i*„) Asılı olma, alâkası olma, münasebeti olma (—*et.m*).

Taallûkat (*tı* «*i*„) Akraba, hısım.

Taallül (*i*) Yalan sebepler gösterme (—*et.m.*).

Taam (*i*Yemek (—*et.m.*).

Taamiye (*i*) Yemeklik ücret, eskiden tekkelerde dervişlere ve fakirlere yemek çıkarmak için tahsis edilmiş olan varidat.

Taammüden (*zr*) B. **Amdan.**

Taammüm (*i*) Umumileşme, herkese, herşeye mahsus olma (—*et.m.*).

Taammüt (*i*) Evvelce düşünüp taşınarak, kurarak cürüm işleme.

Taap (*i*) Yorgunluk.

Taarruz (*i*) Sataşma, birine takılma; düşmanın üzerine yürüme (—*et.m.*)

Taarruzî(*s*) Düşman üzerine hücum edişe ait.

Taassup (*i*) Dinî veya ahlâkî herhangibir fikre körkörüne kapılıp başka düşünenleri çekememe, onlara fena nazarla bakma.fanatism(*Münevver insanlarca taasubun her şekli fenadır:Vatanperverliğe, milliyetperverliğe"vatanî taassup, millî taassup„ demek doğru değildir*)

Taaşşuk (*ku«i»*) Birine âşık olma, tutulma.

Taat (*ti «i„*) Allaha itaat; ibadet.

Taayyün (*i*) Meydana çıkma,anlaşılma (—*et.m.*).

Taayyüş (*i*) Geçinme.

Tabaat(*ti"i„*)Matbaacılık.

Tababet (*ti«i»*) Doktorluk, hekimlik.

Tabahat (*ti«i„*) Yemek

pişirme, ahçılık, aşçılık.)

Tabak (*i*) İçine yenecek yemek v.s. konaa az yayvan kap; bir yaprak kâğıt;deri terbiye eden san'atkâr.

Tabaka (*i*) Kat; sınıf, derece; bir yapraktan ibaret kâğıt; tütün veya sigara kutusu.

Tabakane (*i*) Deri fabrikası.

Tabakat (*tı"i»*) Tabakalar, sınıflar; arziyat(fenni) jeoloji.

Tabaklık (*i*) Dericilik.

Taban(*i*)Ayağın altı;ayakkabının altındaki kösele; cesaret (— *atmak*); kılıç v.s.demiri; duvar v.s. altına ufkî olarak konulan kereste; ırmağın en engin yeri(*tabanı kaldırmak* kaçmak). (—*lı* Cesur. — *sız* Korkak.)

Tab'an (*zr*) Tabiatçe.

Tabanca (*i*) Rovelver.

Tabaninciri (*ni«i»*) Yassı kuruincir.

Tabankılıç (*i*) Kılıç v. s. namlusu yapılan iyi demir.

Tabasbus(*i*)Alçakça yalvarma, yaltaklanma.(— *et. m.*)

Tabayi (*i"i.c.„*) Tabiatler, huylar, mizaçlar.

Tabelâ(*i*)Kışlalarda geceyatısı mekteplerde hergünkü yemek listesi, hastanelerde hastaların başı ucuna asılan hastalığı ve tedavi usulünü gösterir levha; mağaza, dükkân v.s.nin kapılarına asılan levha (— *cı* Tabelâ yapan nakkaş).

Tab'etmek (*i*) Kitap v.s. basmak.

Tâbi (*i"s„*) Birine uyan, itaat eden, arkasından giden (—*ol.m.*)

Tabi(*i"i„*)Kitap v.s.basan.

Tabiat (*ti "i„*) Dünya ve

içinde bulunan bütün eşya; kâinatın umumî nizam ve kanunu; yaradılış, huy, cibillet, natura; mizaç; merak;zevk. (—*li* Zevk sahibi) (—*siz* Zevksiz; çirkinhuylu).

Tabiî (*s*)Tabiate mensup; yapma olmıyan, natürel, olduğu gibi, tabiat iktızasınca olan; sade (yazı); (*zr*)Öyledir,tasdik ederim (pek tabiîdir)

Tabiiyat (*tı"i c.„*) Tabiate müteallik olan şeylerden bahseden ilim.

Tabiiyet (*i*) Tabiilik; sadelik.

Tabiiyet (*ti"i„*) Bir devlete tebaa olma; birine tâbi olma, itaat etme.

Tabiiyun (*i.c.*) Tabiate ait ilimlerle iştigal eden âlimler,

Tabip (*i*)Hastalıklara bakan zat, doktor, hekim (*Hazık*—Muktedir doktor.

Tabir (*i*) Söz; lâfız; ruyaya mana verme. (—*et. m.*)(—*ci* Ruyaya mana veren adam.)

Tabirname(*i*)Ruya kitabı.

Tab'iye(*i*) Bir kitabın v.s. nin basma ücreti.

Tabiye (*i*) Harp meydanında askeri yerli yerine koyup hazırlama; bir işi başa çıkarmak için yapılan tertip, plân.

Tabı (*b'ı«i»*)Yaradılış,huy, tabiat; kitap v.s. basma; basılış (üçüncü tabı).

Tabla (*i*) Satıcıların başlarına koydukları düz,yuvarlak tepsi; sigara külünü koymağa mahsus kap; içine birkaç türlü yemek konularak mutfaktan getirilen sini;mangal ve soba altına konulan saç v.s. kaplı tahta;terazinin kefelerinden herbiri; düz yer v.s.

Tablakâr (*i*) Yemek tab-

lasını mutfaktan getiren hizmetçi;sokaklarda tabla, veya küfe ile mal satan(ekmekçi tablakârı).

Tabldot (*i*) Belli bir fiatla liste mucebince müşterilere öğle veya akşam için verilen birkaç kap yemek (*tabldot* usulü).

Tablet(*ti«i»*)Yutulabilecek şekilde küçük ve yuvarlak olarak yapılmış ilâç v.s.; yassı ve müdevver hap.

Tablo (*i*) Resim levhası; manzara;cetvel; yazıtahtası.

Tabulga (*i*) Kökü hekimlikte kullanılır kırmızıözlü sert bir ağaç.

Tabur (*i*) Bir alayın dörttebirinden ibaret askerî kuvvet,binbaşı kumandası altında piyade kıt'ası.

Tabut (*tu "i„*) Ölü nakline mahsus sandık.

Tabya (*i*) Münferit istihkâm, metris, topyeri.

Tacanmak (*m*) B. **Taçlanmak**.

Tacdar (*i*) Padişah.

Tacik(*i*) Türkiyede yaşıyan İranlılara verilen at.

Tacil (*i*) Acele ettirme; sıkıştırma. (— et. *m.*).

Tacin (*i*) Hamur yapma, yoğurma (— et. *m.*).

Tacir (*i*) Büyük aksata ile uğraşan adam, ticaretle geçinen zat.

Taciz (*i*) Rahatsız etme.

Taç (*i*) Hükümdarların başlarına giydikleri som elmaslı, pek kıymetli başlık; şeyhlerin serpuşu, gelinbaşlığı; kuşsorgucu.

Taçlanmak (*m*) Taç giymek.

Tadat (*i*) Sayma.

Tadil (*i*) Az değiştirmekle doğrultma, düzeltme(Bir kanunu tadil etmek.).

Tadilât (*ti"i.c.„*) Az değiştirmeler, düzeltmeler (kanunun tadilâtı).

Tadilen (*zr*) Az değiştirerek.

Tadıcı (*s*) Tada bakan, çeşnici.

Tafahhus(*i*) Araştırıp iyice bakma (— et. *m.*).

Tafdil (*i*) Birini başkalarından üstün tutma. (— *edatı* Sıfatların evveline konulan ve manalarını artıran «daha, pek, en» edatlarıdır.)

Taflan (*i*) Defne nev'inden bahçelerde yetiştirilen yeşilyapraklı küçük bir ağaç.

Tafra (*i*) Atıptutma, yüksekten atma (—*cı* Atıp tutan, yüksekten atan).

Tafsil (*i*) Etraflı anlatma.

Tafsilât(*ti«i.c.»*) B. **Tafsil** (— *vermek* Etraflı anlatmak).

Tafta (*i*) Canfes(kumaş).

Tagaddi (*i*) Beslenme.

Tagallüp (*i*) Zorla alma, zorbalık etme (— et.*m.*).

Taganni(*i*) Irlama, ahenk ile türkü, şarkı okuma. (— et. *m.*).

Tagayyür (*i*) Değişme, başkalaşma;bozulma.

Tağdiye (*i*)Besleme.

Tağyir(*i*)Değiştirme, başkalaştırma;bozma(—et.*m.*)

Tahaccür (*i*) Taş kesilme, taşolma (— et. *m.*).

Tahaddüs(*i*) Bir iş çıkma, vukubulma, zuhur etme. (— et. *m.*). [Tahaddüs eden dava].

Tahaffuz (*i*) Korunma, sakınma.

Tahaffuzhane (*i*) Karantina mahalli,hastalık kordonu.

Tahakkuk (*ku«i»*) Meydana çıkma, doğru olduğu anlaşılma.

Tahakküm(*i*) Hüküm sürme, herkesin başına hâ-

kim kesilme (— et. *m.*).

Tahallül (*i*) Birşeyin cüzleri, parçaları ayrılma, hailolunma (— et. *m.*).

Tahallûs(*i*) İkurtulma; bir mahlâs kullanma.

Tahammül (*i*) Yüklenme; ağır birşeye katlanma.

Tahammür (*i*) Mayalanma; ekşime (— et. *m.*).

Tahammuz(*i*) Humuz haline geçme,ekşime; paslanma. (— et. *m.*).

Taharet (*ti«i»*) Temizlik.

Taharri (*i*) Araştırma (— et. *m.*) (— *memuru* Sıvil polis memuru).

Tahassul (*i*) Hâsıl olma, ilerigelme (— et. *m.*).

Tahassun(*i*)Hisar ve kale içine çekilme, istihkâm içine kapanma; emin bir yere sığınma(— et. *m.*).

Tahassür (*i*) Hasret çekme (—*et.m.*).

Tahassüs (*i*) Duyma.

Tahaşşüt(*i*) Askerin bir-yerde toplanması (*et.m.*).

Tahattur (*i*) Hatıra getirme, hatıra gelme, hatırlama (—*et m.*).

Tahavvül (*i*) Değişme, halden hale geçme.

Tahayyür (*i*) Şaşakalma; şaşalama, hayrette kalma (—*et.m.*).

Tahayyüz (*i*)Ehemmiyetli bir mevki elde etme,başkalarından ayrılma.

Tahdiş (*i*) Tırnakla yırtma, tırmalama; altüst etme (fikri) (—*et.m.*).

Tahdit (*i*) Sınır koma, hudut tayin etme; sayısını azaltma (Şahitlerin tahdidi) (—*et m.*).

Tahfif (*i*) Hafifletme; kolaylaştırma (— *et.m.*).

Tahin (*i*) Övütülmüş ve sulandırılmış darı v. s. unu.

Tahinhelvası(*i*) Darı unu ile yapılmış helva.

Tahini (*s*) Tahinrengin-de olan.

Tahkik (*i*) Hakikati arama, sahi, hakikî olduğunu meydana çıkarma.

Tahkikat(*tı«i.c.»*) Birşeyin hakikatini anlamak için sorup araştırma (—*icra et.m*)—*hâkimi* Davaya Asli mahkemece bakılmadan evvel işin ne olduğunu iyice anlamak ve bir raporla meseleyi mahkemeye bildirmek için ayni mahkeme azası arasından tayin olunan hâkim.

Tahkim (*i*) Sağlamlaştırma, muhkem, metîn bir hale koma; hakem tayin etme (—*et.m.*).

Tahkimname (*i*) Hakem tarafından verilen resmî varaka.

Tahkir (*i*) Hakaret etme, alçaltma (—*et.m.*).

Tahlif (*i*) Yemin ettirme.

Tahlil (*i*) Bir mürekkep cismin cüzlerini ayırma, analiz etme (—*et.m.*).(—*ett.* Analiz ett. (idrar v.s.)

Tahlis (*i*) Kurtarma.

Tahlisiye (*i*) Denize düşenleri ve kazaya uğrayan vapurları kurtarmak için vücuda getirilen teşkilât; can kurtaran.

Tahlit (*tı"i„*) Karıştırma, içine yabancı madde koma, katma (Sütü —*et.* Süte su katmak).

Tahliye (*i*) Boşatma; hapisten çıkarma (Evi tahliye et., tahliye kararı).

Tahmil (*i*) Yükletme.

Tahmin (*i*)Zannetme,aşağı yukarı söyleme

Tahminen (*zr*) Aşağı yukarı, tahmin ederek.

Tahminî (*s*) Aşağı yukarı olan,tahmin suretile olan.

Tahmis (*i*) Beş kat etme, beşe bölme; bir beyte üç mısra daha ilâve etme, buyolda yazılan manzume; kavurma(kah-

ve) (—*sokağı* Kavrulmuş, dövülmüş, kuru kahve satılan çarşı)—*çi*Kavrulmuş, dövülmüş, kuru kahve satan dükkânçı).

Tahnit (*ti«i»*) Ölüyü çürümemek için içini ecza ile doldurma, baharlama; gebermiş hayvanları kurutma (—*et.m.*).

Tahra(*i*)Testere gibi ucu-iğri ağaç budama bıçağı.

Tahribat (*i*) Harap etme, yıkama; bir evi v.s. yi bozma, kırıp dökme (—*davası*).

Tahrif (*i*) Bir yazıyı bozma ve yerine istenilen şeyi yazma (—*et m.*).

Tahrik (*ki «i»*) Harekete getirme, kımıldatma; azdırma, fenalığa teşvik etme, ayartma (—*et.m.*).

Tahrikât (*i.c.*) B. **Tahrik.** (Tahrikâta kapılmamalı).

Tahrip (*i*) Harap etme, yıkma;bir evi v.s. yi bozma, kırıp dökme(—*et.m.*).

Tahrir (*i*) Yazma; kaleme alma; gazeteye makale yazma (*Müdürü*Gazete tahrir heyeti reisi-(—*et m.*).

Tahrirat (*tı «i»*)Uzağa yazılan resmî evrak, mektup (Yakına yazılana "tezkere„denir (—*Müdürü.— Kalemi*).

Tahsil (*i*) Ele geçirme, ilim öğrenme, para toplama (vergi, alacak v.s) (Maliye Tahsil Şubesi).

Tahsilât (*tı«i»*) Alacak paraların, vergilerin toplanması.

Tahsildar (*i*) Alacakları, vergileri toplıyan memur.

Tahsin (*i*) Birini, birşeyi beğenme, alkışlama;eskiden mekteplerde çalışkan talebeye mükâfat olarak verilen yaldızlı varaka.

Tahsis (*i*) Maaş v.s.ayır-

ma; birine, bir işe mahsus kılma (—*et.m.*).

Tahsisat (*ti"i„*) Maaş, masraf v.s. için ayrılan para (—*verilmek* B. **Muhassasat**.

Tahşidat (*ti«i.c.»*) Sınırda veya başka biryerde. asker biriktirme.

Tahşit (*i*) B. **Tahşidat**; toplama, yığma.

Tahşiye (*i*) Kitap kenarına bir ibare veya bir kelime hakkında birşey yazma,haşiye,zeyil,ilâve.

Taht (*ti«i„*) Alt, aşağı,hükümdarların oturmalarına mahsus yüksek makam.

Tahta (*i*)Döşemelik, kaplamaklık v.s.yapmak için kalın ağaçlardan biçilen kereste,ağaç levlası,kürk tulumunun yarısı. (*s*)Keresteden yapılmış, ağaçtan, ahşap.

Tahtakurusu (*nu*) (*ni«i»*) **Tahtakehlesi** İnsan kanı ile geçinen koyukırmızı renkte ve yassı, kaşındırıcı böcek, tahtabiti.

Tahtaboş (*i*) Evlerin damlarında çamaşır sermeğe mahsus döşemeli yer,taraça.

Tahtanî (*s*) Aşağı katta bulunan, alt kat(—*oda*).

Tahtarevalli (*i*) Ortası yüksek biryere dayanan ve iki ucuna birer çocuk oturarak kalkıp inen kalın bir sırıkla oynanan çocuk oyunu.

Tahtelârz (*i*) Yeraltı (—*saray*).

Tahtelbahir (*hri"i„*) Sualtı, sualtı harp gemisi *Sumaren*.

Tahtelhıfız(*zfı«zr»*)Polis, jandarma ile beraber olarak (*Sahtekârı —götürdüler*).

Tahtim (*i*) Mühürleme.

Tahtit (*ti «i»*) Çizme,

çizgilerle tayin etme.

Tahtie (*i*) Birinin yanlışını bulma (—*et.m.*)

Tahtıravan(*i*) Zenginlerle hastaların nakline mahsus sedye.

Tahvil (*i*)Değiştirme,halden hale sokma(—*et.m.*); hisse senedi.

Tahvilât (*tı„"i.c.„*) Hükümetlerin, anonim şirketlerinin çıkardıkları hisse senetleri.

Tahzir (*i*) Sakındırma.

Taife (*i*) Bölük; cemaat; kabile; takım.(*kadın taifesi.*)

Tak (*i*) Tahtaya vurmak sesi. (*taktak vuruyor*).

Tak (*kı«i»*) B.**Kemer**.(*takızafer*).

Taka (*i*) Birnevi kumaş topu; lâzkayığı.

Takabbuz (*i*) Büzülme.

Takaddüm (*i*) İlerigeçme; daha evvel olma.

Takallüp(*i*)Değişme,başka kalıba girme(—*et.m.*)

Takallûs (*i*) Çekilip toplanma (—*et.m.*)

Takamaka (*i*) İlâçta kullanılan Amerika zamkı.

Takarrüp (*i*) Yaklaşma.

Takarrür (*i*) Kararlaştırılma; yerleşme(—*et.m.*).

Takas (*i*) Ödeşme,hesaplaşma (*takas mahsup,takas tukas suretile*).

Takat (*ti"i„*) Güç, kuvvet (—*kalmamak*).

Takatsiz (*s*) Zayıf, kuvvetsiz (—*kalmak*).

Takatuka (*i*) Gürültü;hurufhat matbasında dizilmiş sayıfanın harflerini düzelmek için kullanılan tahta takoz.

Takav (*i*) Nal. —*cı* Nalbant.

Takayyüdat (*tı«i.c.»*)Dikkatler (—*ta bulunmak*).

Takayyüh (*i*) İrin peyda etme. (—*et.m.*)

Takayyüt(*i*) Dikkat etme,

işe dikkatle çalışma.

Takaza (*i*) Borcun ödenmesi için sıkıştırma; rahatsız etmek, serzeniş.

Takbih (*i*) Çirkin görme, ayıplama (*birini—et.*).

Takdim (*i*) Büyük bir zata verme, sunma, tanıştırma,prezante etme, öne geçirme (*—et.m.*).

Takdime (*i*) Büyük bir zata sunulan şey (kitap, yazı v.s).

Takdir (*i*) Başa gelmiş ve gelecek şey; beğenme; kıymet biçme(*—et.m.*). suret, hal (olduğu takdirde).

Takdis (*i*) Mubarek sayma; dua okuma; birine fevkalâde hürmet etme.

Takeometre (*i*) Bir toprağı çabucak ölçmek için mühendis aleti.

Takibat (*i.c.*) Kovalama; bir işin arkasına düşme (*—icra et.m.*).

Takim (*i*) Neticesiz bırakma; birşeyi başka bir kap içinde kaynar suda bırarak mikropları kırma.

Takip (*i*) Kovalama; bir işin arkasına düşme.

Takit (*i*) Düğüm, düğümleme; edebiyatta muğlâklık.

Takıldak (*i*) Değirmen deliğine tane veren ve gürültü çıkaran tahtadan oynak bir alet.

Takılmak (*m*) Asılmak; ilişip kalmak; eğlenmek, alay et; alacak kalma, tahsil edememek.

Takım (*i*) Hep beraber kullanılan şeyler; hep birlikte iş gören adamlar, kumpanya; sınıf,güruh; bazıkısım, (birtakım sözler, birtakım adamlar); sigaralık; bir bölük askerin kısımlarından herbiri. (*Takımile* Hep beraber) (*Ayaktakı-*

mı Aşağı adamlar, çapkınlar).

Takınmak (*m*) Kendi üstüne takmak, asmak;yakıştırmak.

Takırdamak (*m*) Takırdı etmek, kuru bir gürültü çıkarmak.

Takır takır (*zr*) Nal sesi, çekiç patırdısı gibi şeyleri bildirir.

Takırtukur (*zr*) Gürültü, çekiç patırdısını bildirir.

Takıştırmak(*m*) Süs için takmak; biribirine çattırmak; usulü ile takmak.

Takırtı (*i*) Nal sesile çekiç gürültüsü gibi sert ses.

Takızafer (*i*) Muharebede galebe çalan bir askere veya gayet büyük bir zata hürmet için altından geçilmek üzere yapılan süslü kemer.

Takke (*i*) Başın terini içmek için geceleri giyilen hafif beyaz serpuş,birnevi uskufa.

Takla,Taklak (*i*)Başı yere koyup vücudu bir taraftan diğer tarafa atmak, perende (*tepe—yuvarlanma* Başaşağı gitme).

Taklacı,Taklakçı (*i*)Takla atan ve başka oyunlar yapan cambaz.

Taklidî(*s*)Taklitle yapılan, benzetilen; senetsiz kabul edilen.

Taklip (*i*) Döndürme, değiştirme, altüst etme,çevirme (—*et.m.*).

Taklit (*i*) Takma, kuşatma (kılıç); tıpkısını yapma; sahtesini yapma; birinin tavırlarını, hareketlerini yaparak kendisile eğlenme.(—*et.m.*)(*s*)Sahte,taklit olarak yapılmış.

Taklitçi (*s*) Taklit yapan.

Takma (*s*) Geçme; iğreti.

Takmak (*m*) Asmak(perde v.s.); geçirmek;komak

(lâkap v.s);kuşanmak(kılıç).

Takunya (*i*) B. **Nalın.**

Takoz (*i*) Marangozların sıkıştırmakta kullandıkları bir ucu sivri tahta-

Takriben (*zr*) Aşağı yukarı,tahminen.(—*üç metro var*).

Takrip (*i*) Yaklaştırma; aşağı yukarı söyleme, tahmin (—*et.m.*).

Takrir (*i*)Yerleştirme(sükûnun takriri); ağızdan dan kama.
söyleme (—*vermek m.*); Ders verme,anlatma(takriri iyidir); bir işin yapılmasını arzu etmek üzere daha yüksek bir memura resmî olarak yazma (—*et.m.*).

Takriz (*i*) Bir telifi methetme; bir telif hakkında yazılan methiye (—*yazmak m.*).

Taksa (*i*) Vergi, rüsum.

Taksapulu (*nu«i»*) Pulsuz olarak gönderilen mektuptan iki kat ceza alınarak yapıştırılan pul.

Taksi (*i*) Otomobil saati.

Taksim (*i*) Ayırma, bölme; hesapta bir sayıyı müsavi parçalara ayırma; suyun ayrıldığı mahal, savak, alaturka musikide bir sazdan notasız olarak çıkarılan hususî ve tatlı nağmeler.

Taksimat (*ti«i.c.»*) Bir binanın, bir dairenin bölmeleri.

Taksimetre (*i*) Otomobil saati.

Taksir (*i*) Kısaltma; kusur;kabahat,kanuna karşı iş görme.

Taksirat (*i.c.*) B. **Taksir;** suç, günah, kabahat (—*i yok* Kabahatsiz).

Taksit (*ti "i„*) Belli vakitlerde verilen paranın herbir parçası.

Takt (*ti «i»*)Fikir inceliği.

Taktak (*i*) Çamaşır dövmeğe mahsus tokmak.

Takti (*i"i„*) Kesme, parçalara ayırma; manzum bir parçayı tâbi olduğu vezne göre fasıla ile okuma (– *et.m.*).

Taktik (*i*) Tabiye; tedbir, sevkulceyş.

Taktir (*i*) İmbikten çekme, damla damla akıtma (suyu v.s. yi—*et.m.*).

Taktirmak (*m*) Yerine geçirmek; kuşatmak (kılıç v.s.).

Taktuk (*i*) Hamailî okkuburu kılıfı (*zr*) Tokmak sesini bildirir.

Takva (*i*) Günahtan sakınma.

Takvim (*i*) Bir sene içindeki hergünün vukuatını gösteren küçük risale veya hergün birtanesi koparılan yapraklardan mürekkep vakit cetveli;yıldızlar v.s. hakkında malûmat veren risale; doğrultma.

Takviye (*i*) Kuvvet verme, kuvvetlendirme; orduya yeniden asker yetiştirme (—*et.m.*).

Takyit (*i*) Şartla bağlama, şart koma, şart koşma (—*et.m.*).

Talabık (*i*) Kıpırdanma, hafakan, tepinme.

Talabımak (*m*) Arzu et., istek göstermek; kıpırdanmak.

Talâk (*kı«i»*) Boşanma (—*davasi* Boşanma, boş davası).

Talâkat (*ti"i„*) Serbest ve güzel söz söyleyiş(talâkati var).

Talamak (*m*) Yağma, talan etmek.

Talan (*i*) Yağma. (alan talan (—et.m.).

Talaş (*i*) Tahta veya maden rendelenirken çıkan kırıntı; çabuk geçen öfke.

Talaşman (*s*) Kavgacı.

Talaz (*i*) Dalga; kumaşların v.s. nin kabarığı.

Talazlanmak (*m*) Dalgalanmak; koyun sürüsü uzaktan dalgalanır gibi gözükmek; kumaş kabarmak.

Talebe (*i*)Mektepli,şakirt.

Talep (*i*) İsteme, dileme.

Talepkâr (*s*) İstiyen, dileyen.

Taler (*i*) Gümüş Alman parası.

Tâli (*i"s„*) Sonradan gelen; ikinci (derece mektep, lise, idadî);bir mantık kazıyesinin,yani cümlesinin ikinci kısmı; bir tenasübün ikinci ile üçüncü sayıları.

Tali }(*i«i»*)Baht, kısmet,
Talih }(*i*) kader (— *siz* Bahtsız, kısmetsiz,karabahtlı) —*li* Bahtlı, bahtiyar, bahtıyaver).

Talik (*kı"i„*) Asma; başka güne bırakma(—*et.m.*)

Talika (*i*) Dörttekerlekli, beygirle çekilir kısa yükarabası.

Talim (*i*) Öğretme;askere yaptırılan hareket;idman; tahrirî vazife,temrin. (—*et m.*) (*li* Talim görmüş; emir almış).

Talimar (*i*) Ucunda baş resmi bulunan gemi ağacı.

Talimat (*tı«i«*)Bir memura verilen tahrirî emir; kanun ve nizamların tatbikatını gösteren resmî yazı.

Talimatname(*i*)Kanun ve nizamların tatbikatını gösteren resmî varake.

Talimhane (*i*)Talim meydanı.

Talip(*s*)İstiyen,talep eden; talebe,şakirt; müşteri(*talip olanlar*).

Talk (*i*) Tozu eczacılıkta

ve san'atte kullanılır yumşak beyazımtrak maden.

Taltif (*i*) Birini ağırlatma,birine çok hürmet etme (—*et.m.*)

Talyon (*i*) Hatmiçiçeği.

Tam (*i*) Bakır cilâsı.

Tam (*s*) Kusursuz, eksiksiz (*zr*) tamamile, tastamam; bazı sıfatların evveline gelir ve şiddet bildirir (*Tamtakır* Bomboş.)

Tama(*i«i»*)**tamah** (*i*)Doymazlık, açgözlülük, hırs.

Tamahkâr (*i*) Açgözlü, doymaz, haris;cimri,hasis.

Tamam(*i*)Bitirme. (*s*)tam, tekmil. (—*et.—ol.m.*)

Tamamen (*zr*) Tamamile, büsbütün, kâmilen, tekmil olarak.

Tamamî (*s*) Tamamlıyan.

Tamamiyet (*i*)Tamamlık, bütünlük (*mülkî tamamiyet*).

Tamamlamak (*m*) Kusuru doldurmak, eksiği ikmal etmek.

Tamamlanmak (*m*)Kusur doldurulmak, eksik ikmal edilmek.

Tambur (*i*) Uzunkollu, tamtelli ve karpuzlu çalgı.

Tambura (*i*) Tamburun daha az telli ve perdelisi.

Tamburî(*i*)İyi tambar çalan musikişinas.

Tamçarkı (*nı«i»*)Bakır cilâsına mahsus çark.

Tamik (*kı"i„*)Derinletme; pek ziyade araştırma, lâyıkı ile tahkik et(—*et.m.*)

Tamim (*i*)Umumileştirme; alâkadarlara resmî surette bildirme; buhususta yazılan yazı. (—*et.m.*)

Tamir (*i*) Bozuk birşeyi düzeltme, viran ve eski birşeyi yeniletme (—*et.m.*)

Tamirat (*tı«i.c.»*)B.**Tamir** (—*icra et.m.*)

Tampon (*i*) Tıpa, tıkaç;

kanı kesmek için yaraya konulan ilâçlı pamuk;kulağın içinde biriken pislik; mühür mürekkebinin kutusu.

Tamu (*i*) Cehennem.

Tan (*i*) Şafak, çınsabah; şaşma, taaccüp. (—*yeri* Şark tarafı. —*yeri ağarmak* Şafak atmak.)

Tân (*i*) Sovme; fena söyleme, bozma (*Şahitleri tânetmek*).

Tanassur (*i*) Hıristiyan olma (—*et.m.*)

Tandır(*i*) El ve ayak ısıtmak için taşra evlerinde yapılan çukur ocak.

Tane (*i*) Tohum, habbe; silâh kurşunu, mermi; adet, miktar. (—*li* Tane tane (pilâv).

Tanelemek (*m*) Tane tane etmek.

Taneletmek (*m*) Tane tane ettirmek.

Tanen (*i*) Mazı cevheri.

Tangır (*zr*) Gürültü ile yuvarlanmayı bildirir.

Tango (*i*) Birnevi dans.

Tanin (*i*) Sesin tınlaması, çınlanma.

Tanık (*i*) Şahit (—*lık* Şahitlik); nişan.

Tanılmak } (*m*) Bilinmek,
Tanınmak } belli başlı bir adam olmak,maruf olmak.

Tanımak(*m*) Bilmek; farketmek. (*Tanımamak* Ehemmiyet vermemek).

Tanışmak (*m*) Biribirini tanımak, muarefe peyda etmek.

Tank(*i*)Top ve mitralyoz taşımağa mahsus dörttekerlekli büyük zırhlı otomobil.

Tanklamak } (*m*) Şaşmak,
Tanmak } taaccüp et.

Tanrı (*i*) Allah, Çalap.

Tanrınıngünü (*i*) Bütün gün.

Tansif (*i*) Yarıyarıya

bölme (—*et.m.*).

Tansuk (*i*)Nadir ve güzel şey.

Tantana (*i*) Debdebe, şaşaa —*lı* Debdebeli, şaşaalı.

Tanzifat (*tı«i»*) Sokaklardaki süprüntüleri temizleme —*amelesi* Belediyenin çöpçüleri.

Tanzim (*i*) Sıraya koma, dizme; nizam koma, düzeltme; kaleme alma.

Tanzimat (*tı "i„*) Islahat; Abdülmecit devrinde yapılan ve Gülhane fermanı ile ilân olunan ıslahat.

Tanzir (*i*) Benzetme; bir şairin yazmış olduğu manzumeyi ayni vezinde, ayni kafiyede ve ayni mevzuda yazma, nazire yapma (—*et.m.*).

Tap (*i*) Kuvvet,takat;parlaklık; tazelik.

Tapa (*i*) B. **Tıpa.**

Tapıcı (*s*) Allaha tapan.

Tapınış (*i*) Tapınma;ibadet.

Tapınmak, **Tapmak** (*m*) İbadet et.; çok sevmek, ibadet edercesine sevmek.

Tapıştırmak (*m*) Arattırmak; ısmarlamak.

Tapkurkolanı (*ni "i„*) Haşayı eğere bağlıyan kolan.

Tapon (*s*) Bayağı, adi, modasıgeçmiş (mal).

Tapşırmak (*m*) Ulaştırmak.

Taptırmak (*m*) Kendini çoksevdirmek; ibadet ettirmek.

Tapu(*i*)Birinin biryere(ev, arsa v.s.ye)sahipolduğunu bildirmek üzere hükûmet tarafından kendisine verilen resmî senet.

Tapyoka (*i*) Manyoka denilen bir kökten çıkarılan ve çocuklara mahallebi yapmakta kullanılan nışasta.

Tar (*i*)Tel, iplik; karanlık.

Taraç (*i*) Yağma, çapul.

Taraça (*i*) B. **Tahtaboş.**

Taraf (*i*) Yan; yer; fırka; hasım (dava v.s.de).

Tarafeyn (*i*) İki taraftan herbiri, hasımlardan herbiri.

Tarafgir, **Taraftar** (*s*) Birinin tarafını tutan; bir fırkaya mensup olan. — *lik* Birine taraftar çıkma.

Tarak (*i*) Saç, sakal düzeltmeğe mahsus alet; dokumacılıkta kullanılan ve tarağa benziyen diş diş alet;yün v.s.yi açmağa ve ayıklamağa mahsus makine; taşları düzeltmeğe mahsus ufak-dişli çelik kalem, tarak şeklinde bahçıvan aleti, gelberi.

Taraklama (*i*)Tarakla temizleme;tarak tarak gölge yaparak işlenen nakış (—*usulü*).

Taraklamak (*m*)Toprakları tarakla temizlemek, düzeltmek; deniz, ırmak v.s.nin dibini temizlemek.

Taraklı (*s*) Başında yelpaze gibi tüyleri olan(kuş) diş diş nakışlı (kumaş); ayağın parmaklara yakın tarafı enli, yayvan (ayak).

Tarakotu (*nu"i„*) Moryana (ot).

Tarama (*i*) B. **Taramak**; topoğrafyada deniz kıyılarını, dağları hususî bir tarzda çizme usulü.

Taramak (*m*) Saç, sakal v.s. yi tarakla temizleyip düzeltmek: yün v. s. yi tarakla açmak; iyice bakıp muayene etmek; çalınmak üzere karıştırmak; denizin, ırmağın v.s. nin dibini temizlemek.

Taranık (*s*) Taranmış.

Taranmak (*m*) Kendikendini taramak; aranmak; araştırılmak.

Tarantı (*i*) Taranmaktan çıkan kıllar v.s.

Tarap (*i*) Sevinç, ferah.

Tarassut (*i*)Gözetme;gizli arama dikkatle bakma (—*et.m.*)

Tarator (*i*) Fındık veya ceviziçi ezmesile ekmekiçi, sirke ve sarmısakla yapılan bir salça.

Taravet (*ti«i»*) Tazelik(—*li* Taze).

Taraz (*i*)Taramaktan hâsıl olan pürüz.

Tarazlanmak (*m*) İpeğin v.s. nin tel tet pürüzleri çıkmak.

Tarbuş (*i*) Süslü takke, başa giyilen şey.

Tarçın (*i*) Tozu yemeklere konulur baharlı kabuk

Tardetmek (*m*) Kovmak, defetmek; sürmek.

Tarh (*i*) Atma, koma (temel); vergi kesme,koma; hesapta amali erbaadan ikincisi, büyük bir sayıdan küçüğünü çıkarma, tenezil (— *et.m.*)

Tarhana(*i*) Yoğurt ile undan yapılıp kurutulan ve toz haline konulan çorbalık (*tarhana çorbası*).

Tarhun (*i*)Kökü güzel kokan bir ot, estragon.

Tarif (*i*) İyi analatma,etrafile anlatma. (—*et.m.*)

Tarife (*i*)Fiat, zaman v.s. yi gösteren cetvel.

Tarih(*i*) Geçmiş zamanda vaki olan haller,hikâyeler; buhususta yazılan kitap, ders; Epçet hesabile yazılan mısra veya beyit; bir vak'anın olduğu, bir yazının yazıldığı vakit. (—*li* Tarihi olan.

Tarihî (*s*)Tarihe mensup; tarihe geçecek kadar ehemmiyetli.

Tarik (*kı«i»*) Yol,meslek, herkesin geçinmek için tuttuğu yol; vasıta,sebep.

Tarikat (*ti«i»*) Dinî veya içtimaî yol,mezhep,meslek.

Tariz (*i*)Dolayısile dokunacak söz söyleme.

Tarla(*i*)Buğday, arpa v.s. ekilen toprak; bahçenin çiçek v.s. ekilecek kısmı.

Tarlakoz (*i*) Alamanadan küçük ikiçifte balıkçı kayığı.

Tarpan (*i*) Tataristanın yabani atı.

Tarsin (*i*)Sağlamlaştırma, metîn kılma (—*et.m.*)

Tart (*i*) Defetme, kovma, sürme.

Tartaklamak (*m*) Çekerek hırpalamak,sarsmak, didiklemek.

Tartı (*i*) Vezin, tahmin.—*lı* Tartılmış, veznedilmiş.

Tartılmak (*m*) Tartıya çekilmek, veznedilmek.

Tartışmak(*m*)Dövünmek, çekişmek.

Tartkı (*i*) Derece derece ve tarta tarta gem çekme; kolantokası.

Tartmak (*m*) Teraziye, kantara çekmek;sallamak; önden iyi düşünmek; birini tecrübe etmek.

Tartura (*i*) Çıkrıkçı çarkı.

Tarumar (*s*) Dağınık,karmakarışık, perişan.

Tarz (*i*) Biçim, suret, şekil; usul, üslûp.

Tarziye (*i*) Birine yapılan hakaretten v.s. den dolayı alenî olarak af dileme (—*vermek*).

Tas (*i*) Altıyuvarlak maden kap; su içmeğe veya dökünmeğe mahsus kap. (*s*) Çıplak, cavlak.

Tas (*e*) "S„ ile başlıyen sıfatların evveline konur ve tekit bildirir: (tastamam).

Tasaddi (*i*)Başlama; fena bir iş yapmağa başlama.

Tasallût (*tu«i»*) Sataşma; çok rahatsız etme.

Tasallüf (*i*) Yaltaklanma; kendini övme (—*et.m.*)

Tasallüp (*i*) Katılaşma,

sulp haline geçme.

Tasannu (*u«i»*) Kendine çekidüzen verme, düzgün sürünme, san'atkârlık taslama (—*et.m.*).

Tasarlamak (*m*) Kurmak, evvelce düşünmek ve hazırlamak.

Tasarruf (*i*) Sahip olma; idare etme, iktısat, ekonomi (—*senedi* Tapu senedi. —*et.* Mutasarrıf ol., sahip ol.).

Tasavvuf (*i*) Manevî yüksekliğin sırrını istiğrakta arıyanların mezhebi. [Buna salik olanlar ruhî tekâmülün insanı Allaha bağlıyan birnevi düşüncelerden ibaret olduğuna itikat ederler.]

Tasavvufî (*s*) Tasavvufa dair.

Tasavvur (*i*) Fikirde suret verme; tahayyül etme; evvelce düşünme, niyet etme. (—*et.m.* Hatıra getirmek.)

Tasdi (*i "i„*) Başağrısı verme, rahatsız etme.

Tasdik (*kı «i»*) Sahi, gerçek olduğunu söyleme; birşeyin söylendiği gibi olduğunu resmî surette bildirme.

Tasdikname (*i*) Bir mektebliye tahsilinin derecesini göstermek üzere verilen pullu, mühürlü varaka.

Tasfiye (*i*) Temizleme; hesabı kapatma, likide etme. (—*komisyonu.*)

Tasgir (*i*) Küçültme, azaltma, ufaltma (—*edatı*).

Tashih (*i*) Yanlışları düzeltme (—*et.m.*).

Tashihat (*tı «i.c.»*) B. **Tashih** (—*icra et.m.*).

Tas'ip (*i*) Güçleştirme.

Tasir (*i*) Üzüm gibi şeyleri sıkıp suyunu alma.

Tas'it (*i*) İmbik vasıtasile bir cismi buhar hali-

ne koma (—*et.m.*).

Taslak (*s*) B. **Daz Dazlak** (*i*) İlk plân, müsvedde, şema. —*çı* Bir işin ilk plânını, kalıbını çıkaran san'atkâr.

Taslamak (*m*) Kendisinde olmıyan birşeyi var gibi göstermek.

Tasma (*i*) Köpeklerin v.s. hayvanların boynuna takılan kayış v.s.; nalınların üzerine takılan kayış v.s.

Tasmim (*i*) İyice düşünüp kararlaştırma, niyet etme (tasmim ve tasavvur ile yapılmış bir cürüm).

Tasni (*i*) Yapma, uydurma, takma (ayak v.s).

Tasnif (*i*) Sınıf sınıf etme, sınıflara, takımlara ayırma; lûgat gibi mühim kitaplar yapma(Hayvanatın tasnifi.(—*et.m.*).

Tasnifat (*i.c.*) B. **Tasnif.**

Tasrif (*i*) Fiillerin şekilden şekle geçmesi, fiil çekme (—*et.m.*).

Tasrifat (*i.c.*) B. **Tasrif** (fiillerin tasrifatı).

Tasrih (*i*) Açık söyleme, bir fikri açık anlatma.

Tastamam (*zr*) B. **Tas.**

Tastih (*i*) Toprağı düzeltme, satıh haline koyma (—*et m.*).

Tasvip (*i*) Doğru sayma, doğru bulma, kabul etme.

Tasvir (*i*) Birşeyin resmini çıkarma; güzel tarif etme, parlak surette yazmak; resim, fotoğraf.

Taş (*i*) Yapılarda, yollarda v.s. de kullanılan ve tabiatte bol bulunan sert cisim; yüzük, küpe gibi mücevherlere takılan elmas; dama, satranç gibi oyunların pulu; mesanede, böbreklerde hâsıl olan sert madde (*s*) Taştan yapılmış,

kârgir, sert, katı.

Taşak (*i*) Husye, haya, erkekte yumurta(—*lı*Hayalı; cesur, kabadayı).

Taşalmak (*m*) Taş kesilmek.

Taşbademi (*ni "i„*) Kabuğusert badem.

Taşbasması (*nı«i»*) Taşta basılmış, litoğraf.

Taşçı (*i*) Taşocaklarından taş çıkarıp satan adam; mermer v.s. taşları yontup türlü türlü şeyler yapan san'atkâr.

Taşım (*i*) Kaynarken birkere taşma.

Taşımak (*m*) Biryerden başka biryere götürmek, nakletmek; üstünde bulundurmak; bir sözü biryerden alıp başkasına söylemek, dedikodu yapmak.

Taşınma (*i*) Göç, nakil.

Taşınmak(*m*) Göçetmek, naklolunmak; biryere sık gidip gelmek;üstünde gezdirmek.

Taşırmak (*m*) Taşmasına sebep olmak.

Taşkın (*s*) Taşmış, coşmuş, coşkun; azgın, haşarı.

Taşkınlık (*i*) Coşkunluk.

Taşlamak (*m*) Taşa tutmak.

Taşlık (*i*) Taşı çok yer; taş döşenmiş avlu, sokakkapısının içi, kuşkursağı, katı.

Taşmak (*m*) Fazla gelmek, etrafa yayılmak, azmak.

Taşocağı (*nı"i„*) Yapı v.s. için taş çıkarılan yer.

Taşra (*i*) Birşeyin dış tarafı; merkez olan vilâyet haricindeki yerler.—*lı* Dışarlıklı.

Taşralık (*i*) Merkez olan vilâyet haricindeki yerler; peri illeti.

Taşyürekli (*s*) Merha-

metsiz, katıyürekli.

Tat (*i*) Lezzet, çeşni (—*almak.m.*). (Tadına bakmak, lezzetine, çeşnisine bakmak).

Tatar (*i*) Asıl Türk milletinden bir kavmın ismi. Kırım ve Kazan taraflarında oturan Çağatay ve Bulgar Türklerinin adı; posta, postacı.

Tatarböregi (*ni* «*i*„) Kıymalı ve yoğurtlu ufak hamur parçalarından ibaret bir yemek.

Tatarcık (*i*) Sivrisineğe benzer gayet küçük ve sessiz sinekiçk.

Tatbik (*kı*«*i*»)Birşeyi başka birşey üzerine koyma; kanun v.s. yi icra et.

Tatbikan (*zr*)Tatbik ederek, göre (kanuna tatbikan).

Tatbikat (*tı* «*i.c.*») Bir ilmin,bir fennin amelî kısmı; temrin, ekzersis.

Tathir (*i*) Temizleme.

Tathirat (*tı*"*i.c.*„) Temizlik (—*icra et.m.*).

Tatil (*i*) İşi bırakma; gazete v.s. yi bir vakit için kapatma;kesme,durdurma, paydos, mektep vakansı.

Tatilname (*i*) Bir gazetenin tatil olunduğunu bildiren resmî emir.

Tatir (*i*)Güzel koku yayma (—*et.m.*)

Tatık,tatım (*i*) Çeşniye bakmak için ağıza alınan parça.

Tatlamak (*m*) Şeker v.s. koyup tat vermek.

Tatlanmak(*m*) Tat peyda etmek.

Tatlik (*kı*«*i*») Boşama.

Tatlı (*s*) Lezzetli; hoş;şekerle yapılmış reçel v.s.

Tatlıca (*s*) Az tatlı, tatlımsı.

Tatlılaşmak (*m*)Tatlı ol.; huyu güzellenmek.

Tatlılı (*s*) Tatlısı olan.

Tatlılık (*i*) Tatlı olma;

huygüzelliği.

Tatmak (*m*) Lezzetini almak, çeşnisine bakmak; denemek.

Tatmin (*i*) Emniyet verme; kanaat verme(—*et.m*).

Tatsız (*s*) Lezzetsiz; tadı, tuzu kalmıyan; soğuk (söz, adam).

Tatsızlanmak (*m*) Tadı, tuzu olmamak; soğuk bir hal almak.

Tattırmak (*m*) Lezzetine, çeşnisine baktırmak; duyurmak.

Tatula (*i*) Tütün gibi içilen ve çiçeği göğüsü yumşatan bir nebat;ağza alınmaz, lezzeti fena şey.

Taun (*i*) Yumurcak,veba.

Tav (*i*)İşlenecek bir maddeye verilen sıcaklık,sertlik v.s. derecesi; kıvam; basılacak kâğıda, ütülenecek çamaşıra v. s. ye püskürtülen su; semizlik.

Tava (*i*) Yağ eritip balık v. s. yi kızartmağa mahsus yassı ve uzunsaplı mutfak aleti.

Tavaf (*i*) Etrafı dolaşma; Kâbenin etrafını dolaşma merasimi.

Tavan (*i*) Oda v. s. nin üst kısmı, sakıf; ağzın damağı.

Tav'an (*zr*) İstiyerek.

Tavassut(*tu«i»*)Araya girme (—*et.m.*)

Tavattun (*i*) Yerleşme, biryeri kendine yurt yapma (—*et.m.*)

Tavcı(*i*)Kıymetsiz birşeyi kıymetli köstererek para dolandıran adam. (—*lık* buyolda dolandırıcılık.)

Tavhane (*i*)Fakirlerin sığınacak yeri; soba ile ısıtılacak çiçeklik, demire v. s. ye tav vermeğe mahsus yer.

Tavik (*kı"i„*) Geribırakma. (—*et.m.*)

Taviz (*i*) Birşeyin yerine

başka birşey verme; ileride yerine konmak üzere öndünç para alma.

Tavizat (*tı"i.c.„*) B. **Taviz.**

Tavizen(*zr* Taviz suretile.

Tavır (*vr.ı«i»*)Gösteriş,hareket; yapma hareket, biçim, çalım.

Tavla (*i*) Otuz pûl ve iki zarla oynanan oyun; bu oyunu oynamağa mahsus ikikanatlı tahta alet; at ahırı.

Tavlamak(*m*)Tavvermek, tavcılık suretile adam dolandırmak.

Tavlanmak (*m*) Tav verilmek; basılacak kâğıdı v.s. yi su ile hafifçe ıslatmak; tavcılıkla dolandırılmak.

Tavlauşağı (*nı«i»*)At ahırında hizmet eden seyis.

Tavlı(*s*) Tavlanmış;semiz.

Tavsamak (*m*) Tavı geçmek; revacına, rağbetine halel gelmek; arası soğumak.

Tavsif (*i*) Birinin iyiliklerini birer birer söyleme,anlatma, birşey hakkında etraflıca yazma; bir isme bir sıfat verilmesi (—*et.m.*)

Tavsit (*ti«i»*) Araya koma,vasıta etme(—*et.m.*).

Tavsiye (*i*) Biri için büyük bir zattan yardım dileme.

Tavsiyename (*i*) Tavsiye için yazılan mektup.

Tavşan (*i*) Eti gayet lezzetli dörtayaklı hayvan; ince işler yapan marangoz.

Tavşanboku (*nu"i„*)Kimseye faydası veya zararı dokunmıyan adam.

Tavşancıl (*i*) Tavşan avlıyan büyük bir karakuş.

Tavşandudağı (*n«i*) Yırtık dudaklı doğan çocuk.

Tavşankanı (*nı "i„*) Par-

lak güzel renk.

Tavşankulağı (*nı«i»*)Dulavratotu.

Tavşanlamak (*m*) Tavşan gibi kuru ve yağsız olmak.

Tavşanlık(*i*) İnce marangozluk.

Tavşanyürekli (*i*) Pek korkak.

Tavuk (*i*) Yumurtası yenilen kümes hayvanı.

Tavukgöğüsü (*nü «i»*)Tavuğun göğüs eti didiklenip sütle pişirilerek yapılan tatlı.

Tavukgözü (*nü "i„*) Küçük papatye.

Tavukkarası (*i*) Aşavet denilen gözhastalığı.

Tavulga (*i*) Kökü hekimlikte kullanılan kırmızıözlü sert bir ağaç.

Tavus (*i*) Gayet güzeltüylü ve çirkin sesli bir kuş.

Tavuskuyruğu (*nu "i„*) Çok istifrağ,şiddetli kay.

Tavuş (*i*)Ayak sesi, tıpış.

Tavuşmak (*m*) Ayak sesi çıkarmıyarak yürümek tıpış tıpış yürümek.

Tavzif (*i*) Birine vazife verme, maaşla memur tayin etme (—*et.m.*).

Tavzih (*i*)Sözü açık söyleme, izah etme (*keyfiyeti—et*).

Tay (*i*) Atyavrusu; hayvan yükünün bir tarafı, denk; tezgâh çıkrıklarını sıkıştırmak için ileri geri gidip gelen ayak.

Tay (*yyı «i»*) Sarıp bükme; kesme (yol,zaman). yazıdan bir veya daha çok kelime bozma,kaldırma (tayyetmek.*m*).

Taya (*i*) B. **Sütana.**

Tayaran (*i*) Uçma.

Tayf (*i*) Uykuda veya karanlıkta göze görünen hayal.

Tayfun (*i*) Çin denizle-

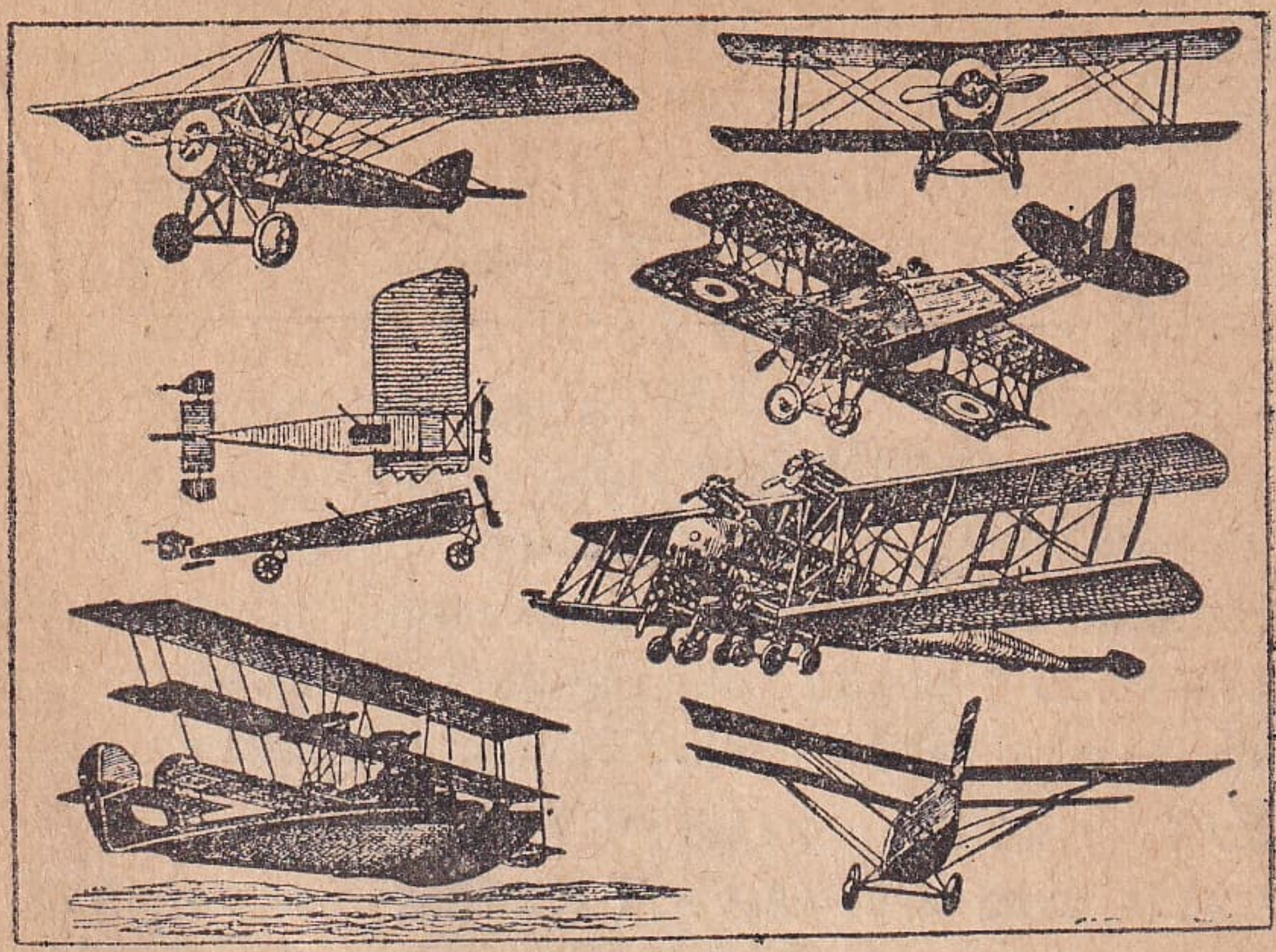

Tayyare

rinde çıkan şiddetli kasırga.

Tayin (*i*) Ayırma, belli etme; birini bir memuriyete v.s. ye yerleştirme.

Tayınekmeği (*ni "i„*)Askere hergün verilen ufak ekmek.

Tayip (*i*) Ayıplama; takbih etme. (—*et.m.*).

Tayın (*i*) Askere ve bazı memurlara verilen yiyecek.

Tayıncı (*i*) Tayın dağıtan memur; soysuz delikanlı.

Taylak (*i*)Deveyavrusu.

Tayyar (*s*) Uçucu; uçan gaze münkalip olan.

Tayyare(*i*) Makine ile havadauçan nakil vasıtası, aeroplân,aviyon(—*piyangosu*)—*cı* Tayyare kaptanı, pilot.

Tazallüm (*i*) Haksızlıktan şikâyet etme(*Tazallümühal*Halinden şikâyet).

Tazarru (*u«i*) Yalvarma, rica (—*et.m.*).

Taze (*s*) Bayat olmıyan, taravetli; kuru olmıyan, yeşil (sebze); yeni, pek genç, körpe.

Tazelemeh (*m*) Tazelik vermek; yeniletmek, tekrar başlamak.

Tazelenmek (*m*) Taze ol., taravet peyda et., yenileşmek; gençleşmek.

Taz'if (*i*) İki kat etme,bir okadar daha artırma.

Tazim (*i*) Büyütme, ağırlama, çok hürmet etme.

Tazip (*i*)Eziyet, cefa verme (—*et.m.*)

Tazir (*i*) Esassız sebepler ileri sürme, vesile ve behane arama (—*et.m.*)

Taziyane (*i*) Kırbaç,kamçı, çalgının tellerine dokunmağa mahsus kemik parçası; sebep, vasıta.

Taziye (*i*)Başın sağolsun deme, teselli etme.

Taziyename (*i*) Teselli için yazılan mektup.

Tazı (*i*) Pek ince ve zayıf avköpeği, zağar.

Tazılamak (*m*) Tazı gibi ince ve zayıf olmak.

Tazmin (*i*) Sebebiyet verdiği zarar ve ziyanı,kefil olduğu parayı ödeme; başkasının meşhur bir sözünü, bir mısranın v.s. sini,bir darbımeseli kendi yazısına alma.(—*et.m.*)

Tazminat (*i.c.*)Birinin zarar ve ziyanına karşılık verilen para;muharebede yenilen tarafın verdiği para.

Tazyik (*kı«i»*) Sıkıştırma; zorla yaptırma.(—*et m.*)

Teadül (*i*) Denk gelme.

Teahhur (*i*) Gerikalma, gecikme (—*et.m.*)

Teakup (*i*) Biribirinin ardından gitme, arkaarkaya gelme (—*et.m.*)

Teali(*i*)Yükselme(—*et.m.*)

Teamül (*i*) Bir işi daima yapma; bir iş yapıla yapıla kanun hükmüne geçme.(*Kadim teamül kanun gibidir*).

Tearüf (*i*) Biribirini tanıma (—*et.m.*)

Tearuz (*i*) Biribirine zıddolma (—*et.m.*)

Teati (*i*) Biribirine verme (*Sözleşme kâğıdını teati et.*

Teavün (*i*)Biribirine yardım etme (—*cemiyeti*).

Tebaa(*i*)Bir devletin hükmü altında bulunan ahali, süje.

Tebaan (*zr*) Uyarak.

Tebadür (*i*) Birden hatıra gelme (—*et.m.*)

Tebah (*s*)Mahvolmuş,harap olmuş (*i*) Mahıv, harap, berbat(—*ol.m.*)

Tebahhur (*i*) Buğulanma, buhar haline geçme.

Tebaiyet (*ti«i»*)Uyma,tâbi olma.

Tebaüt (*i*) Uzaklaşma.

Tebayün (*i*) İki şey veya söz biribirine zıddolma, mübayenet; aynı sayı ile taksim olunmıyan iki sayı arasındaki münasebet.

Tebcil (*i*) Büyütme, ağırlama (—*et.m.*)

Tebdil (*i*) Değiştirme (—*et.m.*); kimolduğunu belli etmiyerek gezme.

Tebeddül (*i*) Değişme.

Tebeddülât (*i.c.*) B. **Tebeddül** (—*icra et.m.*)

Tebel (*i*) Kıvrım; kat;buruşuk.

Tebelleş (*i*)Karmakarışık, birini rahatsız et.; musallat olmak.

Tebellür (*i*) Billûrlaşma; iyice anlaşılma, aşikâr olma. (—*te.m.*)

Teber (*i*)Balta; bazı dervişlerin taşıdıkları hilâl şeklinde balta.

Teberri (*i*) Uzaklaşma.B. **Beraet**.

Teberru (*u«i»*) Kendi ar-

zusu ile hibe etme,bir vakfa hediye verme.

Teberruan (*zf*) Teberru olarak.

Teberrüt (*i*) Soğuma.

Tebessüm (*i*)Gülümseme, hafif gülme (—*et m.*)

Tebeşir (*i*) Mekteplerde karatahtaya yazı yazmak için kullanılan beyaz madde.

Tebevvül (*i*) Küçük çiş etme, işeme (—*et.m.*).

Tebeyyün (*i*) Meydana çıkma, iyice anlaşılma (*Hakikat tebeyyün etti*).

Teb'it (*i*) Kovma, defetme; sürme (—*et.m*).

Tebliğ (*i*) Resmî bir emri, bir varakayı sahibine verme ve onun imzasını alma; bir havadisi ilân için bildirme.

Tebligat(*tı* «*i.c.*»)B. **Tebliğ** (resmî tebligat. tebligat dairesi).

Tebrik (*ki"i„*) Hayırlı bir iş veya mubarek günde bayramlaşmak için kullanılan bir kelime,kutlama.

Tebrit (*i*) Soğutma.

Tebriye (*i*) Borçtan kurtarma; B. **Beraet.**

Tebyiz (*i*) Beyazlatma; beyaza çekme (—*et.m.*).

Tecahül (*i*) Bilmezliğe gelme. (—*et.m.*).

Tecanüs (*i*) Bir cinsten olma.

Tecasür (*i*)Cesaret alma.

Tecavüz (*i*)Aşma, geçme (sınır, sayı v.s); başkasına dokunma; harpte ilkdefa hücum etme.

Tecavüzî (*s*)Hücum mevkiinde bulunan (ordu).

Teccal (*i*) Mahşer günü ortaya çıkacak Hazreti İsa tarafından öldürüleceği rivayet olunan yalancı ve muzır şahıs; pek çirkin adam.

Tecdit(*i*) Yeniletme,tazeleme (—*et.m.*).

Tecebbür (*i*)Kibirlenme.

Teceddüt (*i*) Yenilenme; tazelenme;yenilik(—*devri*)

Tecelli (*i*) Görünme; parlama; meydana çıkma —*et.m.*(Hakikat tecelli et.) baht, talih.—*siz* Bahtsız, talihsiz.

Tecellüt (*i*) Yalandan cesaret gösterme; inat ve serkeşlik etme.

Tecemmü (*ü«i»*) Toplanma; biraraya gelme.

Tecen (*i*) Dağkeçisi; azgın hayvan.

Tecennün (*i*)Çıldırma,delirme, cinnet getirme.

Tecerrüt (*i*)Soyunma,çıplak kalma; herşeyden alâkasını kesme; evli olmama.

Tecessüm(*i*)Cisim peyda etme; göz önüne gelme, görünme (—*et.m.*)

Tecessüs (*i*) Araştırma; yoklama; sırlarını anlamağa çalışma. (—*et.m.*)

Tecezzi (*i*) Cüzlere, parçalara ayrılma (*tecezzi kabul etmez*).

Tecil(*i*) Mühlet verme;cezayı tekrarı halinde icra etme (*tecil kanunu*).

Teclit (*i*) Ciltleme.

Tecrim(*i*)Ağır Ceza Mahkemesinde maznunun cezalanmasına karar verme (—*et.m.*)

Tecrit (*i*) Soyma, çıplak bırakma; ayırma.

Tecrübe (*i*) Deneme, sınama (—*et.m.*); görgü. —*li* Denemiş, görgülü,tecrübekâr.

Tecvit (*i*) Kuranı Kerimi kaide ile okuma ilmi.

Tecviz (*i*) Caiz görme; hoşgörme, müsaade etme (—*et.m.*)

Tecziye (*i*)Cezalandırma.

Teçhil(*i*)Cahilliğini,bilmediğini yüzüne vurma.

Teçhiz(*i*)Lâzım olan şeyleri hazırlama, donatma,

bir ölüye lâzım olan şeyleri tedarik etme.

Teçhizat (*tı«i.c.»*)Askerin, donanmanın hertürlü mühimmatı.

Teçsim (*i*) Vücut verme, vücutlu gösterme.

Tedabir (*i.c.*)Tedbirler.B.

Tedafüî (*s*) Müdafaa esasına müteallik; (— *ordu* Harpte müdafaa mevkiinde bulunan (ordu).

Tedahül(*i*)Maaşların,alacağın ödenmeyip yığılması (*tedahülde kalmak.*)

Tedai(*i*)Biribirini çağırma; bir fikrin diğerini davet etmesi.

Tadansan (*i*) Danslı çay ziyafeti.

Tedarik (*ki«i»*)Hazırlama, hazırlık, elde bulundurma (—*te.m.*)

Tedarikât (*tı"i.c.„*)Hazırlıklar (—*görmek*).

Tedavi (*i*) Hastayı iyi etmeye çalışma. (—*et. m.*).

Tedavül (*i*) Paranın, senetlerin elden ele dolaşması, alınıp verilmesi(—*et.* —e çıkmak.

Tedbir (*i*) Düzen, çare, ihtiyat.(—*siz* Bir işin sonunu düşünmiyen, ihtiyatsız. —*li* İhtiyatlı, sonunu düşünen).

Tedenni (*i*) Gerigitme; fiat aşağı inme(—*et.m.*)

Tederrüs (*i*) Dersalma.

Tedibî (*i*) Birdaha yapılmaması için verilen hafif (ceza).

Tedip (*i*) Terbiye verme; (hafif cezalandırma).

Tediye (*i*) Ödeme.

Tedmir (*i*) Düşmanı, eşkıyayı püskürtme, mahvetme, perişan etme.

Tedricen (*zr*) Derece derece, azar azar, yavaş yavaş.

Tedricî (*s*) Derece derece olan,yavaş yavaş yapılan.

Tedriç (*i*) Derece derece yapma,yavaş yavaş ilerletme.

Tedris(*i*) Dersverme,ders okutma. (—*et.m.*)

Tedrisat(*tı*"*i.c.*„) Mekteplerde okutulan dersler(—*programı*).

Tedrisî(*s*) Ders okutmağa dair.

Tedvin(*i*)Eski ve yeni kakanunları,nizamları v.s.yi biraraya toplayıp büyük kitap yapma; birçok edebî yazılardan mecmua yapma. (—*et.m.*)

Tedvir (*i*) Çevirme, döndürme (iş) (—*et m.*)

Teeddüp (*i*) Utanma,terbiye iktızasınca çekinme.

Teehhül (*i*) Evlenme.

Teellüm (*i*)Acınma; dertlenme. (—*et.m.*)

Teemmül (*i*)Derin düşünme. (—*et.m.*)

Teenni (*i*) Yavaş işleme, ağır ağır hareket (—*ile hareket et.*)

Teessüf (*i*) Kederlenme, acıma. (—*et.m.*)

Teessür (*i*) Acı duyma, kederlenme (—*et.m.*)

Teessüs (*i*) Yerleşme, kurulma. (—*et.*Kurulmak) (iş, şirket v.s.).

Teeyyüt(*i*) Sağlamlaşma, kuvvetleşme (—*et.m.*)

Tef (*i*) Zilli bir çemberе gerilmiş deriden ibaret çalgı (*tefe koymak* Âleme ilân etmek.)

Tefahhum (*i*) Kömürleşme.

Tefahur (*i*) Övünme.

Tefavüt (*tü* "*i*„) İki şey arasındaki fark.

Tefazul (*i*) Sayı arasındaki fazlalık.

Tefazulî (*s*) İki sayı arasında miktarca olan farktan ilerigelen nisbet.

Tefe (*i*) Eğerin iki tarafındaki yuvarlak eteği;

tef gibi yuvarlak şey.

Tefeci (*i*) Yüksek faizle para ödünç veren murabahacı —*lik* Yüksek faizle ödünç para verme, murabahacılık.

Tefecik (*s*)Pek ufak(*Ufacık tefecik* Pek ufak yapılı, zarif, nazik).

Tefehhüm (*i*) Anlama.

Tefek (*s*) B. **Ufak**.

Tefekkür (*i*) Düşünme.

Tefennün (*i*) Fende mütehassıs olma (–*et.m.*).

Teferru (*u "i„*) Dal budak salma;birçok kısımlara, şubelere ayrılma; bir esastan çıkma.

Teferruat (*tı «i.c.»*) Bir asıldan çıkıp ikinci,üçüncü derecede ehemmiyeti olan şeyler; bütün etrafı, tafsilât (teferruatile anlatmak).

Teferruğ (*i*) Bir işi bitirip kurtulmak; ferağ muamelesi yapılma,bir mülkü üzerine çevirme.

Teferrüç (*i*) Gezinme, ferahlanma, eğlenme.

Teferrüs(*i*)Anlama,sezme

Teferrüt (*i*) Ayrılma,tek kalma;benzerleri arasında bir tane olma(—*et.m*).

Tefessüh (*i*)Çürüyüp ayrılma, parçaları dağılma, fena kokma (—*et.m.*).

Tefeül (*i*) Fal açma,fal atma (–*et.m.*).

Tefevvuk (*ku «i»*) Üstün olma,üste çıkma(—*et.m.*)

Tefevvüh (*i*) Fena sözler söyleme, ağzını bozma.

Tefevvühat (*i.c.*) Fena sözler, küfürler(—*ta* Bulunmak. *m*).

Tefeyyüz (*i*) İlerleme, feyzbulma (*Tefeyyüz Kitaphanesi*) (—*et.m.*).

Teffiz (*i*) Birine havale etme; bazı şartlarla birine verme. (—*et.m.*).

Tefhim (*i*) Anlatma.

Tefrih (*i*) Ferahlandırma.

Tefrik (*kı «i»*) Ayırma; içinden çıkarma; seçme.
Tefrika (*i*) Ayrılık, ittifaksızlık; gazetelerde hergün mabaitli olarak neşr-olunan roman v.s.
Tefriş (*i*) Döşeme eve v.s. ye mobilya koma.
Tefrişat (*i.c.*) B. **Tefriş.**
Tefrit(*tı"i„*)Ölçüden aşağı bulunma; ihmal (ifrat ve tefrit iyi değildir).
Tefsir (*i*) Bir yazıyı açık ibare ile anlatma, şerh, izah.
Tefter (*i*) B. **Defter.**
Teftih (*i*) Açma, başlama (söz); geğirme.
Teftiş (*i*) Müfettişler tarafından yapılan yoklama, kontrol.
Teftişat (*i.c.*) B. **Teftiş** (—*icra et.*).
Tegafül (*i*) Bilmezliğe gelme:yalandan aldanma.
Teğelti (*i*) Eğerin altında hayvanın sırtına örtülen teyellenmiş keçe.
Tehacüm (*i*) Hertaraftan biribirine hücum etme; üşüşme;yürüyüş(kan v.s).
Tehalüf (*i*) Başkalık, uymama. (—*et.m.*).
Tehalük (*kü "i„*)Çok arzu ve hevesle atılma; biribirini çiğnercesine itme, koşuşma (—*göstermek*).
Tehdit (*i*) Bir kötülük yapacağını söyliyerek korkutma(silâh ile —et).
Tehekküm (*i*) Ciddî gibi görünerek, alay etme,eğlenme.
Tehevvür (*i*) Birdenbire hiddetlenme (—*e* Gelmek).
Teheyyüç (*i*) Heyecana gelme,yüreği altüst olma
Tehir (*i*) Geribırakma, geciktirme (— et. *m.*).
Tehlike (*i*) Kaza, muhatara (—*li* Kazalı, muhataralı).
Tehlil (*i*) Allah birdir deme.

Tehvin (*i*) Kolaylatma, hafifletme; ucuzlatma.

Tehzip (*i*)Düzeltme,yontma; terbiye etme (ahlâkın tezhibi).

Tek (*s*) Bir, çiftolmıyan; yalnız; biricik, yeter ki, taki.

Tekabül (*i*) Karşılıklı gelme, karşılaşma.

Tekâlif (*i.c.*) Vergiler.

Tekâmül(*i*) Tedricî ilerigitme; kemal bulma. (—*kanunu*).

Tekâpu (*i*) Öteye, beriye koşup araştırma; dalkavukluk etme.

Tekâsüf (*i*) Koyulaşma, sıklaşma (—*peyda et.*).

Tekâsül (*i*) Üşenme, ihmal; tembellik (—et.*m.*).

Tekatu (*u "i„*) Biribirini kesme (tekatu eden).

Tekaüdiye(*i*)Tekaüt maaşı.

Tekaüt (*i*) Bir memurun maaşından heray yüzde bir miktar hükûmete bırakarak 25 veya daha ziyade sene sonra kanuna göre tayin edilecek bir maaşla işten çekilmesi.

Tekbir(*i*) "Allahü Ekber„ duasını okuma.

Tekdir (*i*) Azarlama.

Teke(*i*)Erkek keçi;karides

Tekebbür (*i*) Kibirlenme.

Tekeffül (*i*) Kefil olma.

Tekellüf (*i*) Zahmet, uğraşma, külfet; özenme; gösteriş; sahte tavır ve hareket.

Tekellüm (*i*) Lâkırdı etme, söyleme (—et. *m.*).

Tekellüs (*i*) Kireç haline gelme.

Tekemmül (*i*)Mükemmelleşme, tamlaşma(—*et.m.*).

Teker (*zr*) Birer birer(teker teker gelmek).

Tekerlek (*i*) Daireşeklinde olan ve araba v.s. yi yürüten şey.

Tekerleme (*i*) Saçmasapan söz.

Tekerlemek (*m*) Yuvarlamak; yalan kaçırmak.
Tekermeker (*zr*) Yuvarlanmayı bildirir tabir,yuvarlanma.
Tekerrür (*i*) Tekrarlanma, birdaha olma.
Tekessür (*i*) Çoğalma.
Tekevvün (*i*) Vücut bulma, var olma; zuhur etme (tekevvün *et.m.*),
Tekfin (*i*) Ölüyü kefenleme (—*et.m.*).
Tekfir (*i*)Birine «küfretti» deme, küfür isnat etme.
Tekfur (*i*) Hâkim, emîr.
Tekiden (*zr*) Tekrar yazarak, tekrar ederek.
Tekin (*s*) Biricik, bir tanecik; boş, cin, peri bulunmıyan yer.
Tekir (*s*) Siyahaçalar koyu çizgilerle karışık (renk).
Tekirbalığı (*i*) Barbunyanın ufağı bircins balık.
Tekit (*i*) Sağlamlaştırma, tekrar yazma.
Tekke (*i*) Eskiden dervişlere mahsus olan bina.
Teklif (*i*) Zor bir işi birine yükletmeğe kalkışma; kabul ettirmek için birşeyi ileriye sürme; fiat verme; çekinmeklik; vergi —*siz* Çekinmiyen, lâübali).
Tekme (*i*) Ayakla vurma.
Tekmelemek (*m*) Tekme atmak.
Tekmil (*i*) Bitirme (*s*)bütün, hep (—*et.m.*)
Tekmillemek(*m*)Bitirmek, tamamlamak.
Tekne(*i*)Çamaşır yıkamak için tahtadan büyük kap; kayığın ve geminin zarfı.
Teknik (*s*) Fennî, fence.
Tekrar (*i*) Bir işi birdada söyleme,yapma;kelâmda aynı kelimenin lüzumsuz olarak birkaç defa yazılması yeya söylenmesi. (*zr*) Birdaha, geridönerek.

Tekrarlamak (*m*) Tekrar etmek, birdaha yapmak, yazmak veya söylemek.

Tekrim (*i*) Büyütme, ululama, çok hürmet etme.

Tekrir (*i*) B. **Tekrar**; kelâmda aynı kelimenin bir maksada mebni birkaç dafa yazılması veya söylenmesi .

Teksif (*i*) Koyulaştırma; sıklaştırma. (—*et.m.*).

Teksir (*i*) Çoğaltma.

Tekvin (*i*) Vücut verme, var etme; yaratış, hilkat.

Tekzip (*i*) Yalana çıkarma, cerhetme; gazeteye yazılan yanlış, boş bir havadisi düzeltme.

Tel (*i*)İnce uzun şey,sap; altın, gümüş v.s. den iplik gibi ince şey; çalgı-kirişi.(*s*)Telden yapılmış, örülmüş;tel gibi inceuzun (*telkadayıf*).

Tel (*i*) Telgraf (*tel çekmek tel vurmak. m.*)

Telâ(*i*)Elbisenin göğüsüne ve yakasına konulan kıllı sert bez.

Telâffuz (*i*) Kelimeleri ağızla söyleme, söyleyiş. (—*et.m.*)

Telâfi (*i*)Kaybolan, mahvolan şeyi yerine koma, zararı çıkarma. (—*et.m.*)

Telâfiimafat (*tı«i.»*) Vukuagelen ziyanı çıkarma.

Telâhuk (*ku«i»*) Biribirine katılma, bir olma.

Telâki (*i*)Biribirini bulma, buluşma, ulaşma.

Telâkki (*i*) Alma, kabul etme (—*et.m.*)

Telâsuk (*ku«i»*) Yapışma, ulaşma. (—*et m.*)

Telâş (*i*) İçsıkıntısı ile acele; gürültü(—*et.m*);(—*lı* Aceleci; gürültücü).

Telâtin (*i*) Rusyada yapılan kokusugüzel bir sahtiyan.

Telâtum (*i*) Dalgalanma, dalgaların çarpışması.

Telef (*i*) Öldürme, mahvetme,mahvolma;bozma, bozulma —*et.*; —*ol.*).

Telefat(*tı"i.c.»*) Bir muharebede, bir kaza esnasında v.s.de ölenler,telef olanlar.

Telefon (*i*) Elektrik vasıtası ile uzaktan uzağa konuşmayı temin eden bir alet.

Telefonlamak (*m*) Telefon etmek, telefona çağırıp konuşmak.

Telefotoğrafi (*i*) Uzaktan fotoğraf alma san'ati;alınan fotoğrafları uzağa nakletme.

Telemepeyniri(*ni«i»*) Taze tuzsuz peynir; balıketivücutlu.

Telemetre (*i*) Uzak mesafeleri ölçmeğe mahsus alet.

Telepati(*i*) Manyetize ederek duyguları başkasına nakletme.

Teles (*i*) Eskimek sebebile telleri meydana çıkan kumaş v.s.

Telesimek(*m*)Eskiyip telleri meydana çıkmak,tiftiklenmek.

Teleskop (*pu«i»*) Rasat dürbünü.

Telezzüz (*i*) Lezzet duyma, hazzetme;hoşlanma, zevkduyma.

Televvün (*i*)Renkten renge geçme,renk değiştirme; döneklik; kararsızlık.

Telgraf(*i*)Uzak bir memlekete elektrik vasıtasile ve birtakım işaretlerle haber nakleden alet (— *çekmek*, — *vurmak*).

Telgrafane (*i*) Telgraf dairesi; telgraf odası.

Telgrafçı (*i*) Telgraf memuru.

Telgraflamak (*m*) Telgraf çekmek, vurmak.

Telgrafname (*i*) Telgrafı havi kâğıt.

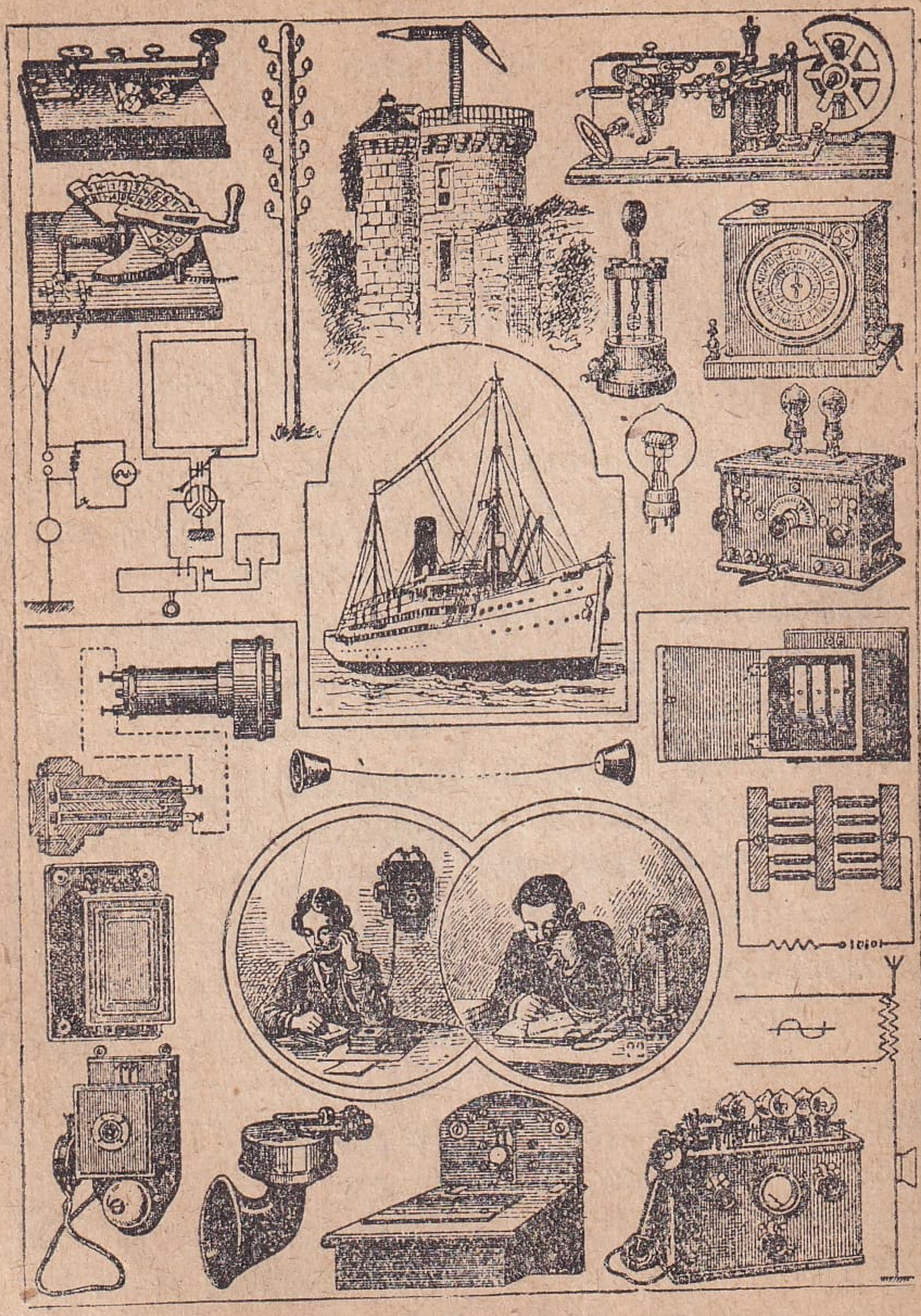

Telefon ve telgraf

Telhis (*i*) Bir yazının en ehemmiyetli kısmını alma, hulâsa etme; hulâsa. —*çi* Eskiden padişahlara gösterilecek kâğıtları hulâsaya memur kalemin müdürü.

Telif (*i*) Uzlaştırma, barıştırma: bir kitap v.s. yazma (—*et.m.*).

Tel'in (*i*) Lânet etme,beddua etme, lânetleme.

Telkih (*i*) Aşılama, aşı vurma (—*et.m.*).

Telkin (*i*) Birine fikrini kabul ettirme; ölü gömüldükten sonra imam tarafından yapılan en son dinî merasim (—*et.m.*).

Telkinat (*i.c.*) B. **Telkin** (—*ta* Bulunmak).

Tellâk (*kı«i»*) Hamamda müşterileri keseliyip yıkıyan hizmetçi.

Tellâl (*i*)Birşeyin resmen satılacağını yüksek sesle bağırarak ilân eden adam, münadi; hertürlü büyük aksatada arada bulunup vasıta olan adam.

Tellâliye (*i*) Tellâla hizmetine bedel verilen yüzdeiki.

Tellemek(*m*)Tel ile süslemek; bir sözü süslendirmek; söze ziynet vermek,mubalâğalı söylemek

Tellenmek (*m*) Tel ile süslenmek (tellenip pullanmak).

Telli (*s*)Tel tel; telle süslenmiş (telli yapıncak).

Telmih (*i*) Belli etmiyerek, dolayısile söyleme.

Teltik (*s*) Eksik, kusur. —*siz* Tam, tastamam, eksiksiz.

Telve (*i*) Kahve tortusu.

Telvin (*i*) Boyama, renk sürme (—*et.m.*).

Telvis (*i*) Kirletme; bulaştırma (—*et.m.*).

Telyin(*i*) Yumşatma;yumşaklık verme (—*et.m.*)

Temadi (*i*) Sürme, devam etme (—*et.m.*)

Temaruz(*i*)Yalandan hasta olma (—*et.m*).

Temas (*i*) Dokunma,değme, konuşma(—*et.m.*).

Temasül(*i*) Benzeyiş,benzeme (—*et.m.*).

Temaşa(*i*)Seyretme;manzara; tiyatro, temsil.

Temayül (*i*) Bir tarafa iğilme; birine muhabbet gösterme,tarafgirlik etme.

Tembel (*s*) Çalışkan olmıyan, üşengen —*lik* Üşengenlik, atalet).

Tembelhane (*i*) Tembel yatağı; tembellerin toplandığı yer.

Tembelleşmek (*m*) Tembel olmak; tembelliğe alışmak.

Temcit (*i*) Büyütme, ululama, ağırlama; sabaha karşı minarelerde okunan dua; hervakit tekrar olunduğu için usanç veren şey (temcit pilâvı).

Temdit (*i*) Uzatma; sürdürme (—*et.m.*).

Temeddüh (*i*) Övünme, kendini methetme.

Temeddün (*i*)Medeni olma,bedevilikten vahşilikten çıkmak (—*et.m.*)

Temekkün (*i*) Yerleşme, evbark yapma (—*et.m.*)

Temel (*i*) Duvarın toprak zemininden aşağı örülmüş kısmı, esas; asıl.—*li* Temeli olan; devamlı, sonuna kadar oturan,bir dairenin, bir evin eskisi. —*siz* Temeli olmıyan; esassız; çürük,sağlam olmıyan; devamsız.

Temelleşmek (*m*) Temel tutmak, yerleşmek.

Temellûk (*ku"i„*) Yaltaklanma,dalkavukluk etme.

Temellük (*kü «i»*) Sahip olma; bir evin v. s. nin sahibi olma (—*et.m.*)

Temeltaşı (*i*)Binaların te-

meline konulan en sağlam taş; bir dairenin, bir müessesenin en mühim memuru.

Temennah (*i*)Eskiden selâm vermek için sağ eli, evvelâ çeneye, sonra da alına götürmekten ibaret hareket.

Temenni (*i*) Rica; dua.

Temerrüt (*i*) İnat etme, karşı durma.

Temessük (*kü «i»*) Eskiden tapu senedi; senet.

Temessül (*i*) Bir şekil ve surete girme (*—et.m.*)

Temettü (*ü"i„*) Kazanç, kâr (*— vergisi* Kazanç vergisi. *safi temettü*).

Temevvüç(*i*)Dalgalanma.

Temeyyü (*ü "i„*) Bir cismin mayi haline geçmesi, sulanma (*—et.m.*)

Temeyyüz (*i*) Malûmatça benzerleri arasından seçilme (*—et m.*)

Tembir (*i*) Mühürleme, tahtim.

Temin(*i*) Sağlamlaştırma, emniyet verme.

Teminat (*i.c.*)Karşılık,depozito, emniyet akçesi (*—vermek m.*)

Temiz (*s*)Pak,lekesiz,şaibesiz.(*—lik* Paklik,nezafet; yukardan aşağıya kadar süpürüp temizleme.

Temizlemek (*m*) İyice yıkamak, kir bırakmamak; işi bitirmek; yiyip süpürmek, birşey bırakmamak; öldürmek.

Temkin (*i*) Ağırbaşlılık, vekar. (*—li* Ağırbaşlı, vekarlı).

Temlik (*ki«i»*) Birini mala, mülke sahip etme;birine bir malı usulü dairesinde satıp büsbütün işin içinden çıkma.

Temmuz (*i*) Senenin yedinci ve en sıcak ayı.

Tempo (*i*) Musikide nağmelerin arasındaki fark.

Temrin (*i*) Derslerin iyi anlaşılması için verilen tahrirî vazife, tatbikat, ekzersis.

Temsil (*i*) Benzetme; birşeyin aynını çıkarma; tiyatro oynama.

Temyiz (*i*) Ayırma, seçme, farketme; mahkemelerden verilen ilâmlara ikinci ve son defa bakma. (*temyiz mahkemesi*).

Temyizen (*zr*) Temyiz mahkemesi tarafından; davayı temyiz ederek.

Ten (*i*) Vücudun dışı, gövde, beden.

Tenafür (*i*) Biribirinden ürküp kaçma; bir kelimenin harflerinde ve bir cümlenin kelimelerinde bulunan uygunsuzluk. (*Loş boşluk*) gibi.

Tenakus (*i*) Azalma, eksilme; düşme (—*et.m.*)

Tenakuz (*i*) İki sözün biribirini çürütmesi, müba-

yenet.

Tenasüh (*i*) Ruhun bir cisimden başkasına geçmesi; bazı hayvanların kurttan kelebek haline geçmesi.

Tenasül (*i*) Biribirinden doğup üreme, nesil yetiştirme.

Tenasüp (*i*) Biribirini tutma, yakışma; hesapta sayılar arasındaki nispet.

Tenazur (*i*) Karşıkarşıya bakışma; biri diğerinin karşısında bulunma (*İki zaviyenin tenazuru*).

Tenbih (*i*) Uyandırma; aklını başına getirme; ihtar (—*et.m.*).

Tencere (*i*) Yemek pişirmek için kapaklı kap.

Tender (*i*) Lokomotifin arkasına takılan içi su ve kömür dolu vagon.

Tendürüst (*tü«s»*) Sağ, sağlam. —*lük* Sağlamlık.

Tenebbüh (*i*) Uykudan

uyanma; aklını başına alma.

Tenebbüt (*tü"i„*) Yerden çıkma, bitme (—*et.m.*).

Tenef (*i*) Çadır eteklerini kazıklara bağladıkları iplerden herbiri.

Teneffüs (*i*) Soluk, nefes alma (—*et.m.*).

Teneffüsane (*i*) Mekteplerde talebenin yorgunluk alacakları yer, bahçe v.s.

Tenkâr (*i*) Kuyumcuların lehim olarak kullandıkları boraks.

Teneke (*i*) Üstükalaylı demirden ince beyaz levha (*s*) Tenekeden yapılmış (—*ci* Tenekeden kaplar yapan veya lehimleyip tamir eden adam. —*li* Tenekekaplı, tenekesi olan).

Teneşir (*i*) Ölü yıkamağa mahsus tahta kerevet. —*lik* Cami avlusunda teneşiri koymağa mahsus yer.

Tenevvü (*ü "i„*) Çeşit çeşit olma, türlü türlü olma (—*et.m.*).

Tenevvür (*i*) Aydınlık olma; açılma (mesele), anlaşılma (*et.m.*).

Tenezzüh (*i*) Eğlenmek için gezip dolaşma (—*vapuru*).

Tenezzül (*i*) İnme; düşme (fiat); gönülalçaklığı, kibirsizlik.

Tenezzülen (*zr*) Gönülalçaklığı ile.

Tenha (*s*) Kimsesiz (yer), ıssız; kalabalıksız (ev) (*zr*) Yalnız olarak.

Tenhalaşmak (*m*) Kalabalık azalmak, herkes çekilmek.

Tenis (*i*) Raketle oynanır topoyunu.

Tenis (*i*) Müennes yapma; alıştırma (—*et.m.*).

Tenkih (*i*) Birşeyin, bir

sözün fazla ve lüzumsuz kısımlarını çıkarıp cümleyi muvafık surette kısaltma; bir daire memurlarının ve müstahdemlerininin fazlasını çıkarıp bütçeyi yoluna koma.

Tenkihat (*ti"i.c.„*)B.**Tenkih** (*—icra et.*).

Tenkil (*i*) Eşkıyayı, düşmanı kovma, tepeleme.

Tenkis(*i*)Azaltma,indirme

Tenkit (*i*) Edebiyata v.s. nefîs san'atlere ait eserler hakkında fikir beyan etme, iyi ve fena cihetlerini gösterme, kritik; bir ibareye usulüne göre virgül v.s. noktalar koma.

Tenkiye (*i*) İhtikan, şıringa.

Tennure (*i*)Mevlevî etekliği.

Tenor (*i*) En yüksek erkek sesi; bu sese malik olan muganni.

Tenperver(*s*) Vücut besliyen, kendi rahatına bakan —*lik* Vücut besleme, rahatına bakma.

Tensik(*kı«i„*)Sıraya koma.

Tensikat(*tı"i.c„*)B**Tensik**; bir dairede işe yaramaz memur ve müstehdemlerin açığa çıkarılması.

Tensip(*i*) Münasip görme.

Tente (*i*) Güneş ve yağmurdan korunmak için kalın örtü.

Tentene (*i*) B.**Dantel.**

Tentürdiyot(*i*)Yaraya v.s. ye sürülen ispirto ve iyot tan mürekkep yakıcı bir ilâç.

Tenvim (*i*)Uyutma; ipnotizma etme.

Tenvin(*i*)Bazan Arap yazılarının sonlarında bulunan ve o harflerden«nın, nın, nün, nun, nen, nan» gibi sesler çıkartan çifte hareke.

Tenvir (*i*) Aydınlatma; anlatma, birinin fikrini

açma (*—et.m.*)

Tenvirat (*tı«i.c.»*) B.**Tenvir** (*icra te. m.*)

Tenya (*i*) Barsaklarda şirit (kurt).

Tenzih (*i*) Kusur ve kabahatten azat etme;Tanrının hiçbir kusuru olmadığını ikrar etme.

Tenzil (*i*) İndirme, aşağılama; bir hesaptan düşme, iskonto (*—et.m.*)

Tenzilât (*tı«i.c.»*) B. **Tenzil** (*tenzilâtla mal satmak*)

Teodolit (*i*) Ufkî ve şakulî zaviyetleri, yıldızları ölçmek için kullanılan alet.

Tepe (*i*) Alçak dağ, tümsek yer; birşeyin en yukarı kısmı,zirve;insan ve hayvan başının en üstü; ucu; bazı kuşların başındaki hotoz, sorguç.

Tepecamı (*nı «i»*) Aydınlık veren ufak pencere.

Tepecik (*i*) Küçük tepe.

Tepegöz (*s*) Gözleri daima yukarıya doğru bakan (adam)

Tepeleme (*s*) Dopdolu(*i*) Tümsek,öbek öbek:öldürme; iyice dövme.

Tepelemek(*m*)Öldürmek; iyici dövmek.

Tepeli (*s*) Başında hotoz gibi süslü tüy bulunan (kuş, tavuk) sorguçlu.

Tepelik (*i*) Başa giyilen takke v. s. nin tepesine dikilen süslü püskül,düğme, pafta.

Tepengi(*i*) Enli eğer kolanı.

Tephir (*i*) Bulaşık eşyayı tütsüden geçirme,tütsüleme (*—et.m.*)

Tepinmek(*m*) Öfkesinden ayaklarını yere vurarak çırpınmak; el ve ayaklarını vura vura çırpınmak.

Tepir (*i*) Kıldan elek.

Tepirlemek (*m*)İnce elemek.

Tepişmek (*m*) Hayvanlar

biribirlerine çifteatmak; hırlaşmak.

Tepme(*i*) Hayvanın art ayağı ile çifteatması, ayakla vurma.

Tepmek (*m*) Çifteatma; hayvan art ayağı ile vurmak; elegeçen iyiliğin kadrini bilmemek; tüfek boşanırken geriye çekmek; hastalık geridönmek,nüksetmek(*Hora tepme,Çok gürültü yapmak.*)

Tepremek
Teprenmek } (*m*) Kımıldanmak, sarsılmak,harekete gelmek.

Tepretmek (*m*) Kımıldatmak, yerinden oynatmak; sarsmak.

Tepsetmek
Tepsimek } (*m*) Defetmek söndürmek,yatıştırmak, teskin et.

Tepsi (*i*) Üzerine kahve fincanı, tatlı kâsesi, su bardağı v.s. konulan maden veya tahtadan düz ufak sini (*Tepsi kurmak* İşrete hazırlanmak).

Tepsirmek (*m*) Sıcaktan, sıtmadan dudaklar kabarmak.

Tepşir (*i*) Müjde verme, müjdeleme, iyi haber getirme, verme. (—*et.m.*)

Ter (*i*) Sıcaktan veya sıkılmaktan derilerimizin gayet ufak deliklerinden çıkan tuzlu su.

Ter (*s*) Yeni çıkmış (*ter bıyık*); yaş; taze; «te»ile başlıyan sıfatların evveline gelir ve tekit bildirir (*tertemiz*).

Terahhüm (*i*)Acıma,merhamet etme. (—*et.m.*)

Terahi (*i*) Gevşeme,gevşeklik, vazifede gayretsizlik, ihmal(—*ve kusur*).

Terakki (*i*)Yükselme, yukarı çıkma;ilerleme (ilimde v.s. de).

Terakkiperver (*s*) İlerle-

meğe taraftar olan, terakkiye yardım eden.

Teraküm (*i*) Birikme(maaş v.s. (—*et.m.*).

Terane (*i*) B. **Nağme**.

Teravi (*i*) Ramazan gecelerine mahsus yirmi rekâtlik namaz.

Terazi (*i*) Belli tartı aleti; denk.

Terbi (*i* "*i*„) Dört kat etme;bir sayıyı kendi kendine zarbetme(6×6=36); edebiyatta bir gazelin herbir beytine aynı vezinde aynı kafiyeli başka bir beyit ilâve etme.

Terbian (*z*) Biryerin uzunluğu ile enini zarbederek, çamçarşı.

Terbiye (*i*) Ahlâkî, zihnî ve bedenî hassaların ilerlemesi; yetiştirme,büyütme; nezaket; hafif bir cezaya çarpma; yemeklere konulan yumurtalı, limonlu salça,araba beygirlerinin dizginleri(Terbiye ilmi: çocuk yetiştirme usulü, pedagoji).

Terbiyeci (*i*) Terbiye ilmi mütehassısı,pedagok.

Terbiyeli (*s*) Terbiyesi olan, edepli.

Terbiyesiz (*s*) Terbiyesi olmıyan, edepsiz; terbiyeli olmıyan (yemek) — *lik* Edepsizlik.

Terbıyık (*s*) Bıyıkları yeni çıkmış, genç.

Tercih (*i*) Birşeyi diğerinden üstün tutma.

Terciibent (*i*) Başka başka kafiyeleri olup birden fazla bentleri bulunan ve herbir bendin sonunda ayni bir beyit tekrar olunan manzume.

Tercüman (*i*) Bir lisanı başka lisana çeviriş dili ile anlatan adam, dilmaç; başkalarının namına anlatan adam —*luk* Dilmaçlık.

Tercüme (*i*) Bir lisandan başka lisane çevirme (aynen tercüme, mealen—).

Tercümeihal (*i*) Bir adamın bütün hayatını bildiren yazı; bir memurun vazifeye girdiği tarihten çıktığı tarihe kadar geçirdiği hayatı gösteren resmî varaka.

Terdif (*i*) Yanına katma, birlikte olma; mısra sonlarında asıl kafiyeden sonra ayni kelimeyi tekrarlama.

Terdit (*i*) Gerigönderme.

Tere (*i*) Az acı bir yeşillik.

Tereddüt(*i*)Karar vermeme, kararsızlık.

Tereke (*i*) Ölen adamın bıraktığı hertürlü mal.

Terekküp (*i*) Birleşme, mürekkep olma (—*et.m.*).

Terementi (*i*) Yabani fıstıkağacı; bu ağaçtan çıkan birnevi yağ.

Terennüm (*i*) Ahenkle söyleme, taganni etme.

Teres(*i*)Pezevenk,deyyus

Teressüp (*i*) Tortusu kabın dibine çökme, çöküntü.

Tereşşuh (*i*) Sızma, ter şeklinde çıkma. (—*et.m.*).

Tereşşuhat (*i.c.*) Ter gibi sızan şeyler.

Terettüp (*i*) İktıza etme düşme. (—*eden* vazife)

Tereyağ (*i*) Ekmeğe sürülüp yenen ve yemeklere konan sadeyağ.

Terfi (*i*) Yükseltme; rütbede, memuriyette, mektepte yükseltme; yukarı kalkma (—*et.m.*).

Terefian (*zr*) Yükselerek. yukarı kalkarak.

Terfih (*i*) Bolluk içinde yaşatma, rahatını temin etme. (—et.m.).

Terfik (*i*) Arkadaş verme, birlikte yollamak.

Terfikan (*zr*) Arkadaş vererek.

Tergip (*i*) Arzu verme, heves ettirme,teşvik etme.

Terhibî(*s*) Ağırceza Mahkemelerinden verilen cezaya dair.

Terhin (*i*)Rehin bırakma.

Terhip (*i*) Korkutma;Ağır ceza Mahkemelerinden verilen ceza.

Terhis (*i*) Ruhsat verme; askerliği bitiren kimseyi serbest bırakma.

Terk (*ki«i„*)Bırakma;vazgeçme.

Terketmek (*m*) Bırakmak; vazgeçmek.

Terki (*i*) Eğerin arkasına bağlanan şey.

Terkibî (*i*) Terkibe mensup; terkiple hâsıl olan.

Terkim (*i*) Rakam atma, yazma (—*et.m.*).

Terkimek, **Terkişmek** (*m*) Biribirinin arkasından gelmek.

Terkin (*i*) Birinin sicil defterinden kaydini bozma.

Terkip (*i*) Birkaç maddeyi birleştirip yeni bir madde hâsıl etme; iki kelimenin birleşmesinden hâsıl olan isim veya sıfat.

Terkuva (*i*) Köprücükkemiği.

Terlemek (*m*) Ter dökmek; bıyıklar yeni çıkmak;çok yorulmak; utanmak.

Terletici (*s*) Ter döktüren, ter getiren;zor (iş).

Terletmek (*m*) Ter döktürmek; çok yormak, sıkıştırmak.

Terli (*s*) Terlemiş.

Terlik (*i*) Pabuç,pantufla.

Terme (*i*) Bircins yabanturpu.

Termim (*i*) Hafif tamir etme;iyi etme(kırk kemiği).

Terminüs (*i*) Bir şimen-

difer veya tramvay hattının en son noktası.

Termit (*i*) Sıcak memleketlerde kalabalık halinde yaşıyan beyaz karınca.

Termoğraf (*i*) Havanın değişikliğini kaydetmeğe mahsus alet.

Termojen(*i*) Soğuğa karşı kızdırıcı ve yakıcı bir cins eczalı pamuk.

Termometre (*i*) İçindeki cıva vasıtasile insanın, havanın, suyun sıcaklığını ölçmeğe mahsus alet, mizanülharare.

Termoskop (*i*) İki yerin arasındaki sıcaklık farkını ölçmeğe mahsus hava termometresi.

Termoterapi (*i*) Sıcaklıkla bazı hastalıkları iyiletme usulü.

Ternöv (*i*) Uzun ve ipek gibi tüyleri olan ve memleketinin ismile söylenen bir köpek.

Ters (*i*) Arka taraf; geri taraf; hayvan pisliği (*s*) arka; aksi, başaşağı; zıt; uğursuz; huysuz; sert; öbür taraf, aşağıdan yukarıya. —*lik* Sertlik, huysuzluk; uğursuzluk.

Tersane (*i*) Zırhlı gemiler yapılan ve tamir olunan devlet fabrikası.—*li* Tersaneye mensup; bahriye askeri.

Tersi(*i*)Lüfer gibi bir balık; tirhosazmanı.

Tersim (*i*) Çizme, resmini alma. (—*et.m.*)

Terslemek (*m*) Sert cevapla azarlamak; pislemek (hayvan).

Terslenmek (*m*) Aksilenmek.

Tersmaymun (*i*) Kılıç namlusu.

Terspürs (*s*) Çok ters.

Tertemiz (*s*)Gayet temiz.

Tertibat (*tı"i.c.„*) B.**Tertip** (—*almak. m.*)

Tertibiye (*i*) Bir kitabın

v. s. nin matbarda dizilmesi için alınan ücret.

Tertil (*i*) Kuranı Kerimi tecvit kaidesince okuma.

Tertip(*i*) Sırasına koyma, sıralama; hazırlama, hurufatla bir kitap v. s. dizme; forma; usul, tarz; niyet; takım, seri; bir doktorun ilâcı. (—*et.* —*kurmak.m.*) —*çi*Herşeyi güzel sıraya koyan.— —*siz* Sırasız, nizamsız, usulsüz; —*li* Nizamlı, sıralı; evvelce düşünülerek yapılmış, danışıklı dövüş yapılmış.

Terviç (*i*) Geçirme (söz, meram); arzu edip yapma (—*et.m.*)

Terzi(*i*) Elbise biçip diken adam.(—*lik*Terzi san'ati).

Terzihane (*i*) Terzi mağazası.

Terzil(*i*)Rezil,rüsvay etme

Tesadüf (*i*) Rasgelme.

Tesadüfen (*zr*) Rasgele.

Tesadüfî(*s*) Rasgele olan.

Tesaduk (*i*)Davacılar tarafından kabul olunma (*tarafeynin tesaduku ile*).

Tesadüm (*i*) Çarpışma.

Tesahup (*i*) Birine sahip çıkma;birini himaye etme, koruma (—*et.m.*).

Tesamüh (*i*) Gözyumma, tatlı muamele etme.

Tesavi (*i*) Beraber ve bir derece olma (*tesavii ara* İntihapta ayni derecede rey kazanma).

Tesbit (*i*)Belli etme,kaydetme (*hesabı tesbit et.*)

Tescil (*i*) Resmî surette kayit defterine yazma.

Tesdis (*i*) Altıya vardırma, altı parça etme; altıköşeli yapma (he);gazelin bir beytine ayni vezin ve kafiyede dört mısra ilâve etme.

Teselli (*i*) Bir acıyı hiç değilse azıcık unutturmak için nasihat verme, avut-

ma (— *et.,vermek.* —*bulmak*).

Tesellüm (*i*) Teslim olunan şeyi kabul etme.(*teslim tesellüm muamelesi*).

Teselsül (*i*) Zincirleme suretile biribirine bağlı olma;bir silsile teşkil edecek surette devam etme.

Tesemmüm (*i*) Zehirlenme (—*et.m.*)

Tesettür (*i*) Örtünme.

Teseül *i*)Dilenme(—*et m.*)

Teseyyüp(*i*)Müseyyeplik, işine hiç dikkat etmeme, kayitsizlik, şapşallık.

Teshil (*i*) Kolaylaştırma.

Teshilât (*tı"i.c.„*)Kolaylik. (—*göstermek*).

Teshin (*i*) Isıtma, ateşte kızdırma(—*usulü.*—*et.m.*).

Teship(*i*) Altınyaldız sürme, yaldızlama (—*et.m.*) —*çi* Kitapları yaldızlıyan san'atkâr.

Teshir (*i*) Bir memleketi zaptetme, istilâ etme;birini celbetme (—*et.m.*)

Tesir (*i*)İçine işleme;eser, alâmet;yüreğe işleme.(—*et.m.* — *bırakmak*). (—*li* Dokunaklı, müessir).

Tesis(*i*)Temel atmak;bina etmek, kurma (—*et.m.*)

Tesisat (*tı«i.c.»*) B.**Müessesat**.

Teskere (*i*)Hastav.s.nakline mahsus kollu adi sedye; taş, toprak v.s. nakline mahsus tektekerlekli elarabası.

Teskin(*i*) Yatıştırma;durdurma(—*et.m.*)

Teskiye (*i*) Şahidin nasıl adam olduğunun mahkeme tarafından gizlice sorulması; bir ölünün nasıl adam olduğunu cenaze alayında bulunan cemaatten sorma.

Teslih (*i*) Silâhlandırma.

Teshilât (*tı"i.c.„*) B. **Teslih** (askerin teslihatı).

Teslim (*i*) Elden ele verme; yenilen ordunun silâhları bırakması(—*ol.m.*). Allahın emrine itaat; kabul ve tasdik etme(—*et.m.*)

Teslimat (*ti"i„*) Verilen paralar (—*hanesi*).

Teslimiyet (*ti«i»*) Kendini bırakma, tevekkül etme, razı olma (—*arzetmek*).

Teslis (*i*) Üçe doldurma, üç parçaya ayırma;Allahlığın üç unsurdan mürekkep olduğuna hıristiyanların inanması.

Tesliye (*i*) B. **Teselli.**

Temim (*i*) Zehirleme.

Tesmiye (*i*) İsim verme at koma.

Tesniye (*i*) Arapçada bir cinsten ikilik gösteren müfret ile cemi arasında kelime veya siga.

Tespih (*i*) Suphan Allah duasını okuma; namazdan sonra Elhamdülillah v.s. derken birer birer ipliğe geçirilmiş ufak ve yuvarlak taneler.

Tespihböceği (*ni«i»*)Tespih tanelerine benzer külrenginde bir böcek.

Tesri (*i«i»*) Acele ettirme,bir işi çabuk çıkarma (—*et m.*).

Testere (*i*) Elbıçkısı, küçük bıçkı.

Testerebalığı(*nı«i»*)Uzun burunlu bir balık.

Testi (*i*) Su gibi mayiler konmağa mahsus topraktan kulplu kap.

Tesvilât (*tı "i.c.„*) Hakikatte fena olup güzel gösterilen işler (Tesvilâta kapılmak).

Tesvit (*i*) Karalama, bir yazının müsveddesini kaleme alma.

Tesviye (*i*) Bir meseleyi halletme; toprağı düzeltme; bir işi başa çıkarma, başarma; bir borcu ödeme; bir madeni te-

mizleme. (— et. *m.*).

Teşahhus (*i*) **Tecessüm**; belli olma.

Teşaup(*i*)Dal budak salıverme;kollara ayrılma;şubelere ayrılma (—*et.m.*).

Teşaur (*i*) Şairlik iddiasında bulunma, şairlik taslama (— et. *m.*).

Teşci (*i«i„*) Cesaret verme (— et. *m.*).

Teşdit (*i*) Şiddetlendirme; arapçada şeddeli bir harfi çift okuma.

Teşebbüs (*i*)Bir işe başlama, girişme; bir cürme başlayıp ta tamam edememe (*et.—m.*).

Teşebbüsat (*tı "i.c.„*) B. **Teşebbüs.**

Teşeddüt (*i*)Şiddetlenme.

Teşehhüt (*i*) Namazda şehadet duasını okuma; pek az vakit (teşehhüt miktarı).

Teşekkül (*i*) Vücuda gelme, teşkil olunma, bir kumpanya kurulma.

Teşekkür (*i*) Şükretme (*—ederim* Mersi).

Teşennücî (*s*) Sinirlerin çekilip büzülmesine müteallik.

Teşennüç (*i*) Sinirlerin çekilip büzülmesi, ispazmoz illeti.

Teşerrüf (*i*) Şereflenme; büyük bir zatla tanışma (teşerrüf ettim).

Teşettüt (*tü «i»*) Dağılma, çatallaşma (—*et.m.*)

Teşeüm (*i*)Uğursuz sayma,uğursuz nazarile bakma (— et.*m.*).

Teşevvüş (*i*) Karışıklık, karmakarışık olma (— *hâsıl ol.*).

Teşfiye (*i*) Hastayı iyilendirme (— et. *m.*).

Teşhir (*i*)Bir kötü adamı ilân etme,sergide malları gösterme. (*Silâh teşhiri* Silâh çekme).

Teşhis(*i*)Bir adamı uzak-

tan tanıma; bir hastalığı tanıma.

Teşkil (*i*) Şekil ve suret verme;vücut verme;kumpanya v.s. kurma.

Teşkilât (*ti"i»*)Yeni idare; hükûmetin yeni idaresi; ıslahat(esaslı teşkilât)—*çı* Yeni bir idare vücuda getirebilen zat.

Teşmil(*i*)İçine alma, umuma ait olma. (—*et.m.*).

Teşne (*s*) Susamış; çok hevesli.

Teşni (*i"i„*) Çirkin nazarile bakma, ayıplama.

Teşpih (*i*) Benzetme;meselâ cesur bir adamı aslana benzetme; edebî bir san'at.(—et.*m.*).

Teşri (*i "i„*)Kanun koma.

Teşrif (*i*) Şeref verme; büyük bir zatın biryere gelmesi veya biryerden gitmesi. (—*buyurmak m.*).

Teşrifat (*ti "i„*) Kabul merasimi; devlet adamlarının merasimde ileride veya geride bulunmaları; sefirlerin v.s. büyük misafirlerin kabulü.—*çı, —î* Merasimde teşrifata nezaret eden memur.

Teşrih (*i*) Bir ölünün cesedini fenne göre parçalara ayırma; insan ve hayvan bedenlerini tetkik eden fen.

Teşrihhane (*i*) Tıp Fakültesinde ölülerin bedenlerini teşrih etmek için hususî daire, lâburatuvar.

Teşriî(*i"i„*)Kanun yapmağa müteallik.(Büyük Millet Meclisi teşriî bir kuvvettir)

Teşrik (*ki«i»*)Ortak etme. (*teşriki mesai* Birlikte çalışmak.)

Teşrinievel (*i*) Senenin onuncu ayı, ilk teşrin.

Teşrinisani (*i*) Senenin onbirinci ayı, ikinci teşrin.

Teştit (*ti«i»*) Dağıtma;çatallama (—*et.m.*).

Teşvik (*kı"i„*) Şevk ve gayrete getirme, bir iş yapmağa sevketme; dürtme. (—*et.m.*)

Teşviş (*i*) Karmakarışık etme (—*et.m.*)

Teşyi (*i «i»*) Yolcularla beraber vapura v. s. ye kadar gitme; cenazenin arkasından gitme. (*birini* —*et.m.*)

Tetabu (*i*) Biribiri ardından gelme; ikiden ziyade izafetlerin biribiri ardından gelmesi ki makbul değildir (*izafetlerin tetabuu*).

Tetabuk (*ku"i„*)Biribirine mutabık olma (—*te.m.*)

Tetanos (*i*)Sinir tutulması ve çene çekilmesi gibi hallere sebep olan fena bir illet.

Tetayür (*i*) Uçuşma;bazı sulu maddelerin gaz haline geçmesi.

Tetebbü (*i*) Araştırma,bir ilim ve fen hakkında yahut edebî bir esere dair derin tetkikat, etüt.

Tetfin (*i*) Gömme (—*et.*)

Tethiş (*i*) Ürkütme, dehşet verme. (—*et.m.*)

Tetik (*s*) Çabuk davranır, çevik;(*i*)tüfekte barutu attırant ufak demir. (—*lik* Çeviklik).

Tetkik (*kı«i«*) İncedeninceye araştırma (—*et.m.*)

Tetevvüç (*i*) Taç giyme.

Tetviç (*i*)Başına taç giydirme (—*et.m.*)

Tevabi (*"i„i*) Bir adamın arkasısıra gidenler, etba, avene; bir merkez bağlı olan yer.

Tevafuk (*ku«i»*)Biribirine uyma, uygun gelme.

Tevaggul (*i*) Bir işle uğraşma. (—*et.m.*)

Tevahhuş (*i*) Ürkme, çok korkma (—*et.m.*).

Tevakki (*i*) Sakınma,çekinme (—*et.m.*).

Tevakkuf (*i*)Durma;bağlı olma (—*et.m.* — *mahalli* Durak).

Tevali (*i*)Biribiri arkasından gelme, arası kesilmeden olma (—et.*m.*).

Tevarüs (*i*) Miras kalma.

Tevarüt (*i*) Biribiri arkasından gelme; iki şairin biribirinden haberleri olmaksızın aynı mealde bir mısra veya beyit söylemeleri (—et.*m.*).

Tevatür (*i*) Bir haberin ağızdanağza dolaşıp hertarafa yayılması;30—40 şahit dinletme(*tevatür şahitleri*).

Tevazu(*u"i„*) Alçakgönüllülük; kibirsizlik, mahviyet (—*göstermek*).

Tevazün (*i*) Denkgelme, tartıda bir olma(—*et.m.*).

Tevbih(*i*) Azarlama; tekdirden sonra verilen ceza (— et. *m.*).

Tevcih(*i*)Yüzü bir tarafa çevirme;birine söz veya göz atma; mana verme, vazife verme (—*et.m.*).

Tevdi (*i "i„*) Bırakma; emanet etme, teslim; birine bir iş verme.

Teveccüh (*i*) Yüzünü çevirme; birine muhabbet gösterme (—*göstermek*).

Tevehhüm (*i*) Esassız düşünme, zan,hayal (tevehhüme itibar yok).

Tevekkelli (*zr*)Beyhude, nafile, rasgele.

Tevekkül (*i*) İşlerini Allaha bırakma, kadere razı olma (— et. *m.*).

Tevellüt (*i*) Doğma, doğum —*lü* Doğumlu (kaç tevellütlüsün?).

Tev'em (*i*)İkiz; eş,benzer.

Teverrüm(*i*)Verem olma.

Tevessü (*ü «i»*) Yayılma, genişlenme(—*et.m.*).

Tevessül (*i*) Bir işe sarılma; girişme;başvurma.

Tevfik (*kı «i»*) Uydurma,

mutabık olma; Allahın kuluna yardımı.

Tevfikan (*zr*) Göre (kanuna tevfikan).

Tevhit (*i*) Birleştirme;birkaç şeyi bir etme; hep bir sayı yapma (—*et.m.*)

Tevil (*i*)Söze başka mana verme; dolayısile kabul etme. (—*et.m.*).

Tevki (*i*)Eskiden ferman, berat —*ci* Eskiden bu fermanlara, beratlara padişah tarafından yazılacak nişaneyi atan memur.

Tevkif (*i*) Durdurma,zan üzerine birini polis marifetile tutup adliyeye havale etme; muhakeme bitinceye kadar maznunu tevkifanede alıkoma.

Tevkıfane (*i*) Maznunları muhakeme bitinceye kadar alıkonulduğu hususî bina.

Tevkîî (*s*) B. **Tevkici.**

Tevkil (*i*) Birini vekil koma; avukat tayin etme.

Tevkir (*i*) Ağırlama, çok hürmet etme. (—*et.m.*)

Tevlit (*i*) Doğurma, dünyaya getirme; vücuda getirme, sebebiyet verme.

Tevliyet (*ti«i»*) Bir vakfa mütevellilik.

Tevrat (*tı«i»*)Hazreti Musaya nazil olan kitap, Musevîlerin mukaddes kitabı.

Tevriye (*i*)Meramını gizleme;birkaç manası olan bir kelimeyi en uzak manasile kullanma.

Tevsi (*i«i»*) Genişletme; bollaştırma (—*et.m.*).

Tevsik (*kı«i»*) Sağlamlaştırma; vesikalar gösterme (—*et.m.*).

Tevzi (*i«i»*) Dağıtma;herkese hissesini verme; gazete, mektup gibi şeyleri sahiplerine verme (mükâfat tevzii).

Teyakkuz (*i*) Uyanma,

uyanık kalma; cangözünü açma (—*et.m.*).

Teybis (*i*) Kurutma.

Teyel (*i*)Kaba ve seyrek dikiş.

Teyellemek (*m*) Teyel vurmak, kaba ve seyrek olarak dikmek.

Teyemmüm (*i*) Su bulunmadığı veyahut kullanmağa imkân olmadığı zaman temiz kum,toprak v.s. ile aptesalma; elde edilemiyen güzel birşeye uzaktan imrene imrene bakma.

Teyemmün (*i*)Kutlu sayma; uğurlu sayma.

Teyemmünen (*zr*) Uğurlu olmak üzere.

Teyit (*i*) Sağlamlaştırma, kuvvetlendirme.

Teyze (*i*) Anne kızkardeşi; umumhane tutan karı.

Teyzezade (*i*) Teyze oğlu veya kızı.

Tez (*i*) Darülfunundan mezun olacak talebeye imtihan neticesinde yazılması teklif olunan mevzu;düşünce,noktainazar.

Tez (*s*) Çabuk, acele (—*gitmek*, —*gelmek*).

Tezahür (*i*)Meydana çıkma (—*et.m.*).

Tezahürat (*i.c.*) Gösterişler, nümayiş.

Tezat (*i*) Biribirine zıt, aksi (—*teşkil et.m.*).

Tezauf (*i*) İki kat çoğalma (—*et.m.*).

Tezayüt (*i*) Ziyadeleşme, çoğalma (—*et.m.*).

Tezcanlı (*s*)Sabırsız,aceleci.

Tezebzüp (*i*) Karışıklık, yolsuzluk.

Tezehhür (*i*) Çiçeklenme.

Tezek (*i*) Sığırtersi, fışkı.

Tezekkür (*i*) Hatırlama; meclislerde,mahkemelerde bir karar vermek için düşünme (—*et.m.*).

Tezellül (*i*) Alçaklığa kat-lanma (—*et.m.*).

Tezelzül (*i*)Sarsılma, tep-

renme (—*et.m.*).

Tezevvüç (*i*) Evlenme.

Tezeyyün (*i*) Süslenme, bezenme (—*et.m.*).

Tezgâh (*i*)Çulhaların bez v.s. dokudukları alet;dükkânlarda,mağazalarda önünde aksata edilen masa.

Tezkâr (*i*) Hatıra getirme; yazma (—*et.m.*).

Tzgâhtar (*i*) Mağazalarda, dükkânlarda tezgâhta çalışan memur.

Tezkere (*i*) Dairelerden yakın yere yazılan mektup; pusla (nüfus tezkeresi: nüfus kâğıdı.(Esnaf tezkeresi,unvan tezkeresi); şairlerin tercümeihallerinden bahseden eski kitap; askerlerin terhis kâğıdı.

Tezkir (*i*) Hatıra getirme; bir kelimenin müzekker olması; nebatatta erkek uzuv.

Tezlenmek (*m*)Acele et., sabırsızlanmak.

Tezlik (*i*) Acele, sabırsızlık.

Tezlil (*i*) Alçaltma.

Tezviç (*i*) Evlendirme.

Tezvir (*i*) Yalan karıştırma, müzevvirlik etme.

Tezyif (*i*) Eğlenme, maskaraya alma (—*et.m.*).

Tezyil (*i*) Bir yazının altına birşey ilâve etme; bir kitaba ilâve yazma.

Tezyin (*i*) Süsleme, süslendirme (—*et.m.*).

Tezyit (*i*) Artırma.

Tibet (*ti«i»*)Asyanın merkezinde Çine tâbi dağlık bir memleket.

Ticaret (*ti «i„*)Büyük aksata; ticaretten hâsıl olan kâr, kazanç (—*li* Kârlı).

Ticaretane (*i*) Mağaza, ticaret evi.

Ticaretgâh (*i*) Ticareti çok olan şehir, iskele.

Ticarî (*s*) Ticarete müteallik.

Tifo (*i*) Barsaklarda hâsıl olan bulaşık, tehlikeli bir hastalık.

Tiftik (*i*) İnce ve yumşak keçikılı; koyunun kırpılan ince,yumşak yünü;tiftik veren **keçi** (*s*) Tiftik kıldan yapılmış.

Tiftiklenmek (*m*) Tel tel ol.; pürüzlenmek.

Tifüs(*i*)İnsanlara bitle geçen pek tehlikeli,bulaşık bir hastalık, lekelihumma.

Tig (*i*) Kılıç.

Tike (*i*) Yama, parça.

Tiksinmek (*m*)İğrenmek.

Tiksinti (*i*) İğrençlik.

Tilki (*i*) Kümes hayvanlarının düşmanı olan ve derisinden kürk yapılan yırtıcı küçük bir hayvan. (*s*) Kurnaz; hilekâr(—*lik* Tilkiyatağı; çok kurnazlık; hile.

Tilkileşmek (*m*) Hayvanlar tırmalaşıp boğuşmak.

Tilmiz (*i*) B. **Şakirt.**

Tim (*i*) Bir oyunda karşılıklı oynıyan oyuncuların herbiri veya herbir takımı.

Timi(*i*)Zencilerin bir oyunu; bircins böcek ısırmasından hâsıl olan yumru.

Timsah (*i*) Afrikanın büyük ırmaklarında yaşıyan 6—8 metre uzunluğunda iriağızlı kertenkele cinsinden yırtıcı bir hayvan, krokodil.

Timsal(*li.i*)Suret, resim; tasvir; hayal.

Tinka (*i*) Turnabalığı büyüklüğünde etilezzetli bir balık.

Tin tin (*zf*) Kısa adımlarla ihtiyar gibi yürümeyi bildirir bir tabir.

Tinyoloz(*i*)Miskin,kılıksız

Tip (*i*) Örnek,model,sima.

Tipi (*i*) Göz gözü görmiyecek derecede sık kar fırtınası.

Tipik(*s*) Kendine mahsus bir vaziyeti olan.

Tipilemek (*m*) Tipi yağmak.
Tipoğrafya (*i*) Hurufat matbaacılığı.
Tir (*i*)Ok;bir dilberin kirpikleri.
Tirak (*kı«i»*) B. **Tiryak.**
Tiraki (*s*) B. **Tiryaki.**
Tiramola (*i*)Halat çekme.
Tirbuşon (*i*) Mantarburgusu.
Tirbuton (*i*) Düğmeçengeli.
Tire (*i*) Pamuk iplik. (*s*) Bu iplikten yapılmış.
Tire (*i*) Çizgi, keşide.(—)
Tirildemek (*m*)Soğuktan titremek.
Tiril tiril (*zr*) Titremeği bildirir bir tabir.
Tirit (*i*) Etsuyuna doğranmış ekmek; (*s*) Pek ihtiyar. (—*olmuş*)
Tiritleşmek (*m*) Çok ihtiyarlamak.
Tiriz (*i*) Esvabın peşine eklenen ensiz parça; ensiz tahta.
Tirpidin,tirdit (*i*) Bahçıvanlara mahsus küçük. kazma.
Tirşe (*i*) Açık yeşil renk (*s*) Açık yeşil renginde.
Tir tir (*zr*) B. **Tiril tiril.**
Tiryak (*i*) Panzehir olarak kullanılan afyonlu bir macun.
Tiryaki (*s*) Daima afyon kullanan; huysuz, titiz, yüreğidar.
Titiz (*s*) B.**Tiryak**.(ikinci mana).
Titizlenmek (*m*) Tiryakilenmek, huysuzlanmak.
Titrek (*s*) Daima titriyen (—*ses*).
Titremek (*m*) Soğuktan, sıtmadan vücut sık sık oynamak; çok korkmak.
Titretmek (*m*) Titremesine sebep olmak, çok korkmak.
Tiyatro(*i*)Dram v.s.oyunlar oynanan yer; burada oynanan oyun,piyes,temsil
Tiyatrocu (*i*) Tiyatro oy-

nıyan veya oynatan adam, oyuncu, aktör.

Tiz (*s*) Keskin (*i*)Musikide keskin perde.

Tıbbî (*s*) Doktorluğa ait.

Tıbbiye (*i*) Doktor yetiştiren yüksek mektep,darülfünun Tıp Fakültesi.(—*li* Tıp Fakültesi talebesi).

Tiğ (*i*) Dikici iğnesi, biz; kalın iğne, kadın şapkası süsü.

Tıgala (*i*) Birnevi zamk.

Tığlamak(*m*)Keskin keskin ağrımak;şiş yeya tığ saplamak.

Tıkaç (*i*) Bezden veya ağaçtan tıpa; eskiden mahkûmların ağzına tıkılan işkence aleti.

Tıkalı (*s*) Tıkanmış.

Tıkamak (*m*) Tıpa v.s. ile birşeyin ağzını kapamak; iştahı kesmek.

Tıkanık(*s*) İyice tıkanmış. (—*lık* Kapalılık, nefes tutulması; iştahsızlık).

Tıkanmak (*u*) İyice kapanmak; nefes tutulmak; iştah kapanmak.

Tıkılmak (*m*) Sokulmak.

Tıkırdamak (*m*) Hafif ve kuru bir sesle gürültü et.

Tıkırdı (*i*) Kuru ve hafif bir sesle olan gürültü.

Tıkışmak (*m*) Dar biryere sokulmak.

Tıkıştırmak (*m*) Basarak sokmak, sokuşturmak; acele ile yemek.

Tıkır tıkır (*zf*) Kuru ve ince bir sesi bildirmek için kullanılır bir tabir.

Tıkız (*s*) Çok tıknaz; pek sıkı ve katı doldurulmuş.

Tıkmak (*m*) Zorla basıp sokmak, doldurmak; dar ve sıkıntılı biryere sokmak.

Tıknaz(*s*)Toplu,şişmanca.

Tıksırık (*i*) Kapalı ağızla hafif aksırma.

Tıksırmak (*m*) Kapalı ağızla hafif surette aksırmak.

Tıktık (*zr*) Hafifçe, ince bir sesi bildirmek için kullanılır bir tabir.

Tılâ(*i*)Sürülecek şey;mayi halinde altın, gümüş yaldız;tene sürülen mehlem.

Tılsım(*i*) Gûya saklamak için gizli kuvvet; fevkalâde kuvvet ve tesir. —*lı* Tılsımla yapılmış.

Tımar (*i*) Hastaya, hayvana bakma; hayvanı temizleme; eskiden sipahilere verilen arazi. (—*cı* Cerrah yamağı.

Tımarhane (*i*) Delilerin hastanesi.

Tımarlamak(*m*) Tımar et.

Tınaz (*i*) Kışlık ot yığını.

Tınetmek (*m*) Tın sesini çıkarmak, tınlamak.

Tıngadak(*zr*) Birden düşüp gürültü çıkarmayı bildirir bir kelime.

Tıngıldamak(*m*) B. Tıngırdamak.

Tıngılti (*i*) B. Tıngırtı.

Tıngırdamak(*i*) Bakır v.s. madenî şeyler gibi gürültü çıkarmak.

Tıngırmıngır(*zr*) B. Tıngır tıngır.

Tıngırtı(*i*) Bakır v.s. gürültüsü.

Tıngır tıngır (*zr*) Bakır v.s.nin çıkardığı sesi bildirir bir tabir; peşin para sayılmasını bildirir.

Tınlamak(*m*) Tın tın ses çıkarmak.

Tınmak (*m*) Birşey söylemek.

Tınmaz (*s*) Hiç birşey söylemiyen, görmemezliğe gelen.

Tın tın (*zr*) Madenî şeylerin çıkardığı sesi bildirir tabir.

Tıp(*i*) Hekimlik,doktorluk.

Tıpa(*i*)Şişe v.s.nin mantar kapağı.

Tıpırdamak (*m*) Tıpır tıpır ederek hafif yürümek; oynamak,vurmak(yürek).

Tıpırdı (*i*) Hafif suretle

yürüme sesi; oynama, vurma (yürek).

Tıpır tıpır (*zr*)B. **Tıptıp.**

Tıpış tıpış (*zr*) Hafif ve sessiz yürümeyi bildirir tabir.

Tıpkı (*s*) Aynı, tamamı tamamına. (*zr*) Aynile, tamamile.

Tıp tıp (*zr*) Damla damla akmağı ve hafif snrette yürümeği bildirir bir tabir.

Tırabzan (*i*) Kısa ve kalın parmaklık; birşey bilmiyen adam.

Tıraş (*i*) Ustura veya jiletle kılları kazıma; tıraş edilecek kıllar, saçlar; baş ütüleme, boş lâkırdılar. —*çı* Baş ütüliyen, sıkıntı veren. —*lı* Tıraşı gelmiş, saçı, sakalı uzamış.

Tırhandil (*i*) Akdenizde işliyen yelkenli ve kürekli küçük bir gemi.

Tırık (*zr*) Madenî şeylerden çıkan sesi ve saatin işlemesinden hâsıl olan tıkırdıyı bildirir kelime.

Tırıl (*s*) Çıplak; züğürt, parasız.

Tırıllamak(*m*)Çıplak olup titremek; parasız kalmak.

Tırıl tırıl (*zr*) Çıplaklıktan ve zayıflıktan titremeği bildirir, züğürtlüğü anlatır bir tabir.

Tırkaz (*i*) Kapının arkasına sürülen demir veya odun sürgü.

Tırkazlamak (*m*) Sürmelemek.

Tırlamak (*m*)Tırnakla ses çıkarmak.

Tırmık (*i*) Küçük çengel; çiftçi tarağı.

Tırmalamak (*m*) Tırnakla çizmek; (kedi v.s.)zihni karıştırmak.

Tırmanmak) (*m*) Tır-
Tırmaşmak) naklarile tutunarak yüksek biryere kalkmak.

Tırmıklamak (*m*) Çengel gibi birşeyle çizmek, tırmalamak.

Tırnak(*i*) İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının ucundaki küçük kemik —*lı* Tırnağı olan.

Tırnakçekici (*ni "i„*)Bahriye yapılarında kullanılan birnevi çekiç.

Tırnakkesintisi (*ni"i„*) Tırnakların kesilen kırıntısı.

Tırnakküsküsü (*i*) Bahriye yapılarında kullanılan kalın ve kısa küskü.

Tırnakotu (*nu«i»*) Tırnak buhuru (ot).

Tırnakpidesi (*ni"i„*) Üstünde tırnak işaretli pide.

Tırnamak (*m*) Çengel takıp çekmek.

Tırpan (*i*) Büyük orak, cerrah burgusu.

Tırpanlamak(*m*)Tırpanla biçmek.

Tırtıl (*i*) Ağaçlarda yapraklara yapışan uzunca kısaayaklı kurt; bu kurt biçiminde nakış. —*lı*Tırtılı olan, kenarı tırtıl gibi olan.

Tırtır (*i*)Şarap v.s. şişelerinin iç tarafına ve dişlerin üstüne yapışan madde.

Tıs (*zr*) Kazın sesini bildirir;(*n*)sus! sükût!

Tıskırmak(*m*)B. **Töskürmek.**

Tıslamak (*m*)Kaz v.s. gibi tıs sesini çıkarmak.

Tıynet (*ti «i»*) Huy, yaradılış, tabiat, cibilliyet.

Toğdarı (*i*) B. **Toydarı.**

Toğrul (*i*) Akdoğan, çakırdoğan.

Tohaf, tuhaf(*s*) Görülmemiş,garip;gülünç,münasebetsiz(*zr*)Gülünç,garip bir surette —*lık* Görülecek şey, gariplik.

Tohafçı
Tohafiyeci } (*i*) Çorap, mendil,kordele gibi şeyler satan dükkâncı.

Tohum (*i*) Nebatların çiçekten sonra verdikleri tane;meyvaların çekirdeği; insanın ve bazı hayvanların menileri, bazı hayvanların tohum şeklindeki yumurtaları (—*lık*Ekmek için ayrılan tohum.

Tok (*ku«s»*) Doymuş;kalın; sık (kumaş).

Tok (*i*)Bazı kuzu ve keçilerin gerdanından sarkan küpe gibi iki tane.

Toka (*i*)Kemer, kayış v.s. yi bağlamak için iri kopça; içki zamanında kadehleri tokuşturma, tost. (—*lı* Tokası olan.)

Tokaç (*i*)Çırpıcı tokmağı.

Tokat (*i*)Sille, şamar;açık ve çayırlık dere.

Tokatlamak (*m*) Sille atmak, şamar vurmak.

Tokgözlü (*s*) Aza kanaat eden, kanaatkâr.

Toklu(*s*) Gerdanından küpeler sarkan kuzu veya keçi; bir yaşına girmiş kuzu.

Tokluk (*i*)Doymaklık,sıklık, kalınlık (kumaş).

Tokmak (*i*) Birşeye vurmağa mahsus kalınbaşlı ve saplı iri odun çekiç; çamaşır dövmeğe mahsus kalın yassı tahta, eski kapıları çalmağa mahsus demir veya tahta alet.

Toksik (*s*) Zehirli, semli. (*i*) zehir.

Tokurcun (*i*) Buğday demetleri yığını;gelin çeyizi; boncukla oynanır bir oyun. B. **Dokurcun**.

Tokuş (*i*) Daima değiş kelimesile kullanılır (*değiştokuş* —Trampa, mubadele).

Tokuşmak(*m*) Vuruşmak, (yumurta v.s.)

Tokuşturmak (*m*) Vuruşturmak, (yumurta v.s.)

Tokuz(*s*)Tok,sık (kumaş).

Tolerans (*i*) Müsamaha, hoşgörme, tahammül.

Tolga (*i*) B. **Tavulga**

Tomağa (*i*) Doğan kuşunun ayaklarına vurulan toplu köstek.

Tomak(*i*)Ağaçtan top;birnevi ağır çizme;kalın çomak.

Tomar (*i*) Boru şeklinde dürülmüş ince deri, kâğıt v. s.

Tombak (*i*)Altınla karışık veya altınkaplama bakır, yahut tunç (*s*) bugibi bir madenden yapılmış.

Tombala(*i*)Hokkabaz yuvarlağı; yüze kadar numaralanmış kâğıtlarla oynanan bir oyun.

Tombalak (*s*) Yuvarlak, şişman, tombul.(—*bir çocuk*).

Tombaz (*i*)Irmaklarda işliyen altıdüz, güvertesiz kayık.

Tomruk (*i*)Ağacın tomurcuğu, düğmesi; kütük;eskiden mahkûmların ayaklarına takılan işkence aleti, eskiden hapisane.

Tomruklanmak (*m*) Ağaç tomurcuk peyda etmek.

Tomşuk (*i*) Papağan gibi kuşların kemerli ve yumru gagası.

Tomşurmak (*m*) Kuşağzına yem vermek.

Tomurcuk (*i*) Ağaçların filiz veren düğmecikleri.

Tomurcuklanmak (*m*) Ağaçlar tomurcuk peyda etmek.

Tomuşmak (*m*) Kuş gagalarile bitleşmek; biribirinin bitini ayıklamak.

Ton (*i*) Bin kilo ağırlığında ölçü. —*luk* Bir tona çeken ağırlık.

Tonaj(*i*) Bir geminin alabileceği yük.

Tonilâto (*i*) B. **Ton.** (—*luk*. B. **Tonoluk**).

Tonoz (*i*) Duvar üzerine

enli olarak putrelle yapılmış kârgir kemer.

Top (*pu"i„*) Küre; katlanıp kalın kâğıda bağlanmış kumaş,kâğıt v.s.;çocukların oynadıkları lâstikten, meşinden v.s. den yuvarlak şey;gülle,şarapnel v.s. atan büyük silâh. (*s*)Yuvarlak. (—*atmak* İflâs etmek.

Topaç (*i*) Kamçılandıkça dönen çocuk oyuncağı(—gibi çevirmek).

Topak (*i*) Yuvarlak şey (yağ v.s.);hayvan ayağının topuğu.

Topal (*s*)Bir ayağı sakat, aksak. —*lık* Bir ayağın sakatlığı, aksaklık.

Topalak (*s*) Yuvarlak.

Topalan (*i*)Birnevi ağaç.

Topallamak(*m*,Topal yürümek, aksamak.

Topallanmak (*m*) Topal ol.;bir ayağı sakat olmak.

Topaltı (*nı«i»*) Kale meydanı; bir kale toplarının etrafında bulunan alçak yer.

Topambarı (*nı«i»*) Üçgüverteli gemilerin ikinci güvertesi.

Toparabası (*nı "i„*) Top taşıyan ikitekerlekli alçak araba.

Toparlak (*s*) Yuvarlak(*i*) cepane arabası. (*lık* Yuvarlaklık).

Toparlamak (*m*) Toplayıp götürmek; biryere toplamak.

Topatımı(*nı"i„*)Topun attığı güllenin vardığı yer, menzil.

Topaz (*i*) Birnevi sarı yakut, zebercet.

Topçeker (*i*) Ağırtoplu gambottan daha kuvvetli ve büyük harp gemisi.

Topçu (*i*) Top kullanan asker; müflis tüccar. (—*luk* Top kullanan askerin vazifesi).

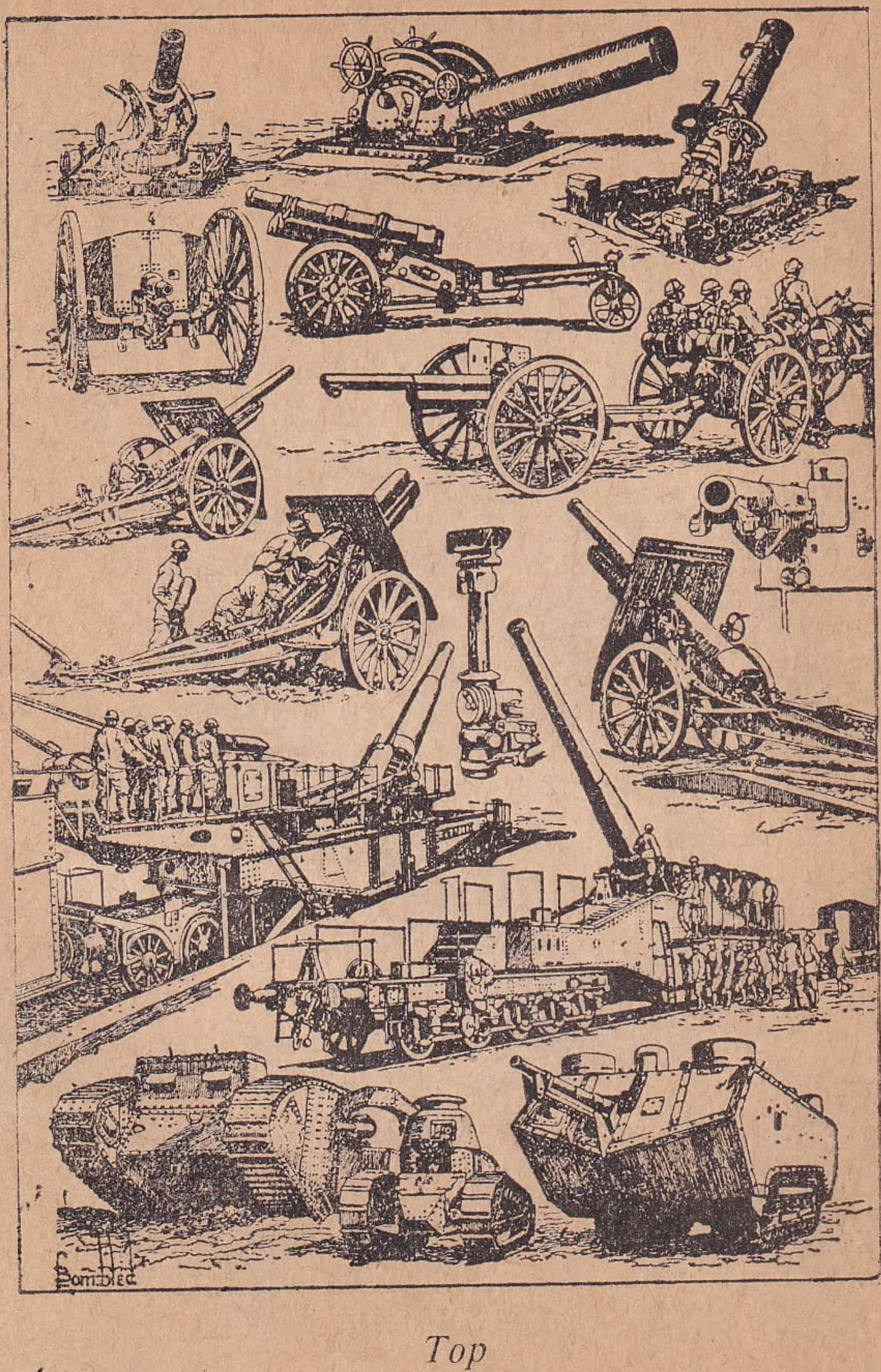

Top

Tophane (*i*) Devlete ait topfabrikası; eskiden topçu askerlerinin en büyük dairesi.

Topik (*i*)Tahin, nohut ve soğanla yapılan mezelik köfte.

Topla(*i*) Üçparmaklı harman yabası.

Toplamak (*m*) Devşirmek; kaldırmak: biriktirmek; katlamak; çağırmak, davet et., cemetmek.

Toplanmak (*m*) Biraraya gelmek, içtima et., işini sıraya komak, semirmek, devşirilmek; cemedilmek.

Toplaşmak (*m*) Hertaraftan biraraya gelmek; eşyasını toplayıp hazırlanmak; yamrıyumru ol.

Toplatmak (*m*) Devşirtmek; biraraya getirtmek.

Toplu (*s*) Bir ucunda topu olan; toplanmış, biraraya getirilmiş; muntazam, semirmiş.

Topluiğne (*i*) Birşey iliştirmeğe mahsus ucubaşlı iğne.

Topoğrafya (*i*) Biryerin aynını küçük mikyasta kâğıt üstünde göstermek fenni.

Topotu (*nu«i»*) Kurusıkı.

Toprak (*i*) Arzın yüzünü kaplıyan ve su ile karışınca çamur olan madde; yer, zemin, memleket.

Toprakbastı (*i*)Bir memlekete giren eşyadan ve insandan alınan vergi, duhuliye.

Topraklamak (*m*) Toprakla örtmek.

Toptan (*zr*) Birden, birlikte; çok, külliyetli (toptan satış) —*cı* Külliyetli mal satan tacir) (—*cılık* Külliyetli mal satma).

Topuk (*i*) Ayağın baldıra bağlandığı yerdeki yumru; ırmak v.s. ağzının biraz ötesinde kumdan

yığılmış kumlardan vücuda gelen set.

Topukkemiği(*ni «i»*)Ayağın sağa, sola, çıkık kemiği.

Toputopu(*zr*)Hepsi, hep.

Topuz (*i*) Ucutokmaklı sopa; kısa ve kalın adam. —*lu* Ucunda topuz bulunan.

Tor (*i*) Ağ, örgü (*s*) Ağ ve örgü gibi yapılmış; «t» ile başlıyan bazı kelimelerin evvelinde şiddet manasını verir: (tortop).

Torağ (*i*) Ufakgözlü balıkağı.

Torak (*i*) Kömür yapmak için yapılan toprak kümbet ve çukur.

Toraman (*s*)İriyapılı, kaba (genç).

Torba (*i*) İçine öteberi konulan bezden büyük kese; vücudun bir tarafından sarkan şiş; husye zarfı (- *lı* Torbası olan, torba taşıyan).

Torbalanmak (*m*) Torba gibi gevşeyip sarkmak.

Torik (*i*) Palamut balığının iricesi.

Torina (*i*) Arkinozbalığı.

Toriskuşu (*nu "i„*) Karga nev'inden bir kuş.

Torluk (*i*) Toprak kulübe; torak.

Torna (*i*) Yuvarlak madenî şeyleri düzelten alet; dökmeci, bakırcı v.s.çarkı. —*cı* Torna makinesinde çalışan san'atkâr.

Tornavida (*i*) Vidaları çevirmek için ufak alet.

Torpil (*i*) Deniz içinde patlıyan ve düşman gemilerini batırmağa yarıyan harp aleti.

Torpillemek (*m*) Torpille bir gemiyi batırmak.

Torpito (*i*) Düşman gemilerini delip batıran barutla dolu deniz lâğımı; düşman gemilerini batır-

mak için içinde torpil v.s. bulunan hafif harp gemisi.

Torpiyör (*i*) Torpito istimbotu, torpil dökmeğe yarıyan küçük harp gemisi

Tortop (*s*) B. **Tor**.

Tortu (*i*) Sulu bir maddenin dibinde duran koyu kısım, çöküntü, posa. — *lu* Posalı, çöküntülü, bulanık.

Torun (*i*) Evlâdın evlâdı, hafit, oğuş; iki yaşında deveyavrusu.

Tos (*i*) Hayvanların baş, alın ve boynuzla vurması; «to„ ile başlıyan bazı sıfatların evveline gelip şiddet bildirir:(*tostoparlak*).

Tosbağa (*i*) Kaplumbağa

Toska (*i*) Cenubî Arnavutluk ahalisine verilen unvan (—*lık* Arnavutluğun cenup kıt'ası.

Tost (*tu«i»*) B. **Toka**(ikinci mana).

Tostoparlak (*s*) Yusyuvarlak.

Tosun (*i*) Danalıktan çıkan iki yaşını geçmiş karasığıraygırı, genç boğa; gürbüz, yakışıklı genç.

Toşarmak (*m*) Göğüs gergin olmak, ileriçıkmak.

Totem (*i*) En eski iptidaî insanların taptıkları nebat, hayvan v.s.

Toy (*i*) Kazdan büyük yabani bir kuş;(*s*)ham,tecrübesiz genç. —*luk*Hamlık, tecrübesizlik.

Toy (*i*) Düğün.

Toydarı (*i*) Toy kuşunun irisi.

Toygan (*i*) B. **Doğan**.

Toygar (*i*) Çayırkuşu.

Toz (*i*) İnce un halinde toprak; herşeyin ince hali(toz ilâç; toz toprak). —*lu* tozu olan, üzerine toz konmuş).

Tozamak
Tozanmak (*m*) { Toz kaldırmak, toz etmek.

Tozan (*i*) Tozuçok yer, tozlu yer.

Tozarmak (*m*) Toz haline girmek.

Tozlanmak (*m*) Toz ol., üzerine toz konmak.

Tozluk(*i*) Baldırı, paçayı, ayağı tozdan, çamurdan korumak için giyilen çamurluk, getr.

Tozuntu (*i*) Toz gibi ince şey.

Tozutmak (*m*) B. **Tozamak**.

Töhmet (*i*) Büyük kabahat,suç; henüz ispat olunmamış cürüm (—*li* Büyük kabahat işliyen; töhmet sahibi.

Töksimek (*m*) Birşeye çarpıp sürçmek, kayıp aksamak.

Tömbeki(*i*)Nargile ile içilen tütün cinsinden bir nebat.

Törpü (*i*) Madeni rendelemeğe ve perdahlamağa yarıyan çelik alet.

Törpülemek(*m*)Törpü ile düzeltmek, perdahlamak.

Törpülü (*s*) Törpülenmiş.

Tös(*zr*)Atı geri bastırmakta kullanılır bir kelime.

Töskürmek (*m*) Atı geri bastırmak.

Töskürtmek (*m*) Düşmanı püskürtmek.

Töskürü (*zr*) Gerisingeri.

Tövbe (*i*) Günahlarından ve hertürlü kabahatten nedamet getirme, bir daha yapmamağa yemin etme. (— et. *m*.).

Tövbekâr(*s*) Tövbeli,tövbe etmiş. (— ol. *m*.).

Trabzon (*i*)Karadeniz kıyısında işlek bir liman.

Trahom (*i*) Bulaşık ve tehlikeli gözhastalığı.

Trajedi(*i*) Facialı tiyatro.

Trak (*zr*) Madenî şeylerin sesini bildirir bir kelime.

Traktör (*i*) Çift sürmeye mahsus benzinle veya gaz yağı ile işliyen makine

Trampa (*i*) Birşeyi verip yerine başka birşey alma, değiştokuş, mübadele. —*cı* Değiştokuş eden, mübadil.

Trampete(*i*)Davulun küçüğü.

Tramvay (*i*) Raylar üzerinden elektrik kuvvetile çabuk yürüyen büyük araba.

Trank (*zr*) Madenî birşeyin sesini bildirir bir kelime; peşin ve madenî para ile ödenen bir meblâğ hakkında kullanılır.

Transatlantik (*ki"i„*) Eski ve yeni dünya arasında uzun seferler yapan büyük gemi.

Transit (*ti«i»*) Gümrük resmi vermeden yabancı memleketten alınan emtaayı başka bir devlet limanından geçirme.

Transport (*tu«i»*) Litoğrafya basmasında eczalı kâğıtlara yazılmış olan yazıyı taşa çekme. (—*çu* Bu işi yapan san'atkâr).

Trapez (*i*) Masa, yemek masası, sofra.(he) Şiphimünharif; ikikollu jimnastik aleti.

Trapsal (*i*) B. **Ahtapot**.

Trato (*i*) Akdenizde kullanılan narin ve yelkenli, kürekli bir gemi.

Travers (*i*) Hatıl; kuşak; demir yollardaki tabanağacı.

Tremolo(*i*) Musiki aletinde sesin titremesi.

Tren (*i*) Demiryol katarı.

Tribün (*i*) Mimber,kürsü; yarışlarda seyirciler için yapılan yüksekçe yer.

Triko (*i*) Örgü işi.

Trikotaj (*i*) Örücülük.
Trimestr(*i*)Üçaylık müddet; uçaylık mektep v.s. ücreti.
Trinketa(*i*Gemilerde prova direğinin birinci serenine bağlanan üçköşe yelken.
Trişin (*i*) Domuz etinde bulunan ve bazan insanlara geçen muzır bir kurt.
Triyo (*i*)Üç kısımdan ibaret musiki parçası.
Trınk (*zr*) B. **Trink**.
Trup(*pu"i„*)Tiyatro kumpanyası, oyuntakımı.
Trüst (*i*) Malların fiatını yükseltmek maksadı ile aynı emtaa satan tüccarın birleşip bir sindika yapmaları.
Tu! (*n*) Tükürmek, birini tahkir etmek için kullanılır.
Tuba(*i*)Cennette bir ağaç; kutluluk.
Tufan (*i*)Hazreti Nuh zamanında vukuagelmiş olan şiddetli ve sürekli yağmur; pek büyük yağmur, fırtına; çok eski zaman.
Tufeyli (*i*) İnsan kanı ile beslenen pire, tahtakurusu gibi hayvancıklar; başkasının kazancı ile geçinen, boşgezen adam, dalkavuk.
Tufuliyet (*li«i»*) Çocukluk, küçüklük (yaşta).
Tuğ (*i*) Atkuyruğu kılından sorguç.
Tuğla (*i*) Yapılarda kullanılan fırında pişmiş kerpiç;(*s*)Tuğladan yapılmış. — *cı* Tuğla yapan ve satan adam.
Tuğlakırmızısı (*nı«i»*)Koyukırmızı renk.
Tuğlu (*s*) Başında tuğu olan (birtuğlu, ikituğlu, üçtuğlu).
Tuğra (*i*) B. **Tura**.
Tuğrakeş (*i*) Güzel tuğra yağan san'atkar; eskiden Babıalide ferman v. s.

resmî evrakın başlarına tuğra yapan memur.

Tuğyan (*i*) Deniz v.s.sularının coşması, taşması; azgınlık; serkeşlik.

Tuhaf (*s*) B. **Tohaf.**

TuhafSı (*i*) B. **Tohafçı.**

Tuhafiye (*i*) B.**Tohafiye.**

Tul (*lü"i„*) Uzunluk, boy.

Tulânî (*s*) Uzunluğuna olan, boyuna olan; (*zr*) uzunluğuna, boyuna.

Tulen (*zr*) Uzunlukça, boyca.

Tulî (*s*)Uzunluğa müteallik.

Tulû (*u"i„*)Güneşin doğması (*—et.m.*); bir fikrin. zihinde birdenbire doğuşu

Tulûat (*i.c.*) Birdenbire düşünmeden zihne gelen şeyler; hazırlıksız tiyatro oyunu, meydanoyunu. *—çı* Düşünmeden, evvelce hazırlanmıyarak sahnede söz söyliyen, tiyatro oyuncusu, aktör.

Tulum (*i*)Hayvanın bütün derisinden ibaret kap;nefesle şişirilip çalınan çalgı, gayda.

Tulumba (*i*) Suyu bir taraftan çekip öteki taraftan veren makine; deniz kasırgası;yangın söndürmeğe mahsus alet. *—cı* Tulumba tamir eden san'atkâr; tulumba ile yangın söndüren taife; çapkın, hayta; pek terbiyesiz, kaba adam.

Tulun (*i*) Şakağın kulaktozuna doğru olan tarafı; tamam ay, bedir B.

Tumağı (*i*)Nezle, nevazil.

Tuman (*i*)Bol ve kısa içdonu.

Tumba (*i*) Yatağa atılıp rahatı bulma; çocuk dilinde "yatma„ demektir.

Tumbadız(*s*)Kısa ve şişman, biçimsiz şişman.

Tumturak (*i*)Sözde deb-

debe, şatafat. —*lı* Şatafatlı (—*söz*).

Tuna (*i*) Avrupanın ortasından akıp Karadenize dökülen en büyük ırmaklardan biri. —*lı* Tuna ırmağı kıyılarında doğan, büyüyen.

Tunç (*i*) B. **Pirinç** (ikinci mana.)

Tunus (*i*)Afrikanın şimalinde, Akdeniz kıyısında Fransız himayesinde geniş bir memleket. —*lu* Bu memleket ahalisinden olan.

Tunusgediği (*ni«i»*)Kelepir şey;zenginliği için evlenilmiş kadın.

Turil (*s*)Ham, toy (insan, hayvan);*fransızca*:gezinti; dönme, devir.

Tura (*i*)Eskiden padişahların isimleri yazılı bir şekil; eski paraların turalı yüzü; halat gibi örülmüş mendil veya kuşak; birnevi oyun; bağ, çile (iplik).

Turaç (*i*) Sülün nev'inden bir kuş.

Turalamak (*m*) Kanuna tetbik etmek.

Turan (*i*) Orta Asyada Türklerin asırlardanberi yaşadıkları yurt,memleket.

Turanî (*s*) Turana mensup (dil v.s.)

Turfa (*i*) Musevîlerin yemelerine dince müsaade olunmıyan yiyecek; yenmiyen,dokunulmıyan şey.

Turfalamak(*m*) Turfa et., yenilmemek,yapılmamak.

Turfanda(*i*) Mevsiminden evvel yetiştirilen meyva, sebze. —*cı* Buyolda meyva, sebze yetiştiren ve satan bahçıvan; turfanda yetiştirmeğe mahsus fide; fidelik.

Turgay (*i*) Toygar nev'inden büyük çayırkuşu.

Turgu (*i*) Serçekuşunun ufağı.

Turhan (*i*) Asılzade, asil; reis; prens.

Turina (*i*) B. **Torina**.

Turist (*i*) B. **Seyyah**.

Turlak (*s*) Genç huvarda (adam); alışmamış, hergele (at).

Turlamak (*m*) Devşirmek, toplamak; bohçalamak, paket yapmak.

Turna (*i*) Balıkçıl ve leylek nev'inden bir kuş.

Turnabalığı (*i*) Denizde ve gölde bulunur bircins balık.

Turnacı (*i*) Eskiden Yeniçeri ocağında doğancı gibi bir asker sınıfı.

Turnagagası (*nı«i»*) Bircins çiçek.

Turnageçidi (*ni"i„*) Bahar fırtınası.

Turnagözü (*nü"i„*) Berrak sarı renk.

Turnakatarı (*nı «i*) Sürü ile gezenler; biribiri arkasından buz üzerinde kayanlar.

Turnakırı (*nı«i»*) Kül renginde çalar at rengi.

Turne (*i*) Seyahat.

Turnike (*i*) Tünele v.s.ye girmek için her adam geçtikçe döner dolap.

Turnsol (*i*) Ayçiçeği ve boyası; bazı cisimlerin, rengini değiştirip değiştirmemesine göre, kimyevî hassalarını anlamıya yarıyan birnevi kâğıt.

Turnuva (*i*) Yenilenlerin meydandan çekilmesi şartile yapılan yarış.

Turp (*i*) İştah açan sindirici beyaz, kırmızı kök; kömür gibi kullanılan nebatî madde (— *gibi* Pek sağlam).

Turşu (*i*) Sirke veya tuzlusu içine konmuş lâhana, patlıcan, biber v.s.; yorgunluktan gevşeklik; (— *kurmak m.*) (—*luk* Turşu yapılır sebze).

Turuncu (*s*) Turunç ve

portakal renginde.

Turunç(*i*) Acıca portakal.

Tuş (*i*) Piyanoda ve yazı makinelerinde parmakların dokunduğu yer.

Tuta(*zr*) Hesap olunarak.

Tutam (*i*) Tutacak yer, kulp; gidiş, tavır, (hastalığın tutamı); bir defada tutulacak miktar(*bir—ot*).

Tutamak(*m*) Tutulan yol, meslek; hal, tavır; kulp, sap. —*lı* Kulplu, saplı; meslek sahibi; devamlı (iş) —*sız* Kulpsuz, sapsız; mesleksiz;devamsız.

Tutamlamak (*m*) Avuçla tutarak kaç tutam olduğunu ölçmek.

Tutar (*i*) Vakitli vakitsiz tutan hastalık, sara; çok inat; öfke; bir hesabın yekûnu (*tutarı şukadar liradır*).

Tutarak(*i*) Ateş tutuşturmağa mahsus çıra v.s.

Tutarık (*i*) B. **Tutar**.

Tutaş (*s*) Bitişik, yakın; sık, tok.

Tutkal (*i*) Bazı yapışkan maddelerden yapılan yapıştırıcı şey. —*lı* İçinde tutkal bulunan; tutkalla yapıştırılan.

Tutkallamak (*m*) Tutkal sürmek; tutkalla yapıştırmak.

Tutkun(*s*) Tutulmuş; düşkün, müptelâ, âşık; dili, eli v.s. si tutulmuş,çabuk iş göremiyen,söz söyliyemiyen; inmeli, damlalı; tutulmuş (— güneş, ay); tıkanmış (suyolu).

Tutmak (*m*) Elde bulundurmak; yakalamak, tevkif et.; el dokundurmak, sahip ol.; evlenmiş bulunmak; riayet et., başa vurmak; yer kaplamak; kiralamak;kapamak(yol); saymak, farzetmek; saklamak (hatırda); bağlamak (öç); sıkmak; kul

lanmak; kaplamak (şöhret); aylık vermek (hizmetçiye v.s.ye);sözünde bulunmak;bir işe girmek; vurmak,atmak (top,tüfek v.s.); yakalamak (hastalık); kurmak; bağlamak; fiatı saklamak; sağlam ol.; kökleşmek; sarmak; uymak.

Tutsak (*i*) Harpte esir tutulmuş, harp esiri —*lık* Harp esirliği.

Tutturmak(*m*) El dokundurmak;yakalatmak,tevkif ettirmek; sonunu getirmemek, kesmemek; iliştirmek, şöylebir dikmek.

Tutu (*i*) Öndül, yarış mukâfatı; rehin.

Tutuk (*s*) Ağır (adam); inmeli, damlalı; usangaç (adam); kısık (ses); kapalı; tıkılı (yol, boru); yaşmak (—*luk* Ağırlık; utangaçlık; ses kısıklığı; tıkanma).

Tutulmak (*m*)B. **Tutmak**. (bunun meçhul şekli).

Tutum (*i*) Hal, hareket, biçim,tavır, muamele(—*lu* Biçimli, tavırlı); idareli.

Tutum (*i*) Kurulmuş turşu v.s.

Tutunmak (*m*) Örtünmek, sarmak, bağlamak(başa); sürünmek (ot): komak, yapıştırmak (sülük); kızmak.

Tutunmamış (*s*) Kullanılmamış, yeni.

Tutuşmak (*m*) Biribirini tutmak; biribirile kavga et.;alevlenmek, ateş parlamak; başlamak, girişmek; bahse girişmek (*Lâdes tutuşmak*);(*etek*—Çok telâş etmek.)

Tutuşturmak(*m*)Biribirine tutturmak:iliştirmek;kavga ettirmek; alevlendirmek; eline sıkıştırmak.

Tutuşturuk (*i*)B.**Tutarak**.

Tutya (*i*) Çinko.

Tuvalet(*ti«i»*)Üzerine pudra, lâvanta gibi şeyler konan aynalı masa;düzen; temizlik; aptesane.

Tuyur (*i.c.*) Kuşlar.

Tuz (*i*) Asıl deniz suyunun buharlanmasından hâsıl olan ve yemeklere tat verir beyazımtrak ucuz bir madde; tuza benzer bazı eczalar; tat, lezzet. (*tuz ekmek* İyilik) (—*cu* Tuz satan. —*culuk* Tuz aksatası).(—*lu* Tuzu çok konulmuş(yemek);pahalı) (—*suz* Tuzu olmıyan,tussuz ekmek).

Tuzak (*i*) Bazı hayvanları tutmağa mahsus alet; pusu; hile.

Tuzla (*i*) Deniz kıyısında tuz çıkarılan yer.

Tuzlama (*i*) Tuza yatırılma; pişmiş işkembe kesesinin çorba halinde olmıyan kıyılmamışı;(*s*)tuza yatırılmış.

Tuzlamak (*m*) Saklamak üzere tuza yatırmak, tuza vurmak.

Tuzluca (*s*) Tuzu çokça; pahalıca; oldukça pahalı.

Tuzluk (*i*) Sofrada bulunan içi tuz dolu billûrdan v.s. den küçük kap.

Tuzruhu (*nu «i»*) Maden-leri, mermerleri v.s. yi temizliyen, parlatan pek keskin bir su, hamızı klorma.

Tuzukuru (*s*) İşi düzgün, kimseye muhtaç olmıyan, müstağni.

Tüberküloz (*i*) Verem,teverrüm.

Tüccar (*i*)Ticaret yapan, tacir.

Tüfek (*i*) Barutla patlayıp uzaklara kurşun atan silâh. —*çi* Tüfek satan ve tamir eden san'atkâr; ordularda,veya askerî fabrikalarda tüfek tamir eden, yapan usta; padişah ar

devrinde saray muhafızı, silâhşor. —*li* Tüfek taşıyan, tüfekle müsellâh.

Tüfekane (*i*) Tüfek saklamağa mahsus depo.

Tükenmek (*m*) Bitmek, tamamile sarfolunmak.

Tükenmez (*m*) Bitmez, pek çok.

Tüketmek (*m*) Bitirmek, tamamile sarfetmek.

Tükürmek (*m*) Ağızdan tükürük atmak; (*yüze*— Rezil etmek.

Tükürük (*i*) Ağızda kendiliğinden hâsıl olan ve hazma yarıyan su.

Tükürükbezi (*i*) Tükürük hâsıl eden bezlerden, guddelerden herbiri.

Tül (*i*) Pek ince ve kafesli bez.

Tülbent (*i*) Çok ince, kafessiz bez.

Tülemek (*m*) Kuş bahar mevsiminde tüy dökmek.

Tülgrek (*i*) Seyrek tül.

Tüm (*i*) Top şey, yumru.

Tümbek (*i*) Ufak yumru; küçük dümbelek. B.

Tümbültü (*i*) Yük yığını; üzerine binilen hafif at yükü.

Tümen (*i*) Büyük küme; İranda on bin sayı (*tümen tümen* Pek çok); İranda 50 kuruştan ibaret para.

Tümmek (*m*) Şişmek, urlanmak.

Tümsek (*i*) Yumru şey; ufak küme (*s*) tümsek olan, kamburca.

Tümselmek (*m*) Yumru yumru ol., kamburlaşmak.

Tün (*i*) Gece.

Tünaydın (*i*) Geceler hayrolsun.

Tünek (*i*) Tavuk v.s. nin tünedikleri sırık.

Tüneklemek (*m*) Tavuk v.s. tünek üstüne çıkıp uyumak.

Tünel (*i*) Yeraltında oyu-

larak açılan yol, yeraltı kemeri.

Tünemek (*m*)B.**Tünekle-mek**.

Tünmek (*m*)Gece ol, ortalık kararmak.

Tüp (*i*) İnce ve birtarafı kapalı camboru.

Türbe (*i*) Mezar, kabir; mezar üzerine yapılan bina.

Türbedar (*i*)Türbeye bakan adam.

Türbin (*i*)Suyu veya havayı tazyik edip makineyi harekete getiren bir motör.

Türe (*i*) Kanun; nizam.

Türedi (*s*) Aslıbellisiz (adam), öteden beriden toplanan serseri.

Türemek (*m*)Öteden beriden toplanıp vücuda gelmek.

Türk (*kü"i„*) Asyada ve Avrupada yaşıyan mert ve kahraman büyük bir millet; bu millete mensup ve tâbi olan adam.

Türkçe (*i*) Türk dili; türk tarzı, usulü (*—yazmak, —konuşmak*).

Türkçü (*s*) Türk diline ve harsına bağlı olup türklüğün yükselmesine çalışan.—*lük* Türkçü olmak hali ve sıfatı.

Türkistan (*i*) Orta Asyada Türklerin oturdukları geniş memleket.

Türkiyat (*i.c.*) Türk tarihine, diline ve harsına ait ilimler, Türkoloji.

Türkiye (*i*) Merkezi Ankarada olup bütün Anadolu ile şarkî Trakyaya hükmeden 14 milyon nüfuslu Cumhuriyetle idare olunur genç, dinç bir devlet. —*li* Türkiye cumhuriyeti ahalisinden olan.

Türkleşmek (*m*) Türk olmak; türk gibi duymak

ve onunla birlik olmak; hars ve mefkûre itibarile Türk camiasına dahil olmak.

Türkleştirmek (*m*) Türk et., Türk milletine sokmak; türk birliğine almak.

Türklük (*i*) Türk olmak hali.

Türkmen(*i*) Türk milletine mensup bir şube.

Türkofil (*s*) Türk muhibbi, Türk dostu.

Türkü (*i*) Hece veznile yazılan ve hususî makamlarla söylenen şarkı. (—*söylemek*).

Türlü (*i*) Çeşit; et ile birkaç sebzeden yapılan yemek.

Türrehat(*tı«i.c.»*) Saçmasapan sözler.

Türüzotu (*nu«i»*) Güzelkokulu bir ot.

Tüs(*i*) B. **Tüy**.

Tütmek (*m*) Duman çıkarmak; soba v.s. çekmiyip etrafa duman yaymak.

Tütsü (*i*) Koku yaymak için yakılan şey; büyü yapmak için yakılan şey, buhur; hasta çamaşırlarını hususî yapılan makinede temizleme.

Tütsühane (*i*) Tütsü makinesinin kurulduğu yer, tephirhane.

Tütsülemek (*m*) Tütsüye vermek;dumana boğmak, buhur yakmak; tütsüden geçirmek, tephir et.

Tütsülenmek (*m*) Kendikendini tütsülemek.

Tüttürmek (*m*) Duman çıkarmak; düdükten hızlı ses çıkarmak; sözünü geçirmek.

Tütün (*i*) Duman; gaz; yakılıp dumanı içeri çekilen maruf yaprak. —*cülük* Tütüncü san'ati ve ticareti.

Tütünbalığı (*i*) Dumanda

kurutulmuş balık pastırması.

Tütünlemek (*u*) Dumana asmak, dumanda kurutmak; tütsülemek.

Tüvana (*s*) Güçlü, kuvvetli.

Tüveyç (*i*) Küçük bir tacı andıran ve çiçeğin yeşil dış kısmından maadasını teşkil eden renkli yaprakların cümlesi.

Tüy (*i*) Deri üstünde biten ince kıl (kuştüyü v.s). (—*lü* Çok tüyü olan, kıllı. —*süz* Tüyü az olan; köse; pek genç, körpe.

Tüylenmek (*m*) Bıyığı ve sakalı gelmek,tüyleri çıkmak; katılaşmak.

Tüymek (*m*) Sıvışıp kaçmak.

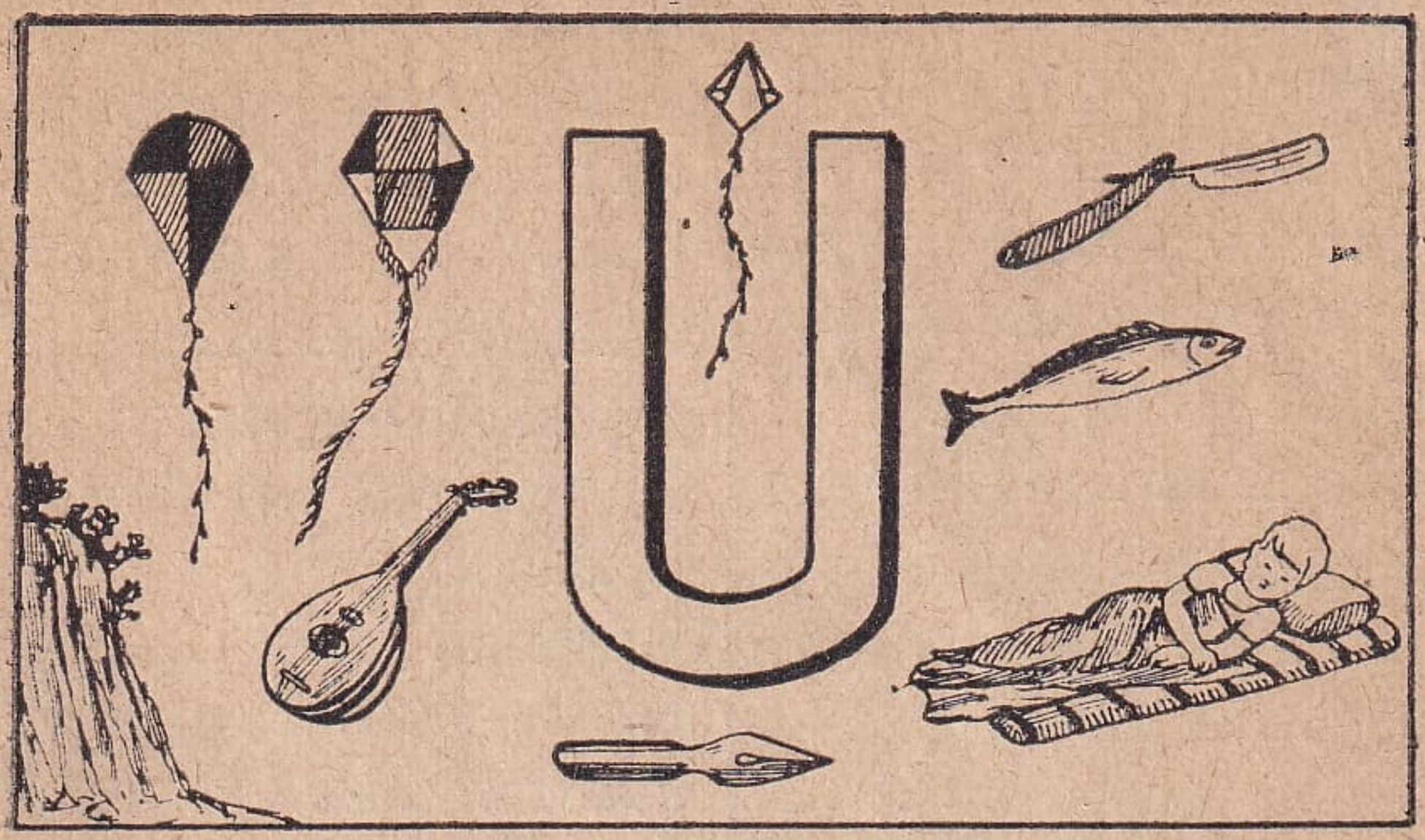

(*i*) Türkçe alfabenin yirmi dördüncü harfi.

Ubudiyet (*ti* "*i*„) Kulluk.

Ubur (*i*) Geçme, bir suyu geçme (—*et m.*)

Uca (*i*) Kuyruksokumu.

Ucra (*s*) Pek uçta bulunan (yer).

Ucube (*i*) Şaşılacak şey.

Ucuz (*s*) Pahalı olmıyan, ehven (—*cu* Ehven mal satan; ucuz mal arayıp alan(—*luk* Ehvenlik, herşeyin ucuz satıldığı yer.

Ucuzlanmak (*m*) Fiat inmek, ehven satılmak.

Ucuzlatmak (*m*) Fiatını indirmek, ehven satmak.

Uç (*i*) Birşeyin en son noktası, sivri yeri;kenar, yan; son; nihayet; köşe, burun; tepe, baş; sebep, yüz.

Uçak (*s*) Sarılan, sarmaşan (ot).

Uçar (*s*) Uçan; gaz haline girip havaya karışan.

Uçarı (*s*) Sonderece çapkın, çok haşarı (adam).

Uçkun (*i*) Kıvılcım.

Uçkunmak (*m*) Ürkmek.

Uçkur (*i*) İçdonuna ve şalvara geçirilip belden bağlanan ince kuşak.

Uçmak (*m*) Kanatlar vasıtasile havaya kalkıp gitmek; gaz ve buhar haline geçip havaya kalkmak; çabuk gitmek;mahvolmak; çalınmak, aşırılmak; yuvarlanıp bir çukura düşmek.

Uçmak (*i*) Cennet.

Uçucu (*s*) Uçan; yüksekten aşan.

Uçuk (*i*) Dudaklarda çıkan beyazımtrak kabarcık.

Uçuklamak (*m*) Dudaklarda kabarcıklar çıkmak.

Uçunmak (*m*) Ürkmek.

Uçurmak (*m*) Uçmağa mecbur et.; çok methetmek; çabuk yetiştirmek, (haber); çalmak,aşırmak.

Uçurtma (*i*) B. **Uçurtmak**; çocukların kâğıttan yapıp iple havada uçurdukları oyuncak.

Uçurtmak (*m*) Uçmağa mecbur ettirmek;gaze ve buhara tahavvül ettirmek; kılıç v.s.ile vurarak birşeyin tepesini kesmek; birşeyi ortadan yoketmek.

Uçurum (*i*) Pek sarp ve dik yer, yar.

Uçuşmak (*m*) Hep beraber uçmak; kanatları vurarak telâşla uçmak.

Udade (*i*) İrtifa aletlerinin derecelerini gösteren kol, mastara, irtifa günyesi.

Udî (*s*) Ut denilen çalgı üstadı.

Udul (*lü"i„*) Sapma; yoldan çıkma. (*Doğru yol-*

dan udul et. Sapmak).

Udul(*i.c.*) B. **Jüri.** (birinci mana).

Uf! (*n*) Bezginlik, usanma bildirir.

Ufacık (*s*) Pek ufak, küçücük, minimini.

Ufak (*s*) Küçük (— *tefek* Küçük, ehemmiyetsiz, ufak tefek şeyler). (—*lık* Ufak para; kehle, bit).

Ufalamak (*m*) Ufak ufak doğramak, parçalamak.

Ufalanmak(*m*)Küçük parçalara bölünmek.

Ufalmak (*m*) Küçülmek.

Ufaltmak (*m*) Küçültmek.

Ufarak (*s*) Daha ufak,daha küçük, küçükçe.

Ufkî (*s*) Ufka mensup ve müteallik, su sathına muvazi.

Ufatmak (*m*) Küçültmek; ufak kırmak; ince parça haline komak.

Uflamak (*m*) Usanma ve bıkma neticesi uf demek.

Ufuk (*fku"i„*) Gök kenarı.

Ufunet (*ti"i„*) Etleri çürüyüp fena kokma. (ufunet peyda et. *m*) —*li*Etleri çürüyüp fena kokan).

Ufunetlenmek (*m*) Etler çürüyüp kokmak.

Uğlama (*i*) Uğultu, kulağa gelen karışık ve gürültülü ses.

Uğlamak (*m*) B. **Uğuldamak.**

Uğrak (*i*) Uğranacak yer.

Uğramak (*m*) Geçerken biryere ilişmek; bir zaman için durmak; tutulmak, müptelâ ol., fırlamak (göz).

Uğraş (*i*) Kavga, savaş.

Uğraşmak (*m*) Bir işte çalışmak, meşgul ol.; biribiri ile kavga et.; birine fena muamele etmek.

Uğraştırmak (*m*)Yormak, müşkülâta sokmak.

Uğratmak (*m*) Geçerken biryere ilişdirmek; bir

zaman için biryerde durdurtmak; sokmak(belâya v.s. ye) müptelâ etmek.

Uğru (*i*) Uğranılan yer; çizgi; yol (samanuğrusu. B. **Kehkeşan**); Hırsız. (- *luk* Hırsızlık).

Uğrulamak (*m*) Hırsızlık etmek.

Uğrulanmak(*m*)Çalınmak

Uğrulatmak(*m* Çaldırmak

Uğrulayın (*zr*) Hırsızcasına.

Uğuldamak (*m*) Boğuk, gürültülü, karışık bir ses vermek.

Uğultu (*i*) Kulağa gelen gürültülü boğuk ses.

Uğur (*ğru«i»*) B. **Kut.**

Uğurlamak(*m*)Selâmetlemek, teşyi etmek.

Uğursuz, —*luk* B. **Kutsuz**, —*kutluluk*.

Uğuz (*i*) B. **Oğuz.**

Uhde (*i*) Üzerine alma, sözverme:(*Uhdesinde* Üzerinde. (*Uhdesinden* Hakkından. [*Bu işin uhdesinden geldi* Hakkından geldi, becerdi].

Uhrevî (*s*) Ahrete, öbür dünyaya müteallik.

Uhut (*i.c.*) B. **Ahit** (Eski uhut).

Uhuvvet (*i*) Kardeşlik; sıkı muhabbet.

Ukalâ (*i.c.*) B. **Âkıl**; akıl satan, akıllı geçinen.

Ukalâdümbeleği (*s*) Birşey bilmediği halde akıllılık taslıyan.

Ukalâlık(*i*)Akıllılık satma, taslama. (—*et.m.*)

Ukap (*i*) Tavşancıl.

Uknum (*i*) Asıl, cevher.

Ukte (*i*) Düğüm; zor iş; çok arzu edildiği halde ele geçirilemediği için kalpte düğüm gibi kalan şey.

Ukubet (*ti"i„*) Ceza; eziyet, işkence. (— *et m.*).

Ulâ(*s*) Birinci (*Ulâ evveli*). Eskiden Balâ rütbesinden

bir aşağı rütbe.(*Ulâ sanisi* Ulâ evvelinden bir aşağa rütbe.

Ulah (*i*)RumleliniRumanya ahalisile hemcins olan.

Ulak (*s*) Yakın, bitişik;tatar, posta.

Ulam(*i*)Takım(*ulam ulam*)

Ulama (*i*)Biribirine bağlı, zincirleme; ekleme, eklenip uzatılma.

Ulamak (*m*) Dolıyarak bağlamak, sarmak;eklemek, yapıştırmak.

Ulan (*i*) B. **Oğlan**.

Ulanmak(*m*)Sarılmak;eklenilmek.

Ulaş (*i*) Bitişme.

Ulaşık (*s*) Bitişik.

Ulaşmak (*m*)Bitişmek,yetişmek, kavuşmak.

Ulaştırı (*zr*)Bitişik olarak.

Ulaştırmak (*m*) Bitiştirmek; yetiştirmek, kavuşturmak.

Ulatmak (*m*) Büyütmek, yükseltmek (Allah); birini ağırlamak, çok hürmet etmek;çözülmek, bezi tarağa geçirmek.

Ulayıcı(*i*)İpeği çile yapan.

Ulema (*i.c.*)B.**Âlim**;sarıklı âlimler.

Ulu (*s*) Büyük;(Allah;zat); iri, yüce (ağaç v.s.) — *luk* Büyüklük, irilik, yücelik.

Ulûfe (*i*) Eskiden atyemi bedeli olarak askere verilen aylık; asker aylığı.

Ulûfeci (*i*) Eski bir sınıf süvari askeri.

Ulufeli (*s*) Maaşlı, muvazzaf.

Ululamak (*m*) Büyütmek; ağırlamak, çok hürmet et.

Ululanmak (*m*) Büyüklük satmak, kibirlemek, azamet satmak.

Ulûm (*i.c.*) İlimler.

Ulumak (*m*) Köpek v. s. acı acı bağırmak,ürümek.

Uluorta(*zr*) Açıktanaçığa. (*konuşmak*).

Ulus(*i*)Büyük aşiret,millet.

Ulustaş (*i*) Millettaş.

Uluşmak(*m*) Köpekler v.s. acı acı bağrışmak,ürümek.

Ulvan (*i*) Övünme(—*satmak*).

Ulvî (*s*) Yüksek; manevî, ruhî şeylere müteallik.

Ulviyat (*ti «i.c.»*) Yüksek, yüce şeyler;manevî, ruhî şeyler.

Ulviyet (*ti«i»*) Yükseklik, yücelik; manevîlik,ruhîlik.

Umacı (*i*) Küçük çocukları korkutmak için uydurulan şahıs.

Umk (*ku«i»*) Derinlik.

Umkan (*zr*) Derinlik cihetile, derinliğine.

Ummak (*m*) Ümit etmek, beklemek.

Umman (*i*)Arabistanın cenubuşarkî köşesinde büyük bir memleket; bunun kıyısından Hindistana kadar uzanan açık deniz; büyük deniz (*ummana dalmak* Çok düşünmek.)

Umran (*i*)Şenlik, mamurluk, herveçhile ilerigitme.

Umranî(*s*) Mamurluğa ait.

Umsanmak (*m*) Ümit et., beklemek.

Umu (*i*) Ümit; bekleme.

Umulmak (*m*) Ümit edilmek; beklenilmek.

Umulmaz (*s*) Ümit olunmaz; beklenilmez.

Umum (*i*) Herkese, herşeye ait olma; halk, herkes (*zr*) bütün, hep.

Umumen (*zr*) Bütün,hep.

Umumî (*s*) Herkese,herşeye ait, hususî olmıyan.

Umumiyet (*ti«i»*) Herkese, herşeye ait olma, umumîlik (—*üzere*).

Umunmak(*m*)Ümide düşmek, ümitle beklemek.

Umur (*i*) İşler, ehemmiyetli işler.

Umursanmak (*m*) Vazife

edinmek, bir işe ehemmiyet vermek.

Umut (*i*) B. **Umu.**

Un (*i*) Toz haline konulmuş, övütülmüş buğday arpa, mısır v.s.

Unalmak (*m*) Hasta iyi ol., şifa bulmak.

Unartmak (*m*) Hastayı iyiye döndürmek; iyiletmek, şifa vermek.

Unf (*i*) Sertlik; kabalık.

Unfen (*zr*) Sertlikle; kabaca.

Unfî (*s*) Sert; kabaca (— *muamele*).

Unfuvan (*i*) Gençliğin başlangıcı, tazelik çağı.

Unmadık (*s*) İyi olmaz; hayırsız.

Unmak (*m*) Hasta iyi ol., şifa bulmak.

Unmaz (*s*) İyi olmaz, şifa bulmaz; hayırsız.

Unsur (*i*) Mürekkep cisimlerin esas maddelerinden herbiri, esas, asıl, cevher.

Unsurî (*s*) Unsura mensup, aslî, esasî, cevherî.

Unulmak(*m*)B. **Unalmak.**

Unulmaz (*s*) B. **Unmaz.**

Unurtmak (*m*) B. **Unartmak.**

Unutkan (*s*) Çok unutan, unutucu.

Unutmak (*m*) Hatırdan çıkarmak; affetmek, anmamak; ihmal etmek.

Unutucu (*s*) B. **Unutkan.**

Unutulmak (*m*) Hatırdan çıkarılmak.

Unutturmak (*m*) Hatırdan çıkartmak; affettirmek.

Unvan (*i*)Bir eserin veya bir müessesenin ismi; mahlâs, lâkap; mektup adresi (*unvan tezkeresi*) hersene maliye şubelerinden para mukabili esnafa verilen tezkere) —*lı* Unvanı olan,

mahlâslı, lâkaplı, muan, ven).

Ur (*i*) Vücutta çıbansız, iltihapsız şiş, tümsek;kabarcık.

Ura (*i*) Şahin kuşunun ava hücum etmek için kabarması, sınır nişanı; sınıra alâmet olmak için yükseltilen tepe.

Urba (*i*) Ruba, elbise.

Urban (*i*) Çadırda oturan araplar, bedevî araplar.

Urgan (*i*) Kalın ip, ince halat.

Uruç (*i*) Yukarı çıkma, havaya yükselme (Hazreti İsanın urucu).

Uruk (*i.c.*) Irklar, soylar.

Us (*i*) Akıl; terbiye; yavaşlık, mülâyimlik —*lu* Akıllı; terbiyeli; yavaş, mülâyim (adam) —*luk* Akıllılık; terbiye; yavaşlık,mülâyimlik. (—*ca* Oldukça akıllı; terbiyelice; halimce).

Usan (*i*)Bıkıntı, bezginlik.

Usanç (*s*) Bıkan, bezgin. (*i*) Bıkıntı, usan.

Usandırıcı (*s*) Bıktıran, bezdiren.

Usandırmak (*m*) Bıktırmak, bezdirmek.

Usanılmak(*m*)Usanç gelmek, bıkılmak.

Usanmak (*m*) Bıkmak, bezmek.

Usare (*i*) Sıkılan meyva v.s. suyu.

Uskumru (*i*) Çiroz yapılan bir balık.

Uskur (*i*) Pervanesi kıçında bulunan vapur, kıçındançacklı vapur.

Uslanmak(*m*)Akıllanmak; terbiye öğrenmek, yumşamak (adam).

Usta (*i*) Bir san'atte ilerliyen, kendibaşına iş yapan; hizmetçi kadınların başı, kadın hamamlarında tellâk; bir yerin gedikli hizmetkârı; san'at hocası (*s*) Çokbilir; marifetli, aldanmaz

—*lık* Usta olanın hali. (—*lıklı* Marifetle yapılmış; evvelce düşünülmüş).

Ustunç (*i*) Cerrah aletleri takımı.

Ustura (*i*) Tıraş etmeğe mahsus berber bıçağı.

Usturlap(*i*) Eskiden gökteki yıldızların uzaklığını ölçen bir alet.

Usul (*lü«i»*) Tarz, yol, üslûp, tertip,nizam; yavaşlık*Usulusul*(*zr*) Yavaşça.

Usullacık(*zr*) Yavaşçacık.

Usulsüz (*s*) Tertipsiz, nizamsız.

Uşak (*i*) Çocuk; delikanlı, genç; erkek hizmetçi.(—*lık* Çocukluk; gençlik; hizmetçilik).

Uşkun (*i*) Keçikulağı(otu).

Ut (*i*) Bildiğimiz yuvarlakkarınlı alaturka çalgı.

Utan (*i*) Haya.

Utanacak (*s*) Utanabilir, utanmağa sebep: teklifli; yabancı.

Utandırmak(*m*)Mahcupet

Utangaç (*s*) ; **Utangan** Çok utanan; mahcup tabiatli, (—*lık* Çok utanma; mahcupluk).

Utanık, —*lık* B. **Utangaç**, —*lık*.

Utanmak (*m*) Bir kötü iş veya sözden kızarmak; mahcup olmak.

Utanmaz(*s*)Arsız,hayâsız.

Utarit (*i*) Güneşe en yakın olan birinci seyyare.

Utçu (*i*) Ut yapan ve satan; udî.

Utufet (*ti"i„*) Çok merhamet, şefkat (—*lû* Eskiden balâ rütbesi sahiplerile askerîden birinci feriklere verilen elkap.

Uvertür (*i*) Açılma; peşref; başlangıç: ilk müzakere.

Uyandırıcı(*s*)Uykuyu kaçıran, uykudan kaldıran;

tam, kurulup vaktinde uyandıran (saat) (*Uyandırıcı ilâç*).

Uyandırmak (*m*) Uykuyu kaçırmak, uykudan kaldırmak; gözleri açmak, gafletten kurtarmak; cahillikten kurtarmak; tutuşturmak, yakmak; şenlendirmek.

Uyanık (*s*) Gece uyumıyan; gözüaçık; fikriaçık. —*lık* Uyumamaklık; zekâvet; gözaçıklığı.

Uyanmak (*m*) Uykudan kalkmak, uyku kaçmak; gözaçmak; cahillikten kurtulmak; otlar sürmeğe başlamak; şenlenme, mamur ol.; fenalık etmek için gözaçılmak.

Uyar (*s*) Uyması, uydurulması kabil olan, uygun; benzer, eş.

Uydurma (*i*) B. **Uydurmak**. Uydurulmuş, asılsız (söz), yalan.

Uydurmak (*m*) Uygun getirmek; yoluna komak; asılsız, yalan sözler söylemek; bir iyi şeyi elde et.

Uygun (*s*) Uyar, mutabık; münasip; ehvence, ucuzca. —*luk* Uyarlık, mutabıklık; münasebet.

Uygunsuz (*s*) Uymaz, mutabık olmıyan; münasebetsiz, fena hallerde bulunan, kötü yollarda gezen (—*luk* Uymazlık; münasebetsizlik, kötü yollarda gezmeklik).

Uygur (*i*) En evvel medeniyeti kabul eden büyük bir türk kabilesi ki sonra Çağatay adını almıştır.

Uyku (*i*) Duyguların uyuşmasından gözlerin kapanmasile hâsıl olan dinlenme; cahillik. (—*cu* Çok uyuyan, uykuyu çok seven).

Uykuluk (*i*) Beşikteki ço-

cuğun avuçlarında ve başında hâsıl olan ufak kabuk; kuzunun gırtlağında bulunan irice bezlerden herbiri.

Uykusuz (*s*) Uyumamış, uyanık. —*luk* Uyanıklık.

Uyluk (*i*) Bacağın kalçadan dize kadar olan üst kısmı.

Uymak (*m*) Arkasından gitmek, mutabık gelmek; uygun ol.,yakışmak; kararlaşmak; tam gelmek: sözünü yapmak.

Uysal (*s*) Herkese uyan, herkesin fikrine, reyine tâbi olan.

Uyuklamak (*m*) Oturduğu yerde uyumak, imizgenmek.

Uyumak (*m*)Uykuya varmak; hiçbir şeyden haberi olmamak; iş gerikalmak.

Uyuntu (*s*) Uyur gibi duran, miskin; tembel.

Uyur (*s*) Uyuyan;durgun.

Uyuşmak(*m*) Duymaz bir hale gelmek, karıncalanmak, vücudu gevşemek; anlaşmak, sulholmak.

Uyuşuk (*s*) Duymaz bir hale gelen; vücudu gevşiyen.

Uyuşukluk (*i*) Duymaz bir hale gelme;gevşeklik.

Uyutmak (*m*)Uykuya yatırmak, uyku getirmek; usandırmak, can sıkmak; sürüncemede bırakmak; ilâç ile duygularını iptal etmek.

Uyutucu (*s*)Uyku getiren.

Uyuz (*i*) Ufacık çıbanların tesirile kaşıntı veren bulaşık bir hastalık (*s*)Pis, murdar(adam).

Uz (*s*) İyi, yarar; uygun; uslu (*i*) İyilik, münasebet; sulh.

Uzak (*s*) İrak, uymaz (— *ça* Az İrak —*lık* İraklık.

Uzaklaşmak (*m*) Biribi-

rinden uzak düşmek,irak-laşmak.

Uzaklaştırmak (*m*) Biri-birinden uzak düşürmek, iraklaştırmak.

Uzamak (*m*) Uzun ol.; çok sürmek; sürünceme-de kalmak; sonraya kal-mak; uzağa gitmek.

Uzan (*s*) Lâfazan,geveze. (*i*)eskiden sazla dolaşan şair.

Uzanmak (*m*) Uzun sür-mek, boyunca gitmek; upuzun yatmak; el uzat-mak, gasp niyetinde bu-lunmak.

Uzatılmak (*m*)Uzun sür-dürülmek; B. **Uzatmak** (meçhul şekli).

Uzatmak (*m*)Boyunu art-tırmak;ileriye doğru sür-mek; salıvermek; sürdür-mek; çok söylemek; me-sele çıkarmak; sonraya bırakmak; çok şey iste-mek.

Uzlaşılmak (*m*) Barışıl-mak, araları bulunmak.

Uzlaştırmak (*m*) Barış-tırmak, aralarını bulmak, uyuşturmak (bir iş için).

Uzun (*s*) Boyu çok olan; çok süren, devam eden; çabuk bitmez, tafsilâtlı —*ca* Oldukça uzun, az uzun —*luk* Boyluluk).

Uzunkulaklı(*i*) Eşek,mer-kep.

Uzuv (*zvu «i»*) Bedeni teşkil eden cüzlerden her-biri; nebatın baş kısım-ları.

Uzvî (*s*) Hayvan ve ne-bata mensup (Uzvî kim-ya; gayriuzvî kimya).

Uzviyet (*ti "i„*) Bir cis-min uzvî, yani azalı ol-ması ve büyümek has-sası bulunması.

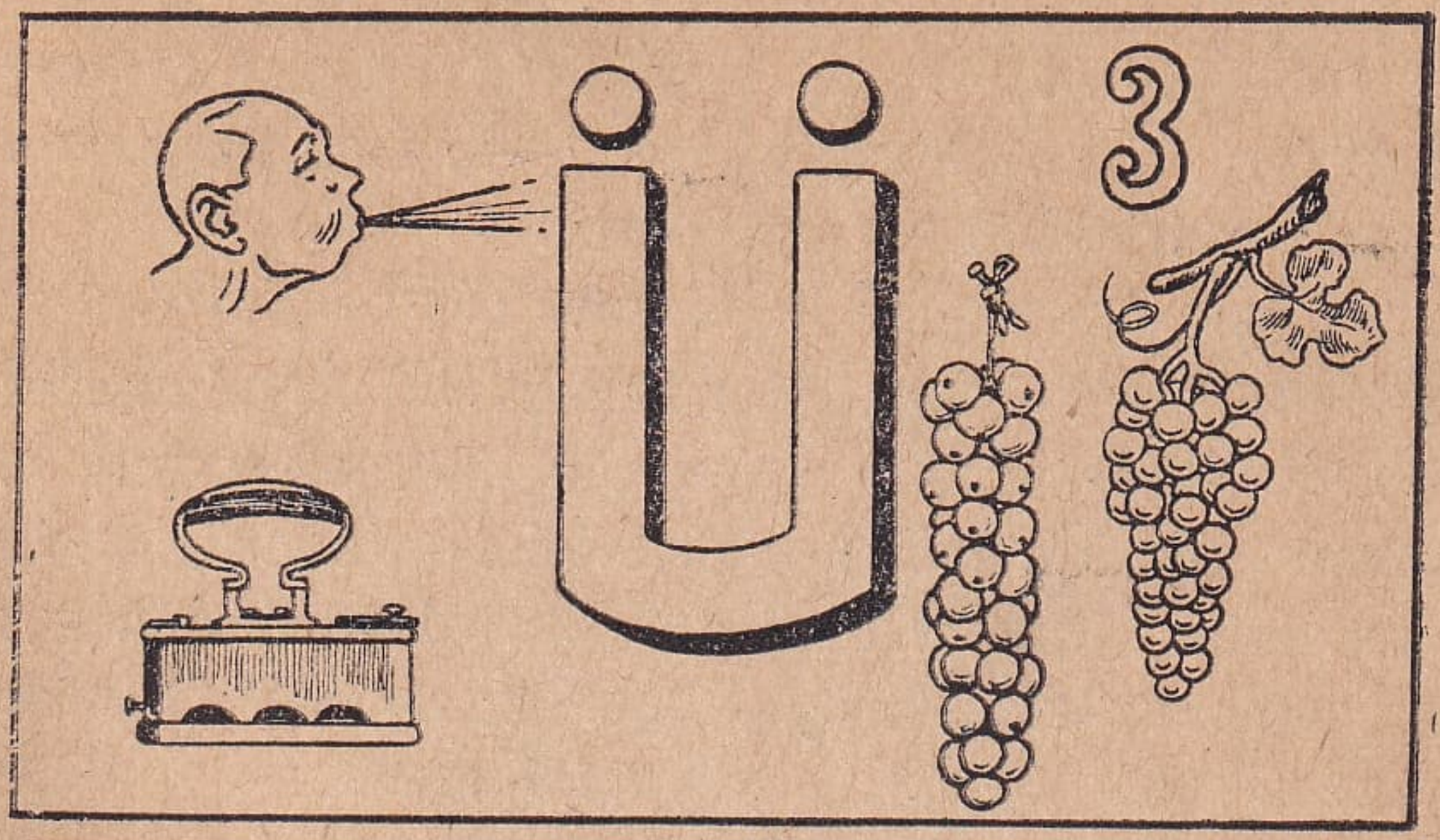

Ü

(*i*) Türkçe alfabenin 25-inci harfi.

Übüvvet (*ti* "*i*„) Babalık.

Ücret (*ti* "*i*„) Çalışmağa bedel verilen para, günlük, aylık, yıllık; bir mekteplinin mektebe, bir yolcunun otele v.s.ye verdiği para; vapura, şimendifere, tramvaya, postaya v.s. ye verilen para.

Ücretli (*s*) Para ile olan.

Ücretsiz (*s*) Parasız, bedava, meccanî (talebe v.s.) (*zr*) Parasız olarak, bedava olarak, meccanen.

Ücurat (*tı*"*i.c*„) Ücretler.

Üç (*s*) İkiden sonra gelen sayı.

Üçambarlı (*i*) Üçambarı olup üç sıra top yeri bulunan eski zırhlı.

Üçaylar (*i*) İslâmlarca kut-

lu sayılan recep, şaban ve ramazan ayları.

Üçer (*s*) Her defasında veya herbirine verilen üç.

Üçköşeli, **Üçköşe** (*i*) Üç köşesi olan cisim, şekil, müselles.

Üçleme (*i*) Üç kat, üçe bükülmüş; birnevi ufak yonca;dokuzar taşla oynanan oyun.

Üçlemek (*m*)Üçe doldurmak; üçe bölmek, üç kat etmek; mahsulün üçtebirini almak üzere çiftliğini kiraya vermek.

Üçleşmek, **Üçletmek** (*m*) Üçe dolmak,üç tane olmak.

Üçlü (*s*)Üç kısımdan ibaret; iskambil kâğıdının üçbeneklisi.

Üçlük(*s*)Üç kısımdan mürekkep; üç lira veya üç kuruş kıymetinde olan; üç yaşında olan.

Üçüncü(*s*)İkinciden sonra gelen rütbî sayı sıfatı.

Üçüz (*s*)Üçlü, üçü birarada (—*lü* Üçü bir arada olan).

Üdeba (*i.c.*) Edipler.

Üflemek(*m*) Ağızla nefes vermek,üfürmek;koyun v. s.derisini nefesle şişirmek; nefesle çalınan bir çalgıyı çalmak; nefesle okumak ve üfürmak.

Üflenmek (*m*) Ağızla nefes verilmek;nefesle söndürülmek; nefesle şişirilmek; nefesle çalınmak.

Üfletmek(*m*)Ağızla nefes verdirtmek, üfürtmek.

Üftade (*s*) Düşmüş, düşkün, zavallı, âşık,tutkun.

Üful (*lü«i»*) Güneş batma, yıldız sönme; ölme.

Üfürmek (*m*) Rüzgâr esmek; B. **Üflemek** (4üncü mana).

Üfürük (*i*) Üfürükçülerin okuduktan sonra hastanın üzerine üflediği nefes.

(—*çü* Hastalara okuyup nefes veren adam).

Üfürüm(*i*)Bir defada üfürülen nefes ve hava.

Üğendire / **Üğendirek** (*i*) Çift ve araba sürerken öküzleri v s. yi dürtmek için kullanılan uzun ve ucuiğneli değnek.

Üğü (*i*) Puhukuşunun kedibaşlı büyük nev'i veya erkeği.

Üleş (*i*) Bölme,pay,hisse. (—*çi* Hissedar).

Üleşmek (*m*) Bölüşmek, paylaşmak.

Üleştiri (*zr*) Yer yer, şurada burada, serpinti(—*yağmur*).

Üleştirmek(*m*)Payetmek, paylaşmak.

Ülfet(*ti«i»*)Alışma; iyi görüşme, iyi konuşma, sıkı muhabbet (—*et.m.*).

Ülke (*i*)Bir devletin hükmü altında bulunan yer; memleket.

Ülker (*i*) B. **Süreyya**.

Ülküç (*i*) B. **Ustura**.

Ültimatom (*i*) En son ve kat'î teklif, tebliğ.

Ülüfer (*i*) B. **Nilüfer**.

Ülûhiyet (*ti «i„*) Tanrılık, Allahlık.

Ümanism(*i*) İnsaniyet muhabeti;eski lisan ve edebiyatlara çok ehemmiyet veren edebî bir meslek.

Ümanist (*ti «s»*) İnsaniyet muhibbi; eski lisan ve edebiyatlarla uğraşan üstat, âlim.

Ümera(*i.c*)Büyük rütbede, meselâ miralay, kaymakam ve binbaşı rütbelerinde olan zabitler.

Ümit (*i*)Umu, umma(—*et. ummak*)(—*li* Ümidi bulunan. —*zis* Ümidi kalmıyan, ümidi kesilmiş.

Ümitlendirmek (*m*) Ümit vermek,ümide düşürmek.

Ümitlenmek (*m*) Ümidi olmak, ümide düşmek.

Ümmet (*i*) Bir peygamberin dinine davet ettiği cemaat, bir dine mensup olan insanların hepsi. (*Ümmeti Muhammet* Müslümanlar.

Ümmî (*s*) Okuyup yazma bilmiyen(adam).

Ümniye (*i*) Umu, ümit; dilek, istek, arzu; maksat, niyet.

Ün (*i*) İnsan ve hayvan sesi; şöhret, san, şan. *—lü* Şanlı, şöhretli, atlı sanlı.

Üniforma (*i*) Resmî elbise; asker, polis, mektepli v.s. nin giydikleri birbiçim elbise.

Ünlemek (*m*) Bağırmak, nara atmak; şarkı söylemek; ötmek.

Ünlenmek(*m*) Seslenmek; yaygara et.; çınlamak; şöhreti, adı sanı dünyaya yayılmak.

Ünsiyet (*ti"i„*) Alışıklık, alışma; muhabbet, dostluk. (— peyda et.).

Üranyom (*i*) "Uran„ denilen bir madenden çıkarılan basit cisim.

Üremek (*m*) Çabuk yetişip yayılmak, türemek.

Üremi (*i*) İdrarın kana karışmasından hâsıl olan tehlikeli hastalık.

Üretmek (*m*) Hayvan ve nebatı çoğaltmak.

Ürgün (*i*) Sellerden hâsıl olan yer yer küçük göl.

Ürkek(*s*)Korkak, ufak bir şeyden korkup sıçrıyan (*—lik* En ufak şeyden korkup sıçrama).

Ürkmek (*m*) Korkup birdenbire sıçramak.

Ürküntü (*i*) Birdenbire çöken korku.

Ürkütmek (*m*)Birdenbire korkutup sıçratmak.

Ürpermek (*m*) Ürkmeden tüyleri dikilmek.

Ürümek (*m*) Köpek v.s. durduğu yerde bağırmak, ulumak.

Üryan (*s*) Çıplak, soyunmuş (— ol. *m.*).

Üryani (*i*) İncekabuklu makbul birnevi erik.

Üs (*ssü"i„*) Temel, esas; ekseriya cebirde bir rakamın kaçıncı kuvvete refolunacağını göstermek için orakamınüzerine şu tarzda (56²)konulan küçük sayı.

Üsera (*i.c.*) Esirler.

Üsküf (*i*) Tepesidevrik ve püsküllü,renkli yünden örme takke; ava götürülen şahin ve doğan kuşlarının etrafı görmemesi için başlarına konulan meşin şapka.

Üslûp (*i*) Tarz, usul; dil şiveşi (*yüksek üslûp,sade üslûp*).

Üst (*tü"i„*)Yukarı;dış; birşeyin üzerinde bulunan kısım(kaymak üstü);kılık,kıyafet; bir memurun âmiri.(*s*)Yukarı olan, yukarda bulunan; başkalarından yüksek.

Üstat (*i*) Bir ilimde, bir fende ve san'atte âlim, mütehassıs, eser sahibi.

Üstbaş (*i*) Elbise, kıyafet, kılık; en yukarı oturacak mevki (üstbaşa geçmek).

Üstelemek (*m*) Artmak; birini bastırmak; üste çıkmak; hastalık tepmek, nüksetmek.

Üstübeç(*i*) Kurşunboyası.

Üstün (*s*) Üstgelen, daha ileri; galebe çalan, yenen; arap yazılarında (a,e)okutan işaret, fetha.

Üstünkörü (*s*) Şöylebir, üstünden, sathî.

Üstünlemek (*m*) Üstün harekesile, yani işaretile (a, e) okumak.

Üstünlük (*i*) Üstün olma, rüchan.

Üstüpü (*i*) Makinistlerin

silmek gibi bazı işlerde kullandıkları kaba keten, kenevir.

Üstüste (*zr*) Biribiriüzerine, hepsi bir sayılarak; ara vermeksizin.

Üstüvane (*i*) Oklava, silindir.

Üstüvanî (*s*) Oklavabiçiminde.

Üşek (*i*) Küçük vaşak, karakulak nev'inden bir hayvan.

Üşen (*i*) Üşenme.

Üşenç, **Üşengen** (*s*) Daima üşenen.

Üşenik (*s*) Üşenç, üşengen —*lik* Üşenme, gevşeklik.

Üşenmak (*m*) Çalışmak istememek, gevşeklik göstermek.

Üşmek (*m*) Yığılmak, toplanmak (asker).

Üşne (*i*) Yosun.

Üşniye (*s*) Yosun fasilesinden (nebat).

Üşümek (*m*) Soğuk duymak.

Üşüntü (*i*) Koşuntu, biribiri üzerine hücum, kalabalık.

Üşür (*i*) Ondabir; eskiden çiftçilerden bu namla alınan vergi (—*cü* Eskiden üşür toplıyan memur veya mültezim.

Üşürmek (*m*) Yığmak, toplamak, kalabalık biriktirmek (*Biryere amele* — İşçi saldırmak).

Üşüşmek (*m*) Hertaraftan hücnm edip biryerde toplanmak (*karıncalar üşüşmüşler*).

Üşütmek (*m*) Soğuk aldırmak; soğuktan hasta etmak.

Ütü (*i*) Elbise, kumaş, gömlek v.s. yi düzeltmek için kullanılan demir alet; bu aletle elbise ve hertürlü kumaşlara verilen düzgünlük ve perdah. (—*cü*

Ütü yapıp satan; ütü ile elbise, çamaşır v.s. ye düzgünlük ve perdah veren) (—*lü* Ütülenmiş, ütü vurulmuş).

Ütülemek (*m*) Ütü sürmek; birinin başını boş lâkırdılarla ağrıtmak; tüylerini yakıp temizlemek.

Ütülenmek(*m*) Ütü sürülmek;tüyler yakılıp temizlenmek;ateşte veya alevde alazlanmak;hayvanın kaza ile tüyleri yanmak.

Ütüme (*i*)Ateşte alazlanmış taze buğday.

Ütüsüz (*s*) Ütü vurulmamış;hayvanın tüyleri yakılıp temizlenmemiş.

Üvey (*s*) Öz olmıyan,ana baba bir olmıyan(evlât).

Üveyana (*i*)Öz valide olmıyan,analık, ahretanası.

Üveybaba(*i*)Öz baba olmıyan, babalık ahretbabası.

Üveyk (*ki «i»*) Güvercine benzer, ondan daha büyük bir kuş.

Üveykardeş (*i*) Öz kardeş olmıyan,ana bir babadabir kardeş olmıyan.

Üvez (*i*)Muşmulaya benzer meyva.

Üzek (*i*) Öküzarabasının oku.

Üzen (*i*) Dikkat.

Üzengi (*i*) Ata binilirken ayakların konulduğu demir v.s. den ufak basamaklar.

Üzengilemek(*i*)Ata üzengi ile yahut mahmuzla vurup sürmek.

Üzenbezen (*i*) Özenerek yapılan süs.

Üzendirmek (*m*) Dikkatle bir iş yaptırmak; iyi işler yapmağa sevketmek.

Üzeniş / **Üzenme** (*i*) Dikkatli iş yapma.

Üzenmek (*m*) Dikkatle iş görmek; çabalanmak.

Üzer (*i*) Üst, yukarı; arka, sırt; dış taraf.

Üzere,Üzre (*zr*) İçin;şartile; maksadile niyetile; karşı, doğru.

Üzeri (*i*) Üstü, dış tarafı.

Üzerinde (*zr*) Üstünde, uhdesinde.

Üzerine (*zr*) Üstüne; yüzüne göre; karşı, dair, müteallik.

Üzerlik (*i*)Tütsü için kullanılan yabani sedefto-humu.

Üzgeç (*i*)Çekilip alınır ip merdiven.

Üzgün (*s*) Üzülmüş, zebun, hasta —*lük* Zebunluk; hastalık; eziyet.

Üzlet (*ti"i„*) Yalnızlık.

Üzlük (*i*) Tütsü; günlük; buhur.

Üzmek (*m*)Gerip gevşetmek; sölpük etmek; cansıkmak.

Üzmelik(*i*) Sakızotu; hertürlü kokulu ottohumu.

Üzülmek (*m*) Dermansız kalmak; sıkılmak; merak etmek.

Üzüm (*i*) Pek faydalı ve lezzetli yaz meyvası.

Üzümsuyu (*i*) Şıra;şarap.

Üzün (*znü "i„*) Kulak.

Üzüntü (*i*) Üzülme, sıkılma, merak, eziyet (—*lü* Sıkıntılı; meraklı).

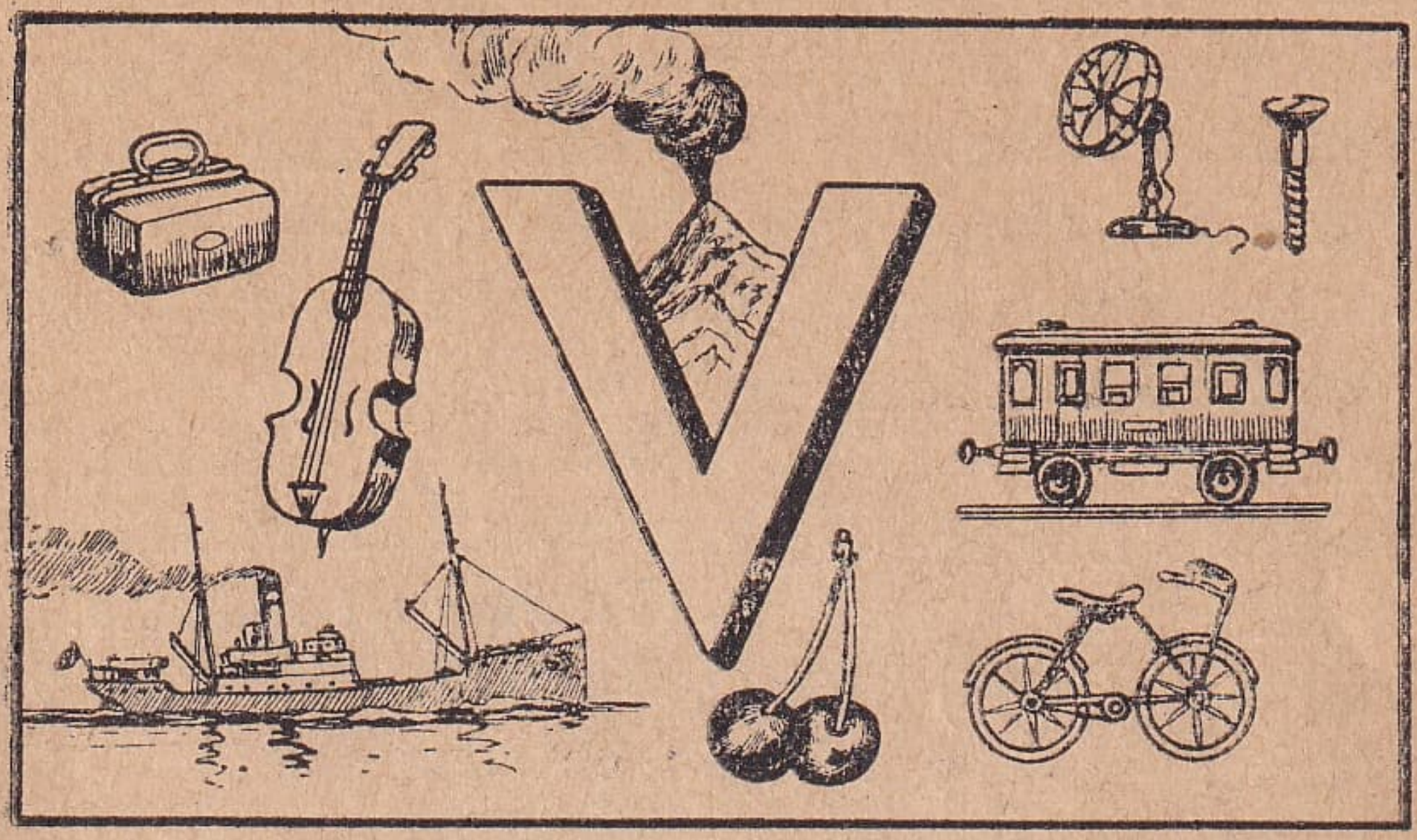

(*i*) Türkçe alfabenin 26 ıncı harfi;epçet hesabında 6.

Vabeste (*s*) Bağlı (fikrinize —dir).

Vacibe (*i*) Boyun borcu, zarurî iş (*büyüklere itaat vacibedir*).

Vacip(*s*)Pek lâzım, bırakılamaz;yapılmaması dince günah sayılan (emir).

Vade (*i*) Bir işin yapılması, görülmesi için verilen vakit, müdddt (*senedin vadesi*); Ecel, ölüm (*vadesi bitmiş*).

Vadetmek (*m*) Söz vermek.

Vadi(*i*) İki dağ arası,dere;bir ırmağın aktığı yer, ırmak yatağı; tarz,zemin, yol (*bu vadide söz söylemek*); çığır, meslek.

Vafi (*s*) Elverir, Kâfi (*bu-kodar kâfi, ve vafidir*); sözünde duran.

Vaftiz (*i*) Hıristiyanlıkta doğan çocoğu suya sokma ve ona at koma merasimi.

Vagon(*i*) Demiryolu arabası.

Vagonet (*ti«i»*) Küçük vagon.

Vagonli (*i*) Yataklıvagon.

Vagonluk (*i*) Bir vagon dolduracak, yani on ton miktarında yük.

Vagonrestoran (*i*)Yemek salonunu havi olan vagon.

Vah! (*n*) Keder bildirir. (*Vah! yavrucuğum*). (*Vah vah yazıklar olsun!*).

Vaha (*i*) Çöl ortasında yeşillik yer.

Vahamet (*ti«i»*) Ağırlık (hava); tehlike, muhatara (*hastalığın vahameti*). —*li* Ağır; tehlikeli).

Vahdaniyet (*ti"i»*) Birlik, Allahın birliği.

Vahdet (*ti«i»*) Birlik, bir olma, yalnızlık.

Vahi (*s*) Boş, beyhude, esassız.(*Vahi sözler söylemek*).

Vahim (*s*) Tehlikeli, korkulu.(*Hastalık vahimdir*).

Vahime (*i*) Kuruntu.

Vahip (*s*) Bağışlıyan, hibe eden.

Vahit (*s*) Bir; tek. (*Vahidi kıyasî* Ölçüde kabul olunan bir sayı).

Vahiy (*hyi«i»*) Allah tarafından peygamberlere verilen emir.

Vahşet (*ti"i„*) Yabanilik, vahşilik; tenha yerlerde duyulan korku, ürkme, dehşet.

Vahşi(*s*)Yabani, (hayvan); insanlardan kaçan, ürkek.—*ce* Yabanice, vahşilikle.—*lik* Yabancılık).

Vahşiyane (*s*) Yabanice, vahşice; (*zr*) Ürküp kaçarak.

Vahyetmek(*m*)Allah tarafından peygamberlere emir verilmek (ilham başkadır).

Vait (*adi "i„*) Söz verme.

Vaiz(*i*)Nasihat eden; ibadethanelerde mukaddes kitaplardan cemaata izahat ve malûmat veren zat. —*lik* Vaız verme vazifesi.

Vaız (*a'zı «i„*) Nasihat; iyiliğe sevketme; ibadethanelerde cemaata mukaddes kitaplardan izahat ve malûmat verme.

Vak'a (*i*)Geçen, olan hal, hâdise.

Vakans (*i*) Tatil; paydos, mektep tatili.

Vakar (*i*) B. **Vekar.**

Vakayi (*i"i.c.„*) Vakıalar.

Vaketa (*i*) Tabaklanmış küçük danaderisi.

Vakfetmek (*m*) Satılmamak ve gerialınmamak şartile bir malı,bir mülkü v.s. yi bir hayra hediye vermek; (*Vücudunu vakfetmek* Büsbütün kendini birşeye vermek).

Vakfiye(*i*)Edilen bir vakfın şartlarını havi olup vakfeden zatın hükûmete tasdik ettirdiği resmî kâğıt, vakıfname.

Vâki (*s*) Koruyan, saklıyan, vikaye eden (*i*) Bir hastalığın önünü almak için ilâç ve tedbir.

Vaki (*i"s„*) Düşen, tesadüf eden, vukubulan.

Vakıâ (*zr*) Doğrusu, hakikaten.

Vakıa (*i*) Vak'a, ruya.

Vakıf (*kfi"i„*) Durma;durak (sözde); satılmamak ve gerialınmamak şartile bir malı,bir mülkü v.s. yi bir hayra hediye verme (*s*) Buyolda hediye verilmiş olan.

Vâkıf (*s*) Malûmatı olan, malûmatlı; haberi olan; bir malı, bir mülkü v.s.yi

vakfeden adam.

Vakıfane (*zr*) Bilgiçlikle, ilimle (—*yazılmış*).

Vakıfname (*i*)B.**Vakfiye**.

Vakit(*kti"i„*)Zaman; saat, günün başka başka saatleri; mevsim (orak vakti); müsait zaman; geniş geçinme; zaman, devir; fırsat, mühlet; asır (vaktin hâkimi); vade; ecel,ölüm (vakti gelmiş).

Vakitli (*s*) Münasip vakit ve zamanda;mevsiminde.

Vakitlivakitsiz (*zr*) Rasgele (*gelmek*).

Vakitsiz (*s*)Münasip vaktinde olmıyan;mevsimsiz, geç, geç vakitte.

Vakit vakit (*zr*) Zaman zaman, arasıra.

Vakom (*i*) Havası alınmış yer veya kap;kondanserde islimin toplanmasile hâsıl olan boşluk.

Vaksen (*i*) Aşı.

Vaktaki (*zr*) O vakit ki, o zaman ki.

Vaktihal(*i*)Geniş geçinme

Vaktile (*zr*) Eskiden,evelleri.

Vakur (*s*) Ağırbaşlı, vakarlı.

Valâ (*s*) Yüksek,yüce.

Vale (*i*) İskambilkâğıdında oğlan.

Valf (*i*) Su,gaz, islim gibi şeylerin geçmesine mahsus kapaklı delik.

Vali (*i*) Bir vilâyeti idare eden en büyük mülkî memur. —*lik* Bir valinin sıfatı ve memuriyeti.

Valide (*i*) Ana, anne.

Valideyn (*i*) Ana baba, ebeveyn.

Valit (*i*) Baba, peder.

Valiz (*i*) Yolculukta kullanılan meşin çanta, bavul.

Vallah,vallahi(*i*)Allah için Allah hakkı için (yemin tabiri).

Vals (*i*) İki kişinin çabuk

çabuk dönerek oynadıkları dans,bu ayakoyununu oynamak için çalınan hava.

Valsör(*i*) Vals denilen ayakoyununu güzel oynıyan rakkas.

Vampir (*i*) Hortlak; iri Amerika yarasası.

Vandalism (*i*)Medeniyete karşı düşmanlık, iyi şeyleri yakıp yıkma.

Vanilya (*i*) Güzelkokulu meyvası olan ağaç; bu ağacın hoşkokulu meyvası.

Vantilâtör (*i*) Kapalı bir yerdeki havayı oynatarak rüzgâr husule getiren ve elektrikle işliyen alet, hava fırıldağı.

Vantrilok (*i*) Karnından söyliyen.

Vantuz(*i*) Hacamat şişesi.

Vapur (*i*) Buğu kuvvetile işliyen çarklı gemi.

Var (*s*) Bulunan, mevcut; olanca mal, servet;olma, bulunma. (*var kuvvetile* Olanca kuvvetile.

Varagele (*i*) Bir yol üzerinde gidip gelme; gemilerde biryerden başka biryere geçmek için gerilen halat.

Varak (*kı «i„*) Ağaç yaprağı, yaprak; kâğıt, kitap yaprağı; altın,gümüş, bakır yaldız yaprağı. —*çı* Yaldız yapraklarını yapan, satan ve yapıştıran (—*lı* Yaldızlı).

Varaka(*i*) Yaprak; pusla, mektup, tezkere; gazeteye konulacak yazı.

Varakî(*s*)Yaprağa benzer.

Varaklamak (*m*)Altın,gümüş v.s.yapraklarile yaldızlamak.

Varaklanmak (*m*) Altın, gümüş v. s. yapraklarla yaldızlanmak.

Varakpare (*i*) Kâğıt parçası; ehemmiyetsiz mektup.

Varda(*n*)Bak! dikkat!des tur,savul(—*cı* Varda diye-bağıran adam,bekçi;eski-den beygirle çekilen tram-vayların önünden koşa-rak giden adam.

Vardakosta (*i*) Deniz kı-yılarını koruyan ağır ge-mi;şişmanca yakışıklı,boy-luboslu kadın, erkek.

Vardatopu (*i*) Güneş battıktan sonra limana girilmesini men için atılan top.

Vardırmak (*m*) Yetiştir-mek, ulaştırmak.

Vardiya (*i*)Gemilerde nö-bet; nöbet postalarından herbiri (—*topu* Gemiler-de askerin yatması zamanında atılan yatma topu).

Vareste (*s*) Kurtulmuş(—*ol.n.*).

Varetmek (*m*) Yaratmak, vücuda getirmek.

Vari (*e*) Benzer, gibi çap-kınvari.

Varidat (*ti«i.c.»*) Gelir, irat(varidat ve masarifat).

Variде (*i*) Fikre, hatıra gelen şey; *Variде defteri* Bir daireye gelen kâğıtları kaydetmeğe mahsus def-ter.

Varil (*i*) Küçük fıçı; bir varil dolusu;varilbiçimin-de —*ci* Varil ve fıçı ya-pan san'atkâr).

Varis (*i*) Mirasçı, miras yiyen.

Varit (*s*) Gelen, ulaşan.

Variyet (*ti "i„*) Zengin-lik, olancası. —*li* Zengin, mal, mülk sahibi.

Variyete (*i*) Birkaçtürlü tiyatro oyunu.

Varılmak (*m*) Yetişilmek, ulaşılmak.

Varış (*i*) Varma, yetişme, ulaşma; çabuk anlayış, hemen kavrama —*lı* Ça-bukanlayışlı).

Varışgeliş (*i*) Gidip gel-me, görüşme.

Varışmak (*m*) Gidip gelmek, görüşmek.

Varlık (*i*) Vücut, varolma. (Allahın ¿ varlığı); zenginlik, servet.

Varmak (*m*) Yetişmek, ulaşmak;toplanmak(masraf); yanaşmak, çabuk anlamak; dalmak (uykuya v.s.)çekinmek; (*Aşağı varmak* Tenzil etmek).

Varolmak (*m*) Yaşamak (var olunuz).

Varoş (*i*) Şehir ve kasaba dışarsında mahalle.

Varsağı (*i*) Varsak denilenTürklere mahsus bircins enli yatağan; gene onlara mahsus birnevi kayabaşı havası.

Varsın (*zr*)Bırak, ko(varsın gelsin).

Varta (*i*) Uçurum;tehlike.

Varyemez (*s*) Çok hasis, pek cimri.

Varyos (*i*) Taşçı tokmağı, demir veya bakırdan ağır çekiç.

Vasat (*tı"i„*) Orta; merkez; göbek; ortalama(— *derece* Sınıf geçebilecek derece).

Vasatî (*s*)Ortada bulunan; orta, ikisiortası, iç (— *memleket*) (*Vasatî not*-Mektepte alınan notların ortası).

Vasfetmek (*m*) Hal ve suretini bildirmek (bir sıfatın ismi vasfetmesi o ismin nasıl, kaç tane v.s. olduğunu göstermesidir).

Vasfî (*s*)Vasfeden; (Vasfî terkip:Sıfat ile mevsuftan teşekkül eden terkip).

Vasi (*i*) Vasiyet eden;bir adamın vasiyetini icra etmek üzere tayin eylediği kanunî vekil. —*lik*Vasi olan adamın hali ve vazifesi.

Vasi (*i*) Öksüz kalan ve yaşı ufak olan,rüşte varmıyan çocukların işlerine

bakmak için mahkeme tarafından tayin olunan adam. (*Vasi vekili* Vasinin ikincisi) —*lik* B.**Vesayet**).

Vâsi ((*i*"*s*„) Geniş (vâsi meydan).

Vasiyet (*ti* "*i*„) Bir adamın hayatta iken malının üçtebirine yakın bir kısmının istediği adamlara verilmesi için yaptığı kağıt.

Vasiyetname (*i*) Vasiyeti havi olan resmî kâğıt.

Vasıf (*sfı* "*i*„) Bir adamın, birşeyin hali ve sıfatı; bu hal ve sıfatın tarif edilmesi; övme, medih; gramerce sıfat.

Vâsıf (*s*) Vasfeden, metheden, tarif eden.

Vasıl (*slı«i»*) Ulaşma,birleşme; sevdiklerine kavuşma;bir kelimenin son harfinin kendisinden sonra gelen başka bir kelimenin ilk harfile beraber okunması.

Vâsıl (*s*) Yetişen, varan.

Vasıta (*i*) Barıştırmak,ve uzlaştırmak için araya giren adam,miyancı ikişey arasında birleşme aleti. *Vasıtasile* Araya girmesile yardımı ile) (—*sız* Doğrudandoğruya).

Vasletmek (*m*) Bitiştirmek; bağlamak.

Vaşak (*i*) Kedi soyundan postu kürk yapılan bir hayvan; karakulağın büyüğü; bu hayvanın postundan yapılan kürk.

Vat (*tı«i«*) Elektrik kuvvetinin vahidi kıyasîsi.

Vatan (*i*) Birinin doğduğu, büyüdüğü yer; yurt; bir devletin idaresi altında bulunan bütün memleketler.

Vatandaş (*s*) Aynı yurt evlâtları, aynı devlet te-

baası.—*lık* Aynı yurt evlâtlarından olma.

Vatanî (*s*) Yurda dair (—*şarkılar*).

Vatanperver (*s*) Yurtsever, yurduna bağlı. —*lik* Vatan muhabbeti, yurtseverlik.

Vatman (*i*) Bir tramvayı idare eden makinist.

Vatoz (*i*) Etiyenmez kalkana benzer balık.

Vavelyâ (*n*) Yazık! hayıf! (*i*) Çığlık, yaygara(—*koparmak*.).

Vay! (*n*)Keder bildirir:(*vay başım*!). taaccüp beyan eder: (*vay sen misin*?).

Vaz'an (*zr*) Vaziyetçe, hakikî manasile, mecazî olmıyarak.

Vazelin (*i*) Ham petroldan çıkarılan yumşatıcı bir yağ.

Vazetmek (*m*) Komak.

Vazgeçmek (*m*) Ferağat etmek, bırakmak.

Vayzgeçti (*i*) Güceniklik.

Vaz'î (*s*) Vaz'a mensup.

Vaz'iye (*i*) Soba v.s. yi yerine koma ücreti.

Vazife (*i*) Birine yapmak üzere verilen iş; ehemmiyet verilen iş,umur mektep talebesine verilen tahrirî ders.—*siz* Hiçbirşeye ehemmiyet vermiyen, kayitsiz.

Vazifeşinas (*s*) Vazifesinibilir,tanır(—*bir memur*).

Vaziyet (*ti«i»*) Tavır, duruş; hal, malî iktidar (*vaziyeti iyi değil*).

Vazı (*z'ı«i„*) Koma; duruş, tavır.

Vâzı (*ı«s»*) Koyan; kuran.

Vazıesas (*i*)Temel koma, temel atma.

Vazıh (*s*) Açık, aşikâr(—*söz*).

Vazıhamil (*mli«i»*) Çocuk doğurma.

Vâzıkanun (*i*) Kanun koyan.

Vâzıulimza(*s*)İmza koyan, imzalıyan.

Vazıyet (*i*) Elkoma,sahip çıkma; hükûmet tarafından elkonulma, muvakkat olarak zaptedilme. (—*et.m.*).

Vazo (*i*)Çiniden yapılmış kıymetli saksı,çiçeklik v.s.

Vazolunmak (*m*) Konulmak.

Ve (*e*)De,da, dahi; ile(*kalem ve hokka* Kalem ile hokka)

Veba (*i*) Yumurcak denilen bulaşık,korkunç hastalık.

Vebaî (*s*) Yumurcak hastalığına dair.

Vebal (*li«i»*)Ahretçe mes'uliyetli hareket, günah.

Veballi(*s*) Ahretçe mes'uliyetli, sonufena.

Veca (*ı«i»*) Sızı, ağrı (—*vermek.m.*)

Vecahet (*i*) Güzelyüzlülük; itibar, şeref.

Vecaip (*i.c.*) Vecibeler.

Vecalı(*s*)Ağrısı,sızısı olan; ağrı, sızı veren.

Vecibe (*i*) Vacibe, yapılması lâzım olan şey,borç.

Vecih (*çhi"i„*) Yüz,çehre; birşeyin görülen tarafı, yüzü; sebep; suret (*Buveçhile* Busuretle).

Veciz (*s*)Kısa (söz),muhtasar.

Vect (*i*) İlâhî aşka kendini kaybedecek derecede dalma;kendindengeçme

Veçhe (*i*) Yüz, yan,cihet.

Veçhen (*zr*) Birsuretle, birtaraftan.

Veçhî (*s*) Yüze mensup, yüzden.

Veda (*ı"i„*) Allaha ısmarladık diyerek biribirinden ayrılma (—*et.m.*).

Vedalaşmak (*m*) Biribirine veda edip ayrılmak.

Vedaname(*i*)Ayrılık mektubu; başka yere tayin olunan bir sefirin ayrı-

lacağı hükûmete takdim eylediği veda mektubu.

Vedat (*i*)Sevgi,muhabbet.

Vedia (*i*) Saklamak için verilen şey, emanet.

Vefa (*i*) Sözünde durma; dostlukta devam; yetişme,elverme (insanın ömrü vefa etmez).

Vefadar (*s*) Sadık, samimî (dost), vefalı.

Vefasız (*s*) Sözünde,dostluğunda durmıyan.

Vefat (*ti"i„*) Ölme, ölüm.

Vefik (*s*) Uygun, kafakafaya (dost).

Vefret (*i*) Bolluk, çokluk.

Vega (*i*) Gürültü, patırdı; kavga, harp (—*dan dönmek* Muharebeden dönmek).

Vehabî (*s*) Abdülvehap isminde biri tarafından Hicaz kıt'asında kurulan bir mezhep; bu mezhebe mensup olan; bunun tarafından tesis edilen krallık.

Vehham (*s*) Ziyadesile kuruntulu olan.

Vehim (*hmi"i„*) Kuruntu; lüzumsuz ve sebepsiz korku; aslı olmıyan şey, hayal.

Vehle (*i*) İptida, evvel.

Vehleten (*zr*) Birdenbire, evvelâ.

Vehmî (*s*) Hayalî, mevhum, aslı olmıyan.

Vehmiyat (*ti"i.c.„*) B.**Vehim** (3 üncü mana.—*tan ibaret*).

Vejetalin (*i*) Birnevi nebatî yağ.

Vekâlet (*ti"i„*) Hukûmetin en büyük dairelerinden herbiri, vekillik (*Dahiliye vekâleti*); Birinin işini onun namına yapma, avukatlık.

Vekâleten (*zr*) Vekillik suretile,vekil olarak,avukatlıkla.

Vekâletname (*i*) Birine vekil tayin edildiğine dair noter huzurunda tanzim edilen resmî kâğıt.

Vekar,vakar (*i*) Ağırbaşlılık, çok itibar(—*lı*Ağırbaşlı, çok itibarlı. —*sız* Hafifmizaç, hoppa).

Vekil(*i*)Hükûmetin en büyük dairelerinden birini idare eden zat (*Hariciye vekili*);birinin namına söz söyliyen veya bir iş gören; asil olmayıp bir vazifeyi muvakkaten yapan. (*Vekiller heyeti* Kabine); (—*lik*B.**Vekâlet**).

Vekilharç(*i*)İdare memuru; kâhya.

Velâdet (*ti*«*i*») Doğma,doğum, doğuş.

Velâdetname (*i*) Doğum kâğıdı, nüfustezkeresi.

Velâyet (*ti* "*i*„) Evliyalık; öksüz kalan çocuklara, yahut vasiyetnamesi bulunan ve ölmüş olan bir zatın işlerine resmî surette bakma.

Veledizina (*i*)Piç, haramzade.

Veleh(*i*) Şaşırma,hayret.

Velense (*i*) Rumeli fanilâsı; beygirlerin üzerine tımardan sonra atılan bataniye.

Velet (*i*) Oğul, erkek evlât.

Velev (*zr*) Olsa da, bile, hattâ.

Velhasıl (*zr*) Hasılı,nihayet.

Veli (*i*)Sahip; Allaha pek sevgili, aziz adam; velâyeti olan. B.**Velâyet** (bir çocuğun velisi,hamisi)—*lik* B. **Velâyet**).

Velime(*i*) Evlenme merasimi. (*Velime cemiyeti* Düğün).

Velodrom (*i*) Dört tarafı kapalı koşu sahası,talim meydanı.

Velosipet (*i*) Şeytanara-

bası, bisiklet.
Velur (*i*) Kadife.
Velurdölen (*i*) Kadifeye benzer yünlü kumaş.
Velurşifon (*i*) Pek yumşak kadife.
Velvele (*i*) Gürültü, şamata (—*li* Gürültülü, şamatalı. —*siz* Gürültüsüz, şamatasız, sessiz).
Velyetmek (*m*)Biribiri ardınca gelmek, arkaarkaya olmak.
Venedik (*i*) Adriyatik denizinde İtalyanın meşhur, tarihî bir şehri.
Veraset (*ti«i»*) Mirasçılık. (—*ilâmı*).
Verdî (*s*) Gül nev'inden, gülrenginde.
Verdirmek (*m*) Biri vasıtasile vermek; vermesine müsaade etmek.
Vere(*i*)Birkalenin,bir şehrindüşmana teslim edilmesi;(*zr*)ardı arası kesilmeksizin; fasılasız.
Verebayrağı (*nı«i»*) Teslim bayrağı,teslimi haber vermek için çekilen beyaz bayrak.
Verecek (*i*) Borç, deyin.
Verem (*i*) Ekseriya akciğere, bazan da bedenin başka taraflarına arız olan öldürücü,pek fena,bulaşık bir hastalık.—*li* veremi olan.
Vergi (*i*) Ahalinin hükûmete verdiği para,resim, harç (kazanç vergisi) veriş(—*li* Eliaçık).
Verese (*i.c.*) Varisler.
Veresi,veresiye (*i*)Bedeli sonra verilmek şartile mal satma veya alma.
Veretmek (*m*) Birdüziye devam etmek, arkasını kesmemek.
Veridî(*s*)Damara mensup.
Verilmek (*m*) Vermek mastarının meçhulü.
Verim(*i*)Mahsul (*bir ağacın,bir tarlanın verimi*)(—*li* Mahsullü).

Veriş (*i*) Verme; bağışlama; satış; paylama,azarlama.
Veriştirmek (*m*) Sövmek, birine çıkışmak.
Verit (*i*) Damar.
Vermek (*m*) Sunmak, ita etmek; bağışlamak; ödemek; ödünç vermek;teslim et.; yakıştırmak (*bu hali size veremem*);çıkarmak (koku); hâsıl etmek; isnat etmek.
Vermut (*tu* "*i*„) İçine acı otlar, kabuklar karıştırılan beyaz şarap.
Verni } (*i*) Cilâ;cilâ boyası.
Vernik }
Verniye (*i*) Gayet ufak şeyleri doğru ölçen dereceli hendese aleti.
Veronika (*i*) Çıbanotu.
Verst (*i*) Rusyanın 1067 metrelik uzunluk ölçusü.
Vertij (*i*)Başdönmesi;sersemlik.
Vesaik(*kı«i.c.»*) Vesikalar.
Vesail (*i.c.*) Vesileler.
Vesait (*ti"i.c.„*) Vasıtalar.
Vesatat (*ti«i»*) Araya girme, vasıta olma, miyancılık.
Vesayet (*ti"i„*) Vasilik, öksüz kalan ve rüşte varmamış olan çocuklara bakmak için mahkeme tarafından birini tayinetme
Vesi (*i"s„*) Geniş, vâsi.
Vesika (*i*) Birşeyi ispat için lâzım gelen varaka; itimat olunacak şey.
Vesile (*i*) Yol; sebep; fırsat.
Vesselâm (*zr*) Mektupların sonuna yazılan son kelâm, selâm; sözü kısa kesmek için kullanılan bir tabir.
Vestibül (*i*) Sahanlık,dehliz.
Vestiyer (*i*) Elbiselik, tiyatro, bar gibi yerlerde ve bazı müesseselerde şapka, palto bırakılan yer.
Vesvese (*i*) Kuruntu, içüzüntüsü.

Veşim(*şmi"i„*)Beden üzerine iğne ile kara bir tozdan yapılan resim, dövme.

Veter (*i*) Yay çilesi, çalgı kirişi;kalın sinir; bir kavsin bir ucundan öbür ucuna çizilen hat.

Vetet (*i*) Kazık; ensekemiği; bir ucu zaviye teşkil eden nısıf daire.

Vetire (*i*) Keçiyolu, dar yol; tarz, üslûp; satranç oyununda bıdık yol; burnun iki deliği arasındaki deri.

Veto (*i*) Hükûmet reisinin parlâmentonun bir kararını reddetmek hakkı.

Veya (*zr*) Yahut.

Veyahut (*zr*) B. **Veya.**

Veyl! (*n*) Yazık, hayfa!

Veyyöz (*i*) Gecekandili, idarefitili.

Vezaret (*ti"i„*) Vezirlik. B. **Vezir.**

Vezin (*zni"i„*) Tartı;denk; ağırlık; manzum yazmak için ölçü (aruz vezni; arapça kelimelerin kalıbı.

Vezir (*i*) Eskiden en büyük mülkî (sivil) rütbeyi kazanan zat, paşa, vezirlere devletlû elkabı verilirdi) (—*lik* Vezir rütbesi, vezaret.)

Vezne (*i*) Terazi; dairelerde, bankalarda v.s. de para verilen yer; kasa,sandık; barutluk,namlu hazinesi.(—*ci* Terazi, dirhem yapan san'atkâr.)

Veznedar (*i*) Vezne memuru, sandıkkâr. —*lık* Sandıkkârlık.

Vicah (*i*) Yüz yüze gelme, yüzleşme.

Vicahen (*zr*) Yüz yüze olarak(muhakemede duruşma).

Vicahî (*s*) Yüz yüze olan (—*muhakeme* Duruşma).

Vicdan (*i*) İç duygusu, iyiyi kötüden ayıran gizli duygu;şuur, konsiyans.

insaf; merhamet. (—*lı* İnsaflı, merhametli. —*sız* insafsız, merhametsiz.

Vicdanen (*zr*) Vicdanca, kalpteki temiz duygusu ile.

Vicdanî (*s*) Vicdana ait; şuurî.

Vida (*i*) Burgulu çivi. (—*lı* Vidası olan, vida ile tutturulmuş).

Vidala } (*i*) Dana derisinin
Videla } tabaklanmasından yapılan sahtiyan.

Vidalamak (*m*) Vida ile tutturmak.

Vigle (*i*) Dalyanlarda dikilen direğin üstündeki tarassut yeri, çanaklık.

Vikaye (*i* Koruma; kayırma.

Vikont (*tu «i»*) Konttan aşağı bir asalet unvanı.

Vikontes (*i*) Vikont zevcesi.

Vilâyet (*ti «i»*) İdarî taksimatın en büyügü; valilik, bir valinin idare ettiği memleket.

Villâ (*i*) Köşk, sayfiye; konak.

Vinç (*çi"i„*) Gemilerde ağır yükleri kaldırıp indirmek için kullanılan ve islimle işliyen makine.

Vira (*zr*) Birdüziye, arası kesilmeksizin; «çevir!» demek için kullanılan tabir.

Viran (*s*) Yıkık, harap, kederli (—*lık* Haraplık; harap yer, ıssız yer.

Virane (*i*) Binası yanan veya yıkılan arsa; pek eski bina; boş toprak. —*lik* Viranesi çok olan yer.

Virdizeban (*i*) Hervakit tekrar olunan söz (dua).

Virt (*i*) Hergün belli vakitlerde okunan dua; daima tekrar olunan şey.

Virtüoz (*i*) Musikiye büyük istidadı olan kimse.

Visal (*i*) Sevgilisine kavuşma.

Visamiral (*i*) Amiral muavini.

Viski (*i*) Pek sert ingiliz içkisi

Viskonsül (*i*) Konsolos vekili, muavini.

Vişne (*i*) Koyu kiraza benzer reçellik ve şurupluk mayhoş meyva.

Vişneçürüğü (*nü"i„*) Moraçalan koyukırmızı renk.

Vitamin (*i*)Yediğimiz şeylerde bulunan hazmı kolaylatıcı faydalı madde.

Vitir (*tri«i»*) Tek, yalnız, çiftolmıyan.

Vitrin(*i*)Dükkân ve mağaza camekânı; camlıdolap.

Viya(*i*)Dümeni ortaya alarak gemiyi kendi istikametinde yürütme.

Viyolet (*i*) Menekşerengi. (*s*)Menekşerenginde mor.

Viyolon (*i*) Keman.

Viyolonist (*ti«i»*) Kemanî, kemanmuallimi.

Viyolonsel (*i*) Orkestralarda çalınan büyük keman.

Viza
Vize (*i*) Pasaportlara çekilen sah işareti. Divanı Muhasebat tarafından verilen itaemri. —*li*Sah işaretli(pasaport).

Vizavi (*i*) Karşıkarşıya; ayakoyunlarında, sofrada karşıkarşıya olanlar; ikikişilik küçük kanape.

Vizit(*ti"i„*) Ziyaret; teftiş.

Vizita(*i*) Ziyaret; doktorların hastaları muayenesi ve aldıkları ücret.

Vıcık (*i*) Yağ ve çamur gibi yapışkan şeylerin karıştırılıp yoğurulmasını bildirmek içine iki kere kullanılır. (*Yağı vıcık vıcık karıştırıyordu*) (*sokaklar çamurdan vıcık vıcık olmuş*).

Vıcıklamak(*m*) Yapışkan birşeyi karıştırıp yoğurmak.

Vık (*zr*) Boğulan adamın ve hayvanın çıkardığı sesi bildirir.(— *dememek*

Hiç sesini çıkarmamak).
Vıklamak (*m*) Büyük bir sıkıntı altında ezilmek.
Vınlamak (*m*) Sert ve tınlı bir ses çıkarmak.
Vırıldamak (*m*) **Vırlamak** Başağrısı verecek kadar birşeyi tekrar ederek söylemek, vır vır söylemek.
Vırıltı (*i*) Başağrısı verecek lâkırdı.
Vır vır (*zr*) Bir sözü başağrısı verecek kadar çok söylemeyi bildirir bir tabir.
Vız (*zr*) Arı, sinek gibi uçan hayvanların çıkardığı sesi bildirir bir tabir.
Vızıldamak (*m*) Arı, sinek gibi uçan hayvanların ses çıkarmak gibi ince bir sesle gürültü etmek;vızlanıp durmak.
Vızıldanmak (*m*) **Vızlamak** Sızlanıp durmak,daima şikâyet et.
Vızıltı (*i*) Arı, sinek gibi hayvanların çıkardığı ince ses;daima şikâyet, sızıltı
Vızır vızır (*zr*) Pek kolaylıkla,çabuk çabuk (vızır vızır yapmak).
Vodvil (*i*) Gülünç tıyatro oyunu.
Volan (*i*) Yeldeğirmeni kanadı; farbela.
Voli (*i*) Balık kayıklarının ağ dolaması; defa (bir voli yaptı).
Volkan(*i*) Yanardağ, bürkân.
Volkanik(*s*) Volkanlı, bürkanî, ateş püsküren.
Volt (*tu"i„*) Elektrik cereyanının vahidi kıyasîsi.
Volta (*i*) Volta isminde bir İtalyalı tarafından bulunan elektrik pili, manzumesi.
Voltaî (*i*) Voltapili vasıtasile çıkarılan elektrik; Voltapiline verilen isim.
Voltametre (*i*)Suyu elektrik cereyanı ile tahlil eden bir alet; elektrik cereyanını ölçen bir alet.

Votka (*i*) Çavdardan çıkarılan sert rusrakısı.

Voyvo(*n*)İspanyolca"gvevo=yumurta„kelimesiden yanlış olarak alınıp alay makamında kullanılan bir tabir (voyvo! voyvo!)

Voyvoda (*i*) Eskiden bazı yerlerin idaresine memur büyük zat; Yugoslavyada ordu kumandanı.

Vuku (*u«i»*) İlerigelme,olma (— *bulmak.m.*)

Vukuat (*tı"i.c.„*) İlerigelen,vukubulan haller(*adam öldürme, yaralama, hırsızlık gibi şeyler zabıta vukuatıdır*).

Vukuf (*i*) Malûmat, haber; bilgi (—*lu* Malûmatlı, âlim. (—*suz* Malûmatsız, birşeyden haberi olmıyan) (— *suzluk* Malûmatsızlık, cahillik).

Vuslat (*tı"i„*) Âşıkın sevgilisine kavuşması, visal.

Vusta (*s*)Orta(*Salâtı vusta* İkindi namazı); merkezî (*Asyayı vusta*).

Vusul (*lü"i„*)Yetişme,varma (—*bulmak.m.*)

Vuzuh (*i*) Açıklık,manası çabuk anlaşılma(sözde).

Vücuh (*i.c.*) B. **Vecih**;bir şehrin ilerigelenleri, muteber zatları.

Vücup (*i*)Pek lüzumlu olma, zarurî olma.

Vücut (*dü, du«i»*) Varolma, bulunma, varlık; beden (—*bulmak.m.*) (*lu*— İriyapılı, cüsseli) (—*suz* Vücudu, aslı olmıyan;çelimsiz, cılız,ufaktefek,zayıf).

Vükelâ (*i.c.*) B. **Vekil**;kibar adam (*vükelâ kesilmiş*).

Vüreyka (*i*) Küçük yaprak, yaprakçık.

Vüreykat(*i.c.*)B.**Vüreyka**.

Vüreyt (*i*) İnce damar.

Vürut (*i*) Gelme, varma.

Vüs'at (*ti"i„*)Genişlik,bol-

luk; malî iktidarı yerinde olma. —*li* Geniş;müsaadeli.

Vüsü (*s'ü "i„*) Kudret, iktidar; bir işi yapabilme kuvveti.

Vüsuk (*ku"i„*)Birine sağlam surette inanma.

Vüzera (*i.c.*) Vezirler.

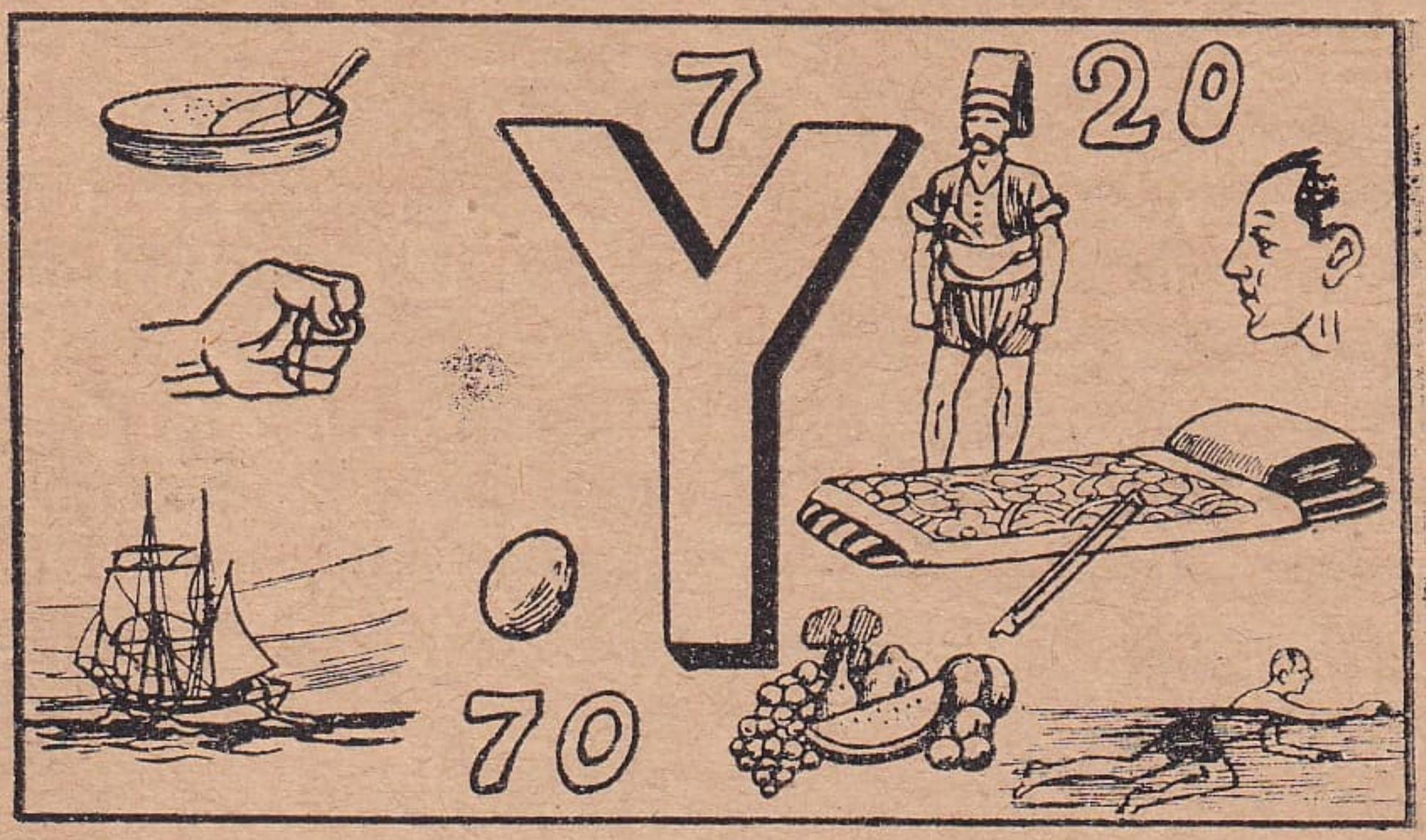

Y

(*«i»*) Türkçe alfabenin 27 inci harfi;eptçet hesabında 10.

Yâ (*n*)Ey, bana bak,hey!.

Ya (*zr*) Veyahut.

Yaba (*i*) Çiftliklerde tahtakürek.

Yabalamak (*m*) Samanı veya otu yaba ile kaldırıp atmak.

Yaban (*i*) Issız yer;kır(*s*) vahşi (hayvan); kendiliğinden biten (ot), hudayinabit.

Yabanarısı (*nı "i„*) İğnesiz bal yapmaz arı.

Yabanadamı (*nı"i„*) Yabani, vahşi adam.

Yabanasması (*nı"i„*)Kendiliğinden biten asma.

Yabancı (*s*)Yerli olmıyan, ecnebi; dostluğu olmıyan. (—*lık* Yerli olmama, ecnebilik, dost olmama.)

Yabandomuzu (*i*) Vahşi domuz.
Yabaneşeği(*i*)Vahşi eşek
Yabanhavucu (*nu"i„*)Yabani havuç.
Yabani (*s*) Issız yerlere mahsus;vahşi —*lik* Vahşilik, yırtıcılık.
Yabaninciri(*ni«i»*)Dağlarda kendiliğinden biten incir.
Yabankeçisi (*ni"i„*) Dağlarda, kayalıklarda yaşıyan vahşi keçi.
Yabankedisi (*ni"i„*) Dağlarda ve ormanlarda yaşıyan kedi soyundan yırtıcı bir hayvan.
Yabankoyunu(*nu"i»*)Dağlarda yaşıyan birnevi vahşi koyun.
Yabanlık (*s*) Yaban yere mahsus; misafirlikte giyilen (esvap)(*i*)Issız yer.
Yabanmersini (*ni"i„*)Kırlarda kendiliğinden biten mersin.
Yabanmürveri (*ni"i„*)Kırlarda kendiliğinden biten mürver.
Yabantereotu(*nu«i»*)Kendiliğinden yetişen tereotu.
Yabantrak (*i*) Birnevi durakotu.
Yabanturpu (*nu"i„*) Kendiliğinden yetişen turp.
Yabanyoncası(*ni"i„*)Dağlarda, kırlarda kendiliğinden yetişen yonca.
Yabis (*s*) Kuru; kurak.
Yadetmek (*m*) Anmak, hatıra getirmek, hatırlamak.
Yadigâr (*i*) Bergüzar,hediye;mahut, edepsiz adam.
Yadırgamak (*m*) Yabancı gözü ile bakmak, ecnebi yerine komak; çocuk yabancı adamdan korkup ağlamak.
Yafta (*i*) Şişelere v.s. ye yapıştırılan yazılı kâğıt, etiket (—*yapıştırmak*)(—*lı* Belli, tanınmış (adam).
Yağ (*i*) Bazı meyva ve tanelerden çıkarılan ya-

pışkan, yanar madde; sütü yayıkta çalkamak suretile çıkarılan yumşak şey(*sadeyağ, sağ yağ*);etin içinde ve üstünde bulunan beyaz kısım(içyağı); bazı çiçeklerden çıkarılan kokulu madde, yerden çıkan ve yanan mayi (gazyağı, petrol. —*lı* Yağıçok; yağolmuş, kârlı; kirli; zengin.

Yağbal(*s*) Pekiyi (*Yağbal ol*.Biribirile çokiyi olmak).

Yağbalığı (*nı "i„*) Birnevi yayınbalığı.

Yağcı (*i*) Sağyağ, sadeyağ yapan ve satan;

Yağdırmak (*m*) Yağmur, kar düşürmek; çok dökmek, çok serpmek; çok çok atmak.

Yağhane (*i*)Yağfabrikası, mağazası.

Yağımcur (*i*) Ekmek,yağ, tahin ve pekmezle yapılan rençper yemeği.

Yağımsı (*s*) Yağ gibi,yağabenzer, yağkokulu.

Yağır (*i*) Atın omuzları arasındaki yağlı yeri; eyerin vurmasından atın omuzunda açılan yara.

Yağız (*s*) Tüyü parlak siyah (at); koyuesmer (adam).

Yağlamak (*m*) Yağ sürmek; birini yüzüne karşı çok methetmek; birine para kazandırmak.

Yağlanmak (*m*) Yağ sürünmek; üstübaşı yağla kirlenmek; istifade et., para kazanmak.

Yağlatmak (*m*) Yağ sürdürmek; yağla kirletmek; para kazandırmak.

Yağlavı(*i*)Pek büyük yağtavası.

Yağlık (*i*) Sofra havlusu, elbezi, peçete; mendil.

Yağma (*i*) Zorla mal alma, çapul, talan (—*cı* Çapulcu, talancı. —*cılik*

Çapulculuk, talancılık, talama).

Yağmak (*m*) Yağmur v.s. düşmek, gelmek;çok gelmek, hertaraftan bol bol gelmek.

Yağmur (*i*) Bulutlardan düşen su, rahmet.

Yağmurca (*i*)Birnevi küçük geyik.

Yağmurlamak (*m*) Yağmura dönmek, yağmur yağacak gibi olmak.

Yağmurluk (*i*) Su geçmez muşamba, empermeabl.

Yağturpu (*nu"i„*)B.**Kolza**.

Yahey! (*n*) Ey! hey!behey!

Yahni (*i*) Kavrulmuş soğan v.s. ile pişmiş et-yemeği.

Vahşi (*s*) Yakışık alan, yaman, iyi, güzel (*—lik* iyilik, güzellik).

Yahu (*n*) Allahım! banabak! baksana! acanım!

Yahudi (*i*) B. **Musevî**—*ce* Yahudilerin söyledikleri İspanyolca. —*lik* Musevilik; yahudilerin hali, yaşayışı.

Yahut (*e*) Ya, veyahut.

Yaî(*s*)"Y„harfine mensup.

Yaka (*i*) Elbisenin boyun geçecek yeri; kenar, kıyı (*yakayı elevermek* Tutulmak, yakalanmak).

Yakalamak (*m*) Tutmak, tevkif et., elegeçirme.

Yakalanmak (*m*) Tufulmak, yakayı elevermek; tevkif olunmak.

Yakalatmak (*m*) Tuttırmak, tevkif ettirmek.

Yakalık (*i*) Yakaya mahsus, yakaya gelen; gömleğin iğreti yakası.

Yakamoz (*i*) Gece denizde balıkların ve küreklerin hareketinden hâsıl olan fosfor parıltısı.

Yakapaça (*zr*) Yakasından ve paçasından tutup

sürükliyerek.

Yakarmak(*m*)Yalvarmak.

Yakasıaçılmadık (*s*) Çok fena ve çirkin söz, pek biçimsiz küfür.

Yakasıyırtık (*s*) Boyunun altında ve göğüsün üst tarafında bir sıra ters tüyleri olan ve uğursuz sayılan at.

Yakaza (*i*) Uyanıklık.

Yakin (*i*) İyi bilme, tam kanaat getirerek bilme. (— *hâsıl et.*).

Yakinen (*zr*) İyi bilerek, tam kanaat getirerek.

Yakinî (*s*) Yakine müteallik.

Yakiniyat (*tı"i.c.„*) Tam kanaatle bilinen şeyler.

Yakı (*i*) Çıbanı oldurmak ve temizlemek için yapılan ilâçlı muşamba. (Hardalyakısı, pehlivan yakısı).

Yakıcı(*s*) Yakan; kederli; acıtan.

Yakılmak (*m*) Tutuşturulmak; dertleşmek.

Yakın (*s*) Uzak olmıyan, karip, azsonra. (*Yakın akraba*). —*lık* Uzak olmama, kurbiyet).

Yakında (*zr*) Yakın yerde; az vakit sonra, çok geçmeden;az vakit evvel.

Yakınlarda (*zr*) Civarda, bugünlerde.

Yakınlaşmak (*m*) Yaklaşmak, biribirine yakın gelmek.

Yakınlaştırmak(*m*) Yaklaştırmak.

Yakıotu (*nu«i»*) Yakı gibi yarayı işleten bir otun tozu, kanderi.

Yakışık (*i*) İyi gitme, yaraşma; uygunluk, münasebet; güzellik.(—*lı* Uyar, yakışır; güzel). (—*sız* Uymaz; uygunsuz; çirkin. (—*lı* adam).

Yakışmak(*m*) İyi gitmek; yaraşmak,uygun gelmek, uymak.

Yakıştırmak (*m*) Yakışacak hale komak, yaraştırmak; münasip görmek.

Yaklaşmak (*m*) Yakın gelmek; benzemek.

Yaklaştırmak (*m*) Yakın getirmek, yanaştırmak; benzetmek.

Yakmak (*m*) Ateşe vermek; tutuşturmak;çok ısıtmak; çok acıtmak; çok zarara sokmak; aşk ateşile tutuşturmak.

Yakşi (*s*) B. **Yahşi**.

Yaktırmak (*m*) Biri vasıtasile yakmak, yakmağa bırakmak.

Yakubî (*s*) Bir hıristiyan mezhebi; bu mezhebe mensup olan.

Yakut (*tu"i„*) Kırmızıya çalar sarırenkte kıymetli bir elmas taş,(*gökyakut*).

Yal (*s*) Düz; parlak; çıplak. (*i*) Boyun ve gerdanın kökü, kalın kısmı; güç, kuvvet. (*Yalübal* Yakışık, biçim, endam).

Yal(*i*) Hayvarlara verilen yem artığı.

Yalabık (*i*) Alevin oynayıp parlaması, pırıl pırıl parlama. (*s*) Parıldıyan; parlak, çok güzel.

Yalabımak (*m*) Pırıl pırıl parlamak, pırıldamak.

Yalak (*i*) Hayvanların su içeceği mermer tekne;çeşme v.s. nin ufak havuzu.

Yalama (*i*) B. **Yalamak**; yüzde çıkan bir çıban; aşınma.

Yalamak (*m*) Dil ile silmek; dil ile yemek;sürünerek geçmek; silip süpürmek.

Yalan(*i*) Asılsız söz veya iş, kizip (*s*)Asılsız,esassız (*—cı* Yalan söyliyen, kâzip)—*cılık* Yalan söyleme, kizip.

Yalanmak (*m*)Dil ile kendi ağzını,dudaklarını yalamak;az istifade etmek.

Yalap (*i*) Parlamağı bildirir bir tabir (*yalap yalap parlıyor*).

Yalatmak (*m*) Dil ile sildirmek;yakından sürterek geçmek; başkasından az istifade ettirmek.

Yalavaç (*i*) Müjdeci, savacı; peygamber.

Yalayıcı (*s*) Dil ile silen, daima yalıyan; sürterek üstünden geçen; süpürüp götüren (*çanakyalayıcı* Dalkavuk).

Yalçın(*s*) Düz,kaypak,pek dik,pek sarp(*yalçın kaya*)

Yaldırak(*s*)Parlak,şaşaalı.

Yaldız (*i*) Altın veya gümüş su,varak ve bunların taklidi; yalandan iş, üstünkörü işleme; gözboyama,kalaylama, kaplama. (—*lı* Üzerine yaldız sürülmüş, yaldızlanmış; kaplama, kalaylama (—*cı* Kuyumculukta yaldız süren san'atkâr; üstünkörü, kalaylama iş yapan).

Yaldızaltını (*nı«i»*) Yaldız yapmağa mahsus halis altın.

Yaldızlamak (*m*) Yaldız sürmek; üstünkörü iş görmek, kalaylamak.

Yaldızlanmak (*m*) Yaldız sürünmek, yaldızla kaplanmak; yalandan süslenmek, kalaylanmak.

Yaldızlatmak (*m*) Yaldız sürdürmek, yaldız kaplatmak; yalandan süsletmek, kalaylatmak.

Yalı (*i*) Deniz, ırmak v.s. kenarı, kıyı; deniz v.s. kıyılarında yapılan ev,konak, sahilhane.

Yalım (*i*) Kılıç v.s. nin keskin tarafı; soy, cins.

Yalımalçak (*s*) Soysuz, sütübozuk, alçak(adam).

Yalın (*i*) Oynıyan alev; parlaklık; şimşek, çakım, çakın.

Yalın (*s*) Tek;çıplak,açık.

Yalınayak (*s*) Ayağıçıplak(yalınayak başıçıplak).

Yalınca } (*s*) Büsbütün
Yalıncak } tek, yapyalnız; büsbütün çıplak.

Yalıngaç (*s*) Kavak gibi kabuğu soyulur (ağaç).

Yalınkat (*tı"s„*) Birkatlı (ayakkabı); narin, zayıfça (adam).

Yalınkılıç(*i*)Kınından çıkmış kılıç. (*zr*) Kılıcı açık olarak.

Yalınlamak(*m*) Parlamak, parıldamak.

Yalkı (*i*) Kağnı denilen ikitekerlekli arabanın tekerleği.

Yalman (*i*) Sarp ve dik yer; kılıç gibi silâhların iki tarafı keskin ve sivri ucu.

Yalmarmak (*m*) Yalayıp sümürmek;çekip yutmak.

Yalnız(*s*) Kimsesiz,tenha, tek, kendibaşına, arkadaşsız; (*zr*) Ancak,fakat. —*ca* Tekbaşına, tenhaca. —*lık* Tenhalık, kimsesizlik; arkadaşsızlık).

Yalnızlı (*s*) Bakacak yalnız bir erkeği olan,muinsiz.

Yalpa(*i*) Geminin iki yana sallanması; yelkengemisinin rüzgâra karşı bir sağa, bir sola iğilip gitmesi.

Yalpık(*s*) Yayılıp açılmış.

Yaltak(*s*)Dalkavuk. (—*lık* Dalkavukluk).

Yaltaklanma (*m*) Dalkavukluk etme.

Yalvarıcı (*s*) Yalvaran, ricacı, niyazcı.

Yalvarış } (*i*) Rica et-
Yalvarma } me, niyaz etme.

Yalvarmak (*m*) Rica etmek, niyaz etmek.

Yam (*e*) "*y„* ile başlıyan bazı sıfatların evveline gelir ve şiddet bildirir: (*yamyassı*).

Yama(*i*)Yırtıkvedelik olan elbiseye konulan parça. (—*lı* Yaması olan,yamalak, eski; yüzünde büyücek lekesi olan).

Yamaç (*i*) Dağa yapıştırılmış gibi bayır.

Yamacı (*i*) Yama vuran, eskici, tamirci.

Yamak (*i*) Yardımcı, kalfa; yardak (aşçıyamağı).

Yamakterliği(*ni*"*i*„)Sivriburunlu aba pabuç.

Yamalak (*s*) Yamalı,parçalı, ekli. (*Yarımyamalak* Kusur, eksik, acele, tamamlanmamış).

Yamalamak (*m*) Yama vurmak, parça dikmek.

Yamamak(*m*) Yama vurmak; fena bir işi birine maletmek.

Yaman (*s*) Kötü, fena;yavuz, zorlu,yanlış(adam).

Yamandırmak (*m*) Parçayı yapıştırmak.

Yamanmak (*n*) Yama konmak; birine yanaşmak (*ona yamanıyor*).

Yamatmak(*m*)Yama koydurmak.

Yamcı (*i*) Sürücü, menzilci.

Yamçı (*i*) Keçe yağmurluk; baz eyerlerin üzerine konulan keçe örtü.

Yamrıyumru(*s*) İğribüğrü (yer).

Yamyam (*i*) Afrikada insan eti yiyen bir kabile. (—*lık* İnsan eti yiyicilik).

Yamyassı (*s*) Çok yassı, pide gibi.

Yan (*i*) Kenar, etraf; semt, taraf; civar; yakınlık. (*Yanımda* Bence).(*Bir yana* Bir tarafa). (*Yanyana* Bitişik).

Yanak (*i*) İnsan yüzünün iki tarafından herbiri.

Yanaşık (*i*) Yaklaşmış, bitişik.

Yanaşılmak (*m*) Yaklaşılmak, yanına varılmak.

Yanaşılmaz (*s*) Yanına varılmaz, çetin; çok sert, huysuz; çok pahalı.

Yanaşma (*i*) B. **Yanaşmak**. Rençper, yamak, gündelikçi, sokaklarda, seyyar satıcı; tablakâr.

Yanaşmak (*m*) Yaklaşmak;uzlaşır gibi ol.; vapur iskeleye rampa etmek; uğramak.

Yanaştırmak (*m*) Yaklaştırmak; vapuru iskeleye rampa ettirmek, uğratmak.

Yanaz (*s*) Titiz, huysuz. (—*lık* Titizlik,huysuzluk).

Yanazlanmak (*m*) Titizlik et., huysuzluk etmek.

Yanbakmak (*m*) Düşman gözü ile bakmak.

Yancık(*i*)At zırhı,at çokalı

Yandık (*i*)Beyazca diken.

Yandırmak (*m*) Tutuşturmak.

Yangabuç(*s*) Pep iğribüğrü, çarpıkçurpuk (adam).

Yangelmek (*m*)Rahat etmek, keyfetmek.

Yangın (*i*) Ateş, harik(*s*) yanmış, yanık.

Yangınkulesi (*i*) Yangını haber vermek üzere işaret çekmeğe mahsus yüksek kule.

Yani (*e*) Demek isteniliyor ki.

Yanı (*zr*) Bitişiği, yakını. (—*başında*Çok yakınında).

Yanık (*s*) Yanmış; cılız, sıska (çocuk). (*i*)Yanmış yer.

Yanıkara (*i*) Vebaçıbanı.

Yanılmak (*m*)İstemiyerek yanlışa düşmek.

Yanılmaz (*s*) Yanlış yapmaz.

Yanıltmaç (*i*) Tekerleme söz; şaşırtma.

Yanıltmak (*m*) Yanlışa düşürmek, şaşırtmak.

Yanın yanın (*zr*)Yan yan, kıçın kıçın (*yanın yanın gitmek*).

Yankesici (*i*) Ceplerden paraçantası, kese, saat v.s. çalan usta hırsız — *lik* Buyolda hırsızlık.

Yankı (*i*) Biryere çarpıp geridönen, ses,aksisada.

Yankılamak(*m*) Sesi biryere çarptırıp geridöndürmek, aksettirmek.

Yanlış (*s*) Doğru olmıyan şey(*i*)sehiv, hata, galat(—*lık* Sehiv, hata).

Yanmak (*m*) Tutuşmak; alevlenmek; tutuşup kül olmak; yemek altını almak; aşk yüzüuden çok cefa çekmek, birşeyden zarar görmek;dertleşmek; birinin haline acımak.

Yanpırı
Yansı (*s*) İğribüğrü, çarpık, yengeç gibi (adam).

Yansılamak
Yansımak (*m*) Yan yürümek, çarpık gitmek; taklit et.

Yanşak (*s*) Pek geveze, ağzıyayvan (—*lık* Son-derece gevezelik).

Yanşalamak
Yanşamak (*m*) Çok ziyade gevezelik etmek; tatsızlanmak.

Yanu (*i*) B. **Lânet**.

Yanyana (*zr*) Bitişik.

Yapağı
Yapak (*i*) Koyunun kışın süren yünü,kaba ve yumşak yün. (—*cı* Yün taciri. —*cılık* Yün ticareti)(—*lı* Çok yün veren koyun;yünlü kumaş).

Yapalak (*i*) Yuvarlakça birnevi puhukuşu.

Yapayalnız (*zr*) Büsbütün yalnız, kimsesiz.

Yapı (*i*) Yapılmakta olan bina, inşaat; vücudun yapılışı, bünye. (—*cı* Yapan;bir binayı yapan kalfa,san'atkâr).

Yapık (*i*) Atı yağmurdan korumak için örtülen büyücek belleme; vaktile Yeniçerilerin kaputu.

Yapılı (*s*) Birtürlü yapısı

olan, (*iriyapılı* Cüsseli, *Narinyapılı* Zarif).

Yapılış (*i*) Yapı, bünye; yapılmanın tarzı, sureti.

Yapılmak (*m*) İşlenmek, bina edilmek; yerine getirilmek.

Yapıncak (*i*) Bu isimde bir köyde yetişen üzüm; hayvanların üstüne örtülen tüylü kebe.

Yapınış (*i*) Sahte tavır ve hareket.

Yapış

Yapırgan (*i*) Çiçekyaprağı, çiçeklerin etrafındaki yaprakçıkların herbiri.

Yapışık (*s*) Yapışmış, bitişik.

Yapışkan (*s*) Dokunduğu yere ilişip yapışan; vıcık vıcık; çekilip gitmiyen, taciz eden (—*lık* Vıcık vıcık olma; çekilip gitmeme).

Yapışkanotu(*nu* «*i*») Yaprakları süründüğü şeye yapışan ot.

Yapışma (*i*) Yapışıklık, bitişme.

Yapışmak (*m*) Dokunduğu şeye ilişip kalmak; çok iyi gelmek, uymak (elbise); taciz et; bir işe iyice sarılmak.

Yapıştırılmak (*m*) Birşeye kola v.s. ile sıkı sıkı yerleştirilmek.

Yapıştırma (*i*) Yapıştırılan şey; gelinin yüzüne yapıştırılan elmas v.s.

Yapıştırmak (*m*) Birşeyi başka birşey üzerine koyup kola v.s. ile yerleştirmek, ilsak etmek.

Yapkın (*s*)Zengin;sarhoş.

Yapma,yapmacık(*s*)Düzme, sahte.(*i*)Yapmak işi.

Yapmak (*m*) Etmek; işlemek; vücuda getirmek; icra et.; bina et; düzeltmek; hazırlamak; iş görmek; zarara sokmak;becermek, uydurmak.

Yaprak (*i*)Bir nebatın dallarında bulunan yassı ve incedamarlı, ufaksaplı kısım; kitap v.s.nin iki sayıfasından ibaret olan tek parçası.

Yaprakaşısı (*nı"i„*) İyi cins bir ağacın köklü bir yaprağını başka bir ağacın kabuğunun arasına sokup bağlamaktan ibaret aşı.

Yaprakdökümü (*nü "i„*) Ağaçların yapraklarının döküldüğü sonbahar mevsimi.

Yaprakdolması (*nı"i„*) Pirinç ve soğan zeytinyağı ile karıştırılıp biraz kavrulduktan sonra asmayaprağına sarılarak pişirilen dolma.

Yapraklanmak (*m*) Yaprak açmak.

Yaptırmak (*m*) Başkası vasıtasile yapmak; bir işi gördürmek.

Yapuk (*i*) Vaktile gelinin yüzüne yapıştırılan elmaslı ve pullu süs.

Yapyalnız (*zr*) B. **Yapayalnız.**

Yap yap (*zr*) Yavaş yavaş, aheste aheste.

Yar (*i*) Uçurum, varta.

Yar (*i*) Tellâl çağırtma, ilân.

Yar (*i*) Ağızsuyu, salya.

Yâr (*i*)Dost,kafadar, sevgili; yardımcı.

Yara(*i*) Güç, zor, kuvvet.

Yara (*i*) Vücudun bir tarafında açılmış yer,kesik yer, acı, hüzün. (—*lı* Yarası olan,vurulmuş, mecruh).

Yarabbi! (*n*) Allahım!

Yaradan (*s*) Yaradıcı (*i*) Tanrı, Allah.

Yaradılış(*i*) Yoktan varediliş, hilkak; tabiat, mizaç.

Yarağ,Yarak (*i*) Silâh,

harp aleti; erkek tenasül aleti.

Yaraklamak (*m*) Harp için silâhlandırmak.

Yaraklanmak (*m*) Harp için silâhlanmak, hazırlık görmek.

Yaralamak (*m*) Silâh, bıçak v.s. ile vurmak, cerhetmek.

Yaralanmak (*m*)Silâh v.s. ile vurulmak,cerholunmak.

Yaramak (*m*)İşe gelmek; kullanılabilmek, faydalı ol.

Yaramaz (*s*) İşe gelmez; faydasız;kötü,rahat durmaz (çocuk) —*lık* İşe gelmeme, faydasızlık; rahat durmamazlık).

Yaran (*s*) İkiye bölen, ortadan ayıran.

Yaranış (*i*)İşe gelme,faydalı olma; biribirinin hoşuna gidecek surette hareket etme.

Yaranmak (*m*) Biribirine faydalı olacak surette hareket et.; yalandan birinin hoşuna gidecek bir iş yapmak.

Yarap! (*n*) B. **Yarabbi!**

Yarar (*s*) İşe gelir, faydalı; lâzım, cesur, yiğit; ehliyetli (—*lık* İşe yarama, faydalı olma, lâzım gelme; yiğitlik.

Yarasa (*i*) Sıçana benziyen ve ışığa dayanmıyan gecekuşu.

Yaraşık (*i*) Yakışma, uyma. —*lı* Uygun, yüzüne iyi gider—*sız* Yakışmaz, uygunsuz.

Yaraşma (*i*) Yakışma,uyma.

Yaraşmak (*m*) Yakışmak, uymak.

Yaraştırmak (*m*) Yakıştırmak, uydurmak.

Yaratan (*s*) B. **Yaradan.**

Yaratıcı (*s*) Yaratan,halkeden, olmıyan birşeyi vücuda getiren.

Yaratılış(*i*) B. **Yaradılış.**

Yaratılmak (*m*) Yoktan varedilmek, halkolunmak.

Yardım (*i*) İmdat, muavenet.

Yardımcı (*s*) İmdada koşan; az ücretle tutulan yardak, rençper; (*Yardımcı mastarlar* Birtakım kelimelerle birleşerek mürekkep mastarlar yapmağa yarıyan"etmek,olmak„gibi mastarlar.

Yardırmak (*m*) Ortasından kestirmek; yarayı cerraha kestirmek, açtırmak,

Yarga (*i*) Büyük piliç.

Yargıcı (*i*) Dava gören zat, hâkim.

Yargılamak(*m*)Dava görmek, hükmetmek; varedilmek, yaratılmak.

Yaratmak (*m*)Yoktan var et., halketmek, yeni birşey vücuda getirmek.

Yarda (*i*) 95 santimetre uzunluğunda ingilizarşını (—*lık* Şukadar yardadan ibaret olan).

Yardak (*i*) Yardımcı, yamak, kötülükte kafadar. —*çılık* Yardımcılık, yamaklık, kötülükte kafadarlık.

Yarguçak (*i*)Eldeğirmeni.

Yarı (*i*) Birşeyin ortası, nısfı. (*zr*) Ortalama (ekmeğin yarısı).

Yarıbuçuk (*zr*) Az; eksik olarak.

Yarıcı (*s*) Yaran, parçalara bölen(*i*)Mahsulün yarısını almak şartile birinin tarlasını kiralıyan çiftçi; bir işte kârın yarısına ortak olan adam.

Yarıgece (*i*) Geceyarısı,günün yirmi dördüncü, yani son saati.

Yarık (*i*) Yarılıp açılmış yer. (*s*) Yarılmış (*Yarık dudak*).

Yarılamak (*m*) Yarısını bitirmek; birşeyi tam or-

tadan bölmek.

Yarım (*s*) Tamamın yarısı, nısıf; eksik (*saat yarımda; yarım saat*).

Yarımca(*i*) Yarıbaşağrısı.

Yarımlamak (*m*) Bir işin yarısını bitirmek, nısfını yapmak, kolaylamk.

Yarımpabuç (*s*) Sürtük (adam).

Yarımsağ (*i*) Asker talimında 90 dereceli bir zaviye yapmak üzere sağa dönmek kumandası.

Yarımsol (*i*) Asker talimında 90 dereceli bir zaviye yapmak üzere sola dönmek kumandası.

Yarımyamalak(*zr*) Acele ile, eksik olarak.

Yarın (*zr*) Bugünden sonraki gün, ertesigün,ferda.

Yarındası (*zr*) Ertesigün, ferdası.

Yarınki (*s*) Yarın olacak, yarına mahsus (*Yarınkigün, yarınki iş*).

Yarınkigün (*zr*)B. **Yarın.**

Yarış (*i*) Yarma; biribirini geçmeğe çalışma, müsabaka, koşu, kurs (*Sidikyarışı* Benlik iddiası).

Yarışmak (*m*) Yarış etmek, müsabaka etmek.

Yarıyarıya (*zr*) Yüzde-ellisi birine,diğeri de ötekine, nısıf nısıfa.

Yarlığ(*i*) Eskiden ferman, buyrultu.

Yarlığamak (*m*) Affetmek, gufran, mağfiret et.

Yarlık (*i*) Dostluk, kafadarlık; âşıklık.

Yarma (*i*) B. **Yarmak** (*s*) ortadan ayrılabilir,çekirdeği kolay çıkan (*Yarma şeftali*);değirmende buğday v.s. birkaç parçaya ayrılmak suretile övüdülmüş; (*i*) Busuretle övütülmüş buğday v.s.

Yarmak (*m*)Ortadan bölmek; parça parça kes-

mek (odun); kesip açmak (cerrah); derince yaralamak.

Yarmalamak (*m*) Boyuna kesmek, biçmek.

Yarpuz (*i*) Kekikotuna benzer bir ot.

Yas (*i*) Bir ölü için siyahlara bürünme, eğlenceden çekinme, matem (- *tutmak.m.*).—*lı* Kederli, yastutan.

Yasa (*i*) Kanun; nizam, türe (—*lı* Kanunlu; nizamlı).

Yasak (*i*) Yasa, nizam, kanun, menetme.(*s*) Menolunmuş, memnu.(*buradan geçmek yasak*).

Yasakçı (*i*)Vaktile büyük adamların önünde gidip yol açan adam;seflr,konsolos v.s. nin muhafızı; odacı; kavas.

Yasaksavan (*i*) 'Muvakkat şey,şöyle yapılan şey.

Yasamak (*m*) Kanun, nizam yapmak.

Yasavul (*i*) Eskiden yol korucusu olan alay çavuşu, yol hasekisi.

Yasemin(*i*)Hoşkokulu beyaz ve ufak çiçekler açan sarmaşık nev'inden bir ağaç ve bunun çiçeği

Yaslamak (*m*) Dayamak, yastamak.

Yaslanmak(*m*)Dayanmak yastanmak.

Yasmak (*m*) Düzeltmek, gergin olan şeyi gevşetmek.

Yasmık (*i*) Mercimek.

Yass ı (*s*) Düz ve basık pide gibi olan.—*lık* Düzlükle beraber basıklık.

Yassı (*i*) B. **Yatsı**.

Yassıkadayıf (*i*) Kadayıf hamurundan yuvarlak ve delikli olan bir nevi.

Yassılanmak (*m*) **Yassılaşmak** Düz ve basık olmak, pide gibi olmak.

Yassılmak (*m*) Yassı bir

hâl almak, ezilmiş gibi genişlemek.

Yassıltmak / **Yasılatmak** / **Yastamak** (*m*) Basıp ezerek açmak, pide gibi etmek.

Yastangaç (*i*) Dayanacak yer, yastanacak yer.

Yastanık (*s*) Dayanmış, yaslanmış.

Yastanmak (*m*) B. **Yaslanmak**.

Yastığaç (*i*) Hamurtahtası.

Yastık (*i*) Pamuk, yün, ot v.s. doldurulup dayanmak, üzerine baş koyup uyumak için kullanılan şey; fide yetiştirmek için hazırlanmış toprak; bıyığın uzun görümesi için sakaldan uzaltılan kısım.

Yastım (*s*) Yassı ve basıkburunlu.

Yaş (*s*) Islak, nemli; taze, yeşil; kurutulmuş olmıyan (—*meyva*) (*i*) Ağlarken gözden akan su(*göz-yaşı*)(—*lık* Islaklık, nem).

Yaş(*i*) Dünyaya gelindiği günden başlıyarak yaşanan zaman(*kaç yaşındasınız?*)(—*lı* Yaşını almış, ihtiyar)(—*lık* İhtiyarlık).

Yaşa!(*n*) Yaşamak mastarının emrihazır sigası olup dua makamında kullanılır: (*çok yaşa! binyaşa!*); aferin! aferim!

Yaşama (*i*) Sağ olma; yaşayış; geçinme.

Yaşamak (*m*) Sağ olmak, ömür sürmek; geçinmek, zevk ve safa sürmek.

Yaşanılmak / **Yaşanmak** (*m*) Sağ bulunmak, ömür sürülmek; geçinilmek.

Yaşarmak (*m*) Islanmak; tazelenmek; gözyaşı ile dolmak, yaş dökmek.

Yaşatmak (*m*) Yaşamasına yardım etmek; geçindirmek, beslemek.

Yaşayış (*i*) Yaşama tarzı,

geçinme, geçim.

Yaşdaş, Yaşıt (*s*)Bir yaşta olan.

Yaşlıbaşlı (*s*) Yaşını başını almış, kemale ermiş; bellibaşlı (adam).

Yaşmak (*i*) Eerace giyildiği zaman yüzü kapatan ince, ütülü tülbent. (—*lı* Yaşmak tutunmuş, bürünmüş;yaşmak gibi tüyleri olan (kuş).

Yaşmaklamak (*m*) Yaşmakla yüzünü örtmek.

Yaşmaklanmak (*m*) Yaşmak tutunmak, yaşmağa bürünmek.

Yat (*tı«i»*) Çatanadan büyük tenezzüh vapuru.

Yat (*s*) Yabancı; düşman, hasım.

Yat (*tı«i»*)Kalkan ve zirh gibi silâh.

Yât (*i*) Anma, hatıra getirme.

Yatağan (*i*) Adam vurmak için kullanılan en uzun bıçak.

Yatak (*i*)Yatmak için döşek; karyola; in (aslanyatağı) ; hırsızların çaldıkları eşyayı saklıyan adam; ırmağın v.s. nin aktığı dere ve hendek.—*lı* Yatağı olan(*yüzyataklı hastane* Yüz karyolası olan...)(—*lık* Odanın yatak için ayrılan kısmı; yatak, karyola bulunan yer; hırsızların çaldıkları eşyayı saklama).

Yataklıvagon(*i*) Şimendifer katarlarında yolcuların yatmasına mahsus vagon, vagonli.

Yatakodası (*nı"i„*) Yatmağa mahsus oda.

Yatalak (*s*) Daima hasta.

Yatı (*i*) Yatma, geceyi geçirme.(–*mektebi* Gece yatısı olan mektep).

Yatık (*s*) Yatırılmış, iğilmiş; devrik (*i*) Yassı sukabı.

Yatım (*i*) Yere serilme. (*—lı* Yere serilmiş, düz).

Yatımektebi (*ni"i„*) B. **Yatı.**

Yatırmak (*m*) Uyumak için yatağa komak; yatak hazırlamak;yere düşürmek; arkasını yere komak, parayı faizle,yahut emanet olarak biryere komak.

Yatışmak(*m*)Şiddeti geçmek; uyuşmak; rahatlanmak.

Yatıştırmak (*m*) Şiddetini geçirmek; düzeltmek; uyuşturmak, sulhetmek.

Yatkı (*i*) Yatıp basılmaktan hâsıl olan kırma, kırım. (*Kumaş yatkısı*).

Yatkın (*s*) Bir yana iğilmiş, iğri; çürük. (*Yatkın kumaş*).

Yatlı(*s*) Yabancı; düşman.

Yatmak (*m*) Yere uzanmak; uyumak üzere yatağa girmek;iğilmek(ekin); uyuşmak, solholmak;geceyi geçirmek; hastalanmak, gemi demir atmak; aklı ermek; gömülmek, hapishanede kalmak.(*Üstüne yatmak*Gasbetmek).

Yatsı (*i*) Yatma zamanı (*— namazı* Gece yatmazdan evvel kılınan namaz.

Yatuğan / **Yatuk** (*i*) Kanun gibi kucağa yatırılarak çalınan çalgı.

Yav / **Yava** (*s*) Kayıp; tanınmamış; yabancı; düşman, yokluk.

Yavan(*s*) Yağsız; lezzetsiz, tatsız; sermayesi az olan, zayıf. *—lık* Yağsızlık, tatsızlık; zayıflık.

Yavaş (*s*) Ağır, aheste; sessiz; yumşak (adam), hafif (okuma); hafif, dokunmaz (tütün v.s.) — *ça, çacık* Usulla, usullacık, aheste aheste. *—lık* Ağırlık; yumşaklık, mülâyimlik.

Yavaşa (*i*) Azgın atları zaptetmek için dudaklarına takılan tahta kısaç.

Yavaşlamak(*m*) Ağır yürümeğe,veya ağır iş görmeğe başlamak, çabukluğu azaltmak.

Yavaştırmak (*m*) Alıştırmak; yumşatmak.

Yave (*i*) Boş lâkırdı, lâf, saçmasapan söz.

Yavegû (*s*) Saçmalıyan, saçmasapan söyliyen.

Yaver (*s*) Yardımcı, imdatçı;(*i*)Kumandan emrine verilen zabit.—*lik* Yaver olan zabitin vazifesi.

Yavru (*i*) İnsan ve hayvanların küçüğü, miniminisi.

Yavrucuk (*i*) Küçücük yavru, sevimli yavru (*Yavrucuğum*).

Yavrulamak (*m*) Doğurmak, (hayvan) yavru yapmak.

Yavrulatmak (*m*) (Hayvan) doğurtmak, yavru yaptırmak.

Yavsı(*i*)Birnevi iğneli çekirge.

Yavşak (*i*) Bit, kehleyavrusu.

Yavşan (*s*) Dikenli.

Yavşanotu (*nu"i„*) Veronika, çıbanotu.

Yavuk (*i*) Nişan, nişanlanma. (—*lu* Nişanlı).

Yavuklamak (*m*) Nişanlamak.

Yavuklanmak(*m*) Nişanlanmak.

Yavuz (*s*) Pek sert, yaman; pek iyi, kıyak. —*luk* Yamanlık; kıyaklık).

Yay (*i*) Ok atmağa mahsus iğri alet, kavis, keman; esner, elâstikî alet. (— *kaşlı* Yay gibi kavis şeklinde güzelkaşlı). —*lı* Yayı olan "*yaylıaraba*„.

Yay (*i*) Yaz, yazmevsimi.

Yaya / **Yayan** (*s*) Ayakla yürüyen, piya-

de; malûmatsız. *Yaya kaldırımı* Trotuar) (*—lık* Piyadelik).

Yaydırmak (*m*) Serdirmek; döşetmek.

Yaygara (*i*) Sebepli sebepsiz yüksek sesle bağırma, gürültü, velvele. (*—cı* Sebepli sebepsiz yüksek sesle bağıran gürültücü, velveleci).

Yaygı (*i*) Yere v.s. ye yayılan; serilen bez, kilim.

Yayık (*s*) Yayılmış, açık, yayvan (*i*) Sütten yağ çıkarmak için yüksek ve dar fıçı, yağmakinesi.

Yayılmak (*m*) Açılmak; dağılmak;uzanıp yatmak; sürüler otlamak; sirayet etmek, ortaya bulaşmak (hastalık); serilmek (bez, kilim v.s).

Yayın Yayınbalığı (*i*) Büyücek ve gevşeketli bir tatlısubalığı.

Yaykamak (*m*) B. **Yıkamak.**

Yaykaşlı (*s*) B. **Yay.**

Yaylâ(i) Yazın çıkıp oturulan yüksek ve serin yer; yazın sürülerin yayıldıkları dağ üstleri,otlak.

Yaylâbuzu (*nu«i»*) Dağlardan indirilen tabiî buz.

Yaylâçiçeği (*ni"i„*) Amberçiçeği.

Yaylâk (*i*) B. **Yaylâ.**

Yaylâkıye (*i*) Yazlık otlak kirası, hükûmetin sürü sahiplerinden aldığı otlak vergisi, otlakıye.

Yaylamak (*m*) Yazı yaylâda geçirmek, yaylâda otlamak.

Yalımateş (*i*)Bir sıra asker veya birkaç batarya tarafından birden düşman üzerine edilen ateş.

Yayma (*i*) B. **Yaymak;** satılan ufak tefek şeylerin sergisi.

Yaymacı (*i*) Açık yerler-